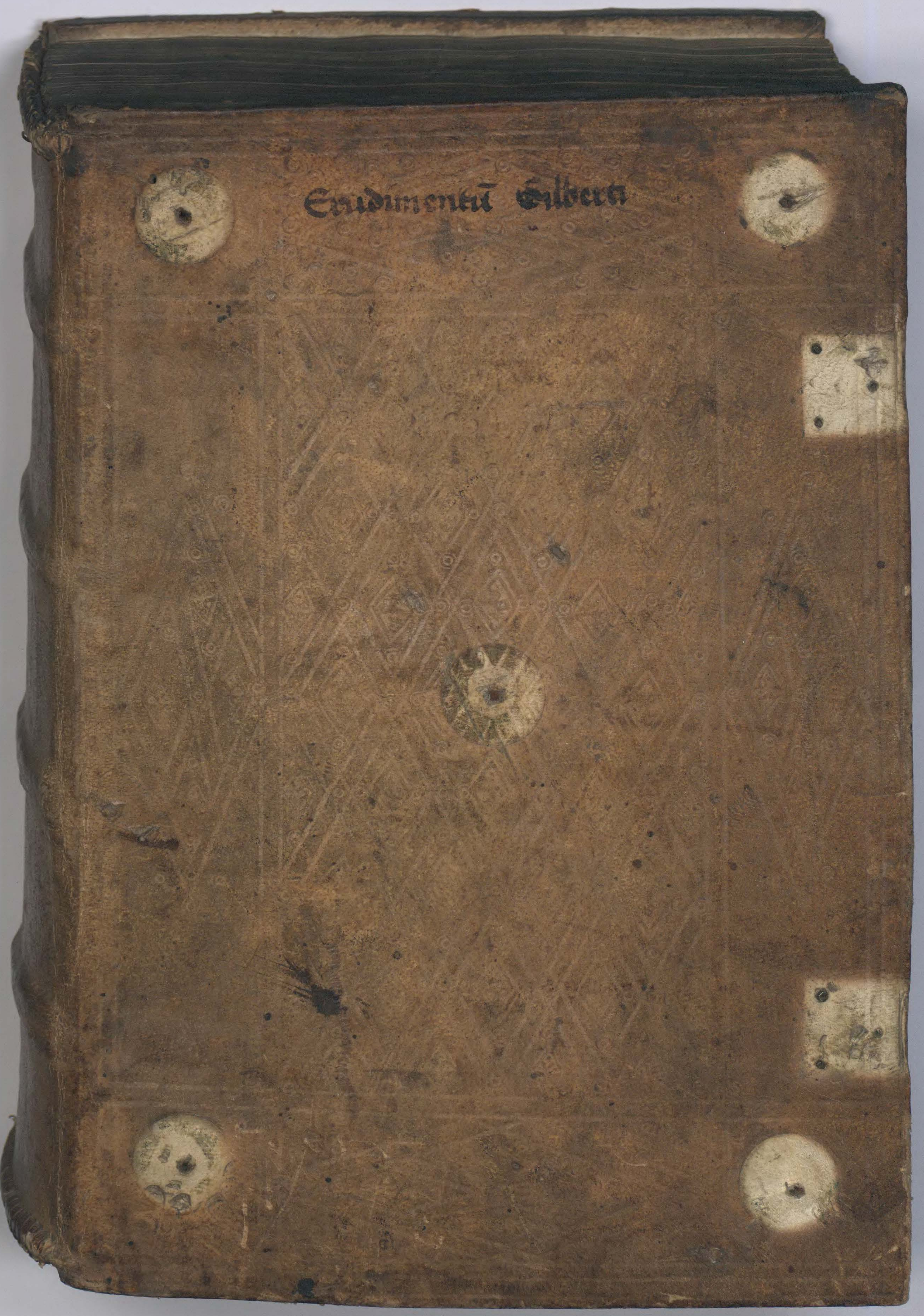

Erudimentū Gilberti

Anno domini Mcccc° lvi sum vestitus Erardi incorporatus in fine capituli generali statim post festa pasce
Anno domini 1478 ad cursum promotus sum in baccalarium sub doctore Alberto opponitur in festo doctoris s. Tome de Aquino
Anno domini 1482 promotus sum in magistrum sub domino licentiato Alberto collecto a omnibus collegii

Erudimentum Gilberti

691.

N. Inv.
691.

Liber Celeberrimi viri Magistri Bernhardi de nyssa Sacre theologie professoris I

Ecclesie wratislaviensis et sancti floriani canonici :: qui hunc librum legavit

pro libraria theologorum 1006

Divinis scientia tue recte disponitur cum ad theologiam ordinatur, sicut enim deus finalium ita theologia finis est scientiarum. Cordi quidem mihi est egredi et saltem demittere philosophie studia, sed certe [illegible] amor [illegible] de utriusque in ambiguo positus, ad utramque partem [illegible] [illegible] [illegible] persuasiones, ad alias me dactus [illegible] debeam, obtemperat affectus fidei et libenter [illegible] dei gratiam [illegible] [illegible] [illegible] tempestatibus [illegible] ut eo virtute [illegible] eterna sue divinitatis visione mereat invenire.

Cicero in tusculanis

Theofrastus moriens accusasse naturam dicitur quod cervis et cornicibus vitam diuturnam quorum id nihil interesset, hominibus quorum maxime interfuisset tam exiguam vitam dedisset, quorum si etas potuisset esse longinquior futurum fuisse ut omnibus perfectis artibus omni doctrina hominum vita erudiretur, querebatur igitur se tum illam cum cepisset extingui. Cicero. Quid ergo querar [illegible] deus nihil, sed petam, da michi queso in lumine tuo sensum discretionis et intelligentie, memoriam scientie et sapientie, ut possim alios erudire tibi [illegible] placere. Da sanitatem corporis et anime spacium fructuose penitentie in bonis operibus perseverantiam, petere da [illegible] corporis [illegible] vite [illegible] et vitam eternam in regno celorum, iste est [illegible] [illegible] ad quem studia et [illegible] refero omnia, ad hunc via [illegible] erat [illegible] [illegible] [illegible] finem ad quem studia et [illegible] redemptoris nostri apparebunt [illegible]

Cogitatus mortis est actus sapientis, ad hoc enim philosophie studium ordinatur ut unusquisque semper inveniat et cognoscat commendanda ergo est opinio illa philosophie a platone data diffinicio que asserit philosophiam [illegible] esse cognitionem, [illegible] [illegible] aliud est [illegible] mortale, [illegible] [illegible] et legens absentem in mente habe [illegible] voluptates [illegible] adesse fortissime et [illegible] maxime his [illegible] [illegible] [illegible] vexilla [illegible] [illegible] [illegible] mentibus nostris cogitatio [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] artes [illegible] [illegible] absentia [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] tali meditatione [illegible] [illegible] [illegible] valete ergo [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

Sepe numero postulatus a pluribus ut non tantum applicarem
animum ad legendum sed manum apponerem ad scribendum diu
fateor restiti non elato supercilio collo non animo premunitus
sed timens seniles humeros sub gravitate ponderis
obruendos censui potius sarcinam non subire quam ruine
pati dispendium sub fasce. Sed amicorum repetens idipsum
non cessit importunitas nec cessavit et caritatis allegans
obsequia inevitabiliter renitentem impegit. Et media nocte iam ostio clau-
so postulans ab amico panem auditus accepit pene dixerim gross-
iorem et demum pauperis et per ostia aliena coactus mendicantis. Sic
enim ad lectionem quotidie mendicare compellor unde corpus reficitur sic
etiam scriptorum archana scrutor unde pro data michi gratia necessario opor-
tunitate temporis et sanitate corporis spiritus reficitur. Hoc est enim quod meam
consolatur peregrinationem laborare iugiter circa scripturarum vestigia et mel-
lifluum laborem. Homo enim nascitur ad laborem. Et quia in hoc labore
dulcedo sentitur impetu quodam ad opus iterandum vel renovandum vel
continuandum alacrior et ardentior invenitur. Laborant omnes quamquam
studiis disparibus et utilitate dissimili vel circa corporis vel morti-
ficationis exerciciis vel predicationum officiis vel spiritualibus studiis occupati.
Omnes gemimus communi sententia laboris et solicitudinis. Nam corpus
frangunt et animum curis atterunt spe momentanee voluptatis. Sed nos meliorum
laude perficimur quibus adversus carnem res est et vitiis bellum indicitur
et in agone certantes sudare multiplici reformare nituntur que in
prima origine perdiderunt peccati precio perierunt et detecta stigmata reponunt. Cla-
ustrales quis non diligit quorum sanctissima caritate amplius non invenitur
qui proximis impendunt sollicitudinem docent nescios nudatos vestiunt
vobis convincunt opibus erigunt multitudine pauperum nec sui corporis cu-
ram volunt relinquere. Dum districti sunt in silencio utiles in verbo so-
liciti ut que predicant voce impleant actione. Quartos imitemur qui pro-
vide a veteribus de quorum segetibus spicas aut vindemiis racemos pro
dato nobis ingenio colligemus. Non ut veniens aut coniciens opuscu-
lum sed ut ex eorum que scripsere suis pluraque confirmemus. Non illatum
panem de simila sicut competit delicatis sed simplicibus oblatum quod
pre ceteris consuevit eloquentie vel ingenii grossioris. Conferimus autem
in unum radices folia fructus et flores ut ex prophetarum foliis veteris
testamenti radicibus evangelii fructibus expositorum floribus tractatus se lectoris
obtineat consummatus. Sed honestius detractionis venenum vipereum. Nam
vipera Pauli manum invasit dum sarmentorum multitudinem congre-
gavit quia dum scripturarum sinas ad suscitandum caritatis ignem sicut sar-
menta colligimus detractorum corrosivum dentem ab emulis suspicimus.
Hoc tamen est unum solatium quia ventorum impetus casas declinat hu-
miles qui sublimes domus turres feriunt quia summos fulgura montes. Detra-
ctorum enim timor timida sequitur indicit operi pervenit consulentes ad solidi-
tatem et diligentiam inediciendam. Unde et quidem de vipera legitur adeps vipe-
rinus dicitur caligine oculorum. Ergo superet invidia in caritate sine qua
vix legimus aliquid ad utile scripsisse. Et qui zelum in scribendo non
cepit puto quod confessionis ignorantiam non reportat. Offero autem lecto-
ri istud opusculum anime suffragiis ut dum recommendet animam fratris
Humberti origine Tornacensis. Prius autem opusculo quod presens indiguit
artifex rudimentum doctrine nominare placet licet et rudimentum doctrine
quidam appellandum maluit. In quatuor tractatus dividitur principales de do-
ctrina secundum eius causam quadruplicem exequens de doctrine causa finali
de efficiente de formali de materiali de finali vero sic. Primo ostendit
quod propter sapientiam obtinendam creata est rationalis anima. Secundo quod ipsa sive
multipliciter acquiritur sapientia. Tertio quod propter sapientiam invenitur deus in via
in creatura. Quarto quod sapientie finis ultimus est vita eterna. Circa primum
sic quod propter sapientiam obtinendam creata est rationalis anima ostenditur quadrupliciter

℞ omnes homines natura sciendi appetunt ℞ philosophi in hoc errauerunt ℞
sine sapientia mercata nulli ad sapientiam pertingere potuerunt ℞ sine virtuti-
bus sapientiam adipisci non possunt ℞ igitur omnes homines natura sciendi appe-
tunt. Videtur quadruplex, scilicet ex nature conditione, ex culpe corruptione, ex
gratie reformatione, ex philosophorum excitatione ℞ primum

Nature humane conditionem diu attendimus hominem ratione pre-
ditum inuenimus, ex qua eidem insertus est ad sapientiam ap-
petitus. Nam primus adam plasmatus a deo collocatus in
paradiso deliciarum sortitus est locum, ubi et corporis incolumitate
potitus esset et integritate sensuum angelorum fruitus alloquio, si diuino
finaliter subderetur imperio, animam quoque sortitus est talem, que omnibus ani-
mantibus esset prestancior per intelligenciam et rationem. Sed quod sciam
appetiuit quam non debuit, creatori suo male gratus extitit, totus que
terrenus extitit; voluptates eidem commutate sunt in amaritudinem penitu-
dines, valide valitudo corporis collapsa est in languores, mori cogitur, cui
vita indeficiens parabatur, factus est pauper ex diuite, cecus per ignoranciam
ex sciente. Ex hoc satis indicatur, quod ex prima condicione creatus sit ad
sapientiam et leticiam, quod in vallem tenebrarum proiectus et miserie, naturali
motu cordis ad sciam aspirat atque leticiam. Unde Lactancius ait: Video
ego reprehendo studium eorum qui veritatem sciendi volunt, quia naturam hominis
deus adipiscendi veri cupientissimam fecit. Sed illud arguo illud re-
uinco, quod honestum illorum et optima voluntate non sit secutus effectus,
quia neque quid esset ipsum verum sciebant, neque quo aut ubi aut qua
mente querendum. Culpe vero corruptionem qui considerant, legunt quod omnes
homines natura sciendi desiderant, sed in hac corruptione declinant nature.
Quod filii adam vix inueniunt aliquid tam vile, de quo non velint ali-
quid scire nouitate sciendi. Unde Hugo: Videas aliud lucrum, aliud mun-
dialis cure, istud placitationum deo displicenciam, illud seruilis cuiuslibet
artis tam vehementer assistere studium, ut laborem non deputet dum-
modo possit aliquibus doctior reputari. Sic ade filii turrim babel
edificant manibus reptantes et pedibus, ut ad alta conscendant.
Ibi cathenata sunt membra primi parentis, et per insipientem sciendi appetitum
sapientie subditi sumus diue veritati. Hinc credo est quod tanta insanitate
que sapientiam cogitare non possunt tanta intentione feruntur in hec sensibilia
sensibus corporeis apprehendenda, tanta auiditate humum hauriunt nostri in illu-
uie, ut sciamus quod noster creator Augustinus inueniatur pleniusque oculorum eius
acies obliquata. Gratie reformationem attende, et ymaginem dei vide-
bis in homine que certe non visu vel corporali colore quolibet non exprimitur
sed spirituali pulcritudine decoratur. Nam sicut pictores formam exprimunt
per colores, sic ymago et similitudo dei in nobis per sapientiam et virtutes.
Tunc enim mens rationalis per cognitionem et amorem in deum conuertitur, ele-
uatur et perficitur, et mens speculatiua effecta creature corpulencia iam
reiecta in sua pulcritudine reformatur, et ymago suo prothotipo co-
aptatur. Hinc apostolus ait: Reformamini in nouitate mentis vestre,
ut incipiat illa ymago reformari ab eo a quo formata est in virtutum
agnitione ℞ Nemo autem deformis aut deformatus existens reforma-
tionem suam non appetit, quam creatura nobis per graciam et gloriam appetit
et expectat, quia cum apparuerit xpistus similes ei erimus. Et sicut apostolus:
Saluatorem expectamus dominum ihesum xpistum qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue. Erunt enim in futuro electorum corpora
claritati domini corporis configurata ℞ Nunc et si equalitate glorie eius non
habent per viam, similitudine tamen configurationis eius habebunt
per graciam. Ad quam interim reformari primo modulo per sapientiam, philosophorum
excitationem attende. Videbis quod quod vigebat in eis appetitus sapientie.
Magni siquidem et excellenti ingenio viri cum se doctrine penitus de-
dissent, quicquid laboris poterant impendi contemptis omnibus priuatis
et publicis actionibus se se ad inquirende veritatis studium contulerunt. etiam

tes multo esse preclarius humanarum et divinarum rerum investigare et scire rationem
quam vel struendis opibus et cumulandis honoribus inherere Quibus laboribus
et exercitationibus platonis apolonii et anaxagore ceterorumque breviter comprehendat
quorum tota vita studiorum horum insudabat Quia tamen
a via recta declinantes gressus ambulantes in tenebris varios sequebantur
tur ~~anfractus~~ anfractus semper ut ait apostolus discentes et nunquam ad
viam hec sapientie venientes Et quod philosophi erraverunt Primo de ostensione er
roris Secundo de causa erroris Tertio de specificatione erroris epicuri
Quarto specificatio erroris philosophorum in quibusdam specialibus Quinto ex ipso
erroris in philosophis ex quatuor

Erraverunt certe philosophi quia quod volebant adepti non sunt,
sed operam suam et industriam perdiderunt Nec conceptam siti
ardorem ex visceribus intimorum sedare vel extinguere potuerunt.
Huius autem errorem quatuor argumenta in philosophia et philosophis Impo
sitio nominis, contencio certaminis, defectus certitudinis, effectus turpitudinis
Certe non arguimus veritatem que est in philosophia sed quorundam philosophorum super
sticionem et falsitatem que est in ea. Nam philosophi multa bona dixerunt
et fidei nostre accommoda que non sunt formidanda sed ab eis velut
iniustis possessoribus auferenda spolianda sunt egiptii ut dicetur Contra
Ordiamur igitur in philosophie vano nomine ut corpus facilius destruatur
desecto capite, si tamen corpus vocari debeat cuius partes et membra
discordant Sed nulla coherentia sibi compage videntur palpitare po
tius dissipata quam vivere, philosophia secundum nomen suum dicitur studium sapientie
Sed qui sapere studet nondum sapit sed ut sapere possit Si ergo philosophia sapi
enciam querit nec ipsa sapientia est quia necesse est aliud esse quod
querentem aliud vero quesitum Igitur nec etiam philosophi sunt sapientes studiosi
tamen illo studio ad sapientiam non valent pervenire Nam si esset id studium
ad sapientiam via, puto quod aliquando fuisset ab eis inventa Cum ergo tot
temporibus ingeniis in sapientie inquisitione contritis nondum ab eis apprehen
datur, apparet nullam ibi esse sapientiam nec sapientie studere eos qui philosophantur
sed ipsi studere se putant quia illud quod querunt ubi aut quale sit
nesciunt Sive ergo sapientie studeant sive non studeant, sapientes non sunt
quia et quod nullo loco querunt et quod recte non querunt nunquam recte
reperitur Sed secundum philosophie diffinitionem, philosophia inquit Seneca nichil aliud est quam
recta ratio vivendi vel honeste vivendi scientia vel ars recte vite agende
Si ergo in plures sectas divisa est atque disciplinas et nichil certi habeat
philosophia de quo universi una voce et mente consenciant quod potest esse
tam falsum quam regulam vite philosophiam nominari, ut ait lactancius, in qua
diversitas preceptorum rectum iter impediat aut legem vivendi cuius capita
philosophi magni longe dissonant, aut scientiam vite agende in qua nichil
aliud efficiatur contraria sepe dicendo nisi ut nemo quicquam sciat Nam
achademica ut omnia reddat incerta legem abrogat artem nullam
putat rationem subvertit regulam depravat scientiam funditus tollit Con
fiteantur ergo philosophi quod Cicero in consolatione ait Nescio quis nos tene
at error et ignoratio miserrima veri Contrarietas certaminis inter philosophos eos ostendit
erroneos et deceptos In multas sectas philosophia divisa est et omnes varia
sentiunt in qua ponimus veritatem In omnibus poni non potest Si in una po
nimus quamque veri dabimus ceteris auferemus Unaqueque ut se defendit omnes
alias evertit Nulli igitur se sapere concedit et sicut alias tollit sic
et ab aliis tollitur. Ergo quantumcumque a suis laudetur ab aliis vituperabitur
Si ergo singule secte multarum sectarum iudicio stulticie condempnantur omnes
vane et inanes reperiuntur, seipsam philosophia consumit et unaqueque alteram
gladio perimit nec scuto protegit Quod cum intelligeret archesilaus
achademiam novam condidit et se contra omnes armavit et eo auctore
duo philosophie genera esse ceperunt unum illud vetus quod scientiam sibi attribuit
aliud novum illi repugnans quod eam detrahit Si ergo natura rerum scientiam potest
unum genus perit si scientiam non potest perit aliud Si vero hec sunt paria

perit igitur philosophia quia distracta. Nichil enim possibile sine interitu sibi contrarium esse. Et Crysippo qui posuit nichil aliud sciri. Aliud posse sciri posuit aut frustra ponit quod nescivit. Ipse ergo Archesilas reiectis aliis ipse se imitatione confixit. Relinquatur igitur illi omnes qui humanam vitam turbant non instruunt qui praepositos non instruxerunt. Nam sanare egroti quid vere certi possunt. Destruens rectitudinis arguit superstitionum errores. Prodeunt enim ex hominibus coniecturis. Vigere velle scire utrum sol tantus sit quantus videtur, an sit maior quam terra, luna globosa vel concava, stelle celo herentes, vel per aera cursu libero meantes. Celum quanta magnitudine, qua materia, terra quanta soliditate aut quibus fundamentis librata aut suspensa. Hec et huiusmodi in longis abdita velle coniecturis apprehendere tale michi videtur quale est loqui de remotissima quam nunquam vidimus, cuius tamen nomen audimus civitate, qui tamen multa falsa asserant eo tamen se impune id facere posse credunt, quia nullum qui eos in corpore mendacii arguat inveniunt. Qui si scirent aliquos de celo descensuros qui eos delirare docerent, nunquam de rebus quas scire nequeunt disputarent. Et tamen quia non arguuntur, non est eorum felicior estimanda stulticia vel audacia. Ad eos arguat deus cui soli est veritas rerum remotarum ab intellectu hominis manifesta. Restat ergo veritatem de qua disputant. De qua opinantur philosophi. Quia scientia certi est, opinatio vero incerti. Et tamen philosophia in scientia et opinatione videtur consistere. Scientiam vero Socrates ac Achademici sustulit. Opinationem vero Zeno cum Stoicis repudiavit. Hoc est quod si neque sciri quicquam potest nec opinari oportet, tota philosophia sublata est. Ergo in neutro certitudo nostrorum, sapientia nec eos fuit, sed nemo vidit. Nec enim qui putaverunt posse sciri omnia, nec qui nichil sciri, sapientes fuerunt. Illi quia nimium, isti quia minus huiusmodi dederunt. Modus enim utrobique defuit. Quia scire omnia solius est dei. Nichil vero scire est pecudis vel inanimati. Quod ergo medium est erit hominis, hoc est scientia tamen ignorantie coniuncta et temperata. Et est scientia in nobis ab anima quam possidemus celo, quod enim habemus commune cum angelo et deo. Ignorantia a corpore est, quod extra est. Unde et nobis et cum deo et cum animalibus quedam communitas est. Cum ergo ex hiis duabus substanciis, quarum altera luce predita est, altera vero tenebris, pars nobis data est scientie, pars vero ignorantie. Per hunc pontem transire poteris medium sine periculo. Quod qui non fecerunt tenderunt nimis declinantes dextro latere vel sinistro. Ideo Achademici qui videntes quedam esse obscura dixerunt omnia non esse sciam. Physici econtra videntes quedam esse perspicua, ut lucere solem, lunaticos siderum mensuras horum, virere herbas, naturas umbram, dixerunt omnia esse sciam. Ergo ex perspicuis certum est omnia sciri, ex obscuris similiter certum est nichil sciri. Et tamen si nichil sciendum est, aliquid sciri necesse est. Nam si nichil sciri, ipsum sciri nil posse tollitur. Ergo si nichil sciri potest, aliquid sciri potest. Huic simile est quod dicitur quidam pronunciasse ne somnium credat. Si crediderit, sequitur ut non sit credendum; si non crediderit, sequitur ut sit credendum. Odo, ctenna incerta sibi repugnantia et se dissolvens. Quanto melius dictum fuisset occultas causas rerum et tenuis rerum celestium aut naturalium quia sunt abdite sciri non posse quia non est qui doceat, queri non oportere quas querendo non possumus invenire. Restat cum turpitudinis et inmunde vite philosophos ostendit errasse. Bene enim potuerunt loqui sicut homines exerciti, sed non in lingua ymo in corde viget sapientia. Nec interest quali quis sermone utatur, quia res non verba querimus. Non enim de grammatica vel rethorica nunc agimus que docet quomodo loqui deceat, sed de sapientia disserimus cuius doctrina est quomodo vivere oporteat. Si si philosophia vitam posset instruere, nulli alii nisi philosophi essent boni, et qui eam non didicissent essent mali. Sed innumerabiles bonos et esse et fuisse legimus et fore credimus sine doctrina philosophorum, et paucos fuisse ex philosophis qui in vita gesserunt laude dignum aliquid. Fuerunt siquidem cupidi elati.

magistri libidinosi. sua vitia sub obtentu philosophie celantes. Domini vero que in sco-
lis arguebant facientes. Unde et Tullius ait: Quotus quisque invenitur phi-
losophorum qui sit ita moratus ita animo ac vita institutus ut ratio postu-
lat. qui disciplinam non ostentationem sciencie sed legem putet. qui obtemperet ipse
sibi et decretis pareat suis. Videre licet alios tante levitatis et iactationis
ut hiis fuerit non didicisse melius. Alios pecunie cupidos. alios glorie. multos
libidinum servos. ut cum eorum vita mirabiliter pugnet oratio. Nepos
quoque Cornelius ad eundem Ciceronem sic scribit. Tantum abest ut magistram putem
esse vite philosophiam. beateque vite perfectricem ut nullos magis existimem
opus esse magistris vivendi quam plerosque qui in ea disputando versantur.
Video enim magnam partem eorum qui in scola de continentia et pudore pre-
cipiant. eosdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere. Quos ut ait Se-
neca in exhortationibus suis non aliter intueri decet quam medicos quorum tituli
remedia habent. pixides venena. Aristippo Cirenaicorum magistro cum Laide
nobili meretrice fuit scortandi consuetudo. Ille vero sic suum defendebat
flagicium ut diceret multum interesse inter se et ceteros Laidis amatores quod
ipse haberet Laidem. alii a Laide haberentur. Quis daret huic suos li-
beros informandos ut discerent habere meretricem. Aliquid inter ipsum et
perditos homines interesse dicebat scilicet quod alii bona sua perderent. ipse vero gratis
lasciviebat. Unde et meretrix illa sapientior philosophis fuit. que sic philosophum
habuit pro lenone ut ad se omnis iuventus doctoris exemplo et
auctoritate corrupta. sine ullo pudore confugeret ut dicit Lactancius.
Audite lector. Cum invehitur auctor contra philosophum ut philosophiam nec meretricem
collaudat sed alterius fatuitate alterius calliditate contra scientiam atque sapi-
enciam voluit ostendere. Dum mulier illo fatuo sic abutebatur ad lucrum
sicut auceps amicula ex arte ad aves ceteras capiendas. Quid ergo de
cinicis loquar qui a canibus dicti. vitiis canum servati. uxores coram
omnibus in propatulo cognoscebant. Hii omnes philosophi nationibus non perspicie-
tibus sunt habendi viris qui non sapientiam in pectore habebant sed
tantum in labiis qui nec propriis obtemperabant decretis. Ex hiis patet errasse
philosophos. sicut ipsos arguit apostolus in principio ad Romanos.

De causa erroris in philosophis

Causam vero erroris in philosophis reperimus esse
multiplicem. Ex parte scilicet voluntatis elacionem. ex parte rationis
cruditatem. ex parte imaginationis fictionem. Et hec quidem
intra. Extra vero amorem placitorum. et ambicionem. Elacio tendebat
in eis oculos cordis. sicut inflatura faciei visum tamen. Sic enim legimus
licet racionem dicti ad plenum non determinans. quedam animalia que vento
corpore sumpto et aura. Multa ergo potuerunt illi viri vel a deo inspi-
rati vel ab angelis edocti. vel in spiritu excitati. verum cognoscere vel
predicere. sed oculos tumefactos habentes et in tenebris ambulantes ideo
non potuerunt non errare. Non enim sanabantur eorum oculi per fidem ut
viderent limpide veritatem. Tumefecerant siquidem inflatura. a qua ut
dictum est. vultus eorum intumuit. Nec tamen fidei speculum eis condit-
ur humilitatis hunc sanavit quorum superbia eum ignorantiam talis erat.
qualis est comparatio pauperis ebrii et letargici. et hominis litterati in
scolaribus et magistris exaltatis. tantumque eorum precessit elatio ut archana
deitatis sine comprehendere proprio intenderent ingenio. Sed que esset inter deum
et hominem differencia. si dispositiones maiestatis eterne cogitatio comprehen-
dere posset humana. Quia fiat ut ait Tullius veteres philosophos aut insanos eos
aut stultissimos aut gloriosissimos fuisse qui existimassent philosophiam su-
is ingeniis fuisse perfectam. Hinc est quod tot talibus ingeniis quesita
sapientia non fuit a viris clarissimis inventa cum certi fines eorum qui quesierunt
non illo modo quo debuerunt. Unde soleo admirari quod nec Pitagoras et
postea Plato amore indagande sapientie usque ad Egipcios magos et Per-
sas profecerint. ad iudeos quo facillime ire potuissent non accessissent.
Sed arbitror hoc dei providentia gestum. quia nondum pietas erat aut superbis
ingeniis. aut hominibus alienigenis cognoscere deum verum sapientiam. Statuerat

cum deus appropinquante tempore vltimo ducem magnum de celo mitteret qui sapienciam
doceret · et eam ingrato et perfido ablatam populo · ceteris nacionibus reuelaret
Ergo sicut ipsorum elacionem et superbiam · veritatem philosophi · adepti non sunt
ita per eorum superbiam iudei eam postmodum perdiderunt · et ex eadem causa
mirabiliter contingente vtrique pariter caruerunt · Secunda causa erroris est
indiscrecio viciorum · Nam cum falsum aliquid in principio sumitur necesse est
sequi multa inconveniencia que sequuntur · et sic ridicula multa ponuntur
que mala gradiuntur · qui priora diligenter non discuciunt · et tunc ea incipiunt
dum defendere · ad decernunt principia vera vero vel falsa sint · ex sequen-
tibus iudicare · Tercia causa est · ymaginacionis ficcio · Fingit autem
homo portenta quelibet secta pro suo libito · Pitagorica enim et Stoyca ponit
animas hominum immortales · sed et in hoc quod recte senciunt · non cadunt
errores · Nam ad hoc firmentur argumento quo concluditur ut necesse sit ani-
mas ante cum corporibus quam nascuntur cum corporibus · Dixerunt non nasci
animas · sed de corporibus migrare in corpora · Dicet aliter racionem illam se posse
euadere crediderunt · aut animas credebant esse mortales aut de corporibus in
corpora demigrantes ut sic fuerint ante corpora · si remaneant post corpora
Alii vero etiam ex hiis qui eternas animas esse suspicabantur · tamquam in celum mi-
graturi essent · sibi manus intulerunt ut Cleantes · Crisippus · Zeno et
Empedocles qui se in ardentis ethne specum in tempestate nocte de-
iecit · ut cum repente non comparuisset · crederetur abisse ad deos · Sic romane
sapientie princeps Catho · librum Platonis de eternitate animarum · legit et se
occidit et forte tamen · ob aliam causam ut declinaret odium seruitutis
Sic Democritus sponte sua leto caput obuium obtulit · Ipsi posuerunt
eam et finxerunt · animas vinctas corporibus · ut penas scelerum luerent
Sed quis scelera committere potuit · qui non fuit · Nisi forte credamus stulto
Pitagore qui se dicit euforbium fuisse · O singularem Pitagore memo-
riam et o miseram obliuionem nostram · qui nescimus quid ante fuerimus qui
Ille solus ut poetice loquar letheum gurgitem non attigit · et obliuionis
aquam non bibit · Celebratur eciam illa · Socratis ficcio · quod super nos nichil
ad nos · ergo more pecudum procumbamus in terra · nec vultus oculos erigamus
ad celestia contemplanda · Iurabat ipse per canem et anserem · O demen-
tem et vanum hominem si in eis per credebat diuinitatem · Nonne ipse et
Plato loquens de re publica iusticiam matrimonia iubet esse communia · sic ut ad eun-
dem mulierem multi viri tamquam canes confluant et is vtique obtineat
qui viribus vicerit · O miram equitatem Platonis qui sic eneruat me-
ritum castitatis et fidem copule coniugalis · Idem autem Plato ait beatas
ciuitates futuras esse · si aut philosophi regnarent · aut reges philosopharentur · Huic
Platoni quis dederit regnum · ut quod bonum non sciat · constituat pudi-
ciciam seruandam · Sic inquit ciuitas concors erit · et amoris mutui con-
sencia vinculis · si omnes omnium fuerint et mariti et patres et vxores et li-
beri · Que ista confusio generis humani · quid seruabitur caritas · vbi pri-
stina voluptas · Si omnium sunt liberi · quis filios tamquam suos diliget · aut
suos esse dubitet vel ignoret · Cuius filius venerabitur aliquem ut parentem
suum · mortuus vero proprio pro alieno habeat vel pro patre alienum · Sed
concordie causa · mulieres voluit esse communes · hec vero vna si vnius ap-
petitur a pluribus · plures fiunt maxime esse discordes · ergo dum concordiam
querit · discordiam introduxit et iusticiam eciam euacuauit · Redegit
humanam naturam ad similitudinem pecorum · nec animalia que matrimonia faci-
unt et pacem ineunt · nidos proprios construunt · fetus nutriunt · alienos abi-
giunt · Existimauit eciam oportere mulieres militare et consilia publica
interesse magistratus gerere et imperia suscipere · Nonne ergo consequens est ut vi-
ris lanam et telam assignet et infantes gestandos · De hiis in re publica poli-
cia · et in libro de legibus scriptis habetur · Sic igitur deprehenduntur in tanta
vanitate et ymaginacionis ficcione philosophorum principes · quid mirum si de vani-
tate arguuntur eciam et minores · Sed laudatur Democritus · quod agros suos
reliquerit eos quod pascua publica · fieri passus sit · approbarem vtique si donasset

si premium proprium pauperibus concessisset. Crates quoque Thebanus precium
suum in nummos redactum effudit in mare. Abite inquit pessimi in profundum
male cupientes. ego vos mergam ne ipse mergar a vobis. Nescio an hec
fecerit sanitatis iudicio vel furoris. Si verus erat contemptor pecunie potuerit
inde pauperibus subvenire. et quod frustra perditum fuit cum gaudio medicis
non perdere sed utilius reservare. Hec et huiusmodi fuerunt philosophorum fantasmata
que finxerunt et eos errare fecerunt. et puto quia si modo viverent se
errasse dicerent. Unde nati sunt fere tot errores quot homines. Nam veri-
tatis opinio est propter absconditam luminis intellectualis cuius est vivere secundum
ignorancie est dividere et errare. De prefatione erroris Epicuri ubi
notatur eius post ponens veteris contra priora philosophorum contra ipsum invectio
Quarta causa est ambicio favoris popularis emulacio. Unde est quod Epicuri
disciplina multo celebrior ceteris semper fuit. qui ambicionis avidus populo pro-
ponebat. quod populus ipse diligit. Primus enim ad vicia non est primus sed
ut ad se multitudinem traheret. apponebat congruencia singulorum moribus
Desidiosum vetat litteras discere. avarum liberat populari largicione. Ignavum prohi-
bet accedere ad rempublicam. pigrum exercere. timidum militare. Irreligiosus
audit deum nichil curare. Inhumanus iubetur nichil cuiquam tribuere. propriis
serviens commodis. solitudinem laudat fugienti turbam. Qui nimium parcus
est. audit polenta et aqua posse tolerare vitam. Odienti uxorem
celibatus bona laudantur. Habenti vero malos liberos orbitas predicatur.
Impatienti et delicato dicitur omnium malorum maximum esse dolorem. Forti vero
dicitur etiam in tormentis beatum esse sapientem. Qui claritati ac potencie stu-
det. huic precipitur reges colere. Qui molestiam ferre non potest. huic dicitur
regiam fugere. omnium sui temporis fere sapientum. Sic Epicurus dum studet
placere omnibus. maiori discordia secum ipse pugnavit quam inter se univer-
si. Causa vero erroris ipsius quia bonis et malis bona et mala contin-
gere pari lance videbat. ideo providenciam non ponebat. Nam et Capitolium
quod romane urbis et religionis caput fuit. ignibus celestibus frequenter
flagravit. Unde Lucanus. Nam pater altitonans stillanti maximus olimpo
Ipse suas arces atque inclita templa petivit. Et Capitolinis iniecit sedibus
ignes. Cicero vero illam flammam dicit divinitus extitisse. non que deleret illud
celeste domicilium. sed quo sublimius magnificentiusque deposceret. Ceteri
tamen homines non intellexerunt templum suum celesti iudicio sepe dampnatum
sed contra perseras illud restituere contenderunt. Sed videat Epicurus si pro-
videncia nulla est quomodo tam ordinate factus est mundus. Multa namque facta
sunt aliter quam fieri debuerunt. Invenit ergo homo totus absorptus deli-
ciarum conditionibus quid arguat in divinis. Item si nulla est providencia
quomodo tam providenter et callide ordinata sunt corpora. ut singula quoque membra
mirabili racione disposita sua restruerent officia. Nichil inquit in procre-
andis animalibus providencie racio molita est. Nam neque oculi ad videndum
facti sunt. neque aures ad audiendum. neque lingua ad loquendum. neque pedes ad
ambulandum. quia prius hec nata sunt quam esset qui loqui videre audire
ambulare posset. Unde non hec ad usum nata sunt. sed usus ex illis natus
est. Si non est providencia. quare vide cuncta nascuntur. quis sunt omnia
que gignuntur. Sunt inquit semina quasi inane volitancia. quibus
inter se temere conglobatis universa gignuntur atque concrescunt. Cur
ergo illa non cernimus aut sentimus. Quia nec colorem inquit habent
nec calorem nec odorem nec saporem nec humorem. et sunt tam parva
corpuscula ut sint indivisibilia. Sed miror quid ubi sunt. aut quis ea sic
illa corpuscula nullus vidit. nullus preter Leucippum unicum somniavit
a quo Democritus eruditus Epicuro hereditatem stulticie dereliquit. Sed quis ea
doctrina? videbit. Sed hec cum adiuncte libet. Si archipirata quispiam vel
latronum dux satellites suos ad grassandum amplius cohortetur. quo alio ser-
mone utatur quam ut eadem dicat que Epicuri sententia proferret. Nichil deos
curare. non ira tangi. inferorum penas non esse metuendas. quia anime post
mortem occidant. nec ulli omnino sint inferi. voluptatem esse maximum bonum

nullam esse humanam societatem, sibi quemque consulere, neminem esse qui alterum
diligat, nisi sui causa. mortem non esse metuendam forti viro. nec ullum
dolorem. qui etiam si torqueatur, si uratur, nichil curare se dicat. Cuius
has ineptias vero insanias dixerit esse stultas sapientis viri que
pueris lactonibus potissime commodari. Non est mirum. Benedictus deus tot
modo congregatam scolam ut decipiat multitudo imperita. Sed dei precepta
quia simplicia et vera sunt, quantum valeant in animabus hominum, per
quotidianam experienciam ostenditur. Audit ea vir iracundus maledicus
effrenatus et ubique paucissimis velut ovis mansuetissima fit pla-
catus. Da libidinosum, adulterum, ganeonem, reddet eum sobrium, [illegible]
sapie continentem, reddit cupidum liberalem, furibundum clementem, sim-
plice sapientem, debilitatum virilem, pigrorem [illegible]. [illegible] et eum
cor et animus sapientiam petit. infusa dei sapiencia stulticiam delictorum matrem
expellit. Eo quod agendum non in mercede non libris nec lucubracionibus opus
erit. hoc est lumen quod se ingerit oculis fidei simplicitate purgatis
Hec philosophia non prestat. que eum per plures etates quesiverunt, non excedit vita-
ta et occultat. Et ipse hoc. nichilus e(st) auctoritatis aut ponderis quod eum in
solis constitit humanis. Specificatio errorum philosophorum in quatuor (??) et de philosophis
Nunc autem breviter philosophorum aliquos specificare in quatuor errores, circa
quatuor scilicet specialis. Primus enim doctrina philosophorum exemplum est
erronea quia est acephala. Nam et si sine membris quibus decet
vivatur, tamen sine capite non est vita. Ergo igitur qui deum non
novit, qui est caput omnis veritatis atque doctrine, sapiens et verus erit
surdus est. licet loquatur mutus est. Cum vero cognitor deus ab eo cog-
noscitur. tunc videbit, tunc audiet, tunc loquetur. Tunc enim habet caput in-
cipit, in quo omnes sensus collocati sunt. hoc est lingua, aures et
oculi. Ille enim videt qui veritatem in qua deus est, vel deum in quo ve-
ritas est, oculis cordis aspexerit. Audit qui divinas voces et precepta vite
illa pectori suo affigit. Et loquitur qui celestia asserens, maiestate dei
singulariter profitetur. Ex quo quibus remotiores fuerunt philosophi, tanto vicini-
ores viciis et errori. In philosophis errarunt et ideo se invicem gla-
diis perimunt et confundunt. quibus commorari supplicium. et de ex-
cellentibus principiis corporis sed et aliis aliquid est dissidendum. Erravit Aristoteles
circa deum, circa angelum, circa celum, circa mundum. Aristoteles circa deum erravit
qui dei providenciam circa inferiora non posuit. Unde beatus Ambrosius in libro
primo de officiis ait: Reffellam eorum assercionem qui deum putant curam
mundi negligere, hoc velut Aristoteles asserit. Utrum enim curam eius de-
serat, et destituat quod ipse condendum putavit. Et tamen de-
nique maior est fecisse eum aliquid non fecisse. nulla iniuria sit non
curare quod fecit. summa inclemencia est. Et infra de Aristotelis opinione
quid loquar qui putat deum suis finibus esse contentum et prescripto regni
modo degere ut poetarum loquuntur fabule. qui mundum fecit in tres
partes esse divisum ut alii celum, alii mare, alii inferna sorcirentur
imperio. Forte ordinarunt eos quod tamen ne usurpata alienarum parcium
sollicitudine inter se bellum excitent. Similiter igitur asserit quod terrarum
curam non habeat. Et Lactancius ait in primo libro De falsa religione
Aristoteles huius ipse diffidat et repugnancia sibi et esse dicit et senciat
in summo tamen. Ubi mentem mundo preesse testatur. In summo forte
dicit quod dei providenciam esse posuit in celis. Erravit circa Aristoteles circa
angelum et angelicam virtutem posuit enim nonne esse intelligencias. preter
nonne motus nonne celorum mobilium. Ubi est ergo innumerabilis militia eius et
illa milia milium ministrancium et assistencium. Si in angelorum velit
hac paucitate contentus. Erravit circa Aristoteles circa celum quod per intelligencias
posuit vivum et animatum. Sed si distinguamus vivere formaliter et effective
formaliter quando ex unione forme substancialis cum mixtis a materia

et unione eius cum corpore sibi conformi. Fluit vita non sunt celi corpora vi-
va Effectiue quidem per actionem aliquam vel motum excitatur forma latens et
apparet actus vite. Sic aliqui dicuntur celi viuere. Sed de hoc quantum ad celos
esse animatos nec heresi Origenis vitatur. Beatus Jeronimus et in libro de sta-
tu anime. Hec reponit Claudianus. Errauerunt eciam alii qui mundum quem
preesse sint eterna lege ostenderunt philosophorum. Si forte recurras ad principia nature
hunc dicuntur eum intellexisse. Quia per naturam aut motum dicitur nec incepisse
mundum neque destructum esse. Sed per creationem incepit et desinet secundum bene-
placitum cause prime. Pluribus ne sis conuictus sunt qui melius intel-
lexerunt sparsim at alibi et plura quam tu. Viderunt de ipsius scriptis Inde
processit ut dicit magister Hugo super Ecclesiasten quod philosophi gentium de seculorum
reuolucione et rerum omnium reuersu in idipsum mira dementia tempori eterni-
tate astruere conati sunt. Dixerunt quippe rerum mutabilium seriem ab
eterno eodem ordine quo nunc cernitur decurrisse et sine fine lege eadem
mundo in sua vniuersitate nec principium nec finem habente per secula
quedam sibi succedencia circuitum. Seculum autem in xv milibus constare
quod magnum annum appellant. Quo expleto omnibus sideribus ad locum suum
vnde singula quoque ab initio seculi progressi fuerant reuocatis rursum
quod in exordium alterius seculi similiter reuerti ac modo motum inchoantibus
subiectam quoque naturam similibus eandem varie motibus rursus easdem prorsus
omnia que in illis precedentibus ordine processerunt eodem nichilominus ordine
eadem essencia eadem forma eisdem omnino et locis et habitus iterato con-
surgere. Illum quoque summo ac statu simile Platonem Athenis quoque peragere eiusdem quod le-
gem pati fortuna quoque subire. Ita ut eosdem homines nasci easdem eosdem
filios gignere eadem fortuna viuere eadem forte mori contingat. Eunde rerum
euentum eiusdem prorsus qualitatem eiusdem quoque statum et processum omnium
que prius a prioris seculi tenuissent tempora. Talem autem rerum omnium reuo-
lucionem atque iteracionem in idipsum semper fuisse semper quoque futuram esse sine
fine. Et quemadmodum reuersio vnius sideris per singulos annos ad pristinum
statum reuocatur omnium ita reuersio omnium siderum. Tamen quoque nature eodem ordine
suum per singula secula et magnos annos ad pristinam condicionem reparentur
vniuersa. Hic vero error quantus sit. Facile arguet ratio manifesta. Nam
tempora eterna esse non posse in hoc euidentissime apparet quod omne tempus inicium
habuit et sine condicione constat. Quia omne quod inicium habuit ali-
quando non fuit. Dum ipsum. Omne tempus preteritum aliquando prius fuit. Omne autem
tempus quod aliquando prius fuit antequam prius esset non fuit. Alioquin
si semper prius fuit non iam tempus fuit sed eternitas. Si ergo omne tempus pre-
teritum aliquando non fuit. Fuit quando nullum tempus fuit. Utique tempora eterna
esse non potuerunt. Sed erat ante tempora eternitas sine tempore. Quia tempora que nunc
nec auxerunt cum inciperent nec cum finientur consumentur. Liquet ergo
falsam esse assercionem eorum qui seculorum eternitatem dixerunt et mutabi-
litatis principium sine principio fuisse testati sunt. Error philosophorum in Ma-
thematicis
Errat philosophorum in mathematicis et maxime in a-
stronomia quod dicunt eum quorundam dispositionem siderum complexionem
et dicit Basilius eum ad illas stellas que in zodiaco mouen-
tur. Si talis sibi genus sterna coierit certam genesim sole
Phebe. Rursum quod si alter habitus illarum sint contraria. Deinde exponit
Ex influencia eorum linearum posuerunt in hominibus causari diuersitatem
diuersitate morum. Circa quod si intelligunt racio et sufficiente sunt reproba-
di. Et si dispositiue et quantum sunt tolerandi. Vtrius enim corporum superiorum
operatur non corporum mixtorum et complexionum. Et anima sequitur corporis complexiones
corporis unitatis. Et ideo enim ex influencia corporum superiorum cooperando sit ut
in forte esset complexio colerica. Dispositum est ut anima fortis esset ira-
cundia ex illa influencia utpote complexione corporis ex illa vnione constitu-
ta. Sed non est hoc necessarium. Cum videamus in multis oppositum et ita per
accidens operatur virtus stellarum ad qualitatem morum. Tria enim sibi notanda sunt
virtus nature superioris et hec operatur ad morum maliciam. Pater dictum est malitia

et a remotis. Quartus etiam naturae inferioris operatur ibi ut est ipsa complexio
et haec dispositive operatur. et magis de propinquo. Tertium est voluntatis de-
fectus et haec formaliter ad maliciam operatur. Unde ordinatur iudicia astrologorum
frequenter et finaliter falli. Primo propter celeritatem motus celi. Unde Basilius
Nepatores genesiacae vanitatis diminutionem temporis excepti quod eos de schematibus
multa diffugiant in angustissimum penitus temporis redigere mensuram ut etiam
in minimissimo intervallo sicut apostolus dicit in momento et in puncto ma-
gna sit inter genesim et genesim quod distantia asserentes quod ille qui natus est
in hoc puncto rex erit gentium princeps quorumque plurimorum maximamque possidens
multarum quod divitiarum sortiturus. Is autem qui in illo momento creatus est
mendicum et vagum fore quotidianum quod victus causa diversorum ianuas
na abiturum. Deinde circulum qui signifer appellatur in xii partibus dividunt
quoniam sol per triginta dies ingreditur xii locorum fere eius quae aplanes i. iner-
rabilis vocitatur. Et rursum unumquodque membrum partium tricenarum per spatia
duodena ruinant quorum singulas item portiones in alia lx distribuunt
eorumque lx sexagies portiones eruunt. Hunc modum ergo nascentium genesim
disponentes videamus si possint hanc subtilitatem sub temporis dimensione
servare. Mox enim quo infans prorupit ex utero protinus intenta est obste-
tricem quae dicat an puer sit vel puella quod natum est et expectat
vagitum quo capiat parvuli vivendi indicium. quanta nunc dum [illegible] agunt
sexagies dicas momenta transisse. Itaque manifestatur editus puer ma-
thematico quanta dicimus elapsa puncta esse. dum ubi usque redduntur quod et
si contigerit extra fores cubiculi eum stare qui nascentis horam colligit
oportet vestrae tantulum ut diligenter et sine ulla intermissione calculare
possit cursus horarum sive diurnum sive nocturnum fuerit. Quatuor
igitur sexagesimorum nunc eo ipso tempore praeterisse putatur. Necesse enim est ut in-
dominatur stella quae non solum in quota parte duodecimi spacii sed etiam
in quoto puncto duodecimis divise portionis assistit vel potius in quoto
momento sexagesimorum recipitur in quibus diximus decretorum sortem fuisse
divisam. Erit ut omnis vitae inquiratur in quinto eorum sexagesimorum
ostento quae primus sunt sexagesimis operta. Unde istam se cuncti-
atam et incomprehensibilem temporis inventionem in singulis quibusque planeta-
rum non in certe affirmant. ut cognoscatur qualem habitum gessit adversus
ceteras stellas vel quale inter se schema tenuerint eo nascentis infan-
tulus. Nam si hora solicite non fuit custodita contigerit quod vel minimam
quod modo de illa subtilissima ratiocinatione imitari prorsus observantiam. totum
confunditur. unde nunc visitatur quod dicit Ambrosius eo impossibile sit tam
subtilis temporis minutias comprehendere et exigua mutatio inveniat
universitatis errorem. totum negocium plenum est vanitatis. Sed errant
quia contendunt scire ea quae non est eorum scire scilicet tempora et momenta quae pater
posuit in sua potestate. Tertio quia per industriam humanam non possunt sciri
omnes effectus stellarum qui requiruntur ad constellationem. neque secundum se. neque
secundum quantitates earum. neque secundum aspectus. neque secundum quod in diversis com-
plexionibus diversam faciant impressionem. Quarto quia non sumus in puro
aere. ut possimus lumina stellarum notare secundum cursum varia distantia
intervalla. et quia per medios solis quaedam sidera sunt anomala. et quod
quibus etiam omnibus positis et cognitis. transfert status hominum et mutat
deus secundum beneplacitum creatoris. Nam et deus et animus imperant
astris. et non est dubium quod astra sequuntur creatorem impium. Et imperant
etiam ab anima devote. non eorum cursus legitur frequenter impeditus secundum ora-
tione. Ad clamorem enim Samuelis datae sunt pluviae. revelata est dies
sub Josue. iuxta verbum Heliae tribus annis et sex mensibus non fluxerunt
pluviae. Verbum Ptolomei astrologus inquit optimus. multum malum
prohibere potest. quod secundum stellas venturum est. Et non tam prius. Ubi glo-
sator sit dicat. Si ego scirem esset bene cum nativitate pueri. tunc scirem ali-
quam infirmitatem ex marte [illegible]. videmus sibi venturam. Scivimus eius complexionem
ad frigiditatem vel oppositam qualitatem. vel infirmitas adveniens vertet eam

in temperanciam. Similiter et operandum est in ceteris planetis. Cum aliquis sanus
quod ex corpore natura veritus sit. maxime autem quando fortitudo supervenit vel firma,
ta sunt. prius doctrine principiis obstare et veneni occurre morbo. Unde de hec
patis vendant ad proposito. Hermes eciam ait quod una custodia hominis est pie-
tas. pium enim hominem nec demon malus nec fatum tenet. Unde de
loco ostendens quid sit eusebia ait hiis verbis Deus liberat pium ab
omni malo. Unicum est enim unum et solum in hominibus bonum est pietas
Et asclepius audiens eius eandem suam laudis compilavit in illo
sermone perfecto que scripsit ad regem. Dicit enim demones esse inimicos et
vexatores hominum. quos ideo Trimegistus angelos malignos vocat quia non
ignoravit eos ex celestibus dampnatos terrenos esse cepisse. Horum inquit
inventa sunt astrologia et aruspicina et auguracio et ipsa que dicitur oracula
et ars magica. et quecumque prava malorum exercent homines vel palam vel oc-
culte. que omnia prorsus falsa sunt ut Sibilla erica testatur. quia errorea
hec sunt que stulta homines sentiunt corde. De iudiciis tamen astrologorum et
quid sint requirendum est infra in tractatu astronomie in quarta huius operis
parte. Cum igitur secundum omnia inferiora mundi huius elementa phanomena sunt
extitit. sive stellarum cursus et earum effectus et eventus corporum quantum ad huma-
num genus videntes quod ad plenum non poterant ista cognoscere industria demonum
finxerunt ymagines vestra ab eis quesitas et honorantes eas quasi a celis
virtus dei descendisset ab astris. et unum efficerent ex ymagine et illa
virtute. et sic dicebantur versa a demone non virtute sed multitudine et sic genus
humanum in demones incidit et demones adoravit. Sed benignus deus
compaciens homini creature sue. verbum quod ab eterno genuit humanam car-
ni et anime racionali univit et se ipsam ymaginem sue unitatis ab hominibus
adorari voluit. Prophetas et apostolos ad liberacionem eorum suo spiritu inspiravit
non ad celestes rerum curiosius cognoscendos sed ad spirituales spiritus instruen-
dos. non contemplantes in astris corporalibus sed in eternis racionibus. Verum quia
non omnia cognoscebant in plenitudine sed secundum gradus suos differentes illu-
minati sunt prophete. Voluit dei filius per seipsum suam creaturam plenius erudi-
re et eam condescendens descendit et verbum ad humanam ymaginem et ymagina-
cionem venit ad intimam. splendor ad splendorem ydea ad ydolum. naturalis filius
ad adoptivum. deus ad naturam humanam descendit. et sic ex eo tamquam ex virtute
et sapiencia genus humanum non fallaciam sicut ex demone sed veram visionem
de omnibus que ad cultum dei pertinent et ad reductionem humane nature
in suum originale principium habuit. hoc est christianorum astrolabium. Christus
siquidem in plenitudine veritatis nobis elucescit sub duodecim articulis fidei
sicut fit in astrolabio ad distinctionem duodecim horarum sub eadem regula
diffusio solarium radiorum.

Error philosophorum in methaphisicis et primum de ydeis

Error philosophorum in methaphisica primo patet in posicione platonis
qui posuit in mente divina ydeas. tamen ab ipsa separatas. ponebat
eciam animas redire post multa secula ad compares stellas. nega-
bat et resurrectionem corporum. formans ex elementorum qualita-
tibus argumentum. posuit eciam nullam esse veritatem in creaturis sed
tantum similitudinem veritatis. Unde nec verum celum nec verum ignem posuit
esse in mundo sensibili. sicut legitur in Timeo. Respondit autem circa
et resurrectionem corporum satis improbat beatus augustinus contra platonicos
in ultimo libro de civitate dei. Que de ydeis et veritate creaturarum
est parvula probare. Verum enim plato secundum quod ait beatus augustinus in libro
confessionum in libris suis pro parte posuit Iohannis evangelium. verificat
ponit de ydeis suis. per illud quod in principio erat verbum. quod in greco
significantius dicitur enarche enologos. logos enim multa significat. Nam
verbum est et racio. et supputacio. i. numerus et causa uniuscuiusque. per quam sunt
singula que subsistunt. que omnia in dei filio intelliguntur ab eterno. Verbum
enim dicitur quia per ipsum deus pater omnia dicitur fecisse. Sicut ergo verbum in-
tellectus nostri quod primitus in se ipso invisibile concipit et pure intelligit
penes se retinet et quibusdam signis sensibilibus exterius proferre ut capere

mentis cognitio firma permaneat et deinde per signa sensibilia in aliorum
noticiam veniat Sic rationes primordiales omnium rerum in mentem dei in qua
ab eterno fuerunt non reliquerunt et in effectibus suis velut in quadam luce
cognicionis nobis loquentes . se nobis aperiunt ex quibus facta sunt / om
que a principio mundi usque ad finem fluere non desistunt Dicitur etiam verbum
quod est filius dei racio . quia ipse omnium visibilium et invisibilium perfecte
exemplar quod greci ydea dicunt . forma vel species Vnde sicut in racione
seminali . est tota virtus ad omnia que producuntur in illo que vel in illa
specie . ita in illa racione eterna erant omnia ab eterno que erant producenda
in tempore ut dicit Augustinus 5o libro super genesim ad literam . et ideo sicut racio
separata non est . ita nec ydee separate fuerunt Dicitur etiam verbum huius consilij
Dei suppositum vel numerus . perfectius omnibus rebus numeros secundum quos in esse
exeunt . licet enim propter simplicitatem divinam . omnia in mente divina vni-
sunt . sicut in monade omnes numeri sunt . tamen secundum quod res exeunt a se . Que
ne se diversitatem . sicut ex monade procedunt omnes numeri in infinitum progressione
Vnde in unitate non manentes numeri nec separati sunt ab unitate . sic
nec ydee a divina mente Circa autem veritatem non dixit plato in tractatu
sed similitudine veritatis . ita alienum est a veritate quod penitus indiget in
de creatione . quia nec ipse verius plato finisset si veras sensibilium in simpli
mundo non esset Si autem simul sunt veritas et unum . vel quantitas vel
tas est . verius est homo quod videmus esse in mundo sensibilium
Nam si enim sensibilis veritas non esset . nichil esset . nisi forte secundum
ipsum non est vera sed verum . et tunc actua separaverit a subiectis proprio
eius vera nomine sortiatur substancie . et tamen qualitatis Vnde et pone-
bat nichil veri de corporibus que sunt apud nos secundum essenciam et vita
tem sed secundum similitudinem Nos autem dicimus verum verum esse apud nos
solam vero similitudinem esse apud creatorem eo modo quo exemplar sim-
tudo exempli est Sicut verum domus exemplata est que videtur oculis
fabris : et edificatur ex lignis similitudo vero et exemplar eius est in mente
artificis . et imponitur nomen domus ei quod est exterius et non nisi abusi-
ne ei quod est intus Nec exemplar proprie dicitur veritas exempli . nec
veritas enim non est . nisi essencia rei in illo enim dicitur veritas rei in quo
est vera . et cui imponitur nomen rei principaliter et primo . sicut apparet in
homine . et in eius pictura vel similitudine . que non dicitur homo nisi
pictarius . nisi quis ymaginem ad tenus similitudine res facte sunt
dicere velit essenciam verum Quid tamen mundus architipus vocet plato
difficilis est questio Nos autem mundum architipum proprie et exemplarem
omnium que facta sunt adeo vel fiant vel fieri possunt . intelligimus sapientiam
et dei filium a patre eternaliter genitum qui dicitur ars omnipotentis dei
plena racionum viventium . quas plato dixit ydeas que in deo sunt unde
ipse quasi dicitur dei sapiencia multiformis . et verbis intellectum cum perfectum fuit
perfectione completa gratie se efficietur quodam modo mundus intelligibilis
per unionem cum eo gloriosum deiformitatis Sed ne detur indoctiori hic credendi
materia . sic dicimus apud eum esse verum similitudines que etiam veritates in
deo enim sunt res sicut in causa cognitiva et operativa et verius quam in se
ipsis Nec contra Aristotelem statuit stilus in eadem materia . cum imposuit ari-
stoteles nonne posuit intelligencias ipse nonne motus orbium Posuit etenim
celis inesse animas moventes eos . in animabus illis cum sit intelligentia
abstracta se substancias intelligibiles et perfectissimas invenientes magis perfectas
earum et quietas vehementissimo amore assimilari optabant . et hanc perfectionem
assimilare eis celos fuisse Perfectum vero hunc dixit . complebat actualiter
in eis . per quam nichil habent in potencia sed totum quod ad eorum perfectionem
pertinet . semper habebant prout erat eis possibile quare licet videri poterit inito
status gloriae cum dixit nostram eam totum quod ad gloriam eorum pertinet . in actu
presencialiter obtinebunt . nichil novum in futurum sperantes aut desiderantes
Hac igitur de causa posuit totum in revolutione moveri celos ab animabus

sint. Et hec est quod situs possint positiones quasdam esse partibus celorum quemadmodum terra sua nobilia corporibus natura mobilibus. Cum igitur celorum partes non possunt habere simul omnes situs huius, vel quia non possunt omnes situs sic esse super hanc partem terre. Est autem vincens illarum positionis ad unumquemque situm et educat unumquemque anima celorum hanc positionem vincens partem celi sui cum velocitate qua potest. et eo modo quo possibile est hanc possibilitatem ad actum supplens per successionem et perficiens positionem huius actum post actum. quia actus huius positionis sic omnes esse non possunt. Nulla enim pars celi potest esse simul sub omnibus partibus terre positionibus dictis. et propter hoc acquiritur huius situs per successionem et revolucionem. Si aliquis intellexerit sic, satis mirabile de talibus senserit. Nulla enim utilitas esse videtur partibus celi ex huius situs acquisitione. Unde superatur acquiritur eius. Si dicas quod ideo quia potentia reducitur ad actum. hoc est nichil. quia per huius actum destruitur alius actus [illegible] non magis bonum. Praeterea non magis bonum quia acquirendo hunc situm perdit alium [illegible] tamen sunt ea sicut quidam dicunt. Si anime celorum faciunt huius revoluciones sicut asini ad molam revolvendam positi nisi quod maiori utilitati serviunt asini quam huiusmodi anime. magis enim esset melius celos quiescere quam sic moveri. Nisi forte motus huius esse propter infusionem luminis aut caloris huic mundo inferiori. quod tamen ipsi negant. quia si propter hoc moventur celi. tunc viliora essent causa nobiliorum et nobiliora servirent vilioribus quod tamen nichil est. Sed sicut homines qui pastores sunt serviant ovibus. Si dicunt pastores non serviunt ovibus sed dominis suis in custodia ovium. Sic natura habet dicunt animas celorum servire creatori. Unde Augustinus dicit motum celorum esse obediencie dei altissimi. Sed non est propter hoc necesse ponere animas in celis. cum sine animabus etiam in quolibet que motus celi creatori suo necesse habeant obedire. Supponunt etiam ipsi errorem in numero intelligenciarum. quia unicam ut dicunt primo posuit intelligenciam et illam posuit eandem sedem et secundam terre et deinceps donec impleatur numerus earum in denario. et ultimam dicunt intellectum agentem qui est sol intelligibilis animarum nostrarum et lux intellectus nostri faciens relucere in effectu formas intelligibiles in eo quas posuit potentia esse simpliciter apud intellectum. Et sicut sol colores qui sunt potentia in corporibus coloratis educit in actum sue lucis suffusione. similiter formas intelligibiles educit de potentia in actum. Cum nec alie causa sunt ut non nisi unam solam deus educeret cuius plenitudo ex multitudine intuencium non minuitur sicut nec lumen solis. Cum non sint multe create simul. non sunt ex parte creatoris. nec ex defectu virtutis nec ex invidia. nec ex loci angustia que capere non possit tantam multitudinem. Nec ex parte ipsarum intelligenciarum. aut propter ipsarum confusionem ut sic sunt enim concordes et amice cum sint bone. Ergo nec erit nulla repugnancia aut confusio aut propter superfluitatem. quia si mille milia essent nulla superflueret. quod patet ex operationibus earum. intelligere diligere gaudere laudare que beatificant operantes et glorificant creatorem. Cum non tamen maxime videtur inconveniens [illegible] et [illegible] eius. hoc sunt scilicet quod non possunt esse plures substantie abstracte a materia et appendiciis materie spoliate eiusdem ordinis per omnia similes et equales. Quod error est. hic est enim dicere omnes animas unam esse postquam fuerint separate a corporibus. et tamen dum sunt in corporibus. distinguere eas et esse plures. Cum non sic improbat. Cum nec accidunt non faciunt aliud. nec ea que foris sunt. Sed corpora non sunt de substancia animarum suarum. ergo non faciunt eas aliud et aliud. Similiter nec accidencia ut vicia et virtutes. sic et ignorancie et passiones gaudium et tristicia et huiusmodi. Si ergo nec sunt aliud et aliud. multa fortius et plures dum sunt in corporibus. erunt nec aliud et aliud extra corpora. Imponunt etiam errorem eidem in via. quod dixerit ultimam intelligenciam sive demum esse intelligenciam agentem et eam solem intelligibilem animarum nostrarum et lucem intellectus nostri. facientem relucere in effectu formas intelligibiles in eo. quas antea posuit potentia esse apud ipsum. et easdem educit de potentia in actum sicut sol colores irradiacione sua qui sunt potentia in

corporibus coloratis. De hac tamen intelligentia agente quam imponunt aliqui
ut de irradiatione solis non est simile. quia non est necesse adhiberi formas
visibiles que sunt in actu ad hoc ut lux solis eas velut faciat. Non
eo sunt in sole forme visibiles. Imponunt enim eam posuisse unicam
intelligentiam agentem et non plures. Sed non ipsa animam exeat et corpus fa-
bricat. necesse est ipsam esse ubique in mundo terreno. Vel plures esse eam si eas
qui ad ea operentur simul et semel in India et in aliis partibus mundi. Sed ad
posuerit hanc unitam. quia ab uno et eodem unum et idem. quo potest
ab bona illa procedere tanta multitudo. multitudo enim diversorum sibi. non
possit multitudo sibi simili in. Unde ponit Avicenna. differre quales intelligentias
alia in specie. Hec autem sufficiant ad tractatum presentem quia disputacionem
exigunt ampliorem. De quibus in quarta parte ubi agitur de intellectu
agente requiratur.

Errores philosophorum in ethicis patent. non necesse est omnia recitare. sed unum
eligimus ac potissimum de summo bono in quo versatur tota
sapientia moralis sive. Epicurus summum bonum in voluptate animi
esse dicit. Aristippus in voluptate corporis. Dinomachus in sum-
mo bono honestatem cum voluptate coniungit. Diodorus in privatione do-
loris illud ponit. et alii aliud ut patebit. In tanta ergo rerum dubitate
quod sequi debeamus scire est difficile. Omissis tamen litigatoribus suis
et cavillatoribus. ad veri inventorem et datorem sapientie veniamus per quem
dirigi possimus in viam veritatis. et de errore sub istorum possimus scire
suam. Refellamus igitur opiniones eorundem ut pateat nullum illorum
fuisse sapientem. Primo ergo de officio hominis agitur. summum bonum finalis
in eo necesse est poni. quod in ceteris animalibus esse non possit. Sed sicut
feris dentes. armentis cornua. volucribus penne sunt ipsa. Sic homini
proprium aliquid esse debet. ne racionem sue condicionis amittat. Quod autem
vivendi aut fiendi causa omnibus est datum naturale est proprium bonum homini
sed non summum nisi. Qui igitur proprium fuit Sapiens ergo non fuit qui summum bonum
in animi voluptate posuit. quia et stolidus et gaudium et similia patitur. Se-
cunda est opinio Aristippi qui summum bonum ponebat corporis vo-
luptatem non reputat hominem nisi ventri et veneri feliciter ut non
differat inter eum et pecudem. si tu auferas ab eo sermonem que si dederis
aut vel aliud summum bonum esse ponet nisi quod appetit corporis voluptati que
ut obtineant. licet laborem illic volueris nec mortem. Alia ipsa corrumpit.
Non igitur attendenda est ab istis sapientia. quos a bestiis differre facit sola lin-
gua. non mentis sententia. Tertia est opinio que ponit summum bonum
in privacione doloris esse. sed hoc videtur in eo summum bonum ponere quod
medicus potest dare. Dolendum est enim. ut sit communis possit non dolore
primo miserrimus est qui minus dolent quia bono caret cum quod non
felicissimum putabimus quia malo caruit. Ab hac sententia non longe fuit re-
pulsus Ieronimus qui omnino nichil dolere summum bonum esse confirmat. Sed quis
preter hoc bonum prestare quod nobis ut eveniat nichil aliud possimus nos
qui optare. Summum autem bonum nullum facit beatum. nisi semper in eius fuit
potestate. Quarta est opinio que ponit summum bonum esse in voluptate cum
honestate. Sed qui voluptati deditus est honestate caret. Una est cor-
poris enim bona ut sunt incolumitas valitudo et huiusmodi. ita nimio data sunt
et nimia brutis sicut homini. et forte amplius quia brutum non est medi-
cina quia habet humana natura. Quinta est opinio Pypparum qui in bonis
anime et corporis et fortune ponit summum bonum. Et hoc homini et brutis
sunt communia quia sicut opes homini sunt necessaria pro vita tuenda. sic brutis
aprum pabulum atque preda. Sexta est Zenonis qui summum bonum posuit in
eo quod est vivere consentanee ad naturam. vivemus igitur sicut pecora. Sed quod
doceat ut vivamus secundum naturam. ad ea quod noverimus in deterius esse
pravam et quibusdam blandimentis lenioribus precipitari in culpam. Septima
opinio posuit summum bonum in scientia. Sed hoc necesse non est. cum sit scientia alte-
rius rei gratia. non propter se appetenda. Aliter enim in deo dispositum ut determinabitur.

Exercentur ergo vel ad vite suffragationem vel ad gloriam vel ad voluptatem
Sic etiam voluptas vite subsidia vel glorie. sunt homini propria. tamen ad hec bru-
ta videamus avida. Nam in equis deprehendimus appetitum glorie. cum victo-
res exultant. victi dolent. Unde Virgilius. Tantus amor laudum tante vi-
ctoria cure. Incipient etiam homines beati videri qui artem aliquam scirent. vel
et qui malorum scientiam habebunt. ut tam beatus qui venena parare didicerit quam
etiam qui mederi. Preterea si ad naturam rerum nulla scientia referatur. quid michi
ad beatitudinem si novero unde Nilus oriatur. Octava Stoycorum est quorun-
dam ponentium summum bonum sequi virtutem. hec in parte convenit cum nona
que est [illegible]. qui summum bonum ut ait lactancius. in honestate et virtute
collocaverunt. Non est autem virtus summum bonum sed causa est quodammodo summi
boni. quia ad illud sine virtute non potest perveniri. Et revera ergo virtus ad illud per-
veniri potest cum difficultate vel sine. Si facile summum bonum non est bonorum fin-
semper nam in arduo est sita. Et revera in super nos quotidie laborando conficimur
teneatur. si id quod quesivimus sit habetur in promptu. Si autem cum difficultate
tam id precium. alia virtute opus est ut perveniamus ad eam virtutem que
summi dicitur. Sed hoc absurdum est ut virtus per se ipsam perveniat ad se ipsam ad
Et tunc quod summum dicitur bonum id per quod ad aliquid pervenitur. Non est
ergo summum bonum quod indiget ut perveniat ad aliud ad bonum. In hac autem
duplex ab eis non longe recessit qui summum bonum virtute cum honestate
putaverunt. Sed quid hoc. Non enim potest esse ulla virtus inhonesta. nisi forte
existimatione loquebatur humana. Est enim honestas honor perpetuus laude atque
[illegible] populi et rumore delatus. Et iam ergo dicitur si errore et pravitate hominum
vitiata estimatio subsequatur. Nonne iste summum virtutis bonum perdet ad
virtutem tuendam attende quod virtus nullo adminiculo extrinseco indigere
debet que suis viribus nititur et consistet. Nec ullum ei bonum ab homine
est sperandum nec ullum malum etiam recusandum. Hoc est ergo vere sapientis sum-
mum bonum cuius hec duo esse propria primo quod solius hominis sit et non
alterius animalis. Secundo ut solius animi sit summum bonum et non corporis. Tercio
ut non possit alicui provenire sine scientia et virtute. Ex eisdem autem inter [illegible]
philosophorum insipientia fecit et [illegible] Anaxagoras cum ab eo quereretur. cuius rei
causa natus esset respondit. Celi ac solis gratia videndi. Hanc vocem sint di-
gnum plus venerantur que magis stulta virtute stulta et insipiens approbatur
qui omne officium hominis in solis posuit oculis. ad corpus non omnia referens
nichil ad habitum mentis. Nonne iste si cecus fuisset summum ipsum. etiam
hominis amisisset. Quod est etiam quod ceteris partibus corporis destituit innumerabi-
lis. ad plebs sit in animabus qui in oculis sunt. tamen sapientia propria perpetuitatis
beatitudo que non solo aspectu perspicitur oculorum. Magnum credis esse vide-
re celum et solem cur ergo non gratias agas illi cuius opera miraris auctorem. Noli
plus facere cenam acceptam quam illius qui te vocavit ad epulas liberalitatem
et gratiam. Non ergo nascimur ut ea que sunt facta videamus sed ut deum qui
fecit hec omnia veneremur mente teneamus. Unde si quis hominem qui
[illegible] et sive sapiat interroget quare natus sit colendi deum gratia respondebit
et operibus id probabit. Cum enim hominis propria sit ratio. ratio autem huma-
nitatis sit propria. tunc nichil est aliud quam iusticia. nec iusticia aliud quam pie-
tas. nec pietas aliud quam dei patris agnicio. Summum ergo bonum hominis
sola est pietas atque religio. Unde et soli homini datum est intelligere divina.
Unde verum est illa Ciceronis sententia. Ex tot inquit generibus nullum est
animal preter hominem quod habeat noticiam aliquam dei. ipsis quoque in
hominibus nulla gens est neque mansueta neque tam fera. que non eius
noticiam habeat. etiam si ignoret qualem habere deum deceat. Ex quo
patet quod ille deum agnoscit qui recte considerat. unde [illegible] sit. Sed
cum naturam hominis deus hanc esse voluit ut duarum rerum religio-
nis ac sapientie cupidus sit. ideo homines falluntur quia vel religionem
suscipiunt omissa sapientia. vel omissa religione sapientie insudant. cum
alterum sine altero non valeant habere. Cadunt igitur homines ad religiones
multiplices falsas atque fallaces. quia sapientiam reliquerunt per quam docerentur

dino insciem potuit. Student enim sapientie. sed quia religione dei o-
mittunt ideo illam que eos ad veram sapientiam potuit erudire. Unde mi-
randum est quod nullus philosophorum extitit qui sedem ac domicilium summi boni
invenire potuerunt. enim sic quietis bonum quod nature esset hominibus
esse propositum. Est ne hec voluptas corporis que appetitur a cunctis. Sed isto
hec que est nobis et beluis et honestate non habet. et satietatem non
affert. et nimia nocet et minuitur processu etatis et non contingit multis.
Nam qui opes non habent ut in pluribus voluptate carent. Non est
igitur summum bonum voluptas. Sed nec diviciarum pluralitas. Nam paucis
ribus advenit et plerumque casu. et inhertibus sepe et nolentibus. scele-
ribus contingunt. Sed nec regnum. quia cuncti homines non possunt regnare
sed omnibus intendere est summum boni capaces esse. Ex talibus igitur argumentis
potuerunt summum bonum investigare. Capitulum 4m sine sapientia inventa nulli ad sapientiam pertingere potuerunt

Hiis igitur omissis. dicendum est tenendum quod
sine sapientia inventa nulli ad sapientiam potuerunt pertingere. Ad quod
videndum considerans philosophorum superbiam. Supplex eruditionem adhe-
rens efficaciam. et super hoc querebat ipsorum suam superbia philosophorum iam
in parte patuit. Ambulabat enim in exterioribus creature. non invenientes
in quo possint quiescere. sed quo per intelligentiam appropinquasset. unde per
superbiam recesserunt. quia cognoscentes deum non sicut deum glorificaverunt
aut gratias egerunt sed evanuerunt in vanitatibus suis et obscuratum
est insipiens cor eorum. dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Capitulum 4
sapientes fuisse dixerunt quod aliud restat nisi quod eos in patria
collocemus sicut scriptum est Principium sapientie voluit ad regnum. Ergo
si homines sine Christo pervenire. reliquit gratis mortuum esse. Christus non
nec Christus gratis mortuus est. si per legem iusticia. Nemo et Christus est
incarnatus et passus. si sine fide Christi potuerunt regnum celestia. Demo-
dicitur nos philosophos sic patet Sicut dicit apostolus Semper discentes et num-
quam ad veritatis noticiam pervenientes. Multa sic potuit sicut sapientes stolidi. vel
a deo inspirati vel ab angelis admoniti vel a scriptura inducti. sed fidem spe-
ciem non habentes et non in via. sed per devium ambulantes. nec poterunt
penitus non errare. Sanatur enim oculus mentis per fidem ut purgatior
eius acies limpidius videat veritatem. et sicut fumus inflatus claudit oculos
corporis. sic superbia visum cordis. Non habebant illi hanc doctrinam pietatis
lacrimas compunctionis. humilitatem confessionis. munditie satisfactionis ipsorum salu-
tem amiserunt celestem potum. Sunt nostri. arcam spiritus sancti. Sicut enim
ait magister Hugo Tunc erat in medio scalam infinitam a qua veritus in-
tenuit. et per illam scalam. quam ex creatura habuit. viam sibi fecit
et scalam per quam ad dei sapientiam ascenderet. Sed accidit quod per suppositum
tendens homo carnalis habere carnis oculos. et de falsi [illegible] pre-
sumens et vana curiositate pergens desiit in se. Dum ascendit sup-
se Nam reverberatus a veritatis lumine caligantis oculis infirmitate
et deficiens vanitate redditus solutus. videt in seipsum et successit
falsitas. eo debuerat estimari veritas. Et in mendacia figmentorum
transmiserunt creaturarum species visibiles. tunc simulacra demonum. Sed
erat similitudo persone ut in ea cognoscerent deum maiestatem
et tenebrosa ut non ingeret oculis similitudinem et inefficax ut non proficeret
ad salutem. Currentes igitur in tenebras. facti sunt ceci et stulti. Ceci
ignorantia. stulti superbia. et vana confidencia. Donec ille venit qui
lutum ex sputo fecit et linivit oculos ceci et lavit et vidit et ait
Quem loquitur tecum. ipse est filius dei Nam humilitas salvatoris mediam
assumpte carnis. lumen infudit et sordes cum in expiavit. et dei sa-
pientiam demonstravit ut per eum cognosceret et doceret audiret qui falsa
pacionis per imaginationes insipientes a mundi sapientibus querebatur. et non
invenientibus. sed per veritatem umbre et imaginationes apprehendebant.
Habebat enim eorum philosophia ad similem sapientie. non tamen esset plena stultitie
Non enim in mundo potest stultitiam cumulare. nisi visibilia hominibus ostendere

Cum ergo precepta vite regulam dare poterant qui sic errabant qui vitam
non cognoscebant. Quanto magis nos facere debemus qui a deo eruditi
et illuminati hec precepta vite dare possumus. Unde in terra positi non in celo
querebant in ymo quod invenitur in summo, errantes velut in mari na-
vigantes quo non scientes viam qua feratur, non habentes ducem secuntur quem
Sicut in alto mari via navigantibus queritur, qui nisi aliquod lumen
celi observet, incertis cursibus evagantur. Unde quisquis iter terrene vite
recte celum non terram debet aspicere, non hominem sequi sed deum et
vestigia sapientie incarnate. Hic est filius dei vite magister et dux noster na-
vigii lumine celeste ministrans, et volunt nostre superbie sanando. et non sapiens
virgo lumine celeste ministrans et voluntas nostre superbie sanavit et non superbe
portans sine vero errore nos perducens si eum volumus imitari. Nimirum quam
Est medicina de qua legimus in thobia. cum Thobias iunior de felle
piscis illuminavit patrem. quia Christus ex amaritudine quam pro nobis in carne
sustinuit et ex felleo poculo quod in cruce pro nobis potavit illuminavit illum,
gentem cecitatem et humilitatem [illegible] sustinuit ab oculis eius
albuginem. habebat enim albuginem in oculo pelliculam qui sibi candidum vi-
debatur per sapientiam et iusticiam. Nos autem iam ablato velamine in-
dicia agnoscimus qui vulnera nostra curavit facto collirio de eius sanguine
Medicine efficacia patet cum sinthomata vel accidentia morbi curantur. Quando
Ubi enim cursus figitur cupiditatis Unde et beatum
Bernardum incarnatum efficitur ubi eum cursus figitur cupiditatis per librum pre-
Crisantem sic dixisse legimus Quamdiu te cerne crescente per librum
nebulas carnis cum ore seculi lavare, quamdiu ad lumen pertingere valeas vita
tis. Quemadmodum autem pauper ebrius maxime debilitatur cum semper debitum
teneatur, et semper famelicus, licet comedere sibi videtur in sompnis. cum
famelicus redditur vigilando Sic anima que delectatur per sensus corporales ham-
serit externus semper redditur famelicior nisi deo repleatur interius
Famelica quidem et ulcerosa sequitur foras et in sensibilibus amica. scilicet
cum tactu sensibilium querit immoderatius et diligit creaturas. et cum plenius
nimium Christo non inveniat quicquid ei apposuerit non nutritur sed amplius ex-
citatur Sicut enim in sompnis similiter comitibus vigilantibus. nec non
placet dormientibus alimentum Quam si finis est in quo quiescitur in
creaturis affectus non finitur talis quam decedendo et succedendo continua non
sunt omnia simul preteriunt cursum suum et tamen ubi fixum non habeant
revellunt ab eis et exhibent affectum Et quemadmodum bonum temporale in-
gerit amaritudinem quando in se diligitur sic creature cupiditas vermi-
culum in ea pariat Maledicta enim terra spinas et tribulos germinat ut in la-
bore manducet homo ex tota pane suum. ut videat homo certus et fir-
mius lumine ignis et calores non sentiat incentivum Unde sicut parvo
obest simplicibus sic parum vite terrene regulis non cereae sic parum
prodest litteris hominibus multa scire et in preceptis domini oberrare. Surgunt
enim ydiote rapiunt celum et litterati cum doctrina descendunt in infernum Et cum homo
currit ad multa. Sicut vult in unum latus et ventrem quiete
et ubi non invenerit dolet resolvitur in ipsum creatorem Unde est ex omnibus
scientia que de creaturis agit. duplicem debet in corde legentium donec Christum
inveniat. vel intellectum eliciat vel in Christum credideret et radicat quasi
languentis anime delectamentum et sic in creaturis insistet deus aliquid
amaritudinis ut rediatur affectus spiritualis ad experientiam divine dulcedinis
Sic in scripturis aliis laborat intellectus curiositate vel vanitate ut ille-
ctus et non sanatus eam querat qua finem careat veritate Et sicut ansis
media est inter egritudinem et sanitatem sic dubitatio quam inducunt iste
scientie vel si alio nomine censeatur curiositas. media est inter falsitatem et veritatem
Cum ergo efficax medicina sint quando virtus de terra orta est et iusticia
de celo prospexit. Veritas qua mundum continet de terra orta est ut fervencius
membris portinetur et carnalibus vieribus lactuzetur ut in presepio po-
neretur Et iustitia de celo prospexit. ne sibi cum mortalis infirmitatis cum-
gerat. et sic homo a Christo iustificatus credens dei sui iustitiam requireret.
Hec est sufficiens sapientia sanctorum Unde paulus nichil se scire iudicavit

dictum Sibille imperiale

nisi ihesum xpistum et hunc crucifixum De sententia philosophorum confirmante predicta. sic
ait Sibilla in imperiali scriptura. In ultima inquit etate humiliabitur deus
et humanabitur proles diuina. iungetur humanitati diuinitas. iacebit in feno agnus
et puellari officio educabitur deus et homo. Signa precedent apud appel-
las. mulier vetustissima puerpera concipiet. boetes orbis mirabitur. ducatum
prestabit ad ortum. hic habens pedes xxxiii. sex que pollices. eliget sibi
ex piscatoribus deiectis unum duodenarium. unum que dyabolum. Ipso in gla-
dio bello ve eneadem urbem terre subiciet. sed in hamo piscatoris
in deiectione et rapine superabit diuicias. et superbiam conculcabit.
morte propria mortuos suscitabit. et eam mactabit. viuet et regnabit
et confirmabitur omnia. sit regnancium. bonos iudicabit et malos. Hinc
quatuor animalia surgent in bestiam. nomine agni tuba generat per-
ces instancie. legem que irreprehensibilem cui contradicet bestia. sicut ab-
hominacio summe draconis. Et surget stella mirabilis quasi habens
aliud ymaginem. erit que in tuba mirabili. demones illuminabit. In enea-
dem latus piscatoris noui agni usque a dyabolo liberabit. hinc glabe-
monens illustrabitur porro gloriosus ortus eius. Erit que bestia hominis
ab oriente veniens cuius rugitus usque ad gentes primas audietur. cuius
capita septem sceptra que innumera pedes boz. hic erit contrarius agno ut
blasphemet testamentum eius. angelus draconis agnus. Regem autem et
optimates sevit. erunt in sede terribili. et non dominum timet pedes eius
Stelle quoque due consimiles prime insurgunt contra ipsum et non obtinebunt
usque dum veniat abhominacio et voluntas altissimi consumetur. sicut inse-
rius distinguemus. Hec autem posita sunt non tamen pro confirmacione dictorum
que per mirabili sensu verorum. Si tamen hec sibilla pacium tempore legitur fuisse. que
veritate fidei catholice tam clare declarauit. Erubescant gentiles et philosophi qui
tanta ceritatis caligine confundit. Est igitur hec vera sapiencia que simul cum hominis ut
cognoscant te dominum deum verum et quem misisti ihesum xpistum. Dicit enim perveniri
ad regnum eternum. quod Trismegistus ex parte cognouit. ad cuius Gracias tibi
ago summe et superaltissime. Tua enim gracia tantum sumus cognicionis tue lumen
consecuti. Nomen sanctum et honorandum. Nomen unum quo solus deus est
benedicendus religione paterna. quoniam omnibus paternam pietatem et amorem
et quecumque est dulcior efficacia prebere digneris condonans nos sensu racione
intelligencia. Sensu ut te cognouerimus. racione ut te suspicionibus inda-
gemus cognicione ut te cognoscentes gaudeamus. ac numine saluati tuo
gaudeamus quod te nobis ostenderis totum gaudeamus quod nos in corporibus
sitos eternitati fueris consecrare dignatus. Hec est enim humana sola gra-
tulacio cognicio maiestatis tue. Idem in libro de verbo perfecto. Domine inquit
secundum factum deum primum et solum verbum. bonus autem ei visus est et plenissi-
mum non per humane gratie numerum. Et alio loco filius benedicti dei atque bone voluntatis cuius
hominibus fidelibus colendum. ipsum tamen cognoscere deum dei filium esse.
hoc est verbum eternum quod nos catholici confitemur. Longum esset cetera pro-
sequi et alterius nugarum que sibille Hermes Trismegistus Tullius et ceteri
prophetauerunt de filio dei. Et sine stultitiis sapienciam adipisci non potest sine philo-
Sicut autem sine sapiencia inveniri in illa ad sapientiam plurimi pervenerunt
ita sine stulticiis sapienciam adipisci non potest. Quod autem declaracionis suo
quam verbis et religio a sapiencia non separatur. Et enim sapiencia inveniri
potest unius vel unius donatur. et veri altum diuiditur ab alio. quorum sine capi-
te vel quasi sine membris vivitur. si tamen vivitur. et que secundum gentiles diuix
ad hoc vera statuitur. vere non per veram religio a sapiencia separari. nec sapiencia
a religione secerni. Cum sapere in eo aliud est. nisi deum verum iustis
et piis cultibus honorare. Nam et colendo sapere debemus et in
sapiendo colere ut sciamus quid nobis et quid sit colendum et quod sciuerimus
re et opere virtutis perducamus ad actum. Et ideo non est illa vera religio in qua
tenebra. quia nullus iusticie vel preceptis studium erudit mentem vel hominem
efficit meliorem nec iudicamenta. sit vera sapiencia que non gignit pietatem

Si enim deus hunc mundum regit et fovet munificentissima pietate quid mirum
si velit honorari cultum et quare adhuc in deo palpitat philosophia quid hec inter
se sunt distincta. Nam alij sunt sapientie professores per quos ad deum non veni-
ebatur. Alij religionis antistites per quos sepe non discebatur propter hoc certa-
nerunt et in deos multiplices madeterunt nec unum parentem omnium cognoverunt. Ge-
nitus igitur natura unitate non potest esse nisi unus pater nec dominus nisi unus.
Quid enim faciet servus ubi multi domini diversa imperaverint. ergo colunt
racionem et naturam sunt religiones multorum deorum. ad eos patrem et dominos
appellant ut liberum et Iovem et huius portenta. eum unus homo non possit
esse filius plurium patrum. Sed quemadmodum matrimonium dici non potest. Ubi
mulier una multos viros habet. sed mulier meretrix aut adultera vocatur
et est sicut impudica et meretrix est illorum religio fide carens et honore
et uno originali principio. Sed autem sapientia pertinet ad filios que requirit
amorem. Religio ad servos que requirit timorem. quia sicut filij de-
bent patrem diligere et honorare. sic servi dominum venerari et colere. Deus autem
pater et dominus appellatur. Ipsum ergo eum sicut unus amare debemus ut filij. timere
ut servi. Idem est enim deus quem intelligere et diligere est sapientia. quem
colere est religio. Sed sapientia semper precedit et religio sequitur. quia prius agno-
scitur deinde colitur. Deum ergo primum cognoscimus cognitum diligimus dilectum
colimus. Primum igitur sapientia consistit in cognitione religio in actione. Hec sic
duo rivi procedunt ab eodem fonte. ipse est christus dei virtus et dei sapientia. que
qui ignorarunt aut ignoraverunt nec religiosi nec sapientes esse puri vel po-
tuerunt. Unde fit ut philosophi et qui deos colunt similes sunt aut filijs ab-
dicatis aut servis fugitivis. quia nec illi patrem nec illi dominum suum querunt.
Et quia abdicati filij ideo non assequuntur patris hereditatem. et quia fugitivi
servi non assequuntur impunitatem. Unde est quod philosophi privati sunt beata im-
mortalitate. et quia cultores deorum extiterunt penam inflictam a deo mor-
tis sustinent sempiterne contempta domini maiestate. quorum quidam si deum
cognoverunt non tamen sicut deum glorificaverunt. Solus enim pater venerandus
est qui creavit. solus dominus ille qui regit. solus deus qui homines
ante homines fecit. quia solus ante omnem creaturam fuit. Eum qui non
adorat et insipiens servus est qui dominum suum aut fugiat aut nesciat
et impius filius qui unum verum patrem suum aut odit aut ignorat.
Sed ergo sapientia et religio distrahi non debeant et ab uno fonte procedat
fit tamen potest ut in religionis exercicio vel virtutis aliquis se exerceat co-
gnitio subveniat mundus vestiat. sed tamen illud quod est maximum ei
deficiat scilicet cognitio dei. cum igitur iusticia similis erit humano corpori caput quod
membrum principale omnium non habenti. Et licet membra omnia locis suis
consistant. habitudine et figuram habeant. non video tamen quid sine
capite membra vivant. habent enim tantum formam membrorum, sed non officium
sive usum. Sunt enim qui vivunt iuste. tamen dei non tenet agnicione. similis est
homo caput habenti. sed membrorum officia non habenti. Ut igitur sit corpus
vivum et sensibile requiritur loco capitis fides. et loco corporis virtus omnis.
Si vero in aliqua re parte contingat membrum quod est in corpore viciatum et de-
bile. licet corpus ex influencia capitis et aliorum membrorum eciam perit
vita non careat. Constituerunt autem antiqui viam duplicem. unam per quam
in celum ascenditur alteram ad inferos deprimentem. una est virtutis altera
viciorum. Sunt vero virtutis est primo est aditu ardua et confragosa. sed su-
perata difficultate cum quis in summum eius evaserit. dextro fiet ei pla-
nicia et amena. Sunt vero prima difficultate aditus deterrentur in alteram
que viciorum est dilabuntur que amena est primo ingressu. sed amenitatis specie
eius repente subducitur in progressu et invenit viam precipitatem saxis a-
speram sentibus abductam torrentibus rapidam gurgitibus intercisam.
ita vide sit homo labi vero vel precipitare sit tarde. Sunt omnia eo pertinent
ut appareat in virtutibus obtinendis maximos esse labores in preceptis autem ma-
ximos fructus et solidas voluptates. vicia vero quibusdam oblectamentis
illiciunt animos hominum et nutriunt specie voluptatis et tamen perducunt

ad amaritudinem tormentorum Sapiens disputatur si esset in eis beatitudo se-
miorum atque penarum certa cognicio Nos ergo has duas vias exponimus
quarum una est connexa ad solis ortum altera ad occasum. quia qui veritate
Tercio in via steterit virtutibus ad eternas tenebras devolvitur Quarta
preteritis et habitus declarare dimittimus ut ad propositum redeamus et sic
tercia pars ista in qua ostenditur quod ipse sapiam obtinendam ... alia
est rationalis anima

Nunc videndum est quod ipse finem multiplicem acquirit sapientia Et primo
in generali de multiplici fine adiscendi Secundo in speciali. ubi primo
agitur de fine illorum qui volunt scire vel adiscere ut sciant Secundo
de fine illorum qui volunt scire ut sciantur Tercio de fine illorum qui vo-
lunt scire ut ditentur Quarto de fine illorum qui volunt scire ut edificent
Quinto de fine illorum qui volunt scire ut edificentur Et de fine illorum
qui volunt scire ut sciant agitur. primo de eis qui volunt adiscere ut sciant multa
Secundo de eis qui volunt adiscere ut sciant subtilia Tercio ignorantis scientia
ad terrorem est respondendum que de multis sic adiscendum in generali

Sunt qui scire volunt ut sciant quod est curiositatis quia capa-
citatem intellectus sui distendunt et passim extenuant tamen
ad plurima que ignorata utrobique stultitia Non enim saciatur ocu-
lus visu nec auris impletur auditu ut omnia scire possimus et li-
brorum infinitus est numerus et pluribus intentus minor est ad singula sensus
Unde duobus dominis non invenitur ydoneus servus nec diversa ad utrumque
festinat ducens sibi iunctis officiis neutrum bene pagat Egrotantis enim
animi videtur passio velle multa scire sicut fastidientis est stomachi
plurima degustare Unde michi falli videntur qui plurima legunt
et ex pluribus nullum sibi certitudinis habitum incorporant et assumunt
Nam certis studiis vacare est famulari si volumus mentem imbui et ani-
mum sed fere Unde Seneca dicit Nusquam est qui ubique est Vitam in peregri-
nacione per transeuntibus vel exigentibus hec eveniunt et multa hospicia
habeant nullas amicicias Idem accidat vere est hiis qui nulli
ingenio familiariter applicant sed omnia cursim properantes transmit-
tunt Non prodest cibus nec corpori accedit qui statim sumptus emittitur
Nichil eque sanitatem impedit quam remediorum crebra mutacio Non
venit volumus ad cicatricem in quo medicamenta temptantur Non con-
valescit planta que sepe transfertur Nichil tam utile est quod in transitu
prosit. Sic enim reprobatur eo ad appetendum ignotorum animus dissipatur
Unde Augustinus in x libro de trinitate Si quis tam curiosus est ut non pro-
pter aliquam notam causam sed solo amore rapiatur ad incognita sciendi
discernendus quidem est huiusmodi curiosus a nomine in studio Sed nec
ipse amat incognita. immo convenientius dicitur. odit incognita que
nulla esse vult dum vult omnia esse cognita Et ideo primo prohibentur
antiquitus omnia scire curiosi ne simus in operibus dei curiosi quia secundum Jeronimum
in principio libro de similitudinibus Curiositas est studium perscrutandi
illa que scire nulla est utilitas Unde et tradunt non attenditur sapiencie
sententiam quia sicut dicit in xv de trinitate capitulo ii patiores sunt ad
interrogandum quam capaciores ad intelligendum Sunt enim qui scire vo-
lunt ut sciantur et hoc est vanitatis. vana enim gloria non sunt homines
interius sapientes sed exterius se iactantes. unde et Persius ait Ne
te quesiveris extra Scire tuum nichil est nisi te scire hoc sciat alter
Et Boecius de consolacione O gloria gloria in milibus hominum quid aliud es quam
nichil aurium inflatio vana Unde Valerius maximus libro ix
narrat quod Sophocles iam senex cum tragediam quandam in certamine
misisset et suspensus ancipitis certaminis sententiam expectaret. sententiam
pro ipso habuit et pre gaudio expiravit Sunt enim qui scire volunt
ut ditentur et hoc est cupiditatis Baruch iii Filii agar quesierunt
prudentiam que de terra est. negociatores terre et thema virum autem

sapientie nesciunt. Negociatores etiam sunt qui pro terreno precio sapientiam pro-
stituunt. Et bene vinum sapientie nescit vendere. quia sapientiam exponunt pro
precio. pro qua tamen dignum precium non habetur. Infinitus est enim thezaurus
sapientie quo qui usi sunt participes amicitie sunt divine. Sunt etiam qui
scire volunt ut edificent. et hec est caritatis. Caritas enim non querit que
sua sunt per quam predicatores ad portum salutis vadunt. Ideo enim dum
wolphus replebat hanc sancto ut peccatorum predicationem resipiscebat homines a
peccato. Et sicut caritas forma est omnium virtutum. sic intentio caritatis finis est
scientiarum. Et ad omnes scientie ordinentur ad divinam. divina vero scriptura sicut
scribit in tercio libro de doctrina christiana. nichil precipit nisi caritatem. nichil
prohibet nisi cupiditatem. manifestum est quia scientiarum finis tendit ad exercitium
caritatis. Unde est quod augustinus in epistola ad volusianum ondit quod propter caritatem
i. dilectionem dei et proximi physicam logicam ethicam et similem scientiam com-
prehendit. Et in omelia prima super canonicam johannis dicit quod sacre scripture le-
ctio est sicut oleum in flamma si sit ibi quod nutriatur. Sunt etiam qui
scire volunt ut edificentur. quod prudentie deputatur. Nam sicut sumen-
ti cibum et non digerenti morbus est illi. sic scienti bonum et non facienti
peccatum est illi. Et sicut cibus digeritur. ut corpus inde nutriatur. ut
prius bene masticetur per diligentem sui discussionem et post trahatur in ven-
trem memorie per frequentem meditationem post modum digeratur per frequentem
operationem assimiletur per morum informationem. et vivat postremo
per dilationem. Exhibeatur quod quidam predicatores et doctores moderni quorum
sic doctrina ad alios transferunt ut remaneant vacui. sic tibiana proximis
erogant ut remaneant macilenti. Sibi nequam existunt ut aliis boni.
sciant Non habent nisi parum olei quo vegetantur. sed proximis illud dis-
pensant. Unde non exeunt de plenitudine sed ostendunt de tenuitate
Porro de precepto diligunt proximos ita ut negligunt se ipsos sicut lignum
remanent ut alios calefacient. Consumantur interius et exterius et infectum
dum bullis crepantibus et crepantibus superfluunt superius et exterius
De fine eorum qui volunt adiscere ut sciant tum vanitatem sequitur

Tempus breve est dicit apostolus. Mors sequitur. fugit vita.
omnis dies. omnis hora quod nil sumus ostendunt. Et aliquo
argumento recenti nos admonet fragilitatis oblitos. ut vana
meditationi supervacua destruimus et tempus aptemus in utilibus quod
expendimus in supervacuis. una enim sapientie et salutis perquirimus ne
per devium evagemur. Non est hoc peragendi sed currere. Multi nobis multa
quedam dereliquerunt in libris necdum inventa. Et ut dicit seneca forte
scitum necessaria invenissent nisi supervacua quesivissent. Multum tempus eripuit
dendorum librorum tedio. multum verborum cavillatio. multum diversorum doctorum
opinio. multum subtilitatum disputatio. porro unum est necessarium ut illuc co-
mentem pergamus ubi evadimus rerum fallacias non verborum. et si delectat va-
ria legere tantum ex eis retineamus quantum ad veram sapientiam necessarium est. In-
mamus Reprehensibilis enim est tam ille qui supervacua comparat usibus
suis quam ille qui tempus suum consumit in libris ad finem debitum non ordi-
natis Unde et Seneca plus velle scire quam sit satis. intemperantie genus
est Quatuor milia librorum didimus grammaticus scripsit Miserandus fuisset
etiam eadem supervacua legisse quanto amplius et scripsisse. magnus dicta-
xat impendio operis. magna permissione naturae. verum id nego-
rit teneamus tempori parce. Tempus enim nobis surripitur. etiam eius
partem nobis aufferat infirmitas. partem occupatio publica. partem
privata. partem necessitas quotidiana. partem sompnus. partem in aliis
morem gerimus. et extra nostre rei versamur. quererimus in sillabis et
in verbulis distinguendis et in cavillibus evoluendis et etiam etate
maximus. tunc multa capit. Ipsi hic decepti sunt philosophi quia non vellent
omnia legere etiam usque ad sillabarum distinctionem et quantitatem et proportionem
pretermittendo fractum est ut diligentius loqui scirent quam vivere. Et nemo
miratur de patria homeri querere de vera matre enee et similibus que

magis oportet dedisse quam discere. In hoc errorem multiplicati sunt ut
vacaremus talibus eciam deberemus esse in sapiencia consummati. tamen nil scientes
posuerunt eciam nil sciri posse, verum tanto alimenti suppressisse quanto ad
compescendam famem poterat et debuerat sufficisse. quando ad
lem nos volumus et tamen appetitus qui semper famem dico dico na-
ture nos invenit. Unde cunctis vacantes invenimus ad aliud petit et sacie-
thademia servierunt et sibi adinvicem succedentes doctores. Ex hiis a-
dimi sequitur. Ne multa sicut stomacho ante ingestio succedentes suas prepos-
ritas digesta. Sicut generant mores. sicut multa esca indigesta perimos
humores infectiones et torsiones, utrique igitur in vicio sunt. Et qui
volunt omnia scire, et qui dicunt cum achademicis nichil sciri posse.
Unde Seneca. Nescio facile dixerim utrum magis irascar illis qui
nos nil scire voluerunt an illis qui nec hoc quidem nobis reliquerunt
nichil scire. De fine illorum qui volunt scire nimis subtilia

Quemadmodum si nobis plus in superesset etatis ut dicat Sene-
parce tamen dispensandum esset ut sufficeret necessariis, sic stul-
ticia est in tanta temporis egestate nimia docere vel detinere sub-
tilitate. Multa eciam mala nimia facit subtilitas. dum per ea
impedit veritas, ubi eciam nulla utilitas. Primum patet, si quis philosophorum
dicta consideret. Pitagoras ait: De omni re in utramque partem
disputari posse et de hoc ipso eciam, an omnis res ex equo disputabilis
sit in utramque partem. Nausiphanes ait: Ex hiis que videntur esse
nichil magis esse quam non esse. Parmenides ait: Ex hiis que videntur
nil esse in universo. Si Pitagore credo, Nichil in rerum natura est nisi
dubium. Si Nausiphani, hoc unum certum est nichil esse certi. Si Parmenidi,
nichil esse preter unum. Si Zenoni, nec unum quidem est. Hec sunt que nos
sic lumine eripiunt et oculos vel nobis effodiunt vel ad tegumenta
lumine simplicis veritatis obtundunt. Sed quemadmodum canis frustra panis
aut carnis ore aperto diu captat. quicquid excepit protinus integrum devorat
et semper ad spem futuri anhelat. Idem evenit nobis ut ex aviditate
nimia veterum inutilia cum inutilibus quam superfluis. Et ut exempla
ponamus, Senecam audiamus. Mus sillaba est, mus autem caseum rodit,
sillaba ergo caseum rodit. Quid michi lusoria ista componis, quid ita
Quod pueriles ineptias delineas. Non est iocandi locus ubi inge-
et dampnabiliter defluit tempus. In istis nullo caret periculo, nichil lu-
error si sciuntur, nichil prodest si nescientur. Cum eciam interrogat an cor-
nua habeat, non est tam stultus ut frontem suam temptet. nec tam
ebes ut hoc nesciat, eciam si quis ei subtiliter concludat, sed in hiis sic
culpa dampnum. Sicut in prestigiatorum calculis et abilitatoribus
in quibus dum decipiunt et ipsa fallacia delectant, hec sunt zophismata
que nec ignoranti nocent nec scientem iuvant. Hec sunt que subti-
lius est contempsisse quam solvere. tamdiu tamen in istis morandum est quam-
diu animus nil maius agere debet aut potest. Hec indulgemus etati
in di. Nocent eciam etati puerili si in eis velit nimium immorari.
Et ut has omittamus puerilis ineptias secundum Senecam, discutiamus
partes singulas. Grammatici vocant tota significationum differencias hysto-
rias et metra. Sed hec quid prosunt ad salutem? Quid michi confert
rie ubi ulixes erravit. Confert quidem si facit ne errarem. Dya-
lecticus subtilis est totus laqueus in questionibus et in pugna verbo-
rum. Sed quid michi verborum distinguis similitudines, nos fallunt illas disce-
ne usquam nodos et ambigua significationum verbis alligamus et
dissolvamus. Quid hec michi prosunt. Adulacio similis est amicicie et dis-
tincte quid distare valeam inter amicum verum et iniquum blandum, ut
fortem et temerarium. In hiis magno periculo erratur, ubi vicia sub
virtutum nomine et specie palliantur. Nam eciam moderacio vocatur ignavia,
iam cautum timidum appellant. Unde quod arista nil est subtilius, nichil
tamen inutilius. Rethoricus considerans ornatum ubi magis quam effectum

vi · eo tunc dominus sicut maledixerit ubi non fructum sed tantum folia invenit
Sed non parcit verbis dominus ad deplorandum compositis · nec in modum capre pa-
scitur solius · hec ergo sit summa nostri propositi ut loquamur quod sentimus · quid
loquimur sentiamus · licet in decore verborum sapientiam absconditam Arismetica
numeros docet et avaricie digitos commodat · ad Christus non insistendum computa-
cionibus sed magis ad largiendum elemosinarum manum applicandam invi-
tat Vade inquit et vende omnia et da pauperibus Bona sua que docet
quomodo perdas aut distribuas equanimiter et utiliter proprium · non que dat occasionem
omnem ut acquiras mobilia aliena Musica docet quomodo voces acute
et graves inter se componuntur · quomodo corde rudentes secundum disparem concordem
faciant armoniam Sed utinam me doceret · quomodo indignum (?) sensum et carnem in
concordiam eo quod sensum caro emittat · eo quod carnalia desideria occupat
spiritus acutum · eo celestia contemplatur Inde qui carnem spiritui subicit et sic
ad concordiam redigit · concentum celi dormire facit Geometria docet mensu-
rarum magnitudinem · mallem quod doceret mensuras amoris Profundum
enim est cor hominis et inscrutabile secundum Jeremiam et secundum Senecam
Nichil est quod in mensuram meam non cadat Et secundum Ptolomeum Stultus
est qui ignorat quantitatem anime sue Quid michi prodest scire quid sit
recta linea · eo ignorem quid sit rectum in vita Quid michi prodest scire
quadrare circulum si nesciam quadrare quatuor virtutibus cardinalibus animum
meum · doceat me quid satis est homini Non doceat agellum in partes divi-
di Astronomia docet frigida Saturni sese quo stella receptat Quot si-
gnis celi cillenius errat in orbes Si enim effectus unius ex stellis prevideas
quid licet eo sciam faciunt que naturaliter sunt · licet quas sollicitudines in-
duxit ymo quid restat providere · eo non possis effugere Et ut ego liquor inte-
rim omittamus eo poeta dicamus Si vero solem ad rapidum stellasque
sequentes ordine respicias · numquam te crastina fallet hora nec insidijs
noctis capieris operte · Hee sunt artes quas liberales appellant · que
veritate dicte non sunt · sed animum ad eam preparant Sed una est sola liberalis
que reddit hominem liberum a peccatis · hee tamen artes sunt rudimenta prepara-
toria · et moribus ut magis prestant quasi puerilia elementa Sicud
ad virtutem sine his non preveniunt liberalibus tamen ad virtutem proficere non dicitur
ligna navi nil conferunt · tamen navem homines nisi ex lignis non faciunt
Sic sine liberalibus studijs quidam homines non perveniunt ad sapientiam
ipse tamen non pertinent ad eam Nusquam sunt opera non sunt Sed quem-
admodum qui artem natandi didicit · qui natare novit instrumenta nata-
verit (?) Sic adepta sapientia non sunt huiusmodi necessaria · sed eos magis impediunt
qui ad veram sapientiam iam mente tetigerunt statimque eum indicatur
qui vacat ocio · et hunc dissolvit amicicias Quod non perdidisti habes
cornua non perdidisti ergo cornua habes Illo maxime tempore · eo in muni-
mentum murorum lapides congerunt · eo signum erupcionis hostilis apparet
eo murus suffoditur Quod nobis contingit · qui inter hostes vivimus
et nobis non consulimus Cupite qui cavent perpetue menia clausis serant
muniant portis Magnum in manibus est negocium · domus ardet ignibus
instat a tergo hostes nostri suscitantur ad bellum ¶ Et dicis sciencia de reserviunt (?)

Omnes sciencie vere dicuntur · eo ad theologiam — quomodo theologia a(?)
finaliter ordinantur Nam sicut deus est finis omnium · sic sciencia
que de deo est · sciencia est scienciarum Et quemadmodum Aristoteles hanc sci-
enciam methafisicam appellavit et liberalem eo quod sui gracia sola
existit quia scientiam solus deus habet · qua potior nulla est quia etiam
vocatur sanctorum sapientiam congerunt · cui omnes alias tamquam ancillas et
pedissequas subicit Ista denique quod recte ad unam theologiam · omnes alie ordi-
nantur · alioquin censentur falso nomine sciencie · propter hanc igitur alie sustinentur
et ad hanc finaliter ordinantur Sed in hoc excellencior est divina sciencia
quam alie quia non solum voces · sed eciam res in ea sunt significative Vnde
sicut in eo sensu qui est inter voces et res · una est cognicio vocum Sic
in eo sensu qui inter res et facta vel facienda misteria versatur · una est cognicio

tercia Cognicio vocum in duobus consistit · in pronunciacione · ad quam sola
ptinet gramatica · et significacione · ad quam solam ptinet dyalectica · ad
pronunciacionem simul et significacionem ptinet rethorica · Cognicio rerum consistit in
forma et natura · fforma est in exteriori disposicione · natura in interiori
qualitate · Omnis autem disposicio · vel in numero est ad quam ptinet arisme-
trica · vel in proporcione ad quam musica · vel in situ ad quam geometria · vel
in motu · ad quam astronomia · Ad interiorem autem qualitatem spectat phi-
sica · Omnes igitur artes subseruiunt diuine sapiencie · et inferior sciencia recte ordinata
ad superiorem conducit · Sub eo ergo sensu qui inter voces et res versatur · con-
tinetur hystoria · et ei subseruiunt tres sciencie · s. gramatica · dyalectica · rethorica ·
Et sub eo sensu qui inter res et facta mistica versatur · continetur allegoria ·
Et sub illo sensu qui est inter res et facienda mistica · continetur tropologia ·
Et hiis duabus subseruiunt Arismetrica · musica · geometria · astronomia
et phisica · Parate tamen que licet subtilibus · ut anima seruitute corporis
despecta ad contemplanda celestia sublimetur · et velut a corporis passionibus
exuatur · Unde Seneca · Attollunt subtilitates et leuant animum · qui graui
sarcina pressus · explicari cupit · et reuerti ad illa quorum fuit · Nam corpus
hoc animi pondus et pena · premente illo vrgetur · et in vinculis est · nisi
accessit philosophia · et illum respirare rerum et nature spectaculo iussit · et a terris
ad diuina dimisit · Hec libertas eius est · hec euagacio · subducat interim
se custodie in qua tenetur · et celo reficitur · Sicut enim oculus depressus tene-
bris delectatur in luce · sic animus in obscuro corporis domicilio clausus
requiescit in subtili contemplacione · c · De fine eorum qui adiscunt ut sciant ·
Et de hoc · primo invecto contra illos qui se iactant de sciencia · Et 4 fine
influenciam lucis mercari · non per intellectus veritatem intelligere · De fine
eorum qui adiscunt ut sciantur · sequitur capitulum ·

Sunt qui adiscunt ut sciantur · quos satis dirigit monet superbia
Unde et Tullius tusculanarum primo · Honos alit artes · omnesque
incenduntur ad studia gloria · Hec licet sustineatur in phisicis · repro-
batur tamen in catholicis · Nam ut auis in sacrificio domini
acceptatur · nisi pulmonis vesicula deponatur · Nec per vilem sape qui
in magnis ac mirabilibus ambulat super se · Unde scriptum est · Si de aui-
bus holocausti fuerit oblacio · de turturibus et pullis columbe · offeret eam
sacerdos ad altare · Et sequitur · Et retorto ad collum capite ac rupto vul-
neris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris · vesiculam gutturis
et plumas proiciet prope altare · Hoc ergo deus sacrificium diligit qui more
turturis et columbe gemitum et non cantum edunt pro incolatu vite et
dilacione patrie · Et retorto nimis ad collum capite · sic omnia dei pre-
cepta debemus in scripturis addiscere · ut ea que in verbis diuinis · operando va-
leamus explere · Cum autem corpus suum caput intuetur · quod sibi collum
retorquetur · Sanguinis etiam qui rupto vulnere defluit a corpore ad fun-
damentum decurrat · ut appetitus et amor noster qui a terrenis volupta-
tibus cadit · in xpm transeat · et in ipso amando quasi per magnitudinem
amoris quasi desudat · Vesiculam etiam gutturis proicit · quod inflacio sue
que nascitur de pompa eloquencie excluditur · Hec est sciencia inflatiua
que accepta interius · per verba iactancie perdit exterius · plurime etiam
pitur tam leuitatis studia remouentur · Unde est quod dolemus aliquos
aliorum dicta sibi ascribant arrogancie · Alios autem ut sibi videantur scioli
sua nimis incaute diffundere · quosdam vero aliorum bene dicta tenuare ·
Primum patet · Sic enim Terencius dabat comedias in theatro recitandas
furti arguebatur · Sic Virgilius versus Homeri transferens emeritus compilator
vetum dicebatur · licet aduersarios videret ingenia · maius esse verum
clauum de manu Herculis extorquere · Sic Tullius repetendorum accusabat
Verres reus · sicut in Verrinis a latinis dictum patet · per Verrinis dic-
tenter ad rusticam · Nec inique ad scribendum cito ps... · Et leui ductus
insania · Sic Plato Parisius urbem totius maleuus aliena diste verum
de · qui sua impudenter ingerere · Unde Ambrosius · ad Sabinam · Nescio

quo preter imprudentie caligine que me circumfundit. Unumquemque sua scri-
pta fallunt. Et ut filii etiam deformes delectant sic etiam scriptorem
indecori sermones sui palpant. Hinc etiam fabula dicit omnes besti-
as fetus suos Ioui probandos presentasse. inter quas et simia deformes
natos cunctis risui cum castigari non potuit quin suum ceteris anteferret. In-
genitum est enim animanti omni amare quod genuit. de corde sensus nasci-
tur et amare corda fetus suos adeo ut sepe amicus prudens in conspectu summe
vilitatis tortuosum et prauum et risu omni dignum sensum suum commendare non
erubescat. Verum probat per Senecam in suis epistolis sic dicente. Quosdam er-
go non philosophorum discipulos sed inquilinos voco. qui veniunt ut audiant
sicut in theatrum voluptatis causa ad delectandas aures fabulis conveniunt. De
quibus tertio tractatu huius operis capitulo de ingenio dicemus. et ceteros ut
scientiores appareant nimis accuratis verbis sententiam celant. Multum autem
impendi laboris et operis non oportet sermonis verbis. non delectant verba sed
prosunt. rem potius quam sapientum sermo demonstrat. non queunt gerere medicinam
eloquentem non in naufragio constitutus formosum gubernatorem. Cernimus enim
accurate loquitur nisi qui vult putide loqui. Quem bonum eum volui
tu metum ornamentorum multum nec quem falerarum pulcritudine fefellisti

Invectio contra illos qui se iactant de scientia. capitulum

Sed unde se iactat ignorantia nobis ingenita. ad pauca scimus
de preteritis pauciora de presentibus paucissima de futuris nulla fe-
re dixerim. De ceteris vero preterquam ultimam ymaginem et ignoran-
cie multiplici subiacemus. Et eo maior paupertas apparet quia
quanto quis magis se iactat de scientia tanto minus sciens est. secundum
illud Ysidori de summo bono. Sicut plus radiis deo conspicitur acies
oculi hebetatur. sic qui immoderate alta de se scrutatur ab intentione luminis
obtunditur. Unde tanto quisque sit veritati vicinior quanto se longius esse ab ea
fore arbitratur. hoc enim humilitatis est que deo hominem iungit. et illud
iactantie que oculos quibus deum videri poterat claudit. Sic aquila de
sublimi volat inferius ad escam. Sic homo ex elatione cadit descendit
ad inferius per iactantiam. Et hec est illa iactantia que gestus et cachinnos
prestat tamquam homines anhelantes et premens quo nititur non valentes oberrat
nebulas pergit. philosophorum nomina et eorum libros recitat quasi omnia videat
quid Thales Milesius quid Anaximander apud Anaximenes. Anaxa-
goras Xenophanes Parmenides Leucippus Democritus Empedocles Hera-
clitus Melissus Plato Aristoteles et ceteri quorum nomina utinam sint in
libro vite scripta. nosse se dicit. Et ut dicit Augustinus in libro iiii contra
Julianum. Et eius talium tamquam ad de philosophorum libris didicerit. Iactantie
vanitate subvertitur. procedit ulterius impostura mali. ad sua philateria
dilatant et cum nichil sint aut quasi nichil de se magna extimantes
et se ultra pondus proprium temptantes opiniones suas asserunt et contra
rationem defendunt. De quibus Claudianus in libro de statu anime. Multorum
vitium est arrogantis impietas et pervicax in defendendis opinionibus presertim
opinionibus pertinacia illud multo periculosius quam catholice sanitati opiniones
inutiles stulte accipiunt vane proferunt superbe asserunt cum temeritate scri-
bunt et cum intentione defendunt. Sed id accedit ad stultitie cumulum
quod ipsos preponunt et deum postponunt. Si ipsos enim magnificant de se
iactant. Alii ipsi sunt suum ydolum. De ipsis sancte testimonium non addere-
tur quod scriptum est Tu de te ipso testimonium dicis. testimonium tuum non est verum.
Johannis viii et ii ad Corinthios x. Non qui se ipsum commendat ille probatus est sed
quem deus commendat. Sic galline pre ovis omnes cantant et per cantum
ubi posuerint ostendunt et sic ova posita perdunt. Sed quid habes quod
non accepisti. i ad Corinthios iiii. Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis. Scien-
tias nichil est. et quid scis et quod a te ipso non scis. nec aut omnia gloriis
aut inanis gloriis. ipse quod Gregorius ait. Dum celeriter apta studia ne-
cessitate publicantur ut eorum occultatio sit custodia ipsa et eorum publicatio
sit utilitas aliena. Sunt autem multi se bonos iactant. quorum patet malicia

si eam clare audierint. ita in libris patet stultitia que latet nisi esset iactancia. Unde Seneca epistola xlii. Multorum quia imbecilla sunt latent vicia, non minus ausura cum illis vires sue placuerint quam illa que iam felicitas aperuit. instrumenta illis explicande nequicie desunt. Sic tute serpens etiam pestifera tractatur. dum riget frigore. non desunt illi tunc venena sed torpent. Seneca xlviii. Ergo stultitia iactancia eius. et quia non sit iuxta eam vicus eius. Et Hugo in libro de gradibus humilitatis de hiis loquens ait. Querit licentiam ut ad fabulas quiescat. non ut quempiam edificet sed ut sciam iactet. Porro hec Cassiodori xx dicit. Hec fatuorum effunditur. Et non est iactancia de sciencia cum modica sciencia in hac

Scire modica est sciencia in hac vita. sex racionibus ex parte vita parte subiecti. loci. temporis. obiecti et modi. Ex parte subiecti sic. mente hominis obsidet ignorancia veri. voluntatem concupiscencia mali. carnem infirmitas morbi. ut tanta sit in nobis corrupcio quod vix inveniatur. cum racio que in homine racionalis tunc est discernere inter bonum et malum corrupta est per ignoranciam. irascibilis cuius est respuere malum corrupta est per impetum et iracundiam. concupiscibilis cuius est appetere bonum. corrupta est per voluptatem. ut cum racionalis non discernat inter bonum et malum. irascibilis respuat bonum. concupiscibilis appetit malum. Et hec tria vicia animam corrumpencia per tres carnales illecebras contrahuntur ex carne corrupta. Ex hiis nascuntur alie opiniones et multiplicantur errores. Adduntur corporis necessitates et intellectuum tarditates. Unde Augustinus in secundo libro contra Achademicos. In vite huius multis variisque iactationibus sive ingeniorum quodam stupore vel socordia vel tarditate torpencium sive desperatione inveniendi. quia non sic facile oculis ista lux tam facile intellectus sapientie sidus exoritur. sive etiam qui error omnium populorum falsa opinione inventa veritate nec diligenter homines querunt et a querendi voluntate avertuntur. evenit ut scienciam raro paucisque emicat. Ex parte loci patet. Habitamus enim secundum Ysaiam ix. In tenebris et in umbra mortis ubi nec serena cognicio nec perfecta dilectio potest. dicit Augustinus in libro de rudibus kathezizandis. Nunc enim in hac vita nisi in enigmate et per speculum videtur. Nec ipse amor tantus est ut carnis densitatem caliginis penetret mentemque serenam. Unde ut ipsi scriptum est undique quo bis sciunt. Unde sicut dicit Bernardus super Cantica. Plura procul esse contemplacio vere hec est in perfecta libertate. Quemadmodum enim a sinistris tenebris aut intrinsecus in exteriore tenebroso. non cognoscit lumine ita nec nos in hac mundi caligine perspicua videtur. Et sicut incarceratus per fenestram capit radium ad lumen ipsum manuducentem. sic inter medias nostras tenebras scintillat veritas ad quam dum breve gestiunt amplius accedere reverberatur oculus noster et tacetur ne ascendat sic infirmitas. Unde et dicitur nobis noli me tangere. Unde Augustinus in psalmo xiiii. tenebris intendit se animam ut plus videat et nil videt ultra hec quod videt nisi tenebras. unde non videt tenebras que nulle sunt in se. sed videt se non plus videre post se ipse tenebras suas. Cum hec dicit an hac tenebratur oculus eius ulterius intitate sua. aut reverberatur fulgore tuo. Sed certe et tenebratur in se et reverberatur a te utique et obscuratur sua brevitate et obruitur tua immensitate vel constringitur angustia sua et vincitur amplitudine tua. Ex parte temporis patet Regum ii. Breve est et tedio tempus vite nostre. Et post umbre mortis cursus est tempus nostrum. Homo enim natus de muliere brevi vivens tempore. Et ideo paucorum habemus scienciam quia Job viii. hesterni sumus et ignoramus quod sicut umbra dies nostri sunt super terram. Ante diluvium enim homines diutius vixerunt qui ex indulgencia temporis multa scierunt et plures scientias invenerunt. Unde Plinius secundus. Natus magis prius seculi cursus et plurima tempora inveniretur natura fieri cotidie. Et ex brevitate temporis minor etiam est sciencia que tempore indiget et experiencia. Ex parte obiecti patet. deficimus in minimis sicut in maximis. et quod ex parte sumus etiam de mediocribus perfectius

Posteriores cognoscimus non per speciem ipsarum rerum sed ut actus naturales primarios
quos nescimus dicit autem dt damis libro primo c. xv Cognovimus si aliquid
est impossibile secundum sua naturali actione primo sicut in libro de vera religione
dicitur Exceptis solis eterna de creatura aliqua ita cognita non habetur
Ex parte medii patet. Quodcumque lumen adhuc in vobis est. Nam si illud
lumen veritatis immutabiles que sunt in anima secundum quas approbat et videt
unumquodque ipsa videt veritas appellatur sicut legitur vj c. x libri de trinitate
Similiter ex xii° eiusdem libri quod ad illas rationes intelligibiles pervenire est per-
vere primo si nichil tam intime novit mens sicut se ut in x de
trinitate c. ix dicitur Intellectus tamen hominis seipsum non capit ut in
v de trinitate c. j dicitur propter hec et huiusmodi in non monologion .36. ca° legis
quod verius sunt res in suis essentiis quam eas cognoscimus primo confessionum
x probatur quod homo nescit ea que sunt in seipso. Ex his ultimus concludi-
tur quod etiam in via certa discretio malorum non habetur. Impossibile enim omni homini
est quamdiu in tenebris sunt super faciem abyssi iudicium non errare tam in
discernenda rerum qualitate ut in eis qui dicunt bonum malum vel e contra
vel in examinanda quantitate ut in hiis qui dicunt quod maius est minus et e contra
donec ille qui dixit lumen de tenebris splendescere excitat lucem et
veritatem suam. Incipiat lucem a tenebris dividere donec lumen prudentis
et crescat exultet in meridiem. Nunc autem discernimus nescimus inter diem
et noctem per bonorum a malis segregationem. Nec inter noctem et noc-
tem per maiorum a peioribus discretionem. Nec inter diem et diem i. ut
ex bonis meliora et ex melioribus eligamus optima. Nec omnem noctem
dividimus quia unumquodque vicium digna examinatione non pensamus. Nec
omnem diem ut omnium virtutum cumulemus iuxta propriam dignitatem. In
hiis quibus modis de rebus cognoscibilibus capitur iudicium rationis ex
sine influentia lucis increate non potest intellectus veritatem intelligere

Sciendum est adhuc quod intellectus intelligat veritatem tria necessario requi-
runtur scilicet dispositiones ex parte intelligentis et ex parte medii
per quod res intelligitur et ex parte rei que intelligitur. Qui-
bus concurrentibus fit intellectus veritatis in actu. Intelligens quod
ipse intellectus humanus respectu cuiusque conplexitatis de se ad intelligen-
tiam est quadam possibilitate per aliud. Quod ex parte patet tam ex parte ymagi-
nacione secundum se cum unum eius apprehensiones exteriores quam ex parte appre-
hensionis interiores. In quibus omnibus invenitur anima deficere etiam
de se. Primum patet quia si anima non sufficit corpori suo ad vitam quod tamen
vita fit eius actus primus multo magis sufficiet ad sapientiam. Secundum patet
Ysaac in libro de anima dicitur Sicut oculus carnis cum ex natura
habeat facultatem videndi et auris audiendi nunquam consequitur per visum
oculus aut auditum auris nisi beneficio lucis exterioris aut soni. Sic
rationalis spiritus ex dono creatoris habilis ad cognoscendum verum et diligen-
dum bonum nisi radio lucis interioris perfusus nunquam consequitur sapie-
ntiam caritatem. Tertium patet sic secundum Augustinum de spiritu et anima
sensus innatus exterius ymaginatio innatus interius quia concipit
de sensibilibus ratio intellectus autem et intelligentia innata superius
quia sicut in ymaginatione de subditis fantasie surgunt ita in intelli-
gentia desuper theophanie descendunt et appellantur theophanias illumina-
tiones illas que fiunt in mente ex condescensione sapientie divine vel lucis
increate ad humanam intelligentiam et ex elevatione intelligentie in divi-
nam sapientiam. Et licet hic dicantur triplex ad intelligendum sufficiens requiratur
ex parte anime intelligentis vel substantie tamen facultatem et possibilitatem
quandam habet a natura cognitionem autem actualem non nisi ex gratia. Gratia
comparatur anima rationalis quod ymago dei est in se potentiam intelligendi. Accepit
autem rationis per quam et in qua res intelliguntur patet ex dictis quod eam cognitionem
intelligibilem oportet veram esse certam et certam oportet eam esse per
talem modum aut rationem in qua saltem conditiones iam dicte. Quia ergo
oportet eam esse veram ideo intellectus non potest sufficienter intelligere per res

sensibiles quia veritas lux est intelligibilis vel sola mente perceptibilis secundum
Anselmum. vel lux interior secundum Augustinum in libro de vera religione. Dicitur enim
mentem nostram qua diligimus deum et veritatem i. lucem interiorem per quam
illud intelligimus. nulla est interposita creatura. In sensibilibus autem que
sensu exteriori apprehenduntur non est hec veritas interior. Similiter quia
oportet eam esse eternam. ideo non intelligit sufficienter intellectus in natura
mentis sue quam constat esse mutabilem. Similiter quia oportet eam esse immutabilem
non intelligit in habitu mentis sue. Sic enim mali intelligerent quod ipsi
esse agere nolunt. cognoscit autem ergo in aliqua luce super habitum mentis sue
videntes illud. Et hoc est quod dicit Augustinus libro xiiii de trinitate capitulo xv. Impii
multa recte comprehendunt et recte laudant quibus ea regulis iudicant
nisi in quibus vident quemadmodum quisque vivere debeat. neque in sua natura
cum ista mente videantur et eorum mentes constat esse mutabiles. has vero re-
gulas immutabiles. Nec in habitu mentis sue cum ille regule sint iusticie
mentes autem eorum constat esse iniustas. Ubi ergo sunt ille regule scripte. ubi
quid sit iustum et iniustum cognoscit. ubi cernit habendum esse quod ipse non
habet. nisi in libro lucis illius qui veritas dicitur. Unde omnis lex iusta
describitur et in cor hominis qui operatur iusticiam non migrando sed tanquam
imprimendo transfertur sicut ymago et in ceram transit et anulum non relinquit
Ex parte intelligibilis hic idem patet. Excellentissimum intelligibile solus
deus est. Nam cum tria quedam cognoscimus. corpus spiritum et deum. et corpus
sensu. spiritum intellectu. deum intelligencia cognoscimus. quanto nobilior
intelligencia intellectu et intellectus sensu. tanto nobilior et purior co-
gnicio dei quam spiritus cognicio creati. et illius quam corporis. In summo ac
intelligibili sunt per indivisionem essencia virtus et operacio. Essencia est
purissima. virtus actualissima et operacio intima. Est ergo primum intel-
ligibile lumen unum in essencia quod tamen in multa lumina se diffundit
participacione. ut multos illuminatos ad unum lumen reformet. Unde sicut
sol unus est in essencia luminis. et de plenitudine luminis per multiplici-
tatem radiorum varie super illuminanda se expandit. Sic lux increata super
primam spiritualia et intelligencias scilicet angelicas et humanas sub varietate
splendoris multiformi radiorum multiformis virtutis varie illuminando
prodit. Una enim essencia multiplex in efficacia. propter quod dicit Ambro-
O lux meum deus appare in ethere mentis mee super mei cordis
[illegible] extingue in me fantasias corporum et fantasmata vanarum cogi-
tacionum [illegible] plena intelligenciarum [illegible] in vero mentis mee
hac idem patet ex actualitate sue virtutis. Sicut enim lux corporea semper
naturaliter lucet. sic lux increata lucet. de se splendorem emittendo et lu-
cendo illuminat intelligenciam ad agnicionem veritatis que veritas autem intel-
ligibili apparet sub aliquo radio. sed mens tenebris assueta. et non claritatem
contemplatur. trementibus oculis et palpitanti lumine. Et sicut in
lumine solis color non movet visum nisi actu illuminetur a luce. sic nec
intelligibilia intellectum. nisi mediante prima luce. propter quod in libro
de motu cordis dicitur. Anima intellectualis substancia illuminacionum que
sunt per apostolos ultima revelacione perceptiva. Hoc idem patet ex intimitate
sue operacionis. Nam si deus in omni operacione intime agit. eo quod
intimior substanciis est quam forma subiectis earum sibi ipsis. ibi illuminat
intellectum ubi nulla alia substancia attingere potest et ideo si petere intimi-
tatem suam ipse est principium omnis operabilis multo fortius illius
nobilissime que est intelligere ut in hoc sit nobilitas intellectus quod a pa-
tre lucis habet suam perfectionem. Unde Augustinus super canonicam Iohannis. Omne in ii. Sic
magister noster unus est christus ipse nobis intus loquitur. quod nemo homi-
num est. quia si aliquis est a latere tuo. non illius est in corde tuo

Ab hac imperfecta sciencia | Et in patria erit sciencia perfecta
vie suspirans est perfectam scienciam patrie sponsa dicebat. Ap-
prehendam te et ducam in domum matris mee ibi me docebis
Ubi nosse verum. non habebit errorem nec esse mortem nec

velle offensionem. quia secundum philosophum scriptum omnes in conspectu eius
sciemus sapientem quod ut cognoscamus deum. Illuc ergo properet qui doceri de-
siderat ad illum doctorem perveniens et illud apprehendere studeat cum omnes e-
runt docibiles. Ubi nulle tenebre quia ubique erunt filii israel ibi lux
erat. Ubi sciemus universaliter quantum ad subiectum. certitudinaliter quantum
ad perfectum effectum. ineffabiliter quantum ad modum. utiliter et delectabiliter quantum
ad finem et terminum. Erit ergo scientia illa universalis quia cognoscet singuli
singulos et eorum cogitationes animorum affectiones creaturarum conditiones
De primo Anshelmus in libro de similitudinibus et in sermone de bea-
titudinibus Dicit Visi cuncta scient que deus fecit scienda tam ea
que perfecta quam ea que post modum sunt. Ubi a singulis omnes ibi ab omni-
bus singuli cognoscentur. nec quicumque omnino latebit qua patria qua
gente qua stirpe quis editus sit. vel quid etiam in vita sua fecerit
Et Gregorius quarto dyalogorum Sicut mali malos in suppliciis sic boni bo-
nos cognoscent in regno. De secundo scilicet notitia affectionum Augustinus in libro
22 civitatis Si motus cum nostri nunc cognoscentur in oculis probabile
est quod nullus nobis cum latebit cum totum fuit corpus ethereum in
cuius comparatione oculi isti caro sunt. Et Gregorius Moralium libro 18 et 24 Unius-
cuiusque mentem ab alterius oculis corpulentia non abscondet. De tercio scilicet
creaturarum conditionibus Augustinus Anglicus episcopus libro primo de mira-
bilibus sacre scripture Sol in ministerium nostre utilitatis per diem traditur
sed qualem in nocte prestetur exequitur. et nostram scientiam occultat. Lune
xii diebus crescentis et totidem tempore decrescentis. totius vicissitudinis causas
quis intelligere sufficit. maris inundantis tumores considerare permittit
sed ratiocinantes intelligentiam premunt. Ipsi nobis metipsis diem nostre na-
tivitatis scimus et memoramus. diem mortis quando veniet ad certe ven-
turam sit nescimus. Res etiam corporales quas videmus ex parte tantum conside-
rare possumus. ex parte ergo cognoscimus quamdiu in hoc seculo sumus. Sed cum
ad illam lucem patris luminum venerimus. nil in creaturis erit quod
nesciamus. Erit etiam certitudinalis. quia ibi erit infallibilitas ex parte
medii. puritas ex parte organi. et perfectio ex parte obiecti. Primum patet
lux increata medium est cognoscendi in patria sicut probatur viii de civi-
tate dei c. xvii quod deus est medium ad videndum divina. Et in xi libro
c. vii quod cognitio creature clarior est in verbo quam sit in se. De hoc in psalmo
Domine in lumine tuo videbimus lumen. Secundum patet Matthei v. Beati mundo
corde quoniam ipsi deum videbunt. Unde mali non videbunt deum in iudicio
secundum divinitatem. quia non habebunt cordis puritatem. licet quamvis futura
sit iniustis et iustis visio dei quantum ad humanitatem et formam servilem
ut patet in fine primi libri de trinitate. Deus a solis electis divinitate vide-
bitur. quia natura in eis purgabitur. Unde Augustinus ad Orosium In illa
vita caro nulla habebit concupiscentiam adversus spiritum. nichil quod erit ex nobis
quod repugnet in nobis. Tercium patet per Augustinum de civitate dei libro xxii
c. penultimo fieri potest valdeque credibile est sic nos esse visuros mundana
tunc corpora celi novi et terre nove. ut deum ubique presentem et universa etiam
Augustinus corporalia gubernantem per corpora que gestabimus et que conspiciemus quaqua
versum oculos duxerimus clarissima perspicuitate videamus. Erit etiam ineffabilis
Erit enim sine temporis mutacione sine similitudinis interpositione sine do-
ctoris exterius erudicione. Primum patet Apocalipsis x Iuravit angelus
per viventem in secula quod tempus non erit amplius sed nos erimus sicut an-
geli dei. Ideo probatur xiiii de trinitate quod unusquisque videbit omnia in patria
videbit incommutabiliter. Et Gregorius moralium libro xxx. Quia per momenta
temporis explorans deficit. defectum nomine temporis notatur. Unde quod sine fine de-
huiusmodi defectum deficiunt quia visionis intime contemplacione separantur. Nos
autem videntes deum omni mutabilitate temporali et defectu carebimus. quod enim
ipsum quod replet omnia iam per speciem dei verbum videbimus unde tempus erit
in reprobis propter defectibilitatem sed non in electis propter immutabilitatem. Et in xv
de trinitate fortassis etiam non erunt volubiles cogitationes nostre ab aliis in

in alia cruce atque videlicet speculum omnium scientiam veram uno simul videbimus
conspectu. Secundum patet per Augustinum in primo de trinitate exponentem illud
Cant. 1° Murenulas aureas faciemus tibi ponens hanc literam similitudinem
aurifabri faciemus tibi cum distinctionibus argenti. Cum ad usque rex
in recubitu suo est, id est quousque Christus in secreto suo est. quod ad praesentem
sunt ad praesens divinitatis cognoscendae enarrabiles dispensatae similitu-
dinem. Et Anselmus in libro de similitudinibus: Nunc videmus in enigmate
et quasi in pictura ea quae dicimus, veluti pictum solem aut mare videmus.
Solem autem aut mare ad depictum videmus, non sicut est in ipsa re videmus.
Sed vero solem clare lucentem prospicimus aut mare turbulentum aut tranquillum
cernimus, verum sicut est veritate intueri quivis tantum quanta est in se intu-
eri nequeamus. Sic sancti dei in gloria deum videbunt, sed magnitudinem divi-
nitatis eius sine immensitate potentiae illius comprehendere nequibunt. Non
enim immensus esset si comprehendi ab intellectu posset. Ex quo eliditur
error Johannis Scoti in libro Periphision ponentis deum non videri nisi in theo-
phaniis. Tertium patet per Augustinum in libro de littera et spiritu exponentem
illud Jeremie: Non docebit vir proximum suum xxxi. dicens cognosce deum quia
omnes cognoscent me a minore usque ad maiorem. tunc implebitur illud quod
dicit apostolus: Sive prophetie evacuabuntur sive lingue cessabunt sive scientia destru-
etur. Illa scilicet parvitas scientie in qua hic vivitur quae ex parte est per speculum in
enigmate. propter hanc enim nunc necessaria est prophetia cui adhuc succedit futura species.
Propter hanc lingue id est multiplicitas signorum cum ex alio et ex alio ad
et aliis admonemur quod nondum eternam lucem perspicue veritatis mente purgatissima contemplamur. Et in libro xiii confessionum exponens illud Faciamus homi-
nem ad ymaginem et similitudinem nostram, non dicit secundum genus suum sed ad ymaginem et similitudinem nostram. Etenim quippe renovatus et conspicit in-
tellectam veritatem tuam, homine demonstratore non indiget ut suum genus imi-
tetur. Sed tamen te demonstrante probat ipse quae sit voluntas tua quod bonum bene-
placitum et perfectum et docens eum iam capacem trinitatem videre unitatis vel
unitatem trinitatis. Erit enim visibilis et delectabilis. Erit enim in deum intellectus
et indefessus appetitus terminabitur. intellectus quietabitur affectus. Primum patet
per Cassiodorum in libro de anima ubi ostendit quod anima erit in fixa in dei
contemplatione ut nichil aliud libeat cogitare. De hoc satis Augustinus ad Ja-
nuarium et in retractationibus super secundum uniformi dicens: hic opus habet
anima autem se a carnalibus sensibus ad intelligibilia capienda. quia infirma
est et mutabilis ubique simul cavere intentionem suam et in hiis
corporalibus minus illecebra cavenda est quamdiu anima illa ad delectationem
pertinet. Tunc autem tam firma erit atque perfecta ut minus corporalibus
avertatur a contemplatione sapientie et ita sentiat eos ab eis non eis
carendo fiat melior sed ita sit bona et recta ut nec late possint ea
nec comparare. Secundum patet per Augustinum in x de trinitate. Erit Christus apparuit
vita nostra et nos apparebimus cum illo in gloria. quod antequam fiat videmus
nunc per speculum in enigmate, hoc est in similitudinibus. tunc autem facie
ad faciem. Licet enim contemplatio nobis promittitur omnium actionum finis et e-
terna perfectio gaudiorum. Tertium patet sic: Sicut non est quies in elementis
sed in principiis, ita non est quies in creatura donec ad principium suum creata
redierit per conversionem perfectam per assimilationem principio cuius creature deus
tinctus est. A quo impressa est anime ymago ante alius ex natura consistens
in memoria intelligentia et voluntate sicut in triangulo quae est prima figura
generans in potentiis tribus dictis quasi claudens in tribus lineis et confi-
gurans ymaginem trinitatis quibus superadditur ymago recreationis in
tribus virtutibus superinductis fide spe et caritate, primum in intellectu, secundum
in memoria, tertium in voluntate. Sed conformata ymagine et colorata nondum
perfecte existit donec assimilabitur suo principio assimilatione perfecta sed vaga-
bitur sicut materia absque forma ultima que compleat totum appetitum materie.
Ideo necesse est ad hanc quietem obtinendam ut memoria assimiletur summe ma-
iestati in patre, intellectus summe veritati in filio, voluntas summe bonitati

in spiritu sancto quod erit in visione dei per essentiam sicut dicit Augustinus in
primo de trinitate c. viii. Nota eciam quemcumque alium actum ad illius contemplationem
venimus. ¶ De fine illorum qui volunt scire ut ditentur

Quondam sapientie professores contempnebant divitias nec putabant ad
eam sollicitudine posse aliquem obtinere prudenciam. Licet enim stu-
dium sit vehemens animi applicatio ad faciendum vel meditandum ali-
quid, studiosus esse non potest cuius animus voluntate distendi affectione non attendit et
autem in talibus negligens est aut remissus similis est ei qui languenti
appetitu et palato insipido cibos rapit et corpore contradicente gula fasti-
dienti stomacho violenter intrudit. Si enim semel suavitatem sapiencie degu-
stasset, omnia preter illam in fastidium verterentur sicut scriptum est Sap. Super salu-
tem et omnem pulcritudinem dilexi eam et proposui pro luce habere illam
et divitias nichil esse dixi in comparatione illius. Verum quia studiis et
divicijs pariter vacare non possumus nec animam sua dignatur habitatione
sapiencia quam videt infectam desiderijs et curis temporalibus involutam, ad hos
contempnendas ut sapiencia prestatur sufficiunt integumenta poetarum, exem-
pla philosophorum, documenta sanctorum, impedimenta temporalium bonorum. De po-
ete. Verum poete est exclusus totus ingenio nisi cum se carmine solo vexat
et domus cure secure. Sterilia pectora nostra duas non admittencia curas.
Non enim ad sapienciam faciunt sed magis eam excludunt que suum possessorem
non faciunt meliorem. Unde: Istis ostro alipedes pictis que tapetis aurea mo-
nilia demissa pectoribus pendent tecti auro fulvum mandunt sub dentibus
aurum. Ista nec dant nec [illegible] possunt facere meliorem. Sapientissimus
homo sui temporis Marcus Tullius censuit imperator triumphalis viro
contentus erat equo quo vehebatur cuius ab utroque latere pariter dependerunt
quas ipse portabat. Unde eciam cupidus sapiencie vocabitur ut ad poeticam
revertamur in quorum vita et moribus totam insipientiam faciens depingit. Non
enim deest eis unda Tantali, rota Ixionis, urna Belidum,
saxum Sisiphi. Dum inter divitias esuriunt, dum volatibus anxiantur,
dum cupiditate torquentur, dum ad illicita rapiuntur, dum in saccum pertusum
congregant, dum congregando divitias labore continuo et supervacuo
se affligunt ut singula singulis respondeant. Legitur quod Hypodamia quondam
cursu certaminis preciosum aurum retardabat et volabat ad palmam. Licet
rex triumphus obtinuisset multiplices, tandem contemptor auri de vir-
gine triumphavit. Ergo contempne oportet affectum avaricie si vis de
sapiencia triumphare et eam tibi in coniugio copulare. Nunc ad exempla philosophorum
veniamus. Cum pater Democriti filio suo tantas divitias reliquisset qui-
bus exercitum regis Xerxis poterat pavisse, reliquit patrimonium suum Demo-
critus et in discendo et docendo dies suos consumavit studiorum Athenien-
sium [illegible] consumavit in auream paupertatem. Sicut autem Justinus historia-
graphus in 2o libro dicit Xerxes septuaginta milia habuit in auxiliis
ut non immerito proditum sit flumina ab exercitu eius siccata. Et tamen quamvis
omnem exercitum eius vix terre potuisse capere, navium quoque decies centum mi-
lia non legitur habuisse, qui montes deponebat in planum, convalles
adequabat, et quedam maria pontibus sternebat, quedam
vero ad navigandum commodiora per compendium deducebat. Crates
ille Thebanus proiecit in mare non parvum pondus auri. Abite inquit
divitie pessime. Ego vos submergam ne submergar a vobis. Ana-
xagoras cum post longa tempora studiorum in patriam redisset et possessi-
ones quas reliquerat desertas invenisset: Non essem inquit
salvus nisi iste perissent. Verum pietatis fuisse dicit. Nec neminem
studiosum fieri nisi se iudicaverit pauperem expeditum. Quod Seneca
non latuit, ostendens quod viam docet sapiencia ut contempnantur temporalia.
Effuge inquit non propter necessitates huius vite potes vivere sic viam
brevem tibi dabit philosophia. Idem in xvi epistola: Si ad naturam vivas
numquam eris pauper, si ad opinionem numquam eris dives. Exiguum natura
desiderat, opinio immensum. Congerantur in te quicquid locupletes multi possederant

maiora cupe ab hiis dictis Non est philosophia populare artificium nec ostentacione
paratum · non in verbis sed in rebus est · nec in hoc adhibetur ut ad aliqua
oblectatione consumatur dies ut dematur ocio nausea animum format et
fabricat vitam disponit · acciones regit · agenda et obmittenda demon-
strat · sedet ad thabernaculum et per ancipitia fluctuancia dirigit cursum
sine hac nemo securus est Hinc per has documentis sanctorum insistas
quibus plenus est scripture textus · probatur in scripto de timore dei
amor scripture purgat a sordibus avaricie Et in eodem libro circa finem
Notum est amatores pecunie quantis cruciantur et perimuntur laboribus
doloribus qui subdunt a quibus se continent voluptatibus sive
cupiditate augendi pecuniam sive timore minuendi quanta licet
sagacitate serventur et prudentes dampna devitent qui timeat plerumque
aliena diripere aliquid sua sibi ablata contempnat ne repetendo et li-
tigando plus perdant Recte admoniti sumus sic amare sapienciam et
eam nobis thezaurizare sic avidissime cupiamus atque ut nobis
in agris magistris acquiratur nec in aliqua parte minuatur et per sapienciam
molestias et libidines refrenemus et perficiamus in postremo ut vere
ciam sufficienciam qui servemus Idcirco admonemur in libro sapiencie ut queras
sapienciam et non pecuniam Item Augustinus in libro 83 questionum Quamquam
cupiditatem nutriri velit nisi timor minuendis cupiditatibus Est autem cupiditas
amor adipiscendi vel obtinendi temporalia huius minuende initium est dei
timor qui solus timeri sine amore non potest Ad sapienciam enim tendit
et nichil verius eo quod dictum est Inicium sapiencie timor domini Quarto
quantum ad pacis attinet videmus impedita bonorum temporalium qualiter non
se compatiuntur in sine contencione Primo enim occupant homines in pre-
sentibus sui eciam cupere incipiamus vasa in senectute colligere Ut in fine
et labore magno contempnimus nisi a deo eum aut nichil commodi
aut plus incommodi Quedam superbia sunt quedam tanti non sunt
sed ut laborem perdis Sed hec non videmus et gratuita nobis videntur
que carissime constant nostri consenciunt si ista non faceret non essent Seneca
ecclesiam ... in flagiciis unde Seneca epistola ... possidemus aut di-
vicias esse causam malorum non quia faciunt aliquid sed quia facturis
inritant inflant animos superbiam pariunt invidiam conciliant et
adeo mentem alienant ut fama pecunie nos etiam nocitura delectet
Secundo quia assimilat homines vilibus bestiis Omnia enim animalia
quanto celestibus sunt vicinora tanto minus cupiunt et congregant pauci
curant nec constituunt horreum Sed terrestria et reptilia ea congregant
in futurum ideo sapientia congregatur · Dicit illud Boecii Vos quorum ob
vera animalia · terreni licet ymagine vestra pulcrum in sompnio malis celo
quia homines delectant et excellere fecerunt vanis gaudiis Unde
Boecius Quid terrenis gaudiis cupieris quid exteriora bona pro tuis
amplexaris Nunquam tua faciet esse fortuna que a te natura sua
fecit esse aliena Ultimo non nisi valuerit in mores tota pro suis
Sed semper ignibus ethne fervens amor ardet habendi Heu quis
quis fuit ille primus qui pondera tecti gemmas latere volentes preciosa
pericula fodit quia de fine illorum qui voluit scire ut edificet et prelati
magis debent fine priorum attendere Et magis enervari finis
edificatorum horum nichil est Et fine illorum qui volunt scire ut edificent
In labiis inquit propheta peccatum omnia iudicia oris tui Iste est enim
... zelus pro rebus qui est vere fine sinis huius enim Christus in corpore donavit
et viris apostolis dereliquit Dimicavit pro eis et sanctificavit
... habito multiplicavit virus et crevit Et de primo sic Dominus noster
Ihesus Christus eternus eterni patris filius de secretissimo sinu patris de-
scendit in uterum paupercule Virginis matris Dimicavit senectutem sedans

spiritum accipiens. factus est inglorius et virorum novissimus et quasi leprosus
non habens speciem nec decorem. et in hunc non poterat cadere passio penalis.
dolorem sustinuit in humanitate pro peccatis et perditione humani generis. cuius do-
loris non est inventus similis. Cum itaque aut sustinuit in carne. quicquid
fecit miraculorum operatione. quicquid docuit in veritate totum factum est pro animarum
salute. Unde zelus et salus animarum quo non est maius sacrificium. summus
fuit omnium predictorum. hoc dicitur si quis voluerit sectari vestigia nostri
servitii perpetuas solvat formidine tentationis. Unde scriptum est Zelus domus tue
comedit me. Et in signum zeli ostensionem calicis quem bibiturus erat in-
crepare videbatur dilectionem. Hec erat sitis tua domine in cruce qui dixisti
Sitio. cum non tam desideraret humanum potus quam animarum salus sicut scriptum
est Augustini in sitim dicebat condicionem. currebat ad remissionem. Volo ut
sit ille fons irriguus ut ex eo affatim dulcedine hauriamus. quo
carbonum ardentium libidine extinguimus. Et de scriptura sic. Post passionem cor-
poralem(?) et operationem mirabilem Christus migratus ad celum suum. ex eadem
zelo ipse animarum edificationem et salute apostolos doctrina et exemplis suis in-
formatos dati virtute super demones et languores misit eos in mundum
predicare evangelium qui presenti predicaverunt ubique domino cooperante et sermone
confirmante sequentibus signis. adeo ut in omnem terram exivit sonus eorum
Hec enim sunt tube quas in Numeris fecit Moyses. qui ibi per Ysaiam
dominus dicit Clama ne cesses. quasi tuba exalta vocem tuam. hec tulit dominus
Amos ut pasceret gregem. per hoc misit dominus Jonam in Ninivem civitatem
datus est Ezechiel speculator. Vocatur petrus et fiat eius vocatur
Paulus cum persequitur Christum cum superhabundavit iniquitas ubi habundavit et
petrus. Sed quia non poterant apostoli soli portare sarcinam pastoralis officii
ad exemplum Moysi constituerunt pastores cum eis in auxilium laborantes
unum vel duos(?) et omnem ex aperte maiores. non que sua sunt sed que
Jhesu Christi querebant. Uno pacto pro fidei plantatione proprium confirmandis ex-
posuerunt se morti et Christo martires sunt effecti. Igitur apostolis successere
pastores. secuti apostolorum certis vestigiis usque ad effusionem sanguinis pro fide
catholica et salute plebis. et sic patet ecclesia diversis ordinibus corroborata
morum et fidei documentis. Sic enim nocturnum spacium diu decorem sue
tenebram(?) stellarum coruscantibus illustratur. magnus celi decore pagitur(?). Sic
predicantes stellas plurimas in celo ecclesie habuimus et habemus ut inoffensis
fidei et morum pedibus iter nostre noctis ambulemus. Et licet in primo pa-
store Christo pastores omnes quamvis sint unus pastor. et vere gerunt typum(?) pro ius
tamen specialiter prerogativa vicem Christi gerit et personam exprimit summus pontifex
romanus. Cardinales vero gerunt typum apostolorum. Alii vero pastores typum sunt
sanctis apostolis in partem sollicitudinis succedentium qui ecclesiam edificant
per predicationis officium. Et de isto sic. Recessit hic summus populus(?) sermonem stet
quod in solo pane homo non vivit. percusso pastore dispergitur ovium
greges. O acutum est proprie ubi non sunt boves. cum prophetia defecit populus
dissipabitur. Et si aquas dominus continuerit omnia siccabuntur. ideo clau-
sola ad regressionem summus venite comedite panem et bibite vinum quod
miscui vobis. hic est sermo sterilitatis de quo loquitur Joel. hec est
stille pluvie quas providit fieri in tempus auferendas. Hec est fames illa
multorum annorum(?) quod in illa die emissurus est dominus super terram
non famem panis et vini sed audiendi verbum dei. Et pluvia nec ros
nec pluvia super montes gelboe cadunt. ideo post maledictionem aufert
ideo terra peccatorum est terrenis carentia. quia deus super terram non pluit.
Nam sicut dicit Ysidorus in libro de summo bono c. xliiii Pro malo
merito plebis aufertur doctrina predicationis pro bono meritorum audientes tribuitur
sermo doctoris. Tacet enim quandoque doctor. aut quia non est qui se corrigat
aut quia non est qui audiat. Unde testante propheta Lingua tua adherebit faucibus(?)
cesent(?) et non est qui capiat. De quo sic. Secundum proborum sermonum doctrina
bona dabit gratiam. Et item doctrina sua cognoscitur vir et de fructu oris
sui unusquisque replebitur bonis. Verba enim sapientum sunt quasi stimuli et qu

tiam in aliud desiderium efficiunt cum animam in lacrimis compunctionis resolu-
unt. Dicit enim sponsa liquefacta est ut dilectus locutus est ei. Per hoc enim ef-
ficitur a cunctis dum inebriantur sagitte Domini sanguine. per hoc enim ef-
ficitur in spe. quia omnis sermo dei ignitus. clipeus est omnibus sperantibus
in se. Per hanc requiescit in nobis calidus spiritus. fugat Helias propheta pater
ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Et in libro sapientie septem
est de quatuor aliis virtutibus sobrietatem inquit et sapientiam docet
et iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus.
Reminiscitur ad vocem predicationis mortui quando ossa aridi audiunt verbum
Domini et revalescit omnis frigiditas quia verbum Domini quasi ignis et
quasi malleus conterens petras. pellit demones. Et est quasi flamma
in hac miseria. quia ad nomen Domini eiecerunt demonia apostoli et
tot discipulorum ardens erat dum loqueretur eis in via. Et nos plerumque
verbum predicationis audit mortuus peccatum et suscitatur. induratus
per peccatum et emollitur. languidus per ignaviam et sanatur. cecus per
ignorantiam et illuminatur. dubius per infidelitatem et confirmatur. sic frigidus
per pusillanimitatem et inflammatur. Unde et verbo predicationis piscatorum apostoli
fere totum orbem terrarum fidei subiugavit. de quo Crisostomus in libro de
laudibus Pauli ait homo ignobilis abiectus et despectus qui
artem exercebat in pellibus tantum virtute progressus est ut vix xxx
annorum spatio et Romanos et Persas et Parthos et Medos et Indos
et Scitas et Ethiopes et Sauromathas atque Saracenos et omne
prorsus hominum genus sub iugo mitteret veritatis.
Et prelati maxime debent fieri predicationis et edificationis attende-
re. Ut neque enim est finis hic discretionis pastoribus et prelatis
Nec eis sufficit qui habent animarum curam ut unusquisque
salvet animam suam. Sed hinc fiunt digni dampnat et se-
cum plures perdit. Unde pater per Gregorium in pastorali expo-
nitur exprobrabiliter quibus sacerdos localis situatione ingreditur
abstinentes dampnationis sermonem. Sed in prelato clericorum et cura animarum
habente predicationis ponitur non audit. propter hec eius assignantur
redditus unde vivat. ut zelo animarum verbo predicationis ostendant
ut pascant verbo exhortationis indoctos. verbo consolationis pusillanimes
et desolatos verbo compulsationis dubios. increpationis rebelles. ex-
hortationis pigros et desides correctionis erroneos. ne sint canes mu-
ti qui propter inertiam latrare non volunt vel propter malam vitam erubes-
cunt. vel propter ignorantiam nesciunt. Nubes inquit Judas sine aqua
quia subditos non irrigant doctrine pluvia. arbores autumpnales que
fructum promittunt et non faciunt. aut si faciunt marcescunt. ad maturitatem non
perducunt. bis mortue. quia mortue in se ipsis et moriuntur in subditis.
Tot enim mortibus moriuntur quot mortiferis peccatis per eorum negligentiam
eorum subditi occidunt. arbores eradicate a manu celestium potestatum.
De hoc etiam in libro de dignitate sacerdotali c. ii multo studio
debemus ponere ut verbum Dei habundanter habitet in nobis. non enim
una intenditur nobis species preliandi. sed multiplex est pugna et que a
diversis inducitur inimicis. Nec vero eisdem demones utuntur armis nec uno
nos aggrediuntur modo et debet is qui est tam multis obviaturus omnium
artes eorum quibus dimicat explorare. Sciat enim uti fundibulis vel
sagittis. aciem quoque ordinare nosse. Lanceis quoque ad opus sint dimicare
et officium ducis implere vel militis. Et infra eodem capitulo Nos que omnium
melius rei auxilium preter sermonis invenias. cum si potentia sacerdos
fuerit destitutus in medio fluctuantium namque latitabunt. anime subditorum
et hec maxime qui infirmiores fuerint. aut acutiores propter quod oportet
illum vehementer admodum ut habeat sermonis facultatem habeat. Hoc est
potius scilicet elevationis quibus hereditaria iure debet carnem et filios
suos. Si enim gentiles contra fidem catholicam insurgunt si iudei si heretici
si lupi rapaces non parcentes gregi. quis canibus aut custodibus omnium

aut tamquam veteranus latentibus aut tamquam ignavis fugientibus defenderet
fidem Christi. Quomodo ergo ad infirmitatem adhibebit remedium cuius aut modum nescit
aut speciem. Certe namque non invadit cultor agrorum nec agriculturam
miles sibi vendicat nec usurpat miliciam gubernator nec curam animarum
ignorans assumere debet quia scriptum est Interroga sacerdotes legem secundum
patet se. Honor enim sanctis non habenti curam pastoralis officii sufficiat
caritate et scripturam literalem sicut scriptum est in apologetico Gregorii Nazanzeni
Dicebam inquit apud memetipsum. Navigent alii et ingenium lucrorum
spe sulcant marina discrimina mihi gratius est supposita solidam terram
scindere exigui respectus sulcis herbam frumenti requirere et in egenis
rebus vitam tenuem ducere quam pergrandia dominia in fluctuum periculis
querere fortioribus quidem et potencioribus dampnum est non officium anim
stare maiora neque erga plurimos exercere virtutes sed in parvis rebus
et modicas cavitatis velut si quis inventi luminis lampade locum
parvi conclavis illuminet aut arma potencia et virilia exiguo velit
corpori exilibus membris imponere. Parvus autem est tamquam puerum onus
et non super vires levare ne vel derisum fiant simul et periculum sub-
eant. Sicut nec turrim quam consummare convenit alii nisi hi qui impen-
sas quoque perficiendi parato sunt. Sed qui est in officio pastorali constitutus
debet seipsum salvare et alios lucrifacere. Unde servus enim non
corrumpatur sed cruciatur quia talentum servavit in terra defossum tamen reddere
debuisset multiplicatum. Requiritur enim a Cayn de Abel fratre suo quia uni-
cuique mandavit deus de proximo suo sed cum in incubit hic ipsum facere ex ca-
ritate alius vero ex necessitate maxime et qui tenetur semel fratris mortui
suscitare. Non enim visuri sunt fratres faciem Joseph nisi adduxerint fratrem
suum minimum et maledicitur qui abscondit frumentum in populis benedictio autem super
caput vendencium. Et in libro Crisostomi de dignitate sacerdotali ubi dicitur Non est
equale in per pelagus longissimum mare et flumina transire navigio. Non admi-
nare non possum. Sufficiat si me salvare et de tempestate potuero liberare. Pri-
patet sic [illegible] opus Christi finale fuit animarum zelus et salvacio. Sic Sedulus
orationem et desolationem animarum provat canticum. Provenit igitur doctorum silencium
ut grex facilius corruat in precipitium dum clauduntur ora eorum canencium. Unde
hoc antichristi dominum solicite satanas et erit in sua maxima potestate. tunc conticescent
verba doctrine. Unde Gregorius mor. xxxiii libro, Priusquam antiquus hostis in
illo dampnato homine quem antichristus quem assumet appareat a sancta ecclesia de-
bitum subtrahentur signa non prophecia abscondetur gracia curacionum aufertur plurimorum
abstinencie virtus minuetur doctrine conticescent verba miraculorum prodigia tollentur
Que superna dispensacio nequaquam funditus subtrahet sed non hec sicut prioribus tem-
poribus aperte et multipliciter ostendet. Job xli faciem eius precedet egestas [illegible]
[illegible] penitus auferre lumine quod arguit fervens. Et ideo doctores sunt ex
officio suo lux mundi illuminans et sol vivificans per lucem densissime tenebre
effugiuntur per calore vitali frigus mortificans ne sic cognoscat et sciunt se
in maria procant et in cordibus intrantur. Quod enim vitale erit ubi lux
solis non diffunditur. Quartum patet sic. Nam si unius una est causa opposi-
ti erit oppositum. unde cum boni pastores causa fuerint antiquitus ecclesiastice di-
latacionis, certum est quod mali pastores modo sunt causa ecclesiastice contrac-
cionis. Illa enim dilatata tanto tempore elaborata nunc est velut in angulis
contracta. plurimam enim mundi partem infidelitas occupavit et de residuo
magnam partem a Christo scismatis virus separavit et de residuis residuum multi
facti sunt heretici et eorum qui hic erraverunt multi aliqui sponte mortu-
um peccatorum mortem ut merito plangat Christus et dicat Ve michi
quia factus sum sicut qui colligit in autumpno racemos vindemie
non est botrus ad comedendum precoquas uvas desideravit anima mea. periit
sanctus de terra. Non enim nullus eorum amicum carum in verbo oris ve-
niente de vita ubi cordis zelo salutis animarum procedente dum paddens ca
omnes gentes predicaverit ut iam non sit super quo peccaverit eos domini voluntas
[illegible] Nam eorum supplicia superascendit et eorum cupiditates semper crescit vian

arum depredatores pupillorum deceptores · gregis occisores · carnes desuper
ossibus auferunt ossa confringunt · adulteri et incestuosi castitatis · deo
abhominabiles · hominibus odibiles · Et tamen per verbum predicationis quare
debeant · abstinentes vi quatinus · virus sodomiticum spirituale disseminant
dum libidinibus suis carnem contempnentes, prolem ex ea xpo non gignunt
Unde xpo dolor non modicum suscitatur quod eius sponsa dilata · leonis
exponitur · Et secundum Cris in libro de dignitate sacerdotali ffingamus
aliquam esse regis filiam · et eius regis qui dominatur omni terre que sub
celo est · Hanc autem iam esse desponsatam · et habere pulchritudinem in ce-
pluralem totum quod mortalium natura excellat · omnem quod mulierum
ter elegantiam generandi super differentiam · habente quoque tantum virtutis
aut ut eius virorum genus vel qui fuerunt omnium vel qui futuri sunt pu-
longe relinquat · omnes quod philosophie excesserit magnum et pompam muliebrem et pro-
innumerabilem corporis pulchritudinis voltus sui vincat decore · Eius autem
sponsum non solum propter ista que diximus · esse ad virgine seductum · sed et
affici ad hanc amore passibili · tanto ardore · ut experimento omni
amatorum qui unquam fuere vincat amatores · atque in hac ad ille
vilium et despectissimorum ignobilium quem · deformis turpe · et omnium ...
nos sessimus ut acceperunt in gingem · modicum te tibi videntur ostendens
sed solo eius preterit · Et ideo multa sit ea opus est sacerdoti · que si defuerit
inter ipsius generis multiplex deficienti · Et qui vult videre dedicat
pastoralem Gregorii legat · et apologeticum Gregorii Nazanzeni et
tertium librum Crisostomi de dignitate sacerdotali · Et maxime quatuor
modis enervatur finis edificationis · sequitur

Enervatur maxime quadrupliciter edificatio in eis qui debent
eam ostendere verbo pariter et exemplo · Primo propter curatorum
avaritiam quas plerique mali male consequuntur · Secundo propter exemplorum
(?) quam periculose sunt · Tertio propter mira similia quibus
curam regunt · Quarto propter bella hostilia · et usum gladii materialis ad
capitis tradit · Et de primo sic · Dignus corporalis anima · nullus semi
ad salutem · Et ideo igitur gregis spiritualis curam tradit impotenti ut ignoranti
vel negligenti animarum eius lege ad salutem · constat magis parvipendi
racionalia quam bruta · Et tamen racionabilia xpo sanguine sunt redempta ·
tertium est quia parvipendens appreciatum parvipendit et precium · precia hec
dei in corporali perditione puerorum non recipiebat nisi puerum unum · que
timebat forte eterna regem iudeorum · et regnum sibi ablatum · Crucifixo
res xpo non tradebant se ipsorum nisi homines bonum suis operibus tantum
quam si cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent · Unde constat
quod tradens indigno pastoralem curam omnino xpo gubernatio navis xpo
petit · ut xpm in membris suis persequitur · quem deum celestem et eundem
regem omnium constitit · Unde maiorum persecutionis et irrecabilium arguit
Ecce quanta est stultitia quanta dementia · pro sustentatione corporali vitu
tot annos per te milia · proquarum singulis unius secundum dei filium conde-
nari voluit morte turpissima · Hic qui gregem in medio luporum le-
num vero ut hic et illa tollat exponit · et se per salute gregis non
obicit · tertium et gregem tradit cum se coniungat casu fortuito aliqua
gregis ovem mortis evade periculum et discrimine · Secundo qui tradit
navem oneratam hominibus dirigendis in portum salutis per medium
scopulosi et procellosi maris · nauclero vinolento vel paltico vel igno-
bili inexperto vel pigro ut a singulis recipiat naulum · Nove predones
omnium inierit reatum · etiam si aliquis eorum evadat naufragandi periculum
Quare saluti omnium providendum est de bono pastore et sufficienti
de bono gubernatore · et plebium de bono doctore sicut scriptum · Dabo
vobis pastores iuxta cor meum · qui pascent vos scientia et doctrina · Et sic
quod non recto fine fit · peccatum est · cuius autem finis cure pastoralis et ani-

diccionis et susceptionis eius. Scelus grauius est. Nec vendi debet aut su-
scipi. nisi ei et ab eo qui adhuc finem ydoneus est. prout magis et ma-
gis ab isto fine recedit. peccatum in tradente et suscipiente. maius et maius
mensuratur. A quo fine iam ab aliquibus. velut in infinitum distat.
Erubescant ergo qui non vocati. sibi assumunt honores. qui nec missi nec
vocati veniunt. fures sunt et latrones. Veniebant inquit dominus per Ieremiam et
ego eos non mittebam. Erubescant ergo et prelati qui edificant syon in san-
guinibus. qui non per ostium sed per abscondita et furtiua ostiola. nepotulos
et indignos introducunt in ecclesiasticis honoribus. sicut legitur de sacerdotibus
belis et eorum paruulis et vxoribus. Inmunde et reprobande vtique hec in-
belis et eorum ... distant in stercore. Nemo enim vmbilicus indiget precisione. sicut scriptum est
In die ortus tui non est precisus vmbilicus tuus. Vmbilicus pro quo per-
imbus matri iungitur carnalis affectus in prelatis malis pro qua parentibus
corporis vnitur. qui precidi debet in promocione prelati. maxime in die dedi-
cacionis et consecracionis eius. Ne ergo secundum Bernardum sponse Christi talibus fiat
paranymphus. Et de secundo sit scriptum est et dictum moysi vt secundum exem-
plar quod in monte monstratum est. construat edificacionem tabernaculi. quia
secundum ecclesie modum triumphantis. pro modulo suo perficere debet opus ecclesie
militantis. Sed in triumphante. nulla legitur exempcio. qui omnes ordines
secundum dignitatis et gradus et officii constituti obediant uno summo deo
quod per monasteriorum quietem. et eorum tyrannidem has exempciones sancti-
stilla romani pontifices indulserunt. Sed res in contrarium versa est. quia in
... dampnatissime libertatis et effrenate licencie. plures ecclesie suas
exempciones illicite quesierunt per hoc. adversus eorum. quidam intra
suas abbatias. et in omne desiderium proprium reuoluti. eciam cum amicis
in desideriis detestantur suorum excessuum correctores. Sed que est hec
forma iusticie. prohibere ne discipuli magistro consenciant. ne filii
patri obediant. ne milites deserant principi. ne serui domino sint
subiecti. post vrie mortem et adulterium bersabee. missus est propheta ad
dauid. proponens ei parabolam de paupere qui vnicam habebat ouiculam
quam abstulerit ei diues qui bona habebat innumera. iudicium mortis
dauid dictauit in diuitem et pauperis in seipsum. Certe romanus po-
tifex omnes habet innumeras ecclesias sibi subiectas. Petrus cum misit se in
mare. alii discipuli nauigio venerunt. quia ceteri vocati sunt in partem
solicitudinis. ipse autem in plenitudinem potestatis. Sed ipse necesse est. videat
causam et modum quo exemptus talis fiat. Non enim os pono in celum
nec debeo nec volo vices summi pontificatus. tangere Christum meum. Scio tamen
quod per exempcionum priuilegia multorum obstructa sunt pastorum ora. nec
lupis in gregem dominicum perperam grassantibus. potuerunt pastores oc-
currere cum videant eos exorbitari vel diuicia impetrare. Minime autem
indulgeant priuilegia romane ecclesie que desolari non creduntur. secundum
linea sed excusacio. scio quia multum non expedit impetrantibus. quod
alienum est velle sibi usurpare. Sic enim decime que deputata sunt
generaliter vnico que sunt stipendia ministrorum. retinentur a clericis
per exempciones illicite percepcione in periculum earum. Et si quedam indul-
gencia spiritualia. quando per eorum ... legantur priuilegiati. potuit
tolerari ad tempus. quod tamen necessitas fuit introductum. Nunc autem
multiplicatis possessionibus in immensum multa sunt priuilegia. que
potius ambiciosius impetrauerunt quam religiosius inserviunt necessaria contra.
Et de tercio sit. Non recte nauigatur per artem fabrilem. nec edifi-
catur etiam per nauale. sed vnaquaque ars propria suum dirigit artifi-
cem specialem. Si igitur saluare animas opus. maxima doctrina requirit
quod edit saluator cunctorum. hic est vetus et nouum testamentum. Unde
contingit animas perdi. quia spreta lege diuina. postposita iuri et ciui-
lia minime sunt electe. Si enim debeant secundum auari in foro contenciones
et vindictam transgressionum per legistarum argutias finguntur appellaciones
et per subtilitates et solempnitates iuris ciuilis lites sunt inmortales pastor

fatigatur et corrector et interim pendente lite perveniat in suis prosperitate
prior. donec cursu temporis incurabilis fiat languor. Unde Bern de conside-
racione libro primo. Quotidie perstrepunt in palacio leges. sed Iustiniani
non domini. lex enim domini immaculata convertens animas. Hec autem non
tam leges quam lites sunt et cavillationes subvertentes iudicium. Tu
ergo pastor et episcopus animarum qui mente obstruo susurros toto te semper
silere illam garrulitatis. Bene dicit garrule quia sicut dicit Isi-
dorus in tercio libro de summo bono. peccatum est ut inter iurgantes
tantis maneat. postponenda est vel causacio ut perveniat dilatio.
Antiqui forensem eloquentiam tamquam seductricem inculpabant
et quod consulti in criminibus causarum omissis que agunt veluti ca-
nes astucias se lacerant. iniuria de causarum ad curias suas [illegible]
Unde j Cor vj. Secularia iudicia si habueritis contemptibiles illos
qui sunt in ecclesia constituite ad iudicandum. Et de isto sit Petro dictum est
Converte gladium in vaginam. Omnes enim qui gladium acceperint
gladio peribunt secundum scripturam. Unde secundum Ambrosium lacrime et oraciones
arma sunt eorum. Et secundum hoc distinguit Bern ad Eugenium tem-
poralem gladium tuum negat non satis michi videtur attendere verbum
domini dicentis Converte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo et ipse
est in tuo forsitan nutu. et si non tua manu evaginandus. Gladius du-
plex. Unde spiritualem quem catholicus pastor exerit. aliud
ut wolet ad salutem corporali miles. Eo Spirituali magis debet insistere pastor
Romanorum omnes gentes soli armorum exercitacione vicisse. Unde Ve-
getius refert dicit. Nulla alia re populum romanum videmus or-
bem subegisse terrarum nisi armorum exercitacione disciplina castrorum
usu que militie. Sed secundum apostolum Arma nostra non sunt carnalia
sed potencia deo ad destructionem municionum et consilia destruentes
et omnem altitudinem extollentem se adversus scienciam dei. Et ideo in
carne ambulantes non secundum carnem militamus. Et per
hanc militiam cursu fidem dilatavit apostolus in orbem terrarum. Et pre-
dicatores christiani et pastores ecclesiastici passim bellis vacare malu-
erunt postposito gladio spirituali. Et ut dicit Bern in libro de digni-
tate sacerdotali. [illegible] tam de equitibus quam de peditibus et
hiis qui navibus dimicant fuisse collatum. tegat autem mare et terram
operantur vero tempora spacia et monum [illegible] . resultet ergo
soli fragor armorum. radiis [illegible] repercuciat scutorum splendorem
galearum. hastarum vero fragor et equorum hinnitus feriatur ad celum
et nil erit in mari aut in terra preter ferrum quod videatur. Longe
volent et hostes ad equos suos quibusdam artibus per aera missi
non nubes sagittarum grandine densissimas excitet tenebras. torrentes
sanguinis effluant. gemitus corruencium audiatur et strepitus et ululatus
multitudo cadaverum terram inebriet sanguine plena sic sagittis con-
fracta. et ligno cuspide galeatum capite tectus infixa. ferrum de sagitta
fractum quod in pupillis manent oculorum. Quis in hoc tali prelio
se ponens si certus diaboli insidias videmus. et artes quas contra
nos temptator exercet. cernemus non fluentem sanguinem nec corpus
examine sed animas dissimiles et illam pugnam quam despicimus in
magine. in comparacione ipsius puerorum esse ludum pueriliem Il-
lius pastores debent preliare seu vincere. quia subditi quotidie vul-
nerantur et volunt hominum. et invenit diabolus animas vulnera-
tas et potest volunt negligentibus Quis eo crudelior. quis in nocte
pessimior. quis acriore inclinatos furore cingitur qui nec invi-
tacione temporis impeditur. Nam nox adveniens et cedit labor et
tibi temporis et sompni reverearis. et hinc. instant milites ut intermis-
sa intencione possint paululum respirare et destitutis viribus aliquid

bellum reparare. reparare contra diabolum non licet unquam arma deponere
nec sumus in corpore securi stare extra. si volumus volumus vitare. Si con-
flictum enim continuo aliter non est. aut dormis et perire. aut vigilare
surgit et arma reparare vetitur. Ille enim semper dimicandi paratus ad
omnem aciem sua nostre insidiatur ignavie. magis habens studium ad
infelicitatem nostram perditionem quam nos habeamus ad retinendam salutem. Habet
etiam quod hostis non videtur a nobis sed repente irruere potest. Maxima pi-
culorum tempora facit hijs qui non semper vigilant et ostendit conple-
tum illius scriptorem. Quomodo nobis de armorum genere de munitione
iacendis. de lapidibus fundis et vestibus. de munitione castrorum ca-
strorum quomodo sunt probandi tirones qualiter exercendi qualiter eligendi
quomodo legio construatur. quot cohortibus impleatur. Quomodo inter tubicines
et cornicines et classica differat. signorum militarium quanta sunt genera
quemadmodum castra debeant ordinari quot generibus pugna publica
committatur. Quomodo nobis afferunt bellorum regule generales. Hec sunt que
scandali sunt populum et clerum et mundum. Et sicut navis sine remige
populus sine duce cohors sine milite. expertes armorum in precepti bellum
quisque sustinet vel gladium criminibus criminaliter vel redemptoris sive
in statum servitutis. et tunc ad eos qui in capite sunt de clero eadem
condicione plebis obtinetur ut leui filii decimentur ut pauperibus sacerdotibus
virtutis et vita piis subtrahantur. De fine illorum qui adiscunt ut edi-
[Q]uid prodest homini si mundum universum lucretur a- ficentur
nime vero sue dispendium patiatur. Ideo debemus discere
ut nosipsos valeamus edificare. quod est ad castellum et tur-
rim interiorem. Et in leuitico aaron et filiis eius precipitur
ut ante fores tabernaculi carnes comedant et coquant. ut sacre
scripture desiderio meditemur. et ea que nostre salutis sunt operemur. Quomodo quandoque r
faciamus. Si que legimus in scripturis ad utilitatem nostram vertamus. sed quod
videmus in creaturis in nobis spiritualiter intelligimus. Si nosmetipsos inte-
rius cognoscamus. Si ex cognitione nostra in dei cognitionem ascendamus. Et
de primo sic fili hominis ait dominus Ezechieli. Comede volumen istud et lo-
quere ad filios israel. et aperui os meum et cibavit me volumine illo. et
dixit ad me fili hominis venter tuus comedet. et viscera tua implebuntur
volumine isto quod ego do tibi. Volumen comedere est scripturas et mane
sacras legendo meditando ruminando sibi incorporare bona operatione. Co-
mede inquit volumen istud. non siliquas porcorum que reddunt ventrem
inflatum non interius saciatum. non panem insipidum tribarum terrarum scias (?)
sectarum. non poma silvestria quibus ornantur hereticorum dogmata hypocri-
ta. scelerum scientia. sed volumen sacre scripture. quo debemus interiora nostri cor-
poris. Multi enim legunt et varia precedunt. et si mente intellectum verbi dei
recipiant. tamen in cordis visceribus vel bonis operibus non custodiunt. sed
si lectionis audit. ad usum proprie edificationis non assumunt. Secundum illud apo-
stoli Semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. et intelliguntur in
lege per immunditiam aquilarum. Est enim aquila avis immunda secundum legem
dicitur propter perspicacitatem et ungulis rapax. quia perspicaciter habet intel-
lectum. et in seipsos reflexum et inordinatum affectum. Non sic discipuli
Christi qui sabbato vellicabant spicas. quia in sabbatismo pectoris
et serenitate cordis debemus ad edificationem nostram magis notabiliter lege
et confricare scripturas manibus ... vel manibus spicas legimus et le-
gimus ut scripturam non solum in ore sed in opere habeamus. non sicut illi
qui tota sua vita congregant ut alios predicando pascant. et ipsi de
verbo non manducant. sicut scriptum est Vir cui deus dedit divitias. non
tribuit potestatem ut comedat ex eis. Et de secundo sic. Vade ad formicam
o piger et disce sapientiam. homo enim cum in honore esset non intellexit comparatus est
ad bestias ut sapiens vocaret. Interroga iumenta et docebunt te.
quia ex omni eo quod videmus possumus ad declinandum malum et facie-
dum bonum exemplariter. Mors enim vel vita que non potest comparari ...

oculis. siue subiectis incorporantur in creaturis. Et hic est modus quo
edificatur multum mundus. Unde Gregorius Nazazenus
est ad memet singula queque reuocare proprie [illegible] Chaos michi
sit et silencium. si vacet tamen moribus aptare quod videtur. quies michi
cum tuis temporibus hominum quos sine oculorum visu michi fiebat mentis oculis sic
quido inquit apud memetipsum loquens mare sit vita nostra certius
res humane. Multum enim in hiis est velut salse amaritudinis omnesque
dam. multum instabilitatis et incerti fluctuantis. tanquam
tempestates iste que superueniunt. ac diuerse impulsiones venti. quod vero
videtur beatus dauid considerans exclamasse ad deum dicens. Saluum me
fac deus quoniam intrauerunt aque usque ad animam meam. et libera me
de profundo aquarum et veni in altitudinem maris et tempestas demersit
me. Unde Eorum autem qui temptationibus incurrunt. videbantur michi alii
tanquam leues ille ostrearum teste huc atque illuc distrahi fluctibus
nullatenus valentes melioris in se vel proprii consilii grauitate
muniti et roborati obniare possint superuenientibus malis. Alii
autem parum quamuis non tamen sua constancia obruti et resistere se sine
quidam similes illi petre super quam edificati sumus. hii sunt sapientes iusti
quarum vitam incedunt et immobiles permanent et illis rident vel
miserentur eos qui impulsi fluctuando voluuntur. hec autem post hec
scripsit dictus Gregorius dicit continui maris. Permittit enim
sit Deambulabam pridem in littore solo cum tali quadam requie
laborum molestias relevare quia nec arcus distentus semper nervo
distensione laxetur. Deambulabam igitur in littore vergente iam in vesperam
die. et pedes quidem leui ferebantur incessu. habebat vero intuitus ad con-
spectum maris. nec sine delectabilis habebatur intuitus. Est enim solatio
gratissimum cum quando in tranquillo silencio purpurancius nitent aspectu
dorsum. vel cum leui motu placidis lapsibus alludit undis littoribus.
Sed quid erat tunc ut verbis scripture dicam vento magno flante
mare insurgebat et intumescebat. et fluctus ut solet fieri in talibus
alii quidem longe insurgentes et paulatim in acumen superbo vertice tume-
scentes. non deinde fracto impetu languidiores iam resolue-
bantur ad littus. Alii vero proximis allisi scopulis. fumo cum spu-
mas in altum repulso rore iactabant. Et hinc quidem conche vel ostrea
theca exponebantur circa littoribus. Nunc vero eciam undis resorbe-
bantur. Quedam tamen rupis tenacius inherentes immobiles
permanebant. nichil prorsus inundacionibus pacientes preter hoc solum
fluctibus merguebantur. Secundum hec vero quod dixit sanctus hic. si quis
creaturas interim signata considerat nichil erit in creaturis quod
homines non excitat vel inuitando ut faciat vel declinando ne faciat
Velut enim creaturas vidimus et circa proprietates quasdam inmoque geniti
et physicus sicut scripturas veteris testamenti lege et signis exemplata
non penetrare modus est iudeorum. opponitur enim iudeis quedam
crassitudo carnalium sacramentorum. in quibus saltem tenent vel
tantum ymaginem. quorum faciem quam nondum sufficiunt videre. Unde
Augustinus in psalmo alloquitur. Saluasti sue velum suppeditauit. qua facie
claritatis eius. ipse innueri nequiuit. Sic in creaturis metibus nil
esse videtur in creaturis nisi quod apparet exterius. cum sub proprietatibus
earum designentur velut incorporati mores et errores hominum. Unde
legislator volens docere vicia quibus homines mundi vel inmunda
sunt. Deus ponens. quasi clamat creaturas quas per naturam sue
conuenientia. hiis sue illius significandis in leuitico apposuit. et
immundorum signa mundis dedit. immundorum vero ymagines immundas notat

Primo ponens quadrupedia, deinde natatilia, tercio volatilia. In quibus
omnibus varias hominum condiciones designat. Per quadrupedia enim que
vastioris corpulencie sunt et corpori membrorum suorum motu amplius
fatigantur, quosdam complectens exprimit qui aut negociatione aut agri-
cultura sive quibuslibet huius vite actibus in bonorum temporalium possessione
dilatantur. Per aves vero illos illos intellige qui in honoribus et digni-
tatibus constituti ad alta subvolant et quasi aliorum mortalium mensu-
ram excedunt. In utrisque autem hec genera quia sunt quidam qui placent
quidam qui displicent. Nam cum aut possessiones multe si iuste ac
liberaliter dispensentur possessores suos condempnant, aut dignitates temporales
si divine legi subdantur. Adeo munda et immunda leguntur. Hec et huius sunt
que mentem a sensibilibus elevant et meditacionis materiam administrant. Et
de tercio sic concelebratur illud cum psalmista de quadriga de celo
descendit ... hoc est cognoscere teipsum ut si consideras
quid sis in natura, quis in personis, qualis in moribus et disciplina
scias intra te habitare, non extra te effluere cogitaciones fluxas et vagas
ad cordis intimum revocare, sicut scriptum est: Dispersiones Israel congregabit.
Et item: Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Et sequitur:
In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus Israel. ...
sicut synagoga congregatur insensibilia et bruta congregari possunt vo-
cari ... Richardus in libro de patri-
archis: Vide quid sit inter congregacionem et convocacionem et inter ecclesiam
et synagogam. Si igitur ... desideria tua ... exteriores delectaciones
affici et cogitaciones in eis ... cum magna sollicitudine
compelle intrare ut possis saltem ex eis interim synagogam facere.
Cum vero eas evagantes in unum colligimus et omnes motus cordis
in uno eternitatis desiderio figimus, quid aliud quam de illa intima fami-
lia synagogam facimus. Sed cum iam illa desideriorum ... cogitacionum ex
frequenti illius interne dulcedinis degustacione allecta ad nutum racionis
sponte occurrere et in intimis suis stare didicerit, tunc utique nomine ec-
clesie digne censeri poterit. Habe ergo ... ea que
in mente abdita sunt meditando recollige. Que enim evagantur ab
uno in multa deficiunt; ea vero revertuntur ad medium nostre intimita-
tem reducunt ad unitatem. Et sicut probat Augustinus in fine xiiii confessionum
Etiam ab operibus ... Augustinus ut vendicat in sequen-
do deum suum. Homo enim ... in se ... probabat et probando
expiit mirabilem dulcedinem patrie. Unde Augustinus: Aliquando intro- *i. le x conf*
ducis me in affectum multum inusitatum introrsus ad nescio
quam dulcedinem, que si perficiatur in me nescio quid erit quod vita
ista non erit. Sed recido in hec erumnosis ponderibus et resorbeor
solitis et teneor et multum fleo sed multum teneor. Tantum consuetudinis
sarcina digna est. Hic esse valeo nec volo, illic volo nec valeo.
Et de quarto sic exponitur: ascendere memoriam sensibilem et stabiles
et affectus et cum ipsum et super ipsum invenitur deus qui videt
consulentibus ipsum. Unde Augustinus in x confessionum: Ubi inveni te ut
discerem te nisi in te super me, et nusquam locus et recedimus et ac-
cedimus et nusquam locus. Veritas ubique presides omnibus consulentibus
te simul que respondes omnibus eciam diversa consulentibus; liquide tu respondes sed
non liquide omnes audiunt. Et ... Intus eras et ego foris et ibi
te querebam. Ideo probat Richardus quod frustra intendit cordis oculum
ad videndum deum qui non ydoneus est ad videndum seipsum. Prius addiscat
homo cognoscere invisibilia sua quam presumat posse comprehendere invi-
sibilia divina. Alioquin si non potes cognoscere te, qua fronte presumis
apprehendere ea que sunt supra te? Seipsum et pura pale speculum ad videndum
deum animus racionalis absque dubio invenit seipsum. Si enim invisibilia
dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur, ubi queso quam in eius
ymagine cognicionis vestigia expressius impressa reperiuntur. Homines

secundum animam · ad dei similitudinem factum · et legimus et credimus · et
ideo quidem per fidem et non per speciem ambulamus quidem adhuc per
speculum et in enigmate videmus · adeamus ut ita dixerim ymagina-
riam visionem aptius speculum quam spiritum racionalem invenire non possum
Tergat ergo speculum · mundet spiritum suum quisquis sitit videre deum suum
hoc utique speculum non desinit verus philosophus christianus tenere tergere et
indesinenter inspicere · Tenere ne decidat corruens terre per amorem in-
hereat · tergere ne tamen cupiditatum pulvis sordescat · Inspicere ne ad in-
ania studia intencionis sue oculum reflectat · Exterso autem speculo et
diu diligenter inspecto · incipit ei quedam divini luminis claritas interlucere
et immensus quidam insolite visionis radius oculis eius apparere · hoc
lumine oculos eius irradiaverat qui dicebat · Signatum est super nos
lumen vultus tui domine dedisti leticiam in corde meo · Ex hinc igitur vi-
sionis lumine quod admiratur in se · miro in modo accenditur animus et
animatur ad videndum lumen quod est supra se sicut infra patebit · c 24 per
sapientiam invenitur deus in via in creatura · Et primo quod finis cognicionis
humane est · est in creatura deum invenire · c 24 in creatura deus primo
ad intelligentiam adducitur · et sic in eo quodammodo tectum cognoscitur · de-
creatum dici · quo lumine videtur in quo alia videntur · ad tale lux
que est medium videndi non videtur · c 24 finis humane cognicionis est in

Invisibilia dei per ea que facta sunt in- creatura deum invenire
tellecta conspiciuntur · qui in omni creatura deus cognoscitur · sed quod
invisibilis est · dum videtur non advertimus quod videatur · Iste est ergo
finis in via · racionalis anime · deum in creaturis invenire · et eum
inventum adorare · Nam illiteratus librum videt figuras aspicit
et literam non cognoscit · sic quidam animales · vident foris creaturarum
speciem nec cognoscunt interius racionem · sed spirituales per id quod vi-
dent foris · deveniunt in noticiam creatoris · sicut in eadem scriptura co-
nsiderat unus literas formatam et alius significatam · sic et nos per
ea que foris cernimus intus ad veritatis cognicionem pervenire studeamus
Tria enim in deo tria sunt · et tamen unum sunt · potencia que patri
appropriatur · sapiencia que filio · bonitas que spiritui sancto · potencia dei ut
dicit hugo · tria in hac triplici creatura perficit · manifestat ac-
creaturarum immensitas · sapienciam speciositas · bonitatem utilitas · Immensitas
declaratur per magnitudinem et multitudinem · magnitudo in mole et
spacio · moles in massa et pondere · spacium in lato longo profundo et
alto · Vide ergo moles montium · spacia camporum massas corporum pon-
dera rerum · et in spacijs metire altitudinem celi · profunditatem abissi · lon-
gitudinem orbis · latitudinem maris · et considera quanta potencia sit que
tantitatem disposuit · Multitudo eciam invenitur et declaratur per similia
diversa et mixta · Considera ergo stellas celi · arenam maris · pulverem
terre guttas pluvie · et invenies multa creaturarum quam multitudo
generum specierum et individua similia sub uno que et ipsa diversa a se
commixta inter se · Et considera quanta sit potencia que hec tanta et talia
constituit · et sic invenies ex magnitudine et multitudine immensitatem
creature · et inde procedis ulterius ad consideracionem divine potencie · Spe-
ciositatem eciam creature ostendet tibi creatorem divine sapiencie · Decor autem
creature consistit in situ et motu et specie et qualitate · Situs autem
in composicione et disposicione · Composicio autem cognoscitur ut con-
cordiale componencia conveniant et fiunt et indissolubiliter connexa
permaneat · Videmus autem in creaturarum composicione concordiam
tam ea que sunt inter se contraria unam faciunt invisibilem armoniam
Nam aqua et ignis inter se contraria sunt · et tamen nescientibus ut
subsistere possint · vitale ministerium tribuunt · Sic omnia corporis me-
bra · mira concordia sunt uniti · habent cum firmitate · Nam in-
teriores ossium nervorum vincula ligant · et medullas interius tibiarum
fistule servant · venarum autem canalia · vitalem sanguinem per totum corpus

derivat. teneritudinem carnis tegmine cutis involvit ut rigor ossium
corporis molem sustineat. et pellis extra defendat. Quod etiam est facile
cognoscere in omni genere creature. Dispositio etiam commendat pulchritudinem
hanc. si consideremus loca et tempora et creaturarum proprietatem. adeo ut nullam
inveniamus in rerum ordine turbationem. Et de locis patet in celis
stelle sunt ut illuminent inferiora. in aere nubes et venti ut agitatio-
nibus suis pluvia diffundatur in terra. Aque que navigabiles sunt
gratia mercature. in aquis pisces. in terris homines. intra terram abscondita
sunt metalla. quia in precio sunt quibus [illegible] vanitas ab-
scondita ut quibus nutritur cupiditas. De temporibus similiter patet quia
pulchre distincta sunt. post noctem dies et quando. quia post quie-
tem labor et [illegible] semper alterum. ne labor immoderatus debilita-
tes frangat. vel quies continuata nimium inficiat et identitas tedium
generat. Quantum etiam ea temporibus. sicut animalia animalibus. que licet
mutabiliter fluant. tamen immutabili lege mutabilitatem suam servant
ut nec aliquid ab officio suo deficiant nec aliter quam prius currant
Et de rerum proprietate sic ipsa universitate singula sunt ita congrue
distributa ut nutura pacem non vincat repugnantia qualitatum
Universum est homo uniformis. decorum diversis quia uniformis est
varius que suspensum apparet. [illegible] qualitas [illegible] et concupiscentia
que ad terram descendit. brachia in latum extenduntur. et tibie de-
orsum figuntur. quia extenditur animus per latitudinem boni operis et fi-
gitur soliditate bone affectionis. Et utrobique quinque digiti quia in
utroque tam actione quam affectione quinque sensus spirituales sunt motus.
Motus etiam declarat pulchritudinem sive sit localis considerando
unde aqua indeficienter fluit. unde ventus infatigabiliter currit. Et
solem per hiemalia signa descendere fecit. quis eum per estiva a-
scendere facit. quis eum ab oriente in occidente ducit et unde reve-
hit. Sive naturalis. considerando quis instinctum nascentibus tribuit quo
ea de occultis terre finibus germinare facit. Quis marcescere facit et
illuc unde venerant quasi reverti facit. Sive animalis. qui in sensibus
et appetitibus consistit. considerando quis docet singulorum sensuum que
sensibus ministrat appetitum ut animalia sciant quid et quantum appetere de-
beant. Sive rationalis qui est in factis et consiliis. considerando quomodo
illa sapiencia que omnes cogitationes cordium et omnes appetitus voluntatum ita
intorquet ad suum arbitrium ut nichil possit inveniri in eis quod non ipsa
ad decorem operum suorum aut precipiendo aut permittendo fieri velit. Species
etiam declarat pulchritudinem tam specierum figurarum quam colorum figurarum
multiplicitate. Primo quia mirabiles sunt figure secundum magnitudinem sicut
cum miramur gigantem inter homines. cetum inter pisces griphem inter vo-
lucres. elephantem inter quadrupedes. draconem inter serpentes. Secundo quia
mirabiles sunt secundum parvitatem ut sunt tinea scinphes et huiusmodi
Reperies enim mirum dentes tinee et culicis. alas cinifis et griffis
caput equi et locuste. crura elephantis et culicis rostrum furionis
et suis. Sic enim in eis sunt omnia lineamenta naturalia sine distincta
ut miraris sapientiam illam que in nullo deficit in rebus minimis que
formaverat in magnis. Tercio mirabiles secundum raritatem. Que enim ra-
ra sunt. mira sunt. Vel quia in genere suo pauca creata sunt. Vel quia
in occultis nature finibus abscondita sunt. Hec autem secreto collocata
sunt ne noceant hominibus si sunt noxia vel ne cupiditate infla-
ment si sunt preciosa. sed ut ad meditationem excitet quia si tantum pro
si homo preciis temporalibus adipiscendis tantum laborem sustinet. multo
forcius pro adipiscendis eternis laborare debet. Quarto mirabilia sunt propter
pulchritudinem ut circa dispositionem operis. specialis adhibita videatur
diligencia creatoris. Quinto propter mixturam formositate et ridiculositatem ut quanto
variora sunt. tanto magis animum humanum in admiratione suspendunt. Sic
est illud quod Crocodilus solam superiorem molam movet. dum comedit. quod

salamandra in igne vivit Sexto per nature regularitatem qua unumquodque
custodit naturam sue originis. homo enim generat hominem non canem vel
leporem. Canis canem non hominem. et omnia sue originis servant si-
militudinem. Folium enim serratis dentibus quasi per girum distin-
guitur. et interius quasi punctis costulis hinc et illinc intexitur
Et in omnibus que sunt unius generis invenitur unitas similitudinis
ut quot sunt dentes in uno tot sunt in alio. similis forma similis
color. ut omnis natura quasi cuiusdam nature quantitatis iudicium
preceptum habeat. si cuiusque nature sue custodiat. hoc etiam mirabile
quod in uno corpore. tot membra. tot forme membrorum. tot loca. tot offi-
cia. Color etiam facit ad pulcritudinem. Lumen enim pulcrius libe
que omnia illuminando colorat et si colorem non habeat. unde sol
rutilat ut aurum. luna pallet sicut electrum. Celum velut saphi-
rus demulcet aspectum. Stelle lucide. gemme virides. terra florida
rose rubee. lilia candida. viole purpuree in quibus lucet splendida
gis mirabile quod hec speciosa inferiora producuntur de terre pulvere
Nec solum color naturalis rerum est mirabilis et visui delectabilis
sed etiam artificialis. Qualitas etiam auget rerum pulcritudinem in
qua sensus suam delectationem invenit secundum suam varietatem. visui
enim prestat pulcritudo colorum. suavitas cantus auditui. odor olfa-
ctui. sapor gustui. aptitudo corporis tactui Et quot sunt oblectamenta
oculorum in diversitate colorum. tot aurium in diversitate sonorum et
similiter aliorum sensuum Ex quibus omnibus ad considerandam sapientiam
creatoris ascendimus Utilitas etiam creature. declarat creatoris boni-
tatem Que utilitas quatuor continet. scilicet necessaria sine quibus vivi non
potest Commoda que magis sunt ad voluptatem quam ad precisam necessi-
tatem ut in victu hominis. vinum et esus carnium In vestitu byssus et se-
ricum Congrua que licet non sint usui tamen conveniunt et congru-
unt utenti ut colores et candores pretiosi. Grata. herbe. bestie. et
volucres. que non sunt ad usum apta sed magis delectabilia et ad
visum Ex quibus omnibus declaratur bonitatis affluentia. Si enim deus
sola necessaria tribuisset. bonitatis sue divitias non ostendisset. [c. 14] in
creaturam decet primo ab intellectu addisci et sic in cognitione certa cog-

O bonum igitur deus est. alpha et o. principium et consummatio
finis. non tamen in creatura deus finaliter cognoscitur. sed per
eam prius ab intellectu additur et sic creatura cognoscitur
Ad quod probandum induci prius exempla multiplicia que manifestant
cuiusdam essentiam in creatura Et primo sic in methaphisica ve-
stigiis. Dum enim vides aurum in tenebris non nisi luce adveniente
hoc facis Requisitus quid videas respondes aurum et nichil aliud
Requisitus utrum lucem videris per quam aurum visibile redditur actu respon-
debis videre. sed non prius advertebam nec vidi quod nunc adverto. Sed
de duobus entibus dictis luce et auro quod est verius ens
si quesiero forte videbis lucem esse verius ens auro. quia per eam
aurum video. Sed quo de hiis duobus entibus dictis iudicasti
nisi quia ad ens quod defectum non habet. nisi te retulisti. et quo
ad ipsum recurreras si non noveras. sed ad istud intra te recurristi. et
per illud iudicasti. ergo prius illud novisti. sed prius illud te nosse non
advertisti. Non enim poteras iudicare illud esse verius illo ad verum
deficiendo, comparando nisi prius quod est sine defectu essendi aliquo
ens. scilicet quod nunquam non fuit. et nunquam non esse potest. et non esse intelligi
non potest nec potuit nec poterit Nec est illud ens ad quod recurris ana-
logum. quia tamen tale sit in sola intentione nunquam habet de esse quam lux
vel aurum Non igitur de entibus certe iudicabit anima per illud ens
deficiens et variandum. hoc etiam patet per exemplum in mathematicis Nam
si duo circuli describantur in pulvere. et contingit de hiis te iudicare. oportet
te ad diffinitionem circuli recurrere. et iudicabis illum circulum formatiorem

modo meliori qui est similior dispositioni oculi. Si tunc a te queratur quid
videas, respondebis nichil nisi duos oculos quos reputo non bene esse
formatos. Sed ubi hoc vides? Dicis in ratione oculi, quia rectum in-
dex est sui et obliqui. Constat ergo quod rationem oculi prius videbas per quam
indicabas, sed te videre non advertebas. Hoc etiam patet per exemplum in
logicis probatur in primo posteriorum primus modus prime figure perficitur
aliis figuris et aliarum figurarum modis. Maxime enim facit scire non
solum quia mathematice scientie in quibus est scientia maxime demonstrant per
hunc modum, nec solum quia ex hoc solo modo possit extrahi diffini-
tionem illa que est principium demonstrationis, quia illa que est conclusio
demonstrationis vel que est demonstratio sola positione differens
quia sed similior rationi syllogismi quam alie vel alius modi. Ratio autem
virtutis et veritatis syllogistice hec est. Que enim et eidem sunt eadem
sibi invicem sunt eadem, que maxime salvatur in primo modo, et per
consequens in aliis. Constat ergo quod sciri posset ille syllogismus esse perfectus
et similior rationi nisi sciretur ratio eius. Rationem autem definitionis nosse
non potes nisi prius noveris rationem sine defectu ad quam nititur re-
currens ut videas de entibus defectivis. Illud ergo prius nosti ad
ipsum enim alia non retulisses sed non advertebas nisi quia in particula-
ribus et defectivis solum advertisti in quibus videbas oculis et
te alius extulisti. Hoc etiam patet per exemplum in libro secundo Augustini contra
Achademicos in fine. Dicebant enim quidam achademici non posse
veritatem a sapiente cognosci sed solum verisimile. Contra quos arguit Augustinus:
Si puer aliquis ei ostenderetur cuius patrem nullatenus cognovissent
et quereretur si est similis patri suo, si sic dicerent ineptissime re-
sponderent. Si insipiens videtur qui dicit hoc non est verum quod cernitur
videt sed verisimile nisi prius novit verum. Ex his quatuor exem-
plis patet quod quamvis defectivum sciatur per illud quod sine defectu est
prius cognitum sciatur, sed prius non advertebatur. Quod non confirmat per
rabbi Isaac in libro de anima exponentis illud psalmi: In
lumine tuo videbimus lumen. Dicit enim sicut de sole exit unde
sol possit videri nec tamen solem deserit sed in illo manet quod
de illo exiens illum ostendit. Sic manens in deo lux que exit ab eo
mentem irradiat ut per ipsam choruscationem lucis sine qua non vi-
deret videat et in ipsa etiam videat hinc usque ad ipsum lucis fontem
intelligentia exiens ipsum per ipsius lucem inveniat et teneat. Hec
Isaac. Nec existimet credat aliquis nos ponere quod ab intellectu hu-
mano in via plene cognoscatur divina essentia vel quod intellectus hu-
manus informetur ipsa nisi sub similitudine aliqua. Unde dicit Augustinus
in xi de trinitate capitulo xi: Quemadmodum enim per sensus corporum discernimus
corpora fit corporis aliqua similitudo in animo nostro, ita enim lucem
intellectam noscimus fit in aliqua similitudine illa notitia enim
in priore inquisita est in priore natura. Hec Augustinus. Illa enim lux imm-
arcessibilis in mercata nobis est invisibilis quam intima videtur tamen
in sua refulgentia vel circumfulgentia. Et ad hoc inducitur distinctio
quam facit Avicenna: Lux est qualitas per se lucidi, lumen vero
qualitas a luce procedens ad res detegendas et colores manifesta-
dos. Splendor vero idem enim lumini sed in hoc differt quod lumen est
dispositio que inest corpori a natura sua, splendor ab intrinseca ra-
diis vero idem ad utrumque sed addit determinationem partium et multiplica-
tionem lucis procedentem a luce secundum processum rectilineum. Lux ergo
consideratur in sui essentia perfecta est in patria bonorum spirituum et est
primum intelligibile quod primo intelligitur et quo intellecto alia in-
telliguntur. Unde dicit Gregorius: Quid est quod non videant qui
videntem omnia vident. Prout vero consideratur in sui influentia in
via sic lucet in sua ymagine nobis impressa secundum illud psalmi:
Signatum est super nos lumen vultus tui domine vel fulget quibus super in-

fusum. et sic etiam primum intelligibile est ut dictum est. propter vero amplius multiplicatur hec influentia descendit ad vestigium creature in qua distincte intelligitur dei sapientia potentia bonitasque et hec secundum processum rectilineum. quia a summo spiritu usque ad minima et infima creaturam transiens per medium. suam relinquit et multiplicat influentiam ut patet Dionysio capitulo de divinis nominibus. lumine videtur in quo alia videntur.

¶ Declaratio dicti quod lux que est medium videndi non videatur

Sed forte dicis quomodo cognoscitur. non facit cognoscere nisi terminetur ad obiectum ut lux materialis si non terminetur ad corpus solidum. non manifestat ipsum sicut patet quod ignis in sua sphera non est visibilis qui visui proprius non terminat radium visualem. alioquin non viderentur stelle. Ita lux increata etiam sit medium quo cetera cognoscuntur ipsum tamen non cognoscitur. Rursus sicut in visu materiali sunt tria organum visus obiectum visum et medium videndi ut lux que superfusa visui et visibili facit visionem in actu. Ita in visione spirituali seu intellectiva tria sunt proportionabiliter videlicet intellectus intelligibile quod intelligitur et lumen quo fit intelligibile in actu intelligendi. Sed in hoc differunt quod in visione sensibili et materiali lux que est medium videndi non dicitur proprie videri. Unde quidam reddentes rationem comprehendat oculus colorem obiectum et formam ex illo colore orientem que est similitudo coloris et lucis colorate. si remanet sola lux ablato colorato corpore et coloris similitudine dicit se visus nichil videre. quia sicut probatur in fine primi perspective Non comprehendit visus materialis nisi fuerit in diaphano aliquid densitatis. quia quod est densum est coloratum et ex colore venit forma ad visum et quia comprehendit visus colorem et rei vise. Quod autem est in fine dyaphani caret colore et ideo non comprehenditur a visu. Alia ratio est quia lux que non figitur pertransit dyaphanum et nichil renunciat visui. Unde ideo visus videns lucem tamen licet per eam videat. dicit tamen se nichil videre. Sed in visu spirituali aliter est quia primo videtur lumen illud per quod alia videntur. naturaliter. Ideo quia lumine illud attingit naturaliter dyaphani densitatem habentis et ideo quodammodo non terminatur. Deus sua similitudine informat animam sicut patet per Augustinum in ii de trinitate capitulo xi quemadmodum ut [illegible]. hoc etiam ad declarationem superaddendum quod nichil cognoscitur nisi verum ut patet xv de trinitate capitulo xii. Verum autem est adequatio signi et signati. hoc est verbi et rei quod sic ita est in re sicut significatur sermone. Sed verius est verbum quod intus silet cum quod exterius sonat. Veritas ergo est adequatio rei et verbi interioris. Sed verius habet esse. et verius est ratio rei quam res et verbum eternum quam internum. Sed res vel eius ratio non potest equari verbo eterno sed conformitatem potest habere ad ipsum. Ex hoc ergo sequitur quod veritas rei. veritas scilicet creata. nichil aliud est quam conformitas rationis sue in verbo eterno. Ex quo relinquitur quod veritas creata non nisi in lumine prime veritatis comprehenditur. Quomodo enim comprehendi posset conformitas alicuius ad aliud nisi comprehenso etiam illo cui est conforme. aut rectitudo rei quomodo cognoscitur cum rectitudo est. etiam non sit per se rectitudo nisi in regula sive que secundum se recta est. et secundum quam ipsa res est rectificata. Que regula non est aliud quam ratio rei eterna in mente divina. aut qualiter cognoscetur quod res est ut esse debet nisi videatur ratio secundum quam esse debet. Et si dicatur hanc rationem esse creatam secundum quam res sic debet esse. iterum queritur ubi hec ratio videatur recta ratio huius et talis qualis esse debet nisi iterum in sua ratione. et sic erit processus usque dum videatur res esse ut debet in sua ratione prima que secundum se recta est. et ideo res ut debet. quia huic conformis est divinis. ergo creature veritas in creata patet inquirendo conspicienti presto est lux sue rationis eterne sicut

testatur Augustinus. Nec per aliquam rem in sua tamen creata veritate conspicitur verum, sicut corpus non potest conspici in suo colore tamen nisi superfuso extrinsecus solis lumine. Veritas igitur eciam creata ostendit quod est sed non in suo lumine sed in lumine veritatis summe, sicut color ostendit corpus sed non nisi in luce superfusa. Nec hoc est lucis insufficiencia quod per colorem ostendit corpus, cum ipse color non sit lux lucis adiuncta luci superfuse, sed est hec lucis potencia que lux non colorem per se lucentem obfuscat sed non preter se lucentem illustrat. Similiter est potencia lucis summe veritatis que sic illustrat veritatem creatam quod eciam ipsa illustrata ostendit rem veram. Non est igitur lux veritatis summe ad veritates alias sicut sol est ad omnia celi luminaria que fulgore suo obfuscat, sed potius sicut ad colores quos illustrat. Sola igitur lux summe veritatis primo et per se ostendit id quod est, sicut lux sola solis ostendit corpora. Sed per hanc lucem eciam veritas rei ostendit id quod est, sicut color ostendit corpus per lucem solis. Verum est ergo sicut testatur Augustinus quod nulla conspicitur veritas nisi in luce summe veritatis. Sed quemadmodum infirmi oculi corporis non vident colorata corpora nisi per superfuso lumine et tamen scribamus (?) intueri alia luminaria, ipsam autem lucem solis non possunt intueri in se sed solum superfusam coloratis corporibus, sic infirmi oculi mentis ipsas res veras non conspiciunt nisi in lumine summe veritatis. Ipsam autem veritatem primam in se non possunt conspicere sed solum in signacione et superfusione quasi colorum ipsius colorantis veris. Hoc modo puto quod eciam immundi multi summam veritatem vident et multi eorum non percipiunt se videre eam. Quemadmodum si aliquis primo viderit corpora colorata in lumine solis nec unquam deflexisset visum ad solem nec didicisset ab aliquo solem aut aliam lucem esse que illustrat corpora visa, nesciret omnino se sic vel videre corpora in lumine solis, ignoraret quod se videre aliquid nisi corpus coloratum tamen. Mundicordes et perfecte purgati per ipsam lucem veritatis in se conspiciunt quod immundi facere nequeunt. Nemo est igitur qui verum cognoscat qui non aut sciens aut ignorans eciam ipsam summam veritatem aliquo modo novit.

12. Finis ultimus ad quem ordinatur scientia et omnia alia est vita eterna

Differencia quedam videtur esse finium, quia sicut in scientiis et artibus fit subalternacio ut sub militari continetur factrix frenorum, sic omnis scientia et noticia ordinatur ad finem ultimum. Et hic finis vita eterna dicitur, pro quo obtinendo multiplicant labores. Quem perfectus vir semper ante cordis oculos contemplatur, cui finis in tranquillitate cordis aliqualiter prelibatur. Primum (?) Omnes artes et discipline unum finem habent ad quem artifices respiciunt, pro quo dispendia quevis libenter sufferunt. Unde agricola nunc solis (?) glaciem tolerat et terram infatigabiliter arat ut finaliter fructus colligat. Sic negociator se periculis tradit, nulla pericula perhorrescit pre lucro quod finaliter querit. Sed in omni arte et disciplina precedit quedam mentis intencio sive destinacio per quam devenitur ad finem. Sic eciam agricola finem habet proventum fructuum ut secure vivat. Intencionem autem et destinacionem cordis agrorum excitacionem (?) ut sic ad finem optatum veniat. Sic et finis noster est regnum dei, sed destinacio et intencio nostra est puritas animi, sine qua ad illum finem impossibile est pervenire. Nam sicut viam ad finem vie tendentibus labor est itineris non perfectus. Et in hac destinacione velut ad certam lineam cursum dirigimus. Unde apostolus: habetis fructum in sanctificacionem, finem autem vitam eternam. Vocavit sanctificacionem cordis puritatem per quam devenimus in finem. Meditacio ergo in scripturis, paupertas et castitas non sunt una perfectio sed instrumenta perfectionis. Propter hec eciam servanda cuncta liber artis instituuntur, non ut ea ociosa possideantur nec ut fructus habere videantur corpore hec instrumenta habentur, sed ut per ea opus insistendo finis qui queritur obtineatur. Finis eciam melior est his que sunt ad finem. Hic autem finis est vita eterna que non habet finem. Immo ipse quam debet contemplari quia

habet finem. unde si finis boni est secundum virtutem vivere. sicut probatur in
viij° de civitate. ffinis vite humane est eternaliter vivere. Unde in li-
bro de vera religione Augustinus dicit finis veteris hominis. vita vero eterna
novi hominis finis. Et in libro de civitate in fine. Quis est alius
noster finis nisi pervenire ad regnum cuius nullus est finis.
Non tamen ipse habet finem principalem. sed etiam propter cordis puritatem que
ad dictum finem nos dirigit laborare debemus. ut peccandi a passioni-
bus noxiis cor nostrum illesum servare possimus et conservare. Quicquid
ergo per sicut mee mentis puritatem et tranquillitatem turbare
nobis videatur et utile tamen illud debemus declinare. ut mentis
et cordis dispersiones possimus evadere et finem desideratum linea directionis
recte attingere. Propter hoc enim homo ad laborem nascitur. ut sit bonus
agricola spinas ab agro mentis extirpare conatur. ab agro rationis
spinas cecitatis. ab agro voluntatis spinas iniquitatis. ab agro concupiscibi-
lis spinas voluptatis. ab agro irascibilis corporis spinas pusillanimitatis.
Quia secundum apostolum ij ad Thimotheum ij. laborantem agricolam oportet
primum percipere de fructibus suis. Propter hoc igitur universa agimus ut relinqua-
mus parentes et patriam divitias et delicias et honores huius mundi gloria
rimus ut puritatem cordis perpetuam teneamus. Aliud pre-
ter nostrum oculis insitis non sit statutus nisi finis noster. cunctos labo-
res nostros conterimus inutiliter. Nam ut supra dictum. debemus puritatis
mentis habere semper pre oculis sicut instrumentum per quod habetur ve-
ritatis finis. hec est enim linea directa a qua si parum deflexerit co-
gitatio nostra. statim ad eam recurramus in qua cogitationes et opera
inhereat non autem per singulas horas et momenta per intentum valde
imitari. Et ex hiis que intentius accidunt in illum statum qui sibi primus
erit continuo transformari. Unde unus frater ipse est conatus. ista
ad hoc dimitit eos indicatur ab eis infirmum et noxium comminus sed ma-
gnum. Unde Marthe in evangelio Luce dicitur quod sollicita est et turbatur
erga plurima cum unum esset necessarium summum bonum ponendo non in vita
actiua quamvis sit laudabilis et plena fructuosa sed in sola contem-
platione que vere simplex est et una. ideo sequitur quod Maria optimam
elegit sibi malam non actiuam vituperando sed contemplatiuam potius pre-
nunciando que non aufertur ab ea. quia in futuro non est necessaria actiua
sed magis actio cessatura. Et quemadmodum totum laborem et bellica
tela trahentes. artis sue peritiam demonstrare volentes. signum fatiunt
quod telis iaciendo ferire contendunt. aliogui mercedem dictis non reci-
piunt. et quanto plus a signo deviant se magis errare demonstrant.
Ita et in proposito signum finis nostri contemplemur et rectam dictorum
lineam teneamus. Quarto patet sic adepta puritate anime non
est quod eius tranquillitatem impediat. non hostis. non servus non
uxor. non vicinus. hoc est. non dyabolus. non mundus non caro. quod
malus proximus quia et dyabolus vincitur. mundus subicitur et caro affli-
gitur et proximus diligitur. et sic pax ex omni parte habetur. exclusis
et dum tamen se quasi in suis affectionibus est formata semper quiescit
et dulciter dormit. non molliciem paciendo invidiam. hec est
certius puritatiam. non vana pompa que sunt mundana gla-
non tamen duriciem per impaciam. et sic dum introrsus rapitur
quandam inoptatam dulcedinem sentit. De qua Augustinus in fine con-
fessionum ut sicut habitum fuit dicit. Aliquando intromittis me in
affectum multum inopinatum et aliud nescio quid dulcedine quod si
perficiatur in me nescio quid erit. quod vita ista non erit. Et io
telus in fine noni. Si cui sileat tumultus carnis sileant fantasmata
sue terre et aquarum et aeris. sileant et poli et ipsa sibi anima
sileat et transeat se non se cogitando. Sileant et sompnia et ymaginarie

revelaciones. Omnis lingua et omne signum et quicquid transeundo fit et
loquatur ipse solus non per creaturas carnis sed per seipsum ut audiamus
verbum dei non per linguam carnis neque per vocem angeli nec per sonitum nu-
bis nec per enigma similitudinis sed ipsum quem in eis amamus ipsum sine
hiis audiamus. Sicut nunc extendimus nos et rapida cogitacione attingimus
eternam sapienciam super omnia manentem. Si continuetur hoc et subtrahantur
alie visiones longe imparis generis et una hec rapiat et absorbeat
et recondat in interiora gaudia spectatorem suum ut talis sit sempiterna
vita quale fuit hoc momentum intelligencie cui suspiravimus. Nonne
hoc est Intra in gaudium domini tui. Verum quia de doctrine vel sciencie
fine loquentes opus extendimus et prolongamus forsitan ultra debitum operi
suscepto finem et tum imponentes ad plus indulgemus silencio. Trinitati
tamen tanto operis sancti appareat ad sue vel sapie pila in effectivum

Prologus secundi tractatus in quo agitur de doctrina

Ocia longa novorum requirunt exordium. et infectis iam plu-
rium mensium curiis primo negato ocio. multis accidentibus
necessariis inter factis. libet inchoatum continuare tractatum. Et licet
labore retentus. animo remissus. studio dilatus fuerim temporis
intervallo. nunc stilus ad medium revocetur prout indulgencia
lectionum et disputacionum quibus alligor et obediencie lege
constringor continuacio paciatur. Quinymmo prout spiritus sancti gracia suaserit
sine quo quicquid proferimus aut agimus tanquam fabula transit manus. Et
quia intencio nostra extirpare errores et inserere mores et in talibus
exerceri prodendum est de certo stilo magis humili quam subtili continuendam
michi tamen et impingendam certo calumpniam et timet me suscitari h-
lingua maledica. Si seculariter vivencium vicia tangam. mentes offendo.
Et in hoc aliud de meo calamitate sentiendo quod sciens et prudens in
flammam manum extendo. Hec est enim improborum consuetudo. ad vitam suam que
uliue agnosci viderint publicari vel scripture libertate depingi statim
corrodunt et carpunt genuino dente scriptorem. tanquam suorum actuum proditorem
velut arguentem solaris luminis claritatem quia multorum dum suos diffun-
dit radios arguit feditatem. Hii sunt qui commoti carnaliter et maliciam
retinent disputacionis et proprie carent disputantis. Sed hos equanimiter
sustinebit sapiens. Dum magis appetit in pluribus fructum quam in pau-
cis timeat obtrectacionis opprobrium sicut scriptum est Bene pacientes erunt
ut annuncient. Non enim philosophorum sumus alis curiositatis nec scripturis veteris
ut incantacionibus ad angustias pectoris vel in fomentum linadrie. Non
scolastica tamen ut carpamus folia vel verba sterilia. sed catholicam Christi disciplinam
licet me presumptor appetentem radicem sapiencie. fructum vite desiderantem. Et ne
prensciendum est insuper quod exposito et difficilium pertractatio scripturarum
et si non instruit audiencium animum. exercet saltem querentis ingenium
Aut nichil acuit ocium. et tunc solum ad multa convenientia fugit et alligat
intellectum. Et ut ea que continentur in scripti serie facilius occurrant
speciales tituli supponantur. Tractatus iste qui de communione doctrinarum
est in septem partes dividitur. Prima pars continet de doctrina dei. Secunda
de doctrina boni angeli. Tercia de doctrina angeli mali. Quarta de
doctrina hominis pertinente ad lectores. Quinta de doctrina hominis pertinente
ad pastores. Sexta de doctrina hominis pertinente ad predicatores secundum documentum
theorice. Septima de doctrina hominis pertinente ad predicatores secundum experi-
mentum practice. Prima pars que est de doctrina dei quatuor continet capitula
quorum primum est quomodo deus docet angelos simplicissima visione. altissima
cognicione. candidissima revelacione. Secundum qualiter deus docet beatos
in patria ut intelligant que de deo crediderunt. que primus contigerunt
que piccula enigmatice. Tercium quo deus docet homines in via. Ubi con-
sideratur doctoris artificium. doctrine beneficium. docendi exercicium. doctrinis ar-
tificium quia facilis utilis velit docere docet. doctrine beneficium. quia docet
peccatores. iustificat penitentes. pacificat confitentes. sapiam contemplantes

docendi exercicium in lectione meditacione oracione contemplacione Quartum est
de quatuor differenciis illuminacionum pertinentibus ad animas que docentur in
via hec sunt mentis abstraccio abstracte in unum collectio collecte in
deum affectio affecte quietacio etc. Capitulum primum Quomodo deus docet ange-
los simplicissima visione certissima cognicione immediatissima revelacione etc.

Expedito ergo de fine videamus de efficiente hoc est de doctore
Doctor enim est natura intellectualis que recipit in deo in
angelis et in homine Docet ergo deus Exo. iiij Ego in ore
tuo docebo te quid loquaris Et deutro. xxxij Circumduxit
eum docuit et custodivit quasi pupillam oculi sui Docet et
angelus Dan. ix Ingressus sum ut docerem te Ex eius x Michael dicit
Veni ut docerem te que ventura sunt populo tuo in novis-
simis diebus Docet etiam homo cum vult Eciam docete omnes gentes
Ro. ij Qui alium doces teipsum non doces Docet autem deus angelos
sicut dicit gregorius in super omne super primam partem Ezechielis de
non videntes homines in infima etate puericie Cristus anno duodecimo
etatis sue interrogare homines dignatus est in terra qui per divinitatem
angelos semper docet in celo Quia enim ipse est dei sapiencia de ipso
vivendo bibunt hoc est eterna beatitudine saciantur Docet autem
eos simplicissima visione certissima cognicione immediatissima re-
velacione Primum patet de simplicissima visione Non est angeli cogni-
cio collativa ut sicut noster intellectus ita discurrat per singula sed
sicut nos simplici intuitu sine discursu racionis scilicet principiorum cogno-
scimus quod sit principiorum habitus nobis innatus sic se habet ad cognosci-
bilia omnia que cognoscit intellectus angelicus et ad cognicionem principiorum
in nobis sic altissimum nostre sciencie patet quod in summo nature nostre attin-
gimus quodammodo infimum nature angelice Unde dionisius capitulo vij
de divinis nominibus Divina sapiencia fines priorum coniungit principiis secundorum Et
in eo quod angeli neque a visibilibus aut sensibilibus per congregant divinam
cognicionem neque ab aliquo communi ad ista particularia aguntur Et magis
xij Creatura intellectualis sine ullo lapsu ex quo facta est ingenuo
tam excedit omnem vicissitudinem volubilem temporum Et per hoc solvitur illa
famosa questio qua queritur Utrum tempus sit mensura angelorum Dico autem
quod cum in angelis sint tria essencia virtus et operacio Et cum eorum essencia
habeat esse post non esse mensura eorum est evum quantum ad essenciam virtus
autem cum sit media inter essenciam et operacionem Nam in essencia radicatur
et per operacionem declaratur Comparata ad essenciam non habet aliam mensuram
Comparata ad operacionem mutatur secundum quod de operacionibus sentitur Sed operacio
aut procedit a virtute ministrativa et tunc tempore mensuratur et quia sunt temporales
ad tempus emanant Si vero a virtute contemplativa Utrum ergo talis actio est quod
continualis angelice substancie sicut lucere in sole et intelligere in angelo vel
contemplari sic mensuratur evo Si vero egreditur a virtute contemplativa et
actualiter et per post per contemplacionem intenditur et remittitur in angelis
vel prius est aliquando vero desinendo esse sic distinguo ex parte temporis quia
si tempus dicat mensuram motus secundum prius et posterius prout illa mensura super
motum motus super magnitudinem et continuum fundatur sic non mensuratur tempore quia
non est ibi continuum sed substancia simplex et eius operacio simplex Si
enim a priori et posteriori in magnitudine prius et posterius in motu et
a priori et posteriori in motu prius et posterius in tempore necesse est quod illud
careat motu et tempore quod caret magnitudine Si vero sit ibi abstrahere racionem
continui et maneat prius et posterius aut successio tunc mensuratur tempore illa
actio et est ibi nunc post nunc sicut in unitate et punctis Nam unitas
actum nat innati sequitur unitate sine medio intermedio Similiter punctus punctum
sine linea intermedia Similiter in proximo nunc aliud nunc immediate sequitur
sine tempore intermedio continuante quod fundatur super continuum Et hec est ymagina-
tio quam in hac ponimus patri nos corrige ad meliora indicandum

etiam ad primum de simplicissima visione quam sicut dicit Augustinus in ultimo de
civitate. hoc omnem scienciam nostram uno sic fortasse videbimus conspectu. quod
si dabitur nobis. Non negatur angelis. Secundum patet de certissima cognicione
sicut enim probat in ix de civitate c. xxii Angeli boni nunquam falluntur in
sua cognicione. demones autem sepe. vident autem boni angeli creatorem et in
ipso creaturas non creaturam per creaturas sicut in libro v super gen. Et in v.
de consideracione Bernhardus. Invisibilia per visibilia cognoscuntur a creatura
mundi. Sed quod opus est scalis tenenti iam solium. Creatura celi illa est
presto habens per quod pocius ista intueatur. videt verbum et in verbo facta
per verbum nec opus habet ex his que facta sunt factoris noticiam mendicare
Neque enim ut vel ipsa noverit ad ipsa descendit que illa ibi videt ubi
longe melius sunt quam in seipsis. Et xi de civitate c. xxix Omnia hec aliter
in verbo dei cognoscuntur ab angelis ubi habent causas racionesque suas. secundum
quas facta sunt. incommutabiliter permanentes aliter in seipsis. illa certe cla-
riore hac obscuriore cognicione velut artis atque operum. Tercium patet de evidencia-
tissima revelacione. Propter id quod in eodem c. dicitur Angeli sancti non per verba
sonancia deum discunt. sed per ipsam presenciam incommutabilis veritatis. Et sicut pro-
bat Augustinus in xiiº confessionum Ista est immediate creatura angelica doctori suo
quod eidem coherens nulla variatur mutabilitate sed requiescit in sola dei
contemplacione nec aliqua nec alitur nec quatitur ad se nec ante angelicam
nam nec in ipsa tempus invenitur nec ullo modo a dei presencia alienatur. et
ideo non mutatur. Unde in xiiiº confessionum. Laudent te supercelestes populi
angelorum tuorum qui non habent opus suspicere firmamentum hoc et
legendo cognoscere verbum tuum. vident faciem tuam semper. et ibi legunt
sine sillabis temporum. quid velit eterna voluntas tua. legunt eligunt et diligunt
semper legunt et nunquam preterit. Eligendo enim et diligendo legunt ipsam
incommutabilitatem consilii tui. Non clauditur codex eorum nec plicatur li-
ber eorum quia tu ipse hoc es illis et es in eternum. quia super hoc firmamentum
tu ordinasti eos quod firmasti super infirmitatem inferiorum populorum ubi suspi-
cerent et cognoscerent misericordiam tuam temporaliter enunciantem te qui fecisti tempora
De primo modo docendi Exo. xxiiii Dictum est moysi quod ascenderet in montem
et ibi habetur quod edoctus est a domino. Et sapie. vii Omnium artifex docuit
me sapiencia. Est enim in illa spiritus intelligencie. Est enim intelligencia
simplex mentis aspectus. Unde intelligencia vocatur angelus. De secundo
habetur xxii Magister scimus quia verax es et viam dei in veritate doces
Beate in veritate. quia vident in verbo incommutabilem veritatem. sicut dicit
in octavo libro super gen. Et ideo sicut differt videre lineas quando in-
tellectu conspiciuntur et quando in pulvere scribuntur. et iusticiam in veritate incom-
mutabili et in animo iusti. Ita dicior est cognicio creaturarum in dei sapiencia
tanquam in arte qua facte sunt quam in ipso opere. Unde ipsa melius et verius no-
runt in deo seipsos quam in seipsis. et quam nos ipsos sumus noti nobismetipsis
ut in xiº de civitate. De tercio Johannis viº Erunt omnes docibiles
dei. Et illud Johel iiº letamini in domino quia dedit nobis doctorem
iusticie. Licet enim sciunt omnia angeli que pertinent corporum beatitudini. tamen
multa sunt que ipsi nesciunt. sed in speculo eternitatis illa addiscunt. Unde
Hugo de angelica ierarchia c. vii audivi quod a beata virgine et a ipso christo hu-
manitate eius sunt angelis superioribus multa receperunt que antea non cognoverunt
Nesciunt enim de natura sua angeli boni sive mali interiora nostra occul-
ta nec ea novit nisi ille solus qui scrutatur renes et corda. Cognoscere
tamen possunt per signa in nobis forinsecus exteriora. et motus sive qua-
litates apparentes interiorum declaracionem. sicut dicit Augustinus ad Nebridium Arbitror
omnem motum anime aliquid facere in corpore. In huiusmodi ergo que non possunt percipere
docentur ex revelacione. sicut speculum dignatur eis ostendere. Docet
etiam verbum in presencia ut intelligant que de deo crediderunt que proximis contigerunt

Docet etiam verbum in presencia ut intelligant que que pericula evaserunt
de deo crediderunt. que proximis contigerunt. que pericula evaserunt
De primo patet per illud psalmi Sicut audivimus sic vidimus in civitate

dom̄ vtutū. Contra ne ergo videmus nunc per fidem · videbimus in patria per speciem. Unde xx de civitate c. xxi. et xv de trinitate c. xxvi. et in libro de kathezizandis rudibus manifeste probatur quod quecunque de deo in via per fidem creduntur · perfecte in patria cognoscentur · ymo sicut xxv ho de trinitate c. xv probatur · multo clarius eum videbimus quam nunc eius ymaginem que nos sumus. Contra ut de Jeremie xxi. Non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum dicens cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo usque ad maximum ait dominus. Hec est enim vita eterna ut cognoscamus deum · patrem et filium et spiritum sanctum. Ad hunc doctorem sponsa supplicans ait Cantici primo Indica mihi quem diligit anima mea ubi pascas · ubi cubes in meridie. Unde Bernardus · ubi nullus malorum incursus · nullus hostium impetus · nullus dolus · ampla domus · letus refectus · immensus serenus lucidus et excelsus · nec tenebre luce indeficiente et reluente. Ibi doctorem scientia didicisse · post depositionem eius corporis · statim videtur doctor ille ab amabilibus sanctis. Unde Cyprianus ad fortunatum de exhortatione martyrii sic ait Quanta est felicitas cernere hunc letum exire de presenti vita et angustias gloriosum · claudere in momento oculos quibus homines videbantur et mundus · et aperire eosdem statim ut videatur deus et Christus. Tamen hic advertendum est quod a sanctis non sic videtur deus ante resurrectionem sicut videbitur post resurrectionem. Unde Augustinus xii° super genesim. Dubitandum est utrum a carnis sensibus mente rapta · et post mortem carne deposita · et superius etiam similitudinibus corporalium · non sic videre possit sicut angeli vident · sive alia latentiori causa · sive ideo quia inest eis naturalis quidam appetitus corpus administrandi quo appetitu retardatur quodammodo ne tota intentione pergat in celum. Quando non subest corpus · cuius administratione appetitus ille conquiescit. De libro de similitudinibus Anselmi. Tunc iusti cuncta scient que deus fecit scienda tam ea que prius quam ea que postmodum fient. Ubi a singulis ibi ab omnibus singuli cognoscentur · nec quemquam omnino latebit qua patria qua gente · qua stirpe quis editus fuit · vel quid etiam in vita sua fecit. Et secundum beatum Gregorium · post huius corporis sarcine depositionem mali cognoscent bonos · et boni malos · et boni bonos. Sic ergo boni sciantur · cui dictum est recepisti bona in vita tua · et eterne lazarus a reprobo divite cognitus est · qui mitti postulatur ex nomine dicens Mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam. In qua re cognitione utriusque partis cumulus retributionis excrescit · ut boni amplius gaudeant quia secum eos letari conspiciunt quos amaverunt · et mali dum cum eis torquentur · quos in hoc seculo despecto deo dilexerunt eos non sola sua sed etiam eorum pena consumit. Fit autem in electis quiddam mirabilius quia non solum eos cognoscunt quos in hoc mundo noverunt · sed velut visos ac cognitos recognoscunt quos nunquam viderunt. Nam cum antiquos patres in illa eterna hereditate viderint · eis incogniti per visionem non erunt · quos in opere noverunt. Quia enim illic omnes communi claritate deum conspiciunt · et quid est quod ibi nesciunt ubi scientem omnia sciunt. Iª Johannis ii. Unctio docebit vos de omnibus · id est Christus qui interpretatur unctus. Ubi doceantur mortui quid agitur vivi. Unde Gregorius exponens in moralibus illud Job Sive nobiles fuerint filii sive ignobiles non intelligit · sic ait Sicut hi qui adhuc viventes sunt mortuorum animas quo in loco habeantur nesciunt · ita mortui vita in carne viventium post eos qualiter disponatur ignorat · quia et vita spiritus longe est a vita carnis. Et sicut corporea et incorporea diversa sunt genere · ita etiam distincta sunt cognitione. De animabus tamen sanctis illud non credendum est · quia que intus dei omnipotentis claritatem vident · sic foris aliquid quod ignorent [illegible]. Sed carnales quique quia amore propinque filiis [illegible] pendent · hoc eos libris vero nescire postmodum appareat · quos hic vehementer

amaverunt. et si nobiles sive ignobiles sint filii nesciant quorum eos semper
cura fatigabat. Licet enim mortui nesciunt quid agatur vivi per naturam cog-
nicionem. scire tamen possunt vel per animorum recitationem vel per angelorum revelacionem
vel per divinam contemplationem ut dicit Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda
dicit confitendum est nescire mortuos quid hic agatur a vivis. sed postquam
factum est possunt audire ab eis qui hinc ad eos a moriendo pergunt non omnia
quidem. sed que sinuntur indicare. que sinuntur ista etiam meminisse. et que
illos quibus hec indicant oportet audire. Possunt etiam ab angelis qui
rebus que hic aguntur presto sunt audire mortui aliquid quod unumquemque illorum
audire debere iudicat ille cui subiecta sunt. Nisi enim essent angeli
qui possent interesse vivorum et mortuorum locis non dixisset dominus ihesus
Contigit mori inopem. et illud ferri in sinum abrahe. possunt etiam spiritus
mortuorum aliqua que hic aguntur que necessaria sunt eis nosse non solum pre-
terita vel presentia verum etiam futura spiritu dei revelante cognoscere. sicut non
omnes homines sed prophete dum hic vivebant cognoscebant nec ipsi omnia sed
que illis esse revelanda dei providentia iudicabat. Christus autem est qui docet
qui cathedram habet in celo capit enim mebria sua docet, sicut dicit
Augustinus in libro de disciplina christiana Ad cuius doctoris scolam suspira-
bat ysaie ii dicens Venite ascendamus in montem domini et ad domum
dei iacob et docebit nos vias suas. hoc est enim sabbatum in quo christus
docebat publice marci vi Cepit ihesus in sinagoga docere et multi audi-
entes admirabantur in doctrina eius De tercio scilicet ut intelligant que proficiant
ad salutem per augustinum in libro de similitudinibus dicit ut in dei lau-
dibus et qualiter considereris. semper de quarta in presencia sua eius eciam
coram hominibus Et Julianus pomerius ex sentencia augustini sic ait cum
enim attinet ad saciam vacacionem. merces unicuique preciosorum malorum erit
quantum autem ad experientis sensum precius erit maior Nam et peritissimus
medicus sicut arte scitur. omnes fere morbos corporis novit. sicut autem
corpore sentiuntur. plurimos nescit quos ipse passus non est Unde augustinus
in fine libri de civitate Si se mysticos utilibus suis. quod sicut dicit
ps. mias domini in eternum cantabunt. luce iiii Egressus ihesus in virtute
spiritus in galileam docebat in sinagogis eorum et magnificabatur ab omni-
bus quia laudatur a sanctis qui liberati sunt a temptationibus ps. laqueus
contritus est et nos liberati sumus Job xxv Deus qui dedit carmina
in nocte. qui docet nos super iumenta terre. et super volucres celi erudit
nos Ascendens enim sanctorum visitatio cuncta despiciant. et sub se labi cer-
nunt supersit quicquid presit contemplantur et quasi in quodam vertice vitae con-
stitute tanto sibi omnia subesse conspiciunt quanto semetipsos verius an-
teri omnium sciebunt Et unde cuncta tristendunt unde creatori cum creatorum va-
le se humilitate subsistunt. sicut dicitur xxvi moralium Et si hoc verum est san-
ctis in via quid erit de sanctis in patria qui eternam tenuit per noctem qua
evaserunt, sicut in libro lucis aperiunt et in luce tenebras deprehendunt

Docet homines in via ubi consideratur doctoris artificium docere subtiliter docendi

Docet etiam deus homines in via Circa quod tria nota sequuntur, Sexagesimum

Primum considera doctoris artificium doctrine sufficiens et docendi
exercitium doctoris artificium. quia docet facilem utilem velut deum
De primo doctrina scilicet quia docet faciliter quia doctrina sapiencie
spiritualis informatio magis eius qui docet sicut prelatum habent non sicut scribe
et pharisei Non enim indiget in doctrina experimento et vere. non laboriosa a-
liorum multitudine luce xii Nolite solliciti esse qualiter aut quid loquamini
spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid vos oporteat dicere De
secundo Ysaie xlviii Ego dominus deus tuus docens te utilia non sterilia
non inutilia non noxia vel vicia De tercio Job xviii Ego palam locutus
sum mundo. ego semper docui in sinagoga et in templo quo omnes iudei
conveniunt Et marci ii Omnis turba veniebat ad eum et docebat eos
Omnes enim docet magister qui intus loquitur sicut vii capitulo in glosa et
viii de cumbe c. iiii dicit Nam ipse illuminat omnium hominum mentes

in hunc mundum quidem in se est nec tamen omnes homines illuminantur. De quarto
Luce viii° docebat discipulos suos quod oportet filium hominis multa pati. Que-
qualiter eum docebant turba et discipuli. Unde in x° confessionum dicit ubi-
que presides omnibus consulentibus te simul quod vides omnibus eam diversa consulen-
tibus liquide tu vides sed non liquide omnes audiunt. Et in eodem ostenditur quod
veritas eam vere apparens illi muta est et illi loquitur ymmo vero omnibus loquitur
sed illi intelligunt qui eius vocem acceptam foris intus conferunt cum veritate. Unde
in libro contra faustum dicitur quod diverse fistule ab eodem spiritu diversimode
inspirantur. Consideret etiam doctrine diversitatem quam sapientia viii° de sobrietate
et sapientiam docet et iusticiam et virtutem quibus nichil est utilius in vita homi-
nibus. Docet enim ignorantem peccatorem iusticiam penitentes prudenciam proficientes sa-
piam contemplantes. De primo Thob. iiii Thobias filium suum ab infancia
timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Et Levit. xv. Docebitis filios
israel ut caveant immundicias et non moriantur in sordibus suis. De secundo
Osee x. Tempus requirendi dominum cum venerit qui docebit nos iusticiam.
De tercio ii Reg. xxii Docens manus meas ad prelium et ponens quasi
arcum ereum brachia mea et prudentiam habet in quadam dulcedine quia vir
sapiens non frangitur in tribulacione sed exercetur in ipsis. De quarto
ps. Dirige me in veritate tua doce me. Et Ysa. xxviii. Quem docebit sci-
enciam et quem intelligere faciet auditum ablactatos a lacte avulsos ab ube-
ribus. Sed econtrario docens carnem meam non prudenciam sed imprudentiam
avaricie non iusticiam sed cupiditatem, spiritus non paciam sed pusillanimitatem intel-
lectus non sapientiam sed curiositatem. De primo Apoc. ii Balaam docebat Ba-
lac mittere scandalum coram filiis israel edere et fornicari a vanitate gule
et libidinis. De secundo Mich. iii Principes eius in muneribus iudicabant
et sacerdotes eius in mercede docebant. De tercio Math. v. Qui solverit unum
de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in re-
gno celorum. De quarto ii ad Thim. iiii Erit tempus cum sanam doctrinam
non sustinebunt homines sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros
prurientes auribus et a veritate quidem auditum avertent ad fabulas autem
convertentur. Consideret eciam docendi occasionem. Si enim vis a deo spiritualem scilicet
viam sapientie a deo edoceri, notandum est te in lectione meditacione oracione
contemplacione per dona que exerceri. Hec enim familiari sunt doctori de quo
nunc agimus. Et specialibus discipulis familiaria sed ignota carnalibus.
Ut enim ait Hugo in v. doctrine sue lectio prima dat intelligentiam
dat secunda meditacio consilium prestat tercia oracio petit tandem contem-
placio invenit. Et de doctrina que est in lectione Deut. xxxi scribite
vobis canticum istud et docete filios israel ut memoriter teneant in eodem
scripsit moyses canticum et docuit filios israel. Et secundo ii paral. xvii
docebant populum in iuda habentes librum legis domini. De secundo i Esdre
vii° Esdras paravit cor suum ut investigaret legem domini et faceret et do-
ceret israel. Secundum enim Hugonem meditacio est quedam studiosa mentis ad inve-
stigandum diligens intencio. De tercio i Reg. xii Absit hoc peccatum a me
ut cessem orare pro vobis et docebo vos viam rectam et bonam. Illa
in oracione devota recipitur unde populus instructus erudietur. Unde in oracione
conversus ad deum psalmista dicebat benedictus es domine doce me iustificaciones tuas.
De quarto Neemie viii Abiit populus ut comederet et faceret leticiam ma-
gnam quia intellexerunt verba que docuerat eos. Et in ps. Secundum faciem tuam
illumina super servum tuum doce me iustificaciones tuas. Ex quibus duabus
auctoritatibus habetur quod homo in vicio recipitur hoc scilicet quia doctrina per con-
templacionem accepta magnam exultacionem et illuminacionem in anima. De hiis
in tractatu de forma docendi. De quatuor dispositionibus illuminacionem precedentibus
ad animas que docentur in via. Hec sunt simplicitas abstractio. Abstracte
in unum collectio. Collecte in deum affectio. Affecte quietacio. Sequitur

Ad hanc igitur illuminacionem quatuor sunt necessaria. Mentem enim illuminandam
oportet ab aliis abstrahi, abstractam in se uniri et colligi, unitam
in deum affici et affectam quietari et quodammodo sisti. De primo patet

Mens racionalis quasi in orizonte duorum mundorum sensibilis et intelligibilis
inferioris et superioris collocatur. Animans corpori ut est forma secundum esse. De-
o vero ut est forma secundum essenciam. Et habens supra se lucem eternam supereminentem
ei quam tangit quasi a vertice cum erigitur ad regionem lucis. Cum vero
inclinat se ad corpus et inferiora intrat in regionem tenebrarum et vertice
inclinato ad terram more pecudis inclinatur et quasi sopitur. Propheta: Illumina
oculos meos ne umquam obdormiam in morte. Propterea quod eam oportet
abstrahi ab omni faculencia, hoc est a delectacione peccatorum, alligacione corporum,
conturbacione negociorum, ymaginacione sensibilium simulacrorum, que omnia
mentem gravant et obtenebrant et ita replent quod animam iam nichil [?] capere
aliam inspiracionem prohibent. Propter quod dicit Aristoteles melancolicos
esse magis ydoneos ad huiusmodi illuminaciones naturales, quoniam illa complexio
magis abstrahit a multis impedimentis, a delectacionibus carnis et tumultibus
mundanis. Anima enim corpori unitur et multe alligacionis cum eo
corporis passionibus consopitur et obiectu carnis pariete non potest radios illuminacionis
percipere. Et secundum modum abstraccionis apparet modus choruscacionis
et scintillacionis ut dicit Augustinus in libro de cathezizandis rudibus. Totum
inquit quod intelligo volo ut qui me audit intelligat, et sencio me
non ita loqui ut hoc efficiam, maxime quia ille intellectus quasi rapida
choruscacione perfundit animam, illa autem locucio tarda et longa est longeque
dissimilis, et dum ista volvitur, sed iam ille in secreta sua recondit.
Et infra: Nec amor tantus est ut carnis destructa caligine penetret
intimum secretum. Unde utique fulgent ista que dixerunt. De hoc patet Dionysius:
Omnis patre moto manifestacionis luminis processio in nos optime ac large
proveniens iterum ut unifica virtus restituens nos replet et convertit ad congregantis
patris unitatem et deificam simplicitatem. Motus patris est affectus
paterne pietatis, ex quo procedit in nos illuminacio, nos implebus [?]
et unicus et adimpleto continentes [?]. Est enim lumen illud virtus unifica
dispersos colligens et uniens et convertens nos qui per dissimilitudinem fugimus [?],
multitudine divisi simplicitate perversi. Sic enim radius solis nos reducit
ad solem et ille illuminacionis nos unitos in nobis reducit ad creatorem.
Debet ergo se primum in unum colligere et ad se intrare qui vult habere illuminacionem.
Unde Baruch iiij: Convertere Jacob et apprehende eam, ambula
per viam ad splendorem eius contra lumen eius. De isto patet quod mens abstracta
ab exterioribus et unita in se intuetur se. Et cum sit ymago dei videt
deum in se, primum enim speculum ad videndum deum mens est racionalis cum sit
ymago dei expressa. Et tersa cum speculo et mundato et dum diligenter inspecto
incipit ei quedam divini luminis claritas interlucere et quedam inspectiva [?]
visionis radius oculis eius apparere. Psalmista: Signatum est super nos lumen
vultus tui domine. Et ex huius luminis visione mira admiracione in se dilatatur
ad videndum lumen quod est supra se ut [?] et incipit in quadam flamma
desiderii deum videndi, et ex summa intencione qua afficitur in deum flamme
unitur deo per amorem qui est unio amatis et amanti. Et sicut ad flammam
intensam sequitur lux serena, ita ad illam delectacionem et affectionem sequitur
illuminacio et intellectus qui aufert velamen ignorancie ab eo sicut flamma
undique fieri. Unde est quod ad secretorum laudacionem [?] melius proficimus devocione
quam investigacione. Quarto patet quod cum anima sit abstracta et unita
et in deum affecta familiariter loquitur ei et docetur ab eo, sicut Moyses in
monte et caligine docebatur a deo. Psalmista: Nox illuminacio mea in deliciis
meis. Nox ista caligo est divina quando mens ociatur ab omnibus actibus
applicacionis [?] quantum est ex parte sua et est in actuali ignorancia omnium creatorum,
nec est alicui creature unita nec sibiipsi, sed est in summo desiderio in deum
extensa secundum supremum secundum desiderativum et tunc sue unita deo, et hic excipitur
a radio divine illuminacionis sibi apparente luce et intellectualiter separata [?]
ti divinis in illa caligine et ei se revelat sicut nominat deus et dignum.
Et huiusmodi illustracio dicitur mistica theologia christianorum, hec est ad deum
sermocinacio secretissima et secundum Dionysium Sap. Ubi est delectacio summa et contrario [?]

de celesti ierarchia capitulo primo

ꝑfectam. prout est in via. Isa. lx. Surge illuminare ierusalem quia venit lumen tuum
et gloria domini super te orta est. Hec autem illuminationes que dicte sunt. in actu
suo sunt. quando lumen illud videtur in quo alia videntur. ¶ Tercia pars secundi tractatus

Postea que prelibata sunt de doctrina dei. sequitur pars secunda que est
de doctrina boni angeli continens quatuor capitula. Qualiter angelus bo-
nus docet alium angelum. In quo consideratur doctrine origo ordo modus
et finis. Qualiter angelus docet hominem per revelationem interiorem. in quo
consideratur revelationis ministerium eius subiectum et modus. ¶ De subiecto et
modo angelice revelationis et subiecto multiplici et modo multiplici

¶ Qualiter angelus bonus docet alium angelum in quo consideratur doctrine origo etc.

Docet igitur angelus bonus alium angelum. Ad cuius doctrine consi-
derationem videamus quatuor doctrine huius originem ordinem modum et finem.
Origo fundatur super divinam revelationem. Ordo super distinctam
eorum actionem. Modus super institutionem intelligibilium. Finis vel
tum sit super reductionem et conversionem. De primo sciendum divina virtus omnibus
se communicans omnia replet et omnia latet. tamen illa quibus illucet et sup-
illucet quia incomprehensibilis est. tamen summis angelis in eam magis ex-
tentis. luminis claritatis copiosius infundit et per ipsos lumen inferioribus se-
riatim distribuit. prout capacitas eorum recipit. sicut radius solis naturam
transpiciendo penetrat. et ex inhabilitate medii minus distributionem sui luminis
manifestat. Sicut etiam videmus in calore ignis. qui propinquiora sibi magis
calefacit. Sic deus qui est illuminationis principium et lucis sue fulgorem primo
deducit in primis angelis copiosius quam in aliis et per eos inmediatores
alii participant influentiam divini luminis sicut probat dionysius xiii capitulo de angelica
ierarchia. Est igitur omnibus illuminatis principium. unus quod est illuminans deus
quidem natura et vere et principaliter ut luminis substantiam et ipsius esse et vide-
re causa. Natura dicitur quia non ab alio. Et vere quia in seipso. Et principaliter
eternalis susceptibile per lumen. Aliud exemplum ponit hugo in libro de unitate et uno
Quemadmodum si tres vel plures fenestre vitree una post aliam contra radium
solis recte disponuntur in ordine. secunda minus suscipit luminis quam prima et
sic per ordinem usque ad ultimam fit defectus luminis. non propter lumen in se
sed propter elongationem fenestre vitree ultime a lumine. Sic etiam in unitate
propter descensum eius a primo monade et originali ad inferius fit degradatio
sue simplicitatis et unitatis sue virtutis. Et similitudine aque que in
ortu suo sit tenuis et clara nascitur. sed paulatim deorsum defluens in pa-
ludibus spissatur et obscuratur. De secundo sicut patet in tercio capitulo de
angelica ierarchia omnis operatio angelorum est ordinata. Unde superiores docti-
na influunt inferioribus. Inferiores autem ordines nichil influunt superioribus.
Unde in psalmo xxiii ubi dicitur Quis est iste rex glorie. Intelligitur quod su-
periores angeli in ascensione domini docuerunt inferiores aliqua incarnationis
misteria. Sed quod superiores inmediate a deo doceantur. dicitur Ysaie lxiii
Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra. Et quo
intelliguntur summi angeli inter se conferendo et admirando illud dicere. quia
non percipiebant predicando dei gratuitam revelationem ipsam integraliter. ideo
post mutuam collationem a deo inmediate eos docente audiunt responsionem Ego
qui loquor iusticiam sicut patet in vii capitulo dionysii de angelica ierarchia. Et
sicut illi homines edocti sunt qui christum inmediate audierunt et magis quam
illi qui mediantibus apostolis aut discipulis aut aliis doctoribus didice-
runt. Ita in angelis. clarius illuminantur qui in deum inmediate extenduntur
quam qui mediantibus ipsis a deo illuminantur. et per superiores illuminantur inferiores
et ad hoc patet exempla que multa sunt in biblia. Nam zacharias primo promittit
dominus restaurationem captivitati babilonice. quod primo uni de superioribus an-
gelis revelatur. qui audiens verba bona et consolatoria. de restitutione capti-
vitatis audivit iussu a deo et ille inferiori divinum consilium retulit et ille
illi zacharie denunciavit. quod ~~tunc~~ illa ierusalem reedificaretur et ab hominibus
civitas

habitaret. Unde patet quod discretio ordinis a deo ad angelum supremum ab illo ad in-
feriorem angelum ab illo inferiori ad prophetam a propheta ad multitudinem. Secunda
sicut colligitur ex ix et x capitulis Ezechielis. Cum deus quandam visionem revelare
voluit prophete iudeorum, primo hoc signavit cherubin quod revelavit, deinde viro
vestito lineis. Et per virum vestitum lineis qui designat angelum docentur sex
viri habentes in manibus vasa interitus qui quidem signant alios in-
feriores angelos. Docentur enim facere de puniendis iudicium et de salute
signo crucis in frontibus signatorum. Super quem inquit scriptura Thau.
Videtur etiam ordinatio ista Danielis viii° capitulo quod unus angelus tamquam
superior clamat Gabrieli tamquam inferiori ut faciat Danielem intelligere
visionem. quia deus docuit illum superiorem, superior autem inferiorem, infe-
rior autem Danielem et Daniel plebem sic dicitur in ix capitulo Ierarchie eiusdem.
Nec solum superiores docent inferiores in suis ordinibus immo in eodem ordine
se se docent eiusdem ordinis prout ierarchia eius que facta per hierarchiam
... et angelorum congregatio in tres ierarchias dividitur. Quelibet autem
ierarchia in tres ordines. Quilibet ordo in tres partes continendo primas medias
et ultimas virtutes immo quilibet minus angelus habet in sua singularia pro-
portionaliter primas et medias et infimas ordinationes. Et quod dicitur Ysaie vi
unus seraphin clamasse ad alterum plurime secundum Ieronimum x capitulo Celestis
quod ille qui clamavit per eum cui clamabat edocebatur. Nec solum hoc est
in angelis sed in intellectibus humanis secundum conformitatem eius angelis.
Intelligitur ergo hec triplicitas trina in intellectu humano ad similitudinem eiusdem
triplicitatis que est in angelicis consortiis. Habet enim quilibet intellectus
primo ut adiutus gratia fervet amore cum seraphin. Lucet scientia
cum cherubin et spiritualis existens diiudicat omnia cum tronis. Habet
et secundo ut dominetur cum dominationibus et fortis sit cum virtutibus et ordi-
natus cum potestatibus. Habet et tercio ut principetur cum principatibus et nunci-
et inferioribus cum angelis et participando nunciet et nunciando principetur
cum archangelis. Ordines autem istos ierarchias possunt aliter ...
be assignare sed plurima pro studiosorum auditore et quia non videtur
... ad propositum plurime. De tercio sic. Secundo dicitur. Non indiget
angelus lingua et auditu sensibili. Non sermone sensibili non
profert sed sine sermone prolato sibi invicem consilia et intelligentias
tradunt. Unde glosa super illud I ad Cor. xiii Si linguis hominum loquar
et angelorum sic ait linguas angelorum vocat nutus vel signa quibus
mandatos angeli minoribus significant ea que de dei voluntate primi sentiunt
Unde credo quod angeli habent proprietatem sermonis intelligibilis quo indicant
affectus suos et intellectus de rebus quorum cognicio non erat in eis a
principio. Nec est idem in angelo loqui quod intelligere vel cogitare
sed cogitatio vel intentio quedam luminositate irradiante alii exprime-
re. Audire angelum loquentem nichil aliud est quam eius cogitationem vel
intentionem videre. Et quod non exprimitur non semper ab aliis videtur vel
intelligitur nisi ab ipso angelo loquente voluntate eius exprimitur. Unde
dicit quod locutio angeli est cogitatio directa per voluntatem ostendendi
alii. Sed hec est locutio angelica secundum naturam suam in qua communicant
boni et mali angeli. Alia vero est locutio per gratiam secundum Victorinum
speculi sive motoris supremi in qua communicant angeli boni et anime
sanctorum unicuique eorum relucescit intellectus vel voluntas alterius
secundum representationem speculi et voluntatem ipsius supremi motoris.
Et licet omnibus representetur in speculo non tamen omnes equaliter a speculo
recipiunt sed quidam plus quidam minus secundum dignitatem recipientium
et secundum voluntatem ipsius speculi quantum dicit cui vult quod vult. Non
enim omnes angeli vident omnia in speculo sed hec plena revelacio
reservatur plenitudini glorie quando consummabitur corpus hominum in iudicio fu-
turo. Ad intelligentiam autem predictorum de mutua locutione angelorum
qui sunt lumina intelligibilia ut dicit Iohannes Damascenus valet ex-
emplum de luminibus corporalibus ubi sunt tria lumina vel plura videntur

esse radii omnium commixti in aere. sed probatur esse distincti in essentia per hoc quod si subtraheretur unum illorum luminum, subtraherentur omnes radii ab illo procedentes. similiter si secundum lumine subtraheretur, et similiter de tertio. quod si esset ibi vera commixtio, nullo modo possent radii unius luminis separari ab aliis sine mutatione eorum. Unde patet eos esse distinctos secundum essentiam. Si ergo quodlibet illorum luminum haberet voluntatem liberi arbitrii, posset radios suos coniungere vel infundere aliis quando et quibus vellet, et abscondere quando et quibus vellet. Sic ergo celestia illa lumina cum sint voluntate liberi arbitrii predita, secundum voluntatem suam illuminationes suas sive sermones intelligibiles intimant quibus volunt et celant quibus volunt. Sic patet quod unus angelus potest intentionem suam alii manifestare et celat aliis. Sed unde provenit hec occultatio ita ut non in illu- provenit occultatio in substantiis spiritualibus. Dico quod ex libero arbitrio, quia sicut corporales substantie corporalibus habent aliqua velamenta quibus se latentes aspectibus occultant, sic in spiritualibus proprie intelligentiis est esse, et hoc maxime accidente divina voluntate. De quinto sic. Dicit Dionysius libro tertio de angelica ierarchia: Ierarchia est ordo divinus, scientia et actio dei forme quantum possibile est similans, et ad inditas ei divinitus illuminationes proportionaliter in dei similitudinem ascendentes. Hec est profectus et intencio angelorum, reducere semper inferiorem in deum ut magis et magis purgati et illuminati et perfecti per amorem assimilentur ei prout possibile est eorum receptibilitati. Necessaria est enim intellectuali creature purgatio. Nam impura non recipit illuminationem, et tenebrosa non potest habere operis perfectionem, quia in tenebris ambulat, nescit quo vadat. Necesse est ergo si impura est creatura intellectualis ut homo, quod ab impuritate mundetur. Si vero impuritatem ab initio non contraxit sicut angeli, hoc est ei purgari ne incidat in impuritate. Consummari autem est per virtutes activas et speculativas cognitionem imbui perfecti. est per operationem secundum consummari. Anima ergo superiores inferiores purgando illuminando perficiendo in deum reducunt. Voluntate sua eis similes omnes deum appetunt in quo legitur. Hanc autem intellectualem creationem stabiles et attenti semper ad eterne sapientie spectacula extenti prout convenit eorum capacitati. et hoc per fortitudinem amoris divini a quo nulla perturbatione deflecti vel etiam retardari. et sic suas intelligentias in deum et suos nutus in invicem extendunt et perficiunt et ad dei imitationem conformantur. cum superiores semper appetunt et de eius lumine lumine recipiunt et per se retalefacientes se recalescunt et regiunt non per accidens recipiunt sed ad originale principium redeuntes ut subiecti talibus sicut patet ex vii capitulo angelice ierarchie. Et ad evidentiam predictorum nota quod locutio angeli appellatur nutus quidam intelligibilis quo inclinat alium subiectum vel applicat se ad eum ut manifestet ei suam voluntatem. Species enim intelligibilis primo est in intellectu angeli secundum quod eam cognoscit. Secundo est in eius affectu secundum quod etiam eam afficit. Tertio species que sic concepta est et etiam quod sic afficitur inclinat angelum ut eam alii manifestet. et tunc habet angelus voluntatem manifestandi eam. et illa species prout est sub voluntate manifestandi dicitur verbum. Dicitur etiam nutus. Sed dicitur verbum per similitudinem verbi nostri interioris, nutus per similitudinem verbi exterioris et vocalis. ut sicut vox nostra est vehiculum verbi interioris ad alium, ita ibi nutus vehit ad alium ipsum verbum. et sic species ipsa prout est sub actu manifestandi quasi exterius suo modo vehit seipsam prout erat interius sub voluntate manifestandi. Unde idem est nutus et verbum secundum essentiam sed differunt ratione alterum et alterum. Et sic intelligo locutionem angeli prout ipsa species primo est in ratione conceptus, secundo in ratione affectus, tertio in ratione verbi exterioris. Differt autem locutio angeli a locutione nostra in hoc quod locutio angeli habet manifestare quid velit et quidem illud cui loquitur ad attentionem. sicut

ingerit dicit et suum. Non sic est in locutione humana, sed in voluntate au-
dientis est ut se avertat vel ad convertat ad audiendum. ¶ Qualiter angelus
docet hominem per revelationem interiorem in quo consideratur revelationis misterium tempus.

Docet etiam angelus hominem per interiorem revelationem. Consideratur igitur in hac doctrina circa bonum angelum revelationis misterium, tempus congruum, subiectum et modus. De
primo sic. iiij^to de angelica ierarchia. Lex per angelos nobis data
est. Gal. iij. Sed et inclitos ante legem et post legem patres nostros an-
geli ad divina reducebant, vel agenda introducentes et ad rectum vivendi
ordinem de errore et via exorbitati reducentes, vel ordines sacros vel
misteriorum supermundanorum contemplationes visiones vel divinas quasdam prenuncia-
ciones subcelestium manifestantes. Et licet ergo dicatur divina locutio moy-
si vel prophetis, tamen hoc fiebat per angelos administratores, sed auctori divina
ratio eam verius attribuitur agenti cum ministerio, utroque simul agente.
Angeli etiam sursum ducebant ad deum contemplandum et in celestis rationibus
voluntatem eius agnoscendum et hoc faciendum, et hec revelabant ipsis pa-
tribus nostris, ut Abraham ante legem, Iosue et Gedeon sub lege,
Cornelio post legem. Revelabant etiam ordines et ordine vite angeli-
ce que erant in mundo archetipo descripta .i. in divina mente. et etiam
archana misteria que sunt supra omnem investigationem rationalis creature.
Nec dico quod eos illuminarent interius, quia hoc est dei solius. Unde revelat
extrinsecus suo ministerio sicut homo docendo. Unde super illud ps. Da michi
intellectum ut discam mandata tua, glosa. Solus deus dat intellectum,
et si aliquo ministerio angeli utatur. Ita enim etiam angelus dicitur dare intel-
lectum homini sicut quispiam dicitur dare lumen domui qui fenestram facit,
cum tamen sua luce non penetret vel illustret. Sic ergo illuminat angelus appa-
rendo intellectum ad illuminantem gratiam. Sicut enim malignus spiritus qui-
busdam nebulis erroris obstruit omnes meatus intelligencie, sic econtra
bonus angelus, illas nebulas erroris removendo, aperit intelligencie me-
atus ad recipiendum lumen veritatis et radio lucis divine, quo interveniente
surgunt cogitationes bone. Raro autem fit revelatio aliqua .i. nisi fiat an-
gelico ministerio. Homo enim tunc fit revelatio si est perfectus ut quando absolu-
tus vel cum prius sit a corruptione carnis et coordinatione affectionis, apparet
ei in quadam choruscatione lux divina sine ministerio angelico, ut in Pau-
lo qui vidit deum in raptu, sicut angeli de tercia ierarchia, sine velamine
corpulencie scripture vel figure. Apud enim lumen creature a deo receptum
in ipso lumine audit deum lumine primum in psalmo. In lumine tuo videbimus
lumen, in quo et rationibus certius cognoscitur divina intellecta et credibilia ma-
nifeste. Ad quam perfectionem requiritur ut primo vivat anima secundum perfectionem
in virtutibus politicis, deinde secundum perfectionem in speculativis, tercio secundum
sapientiam que est summa speculativarum et est cognitio divinorum. Et inter vi-
ventes secundum hanc vitam ille maxime est perfectus in genere hominum qui non
per figuras et enigmata deum videt, sicut dicitur xij Numerorum de Moy-
se. Primo non tantum est homo sed supra hominem, quia efficitur in conformi-
tate et assimilatione societatis angelice. Iste est ergo perfectus cui non fit reve-
latio per ministerium angelicum. Si vero non sit perfectus, reducitur ad cognitionem
dei per ministerium angeli, sicut radius solis primo se expandit ad media
et per illa transit ad alia ut dictum fuit etc. Sic divina lux primo descendit
in primam ierarchiam et prima in secundam, et secunda in terciam, a tercia iera-
rchia in animas rationales, que participant mente spiritum angelicum tercie et infi-
me ierarchie, divine essencie ratione purgationis, illuminationis et perfectionis.

De secundo sic. Tempus congruum revelationi tempus est excessus mentis aut
compunctionis. Et de excessu mentis qui fit devotione, admiratione et exultatione
satis loquitur Richardus in libro de contemplatione. Frustra enim homo ad
illos theoricos excessus nititur nisi divinis revelationibus admonetur, ad
quos eo provenit tanto familiarius menti se deus aperit etc. Non patet primo in
devotionis excessu Gen. xviij. Apparuit dominus Abrahe sedenti in convalle

mabre in ostio tabernaculi sui in feruore diei. Cumque leuasset oculos ap-
paruerunt ei tres viri / Per tabernaculum mens · cuius egressus dicitur quando
mentis excessus · ad extra nos ipsos s. extendimur / vel ad intra nos descendi-
/ vel ad supra nos leuamur · Calor autem diei feruebat · quando deus Abrahe
apparebat · et in ostio sedebat · quia otio et contemplationi vacabat et feruebat
in eo desiderium veritatis estuabat · et sic duo concurrunt in hoc excessu mentis
qui ex deuocione consurgit · immensitas feruoris · et nouitas reuelationis
quia dum celestis desiderii mens incendio vritur · radius diuine veritatis
ei per angelicum ministerium reuelatur / Et ascendit in desertum sicut virgula fu-
mi ex aromatibus mirre et thuris · Per hunc fumum intellige deuote
mentis desiderium procedens ex caritate · sicut fumus ab igne · quia super se
ascendens · et deficiens se quasi desertum facit · et sicut ignis liquorem vase
euertit dum ipsum modo in vnam partem · modo in aliam · modo deorsum modo
sursum attollit / Et cum vas ex modico liquore per ebullicionem ab infimo
vsque ad supremum repleuerit · cum violencia quadam · intima vasis euacuans
agitatum liquorem eicit et foras effundit · et ab infimo vsque ad summum
procedit · sic mens amoris igne succensa · feruens et estuans · et ignorantie
rebellans carnis vicia · et multa caligine Donec ab infimis repulsa et
aliquantulum extenuata trahitur ad summa · vbi facta in extasi mentis
lumine rapitur reuelationis · et sic in statu deuocionis sentit actum reue-
lationis / Hoc idem accidit in admiratione · vbi perfunditur nouo lumine
in Canticis Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens / Aurora
vera lux noua tenebris mixta · quia dum in excessu mentis est [illegible]
imitatur lucem subitam cum tenebris mixtam · quia mens videt quod non
vix credere valet · vt simul sint lumine reuelationis et tenebre ambigui-
tatis · et sicut aurora paulatim eleuatur · eleuando dilatatur · dilatatur
de claritate / Donec per incrementa sua in defectum terminatur · terminatur autem
primo in diem / hoc est · non vt iam non sit · sed vt iam non sit aurora
primo lux clara · terminatur et in noctem · vbi ita deficit vt nec aurora
nec etiam lux sit / Sic in isto mentis excessu qui ex admiratione procedit ·
frequenter accidit · quia cum aliquid noui nobis ostendit · illud mirantur · et
admirantes diligentius attendimus · et attendentes plenius cognoscimus
/ Crescit ergo ex admiratione attencio · et ex attencione cognitio · et dum
ex tali cognitione plenius illuminatur · in quendam super mundanum apparatum
et affectum · a se ipso penitus deficiens transformatur / Deficiens dico · sed non
ita vt non sit intelligentia · sed vt iam non sit humana · a claritate in
claritatem tanquam a domini spiritu lucem illam speculando in eandem yma-
ginem gloriose transformata · et sic aurora consurgens deficit in diem per ta-
lem claritatem · et in noctem nichilominus deficit · dum a statu suo mens
tota liquescit / In figuram huius · regina austri · dum s. talibus regionis
succensa desiderio regis videndi Salomonis · ad eundem accessit · interrogat
attendit · obstupuit · videns sapienciam regis nec vltra spiritum habuit · Hec
est mens sancta · sensibus et appetitibus carnis non subdita · inuestiga
de virtutibus amore succensa · querit et audit quia inter orationum suspiria
et desideria diuina ex reuelatione cognoscit quod ex propria industria scire
non sufficit / Et nota ordinem · que sunt / et audiunt · postea vidit et intel-
lexit · tandem obstupuit · et defecit · hiis enim gradibus subleuatur
animus humanus · dum a meditatione assurgit in contemplationem · a con-
templatione in admirationem · ex admiratione in mentis alienationem / Et
addit quod regina hec · in hac reuelatione dicitur non habere spiritum / et in
reuelatione Iohannis legitur quod ipse fuit in spiritu / Sed quid sint regiones
vnus siue spiritus / aut Iohannes in carne fuit in spiritu · aut quo spiritus
in spiritu / vere spiritus siue spiritu / Sed hoc est spiritum in spiritu esse · semetipsum
in se totum colligere · et illa que citra cerebrum vel in carne geruntur
penitus ignorare / Sed spiritum esse siue spiritu · est se ipsum extra se · et super
se totum effundere · et que sub eo vel in eo sunt · interim ignorare et
in diuinitatis arcanum totum intrare · et sic spiritus se ipsum non habet · quando

incipit a seipso deficere et ineffabili transfiguratione ab humano in divinum transire ut
iam non sit ipse sed ita deo adhereat quia qui adheret deo unus spiritus
est cum eo, hoc est in montem domini ascendere et claritate transfigurationis eius
videre. Hoc idem accidit in extasi exultationis. Unde in Cant. viii Que
est ista que ascendit de deserto deliciarum affluens innixa super dilectum
suum. Et Ricardus: de deserto mens ascendit quando supra se in alienatione transit
et in vino desiderans et usque ad celum prosiliens spiritualium gaudiorum pleni-
tudine affluens, et infusa ubertate celestis interne suavitatis letitia
totam se divinis immergit. hoc est ergo de deserto ascendere supra seipsam
ire et humane possibilitatis metas transcendere, et tunc totis spiritualibus
deliciis affluere. Innixa inquit super dilectum ut secundum Rich. de sancto
victore Cogitemus puellam teneram et delicatam, inpotam in multa deliciarum
affluentia educatam et multo vino madidam quasi in cellam vinariam intro-
ductam et torrente voluptatis potatam. Cogitemus quod pre nimia teneritudine
vix possit incedere et pre nimia ebrietate non noverit viam discernere. hec
super dilectum se inclinat, qui et eam sustentat et ei viam aperit qua
vadat sustentatur quia in nullo alio delectatur. sustentata procedit quia
in seipsa deficiens vadens sequitur revelationibus que aspirat. [illegible] etiam
sompnium. unde et revelatio in Num. xii Si quis fuerit propheta domini inter
vos, in visione apparebo ei vel per sompnium loquar ad illum. Quod etiam
quod naturaliter [illegible] libris, ut patet primo ex libro primi de naturali philosophia
ad visiones Cosdre regis persarum etc. Sic anima futura consequenter pre-
videt et que a se agenda sunt aut aliis necessarium presignare. Separa-
tur a corpore melioribus operationibus et virtutibus cumulata, speculationi-
bus [illegible] preparata facta et a nullo corporali perturbata contemplatur purius
et perfectius sicut futura. Unde et provida per sompnium est. Secundum
Algazelem in sua phisica dicitur in tractatu de causa vero visionis, quia dormitio
est retractio spiritus ab exterioribus ad interiora. Spiritus autem est subtile corpus
compositum ex vaporibus humorum, cuius sedes cor, et ipse vehiculum vir-
tutis vitalis et animalis, per quam virtutes sensibiles et motive transeunt
ad sua instrumenta. Unde si aliud obstruxerit cursum suum per nervos quibus
ministratur sensus, destruuntur sensus et sequitur stupor et morbus cadu-
cus. Iste autem spiritus mediantibus arteriis diffunditur ad exteriora corporis.
Cum igitur in sompnio quasi totus ad interiora reducatur, et quiescunt
sensus, remanet anima libera ab occupatione sua circa sensus et cum inve-
nerit se liberam sine impedimento, nata est coniungi substantiis spiritua-
libus. Et sicut resplendet forma que est in uno speculo in alio specu-
lo sibi opposito claro, ita fit in proposito nisi quod speculum male sit clarum.
Speculum autem spirituale quod est angelus revelat prout est beneplacitum eius
voluntati. Tertio per platonem et socratem qui dicunt sompnia esse imma-
gines et visiones per angelos. Unde plato dicit esse in aere quasdam sub-
stantias spirituales que inclinant animas. Sed quocumque hoc fiat sive dicantur
sompnia vel insompnia, vel visiones, vel fantasmata, vel oracula, certum
est quod anima tunc est habilior et promptior ut ei fiat ab angelis revelatio
instinctu, et ei a deo originaliter. lumen enim divinum quod est simplicissimum
et universalissimum et virtute efficacissimum, non est proportionatum ut recipiatur
nisi in maxima serenitate et specificetur per cognitionem ad lumen angelicum
quod est magis contractum et menti angelice proportionatum. Tertio secundum philosophos
hec revelatio fit sicut in vigiliis duabus de causis. una est quia anima
est ita fortis quod non impeditur a sensibus, sed ipsa sua fortitudine dilatatur
ad speculandum superiora et inferiora. Sicut enim aliquis adeo fortis
est ut simul possit scribere et loqui et loquentem intelligere. Alia causa est
cum siccitas et calor ita dominantur complexioni quod homo sit meditativus propter
dominium melancolie, et alienatur ab hiis que solent apparere sensui, et
tunc aptis oculis fit stupidus et turbidus, absens ab eo quod videt
et audit. hoc autem contingit quia spiritus debilis est ad extendendum ad exteriora (exeundum)
et talibus aliquando fiunt revelationes, licet nesciunt quid dicant, ut sunt

"et caduci demoniaci / et aliqui alii / Naturales autem moderni ponunt aliam
causam revelacionis in sompnio dicentes / quod lumen radiale stellarum quali-
tatis est influxa elementis et in ipso sunt virtutes superiorum motorum que
derivantur ab uno in aliud successive / sicut secundum ordinem ierarchie ordi-
nacionis in angelis influencia procedit / et hec forma influxa operatur
virtutes secundum convenienciam quam invenit in diversitate materie / ut quando
inveniet ad vitam corpoream / quandoque ad vitam animalem / sicut dicit quod forme
celestes euntes ad nos movent fortissime corpora nostra et imprimunt
suas virtutes licet non senciantur propter exteriorum tumultum / Unde quando fit
alienacio a sensibus et maxime in sompnio percipiuntur motus earum et
causa similitudo quedam / Anima autem ymaginativa ad quam pervenit motus
huius forme recipit motum huiusmodi sicut sibi possibile est / Unde querit formas
simulacrorum quibus explicetur talis forma / Sicut carpistes querit
formas quibus explicetur amor libidinosus et ad operacionem talium ymagi-
nacionum inclinat forma celestis in racionis sompniantis et movens eam
et facit vires corporis et anime sibi instrumentaliter deservire sicut fit in
materia quam movet ad alteracionem et generacionem / et ideo talibus instrumen-
tis multiplicantur eciam multa simulacra / sicut in materia multiplicantur eciam
multa agencia sub ipsa et tunc fit sompnium multarum dictionum et figurarum
in quibus demonstratur talis forme explicacio / Et est exemplum in forma
artis que est prima operis et non procedit in materiam nisi artificiali multis
utitur instrumentis et hec movens animam artificis movet virtutem
ad ymaginandum figuras omnes convenientes ad hoc ut in artificium pro-
ducatur / Sed nos theologice loquentes huiusmodi ad plus totaliter modum non
recipimus / nec iste modus ponit revelacionem universalem / Nos autem prosequi-
mur conformiter / Naturalis autem revelacio differt a conformi / primo quia natura-
lis procedit ex consideracione causarum creatarum / ista autem ex dignacione
divina et ministerio angelorum / Secundo quia naturalis non se extendit nisi ad eos
determinatas in natura sed revelacio se extendit ad omnia / Tercio quod
illa sit fallibilis / ista infallibilis / propter quod prophecia in qua est revelacio
propria dicitur divina inspiracio rerum eventus immobili veritate denuncians
Divina non a causa naturali causata / Rerum eventus quantum ad omnia futura
contingencia / non tantum quantum ad ea que habent causas determinatas in natura
Immobili veritate denuncians non mobili varietate / Concedo tamen quod per
naturam anima est habilis ad recipiendum impressionem corporum supercelestium
in quibus preparata ad aliquos futuros eventus quos sua subtilitate pre-
videt / per hoc quod ex impressionibus supercelestium relinquuntur in ea ali-
que similitudines / De hiis in quarto dialogorum Gregorii / De subiecto
Dicto de duobus ad revelacionem / Et modo angelice revelacionis
angelicam pertinentibus scilicet angelico ministerio et statu congruo /
sequitur de duobus concomitantibus scilicet subiecto et modo / Fiunt enim
revelaciones aliquando malis existentibus in culpa / Aliquando corde contri-
tis laborantibus in pena / aliquando vero existentibus in gracia / De primis ma-
nifestum est in balaam / Circa quod notandum quod quedam sunt dona dei
que sunt in malis tantum et non faciunt eos bonos ut timor servilis
Quedam vero que sunt in bonis tantum et non faciunt eos malos ut caritas
Quedam vero que in bonis et malis sunt communia ut prophecia futurorum
et huiusmodi / Sed differunt quia in malis sunt a spiritu et non cum spiritu / In
bonis sunt a spiritu et cum spiritu / i ad cor xii unicuique datur manifestacio
spiritus ad utilitatem / Alii quidem sermo sapiencie / alii prophecia etc / In quo
notatur duplex differencia eorum prout sunt in bonis et malis / Nam in ma-
lis ponunt spiritum solum in manifestacione / In electis autem quibus dantur
cum spiritu / ponunt ipsum in ipso / Secunda in malis sunt tantum ad utilitatem
aliorum / In bonis ad utilitatem proprie persone / Et hoc est quod dicit manife-
stacio spiritus ad utilitatem / propter hoc enim habuit malus spiritum prophetie ut con-
tradictionem conferret ecclesie / prout dicit augustinus libro 2° de mirabilibus sacre scripture
quod balaam permissus venire ad balach ut adventum xpi per prophetiam

gentilem qui futurus erat generis saluator in lege dei scribetur. De secundo
hoc est de corpore occasionatis videtur aliter dicendum secundum philosophos et aliter secundum
theologos. Ponunt philosophi ymaginaciones istas futurorum que sunt in corpore oc-
casionatas ut freneticorum et melancolicorum et huiusmodi esse ab accidenti et cause
supra predicto ex complexione. Theologi vero ponunt hec in eis ex revelacione
Via autem phisica ista est sicut dicit philosophus in libro de sompno et vigilia
quod illi quorum natura loquax est et multiplicia fantasmata decernunt ut
melancolici qui multum per se loquuntur hii vident multiplices visiones
quia virtus ymaginativa eorum semper parat similitudines convenientes
motibus factis in eorum corporibus et multa inveniunt fantasmata que
conveniunt ad futura sicut contendentes libenter capiunt. Ita isti in se con-
tendunt et capiunt similitudinem motuum et passionum condicionum. Unde sicut
qui multa iacit huius iacit compariter signo quod disponit. Sic isti tot et
tanta vident quod non potest esse quin aliquid eveniat eorum que videntur et
ita sompnia eorum sunt certa futurorum. Via autem sanctorum et maxime Augustini
ista est sicut dicit in libro xii super genesim ad litteram. Hec ymaginaciones futurorum
que fiunt melancolicis et freneticis et huiusmodi hominibus comparantur visionibus
sompniorum. Anima autem in vigilante dum vacabat sensibus in apprehensi-
one obiectorum fabricavit sibi similitudines in spiritu mira celeritate similes
rebus corporalibus quas videbat. In dormiente autem illa anima quia quiescit
ab occupacione exteriori extra sensum et sensibilia vacat interiori occupacioni
sicut ignis coopertus optime cinere nec ardet nec extinguitur sed evaporat
fumus tenuis. Tamen si commotus fuerit suscitatur in flammas. Sic anima in dor-
miente nec penitus interrumpitur actu vitali nec penitus elucet perfectius sed
ad instar fumi videtur operari. Nulla enim eius potencia ociosa est intrinsecus
vegetativa enim vacat circa actum nutrimenti sensibilis circa similitudines re-
ceptas aut circa consimiles fabricandas. Numquam enim cessat fabricare simili-
tudines in spiritu suo. Sed quia confuse sunt similitudines ille in spiritu et in
memoria sensibili sicut confusus est sompnus eorum quando tamen non sunt
equales propter ipse ideo irracionabilis operans circa similitudines acceptas
ut sit subtilior nec subtilitate illas ymagines operantur confuse. Et si
evenit ex eis futura hoc est ex accidenti sicut que dicebat via phisica.
Sed quia in illo statu dum videlicet illas intuetur ymagines quas in
visionum ostendunt tres videlicet in corpore quorum primum est in corpore et duo
in anima. In corpore si quia ligati sunt sensus utpote in dormiente vel
turbati ut in melancolicis vel interclusi actiones sensuum sicut patet in
freneticis quibusdam et in acutis pacientibus. In anima vero duobus modis
ut quando sano corpore rapitur in alienacionem ita ut presens corporis videat
corpora et in spiritu quedam similia que non discernuntur a corporibus vel per
aversionem mentis penitus a sensibus corporis ita quod nichil apprehendat per
sensus corporales sed habitet anima in similitudinibus corporalibus. Hiis ergo
ita se habentibus arripitur tunc anima a malo spiritu et facit hominem demoni-
acum vel arrepticium vel falsum prophetam. Si vero a bono spiritu assumitur efficiat
hominem loquentem misteria. Si non intelligit aut verum propheciam si intelligit
aut ad tempus predicit quod predici oportet per alios. Unde dicit Augustinus xii libro super
genesim ad litteram Sopito aut perturbato aut eciam intercluso idenee (?) in nominis (?)
a cerebro quo diriguntur sensus senciendi motus anima que motu suo cessare
ab hoc opere non potest quia per corporis non sinitur corporalia sentire vel
ad corporalia vim sue intencionis dirigere spiritu corporalium similitudines a-
git et si eas agit similitudines tunc sunt. Sed autem obiectas intuetur ostensi-
ones sunt. Et infra: Cum vero in ea videnda spiritu assumitur divinitus
hec demonstrat et sicut scriptum est Effundam de spiritu meo etc. Utrumque bono
spiritu assumi spiritum hominis ad has videndas ymagines nisi aliquid
significet non puto temere visio in corpore tamen ut in apocalipsi Iohannis intu-
endas humanus incendatur (?) spiritus. Non semper aliud faciunt credendum est ad
sed tunc fiunt cum imprimuntur a demonstrante spiritu sive dormienti sive
ad alium ex corpore ut a carnis sensibus abalienaretur pacienti. De tercio

.i. mistis patet per augustinum super genesim ad litteram .c. xiii. Unde Zach. i. Dixit an-
gelus qui loquebatur in me. Non enim hec doctrina transit per medium
sicut hominis sermo mediante aere pervenit ad auditum. sed quanto animam
invenit puriorem, tanto magis reddit eam clariorem et habiliorem ad
percipiendam veritatis lucem. nec tamen angelus est in anima licet loquatur
in anima, sed solus deus qui est anime intimior quam ipsa sit sibi. Et sic
magnes ferrum attrahit, ita angelus habet virtutem occultam imprimendi
anime intencionem suam nullo medio interposito prebente ipso impedimento
modum. primum consistit penes purgacionem illuminacionem et perfectionem. Ubi dicit
Dyo. .9. .iii. ca. de angelica ierarchia Oportet purgandos immixtos perfici
ubique et ab omni liberari cognicione dissimili. illuminatos autem adimpleri
divino lumine ad speculativum habitum et virtutem in omnibus castis mentis
oculos reductos. perfectos autem ex imperfecto tamquam ordinatos participes fieri
inspiciendorum sacrorum perfective scientie. Rationalem enim mentem nichil facit
impuram nisi commixtio que generatur ex inordinato amore ad non amandum.
aut sicut non amandum. aut non amante quod amandum vel sicut
amandum. Amor enim unit amantem cum amato. et ideo utilitas est in
anima ex amore inordinato quia unitur viliori se. sicut aurum commixtum
argento contrahit impuritatem. per hanc mixtionem cum viliori et cum
dissimili sibi. hoc est ergo purgari. nil nisi ordinate diligi. sed separari
ab affectione huiusmodi. Et post purgacionem sequitur illuminacio. Sicut ad
oculus corporalis non illuminatur ad videndum corporalia. nisi recipiat lumen
solis mediate vel immediate. ita illuminatos oportet impleri divino lumine
ad imitacionem divine similitudinis plene et non lumine. et per dictam purgacionem
mens reducatur ad hanc illuminacionem. et deinde per illuminacionem ad perfectionem
que perfectio est ex amore boni ordinato et non errorea bonorum scientia
bona operari et omnes operaciones dirigendo ad purum dei contemplacionem
est rationalis creature ultima perfectio. et sic sunt mentes ex imperfecto e
sit in nobis amoris inordinati. que facit et distortum affectum et tene-
brosum aspectum. hoc enim intendunt. ut et munditiam et lucem et perfectionem quam
habent nobis tradant prout possunt et debent. Sunt enim specula clarissima et
lucem suscipientis. ipsum perfundit. nichil per hoc de suo lumine ami-
sibi diminuens. tamen totum suum lumen alii tradens. licet forte in susci-
piente minus sit quam in tradente propter minorem suscipientis aptitudinem.
Ita procedit illuminacio et doctrina ab angelis superioribus in inferiores
et ab inferioribus in animas rationales. Virtus autem impressionis iste est
ad intellectualis natura triplex sit. deus angelus et homo. triplex est
doctor. Et dicit Thomas cum deveniatur in noticiam intellectualem rerum
ignotarum ab homine per lumen intellectus agentis et per prima con-
cepciones per se notas que se habent ad illud lumen sicut instrumenta ad
artificem. Deus qui animam intellectuali lumine insignivit. et noticiam
primorum principiorum eidem impressit que sunt quasi seminaria scienciarum sic
rebus aliis impressit seminales rationes omnium effectuum producendorum
excellentissimo modo docet hominem. utpote horum duorum causa existens
homo vero secundum naturam par est homini secundum intellectum. ad par in pare
non habeat imperium. non potest eum docere causando lumen illud vel au-
gendo. sed ex illa parte qua scientia ignotorum causatur per principia per se
nota. potest esse causa scientie in alio homine quodam modo. non sicut no-
ticiam principiorum tradens. sed sicut illud quod implicite et potencialiter
continebatur in principiis educendo in actum per quedam signa sensibilia
exteriori sensibiliter ostensa. Angelus autem qui medius est ordine na-
ture inter deum et hominem. medio modo habet illuminare per doctrinam. habet
enim lumen intellectuale perfectius quam homo. nam Non potest autem infun-
dere lumen intellectuale anime sicut deus facit. sed disponit ad susci-

sione removendo velamen et confortat ad videndum perfectius quia imperfe-
ctam in eo quod si committeretur perfectiori confortabitur virtus eius per eam. Ho-
minem docet ex parte principiorum non notitiam priorum tradendo sicut deus
neque deductionem conclusionum ex principiis sub signis sensibilibus proponendo
sicut homo facit sed in ymaginatione aliquas similitudines imprimendo
et sic intellectum voluntatis per impressionem formando et ostendendo. Et isto fa-
cto modo vim utramque angelus imprimat vel utraque anima in seipsa mirabi-
liter formet ymaginationes sicut ostendit Augustinus xii° super Genesim.
Quomodo anima debet se ad hanc revelationem disponere ingrediendo ad se, pro-
grediendo supra se, admirando iuxta se, replicando extra se.

Debet enim angelorum et eorum revelationis particeps esse necesse est ut
eidem se praebeat docilem anima docenda ab angelis. Primo in-
grediatur intra se. Secundo ingressa progrediatur supra se. Tertio pro-
gressa admiretur iuxta se. Quarto admirata replicatur
extra se. In hiis enim continetur tota doctrina dei quam angeli. De primo
Dan. ii° Danieli per visionem nocte revelatum est misterium. Quid est som-
nium nisi locutio angelorum quod nobis per noctem revelatur quando sen-
sus exteriores quasi dormiunt et interiora tenentur. Unde si volumus secreta
revelari volumus ab exteriorum implicatione quasi in nocte dormiamus.
Tunc enim vox angelorum auditur et eorum locutio advertitur quando scena vec-
te a strepitu actione cessatur. Non enim perfecte sufficit homo ad utrum-
que divisus sed dum implicatur circa exteriora, unde exterius auditum aperit
unde interius obsurdescit. Unde sponsa dicebat: Ego dormio et cor
meum vigilat, quia dum exteriora quasi non sentimus interiora certius ap-
prehendimus. Iob: Per sompnium in visione nocturna quando irruit sopor
super homines et dormiunt in lectulo tunc aperit aures virorum et erudi-
ens eos instruit disciplinam ut avertat hominem ab hiis que facit. Vel
in visione nocturna: Nox enim est vita presens et quidam somnus; in ista
vita quasi sub quibusdam ymaginationibus nocturnis videmus dei secreta.
Quando irruit sopor super homines quia quanto magis sancti viri exte-
riori actioni deserviunt tanto magis intra mentis cubilia conquiescunt. Tunc
aperiuntur aures quia tunc fiunt angelice revelationes. i Reg. ix. Dominus
revelavit auriculam Samuelis. Ymmo enim per valuas (?) veram amorum
distracti et exterius sumus divisi et multiplicati sed in revelatione an-
gelica nos reducit ad unitatem cum sit virtus unifica sicut Dyonisius dicit.
Quarto luminis apparitionis processus in nos veniens sicut unifica virtus
nos replet et convertit ad congregantis patris unitatem et deificam sim-
plicitatem quia avertit nos a multis ne verum exterius amatorum et con-
vertit nos ad deum diligendum unum et verum. Sicut enim radius solis
reducat ad solem sic ille revelationis radius reducit ad unitatem
cui soli debemus inherere per deiformitatem. Debet igitur seipsum primo
colligere et ad seipsum intrare qui vult angelicam revelationem audire. De
quo Gal. i°. Placuit ei qui me segregavit de utero matris mee
et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me. Ille ab
utero matris segregatur qui per gratiam a carnali consuetudine sursum
ducitur. Ps. Emitte lucem tuam et veritatem tuam ipsa me deduxerunt
et adduxerunt in montem sanctum tuum et in thabernacula tua.
Sic enim Ihesus assumpsit Petrum Iacobum et Iohannem et duxit eos
seorsum in excelsum montem. Ostendit Xpus cum tribus discipulis. Et
tu supra te per studium operis meditationis et orationis prominebis ad
perfectionem cognitionis. Multa enim comperimus operando, multa invenimus
investigando, multa extorquemus orando, in quibus omnibus indi-
gemus angelico solacio. Hiis tribus comitibus nobis adiunctis excitus
deficit et in altum se extollit. Unde est quod in multis videmus studiosos
in lectione, desidiosos in operatione, tepidos in oratione, qui tamen pre-
sumunt montem virtutum ascendere, sed non possunt quia de sociis Xpi non
sunt. Nec videns Xpi transfiguratam claritatem nec revelationis angelice

pruitate. Sed nota quod angelus sathane transfigurat
se enim se transfigurat et xpus et diabolus transfigurat se in angelum lucis ve-
rificat sub duobus testibus tamen moyses et helias apparuit ut de
in monte ut in ore duorum testium non dubitemus. De sui nobis per an-
gelos revelatione quia revelatione suspectam habeo. maxime de an-
dinis que probari non possunt. scripturarum attestatione Ad probandum ergo revelaci-
onis veritatem legis et prophetarum manifestam requiro auctoritatem. alio
qui ab altitudine diei. hec est revelationis timebo. si scripture patre ...
lata non concordat nec gaudet revelatio in ad cor. xii. Ne magni-
tudo revelationum extollat me. datus est michi stimulus carnis
mee. angelus sathane qui me colaphizet. De tercio patet. Revela
oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Revela in-
fer velamen oculorum spiritualium. Non enim possumus in via videre ...
dum divine lucis nisi in quibusdam similitudinibus et velatum. ... tur
pulcritudinem nature. et velamine tibi hoc sed quanto amplius illuminamur
tanto velamen illud tollitur. Unde et moyses ponebat velamen
super faciem suam ut non intenderet filii israel in faciem eius. sicut
videmus ante candelam ponitur ne infirmus oculus patiatur. locutus
autem moyses ad deum auferebatur velamen. quia cum ex toto ad
deum convertitur per humilitatem recipimus revelationem. Augustinus
ca. primus. Act. ii. ad Cor. iii. Cum conversus fuit ad deum auferetur
velamen. et sequitur. post illud. Revela oculos meos et considerabo
mirabilia de lege tua. hoc est quod in transfiguratione domini discipuli
ceciderunt in facies suas. Ubi enim auctor tradit ubi vita humana de-
ficit. Et forte in tribus discipulis cadentibus signatur sensus corpo-
ris et exterioris memorie et virtutis humane defectus. Sed cum ... ...
quando mens humana super se rapitur et invisibilia revelantur. De quo
Luce ii. Nunc dimittis servum tuum domine etc. lumen ad revelationem gen-
cium etc. Ricardus ordo. patrem habet anima cum ingreditur ab exterioribus et
inficientibus oculum elevari super seipsum spiritualem. Secundus visionem ...
scipiendi. puritatis cum affectionibus quasi nebulis fumis et vaporibus
pura super se animatur. revelationem sibi divinam dispositionem. animati se-
cunt celestis gaudii prelibatione. De primo. Nunc dimittis etc. De secundo. Ut
videant etc. De tercio. Quod parasti etc. lumen ad revelationem etc. De quarto
Et gloriam plebis tue israel. De delectatione que habetur in illis revela-
cionibus dicit Augustinus libro de libero arbitrio. Quemadmodum illi
qui in solis luce eligunt quod libenter aspiciant et eo aspectu letificantur.
quibus si forte fuerint vegetioribus sanis et fortissimis oculis
preditis nil libentius quam ipsum solem contuentur. qui eciam certa quibus
infirmiores oculi delectantur illustrat. Sic fortis acies mentis et vege-
tissima veritatem. qua cuncta monstrantur. ei quod verissime inherens tam-
quam in illa omnibus simul fruitur. Quomodo enim iocun-
dum est in terris veris. ipsa utique veritate iocundum est hec est libertas nostra
cum isti subdimur veritati et ipse est deus noster. Tercia pars de docto-
re malo sive demone. Quomodo angelus malus docet an-
gelum malum sive demonem. Quomodo angelus malus docet hominem.
Ubi agitur de doctoris impietate de doctrine vanitate. de docentis
qualitate. de docendi falsitate de falsitatis per exempla sensibilia
specificatione. Quomodo angelus malus docet angelum malum.

Docet enim demon vel angelus malus. Docet autem demonem et
docet hominem. Ad sciendum de doctrina eius respectu demonis
hoc primo sciendum quod demones in hoc aere caliginoso manent
in quo iniquitatem magnam exercent. et tamen secundum disciplinam
tenent. et suis superioribus subiectionem exhibent. Primum patet per Augustinum
xx. de civitate c. viii dicentem. In hoc aere celo et in terris demonum et
hominum misterria est vita. Et damascenus. Ex hiis angelicis virtutibus

qui fuerant decimi ordinis .x. qui circa decimum ordinem et circa eius custodiam
commissi. a deo erat liber sui arbitrii electione usus est. Propter hanc etiam
habitacionem dicitur aureus celi c. x xiiii. Competit etiam eis aer caliginosus
sic ut tenebrositati quam habent interius concordet locus tenebrosus exte-
rius. Sunt etiam divisi a bonis angelis sicut lux a tenebris. Beda. Eodem
momento quo Genesis primo lux a tenebris dividebatur, secundum Hugonem de sancto
victore bonorum et malorum angelorum divisio localis intelligitur. Illis
in peccati tenebras cadentibus, istis confirmatis in luce iusticie ut lux essent
non tenebre. Unde in secundo sententiarum dicitur c. 4 in hunc aerem caliginosum
sic deiectus est lucifer cum complicibus suis ad probacionem et causam nostre
exercitacionis. Ut etiam dicit in viii libro de trinitate. Tercium est demo-
nes esse spiritus nocendi cupidissimos penitus a iusticia alienos, superbia
tumidos et invidia lividos, fallacia callidos. Et Remigius super epistolam
ad Ephesios. Philosophi dixerunt et etiam nostri doctores opinantur quod ita plenus
est iste aer caliginosus demonibus et spiritibus malignis sicut solis
radius minimis pulvisculis. Secundum patet per Cassianum dicentem
in collacionibus primo. Demonum densitate tanta constipatus est aer iste
qui est inter celum et terram in quo non quieti neque ociose prevolitant ut eos satis
utiliter aspectibus nostris providencia divina subtraxerit. Aut enim terrore
concursus eorum vel horrore vultuum in quo se pro voluntate sua cum libitum
fuerit transformant intolerabili formidine homines consternarentur aut certe
cotidie nequiores eorum exemplis redderentur. Hanc autem inquietudinem
movent triplicem: contra nos diversa vicia suggerendo, contra bonos an-
gelos eos a bono pro posse impediendo, contra demones alios de eorum
victoria superbe gaudendo. Primum patet per illud Ephesios vi. Non est
nobis colluctacio adversus carnem et sanguinem sed adversus principes et
potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum. Secundum patet per illud Danielis
ubi Gabriel loquitur de principe regni persarum qui restitit ei viginti
et uno diebus sed Michael venit in adiutorium et remansit ibi iuxta
regem persarum. Ille enim princeps regni persarum quidam malus angelus
secundum Cassianum erat qui favebat genti persarum et nitebatur impedire
liberacionem iudeorum pro qua Daniel orabat tunc effectum tot diebus ille
malus angelus impediebat et plus impedivisset nisi Michael ar-
changelus in adiutorium advenisset. Et sequitur. Nunquid scis quare vene-
rim ad te et nunc revertar ut prelier adversus regem persarum. Tercium
patet ibidem ubi introducitur quod princeps grecorum. Cum ego egrederer ingressus
apparuit princeps grecorum veniens. Iste intelligitur alius demon qui fave-
bat grecis sibi subditis et erat adversarius tam persis quam iudeis unde
conflictus magnus ibi fuisse intelligitur per istos quatuor Gabrielem
et Michaelem angelum persarum et grecorum. Unde Cassianus. Legimus pre-
terea principem angelum Danieli occurrisse qui favebat genti sibi subdite tam ipse
quam natam persarum videbatur adversus. Ex quo liquido prevenditur
discordias gencium et conflictus ac simultates quas inter se ipsas instigan-
tibus gerunt etiam contra se adverse potestates exercent et illarum vel victoria
gaudeant vel diminucione terreantur. Et ab hoc non possunt inter se esse
concordes dum unusquisque pro hiis quibus preest contra alterius gentis pre-
sulem inquieta semper emulacione contendit. Gregorius xvii libro moralium dicit quod
angelus ille persarum fuit bonus angelus. Sed ut dicit Augustinus libro primo
contra Julianum aliquando inter se eciam doctissimi atque optimi catholice
regule defensores salva fidei compage non consonant et alius alio de
una re melius aliquid dicit et verius. Nota autem quod propter hoc dicitur
principatus potestas vel huius propter conatus conflictus quos habent et
quos exercent et propter alia ut patebit. Tercium principale patet scilicet quod inter se
disciplinam tenent. Est enim in eis quidam ordinis vel aliquis et discipline
condicio. Et de ordine sic intellige. Ordo inchoatur a datis naturalibus
et perficitur in gratuitis secundum ordinum distinccionem modo quod in angelis bonis
sed inchoati sunt in ipsis in statu nature non consumati sicut ad prostrum

gre· Et quia in angelis malis remansit natura· et loco gratie successit culpa· ideo est in eis ordo qui fundatur super excellentiam donorum vel da-torum naturalium quam habet unus respectu alterius· et ratione illius retinent sibi nomina ordinum. Ratione autem culpe similiter dicitur in eis ordo re-mansisse· et hoc quia vel usurpant sibi nomina ordinum vel secundum quod di-gniores fuerunt in natura tenuerunt in culpa· et quia ardentius appeti-ierunt Et magis nequiores fiunt et magis vexant homines· De hac clas-se has duas ordinum quas instar celestium sanctarum virtutum ad-se potestates habere dicuntur· vel ex illius ordinis interioris gradu in quo unaquaeque creata fuerat· unde casum retinentes vel certe de celestibus devolu-tis· ad similitudinem illarum virtutum que ibi perseveraverunt· pro nequitie sue modo in qua unaquaeque in malis crevit· has inter se gradus et ordinum vocabula in parte contraria vendicasse credendum est· De condicione disciplinae intelligere quod in rebus indisciplinatis. magnum pro esse fuit disciplina· nec in spiritibus malis sed multa concordia· tamen quod illud ad hec est inter eos disciplina quam nobis ingerunt passiones quibus nos seducunt· et ex hac discordia contingit quod nemo potest simul et semel vane glorie et fornicationi· gule et superbie· castimonie et [illegible] Unde Cassianus Non esse inter malos spiritus [illegible] conspirationem· nec posse perfecte stare concordiam· etiam in illis viciis quibus communiter oblectantur· ita diffinitum est In nonnullis tamen ubi vel necessitatis communio vel cupiditas caritate invitat consortium· necesse est eos taliter commodare consensum Et in ter-re ut eo autem viciis abscesserit· alii eam fortius adeat acrius impugnan-dum· aut certe si victor exstiterit· alteri lucius tradat similiter illu-dendum Istam ergo disciplinam seu doctrinam intelligo nutus voluntatis quos sibi inspirant vel imprimunt ad quod agendum vel nos temptandum con-veniunt In Ewangelio Cum immundus spiritus exierit ab homine· assumit alios septem nequi-ores se Et nota patet sicut Est enim in demonibus triplex status· pro-cum et post usque ad iudicium· Possunt enim viciis et hominibus et sibi quas ingerunt hominibus· ut spiritus fornicationis tristitie et huius Unde Cassianus Nosse debemus non omnes demones universis hominibus ingerere passiones· sed unicuique vicio certos spiritus incubare· et alios immundi-ciis ac libidinum sordibus delectari· alios blasphemiis· alios pasti tristicia· et unumquemque illud vicium quo ipse gaudet cordibus hominum inserere De hominibus patet quod quidam viri per ducatum possunt alii aliis per illud quod dictum est de Christo Danielis De platone ipsos adunantem patet per quandam visionem quam recitat Cassianus de quodam qui vidit demones congregatos coram suo principe· reddentes rationem de suis exactionibus ex-erceritis Alii autem probant principem suum· alii sequebantur Cui magnifice erat procerior cunctis et aspectu cunctis terribilior· et post alios veniens in sublimi loco sedit. et eum examinasset corpora ipsa· eos qui non obtinuerunt contra nos velut inertes· cum ira et invidia a presentia sua fe-cit expelli Eos qui obtinuerant laudibus extollebat quasi fortis-simos bellatores Et cum accessisset quidam nequissimus spiritus dicens se per xv· annos laborasse eo quendam monachum· que eadem nocte prosterni-ione comperat cum quadam puella et eam persuasisse ut eam retineret· cum magno gaudio eum commendatum a principe tenebrarum et magnificis favoribus cumulatus· Hoc tamen scimus quod sine suo labore confligunt nobiscum Unde apostolus hanc pugnam potest tollere Nobis enim si vincat gaudium impedit Retorquetur enim in eos illa confusio que nos monebat· si ab ipsis victi fuissemus eorum confusio Convertetur dolor eius in caput eius Unde et David timebat dicens Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte ne quando dicat inimicus meus praevalui adversus eum Qui tribulant me exultabunt si motus fuero Et Ieremias :–

Confundantur illi et non confundar ego etc. et duplici contritione contere eos
quia vita duplicat confunduntur. primo quia homines acquirunt beatitudinem quam
illi perdiderunt. secundo quia substantie spirituales a carnalibus vincuntur. unde sunt
versus hec per psalmus. Persequar inimicos meos et comprehendam eos et non convertar donec
deficiant. Quod secundo angelus malus docet hominem. ubi agitur de doctoris impietate

Docet etiam angelus malus hominem. circa quod considerandum notam
doctoris impietatem. doctrine vanitatem et docendi falsitatem.
Impietas in doctore quam crudelis a propheta dicitur et non misericors.
Id est hoc est quod discipulum puerulum et parvulum eligit. electum
instanter erudit. eruditum affligit. et afflictum in fine decludit. Contrarium
communio doctores secundum Quintilianum de institutione artis oratorie. et
Boetium de disciplina scolarium. pueros assumat circa septennium ad discendum
abiles et electos. pro temporis oportunitate docent interpolate. Interpone tuis interdum
gaudia curis. Et secundum Senecam in libro de clementia ad Neronem Non
excarnificat magister discipulum propter simplicis ignorantie defectum. Et secundum
Gregorium Nazanzenum in apologetico. Cum competenter eruditus fuit. dignus
est non confusione vel increpatione sed laude et magisterio. Contraria opposita videmus
in diabolo. Ergo ut dictum est. dyabolus discipulum puerulum et parvulum
eligit. Primum dicit Origenes omelia xii super lucam. Unicuique assistunt duo angeli
unus iustitie et alius iniquitatis. si bone cogitationes in corde nostro
fuerint. et animo iustitia pullulavit. haud dubium quin loquatur nobis angelus
domini. si male. angelus dyaboli. Et Ieronimus super illud Angeli
eorum etc. Magna est dignitas animarum ut unaqueque habeat ab ortu nativitatis
in custodia sui angelum delegatum. Et dicit Gregorius quod unusquisque
habet unum bonum angelum in custodium et alium in exercitium. ut patet
dist. xi libri ii sententiarum. Et Ricardus super [illegible] libro primo exponens illud Actuum
Reliquit eum temptator et accesserunt angeli etc. Duo sunt angeli permanentes
in hominibus bonis et malis. et plerumque secundum dispositionem dei aliquando
recedit angelus bonus prius non recedit sed abscondit se invisibiles
se reddens ante dyabolum. quia nisi velint non videbitur ab eo. Subtrahit ergo
se ut det ei licentiam temptandi astans spectat temptationis eventum. Quando
ergo aliqua male rei concupiscentia super cor tuum ascenderit. dyabolus
in corde tuo loquens te temptat et compellit. Cum si perseveraveris et eum in
corde tuo confregeris. cum te superare non potuerit discedit. Quando ergo recedit
et concupiscentia incipit exultari cor tuum quia contrivisti impetum illum malum. et
quasi quidam spiritus in te tacente. et letatur et gratias agit deo. cognosce quia
recessit a te dyabolus. et post temptationis victoriam accessit angelus et ministrat
tibi et ille in te loquitur et gaudium operatur. Dico autem quod dyabolus eligit
parvulum. quia eum sit semper in insidiis. machinatur ut eum vexet in corpore
et disponat ad pravitatem in mente. Unde est quod quelibet anima racionalis ex quo
unitur corpori. sive in utero sive extra uterum. habet etiam e contrario angelum
sibi ad custodium deputatum. primo ex bonitate divina que solicita est de creatura
sua. Secundo ut angelus per hoc incarnationis caritate primum. Tertio ne corpus
pueri possideatur a demone vel vexetur ab eodem. Quarto quia anima
pueri considerata in se vertibilis est et potest se abilitare ut faciat bonum vel
malum tempore debito. et hanc abilitationem ad bonum facit angelus bonus.
Quinto quia anima considerata prout coniungitur corpori. quamcito unitur eidem
ex corruptione infusa recipit influentiam ut reddatur abilitetur ad malum. et ideo
per oppositum recipit influentiam ab angelo bono ut abilitetur ad bonum. Sexto
quia si anima vegetabilis unita corpori operatur vitam. sensibilis vero motum
et sensum. racionalis que nobilior est. non erit otiosa. Eam statim unita. et
in illa operatione adiuvatur ab angelo. sicut magistri reliquerunt in summis.
Secundo electum erudit. Ingiter enim insidiatur humanis sensibus. Unde Ciprianus
in libro de zelo et livore laborandum ut sentiens inimici vocalis ex omni parte
una ferire possimus repugnemus. Nam circuit ille nos singulos et tamquam
hostis clausos nos obsidens muros explorat et temptat an sit pars aliqua
mebrorum minus stabilis et fida. cuius aditu ad interiora penetratur. Offert

oculis formas ut visu castitatem destinat. aures per canora musica temptat
ut soni dulcioris auditu christianum vigorem solvat et molliat. linguam
contumeliis provocat. manum iniuriis lacessentibus ad petulantiam cedis instigat.
falsa ostentat ut vera surripiat. ad debellandum servos dei semper iniquitatis
et semper infestus. in pace subdolus. in persecucione violentus. Et in
libro xxxiii questionum dicitur quod quibusdam nebulis implet meatus
intelligencie per quos pandere solet lumen rationis radius mentis. Et hylarius
super beati immaculati plena sunt omnia divinis testimoniis et omne hoc va-
cuum quod putatur repletum est angelis. horum ministerium adeptus quis pro
doctrina scit se sub testibus vivere. Nunquam autem cessant a doctrina sua.
Non enim relinquit eos aliquo tempore pruritus vel lassitudo carnalis vel occu-
pacio rei familiaris vel sollicitudo quotidiani victus sicut sit frequenter in
nobis. Tercio disciplinam affligit. Affligit enim dum constans afflicta di-
mittit. Si enim gloria nostra hec est, conscientie testimonium. profecto constans
quid est tormentum. Affligit etiam non tamen secundum constanciam in mente sed fir-
mamentum in carne. unde notamus fornicator ab apostolo traditur satane
ut vexandus in carne. Quinto etiam energumini et obsessi sic a demoni-
bus vexantur ut ea que gerunt vel loquuntur nequaquam intelligant. Quidam
vero noverunt et postea recordantur. quod contingit secundum Cassianum per corporis
debilitatem quando in illis membris in quibus vigor anime continetur. immundus
spiritus insidens. et eis importabile pondus imponens. obscuratis tetrrima
caligine sensus intellectuales obruit et intercipit. quod aliquando facit febris vel
ebrietas vel frigus nimium vel morbus. Unde vero energuminos quos
demones vexant interius. ut non possint operaciones virtutum nisi libero
arbitrio exercere. Unde dicitur hec energia. quedam vis prava et laboriosa
impellente dyabolo exterius. tamen in homine interius facta. Obsessos autem
dico quorum corpora dyabolus non intrat sed exterius in circuitu ea ad modum ca-
stri obsidens impedit ne videant vel audiant vel huiusmodi faciant. Et in vita
beati Bartholomei legitur quod vexant cultores suos immittendo egritudines
corporis. et parando divina vaticinabant sacrificiis sanabant quia sanare vide-
bantur. et ipsi esse quia cessabant a vexacione. Affligit etiam secundum per-
missionem pietatis divine. quando viri perfecti ut quod in eis purgandum est pur-
getur. traduntur sathane corporaliter cruciandi. Sicut abbas moyses vir sem-
ctissimus disputans contra abbatem Macharium quadam opinione preventus
unum sermonem Macharius paulo durius reprehendit. et confestim tam diro de-
moni traditus est ut humana stercora ori suo ingereret. et continuo oracione
Macharii curatus est. Sic propheta in libro regum traditus est leoni ad devo-
randum propter inobedienciam. quam malicia non contraxerat. sed ab alio propheta deci-
ceptus fuerat. Sic etiam de abbate paulo legimus quod tantum abhorrebat
non solum familiaritatem mulierum sed vestimentum et vestem ut cum casu ut ad
prexisset ad visitandum quendam seniorem et occurisset ei mulier. in-
profecto pietatis negocio quasi visu leone mira celeritate redijt ad cella-
m. Ferebat autem in tantum puditatem quod omnem refugiebat turpitudinis occasio-
nem. Sed quia signum sexus feminei execranda credit. ita vexatus
vexatus est paralisi ut nullum eius membrum sive lingua sive pes sive manus
ullum haberet officium. nec sustinere potuit ut ei ministraret ullus sexus. sed
tum femineus. unde in cenobio sanctarum virginum corpus eius delatum
est. que ministrarunt ei cibum et potum et alias necessitates omnes per quadri-
ennium i. usque ad vite sue finem. tamen ex eo quod oleo quando corpus eius
tangebat ungebantur infirmi et curabantur. Habebat autem grandem curacio-
nem ad testimonium sue puditatis et manifestacionem virtutis. et tamen debilitatem
membrorum ex dispensacione divine bonitatis. Quarto in fine deludit. Sed
enim secundum Gregorium sunt minores in pena qui fuerint minores in culpa.
Et Beda super apocalipsim libro secundo sic ait duplex est. ut ait Ieronimus. offi-
cium angelorum aliorum scilicet qui premia iustis tribuunt. aliorum qui singulis cruciatus
prestant. Unde scriptum est. Qui facit angelos suos spiritus et ministros flammam
ignis. Ego autem puto sive predicavi quod ille malus angelus qui homines

decipit ante mortem illudit ei et torquet post mortem. Quare enim arguant
et deludant eos quos deceperunt. Hilarius super beati immaculati. Dyabolum
viciorum nostrorum inventorem debemus metuere pro tanto quia omnem amplitu-
dinem mundi huius obtinentem, cui dulce est nos peccare, ut peccatorum nostrorum
testimonio glorietur. Est enim hec ipsa calliditas eius peccandum instigare et
peccantes arguere. Unde dicitur accusator fratrum nostrorum. Ideo dicit Augustinus in libro
de confessione quod nichil est verisimile similius actibus demonum. Ieronimus
super Ezechielem libro ii. loquitur alibi deus per prophetam dicens tradam eum
in manum pessimorum qui vere eos torqueant. Neque enim boni sed mali an-
geli tormentis prepositi sunt. Notandum quod demones assistunt anime exeunti
a corpore. Parisiensis in libro de similitudinibus ponit exemplum de lebore
Et in libro Petri Damiani de eadem re. sicut scripsimus in tractatu de morte

De doctrine veritate

D[e] doctoris crudelitate visa videamus veri-
tatem in eius doctrina. Ad quod primo videndum est de sapientia quam
perdiderunt et non habent, et de scientia quam docent. Circa primum
nota quod perdiderunt puritatem sapientie, retinuerunt autem subtilitatem
intelligencie, acquisierunt diuturnitatem experiencie, continent inimicitatem
nostre salutis. Primum patet per Damascenum dicentem quod a deo demon clarissimus et lu-
cidissimus est creatus. Et Bernardus: superbus ille lucifer lucem perdens
non ignem habens, alio tamen crinitus ale, tamen non potuit facere hoc volando.
Exultavit enim lucidus esse non fervidus, non intensio. quod seraphim su-
ingit. Non igitur stetit quia contempsit, sed volare potuit quia prospexit. In-
flamavit enim eum sua scientia, et ideo hoc est mirum si perdita est eius sapientia,
quia non est vera sapientia ubi non est pietas, sicut probatur xiiii de civitate c. v.
iii. Statum enim parem habuerunt boni et mali angeli, sicut probatur
in libro de casu angeli. Neutri tamen de sua confirmatione vel casu cer-
ti fuerunt prius, sicut probatur xi de civitate c. xiiii. et in 2o libro super Genesim.
Sed angeli boni ad deum conversi sunt et veritatis peritiam cognoverunt, et in
veritate incommutabili creatoris cognoscunt. Unde sapientiam mali perdiderunt.
Unde est quod sicut eos fecerit decipi, tamen in virtute boni nequeant
falli. Unde et Dyonisius dicit quod in demonibus est furor irrationabilis, amens
concupiscentia, fantasia proterva. Fantasiam appellat potenciam in eis in qua
varie similitudines apparent. Quare dicitur proterva, quia ipsa obviant et re-
sistunt veritati intellectus, quod est proprie. Non autem dicitur fantasia in eis
que est vis sensitiva collativa sensibilium per sensus particulares preceptorum ipse.
Quod dicit Gregorius in moralibus xxxiii. Appetitum celsitudinis vertit in rigo-
rem mentis et quasi quoddam sibi pabulum sue vertendum invenit in iusticiam
insensibilitatis. Secundum patet per Augustinum libro x de civitate: demones inquit quia
vocabulum grecum est a scientia nominari dicitur. Est enim scientia sine caritate et
ideo tamen inflati sunt ut honores divinos sibi velint exhiberi. Et in
sententiis similiter dicitur quod licet sint per maliciam obstinati, vivaci tamen sensu
non sunt penitus privati. Et Bernardus de utroque seraphin duabus alis ve-
lant caput et duabus pedes domini, ut nec alta nec profunda eius ma-
ligni valeant spiritus contemplari, medium autem eidem relinquitur ad videndum
sed usque ad imprudencium. Ille ego qui ita plenus erat sapientia Ezechielis xxviii
hec inmitti nulla deformata. Tercium patet per illud Augustinus x de civitate: demones
non sicut angeli sancti eternas temporum causas et quasi cardinales in dei sapientia
contemplantur, sed quorundam signorum nobis occultorum maiori experiencia tempora nobis
et multo plura futura prospiciunt. Experienciam vocat diuturnitatem temporum, de qua
Ysidorus de summo bono libro primo c. x. Triplici acumine scientie vigent demo-
nes, scilicet subtilitate nature, experientia temporum, revelatione superiorum spirituum. Tamen hec
scientia quia multis preterita adiguit. Unde Ieronimus super illud Ephesios ubi ondit
quod innotuit per ecclesiam angelis misterium sapientie dei. dicit Angelice digni-
tates prefatum misterium ad purum plenum non intellexerunt, donec passio Christi
completa est, et apostolorum predicatio per gentes dilatata. Unde secundum incrementum
supra [margin: supra] in temporibus Augustinus vestra ad in[illegible] in sua dicitur perfice et dilatione que
magis et magis diligunt et cognoscunt. Quartum patet per Augustinum super Iob

libro primo dicitur sic Circuiui inquit terram et perambulaui eam chala
est hec gloriositas tua terram circuis et ad celum non redieris Circuis eam non
terrenis gressibus sed spiritualibus perscrutationibus terram circuis tamen spiritus volas
et ea que dicuntur voce cunctis audiens et que operibus fiunt videns ea
vero que in corde tractantur nesciens Si enim cogitationes hominum dyabolus
sciret nichil boni facere permitteret sed omnia bona mox ut cogitatione concepta
essent destrueret Et in libro de ecclesiasticis dogmatibus Interiores animi
cogitationes dyabolum non videre certi sumus sed motibus eas corporis ab illo
et affectionum indiciis colligi experimento didicimus secreta autem cordis solus ille
nouit ad quem dicitur Tu solus nosti corda filiorum hominum Ex hoc patet
quod scire certitudinaliter de natura sua non possunt interiora nostra Coniecturare tamen
possunt per signa in nobis forinsecus existencia et motus siue qualitates af-
fectionum interiorum detegunt sicut dicit Augustinus ad Nebridium Arbitror omnem
motum animi aliquid facere in corpore Et de hoc ponuntur duo exempla in
libro de Collationibus patrum Enim suggesserint demones castrimargiam
si viderint monachum ad fenestram crebro oculos ad solem curiosius erexisse
vel de hora percunctantem inquisisse cognoscunt desiderium gule fuisse su-
sceptum Et insuper Ille ut non modo vindicte nimis delectari certi ratione
cognoscunt ad cuius instigationem mox quondam motu corporis vel nutu con-
sensum comminationem quem ab eo fuisse perditum viderint Aliud exemplum
est de latronibus qui nocte percuciunt aliter arenas minutissimas ut
opes reconditas quas videre non possunt tinnitu deprehendunt et ita ex illa
sensum pertinacie veniunt in metalli exquisiti noticiam sic ut thezaurum
nostri cordis explorent demones velut arenas quasdam suggestiones
nobis noxias inspergentes ut secundum illarum qualitatem affectum corporum vi-
derint inerisse velut quoddam de intimis cellariis prodente tinnitu
quid sit reconditum in abditis interioris hominis cognoscunt Aliud ex-
emplum ponit Ysidorus libro iii° sententiarum ait enim Non de bene operans
dyabolus cordis occulta rimatur sed ex habitu corporis et gestibus esti-
matur quid versemus intrinsecus Vnde et cetera Semper ut insidiator positus si
pulchram mulierem nobis crebro viderit respicere mittit cor amoris iaculo
vulneratum et levem cogitationum nostrarum scintillam fomitibus suis infla-
mat Nota autem exemplum quod ponit Augustinus in libro contra achademicos primo
de quodam Albicerio qui reuelabat occulta cogitationum et cum respiceret
bias tunc dixit statim versum Virgilii de quo cogitabat et ostendit quod
arioli predicunt etiam cogitata Virtute dyabolica qui percellit nos acumine et
subtilitate sensus racione vero etiam non. De doctrine qualitate demonum

Doctrina malorum angelorum quam docent satis est varia cum non
sit contraria docent enim vel ea que sunt curiosa ut quando pre-
dicunt futura contingentia vel ea que sunt perniciosa ut quando sug-
gerunt vicia vel que sunt superstitiosa ut sunt maleficia vel
ea que sunt presumptuosa ut quando faciunt et tendunt ad mirabilia Et
circa futura contingentia sic notandum Demones cognoscunt futura quedam
Sed futurorum quedam sunt manifesta quedam occulta Manifesta sunt illa
que habent causam determinatam et infallibilem sicut ea que attenduntur
circa motum corporum supercelestium in quibus est causa determinata ut eclipsis
solis et lune et huiusmodi talia futura cognoscunt demones Aliud vero genus
est futurorum manifestorum ut sunt ea que habent causam determinatam tamen
fallibilem ut ea que sunt secundum naturam inferiorem Dico eos habent
causam determinatam quia intencio nature mouet determinate ad vnum Ideo
fallibilem quia potest impedimentum accidere ut si terra bona bene seminata et
culta efficerit pinguem fructum causam habet determinatam in natura et
tamen potest impediri hec enim possunt cognoscere demones qui norunt naturas
rerum Alia sunt futura occulta ut ea que habent causam indetermina-
tam et fallibilem sicut illa que sunt a nostra voluntate Indeterminatam
causam dico quia voluntas que est eorum causa est ad opposita fallibilem
dico quia possunt etiam volenti perficere multa impedimenta accidere Talia

non norunt demones · nec alia creatura nisi solus deus Si tamen talia futura
predicunt aliquis · hec est per revelacionem divinam vel angelicam si vera sunt · vel
propriam presumpcionem si falsa sunt · hec ergo futura contingencia predicere ipsi non possunt
quia hoc predicere talium · cadit in genus divinacionis · et ipsi demones adhuc
habent appetitum inordinatum eius quod est esse deum · ideo maxime predicunt
suis cultoribus talia ut exhibeatur eis cultus divinus et credantur dii Unde
patet quod talia requirere ab eis · genus est infidelitatis Ysa xli Annunciate
que futura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos Circa vero futura
et ipsi demones falluntur et illi qui adherent eis falluntur Et utrique duo-
bus modis Demones autem primo modo sic quando deus vel angelus impe-
diunt illud quod ipsi estimaverunt eventurum Unde Augustinus in libro de divina-
cione demonum Falluntur demones quia cum suas disposiciones pronunciat
ex inproviso aliud desuper iubetur quod eorum consilia cuncta perturbat Secundo
falluntur hoc totum causam non acceperunt Unde Augustinus ibidem Fal-
luntur eciam ex causis naturalibus futurorum sicut medici naute et agricole
longe quia prestancia per aerei corporis sensu sollerciore et exercitacione pro-
sunt Falluntur autem qui adherent eis primo quia aliter eveniunt quam puta-
verunt demones qui revelaverunt eis Falluntur eciam quia mentiuntur eis
et in hoc letantur · Unde Augustinus in eodem libro Falluntur demones studio
fallendi et invida voluntate qua hominum errore letantur Sed ne apud cul-
toribus suis pondus auctoritatis amittant illud agunt ut interpretibus
suis signorum quam coniectoribus culpa attribuatur quando decepti fuerunt vel
mentiti Unde est quod demones conqueruntur in libro Termegisti ad Asclepium
de subversione templorum suorum quam predicebant · et de eversione templi
Serapis que in Alexandria facta est Ad quod solvit Augustinus in libro de
divinacione demonum quod aeromancia sensus et celeritate motus et experiencia
temporum et revelacione spirituum superiorum · possunt contingencia scire et predicere pre-
nunciant eciam illa que futuri sunt quia accipiunt sepe potestatem
morbos immittere · et aerem viciando morbidum reddere et cultoribus suis
et amatoribus hominum maleficia persuadere · de quorum moribus certi sunt
quod acquiescent suggestioni eorum persuadent autem eis invisibiliter subti-
litate nature sue penetrando corpora hominum non sencientium et inponendo
quasdam imaginarias visiones cogitacionibus eorum sive dormiencium
sive vigilancium · que anima trahat in se et consentit Unde Augustinus ibidem
Neque enim quia previdet medicus quod non previdet eius artis ignarus ideo
iam divinus est habendus Quid autem mirum si quemadmodum ille in corporis
humani vel perturbata vel modificata temperie · seu bonas seu malas
futuras previdet valitudines Sic demones in aeris affectione atque ordina-
cione sibi nota nobis ignota futuras prevident tempestates aliquando
et hominum disposiciones non solum voce prolatas verum eciam cogitacione conceptas
cum signa quedam ex anima exprimuntur in corpore tota facilitate perdiscunt at-
que eciam multa futura pronunciant · aliis videlicet mira qui ista disposita
non noverunt Sicut enim apparet concitatior animi motus in vultu ut ab
hominibus aliquid forinsecus agnoscatur quid intrinsecus agitur · ita non debet
esse incredibile si eciam leniores cogitaciones dant signa per corpus que
obtuso sensu hominum cognosci non possunt Circa vicia autem sic est tene-
ndum quod in demonibus tot sunt nocendi studia quot sunt in nobis
vicia Unde pleni sunt viciorum incentivis quibus nos inflamant in
in peccatis hec enim ponunt ante cordis faciem · ad que noverunt facilius
inclinari mentem Unde Job Absondita est in terra pedica eius
et decipula eius super semitam Non enim est inventor viciorum sed in-
centor viciorum sicut dicit Ysidorus iii° libro de summo bono ca° v°
Neque enim alibi concupiscencie fomentum succendit nisi ubi prius prave cogi-
taciones et delectaciones apparent · quas si repperiunt ille confestim abscedit
Et infra Circa porte temptat qua per crescente humore facile incli-
nari hominem ad vicia conspicit ut secundum humoris complexionem adhibe-
at temptacionem Unde Balaam populo Israel ex ea parte precipicium ostendit

laqueos ex qua scripsit eos facilius lapsuros. Et ho(c) s(e)c(un)d(u)m Cassianum
s(e)c(un)d(u)m q(uod) sunt d(iu)ersi t(em)p(o)r(u)m viciorum. sunt d(iu)ersi demones. Quidam quos fa-
unos appellant seductores et ioculatores sunt isti obsident certa loca et
p(er)euntes decipiunt et fatigant sine lesione magis delectati in eor(um)
fatigacione et illusione q(ua)m corporali lesione. Alii inquietus incubacionib(us)
sed eciam tiscenuito ut illi de Lucano. p(ro)pter quorum metum p(re)terire non
audebat. hii gaudent bellis et effusione sanguinis. Alii corda eor(um)
sp(irit)uant sicut ille in lib(ro) regum qui ait Ero sp(iritu)s mendax in ore
o(mn)i(u)m p(ro)ph(et)arum eius. de quibus ap(osto)l(u)s Attendentes sp(iritib)us et doctrinis
demoniorum in ypocrisi loquentes mendacium. Unde sicut dicit Cassianus
Auditus est demon apertissime confiteri se p(er) arrium et Eunomium impie-
tatem sacrilegii dogmatis edidisse. Unde Augustinus in vi. confessionum. Audit
quod diabolus loquitur per os hominis suadentis malum. Alii sunt eciam
demones surdi et muti. Sunt et incubatores libidinis. Sunt et noctur-
ni diurni et meridiani. Sunt et qui p(ro) nomina ferarum designantur. Sunt
et pilosi. Sirene lamie. ulule. struciones. heriei aspides. basilisci. leo-
nes. dracones. scorpii. Que nomina non sunt eis casu indita. sed pro
excellencia malicie sub aliqua aliarum ferarum qualitate quibus nos ad mala
instigant. Alius enim leo appellatur p(ro)pter vehementiam furoris et rabiem
sue ferocitatis. Alius basiliscus p(ro)pter mortiferum venenum. quod prius quam
senciatur intimit et ita de aliis. Pilosi autem sicut dicit Haymo super
deom Ysayam desertam gemitus hominum sunt hii parue fidei homines qui
in paludes et eciam cathino descendunt. Syrene ut dicit glosa super Ysa-
iam dicuntur portentum diaboli quod dulci cantilena decipit naui(g)antes ut
clamdant aures. Dicit Ysidorus vi. ethimo(logiarum) c(apitul)o. q(uod) pilosi dicuntur incubi
quia sepe mulieribus constupranando eas exstitit inprobi. Et hanc in-
incubone vocat. Romani faunum ficarium dicunt. Lamie fabulose dicun-
tur rapere infantes et eos lamare. hii omnia vicia docent. tam p(er) se q(ua)m
p(er) suos. Et quot sunt genera temptacionum. tot habent duces demoniorum.
de quibus dicere modo non est ad propositum. sed ubi agitur de superstitione
circa magicam. Circa malefitia sit. videmus q(uod) locum habent et locum
que frequentem in coniugiis et prestant coniugio impedimentum sicut patet
extra de frigidis et maleficiatis et xxxiii. q. i. Si per sortiarias et
tamen est satis mirabile. cum demones magis velint aliqua luxuriari quam
continentes esse. Ad quod michi videtur q(uod) in hiis maleficiis quatuor concurrunt
primo pro diuina iusto iudicio et si latente permittens secundum est. operacio
diabolica. Nam demones vigeant admonima sensus et cognicione na-
turalium. Tercium est materia congrua ut lapis vel herbe que habent occul-
tam virtutem vel saltem que habere videntur ut sit materia illa non causa
ut causa. hec dico p(ro)pter experimenta quorum nulla videtur racio in mundo
ad producendum effectum suorum. Quartum est familiaritas aliqua vel mani-
festa vel occulta inter demones vel homines et ideo per caracteres invo-
cationes coniurationes sacrificia signata sepulchra que persuadet hominem. facit
se invocari ut videatur cogi ad indicium maioris decepcionis et tunc
docet operacionem aliquam facere vel herbam vel lapidem invenire vel alias
huius. Et cum ille se parat ad cognoscendum suam impedit eum tum ne
cognoscat eam. fortiter stringit venas vel obtinet meatus. ita q(uod) non possit
semen ad debita receptacula huic operi deputata pervenire. quod facile
est facere diabolo propter sue nature subtilitatem si a deo permittatur. Et assi-
gitur vel lapidi vel caracteri aut huius. et eum dicunt hominem impedimen-
tum ultra tres annos iudicatur impedimentum perpetuum. hec autem omnia ma-
leficia reprobantur xxvi. q. iiii. et v. Que consistunt in aruspiciis au-
spiciis auguriis p(er)ditos somnis sacrificiis sortilegiis philateriis suspen-
sionibus ligaturis manticis astris horoscopistis salutaribus. quibus demones

pervertunt cupidos et vanos homines qui iuxta Pauli sententiam sanam doctrinam
non sustinent sed ad sua desideria coacervant sibi magistros prurientes auribus et
a veritate auditum avertunt. Omnia huiusmodi artes noxie superstitionis ex qua-
dam pestifera societate demonum et hominum, velud quasi pacti infidelis
et dolose amicitie constituta sunt repudianda et fugienda a catholicis sicut
dicit Augustinus in libro 2o de doctrina christiana. Vocantur autem aruspicia quia
sunt horarum inspectores ubi in agendis negotiis observantur hore et dies.
Unde aruspices etiam exta pecudum inspiciunt et ex eis futura predicunt. Au-
spicia sunt idem quod auguria eo quod circa volatus avium utrique intendunt. Sed
auspiciorum duo sunt genera. Unum quod pertinet ad oculos scilicet vo-
latus. Aliud quod ad aures scilicet garritus. Primum dicitur auspicium quasi
avium inspectio dum volant. Aliud augurium quasi avium garritus dum
clamant. Hoc autem Frigii primi invenerunt. Vocantur autem prestigia quia
prestringunt aciem oculorum ut dicitur in libro de ante. De sompniorum inter-
pretationibus patet quorum ars partim est naturalis partim superstitiosa. Artifi-
cialis in eo quia ponit similitudines et facultates nature et artis in-
spicit et secundum hoc de complexionibus et passionibus anime iudicare. Su-
perstitiosa in eo quod caret intelligentiis que sunt in motibus fantasmatum
solum secundum sententiam artis. Sacrificia sunt in sanguine in quo delectantur
demones et hec subserviunt nigromantie. Unde nigromantia per-
quorum precantationibus videntur mortui resuscitati divinare et ad interro-
gata respondere. Nigros enim grece mortuus, mancia divinatio dicitur. Unde quo-
circa nigromantia dicitur sanguinis aque mistura et colore sanguinis
demones [illegible] provocantur. Sortilegi sunt secundum Ysidorum 8o ethimolo-
giarum qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu apostolorum vo-
cant sortes divinationis scientiam profitentur aut quarumcumque scripturarum inspectione
futura promittunt. De philacteriis dicitur in concilio Laodicensi quod ipsa sunt
animarum vincula. Et consistunt in ligaturis que etiam medicorum disciplina con-
dempnat. Scripture sunt caracteres ligature aut in quibusdam rebus suspen-
dendis et ligandis. [illegible] sunt divinationes in elementis quatuor terra
aqua aere et igne. Unde quatuor mantice originem sumpserunt. Nigroman-
tia ydromantia aeromantia piromantia. Circa astra negociantur astrologi
qui dicuntur genethliaci quia considerant dies natales et genesis hominum per
duodecim signa describunt et considerantes quis quali signo natus fuerit even-
tus vite eius predicant. Hii dicuntur vulgo mathematici et antiquitus magi.
Que scientia usque ad Christum fuit permissa ut Christo edito nemo deinde na-
tivitatem alicuius de celo interpretetur ut dicit decretum. Et dicit [illegible] quod re-
quirere stellarum cursus et eventus et hiis futurorum rimari hoc est observandum
egyptii quod Christo Jordane hoc est suscepto baptismo non debet exerceri. Ho-
roscopiste dicuntur qui horas nativitatis speculantur dissimili diverso fato.
Salizatores dicuntur qui dum eis membrorum aliqua pars salierit aliquid
prosperum vel triste sibi portendit significari. Aut sicut dicit Augustinus de doctri-
na christiana si inter ambulantes amicos lapis aut puer medius inter-
venerit et multa huius que dicuntur ibidem. In omnibus autem magicis
hiis que sunt x. immo plurima est exerceri ut sunt cultus demonum cultus
stellarum et lunarum cultus elementorum cultus ydolorum cultus ymaginum
cultus figurarum caracterum et sigillatorum cultus verborum et nominum cultus [illegible]
et hominum cultus [illegible] et verborum mirabilium cultus invocationum et vocum
inventarum. De quibus alias dicendum. Hec enim doctrine sunt demonum
ad vitia instigantium. Circa mirabilia. Notandum est quod sicut dicit Augustinus in
xi super genesim habent angeli boni et mali opera quedam sicut magi
Pharaonis. Unde sicut locutus est serpens ad Evam sic asina
ad Balaam nisi quod opus illud fuit dyabolicum, hoc autem angelicum. In
hiis potestatibus sunt boni angeli mali nec possunt mali nisi quod
permittuntur. Hoc ergo concesso quod angeli mali operantur mirabilia in elementis
et elementatis secundum causales seminales tamen a bonis angelis differunt. Et
de operatione eorum in elementis dicit Gregorius 2o mor. Sathan [illegible]

a deo potestate ad usum sic necessariae eadem elementa convertere possunt. Nec moveri debet si spiritus de sinistris pietatis turbare in ventos aerem possunt, ad nichil concitare, quia et deputatus in metallo ad usum aqua et igneus servit. De elementis autem quantum ad rationes seminales dicitur quod homo formas artificiales sicut ymagines et signa quas per dyabolus facere potest; formas autem naturales virtute aliena ut dicitur per quas ipsa autem virtute non potest per tamen naturam et adiunctione concipere colligendo adiumenta sive quasdam causas quibus adhibitis natura operatur causas et faciliores qui facit sine illis adiunctis et tamquam exemplaribus et seminalibus rationibus quibus deus indidit potenciam producendi simile ex se. Demones autem cognoscunt illa semina et tamquam loculos ubi ea disponunt et aptant ad aliquibus que sunt facere et tandem deo operante nature educitur forma completiva et hoc tangit Augustinus et magister in libro sententiarum. Nullo tamen dicitur producere formam completivam vel maxime in rebus nobilibus unde Augustinus in viij° de civitate Non solum animam sed nec corpus ullo modo demonum arte vel potestate in membra vel etiam lineamenta bestialia veraciter posse converti. In rebus nobilibus dico quia ranas et huiusmodi animalia vilia hoc permittitur facere secundum Augustinum in memoriam predictis factis de hoc Augustinus in libro de trinitate c. vj. Aliud est enim ex intimo ac summo cardine causarum conde ac ministrare creaturam quod qui facit solus creator est deus. Aliud autem per distributis ab illo viribus et facultatibus aliquam operationem forinsecus admovere ut tunc vel tunc sic vel sic exeat quod creatur. Ista vero originaliter ac primordialiter in quadam textura elementorum cuncta iam creati sunt sed acceptis oportunitatibus prodeunt. Nam sicut matres gravide sunt fetibus sic ipse mundus gravidus est causis nascencium que in illo non creantur nisi ab illa summa essencia ubi non oritur nec moritur quod nec incipit nec desinit esse. Adhibere autem forinsecus accidentes causas que tamen et si non sunt naturales tamen secundum naturam adhibentur et foris erunt quod secreto naturae sinu abdita continentur erumpant quodammodo et foris creentur explicando mensuras et numeros et pondera sua que in occulto acceperunt et ab illo cui omnia in mensura et pondere et numero disposuit non solum mali angeli sed etiam mali homines possunt. Et infra Quarundam vero quibusdam herbis et humoribus vel ita obrutis vel ita contritis vel ita commixtis que animalia nasci soleant quorum si quis tamen demens audeat dicere creatorem. Quid ergo mirum si quemadmodum potest nosse quis nequissimus homo unde illi vel illi vermes muscae nascuntur. Isti mali angeli pro subtilitate sui sensus in occultioribus elementorum seminibus noverunt unde rane serpentes nascuntur et hoc per certas et notas temperamentorum oportunitates occultis motibus adhibendo faciunt creari non creant. Sed illa homines que solent ab hominibus fieri non mirantur. Differunt autem operantur boni et mali quia licet conveniant in materia tamen intentio malorum ita est quod ipsa sunt ad deceptionem et inanem gloriam. Sed bonorum ad utilitatem et dei gloriam. Unde super illud dixit iiii Si filius dei es mitte te deorsum dicit Crisostomus Quid ex hoc poterat cognoscere quod esset filius dei Videte volare per aerem non est proprium opus dei quia nec hoc utile alicui nec ad animam nec ad corpus. Si ergo nulli utilem est nec proficit ad salutem volant autem ab procacitate propter ostentationem solam hoc facit et est potius adyabolo quam ex deo. Et sic distinguntur quia miracula malorum sunt ita vilia ut rane ranas et serpentes que de facili exeunt in esse ex nature sicut patet quod de solis apparuit in vere rane habet. Circa distinctionem quia ibi operatur dyabolus hic deus. Distinguntur ergo qui boni secundum Augustinum faciunt mirabilia per publicam iustitiam mali per signa publice iustitie et per familiaras et privatos contractus boni habentur bonam fidem que iustificat et que utilis et publica est et ideo dicitur

Catholici. mali autem quidam habent fidem informem et videntur habere opera propter signa que faciunt. quidam etiam ex eis qui dicuntur magi propter familiaritatem quam habent ad demones huiusmodi faciunt. Hiis ergo modis demones docent suos cultores.

¶ De docendi falsitate

Doctoris autem visa impietate et doctrine vanitate. sequitur de docendi falsitate. Cuius falsitas consistit in fallacia virtutis sensitive ymaginative intellective et affective. Et de sensitiva patet sicut dicitur in libro lxxxiii questionum quod malignus spiritus sensibus nostris immixtus inficit anime sanctitatem lucem quoque mentis obumbilat. Serpit hoc malum per omnes aditus sensuales. dat se figuris accomodat coloribus adheret sonis. odoribus se subicit infundit saporibus. Modus autem iste quo ludificatur sensus potest esse vel ab exteriori vel ab interiori. Ab interiori quando ymaginativa formaliter intendit fantasmatibus et ex vehementia intencionis illius similitudo movet spiritus et videtur esse similitudo rei ipsa res. Sicut in freneticis propter ascensum fumositatis ad cerebrum videtur eis quod multa videant que non sunt sibi presencia. Sic potest dyabolus commovere intencionem ad ymaginem corporum vel formas aliquas commiscere et spiritum animalem commutare et sic apparent ei fantasmata intra vehementer commutatam fantasiam et quibus anima vehementer intendit. ibi videtur esse extra et ludificantur sensus corporales. Et hic modus potest elici ex Augustino xii° super genesim ad litteram. Cum nimia intencione cogitacionis vel aliqua vi morbi vel commixtione cuiusdam alterius spiritus ille vertitur corporalium exprimuntur ymagines tamquam ipsis sensibus corpora presententur manente tamen etiam in sensibus corporis intencione. sic videntur que in spiritu fiunt ymagines corporum quemadmodum per corpus ipsa corpora. ita sicut cernatur aliquis homo presens oculis et alius absens spiritu tamquam oculis. Nam experti sumus sic affectos et cum eis loquentes qui vere aderant et ad alios qui non aderant tamquam adessent. Alius modus est quem tangit Algazel. Quando anima in apprehendendo formas debilis est. tunc velocior est fantasia ad commutandum exemplificando illud quod videt anima. sicut hominem mutat in arborem vel in aliud quod habet aliquantulam comparacionem ad id quod videt et semper commutando propter debilem apprehensionem sensibilem et apprehensionem debiliorem et fantasiam fortem et commutacionem sequitur oblivio instituti quod videt prius vel quod videt et loco eius formam ponit aliquam dicens illam esse quam vidit. Hec autem facilius est ludificacio demonum. Ab exteriori fit duobus modis. Primo quando turbantur sensus ut cum humor colericus ascendit ad oculos. videntur omnia exterius rubea. cum melancolicus humor videntur omnia terribilia et ita de aliis. Vel etiam experte ut cum aliqua posicione palearum et disposicione candele dicuntur apparere serpentes pro paleis. Hec autem norunt demones et in hiis habent potestatem. Hic constat alius modus ab exteriori et est cum res visibiles non presentant ad sensum ut visus sensitiva attingit rem visibilem et sic ludificantur sensus. De ymaginativa patet sic. Duobus modis illuditur. Primo naturaliter ex vaporibus resolutis ex cibo et potu insurgentibus organum ymaginacionis in quo sunt commendate similitudines rerum que ibi aliquando abstrahuntur et alienat hominem a se. Cum nichil sic esse credit homo nisi illas similitudines que movent ut res. sicut egere de colera sompniavit de flammis ardentibus ad ignem. et statim cum resolvitur fumus et evanescit. sompnium incipit evanescere et evanescit. Alius modus est ex operacione demonum. statim cum applicant se fantasie offerunt ei fantasmata que recipit et habet se sicut illa et credit se esse ea quorum similitudines offert ei. Et sic exemplum de quodam arrepticio quem dyabolus dementaverat adeo ut credit se esse lupum. et diebus arrepcionis sue ponebat eum dyabolus in loco abscondito et tempore absconsionis sue dyabolus in lupum hominibus inpetebat et ipse credebat se facere has invasiones et impeticiones et alii homines credebant de illo quod hec ille videbat. donec sanctus vir

quidam predicavit · quod non erat ille homo lupus sed dyabolus hec faciebat
in lupo vnde ostendit eis hominem iacentem quasi mortuum et dormientem
quo excitato ostendit eis ex alia parte lupum et sic curatus est ille homo
et vidit se non esse lupum et alii similiter · lupus enim ita phantasiatus erat
in organo ymaginationis sue · quod nichil cogitabat de se ille homo
et sic erat in illo exemplo de quo xviii de civitate dei c. xviii · qui vi-
debatur sibi omnia portare ad iumentis et ita videbatur cum aliis de eo-
dem · dyabolus enim portabat omne quod ille putabat se portare et ab
aliis putabatur eum quod ille portaret · sed vere patiebantur in organo y-
maginationis vnde augustinus phantasticum aut illud velut incorporatum in
aliorum animalis effigie appareat sensibus alienis · talis quod sibi esse ho-
videatur sicut talis sibi videri posset in sompniis et portare onera · que
omnem si vera sunt corpora portantur a demonibus ut illudatur hominibus
partim vera hominum corpora partim in nubibus falsa cernentibus · Volunt tamen
quidam dicere quod licet offendat ymaginationi non tamen imprimunt sed faciunt que-
dam in corpore ad que sequuntur impressiones vel transformationes impresse in yma-
ginatione sed offeruntur forme extra et deferuntur per quosdam spiritus ad
ymaginationem qui spiritus sic quodammodo tonales ymaginative sonantes
est enim ex quadam individua connexione eius ad corpus ut cadav-
eribus sic patitur pars ymaginativa tales habet impressiones prout dicit
plerumque quod anima corrumpitur sine unitate · quando intellectus corrupto sine
unitate · Sed sic offerendo sic imprimendo hoc fiat certi sumus quod et bo-
nus angelus ingerit anime sancte similitudines et angelus malus
similiter quas scriptura vocat immissiones prout dicit Bulgarius super capitulum
in illo sermone Collum tuum sicut monilia · sic etiam diuina aliquid
extendunt · sive ad speciem nimii splendoris sive ad doctrine visum
capitulo iiii · vnde adducitur ymaginatorie quodam intra nostra simili-
tudines purissimi ille ac splendidissimi veritatis radius et ipsa anime toleran-
tis formari in nobis sanctorum angelorum suggestionibus · sicut econtrario
bonitas et malas nostri immissiones per angelos malos non dubium
est · Et fortassis hinc illud est spiritualis et corporalis ut dixi per quod videt
dicit apostolus · et istiusmodi penne pulsans quod ymaginibus angelorum quod
manibus fabricatis De intelligentia patet sic Nec eam que in intel-
lectu nostro sunt venit dyabolus ut supra patuit · nec aliquas cogita-
tiones nobis immittit · sed quicquid offerat ab exteriori · in anima est
quod fugiat vel repugnatur ablato libero arbitrio voluntatis · eo tamen
anima non est sua utilia occupata vel eam est ociosa tunc offert ei species
ymagine · quam de facili capit nisi curat se ad ea que pertinent
ad salutem · Vnde Crisostomus li. de collacionibus patrum dicit Inmiscere
est vndecim cogitationibus non eum nec tamen totum vel in usum vel illius spiri-
tibus elucendum est quia eas nobis nititur ingerere · aliquid nec in hoc
liberum manet arbitrium nec in nobis staret nostre correctionis industria
sed est in magna ex parte ut cogitationum qualitas emendetur et vel
sancte ac spirituales vel terrene in cordibus nostris vel terrene carnales que
concrescant · ideo ingiter adhibetur lectio et ingis scripturarum meditatio ut
exinde nobis spiritualis memorie prebeatur occasio Dico autem secundum Cassia-
num quod triplex est in nobis cogitationum principium Et deo Math. x. Cum steteritis
ante reges et presides nolite cogitare etc. Est quando compungunt cogita-
tiones de preteritis vel attendunt de futuris vel illuminant de spiritualibus visione
Ex nobis autem habent principium ad naturaliter recordantur eorum que
vidimus vel audimus Cogitationes dicit augustinus Ex dyabolo autem in
Nota Cypriani et eum spiritus medius etc. Vnde ex dyabolo dicitur
habere principium exterius · ad nos nititur subvertere · tum vitiorum oblectatione
tum occultis insidiis De efficientia patet sic · dicitur angeli intellectum

cogitacionum non affectionum vel voluntatum. Est autem triplex modus incendendi
cogitaciones et inflammandi eas ad malum secundum perceptibilia exteriora per fantasiam
formata interiora per illuminaciones super species abstractas. Duo primi modi possunt
convenire demonibus tamen ex ordinacione divina, ex permissione divina. Tercius
modus non convenit nisi bonis angelis. Indignum enim esset ut angelus
malus perficeret animam quantum ad illam partem que immediate debet subici deo. Item
quia et deum non movet nisi gracia per quam adheret deo vel substancialiter
bonus gratum, que perficit animam ad gloriam suscipiendam. Et hic est angelus
incendens cogitacionem ad bonum. Voluntatem autem incendere solius dei
est. Ipsa enim voluntas immediate deo coniungitur. Accendi tamen potest ab ange-
lo id est in fervore disponi sed non incenditur nisi a deo. Incendere enim
est ignem generare et infundere vel ignem in ea facere, quod est solius dei.
Angeli enim sunt sicut lumina quarundam stellarum que illuminare possunt
sed non inflammare vel incendere. Deus autem sicut lumen solis sensibile quod
facit cum lumine distribucionem caloris in debito susceptibili. Dicitur autem
in corporalibus dicitur incendere ignem qui igni pabulum ministrat ap-
plicando ligna. Sic in spiritualibus ignis concupiscencie combustibilia
cogitaciones movere vel illud unde oriuntur cogitaciones et sequuntur
affecciones quas excitare potest licet eas facere in nobis non possit. Ideo di-
cuntur non immissores, quia nec in cogitaciones nec in affecciones nostras
sicut agens principale potest sed excitare potest. Immissio enim dicitur bone
cogitacionis facto tamen cogitacionis cum bonitatis, sed incendere est prepara-
re intellectum per disposicionem ab exterioribus venientem ut exeat potencia
ad actum, sicut ignis quando est de se positus ad ligna ignienda per ap-
posicionem flabelli vel sufflacione incipit ignire ea. Et per hoc patet
quod eam non illabitur animam prout dicitur in libro de ecclesiasticis dogmatibus:
Demones per energiam non credimus substancialiter illabi anime sed applicacione et
oppressione uniri. Illabi enim importat intimum esse ipsi rei et intime
operari in illa. Nichil autem tale est repertum anime nisi solus deus, cuius
est illabi proprium. Unde in libro de collacionibus patrum evidentissime colligitur
nichil esse incorporeum nisi solum deum et ideo ipsum tantummodo posse penetrare
omnes spirituales et intellectuales esse substancias eo quod solus et totus
et ubique et in omnibus est ita et cogitaciones hominum et interiores motus
atque abdita mentis universa perspiciat atque perlustret. Et Augustinus in confes-
sionibus: Tu domine eras interior intimo meo et superior summo meo. Quod sup-
ra dicitur applicacione et oppressione uniri hoc est quia dyabolus insidet
illis membris in quibus vigor anime continetur et ea opprimit ne anima ex-
erceat suas operaciones, quia opprimit suo pondere corpora et obsistit
sua obscuritate que procedit usque ad animam prout dicitur in libro lxxxiii questionum
per animi motus celitus coniunguntur sensus et ceteris.

De falsitate per extrinseca similia speciei apparicione

Ostendi falsitate proposita nunc istarum decepcionum ponamus exempla secundum decepciones
virium dictarum in anima. Et primo exemplum ponitur
quorundam sensus decipit quod non omnem sensum fallat. Sicut enim
cultores ydolorum isti latent, nam tamen ipsos decipere valent. Sicut legitur
de Symone mago qui unguentum quoddam composuit quo dum Faustiniani
in ipsum Symonem transfiguratus est, ac Symon rogavit Appionem et Anubionem
ne ut cuiquam ... sicut prius facies suas unguerent ... apparatu fuit
esse Symon magus. Petro tamen apostolo non apparebat immutatus, qui ei etiam
faciem ... videbatur. Similiter et puella quedam que per magicam veneficia
videbatur in equam mutata, Machario episcopo non apparebat mutata qui eam
ungens oleo benedicto a fantastica mutacione liberavit. Similiter de igne quem
videbatur a monachis coquina succendere, quem beatus Benedictus non videbat, sed
ostendit quod in monachorum oculis ignis erat. De ... patet exemplum ymagina-
cione. Dicit enim Helinandus in xiii libro Cronicarum de fantastica ...

tacione hominum in bestias veracior est nostra memoria nostrorum fere temporum
que iam oblivioni tradita posset nescium. Refert enim Willelmus alias Wilhelmus
Malmesburiensis monachus in historia sua quod tempore Petri Damiani erant
due anicule in strata publica qua Romam itur, quales Augustinus appellat
stabularias i. tabernarias hospicio pernoctare suscipientes. Nam stabulum
pro dicto hospicium venale et publicum. Hee vero quamvis morantes in tugurio
uno imbute maleficio hospitem si quando solus superveniebat in equum
vel suem vel asinum mutabat et mercatoribus vendentes precium bibe-
bant. Quadam die iuvenem quendam hystrionicis gestibus victum que-
rentem hospicio susceptum asinum fecerunt, multum inde lucrantes per asinum
qui miraculo gestum detinebat intuentibus. Nam quocumque modo precepis-
set anus movebatur asinus. Non enim amiserat intelligenciam sed lo-
quelam. Multum inde questum conflaverant vetule. Audiens hoc vici-
nus dives asinum emit magno precio. Dictum quod est ab illis vetulis
ut custodiret eum ne in aquam intraret. Servatus quod est asinus diu ab
aqua. Tandem incuriam nactus custodium in lacum proximum se proiecit
et ibi diu se volutans asininam figuram perdidit, propriam quod recepit. Lugens
custos eius sciscitatur ab eo dum obvio si asinum vidisset. Ille se esse dixit.
Famulus ad dominum retulit. Domini ad apostolicum Leonem nonum scribunt. Illis sistis-
sunt. Convicte anus idem fatentur. Dubitantem papam confirmavit Pe-
trus Damianus vir eruditissimus predicto exemplo de Symone mago
qui Faustinianum videri fecit in figura Symonis. Hoc exemplum inducit
prefatus Wilhelmus ad probandum quod nichil quod per nigromanciam fit
valet in aqua fallere intuentes. Dicit enim Plinius quoddam genus pulve-
ris esse conspectissimum qui quicquid contingit in aqua querit non quod ita
revera sit, sed quia ita esse videtur quod aquas diluitur. Ad idem refert
quod secundum Augustinum quedam mulierculae post Sathan converse demonum
illusionibus et fantasmatibus seducte credunt se et profitentur nocturnis
horis cum Dyana dea paganorum vel cum Herodiade vel cum innumera mulierum
multitudine equitare terras quasi ipsis obtinare. Ipse namque qui transfi-
gurat se in angelum lucis cum mentem cuiuscumque mulierculae cepit et hanc
sibi per infidelitatem subiugavit illico illico transformat se in diversarum per-
sonarum species et similitudines et mentem quam captivam tenet in somp-
nis deludens modo leta modo tristia modo incognitas personas ostendens
per devia queque deducit. Et cum solus spiritus hoc patitur infidelis non in animo
sed in corpore hoc evenire opinatur. Quidem nimis stultus est et hebes qui
hec omnia que in spiritu fiunt etiam accidere in corpore arbitratur, cum etiam Eze-
chiel et Johannes evangelista et alii apostoli et prophete in spiritu non in corpore
viderunt visiones. In hiis duabus illusionibus tam sensibilibus et ymaginativis
non est magnum periculum quia sicut dicit Augustinus in xii super Genesim ad
litteram: cum in hiis corporalibus dyabolus fallit, nichil obest quod ludificatur
oculi si non erratur in veritate fidei et intelligencie sanitate qua docet
deus subditos sibi. Ac si ludificatur animus spirituali visione ymaginibus
corporum ut putet corpus esse quod non est, quid obest anime si pravo
suasioni consenciat. Unde aliqua fit questio de concubitibus que in ymagina-
cione sibi concumbere videntur vel contra propositum suum vel contra licitos
mores, quod non contingit nisi cum ea que vigilantes etiam cogitamus non
cum placito consensionis sed sicut talia que aliquid loquimur. Quod non pos-
semus nisi ea etiam cogitaremus. Sic admovetur in sompniis et exprimuntur
ut eis caro naturaliter movetur et quod naturaliter colligit per genitales
vias emittit. Quod quidem sine peccato a vigilante fieri non posset. Tunc
vero tam sine peccato fit sicut cum peccato a vigilante dicitur quod ut diceretur
sine dubio cogitatum est. Unde et ipse anime affectionis bona que desiderio
meliore mundata multas interficit cupiditates que ad naturalem motum per-
tinent carnis, que casti vigilantes cohibent, dormientes autem eos non
possunt quia non habent in potestate quod admovetur expressio ymaginum corpora-
lis que discerni non possit a corpore ipso. Iterum ymo anime affectionis bona et in

sompnus quedam enim inde claret. Tercio patet exemplum intellectualis. In intelle-
ctuali visione ubi mixta est operatio virtutis intellective sicut in beato Ambrosio
creditur cum in spiritu interfuisse legitur beati Martini sepulture. Et ad intelle-
genciam huius et eorum que predicta sunt notandum quod modus quo videt anima ex-
tra corpus unus est in spirituali visione cum anima alienata a sensibus corporis
tota versatur in spiritu et in regione similitudinum, sed non per ex illis similitudinibus
cognoscit convenientia nisi adiuvetur desuper. Et ideo sicut in sompniis videmus
aliqua que videre nos videmur, autem extra tenentur et corpus significata sub
similitudinibus intelligimus, ita est in proposito, sicut patet de Wetino Augien-
sis monachi. Unde tunc similitudinibus spiritus revelantur ei et sub similitudinibus
congruis representantur. Sic communiter demones illis quorum fantasias deludunt
cum arripiunt a sensibus revelant loca et ea que sunt in locis, et excitati
et ad sensus redeuntes dicunt se fuisse corporaliter in talibus locis et certa
signa referunt, cum tamen viderunt spiritualiter et non corporaliter, et sic deci-
piuntur mulieres que dicunt se ire cum Dyana. Alius modus est in intel-
lectuali visione cum tota anima rapitur supra se et videt in dei lumine aliquas
animas rapi in celum et angelos descendentes animas, sicut beatus Benedictus vi-
dit mundum collectum sub solis radio et animam beati Germani Capuani
episcopi deferri in celum. Tercius modus est in visione partim corporali partim
spirituali. Unde cum vivunt in corporibus cum appropinquant ad mortem, statim quam
incipiunt a corpore dissolvi, incipit oculus mentis in illud lumen in-
corporeum intueri ubi multa distincte et futura previdentes que predicunt. Et
ibi patet quod sumus in corpore et tamen extra corpus videmus. Unde Gregorius
in Dyalogo: Quociens per cogitationis immunditiam motum extra nos ducimur
et nos sumus et nobiscum non sumus. Quartus patet ex hiis, quia demo-
nes eum inflammant discipulos suos ad viam, ut revelent alias que oc-
culte sunt a suis auctoribus perpetrata. Unde Valerius Maximus in libro primo
et Tullius de divinatione et fato. Ait ergo Valerius: Cum duo familiares
Archades iter unum facientes Megariam venerunt, quorum alter
se ad hospitem contulit, in tabernam alter divertit. Is qui in hospicio
erat vidit comitem suum orantem ut sibi cauponis insidiis circumvento
succurreret; posse enim eius adventu celeri imminenti se periculo subtrahi. Quo
viso exsiluit excitatus tabernam illam in qua ille diverterat petere conatus
est. Deinde proposito hoc humanissimo tamquam supervacuum dampnavit et
lectum ac sompnum repetiit. Tunc idem ei saucius oblatus obsecravit ut
quoniam vite sue auxilium ferre neglexisset, neci saltem ultionem non negaret. Corpus
enim suum a caupone trucidatum iam plaustro ad portam ferri stercore coo-
pertum. Itaque constantibus familiaris precibus compulsus protinus ad por-
tam cucurrit et plaustrum quod in quiete demonstratum erat comprehendit, cau-
ponem quoque ad supplicium perduxit. Inveniuntur alia exempla materie pre-
dicte satis congrua. Dicit enim Gaufridus Altissiodorensis in libro suo
super Apocalypsim: Quidam decanus sacerdotum cum sorore ducis Burgundie regi Sici-
lie Rogerio desponsata aliquamdiu regnum illud inhabitans, ibi certissime
comperit quod narrabat. Iuvenis quidam strennuus et natandi peritus
circa crepusculum noctis lucente luna in mari balneans mulierem post
se natantem per crines apprehendit, tamquam unum ex sociis qui eum vellet
mergere. Eam quoque alloquitur, nullum verbum potuit extorquere. Optimum eam
pallio in domum ducit et tandem in uxorem solenniter accepit. Incre-
patus aliquando a quodam socio quod fantasma acceperat, expavescens arripu-
it gladium et minatus in conspectu eiusdem mulieris filium quem ex ea
susceperat se interfecturum nisi illa loqueretur et diceret unde esset. Mox illa:
Ve, inquit, tibi misero, utilem perdis uxorem dum me cogis effari. Tecum
forem et tibi bene foret si indictum silencium michi tenere permisisses. Nunc
autem me deinceps non videbis. Et mox evanuit. Puer crevit et marinum
balneum frequentare cepit. Tandem una dierum fantastica illa mulier coram
multis eum rapuit in eisdem fluctibus occumbentem; que forte si verus
puer fuisset, mare ad litus expellere debuisset. Ad idem exemplum per-

ab helinando libro iiij[to] Cronicorum In coloniensi diocesi famosum et ama-
ne palacium cuius flumini supereminet quod inmane nominatur vbi
pluribus olim congregatis principibus ex improviso advenit navicula
hunc collo alligatam cignus argentea trahebat cathena exinde mi-
les nominis et incognitus omnibus exiliit et cignus navem reduxit
Miles postea nobilem vxorem duxit et liberos procreavit tandem
in eodem palacio residens cignum respiciens cum eadem navicula
advenientem ad cathenam in navim se recepit et vltimus non com-
paruit progenies eius vsque ad hodie pervenerat In ligonensi episcopatu
provincia quidam nobilis in silvarum abditis reperit mulierem speciosam
preciosis vestibus amictam quam adamavit et duxit Illa preter cetera
balneis delectabatur in quibus visa est aliquando a quadam puella
in serpentis speciem se volutare Inculpata viro et deprehensa in bal-
neo nunquam deinceps comparebat disparuit et adhuc durat eius
progenies In vita sancti Bucardi legitur quod in civitate Wangionensi
demon incubus mulieri quadam abusus est septem annis tubante
eam et iuxta virum suum quem beatus Buchardus cereis ardentibus cande-
lis ardentibus exorcismis ab ea fugavit In eadem provincia et in minori
britannia creberrime leguntur tempore Arturi regis et successorum eius huiusmodi
casus accidisse

Quarta pars de doctrina hominis pertinet ad lectores et continet quinque
capitula Capitulum in christo doctore fuit perfecta doctrina Capitulum ad doc-
torem hominem pertinet bona vita Capitulum ad doctorem hominem pertinet
tuta sciencia Capitulum ad doctorem hominem pertinet debita doctrina Capitulum ad
doctorem hominem pertinet propria facundia Capitulum primum Capitulum in
christo doctore perfecta fuit doctrina

Dicto de doctrina dei et angeli tam boni quam mali dicendum
est de doctrina hominis Docet ergo homo christus homo iustus
homo malus Homo christus condicionem boni magistri habuit
in se ignorantes erudit et hominem ut crediatur ad hominem
sibi comparem invitat primum patet sic Est enim magister iste mansuetus
ut discipulos attrahat Johannis xi Magister adest et vocat te Modestus
ut auditores retineat Mathei viii Magister sequar te quocumque ieris Expeditus
ut breviter multa doceat Mathei xxiii Magister quod est mandatum ma-
gnum in lege Ait illi Diliges dominum etc Expedivit enim vno verbo quod
plenitudo legis dilectio est Est enim peritus ut sine errore doceat
Johannis xiii Vos vocatis me magister et domine et bene dicitis sum etenim
exemplum dedi vobis etc Secundo ignorantes erudit Docebat enim christus
non sola auctoritate ut deus nec ministerio tantum ut creatura pura sed
quadam potestatis excellencia Sicut enim magnes quandam virtute na-
turali attrahit ferrum sic christus cuius sermo potestate plenus erat eos quos
vocabat docebat Vnde christus verus deus et verus homo quos exte-
rius vocabat interius illuminabat Fulgor enim et maiestas divinitatis
occulte que in facie christi relucebat primo aspectu ad se videntes pote-
rat trahere et trahebat Sicut in Matheo patuit qui theloneum di-
misit Ipse enim nos docuit qui secundum apostolum factus est nobis a deo
sapiencia in eius doctrina iusticia in eius misericordia cum iustificat nos
condonans delicta sanctificacio in eius vita redempcio in eius mor-
tis sustinencia Hee sunt quatuor virtutes cardinales quas docuit
et nobis reliquit Vnde Bernhardus in xxii sermone super Cantica Quid
nobis cum virtutibus qui dei virtutem christum ignoramus Vbi nam queso
vera prudencia nisi in christi doctrina Vbi vera iusticia nisi de christi mi-
sericordia Vbi vera temperancia nisi in christi vita Vbi vera fortitudo nisi in christi pas-
sione Soli ergo qui eius doctrina imbuti sunt prudentes dicendi sunt
Soli iusti qui de eius misericordia veniam peccatorum consecuti sunt Soli
temperantes qui eius vitam imitari student Soli fortes qui eius paciencie
documenta fortiter in adversis tenent Incassum proinde quis laborat in acqui-

sione verum, si aliunde eas speramus putat quis a deo verum. tunc doctrina
seminarium prudentie. tunc misericordia opus iustitie. tunc vita speculum tem-
perantie. tunc mors insigne est fortitudinis. Hec tamen alibi sunt assignata
supra ubi agebatur de doctrina divina. Tertio hominem ad homines tamquam con-
ductorem mittit. Sic centurio Cornelius mittitur ad Petrum. Paulus ad
Ananiam. Eunuchus audit Philippum. Moyses Jetro. Volt enim deus
hominem doceri ab homine ut honoretur condicio humane dignitatis
prout dicit Augustinus in prologo libri de doctrina christiana. per angelum pote-
rat homini fieri. sed abiecta esset humana condicio si per homines deus
verbum suum nollet dare. Secundo ut foveatur inter homines mutua caritas.
prout dicit Augustinus in eodem prologo. Caritas que sibi homines invicem nodo
unitatis astringit non haberet aditum refundendorum et quasi miscendorum
animorum si homines per homines nichil discerent. Tertio ut sit ierarchie ce-
lestis et subcelestis conformitas. Nam in celesti angelus docet angelum
purgando eum illuminando perficiendo. Unde et in subcelesti homo hominem.
Exodi xxv. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstra-
tum est. Quarto ut sit magis appetatur veritas. prout dicit Augustinus in libro
de kathezizandis rudibus. quanto gratior caritas est officiosior. tanto magis
eam conquirendam veritatis [illegible]. unde multis fuit revelationibus eam in
dicendo deum [illegible] cognovimus. Sed quia non est hic perfecta caritas
nec serena veritas ideo sicut de fornace ignis procedit quedam scintille
ita de fornace caritatis et veritatis ipsius patrie emittuntur modo quedam
revelationes subite prout dicit Augustinus in libro de kathezizandis rudibus.
Nec infructuosum te debes putare quod ea que cernis non explicas ita ut au-
ditis quis forte capis nec tamen valeas. Quis enim in hac vita nisi
in enigmate et per speculum videt. nec ipse amor tantus est ut carnis
dirupta caligine penetret in eternum serenum. Unde intelligentie fulgent eam
ipsa que cursum ut sunt theophanie que revelantur intelligentie prout
dicit Ysaac in libro de anima. Sicut ymaginatione de subtus fantasie
surgunt. ita intelligentia desuper theophanie descendunt. ¶ Et ad doctore

Docet etiam vir iustus. Et pro [illegible] pertinet bona vita
quod dignitate docendi requiritur. Differentie conditionum Est
doctor triplex in hominibus istis. scolasticus. ecclesiasticus. sub-
ditus et prelatus. quos appellare possumus lectores pastores
et predicatores. Et primo de lectoribus dicendum. Competit enim eis vita
bona certa scientia. debita doctrina. prout facundia. De quibus Exodi
xxxi. Implevi eum spiritu dei. sapientia et intelligentia et scientia in omni opere
ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et argento. Spiritus dei re-
fertur ad bonam vitam que est [illegible]. sapientiam ad scientiam. intelligentiam
ad doctrinam. sed in omni opere ad omne quod potest fieri aut ex auro ar-
gento et ere. sonoritas est facundie quam debemus [illegible] pro [illegible]
matie. Est ergo primo necessaria doctori bona vita. quod ostendit deus Exodi
de qua possumus assumere verbum hoc et exponere de bono doctore Exodi
xv. Implevit eum deus spiritu sapientie et intellectus. stola glorie vestivit
eum. ubi notatur eius mundicia et eius primum. Bona ergo vita et gratuity
notatur in sapientia etiam xxvii. Homo sanctus in sapientia permanet sicut sol.
Debet ergo iste sanctitatis sapientie declarari in spiritu et anima et carne. Hoc
secundum apostolum in toto homine ut spiritus sit sine superbia sine invidia sine
avaritia. Hec enim convenient se habent in doctoribus. Nam primo
ex scientia sua superbiunt in se. deinde invident aliis iuxta se quos nolunt
sibi pares esse. aut aliis quos vident meliores se. Est enim invidia fi-
lia superbie. et ex hiis duobus procedit avaritia. quia nolunt communicare. De
primo Proverbiorum xviii. Inter superbos semper iurgia sunt. Qui autem agunt
omnia cum consilio reguntur sapientia. Iurgia sunt inter eos. sustinendo suas opiniones.
Sed illi qui in humilitate et secundum consilium dei scientiam querunt. isti sunt
sapientes. Magnus enim error est suum errorem defendere pertinaciter.
Augustinus de kathezizandis rudibus. Genus expertum nos volunt [illegible] eum mentis

placiditate corrigunt ne in defensione nostri erroris maiori capitemur
errore. Hii ergo sapientiam non habent quia habent inflatam scientiam que in-
cludit oculos visionis. Augustinus in libro confessionum: Tumor meus inflatus
non sinebat me videre. Matthaei xi: Abscondisti hec a sapientibus et pru-
dentibus, id est ab eis qui se reputant sapientes, et revelasti ea parvulis.
Et in eodem confessionum: Vocibus erroris mei impellebar foras, et pondere
superbie mee in yma decidebam. Non enim dabas auditui meo gaudium
et leticiam, aut exultabant ossa que humiliata non erant. De secundo Sap.
vi: Ponam in lucem scientiam illius et non preteribo veritatem neque cum
invidia tabescente iter habebo, quia talis homo non erit particeps sapientie.
Invidia inquit tabescente, quia facit hominem interius liquescere
nec vult alios veritatem attingere. De tercio Sap. viii: Si divicie appetuntur
in vita, quid sapientia locupletius, quia ut dicit Augustinus in libro contra Academi-
cos: Sed longe docet totum contempni oportere quicquid mortalibus
oculis cernitur, quicquid ullus sensus attingit. Hanc quidem humilitatem
ex avaricia, que non tam est in pecunia secundum Ambrosium quam in scientia. Augustinus
de doctrina christiana in principio: Omnis res que dando non deficit dum
habetur et non datur, nondum habetur quomodo habenda est. Sit ergo sapiens
sine superbia cum humilitate, sine invidia in caritate, sine avaricia in co-
municabilitate. De primo Proverbiorum i: Inicium sapientie timor domini. Secundum
enim Gregorium omne ista super primam partem Ezechielis: Cum vacuo corda do-
ctorum superbia tenet, mentem testimonii dyabolus possidet. De secundo Sap. vi:
Concupiscentia sapientie deducet ad regnum. Et sequitur: Diligite lumen sapientie
omnes qui preestis populis, scilicet ut lucide et sine invidia alios doceatis. De tercio
Sap. vi: Sapientia dignos se circuit querens et in viis suis ostendet se
hilariter. Ecclesiastici xxiiii: Ego sapientia effudi flumina; ego quasi trames aque
inmense, quia sicut aqua de fonte procedit et non exhauritur sed iugiter
fluit, sic scientia dum aliis distribuitur non minuitur sed plenius situatur.
Sit etiam alia hec execrabilis pars in doctore sive iracundia sive la-
scivia sive negligencia. Hec enim cum placiditate multis stantur, et hiis tribus
modis scientia in anima dilatatur. De primo Proverbiorum xiiii: Qui in paciens est
multa gubernatur sapientia, qui autem impaciens est exaltat stulticiam suam.
Impedit enim ira animum ne possit cernere verum. De hoc Augustinus in primo con-
fessionum ostendit quod melius docet magister pueros suos quando conficitur hi-
laritate quam racionis necessitate. Unde sicut patres pueros arguunt
et docent sine impaciencia eorum supportant imbecillitates, sic debent
facere doctores. De secundo Proverbiorum i: Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt.
Stulti sunt lascivi qui nolunt vacare sapientie sed levitati et lascivie,
et ideo quando alios docent verba eorum efficaciam non habent, quia ut dicit
Gregorius omelia ista super primam partem Ezechielis: Non facile eius pre-
dicacio accipitur, si levius in moribus esse videtur. De tercio Proverbiorum vi secundum
aliam translacionem: Vade ad apem, o piger, et exemplo eius disce sapientiam,
ut scilicet nichil negligat doctor circa discipulos sed corripiat et corrigat
dyscolos more apum, que secundum Ambrosium in exameron habent spicu-
la quibus si lacessite fuerint pungunt inter mella et ardores vindicte
ponunt animas in vulnere, quia ex zelo debent monita correctionis
miscere, nec malis parcere. Unde Augustinus secundo confessionum conqueritur de hoc quod
non fuit sufficienter admonitus et in erroribus suis correptus: Anno xvi mi-
etatis mee anno interposito ocio ex necessitate domestica feriatus ab
omni scola cum parentibus esse cepi. Excesserunt inquit caput meum vepres
libidinum, et nulla eradicantis manus. Sit etiam expers erroris, prudens
sine gula in inedia, sive luxuria sive infamia. Hec enim consuevit. Sequitur
Gula enim nutrit luxuriam et virum infamie. De primo Ecclesiastes secundo: Co-
gitavi abstrahere a vino carnem meam ut animam transferrem ad sapientiam.
Jeronimus: Venter pinguis sensum tenuem non gignit. Idem in libro contra
Jovinianum: Valeant illorum quorum vita et ars sagina est. Dicit nec
vivere posse diu nec sanos esse, animas quoque eorum ita nimio sanguine et adi-

gre · [illegible] · i · Doctor et predicator in moribus lenis

[illegible]

pibus quasi luto involutus nichil tenue nil celeste sed semper de terrenis
et rutu et ventris ingluvie cogitare Et Boecius in lib de disciplina
scolarium Vinum modice sumptum intellectum videtur acuere et instruere non modice
vero potatum racionem perturbat intellectum hebetat memoriam enervat errorem
infundit oblivionem immittit ignoranciam producit ubi enim ebrietas ibi
furor dominatur ubi furor ibi nulla sapiencia sed desipiam propagatur De 2°
Jacobi 3° Que desursum est sapiencia primum quidem pudica est Nec enim
habitat ille purissimus liquor sapiencie in spurcissimo vase Sap 1° In mali-
volam animam non introibit sapiencia nec habitabit in corpore subdito peccatis
In corpore dicit quia qui fornicatur in corpus suum peccat Rubus omne
prima sup Dan Ante tenue discipline studiis eo minus et primum manci-
patum indigne abiciunt sanctam cum presumunt Animalis enim homo non per-
cipit ea que sunt dei hec est sapiencia terrena que inimica est deo de qua boecius
in lib de disciplina scolarium quod inimica est studio per exemplum cuiusdam
filii lucrecii qui patrimonium suum consumpsit omnino luxuriose et cepit fur-
ta exercere et cum ter vitis angustiis sepe captivus fuit a patre ultima pa-
rentis pecunia redimi non poterat et petito osculo a patre mox que-
rula nasum ei precidit Quare inquit parentis meis erroribus instiga-
tus extasi tur nigrum mei dormientis non abscidi pravos et meos conquisivi
De 1° Cor Iiij In sapiencia ambulate ad eos qui foris sunt ut
non scandalisentur de in fama et mala conversacione doctoris qui audiet
verbum vel dicit vitam eorum secundum enim Boecium de disciplina scolarium
Nulla res magis perniciosa discipulo quam vita magistri contumeliosa In-
fusa enim stipissime quasi fimi videmus et fetido vase quum fetida res aqua
corrumpit Et ad hominem doctorem pertinet circa sciencia

Doctori enim necessaria est sciencia quia ut dicit Ovidius in lib Tristium
Quod nimium novit nemo docere potest Non sit autem hec sciencia
inflativa 1 ad Cor viij Sciencia inflat Nec nimis super explanando
extra Nonnulli rugata fronte et demisso supercilio verbis
pertinatis auctoritatem sibi magistrorum vendicant non quod ipsum dignum ad cor-
rogenciam noverint sed quod simpliciores quosque fratrum sui gravitate videant
vestite Non superstitiosa eccl xvi ffraciem tali diiudicare nostis signa
autem temporum non potestis scire Non curiosa Altiora te enim ut dicit Augustinus
ignorancia fidelis quam temeraria sciencia Et Seneca Quod iacula minuti
vaticulaturus subula leonem exceptis acuta sunt ista que dicit Nichil acu-
tius arista et tamen inutilis Enim ostentat enim ut dicit Augustinus in lib
Confessionum imitatur sapienciam parit ignoranciam simplicitatem ignaviam quie-
tem luxuriam sacietatem prodigalitatem liberalitatem Item 1 ad Cor ij Si quis
se existimat scire nondum novit quid oporteat eum scire Non cavillosa et
vana Sap xiij Vani sunt omnes homines in quibus non subest sciencia
dei Sicut enim dicitur in 1° confessionum falsa similia sunt veris ut tibi
dormienti similes sunt tibi vigilanti sed tamen non veris referent hec
in sciencia vera qua nos induere Tunc imitatur viri Et nos homini bono
in conspectu suo dedit deus scienciam sapienciam et intelligenciam Sapienciam quam
qua cognoscitur sciencia qua bene in mundo conversatur Intelligenciam
qua misteria scripture penetrantur Vel sapienciam qua res sapiuntur secundum
saporem proprium Sciencia qui estimantur secundum valorem suum Intelligenciam
in qua cognoscuntur secundum totum esse suum Iste est funiculus triplex qui
difficile rumpitur Hec dat homini bono ut vexillum qua se et alios
regulat ut lucernam qua se et alios illuminet ut cibum quo se et ali-
os saciet ut gladium quo se et alios defendat Ut agrum et vineam
ut in elaborando sibi et aliis fructificet ut pecuniam ut ad usuram
accomodet Ut uxorem ex qua filios spirituales deo gignat Ysa xxviij°
Quem docebit scienciam et quem intelligere faciet auditum Ablactatos a lacte
et separatos a dulcedine culpe secundum subtilitatem ingenii Sic enim multa discere
que post modum docerent prov xxx Non didici sapienciam et novi scienciam sanctorum
Unde beatus Ambrosius in lib de officiis de scripsisse se hominis distulit prius quam

doceant et ab illo accipiunt quod aliis tradant. quod necessario quibusdam in
accidit. Ego enim receptus a carnalibus atque administrationibus inutilis ad pa-
terculam tempore vos docere quod ipse non didici. Ita factum est ut prius docere
inciperem quam discere. Discendum igitur michi simul et docendum est. quem non
vocat ante discere. Sicut autem dicit Boecius ubi supra. Sed ad ingenium ex-
cellentiam veniens velit attendere tria quibus statum intelligat. Quidam
enim sunt vehementer obtusi ingenii. quidam mediocres. quidam excellen-
tis. et secundum seriem dictorum eius vehementer obtusi non possunt doceri philosophiam
sed magis mechanicam. mediocres autem politicam. Sed excellentes acutorum
tres sunt gradus. In inferiori gradu bene se habet ad yconomicam. In me-
dio autem ad philosophiam rationalem. In supremo autem ad philosophiam et omnem
subtilitatem. Unde si doceremus hic discipulos quos adhuc discernimus
docere doceremus illos doctores eligerent qui magis ex naturali condicione disci-
pulorum intelligentiis et appetitibus vel facultatibus conformaret. Ideo
diuturnitas studii. In antiquis enim secundum beatum Job est sapientia et in multo
tempore prudentia. Bene dicit antiquis et multo tempore. Non propter vetustatem
etatis. sed quia diu audierunt a nigris ps. xix. Non cesses audire fili
doctrinam ne ignores sermones scientie. Sic enim consueverunt homines ad-
venire ad magisteria. postquam autem constituti sunt diuturna temporis expe-
rientia. Unde Jeronimus Nazazenus in apologia ... in nec quidem hoc
novum aut peregrinum est ... apud quos divine philosophie studia vigent
ut exordium discipulorum quibus in officium magistrorum assumatur. Sicut
nec nante quidem probabili si res postulat ad inspectionem per rethe ...
vel ex illo loco ventorum probabilius colligerit disciplinam ad ipsam navis
gubernacula promitti vel fortissimo militi castrum ... cohortis com-
mitti vel bene agentem ... ad totius exercitus ... ministerium
ydem. Nonnulli pene antequam infantie pilos deponant. dum adhuc
puerile balbuciant. et antequam patrum voluminum saltem nomina cogno-
scunt antequam nove vel veteris scripture vel auctores discant vel stilum
cognoscant. ut non dicam ora abluant et anime vicia deponant. sic nisi
forte duos vel tres sermones ex antiquis tractatoribus didicerint et
hoc fortasse ex auditu magis quam ex lectione. iam admirationi esse
velle et laudi. Propter iam prolixius cogitemus. Quarto sedulitas exercitii
doctor enim qui exercitatus non fuerit. scientiam suam per doctrinam complete ma-
nifestare non potest. In hac enim apostolus se exercebat et de hoc ad Romanos
xv laudabat dicens. Repleti estis omni scientia et possitis alterutrum monere.
Et tullius in tusculanis libro ... probatum est. Quamquis non
autem in hac se exerceat. ... in poetria ... certos usus prop-
ter imitationem. reddit artifices aptos. Tria generalia sumus. Est autem
ista scientia in suo potissimo statu in via quando vertitur circa dei gloriam. Ierem.
ix. Non glorietur sapiens in sapientia sua. neque fortis in fortitudine sua. neque
dives in divitiis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur. scire et nosse me.
Et i ad Corinthios ii. Nichil iudicavi me scire inter vos nisi ihesum christum et hunc
crucifixum. Scire autem christum et christum crucifixum est scire eius gloriam. quia sic
oportuit christum pati et ita intrare in gloriam suam Luce ult. Quando
vertitur circa peccati spectaculi nocumentum Ierem. ii. Vide vias tuas in valle
scito quid feceris. Quando circa sui mundiciam i Thess. iiii. Sciat unusquisque
vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore non in passione
desiderii sicut gentes que ignorant deum. quia corpus nostrum debemus
regere per scientiam nostram freno abstinentie et cingulo continentie in sanctificatione
virtutum et honore gratiarum ad victoriam temptationum. non in ardore libidi-
nis sicut gentes que ambulant in pravis desideriis ut enim dicit Gregorius
Vbi minus domini est sic ibi ... maiori subiacet culpe. Quando
circa mortis penitentiam. Unde est communione mortis scito i. habe semper
pro oculis mortem que omnibus ... Seneca epistola xxi. Mors tamen semper
ante oculos debet esse quam numquam ... vivi. et que dedit fortuna
tempora pergi. crastinum si addiderit deus leti recipiemus. ille beatissimus est.

et securus sui possessor qui crastinum sine sollicitudine expectat. Unde Socrates in carcere constitutus disputabat et non permittebatur ei de exitu ut fugeret noluit sed remansit ut dicat tamen gravissimum malum inter homines de metu mortis et carceris. Circa quod in diversis officiis sunt lectores pater de corpore scientia quantum ad desertum perfectum et actum perfectum in hoc capitulo

Quod ad doctorem hominum pertinet debita scientia

Doctrina autem doctoris est necessaria Ro. xii Qui docet in doctrina. Ad hanc doctrinam quatuor concurrunt et quatuor eam impediunt. Sit ergo in hac doctrina ex parte docentis pietas, ex parte doctrine veritas, ex parte modi oportunitas, ex parte finis utilitas. De primo cum vi Sapientia doctrine secundum nomen eius est et non multis est manifesta. Secundum nomen suum dicitur propter saporem suum. Dicitur enim a sapore sapientia propter saporem pietatis qui in intentione et affectione relinquitur. Et non multis est manifesta quia circa eam incidunt multa sophismata et obliquitates multe quas ponit probat Augustinus in iiiio libro de achademicis principio, et in eodem dicit viam sunt et impedimenta inveniende veritatis. Timeo inquit ne te ad te compungas inventum esse deperditus aut certe ne invenisse te credas. Ista pietas facit doctorem in docendo affici et per quod docendum eius magis insigni. Sicut enim auditur doctor afficitur in docendo, sic enim auditor afficitur in audiendo, sicut dicit Augustinus in principio libri de kathezizandis rudibus. Ieremie iii Dabo vobis pastores qui iuxta cor meum pascent vos scientia et doctrina. De secundo i ad Timotheum iio Veritatem dico in Christo, non mentior, doctor gentium in fide et veritate, hoc est fidelis et veritatis. Unde legalis pontifex habebat in racionali indicium doctrine et veritatis scriptum quod erat in pectore eius. Hinc enim debent magis doctores habere ut doctrinam veram beneficiant qui ut pecuniam frustra accipiunt. Proverbiorum viiio Accipite disciplinam meam et non pecuniam, doctrinam magis quam thesaurum eligite. De tercio magis apparebit infra ubi agitur de modo discendi. Hic istam oportunitatem appello ergo quando docet quos debet. Proverbiorum xxiii In auribus insipientium ne loquaris quia despicient doctrinam eloquii tui. Et quando debet Ecclesiastici xxii Flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Et quomodo debet Deuteronomii xxxii Concrescat in pluviam doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum. ii ad Timotheum iiii Argue, obsecra, increpa in omni pacientia et doctrina. Argue negligentes. Ecclesiastici xix Corripe amicum, sepe enim fit commissio. Obsecra id est cum mansuetudine te habe ad voluntarie dissentientes. Increpa vero aperte in malo perseverantes. Vel sic Argue delinquentes, obsecra corrigibiles, increpa indociles. Vel sic Argue exemplis et maioribus, obsecra promissis et precibus, increpa minis et terroribus. In omni pacientia ut procedas ex dulci affectu et doctrina ut instruas ex veritatis intellectu. De quarto Romanorum xv Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per pacientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Finis enim omnis doctrine est ad quem omnis scientia ordinatur quod verbo sapientia est ut paciant voluntate propter Christum et compleant instrumentum edificandi proximum. Sunt autem quatuor que doctrinam impediunt in ea que docenda sunt: opinionum novitas, sensus falsitas, sermonum superfluitas, verborum urbanitas. De primo Ephesiorum iiii Ne sinus pervertantur (?) et non circumferamini omni vento doctrine. i ad Timotheum vi Monet apostolus Timotheum ut devitet prophanas verborum novitates, quia ut dicit Quintilianus utendum est plano sermone ut nummo cui publica forma est. Consuetudo enim tenens verba nova verba non sine periculo fingunt. Et si hoc timetur in verbis multomagis in opinionibus novis. Hebreorum xiii Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Varie enim opiniones turbant rationis oculum et generant scandalum audientibus. Unde Cyprianus in epistola ad Cornelium: Non facile promenda sunt et incaute aut temere publicanda que discordi stilo audientibus scandalum moveant et mentem eorum opinione confundat. De secundo i ad Timotheum iiiio

In nouissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus
erroris et doctrinis demoniorum. huiusmodi sunt doctrine superstitiose
de quibus Aug. in 2o de doctrina xpiana. Omnes artes nugatorie
vel noxie superstitionis ex quadam pestifera societate hominum et demonum
quasi pacta infidelium et dolose amicitie constituta penitus sunt
repudianda et fugienda xpiano. De tercio art. xv. Sine causa colunt
me. docentes doctrinas et mandata hominum. Phariseis enim super ea que deus
mandauerat multa addiderunt. ita quod frequenter virtute legis enar-
rauerunt. Unum erat mandatum dei sicut solus unus diuisus in
duobus tunicis. s. mandatum caritatis in duos motus dilectionis. dei
et proximi et ita illud protexerunt. Decem mandata. super illa su-
peraddiderunt plura cerimonialia veteris testamenti. et illa tradiciones
phariseorum. Item hoc Hugo in disciplinali suo. Cum de quacumque
arte agimus maxime in docendo ubi omnia ad compendium restrin-
genda sunt. et ut ad facilem intelligentiam renocanda. non omnia
dicenda sunt que dici possumus. ne minus utiliter dicantur illa que
dicere debemus. sicut enim de vite palmites amputantur. qui in-
fructuosi videntur. ut fructuosis spaciositas amplior relinquatur
parcorum enim fecunditas sterili multitudini antefertur. Sic longe
est utilius iuxta apostolum pauca dicere quam multa in breui con-
fuse conferre. Unde apostolus I Cor. xiiii. Uolo in ecclesia quinque verba loqui
ut alios instruam quam x. milia verborum in lingua. De tercio Item 2o.
Eloquentia que decet sanam doctrinam loqui ut scriptura non abscon-
datur in decore verborum. Unde Ambrosius super lucam libro viii. Cauere
debemus. . . que solent eneruare sciencias. Et Ieronimus ad
Marcellam. De scripturis sanctis disputanti non tam verba querenda sunt
quam sensus. quia si eloquentiam querimus Demostenes eligendus est
aut Tullius. Et bene dicit Seneca doctrinam sicut enim pedicus in lin-
gua cognoscitur utrum sit sanus vel leprosus. sic etiam doctrina doctoris
quando habet quasi sub lingua eius stilus est ornatus et quadam fuco
verborum obumbratur. Unde Aug. ad Pammachium. Christiani impietatis
etiam si habet eloquii venustatem dissimulare eam debent et fugere
ut non occupet philosophorum scolis paucis discipulis sed vniuerso loquatur
humano generi. Item ad doctorem homilie pertinet pura facundia
Doctori etiam necessaria est propria facundia sine eloquentia. Circa
quam nota quatuor eloquentie instrumenta. quatuor excitamenta. quatuor
documenta. quatuor nocumenta. Instrumenta sunt que vocat
Tullius partes dicendi vel membra. Inuentio. s. dispositio. elocutio
pronunciatio. Primum enim inuenire est quod dicat. Deinde inuenta dispo-
nere. Deinde verbis allegare. et ad extremum aliis pronunciando dicere.
hoc est considerare quid dicat. quo ordine. quibus verbis. et ad quid
hec autem et consimilia quia magis pertinet ad rethorem dimittamus
usque ad illam artem. Sunt autem quatuor excitamenta eloquentie quibus
scilicet eloquentia excitatur. ad necessitatem. ad utilitatem. humanitatem. et dignitatem.
Ad necessitatem ut expugnemus aduersarium. et per eo habeamus defensionis me-
diatum. Unde Tullius in libro de oratore. ubi agit de commendacione elo-
quentie. Quid tam necessarium quam tenere semper arma quibus
vel tectus esse possis vel prouocare integros. vel te ulcisci lacessitus. Hec
autem . . . preualent. intelligere possumus eruditorum. I ad Cor. ii o
Loquimur non in doctis humane sapiencie verbis. sed in doctrina spiritus. spiritua-
lia spiritualibus comparantes. Est etiam ad utilitatem. Unde Tullius ubi supra
Quid tam munificum quam opem ferre simplicibus. excitare afflictos
dare salutem. liberare periculis. Isa. xliii. Ego sum qui loquor iu-
sticiam et propugnator sed ad saluandum. Est etiam ad consideracionem humanitatis
Unde Tullius ubi supra. Quid esse potest in ocio aut iocundius aut magis
proprium humanitatis quam sermo facetus et nulla in re rudi. Si hec enim
uno prestamus vel maxime feris quod colloquimur inter nos et quod

exprimere in dicendo sensu possumus / Sic act. xviii Appollo vir eruditus via
domini fervens spiritu loquebatur et docebat ea diligenter que sunt illa. Est
etiam ad declarandam magnam dignitatem sive potestatem. Unde et Tullius rhe-
toricorum: Neque michi quicquam prestabilius videtur quam posse dicendo tenere hominum
mentes allicere voluntates impellere quo velit unde etiam velit deducere. Hec
una res in omni libero populo maxime in pacatis tranquillisque civitatibus
precipue semper floruit semperque dominata est. Quid enim est tam admira-
bile quam ex infinita multitudine hominum existere unum qui id quod omnibus
natura sit datum vel solus vel cum paucis facere possit. Aut tam iocun-
dum cognitu atque auditu quam sapientibus sententiis gravibusque verbis or-
natam orationem et politam. Aut tam potens tamque magnificum quam populi
motus iudicum religiones senatus gravitatem unius oratione converti.
Unde deus loquebatur sicut potestatem habens. Et act. vii Nemo poterat
resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Sunt autem documenta maxime ad
eloquentiam utilia. Quia sicut dicit Terencius in sermone Nichil est quin
male narrando possit depravari. Et econverso dicit Tullius in libro
de paradoxis Nichil est tam incredibile quod non dicendo fiat proba-
bile. Nichil tam horridum et incultum quod non oratione splende-
scat. Sunt autem quatuor documenta ut eloquentia habeat maturitatem
suavitatem mediocritatem et capacitatem. Primum ex parte doctoris secundum
ex parte verbi quo mediante docetur. Tercium ex parte doctrine. Quartum ex
comparatione ad eos qui debent doceri. Maturitas ostenditur et in pronun-
ciatione et in motu et in gestu convenienti. Unde Valerius maximus
viii° libro Eloquentie ornamenta in pronunciatione apta et convenienti
corporis motu consistunt. Quibus cum se instruxerit tribus modis
homines aggreditur. Animos eorum penetrando. oculos demulcendo.
animos invadendo. Prosper in libro de vita contemplativa. Sermo tamen simplex
et apertus etiam si nimis lateat [illegible] disciplinatus et compositus debet esse sermo
doctoris ut ab intelligentia sua nullos etiam imperitos excludat sed in
omnium audientium pectus cum quadam delectatione descendat. ad cor.
xiii Cum essem parvulus loquebar ut parvulus etc. Cum autem factus sum
vir evacuavi que erant parvuli. Suavitas ostenditur ad ~~aliquid~~ aliquid
efficiendum ad renovandum desiderium vel ad tollendum fastidium. Unde Tullius
in sua rethorica Varietas delectat auditorem et [illegible] in
[illegible] tenuis. Hoc sepe nobis accidit ut cum optimis saciati simus
varietas tunc nobis ex vilioribus grata sit. Et ii Machabeorum ultimo
Sicut vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est. alternis autem
uti delectabile est. ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit
gratus. Augustinus in libro de katheziizandis rudibus. Eligimus igitur de
de sanctis libris que aperiendo et revelando sermo noster dulcescat.
Et si quis auditor nimis tardus est vel ab omni tali suavitate
et absurdus ad usus misericorditer sufferendus est. magis quam pro illo ad deum
quam illi de deo multa dicenda sunt. Sepe etiam fit ut qui primo libenter
audiebat vel audiendo vel stando fatigatus non iam laudans sed osci-
tans labia diducat et se abire velle etiam invitus ostendat. Quod
ubi senserimus recreandus oportet eius animus dicendo aliquid honesta hila-
ritate conditum et aptum rei que agitur aut aliquid valde mirandum et stu-
pendum vel etiam dolendum atque plangendum. et magis de ipso ut propria
cura compunctus evigilet quod tamen non offendat eius verecundiam aspe-
ritate aliqua sed potius familiaritate conciliet. Ne autem morbida fasti-
dii cui subvenimus volumus augeat ipsa medicina breve sit quod dicitur
maxime quod ex ordine inseritur. Accelerandum quoque sunt etiam et pro-
mittendus exhibendus quam finis propinquior. Hec Augustinus. De hac quoque
loquendi suavitate tangit Tullius in libro de particione oracionis dicens
esse quinque quibus oracionis lumina scilicet dilucidum. breve. probabile. illu-
stre. suave. Et Oracius in poetria Aut prodesse volunt aut delectare poete
Aut simul et iocunda et idonea dicere vite. Boethius libro de consolatione in ipsis

fres suos et blande ac lenit' locutus est Mediocritas ondit' quod
mediocris est sermo doctoris nec nimis tardus nec nimis citus sicut
dicit Seneca Inopia verborum et exilitas minus intentum auditorem facit
interrupte tedio tarditatis Unde plinius in epistola ad ursum dicit fra-
tres ignem assidua collisione custodiunt demissum extreme reparant sic
dicentis calor et audientis intencio continuacione servatur intercapedine
aut et quasi remissione languescit i ad cor. xiiij Volo quinque verba
sensu meo loqui ut alios instruam quam decem milia verborum in lingua
hec quinque verba quinque sunt genera quibus debet fieri omnis doctrina spiritualis
scilicet instruccionis quo ad rudes excitacionis quo ad pigros con-
solacionis quo ad desolatos comminacionis quo ad duros exhortacionis
quo ad bonos Ut eorum consolor minor exhortor doceo que velut hu-
dam mandata quid credendum quia duodecim articuli quid faciendum quia
quid fugiendum quia septem mortalia peccata quid
appetendum quia eterna gaudia quid timendum quia eterna supplicia
Quid credam faciam fugiam sperabo timebo Et bene dicat
decem milia propter multiplicatam verborum mediocritatem sine modo
excedentem Ubi enim verba plurima ibi frequenter egestas prov. xiiij
et prov. x In multiloquio non deerit peccatum Act. vj Nolite multa
loqui Capacitas ostenditur ut secundum condicionem auditorum se habeat
verba doctorum Unde Greg. super Ezech. omelia prima Non semper pe-
ricula sunt que de deo salubria dicuntur sed aliquando que vera sunt et non
optime inferuntur i ad cor. iij Non potui vobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus tamquam parvulis in xpo lac dedi vobis potum
non escam Unde i ad thessa. ij° facti sumus in medio vestri sicut
nutrix fovens parvulos suos Sicut enim alimentum impertiri secundum
etatem suscipientis sic lac simplicis doctrine instillat parvulis qui
non habent dentes discrecionis ad discernendum cibum solide cognicio-
nis Petrus Ravenn. Debet predicator non quid ipse dicere sed quid subdi-
tus audire deceat attendere diligenter et se ad parvulis descende-
re debite mitigans obsequia et blandimentis magis congrua quippe
vitia verba deprimere non quadrate sed liquare sermonibus initiare
voces amare vanos affectus mente lingua corpore imbecillibus par-
vulorum motibus occupati Gilbertus Student magis alta quam a-
pta dicere facientes apud infirmas intelligencias minimam sui non
fecisse videantur Erubescunt simplicia et plana docere ne sola hec
scisse videantur Erubescunt verecundia habere minorem manum litterarum par-
vulos Sunt enim quatuor nocumenta sermonis utpote quia nimis est
sermo doctoris inordinatus aut nimis ordinatus aut nimis orna-
tus aut nimis generalis Inordinatus est quando non pervadit doctoris
de propriis cuiusque facultatis unde sicut dicit hugo in disciplinali
suo Nulli arti quod suum est tribuere volunt sed in singulis omnes
legunt hec hugo asserit hec videmus quotidie et dolemus In gene-
re de sophismato tractare disputare In dyalectica causales inflexiones in-
gerunt liberales facultates amissa sua libertate postrema in tanta servi-
tute cogantur ut conniventes adolescentes eorum imprudentes magistri
qui usurpantes in cathedra seniorum imberbes sedent et cum ad
primam pervenerint porphirij paginam statim incipiunt de universalibus
questiones non logice sed phisice et metaphisice disputare Secundum aplm
i ad thy. j° Aberraverunt a veritate non intelligentes que loquuntur neque
de quibus affirmant Alij abiectis libris auctenticis verborum sophismati-
bus sub quadam arancarum tendiculis implicantur Clamat propheta ve-
stes suas conscidi dimidi et diripi medietas vacat corporis et tam
periculose quam proprie ad cathedram qui experientia et tempore indigerent
Si vero veniamus ad iura que iure civilia sunt habitanda antiqu-
orum patrum canones abierunt corruerunt expirauerunt et que in concilijs
sanctorum patrum salubriter instituta sunt nec forma conseruanda ut fines

imponunt regnorum. sed optinet inter cetera principatum licet aut mater
eciam legum cum lugeat stimulatur timore regis ffrancia nostri multe
primitie olim legibus principum romanorum lapsa sunt eciam in consistoriis
patrum studia litterarum diuine discipline solis nouitatibus applaudunt
et ingenium glorie potius inuigilant quam doctrine. nouas inuentas et similes
questiones passim in theologia construunt. quibus auditores suos demul-
ceant detineant decipiant et tandem faciunt delirare ffriuolas et alias
facultates quasi cumiserunt Bibliam et sanctorum originalia non curantes
ignota et pagina diuinis suis apponunt fercula. ad in imperiis filii regis
thanei cibus et altilia sunt occisa aliquorum arborum radices steriles et
amaras olee pietatis inserunt. Sed numquam poterit oleaster inscitus olee
tenere naturam facere fructus bonos Unde est quod de incarnatione ubi verbo-
rum doctrina plorsuit indiuidua trinitas scinditur in trinis. ita quod non im-
merito timeamus ad multiplicitatem doctorum secundum multiplicitatem errorum
Nam confusis omnibus dyaletici de theologia theologici de philosophia loquuntur
et disputant, disputantes errant errantes viam antichristo preparant
Ordinatus nimis est quando nimius est distinctus quod vicium frequens est
in modernis lectoribus qui sermones et leccionem ita in minima diuidunt
et distinguunt quod confundunt memoriam et intelligenciam extinguunt Job
xvj Noc quid sine causa verba loquimini Vana sunt quia soliditatem
non habent, et sine causa quia plus habent clamositatis quam utilitatis
Unde Seneca in secundo epistola ffaciam quod exigis et philosophiam non in
frusta sed in partes diuidam diuidi enim illam non concidi utile est Nam
comprehendere quemadmodum maxima ita minima difficile est Idem eciam
vicium habet nimia quod nulla diuisio simile confusioni est. quidquid se-
catum est usque in puluerem Ornatus nimius est quando magis insistitur
selectioni verborum quam sensui verum et ad terram Non sumus sicut plurimi
adulterantes verbum dei sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in Christo
loquimur Sicut enim turpes mulieres fucos adulterinos ut appareant pul-
criores querunt quibus se ornant quod pulcre naturaliter non euenit
Seneca xl epistola Multum habet inanitatis et vani plus sonat quam va-
let Idem in xlix Oratio docent et simpliciter bonitate Velocitatis
nimius est cum sermo nimius est velox et preceps. et hic sermo mul-
tiplex est vituperabilis Primo quia est incompositus unde Seneca xl
epistola Que pronunciacio sicut et oratio debet esse composita. nichil autem
ordinatum est quod precipitatur et properat Secundo quia non est impressiuus Seneca
ubi supra Euade hominem distinctis preceptis dicitur non traditur quod
fugit Tercio quia non est erudituus Seneca ubi supra oratio que sa-
nandis mentibus adhibetur descendere in nos debet. remedia non
prosunt nisi immorentur. Remedia sunt que nulla excepit compescen-
da que curitas distinguenda que fallunt inhibenda luxuria compri-
menda auaricia Quis enim corporum raptim potest fieri Quis medicus egros in transitu
curat Quarto quia non est decens Idem ubi supra Quemadmodum
per procliue currenti non est visus est gradus sistitur sed incitato corporis
pondere serpit ac longius quam voluit effertur Sic ista dicendi celeritas
nec in sua potestate est nec satis decora philosophie que ponere debet verba
non proicere et pedetentim prodire. hoc tamen mirantur homines in eis
qui sunt quarum specie placentur qui nunc quod talis plura sentit quam expri-
mere possit Joh vij Numquam sic locutus est homo sicut hic homo loquitur
Unde Seneca ubi supra Audisse te scribis serapionem philosophum solere ma-
gno cursu verba conuellere que non effundit uno spiritu et urget plura
eciam venire quam quibus una vox sufficiat Et infra Vox oratoris
perinsterim talem dicendi velocitatem irreuocabilem et sine lege
vadentem Nos eciam sobrius impingere assueuimus Cicero quoque in
quo Romana eloquentia exiluit gradarius fuit Romanus sermo
magis se circumspicit probet et estimandum hoc ergo in viro sapiente accipio
non exigo ut oratio eius sine impedimento exeat proferatur tamen malo quam

pfluat. Et infra. Quemadmodum sapienti viro ingressus modestior conuenit
ita oratio pressa non audax. Summa horum summarum hec erit. tardi loquentie ee
in verbo. vni quia hec magis pertinet ad docendi modum et ad precepta rectho-
rice. preteritis omissis intendit alia narrare

Quinta pars huius studii tractatus agit de doctrina honesti perti-
nente ad pastores / et hoc quadrupliciter / De pastorum institucione
/ De pastorum succione / De personis condicione / De officii execucione
Institucio pastorum manifestatur in hoc quod nullus sine doctrina unquam fuit
Secunda in nouo testamento gratia claruit. Tercia dedicata genera doctrina
prestitit. Quarta auctoritas a xpo in petrum descendit. De pastorum institucione

Doctrina lectorum ex parte considerata. subiungitur pastoralis doctrina
Et primo videamus de pastore secundum institucionem successionem
persone condicionem et officii execucionem. De institucione manifestum
est Nullo enim tempore mundus sine doctrina fuit. sed in nouo
testamento gratia claruit. et quia dedicata doctrina prestitit. cuius auctoritas
a xpo in petrum descendit. Primum manifestum est. prima die dixit deus
fiat lux. et factum est lux. quod ad angelicam naturam pertinet que multo
splendore sapientie rutilans creata est. quarto die reperitur tempore quo condita
sunt sol et luna et sidera. in quibus designatur sapientie fulgentia. Sexto
die conditus est homo primus. qui sapientia pertinet ad innocentiam et scientia
per experienciam. post modum est repletus. Inde disseminata est generis hu-
mani et successerunt diu doctores. Transeo patriarchas qui doctri-
nam ceperunt. qui filius israel usque ad aaron qui primus in lege scripta sacerdotale
nomen accepit qui primus initium sacerdotii fuit licet prius melchisedech
et postea abraham ysaac et iacob obtulerunt sacrificia sed non fuerunt
hoc auctoritate sacerdotali sicut aaron pontificali stola indutus et p-
moyses sicut in leuitico patet instructus sed magis spontanea volun-
tate ubi et moyses consecratus aaron. gerit xpo typum qui dicitur est pon-
tifex et princeps sacerdotum Aaron autem tenet typum episcoporum. filii autem
eius ministrorum sacerdotum Aaron enim super tunicam accepit poderem.
stolam iacinctinam et coronam auream supra humerale et rationale filii
autem eius super tunicas lineas accincti cingulo et thyaram ita astabant
sacrificio dei. Pontifex et tintinabulorum in veste aaron. et lex sacer-
dotibus data satis indicat de eorum doctrina sicut scriptum est eccli xlv.
Dedit illis in preceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum doce-
Iacob testimonia et in lege sua lucem dare israel Secundum patet luce ii Nato
xpo angelus domini iuxta pastores astitit et eos dei claritas circumfulsit
Stella enim magos adduxit. lucem prefigurando quam populus gentium qui
habitabat in tenebris vidit que post modum radiorum suorum circumfulgen-
tia mundum a tenebrarum errore purgauit. quia Iob attestante lumen
illius super omnes terre terram patet de prestita doctrine. ministrat nobis gratia
plenitudine quarta Tertius enim hesitat quia ex gratia doctrinarum deus administrat
Iob xxxviii Quis dedit vehementissimo imbri cursum et viam sonan-
tis tonitrui ut plueret super terram et produceret herbas virentes Quartum
patet In nouo enim testamento post xpm sacerdotalis ordo a petro
sumpsit initium cui deus super alios dedit pontificatum. cui dedit cla-
ves regni celorum Qui primus ligandi atque soluendi potestatem accepit
et primus ad fidem populum virtute sue predicationis adduxit Inde
apostoli per mundi climata dimissi sunt qui omnes docuerunt et quibus
apostoli episcopi successerunt. hic est petrus qui vocatus est cephas qui Ioh-
ultimo audiuit a deo pasce oues meas De pastorum successione vbi
agitur de pastorum succedencium sapientia ut in hoc capitulo De pauli spiri-
tuali supereminencia / De pastorum successione

Doctorum priorum institucione secuta est successio eorundem. in quo
primo intuemur diuine sapientie pulcritudinem. Patrie succedentium
diuine fluentes cum administracione plenitudinis pauli necnon ali-
ud spiritualem sollicitudinem Attende pulcritudinem eius qui omnia

pulcre disposuit sicut sibi congruit et hominibus expedit Sicut enim
diverse stelle successive oriuntur ad illuminandam noctem donec lucifer ra-
diet, ita successive fluxit doctrina donec xpus appareat qui ve-
rus lucifer erat Vide mor. li° 3° Nocturnam splendidam dum decore
cum succedencium quasi stellarum cursibus illustratur in negocio celi decore p-
agitur. hanc eciam pulchritudinem continet veteris et novi testamenti concor-
dia In exordio enim veteris testamenti post Abrahe Isaac et Iacob
et duodecim patriarcharum · scribuntur gesta moysi et aaron et eorum qui
egressi sunt de egipto Et desierunt in deserto Deinde eorum qui
cum Iosue ingressi sunt terram promissionis. Sic enim in exordio novi
testamenti · in figura predicatorum agitur de zacharia Iohanne baptista
et homine xpo et duodecim apostolis et de hiis qui ceperunt donum
spiritus sancti cum illis Deinde agitur de paulo et barnaba et de
reliquis qui relicta synagoga intraverunt ad populum gentilem qui
erat tunc locus horroris et vaste solitudinis ubi et converterunt
quidam ad corpus eius apostoli et iuncti ad eis per Iohannem ewan-
gelistam completis in scriptis que deerat passionum xpi Deinde agitur
de Iohanne et de hiis quibus data est pax in asia sub eodem
apostolo qui fuit quasi alter Ioseph et alter Iosue dominator ser-
vorum dei Et divisit hereditatem septem ecclesiis sicut Iosue septem
tribubus in funiculo distribucionis Attende doctrine succedencium or-
dinem Sicut eva producta est adam dormiente sic et ecclesia formata
est xpo moriente et post resurrectionem misit apostolos et discipulos
ad predicandum ewangelium per orbem terrarum relictis fortibus misit de-
biles relictis sapientibus misit insipientes relictis diviti-
bus misit pauperes Tales enim ut dicitur Greg. li° 3° et xxxi et
xxxiii ad predicandum xpm venire debuerant qui de laude propria nil
habebant ut tanto plenius veritatem cognoscerent esse quod agerent quanto
et aperte cernitur quid ad hoc agendum per se valuerunt non fuissent.
Unde post xpm successerunt apostoli deinde ewangeliste Deinde martires
et doctores secundum vicissitudinem temporum apparentes Unde apostolus quosdam
posuit in ecclesia primum quidem apostolos etc. Et in Iob dicitur Qui facit
arcturum et oriones et hyadas et interiora austri Arcturus qui
in celi axe constitutus septem stellarum radiis fulget qui semper
versatur et nunquam mergitur ecclesia est que dona septiformis gracie spiritus
continet et claritate summe veritatis illuminata et irradiante quasi
ab axe summo lucet. Que persecuciones patitur quamvis sed non deficit
in tribulacione Oriones oriuntur in hieme et suo ortu tempesta-
tes excitant et maria terrasque perturbant Isti martires significant
qui dum nati sunt ad predicandum ecclesie propter molestiam quam passi
sunt ad celi faciem venerunt quasi in hieme hii turbaverunt mare
et terram quia amovitate (?) ydolatriam et prostraverunt gentiles ad
verecundiam ad videntem claritatem eorum constanciam. Hyades in principio veris
oriuntur quando sol caloris sui vires exerit tunc se ostendunt hii sunt
doctores qui successerunt post martires eo tempore quo repressa est hiems
infidelitatis et calor incepit in cordibus fidelium solis intelligencie
veritatis Iste stelle in ortu suo pluvias fundunt quia super-
venientes terram cordium humanorum predicacionis imbres fuderunt Et
ponitur ante hanc auctoritatem Qui extendit celos solus et gra-
ditur super fluctus maris Celos extendit cum apostolos primitus dila-
tavit Et super fluctus maris dominus gradiebatur quia quando procelle
persecucionum erigebantur miraculorum predicacione frangebantur et
via fidei parabatur et post modum fecit arcturum et oriones et hy-
adas et interiora austri Auster enim est ventus spiritus sancti quem
dum repletus quisque fuerit ad amorem patrie spiritualis inardescit
Ergo secundum Gregorium ix mor. Interiora austri sunt illi occulti
ordines angelorum et celestis patrie sinus secretissimi quos impleti

calor spiritus sancti Ibi anime et angeli quasi ocultantur in abditis
Ubi per diem quasi in meridie sol ardentior et clarior et elevatior
quia mortalitatis iam posita caligine qui illic pervenit manifestius
videt suavius ardet et ad altiora se elevat eo quod ipsa eos subtilius illustrat ubi lumine intime contemplacionis videtur
sine interveniente umbra mutabilitatis calor sentitur sine ulla ob-
scuritate corporis ubi invisibilibus chori quasi astra micant in abditis
Unde nos sicut videmus a nobis quia nimis eos extulit serenitas divini
luminis Attende fluentorum plenitudinem primo in quatuor evangelistis
secundo in quatuor doctoribus precipuis Jeronimo Gregorio Augustino
et Ambrosio qui irrigaverunt universam faciem orbis Hii sunt quatuor
flumina paradisi ducencia originem a Christo tamquam ab origine fontali
Qui in designantur Ezechielis primo sub animalium figura et quadrupla
Evangelistas dico quos vidit Ezechiel habere faciem hominis
vituli aquile leonis Christum enim predicabant qui in incarnacione
sua veraciter factus est homo in passione sua pro nobis ymolatus
ut vitulus In resurreccione sua virtute divinitatis resurrexit ut
leo qui apertis oculis dormire perhibetur quia tamquam ex humanitate quasi
dormiens moreretur ex divinitate sua immortalis effectus quasi vigi-
lans suscitabatur Ascendens autem in ascensione sua factus est ut aquila
Ergo qui nascendo hominem moriendo vitulum resurgendo leonem
ascendendo aquilam Christum designaverunt figuras istarum quatuor animalium ha-
buerunt Omnis enim electus homo est per racionis discrecionem vitulus
per carnis mortificacionem leo per terribilium toleracionem aquila per sub-
limium contemplacionem Hii sunt qui per quatuor mundi partes quatuor docuerunt
virtutes et quatuor exercuerunt affectiones Unde Ezechielis primo manus hominis
sub pennis eorum in quatuor partibus quatuor partes quatuor mundi regiones
oriens occidens septentrio et meridies per hec quatuor climata [illegible]
intelliguntur cardinales virtutes [illegible] quia sequitur due penne singu-
lorum iungebantur et due tegebant corpora eorum quorum consimiles desi-
gnantur per quas a terrenis penitus animal levatur [illegible]
est due penne singulorum iungebantur quia desuper extendebantur [illegible]
enim et spes ad superna nos elevant et singulis adinvicem [illegible]
amat celestia que sperat et sperant que amat Et due corpora tegunt
quia timor et dolor ab oculis dei multa peccata abscondunt Hii
quatuor erant ut dictum est quatuor principales successores doctorum
Jeronimus qui docuit historiam Ambrosius qui allegoriam Grego-
rius qui tropologiam Augustinus qui anagogiam Omnia naturalia videt
legens historialiter sacre scripture literam Omnia logica philosophorum docens
allegoriam omnia moralia philosophorum docens tropologiam Non enim
virtutes per consuetudinem dantur sed per graciam infunduntur Omnia metha-
physicalia docens anagogiam ponuntur enim historie singularia ut
ymaginacio ita utilia vestiatur et ab mobilibus rerum corporalium ymagi-
nabilium nec ipsam impediant speculari et tamen sub terribilibus
[illegible] latitat veritas sine bonitatis cui deserviunt sensus literalis
Allegoricus sensus deservit racioni ut eam excecat et ostendendo ex
illis singularibus ad verbum incarnatum quod est verissimum et ma-
xime in opere incarnacionis quod maxime [illegible] purgat et convenit
ad videndum illuminat Tercio est sensus tropologicus ut spiritualia vi-
dens intellectualiter a fantasmatibus expeditur et in illis se exercens
spiritualis efficitur tam intellectu quam affectu Quarto est anagogicus
per quem anima intelligit quod credidit et sapit quod intellexit Jero-
nimus per sacram rerum corporalium historiam naturalia et mathematica [illegible] docet
Ambrosius docet allegorias tolleciones [illegible] ad Christum
deducens figuras per allegoriam conuncit Gregorius autem considerans
moralia philosophorum in scripturis adaptaciones conformat Augustinus autem

vanas et fictas cogitationes alas intentionis cuitis exufflat et vitate
intelligencie insinuat Physica enim consideracio usque ad celum se le
extendit et stellarum nam signans armonias et motum considerans
demonum fallacia fascinata ymagines efabricavit quibus im-
mon ex stellis quas principium mundi esse credidcat assignavit et ex
eis descende nimia ex stellis tradidit et eysdem cultum inpendit
Sed hanc consideracionem obtinet Ideo quidam dicit Non austrum corporale sed
vim excogitandum non signum celi sed signum siderale dei est attendendum
et non est condescensus fortitudinis astrorum nisi condescensu racionum
eternarum et non est cui credi debeat ydolum artificiale damatum omni
vita carens Sed corpus naturale animatum vegetativa sensitiva et raciona-
lis vita cui condescendit omni caro factum Hec docet Ambrosius super
virginis actum et inde sinum recipe pastum quod est de verbo plenius incess
verbum caro factum Gregorius vero non stellas corporales docet causas ho-
rum sed racionis eternas quasi stellas splendentes super facies racio-
nalium mencium Anima autem non ponit principium vel causam solidam
terrenum vel vitam aliquam communicative mundo sed eum qui solus est prin-
cipium et causa omnium creatorum et sic quasi quadam quadriga devect
tenaminis anime ad suum supersensuale principium a sensu procedendo
ad ymaginacionem ab ymaginacione ad racionem a racione ad intelli-
genciam ab intelligencia finaliter tusiendo sicut possibile est in pax
essenciam Quare quatuor doctores secundum originale principium condu-
cit eam Et sicut evangeliste sunt quatuor flumina paradisi sic qua-
tuor hii doctores vero quadriga Aminadab et quatuor vectes qui-
bus vectes inserti sunt ad portandum archam domini Quos felicis
memorie Stephanus episcopus Tornacensis breviter depinxit sub suis
proprietatibus dicens hic pius hic verus hic sobrius iste severus
Attende pauli solicitudinem preter illa que extrinsecus sunt instancia
mea solicitudo quotidiana omnium ecclesiarum Angelus dicens quamvis se sit
divise pars orbis ut custodiant eas sed paulus solicitudinem gerebat
non ad particulares sed ad omnes ecclesias secundum Crisostomum in omelia sua de
laudibus pauli Nullus angelorum ita creditum sibi populum gubernavit
ut paulus universum orbem Et super idem Conterat paulus orbem
terrarum uno vos enim vere postima ab illo aut sic est custoditus quem
admodum fuit adeo institutus De pauli speciali preminencia

Doctoris gencium laudibus insistentes et eius solicitudinem spe-
cialiter attendentes inicium ipsius dignitatis ex aliorum com-
paracione preferentem ex eius clarue vitate ex proximi cendiccione
caritatem ex xpo sui dilectione Attende dignitatem Videtur
enim michi in pauli anima spiritualis paradisus et locus amenissimus
omni virtutum florida et insignite multiplicatus adornatus Unde tam
multa et fora sunt electuaria languencium prout efficax medicina
et ad singuli electorum singulari gaudeant prerogativa virtutum paulus
cumulatas habebat omnium bona gratuita quam quilibet electorum donum
quod cuique effulgebat singulariter prerogativa Laudatur abel propter
sacrificium quod obtulit Laudetur paulus amplius qui se per
singulos ymolavit Ego inquit iam ymolor Ubi singu-
larem suum hostem appellavit sed et si ymolor insuper sacrifici-
um et obsequium fidei vestre gaudeo et congratulor omnibus vobis
propter quod et vos gaudete Abel cayn fratrem suum occidit paulus
ab eis occisus est propter quorum salute plurima mortis discrimina tolerat
laudatur Noe vir iustus et inundante diluvio suum custodiens
ordinarium Sed laudetur amplius paulus vir perfectissimus qui semi-
ente flagiciorum diluvio universum tam naufragiis liberavit orbem
terrarum Immunda si quidem animalia collegit in archam et fontale
corporis ubit in mansuetudine mutando racionem leones et accipitres eius
archa suscepit Ex quibus columbas et turtures fuit Archa vero Noe

corum includens totum enim sit Sed quia natura non mutanda est eo
forte tandem illexit. Laudatur Abraham quia per obedienciam reli-
quit patriam ipse fidei cultum reiecit patris affectum Sed laudetur am-
plius paulus qui non tantum patriam et parentes deseruit immo mundum
totum universum cadens cum ipso celum. Dum tamen tenet indissolubiliter
xpum suum Scio inquit quia neque presencia neque futura neque altitudo ne-
que profundum neque creatura aliqua nos a caritate xpi poterunt separare Non
filium suum paulus obtulit sed semetipsum milies ymolauit. Laudatur
Ysaac propter eius paciam quia puteos quos ipse et eius servi fo-
derant cum impletos videret et obrutos cedendo magis quam conten-
debat et demigrando locum alium incolere quam iurgiis rebellare Sed lau-
detur amplius paulus qui non materiam impletum puteum sed lapidans
corpus suum modis quibus potuit portare studebat in celum. Sputa
bant fluvios uberes eluere qui magis in aquas plurimas redun-
dantes ingenium habentes fontes vite aperuit uberius et
per uxoribus deseruit. pecora custodivit. frigora toleravit carnalia
superavit. sed laudetur amplius paulus adeo tantum habens animam
ex Deo dei et incendium flammis geheunam temptacionum suspendium uberis
et verum imperium fluctuum et maris naufragium in profundum ...
et ieiunium propter xpo sponsam se etiam pro totam et termans vitam et tolerans
ille porcionibus rapacitati opposuit se ferme. iste pro animabus ...
de vigore se opposuit serpentinis Laudatur Joseph propter singularis
excellenciam castitatis qui tamen uxorem habens et filios procreavit
exemplum est coniugalis castitatis. De cuius laudibus Ambrosius in libro de officiis
ait De Joseph quid loquar qui utique habebat cupiditatem libertatis
et suscepit servitutis necessitatem quam subditus in servitute quam con-
stans in virtute quam benignus in carcere sapiens in interpretacione in
potestate moderatus in ubertate providus in fame iustus ordinem lau-
dis rebus adiungens et opportunitate temporis equitatem equitatis ...
officii sui moderacione dispensans Sed laudetur amplius paulus quem
comparare castitati Joseph silua pace ipsius dixerim videtur michi vidi
in ipso mortificatus in carne si dice audeam mortuus
in ipso contempnebat omne quod sub appetitu occurrit oculorum Scio
tamen ex traditione cuiusdam discipuli teclam obicient paulo non
intelligentes verbum eiusdem Volo inquit omnes homines esse sicut me
ipsum in regnis sicut ego sum ergo virgino si recipiantur actus pauli
et tecle magis hec attestantur castitatis eius prerogative ad tecle
castitatem perdire debeant et bestie quas sibi sua subiciat eminen-
tissima castitate et superatis tormentorum diversis quibus pergens pro-
num et inde se abiciens multos perditionis eliciens tandem quievit
in pace Laudetur Job ex adversitate quam sustinuit ex prosperitate que in
ipso eminuit. ex animositate qua de dyabolo triumphavit Sed laudetur
amplius paulus qui toto tempore vite sue post conversionem in agone per-
durans persecutionibus huius temporis valedixit tamquam aurum in for-
nace tribulacionis excoctum puritatem ostendit Et astucias sathane
non ignorans cuius eciam sanctitatem confitebantur demonia. ad solam
plagam vocis eius demones effugiunt Et si Job curam carne
debilibus impendebat paulus cum in anima mortuus exhibebat
Ille domum apparuit peregrinus istius anima patuit universis Ille
dives et bonis plurimis habens in pauperes extitit liberalis paulus
nichil amplius corpore suo possidens quod sibi impendebat supererroga-
bat cum manibus suis Quamquam Job paciebatur in carne certum quod pau-
lus paciebatur in mente et si mulier eum patris tentacio habet certum quod
paulus omnis mulieris parturient gravius et dolorosius affligebatur
incommodo. dixerim vel tormento filioli mei inquit quos iterum
parturio Laudatur moyses quia pro se noluit ut sibi subdito israele

ne deleretur de libro vite. Sed laudetur amplius paulus qui secundum
Crisostomum non ad pereuntibus perire voluit sed ut alii salvarentur maluit
ipse decidere de glorie eternitate vel secundum nostros expositores ab eius
vel ad tempus vel si esset possibile. Laboravit ille solidum pro iudeis
iste profluentes passim sudoris sanguinei rivulos pro totius mundi libe-
rtatis. Imitatur Josue Samuelem prophetas et alios tunc tem-
poris quibus non possumus consistere doctoris gentium excellenciam
debemus simpliciter comparari. Laudatur David ex dei dilectione. Sed laudetur
amplius cuius amorem ad deum debemus in summo vertice culminis col-
locare. Laudatur Helias quia celum clausit famem induxit ignem de
celo vel bis deposuit et pro deo zelavit. Laudetur amplius paulus non
quia fecerit ista corporaliter sed quia volens anathema esse pro fratribus
et suam differri gloriam exprimere nesciebat illius amoris impetum
quo in xpistum fervebat ardentius. Sed amorem suum ad xpistum declarans
neque inquit presencia neque futura neque altitudo neque profundum neque ali-
qua creatura poterit me separare a caritate divina. Quasi non sufficeret ar-
dorem quem habebat ad deum exprimere per creaturas que cernuntur non
unus dicens et plura supra has creaturas extra mundum excogitanda re-
linquens per quam fervoris magnitudinem pandens. Laudatur baptista Johannes
quia locustis et mel silvestre sumpsit in cibum quia secessit in heremum
quia regis arguit adulterium. Sed laudetur amplius paulus quia nec
vilissimum sufficientem habuit cibum pro studio sanctissimo predicandi qui
sic vite sedulitatis vixit in mundo quasi remotus ab hominibus visita-
bat in heremo aliquem numquam mente excedens deo qui contumacium adul-
terum suum lata prodit qui tamen potestatem habent notum adulterum conde-
mnavit. Sed cum a terris ad celestia transeamus et palma sanctorum angelorum
veneracio ne deficiat amor quem habemus ad singularem prerogativam apostoli
si placet angelis comparemus. Laudantur angeli non quia sint incorporei
sic enim per apparent demones laudi sed quia sunt ministerium exercentes
deum suum sunt infatigabiliter contemplantes in uno suam obedienciam
complentes in alto suam gloriam obtinentes. Sed laudetur paulus am-
plius angelis qui sic ministerium suum fideliter efficaciter utiliter cumulate
exequebatur in terris ut in ipso videatur impletum quod de angelis est di-
ctum: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Et
licet adhuc ut homo versaretur in terra tamen elevabatur usque ad celum tertium
ad xpisti misteria contemplanda. Dilataretur amplius in eius preconia lin-
gua tacitus sed in eius laudibus promerendis inveniretur insufficiens et
eam incapacis quia magnitudo laudandi copiam sermonis superat et
exilitate attenuat laudatoris. Attende pauli potestatem tam super eleme-
ntorum corporum actiones quam super spiritus passiones tam super homines quam
super demones. Illa enim anima aurea erat et adamantina. Omni siquidem
saxo fortior et adamante solidior nulla distinctione metuebat non elementis
non elementatis extrinsecus cedebat sed in tribulacionibus acriore gaudio
exultans quasi quidam angelus in fragili corpore permanebat qui
tamquam penates deserens mundum quasi iam celum possidens
et cum angelis sentiens labores contemnebat et dyptima vincens et omnia
genera tormentorum vere plus desiderabat paulus pati propter salutem pro-
ximorum quam alii quiescere post laborem magis eligens puniri pro xpisto
quam coronari sine xpisto. Libencius amplectens pro xpisto supplicia quam alii cu-
rant ad premia pergens complacuit in contumelia quam reges sibi complacuerant
in corona. Nam dolores ferre pro xpisto pro minori loco ducebat propter quod
et eos gaudium appellabat. Et quid mirum si rebus non cedebat corporeis
cum omnes actiones elementorum superet inflammatio intrinseca ardentis ca-
ritatis. Sed forte paulus videbitur timuisse quia legitur cesarem ap-
pellasse fratrem eciam misit ad puteum tamen quasi vellet de periculo
liberari. Sed quis timorem hoc sine fictione asserebat formidinem cum eius desi-
derium finitum esset per xpisto dissolui. Sed certum est apostolum hoc fecisse ut predi-

49

caret pluribus in ciuitate famosissima verbum vite poterat enim absolui per-
sonam si non appellasset ad cesaris audienciam Nam inter plagas et in iu-
rias semper eius fortitudo crescebat Ita enim discipulis eius constancie for-
mam dabat ita inquam ut plures e fratribus confidentes vinculis meis ha-
bundancius auderent sine timore verbum dei loqui Sicut enim quidam qui in-
fantes pericula fugarent volucres capiencia includerent sic duas alacritatis
equanimiter sustinendis Sic eius vilitas cum omnibus diuinitati subiectos
resuscitat et renouat in tempore habebat etiam potestatem super spiritus omni-
um mensuras affectiones et regulas apud paulum inuenies que affecti-
ones apparuerunt spirituales Timebat enim de primorum dampnacione gau-
debat de conuersione dolebat de obduracione sperabat de vocacione me-
tuebat eis gehennam cupiebat eis vitam eternam dolebat et ingemisce-
bat expectans corporis redempcionem gaudebat in spe future expectans re-
surrectionem Sed ne quis calumpnietur in paulo quasi carnales affectiones
non quia paulus indigeat nostra defensione sermonis addimus aliquid
ostendendum propter declaracionem et ut nostros formemus affectus sicut oportu-
nitas exigit atque spiritus Obicitur paulo timoris affectus Nam primum
est in sporta depositus Datum est ei consilium pro implenda predicacione
nec restitit Suaserunt ei ne in theatrum ingrederetur et cessit Inuenies
multa similia que magis declarant eius prudenciam Omnia enim pro fratrum
utilitate et edificacione fecit quibus se stabilem et placabilem pre-
buit quorum consiliis acquieuit inflatorum timens sed pacem et con-
cordiam et consensum diligens Alioquin ubi est illud pauli Quis
nos separabit a caritate Christi Qui enim moriebatur quotidie mortem
non timuit viciose Bene dicimus viciose Nam timere penas non est cri-
men vitiosum cum sit nobis originaliter ingenitum et naturaliter collatum Sed
tunc viciosum est cum ex timore fecimus quod indignum viro et inter
ad mortis angustias terrent timuerunt et timorem pallore et tre-
pidacionem pro passionibus ostenderunt et tamen crucialibus non ceden-
tes de morte victoriam retulerunt ut appareret in eis timor humane fra-
gilitatis sed timori virtus imperans deiforme et perfectissime
voluntatis Nonne et petrus timuit quem senescentem vinculis man-
cipandum alter cinxit et duxit quo ipse non volebat Quomodo igitur pau-
lus humanitatis propria non abiecerat cur calumpniam vel iniuriam si
timebat sed admirandum potius virtute fortitudinis potius in eo reful-
gentem qui corpore quod timuit se monstrauit victorem esse Totum enim
expressit quod erat in eo vitium et deus dedit viribus incrementum Si enim
abiecisset quod erat hominis in corpore non multa ostendisset etiam
virtutis Quis enim angelum martirem admiretur si passionum corporearum
timoribus non subiacet Ostendit ergo paulus quod idem inerat per na-
turam et quod habebat per graciam Obicitur paulo seuicie et crude-
litatis affectus per quam alexander erarius ab eo legitur maledictus
sed videns quia dicens valde restitit verbis meis sermone non expres-
sit seuicie sed doloris eo quod verbis restiterat veritatis Non enim persona-
les vindicabat iniurias qui maledictus benedicebat persecucionem sustinens
paciens sustinebat blasphemias audiens obsecrabat Nec enim petro
morte inferenti Ananie et Saphire Non paulum arguimus pro-
teruie crudelitate quod corripuit in virtute Sic fornicatorem corinthium sa-
thane tradidit ad quem pietatis opera non crudelitatis voluerat declarauit
sicut in secunda epistola ad corinthios comprobauit Nec erat crudelitatis af-
fectus qui sacerdos domini percutiendus a deo dicitur paries dealbatus
predixit enim prophetice quod futurum erat et sacerdotem qualem ad sibi subditos
habere decet inmodestiam arguebat Obicitur paulo superbie et singularitatis
affectus per quem ab eius consorcio Johannes legitur segregatus Sed vide
unde illi qui officium suscipiunt predicandi vite priuilegiis excellentissime
debent ornari Non enim nauigandi suscipit artem nec dimicaturus
in acie militari se in belli fronte se constituit qui sufficiens vel non

gare vel bellare non nouit Sic igitur in angustia temporis periculo forsitan magis
institutum magis quam pstitum a fronte belli ne tunc dux fieret principalis pau,
lus amonitus per solem cognomento marcum ne fortasse trepidare faceret
angelorum animos Cuius hoc paulo deputet in peccatum vel in timoris
vel in superbie festum Obiciatur etiam paulo iracundie et dissensionis affe,
ctus cum aliqua secundum lucam exstat inter discipulos commotio et dissensio
motus Cuius hoc ad paulum tunc nondum esset in apostolum vocatus sed alter,
cius vide quid non est tunc arguenda tunc prodit iracundia iusto ordine
iusto titulo iusta causa aliquin non esset dictum a monitore Irascimini
et nolite peccare Quinymmo si natura frustra nil efficit multo magis
nature conditor nil eidem inserit quod inde iure culpari possit Instituit
autem deus iure affectum nature sicut aciem in mucrone quam possimus
et debemus exercere pro necessitate et utilitate et temporis oportunitate servata tamen
semper interius pietate Quod non dubitamus apostolum oportune exhibuisse,
fatisse Habebat etiam potestatem super homines aliorum quo quietasset tot bar,
baras naciones ut parum thomo quoniam et medicus qui arte exer,
cebat in pellibus vix xxx annos Romanos persas parthos et medos
et indos et scitas ethiopes et sauromatas et etiam sarracenos et omne ge,
nus hominum convertit ad christum Vt non enim tam measte dixeris qui volasse
Sicut enim ignis in oriditas cadens materias. qui incrementum apponit
incendii fortiter sic ignea lingua pauli quibus erat adhibita faciebat
venite spiritus conflagrare et vanitatis et voluptatis humore siccatis velut
in culmen solum hostes fidei persecutores veritatis Adhibebat in ignis
incendium iure materie combustibilis erumpente flamma validius augebat
ignis ventus persecucionis et flatus in igne irruens ignem augebat per
ventorum violencia spargebatur et aliorum domicilia exurebat Exurge,
tibus enim persecucionibus non permittebatur in una civitate paulus quie,
scere sed de regno in regnum de populo in populum alterum transiens permanebat
Sic illa fluenta salutaria ubique et remedia medicinalia lingue sue
spargens enim medicus nunc igne spiritus comburentem nunc ubi gladio disse,
cantem nunc fomentum molli remedio nunc laxante austeriori poculo nunc
se captante lupinus nunc in se traicientem cuiusque fomentata passionis
Quis infirmatur inquit et ego non infirmor quis scandalizatur et ego non
uror Plangens enim miseri pene videor qui sic sua defleam vitia sic
deflebat paulus aliena hec sunt arma domini potencie quibus inhe,
rens sua declarabit efficaciam et que putabantur predicacionis impedimenta
triumphorum eius efficiebantur emolumenta Cuius enim non stupeat medium
et pauperem et inermem tantam sibi subiecisse multitudinem licet instan,
tem denuo fuerant bellorum ceterorum potentissima astutiis fortunatissimi
victores tamen restitisse non valentes Sed in hoc multum amiror amorem
pauli sed virtute magis venerer crucifixi Arma inquit nostra non
carnalia sed potencia dei ad destructionem municionum Et ideo sicut igne
succenso purgatis agris consumitur ariditas et inutilitas veprium et
spinarum et sicut in ortu solari radiorum pulsis tenebris delitescunt
et latitant fures nocticulagi fossores domorum Sic lingua pauli populis
predicante velut in mari tonitruo perstrepente velut igne vehemencius
irruente velut sole clarius oriente consumebatur infidelitas dissipa,
batur falsitas eliquescebat veritas instar cere mollis vehementis ignis
incendio liquefacte hec ergo pauli potestas in homines declarata per modum
amis volantis ignis inflammatis et medici curantis et militis trium,
phantis habebat etiam potestatem super demones Quod declarabant eius
semicincia eius insignia eius vestimenta salutaria eius in corde impressa
memoria Hec enim in paulo timebant et timent demonia Nam vestes
eius posite super egros pellebant morbos curabant demoniacos Et si
fuissent pauli ad aspectum patibuli multo magis demones terrent ostentes
in paulo insignia crucifixi Audi de paulo crucifixo Christo christo inquit
confixus sum cruci Et item Ego stigmata domini ihesu christi in corpore meo

porto. Et michi mundus crucifixus est, et ego mundo. Ipse est egregi-
us ille signifer cathena pro torque circundatus pro purpura cilici-
cijs militis indutus pro corona signo crucis in fronte munitus. Cum
sceptrum potencie et virtutis tenebat quando verbum salutis ipso proferebat
unde demonesque exterrebat. Unde Crisostomus ait: Huiusque Pauli fulminante
ceciderunt omnia. fugiebant demonum cultus celebritas festivitatis
et mores patrum ipsorum furoresque et tirannorum mine et insidie dome-
sticorum et pseudoapostolorum operationesque maligne. Sicut autem legimus inter
Pauli miracula sic multum formidatur a demonibus. Quidam mediocria
homo quidam sibi laqueum ad torquendum vitam instigante dyabolo
parans. Cum secretum cellule in qua hoc ageret recepisset sine trahi
cuiusmissum laqueum cepit innectere nomen tamen Pauli apostoli semper
invocabat dicens: Adiuva me sancte Paule. Et ecce umbra seviatida
et fenestra que nichil magis volebat quam dyabolum simulabat appa-
ruit hortans ac dicens: Quid celerius exple quod incepisti. At ille
morabatur adiutorem Deniqueque expedito iam laqueo cum vehemencius re-
petiret nomen Pauli. Subito affuit alia umbra que cum
homini similis esset hec dicens ei: fuge miserrime en Paulus apostolus
huc venientem. Inviolatus enim ab homine ecce adest. Tunc evanue-
scentibus umbris homo ad sensum suum redditus est. Attende
Pauli virtutem quam probare potenus signis verbis scriptis parit et
exemplis. Huius enim sibi celitus factis lumine pape ulteriorem vel
tatis. Pater enim misericordiarum qui flagellat omnem filium quem recipit
flagellavit Paulum ut eum reciperet. Excecavit ut illustraret prostra-
vit ut erigeret. Afflixit ut sanaret. Debilitavit ut virtute spiritus solidaret.
Subito dicit Lucas circumfulsit eum lux de celo. Lux enim circumfulsit
exterius qui tenebatur ignorancie tenebris interius. Nisi quia for-
tis circumfulsit nec iam obscuritate vel tenebris tenebatur. Sed in-
nubilitate carnis tenebatur. Nichil videbat Saulus corporis. qui celesti-
bus thesauris interiorat in corpore invisibiliter. Et cadens inquit in terram
vocem audivit. Quam dum in via positum staret audire non meruit
Sed quia fides ex auditu et auditus per verbum dei. Ideo tunc fulsit ut
luce vocem audivit dicentem sibi: Saule Saule quid me persequeris.
Ubi se ipsum pati persecucionem ostendit in membris afflictis. Unde
et Christus Petro ad mortem properanti apparuisse legitur et dixisse: Va-
do Romam iterum crucifigi. Vere tunc calcitrabat Paulus contra stimulum
sed ne proficit at-iunus. Invenit obstaculum Ihesum utique Nazarenum et
stati vel voce salvatoris humiliatur persecutoris elacio. Severitas de-
credit affrenati rabies in gratiam mansuescit. Succeditur oleaster
ut oliva fructifera plantetur in domo domini. Mutatur lupus in o-
vem. Ramus in vitem. Ecodinus in columbam. Sicarius in apostolum
blasphemus in sanctum. Saulus in Paulum. Illuminatus in paradiso
postea rapitur sublevatur in celum tercium. Secreta ibi celestia revela-
bus orbem oculus archanorum mundanum urgit impetu fecundatur ut ani-
le rigentur. Omnis virtutem verborum eius charitasque valeat quibus
illuminata prius cecata radijs morum et fidei luce fulgencioribus rutilat
et coruscat. Non erat illa sciencia inflativa sed sublimis de certa.
Nam licet omnes homines excelleret intellectus altitudine tamen se pro-
phetare et cognoscere dicebat ex parte. Nec se arbitrabatur comprehendis-
se. Si ad scriptorum eius indaginem veniamus. Tenuit intellectus. Stupet
animus. Quorum misteria magis possidenda honoratque scribit ad
ceteras instruit et exponas. Castigat enim Paulus corpus suum et in
servitutem redigit ne cum predicaverit alijs reprobus habeatur. Virtutem
ostendens opera que sequuntur. Non est enim talium speculativa doctorum
sciencia sed activa. Nam vestigijs lex fide dicitur ubi duplicatus invenitur.
Non est enim lingua et sublimis apostoli concordia cum in doctrine dissidet

manus et lingua. Attende pauli caritatem et invenies eam quadru-
plici condicione flammatem. Nam propter christum temporalia cuncta desprexit
nichil quod esset ad proximi salutem pertinens ipse neglexit. plus ho-
norem christi propria salute dilexit. et semper ignem amoris toto divino
suavissimo amore se in christum erexit. Nam ea que sunt terrena divitias in
puteum paulus stercora vocans se omnia contempnebat. sicut solet iam
herba putrefacta contempni. si enim eum amor temporalium illexisset nunquam
appetitum corporis immoderatis inflammatum ydolatrie compassus esset. Nichil
neglexit quod esset salutis in proximo. qui peccatis verbo et documentis
verborum et corporis et animam suam impendebat. ubi oportuit laborabat
manibus suis ut inscirct exemplis. Et qui in multitudine plebis
gloria principis optabat ipse anathema esse pro fratribus ut eos col-
locaret in celestibus ut proximorum gloriam suam ad tempus vel minueret
vel differret. sunt certe si possibile fieret. ut sic illa civitas fratrum
suorum redundancia copiosiore gauderet. Unde plura cum prefectis deus
et omnibus habetur. tunc sicut ignis in alta prosiliens semper
ascende nitebatur. et sicut ferrum in igne missum. non igneum sed magis
ignis esse videtur. sic paulus caritatis igne succensus. non tam cari-
tate inflammatus. sed ut ita dicerem. totus esse caritas videbatur.
In hiis omnibus adiuvet paulum glorificemus christum qui cum patre et spiritu
sancto vivit et regnat deus in secula seculorum amen.

Sequitur de pastorum condicione. Et primo de summis pontificibus. de
pastoribus regularibus. de pastoribus secularibus. et quarto de
omnibus. De summis pontificibus sunt tria capitula. Primum mani-
festat eorum dignitatem. Secundum per oppositum manifestat incidente obli-
quitatem. Tercium determinat regimen ecclesie secundum pontificum antiquitatem.
Capitulum primum quod manifestat summorum pontificum dignitatem.

Pastorum condicionem requirimus. post eorum institucionem et suc-
cessionem. Sunt autem doctores ecclesiastici quos pastores dicimus.
quidam in superiori gradu ut summi pontifices. quidam in
medio ut prelati seculares. quidam in inferiori ut prelati
regulares. ierarchie constituti. In summis autem pontificibus vene-
ratur eorum dignitatem singularem. potestatem ulem. veritatem fundamen-
talem. divinam vel fontalem. et sanctitatem exemplarem. et dolemus
ex eorum oppositis. summi nominis a detractoribus denigracionem. Digni-
tas singularis in hoc consistit quod in omni genere aliquid est primum quod
sit principium illius generis quod cetera contingit. quod a quo totum origina-
liter fluit. sicut est unitas in arismetrica. punctus in geometria
tonus in musica. Sic deus pater cui prima debetur auctoritas in
ecclesia triumphante. cuius gloriose visionis finis est nostre beatitudinis.
Domine inquit philippus ostende nobis patrem et sufficit nobis. Ideo
cum christus tradiderit regnum deo et patri. tunc erit finis. Sic in mili-
tante ecclesia papa qui dicitur pater. omnium est principium singulare a quo
derivantur influencie spirituales et carismatum dona in corpus ecclesie.
Ut sicut deus pater potestatem excellentem influxit in christum hominem.
et a christo descendit in papam. sic a papa descendit in ecclesiam. Et
sicut inter duo extrema requiritur medium. Sic inter patrem in ecclesia tri-
umphante et papam in ecclesia militanti mediatorem habemus deum
et hominem ihesum christum. Unde dionisius in libro de ecclesiastica ierarchia
capitulo de sacerdotibus perfectionibus dicit quod in ordine episcopali consum-
matur et adimpletur omnis ornatus ecclesiastice ierarchie. sic omni-
versa ierarchia angelica et humana in deo ihesu consummatur. Et sic
ecclesia non est acephala nec sit. sicut mandragora puella sine capite.
Sic non est monstruosa ut laboret in capitum multitudine. sed unum
habet tamen principium singulare. De quo beatus bernardus ad eugenium li-
bro 2o. Tu quis es. Sacerdos magnus. summus pontifex. tu princeps episcoporum
tu heres apostolorum. tu primatu abel. gubernatu noe. patriarchatu abraham

ordine melchisedech dignitate aaron auctoritate moysi iudicatu pa
triarcha ptate petrus unctione xpus Potestas vlis in hoc est q na
no seqiatr nulla est in tota milicie que eius imperio
degat Nullo fatalis p..debit qm ptas eius confirmabit vel etiam
tom collom et execucom Et de emanacione sic Petrus deus et ho
mediante passione paradiso nobis aperuit cuius aditus et introitus
sanguis ipius clausus fuit Ipse tamen sr pro hoc oues redemit
tuus vicarius est pontifex summus tu xpus in petro sanguis proprio
et oues commisit Habet ergo claues sibi traditas et oues creditas
xpo no sanguinis utpote de riuulorum fontibus fluens ingens
statu equaliter pfluentiam et emanacionem Alioqn quod veritas in sum
trinitatis sit deficit per arescionem quia no descendet in corrupcionem
absit hoc a fide mea vel ut tamen efficaciam vel virtute xpi sanguinis
vel attenuata in aliquo vel corruptam vel per eandem dilucitatem sed
petitam summi pontificis diminuta sed quantum se extendit tanta
et pro delendis criminibus xpi sanguinis efficacia tanto quod eciam
se extendat ptas aplica Unde Bernhardus in lo ad Eugenium In
criminibus non in possessionibus ptas vestra quia illa siquidem et non
ipsi has accepistis claues regni celorum prenatores utique crimi
num non possessores ut sciatis ait quia filius hominis habet ptatem
in terra dimittendi peccata De collacione et collacionis confirmacione sic
Summo pontifici accepit dns totius ecclie principatum Unde dns
ante passionem dixit petro Tu es petrus et super hanc petram e
dificabo ecclesiam meam licet enim omnibus aplis communiter dixerit
Quorum remiseritis peccata remittuntur eis etc tamen specialiter petro dictum
est Quodcumque ligaueris super terram etc In signum huius quod tu petrus pos
set ligare ceteros et ceteri ligari tamen non per eum passionem simili
ter dixit pluraliter de omnibus Symon ecce sathanas expetiuit vos
ut cribraret sicut triticum Singulariter pro petro subiunxit Ego rogaui
pro te petre ut non deficiat fides tua Inde est quod ecclie relectas
quorum ab hiis aplis originate sunt erroribus variis Sola
romana ecclia cuius fides in nulla temptacione deficit utpote
petram stabilem solidatam nullis erroribus nullis heresibus potest vel
potuit vel poterit inquinari licet enim pro naui illet in mari licet fluctibus
elidatur tamen prepis tamen permanebit immobilis post passionem similiter
ad dns tercio quesiuisset a petro Symon Johannis diligis me plus hiis
Et ille tercio rndisset Dne tu scis quia amo te Statim dns ei tercio pre
cepit Pasce oues meas pasce agnos Ipse est enim petrus qui solus vo
catus est in plenitudinem ptatis ceteri autem alii in partem sollicitudinis
sed vocati Unde cum alii discipuli post resurrectionem venissent ad dnm
nauigio solus petrus succingens se misit se in mare Ceteri apli
singulis nauiculis singulas ecclesias sunt commisse petro vero maius com
missa est commissa Jacobus enim qui columpna videbatur sola ecclia
ierosolimitana est contentus et singuli singulis petro vero ecclia vniuersalis
Ergo unde est per orbem exactum Qui aliquam voluit inuenire quin ad ci
uium summi pontificis non pertineat Et de execucione sic Quedam sunt
que sic inherent aplice sedi et summo pontifici quod non possunt per alios
expediri nec descendunt ad generalem iudicatorum nisi mandentur in specialibus ut
translacio epi vel electi confirmacio Exemplo eporum restitucio abor
dine depositorum iudicialis diffinicio et priuilegiorum suorum interpretacio
et multa consimilia que plane determinant iura canonica de quibus
non est modo dicendum per singula sed hiis exceptis que forum iudiciale
determinant satis appet tamen ptas vniuersalis et execucio ptatis in
eis que pertinet ad excellenciam fori penalis ut in relaxacionibus
et indulgenciis Ipse est enim sponsus ecclie et ideo potest obligare bona
sponse thesaurum scilicet ecclie et de ipso fidelibus vel in parte vel in toto

fuit dignum duxit relaxare, non repugnante contra voluntate in eo cui sit
relaxatum, sed secundum divina precepta contritio, qui actus aliquando fuit in
patiente dispositio. Veritas fundamentalis in parte patuit, quia fides
petri usque tunc perseveravit et in perpetuum stabit donec terminato seculo
in eternitatis visione cessabit. Xpus enim dominus nobiscum erit usque in consu-
macionem seculi. Quod exponitur in ipso sacramento. In illa enim forma
quam assumpsit de virgine est xpus in altari, videtur tamen sub forma
panis et vini. Multos enim conflictus fides petri sustinuit et ipsa
de omnibus triumphavit. Transeo gentiles hereticos et scismaticos qui
contra fidem catholicam exarserunt et purgatam molestiis semper magis
speciosam reddiderunt. Et ut ait honorius super cantica: septem duo-
decies dimicatum est et dimicabitur contra sponsam. Sexies ante xpi
adventum et totiens post adventum. Primum bellum fuit in aula inter crea-
torem et imperatorem et inter utriusque partis principes et prelatos quidam pre-
cum tirannus invasit et similis altissimo esse voluit. Et pro parte eius
modica sibi angelica natura consensit et de aula eiecta et incarce-
rata flagitiis suis debitam penam solvit. Secundum bellum fuit sub gigantibus
inter filios dei et filios hominum, id est inter posteros abel et progeniem cayn
quod ceptum est ab abel et cayn et terminatum est in diluvio. In hoc
bello signifer abel cadit sed tamen victor coronam promeruit. Tertium bel-
lum fuit sub edificatoribus turris inter liberos et servos quod cepit a sem
et a cham et finitum in divisione linguarum. Quartum fuit sub pa-
triarchis inter circumcisos et incircumcisos quod cepit ab Abraham et pha-
one et habuit finem in submersione exercitus pharaonis in mari
rubro. In hoc bello persecutus est hismael ysaac, laban Jacob,
fratres sui Joseph, egiptii filios israel. Quintum bellum fuit sub data
lege inter dei cultores et gentiles quod ceptum est a Josue et amalech
et finitum sub pacifico regno salomonis. Sextum fuit sub regibus
et prophetis inter electos et israelitas vel inter babilonios et iudeos, quod
cepit a Roboam et Jeroboam et finitum est sub augusto tempore pacis.
In hoc bello omnes duces prime acie [illegible] ceciderunt et tamen pal-
mam victorie ceperunt. Sub gratia vero primum bellum fuit inter sponsum
et adulterum, videlicet inter xpum et dyabolum, quod ceptum est ab herode et pu-
eris et finitum est in destructione ydolatrie et vocatione gentium. In
hoc bello sponsus ad adulterum duellum iniit, quem cum in die belli para-
sceve crucis cuspide transfixit, mox eius duces sui exercitus iniit quam civi-
tates munitas a tyranno possessas ad solo receperunt, quia apostoli per orbem
missi omnes villas castella civitates a dyabolo per ydolatriam obsessas
ad fidem veri regis xpo revocarunt. Secundum bellum fuit sub persecutoribus inter
xpianos et paganos quod cepit a petro et nerone vel sub simone mago
et finem habuit sub constantino. In hoc bello signifer regine stepha-
nus cadit, omnes eius duces [illegible] tormenta [illegible], vero omnis exercitus
martirum succubuit et coronam vite promeruit. Tertium bellum fuit sub con-
fessoribus inter hereticos et catholicos quod cepit ab Arrio alexandrino
et finitum est in constantinopolitano concilio. In hoc bello atha-
nasius, Jeronimus, augustinus et alii quam plures clari fuerunt qui invalitos xpi
[illegible] armis instruxerunt. Quartum bellum nunc geritur sub religio-
sis inter veros et falsos fratres quod etiam cepit a Iuda et petro, sed
maxime invaluit quando claustralis religio institui cepit, finietur etiam
sub antixpo vel potius in fine mundi. Quintum bellum erit sub antixpo
quod incipiet a predicatione helie et enoch et finietur in nece antixpi.
In hoc bello corruent duces regine, helias et enoch, et omnis exercitus
martirum et ipse capiet malus malus. Sextum bellum est inter regem glorie
et reginam superbie inter homines et angelos. In hoc bello rex xpus cum omni
exercitu angelorum adveniens, hanc babiloniam cum terra comburet, ipsum hostem
cum omnibus suis in stagnum ignis et sulphuris precipitavit, et sponsam
glorie et honore parta per bello coronabit in thalamo glorie collocabit etc.

ipsi et talem qualis est patri equalis manifestabit. Hec autem que di-
cta sunt non ex toto ad propositum pertineant presentis tamen tractatus ut fide
romane ecclesie contra certamina comprehendi et ut habeatis amplius quod
universis et fidem romane ecclesie veneretis. Certum est quod anno Octaviani
augusti xlii. herodis autem regis iudee xxxii natus est xpistus dei
filius ex maria semper virgine in bethleem iude ab exordio mun-
di secundum bedam exactis v milibus annorum et centum nonaginta
novem. Et succedentibus sibi adinvicem imperatoribus et augustis ad
imperatorem philippum et philippum filium eius nullus romanorum
principum extitit xpistianus sed persequebantur xpistianum genus. Philip-
pus autem romanorum imperator et cesar cepit anno ab incarnacione domini
CCxlvi. quem beatus poncius convertit ad xpistum qui postmodum volens
pasche vigiliis interesse et communicare misteriis fabianus papa non
permisit nisi prius facta confessione peccatorum suorum. Qui inter penitentes
stare fecit. Quem postmodum cum filio philippo quem participem imperii
sui fecit decius peremit. Et succedentibus imperatoribus ad constan-
tinum magnum qui anno domini CCCix regnare cepit Romanorum
imperatorem xl°. ecclesia sub persecucionibus fuit donec anno imperii
eius sexto per signum crucis sibi ostensum [illegible] de maxencio ti-
rannum triumphavit et baptizatus a beato silvestro papa pacem ecclesie red-
dit et romanam ecclesiam ceterarum caput esse decrevit. Romanorum
37°. Constantinus cum filiis suis constancio et constante fidelium
[illegible] perfidie arriane periculum [illegible] ecclesie. Julianus autem
36. ex diacono ydolatra factus fractus est ecclesie inimicus. Successerunt
Jovinianus xxxviii qui imperavit viii mensibus et valentinianus
xxxviiii vere competenter bonus nisi quod cum valentiniano valens
frater eius assumptus est in regni consorcium qui ab eudoxio arriano
episcopo baptizatus persecutus est nomen xpistianum. Sed mortuo valenti-
niano succedente filio eius graciano cum valente fratre data est lex
ut monachi militarent aut perirent. Gracianus tamen mortuis
fratribus imperavit sex annis qui ecclesie favit cuius temporibus Ambrosius
fuit. Et ytalia fidem suscepit. Romanorum xl° theodosius senior
imperavit et templa gentilium per orbem destruxit. Imperavit etiam cum
archadio et honorio quo tempore gothi ytaliam et vandali qui
alamanni aggressi sunt galliam. Honorius autem cum theodosio minore
fratris filio postmodum imperavit. Quorum temporibus gothi romam van-
dali hyspaniam suevi galliam ceperunt. Et multa erroris do-
gmata surrexerunt [illegible] et persecuciones [illegible] tam in populo quam
in clero de quibus semper triumphavit catholica religio. Hec enim
[illegible] Cronicas nostra est intencio Sanctitas exemplaris domini
pontificum singulare [illegible] diffusionem ad clerum et populum summi
pontifices in loco positi sunt eminenciore ut et omnia videntes con-
siderent universalitatis ordinem et ipsi ab omnibus videantur. Quorum
exemplo videntes ad bonum perficiendum animentur. Quando enim summi pon-
tifices neglexerunt qui pendentes cunctas eius gladios igniticlo-
[illegible] et in fines orbis terre verba eorum quasi tela flammancia provenie-
bant in principes vite tenebant ordinem in aliis iusticie rectitudinem
et ad deum devocionis dulcedinem exhibebant. Tunc diligencia
plebis vigebat in obediencia clerus in sanctimonia regulares in
debita disciplina. Quorum si quidam inventi sunt unum habentes
non [illegible] eorum facta personalia sacrosancte sedi sed occasionem
aliis [illegible] ne filia pariantur aut faciant [illegible]
suum iudicem in excelsis a quo stipendia recipient pro qualitate meriti.
Parvitati nostre non intersit plurimis obloqui maxime cum bestia
que montem tetigerit [illegible] a domino lapidari. Secundum apostolum ubi ma-
Doctrina legis tradit moyses a [illegible] obligatione eorum
aaron fratri suo doctrina summo pontifici Eugenio congru-

entem tanquam alterum Deuteronomium dedit beatus Bernhardus summo pontifici Eu-
genio. cui se tanquam alterum Jetro venerabilis pater exhibuit dictum librum
De consideratione conscripsit. curam suam et si non verba penitus omnino aperi-
ret quodammodo scilicet animus tenuit manus. sed in libertate spiritus
scribebat magis ad eum quam propter eum. que per experientiam didicerat verum
sanctum. scit in quibusdam incidentiis eiusdem summi pontificatus con-
expressa. Timebat ergo ne forte vel tunc vel postea tempore summi pon-
tificatus dignitas singularis aliquid pateretur per contentionum iudicia
potestas vinculis obfuscaretur per exemptionum privilegia vitas subditis
et fontalis arctaretur per fidelium iniuria vel penuria veritas
exemplaris linguas detractionum pateretur per quorundam curialium de-
viorum infamia. Et licet de contentionum iudiciis sicut licet de aliis
actuo culpam sed ostendo quedam. Ormesta est. non parabola cp
condono tamen debetur compassio. Timetur enim ne dignitatis singularis
vigens in foro privali deformetur in foro contentioso vel iudici-
ali. cum ex cupiditate quorundam curialium litigantium ad curiam attra-
huntur. attracti spoliantur. et postremo exeunt. exeunti ad propria vacui re-
dentibus adhuc negotiis remittuntur. et quasi collectis viribus reple-
tis loculis iterum ad curiam veniunt. Sic adamas ferrum trahit
set nostrum niatinum quod sibi vocatur. cum cantu demulcet in-
cautos interimit. Sic scorpius cum blanditur in facie cauda pungit.
conquiruntur locorum ordinariorum qui subtrahuntur eius et inferioribus
iudicibus cause attrahuntur dubitiose protrahuntur dampnose vel
finiuntur litigantium a contestatione victi abbreviantur apostolorum limina sine devo-
tione sed magis ex formula appellatione. Sed postquam miser homo
de Jerusalem descendit in Jericho. videte si incidit in latrones quos-
dam advocatos et notarios infideles. Clangit bene dicens per incidentes
et per iudiciales et impias questiones donec bonis suis fuerit spoliatus
grani cordis et mentis amaritudine voluntatis. Cum non cum fugo
metallum quorundam curialium nares ceperit. ad angi oculi per
quos centum cum intestina oculi fuerint prescrutati. Sic spongias
unguibus et bracci manibus detinentur. ut donec palbulus de-
tinuerit et abortivum fecit. nullatenus dimittatur. Attritus ergo per
concupiscentiam. et illatus per fraudulentiam. attritus per multipli-
tem angustiam. cum totus exhaustus fuit. infecto negotio lapso temporis
prolixioris spacio. pecuniis absolutus vivus involutus ad propria sine
spe repedabit. Et adhuc pendente lite conquisita pecunia supp-
letis quod defuerat. receptus quod demeruerat. ad curiam
per maria remeabit. Sed tanta est ambicionis efficacia vel ty-
rannis ut obiectis difficultatibus itineris. periculosa locorum et latronum
repagula. nimiam copiam penuriam pabulorum angustias man-
sionum viarum voragines vel imbribus putrefactis vel sterilitate
frigorum tribulosas aggeres scilicet asperos. fluvios gelu lubricos.
colles asteriis pendentes et vitibus horridos. valles lapsum as-
perditate detractas. ambicionis magnitudine vel quasi non senti-
unt vel si senserint. imperante cupiditatis voragine parvipendant
eum cum ut dicit Bernhardus. illi qui in celis angelos iudicabunt qui
persona domini gerunt. vagantes amarorum iudices et contra apostolum se
secularibus se negociis implicant et involvunt. Unde ne Bernhardus
habent hec infima et terrena iudices suos reges et principes terre.
quid fines alienos invaditis. quid falcem vestram in alienam mes-
sem extenditis. non quia indigni vos. sed quia indignum vobis. tali-
bus insistere potioribus occupatis. Si enim in vobis hic iudicabitur
mundus indigni estis secundum apostolum ut de minimis iudicetis. Sed forte
causas subest ut talia coram fratribus pertractentur. licet apud distri-
butores terras aut iudices fuisse talium non legantur. sicut cause pau-
perum inspicabilium personarum obviam certis propter advocatorum strepitum

utinam celerius preter excursum plurimorum temporis. Utinam causis preter exac-
tensum tam multiplicate. Utinam fuerimus quantum ad frivolum appellantem
Utinam finis quantum ad renascentes questionum et ydre capita. Apud sena-
tores urbis et orbis tamquam timent. Et non est magne commoditatis ma-
vocos aut latratus audire quotidianum qui docuerunt linguas suas loqui men-
dacia. Verborum tendiculas velut araneas telas ex intestinorum suorum
eius secretioribus proferre in publicum litigare aut litigantes audire a ma-
ne usque ad nocturnum crepusculum. Nisi forte dixerimus audientem vel ada-
mantinum vel insensibilem esse factum. Ad hanc nugarum maledictionem pertine-
re dixerimus appellaciones, quas ut non dicamus innocentium fatigaciones
illesis qui labore itineris et occasione corporis et dampnorum expense
qui tamen suam presenciam nequeunt. Qui in prelatis qui male initos ex-
tollere debita pena non potest. Ad appellaciones frivolas nec appellanti deceat
inire prodesse, nec appellatio nocere preter ius prelatis morem ordine con-
sonet modum censuram et personam. Leviter [illegible] et nequitie. Iam appella-
cio appellacio que solet esse miserorum refugium, iam sit effugium. Que sit
antidotum sit venenum. Et si hoc malum est doctrine. Et quod prelati
non audent in appellacionibus emissis ad curiam pro qualicumque causa
proprie non illicita matrimonia dissolvere, non sacrilegia vel furta punire,
non infames corrigere vel ab officiis vel a beneficiis amovere. Deterius est
quod appellati non audent ad curiam ut suam ostendant innocenciam. Tum
quia si istum vexant, hunc non habent unde talia prosequantur. Tum quia
male appellantes ut litigantes attrahant vel ut antiquas amicitias re-
novent vel ut aliquid lucrentur in curia conferunt vel quia finita
lite nichil exigitur pro expensis que diffinitur. Quasi omnes ap-
pellantes sint innocui et omnes appellati sint rei. Tum tam per appella-
ciones frivolas omne bonum valeat impediri, matrimonia iam contracta
et solemnisata suspendi, nec possint [illegible] et [illegible] impe-
diri. Cuius flagicii duplex videtur antidotum adhibendum, ut remittan-
tur appellaciones ad eos qui certius et brevius possint expedire negocium et
certiores putantur. Qui appellant in casu [illegible] dixerim preter
cas appellaciones quas calliditas adinvenit non [illegible] cas quas ne-
cessitas fiendas exegit, in quibus et rei appellant ne [illegible] perdant
et innocentes appellati desistunt ne cum labore vie cum pecuniarum ex-
pensis cum corporis infirmitate cum adversarii calliditate cum advocatorum
exactione cum iudicis iniquitate sepe succumbunt. Potestas vero [illegible]
obfuscatur per exempcionum privilegia, quod maxime contingit cum exi-
muntur persone a suis ordinariis aut auferuntur decime personis eccle-
siasticis aut impetrato posteriori non obstante priori fides non defertur
privilegiis, aut quia severitas non adhibetur et servilitas a personis
ecclesiasticis sicut eciam dictum est in primo tractatu titulo xviii. Subtra-
huntur abbates episcopis, episcopi archiepiscopis ex plenitudine potestatis, et si
sine causa fiat illa subcelestis interrumpitur ierarchia ad celestis spe-
ciem conformata, que a summo per usque ad infimum ordinate procedit
nullo medio vel intersticio est corrupta. Sic in David [illegible] domi-
ni sentencia dicitur qui luxuriatur in plurimis unam pauperis oviculam
desiderat. Sic impius rex Achab Naboth interfecit et eius vineam
possidens ortum olerum facit. Super hoc scandalisantur murmurant
et indignantur episcopi membris suis ut sine causa dimittantur tam rebelli
nec tam obedientes superiori suo qui noluit inferiores obedire suo pre-
lato. Non est ista dispensacio sine causa sed magis dissipacio nisi ne-
cessitas urgeat aut utilitas publica. Sic eciam decime per privile-
gia clericis auferuntur que solute sunt hactenus ecclesie non personarum ob-
tentu sed territorii racione. Habet iusticia divine legis ut in levitarum
sortem cedant decime. Unde iusticie dei manifeste resistit qui mini-
steriis ecclesie nititur ius decimacionum auferre. Ob [illegible] in ecclesia non ponitur
et absit ut de potestate vel facto summi pontificis disputemus. Scio quod

ut scriptum est Non putare debes si diversa iubeamus examini vestre lenitate
sed pro qualitate et utilitate temporum ut reipublice poscit utilitas ferre sententiam
Non inficior vere plurima pro tempore moderanda sed non tamen tam crebrius ex facili-
tate pro plenitate meritis aut humani favoris gratia passim esse mutanda
vel forte frequenter bullis adulterinis exeunt talia sine sedis notitia fla-
viorum eius prestigiosa malitia sic in quorundam piorum gratiam et fundi-
tus se acuminavit ut falsitas iam prevaleat et prevalebit ulterius nisi
vindex exactor veritatis districtissimus intendat Ceterum per severitatem a-
per militate audiunt in parte eorum quis dubitet quod utilitati temporis patri be-
neant filii quinimmo sed non solum apostolum thesaurizare Unde in libro Numerorum
Dant levite ipsi aaron decimam decimarum Sed inter ceteras afflictiones sub
quibus hodie gemit ecclesia singulis et superius crebrius agitatur
et conceditur quamvis enim liberi debeant esse filii ad exactiones ut dicunt
indebitas tamen alieni pericula compelluntur Unum a singulis facilius to-
lerantur quod ab omnibus sustinetur cum gemitus omnium dolorem non mi-
nuit singulorum nec levitatis munitas facit asserunt portione pli-
co necessaria gaudere permittitur cum vorago vel fiscus impositus vel impe-
titus absorbeat nec libere christus valde affligitur christianus Ad idem
genus pertinet turpis et quenda quod proprio nulla modis ex liberalitate
pape beneficia conceduntur remittentibus eius et prelatis secundo quod plenitu-
dinem potestatis iam dicte diminuere velle censetur sacrilegium Nec est
ex equo disputandum ubi sufficienti non licet pretere virgam nec vita
est ubi tu vulgus ego vapulo tantum Confluunt ex omni parte clerici
pestiferi et indisciplinati ad romanam curiam ut obtineant vel retineant
beneficia vel prebendam in quibus nemo pre funiculi vel flagelli magis
oportuit quo dominus de templo vendentes et ementes columbas eiecit
Vel secundum lucam eiecit cepit eiciendo relinquunt eius successori summo
pontifici quod dominus velut inchoavit Impetrant beneficia vacatura
timent sibi non revocabili possessorem vel de toxico vel de morte cogi-
maturanda Videmus pro modico precio subtrahi vitam hominis quanto
magis hic timendum ne fiat a pestiferis vel aborum familiaribus
cum pinguis fuit impetratum beneficium aliquod vacaturum Veritas subla-
lis vel fundamentalis tractatur per scriptorum memoriam Dum verba dei
Debuerint ministrata nec sentiunt fidei detrimenta In omnem terram
sonus apostolorum exivit et tamen non dum plenitudo gentium fidem intro-
ivit Iam de sagena ecclesie gentes exivit et romana decurere et percipere
valuit Nondum heretici contra fidem catholicam oblatrare cessavit
Nondum scismaticus eius potentiam timorem abiecit Nondum sunt
velut arbores debiles ventorum turbinibus agitati necdum in fide in-
duratis gratia solidavit Indiget ergo opera dare quod incredula contra-
verentur ad fidem convertantur conversi reverentur reversi
fide fundarentur nec pravis moribus pereant Unitatem iudeorum quorum
incredulitas nondum impleta sunt ut convertantur ad fidem catholicam
piscamur ad gentes Providet romanus summus pontifex qui debitor est
fidelibus et infidelibus ut veniant ad sagenam Et si qui claudicaverint
in semitis suis providendum esset ut redirent firmiter et uniformiter
ad petram ecclesie unitatis et fidem catholice veritatis Heretici et
scismatici corrigendi sunt ne pereant conservandi ne permaneant solidandi
simplices ne recedant Quod sine predicationis officio nescio si iam fiet
Nam sine predicante quis credet Aliquando fuisse mittitur petrus
ad cornelium philippus ad eunuchum Augustinus a beato Gregorio ad
convertendam gentem anglorum Sed nunc dilatati per predecessores nostros
ecclesia Ve nobis qui in hanc aviditatem devenimus per recedentes in-
tras minuitas fit cotidie coartata Huius coartationis quadruplex
causa est Una est in patronis fidei nostre diminuta caritas Alia est
in eis qui quamque missi sunt inflammata cupiditas Due sunt apud eos
quorum curiositas optimus doctrine paupertas et que timetur ab eis servitus

impoſtio vel effrenati plus. Certe ſi ciuitas ſue ſtatus tenuit acq-
uirere domini ſui temporalibus et corporalibus omiſſis diſpendiis quereret
et honorem. Vbi enim eundem in multitudine plebis gloria conſiſtit princip-
et honor regis [illegible] miſſi ſui legati fuerint ad ipſum convergentis
dogma fidei ſeminandum, ſed quia non gratis dederunt quod gratis acceperunt
ſeruitium in officiis neſcio corporum plenum que [illegible] Anima ſicientes au-
rum biberunt. Non talis bone memorie dominus meus et magiſter a pu-
ero Galtus venerabilis episcopus Tornacensis legationem agens contra Albi-
genses partibus Tholoſanis [illegible] habens familiarem manum ab
omni munere abſtinentem [illegible] ſtipendiis in partes Albigenſium mi-
litis legationem venerabiliter regit, quam [illegible] Romam nullam et [illegible]
ſalutarem habenas prouinciales eiſdem abſtulit, et corporum [illegible] ad in-
dignationem et [illegible] naſi et [illegible] proclamat. Et
videns quod domino non placebat, quod nec tamen a legatione ſua [illegible], in qua
diu militauerat, affirmauit. Non tales aliqui [illegible] ciuitates [illegible]
campa[illegible] tranſeuntes prouincias et in locis ubi [illegible] clamor eorum invaluit ſu-
ſtentatos angarias et parangarias immoderatas taxantes expenſas ſum-
mantes ſuas, afferentes [illegible] ſubditos [illegible] pa-
ronas. Si indigeant [illegible] in illis partibus inveniri poterat
[illegible] corporis voluptates. [illegible] non erat [illegible] iocunda mollities ve-
[illegible] compoſicio [illegible] ſatulentur, non tunicas pinguetes
et equales vel [illegible] vel in lateas plena et plena [illegible]
color aureus [illegible] vix poſſit [illegible] vel obſequium
[illegible] totus pulcher et non ſit macula in eo. Doctrina [illegible] apparet
in eis qui celum [illegible] et terram exprimunt [illegible] ex defectu melliflue
et [illegible] predicationis. ideo [illegible] remanet cor eorum aridum quia non
ſtillat ſuper eos eloquium [illegible] quod completur in eis quod dictum eſt per Ieremiam
de ſermonibus [illegible]. Graue iugum et importabile plerique con-
uerſis imponunt, libertate [illegible] ſed tamen [illegible] a duris permit-
tunt ne [illegible] conſuetas [illegible] amittant, qui ſi iuſti fuerint,
[illegible] ſanguinis et [illegible] exprimunt [illegible] et reli-
gione [illegible] et nomine Xpianos. et ideo timor et tremor apprehendit eos
[illegible] loquimur et quod audiuimus teſtamur et in modum ſtipula-
cionis [illegible] prouidentur ubi quondam [illegible] religioſorum
[illegible] exemplaris [illegible]
[illegible] clericorum infamia. [illegible] ut
[illegible] et [illegible] apparent in ſuperioribus et [illegible]
ſtat matrona [illegible] ex ancillis [illegible] ipſi [illegible] et mi-
[illegible] ſtatus dicit [illegible] O quantum [illegible] deformitate
vite et ſtatus et infamie clericorum. O quanta [illegible] honeſtas [illegible] que
[illegible] totus [illegible] tam moris auditores aut [illegible]
ipſi multitudo depingit in intuitu cordium et ſigillat. O qualia
[illegible] que [illegible] plena deſiderat caput [illegible]. O quantum dolorem
[illegible] interius corporis [illegible]. O quales ſubditos [illegible]
[illegible] notarios capellanos, [illegible] ne patris [illegible]
[illegible] ſed in ſe formam cleri [illegible] reputent
Tales [illegible] oportet ut deum [illegible] ex caritate, [illegible] cuſtodi-
ant in iuſtitia negotia expediant in pietate et populum audiant in
[illegible] proh dolor quidam nec deum [illegible] nec ſe
cuſtodiunt per corruptionem nec negotia expediunt [illegible] dilacionem. nec po-
pulum erudiunt [illegible] ignorancie confuſionem. Non eſt in eis deuocio [illegible]
ſimplices [illegible] et [illegible] in ambicione multa [illegible]
[illegible] [illegible] inſtabilibus [illegible] nullatenus [illegible]
ſcendant [illegible] olim ſancte ſedis antiſtites qui ſolum iſtud [illegible]
[illegible] [illegible] reputabat [illegible] regni [illegible]
[illegible] imponderabile [illegible] ſubſtancias [illegible]
[illegible] et [illegible] Vigebat in eis [illegible] excellencia ſanctitatis ut quod [illegible]

miracula faciunt, demones eiciunt ab obsessis. Illud mihi venit in memoriam, cum
demoniacus in Papia sancte memorie Leonis summi pontificis astitisset et
sanctus episcopus spiritum nequitie quod abire preciperet. Ille autem quibusdam verbis
pervicacis superbie resultaret, tandem per nomen Christi terribiliter adiuratus
remanere ulterius non potuit, cumque caput miseri hominis hinc illuc contorqueret,
pavimento capillos in altum quodam horrore subrigeret, os quasi ad
evomendum quibusdam conatibus aperit. Protinus se obicit episcopus: Ne-
quaquam per os egredieris, ut interius omnino frustrabitur quod moliris.
Per posteriora te exire precipio, nec tibi exitum oris non permitto. Per
sordidos quos meatus immunde habitator egredere et feda post te ut dignus
es vestigia derelinque. Vix verba compleverat et continuo nequissimus
spiritus fluxus ventris egestus est. Dolemus ergo in quibusdam clericorum
curialium speculum castitatis effractum et sigillum continentie violatum. Licet
in hoc minor sit querela. Nam iam apud aliquos curiales carnis scor-
des corruptela. Nam ut aiunt inter palatinos quosdam inquinetem se-
per vero non dicitur. Pro hoc vitium iam punitur ubi fetor a stultis non
sentitur et assuetus nostris naribus Balaam non movet. Apud hone-
stos autem non ita qui lateri summi pontificis adherentes sicut Reverendi
et venerabiles cardinales, in iudicio recti, in consilio provide, in iubendo
discreti, in disponendo industri, in adversitate fortes, in prosperitate de-
voti, in zelo sobrii, in misericordia non remissi, in ocio non ociosi, in
hospicio non dissoluti, in convivio non effusi, pati pati ad sanctimoniam
mansueti, ad placiam subiecti, ad disciplinam rigidi, ad censuram quorum
honestas curiam totam illuminat, sicut eam turpitudinis aliorum
infamia deturpavit. Reprimo calamum honestatis istorum gratia
ne turpiores attenuantur inepte pudore suffundor. Taceo venatum
aucupium aleam furias vel scurrarum histrionum vestium compositiones cor-
porum faleras, ambitum histrionum greges et huiusmodi portenta nature
loricatorum exercitus et locorum ymagina calamistratorum resplicantem et mol-
liciem vernularum. Quid de inquietorum expeditione dicimus? cum videas
aliquos quibus habundat quorumdam curie prelatorum. Provocandus ad
petendum importunos ut accipiant inquietos donec acceperint, ingratos
cum acceperint et oblitos liniceis utentes oculis. Videmus quidem anti-
quam, sed cum acceperint accepti beneficii memores non existunt. Ferunt
qui in rimandis naturis rerum diffiderunt hoc lincibus inest liber
instinctum quia cum post tergum respiciunt prius illud qui perspexerit oblivi-
scitur et quod oculis videre desierit continuo mens amittit. Et cum
hec belua tanto visu que omne genus ferarum prodat et lapides et
parietes penetrare valeat, si vicium hoc laborat quia quodcumque illud
est a quo oculos semel avertit ad memoriam postmodum non reducit.
Quid de inquisitione vel oculorum quorundam cecitate dicimus qui
de spiritu indiscusse debuerant accepisse de pectore aurum de paradisi fonte
unde sciunt dubia indicare, splendorum candide tenebris vestire trina
corrige mentibus condescendere reprobos cohercere, quorum sermo edificatio
quorum vita instructio, quorum pretiosa gratia, quorum mensura benedictio. Hi
sunt isti quos caro genuit et sanguis quos eligit in gratiam. Dolus
sunt falsitas humane gratie carnalis benivolentie, temporalis affluentie
diffusio. Sed per vel favoris sed erroneos eligendos docet probare re-
gentis quanto sacius quanto certius sua vita summa debet esse probati qui
sunt ad tantum officium eligendi. Prelatos ubique nunc est invenire. Nec
in uno cum quolibet sunt elimate sed assumendi sunt qui digni sunt
generaliter videntur ut non rogantes aut per se procurari facientes aut sine
causa curiam frequentantes aut se nescire simulantes aut quedam de
industria largientes et humanas gratias aucupantes aut suas fami-
liaritates diligentes aut nomine suo per alios communicantes seminantes et
ficium pollicentes aut odium nisi quod intendunt assecuti fuerint pre-
tendentes aut impietatibus maculam pretendentes. Sed ipsum virtutibus et leni-

tentes pro viribus compellant intrare Isti sunt pro ornatu summi pon-
tificatus gaudium militantis ecclesie eam decorant talibus indumentis Consue-
tudine sequuntur aliquot capitula de kathalogo summorum pontificum a petro
usque ad anacletum cum quadam brevi expositione scriptorum suorum que
hic obmissa sunt De pastoribus regularibus Quibus primo data eis
medicina preservativa Secundo datur eis medicina curativa De pastoribus regularibus

Doctrina pauli et petri prestanti summi Nunc ad doctrinam
pastorum regularium descendamus Et licet secundum ordinem ecclesie
ierarchie sint ultimi tamen quia frequenter assumuntur ad regi-
men populi pauca liceat hic de ipsis inserere quibus ne inci-
dant in omnes importabiles medicinam aptemus preservativam aut si for-
sitan inciderint habeant curativam Preservativam habere poterunt
si considerent regulares vota emissa Si libidinosa tepescit appetitus
considerando monet apostolus dicens Videte vocationem vestram fratres con-
siderantes et obedientiam vere religionis subeam quibus paupertas
est que tenenda fideliter promisistis quibus divitias deliciis
cedere ut ante oculos mentis vestre velut alterum deuteronomium
habeatis professionem continentie servicii ad cuius executionem
eam proposito non possumus que fideliter inchoata concellunt Sicut enim
navis que contra fluminis impetum ascendere nititur nisi remigantium
viribus adiuvetur non solum ad locum in quo fuerat sed in posteriora et
inferiora relabitur Sic vite nostre status labitur in peiorem statum
nisi totis viribus exequamur votum vel bonum quod fuerit inchoatum
Sic carbo modico rubore acceptus de facili vergit ad nigredinem nisi
flabellis validioribus excitatus aut venti flatibus rursus resuscitet in
illo frater est sive opera dissipantis Sic tepor declinat ad frigus
Sic evomitur de ore domini qui reputatur tepidus Unde Gregorius
in pastorali Aut calidus quisque aut frigidus queritur ne tepidus e-
vomatur ut vel aut necdum conversus adhuc de se conversionis spem
prebeat aut iam conversus in virtutibus inardescat ne evomatur tepidus
qui a calore quem proposuit torpore ad noxium frigus redit Sicut
enim aqua tepida nauseam provocat et vomitum sic tepor et torpor
vera religione de corde tollitur nisi radicitus fervens amplectatur
Sic arbuscula tenera dum radicitur et dum ventis exponitur aviditate cito concutit nec ad
aliquid fructus fertilitatis pervenit De reparando appetitu libidinoso
scribit apostolus ad hebreos Nemo sibi sumit honorem sed qui vo-
catur a deo tanquam aaron Ille enim qui solus exigit depellere pau-
perem nos erudit non appetere prelaturam Sufficiat regulari qui ardet in
ambitu claustrali non luceat in appetitu et habitu seculari Arde-
at igne caritatis non luceat luce vanitatis edificet exemplo non re-
edificet verbo non sustineat Josue negligentiam ligat in claustro
quod retineat animo vel alliget scripto vel ostendat exemplo vel si
quo magis prodesse vult Paulus enim studebat in cunabulis unde
postmodum proximi pararet documenta salutis Libere se ostendat ut
servitute tempore claustri pro Christo sustineat et regnabit si Christo serviat
Intervenientibus enim libidinosis appetitus quedam sunt officia quibus regu-
laris ad prelationem aspirant sed iniurie oculos unde prelatio declinatur
vendit ut oculo fallaci eam alliciat et postmodum oculata de-
tineat Sic enim angelus sathane in lucis angelum se commutat Au-
diat dicentem nemini Nunquam oculatus fuero ipse et tenere
eam Sed subiurat appetitus Cum episcopatum desiderat bonum opus desiderat
Sed audiat textum glossatum quia oportet te episcopum esse irreprehensibilem
Tunc enim est laudabile episcopatum appetere quando per martirium attingebat

vocacionem sua actiorem facit et celerius perfunctionem prius vite finire Cave-
at igitur religiosus prelacionem appetens ne sub specie fructus faciendi cogitacio
eum decipiat quia aliud est quod intencio elacionis in occulto supponit aliud
est quod superficies cogitacionis exterius ostendit Unde fit ut occultata
superbia per adeptum dignitatis foris prodeat et simulatas oblivioni detur que
exterius apparebat Caveat eciam ne sicut certe meditus accedit ad exteri-
us regimen suscipiat inexpertus passionibus maiorum aut viciorum passionum
ne dicatur ei Medice cura teipsum Vel scripture sequendum secundum Gregorium per-
cussio medici sperat qui in facie vulnus portat Caveat eciam ne sub
oneris specie pascatur animus ex honore quia cogitans se prelatum ceteris
statim ad sublimia gaudia tendit et retro deficit carnalibus affectibus Dum cogitat
sublimitatis officium et honoris Caveat eciam ne dum acquirere meritum
intendit quod non est perdat quod habet Nam in mari quieto novit et
imperitus navem dirigere quam turbato mari vix perfecta nauta peritissimus
gubernare Se igitur et sibi commissos exponit discrimini qui navem re-
gendam suscipit inexpertus eam mari subditur tempestati Quid est dig-
nitatis potestas nisi maris et mentis tempestas ubi instar undarum colli-
duntur ad invicem cogitaciones et potestates subditos emergentes velut
ad saxa franguntur naves et pereunt mentes De formidando periculo debet
quilibet ammoneri ut audiat a deo Multi vocati pauci vero electi
Hic sancti viri timuerunt qui dignitates habitas reliquerunt exemplum
dimittendi posteris fovendi vel ut qui habent sint timendo non habitas
vel qui non habent sint periculum formidantes Occurrit in primis Petrus
Damianus qui vir religiosus et heremiticus erat et ordinis sui
primicius duorum episcopatuum unius regendi et alterius visitandi mole depressus
libertati sarcina exoneratus liber ad solitudinem tamquam fugitivus liminis
repedavit pondus liber oracione vacans deposuit quod voluntarie non
suscepit recarcatum non regressus libenter sed oppressus instar avicule
formidantis vel optus vinculo violenter Occurrit beatus Valerius qui
cathedre valdicerus Augustinum in ypponensi ecclesia sibi constituit successorem
Occurrit Hugdinus Lexoviensis episcopus qui dum obitum divine cognovisset
ad portum religionis tutum confugit monachum induit et sicut testatur
Gregorius in registro Sub ipso ingressum obitu spiritus sancti gratia re-
cessimo relucebat in vultu eius antequam moreretur Andreas apostolus
apparuit et qua hora ingressurus esset ex corpore nunciavit Occurrit beatus
Albertus martir qui honorem ecclesie postposuit kathedram et moriens
sectus monachus obtinuit martirii triumphalem Laico de [illegible] non
fratrum minorum ordinis Reginaldus [illegible] episcopus qui dimissa ca-
thedra eum tanta solicitudine post modum feliciter quievit in Christo Hec
morem amplius in exemplis gracia brevitatis inferimus verbum
Petri Damiani mirabile Quotquot inquit legimus certum intencione
pontificatus dimisisse certa spes est eos de eterna cum Christo societate
gaudere Restat Basilius et quam ter eius Ambrosius De celsino piscem
marinus vilissimo cum perceperit flatus immine ventorum sub lapide
se collocat quo velut anchore dente subnixus quassacionem tempe-
statis evitat patitur se tamquam de primi pondere supposito dum non
lateat a fluctibus quia turbato seculi facto religionis pondus et
observancia disciplinae libenter patitur vigilandis dum non involvatur
negociis et officiis temporalibus et mundanis De periculo declinando monet
apostolus ad Philippenses Ea que retro sunt oblivissens et ad anteriora manum
extendens ac ad bravium superne vocacionis se porrigens et periculosa
dimittens Ipse quod ad Gal ait Utinam et abscindantur qui vos conturbant ab
eo qui vos vocavit ad gratiam suam primo eum accedit ad periculum in pre-
latis quia non solum pro se sed pro subditis reddent rationem Unde
Hebreos xiii Obedite prepositis vestris ipsi enim vigilant quasi rationem
reddituri pro animabus vestris Si autem ei qui unum et unum scanda-
lizaverit expedit ut mola asinaria suspensa in collo demergatur in

mare. Illum qui non solum unum vel duos sed tantam multitudinem perdidit
qualia putatis penarum genera sustinebit. Nonne Heli propter filiorum crimina
illud triste mortis genus est perpessus. Nonne Moyses vir ille mitissimus
et dei familiaris repromissionis terram non attigit propter unam con-
tritacionem plebis. Sed forte aliqui ignoranciam allegabunt quia peccata
populi nescierunt. Hinc Iohannes Crisostomus audiatur summa de libro qui
dicitur de dignitate sacerdotali scripta dicit enim. Neque imperitiam
causari poteris neque ad ignorancie confugere neque necessitatem oppo-
nere de aliorum coactione. Sed eciam puto aliquem laycorum qui gehenne
pro peccatis suis probetur obnoxius. hoc adminiculum esse suffragio quod sa-
cerdotem accusatur pro aliorum delictis. qui cum fuerit constitutus
ut aliorum ignoranciam emendaret et diaboli denunciaret insidias
ignoranciam se defendere non valebit. neque dicere. Non audivi tubam
neque presensi pugnam esse venturam. Sed accedit ad periculum gravitas
pena. quam graviorem puniuntur prelatorum culpe. Israelitis propter graviores
gentibus celeris increpavit. quia post accepta beneficia paternaliter tor-
menta maiora meruerant. Offerri iubet lex sacrificium pro sacerdotis
ignorancia. quantum pro totius populi culpa. quia sicut pre ceteris primo
sicut Crisostomus dicit. Quanto indigent volnera sacerdotis auxilio. quantum pre
omnia populi multitudo. Non video quod indigerent ampliori sacrificio sa-
cerdotes. nisi plus expiari nisi graviores deberent eorum culpe censeri.
Graviores autem easdem facit non condicio vel genus operis sed dignitatis
fulgentis. Filie sacerdotum quibus nichil erat quod cum officio sacerdo-
tali. tamen propter honorem parentum. multo graviori quam alie mu-
lieres in eodem crimine fornicacionis subiacent ulcioni. Ex ho-
noris consideracione perdit quod dum magis subditum. presidentes vero severius
puniunt. Denique non soli sacerdotes dampnandi sunt pro peccatis propriis
sed insuper eciam aliorum qui illorum corrupti sunt exemplis. Ac-
cedit eciam ad periculum. difficultas regendi populum. Sicut enim omnium ho-
minum corpora. et eisdem constituuntur elementis. tamen quod quodam
convenienti est in omnibus complexionatis. ideoque magis aliis et aliis
medicamentis et alimentis indigent aliis et aliis. Ita aliter et aliter
oportebit se habere prelatum secundum mores varios subditorum. Alios enim
corrigit consolatio. alios increpacio. et horum aliis competit coram
aliis increpari. aliis secrecius amoneri. Sic enim unum animal ex mul-
tis compositum animalibus vel specie vel qualitate distinctis magnis et
parvis domitis et indomitis unum conceditur homini ad gubernandum
quam difficile et pene impossibile esse illud animal sic regi. ut qualitates
et mores exigerent cuiuslibet animalis in illo corpore uno sic compacti
cum nec eisdem sensibilis agantur nec eodem cibo et potu nutriantur. sed
interdum per eosdem modos quibus unum ad mansuetudinem provocaretur
aliud ad furorem excitaretur. et quantum industrie et laboris custo-
dem illius animalis impendere oportet ut corpus illud ita regeret
ut ipsum ex tanta diversitate compositum in pacis unitate et tranquil-
litate persisteret. Accedit quod ad periculum si ulterius persona non habeatur apta
secundum dictorum. Sicut enim lex illa Moysi maculas in sacerdotibus eciam
corporales non patitur sed nec quam corporalis vicium habeant hostiam vel sa-
cerdos diligentissime perscrutatur per sacro apparet ex figuris quod velis perfectum
et purum esse debeat in nove legis sacerdotibus et magistris et non
qualis in populo que dicatur perfecta sufficiencie sed eminencior que dicatur
excellencie. Nam sicut nec eadem una omnibus. nec unum lumen
cuncta cunctis sunt. eadem. nec omnis terre unius est equalitas nec stel-
larum unius est splendor. sic neque subditorum atque regencium una perfeccio
Inde est quod Saul ab humero et sursum omni excelebat super populum Hebre-
orum et Paulum dixi. unde sicut dicit Crisostomus in libro de dignitate sacer-
dotali. Quanta est distancia inter racionalia et bestias que racionis officia
non utuntur. tanta debet esse inter rectores et eos qui reguntur. Alioquin

plati pastores et oves subditi nimie dicuntur. hec est ergo universalis per-
fectio et qua domini sacerdotis exemplo operis totam sibi subiectam plebem
alliciant ad virtutes. ¶ De pastoribus regularibus ubi datur eis mediocris cura

Dominiq regulares mediocrem perteneant. habeant curam nec
est si inciderint curacionem. Non enim ista diximus ut pla-
ciones passim deserere debeant nisi se fieri necessitas magis
compellant. Et ideo si quis ante vocari contigerit impositam
negotiatam pacienter sustineat. exceptam spiritus libertatem humiliter de-
fleat. professam humilitatem ferventer doceat. ad contemplationis serenitatem
frequenter redeat necessitatem suscepti officii non sustinet. patienter quidam
delicti animi et homines deguntes qui pacem diligunt et quietem non
valentes a pusillanimitate spiritus modicis sustinere tempestatem nesci-
entes quia vectis ebuit intellectum. Decitur quod ut reponatur
in horreo. quadratur lapis ut sine strepitu mallei in edificio col-
locetur. movetur turbinis ventus ut helias rapiatur in celum. Ex-
vunt igitur ad testimonium conscientie ipse. si ingressu suo invenerint
minus fuisse causam tunc. prodant maturius ad egressum. Hic enim vestig-
tio libera est. Hoc enim ait Gregorius. Cum in omnibus omnino non per-
ostium sed aliunde ascendit. ad culmen salutis venturus impacuum se fati-
gat. nisi honorem in quo deliquit penitus derelinquat. Ergo ho-
mines gratia repleti caritate. vitam ostendentes proximis exem-
plarem. si susceptum illud plavinus officium vel resignare vel depo-
nere timeo ne donum absolvatur gratuito et accepto ne dissimulet
fiant Christo ne sub pena virtutis marcescant ocio vel delicto ne tamen dele-
cto subiacet quamvis dampnabili et pravo. Dona siquidem plurimis
contulerunt ut multa possidentes negotia talentum commissum expendant
et aliorum salutem inde lucrentur. Non propter se placiti dantur hec dona
ut agant vitam solitariam sed ut vocent alios ad cenam. Noune in
petro fuit caritatis indicium quod suscepit officium et pluritudine omnium
pascendarum. Nonne ipse unigenitus dei prius exivit a patre et venit
in mundum ut prodesset multis. Sic Christus ut ait apostolus ii cor. pro
omnibus mortuus est. supposito ut qui vivunt iam sibi vivant sed ei
qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. ergo sibi soli vacare. tamen possent
prodesse proximis. satis ostendit quod non sunt Christo conformes. Carentes
quasi secessu contemplacionis appetunt et tota die stantes ociosi quem in
vinea domini non operantur. optatam mercede fraudantur. Refert valerius
maximus quod cum viro cuidam approbate virtutis vestis imperialis ad co-
ronandum ademate fuisset oblata ille vestem respiciens ait O pannum nobilem
potius quam felicem quem si quis attenderet quantis solicitudinibus et mi-
seriis sit refertus nec in luto iacentem tolleret. Hunc igitur concedo
certe si precipisset honorem quia vellet dies suos tutius in eterna
paupertate. quia multo melius est modicum iusto super multas divici-
as peccatorum. Sed forte pavebat ad solos labores intuitus. inercia mi-
serabili resolutus. Sed quid mirabilis de hiis qui foris sunt ut delicato
conversatio addamus. loquitur beatus papa gregorius. Sunt enim nonnulli
qui magnis muneribus ditati. dum solius contemplacionis studiis
inardescunt. parum utilitati proximorum in predicacione refugiunt. secretum
quietis diligunt. secessum speculacionis appetunt. de quo si districte iudi-
centur. ex tantis procul dubio rei sunt quantis venientes ad publicum
prodesse potuerunt. Ipse enim secundum legem Deuteronomii precipitur ut uxorem
fratris defuncti sine filiis superstes frater accipiat et ad nomen fratris
filium gignat. Quem si frater accipere renuit mulier in faciem eius
expuat et unum ei pedem discalciet. et domus eius discalciati domus
appellet. Frater noster defunctus ipse est Christus humanitatis nostre fragili-
tate vestitus qui sine filiis obiit quia adhuc electorum suorum numerum im-
plevit. nec glorificavit quos in cruce genuit. Huius uxorem superstes
frater debet accipere. ut vir ecclesie fiat qui novit eam regere. alioquin mulier

in faciem eius expuet. quia dignum est ut talibus iustis deus impleat
Etiam vocatur domus eius. domus discalciati pro uno calciamento
quod de pede subtrahitur. alio remanente. qui enim affectum ad proximum
habeat ut sibi vivat et sit quasi pedem unum muniat. alio de pro-
ximi salute quasi non curat. sed affectum erga ipsum negligit uno pede discal-
ciatus incedit. Nam per pedes intelliguntur anime affectiones. Sic attende
lector quia non arguimini simplices et deum metuentes sed desides et inor-
tes. Nam deus docuit nos contempnere pro seculi dignitates quia
ad vellent eum facere regem. fugit in montem. Dictum est eciam gedeo-
ni Quare nostri tu. et filius filii tui. Non dominabor inquit vestri
nec filius meus sed dominabitur in vobis deus. Sed deflebat similiter
mens dividitur. Utrius duelli et sequitur sensus bestiales efficitur. Nove
in claustro vertitur aqua in vinum. quod letificat cor hominis. inebrians
poculum et preclarum. quod religiosorum mentes inebriat et sui oblitos
a mundi delectationibus deliciis honoribus alienat. et amicos dicunt
reputantur nescimus qui fervore musti huius pleni sunt et inania
celesti. Et quod mirum est eum ab infantia dictus est habuisse demo-
nium. Quis angelorum Audiamus prophetam Quis dabit michi pennas
inquit sicut columbe et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens
et mansi in solitudine. expectabam eum qui me salvum fecit a pusilla-
nimitate spiritus et tempestate. Hec est illa dulcedo quam nemo scit nisi
qui accipit quam expertus est varius iste in deserto. quod expertus quoti-
die est regularis in claustro. Lege prologum vite beati gregorii
Apologeticum Gregorii nazazeni et invenies quod clauditur. Ubi hec
deflere debes et si placet dyalogum basilii et crisostomi superaddas
Nove mens dividitur in cura suscepta. Dum negociari cogitur. terra
dimissa. non in hoc eum spectati ne in multis fiant actus tui. Si causa eius
multa nunc est sit divisus quot et quantorum regendorum suscepit curas
et tamen tenetur expressius. Nove poterat mundus eum dyabolo minus
confligere eum exonatus vivebat in artissima paupertate nichil habens
unde posset eum dyabolus retinere. Nudus enim athleta fortius dimi-
cat. Natator exuitur ut flumina transeat. Viator exuitur a sarcinis
ut expedicius currat. In hac vita torrente mortis in proximo natabi-
mus. et pugnatum eum eo cum quo semper dubium est congressus et
periculosus exitus. et quod subiectorum cura sequitur huiusmodi ob-
servantur. Dum exterioribus implicantur ut diu mens occupata semper
non considerat. nescit in quibus delinquat. Sic Nabuchodonosor in ala-
creulibile vertitur. Dum bestiis agri mente mutata coniungitur. hec autem
presentes non prelatum reprehendimus sed ab appetitu illius cordis infirmi-
tatem munimus ne imperfecti regiminis culmine arripiant. Et secundum Gre-
gorium Cum in plerumque sanctis excubat. in precipicium pedem non ponant.
Tercio fervens docent prelatum humilitatem. ad quam ut subiectos in-
formet. eam in se primitus representet. non superbiat ex honore suscepti
regiminis. non superbiat ex favore plebis. non se nimis humiliet ut rigo-
rem enervet iudicans. non se nimis humiliet ut amorem et officium
exacuet pietatis. hec est enim prelatorum humilitas moderata. ne sit nimis
supra vel infra. Non ergo superbiat ex honore suscepti regiminis. Non
enim hominibus dominatur. sed vicis quorum terror et tremor promittitur bestiis
quia bestiales homines qui deum non timent. hominem venerentur. et servi-
liter metuentes. sequitur ex toto timore proprie desistunt. Et ideo ex qua
parte bestiales sunt. homines eis prefecti. remanet tamen in utrisque prelat-
tis et subditis equalitas ex condicione nature. quare non debent superiores
ex regimine superbire. Unde scriptum est. Ducem te constituerunt noli ex-
tolli sed esto in illis quasi unus ex illis ut prelatus bonus in illo
se prefecit. sed eum priorum culpa illud exigit. prelatum sui prioritatem agnoscat.
Non superbiat eciam ex favore plebis. Nam inerudita plebs quod

reprobasse debuerat sepe commendat et in sermone quodam plausibili semet
extendat et ille laudantium voce seductus verbis adulatoribus fastigatus
dum se intus discernere nescit ut debuit qualem se foris predicari
audit talem se interius esse credit Non adtendens quod scriptum est
Populus meus qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt et sic omne subli-
me videns et omnibus preesse contendens apostate angelo similis effi-
citur dum homo hominibus esse similis dedignatur Sic Saul cecidit
qui parvulus prius fuit Nec se nimis humiliet ut rigorem exer-
ceat iudicii ut sic humilitas servetur in corde et disciplina regnet
in opere quia dum immoderatius custoditur virtus humilitatis solvuntur
iura regiminis Unde necesse est quod cauta servetur humilitas quia subditi
videntur ad imitationem et ceteri inficitur auctoritas qua mali cohibeant
flagitii perpetrationem Unde paulus utrumque modificans ait facti sumus
parvuli in medio vestrum Et iterum rursus dicens Quid in virga veniam ad vos
culpam corrigendam agnoscens asserit se rigorem Non se nimis humiliet
ut amorem et officium exaltet pietatis quia valde grave est culpa si
dum custoditur humilitas non custoditur etiam ad reprobos disciplina Sic ma-
gis mulierum misericordiam pernicios cognoscit sic falsa pietate signatus
Heli filios non corrigit dum delinquunt Quod fractum fractum est non
alligaverunt quod abiectum est non reduxerunt Dum ligamine fractura stri-
ngitur tunc per disciplinam culpa ne pereat coheretur Sentitur autem stri-
ctim compungi ut ligatur in manere fracture locus Et ideo sic debet discipli-
na a superioribus exerceri ut locus remaneat pietati ut prelatus se
disciplina exhibeat patrem et visceribus pietatis matrem ne districta
sit nimis rigida vel pietas sit remissa sed vinum adhibeatur per quod
vulnera mordeantur et oleum per quod foveantur ut per vinum mordeantur
et mundentur putrida per oleum foveantur sananda Hec sunt in archa
domini virga et manna virga rectitudinis manna dulcedinis Virga et
baculus pastoralis virga que feriat baculus qui sustentat sicut
scriptum est Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt Tertio
secundo redeat ad consciencie proprie serenitatem Hic enim expletur quietem et
pacem secundum hunc ordinem Exteriora negocia primitus interrumpat interi-
oribus cum se descendat descendens in se consistat consistens per frequenciam
studii in habitu virtutis quiescat Non sit ex toto exterioribus negociis
interrumpenda ut homo qui aliorum causas exponitur aliquid se vocatur
Quid enim prodest homini si sapiens fuerit et semetipsum non lucretur
speculo videntis et non videntis oculus cecus sed columba tenentes
malediccionis qui partem suam fecit deteriorem Nulli enim bonus qui
sibi fuerit nequam sed qui moratur cum percipiet sapientiam Non est
prius laudabilis quia super alios potes et super te non potes Si tamen in-
me disiunctus non est discreta sapientia cum te tibi magis debeas et
magis alios quam te diligas per tua consilia Non est laudandi tantus
aut dicenda que alios reficit et te exhausto dicit sufficit sed magis de-
ficit Interrupcio ergo negocio in te descende et in domum tuam pre-
curre et ibi quiescendo lude Sic fere quiescitur post evagacionem di-
vinam in latibulis Aves post volatum diurnum in nidis naves
post iactacionem fluctuum in portubus conquiescunt Sancti post attriti-
onem tempestatum in consciencie quia exultabunt sancti in gloria et letabuntur
in cubilibus suis Descendens igitur in se consistat non supra per
elacionem non infra per nimiam deiectionem non ultra per longinquitatem
per immissionem non extra per superfluam distensionem Hec sunt quatuor dimen-
siones infames longitudo latitudo sublimitas et profundum a medio
declinantes et medium quietis animi perturbantes et ventos quatuor emu-
lantes Nam secundum Ciceronem Altitudo habet ruinam et profundum ab-
sorpcionem et longitudo exterminium et dilatatio scissuram Nam ante ru-
inam exaltatur spiritus Unde clare ruinosa precipitatio indicatur pusillani-
mis etiam cum se nimis deiciunt desperationis foveam non evadunt quo etiam

longevitate sibi promittit. oblitus fragilitatis sue et exilij in quadam
sedula providencia inanit tendit. Distentus autem animus in multa supe-
rflua dum tenditur extenuatur. dolet extenuatus rumpatur. Iustus at
altiora se non presumit. ymo si iustus fuit caput non levabit. Ffortem
pusillanimitas iusta non deicit. Pendente incerta longevitas non ab-
ducit. Spatius et modestus dum nichil vacat. superfluorum latitudinem
delinquunt. Sui se consistens quis sit in persona vel officio. quid i-
nter qualis et culpa considerans. hoc frequenter agat celicum. donec co-
nsolo nec recogetur a se. sicut infirmus oculus et assuetus suis tenebris
recidit a sole licante. Nec in excellencia luminis dixit cum petro Bonum
est nos hic esse. sed ille qui postpositis negocijs et quodammodo defecit
in sacris tempore deum. sitiens tamen vas potuit dicens. Defecit caro
mea et cor meum. deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Cum-
dam cum modo te prodis. cum tempore oblivisceris ad tempus. exteriora qui
et magis exinanitis quod est celestis consolacionis. non humane affe-
ctionis. Sed quia sollicitat carnis utilitas et renovat fraterna caritas
et stimulat proximorum utilitas. Interrumpatur nunc est illa suavitas et
perfectam quodammodo felicitas. Hec sunt que cogunt egressum tollunt
recessum. inveniunt et successum. per quod disponant frequencius ad ingres-
sum viam sibi parent per quam frequenter itur. que nisi frequentata fuerit
ex vetustate vel negligencia spinis et sentibus quasi ingenti hi vim
fuit inhorrescit. Videt quod angelus ad thobiam in persona viri scien-
tiom viam que ducit ad civitatem et omnia itinera eius frequenter
ambulavi. Puto quod hec sunt quatuor revisiones de quibus in cantico
habetur. Revertere revertere sunamitis. revertere revertere ut intueamur te

Sequitur capitulum de pastoribus prelatibus. et quis de ovibus. ubi ostenditur
quo ad prelacionem veniant per gratuitam electionem. Secundo vivant per
honestam conversacionem. Tercio doceant per salubrem admonicionem. Quarto
ad seipsos videant per humilem consideracionem. Quinto autem veniat ad pre-
lacionem ostenditur quatuor capitulis. Primo veniat in timore. vivat in labo-
re. doceant in fervore. videant in merore. Quarto veniens ad prelacionem pri-
mitus eligatur. electus humilietur. humiliatus rogatur. coactus consecratur

Quomodo ad prelacionem veniat per gratuitam electionem

Dicturi de condicione pastorum superiorum et mediocrium. Nunc
veritate stabilis ad condicionem inferiorum et secularium ubi primo
oportet considerari ei qui in ecclesiasticis officijs prelatus est.
Qualiter ad prelacionem veniat per gratuitam electionem. Secundo in ea vivat
per honestam conversacionem. Tercio doceat per salubrem amonicionem. Quarto
ad seipsum videat per humilem consideracionem. veniat in timore. vivat
in labore. doceat in fervore. videat in merore. Audi timorem Ba-
ruch iij° Qui emittit lumen et vadit. et vocavit illud et obaudit
illi in tremore. Tremunt eum et timent quos vocat dominus. Exultant
et gaudent quos vocari providet dyabolus. Nec mirum si metuunt cum
se in quantum inveniunt. Primus enim non timeat qui insufficienciam suam
agnoscat. Gen. 3° Vocavit dominus deus adam et dixit ei. Ubi es.
Qui ait. Vocem tuam domine audivi et timui eo quod nudus essem quia
innocenciam perdidit originalem. Audi laborem Exo. iij. Dominus deus vo-
cavit nos. ibimus viam trium dierum in solitudine. quia competit eis
ut in se reputent primam exemplarem. que tres sunt partes quasi
tres dies animam illuminantes. contricionem confessionem satisfaccionem. Secun-
dum exemplar prelati populus informatur exemplo prelati. Quia Deutro.
xxx. populos ad montem vocabitis ubi ymmolabunt victimas iusticie.
Audi fervorem prov. x. Sapiencia misit ancillas suas ut vocaret ad
civitatem et menia civitatis. Ancillas hoc est pastores per sollicitudinem
amicorum salubriter destructos vocantes ad menia civitatis. ut edificentur

nomen Jerusalem triumphantis ex hominibus quasi ex lapidibus selectis Sic
eciam fructificat per ferventem predicacionem quia gen xli Vocavit pharao
lingua egipciaca mundi salvatorem etc. Audi merorem Ysaie xxii vocat
dominus in die illa ad fletum et ad planctum et ad cingulum sacci cherit cum
dominus in die illa ad fletum et ad planctum et ad cingulum sacci cherit cum
cinam pastoris ad in se redit ne forte extinguentibus aliquid omiserit vel ne
forte succubuit in regimine et sic contristatur in humilitate Sicut Joh xi^o.
Martha vocat mariam sororem suam sub silencio dicens magister adest et
vocat te. Sed de illorum vocacionem qui eam repellunt elacionis superbiam
dicta Vocaverunt nomina sua in terris suis, estimantes se esse maioris po-
testatis et pre quia sunt in dignitatis officio Non advertentes illud prover-
biis et pre quia sunt in dignitatis officio ...
in chelims e vocari ad oleum cum caritate quam ad vitulum superbitatem
ad odio Etiam non assumunt mortificacionis crucem que 1 ad thess iiii
Non vocavit nos deus in immundiciam sed in sanctificacionem Et prov i^o
Vocavi et renuistis extendi manum meam nec erat qui aspiceret Et qui
mortificacionem crucis in corpore representaret Ys lxv Vocavi illos
et non responderunt quia mortificacionibus nostre non respondet ... xpi
qui promisit doctrine corporis crucem maxime cum dicitur Petri ii^o virtutes
eius annuncietis qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum Et
Ys vi Argentum reprobum vocate eos quia dominus proiecit illos Argentum re-
probum habet sonum et colorem Et per adulteria et modicam extent
predicacionem non claritatem per spiritualibus sed obtusionem per temporalibus qui secuntur
plus delectacionis carnalium Ys xiii Vocavi fortes in ira mea Et Luc
xiv Dico vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam
meam Delicias enim celestis delectacionis non capiunt eum qui habet mun-
danam Sic eum inebriant mundana quod non sapiunt eis divina ii Reg xi
Vocavit uriam david ut comederet et biberet coram se et inebriavit
eum Ideo non consequitur prelati vocacionis fructum quia Job xxxiv Vocat
duces impios qui non accipit personam principum Ut ad prelacionem veni-
ens primitus eligatur
Doctor vero ecclesiasticus i. pastor ad pre-
lacionem veniens primitus eligitur. Electus humiliatur. humiliatus
rogatur. vocatus confirmetur. Eligatur per graciam. humilietur propter
consciencism. rogatur per caritatem. confirmetur propter symoniam
Elecionem quantum ad Elegi david servum meum. oleo sancto meo un-
xi eum. David iuxta servum meum in quo videtur prima sanctificacio. ma-
suetudine inseparabilem usque ad altissimam mentem. humilitate usque ad
superiorem hominum et obsequiorum. pietatem ita ut nihil velle
ne sequitur plebis extimatus ... Que non est natura per se perfectum per singula
Audi humiliacionem Quis ego sum inquit david. aut que domus patris
mei ut fiam gener regis. hoc est ut assumam dignitatem tanti regi-
minis et eciam quam xpistus precium et redemit pro sanguine debeat
sublimare Audi vocacionem Compellunt intrare ad nupcias non ut
fiant sponsi sed eius commensales quia sponsus verus unus est. pa-
stores autem sunt sponsi comites Ideo beatus carolus dicit Ysti castelli
et humilis moribus quibus eligatur episcopus ut locorum quoniam provenit
omnia vite sue integritate predicet non precio sed precibus ordinetur
antistes Tantum ab ambitu debet esse sepositus ut queratur
cogendus. rogatus recedat invitatus effugiat. sola illi suffragetur
necessitas excusandi profecto enim indignus est sacerdocii officio nisi fuerit
ordinatus invitus Audi confirmacionem ...t xxvi Ego pro te rogavi
Petre ut non deficiat fides tua et tu aliquando conversus confirma fratres
tuos Unde est hoc solent fieri per electos episcopos suffraganeos apud me-
tropolitanos ab eligentibus decreta et postulaciones vel translaciones
et examinatis tamen eleccionibus quoniam personis. quante confirmaciones
si tamen canonice sit electus si mores gravitatis et periculosi et ho-
nestus vite comendabilem reddunt. sed ministerium eius gratum deo
et hominibus credatur acceptum Nichil metropolitanus vel episcopus pro
gracia confirmacionis aut consensus presumat accipere Nichil enim constrac...

aut in regimine alio statuendus dare Unde loquitur etiam . ad in mise
de symoniacis omnium proditorum comparatione . suppliciis dignos extremis
Judas enim dominum precium hominum tredecim ut puto vendidit . sed mox
precium sanguinis digna lintheus abiit . Vos autem symoniaci deum
nitate sancti spiritus nichil ambigentes . et questum illum venalitatis
assequentes . et perpetrati sacrilegij comodum possidetis . et qui fuerat pe-
na digna gravissima in vestri cumulum exaggeratione . temporalia percipit
emolumenta . spiritum sanctum aliis datis qui vos sub veste principes pre-
initatis et spiritum sanctum vos habetis Judeis similes qui legem neglexe-
runt et nichilominus quasi vestri seminarij legem ferunt Sic apes mella
per laborem suum conficiunt . et eadem ad homines elaborata transmit-
tunt . ipse autem mox pereunte famis inopia consumuntur Vestra mala
non solum vobis mala sunt sed etiam ipsa bona vobis mala facta sunt
Sic vobis sanctum spiritum benedicto in maledictionem transmutata in
heresim . sacramentum in sacrilegium . honores in contumeliam . precio vestra
est in ruinam Affluitis enim divicijs constipamini tumescitis ob-
sequentium turmis . assunt salutatorum et laudatorum turme . ipse dominus ut vide-
licet omnium angelorum exercitus contra vos vehementer insurgit . et in dampna-
tionis vestre sumam . conwardi indicans geheme Illud habetis offen-
sio . cuius offensio nec hic remittitur neque in futurum Unde timendum gra-
vitatis adulteros vivat . homicidas raptores sacrilegos patimini
cedit . Contingit vobis nox in meridie . tempestas in serenitate effi-
citur vobis celum ferreum . et terra enea . dum nichil celitus infunditur
vobis de rore gracie . sed et coram hominibus peccatum vestrum tamen
que nesciunt latere vobis specialiter hoc debetur oblivium Iste maledicta
in igne eternum et vestro proprio consistetis quam constet . huius sacri honoris
amara concepit ad tamen utique erit ut tartareus insulite patris absor-
beat et gehenne crudelis olla concludat . tunc ossa vestra medullis
pinguibus irrigata stridens et crepitans flamma depascet . tunc edax
incendium velut crutiatus de clibano per ora vobis per oculos per nares
et nares . vaporibus eructare non desinet Sic ad Symone mago
Duce vero quoque eorum in eternum habebitis quod per christo domino reliquistis . in
quod vos in hoc dampnabiliores intelligo Simone mago . qui nunquam
volunt emere sed nos emunt . quia donos quod meruit non invenit . sed cui
pa vero producare ad effectum . venditum est nunquam a vobis perdit et
argentum

De prelati humiliacione . sequitur

Doctrina igitur habita quo debet pastor eligi per graciam . sequitur
quo debet humiliari post consecracionem . Cum enim humiliatus fuit
erit in gloria Job xxij Et proverbiorum xviij Antequam glorificetur
animus . humiliatur in gloria Dicit quo ratio ex illius humiliatur
quando medium capit ex dilectione dei . et quando non sollicitudine appetit
ex edificatione proximi . et in dubio constitutus intra se recurrit ad exami-
nacionem sui et prudentie sue appiciens et quod ita expedit videns . obe-
dit deo ad susceptionem officij Unde humiliationem ex metu eccli xj Sa-
piencia humiliati exaltabit caput eius . et in medio magnatorum con-
sedere eum faciet Iste . no . A deo mittebatur . et tamen ne mitti debet
humiliter renuntiatur . timebat enim ne tantis contemplacionis lucem loquen-
do perderet . ne per contemplacionem dei inhereus se ab eo vel modicum sequestra-
ret In hac autem humilitate dei reverenciam exhibetur quia ut est illo
Magna dei potencia ab humilibus honoratur Unde humiliacionem ex
edificationis appetitu Ysayas ad officium se sponte obtulit . cum domi-
num mittere volentem audivit ut impleret posset illud Danidicum . hu-
miliatus sed usque quaque domine . vivifica me secundum verbum tuum Unde
iste humiliter appetit quod alter expavit Sit enim sollicitudo a sancti-
tatis causa edificationis appetitus ut per eorum predicacionem multi edificant
licet ex parte suorum consideratione . modicum in eorum cordibus habeat proverbiorum
xij Meror in corde viri humiliabit eum et sermone bono letificabitur

Vide humiliacionem ex recessu ad sui examinacionem. Judith vi humiliatis tua
in medio tui. Ysaias qui nimis voluit se prius pro altaris calculo puri-
gatum videre quia quantumque fervet ex proximi compassione nisi esset
purgatus nolebat officium suscipere. Sed utrumque ad sue consciencie intimi-
tatem tum ex fervore caritatis et experiencia gracie. sua expertus contra pruden-
ciam assumpsit vel se ad assumendum obtulit officii dignitatem cum ipso hu-
militate tua paciam habe. quia in igne probatur aurum et argentum. ho-
mines vero receptibiles in camino humiliacionis. Unde humilem officii suscep-
cionem. vocatur Moyses ut ducat tantam multitudinem de Egipto
in desertum. et inde ad terram promissionis. timet humiliter se excusans
et tandem obedit humiliter imperio preceptoris. Superbia enim esset si
tantum negocium assumeret sine timore. superbia inutilis esset si deo re-
sisteret pertinaci mente. Jacobi iiii Deus superbis resistit humilibus autem
dat graciam. qui se per divinam obedienciam tollit humanam pertinaciam
Unde Gregorius ait humilitas si ceteris virtutibus iungitur tunc ante
oculos dei vera est. cum ad respuendum hoc quod utiliter subire precipitur
pertinax non est. Non est enim vere humilis qui superni nutus arbitrium
ut preesse debeat intelligat. et tamen preesse contempnit. sed divinis dispo-
sicionibus subditus atque a vicio obstinacionis alienus cum sibi regi-
minis culmen iniungitur si iam donis preventus est quibus et aliis prosit et
ex corde debet fugere et invitus obedire. Si ergo sancti viri [illegible] pla-
cionis officium timuerunt quid nos timere qui sine meritis et delibera-
cione capitaliter illud recipimus. quasi non sustinebant subornacionibus [illegible] intru-
bant eciam alienis per simulacionem et in laboribus circumcurrit et non fuit
qui adiuvaret

De vocacione prelati

Sequitur post eleccionem et humiliacionem. videamus vocacionem. Non de-
loquimur de violenta de qua Jeremias xxiii Qualem inflixit
quoniam maculam turbam fustibus cogerent ut decimali et violenta
ii Mach. vi Cum Liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera co-
ronati Libero circuire. Nec de sanguinolenta prout consanguineum
provexerunt consanguineos in causam promocionis Gal. ii Si tu cum iudeus
sis gentiliter vivis et non iudaice quomodo cogis gentes iudaizare. Ga-
lat. vi Quicumque volunt placere in carne hii cogunt vos circumcidi. Non
superba et terrulenta. i Petri v Pascite qui in vobis est gregem dei
providentes non coacte sed spontanee secundum deum. neque turpis lucri gra-
cia neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo. Cum
ergo in humilitate prius se ipsum examinans ydoneum reperit cogatur ad
suscipiendum officium aut amoris divini vehemencia. Eccl. xxxi Si
coactus fueris in edendo multum surge e medio et vome et refri-
gerabit te. Multa manducavit qui opera Christi [illegible] in se. inde
multum fervorem amoris concepit sed evomit et refrigerat cum
ardorem iam conceptum exterius proponendo [illegible] quoddam refrigerium
sencies unde percipit aut per [illegible] superexcellenciam. [illegible] Luce x
Elegit ihesus discipulos suos [illegible] in missionem ut precedant eum
Sic nam ascendit qui [illegible] Unde discipuli Christi [illegible]
ubi nam [illegible] venerunt qui singulas civitates [illegible] Petrus ante
misit in mare. tum datum est totum mundum [illegible] autem precede-
re Christum. quando ante adventum eius [illegible] fructum ut recipiant
excellens [illegible] Luce xii Quis putas est fidelis servus et prudens
et [illegible] supponitur bona sua constituet eum aut electoris gracia
multum eum [illegible] ad electum ostendunt. quando capituli sui
cura imponunt et quasi caritas in aliis refrigerata sit vel aliquantulum
inclinata electum suum ceteris anteponunt. Luce xxiiii Coegerunt eum dicentes
Mane nobiscum domine quia advesperascit et inclinata est iam dies. Aut su-
perioris obediencia Gen. xix Cum esset mane angeli cogebant Loth dicentes
Surge tolle uxorem tuam et filias tuas. Mane [illegible]
quando cogebantur prelati ut civitates assumerent et fructum facerent. Sed nunc [illegible]

pcurant dignitates et eccias ad nullā solicitudīe sive gratia et honoris
coactione Job xxxix frustra laboravit nullo timore cogente Aut si
votū nō assensit turbant eciam provocant ad appellacōm ut impleat
quodā modo in eis illud Act xxv Condicentibus iudicis coactus sū
appellare cesarem etc.

De plati confirmacione

Post eleccōm humiliacōm et coactione videamus confirmacōm que
est enim in electo scdm psalmum. Redde michi inquit
leticiā salutaris tui et spū principali confirma me. Tunc autem
confirmacōm meretur electus cum fuit in eligentibus ydoneitas et
ptis quod indicatur quum porrectum quod hebreorum vi Omnis controversie
finis ad confirmacōm est inmutabilem Hec est enim testamentū quasi in morte
testatoris et in creacōne novi superioris editum Quod si fuit scdm formā
iusticie remanebit ratum quia Gal iij Nemo spernit aut superordinat te
stamentū hominis confirmatum Sic in principio ecclie primitive fideles quum
eligebant et confirmabatur electus sine appellacōne et populus confirmabat
in fide et crescebat in caritate et habundabat populus in unitate Act
xvi Ecclie confirmabantur fide et habundabant numero quotidie Sed fuit in
electione vitas pv xv Dissipant cogitaciones ubi non est consilium ubi
vero plures sunt consiliarii confirmantur Ubi enim non est consilium sps sci
nullus est processus boni negocii Sed ubi boni viri vocantur de quorum
consilio prodit electus simonia et omnis pravitas que est contra consilium
spus sancti eliminatur Et electus de facili confirmatur cum fuit in vita
electi sanctitas tam interius in mentis purificacōne ps Meam autem pro
innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in eternum quam
exterius in operis execucōne Judith xiii Confirma me domine deus israel
et respice in hac hora ad opera manuum mearum Sed fuit in fama electi
teneritas et subditorum hilaritas quia eccus xl Edificacio civitatis confirmabit
nomen Timeas eciam veritas quorum consilium de electo pro confirmacōm
multum audit confirmacōm spiritualem et dictam acceptacōm Sic gracia
confirmatus ad pugnandum urgetur quia Saul confirmato regno super israel
pugnabat per circuitum adversus omnes inimicos eius Sed quid loquimur
de sanctitate qui loqui debemus de macula fone nisi quod aliud est quod flendum
habent aliud quod doleant Invenit enim eccastica bursa passim ma-
neant utilitates vel certe quod deterius est ut suā expleant volu-
ptatem et in quadam sanctitate vincere dei timore postposito mortis
et iudicis iusti iudicio terribilibus gehenne suppliciis suā ereu
cilant paritatem et per mendicata suffragia per mixte stipitibus (?)
per sanguinitates et affinitates invocentis per ptes armatus per pecunias
dilatas aut promissas violanter sanant edificantes syon in sangui-
nibus Illotis pedibus et manibus non electi non humiliati non coacti
non a domino confirmati nimis irreverenter irruunt in patrimonium cruci-
fixi quasi dicens regem mihi conferre sed non repetet que sic videt et
dissipari conqueritur in plenitudinem tenu firmis etc. Ex quo platus vivat
per honestam conversacōm ut sit perfectus quantum ad ea que pertinet ad
se que sunt sub se que iuxta se que supra se Quod debet esse or-
dinatus in se ex per quatuor Ex parte mentis per recessionem ti-
moris et impressionem timoris et ex parte carnis per abstinenciam et
continenciam De recessione timoris De impressione timoris in quali
De impressione timoris in prelati De abstinencia De continencia De

De recessione timoris plati

De eciam in superioribus qualiter pastor
ecclesiasticus veniat ad prelacōm per ostium electionis Nunc
videamus qualiter in ea vivat per honestam conversacōm sit
ordinatus pariter ut nichil omittat de contingentibus perfectus
in eis que pertinet ad se que sunt sub se que iuxta se que supra se
Ex parte mentis timor recessus timor immissus et ex parte car-
nis sobrius victus pudicus actus ut sic tollatur vita nutritiva et

gnatiua · vicium et excessus reprimatur per superbie timor · ne sit in animo
ne declaretur internus signo · ne audiatur in verbo · ne sentiatur in facto
Solent intumescere prelati in animo vel propter alios quos vident sibi sub-
ditos · et quia superiores non se reputant meliores vel forte litteratiores vel
quia gratiosiores · Nescientes vel non advertentes esse scriptum · quod intendit dominari
homo homini in malum suum Sed quanto celebrior est titulus aut nobilitas
aut prerogative altius in prelatis · tanto gloriosior erit titulus sanctitatis
si quod dignitate tuentur · tueantur etiam sanctitate Sed quid est in-
terior superbia nisi flatus brevissimo tempore dissipandus Osee xiij°
omnes pastores tuos pascet ventus Est enim superbia latens radix in-
visa · sed exterius viciorum ramos germinans et pariens Quasi enim
tyrannus quidam obsessam civitatem incipit cum prelati mentem incipit
et quanto superiorem gradum cepit · eo in prelatione durior erit Nam ex-
ercitatus per fastum superbie · clausis cordis oculis fruatur iudicii equitate
Nam cuncta que ab aliis bene geruntur · eis displicent · et illa que
etiam perverse gesserit ei placent · quia semper aliena opera despicit · semper
miratur quod facit · et quicquam egerit · egisse se singulariter credit · et quia
se cunctis ceteris estimat · sibi favens incedens · et nescio quod por-
tento vel chimera in se de se effigians laudes suas tacitus cla-
mat Solent intumescere prelati signo · cum in eis apparet quod supercili-
osum vel in vestitu vel ingressu vel in facie vel in gestu cum omni su-
perbia et abusione sublimes et infimos oculos distorquent in fastum
quendam pomposa et supercilosa facie respiciunt cuncta Sed e contra
psalmista · non est exaltatum cor meum · neque elati sunt oculi mei Iob xv
Quid te elevat cor tuum · et quasi magna cogitans attonitos habes
oculos Et proverbiorum xxx Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebre eius
in altum subvecte Solent intumescere prelati verbo · quia cum ex habun-
dancia cordis os loquatur · latens superbia frequenter per ostentationem locu-
tionis effrenatur Et sicut lingua manifestum hominem facit · ita superbia
se per locutionem aperit · sicut dicitur moralium libro xxxi Cunctis superbia
se cogitatione tumentibus · inest clamor in locutione · amaritudo in si-
lencio · dissolutio in hilaritate · furor in tristitia · inhonestas in actione
honestas in ymaginatione · erectio in incessu · rancor in responsione · horum
mens semper est ad irrogandas contumelias valida · ad tollerandas
infirma · ad obediendum pigra · ad lacessendum vero alios importuna
ad ea que facere debet et prevalet · ad ea vero que facere non debet et pre-
valet ignava · ad ea autem que facere non debet nec prevalet · parata · hec in
eo quod sponte non appetit · nullis exhortationibus flectitur · Ad hoc autem
quod latenter desiderat · querit ut cogatur · quia dum metuit ex desiderio
suo vilescere · optat vim in ipsa voluntate tollerare · Ysidorus
in suo libro de summo bono Nisi precesserit occulta elatio cordis · non
sequitur aperta iactancia laudis Flebilis autem prelatorum vita detestabilis re-
putatur · quorum habitus est in veste pompatili · quorum gressus erecta
cervice · quorum facies cinctis oculis nimie terribiles Non collega
Petri sed Simonis · non Christi discipuli sed Neronis · quorum os locutum
magniloquia · sicut illud cornu aliud in Daniele loquitur inge-
ncia Solent intumescere prelati mali facto · dum pauperes spoliant
nostra gravant · et clero exactiones usurpant · iusticiam exponunt
venalem Beatitudinem querunt negociationem · thezaurizant ire et mortis
sibi accumulant cum thezauro pecunie Christum habituri iudicem · quem
iudicem non formidant · expendentes patrimonium non in utilitate
ecclesie sed in usus et bona malos et luxus superfluos expendere
Nescientes quia vocati non sunt ad multiplicandum numerum familie vel
equorum non ad dandum parentibus dignitates sed ad querendum statum salu-
tis plebis sue Non est in hoc gaudium angelorum in quo est pauperum
domorum subversio a quibus parentibus exigitur importunitas Sunt
statibus enim eminencia · numerositas clientele · gente multiplicata sed non

magnificavit leticiam. Nam est gaudium deo et angelis eius si conuer-
tatur peccator a via sua mala. per prelati officium. qui si propter eius indu-
striam. temporalis eminentie pompa. in euectionibus et familiaribus au-
geatur. Vos igitur nobiles, qui tenuia gloriositatis sue, profusius ut
dicunt. tenentur expendere. tum ista unitas christi pietas non constringat. Com-
pensas enim quas de mundanis rebus amoueritis pro sua quantitate satis
forsitan alii tenentur. debet in rebus ecclesiasticis temporalis ponderacio
se cohibere. Quidam ante dignitatis adeptionem satis commendabiles
extiterunt. sed super candelabrum ecclesie constituti. luce in tenebris
humilitate in fastu. famam in infamiam verterunt. sicut quedam gemme
splendidiores sunt in tenebris quam in luce. quibus adhuc melius
fuisset latere sub modio. et sub umbra opinionis modeste. quam cum
infamia candelabrum ascendisse. Habes igitur quadruplicem superbiam
a prelatorum officio merito relegatam. De illa que est in animo scribitur
paralipomenon xx. Dixisti percussi edom. idcirco erigitur cor tuum in superbiam.
Item Job xi. Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum
onagri se liberum natum putat. De illa que est in signis Ysaie xvi. Au-
diuimus superbiam moab superbus est valde. superbia eius et arrogantia
eius et indignatio eius plus quam fortitudo eius. De illa que est
in verbo ps. Os eorum locutum est superbiam. prouerbiorum xiiii. In ore stulti vir-
ga superbie. De facto Iudith xliiii. Superbus factus est potentia
sua. Dicitur de Senacherib. Et quia non inuenit superbus soli-
dam [illegible] ideo ecclesiastici x. Sedes ducum superborum destruxit dominus
et sedere fecit pro eis. De immissione timoris in gradu.

Deinde de repressione timoris. Videamus de immissione timoris
tam in gradu quam in prelato. Ipse est timor qui prelatis maxi-
me competit. et eos per prelatum regiminis excedere non permittit
quia [illegible] timor domini expellit peccatum. Nam qui sine
timore est iustificari non poterit. Hunc autem timorem induunt in eis
conscientie impuritas. corporalis virtutis imbecillitas. officii et honoris
difficultas. humani fauoris aut laudis popularis suauitas conscientie
impuritas. appetitus honoris intelligitur. propter quem nonnulli accedunt ad
regimen in se [illegible]. Nam si ad prelationem eum [illegible] passionis de-
siderio quis concesserit. latens sancti illa cupiditatis ignem maxime
inflammabit. Hoc enim impedit ne prelatus agat libere sed tacebat ubi
non oportet. tunc pariter trepidauerunt timore ubi non erat timor. Ti-
ment enim ne deponantur et ut honorem dignitate obtineant et
retineant. hominibus seruiliter obsequuntur. Utile est ergo prius animum
ab honoris appetitu mundari. quia si prius quam veniret ad officium
bestiam istam teterrimam et detestabilem in latebris cordis conflixerit
[illegible] cum ad regimen venerit. poterit dominari. Nam sicut amatores
pulcritudinis corporalis quanto magis appropinquant eas quas diligunt
patiuntur vehementiora tormenta mentis et per corporalem elongationem
expellunt illum furorem. ita qui cupiditate tenentur regiminis. in-
portabile malum tolerant cum suo desiderio appropinquat cruciantur ne per-
dant. Cum vero se longius abstraxerint et illud fieri desperauerint. re-
stringunt cum expectatione desiderium. relinquunt cum feruentia pariter
et pungentia. Ideo prouerbiorum xiiii. Sapiens timet et declinat a malo.
stultus autem transilit et confidit. Corporalis etiam virtutis imbecillitas
timenda est. Nec immerito. cum virtus magna corporis et animi requi-
ratur in officio exercendo licet quidam mittantur rege etiam qui iam
regi debuerant propter senectutem. prout quod Crisostomus in libro de dignitate sacer-
dotali. Nec alter mihi contrario eligendus est. qui omne vite sue
tempus in minore gradu ecclesiastici consumpsit officii. venit usque ad
ultimam senectutem. Quid enim iuuat si post longam etatem ad-
huc minus ydoneus inuenitur. Nec religio per eminentiam solam nec
in longum tempus procedens senectus habundat ad sacerdotii susceptionem

quibus multi fidentes torpenti se ocio dederunt. Unde hoc Gen. xix. Loth
videns senectutem et propriam imbecillitatem timebat ascendere in montem
Ps. Servite domino in timore. Officii etiam et honoris timenda est dif-
ficultas, ad paulus insufficientem se putaverit ad magnitudinem tanti offi-
ciens principatus. Timeo inquit ne forte sicut serpens evam decepit. ita
corrumpantur sensus vestri a simplicitate que est in Christo. Et item Ego in timore
et tremore multo fui apud vos. Timebat etiam ne [illegible] aliis
ipse verbis haberet. Si igitur homo iam raptus in celum et ineffabili-
um verborum particeps factus, qui pericula tanta sustinuit. qui potestate
quam a Christo acceperat ne subiectos offenderet uti noluit. qui precepta
ferventi devotione custodivit. qui quod erat proprium non quesivit. sed
servicium attendit semper tamen formidine premebatur cum sui magnitudinem
officii speculabatur. Quid ergo nobis faciendum est. qui frequenter que
nostra sunt querimus. qui mandata Christi non solum nulla devocione
custodimus, sed etiam frequenter peccando contempnimus. Ideo Ione primo.
Timuerunt naute timore magno et immolaverunt hostias domino. Si enim
oneratam navem preciosis omnium mercibus etiam pelagus imbres me
gubernando custodire non possem sine timore, licet me negligentem culpe
officium cum non habeam industriam aut exercitium. Ex opposito autem
ubi naufragantibus non occurrit tantum magis periculum sed rui-
na vel casus in inferni profundum et in mortem. que non solum cor-
pus ab anima dividit sed utrumque perit in sempiterna dampna-
tione detrudit. Quid mirum si timent maxime cum in multis per-
ire cogatur qui in medium adducitur nisi valde fortis sapiens et
diligens habeatur. Unde et Iob quasi timentes fluctus super se deum
timuit. Et ii Paralipomenon xx. Iosaphat timore perterritus ad rogandum
deum totum se contulit. Audi adhuc exemplum. Si posita esset milita-
ris ministerium dignitatis et pelliparius aut opifex alicuius artis vel
mechanici preficeretur in medium ut committeretur eidem exercitus. Cuius
illum acquireret si timore perterritus fugeret et officium declinaret. Hu-
mani favoris cum similitudinis timeatur, ad plenum remigantium na-
ves prosunt valide hic scopulum evadant, non fallere [illegible]
debet. Est isto scopulo hic abscidet plurimos bestias i. tam in
multitudine, fuge pusillanimitas invidia contentiones vituperationes
mendacia simulationes etc. que in illo scopulo inveniuntur. Quamvis
si semel quisquam raptus fuerit in tanta servitute. unde [illegible]
petere ut appetitu laudis favorem tam mulierum quam virorum
sequatur. Hostis autem redemptoris est qui per recta opera que facit eius
vice a proximis amari concupiscit. Quia adulterine cogitationis
reus est si placere querimus sponse appetit oculis per que sponsus
donaturus mittit. Ideo Iob xxxvij. Timebunt eum viri. non audebunt
contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes. Eccli. xiiij. [illegible]
umbra custodit qui non timent faciem domini. Quid enim est va-
nagloria nisi umbra custodia brevis terra. Quando ergo prius amor
meritum prelati minus temperaverit vel ad inordinatam cupiditatem
vel ad inordinatam mollitiem eum trahit. quia patientes subditos
non audent corripere ne amor subditorum erga ipsum incipiat minui
et torpere vino aliquando mala que increpare debuerat, adulationibus
demulcet et laudat et quasi pulvillos sub cubito vel cervicale
sub capite ponit. ut pavor ibi [illegible] requiescat et in vias suas
resolutus involutus iaceat et obdormiat quem mucro correctionis [illegible]
damnis pungat et excitat. et hoc facimus ipsi subditis a quibus
ipsi noceri timent in studio glorie temporalis, sed illos quos in se vide-
bat [illegible] in primum appetitum [illegible] inordinantes. De divisione timoris

Diximus de timore in generali. Subdamus aliquantulum in speciali. Cum speciali
[illegible] et quatuor exempla ponamus. Primo
tale confingamus aliquem regis filium. et eius regis qui

ducetur omni terre. et hanc esse desponsatam. et habere pulcritudinem omni
mortalium speciem excedentem. Veniam cum dote relinquentem. Sibi autem sponsum
non solum preter ista que diximus. esse ad virginem sedulum sed etiam affici amore
passibili. tanto quidem ardore. ut experimento omnium amatorum qui unquam fuerant
vincat amorem. atque in hanc. tam ille tali ardet affectu. audiat quod illam
dilectam incommunicabiliter aliquid vilium et desperatissimorum ignobilius gente
tam ne tibi videntur ostendisse doloris partem. et hinc ipse sit hec tyranni-
go ponita. Sit enim in proposito causa timoris in persona Ro. xiij. Si
malum feceris time non enim sine causa gladium portat. Christus s. qui gla-
dium habet ex utraque parte acutum et incestuosorum contemplat in quo pro
sponsa sua vindicat. Secundum tale fingamus. Statim terram de equitibus simul
de peditibus et eis qui navibus dimicant esse collectam. tegatur mare tri-
remibus. terra militibus. aer armorum fulgoribus. tinniant omnia tam ar-
morum fragoribus quam equorum hinnitibus quam hominum clamoribus. Nec
videatur in mari et in terra et aere nisi ferrum et ferri fulgor. Fiat
congressus crudelissimorum hostium. induatur pastor et pater in cune
militibus aciebus bravis. et ostendantur eadem insidiarum loca. insidiarum
industria. pugnatorum agmina diversa. et bella distincta. arma insueta et
multa in manibus collocata. multitudo tremida. preceptores militum
ducis navium. precepta vallium difficultates moncium hostes arte mag-
num equis suis volantes per aerem. videantur fluviorum discrimina. imissarum
imbres sagittarum grandinem tenebras obscuritatis noctem densissimam quam
multitudo sagittarum efficit. pulverem quasi tenebras oculos obcecantes
torrentes sanguinis. gemitum morientium. stridorem ululatus. rotas
curruum tinctas sanguine. equos cum sessoribus precipites. equorum et
hominum capita galeata plena sagittis. capita infixa telis. forum agi-
ta ferarum quod in pupillis remanet oculorum. Explicet etiam cum dis-
pari navalis belli quasdam tremidum in medio ardentes undis. quosdam
demum euntes mersos. undarum fragorem nautarum tumultum. militum
clamores. spumas mixtas vel unde vel sanguini. alios in tabulis
mortuos alios mersos. alios eiectos in littora. alios natantes flucti-
bus et impedientes naviganium. quorum si qui capiantur. servitutem
intolerabilem omni morte graviorem sustinebunt. Et videatur illi pu-
eri qui tunc fistulas et ludum nunc noverit. ut ostendat quid dux talis
futurus erat. non credo quod faceret sed exalaret potius ex timore. Tale
enim bellum prelati cum demonum astutiis dimicabunt. ymo multo diffici-
lius si possemus ipsum corporalibus oculis intueri. Non enim ibi est ea fe-
rum aut equi lorice scuta vel gladii. sed aspectus milicie terribilis qui
dissolvere posset animas intuencium nisi subvenerit gratia dei. Quia si esset
possibile ut nos exuto corpore aut etiam in hoc corpore sine timore videremus
illas acies et pugnam quam contra nos dyabolus agit. videremus non cur-
rentes sanguinis rivos sed animarum discrimina et vulnera spiritualia. tum
differencia ab eis que diximus. quantum distat puerorum ludus. Aut
enim putas qui nostras vulneraverit animas tanto penalius quanto inter
animam distat et corpus. Non est enim homini subtilior dyabolus qui
cum plaga sua facit hominem insensibilem. ipsa insensibilitate vadit
animam detractam a deo. ut qui non gessit cum prima plaga. de facili re-
cipiat et secundam et pro quibus ingerit auget culpam. Nec pastor ingeni-
mare vulnera desinit. dum inveniat qui non sibi resistit. Est autem saga-
cior omni homine et ideo efficacior nocumentum inferre. Persequitur etiam
nos nos indicibili adeo ut acerbissima quamvis bestiarum pugna. fero-
citati ipsius comparata. mansuetudo debeat dici. Non est in tempore belli
in cuius bello quo semper pugnat et agit. cum in terrenis prelijs. non
advenientes tantis labor. ubi tempus. pugna aliquociens interrumpatur. sed
contra dyabolum nunquam arma deponere nec somnum respirare. ab eo tem-
pore negligencia vel incaute dormire. nisi volueritis volumus perire celum

cum necesse est, aut dormire et inudari aut iugiter vigilare et arma bel-
lica retinere. Ille enim semper diminuendi paratus cum omni acie sua nostre
insidiatur ignauie, maiorem habens studium ad inferendum nobis perditionem quam
nos ad retinendam salutem. Ubi tanto magis nobis cessit periculi quanto
minus a nobis potest videri. Aggrauat autem periculum quod et si hec afferentur in acie
magis timere semper in ducem quod Genesis xxxii dixit Jacob: Erue
eripe me de manu Esau quia valde eum timeo ne forte veniens percutiat
matrem cum filiis. Tercium tale: Si quis aridam stipulam modice
scintille ignis iniciat et multum venti spiramine adiuuat, stipula cum
grandi facilitate comburitur, que si fuit modicum humida non inflammatur.
Sic facilius exemplo pastorum qui valescunt vitia subditorum, quam eorum bona
exempla assimilantur in bonum. Si plurimo melli modicum amaritudinis
modicum dicetur absinthii, sed si mellis duplum iniciatur absinthio non potest
eius obtinere dulcedo. Sic breuis gleba fluminis ripe subducta pon-
dus totius fluminis deriuat in preceps. Obsiste vos et aucte lapsum fluminis
vix magnis molibus et cunctis machinis Habacuc i° filii attendens
ad seruitutem dei sta in iusticia et timore. Et tamen 2° Paralipomenon iii Deinde, sexaginta fortes
circumsteterunt lectulum Salomonis, ut gladios teneant
cum lectulum Salomonis ambiunt ne forte putent quod nunc dum premuntur
deputentur ad ocium, cum magis inuoluentur eius populum, ne cum tuba sonuit
tunc primum quererent gladios, cum semper ad manum debeant esse. Tam do-
cenda ubi quam doctrina boni exempli, cum vertes examinetis arthe im-
quam dicunt. Et hii vero enim puniuntur omnes tenentes gladios, ut tales
platores vite que incutiat timorem et alliciat ad amorem. Sit autem
cuiusque super femur, ut rigide castigetur corpus et in seruitute redigetur
et propter hec timores nocturnos, demones scilicet malignos, aut propter subditos
qui diem sibi cuiusque sunt noctem, cum in exemplis et vita platorum
impingentes sibi ipsis acquirunt mortem. Quartum tale: cum officium
sacerdotale penale sit quod nec angelus nec homo nec aliqua cre-
atura, sed solus sanctus instituit, in quo homines in carne viuentes
funguntur officio angelorum, oportet pontificem et platum vitam agere
celestem, quasi iam inter angelos habeat mansionem. Unde Ignatius ego
multitudine celestium timuit qui presens adsunt, cum sacerdos exercet altaris
misterium. Nam Helyas adduxit in medium et confirmatur tenere silencium
sed ad preces oracionis repente flamma de celo descendit, omnem deuo-
rans holocaustorum carnem. Sed in proposito stat sacerdos non ignem
adducens sed spiritum sanctum precibus inuitans, non ut ignis holocaustorum car-
nes deuoret, sed ut in ipso sacramenti misterio et deifice carnis sa-
crificio animorum mentes ad amorem dilectionis inflamet. Quod non est
sine timore et reuerencia faciendum, quod ex officio pertinet ad potesta-
tem vel platum. Sed Malachias xii: Sit timor domini vobiscum et cum
diligencia cuncta facite. Fuerunt enim terribilia et horribilia que re-
rebantur in veteri testamento tintinabula, malogranata, lapides in
pectore ordinati, racionale et superhumerale, mitra, cidaris, vesti-
mentum talare, lamina aurea, sancta sanctorum, intus et silencium et
sublimando venenda. Sed hec modica videbuntur si sacramento gracie con-
ferantur, quia semper illud Malachias i°: Si pater ego sum
ubi est timor meus? Habes ergo quadruplex exemplum timoris in prelatis: pri-
mo in igne diminutum in palo stipule in incendio vel mel-
lis in absinthio vel glebe subducte cum Papias, contra c excellencie
et reuerencie que requiritur in vero sacrificio. De abstinencia platorum et

Decemque tercio sobrietate et abstinencia, que sobrietate scilicet
consequitur platum ut ad Titum iii: Oportet episcopum irreprehensibilem
esse, unius vxoris virum, sobrium, prudentem. Talis erat Onyas
de quo 2 Machabeorum iiii: Contristatus autem propter Oniam Antho-
chus, flexus ad misericordiam lacrimas fudit, recordatus defuncti sobrietatem.
Non enim platis indicimus cibos pecuniosos quod forte natura vel consuetudo

roborata vel egritudo requirit. propter quod apostolus vinum thimotheo
concedit. sed sicut in subditis abstinencia requiritur. ita in prelatis sobrie-
tas commendatur. cum in utrisque gulositas reprobatur. Et de abstinencia
in subditis hoc secundo. quia per eam corpus servituti subicitur. spiritus
expedit. vita prolongatur. dyabolus superatur. nisi enim abstinencia corpus
servituti subiceret apostolus non diceret Omnis qui in agone contendit
ab omnibus se abstinet. Est enim agon continuus inter carnem et spiritum
sed subicitur caro per abstinencie exercicium. quod enim expedit. Quod
secundus actionibus spiritualibus liberior exhibet. ij petri jo. Cum in sancte
in sua abstinencia in abstinencia peccatum. Cum enim a voluptatibus
carnis abstinet spiritum ad agendum et paciendum et ad perseverandum
in utroque liberiorem exhibet. Vita enim prolongatur per abstinenciam
quia cum xxxviii propter crapulam multi obierunt. Et qui abstinens est
adiciat vitam. Multi enim ex nimia gulositate inardescunt et per mad-
enus enim fidelissimus ypocratis interpres teste Iohanne refert Athe-
tas quorum vita et ars pagina est. Diu vivere aut parum ... non
posse animas quorum corpora nimio sanguine et adipibus quasi luto in-
volutas. nichil tenue aut celeste sapere. sed semper de cibis et
ingluvie cogitare. testimonio ypocratis. crassa et obesa corpora
vitam habent negrum sanguinis temperamento et aliorum attenuatorum
modos. Aliorum paralisis podagra et alii morbi pestilentes ...
ideo Galienus. semper die ... vite ... legitur
sibi abstinenciam indixisse nec facile aliquem inveniri qui frequenter ab-
stineat. aut regulam diete modestioris observet. Legimus quosdam
morbo articulari aut podagra laborantes. proscriptione bonorum. et
simpliciore mensa. membrorum officio restitutos. refert pompeius Trogus
quod Dionisius ille tyrannus Sicilie Dionisius. cum gule delicatis va-
caret. lumen oculorum perdidit. Nichil enim magis perdat oculos quam
ingluvies ventris ut ait portunianus. Edacitas illorum tenet sed omnes
lusse leges ... quas ... supertuarias vocat in
quibus vivendi modus et sufficientia nature depingitur. Non enim
voluptatis sumptuariis legibus ... allegemodi ... dicebat
habentes alimenta et quibus tegimur hiis contenti simus. Cum autem
dyabolus per abstinenciam superatur per quem adversus animam desideria sunt.
i petri ii. Obsecro vos abstinere a carnalibus desideriis
que militant adversus animam. Et sicut abstinencia predicta que dicta
sunt. requiritur in subiectis. ita sobrietas in prelatis et hoc propter digni-
tatem officii. Propter quod ij ad thymotheum iiij Opus fac evvangeliste mi-
nisterium tuum imple. sobrius esto. Ad enim teneantur per vigilibus
vigilare. ut lupis irruentibus possint occurrere tenentur sobrii
esse. i petri ult. Sobrii estote et vigilate. quia adversarius vester
dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. propter
subtilitatem iudicii. propter quod Actuum xvi. Paulus inquit Non
insanio optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Si
enim ebrietas enervat mentem. tercio est quod sobrietas reddit in
subtilibus ... quod pertinet ad prelatum ut sciat subtiliter
examinare saltem principale iudicium. Sap. ix. Scit sapiencia omnia
et intelligit et deducet me in operibus meis sobrie ut nec nimis
infra per brutalitatem nec nimis supra per temeritatem. Ro. xij. Non plus
sapere quam oportet sed sapere ad sobrietatem. propter utilitatem proximi. i ad
thymotheum ij. Salvabitur per filiorum generationem si permanserit in fide et di-
lectione et sanctificatione cum sobrietate. In fide propter errorem intel-
lectus. et dilectione propter corruptum affectum. et sanctificatione propter in-
mundiciam affectus. cum sobrietate. Quantum ad abstinenciam gustus propter

expectantes premium Tit. ii° Sobrie et pie vivamus in hoc seculo ex-
pectantes beatam spem et adventum glorie magni dei. hoc est, manifesta-
tionem glorie. Quando veniens ad iudicium secundo adventu apparebit gloriosus qui
in primo adventu apparuit ignominiosus. Et sicut in subditis absti-
nentia requiritur et in prelatis sobrietas commendatur ita in utrisque gulo-
sitas reprobatur. Hec enim hominem vertit in bestiam ubi enim regnat
gulositas et eius consors ebrietas ratio exulat intellectus obtun-
ditur, consilia deviant iudicia subvertuntur. Ideo prudens illa mulier
filium suum in missione instruit dicens Noli regibus o Lamuel dare
vinum, ne forte obliviscantur iudiciorum dei et subvertant ipsi equitatem.
Cum enim ebrietate et potu homo afficitur nimio, deducit hominem
et more alterius Nabuchodonosor cecidit in desipienciam bestialem [illegible]
nunquam filie Loth Gen. xix obtinuissent vel petissent a patre concubi-
tum nisi prius dedissent ei vinum bibere. Secundo [illegible] facit contra
legis divine sanctionem. Nam Aaron et filiis eius precepit dominus ut in-
trantes tabernaculum a vino et ab omni quod inebriari potest abstinerent.
Rechabitte qui iuxta mandatum Jonadab filii Rechab ab-
stinuerunt ab omni potu qui posset esse ebrietatis occasio cum omnes
tribus captivate essent liberi permanserunt. licet modo quidam pa-
stores quidam dicuntur elogio potatores non tamen timentes sed
tales scribe in bibere existentes et inebriati suas sententias
contra deum et eius mandata fidelia determinant. propter quod adversum me
loquebantur qui sedebant in porta et in me psallebant qui bibe-
bant vinum. et hoc est contra totum solacium Ysa. xxii comede car-
nes et bibe vinum. Tercio destruit corporalem et spiritualem substan-
tiam. Crescit enim enormitate ventris et corporis intumescit et sanguinis
in salute corporis et possessionibus amplius decrementum. pinguis aliqu-
tulum propter expenso se qui parce edit et videt omnis epicuri de
grege porcum domini venter vestitur. possessionem non parcit. et desa-
lute corporis non curatur. Nec gulosus diminuit dies suos nec ad
aliqua rotunditate corporis aut hilaritate mentis tristitia cor. Nam
in tanta mole corporis anima quasi tenebris obsessa cavernalibus
in lumine spirituale respirare non potest membra vero sensibus destituta offi-
cijs ex longa crapula et torpore tremulas passiones expectant. Et
ideo Ysa. v Ve qui potentes estis ad bibendum vinum et viri
fortes ad miscendam ebrietatem. propter quod Dan. i° dabantur pueris
leguminis ad vescendum et aqua ad bibendum. Quarto inducit ig-
nominiam. Si enim ea que nobis sunt viciniora non possumus inimici
ad ea que sunt graviora nobis impugnanda tunc erimus. Qui enim
parvis esteris se conspicit confligere cum maioribus erubescit.
Magna enim michi est ignominia pugnare extra cum intra integra
[illegible] ad habitem intra mania urbis mee capitales et subdolos
inimicos. propter quod in deserto positi patres nostri Exodi xvii. ingrati
sunt contra moysen dicentes Da nobis aquam ut bibamus. nec
terram promissionis attigerunt corpore culpis exigentibus. Nullus enim
palmam spiritualis certaminis apprehendit qui non in principio prius per
crapulam suffocatam ventris gulam carnis vitia devicerit. et ideo
pistores qui certaminis ordine ingerunt dominice gulam negligunt. et
tunc procedunt ad bella spiritualia licet multa exercuerint laude digna re-
linquuntur ad finem pudorem perdentes fortitudinem spiritualem. Dominan-
te carnis illecebra perdit ille ultimus paulatine [illegible] incentiva.
Exodi xxxii. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere.
Dum enim corpus in infirmitatis delectatione repletur, cor ad inane gau-
dium et viciorum [illegible] relaxatur. De prelatorum continentia

Decimo et ultimo continencia prelatorum. Primo videbis quod ei-
dem expedit. Secundo in quibus consistit. Tercio patet gra-
vitate quando in eis deficit. Expedit autem eis continencia propter

cusigit

honestate officii. Sicut enim macula vilis quanto membrum nobilius tanto
maxime dedecet, sic vilissimum peccatum libidinis in prelato notabilius
apparet. Cum igitur ex officio sacerdotes tenentur spirituali dulcedini, non
debent se fedare carnali sordicie. Unde Bernardus: fellitus principatus est, grandis
paxpacia et continencia et castitatis, propter utilitatem [illegible]. Tenentur igitur
dominus a prelato in sacris promotis requirit, quia continencie votum emisit.
Unde II Machab. XIIII Razias multis temporibus continencie propositum te-
nuit in iudaismo corpus et animam tradere contemptus pro perseverancia.
Propter auctoritatem domini precepti. Precipitur enim Aaron Exo. XXIX ut in
pectore racionale indutus vittis ligantibus impressam et duodecim
patriarcharum nomina describentur, quia cor prelati debet carnali cogitacione
vestigii racione regi, sanctorum patrum considerare vestigia et corpus pudi-
ce. Et Paulus I ad Cor. VII Bonum est virginibus si sic permaneant
ut ego, quod si non continent nubant. Licet autem hec continencia non imponitur
sacerdotibus veteris testamenti, tamen imponitur sacerdotibus novi testa-
menti qui perfectioris sunt meriti, quam imple[re] [illegible] ex gratia speciali.
Sap. VIII Scio quod non possum aliter esse continens nisi deus det propter
dignitatem sacramenti. I Reg. XXI Si mundi sunt pueri maxime a
mulieribus manducent. Respondit David: Si de mulieribus agitur,
continuimus nos ab heri et nudius tercius, et fuerunt vasa puerorum sancta.
Si igitur panes propositionis requirebant continenciam in ministris suis, quanto
magis ista requiritur in eis qui consecrant corpus Christi et vivunt tam
preciosis misteriis. Omnis enim ponderacio auri et argenti non est digna
anime continentis. Eccli. XXVI Unde si ex verbo angeli dicto Tobie: Cum ac-
ceperis uxorem ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea,
Thobias erat in continencia, quanto magis ille qui sibi desponsavit ecclesiam
qui dispensat preciosa sacramenta. Ideo Eccli. XXX Sanctifica animam tuam
placens deo et contine. Et congrega cor tuum in sanctitate. Secundo non
propter continencia dicta consistit in munditia affectus, aspectus, tactus et
actus. Et de affectu mundo Pro. XXII: Qui diligit cordis munditiam
propter graciam labiorum habebit amicum regem. Cordis magnam mundi-
tiam quia sepe contingit ut nemo precedat in opere motus mentis et
tamen iam perfecta est culpa ex variis cogitacionibus et affectionibus. Omnia
enim nuda et aperta sunt oculis dei. Lux enim eterna que deus est
quanto incommutabilius fulget, tanto penetrabilius videt, ut dicitur mora-
lium XXV. Nomen enim dicitur lux, quia cuncta penetrat et penetrata
non oblivisscitur, quia incommutabilis permaneat, et cum nos mundi non
cernimus velut in sole oculos clausos tenemus, et ipsum nobis
non ipsum nos abscondimus. Hec est carnalis affectio peccatum abscondit
a prelatis beata visio. Matth. V Beati mundo corde quoniam ipsi deum vi-
debunt. Et ad Hebre. XII Pacem sequimini cum omnibus et sancti-
moniam, sine qua nemo videbit deum. De mundo aspectu dicitur Aba-
cuk I^o Mundi sunt oculi tui ne videant malum et respicere ad iniqui-
tatem non poteris. Dicitur deus non respicere, quia non vult per benepla-
citum aspicere. Oculi enim sunt prelati qui ab aspectu illicito debent
esse mundi. Neemie XII° Mundati sunt sacerdotes et levite, mun-
daverunt portas. Porte mentis sunt oculi corporis, quibus anima
foras exit, et ea que extra eam sunt substanciam concupiscit. Per
has enim portas mens exteriora respicit, respiciens concupiscit, con-
cupiscens in cordis mansione reponit, et obligata desideriis in-
cipit velle que noluit, quia mors per fenestras in domos nos-
tras ingreditur et ascendit, et ideo ut servemus continenciam habeamus
oculorum munditiam, ne respiciant ad videndam lasciviam. Et fiant qui-
dam desperantes animam et raptores ad culpam propter quod Job XXXI:
Pepigi fedus cum oculis meis ne cogitarem quidem de virgine. Et Trenorum III Oculus meus depredatus est animam meam.
De mundo tactu Gen. XX Dixit Abymelech excusans se quod non tetigit

vxorem Abrahe In simplicitate cordis et mundicia manuum mearum
feci hoc Et sequitur Custodivi te et non dimisi ut tangeres Sicut ante
ex tactu floris fructus desterit ubi ex contrectatione illicita flos virgi-
nitatis amittitur Tactus enim facit marcescere florem et contractus illi-
cita fetere virginitatem pudiciciam virginalem Neque ad matrem et filiam
dicit tibi qui est baiulus manuum sustentabit lassam et pressis digitis
aut temptabitur aut temptabit vel ut Levit. xxii dicitur homo immundus
ex contactu mortui non debet vesci sanctificatis sed cum laverit car-
nem suam aqua et occubuerit sol tunc mundatus vescetur sanctificatis
Quid autem caro nisi morticinum quoddam homo enim putredo et
filius eius vermis Caro enim et putredo et vermis et quod morti-
cinum sit carnis nostre substancia testantur sepulcra hec est ergo quare
in tactu voluptatis tangere carnem omnibus statuentis et sancientis quia
carnem non tangit nisi in quo sol occubuerit et cum lotus fuerit Ipse
est in quo desterbuit carnis concupiscencia et confirmatus est ex gratia De
mundo actu Ysa lii Mundamini qui fertis vasa domini Bern xl [?]
conversati domo sua ait Mundiciam et munditie vestimenta vide quia pla-
cet conpetit servare munditiam cum ope et mutari a seculari conversatione
Tercio nota gravitatis reatus cum in eis continencia deficit Agrava-
tur enim peccatum luxurie in prelatis ex sanctitate corporis utilitate
impetracionis sanctitate consecracionis individuitate desponsacionis
Ex sinceritate correctionis quia cum ad prelatus pertineat delinquentes cor-
ripere sordes tergere non potest valet manus que lutum tenet Ro. ii Qui
dicis non mechandum mecharis Ex utilitate impetracionis quia ut
dicit Gregorius Cum indignus ad intercedendum mittitur irati animus
ad deteriora provocatur Ozee v Audite hec sacerdotes quia vobiscum iu-
dicium est Et Hebr v Omnis pontifex ex hominibus assumptus pro
hominibus constituitur ut offerat dona et sacrificia pro peccatis Ex
sanctitate consecracionis Officium enim agitur a sacerdote quod nulla
alia creatura potest dispensare et ideo maxime debet esse immunis a libi-
dine Eccli xlvii Surrexit Natan quasi adeps separatus a carne Ex
individuitate desponsacionis factus est enim unicus unice quare
non debet carnem suam dividere sed capitur immundicia cuius agni Eze-
chielis xvi [?] propter hoc nobilis se coniungit matrimonio ut fornicatio
non habeat amplius locum in prelato De hiis autem in tractatu de lu-
xuria expeditum propter quod breviter pertransimus Quomodo prelatus debet esse
ordinatus quo circa ea que sunt sub se quantum ad quatuor super que consti-
tuitur racione quorum habeat usum iusticie De prelati iusticia De prela-
ti clemencia De prelati fidelitate et compassione De prelati sapiencia Quomodo
prelatus debet bene quantum ad ea que sunt sub se

Ostenso qualiter prelatus vivere debeat quantum ad ea que pertinent
ad se tam ex parte mentis quam ex parte carnis in quatuor super-
dictis videre timore abstinencia et continencia Nunc videamus
de hiis que sunt sub se et quomodo ad ea debeat se habere Con-
stituitur enim super vicia corrigenda super solacia impendenda super gra-
cia regenda super iudicia dirigenda De primo Ier i Constitui te
super gentes et regna ut evellas et destruas vicia et errores et ut
edifices et plantes bona opera et virtutes De secundo Cant. v Oculi eius
sicut columbe super rivulos aquarum hec est prelati dulcedo super indigenci-
as et miserias subiectorum Num xii Erat Moyses mitissimus super
omnes homines qui morabantur in terra De tercio Gen xli Tu eris
super domum meam dixit Pharao Ioseph quem posuit super totam suam
custodiam De quarto Ozee x Germinabit quasi amaritudo iudicium
super sulcos agri Sulci agri sunt prelati quibus deus infundit semen
quasi celestem pluviam et germinat amaritudo iudicii cum sciunt penas
iungere et consilia dare secundum qualitatem delicti et pro peccatorum expedi-
cione peccatorum iungere pene amaritudine Quia ergo prelatus constitutus

ſup vicia corrigenda · ideo debet eſſe iuſtus · quia ſup ſpiritualia impe-
denda ideo debet eſſe manſuetus · quia ſup temporalia regenda ideo debet
eſſe fidelis et contra ſpiritus · Quia ſup iudicia dirigenda ideo debet eſſe
ſapiens et diſcretus Eſt autem prelati iuſticia ſi exhibeat veritatem in ſeipſo
ſeueritatem in vicio pietatem in proximo · oportunitatem in negocio Veritatem
in ſeipſo prelatus exhibeat ut viuus non ſubiaceat · aut ſi ſubiacuerit
ſeipſum corrigat · corrigendo ſibi non parcat · non parcendo · prius formam
aliis in ſeipſo prebeat et oſtendat Non enim debent eſſe prelati qui vi-
ciis ſubiacent Cum enim adhuc inpugnant viciorum certamina paſſe-
rum deleccionis tolerant aliorum curam ſuſcipere non preſumant ut dicitur
moralium libro xxiiij Et quando bella vicerint et iam apud ſe quandam interioris
tranquillitatis quieſcentes ſecuri ſunt · ad ſe ſuſcipiendam curam aliarum
digni ſunt Non dico · tamen perfecte vicerit temptaciones ſed qui ſunt in
eiſdem ſuſtinendis fortes qualis Job. eſt. Secundo Si non talis fuerit
ſolo quia iuſtus inveniat Non enim debet qui ſibi ipſis pollui · pre-
ſume debet in aliis maculas tollere Corrigat autem primo ſeipſum · ſi valeat
in ſe patrem Si enim diſtricte prius mala ſua perſequitur · iuſtum eſt ut
tunc aliena mala inſequatur · et quod primum in ſeipſo tollat
in alio · quia niſi primo prelati ſe arguerent et purgarent neſcirent
quomodo in aliis punire deberent proverbiorum · xviij Juſtus prius accuſa-
tor eſt ſui Corrigendo ſibi non parcat ſed diſtricta ſe prius ve-
rbus addet fortitudinem · quia enim non tenet cautelas ſed exerceat morti-
ficacionem Non parcendo prius formam aliis in ſeipſo prebeat et ondat
Unde in regula beati Benedicti dicitur de abbate quod omnia bona et ſan-
ctitatis amplius quam verbis ondat · ecclesiastici iij Sic decet nos implere omnem
iuſticiam · Prelati enim debent omnem iuſticiam implere · quia ut vere
habent omnem iuſticiam docere · Alioquin contra naturam maior eſt
lingua quam manus quia lingua lacunloqua et manus remiſſa
magniloqua difficilia precipiens · remiſſa vix facilia faciens
Efficacior enim eſt vox operis quam ſermonis Et ſecundum Gregorium
auctoritas loquendi perditur ſi vox opere non iuvatur licet in malis
prelatis communiter appareat Sunt enim ſicut ſal inſipidum · et lucerna
ſub candelabro extinctus · et medicus mederi nolens ſed in ſe
primo ſol tenebroſus Sic paſtor mutus ſpeculator cecus pu-
gnator mancus paterfamilias ſeruus Exerceat tamen ſeveritatem in vicio
Ubi primo oſtendit zelum · exequatur dampnum preceptum · vi debeat ſe intim-
are ut caveat dampnum · Zelum enim dominus oſtendit · cum ait xxi Vende-
ntes columbas eiecit et domum ſuam purgavit Sic Phinees
Numeri xxv · moyſes · cum yſraelitas occidit Sic levite exodi xxxij vindica-
verunt in ydolatras Et Jheu iiij Regum x Sic propheta Baal
Et j Machabeorum ij Mathathias ſacrificantem corripuit Mathathias Et
Ps Juſticia et iudicium correccio ſedis eius Et j ad Theſſalonicenſes v
Corripite inquietos · Verba enim aſpere increpacionis aliquando emel-
lire prelatis nociſſeque cogitacionis maxime dicantur ex zelo et dile-
ccione · non ex faſtu et indignacione · preter quod moralium · xxiij libro
Ergo ſibi quiſque nunquam in correccione ſeruet acrimoniam de tranquil-
litate · nihil habeant · ſed ita in dilacione tranquilli ſunt · ac ſi nulla
ſeueritas eos accendat Nunc enim nec eſt ut appetitus tunc de-
linquentes · ardore zeli ſuccendi · ne cogantur poſt de tepore negli-
gencie igne gehenne cruciari Secundo exequatur dominum preceptum
Mathei xviij Si peccaverit in te frater tuus · corripe eum inter te et ipſum
ſolum Si enim eſt culpa tua eſt ſecreta correccio facienda · ſed manife-
ſte ſi manifeſta j Thimothei · v · Peccantes coram omnibus argue ut ceteri
timorem habeant · quia ſecundum Iſidorum manifeſta peccata non ſunt occulta
purgacione purganda · palam enim ſunt arguendi qui palam nocent

ut dum aperta obiurgatione sanantur. hii qui omnes imitando vel eos i-
mitando deliquerunt corrigantur. ps. per misericordiam corripiet iusti
hominem. Videat ergo fructum. prov. xxix. virga et correptio tribuit
sapientiam. Et ibidem. Si corripueris sapientem intelliget disciplinam.
Bene dicit virga quia sicut virga aaron Num. xvii flores frondes
et fructus fecit. sic correptio sancta desideria honesta verba et iusta
opera inducit. Augustinus ad vincentium Non omnis qui parcit amicus est
nec omnis qui verberat inimicus. Melius est cum severitate diligere quam
cum lenitate decipere. Utilius esurienti panis tollitur si de cibo se-
curus iustitiam negligebat quam esurienti panis frangitur ut iusti-
cie seductus acquiescat. Et qui freneticum ligat et qui litargicum
excitat ambobus molestus ambos amat. Item vii. Melius est
a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Caveat ergo prelatus
i regum ii. Hunc incidit heli nolens arguere filios suos et non cor-
ripuit eos. Ut regum ii. Videmus clevabat David ego virum bonum nec
corripuit eum pater suus aliquando. sed utrosque occidit. Illud enim per-
misit deus causa peccati sui. Hinc salomon occidi fecit ortone regum
defectu eius correctionis habundant transgressionibus in populis et dis-
solutiones in monasteriis. quia secundum bernardum impunitas est insolencie
mater. incurie soboles. radix impudencie. transgressionum nutrix. Et cum
omnis homines in suis criminibus permittuntur. virga solidatur in ar-
borem et pietas in palescit. Et illud eccl. po. complentur. puerum
difficile corrigitur. Tercio exhibeat pietatem in proximo. Sepe
enim prelatus iracundie stimulis vexatus contra delinquentes zelo iusti-
cie plus quam iustum est inflammatur. et iusticie limitem in ultione
transiens agit crudeliter. quod se iuste agere supponitur ut dicitur
omelia v. super ezechielem et tunc impetus cecus furoris pallio velatur
ipsius et fervoris quasi facit spiritualiter quod facit carnaliter habe-
at ergo prelatus infirmitate sua in animo. humilitate in signo. pietu-
tem in verbo. mediocritatem in facto. Tunc ergo alium corripit quando
primo considerat in corde suo mala sua. quia vel talis est vel talis ali-
quando fuit. vel si non fuit esse potuerit. qualis ille quem corripit
Aut si conservatus fuerit. aut reductus est a peccato. potuit consimilis
fieri proximo. Considerat ergo alia proximi sua bona que si multa
fuerit cesset superbia. Si vero nulla sunt optinere potuerit ergo et
forte in habundancia maiori quam sunt bona prelati. Item xj. Tunc inter-
rogatus corripe iuste. Hec est interrogacio. discussio suiipsius. in secreto
cordis unde Augustinus humilitate in signo. Ambrosius super lucam presunt
animi correpti plus quam acquisitus turbulenti. Tollat pudorem mentit
hec indignationem mouet. zelus enim iuxta fornacem facit si vim irrasci-
bilem unde de facili emicant scintille iracundie quibus turbatur
pupilla oculi spiritualis. Videtur sancti viri minime volunt facere correpti-
ones donec ira cessante deferbuit. ceteris mentes ita quod nec sic
iracundia appareant extunc per turbulentas expressiones. Ezechiel dicit propheta. Ro-
mani supervenit mansuetudo et corripiemur. Augustinus pietatem in verbo
Item xix. Corripe proximum antequam comminaris. licet quidam statim
verbum sagittas comminacionis et acrem extentu obiurgacionis ita quod
nec videntur peccatum culpam sed personam. similes lameth qui iam
liceto qui dicit occidisse hominem quem debuerat occidisse statim
Gen. iiii. per hoc mor. Boecius. Patrisque utrique simul opere sunt
tenenda ut nec in discipline vigore benignitatem mansuetudinis
nec rursus in mansuetudine districcionem destituant discipline quibus
nec a compassione pietatis obdurescant cum contumaces corrigant. Ut
discipline vigorem molliant ad infirmorum animos consolandum. Condiat
ergo disciplinam vigor mansuetudine et mansuetudo ornet vigorem
et sic alterum commendet ex altero ut nec vigor sit rigidus nec man-
suetudo dissoluta. Augustinus mediocritatem in facto. Ad thy. ij. Servum

domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes cum modestia
corripientem eos qui resistunt veritati. Modestiam medium tenet inter remissi-
onem et indiscretum fervorem. Aliquando enim sicut supra dictum est sub
specie iusticie vel modo blasfemandi transgreditur. quod convenit vicio sive
tranquillitate mentis ex abrupto exhibetur et non sequitur correpcio sed
magis oppressio quia plus extenditur ita quam transgressio. Nam in cor-
reptionibus faciendis debet ita subesse non preesse. subsequi non pre-
venire ne opprimat antequam corrigat. et hic limites excedit itaque
in nimiam crudelitatem effrenatur. quia prelati non sunt interius circa a-
morem Christi sed variis desideriis seculi dediti. et ideo quando culpam
inveniunt. quia in seipsis severitatem habent. non offerunt in tran-
quillitate cordis de qualitate criminis et emendacionis sed subito ad
modum obstinacionis [illegible] remissionem [illegible] vite [illegible] dissolucionem. Sed eciam
viri videntes quod pene semper animi [illegible] impedita prelati. et quod ipsa
dictat potestas exigitur. subiciunt se magis interius parte qua exterius
sciunt ut placeat interius. quia dum principatum exterius commendant
exhibent humilitatem interius ad dominum obstinent. et ne tueantur
ad illicita nolunt sequi exequi licita. sed intus tolerant ex amore
que zelum [illegible] et [illegible] et ordinat caritatem. et informat etiam
disciplina bonum. de qua in psalmo disciplina tua correxit me in fi-
nem. quia tamen qui ita se habet a pectore diligitur et peto
post eum apostolum. Quarto exhibeat opportunitate in negocio quod fit
quatuor modis. Tunc enim potest iuste corripere. si [illegible] noverit
pro subditorum differencia conformare. si eciam que corrigi nequeunt
tolerare. si quedam pro condicione personarum sperare. si quedam
pusillanimitate deposita vindicare. Igitur prelatus illa se metu ti-
mendi studet et timeri. cavens ne nimia leticia reddat eum a subditis
despectum vel nimia severitas odiosum. quia dum subiecti vident
prelatos ineptire per nimiam leticiam. destruunt disciplinam. et tunc am-
plius contra subditos dyabolus invaluit quam eos qui discipline
debent esse custodes. leticie servire cognoscit et sic per negligenciam
maiore decipit in detrimenta minorum. Et ideo iudices [illegible]
qui debent corripi ad emendacionem et non ad perdicionem. Gregorius hic dicit
moralium xx. Et prelatus videns timeri debet et iratus amari. Tole-
rent enim pro tempore mala que non possunt corrigere. sunt enim quidam
qui sunt monitis acriores et deteriores et ideo non semper increpantur
a prelatis qui tacendo non parcunt sibi sed magis talibus subditis ut
saltem in expectatorum tempore opportunitate et placa. propria tempore
redeant ad se et corrigant vicia. 2a ad Thessalonicenses iii capitulo Si quis
non obedit verbo nostro. hunc notate et sequitur. Nolite quasi ini-
micum existimare sed corripite ut fratrem. Hic non latet nimie
[illegible] equitate qui idem est ut inimicus abiciendus sed ut
frater ferendus et dulciter corripiendus. Unde [illegible] xiii c.
Dum mansuete debemus corrigere. quedam vero que corrigi nequeunt equa-
nimiter tolerare. et eos delinquentes corrigere non possumus. patiendo
tolerare debemus quibus si severam correpcionis verba non valemus ex ipsis
tamen primum longanimitatem acquirimus. quia proverbiorum xxv Non amat pe-
stilens eum qui se corripit. Unde quidam mali positi vel medici
semper volunt vivere vel sanitate volentes et ferrum in eorum infirmitate
secare nescientes quod oportet aliquando tolerare. Similes illis qui
veteres patellas vel [illegible] resarcire qui unum foramen volentes obstruere
uno ictu mallei vel aliud augent vel nova faciunt vel totum confringunt

nescientes quod vasa fictilia vel vitrea non sunt malleabilia sed frangi-
bilia Eccli xxi Cor fatui quasi vas confractum [illegible] qui
predicationis proiciat venenum. Isti nesciunt obstetricandi officium divi-
ne caritatis vectes [illegible]. Sicut quedam etiam pro conditione
peccantium. Unde verendus quasi palpando debet corripere leniter. Ne si
correpti fuerint acriter frangantur et corruant in desperationis voraginem
Ysa. xxxviii. Corripies me et vivificabis me. Corripies incre-
pando et vivificabis me consolando. Sic enim deus vinum miscet in
oleum penam et metum iustitiam et misericordie effectum sicut [illegible]
Augustinus Deus misericordiam suam amovet corripiens nos in adversis
[illegible] suum non delinquit vindicat etiam quadam pusillanimitate de-
posita quia Eccli xx Quam bonum est correptum manifestare penitentiam
Et sic effugiat voluntarium peccatum. Licet quidam prelati subditorum fuore
culpas non corrigunt et dimissis causis. Quosdam enim pigritia
impedit quorum agri pleni sunt spinis. Prov. xxiiii. Per agrum
hominis pigri transivi et totum repleverat urtice. operuerat spine
superficiem eius et maceria lapidum destructa erat quia caritatis
fervor eos non constituat. Proprium enim est pigris non statim subvenire
periculis sed expectare donec totum edificium cadat. Ideo 1 Regum iiii
Retypescerunt aves vomerem et ligonem usque ad stimulum corrigendum
Ideo dum dormiunt homines superseminat inimicus zizania. Dormiunt
vigiles in urbe obsessa ideo si urbs capiatur sermo in eos vertetur. Dor-
miunt ianitores ut sic infernalis dominus ingrediens occidat et fu-
retur. Lupi infernales ab ovilibus eorum clamoribus non arcentur.
[illegible] tempore pestilencie a sompnis non excitantur. Nam procellis agi-
tati et in periculis constituti et nauta deliciatur. et sicut guber-
nator in medio mari amisso clavo sopitus. Prov. xxiii. Non advertentes
quod dicit Hugo super epistolam ad Hebreos Cum tot signa contigerint salutem
Deus qui in [illegible] in tantis minis et tanta pigritia. Quidam etiam
non corrigunt quia reprehensibilis sunt vite. Nemo fideliter reprehen-
dit in alio se esse reprehensibilem non considerat. Contra hoc apostolus et apo-
stoli viri corripiunt et corrigunt in quibus alii deficiunt. Tytum primo
Reliqui te Crethe ut que desunt corrigas et constituas per civitates
presbiteros id est episcopos sicut ego tibi disposui. Si quis sine crimine est. Qui-
dam vero non corrigunt quia per nimiam [illegible] humilitatem corrigendi au-
ctoritatem amiserunt. [illegible] Arguere cum omni imperio. Quia sicut dicit
Augustinus loquens prelatis. Quando nimis disciplina in moribus vestris cohercen-
dis dicere vos dura verba compellit. Si etiam ipsos modum excessisse
sentitis non a vobis exigitur ut a vobis subditis veniam
postuletis. Ne apud eos quos oportet esse subditos dum nimium
servatur humilitas regendi frangatur auctoritas. Ipsi autem magis corri-
pi possunt a subditis quam subditi ab eis sicut Balaam correptus est
ab asina 1 Pet. ii° Correptionem habuit Balaam sue vesanie sub-
iugale mutum animal. Quidam etiam non corrigunt quia temporalia quibus
exponunt se subditorum saluti preponunt similes Cain de quo Gen. iiii
Numquid custos fratris mei sum ego. Non sic custodes fratrum
sed [illegible] vel [illegible] Corrumpunt pro eis leges id est dona pro subditorum
peccatis incorrectis puniunt pauperes. Quidam non corripiunt quia scan-
dalum metuunt cum veritas non sit dimittenda propter scandalum et plus
debemus timere deum quam [illegible] Et aliquando propter scandali occasionem
venit homo ad salutem Prov. xxi Qui correptus est corrigit
viam suam. Quidam etiam non corrigunt quia tam tenent maliciam per
consuetudinem obduratam quod tam timore non petat et ab una scintilla
augetur ignis et a modica rima subvertitur navis et a modi-
ca stilla per consuetudinem cavatur lapis. Et implet illud Eccl. vii
Considera opera dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. Vel et si
correpti murmurant non est multum curandum quia Eccli x vir prudens

et disciplinatus non murmurabit correptus Vnde est autem prelato impu-
tandum nec contra ipsum murmurandum si non ex impio sed humili ex sac-
spatue iaculis pugnat corripiendo peccatum · quia 2 ad thy 3 in oib
scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum ad arguendum ad cor-
ripiendum et erudiendum etc. De clemencia prelati per conformitatem ad xpm
De clemencia prelati per comparacionem ad suum oppositum
per nature institucionem De clemencia prelati per comparacionem ad multiplicem
eius fructum De clemencia prelati per conformitatem ad xpm

Diximus de iusticia prelatorum Nunc videamus de clemencia
hec est prelatis necessaria per conformitatem ad xpm per ha-
bitudinem eius oppositum per nature institucionem per multiplicem
eius fructum Conformitatis tangit Exo. xxxiii Miserebor
cui voluero et clemens ero in quo michi placuerit Quia nec princi-
pem et prelatum · et magis refulget in nobiliori materia · et quanto
... clemenciam nec absistum Eciam cum omnibus conuenire
qui nulla crudelitas est Nullum enim magis decet clemencia quam prin-
maxime commendatur in deo Vnde Seneca in primo libro de clemencia
ad Neronem Si dii placabiles et equi · delicta potencium non statim
fulminibus persequuntur quanto equius est hominem hominibus prepositum · miti
animo exercere imperium Vnde de xpo dicitur Quoniam te vidi clemencia
vera ita · pacata non dilata vera non falsa · perfecta non tenuis dimidiata
xxxiii Dominator deus misericors et clemens · et sequitur Nullus aput
se ipsum clemens est Cum autem omnes nunc eius in hoc grauior est
clemencia · que male inicos sua vident gradum et passione sua in
fortunam prelatum ut clemencia sustineat sustineat subiectum male
quondam Cinna volebat eum occidere · consulunt secum vir
dicere · et cum inter se disputaret · modo puniendum ut ille premiret
qui capiton tot ciuilibus bellis tot nauibus tot pedestribus pena
eum post pacem terre mari quod redditum volebat eum non occidere sed vmo lac
rursus disputabat primordia · quasi non posset viuere nisi pena fierent
tot homicidia dicens Non est tanti vita mea ut ego ne peream
tot peream Interpellauit eum tandem Liuia vxor sua dicens Facit quod
medici solent · qui vbi vsitata remedia non procedunt temptant contraria
Seueritate adhuc nichil profecisti Nunc tempta quod tibi cedat clemencia
ignosce Lucio Cinne · deprehensus est iam nocere tibi non potest prodesse fa-
me tue potest Gauisus quod aduocatum inuenerat vxori gracias egit et
Cinnam vnum ad se accersiuit · cum eo ... ... postmodum misisset · et
in eum inuenerat Augustus quid autem ille demeruerat in angu-
stiam ostendit · et ait Tale cum populo romano agere si tibi ad im-
pendium nichil preter me obstat · si spem tuam solus ipse impedio
tibi do · prius hosti nunc insidiatori et parricide Ex hodierno die
inter nos amicicia incipiat Contendamus vtrum ego meliore fide t
vitam dederim an tu debeas Est enim in xpo clemencia pacata non dilata
sine turbacione et pacifica Ipsius et clemens et ...
cineret faciem suam a nobis si vendit fuit ... Sic decet prelati
vel differunt veniam · vel quo frequencius turbatum vultum ostendunt
quod dicitur quemadmodum mundi superius grauior est et pulcrior eo videndum
quod diues est senius et purus · quam quando aer et omnia gratuit
crebris fragoribus et superiori ... ignibus Ita decet prelatum se osten-
dere ut quocunque venit · mansuetiora omnia faciat Nunquam enim
ex turbido procedit liquidum et sincerum · ... cum esset generosa

clementia · ad eam quibus debeant occurrere subditorum naufragiis · pegri-
norum exiliis · egrotantium morbis · sigillo animo vultu sereno · in quo
tamquam asilum natus est prelatus ex quo parte sua capiat quilibet indigens
et mendicus · Est etiam in xpo clementia vera non falsa · Nam pruden-
do parcit et parcendo punit · Ecclesiastici x · Tu deus pius clemens
et misericors · Et sequitur · Non dereliquisti eos cum fecissent vitulum ubi
deus ostendit misericordiam et iusticiam · Est enim clementia secundum Sen(ecam)
inclinatio animi ad lenitatem in pena exigenda · Non est ei contraria
severitas quia virtus non est virtuti contraria, sed crudelitas que nichil
est aliud quam atrocitas animi in exigendis penis · Si enim punit
non indignatur · non turbata mente intuetur · quia imbecillorum sunt
oculi quorum alienam lippitudinem suffunduntur · Sapiens enim penam
quam exigere debet non condonat sed subito terminat quod iniustum est cum
extrema consequi · Unde pro conditione culparum aliquem cum verbis
admonet · pena non afficiat · etate eius emendabilem intuetur · Unde
agricolas bonos imitari debent · qui non tantum extollunt rectas arbores
et proceras sed et illis quas aliqua depravavit causa · applicant admi-
nicula quibus dirigantur · et alias circumcidunt ne multitudo ra-
morum proceritati noceat fecunditate · Alias infirmas vicio loci nutriunt
vel transplantant · quibusdam aliena umbra laborantibus aperiunt
celum · liberum sic prelati · sive puniant sive parcant · hoc semper debent
habere respectum ut persona placatur in totum · Non est enim vera cle-
mentia temporalis et ficta que ex bonitate nature et gratia debet
procedere non qualis est quedam ficta et ad tempus assumpta · Nemo
enim ait Sen(eca) potest personam diu ferre fictam · ficta cito in naturam suam reci-
dunt · quibus veritas non subest et que nascuntur ex solido tempore ipso
in maius melius quam secundum · ut hoc Hester iiij Rex ei qui voca-
bat, virgam auream pro signo clementie ostendebat · In vocatione
misericordia · in virga iusticia · que duo conservant clementiam · hec enim
aliter se habet ad innocentes alia ad nocentes sicut medicine corporum
alius apud egros · alius apud sanos · Nisi enim discretio fuerit inter
bonos et malos sequitur confusio et viciorum multiplicatio · ideo adhi-
benda est moderacio · Et si modus vel temperamentum debitum invenire sit
difficile · tamen quod in partem maiorem debeamus libram exemplarem in-
clinare · Est etiam in xpo clementia perfecta non dimidiata · Nam peni-
tentem clementer suscipit · totaliter indulget et condonat · adeo quod non
dampnat exprobrando nec confundit improperando nec minus diligit impu-
tando · Gen(esis) xlv · Non poterant respondere fratres Joseph nimio ti-
more perterriti · Ad quos ille clementer · Accedite ad me · Nolite pavere
Et sequitur · Quanto attenuat eorum culpam ut manifestet clementiam
poterat eos Joseph morti tradere sed noluit quod inmuliebre est in sub-
ditos furere · et cum ultio in facili est · ea omissa · certam laudem
consequitur clementia · et eo moderatius est agendum cum humilibus cum
imbris eos affixisse · sicut non est laus modicam bestiam in magno
vivo congressu singulari appetere · Satis enim aufert hominum vitam
qui reddit hominum vitam · gratia sue vite debitorem efficitur · ei saltem
a quo sibi restituitur · et in gratiam prelati clementis satis vertitur · cum
vivunt subditi ad victoriis gloriam · et eius prostratus semper pedibus
inclinatur · Unde cum triumphabant cesares et aliquem retrahebant
ad triumphum victos · plus fame eorum accrescebat et nomini quam ali-
quis confirmabatur inclitus · quam si mortuus occisus esset a vincentium
oculis · quem videre subiectum augebat triumphum pro gloria spectantium
et assiduum · Nichil enim ex victo preter gloriam sumere vel acquirere licet
est · de sua victoria triumphare · Ubi non cogitabat Joseph · quantum fratres
suum eum vendiderant impune et sine eius vituperio pati possent,
sed quantum in eo gratia et natura debent · Nam · licet in servum quendam
libertate civili · deus liceant omnia · tamen quod fines imparit moderate

domini laus et magna sicut regis gladius non est ex sena animversione
nullus enim dubitat eum posse sed ubi potestatem suam cohibet et co-
hercet multos aliene ire eripit sive vos non subiciat sed recundie
tet odio regium et male multum iam quesitum familiare sibi exhibe-
at et civitatem

De clemencia platorum per comparacionem ad suum oppositum

Dominus clemenciam ex comforum tutele ad Christum ... docamus eam
dente platis ex comparacione ad suum oppositum Nichil enim est
quod ita poditatem et aciem mentis obcudat sicut cru-
delitas et inordinata iracundia platorum que tumentem non
iuste in male cogitatis nullam pabit intremie deliberacionum
... cunctis furoris repleat voluptatem hanc sapere debet cle-
mencia primo quia proprietatem humanam exuit forma enim est
ista rabies sanguine et vulneribus gaudere et hominem natum
mitissim in lucem silvestre transferre Quid enim interest quod alexander
lisimacum leoni laceraturum obicit an ipse eundem dentibus suis
est enim gladius delectari caedibus et ... vulneribus ... subditos fu-
gare si leoni et consimilibus regnaret ... alia vi-
sui nos potentem regimus ... toxicatum
magnum ... potencie abusi magnitudine sed clemencia et lenitate
gubernare subiectos Abusus est potencie cum animalia bruta et
feda sunt hominibus minora Abstinet enim a suis ledendis
quod homines non faciunt ... sicut gloria cupidus
... cepit possidere multitudinem magnum fomitem prebet ardori Ita
multi qui in quiete sui solitudinis constituti non potuerunt ...
urbis familiaritatem ... sed de facili movebantur ... in
dererint ad proprium regimen Non aliter ipsum ... cui ab omni
parte admovetur stimuli ... et subditi pertur-
bantur et exemplum occasione feris bestiis amplius irritantur Non
ne humano stilla ... generat horrinus ... cui finem occidendi
fecit inopia hostium Sic vadimus ... in ... sanguine
sanguinabat humano et eos qui in aliquo ipsum offendebant in
macrum illud quasi plenum serpentium ... faciebat ... illos
qui hospites immolabat et ... devoratum prebebant qui ... no-
vos inveniret crudelitatum qui ... et crudelitatibus Unde vigilanter platus inspiciat ne ex placore
sumbat ne ira debite pravis ... inmoderatione exigat ne ... dist-
ine in crudelitatem et rigorem vertat superbie et inde per-
vertit subditos unde potestas eos restringe Si enim subditorum cul-
pas corrigant non inde preter potenciam intumescat ... securita-
tem non invenit Nemo enim quietem invenit in seipso nec pa-
cem ad proximo nec pietatem ad deum Qui enim crudelitate vexat
proximos velut ad arma confugit et velut omnes metuens amicam
fidei servus cadit sed eciam ad conscienciam ... et mala que fecit
aut que facturus est intuetur et impletur stimulis odit vitam suam
mortem timet et sibi ... optat ipsam Non habet
pacem ad proximum quia a nullo tutus est qui nulli exhibet se tutum
Ex clemencia enim habetur pax et securitas Unde ... quod
estimat tutum esse ibi regem ubi nichil a rege tutum sed securitas
securitate mutua ... est salutem regem clemenciam in aptum ...
stabilit Unum est inexpugnabile munimentum amor civium ... Cum
eciam pietate a deum conquiritur qui deum propicium invenit Diligit
enim simile suum scilicet Unde a deum ... vocantur ...
quia conservo suo noluit clemens esse Sed enim misericordia deum sit

fontalis nostra est. sicut de fonte procedunt amnis. sic fons divine
clementie non potest arescere ad nos. et a nobis clementie fluant ri-
vuli ad subiectos. Unde Hugo. Fluunt rivus et fons stabitur
quia Luc. vi. dimittite et dimittetur vobis. Unde et dives epulo
quia clementiam pro lazaro non exhibuit. fontem sibi pietatis clausum
invenit. guttam aque petiit nec accepit. Ideo impletur illud
proverbium. Os suum aperuit sapientie et lingua eius etc. Tercio crudeli-
tas brevem potestatem accepit. Legimus enim reges crudeles sicut in
Romana patet historia. vel leguntur interfecti. vel regno privati. vel
in posteris exheredati. propter quod in paralipomenon x. datum est bonum
consilium Si placueris populo huic et leniveris verbis clementibus
servient tibi omni tempore. Sicut enim ait Seneca. Tirannorum execra-
bilis et brevis potestas est. Tiranni sunt qui seviunt in potestate. Re-
ges qui ex causa et necessitate et reipublice utilitate. habet utique
arma sed rex utitur eis in munimentum pacis. tirannus autem in
signum timoris. Rex benignus et placidus fideles habet ministros
et sibi fidos. sed tirannus sanguinarius et acerbus satrapes habet
impios et perversos quibus utitur in tormentis. quasi homines obiciantur
bestiis. propter hoc omnis potentatus brevis vite. Ex contrario continentur
bonorum regimina. cum princeps suo beneficio tutus est. nichil habens
presidiis eget. arma causa ornamenti habet. Ipse est prelatus cui
civibus sui utiles. tamen omnia magis curat quam aliud pro meritorum
excellencia. In regimine suo potestate non utitur. sed quibus sua facit
qui invitus punit. cum in animo nichil est efferum nil hostile. qui
potenciam suam salubriter exercet et placide. accessu facilis. sermone
affabilis vultu amabilis. Quedam autem leniter correcta tolerat.
ita quod eadem clementia discipline vincula non dissolvat. quedam
tolerando dissimulat. itaque ea dissimulando crescere non permittit.
Quarto vero crudelitas in eis ad pietatem redit. Proverbiorum xi. Bene
facit anime sue vir misericors. qui autem crudelis est propinquos abicit
impius facit opus instabile. clementia preparabit vitam. execratio ma-
lorum mortem. Bene impius facit opus instabile. quod semper de malo
ruens in deterius venit quam pietate. primo enim excedit mensuram
assuetam. deinde humanam. deinde nova querit supplicia et in-
tellectus excogitat quibus delectetur in hominum pena. et inde iam mor-
bus induruerit. devenit ad ultimam insaniam. ita ut crudelitas
ei vertitur in voluptatem. et quedam delectatio sit ei trucidare vel occidere
homines. propter quod Seneca hoc inter cetera pessimum habet crudelitas
perseverando. nec ad meliora patet regressus. Scelera enim sceleribus
tuenda sunt. Quid autem eo infelicius. cui iam esse malis necesse est.
Nam ceteris impune eius nephas est qui cedibus et rapinis pote-
ciam exercuit. cum suspecta sibi cuncta reddidit tam externa quam dome-
stica.

De clementia prelatorum per nature instinctum

Doceamur tercio clementiam prelatorum per nature instinctum. Et
preterea que diximus in capitulo precedenti tractantes de clemen-
cia principum. sufficiunt exempla plurima de clementia pre-
latorum. tam de natura vegetabilium quam volatilium quam
gressibilium quam animalium. Vegetabilium sic. Ex dulci aqua
irrigantur vegetabilia. quam dulcis aque est ascendere. Unde in multis
locis reperitur fluvius dulcis aque. quod est in prelatis signum clementie.
Quod enim dulce est cibi. ascendit ad partes superiores. Quod vero
salsum et grossum est. descendit in partes inferiores. Unde et in aqua
salsa male proficit planta. et subditus male sub tirannide
violenta. rarissime vero pullulat planta in arenis. quia in eis
habundat salsedo et siccitas terrestris. quia non proficitur sub prelatis
ubi habundat crudelitas et ariditas cupiditatis. aut si qua ibi
fuit producta planta. eius erit complexionis cuius arena. scilicet frigida

sicut parua omnibus eciam plantis vegetabilium ex sui innata creatione et
coherencia. Sunt quedam clemencie documenta volatilium sic porphi-
oue in lenit9 dicit pro tuendo pullos suos a serpente basilis-
luge dicitur. et emisso prius lateris sanguine sustituntur. Sic corni-
ces clemenciam in ciconiis ostendunt. quas diligunt et deducunt et
circumvolantes sibi annos infestas defendunt. Et ut dicit Ambrosius in exa-
meron. Humilis est licet avis clemencia. nam pullos pro lon-
geri corporis uneraque penna prius eis fouent et tollato cibo pa-
ciam ostendit matris. Vel aut apud pro sui clemencia. non habet animalium
Delphinus fouet in propriis visceribus fetum suum. et eum periculum videt
deinde delapsos in visceras recipit. et transacto periculo post resorbent
Bressibilium sic fferens et aliarum quorum genera sunt pingere et
bisent illa que ad clerum impulerunt. Sed ignobilis bestia venol-
uendo generat et prodiendo quolibet eum pruinatia. Non eque
formidolosus et gemmax. nisi blandiciis tactus mulceatur. Vel pil-
sequit oneat nisi vertitur clemencia. Racionalium sic plures alter
mulier adhibet eidem remedio nec nisi assumptis remediis per-
geruit nec minus nec unquam. Vide Exponere cum in tire co-
fodit que vix tesaurus auctoritas augusti de manibus cum filiorum
qui patrem eripuit. Doctor enim eciam discipulum sic lectionem
ignorat non extermifecat. sed monicionibus et voluntatibus eidem
aut eorum tuditur lateat eum querit ad venatores. Non conferuntur me-
diti morbis sed medentur membris. et eo medicina adhibent me-
liorem quo viderint egrum amplius perinatem. Idem pro. xxi
In hilaritate vultus regis vita et clemencia eius quasi imber
serotinus. Natura enim humana contumax est et humanis animus in-
bilis et quasi melius facili freno regitur. Sic remissius imperanti
melius paretur. De clemencia platorum propter multiplicem eius fructum

Decram quod clemencia platorum propter multiplicem eius fru-
ctum. Plati enim omnes aspiciunt. Prelati enim et simplicitate
ordine sunt. et eorum vita tenebras habent. sed platorum vita
vel facta quora ipsi voluntur. Vnde circumdatio est eis si-
nope quod fulmen conficit nec latere datum est eis. Sic nec limi-
piditas celesti non parit nisi subditos per manus eos applicare nequeunt
nisi multos commendat et amos videntur in se prodigium plati cum
deletis incitat et invitant. Vnde necessaria est eis clemencia pro
eorum fama servanda. Actuum xxviij Ne diucius protraham oro te ut
audias nos pro tua clemencia. Dicit Aurelius Felici. Omnis
enim de factis iudicant platorum. quasi non sit terrene dominatus
aut in sanitate honorum teneatur. Vnde sicut quidam reges in prelatos
sunt. Vnde ei adulantur. aut per favorem aut per metum et statim
efficiuntur hostes eorum cum eo statum viderint immutatum. Sic
eciam platos cum viderint tyrannidem eorum ipsos. Cum enim positi sunt
in culmine honoris coram eis simul conspicuntur oculis. et si in aliquibus ex-
cesserint grandes iudicabuntur excessus non tamen facti sed digni-
tate facientis. Et ideo cum ignis naturalis vel crudelitatis aliquid

stipule leuioris delicti in prelato reperit, statim ardor accipit et
reliquiam operum eius concremat. stella si radio solis splendidior
crescebat tamen quodam fumo detractionis delatorum obscurat.
Secundo appetientes prelatum clementer omnes diligunt. omnes enim cle-
mentes prelatos habere volunt. quia proverbiorum xx misericordia et veritas
custodiunt regem et roboratur clementia thronus eius. Sicut enim
totum corpus deservit anime, que ad lateat et vestiatur, ubi sit
tamen omnia corporis membra gerunt anime negotia et ad eius imo-
nentur imperium et regimen. omnia pro eius dominio. et confundentur
omnia nisi illa prebet consilium. Sic omnes subditi. sunt corporis
unius prelati. cuius per ipsum reguntur et admonentur per quandam clemen-
ciam uniuntur. ut sic indigeat alter altero. ut separari nequeant
sine utriusque pernicie ullo modo. Quia sicut prelatus viribus indi-
get subditorum. sic subditi capite ne remaneat corpus acepha-
lum. Sunt unum corpus regem diligunt. pro quo se mutuo periculo exponunt.
Unde subditi pro rege in pluribus strenuissime moriuntur, ne corona
sua persona minuatur. aut regnum vastetur. Regi malunt mori omni-
bus una animo vel cum rege fidem. Nec mirum si clementem pastorem
diligunt, cum ipse sit vinculum per quem sibi coheret respublica
unum cum spiritus vitalis que subiecta trahendo vivunt. Prelatus enim
vis est. clavus, ratio ad noctem diu et velut anima nexus cum pro-
cessit terre et tanta ad claram et bustam solem procul
certatim et gaudent pueri, sic inferiores in prima clementis prelati
Tercio diligentes sub ipso proficiunt. quia volentes proficere non impe-
diunt. Ruth 2o. Precipiam in agrum et colligam spicas. Videtur
clementis in me patrisfamilias repperero gratiam. Unde et Booz per-
mittebat quod Ruth colligeret habundanter et dissimulabat de industria
volens ei parcere patienter. parcendo enim sibi parcebat cuius in
suo i affinis mulieri. parcendo enim subiectis parcit sibi prelatus.
Est enim prelatus membrum et caput subditorum. illi vero sunt corpus suum.
Unde Seneca ad Neronem. Tibi parcis cum videris alii parcere. Non
sunt enim prelati domini. sed tutores. et hoc corpus sunt subditi. sed ipsi sunt
subditorum. parcit autem hoc modo. ubi potest bono modo dissimulare
dissimulant ut sibi visum fuerit. ubi excusare excusant et attenuant
prout dicit Seneca in libro de quatuor virtutibus. Si magnanimus fueris
numquam iudicabis tibi contumeliam fieri. de inimico dicas non nocuit. in
sed animum nocendi habuit. et cum illum in potestate tua videris, vindictam
putabis vindicare potuisse. Scito enim honestum et magnum vindicte
genus ignoscere. Ubi vero non potest excusare modificat et medetur
infirmis. sicut medici languentibus membris. ex quibus quamquam ne
putrefiat membrum excidit, quod et curatur si volumus et etiam
quando bono modo potest fieri curabile. ut sit membrum honestius. Sed ad-
verte. Sicut medico turbe turpe est habere funera multa. sic et pre-
lato multa supplicia. ponendo autem prout oportet aliter prelatus
temporalis aliter spiritualis puniuntur suas iniurias. aliter alienas. quia
longe est execrabilior in suis quam in alienis. In suis enim esse
debet quasi de suo et non de alieno liberalis. hoc enim clemencie
est manifeste species. cum habeat in potestate. non prosiliat statim ad vin-
dictam. Sed Seneca in libro de clementia agitur. Duas enim res solet prestare
vindicta vel solacium iniuriato vel securitatem in posterum de iniuria-
te. Sed prelatus superior non indiget inferioris solacio. hoc contra iniuriante fecit
sed cum enim iniusta se videt satis vindicatus est. Qualiscumque autem in
iuriis vindicandis. hoc intendere superior debet ut aut eum quem
punit emendet. aut ut pena eius ceteros meliores reddat. aut
sublatis malis ceteri securiores vivant. Sed minori pena subditi fa-
cilius emendantur. redduntur enim ceteri meliores. quia verecundiam
peccandi inducit clementia presidentis. Gravior enim multo pena videtur

que a viro clemente constituuntur, timentur etiam securius quia sepe
committuntur que sepe vindicantur. Preceptum fuit aliquando Rome a sena-
tu ut distinguerentur servi a liberis cultu et habitu. Deinde appa-
ruit quantum periculi immineret si servorum multitudo paucitatem dominorum
agnosceret, ideo desitum est. Idem esset timendum in proposito si nulli
nulli ignosceretur vel pene non mitigarentur. Unde magis timori
superiores debent esse quam nocumento sicut fulmina. Omni metu tamen
clementis sit. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funiculos
in capitibus nostris et egrediamur ad regem Israel, forsitan salvabit
animas nostras, iii Reg. xx. Audiumus quod reges Israel clementes sint.
Tunc enim sub clementia prelatorum persistimus. Tunc
nos sub eis humiliamur, restringentes per penitentiam carnem. Diligenter
metas in deum per iustitiam. Quarto post peractum subditos in flagellis
introducunt. Ponitur enim subditos in celo. Erudiendo pro eis
fligendo se disciplinis, multiplicat solicitus pro ipsis. Assimulatur enim
mala subditorum et clementia talium ipsa. Ducit super humeros suos
ovis imbecillos. Oves clementes pastor introducit ad eterna vinea
in pastura inmarcessibilia, summo pastori reddens eas. Numquid non
ex hiis non deliquisti eos quia Deus in iustitia et clemens tu es. Ier.
i. Si aliqui non introducuntur, corporis demeritis ascribatur, sicut Io.
Luce xi de ethneis dicitur: Domini fuit ut pugnarent contra Israel
et caderent et non mererentur ullam clementiam. Hic sunt rebelles
et repugnantes contra pastoralem disciplinam. Habet ergo summam cle-
mentie in pastore operatione ad famam et subditorum generum et sui pro-
iustiam et utilitatem. Et sic / De fidelitate prelati quo ad dispensandam

Dicamus de iustitia prelatorum et clementia. Nunc temporalia
videamus de circumspectione et fidelitate, sive de fidelitate
prelati quam debet habere quia constituendus super regenda
temporalia. Hec autem consistit in quatuor. Ut defunctis pre-
ci temporalia collata prelatus exhibeat orationis suffragium. Sibi retine-
at contemplativis officium. Dubiis indigentibus dispensationibus mi-
sterium clementis impendat. Ministratis auxilium. Orationis suffra-
gium prelati debent animabus de quarum oblationibus. Luc. xvi.
In die tribulationis illius amici fuerunt huius seculi qui dotaverunt
ut erat et eam ditaverat. Qui sibi amicos intendebat facere
de mamona iniquitatis, ut cum venerit hora tribulationis corporum in pur-
gatorio, ... corporis prelati, ut ab eis qui claves habent re-
cipiant in tabernacula eterna. Claritatis eorum gaudebitis sue suc-
cessione temporalium ut per eos hereditatem perpetuam eternorum. Debu-
it eis ut haberent que sufficerent. Et orationibus eos prosequen-
tur imitantes. Prov. vi. Animas fortis fidelis precio. Tunc autem
invenit illud, invenit thesaurum thesauro dederunt ut thesauro
redimerent, quoniam redemptionem suam, ... in ... estimabat.
Ve ergo illis qui thesaurum in occasione dederunt carnis. Die ac
nocte vacantes deliciis, quorum superbie fastus ampla familia
nobiles apparatus, equorum faleratorum frena deaurata, sella depi-
cte, accipitres et alee, pelles rubricate dependentes, lectulo or-
nati thalami, balneorum mollicies, gloria vestium pectorali scutulati
respersi, talaris geme digitos constringentes, magis representant
esse ... hominum qui militem deputatos ad suffragium animarum.
Contemplativis enim officium sibi prelatus retineat ut in stare re-
gimini constitutus officium gerat, quod oculus hic in corpore defendit
totum corpus sive solicitudinis aberrare ut oculum qui providendis
... pulveris curam non obtinet. Isa. xxii. Figam illum
paxillum in loco fideli et erit in solium glorie domus patris sui.
Sicut enim languente capite membra languent et hostes fructum sequi-
tur quando errat dux vie prius, sic ad bonum subditi non sublevantur

Quo in inferioribus prelatus demergitur, nec lumine veritatis comprehendi-
dit pro quibus temporalibus occupatus oculus prelati cecatur. Sed e contra sub-
ditis habere pulchritudinem et prudentiam in omnibus suis. Decet ne pa-
storem more pecorum sensibus inclinare corporis hominem infirmis incli-
nare carnis et non pocius erectum stare ut homines, celum mente su-
spicere, que sursum sunt querere et sapere, non que sunt super terram. Ideo
dispensacionis misterium indicant subiectis. Luce xii: Quis putas
fidelis est servus et prudens quem constituit dominus super familiam
suam, ut det illis cibum in tempore. Prelatus enim interiorum curam in
exteriorum occupacione non minuat, et exteriorum providenciam in interioribus
constitutus solicitudine non derelinquat. Sive autem exterioribus deditus
ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus que foris debet
proximis non impendat. Et ideo utile est eis et interiora sua non ne-
gligere et in exterioribus providere. Sed primum fiat melius per se ipsum,
secundum vero per fidelem vicarium in quo confidat, quem diligat sicut se ipsum.
Eccli xxxiii: Si est tibi fidelis servus, sit tibi quasi anima tua. Unde
et Moyses erat pro populo in hiis que ad deum pertinent, secundum consilium Ie-
thro in minoribus elegerat sibi auxilium oportunum. Et certe ut
cum in spiritualibus omnibus Moyses sufficeret, nec indigencia pa..., nisi dominus
de spiritu Moysi ipse ad interiorem ferendum eidem addidisset senioribus
septuaginta. Unde conquerebatur ad dominum Numeri xi: quod non posset solus
sustinere negocium nec inquietudinem populi vel tumultum murmuracionis
auxilium ... impendat. Neemie xiii: Statuimus super horrea Se-
lemiam sacerdotem et Sadoch scribam, quia fideles comprobati sunt.
Tales enim servos deserunt in penurias in quibus dominus regnum suum de-
... posuit capitulum debent publice mendicantibus prelatorum horrea
et pietatis viscera, ne audiant sententiam reprobacionis: Maledictus qui
abscondit frumenta in populis. Licet horrea tua repleant in ubertate
non ut relevent afflictorum miseriam sed ut annonam vendant
carius et comodant ad usuram. Unde dominus per Amos conqueritur
de istis, inquit, similes eorum ... dicentes: quando transibit, opulen-
tia et nemo dabimus frumentum ut possideamus in argento egenos
et pro ... frumenti vendamus. Clericus ... ... quia no-
men eorum fetet in populo, sicut granum putrescit in horreis, quia ava-
ricia eorum provincie ... exactorem et usurarium.
Publica illorum clamat, qui tales officium pastorale diffamant. ...
pendunt aliquid nisi magnatibus et divitibus ut vexacionis redimant
vel vicem ... retribucionis expectent. Sed quos ... devo-
rant feneratores et iudei pastores avari et ... sustinere cogitur
omnis tribulatore ... et ymaginem quandam indicat in tuitis.
Sed ... fidelitas degenerant in infidelitatem. Nam prelati
oracionibus animas non redimunt, quia spiritualia postponunt. Econ-
templacionum ... quia sua interiora contempnunt. Dispensacionum
impediunt, quia malos ... ... pauperum non
exaudiunt, sed de lacrimis eorum thezaurizant et in futurum ... .
Animas non redimunt fraudulenti mediatores, non militantium
stipendia rapiunt infideles. Ysa xxi: ... est in-
fidelis agit ... Quanto illi sunt avari prelati, qui ... non credere
quod dominus debeat eos pro ... quedam ydolatria et infidelitas
est, sicut ... . Isti ... infideles ... stipen-
dia, ne exhibent ordinis debita suffragia, sed sunt dilapidatores
et deplantatores pleno ventre ... pingui et obtusi ... ,
non que ... splendeat aut placeat aut ascendat. Et sicut
dicat beatus Bernhardus ... ante tribunal Christi ... querela-
... Quid tibi delicie sapiunt? Quid ille divicie oblectant
oculos, quibus ... tam ... tam dure tenuisti?

obligas racioni · vindicta vsque ad quadrantem novissimum exigetur Nec est
mirum si ille qui fideliter non intravit nec per xpm infideliter agat et
tunc xpm contemnunt eum fortissime · aut ut habeat unde sue satis
faciet voluptati vel cupiditati vel vanitati · et ideo crudeliter et
curiose extorquet voluptuose expendit et causa vanitatis custodit Et
vide quis postponat spiritualia · minora eligunt maiora negligunt totus
eorum vel quasi totus conatus est in visitationibus capitulis · collatio-
nibus · de rebus temporalium conservatione vel multiplicatione · cura
vero de subditorum reformatione vel morum correptione [illegible] p[r]i-
mus [illegible] tales infideles socii furum · omnes diligunt munera · sequuntur retri-
buciones [illegible] sunt qui intrant in ecclesiastica beneficia ut mactent
et perdant et totum dissipent Socii furum sunt et prelati qui eos intromittunt
tam furtive sicut magni fures parvulos et ipsi satis participes ut post
modum participes sint in pena · qui participaverunt in culpa · Contem-
placionem nesciunt dum sua interiora contempnunt et ad corpus intra deus
hinc stulti excecavit lucernas infidelium · ut non fulgeat illuminatio
angelii glorie xpi · Excecati sunt oculi · quia voluptuosi effectum
pedum in terris et pedes officium capitis · cum debeant esse oculi pro-
xv · Ecce sursum [illegible] deorsum vertunt prelati ecclesie [illegible] versa vice · Cum
interiora corporis efficiat sunt extra · cum toti dulcedo contemplacionis intus
[illegible] quod est ad terrena [illegible] vita sua protegit intima sua De talibus
Gregorius in pastorali · c xviii Sepe nonnulli prelati velut obliti quod fratribus
animarum causa prelati sunt · toto cordis annisu · secularis curis inserviunt
has cum adesse se agere exultant · ad has etiam cum desunt · diebus ac no-
ctibus cogitacionis turbide estibus anhelant · Cumque ab his cessante
forsitan importunitate convicti fuerit ipsa deteriores sua quiete fatigantur
Voluptate namque censent si actionibus deprimuntur · laborem deputant
si in terrenis negociis non laborant · sic quod fit · dum se urgeri tumultuosis
mundialibus gaudent · intima que docere alios debuerant ignorant Et hoc
dicit xii auctoritate predicti apostoli ut non fulgeant evangelii illuminatio glorie
xpi · quia prelatus eo quod contemplacionem negligit lectionem theologie non
diligit et ideo vivit secundum carnem contra legis decretum · incurrunt
Quia tu scientiam repulisti · repellam te · ne sacerdotio fungaris michi
Ideo non est mirum si opera tenebrarum faciunt qui in tenebris ignorantie
ambulant In his enim tenebris ubi non fulget lux evangelii · sponsa
xpi corrumpitur · venena nascuntur et inde vilipenditur hodie venena
sacramentorum · quia secundum Augustinum non diligimus quod est nobis ignotum
Ideo quia non agnoscitur symoniaca pravitas parvum vicium reputatur
Calicem quidam non ex devocione sed ex lascivia corporis sericis induunt
globis aureis aut argenteis incertis singulis [illegible] · et natura
negligunt · quia sicut excecati sunt ad contemplacionem ita magis corrupti
tenebre sunt ad recipiendam claritatem actionem dispensacionem eciam [illegible]
dunt · Quia malos ballivos exponunt non advertentes quod moyses
ascendit ad dominum vitulum sibi constituit aaron frater suus Et hoc
populo que credens fidelem reliquit · elapso modico tempore rediens
infidelem invenit · luce xii Si dixerit servus malus in corde
suo moram facit dominus meus venire et cepit percutere pueros et
ancillas et edere et bibere et inebriari veniet dominus servi illius in
die qua non sperat et in hora qua nescit · et dividet eum · partemque
eius cum infidelibus ponet Hii sunt officiales prelatorum qui scandalisant
populum et velut excecatores fistularum ebuntur [illegible] humorem putridum
cum medicina nimium laxativa vitalem spiritum extrahit · Sic vicio sunt
ministrorum afflictionum eciam pauperum non exaudiunt · sed de lacrimis eorum
thezaurisant et in futurum reponunt · licet scribitur [illegible] · v · Si quis
suorum et maxime domesticorum curam non habet · fidem negavit et est infide-

li detior. hominis natura elementis sese diligunt pro conformitate nature pro
similitudine morum, pro diffusione gratie, pro participatione glorie. Sed in hac
vecordia supra verecundiam quod plus sunt mundi fervet ad invicem vel pagani quam
etiam christiani. Effulget enim ecclesia in parietibus et eget in pauperibus
suos lapides auro induit et suos filios nudos deserit. Immo in hoc
infidelibus detiores sumus quia civitas quam dedimus Hectori vel Achilli
sit decorem quam eas sufficiunt membris Christi. Sed sicut dicit beatus Bernhardus de su-
pertibus cenobiorum fiunt oculis divitum, inveniunt curiosi quo delectentur
et non miseri unde sustententur. Oratoriorum immensas altitudines, im-
moderatas longitudines, supervacuas latitudines, sumptuosas depoliciones
curiosas depictiones, in se orantium torquent aspectum, impediunt
et affectum. Quid in deformis formositas et formosa deformitas in
claustris, in qua hodie magis vacant prelati quam psallunt in sanc-
tuariis. Nec ulterius michi suadeatur quod hec premitta prelatis qui
nudos mortuos et egenos moriens immo iam sepulcro conditus
patres meos iudicare non debeo. Sed quod scimus loquimur et quod
vidimus testamur. Et in libertate spiritus quod de cordis habundancia
procedit ad hos sine personarum aut status odio libens allegamus. Ex
vos michi obdurate obstruxerit sed nos oculos claude ne hos viderint
quod viderunt. Et si ego tacerem, saltem sub ... latebant pau-
peres, quorum necessitatibus detrahitur quod pluitur in mantiis vel exten-
ditur in pratis vel effunditur in edificiis vel superfluit in ...
vel unde honorantur colla mulierum ... efficaces ... non iudi-
cent speculo sed de sua turpitudine confundantur et pilos corrigant
capilli superfluis non indigent forpicibus si per eas pilorum superfluitate
... tondeatur. Non enim venclamus obnuntiat dedecoris nec preterm
fodimus ut maior fiat abhominacio, sed que plana sunt loquimur. Cor-
poream esse et famam confirmante sermone de deformibus regimine et ubique
Decanus et officio de sapientia

De prelatorum sapientia

De prelatorum quorum est sapiente et discrete ecclesiasticae iudicare. Ex
in ipso foro penitentie quod ad clavem pertinet, contentioso iudicio sa-
pientia sit informet, ut in persona iudicis inveniatur ydonei-
tas, in iudicio processus integritas, in advocatis agentibus in iudicio veri-
tas et admittendos prout oportet extendatur pietas. Est enim iudicis
ydoneitas prout dicitur Deuteronomio primo: Date ex vobis viros sapientes et
gnaros. Ecce quod requiritur discretio virtutis. Quorum gnaritas sit probata, etc.
virtudo bonitatis ut ponam eos principes. Ecce quod requiritur auctoritas potestatis.
Ergo personam iudicis non dei designavit sed usurpavit servi aut officia,
si per defectum auctoritatis, furiosi propter defectum veritatis, scandalosi
et mali exempli homines propter defectum bonitatis. Sunt enim propter avaritiam
effeminati propter desidiam, furiosi propter sevitiam, scandalosi propter infelicitatem.
Est enim preditur in iudice sapientia. De avaricia sapientia vini. Si divine
apparetur in via, quid sapientia locupletius que omnia operatur. Et Deuteronomio
xvj. Non accipies personam nec munera, quia munera excecant oculos sa-
pientum et mutant verba iustorum. Nisi quod in solo est exequaris. Hec est
munera que reddunt hominem cecum et mutum et faciunt iudicem similem
ydolo ... Omnia michi licent sed ego sub nullius redigar potestate, quia
manus suas mundas custodiebat ab omni munere. Ergo si hec in adt
te iudice, dico liberum iudicium nec flectat amor, nec munera pal-
pent. Nunquam enim a norma recti distorqueret acumen iudicis et tetra
involvunt caligine mentem. Que non mortalia cogis, auri sacra fames.
Ymo et que recte iudicavit et premium remuneratoris expectat, fidelem
vendit, peccat quia iustitiam quam gratis impendere debuit, alterpone pecunie
vendidit. Unde ... Quare vendat ergo advocatus si volunt iustitiam pro-
curare, assessor rectum consilium, nullo iudex ordinarius de quo agimus
suum iudicium. Nam sanctorum patrum auctoritate qui unum vendidit suum
bino reliquum non prevenit, neutrum invenditum delinquit. Unde sciant

iudices qui bene se habent super exhibitione vel executione iustitie non indulgent
nisi qui sibi magna et certa promissione prestare. Certe huiusmodi vendunt
et pro libitu suo precio immoderato extendunt quod iustitiam quam gratis exhibere
tenentur venalem exponunt. Certe gravior est apud deum iustitia
quam prebenda. Cum igitur in utroque possit symonia committi, tamen damp-
nabilior est in venalitate iustitie quam decime vel prebende. Et sequitur
Quod iustum est iuste persequeris. Nam apud antiquos teste Cicerone
proverbialiter dicebatur: Exuit personam iudicis quisquis amici induit.
Dignitas enim cui iudex obsequitur sinistram odii vel amoris dexteram
nescit. Talis enim debet esse iudex iustitie ut in eius manum nullius
auctoritate persone titubet aut vacillet libra iustitie. De desidia Prov. x
Qui congregat in messe filius sapiens est, qui autem stertit estate
filius confusionis. Benedictio dei super caput iusti. Stertit estate qui ha-
bens ordinariam dignitatem nolit manum porrigere ad laborem
similis Lucifero qui volebat quiescere et in monte testamenti sedere et
non cum aliis ministrare. Ad filius hominis non venerit ministrari sed ministrare
corripe et corrige quia Prov. xxix Rex qui iudicat in veritate pau-
peres thronus eius in eternum firmabitur. Pauperes sunt qui parum habent
de divitiis spiritus sancti. Et sequitur Virga atque correctio tribuit sapientiam.
Puer autem qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam.
De patientia Prov. xiiii Qui patiens est multa gubernatur sapientia
qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Iudices enim cru-
deles damnant sapientiam … sed sapientes iudices sunt
sapientes patientes. Unde furiosi videntur et stulti de quibus Eccli.
xxi Scientia sapientis tamquam inundatio habundabit et consilium illius
sicut fons vite permanet. Cor fatui quasi vas confractum omnem sa-
pientiam non tenebit … homines per impatientiam ostendebant
suam … De infamia Col. iiii In sapientia ambulate ad eos
qui foris sunt, quia cauta debet esse maturitas iudicum ut nec vita
nec facta ingerat scandalum nec incurrat maculam per infamiam. Infa-
mia enim facit in ordinario iudice ne possit iudicare de iure …
tenet infamis iudicis sua nec repelli per ordinarium preter hoc quod in-
dicando donec toleratur in officio, posset tunc delegatus repelli per
exceptionem. Hec est fama de qua dicitur quod in ordinario requiritur …
dico sexus etatis discretio fama. Nam reverentia et auctoritate presiden-
tium vita spernitur in subditis. Unde constituendi sunt iudices … quos
vita purior et eminentior prudentia … illustrant. Sap. vi Di-
ligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Scipioni Affricano tantam mo-
rum continentiam et auste… pudicitie concedamus ut solo suo casti-
tatis exemplo publicam vocem governare firmaret in populis. Iste sicut
Titus Livius refert cum a … usque ad … Her-
culis et usque occeanum devicto Hanibale et aliis romanorum hostibus
provincias subiugasset, pueros captivos et puellas egregie pulchritudinis
restituit barbaris nec passus est eos in suum venire conspectum ne
oculus eius aliquid de integritate pudicitie delibaret. Legitur etiam
tantam gravitatem in vita operibus et facie prefulsisse ut non solum iudi-
cia sed affectus illicitos in hominibus cohiberet. De … dicit Iob
Quando procedebam ad portam civitatis in platea parabant
michi cathedram, videbant me iuvenes et abscondebantur, senes assurgentes
stabant, principes cessabant loqui et superponebant digitum ori suo.
In iudicio enim debet sapiens diligere … integritatem qui sunt quatuor
modis quibus agitur de crimine scilicet per accusationem inquisitionem denuntiationem
facti publici attestationem. De inquisitione Luc. xvi De villico qui diffa-
matus est apud dominum suum quod dissipasset bona illius. Et Gen. xviii
Clamor sodomorum multiplicatus est. Descendam et videbo utrum cla-
morem qui venit ad me opere compleverint. De denunciatione Levit.
xvi Anima que audierit vocem iurantis … iudicare debet ei qui

pt prodesse et non obesse. Et cap. xviii Si peccaverit in te frater tuus
etc. et sequitur Si eos non audierit dic ecclesie. De accusatione Deut.
xxv Si causa fuerit inter aliquos et interpellaverint iudices, quem iustum
esse perspexerint illi iustitie palmam dabunt, quem impium condempnabunt im-
pietatis. De facti publici attestatione apostolus i ad Thy. v Peccantes
coram omnibus argue. Si enim factum est evidens et crimen manifestum
tunc procedi potest in iudicio sine accusatoris actione. Et hunc processum forte
sapientia prelatorum ut diligens adhibeatur cautela, ne forte pro leve
compendium ad grave dispendium veniatur. Unde accusationem legitimam
debet precedere inscriptio. De inquisitionem cautela in modo inquisitionem
clamosa insinuatio, facti publici attestationem delinquentis certa trans-
gressio. Est autem accusatio alicuius de crimine delatio, in qua sapientia requiritur
sapientia loco inveniret calumpnia, propter quod Sap. viii Sapientiam non vin-
cit malicia. Nam accusatores frequenter aut calumpniantur aut pre-
varicantur, tergiversantur. Calumpniantur falsa crimina intendendo, prevari-
cantur vera crimina abscondendo, tergiversantur in universum ab accusatione
desistendo et quasi terga vertente. Et ideo debet accusator se inscribere
et ad penam talionis obligare, id est talem penam qualem accusato
inferri intendit sustinere. Contra calumpniantes ad vindictam posuit
similitudo supplicii. Est etiam denunciatio ut sequatur pena vel correcti-
o, que si fiat de peccato commisso esset evangelica, si de committendo est
canonica, ubi magna est sapientia ut consideretur denuncians persona. Quidam
enim cum nisi non corrigunt sua crimina, permaxime est quod malo zelo
denunciant aliena, propter quod Salomon petivit a Domino sapientiam in [illegible]
[illegible] Et Daniel sapienter cepit senes presbiteros falso denunciasse
et detulisse in publicum Susannam. Dan. xiii Est etiam inquisitio
ut fiat ab amministratione remotio, ubi sapientia magna requiritur. Sive ergo
ubi singularem personam sive tam in capite quam in membris inquirat
de statu ecclesie agitur. Unde pro omnibus Ego sapientia habito in
consilio et eruditis intersum cogitationibus. In consilio dicit quia
prelati in iudiciis exercitatis suorum debent uti consiliis et procedere sine
strepitu et de plano. In inquisitionibus etiam fiat etiam inqui-
sitio in loco ubi persona de qua inquiritur conversatur et crimina de qui-
bus inquirendum est eidem significentur et licet eis suas exceptiones
ponere contra testium dicta et alia contra que dicitur [illegible]. Dico sine
prejudicio quod si prelatus est habens administrationem statim debet ab ammi-
nistratione remotio fieri. Cum enim questio in arbitrio sit indicantis sed
pene persona reservatur arbitrio legis. Sed si persona punita sine ad-
ministratione non habens tunc est pena arbitraria ut moderetur discretio
indicantis secundum qualitatem excessus et persone multa, non tamen in
criminibus enormibus que etiam post peractam penitentiam impediunt exe-
cutionem ordinis suscepti aut receptionem beneficii sicut est in homicidio
et symonia, qui est in ordine et beneficio, vel sit iudicii processio
sicut fit in civilibus iudicio. Et bene dicitur Et eruditis intersum
cogitationibus ut sapienter et mature procedat ad inquisitionem non
ad infamiam ortam propter paucorum denunciationem. Hoc est enim pri-
mum [illegible] inquirendum si fama laborat contra eum vel si ab [illegible]
habuit ortum valde enim difficile est probare ortum infamie. Maxime
quando fama prodiit ab incerto auctore. Tamen cum in hoc casu si cesset
inquisitio, cessare non debet purgationis iudicium. Est etiam facti pu-
blici attestatio quando res est in manifestatione et non indiget accu-
satione, ubi non sunt querendi testes ad probationem sicut nec accusator
vel denunciationem ubi et sapientia requiritur ut qui manifeste peccavit
manifeste corripiatur, non amplius in tenebris teneatur. Eccl. vii(?)
[illegible] melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi.
In notoriis enim nec accusator requiritur nec ordo iudiciarius ob ser-
vari. Sed in talibus sicut et in levibus ordo est ordinem non servare.

nec talia pro sollempnitates iuris et apices protelare In hac enim quadru-
plici processu semper intenditur ut delinquentis correctio subsequatur
In ordinibus etiam debet sapiens considerare advocatorum pluralitatem
Tunc autem est in advocato pluralitas quando quatuor ista concurrunt persone
congrua. causa iusta. modus debitus. affectus pius. Persona con-
grua non infirmus sed habens bonitatem affectus pius persona con-
victi et excommunicati qui non possunt esse procuratores vel causidici
tioni. habeant et condicionem status. preter quod removetur mo-
nachi quia piscis sine aqua caret vita sic et de monacho qui
non est in claustro nec suo vacat officio tamen fortassis possunt esse
advocati in causa sui monasterii habeant etiam idoneitatem
ipse quando prohibentur advocare in sacris ordinibus constituti et in
dam quod diximus de clericis privatis in sacris. solos sacerdotes ab
advocatione prohibitos intelligunt per decretalem gregorii nonam
quam allegant cum sacerdotis sit vacare omnibus [illegible] non nisi pro
se et causa sua vel miseris immineat pro propriis quietis vel mi-
serabilibus sibi est licitum postulare. habeant etiam officium congru-
um ut non sit iudex et advocatus Ideo Eccli. x. Sapientis
oculi in capite eius ut consideret iudex diligenter si sit persona advo-
cati congrua quantum ad evidenciam affectus status et gradus. causa
dicet fraudulenta consilia Job v. Qui apprehendit sapientes in
astutia eorum et consilia pravorum dissipat. modus debitus sit ut sit
ordinatus nec falsa instrumenta. nec allegat leges falsas Tales
pius affectus ut pauperes et miserabiles personas pie tueatur et q[illegible]
affectu [illegible] iiii In lingua sapiens dinoscitur et sensus et scientia
et doctrina in sermone sensati. et illius si qui liberat pauperes et op-
pressos. Thi. 1o. Subvenite oppresso. Job
Exo. xxiii. [illegible] si hec lex observabatur
nare pauperem oppressum per iniuriam et pupillum. multo magis tenetur advocatus [illegible]
istos advocatos [illegible] in iudice sapiens ut iudicet pro dominio et
pungetur curia eius cum x. Judex sapiens iudicabit populum suum
et principatus sensati stabilis erit. Attendat autem iudex pro ex
ad iudicandos pietatem Si enim aliquando penas infligi oportet
infliguntur in unitate pensata etiam utilitate ad iudicandum et
facilitate. In veritate omnia pena est delictorum debita coherctio unde
timore pene recesserunt multi a delicto pro. et pro. 1o. Initium
sapientie timor domini Sicut enim quedam sunt salubri admonitione cor-
ripienda sic quedam sunt flagellis corporalibus et penis pecuniaribus
puniendas et quedam ut supra dictum est que non possunt corrigi. sunt
pro tempore differenda sed ubi cederet superioris iurisdictio et criminis co-
gnitio et salvatur pax et unitas ecclesie. debent mali subire pe-
nam. Tunc enim habet locum quod dicit Augustinus super illud Ad Corinth.
xi. Qui manducat indigne. Et inquit Augustinus non tibi sane in-
dex es. si apud te accusatur si veris documentis testibus convincitur
coherce corripe excommunica degrada. Pensata etiam utilitate. sic
enim pro sanitate corporis pena infertur membris. Licet ergo duo penas
quidem inferantur. quedam personis quedam in rebus. sed odio personarum
non est utilitas ut pene personarum committentur in penas rerum
enim delinquerunt reos sed [illegible] possessores Sap. x. Sapientia
sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio. licet quedam hic
domine [illegible] penas in penas [illegible] pro personis
prudentes quasi debetis [illegible] oculum et in bursa ponentes et con-
plectentes et infirmitate et instabilitate animi ostendentes. licet ca. xxvi

Homo sanctus in sapientia permaneat sicut sol. Nam stultus sicut luna
mutatur. Tercio maturitate ut scilicet pene delinquentibus imponantur et pec-
cata suos teneant auctores. Nec pena sit ulterius extendenda quam
delictum fuit in excedente repertum. Pensatis cum condicionibus personarum
etatis extreme utilitatis nobilitatis qualitatis temporis loci et eventus
ut impleatur in iudice quod dicitur Iob xxviii. Quis posuit in vi-
sceribus hominum sapientiam aut quis dedit gallo intelligentiam. Sicut
enim in gallo varietas cantuum aut horarum indicat de nocte di-
stinctionem horarum sic varietas delictorum probatur varietate penarum que
tamen mature magis sunt molliende quam exasperande. Quia cum
dicat lex civilis quod aut facta puniuntur ut furta et cedes aut di-
cta ut convicia et infide advocationes aut scripta ut falsa et famo-
si libelli alios infamantes aut consilia ut conscie latronum et conura-
tiones et huiusmodi inventiones. Hec tamen quatuor septem modis consideranda
sunt. Causa in verberibus que imposita sunt a magistro vel pa-
rente illata. Quia emendationis animo non iniurie gratia videntur
adhiberi puniuntur cum inferuntur ab extraneo. Persona sicut et
eius qui facit et eius qui passus est. Aliter vero puniuntur ex eis-
dem facinoribus servi quam liberi. Et aliter qui in dominum vel
parentem commiserunt aliter qui in extraneum. Aliter qui puer aliter
adolescens etc. secundum dictum etatis. Et loco quia quod est simplex
furtum in alio loco dicitur sacrilegium in ecclesia et huiusmodi puniuntur.
Tempore aliter fur diurnus aliter nocturnus secundum legem exodi et
leges civiles. Qualitate ut factum manifestum gravius non manifesto.
Quantitate ut gravius qui in totum gregem surripuit ut abigeus
quam ille qui unum suem prout demostenes dicit. Quantitas furtum
discernit et ab abigeo. Eventus ut gravius cavetur quam furio-
sis. Tercio difficultate unde arguuntur excessus prelatorum qui de
facili et sine causa et ordine iuris exequuntur et suspendentur
exequutionem que est eterne mortis dampnatio sine certa et ma-
nifesta causa fieri non deberet nec pro parvis et levibus causis.
Non est enim hec sapientia patrum spiritualium quia sapientes existi-
mantur cum xxix. Et Iacobi iii. Non est sapientia desursum descendens
sed terrena animalis diabolica desursum non venit quia ex facili
excommunicatione utilitas non procedit quia remedium vertitur in venenum.
Nam unde excommunicatio contempnitur quia nec exacta causa suffi-
ciente nec zelo iustitie nec servato iuris ordine fertur. Et tamen
cum aliquo istorum deficiente iniusta sit lata etiam a iudice qui habet
iurisdictionem tamen timenda est ut servetur nisi contineat errorem
intollerabilem inrepta. Terrena est quia tradit in deum vel
non formitans et huiusmodi vel ubi lata fuit post legitimam appella-
tionem. Est etiam hec sapientia terrena ut acquirant temporalia cum plures
essent multa temptanda remedia quam adhibeatur fratri dimicare.
Est etiam animalis ad morem bestie frendens et singulis membris proprii
corporis quasi dentibus dividit abiecto iure humanitatis et caritatis
et pietatis. Est etiam diabolica quia qui tali gladio percutitur sa-
thane traditur devorandus. Secundo prelatus debet esse ordinatus quantum
ad ea que sunt iuxta se secundum quod docet homo. Primo
quomodo se debet habere ad consiliarios et commensales. Secundo quomodo ad
ministros et officiales. Tercio quomodo ad consanguineos carnales. Quarto
quomodo ad religiosos et claustrales. Secundo prelatus debet ordinari quantum ad

Dominum quod prelatus debet videre ea que sunt iuxta se
quantum ad ea que respiciunt ipsum in se et ea que sub se
sunt doceamus et quantum ad ea que sunt iuxta se huius-
modi sunt consiliarii vel commensales ministri et officiales
consanguinei carnales religiosi et claustrales. Et primo de consili-
ariis et commensalibus et amicis. Nam si pontifices et

prelati vocant viros ydoneos in partem sue sollicitudinis· licet sint
alligatores arguendi· dum tamen repleatur in eis latitudo iusticie
cautela prudencie· forma doctrine· Quales sunt qui post oraci-
onem et ante questionem in lectione in disputacione in capitulo dictis
one· vigiliter se exercent· qui in questionibus emergentibus sine lite
et obtrectacione medium suum attinent· et quod videtur eis sanius de-
cernunt· subtiliora perquirunt· non se sperarum argumentis· non sibi impressa
que posito lacu sunt· minori venelaverit· cuius sive sunt invidie
suble nietur· foveatur religio· stat equitas· crescit dilatetur· Isti sunt
domine regis Assueri qui dedit regine convivium vinum et iuxta
magnificenciam principalem· dona largitus est principibus et amicis
Hester primo Sed de quibusdam ex eis dicitur eum adulatores blan-
diciarum detractores pessimi simulatores astutissimi mendaces vanissimi
Adulatores eum sequuntur Miphiboseth filius Saul et eleumosynas
2 Reg xix Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es Tu
autem posuisti me servum tuum inter convivas mense tue· Quid ergo ha-
beo iuste querele aut quid possum ultra vociferare ad regem· Mi-
phiboseth os verecundie vel os confusionis interpretatur· quia verecunde
consilium suum dicit persuadent et adulando domino consilium par-
cium clam prelatus rarissime inveniuntur qui veritatem non celant
qui eum lactant et palpant· et adulacionis oleo caput impinguant
Isti sunt qui eum videntur domum suam ædificare in temptacionibus facile
autem eum possent eum verbo exortacionis a peccato evellere et erige-
re in virtutem· mollitis sermonibus super oleum· spiritum in eo virtutis
extinguunt Et secundum Gregorium dum laudatur peccator in desideriis
suis dum de maleficio laudes offerunt· augent que increpare de-
buerant immo pulvillos vel cervicalia sub cubitis ponunt et
peccatoribus in culpa sua laudibus molliter requiescunt Si co-
mmunicat diligit Si servatur abstinencia Immemor est inquit ie-
iunia sunt importuna capiti nimia carnis afflicio morbos parit
Sit debes tandem tendere ne rumpatur Non est virtus tua lapidis
nec metallum durius ignoras adolescencie vel lubrica iuventutis te-
meritas est si extra metas affligere naturam Etas puerilior vendi-
cat lubrica voluptatis· suavis tempestiva et feminina que anti-
cipat diem mortis Sic eos occidit lingua vipere vel ceruli quia
invenitur iniquitas pravi Cupiebat eum ledere in primo consentiens
in gloriam· abscondita in qua corona· quod breve est in perpetuum
quod mutabile est in eternum permanet eum sine fine quod cruci-
at vel quod salvat· licet alio fuscat omne quod torquet aut quod
in puncti delectat Sic Assuerus Aman qui interpretatur iniquitatis
secundum Ieronimum· vocavit ad convivium volentem de medio tollere
primam ad quam fugi vellet obnoxius· Mardocheum Notabile autem
est quod Miphiboseth· descendit in occursum regis illotis pedibus
et intonsa barba· quia plerique tales· prelatos decipiunt per exteriora
sanctitatis signa· sicut exposuimus in regula et principio regula sub-
iectis exemplis de polipodis et camelionis natura Sed prelati
dum prelati laudantur a palpoonibus et oleo venditoribus· illius
exempli recordentur de quo ex epistola Senece legimus Alexander cum
iam in India vagaretur· et gentes ne finitimis quidem satis
notas bello vastaret· in obsidione cuiusdam urbis cruenti et dum
muros et imbecillissima menia quereret· sagitta ictus· diu persistit
ire et incepta agere perseveravit Deinde cum represso sanguine sicci
vulneris dolor cresceret· et crus equo suspensum paulatim obtor-
puisset· coactus absistere Omnes inquit me iurant esse filium Iovis
sed vulnus hoc· hominem me esse clamat Idem nos faciamus pro

sua quecumque poracione adulacio infatuat. Dicam ergo vos quid dicit pro me
esse prudentem. ego autem video quod multa inutilia concupisco. notitiam
optem. Ne hoc quidem intelligo quod auctibus saciatis incessant. quis
cibo debeat esse quis modus poculi. cuius capiam adhuc ne-
scio. Nam docebo quemadmodum intelligas te non esse sapientem. Sa-
piens ille plenus est gaudio hylaris et placidus inconcussus cum
diis ex pari vivit. Nunc ipse te consule si nunquam mestus es. Nul-
la spes animum tuum futuri expectacione sollicitat si per dies noctes
quod par et equalis animi tenor erecti et placentis sibi est. per-
venisti ad humani boni summam. sed si appetis voluptates undique et
omnes scito tantum tibi ex sapiencia deesse quantum et ex gaudio. Detracti-
ones eciam patent. dum denigrant aliorum famam. Ecclesiastici verbis de
quibus pro. xxiii. Noli esse in conviviis potatorum nec in commessa-
cionibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt. quia vacantes po-
tibus et dantes symbola consumentur. Vinum autem quod est tincalium
quod hic levissime ex corpore alterius trahunt excandescunt ipse mor-
dentes admirantes et plurimum invidentes delectantur. Iam hic sangui-
nem sicut carnes. ad quem exhauriendum est lingua optima instru-
mentum. quia lingua eorum gladius est acutus qui in detraccionibus
impetu tres interficit uno ictu. detractorem et prelatum et eum
de quo sermo profertur in medium. Unde Dan. vii. Bestia similis
urse tres habebat ordines dencium in ore suo. Sunt eciam simula-
tores astutissimi quia Prover. ix. Aque furtive dulciores sunt et
panis absconditus suavior. Et ignoravit quod ibi sunt gigantes et
in profundo inferni convive eius. Habent aquas furtivas dum
celando vel dissimulando mentiuntur se alienas personas. Et dum la-
teat internus fervens ab invidia. prodit tamen externus palliatus
caritatis zelo. et cum nichil habeat internus nisi panem furfureum
inflatum. profert tamen similagineum deceptum sed ignorat prelatus
in convivio suo magnitudinem gigantum eo quod dextere et excusatam
nititur simplici mencione et mensuram. et in profundo inferni convive
eius. quia iam sunt forte positi cum suo capite quod est dyabo-
lus. Sic veniunt in vestimentis ovium. et ritus habent ad obsequium
et ritus ad nocendum tam vulpium quam leonum. Quidam enim fortiores
non homines homines. Quorum filiorum acutissimi venatores. Nulla
autem pestis est efficacior ad nocendum quam familiaris et domesti-
cus inimicus. Sicut mus in gremio serpens in sinu. ignis in sinu. Sunt
eciam nimis vanissimi quia per multas tribulaciones intratur in re-
gnum celorum. isti per multas tribulaciones procurantur infirmi. Et ita
secundum Iudam. hii sunt in epulis suis macule convivantes sine ti-
more semetipsos pascentes. Nubes sine aqua que a ventis circum-
feruntur. et sequitur. Quibus procella tenebrarum in eternum conservata est in
eternum. Tot enim sustinent clerici ut probe reperiam modum
et ordinem vivendi. quidam eorum vacantes epulis et tibiis inordinatis
et potibus comitacionibus et vigiliis vix modicum residendi ad
se inveniant spacium. ut curiam unde possint a timore dictum
que consumunt tamen insigne quam letantur. Vel a timore potest convivium
renovacio. Tales ergo convivas prelatus habeat ut ex eis tam persona
eius quam officium non vilescat. Eccl. ix. Viri iusti sint tibi convi-
ve. et in timore dei sit tibi gloriacio. et in sensu sit tibi cogitatus
dei. et omnis narracio tua in preceptis altissimi. Viri iusti non
adulatores qui enervant iusticiam in prelato. Hoc est rectitudinem
voluntatis. Et in timore dei sit tibi gloriacio. contra detractores qui
non timent deponere mentiri. Et in sensu sit tibi cogitatus dei.
contra simulatores qui sic sine sensu se gerunt ac si deus aut cogi-
tent se a deo non videri. Et omnis narracio tua in preceptis altissimi
Ut omnia fiant ad honorem dei tam verba quam facta. Sicut vanos inv.

qui se ymolant vanitati. Item de se hic platus ad ministros et officiales

Doceamus secundo de ministris et officialibus. Sicut scribitur prov. xv.
principibus et platis minister intelligens est acceptus. Et sic in-
telligenciam dicit oculus mentis. Minister ille ydoneus dicitur qui
a prelato assequitur benivolenciam. Dominus suo custodit diligenciam
hoc est exhibentem fidelem et diligentem custodiam sibi. Scilicet ut
a deo recipiant gloriam. De benivolencia ij ad cor. vj. In omnibus exhibeamus
nosmetipsos sicut dei ministros in multa paciencia. Et similiter inmediate. Ne-
mini dantes ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum. De dilige-
ncia et fidelitate secundo ad cor. iiij. Sic nos existimet homo ut ministros
xpi et dispensatores ministeriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores
ut fidelis quis inveniatur. Dispensatores dicit non dissipatores sicut vil-
licus iniquitatis luce xvj. Et ij ad thy. iiij. Marcum assume et ecum
mecum. Utilis in ministerium. Hic enim marcus est cum quo
qui cum petro et paulo multo tempore mansit. aliquando apud petrum maneb.
aliquando apud paulum. Qui dictus est iohannes act. xiij et xv. Sed paulus
quia in principio predicacionis elegit non negligebat. Ideo marcum quem
fidelem ministrum sciebat vocabat. De gracia in prelati ij thy iiij. Ministerium
tuum imple. Sobrius esto. Et in ps. Benedicite dominum omnes virtutes eius. Ministri
eius qui facitis voluntatem eius. Et ephe. iij. Effectus sum ego minister
evangelij secundum donum gracie dei. De fide in futurum Joh. xij. Ubi ego
sum. Illic et minister meus erit. Ve eo ministris platorum quibus ...
dant pauperibus calumpniam. Dico thezaurizant cum infamia pecuniam
nacionis. Similes calumpnia luce xix. Cum vidissent ministri ihesum. Cla-
mabant crucifige crucifige eum. Sicut enim imponebat xpo flagicium
que duce satisfaciebant ad supplicium. Sic ministeriales isti pauperem
primo tractant causam eius cum maliciose produnt et eundem in-
dampnant. Apud quos locum invenit ... natum munerum est.
... Esto consenciens adversario tuo cito
dum es in via. Ne forte tradat te adversarius iudici et iudex tradat te
ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi. Non exies inde donec
reddas novissimum quadrantem. Hoc est si habes causam cum adversario
qui te citavit. Cito satisfacias cum eo. Ne vadas ad officialem iudicem.
Et ab eo ad ministrum eius sigillatorem et in carcerem mittaris. Id est
aris per excommunicacionem aut ligeris per admonicionem nec absolveris donec
quinque pecierit ad unguem reddideris. De tercio infamie velpe
[illegible] Ysa. xliij. pro eo quod ministrauit illis in conspectu idolorum suorum
et facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis. Ideo levavi
manum meam super eos dicit dominus et portabunt iniquitatem suam. Frequenter
enim culpa et infamia ministrorum redundat in platum. Quasi Jebu-
sei prelato maiores poenam exhibent ... quia Eccl. x. Secundum iudicem
populi sic et ministri eius. Sed in hoc deterius cedit miseris ministris
ministralibus quia diviciarum quas extrahunt domus influunt et non ipsis
[illegible] ... sibi retinent et acquirunt. Similes colatorijs que pu-
lcritatis affluenciam plena remanent inmundicijs. Sic vos et vobis
vellera fertis oves. Sic vos non vobis fertis aratra boves. Sic
vos non vobis mellificatis apes. Sic vos non vobis accumulatis
opes. De hijs prover. xxix. Cum impij sumpserint principatum gemet
populus. Et infra. Princeps qui libenter audit verba mendacij habet
omnes ministros impios. De pena quarta ij cor. xj. Ministri dyaboli
transfigurantur velut ministri iusticie. Quorum finis erit secundum opera ipsorum.
Sicut enim post bonum opus sequitur. In fine operis quidam fructus
ex consciencie leticia. Sic ex malis operibus semper in fine operis habet
amara consciencia. Unde scriptum est ... quia vendunt honorem domini
sui sicut iudas corpus xpi ... dampnacionis sue ... Exterminus
qui accesserit ad ministrandum morietur. Exterminium sunt a pietate alieni.

qui non sunt de filiis Israel vel de levitis quia nec sunt conformes angelis
inter viros electos. Ideo impleant prelati in suis officialibus quod scribitur
i ad Thy iii probentur primum et sic ministrent. In illud tamen habetis
domus enim eorum debent esse prelatorum clericorum et domus clericorum la-
icorum. Ne dicatur illud propter multos ministrales quos paciuntur pontifices
ad Gal ii Numquid Christus peccati minister est Absit. Christus in pontifice
conspiratus et vultus. Vos igitur ministeriales convenio qui conquadre-
[illegible] aliena quibus michi [illegible] nichil facti est in vos illa si
de posito nodo pudet. tota [illegible] satira [illegible] venite
nichil [illegible] hoc tamen [illegible] puta quod iam
sufficit alio. Primo [illegible] loco quo tu [illegible] eiusdem
[illegible] ventorum [illegible] officiorum fructus amicicie magne [illegible]
imputat hunc rex. et [illegible] tempore imputat. hoc est ille [illegible]
[illegible] qui secundum sunt domus tam paucis bonis qui sunt [illegible] pau-
cis [illegible] voluptati nullis amori omnibus visu bibendi am-
[illegible] deflendo [illegible] parit ore [illegible] terciam [illegible]
unum loquilos venenum **Quomodo se debet habere prelatus ad consanguineos
carnales. ubi quadruplex periculum**

Dicamus ergo de consanguineis carnalibus in quibus prelati de-
linquunt qui edificant Syon in sanguinibus. Licet dicatur
Gen. xvii. Circumcisus eius caro propter circumcisa non fuerit
delebitur anima illa de populo suo. hoc autem nullum arguit in pre-
latis quod caro tamen non est circumcisa. sed parentibus carnalibus conferunt beneficia
ecclesiastica. Similes enim sunt Abimelech primo quia creati sunt
forte carnaliter et ideo creavit eciam alios similiter. Iudicum ix. Con-
siderate quod os vestrum et caro vestra sum. propter hoc enim dedit prelatus [illegible]
[illegible] sive glorie titulum. Julius contra [illegible] Sumpserit [illegible]
[illegible] domestici periculum. scandalizat populum. De titulo glorie dicitur
Ysa. xvii. In die illa attenuabitur gloria Iacob. et pinguedo carnis
eius marcescent. quia cognati carnales impinguati beneficiis non
subsistent. Titulus erat glorie quando surgebat Nathan [illegible]
acceptus separatus a carne. Eccli xlvii. Primum vero conpenso. cum tales promo-
ventur in quibus viget impotencia propter etatem et infirmitatem. Eccli
xxxvii. Spiritus promptus est. caro autem infirma. quia cum pueri sint
non possunt sustinere onera negocia vel facere sua officia. Vnde propter
officium ponunt vicarium et sic per collapsis fortibus. [illegible]
in collapsis fragilibus. In quibus viget ignorancia propter
teneritatem quia Ioh. iii. Quod natum est ex carne caro est. quod
natum est ex spiritu spiritus est. Confert visus sensum ad modum carnis caro
[illegible] est sed lambendo formatur. Sic prelatus [illegible] nepotu-
lum ignorantem donec vita carnalis eidem [illegible]. ut qualis
pater talis filius habeatur. Sed viri spirituales querunt et [illegible]
[illegible] viros sapientes et sibi conformes. et ibi Ro. viii. Qui
secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt. qui vero secundum spiritum que
sunt spiritus senciunt. Michi enim sicut de [illegible] qui indignos
promovent vel carnis affectione vel precio. Refert Petrus Damiani
de [illegible] pape depositum Ballis quendam episcopum symoniacum quia
[illegible] expalte nominabat patrem et filium. sed melius potuit no-
minare [illegible] et [illegible] ut qui exclusus erat ab anima
[illegible] a lingua. In quibus viget cupiditas propter voluptatem Gal.
v. Opera carnis sunt fornicacio inmundicia ebrietas [illegible]
et hiis similia. Hec enim habundant hodie in membris [illegible]
[illegible] quia non habuerunt quidam prelati in die ortus sui precisum um-
bilicum. licet dicatur Ezechielis xlviii. Omnis alienigena incircum-
cisus carne non ingredietur sanctuarium meum. licet hoc hodie damp-
nabiliter usurpetur. Legimus enim in monasterio quod [illegible] dicitur
quod beatus Gregorius intra urbis [Romane] menia condidit. cum ibi esset [illegible]

cripta beati gregorii iuxta fontem suspendissem ubi ipse bibebat et lapi-
deum cubile ubi tempore estiuo quiescebat. accessit ad criptam tamquam
pregnans vel ut estuans biberet vel ut ab eo loco pertransiret. sed nec
dum usque ad aquas pertingens mox ut lectulo appropinquauit mori-
ens corruit. Quanto ergo debent timere dei iudicium qui velut canes
inmundissimi ingrediuntur sanctuarium et ministrant ad sacrarium. Si deus
ita puniuit actiones brutorum animalium. Occurrit de benedicto papa ne-
pote alterius benedicti et tercio post eum presidente papa Iohanne inter-
posito. de quo scilicet benedicto nepote recitat petrus damiani quod visus
est post mortem iuxta molendinum in specie monstri quod habebat au-
res et caudam asini et reliquum corporis ursinum. et dixit cuidam
eum appetenti. Quia bestialiter vixi, bestie speciem post vitam pre-
ferre merui. Ego inquit fui benedictus solo nomine non papa, et
usque ad diem iudicii per deuia et loca fetida et sulphurea
et incendiis conflagrata pertrahor donec post iudicium et sic in corpore
et anima dampnabor. Vere cuncto [illegible] quia a primordio usque ad finem
vite sue conuersatus fuit in ceno luxurie. visus est ab angelis in-
specie et in caudam asini terminare. Cuius enim est animal luxuriosi-
us. Et de luxuriosis dicitur in [illegible]. Carnes asinorum carnes eorum.
Vnde pro certo nebula [illegible] tenebat speciem vitam in omnibus docto-
res duxisse carnalem. Nam ut supra dictum est. et sicut a phisicis tra-
ditur vrsa cum parit. frustum carnis effundit. mox ut effusum est
crebrius lingendo et lambendo componit et ad sui similitudi-
nem lingua formante perducit. Cum ergo luxuriose et carnaliter
vixit. in asini similitudine et vrsi figuram comparuit. In ecclesia-
stico. Vnde iniquitas per iniquitatem Ecclesiastici xvii. Quam nequius quam
quod excogitauit caro et sanguis. Hii sunt dilapidatores ecclesie
qui parentibus nomina [illegible] et iura uendunt dignitatis
ecclesiastice. De quibus duo exempla ponamus. Vnum de benedicto
cuius nepos predictus benedictus fuit. Hunc episcopus capuanus vidit
post mortem equo nigro quasi corporaliter residentem. Cui
illum cepit iter carpere terruit. heu inquit nonne tu es papa
benedictus qui defunctus liquide nouimus. Ipse inquit infelix
ego sum. At ille Quomodo tibi est pater. Grauibus tormentis affli-
ctor. spe tamen si adiutorium prebeatur de mea liberatione non priuor.
Sed pergo quesso ad fratrem meum Iohannem qui nunc apostolicam obti-
net sedem. et quod mea funditus cognatione deuincat ut illam po-
tissimum summam hic in tali terra recondit in pauperes pro mea
salute distribuat. sic quod me redimendum esse confido quod tamen de-
uenerit hoc misericordie diuina cognoscat. Nam cetera que pro me
sunt indigentibus tradita nichil michi penitus profuerunt. quod
de rapinis et iniusticiis acquisita sunt. Hiis ergo auditis episcopus ro-
mam impiger adiit Iohanni pape defuncti fratris verba narrauit
episcopalis mox sarcinae pondus abiecit monachatum induit
et modo salutem sibi ex aliena calamitate prouidit. Aliud ex-
emplum romine ecclesie scriptum ut prius a petro damiano dicit quod
in sabinense partibus possessionem apostolica sedes habebat unde tam
balsami redditum per annos singulos capiebat quod indesinente
fomite sufficiat lampadi que vere ante altare beati petri apo-
stolorum principis rutilabat appensa. quam possessionem accepit ecclesie
pape distraxit. tamen quod ardoris illic recipe solebat amisit.
Aliquando post cum idem papa predicto sanctuario altari quasi deuotus
assistet et oraret. ecce quidam [illegible] et grandeuus senex in
tunica eius facie barbirasum videbatur. elato brachio colaphum
sibi vehementer incussit et ait. Tu extinxisti lucernam meam ante
me. et ego extinguo lucernam tuam ante deum. mox quod disparuit
ille vero protinus corruit. et paulopost clausit extremum. dicit in

incitur corripi qui illi se prebet adiutorem qui celi rex quasi primus pastor obti-
net principatum De scrupulo conscientie Judith xv Dabit dominus ignem et ver-
mes in carnes eorum propter carnales cum parentes quos promovent indebite
sustinet ignem et vermes hoc est ardorem conscientie et corrosionem conscientie Est autem
scrupulus conscientie in eis propter quatuor Primo propter excecationem quia secundum philosophum pluit
super eos sicut pulverem carnes quia sicut pulvis excecat oculum qui tamen
minime videtur ita per consanguinitatem carnis excecantur prelati circa consanguineos
et nepotes unde vix etiam plus videt de oculo quam de talibus propter
affectionem Levitici xvii Sanguinem vestre carnis non comedetis quia anima
carnis in sanguine est Tota enim affectio prelatorum carnalium in nepotibus
suus est unde quia deus abstulit eis naturales filios dyabolus inse-
ruit eis carnis nepotulos propter successionem Eccli xiiii Sicut folium fructi-
ficans in arbore viridi alia generantur et alia deiciuntur Sic generatio carnis et
sanguinis alia finitur et alia nascitur In quo magna confusio prelatis quod
dum nepotulos suos promovent retinet etiam suum multociens peius mor-
tem propter periculum successionis sed dominus principatum ecclesie dedit petro quem
noluit dare Johanni qui erat cognatus eius secundum carnem propter divinam
offensionem Deuteronomii xxxii Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius
meus devorabit carnes quia contra sanguinarios et carnales dominus in
iudicio suas intendit sagittas De periculo domestico Ecclesiastici
xxxiii Ne dederis os tuum ut pereat fratri tuo et nepoti tuo quia tu nepotibus
indiguis quod sunt beneficia ecclesiastica sunt eis multorum peccatorum occasio
et causa Et est primum periculum quod fragilem materiam ponunt in fundamento edi-
ficii Job xxxiii Tabescet caro eius et ossa que tecta fuerant nuda-
buntur Tabescit caro sicut carnales sunt quasi ossa id est viri spirituales et
fortes qui prius erant tecti latentes in contemplatione deficientibus me-
ritis fragilibus exponuntur in actione et labore Et xxxiiii Deficiet
omnis caro simul et homo in cinerem redigetur Deficiunt enim circa ardua
sicut caro et cinis fragilis materia Secundum periculum quia ponunt eos quod
portari nesciunt in primo eorum vel pondus est plus Jeremias xvii
Maledictus qui ponit carnem brachium suum privant enim nepotibus
prelatures quos ineptos sicut primum est Totus pondus prelatorum
ipsum est in sanguine unde libenter bellant contra principes hoc est brachium
extensum ii Paralipomenon xxxii Tertium periculum est signum suspendii Sicut enim
elevantur quasi suspenduntur Danielis iiii Videbam et ecce in medio terre
et altitudo eius nimia Et statim folia eius pulcherrima et fructus
eius nimius et esca universorum in ea subter eam habitabant animalia
et bestie et in ramis eius conversabantur volucres celi et ex ea vescebatur
omnis caro hii sunt prelati qui dicuntur carnales primo et spirituales sub-
limare quia in ramis habitabant volucres et sub arbore animalia sua
et bestie Animalia que ventri serviunt sunt animales vocantur quasi
bestie que serviunt ungue et dente sunt spirituales vocantur ..... inquietudine
volucres celi sunt spirituales vocantur super Distant ergo prelati indisci-
plinatos et carnales primo bonos attollere et honorare hoc est genus
nostri quod videmus ursos et leones et homines bestiales in ramis
et summis et volatilia pennata contra omnem conditionem et institutam
creatoris esse in imis Ps Vidi impium exaltatum et elevatum sicut ce-
dros libani Item bestialia corda in sublime attollitur et velut in
aere suspenditur Si enim eos diligitis cur non parcitis Nam et eos
in aere suspenditis et ruinam eis paratis dum ad precipitium disponitis
Ezechielis xliiii Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel eo quod
inducitis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne ut sint
in sanctuario meo Quartum periculum spiritualis naufragium unde sicut pharao
parvulos faciebat in flumine proici sic in flumine deliciarum et diviti-
arum proiciunt eos qui cito sunt nati et delicias seminant in eis et
peccata que fructificant in supplicia Gal vi Qui seminat in carne de
carne et metet corruptionem Job xxxiii Consumitur caro eius a

simplices. Ideo Eccl. xi. Amove malitiam a carne tua. De scandalo
populi Jere. li. Caro mea super Babilonem dicit habitatio Syon et sanguis
meus super habitatores Chaldee. Hec est enim confusio ecclesie ut caro et
sanguis ita promovetur. Unde plures scandalizantur. Licet apostolus Ro.
xiiii dicat Bonum est non manducare carnem nec bibere vinum in quo
frater tuus offenditur aut scandalizatur aut infirmatur. Licet autem sint
honesti parentes et teneamur eos diligere tamen prout possumus debemus
scandalum evitare. Sed dicit Eph. v. Nemo umquam carnem suam odio
habuit sed nutrit et fovet eam. Ursa et leena diligunt fetus suos
et etiam alienos si eis impenderint beneficium nutriture. Sed et lamie
mamas nudaverunt iuxta prophetam lactaverunt catulos suos. Homo
autem efferate adeo inhumanus erit ut quem debuit negligat, abiciat
quem nutrivit. Johannes evangelista licet esset consanguineus domini
tamen pre ceteris a domino est dilectus. Alterum filium Zebedei et alium Jaco
bum minorem et Joseph iustum et Symonem et Judam licet con
sanguinitatis a Christi consortio non dimisit. Ideo ex omni facultate
forcius est quod ex natura procedit quam quod accidit extrinsecus. Unde
sincerior esse debet erga nos nepotum affectio quia nature magis
obsequitur quam illa que sequitur ex fortuna. Unde et secundum Aristotelem
omne quod naturale est tale magis est tale eo quod non
naturale tale. Et in iure civili pactum stipulationem tollit. Pactum
enim est vinculum nature, stipulatio vero civilis obligatio. Unde vere
civile ius naturale corrumpere non potest, tum ius civile et naturale numquam tollit.
Et in iure divino etiam invenitur si quis suorum et maxime domesticorum
curam non habet fidem negavit. Et sic adulatione seductoria quidam
allegant legem nature necessitatem sanguinis beneficium nutriture.
Sed sicut Prov. iii dicitur Stultum est vas iniquitatis sinceritatis et
frustra iacitur rethe ante oculos pennatorum. Non dicimus abolendum
dilectionis affectum sed temeritatis affectum et opus quamvis bonum et
licitum propter scandalum dimittendum. I ad Cor. viii Si esca scandali
zat fratrem meum non manducabo carnes in eternum. Si enim cognatus
honestus est et prudens, in prudentem diligimus naturam et in consa
nguineo honestatem et nitimur scandalum vitemus in proximo. Pru
dentem nostre conscientie nos[...]mus et gratia sui sanguinis quem fudit pro
ecclesia fidem Christo ut tamquam suo pacta sunt sanguine que non preciunt
ex successione nature vel parentum acquisitione nec in carnis [illegible]
dispensemus sed in spiritus libertate sicut ut alia est caro hominum sicut
apostolus I ad Cor. xv alia iumentorum. Unde in beneficia ecclesiastica con
sanguineis nostris damus ii ad Cor. x Arbitrantur quidam nos tamquam
secundum carnem ambulemus. Scandalizantur quo videntes scienciorum meliorum
parentorum iniuriam spiritualium virorum penuriam et nepotum coherentium
habundantiam tam in bonis temporalibus quam in beneficiis ecclesiasticis ...
frente Sanctorum medela si renovetur ad mentem occurrit. Eccli. xlv
de Moyse cum mediator est in credulitate in fide et lenitate ipsius
sanctum fecit illum et elegit eum de omni carne. Numeri qui dixit Domino Num.
xxvii Provideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui sit
super multitudinem hanc. Ecce Moyses amicus dei cui facie ad faciem
locutus est dominus potuit successores principatus filios suos facere et
potuit eis principatum relinquere dignitatem, sed extraneum de alia tribu
eligitur Josue ut sciremus principatum in prelatos non sanguini sed vite
merito concedendum. Unde Melchisedech sacerdos dei summi sine ge
nealogia sine patre sine matre introducitur, ut in Christo sacerdote
qui sine patre fuit in terris sine matre in celis carnalis affe
ctio deseratur. Unde Luce vult Spiritus carnalem et ossa non habet et
vir spiritualis carnis et sanguinis officium non exercet. Unde qui Christi sunt
carnem suam crucifixerunt Gal. v. Cuma spirituales patres et cognatos
ad primam adduxerunt quos carnales nunc tam a religione quam a

penitencia reddit et auertit. qui ex sanguinibus et ex voluntate carnis
non ex deo nati sunt. Patronorum etiam dolemus iniuriam. qui do-
tauerunt ecclesiam ditando etc. ut multiplicatis intercessoribus plurimorum
iuuarentur stacionibus ut possent illud dicere Caro mea requiescet
in spe. Vnde et quidam eorum in vltima voluntate expresse statuerunt ta-
men eorum nomen que videmus diminui per incuriam platorum qui dant
plura histrionibus et plura nepotibus quam possunt conferri. Et est ecclesiastici xliiij
In carne Abrahe fecit stare testamentum. Ipsi in carne sua euacuant
testamentum et voluntatem vltimam patronorum. Qui ponunt dare morti-
cinia seruorum tuorum bestiis terre. Dant enim scurribus et cupidis temporalia
que reliquerunt morientes in suis testamentis ad conseruandum ecclesias
virorum etiam spiritualium magna est penuria quia sunt a platis multi-
mediam sustinet et gemitus secundum illud ps. A voce gemitus mei adhe-
sit os meum carni mee. Vertunt enim ad fletum et planctum sed carnis
in platorum nepotibus gaudium et leticia. comedere carnes et bibe vinum
Et ideo Ie. xii. Desolata est omnis terra Non est pax vniuerse carni
Quia quo qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spi-
ritum Gal. iiii. Ita et nunc. Nam sicut Ismahel persequebatur Ysaac
Gen. xxi. sic carnales persequuntur hodie spirituales et nisi breuiati essent
dies non fieret salua omnis caro sed propter electos breuiabuntur dies
Mt. xxiiij. Et si diu viuerent quidam plati penitus defficerent ec-
clesie. quia nullos nisi consanguineos eligunt omnibus tempore viam p-
ligis proueniunt de habundancia temporalium in ipsis nepotibus qui sunt
filii carnis et sanguinis Iacobi v. Diuicie vestre putrefacte sunt ve-
stimenta vestra a tineis comesta sunt aurum et argentum vestrum erugi-
nauit et erugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit car-
nes vestras sicut ignis. Ysaie. cum ignis concupiscencie maxime viget
in eis qui vix aliquid faciunt nisi ex intuitu mercedis temporalis. Similes
enim sunt piscibus qui currunt post panem proiectum in aquam et
ipsi ardentissime ad illas currunt horas in quibus sperant habe-
re pecuniam. similes aquile vel congregantur ad olfactum cadaueris. Ha-
bent etiam sibi ita quod vix potest in capitulis propter eos bonum aliquid
ordinari. Iob xli. Membra carnium eius coherencia sibi. Vnde
cum contra bonos vehementer preualent quia in malo se concordant
tenent malos autem platos et non bonos volumus hic intelligi non
bonos in quibus impletur illud Mt xvi Beatus es Symon Bariona
quia caro et sanguis non reuelauit tibi **Qualiter se debet habere
platus ad religiosos et claustrales**

Declarandi quod platorum maiorum excessus quos exercent ad clau-
strales et eorum conuentus primo patent eorum impediunt propter immode-
ratas procurationes quare io. sponsus in dextris conueniebat ad
lectum laudes hic sunt regulares omnia propter ipsum dimittentes
et in vnum conuenientes. Sed sicut castrum sit contra castrum quod debet
capi ita conuentus dyaboli frequenter inuadit conuentum xpi per principes
qui conuenerunt in vnum aduersus dominum et aduersus xpm eius. procuraciones
enim habent ex ratione visitationis considerata facultatum quantitate
vel qualitate que est in ecclesiis debet si modum excedat superior in exi-
gendo per iudicem absistere denegando. Sed tamen procurationes fiant propter curam
bonos et ex eorum visitationibus parum bonum videmus emergere. Sed
burgis emergere nescio qua causa cum nulla sit vtilitas ut sic pre-
dictos audeant aggrauare propter quod in ps. Non congregabo con-
uenticula eorum de sanguinibus. Sed frequenter malum quod erat ante
sopitum cum ad visitandos conuentus conueniunt habet frequentissime
suscitatum Gen xi. Conuenerunt ut edificarent ciuitatem et
cessauerunt. Ducunt familiam infinitam. expetunt mensam
ferculis oneratam et conuenientibus eis ad manducandum sunt diui-
si ad eorum xi. domum in turbacione dimittunt et nichil corrigunt

et in deteriori statu remanet domus. Ex. viii. Convenite et ingredi-
amur civitatem et sileamus. Octavum milites et scutiferi de vi-
nis locis. Ezech. xxxix. Dic omni volucri et universis avibus et
cunctis bestiis terre. Convenite et properate et concurrite undique ad victi-
mam meam quam ego immolo vobis. Non servatur forma canonica
nec eisdem resistitur impedientibus illis que fiunt vi vel metus causa.
Conveniunt enim regulares cum compulsoria ablatam inquietabilita-
et sit eis convenientibus in unum. Iam non est cena dominicam manduca-
tare sed convenientibus eis in conventibus. videmus et audimus scissu-
ras esse. preter hoc enim ad conventus venire debent ut bonos
exigerent et malos mitius castigarent. cum x. Exhonorant deum
conventus malos et deserunt eos usque in finem. Sedes duas sin-
ponere deservivit. et sede fuit mitius pro eis. Sed incipiunt ingu-
lionas exactiones a singulis pupillis. Conveniunt quidam prelati contra
religiosos ad extorquendas angarias et pangarias. Extorquendas
exactiones. Iosue xi. Convenerunt omnes reges in unum ad agnos
mas ut pugnarent contra Israel. i. claustrales et claustrales in
conventibus suis convenerunt ut pugnent pro ipsis et aliis pro omnibus
Machabeorum iii. Congregatus est conventus ut essent parati in prelio
et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Sed hoc
deterius. cum nil debeant episcopi ab ecclesiis exigere nisi consueta et
cum ea non permittunt eis immunitatem in rebus. sed imponunt ab
extraordinaria munera et sine necessitate et utilitate et ingressu
romano pontifice impetrant contra eos certas pensiones vel portiones
privilegia ut videantur convenisse non in cetu distractione sed extirpa-
tione. Machabeorum iii. Ecce nationes convenerunt adversus nos ut nos
disperdant. Et sic fieri solent prelatorum receptiones. Fallunt enim recipi-
entes consanguineos in omni iure vacuo. deguntur. repellantur pau-
peres meliores et sic persone accipiuntur. sicut enim Iacobi ii. dicitur
Si introierit in conventu vestro vir anulum aureum habens et ve-
stem candidam. Introierit autem et pauper in sordido habitu. et in-
tendatis in eum qui indutus est veste preclara et dicatis ei. Tu se-
de hic et bene. pauperi autem. Tu autem sta illic. aut sede sub scabello
pedum meorum. Nomine inditur apud vestrucipes et facti estis iu-
dices cogitationum iniquarum. Sed totius tamen corpus debet esse
ut in bonis personis disciplinent religionem ad Christi honorem ut
in eis impleatur quod dicitur. Protexisti me a conventu malignantium
et a multitudine operantium iniquitatem. Quarto impediunt corre-
ctiones. Nam possunt quidem esse dei pessimas quibus bona inva-
debunt nostris. Christus itaque cum centurione clamabat sed claustra-
les domum regularis suas frangi et pedibus conculcari. Nam qui re-
gularem in se fecerit habitum. secularem in fidem abiciunt. In pa-
trem armati mortali volunt militem confodiunt per obedientiam
inobedientes vivunt. nec prelatis suis venerationibus credunt. nec corri-
pientibus volunt acquiescere. nec corrigentibus credere. nec precipientibus
obedire. Huius nequitie sue velamentum et excusationis pretextum
eam auctoritatem episcopi sui. qui contra sacrum quod professi sunt
disciplinam. armat eos et animat ne obedientiam et reverentiam
abbati suo exhibeant. quod eis inter prima sine questione auspicia
coram deo et sanctis reliquiis eius tam celestis reipublice mili-
ti milites promiserunt. Licet enim quidam religiosi incidunt desi-
tili nequiter post factam professionem vel post appellationem violenter
eiciatur. aut iniuste vexatur. propter causa eius coram episcopo per
titulum suam emicetur. In quibus usque totius dissolutionis
formas et dissensionis materiam continetur. Quoniam enim aliquis
religiosorum offenderit. unde disciplinis regularibus debet sub-
iacere. statim ad comprehensionem correctionis devitans. ad appellationis
diffugium convolat dicens se iniuste vexari. seque violenter eici. etiam si

culpa talis fuerit pro qua arcendus sit ne contagione pestifera ceteros
perdat interim postulabit iudicem ordinarium constabit excusationes
prouincia requirit et que secretius in capitulo corrigi debuerint
in consistorio publice ponunt. Attendent alii ad consimiles iudiciorum
strepitus et impunitatis delicti incentiuum patet delinquendi. Comunia
sunt ista iuris canonici que si obseruata fuerint dissoluetur reli-
gio turbabitur ordo et confusis omnibus que subesse debuerant preesse
incipient ut cauda in caput et caput conuertitur in caudam. Et
sicut dicitur Extra xix. Conuentus forenses agentur et statuentur
consules et se admonitum accusabunt quod est contra illud in Math.
xviii. Ne liceat sacerdotibus inuitum facere ad aut contradicere aut
sine sermone in regione conuocare conuentum liceat ergo prelato culpas
regularium corrigere et officiales suos quando viderit expedire ponere remo-
uere instituere amouere. Quomodo prelatus debet se habere ad ea que sunt
super se que sunt quatuor oculus diuine sapientie gladius diuine po-
tentie anulus gratie pondus eterne. Per oculum diuine sapientie vigilet
pro diligentia quo ad quatuor attendendo malas bestias amouendo her-
bas noxias saluando oues saucias et reducendo deuias. In
hoc capitulo. Quomodo ad ea que supra se

Deinceps de vita prelati quomodo habere se debeat in se quomodo ad
ea que sibi subsunt quomodo ad ea que circa se. Quarto sequitur quomodo
ad ea que supra se sunt quia super eum est oculus diuine sapientie
gladius diuine potentie anulus gratie pondus eterne. Ocu-
lus sapientie monet ut vigilet pro diligentia. Oculus enim vigil et
inspicit omnes nostros considerat actus. Ier. i° Virgam vigilantem
ego video. Ergo prelatus vigilet et nichil negligat quod sit
ad salutem animarum quia Luce ii° Pastores erant in regione ea-
dem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum.
Et si episcopus vere speculator sicut dicitur debet enim nichil quam in
specula positus est pro ea diligenter attendere et postquam attenderit
sermone si potuerit et actu corrigere et si non potuerit secundum canonum
scelera operatiorum declinare quia si te non audierit dic ecclesie. Si
ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Math. xviii.
Vigilet ergo prelatus ut arceat malas bestias id est demonum insidias
contra aduersus. Bestie vigilant ut oues diripiant et dispergant pa-
stores vero dormitant. Iere. v. Optimates simul confregerunt iugum
ruperunt vincula ideo percussit eos leo de silua lupus ad vesperam
vastauit eos pardus vigilans super ciuitates eorum. Confregit iugum
caritatis ecclesie rumpunt vincula obedientie leo de silua consurgit
lupus ad vesperam seuit pardus vigilans insidiatur. Leo est fortior
lupus callidior pardus castinior quia per seuitiam astutiam lasci-
uiam perplus diabolo perimente perit. Dormitant enim pastores
cum rex assur. I Pet. v. Fratres sobrii estote et vigilate quia aduer-
sarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem
deuoret. Gallum enim etiam tenuit qui erectus in tecti culmine stare
consueuit primo tenuit quando carnalia corda scrutatur ut bona
tollat mala mentibus inspirat iniusta cumulet cumulata perficiat per-
uersos in iniquitatibus ad penam socios acquirat. Ut amoueat herbas
noxias id est carnis delicias. Glo. xxxviii. Quomodo tenet gallus et con-
gregatur in tectulo stimulo bonos agitat et curat in operibus cor-
porum. Et narratur eius in filiis tamquam cor suum dabit ad consumandos suos
et vigilia eius in pagina vacuata. Sic omnis faber et archi-
tectus qui noctem tamquam diem transigit. Et prelatus tenens cura
cum qui curam animarum accepit. Quomodo prelatus in tectulo in dignitate qua
accepit si malos corripuerit stimulo bonos agitat deo fortes
et pigros ad penitentiam excitat. Et curat in operibus corporum pro diligentia
consideratione operum subditorum. Et narratur eius in filiis timore domini

proponit eis exempla sanctorum. Vigilat ad reprimandos stultos ad
eradicandos motus pravos et delicias carnis, sagittas vanitas pri-
vitiabilibus bonis, sicut vigilant artifices mechanici ad perfectionem
operis. Unde scribitur: Vigilia sua perficit opus. Sic faber ferrarius
sedens super incudem et considerans opus ferri. Et scribitur: Vigi-
lia sua mundabit fornacem, quia extirpat delicias que inflamat.
Vomitem ut sanet oves saucias, i. corroboret infirmas continuas.
Apoc. iii. Esto vigilans et confirma cetera que peritura erant. Confir-
mia in bono non in peccato. Unde propter pastores dici volumus nec
tam esse contendimus officii nostri vitiumque laborem appetimus dignitatem
et mundorum pastorum ferias a grege dilacerando non abigimus et quod eis
remanserit non consumimus. Quod pertinet dimittere potentes non solum
non arguimus sed etiam veneramur, ne nobis aut munera sollicita offen-
si non dirigant, aut officia desiderata subducant. Reducat demas oves
et animas erroneas in fide aut dubias. I ad Cor. xvi. Vigilate, state
in fide, viriliter agite. Propter hoc precepit Dominus ianitori ut vigilet ne
fur ... veniret. Nocte enim media vastator angelus percussit egiptiorum
primogenita, fides aut primogenita est inter virtutes. Et eam debet
custodire ut vadat. Certo constituit ... Ideo boni prelati habere, xiii.
pervigilant quasi rationem pro animabus reddituri. Nam si rector na-
vis non vigilaret in periculo timendum esset de naufragio. Prover. xxiii.
Eris sicut dormiens in medio mari et sicut sopitus gubernator
amisso clavo. Essent etiam castra posita in periculis si speculatores non
vigilarent in custodibus. Idem Ma. xxiiii. Vigilate quia nescitis
diem neque horam. Et si sciret paterfamilias qua hora fur veniret
vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Sicut reges autem
stravimus, quia si fuerint diligentes in subditorum vigilia, coro-
nabuntur in gloria sempiterna. Luce xii. Beati servi illi quos cum
venerit dominus invenerit vigilantes. Capitulum de gladio humane potestatis
militet per constantiam quatuor modis.

Decimum secundo de gladio humane potentie. Iste monet quod
prelatus militet per constantiam contra tyrannos vel aliquos su-
periores inquietantes ecclesiam. Unde sicut Iohannis xix. mili-
tes Christum crucifixerunt, quia vestimenta ipsius acceperunt. Sic
hodie ecclesias spoliant et personas ecclesiasticas novis crucifixionibus
inquietant. Contra quos persona ecclesiastica sumit arma spiritualia
non carnalia. II ad Cor. x. Arma militie nostre non carnalia sed
spiritualia. Et licet plerique mox ut eis infertur vis vel iniuria ad indi-
cenda bella statim, ... armatorum cuneos instruunt et quod
... precibus ... prohibent. Dominum sacerdotibus attemptant, cum tamen
nichil christiane legi magis videatur esse contrarium quam reddere lesionem.
Et ubi est illud: Si tulerit tibi tunicam, da ei et pallium. Nisi forte
doceat prelatus in aliis quod non expleat in seipso, quod est impium quia
qui solverit unum de mandatis minimis et docuerit sic homines,
minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit, magnus
vocabitur in regno celorum. Nam Christus deus cum secundum apostolum in car-
ne ambulantes non secundum carnem militamus, cuncta mundi fuerit
obstacula non per districti examinis ultionem sed per invicte ...
... parte in maiestatem. Ista docet mundi rabiem potius ...
... qui arma corripere vel ledentem lesionibus undere
... tamen ut regnum et sacerdotium ... distinguantur offi-
cia, ut rex utatur armis secularis et accingatur, sacerdos gladio spiritu-
ali. Hoc autem fit quadrupliciter. Exhortatione ii Tim. ii. Sicut
bonus miles Christi labora. Cum suis exhortationibus regnum tuetur
et patriam ab inimicis. Unde in Luca: milites Christi Iohannes ...

tulares exhortatus est eos dicens eis Neminem concutiatis nec calumpni-
am faciatis et contenti estote stipendiis vestris Ad exhortaciones istas
pertinent nunc de pena gehenne prout recitat petrus damianus de
comite illo qui dampnatus est quia tenebat possessionem ecclesie dicens
in hec verba In theutonicis partibus Comes quidam dives ac potens
sed quod in illo hominum ordine prodigium est reperire bone opinionis et in-
nocentis vite prout humanum erat de eius conversacione iudicium ante de-
cennium fere defunctus est post cuius obitum quidam religiosus per spiritum
ad inferna descendit et prefatum comitem in supremo gradu cuiusdam
scale positum vidit Aiebat namque quia scala illa inter stridentes et
crepitantes ultricis incendii flammas videbatur erecta atque ad su-
scipiendos omnes qui ex eodem comitatu in genealogia descenderent
constituta Erat autem teterrimum chaos et immane baratrum infinite patens
atque in profunda dimersum unde scala producta surgebat Hoc igitur
ordine succedencium sibimet series texebatur ut cum quis recens novus
accederet supremum interim scale gradum teneret Is autem qui illic repertus
erat alii quidem omnes ad proximum sibi gradum in yma descenderent Cumque
alii atque alii ex eodem genere homines post carnis obitum ad prefatam
scalam per certa intervalla confluerent et alii prius extiterant inexora-
bili necessitate indesinenter ad inferiora migrabant Plane dum vir hec qui
contemplabatur causam huius horrende dampnacionis inquireret et pre-
cipue cur ille comes sui temporis puniretur qui tam honeste tam decenter
vixisset Audivit quia propter quandam predii possessionem Meten-
sis ecclesie quam beato Stephano proavus eius abstulerat cui videlicet iam iste
decimus in hereditate successit omnes isti huic divino supplicio depu-
tati sunt et sicut eos ad peccandum una cupiditas avaricie culpa con-
iunxit ita nichilominus ad perferendas atroces penas incendii que sup-
plicium copulavit Hoc ecclesiastici iuris iniusti possessores advertant
et subtiliter caveant Ne dum se de redditibus ecclesie saciant edaces
post modum medullas suas flammas depascant Orationes sicut Exodi
xvii dimicavit moyses contra amalech elevabat in oracione manus
et vincebat Item fidei Item cum Zach ix Circumdabo domum meam ex
hiis qui militant michi euntes et revertentes et non transibit super
eos ultra exactor Quod in galliarum finibus fertur auditum Quidam
inter abbatem et quendam seculi potentem orta est non levis de
possessione contencio Dum protelata est in iurgiis tandem condictum
est ut ageretur armis Et secularis peritis militum copiis campum pre-
liaturus ingreditur cuneos ordinat acies struit et ad agendum for-
titer omnium mentes inflamat Siluescit omnia gladiis rubent clypei
postremum clamor attollitur bella sancti ingeruntur et ad gradiendum hosti-
lis exitus expectatur Abbas autem non in armis terrenis spem suam
sed in humane salutis auctore constituens cunctis qui se pro dimicare
convenerant sua exhibent comitatum solos autem monachos suis
equis imposuit capita cucullis operit precepit sicque cum crucis velut
galeatis et loricatis fidei munimento crucis vexillo ad locum
certaminis venit Vir ille non stricta ut sperabat arma con-
spicit sed tamquam celestem atque angelicam aciem cominus advenis-
set tantus eum cum suis omnibus divini timoris horror invasit
ut desilientes de equis protinus arma proicerent terre se humiliter pro-
sternerent indulgenciam flagitarent Sic nimirum titulum victorie
triumphalis obtinuit qui non infrenientibus equis non in mucronibus
gladiis spem posuit sed ex divine tantum potencie virtute presumpsit Sic
enim dicitur in libro Vegecii renati de arte militari Cum pau-
ciores et infirmiores se noverit habere milites ex uno latere aut
montem aut civitatem aut mare aut flumen debet habere subsidium
Quia cum ad solitudinem civitatis per confidenciam mentis ascendit oracio
de civitate celestem movet assidua supplicacio ne per amaritudinem

quasi mare affligit contritio vel quasi fluviales lacrimas elicit
devotio magno duce hostes ex una parte feriuntur subsidio 1 Machab. 2° ho
Judas Machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps
militie et ipse aget bellum populi Machabeus ingeniosus fuit
hoc autem est subtile ingenium tempore obsessionis aut belli. mittere
mitte ad dominum suum a quo prius obtinuerit castrum orent pauci omnes
et platus [illegible] et vehementius supponimus. Propter quod de lege bellorum
dixit idem Vegetius Quid fieri debeat tractato cum multis quod
vero facturus sis cum paucissimis ac fidelissimis ac potius ipse tecum
Ex cumque Nam hoc remedio utitur etiam in eorum duris
doctrina faciles egritudines curantur per emplastra vel quedam
lignalia graves autem per sectiones et cauteria 2 Paralip. xviii Posuit
David milites in Damasco ut Siria serviret ei Damascus potius
sanguinis civitas sublimis ut ibi etiam serviant nobiles et poten-
tes fecerunt excommunicationes quam que vita est anime quasi eius san-
guinem ebibentes Et quia tales excommunicationes contempnunt et dicunt
peccatum damnandum Quidam magnis degener moribus sed maiorem
titulis insignitus consanguineam suam imperiali sibi fede copulavit
Prohibitus fecit excommunicatus adhesit et totum ecclesiastice censure
vigorem inanem puerilium fabulas deputavit Cui certe hoc
de divine indignationis iudicium contigit ut dum panes de imperialibus
mensis impleat ante eum oblatis perierit Nunc tangitur et dum
preceptis sacerdotalibus se non humiliat qui vigilare sibi ad salutem
noluit in cubiculo dormientem repente de celestibus veniens
fulgur extinxit expertus moriendo dum furoris suam qui vo-
luit sive dominum vincet Adhibe contemperat medicinam Incedunt contra
cogitatione quod claudunt etiam dum suspenduntur cantica cogunt
etiam mendicare qui panes proponis in mensa domini consuevere
manducare Clauduntur dum te timeremus Deus noster et
non simila deliberatione procedere debet in medium quid occasione
super de clericorum silentio Presertim laicorum prodit caruata in pro-
fessis in publicis et privatis colloquiis instat eiectioni sacerdotum
Increpandum certum contumelias proprias dicunt se plus quod non
rapiuerunt pro parte alterius iuste punire. satius tamen quibus
per sicut sicut catholici sunt facere 4 in Regum x precepit Iehu
militibus suis ut perciterent eos quod est peccatum crimen anathema
te de quo contingit etiam si fiat iniuste Job x multiplicas iram
tuam et pene militant in me Certe est mira compassio quod
quos diutius nutrierunt tantis periculis exponi permittunt Unde
videtur multis prudentibus quod malefactori voluerit perfundi et
confundere aptius si principalis persona ad eorundem contumaciam ex-
communicaretur diebus dominicis et festivis et loca ad que accederet
quandiu moraretur in eis cessarent simpliciter a divinis. Sed quod leo-
nem primum inichi obicient qui dixisse legitur ecclesiam militarem
reduci ut posset penitus eruderi quod privilegia paucorum non faciunt
legem quorum Sed nec Petrus ob hoc apostolatum tenet principatum quod
negavit Nec David meruit prophetie oraculum quia virum alienum
thorum invasit Non hoc indicare venie loco preces qui forte non
invenit innocentes Non lego quod hoc fecit vel docuerit Gregorius
qui tot a Longobardis rapinas et violencias est perpessus Nec
Ambrosius Arrianus bellum intulit nec Christus hoc modo de Iuda
excommunicavit per paciam et constanciam apud sanctam etiam
condiderunt Et martires triumphantes diversa supplicia pertulerunt Dic
ergo pro fide qua vivis vivit etiam magnum ferrea corripi arma con-
tendet ut catholicus volueris Quod pro erroribus et hereticis etiam

sanctitatibus loricate atque sacerdotum ministerio vel impio se in gladio de-
bacchantur. causas ecclesiastici negotii leges dirimat. seu vel sacerdotalis
edicta conciliis, ne quod agitur in criminalibus iudicium et principum secu-
larium in ecclesie statu obprobrium et dispendium. compressione bellorum pre-
thy. Ideo Nemo militans deo implicat se secularibus negotiis ut ei pla-
ceat cui se probavit. Non est bonus miles qui pro capienda iniusta
mutatione fugam surripit. sed potius qui acclamans miles et constans bello
non cedit. Nunc sustinens per patientiam. nunc obvius vibrans spicula per
invictam mentis constantiam. et si opus si necesse fuit exponens morti
pro iustitiam ut liberet opprimentis alienam. quod hec est militia et vita
hominis super terram. Propter innumera gratie. parcet se ad suscipiendam
consecrationis efficaciam

Ubi de quatuor impedimentis

Dicemus hoc innumera gratie quod prelatus intimare debet ad su-
scipiendam consecrationis efficaciam. Unde ad Corinthios .vi. hortatur
apostolus ne in vacuum dei gratiam accipiamus. licet enim in ali-
quibus videamus Quidam vitant actus graviores et consecra-
tionem Quidam vocant viciosos ad officii executionem Quidam vacant per
se ipsos circa aucupium et venationem Quidam edificant innumeros et secularem
mansionem. Vitant enim consecrationem qui abhorrent officium et nomine
episcopi sed episcopatus emolumenta percipiunt. et episcopales redditus
ad usus extraordinarios vel impares contendunt et secularibus utuntur
elati non attendentes illud apostoli Nemo quis desit gratie dei. Episcopalis
consecratio semper cum onere imponit honorem sed electus onere
et labore sepius appetunt acceptationem. Ecce quam indignum se Christo
sentit qui Christum ministerium erubescit. et qui Christum confessus est coram
hominibus. hunc Christus coram patre confitebit in celestibus. Sed pro mu-
nere gratie innumeri acceptant petunt cum rapinis inhiant pauperes
opprimunt. affectant potentiam. Uivernio monet Nisi quia consecra-
tionis gratiam forte non adipiscuntur. quia gratie aliquis accipiter
milvus et vultur quia rapaces aves sunt in lege domini repro-
bantur et a sacrificio prohibentur. Vereor ne quosdam eorum reprobant
dominus quia sacrum ministerium erubescunt et magis eius continua-
tur abegerunt et elongabitur ab eis benedictio quia benedictionem gratie
noluerunt. vocant etiam quidam episcopi barbaros et ignavos ad officium
exequendum. damnes offensionem ne vituperetur ministerium suum. Sed
presumptione sacrilega dehonestant episcopalis eminentiam sacramenta
Unde. petri. iiij. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam
administrantes tamquam boni dispensatores multiformis gratie dei. Prelati
enim qua quidam accipiunt in gratuita electione debent diffun-
dere ad alios in officii executione. Sicut enim corpus est unum et
membra habet multa et omnia membra corporis cum sint multa, unum cor-
pus sunt ita et Christus. Anima enim una est. et omnia unificat mem-
bra. sed non unum et eundem unum membris omnibus ministrat. et quod
alijs concedit. alijs negat. Oculus enim ab ea recipit ut communiter
vivat sed specialiter ut videat. auris ut audiat. Sic gratia spiritus
sancti omnibus in Christo renatis vitam fidei concedit. quia iustus
ex fide vivit. sed tamen aliquos ad ecclesiastice dignitatis ministeria provehit
velut quibusdam superioribus membris specialia dona concedit. et
utrum sint oculi distorti vel lusci nares sive anima non discernit
sed viribus distribuit officium congruum ut quodammodo videatur
non curare cuiusmodi sint membra sive honesta sive feda sed
magis loca in quibus sunt naturaliter constituta. Sic spiritus sanctus
conferendo spiritualis gratie sacramentum non tam munda vite
quam iuris ordinibus attendit officium. Unde non tam consideramus ad
gratiam dispensandam sive membra ecclesie sint honesta sive inhoneste
sed qui loca ubi sunt posita. Sed sepe contingit ut membra que sunt
excellentiora officia sunt deformia cum tamen alia sunt decora. quia

que inhonesta sunt nostra habundanciorem honestatem habent Sed in
hoc maior confusio quod tamen aliqui gratiam sacre unccionis unquam acceperint
celebrant ordines · Ecclesias altaria consecrant benedicunt abbates et
vittam et vestitum inseparabiliter iudicantes · sacramenta nostre redemp-
cionis in questum · tamen eos quorum ordinacio dubia est · sacri
canones non admittunt Non enim illos episcopos reputamus quorum con-
secracionem ignoramus · Vacant enim quidam prelati non conventu nunc vel
lectioni exercicio · sed aucupio vel venacioni · Hii sunt qui in am-
bus celi ludunt non attendentes quod aliud est accipere non beneficio
venire · afflictos sternunt et excitant voluptatis · ait apostolus ad
thymotheum non est in consortione in quo que est in Christo Ihesu est esse
Pergrandi in predicacione evangelii non vanitatis et aucupii Video
quosdam quorum mentes ad has delicias totas occupandas consumunt
qui congerie gerunt ymaginem tigris · cuius iecore poete referunt ingluvie
ab avibus devorari Sed et ab avibus devorantur · quoniam
timendum est ne extra gregem domini condempnentur in sinistra tamen aliis
qui aucupibus prelucent · volucres celi celi sunt et pisces maris
non ad voluptatem concesse sunt homini sed ad victum Si tamen hec vo-
luptates depredatorie et rapaces · volucres celi minus cernuntur · quorum
celum claudit et inferna panduntur Sunt enim quam reiecta gra-
vibus venatu totum impendunt et
tantum ad canes intendunt Non advertentes quod Nicolaus papa
suspensionis et excommunicacionis in Lamfredum episcopum decretum fieri
decrevit quia venaticam exercuit · vix enim in numero virorum illustrium
poterit inveniri qui venaticum exercuerit · gratia voluptatis · fuerit
Meripedem certum · licet enim extimari insana placari et nemo
vel victor Achilles auctor romani generis eorum corpa fudit incle-
ta apud talia vastatorem prestruit Sed quid nobis de hiis qui
foris sunt · Cum spacio genitalium et domum sacerdotum · qui tanto
venari non feras arundines sed homines ut ad fidem convertantur
et mores de eorum latebris et dumetis · Vacant scaccis et aleis
Et utinam recordentur quod canonica decrevit auctoritas ut aleatores
episcopi deponantur Et licet scaccum scriptura non posuit · puto sine pre-
dicio ymmo secundum Petrum Damiani exposicionem in epistola ad Gilbertum
dictum apostolice sedis electum · utriusque ludi genus nomine comprehendit
Cum in diebus Petrus Florencie civitatis episcopus quem in scaccis lusisse
terra psalteria precepit ut perlegeret · et duodecim pauperum pedes sub
totidem numismatum erogacione · eorum quoque recreacione lavaret · ut
quod habet culpa manibus et sermone committit · lavando pauperum
pedes · manus suas a contagio reatus abluit · et imprimit aliena
ora vestigiis · pace sibi eorum dominum quem per fluendos iocos offenderet
reformaret Vacant eciam edificiis murorum · non edificacionibus animarum
ut dicatur illud Iob ad corpus vero habundanciam curibus laborum Sed non
eis competit quod perdidit Gratia eius in me vacua non fuit · nec
illud quod immediate sequitur post verbum predictum Non autem ego sed
gratia Dei mecum Si aperte eorum industria tamen lectorum predia recolo
morum edificia · que ylarescunt quod ymmo consternuntur indagine
sepe clauduntur · si ede (?) celiti dissolvuntur · si non eorum femoralibus · casti-
tatis sentatis balteus apponatur · si claustrorum ostia relaxantur · Cum vi-
litatis quod fimo et tam agri sarcinamentis impinguantur · si in cultura divine
messis licet avellitur spina nec tribulus extirpatur nec verbum domini se-
minatur Nunquid deo cura est de bobus et armentis ut eius bones et
armentos · prelati tantam solicitudinem paciantur Propter pondus etiam
habeant prelati universalem virtutum eminenciam quo ad quatuor

Dotiamque capitulo de pondere etiam quod prelatum movet ad universalem
virtutum eminenciam · Sicut enim meretrix insanitum · sic suam portat

etiam pro parte sollicitudinis sibi commissa / et ideo ut hanc particulam timens
vitat nimietatem est presertim quia dicit xx portat pondus diei et estus
dies quandoque prosperitas / estus temptacionis adversitas. unde ab altitudine
diei timeat et in fervore temptacionis que ad tempus sit. plebe custo-
diat. hii sunt gigantes qui portant orbem. quadrupla prius pondere
ut 2a ad 4 iiij. per illud quod est momentaneum sibi acquirat pon-
dus eternum glorie. Ergo quantum ad deum. prelatum reconciliens per orationes
dulcedine. Sic Aaron homo sine querela. properans deprecari pro populo
sed in tutis suis scutum proferens orationem et per incensum deprecationem al-
legans, restitit ire Sap xviij Et stans inter mortuos et viventes
pro populo deprecatus est et placavit deum Num xvj hoc est pondus
sanctuarii secundum quod Num 3o Recepit precium aaron in redemp-
tione quondam primogenitorum pondus autem siclus est qui xx
obulos habet ut in duobus preceptis dilectionis dei et proximi dene-
plicata servet doctrinam decalogi Sic moyses devicit amalech e-
levatis manibus in celum. manus autem eius ponderose erant Exodi xvij
ponderator est spirituum prov. xvi Tunc enim prelatis deus pondeat cum
bravium affectus considerat et eos reputat maioris ponderis quos
maioris comperit esse fervoris, quia quod est pondus in corporibus
hoc est amor in spiritibus. unde cum prelatus deficit quando moyses
remittit et prelatus orare desistens quasi fatigatus sub pondere con-
tabescit Ysa xlvj Onera vestra gravi pondere usque ad lassitu-
dinem contabuerunt et contrita sunt simul. non potuerunt salvare portan-
tem et anima eorum in captivitatem ibit Tales erant antiqui pre-
lati. et deus obediebat voci eorum Occurrit autem unum quod recitat
Petrus damianus Cum Monasteriensis episcopus in theutonia quondam
[illegible] viator incederet et summe hora refectionis. episcopus theutonicus
[illegible] non haberet esuriare cepit. et caritate cum dilatare et in
[illegible] positus quid agendum cogitare. ad repente genus [illegible]
[illegible] congruentem [illegible] super [illegible] volitare
reperit Tunc episcopus in fervore fidei constitutus. domine inquit propter
[illegible] de gremiis istis ad nos [illegible] ut [illegible] de [illegible]
[illegible] tue satisfaciat caritati Mira exaudicionis divine celeritas
vix verbum ex ore deponitur mox non parvi corporis [illegible]
[illegible] ora ipsorum detinerentur / et sic fides que per dilationem operatur
adimpletur [illegible] ad se immutabilem se probat per orationis pulchri-
tudinem levit. xx Statera iusta et equa sint pondera Non habet
equa pondera. qui subditis importabilia imponit dicit xxiii et digito
suo ea movere nolunt. Hec enim sunt pondera que nec patres nec sub-
diti portare possunt. unde nisi in [illegible] orationis pulchritudine rep-
[illegible] alba ad portandum se subtrahent et deponent. hoc enim est
pondus quod dampnatur in proverbiis. habe in sacculo diversa pon-
dera. maius et minus. minus in prelato et maius in subditis. quod
dampnatur deute. xx ex decreto legis Ipse enim qui omnia con-
stituit in numero in pondere et mensura. prelatorum requirit opera ponde-
rata ne pondus dolosum appareat et vita regimini condicat. sicut
de quodam episcopo recitat idem petrus Ugolinus commedens episcopus
[illegible] quandam vidue porcum. que velut spem sui victus ale-
bat [illegible] ancilla. Sue [illegible] presentia. non segnius [illegible]. iam
[illegible] effudit et flectit. ut sue sibi vite [illegible]
sed [illegible] episcopus. dum lacrimas vidue facit delicias gule sue
mox percussus in gutture volumen incurrit quod nullius medicamine
studio donec vixit evasit. Nam tandem episcopales infulas. morte
nactus possessione amittit et longis post temporibus vixit tamen
usque ad obitum tanta lesi gutturis laboravit molestia ut nisi
magna difficultate terrene alimenta non posset. adeo ut ad ie-
iunia semper mensam succedentem sibi fratrem in refectione distribuit

Vt vix tantu tibi capet vnde stomachus recreari potuisset Debit
etiam idem de dusmo epo qui quarta feria qile initiu xl me
Dicit fecit sibi conuiuiu sumptuosis opibus instrui. et balneu pre
parari et vocatis militibus et obsequentiu turbis Dieni duxit lectu
tu adhuc lucescent cineres in capitibus fidelium estuabat ingurgitatus
mero. et ventrem multiplicitas ferculorum distendit. et ecce velud
eius tuc vegeti et maxillis palisis repente corripuit. et eius
faciem inhonestam visu et ora distorsit. qui post plures annos
post modicu vixit. sed hoc in se animaduersionis insigne portauit Iste
quoque indignacionis sue no obseruauit pulcritudine. sed diui timoris
pondus abiecit. Diuinam sustinuit vltionem. nobis timentis qui si diu
in pniti se prutit. in fluctu tu qnto ponde cruciabit Iob xxxi
Semp quasi qi tumetes fluctus sup me timui deu et pondus eius
ferre no potui. Breuiter perpende debemus quo ferent in que rep
bat. si modo fari vix valet. illa que purgat Et notanter dicit qr
tumetes fluctus. quia sicut in periculo maris tempestate reprehensi
pondus nauis abiciunt ut viuamus temporalit. sic abiecte debemus temporalia opprimencia ut viuamus eternalit. Sic enim nauis euadit liberata
que mergebat onerata. Quantu ad subditos ut defectus eorum susti
neat per mentis fortitudine. Vnde Moyses Num xi Cur impo
suisti pondus vniuersi ppli sup me. Nunquid ego concepi sicut multi
tudine vel genui. ut dicas michi. porta eos in sinu tuo. sic
portare solet nutrix infantulum et defer eos in terram pro qua
iurasti patribus eorum Quod intelligens spualit apostolus i thess
ii ait facti sumus paruuli in medio vestri. tanquam si nutrix foueat
filios suos Nutrix enim pia sustinet etiam qr paruulus mamam
mordet Sed hoc est notabile qr moyses de filiis suis cognitis deutro
primo et sup eodem consiliu ei a domino datur. Vbi dicit Non va
leo solus sustinere vestra negotia pondus et iurgia. et tanquam in
sufficientius a dno sit adiecit Date ex vobis viros sapientes et quorum
vos. quorum conuersatio sit probata in tribubus vris. Non enim moyses
labori se subtraxit sed adiutoriu quesiuit. quia conualuit multis pro
ditis efficitur pondere quod sustinet. Sit leuius in labore consti
neat pluribus tamen pondus ingruit propter qum aliene temptationis quid
infert sibi subditus Non indiguerat ad verbu aut tactu. sed quamuis
sustinebit et no excipet animu effeminatum. Legitur enim in collationibus
paterum de quodam herone sene qui xl annos in heremo conmoratus
pollebat abstinencia singulari adeo ut nec veneracio pascalis diei
ab eo poterit impetrari comuni tum fratribus obtinere modicum in qua fi
bus cunctis pro anniuersaria retentus in ecclesia. solus agitari non
potest. ne conturbaretur propterea legimus. Sua videtur propositum in
aliquo relaxare qui angelum sathane velut angelum lucis rece
pit. et eius monitis obediens se in puteum altissimum precipitauit
De angeli promissione no dubitans se pro meritis suis no posse di
tum subiacere Et in mortis articulo vix potuit reuocari hoc di
ttus tum pro primaria platorum Sed quod ad propositum magis est
ut aliorum defectus sustinerent. quod in eodem libro scriptum est aliu
aut Eum ad quendam seuem platum in heremo. innuens accessisset
et se inquietari eum spiritu fornicationis dicit et ut verborum solatium
et oracionis remedium haberet. verbis eum corripuit amarissimis
nec censendum monachi nomine. que titillare potuit appetitus libi
dinis Ille go iam verborum acerbitate commoto et de perficienda concu
piscencia cogitanti occurrit abbas Apollo. contemplans ex vultu
tristiciam. et sciscitatus causa tristitie audiuit ab illo se velle ire ad
seculum. et quia monachus esse no posset secundum abbatis sui sentenciam
vxorem ducturum Et tum ille eum consolaretur. asserens se continue eadem
pati Nec tamen laboris exitio qum misericordia dei ab hac peste liberatu

poposcit ab eo unius diei indutias. et ad cellam peruenit senex quem
quas. expansis manibus oratione fixa cum lacrimis ait Domine qui solus
es arbiter occultorum vitiorum humanorum, qui iste impugnationum genus inmitte-
ris hunc in senem istum. ut saltem doceatur in senectute infirmitati
condescendere vel compati iuniorum. Hijs dictis vidit ethiopem nigrum
iuxta cellam sene iacula iacientem. quibus eum esset sauciatus. velut
ebrius et ebrius huc et illuc cursitat. et eadem via progreditur qua
iuvenis ille discesserat. Quod videns abbas apollo. intellexit libidi-
nem quod ethiops ieceat in eius corde fixum. Qui inquit causa
te ita puerilitas exagitat. tue infirmitatis oblitum Quod cum ille prodere
confitetur turpi agitatione confusus credens illum suam libidinem latere
eo respondisset Reuertere inquit ad cellam et intellige te vel ignoratum
hactenus a zabulo vel despectum Nec te de eorum esse numero cum quibus ille
confligit quotidie ad eorum profectum. qui unum in te dirigere iaculum propter
tantam annorum seriem quibus in hac solitudine vixisti. non dicam
repellere sed nec uno die ferre potuisti. vnde et te deus passus est sau-
ciari. ut saltem in senecta discas discas compati infirmitatibus et
fragilitatibus iuniorum. quem iuvenem non tantum non souisti sed quantum in te fuit
desperatione perniciosa deuorandum sathane tradidisti. Diabolica illum
forte temptatione hac nequaquam tam vehementer appetisset qui te nunc
usque impetere dedignatus est. nisi virtutem eius inspiciens an in-
videns eam suis iaculis vincere anticipare et prodere conatus est
eum intelligens fortiorem. tamen cum tanta violentia conflictum intulit vehe-
mentem. Disce ergo laborantibus compati. arundinem quassatam nec comminue-
re. non extinguere linum fumigans. sed eruere eos qui ducuntur ad mortem
Quantum ad aduersarios. eos cohibeant per iustitie rectitudinem
xxj Totum pondus prelii contra eum est in David. philistim pugnantes contra
saule. Sunt nobiles prelati et etiam impugnatores Qui respectantur eum
potentie cadentes. quam magis norunt bibere. quam contra hostes christi con-
fligere. crates contexuerunt et vina conant atque exhausta calicat plena
mente. quam Ulixes eadem illic tendebat ulixes Et pinguit fulu
ido proxima totum mero decimas auferunt ecclesie. et clero non desistunt
totum bellorum bellorum exitum in prelatum. aut si habeant aliquid
simul quando defraudant portione ecclesie ut prelatus propter experientiam
dixit illud Ecclesiastici xiij qui pondus super se tollit. qui honestiori se hoc
est ditiori communicat Quid enim communicabit cacabus ad ollam. si enim
se colliserint confringentur. vnde propterea ecclesiastice multotiens a mili-
tibus occiduntur. Ideo malum hoc per prelatorum rectitudinem et iustitiam
arceatur. etiam inquisitione sua prius exerceat. et si illa non sufficiat
eam suppleat gladius secularis. hunc rei auctoritas ex synodo ver-
bum. Ex decreto gregorij. Ex nicolai epistola Balliarum. Ex concilio etiam
martini pape. Ex concilio Carthaginensi tercio. et ex multis sanctorum
patrum institutionibus emanauit Conuincat ergo qui dormitet et vi-
gilent super gregem suum. quia de perditio imputatur ergo allophilis
i. philisteis auctia domini capitur. saul cum filius occiditur. et alia
contra dei calculatur. ergo gladio petri. undique consumit. ergo christum facta
inetia vilescit ergo nomine domini in vacuum accipitur. ergo machabeus se-
nit in xpm Assur in Teminam et balthazar in domum vasa
sacrilegas manus extendit. propterea gemunt ecclesiastice pro de perit
vnde petrus qui supra tractat de servo christi qui in principio
pre neapolitanie cautionis iuxta viam publicam solitarius habi-
tabat. qui in ij° die et nocte hore psallet. et fenestram cella
le honorum explorator aperiret ecce vidit multos nigros homines
tamquam ethiopes iter capere. et longo tractu cum iussione fremo sagma-
rios conducere. cumque eos inquireret qui essent. cum vero ea tenacia
hec semper iniuriosis pabula cumularet Ad aliquem inquit spiritus
sumus. hec pannis non pectoribus alendis pabula. sed fomenta portis

ignium hominibus comburendis. Perscolant enim in primo principem
capue Padulphum qui iam decessit et iohannem ingenium militum
neapolitane civitatis qui adhuc vivit incolumis. Iste vir dei pre-
fatum iohannem ipsum adiit. que videat que vero audierat fideliter
cuncta narravit. Per idem tempus imperator Otto secundus adversus sara-
cenos preliaturus calabriam festinabat. Hiis ergo auditis Iohannes
ait. Modo necesse est nos imperatori occurrere. et cum eo simul de huius rei
statu privata consideratione tractare. Porro post imperatoris abscessum
spondeo quod et seculum desseram et monachici ordinis habitum
sumam. ut autem probaret utrum verum esset quod ille narrabat mensem
petrus ad meniam capuanam duxit qui veniens pandulfum iam mor-
tuum reppit. Ipse quoque magister militum Iohannes antequam illas partes
imperator attingeret vix diebus xv supervixit. Quo mortuo mons
nequissimus videlicet gehenne eructuat in flammas erupit ut liqui-
do pareret quia fenum quod a demonibus parabatur nichil aliud fuit
nisi ignis cremandi qui pravis ac reprobis hominibus debe-
batur. Nam ut scribit idem petrus Ludovicus in illis partibus re-
prebus dicis moritur. ignis herumpere de predicto monte videtur cata-
ta sulfuree resine congeries ex ipso nequissimo prorsus fluit ut
torrentem faciat. atque decurrente impetu descendat ubi se corpo-
ralibus oculis videri potest quod in apocalipsi de reprobis dicitur quia pars
illorum erit in stagnio ardenti igne et sulfure quod est mors secunda

Quod prelatus circa doctrine sacre studium debet esse per meditationem intentus

Magno fervore delibuti. domini ingressum ad regimen
et circa qualis debeat esse vita prelati. Nunc tercio qualis
doctor debeat. stilus ordiatur. ubi primitus ostendatur quod circa
doctrine sacre studium esse debeat per meditationem intentus.
Secundo quod sermo predicationis multum ei necessarius. Tercio quod sermone
et studia prelatus esse debeat contra gentilium et hereticorum et iudeorum
insultus. Quarto quod in hoc magisterio se exerceat salutis periculis
Quinto quod si hec doctrina non fuerit in prelato plurima detrimenta
patietur populus. Sexto quod huius doctrine diversus est modus. Quod prela-
tus circa doctrine sacre studium esse debeat per meditationem intentus. Valde
enim nisi humana verba et negocia secularia cor prelatorum desecant et an-
tiquorum occupationum impulsionibus tumultibus coreunt. sed per studium medita-
tionis resurgit. meditando quoque Christo mandata custodit. ps. Quomodo
dilexi legem tuam domine tota die meditatio mea est. Hec enim
meditatione carnem mortificat. mentem purificat. proximum edificat
et Christum honorificat. Carnem meditatio mortificat quia Ecclesiastes
xii frequens meditatio carnis est afflictio. Hec est enim vigilia hone-
statis que crapulam destat et tabefacit fluxum carnalis humoris
Ecclesiastici xxxi Vigilia honestatis tabefaciet carnes. Per hoc Genesis xxiiii
Egressus est Isaac ad meditandum inclinato iam die debilitato
scilicet carnalis concupiscentie fervore. Mentem etiam purificat meditatio. Meditabar
inquit ps. nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum
meum. Hec enim meditatio primo mittit timorem. Ysaie xxxiii Oculi
tui cernent terram de longe. cor tuum meditabitur timorem. Dum
enim nos meditamur remotos a patria. timemus supplicia. purifi-
catur consciencia. Secundo inducit ardorem. quia tanto magis ardore quo-
dam intimo succenditur et gemitum turba compungitur quanto magis
circa statum suum meditatur. unde mentis oculus emundatur. Unde
propheta vitam designans huius ardoris In meditatione inquit mea ex-
ardescet ignis. Et Isaias ostendens gemitus meditationis et
suspiria xxxviii ait Sicut pullus hirundinis clamabo. meditabor
ut columba. Tercio inducit quendam sanctum amorem. quod propheta
vocat mane. In matutinis inquit meditabor in te. Proximum meditatio
prelati edificat. Deuteronomii vi Erunt verba que ego precipio tibi in corde

tuo. narrabis ea filijs tuis et meditaberis sedens in domo tua porte
hoc scripitur moysi Exo. xxiiii ffacies quatuor circulos aureos quos
pones per quatuor arche angulos. facies quoque vectes de lignis sethi
et opies auro et indues per circulos qui sunt in arche lateribus
ut portetur in eis qui semper erunt in circulis nec vmquam extrahentur
ab eis Archa etiam quatuor circuli aurei in quatuor arche angulis
doctrina que continetur in quatuor ewangeliorum libris. que dilatant
etiam per quatuor partes orbis vectes de lignis sethim insertis in cir-
culis, prelati fortes et imputribiles. eclesiam portantes predicando
auro virtuti splendore vite fulgentes et sermone sapientie insonantes
qui semper esse debent in circulis nec vmquam extrahi ab eis. quia
qui semper esse debent in circulis ... studio. iugiter intendat
qui doctrine predicando vacatur sacre meditacioni studio. iugiter intendat
propter hoc enim semper erant vectes in circulis. ut cum necesse esset ar-
cham portari. si tunc intromittentur vectes posset officium retardari
quia cum prelatus super aliqua questione spirituali interrogatur. tunc primo
non meditetur. sed sit in scripturis praemeditatus et semper ad respondendum
paratus propter hoc gregorius. Cum spirituale aliquid a subditis pa-
stor inquiritur. ignominiosum valde est. si tunc querat discere cum
questionem debet enodare Sed circulis vectes inhereant ut semper
in cordibus suis eloquia sacra meditantes testamenti archam sine
mora elevent. si quid necesse est. proinde docet. Primum etiam homini
facit in quo sibi cordis intimum collocat et benefacit que eidem
deus exhibuit. conspicit et retractat et sic ei deus per sapiam
illuminat Audi cordis collocationem meditationem iugiter cordis mei in con-
spectu tuo semper Audi conspectionem Memor fui dierum antiquorum
meditatus sum in omnibus operibus tuis et in factis manuum
tuarum meditabar Audi sapientie illuminationem Eccli. xiiii Beatus vir qui
in sapientia morabitur et in iustitia meditabitur conspectionem dei Et pro
xb[?] vtens ... meditabitur sapientiam Os impiorum redundat malis

104 Sermo predicatoris prelato est necessarius

Qui sacre meditacionis studio vacat. de vitalis pabulo
quod interius degustat ruminant prelati subditos suauiter
pascant de quorum ore verbum dei tanto dulcius auditur. quanto
eorum actio sermoni contraria non videtur. quia de ipsa vita
sumitur quod per linguam proximo confertur. Vnde Bernardus O mi christe
beatissimum qui vitam suam interius pensat. et exemplo suo foris
admonendo alios edificat. quasi in corde lingue thalamum tangit
in eo quod manu verbi praemonstrat scribit exterius. propterea hic in officio pre-
lacionis nam verbum praedicationis deuteronomium vj Erunt verba hec in corde
tuo et narrabis ea fide filijs tuis. Hoc enim verbum est multum
afferens fructum. si tamen habeat modum debitum et sit iustitie conte-
ntum Audi fructum proverbiorum iiij Custodi verba mea ut multiplicentur
tibi anni vite tue Audi debitum modum proverbiorum xvj ffauus mellis verba
composita. Audi verbum iustitie contentum Eccli. xviij Derysati in verbis
et ipsi sapientes egerunt et ipsi intellexerunt veritatem et iusticiam Et
ysa. lxv. Egredietur de ore meo verbum iustitie Est autem fructus
verbi quadruplex Curat enim infirmitatem iiijor ... Sane sunt
aque iuxta verbum Ezechielis Aque multe populi multi. quos sanat verbum
ab infirmitate peccati quia mittit verbum suum et sanauit eos. et eri-
puit eos de interitionibus eorum Sicut enim corpus subiacet infir-
mitatibus sic anima peccatis affectionibus et pluribus vnde et corruptione
celerius et sanatur difficilius Sicut autem medici qui corpora curare
moderantur varietates et adiutoria diuersa prouiderunt. et aliquando ex so-
lo beneficio aeris naturalis vel ex beneficio sompni consequitur egrotus sa-
nitatem sine labore medici Ita secundum diuersitatem infirmitatum
spiritualium querenda est sermonum diuersitas et verborum Sed in hoc
differunt quod in remedijs animarum solum verbum est medicina non aliud

cibus · non aliud ferrum vel cauterium vel fomentum vel aeris moderata
temperies · non alia medicamina Nam per verbum et latentem animam
suscitatur et tumentem comprimit et superflua resecatur · Et per vide-
desse supplens ut vero Tantum dic verbo et sanabitur puer meus
a sponsus infirmatus Neque enim herba neque malagma sanavit eos sed
sermo tuus domine Conservat sanitatem Deut. viii° ait Non
in solo pane vivit homo · sed in omni verbo quod procedit de ore dei
Sine pane non servatur corpus in sanitate sua sic nec sine verbo predi-
cationis anima Si enim tam athletas videmus qui utuntur cibis convenientibus
ut conservent in suis viribus ne per occasionem modice negligentie
destituantur in eis vires corporee quid debent facere nisi panem
vel prout qui habent corpus ecclesie custodie ut hec liet xv
verbi dei fertilis crescebat et enim confortabat Edificat caritatem
Joh. i° Cum servat verbum eius vere in eo caritas dei perfecta
est propter hoc in fervore spiritus predicitur et caritas in audientibus
videbatur Eccl. xlviii° Surrexit Helias propheta quasi ignis · et ver-
bum eius quasi facula ardebat · hic est ignis precedens consumens animam
affligens · ardens fugans desolans felicitate Est enim carbo de-
solatorius · ut dicit qui verbum ignitum inflammat Concaluit cor
meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis · hoc igne
conspecta omni labe peccati et rubigine viciorum iam emundata et
seminata conscientia · sequitur subita quedam et insolita latitudo mentis
et infusio luminis quod illuminat intellectum sicut calor inflammat
affectum Sed stante pariete corporis ruinoso · radius iste clari-
tatis non se infundit per aperta ostia sed per angusta foramina · quia
videmus per speculum et in enigmate Cum talis fit modum
vie presentis pietate debitat ad suavitatem Eccl. xviii° Nonne
ardorem refrigerabit ros · sic verbum melius quam datum Ros enim
temporis reducit temperiem et temporalem tollit ardorem sic verbum
in animam letitiam induit et exultationem · expellens omnem inordina-
tam affectionem Jer. xv Factum est michi verbum domini in gaudium
et letitiam cordis mei · hac enim indiget anima viatrix consolatione
quamdiu degit in huius exilii peregrinatione Cantabiles michi erant
iustificationes tue in loco peregrinationis mee · huius enim caritatis vere-
alii hoc vino inebriamur ut terrenorum obliviscamur Jer. xxiii
Factus sum quasi vir ebrius et homo madidus a vino a facie
domini et a facie sanctorum verborum eius · habeat et verbum doctrine
prelati modum debitum · non excessum · sicut dicit apostolus i ad Cor. xiiii
Volo in ecclesia quinque verba loqui · quia pensare debet quid loquatur
quo loquatur · quando loquatur · qualiter et quantum loquatur Si enim unum
horum defuerit locucio teste Gregorio Omelia xi super Ezech. apta
non erit Consideret ergo quid loquatur · quia verbum predicationis sit
sale gratie condiatur · Luc. iiii Mirabantur de verbis gratie que
procedebant de ore eius · verba gratie · non verba superbie vel stultitie
Job xxxiiii Verba illius non sonant disciplinam Et eccl. xxxii Age
contemplationem tuam non in delectis nostris in verba superba · Consideret
etiam cui loquatur quia sepe verbum incarnationis in una persona
recipit · altera non admittit Nam et verbum crucis · pereuntibus
stultitia est sed hiis qui salvi fiunt i nobis · virtus dei est Unde
Let verbum domini quod velit subtrahitur et utiliter quod profertur
Prov. xxv Gloria dei celare verbum et gloria regis est investigare
sermonem · hoc enim pro conditione recipientium verbum dei · quia
Eccl. xix Sagitta infixa in femore canis verbum in corde stulti Con-
sideret etiam quando loquatur quod sepe inceptum differtur quod post mo-
dum benigne suscipitur Prov. xxv Mala aurea in lectis argenteis qui
profert verbum in tempore suo Sicut enim fructus ante tempus colli-
gitur et perditur sic verbum prolatum non in tempore suo · efficaciam non sentit

Unde Apostolus discipulum suum instruens de verbo predicacionis ij Thy. iiij° cum dixisset predica verbum subiunxit Insta oportune importune. Dicitur importune premisit oportune quia verbum apud audientem sua utilitate se destituit si habet oportunitas importunitatem nescit. Consideret et qualiter loquatur quia verba faciunt que vinum ad sanitatem venerit aliud voluerant ut hoc Ecci. xxviij° Aurum tuum et argentum tuum confla et verbis tuis facito stateram et frenos ori tuo rectos et attende ne forte labaris in lingua et cadas in conspectu inimicorum insidiancium tibi. Stringenda enim sunt verba et componenda et per racionem moderanda quasi appenduntur in statera. Verba enim sapientum statera ponderabuntur ut ordinate omnia proferantur. Unde et videndum sit leniter arguendi ne si asperius increpentur vel in desperacionem cadat vel forte fatigantur. Imprudentes autem debent apte et graviter increpari qui si leniter arguuntur ad maiores culpas ex ipsa lenitate provocantur. Culpas enim suas non cognoscunt nisi per increpaciones et ideo si increpaciones leves fuerint credunt culpas leviores. Consideret eciam quantum loquatur Prov. xiiij Ubi verba plurima ibi frequenter egestas. Sicut enim in arbore parvus est fructus ubi est foliorum multitudo. Hiis enim qui multa ferre non possunt quando longus sermo profertur in eis fastidium generatur. Unde pauca dicenda sunt infirmis maxime ut audiant et retineant et eorum corda dulcedine penitencie compungant. Cum enim multa retinere non possunt ideo omnia simul amittunt et impletur illud Ier. vj Incircumcise sunt aures eorum et audire non possunt et factum est illis verbum Domini in obprobrium. Quia Job xviij Verba dilatantur ultra finem debitum. Sit eciam in stare expressum vel contentum ut annunciet vicia et virtutes penam et gloriam cum brevitate sermonis de quibus Ier. j° Ecce dedi verba mea in ore tuo constitui te ut evellas avariciam capitalem et destruas lasciviam carnalem et disperdas superbiam prelatorum et dissipes invidiam emulorum. Hii sunt enim quatuor reges gencium pugnantes contra quinque regulos Sodomorum hoc est quinque sensibus corporis subditorum. De virtutibus contrariis Act. xxvj Non insanio inquit Paulus optime Feste sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Loquebatur enim de passione Christi que semper insistenda est predicatori. Inde procedunt virtutes animam informantes. Hoc est verbum quod Dominus confert Ier. xxiij Verba mea quasi ignis ardens et quasi malleus conterens petras. De penis j Reg. iij Ecce ego facio verbum in Israel quod qui audierit tinnient ambe aures eius. Cum enim non stupeat cum de die iudicii et penis reproborum cogitat.

De gloria celi qui nunc sunt et erunt eodem verbo repositi sunt igni reservati in ignem iudicii et perdicionis impiorum hominum. Hoc est verbum appendo Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius et venenosissimis draconibus qui animam alligabunt penis suis inenarrabilibus. Super quo recordor cuiusdam Petri cum requisitus de causa sue peregrinacionis ita dicit. Pergebam ad ligna cedenda cum quodam meo cognato cum vallis magnitudinis serpens duobus attollens squamosa colla capitibus sinuosis flexibus obrepebat qui nos tremebundos aspicit et scintillans oculis linguis assibilans ora aperiens in illos impetum fecit sed socius meus liberari se non valens caput abscidit et mox serpentinum exiens manibus tendit. Priusque serpens in furorem implacabilem effrenatus in sublime se erigit. Quod solum remanserat caput extulit actorem cum ipsius vulneris mordibus apprehendit. Quem mox ut invasit spiris sinuosis eum spiris implicuit et involvit totum cum hominem suis viribus validioris in subterranee specus latebras asportavit. Sed dum trahitur ille quod solum petebat me flagitat in me clamosis ingeminat vocibus

ut vel ipse sibi propitius adiutor accederet. que secum que in meis erat manibus porrigere festinarem Ego autem infelix et degener vlceribus flammis obvolutus et ipse merito quod serpentibus devorandus· ve michi homicide contrarium· et ad manibus esset agendum causa distante non pedibus fugam parem· ideo quia a sacerdotibus initium hoc michi exilium patior· meror ut venena mortis auctorem· deflere compellor Unde nunc gemende calamitatis hystoria· ita cor meum totum tremescit et gemit ut universam cordis mei formidinem nec stilo tradere nec valeam sermone proferre Mediator enim postquam inter homo et bestia duo parie in spelunca mediator invenit· non creator accedit· ferreum sane cor pietas non emollit· postquam enim rubide voracitati hoc enim superaddere· ut illate contumelie gravius vltio compesceret Cumque mens mea in feritatem hominis tunc esse poterit· cum postea factus esset hosti· nescio unquam enim evadendi nulla spes superesset· sed potius cum trementis dentibus in escam tenditur ferina ploting ingluviem saciaret· hunc formidolosum casus spem in mea mente semper depingo mox quod dracone illo totius crudelitatis auctorem· quo rapiat ut devoret animas considerans pertracto illum semper vigilanti reparans que rapiat crudelitate Sic quero rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat De primis Zacharias audivit ab angelo verba bona verba consolatoria· Zacharie· i· Est ergo sufficiatis verbum solacij Sicut enim solacium habent miseri cum se de erumpnis ereptos audiunt liberari· sic econtra gaudijs gaudent immundi cum de pravis verba fieri audiunt hic suavissimum sunt eis

Ca· 4· Prelatus sermone et facundia debet esse paratus contra gentilium iudeorum hereticorum et malorum christianorum insultus

Est autem sermonis efficacia prelato necessaria cum debeat esse promptus contra paganorum iudeorum hereticorum malorum christianorum insultus. Non enim ei una tantum incumbit species pugnandi· Et ideo debet armatus esse in omni exitu bellandi. Civitas enim cum fuerit ex omni parte circumdata muris tuta est ab obsidentibus inimicis Si vero patuerit spacium unius posterule· nichil ei proderit in reliquis partibus munitum esse. Ita cum ecclesie civitatem ex omni parte munierit solicitudo pastoris· omnes inimicorum insidias deridebit Si vero spacium pateat non munitum· civitas cum suis habitatoribus periculo subiacebit. Unde Gregorius necesse est si pastor paganis obstiterit aut phis et capiatur a iudeis vel hereticis. Vel non resistat pseudo christianis. que omnia fieri necesse est per gladium spiritus quod est verbum dei Sic enim confundentur hostes Unde psalmista Salvasti nos de affligentibus nos et odientes nos confudisti· Confundantur ergo primo gentiles abnegantes divine essentie unitatem personarum trinitatem filii de patre nativitatem et spiritus sancti equalitatem et in hijs expediamus nos paucis utentes auctoritatibus et exemplis Divine essentie unitatem negat gentilis qui plures deorum sculptilium et conflatilium ponit· sed confundantur qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simulacris suis· Sed audi Israel. Dominus deus tuus unus est Et Ysa. Ego dominus primus et novissimus preter me non est deus· ante me non est formatus et post me non erit· Immo si plures diceremus deos· aut non esset inter eos differentia et tunc non esset nisi unus Aut esset inter eos differentia· quod habet unus quod non alius· neuter ergo esset deus· Cum deum esse omnipotentem et omnis boni plenitudinem habentem in se credamus Qui enim dubitat deum esse stultus plenus indiget pena· sicut qui dubitat nivem esse albam indiget sensu· et qui non credit esse ignem cum ab eo incessanter sentit ardorem· Quis dubitat esse fontem cuius fluxum videt continuo per creaturas suas sicut Sap. xiij a magnitudine creature et speciei cognoscibiliter creator eorum videri Ysa· xl· Levate oculos vestros in excelsum et videte

quis creavit hec. Certe si faber ydolo quod fabricat apponeret cor vel insereret illud ydolum suum artificem et cognosceret et adoraret. Per similem eciam trinitatem negat. Sed quia scriptura non accipit sanctus generaciones(?) lapide quo lapides ingeravimus(?) hereticorum ut ex eorum lapidibus lapides percuciantur, percussus quia crassetur quia crassatus comminuatur, comminutus in pulverem convertatur, conversus in pulverem compluatur, complutus seratur, satis faciat fructum non quod comburatur igni sed quod horreo recondatur. Confundantur ergo et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Syon. Certe mens que intra te est generat verbum, nec est verbum sine spiritu vel et memorie, que tamen et si sunt actibus diversa, sunt tamen unius substancie vel nature. Vides hec quasi oculo corporali imaginem similitudinis trinitatis vel apertius et clarius vocamus memoriam mentem divinam intelligenciam, mentem divinam voluntatem. Est igitur in mente hominis memoria intelligencia et voluntas. Hec autem tria sunt una mens, sed nec memoria est intelligencia nec voluntas. In eodem corpore solis candorem video, fervorem calorem et augusto splendorem. Hec tria sunt unius essencie, nullum tamen illorum est alterum. Sic in illa ineffabili gloria deitatis filius est a patre et spiritus sanctus ab utroque et tamen pater et filius et spiritus sanctus sunt eiusdem substancie eiusdem potencie et glorie. non tamen sunt tres dii sed in tribus personis secundum substanciam et unius potencie et in una substancia tres persone sed non eadem. Et sic generat rivum qui dividitur in stagnum una est aqua. Sic tamen fons rivus aut stagnum ex utroque procedens proprie appellatur. [illegible] Genesis xviii Abraham tres vidit et unum adoravit. Filii de patre nativitatem negant etiam gentiles. Sed Ysa. xlv hec confundentur et erubescent omnes qui repugnant adversum te. Confundantur tunc ex suis. Dicit enim Hermes [illegible] philosophus in libro qui appellatur logostileos id est verbum perfectum. Unicum diligit deus deum tamquam unigenitum suum et idem filius benedicti dei atque bone voluntatis cuius nomen non potest humano ore nominari. Non ergo dicit paganus deus si delectatur est filio, indiget coniugio. Si horrent coniugium non habet filium. Coniugem dei queris. Abiciatur a corde tuo impura pravitas et audi quid dicat Sibilla: Aliud insignivit deus dedit hominibus fidelibus colendum. ipsum tamen agnoscere deum dei filium esse. Hunc etiam filium dei alibi appellat consilium vel consiliarium vel semiclon, quia vocabitur nomen eius secundum Ysaiam consiliarius deus fortis. Numquam ergo deus unquam fuit sine consilio, ideo numquam pater potuit esse sine filio. Est ergo in summa trinitate pater qui filium genuit, filius qui genitus est a patre, spiritus sanctus qui ab utroque procedit. Nec in illa genitura vel processione dampnum defectionis vel diminucionis passa est in patre divina substancia. Sicut enim lumen a lumine sumitur sine diminucione luminis a quo sumitur, sic equalis a patre filius et utrique coequalis ab utroque procedit spiritus sanctus. Modum autem huius generacionis aut processionis humana racio non attingit, quia generacionem eius quis enarrabit. tamen aliquantulum et tenuiter possumus habentes fidem intelligere ex eorum similitudine. Dei filius in scriptura sensus sapiencia virtus verbum lumen appellatur. Sicut dicit Athanasius contra [illegible] disputans. Sensus est quo cuncta cogitantur. Sapiencia qua cognita disponuntur. Virtus qua disposita perficiuntur. Verbum quo perfecta nunciantur. Lumen quo nunciata clarescunt. Et hec omnia non in personis non diversa sed una est virtus. Sed quia sub unius sermonis enunciacione magnitudo virtutis intelligi non potuit, ideo multiplici distinguitur appellacione pro virtutis multiplicitate. Numquam ergo consilium est non separatur. Numquam virtus a forti non secluditur. Numquam sapiencia a sapiente non secernitur. Numquam sensus a sensato non dividitur. Numquam verbum a patris ore non aufertur. Numquam splendor a suo lumine nulla separacione distinguitur. Manifestum est plenum nec augmentum suscepisse nec decrementum, filium generando sensisse quia hec in deo nullatenus insunt

Q ipse in eis naturalit' inest sicut filius dei Ioh xiiii Ego in patre et pater
in me est Esse aut in patre filium non est copia exuberans vel redundans
Et quia illum inesse non recipiebat Arrius ideo calumpniabatur Ex
effluens Nec etiam detrimentum latum est cum cor sapientiam gignit dum
consilium intellectus generat dum os sermonem profert dum lumen sple-
dorem emittit quia lumen in splendore et splendor in lumine est
Ita qui neutrum sine altero esse potest quod pater non genuit extra se tamquam
ex copia redundantis sed esse et in se sicut sapiens sapientiam genuit
et ideo ex sue infinitatis magnitudine nequaquam unum recessit dilectionem nec
a se diminuit portionem sue substantie cum lumen quando splendorem
substancia sua non minuat Bloie eternitatem etiam negat scilicet corpora
glorificata in celo collocari et eternitatis gloria superesse Argumentatur
enim de ponderibus elementorum secutus platonis magisterium Unde cum
terra sit corpus infimum super quam aqua et super aquam aer et super
aerem celum. terrenum corpus ut dicunt in celo non collocabitur quia mo-
mentis suis et ordine suo teneant singula elementa librantur Sed
sicut dicitur Ysaie xix Confundantur omnes qui operantur linum plectentes
et texentes subtilius sophistica scilicet argumenta Nam in aere videmus
esse terrena corpora Cum quidem dolavit animam corporibus plumarum et penn-
arum levitatem quibus terrena sua corpora portentur in aere debit
et utique corporibus hominum immortalibus facilius per quam in summo celo
valeant habitare Terrena etiam corpora et terrena sicut est plumbum
natant in aqua et ere supferuntur dum formantur per artificium humanum
cum natura terrenorum corporum modo deprimat animas deorsum quanto magis
est super omnem locum corporeum Non est mirum si per hominis nature tam
excellentis meritum corpus eius levetur in celo Sed dicunt aliter
sectatores machometi promisit deus machometo suo prophete et custodientibus
legem suam paradisum id est locum deliciarum perfluentibus aquis irriguum in quo
sedes habebunt perpetuas propter eos arborum umbris nec frigore affli-
gentur nec calore cum ciborum vescentur quibus ferias inveniunt
vestibus ingentur omnibus quas nec humana nec demoniacus
violavit attactus et cetera que in lege eius plenius continentur Sed
sicut scriptum est Ysaie x Confusus est omnis artifex in sculptili quia
falsum est quod conflavit ille artifex machometh quia mendacium
conflavit et pro lege tenenda gentilibus hec precepit de quo nisi
si deus dederit Non est hec eternitatis corporum gloria quia si comederent
habebunt corpora animalia et per quod corruptibilia et cetera De confusione iudeorum
qui serviliter vivunt quia inutiliter messiam venturum esse credunt quod
puerilia de lege et prophetis sentiunt quia dampnabiliter legem suam cu-

Paulus in iudaismo convalescebat et confundebat custodiunt
iudeos actuum ix Contra hunc iudeum non oportet magnopere
laborare Confundunt enim eum codices sui pugnet lex contra
impium et prophete Confundantur ergo quia serviliter vivunt quia
inutiliter messiam venturum esse credunt quia puerilia de lege et prophe-
tis sentiunt quia dampnabiliter legem suam custodiunt Bene confundi-
tur quia tantam vilitatem servitutis serviunt Ezech xxxix portabunt
confusionem suam et omnem prevaricationem suam quam prevaricati sunt
in me Dicit dominus Cum enim christum dei filium in mundum prophetas ge-
nere negaverint advenisse et adhuc negent continue et in eius
contrarium sunt nece donec peccatum finierunt iniquitatem nunquam prius
evadent captivitatem Et ideo videamus que sit servitus corporum
ut videatur per quod medicina Certum est quod per annos septuaginta
servierunt in babilone quia faciebant que erant prohibita in lege
sicut Ieremias ait Circuite vias ierusalem et querite in plateis eius
an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem propicius
ero ei peccaverunt sustinuerunt et viderunt Sed iam mille quadrin-
gentis octoginta annis vilissimam sustinuerunt servitutem nec prius asserere

p̄stina mcōm . nullus enī ꝓphā hēt dicit . Sed dicunt doctores iudeor̄ q̄
edificato templo deus in manu cor̄ ꝑncipe tradidit ꝑtati . tm̄ ligatis
manibus et pedibus vnū oculū eruerunt et in illa die nō habet
ꝑtatem in homicidio et in ydolatria et ꝯsimilibꝫ decipiendi . Et cum
trecentis annis ante aduentū xp̄i sicut ipi asserunt in isr̄l ꝓphēta
nō fuit . nō quia boni nō ꝯsent . sed quia tunc ꝓphētie nō fuit . Nō
videtur esse causa scientie quia ne sint causa pene captiuitatis . affir-
merunt enī in illo tp̄e ꝓphētiā vacuate sicut ipsi asserunt . homines
magne vite quia miracula faciebant . sicut de Johāne filio Za-
charie et de Anna filio doza et de Machenio filio ꝯmuuibus et
de Octhiba filio exemplificant quor̄ excellencias qui vide voluerit
videat . quod inde petrus alphonsi dicit In p̄ma s. babilonia ca-
ptiuitate . tm̄ seruierunt agros et vineas coluerunt ac vita corpali vi-
xerunt In scđo vō que ꝯtinuatur vsq̄ adhuc occisi sunt cremati et
venditi et pro vno argenteo triginta sunt dati et in naues sine
remige per pelagus missi . Vnde moyses ꝓdixerat venderis inimi-
cis tuis in seruos et ancillas et nō erit qui emat . Et in hac scđa ser-
uitute ꝓhibiti sunt filios circumcidere legem tenere vel docere ymmo pre
edictum ꝓmulgatum est ut si quis iudeor̄ puellam virginē duceret . ꝓmus
eam ad ꝓuincie ꝑncipem duceret ut eam ea dormiret et sic ad iude-
um reductus nuberet . Cum ergo iam tanto tp̄e seruierunt in vilitate
et scriptum sit quia nō occidentur patres pro filiis nec filius portabit
iniquitatem patris . patet q̄ ideo omnes in seruitute venerunt quia
opa patrum suor̄ exequuntur immo sicut valent . Et si patrum ꝑ opa
ꝑfectum dimitterent . de captiuitate exirent . Vnde nō dicat vlt-
erius . patres nostri peccauerunt et nō sunt et nos iniquitatem
eor̄ portauimus . Nam in babilonis transmigracione septuaginta
annis demorati sunt . et qui deliquerunt puniti sunt . Et in solitudine
quadraginta annis morati sunt . pro quadraginta dies in qb̄us sue
exploracionis . et ꝯsumptis patribus filii qui nō peccauit . ingressi sunt
terram ꝓmissionis . Sed quia iudei filium dei occiderunt . et omnem filii
regemem (?) patri sui ꝯsentaneam et ꝑncipem effecerunt . ideo ꝯtinue
penam luunt sicut ipi dixerunt sanguinis eius sup nos et super
filios nostros . Et licet indigna sunt vita per quibus ministerio cruci-
fixus est ille qui est vita quia maius sunt hor̄ peccatum qui vitulum
adorare tamen ex multiplici causa puniuntur viue . p̄ma ut sint
omnibꝫ gentibus quibꝫ seruiunt in ꝓuerbium et fabulam vnde
scriptum est . Eris perditus in ꝓuerbium et fabulam cunctis ꝓplis ad quos
introduxerit te dns̄ etc . Vnde si dns̄ iudeos qui ꝑcaruit penitus
deleuisset . cor̄ infamia et obprobrium iam cessasset . Scđa quia p̄-
uidit dns̄ quosdam de cor̄ semine esse saluandos quia secundum ysa-
yam inuenitur granum in botro et dicitur ne dissipes illud quod bene-
dictio dn̄i est sic faciam ꝓpt seruos meos . Tercio quia sunt archiui
legis et fidem nostram ꝯfirmat . dum libros legunt quos nō intel-
ligunt Rom. xi . quo lucernā in uentre portabant vnus posterior
qui lucernā videbat alius antior qui nō videbat . Quarto quia
dns̄ pro eis rogat dicens Ne occidas eos sed disperge illos in
virtute tua et depone eos ꝓtector meus dn̄e . Vnde ergo ꝯfusio . de q̄
ysa. lxv . Serui mei letabuntur et vos ꝯfundemini serui mei laudabunt
in exultacione cordis . et vos clamabitis et dimittetis nomen vrm̄
in iuramentum electis meis . ac si dicat Iurabunt iusti mei in no-
mine vrō sicut vsq̄ hodie a xp̄ianis dicitur intendo eum aliquid
facere quod rogatur Iudeus sum ego si faciam . Et dicunt
q̄ xp̄um sustineant illud dispendium Amos dicit q̄ sup quatuor
scelera sup quarto nō ꝯuertet eum . eo q̄ vendiderit argento iustum Et licet
sup sceleribus istis tm̄ nō istis sed Iuda xp̄um occiderit . nil
impedit quia scriptura pro alto altum ponit . Et forte tunc Iuda ymmo

sive forte magna pars filiorum beniamin et levi tunc in Iudea dicitur
affuisse. Et esto quod non corporaliter affuisset quia tamen eorum pluri-
mum consensit, meritorum penam sustinet, quia voluntas pro facto re-
putanda est. Non enim Salomon idola fabricavit, sed quia uxo-
ribus et concubinis fabricantibus consensum prebuit, eum fabricasse
scriptura dicit. Nec debet intelligi iustus iste Ioseph quem fratres
vendiderunt viginti argenteis, licet quidam iudeorum principes
x. de melioribus Israel [illegible] Ananiam filium [illegible]
[illegible] Ismahel Eliezer et Achiba et ceteros in [illegible]
eo quod Ioseph vendiderant fratres sui quia non videtur rationabile ut
penam deus exigeret deus de peccato quod perpetratum fuerat ante annos
quingentos et mille et maxime cum in temporibus quibus Ioseph ve-
los [illegible] posset. Ergo de illo iusto debet intelligi de quo ipsi
ias a finibus terre laudes audivimus gloriam iusti. Nullus enim iusti-
tiis laudes legimus commisse ut premiserit usque ad finis [illegible]
Preterea si de Ioseph intelligi voluisset quod dicit super quatuor [illegible]
[illegible] enim i. super tertium non quarto sed primo dixisset. Hec enim
videtur fuisse primum quod iudeorum peccatum quod pharaonis filii israel
passi sunt postea durissimam [illegible] sed parva pena liberati sunt
a culpa. Unde concludo quod tertium fuit iudeorum crimine quod indulgentia
[illegible] nulla sequatur sed in toto populo usque dum sua [illegible] et
pena illius [illegible] in quo peccatum est non manifeste exprimatur
Et peccatus ille in sermone hebreo tali vocabulo describatur
quale illi qui domini [illegible] imponit vendere aut vendere [illegible]
vendicionem dei pater quod iustum hominem vendiderunt verum filium dei
et propter hoc pares sunt in culpa deum negantes. Unde ostenditur
in auctoritate predicta super quatuor non super quarto non [illegible] eum
secundum morem hebreorum [illegible]. Unde in [illegible] fuit michi [illegible]
filia et quartum quem penitus ignoro sic hebreus habet quod quatuor
[illegible] posuit quia alius septem [illegible] cum [illegible] de [illegible]
vituli conflatilem adoraverunt in quo facto deum satis negaverunt et
ideo grave fuit delictum quia ab omnibus legitur. Secundum
similiter in quo negaverunt deum et omnes peccaverunt quod Ierobo-
am vitulos fabricavit et ab omnibus adorari constituit. Tertium
quod dei prophetas [illegible] eadem voluntate occiderunt et [illegible]
[illegible] Quartum fuit gravius quod Christum dei filium et hominem in-
nocentissimum occiderunt propter quod tam longe servitute [illegible]
habuerunt nec de ipsa potuerunt exire donec ad cor suum reden-
tes peccatum patrum suorum in se ipsis confitentibus noluerunt expiare
sed [illegible] culpa mente. Sequitur eos pietas mox domini sicut
Ysaias asserit et apostolus hoc exponit. Et cum intraverit gentium ple-
nitudo tunc universus Israel salvus erit et confundentur etiam iudei
quia impossibile credunt esse messiam [illegible] Non adventum quod
[illegible] legimus: non modo confundetur Iacob sed cum viderit filios suos
sanctificantes nomen meum. Nam ante adventum Christi [illegible]
litate gentium confusio non accidit Israeli sed postquam in carne Christus
apparuit et predicantibus apostolis gentium multitudo in filium dei
credidit, tunc Israel confusus et obcecatus obstupuit et videre
potuit manifeste verum messiam in carne venisse. Cum illumina-
verit populus gentium [illegible] Christum et confusus [illegible] populus
iudeorum Michee [illegible] adducet me dominus in lucem videbo
iustitiam eius et aspiciet me inimica mea et operietur confusione [illegible]
[illegible] doctores aliqui satis [illegible] de [illegible] etatis
ut Iulianus pomerius contra iudeos. Tamen ad propositum veniamus

Unde quod Christus eo tempore venit quo ipsum venturum prophetatum fuit. Hoc ergo decla-
rant: tranquillitas mundo reddita, novitas miraculorum exhibita, digni-
tas iudeorum perdita, veritas misteriorum revelata. De tranquillitate vel
loquitur ps. Orietur in diebus eius iusticia et habundancia pacis. Et Isa.
ii Erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini. Et sequitur
Conflabunt gladios suos in vomeres. Non levabit gens contra
gentem gladium nec exercebuntur ultra ad prelium. Et Michee iiii Erit in
novissimo dierum mons domus domini preparatus, non sumet gens adver-
sus gentem gladium. Quod in nativitate Christi impletum est quia tunc
angeli nunciaverunt gloriam deo et pacem hominibus. Unde in antiquis
historiis Romanorum legimus usque ad vicesimum octavum annum cesaris Augu-
sti cuius xlii anno Christus natus est in iudea fuisse discordiam in
toto orbe terrarum et singulas naciones contra vicinas gentes exarsisse
studio preliandi ita ut caderent et ceciderentur. Sed orto domino [illegible]
sub preside Sirie Cyrino prima est in orbe terrarum facta descriptio. tunc
bella prelia cessaverunt et in pace agros et vineas coluerunt. Sed
ad messias illorum veniet non erit in diebus illis pax et tranquil-
litas: surget enim gens contra gentem et regnum adversus regnum. et
promissa recipient antiquorum. Et quod dicunt prophete Michee et Isa-
ias dicunt In novissimis temporibus intelligunt usque ad finem mun-
di [illegible] tempus in quo futurus erat. Similiter regum defectus dies novis-
simus appellatur tunc in illo prius regno et prophetis deficientibus
novissimi appellati sunt qui Herodes alienigena super iudeos et
eius filii regnaverunt. Unde et Iacob Gen xlix illud aperuit filiis
suis dicens Congregamini ut annunciem vobis que futura sunt in die-
bus novissimis [illegible] et de Iuda prophetavit de cuius semine Christus fuit
Ergo tunc isti dies novissimorum appellantur sic concordant apostoli sen-
tencie quasi ex ore uno sunt loquentes Vel forte dies novissi-
mi pro eadem sexta etate que omnium novissima est. De
novitate miraculorum ps. Fac mecum signum in bono ut videant
qui me oderunt et confundantur. Magna celebritate vulgatur romulus
quod conditor urbis asseritur cuius pictura licet [illegible] tunc ceciderunt
in hanc vocem quasi de firmamento opus confusus erupit. certum est
virginem et invisibile [illegible] nisi virgo pepererit domus ista non cor-
ruet [illegible] ex gentilibus hominibus [illegible] eventus egressa
est prophecia. Nam nocte qua salvator noster ad redempcionem no-
stram ex utero virginali processit ut dicitur palacium corruit utrumque
[illegible] virgine peperit et edificium ruere videbatur hominibus ignorantibus
[illegible] nova stella apparuit sicut Balaam prophetavit et
secundum historias testimonio [illegible] de terra fluxit in Tiberi
probatica etiam piscina que [illegible] erat ad adventum angeli motum
et sanitates conferre tunc cepit. De dignitate iudeorum perdita tam regni
quam sacerdocii possunt merito confundi ut dicant illud Trenorum [illegible]
[illegible] et confusi veremur quia dereliquimus dominum et ideo nec regnum
habent nec sacerdocium prout Iacob gen xlix prophetaverat dicens Non au-
feretur sceptrum de Iuda et dux de femore eius donec veniat qui
mittendus est. Sceptrum i.e. virga regni de Iuda et dux de femore eius
i.e. de filiis filiorum eius in secula donec veniat Christus cuius est regnum
Sic enim iudei exponunt. Et certum est quod postquam venit Christus nec
rex nec dux de Iuda fuit ulterius. Unde patet quod hoc tempus Christi adven-
tus determinatum fuit et quod ipse tunc in illo venit determinato tempore fuit.
De quo manifestissime Daniel ix capitulo sic dicit: Unde angelus Dani-
eli [illegible] erudit Septuaginta [illegible] ebdomade abbreviate sunt super
populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consummetur prevaricacio et finem
accipiet peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iusticia sempiterna
et impleatur visio et prophecia et ungatur sanctus sanctorum. Ebdomade
iste sunt annorum. Ideo dicit abbreviate septies aut septuaginta ann-

quos faciunt iste ebdomades sunt quadringenti et nonaginta anni
constituti ab anno illius prophetie usque ad destructionem templi que a Tito
Romanorum principe fuit facta cum destructionis tempore iam Christus venerat
qui iusticia seculorum et sanctus sanctorum erat per quem peccatum omne et iniqui-
tas est deleta et prophetia omnis impleta. Certe vero que scribuntur in textu
omnia ad horum quadringentorum nonaginta annorum divisionem et determina-
tionem sunt posita. Subditur quoque scito et animadverte ab exitu sermonis ut
iterum edificetur Ierusalem usque ad Christum ducem ebdomades septem. Ubi in-
nuitur quod a die illius prophetie usque ad Cyrum regem persarum quem
Ysaias appellat Christum fuerunt xlix anni cum Cyri precepto cepit Ie-
rusalem reedificari. In cuius reedificatione et postquam consummatum est
opus usque ad adventum Titi super Ierusalem fuerunt quadringenti triginta
quatuor anni. Et hoc est quod sequitur. Et ebdomades sexaginta due
id est quadringenti triginta quatuor anni. Et sequitur. Et rursum
edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomadas
sexaginta duas occidetur Christus. Et civitatem et sanctuarium dissipa-
bit populus cum duce venturo. Hoc est postquam occidetur Christus civitatem
et sanctuarium dissipabit populus romanus et dux eorum Titus. Et sequitur
finis eorum vastitas et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit
autem pactum multis ebdomada una et in dimidio ebdomadis deficiet
hostia et sacrificium et cetera que sequuntur. Illa ebdomada septem desi-
gnat annos obsidionis quibus obsessa est Ierusalem civitas a romanis
et infra septem annos a deo cruciati fuerunt intus et afflicti quod non ha-
buerunt unde sacrificium facere potuerunt. Et hoc est quod dicitur quod in me-
dio ebdomadis id est infra ebdomadam deficiet sacrificium. Et quod additur
quod in templo erit abhominatio desolationis usque ad consummationem significatur
quod illa captivitas non habebit finem nec reparabitur per preteritum honorem.
Ergo septem ebdomades a Cyro usque ad Titum et obsidionis Ierusalem a
Tito et Romanis ebdomada una, faciunt ebdomadas septuaginta. Et
hec est expositio petri Alphonsi in libro suo contra iudeos. Quod si quis
apertius videre voluerit legat Iulianum de septuaginta ebdomadibus
abbreviatis aut si eum habere non poterit legat lectionem [illegible] in fine noni
capituli super Danielem et hoc videbit. Cum ergo iudei non habeant un-
ctionem sive regum sive sacerdotum vere post Christum noverint venisse pro-
phetam et verum messiam. De veritate misteriorum que revelata sunt in
adventu Christi confundantur iudei sicut scriptum est Ezech. xvi. Suscitabo
ego pactum meum dicit dominus ut recorderis et confundaris et non sit tibi ultra
aperire os pre confusione tua. Pactum domini testamentum quod confirmavit
ipse promisit quibus confirmatur quod in adventu eius veritas declaratur.
Promisit enim Deut. xviij per os moysi qui morte imminente sic locutus
est Israeli. Prophetam de gente tua sicut me suscitabit dominus deus vester
sicut me audietis. Quod de Iosue non intelligitur qui similis moy-
si non fuit quia propheta in Israel sicut in fine deuteronomii dicitur ultra similis
moysi non surrexit cui non totam gloriam suam sed partem glorie sue moyses
dedit. Sed Christus fuit similis moysi quia fuit lator nove legis sicut
moyses veteris testamenti fuit etiam propheta. Sic eum propheta [illegible] vocatur
qui sequentibus annunciat futurum Christum. De quo manifeste Ysaie liii scribitur
quod sicut virgultum et radix de terra sicienti sine specie et despectissimus
et novissimus virorum moritur quod quidam iudeorum exponunt de Ieremi-
a quidam vero de Ozia. Cum Ieremias fuit flagellatus et Ozias
pro peccatis populi infectus. Sed neutri tota prophetia convenit. Nam nec Iere-
mias virgultum fuit nec peccata nostra tulit. Et Ozias licet infectus fuit et
tamen peccata populi non expiavit sed de Christo qui ascendit sicut virgultum
sicut radix de terra sicienti hoc est de terra arida sine semine virili
qui infirmitates nostras tulit et peccata ipse portavit. Longum esset
scripturas singulas quas de Christo possumus huius exponere. Licet dicant
quidam iudei non esse impletum quod dicitur in Ysaia quod tunc in adventu

compleri debent. dicente scriptura Isa. xi. Habitabit lupus cum agno
et pardus cum edo accubabit. vitulus et leo et ovis simul morabuntur
et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur simul et leo
quasi bos comedet paleas. Non enim habet lupus pacem cum agno et ita
de ceteris que sequuntur. Sed nos per bestias illas que rapina et carne vivunt
impios homines intelligimus per religiosos vel pecudes mansuetos et sim-
plices quos xpistus vult pacem habere et secum pariter habitare ut fiat
unus pastor et unum ovile. Dicit etiam illud in fine Ysaie non imple-
tum Erit lux lune sicut lux solis et lux solis septempliciter sicut lux
septem dierum in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui. quod certe
ad litteram non potest intelligi de primo adventu xpisti quia si sol esset maior et
lune qui nunc duplicatur et totum mundum combureret et oculos humanos sple-
ndore obtunderet et luna splendori solis par esset nemo quiesceret sed semper
dies esset. Unde quod si septempliciter. Sed certum est quod de splendore et
gloria fidei credentium in xpisto propheta loquitur. Unde subditur Erit tibi
dominus in lucem sempiternam et deus tuus in gloriam tuam quia cum dominus
gloria lucis sue nos illuminabit luce fidei que vicissitudini solis aut mu-
tabilitati lune similis est nocte non erit. Dicit etiam illud Ysaie non
esse completum Tunc videbis et afflues et mirabitur cor tuum. Omnes de
Saba venient etc que sequuntur. Sed certum est quod hec consummata fuerunt tempore
templi secundi ab Aggeo de precepto Cyri. Unde dicitur in persona domini(?) Implebo
domum istam gloria. meum est argentum meum est aurum dicit dominus. Et
sequitur in Aggeo Magna erit gloria domus istius novissime plus quam
prime. Certum est enim quod preciosa insignia que fuerunt in prima non fuerunt in
novissima quia in secunda non fuit archa domini nec rationale nec
ibi venit ignis de celo qui combureret holocausta. nec fuit aliquis
dictus tunc temporis aut propheta. Unde dicunt iudei quia domus secunda decem
annis plus mansit quam prima prophetiam istam impleri. Dicimus ergo quod in
hoc fuit magna gloria domus novissime plus quam prime quia venit
xpistus adhuc eadem stante cuius adventus gloriosior fuit quam omnia
que dicta sunt ante et quia ad finem eius xpistus advenit per
quem in illa domo deitas habitavit gloria eius novissime plus quam
prime magna fuit. Confundamus ergo iudeos qui procedunt de lege et
prophetis sequuntur(?) [illegible] in Non credatis verbo veritati(?) [illegible] et i-
ncarnatio(?) [illegible] tue comunde(?) propter hoc enim erant eta(?) [illegible]
intellectus eorum et ita pietatem affectus eorum quia querunt temporalia
respiciunt(?) litteralia simpliciter(?) mendicia defendunt cum pertinacia. Querunt
ergo temporalia que tecum(?) sibi promissa esse ex [illegible] sunt [illegible]
sione et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Sic enim
adherent temporalibus quod ab eis separari non possunt quod bene significant
quos panes ordeacei. Ordei enim medulla tenacissima palea
vestitur et ille populus licet multis tribulationibus atteratur nunquam tamen
a carnali desiderio mundabatur et licet ducatur in solitudinem [illegible]
[illegible] non sunt intellectu revelato deposita carnalia [illegible]menta
propter hoc enim stat dominus distribuere populo [illegible] quos [illegible] pa-
nis panis ordeaceis quia carnalium intellectus [illegible] in spe [illegible]
et testimonium temporale promissum est et [illegible] temporalis omnis enim caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos feni. Ex quo etiam [illegible] promissionis
acceperunt iudei et votis habere ceperunt per multas prophetias [illegible]
tus est xpistus usque ad captivitatem babilonice tempus. Et in captivitate
fuerunt prophete qui prophetabant de eorum liberatione et postquam tem-
plum [illegible] lxx annis restitutum est tot passi sunt a regibus
gentium calamitates ut intelligerent nondum venisse liberatorem quem
pro liberatione carnali expectabant sicut ipsi temporalia diligebant
Et ideo videmus eos cotidie confusionis maculam sustinere et no-
bis scandalum generare quia baptizari se sentiunt propter commodum temporale
quos ad tempus portat ecclesia. sicut usque ad ventilationem paleam et

triticum simul habet area simul ergo in area palea cum frumento sed
igni combusta palea non simul reponetur in horreo Erubescant
ergo tales et confundantur in seculum seculi et confundantur et pereant Re
et hug. tradunt deum in spe corporea figurari Ista vi charulus tua
sit super os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris
libris indisciplinatum pone deum corporeum habere corporalem compac
tionem unde est illud Esdre [illegible] tecum simplicat tibi posuit
deum tuum esse in occidente quia cum omnes stelle in occidente dea
dant [illegible] [illegible] celi deum simplicat Et quia hec stellarum simplicitas
in occidente sit ideo asserunt quod deus in occidente sit Sed advertant
quod mistica dicitur ad literam que secundum literam exponi non potest sed secundum
sensum figuratum vel spiritualem ut illud Exodi secundum [illegible] legem he
breorum locusta comedet residuum omnis herbe Et de filiis Israel in
dimus. [illegible] apicem [illegible] devoraverunt eos et in libro Judicum
Baal et zebub palus De umbilico terre ascendit Et Ysa de ala
terre laudes audivimus Et ad unum flumina plaudent manibus simul
tabunt Et abacuc lapis clamabit lignum respondebit Certum est quod
terra non habet os nec os ad comedendum nec umbilicum nec ala
nec flumina manus nec montes exultationem nec lapis clamorem
unde et multe absurditates secuntur literalem expositionem Que de
similitudine corporalem dimensionem unde deus per Ysaiam Cui assi
milastis me dicit dominus sanctus Et item Cui similem fecistis deum
aut quam ymaginem ponetis ei Et deus ad moysen Non vidistis
aliquam similitudinem vel imaginem que super terram sunt vel de
his sub celo volantium aut reptilium Et hec ideo prohibuisset eis ne
deum assimularent corruptibilium substantiarum de corporibus simulacri
ne eius assimilaret admixtum ne forte elevatis oculis ad celum vide
ris solem et lunam et omnia astra celi et errore deceptus ado
res ea et coles et ideo legem in tabulis lapideis iudei
receperunt ad signandam duritiam cordis eorum Unde etiam multis ri
tibus lapidei [illegible] visibilibus onerati sunt ut simili iugo premerentur Et
observationibus ciborum sacrificiis animalium et ritibus talium que sig
nificant eorum spiritualium Sed quia in lege tradebatur sensus spiritualis quem
vide non possunt retinentibus oculis in albumine [illegible] [illegible]
sequimur diligunt et diligere dicunt sit [illegible] habent et [illegible]
tem intellectum libros habent quos non intelligunt quos nobis
presentes viam ostendunt Et sicut notum sit gestis in cordibus
thus. pompeyo enim duce romano iudei tributarii sunt
facti romanorum et postea a cassio templum est spoliatum et deinde
post paucos annos herodes alienigena regnavit super eos Cum
regnante natus est xpistus et impletum est plenitudine temporis Et
herode regnante in iudea apud romanos quondam iam mutato
reipublice statu imperante cesare augusto et pacato orbe pace
verbum caro factum est in bethleem iude Et post modum iudei
xpistum occiderunt et a romanis vastati regnum suum funditus per
diderunt et urbem terrarum fecerunt [illegible] [illegible] [illegible] ut
quod prophetiis non firmatum huius in xpisto impleta [illegible] et [illegible]
quod ideo factum est ut etiam in omnibus gentibus ad quas [illegible]
dispersi sunt etiam ab inimicis testimonium haberet quod [illegible] libros
suos ferunt testimonium de xpisto perferunt Superadduntur etiam mendacia
dicunt enim deum cotidie flere semel in die et ab eius oculis
lacrimas duas procedentes in magnum mare cadere et inde fulgo
rem [illegible] tempore nocturno de stellis videntur cadere Ad [illegible]
sit quod lacrime fuit ex habundantia humoris descendentis de
capite et de [illegible] quod remotum est a divina essentia [illegible] [illegible]
vapor de terra consurgit et quia [illegible] est ad [illegible] [illegible] [illegible]

ad locum ubi non est multus calor in vinum aut et loci calore liq
[illegible] paulatim cremat' et crematus evanescit et hoc puto
illud esse fulgorem qui dissennuit per aerem Dicunt autem quod flet
propter captivitatem iudeorum etc in die rugit ut leo et aliis pedibus
conculcat more in torculari calcantium Quod est frivolum certe et confu
sione dignum quod non est impletum misericordiam Ezech. xvj
Et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores tuas peccatis tuis
sceleratius actis ab eis quia nec idolatrie nec gentiles tales
dicuntur abusiones Dicunt similiter singulis diebus deum semel
irasci quia dixit david Deus iratus per singulos dies Et hec
sit prima hora diei eo quod in illa hora reges [illegible] incre
pentes dyademata sibi imponunt et solem adorant non deum [illegible]
tes [illegible] quod ira est eius aliquo verbo audito quod displicet colera
rubea i. fel fervet et sine cordis diffunditur et sanguis in [illegible]
inde homo et in facie pallescit quod cum sit elementum [illegible]
nit Dicunt etiam abusionem maiorem quod cum deus firmamentum con
stituit perfecte perficere illud non valens cuiusdam magni foraminis
spatium in septentrionali parte imperfectum relinquit ut si aliquis
se vellet eidem equalem ostenderet vel deum dicere Deus illud
spatium eidem imperfectum componat dicens Si deus es ut ego locum
claudere potes quidem apud eos [illegible] O falsitas manife
sta de septentrionalis enim poli axem supra nos sicut [illegible]
[illegible] et ipsum totum integrum et perfectum videmus Relicto preter
[illegible] ineptias de pixide quam dicunt deum gestare in pectore et
de modo corrige quod cum scriptum est in prima parte eorum doctrine
que appellatur benedictiones [illegible] de [illegible] de morte reg
Og de quo fingunt mirabilia et stupenda de filiis Jacob [illegible]
[illegible] ad sepulcrum de moyse altercante cum angelis pro
datione legis de Josue filio [illegible] que portatur in paradi
so angelum mortis cum ibidem permanet usque in diem presentem
[illegible] et [illegible] sicut hec omnia leguntur in libro petro alphonsi
Defendunt et eum pertinacia que tanta est in eis ut [illegible]
Osee x. Confusio capiet effraim et confundetur israel in voluntate
sua. hoc est in voluntate sive pertinacia. propter quod [illegible]
eorum coram ipsis in [illegible] et [illegible] et in [illegible]
[illegible] oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper incurva
quod Augustinus in libro de bono perseverantie speciale est ut infideli
tatem iudeorum attribuens de libera voluntate venientem cum sanctus ap
[illegible] tam magnis [illegible] Excecavit eos malicia eorum
et nescierunt sacramenta dei Confundantur etiam quod legem dampnabiliter
custodiunt ut [illegible] agnoscant quod deberent tenere quod respuere
[illegible] babilonie [illegible] babilon confusio vel
translatio Babilonie confusio vel [illegible] translatio unde sicut in edificatione
turris babilonie confuse sunt lingue edificantium sic in [illegible] lege
tenenda confusa est doctrina et scientia iudeorum Gen xj Confundamus
linguas eorum et non audiat unusquisque vocem proximi sui [illegible]
confusio esse in quatuor primo quia cessavit immolatio et tamen tenent Ezech
xvj Recordaberis viarum tuarum et confunderis [illegible] synagoga
ambulavit ceremonie legis quas tenuit modo autem cultus [illegible]
quibus in eis cessavit Nam nec agnum victimam prout olim celebra
bant mane et vespere celebrant Nec neomenias nec sabbata
nec victimas pacificorum nec sacrificia nec holocausta nec liba
mina nec mense [illegible] nec panes propositionis nec lucernas quas
mane [illegible] vespere accendebant nec thymiamata que imposita
carbonibus in templo cremabant nec ordinationes [illegible] sa
cerdotum [illegible] vestimentorum [illegible] nec vicissitudines ministeri
per ebdomadas singulas ministrantium nec redimunt primogenitum hominis

aut primordiorum aliud. Quid loquar de primiciis arborum fructibusque
cedebant in usum sacerdotibus. Certo autem omnis fructus eorum sanctifi-
cabatur domino. Quid loquar de primitivis fructuum qui erant sacerdotum.
Quid de duabus decimis, unam levitis dabant, aliam vero
in loco sancto comedendam portabant. Levite eciam decimam decime
quam accipiebant eisdem sacerdotibus persolvebant. Septimus annus
sabbatum erat, quinquagesimus autem iubileus. Lex eciam omnis lepre
et prurigine lepre vestium et domorum colores varios et species
distinguebat. Quid de situ sanguinis et vesicis et renibus
in expiacionis sacrificiis, de contactu mortuorum, de cineribus vitule
rufe, que videmus penitus defecisse. Iudei confundantur, quia tales
excusaciones suas non valent. Eccli xx. Mores hominum mendacium
sine honore et confusio illorum cum illis sine intermissione. Et in cete-
ris: Est qui perdet animam pro confusione et imprudencia persone perdet
eam. Emendatores enim sunt eorum excusaciones. Dicunt quod si sunt isti
non debent argui, quia exules sunt a patria, carent sacerdotibus
legittimis et sanctuario templi. Dereliquerunt enim in conspectu dei
et eiecit eos de terra sua, nec possunt implere precepta, nec simplici
impossibilitate debent argui donec redierint ad terram sue habita-
cionis, et tunc sacrificabunt domino et placebit domino sacrificium iuda
et ierusalem sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Malachie iii. Sed
de sacrificiis templi quod ... temporibus ... illa auctoritas loquitur
aut eorum certum est quod ideo eiecti sunt de terra sua ... legalia
legittima sua ... enim ... eciam in propria terra eorum sacrificia domino
placuissent, eiecti de terra sua non essent, sed in ea quod ipse
iusserat facere potuissent et possent. Unde Ysa. i°: Quid michi
multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus. Holocausta arietum et adi-
pem vitulorum et hircorum nolui. Et Iere. vi: Ut quid michi tus
de saba offertis? Holocaustomata vestra non sunt accepta et victime
vestre non michi placuerunt. Et Amos v: Odi et proieci festivitates
vestras. Quod si attuleritis michi holocausta, munera vestra et vota
non suscipiam. Et Malachie i: Non est michi voluntas in vobis dicit
dominus et munus non suscipiam de manu vestra. Et Ps: Sacrificium et
oblacionem noluisti. Osee ii: Cessare faciam omne gaudium eius, sol-
lempnitatem eius, neomeniam et sabbatum. Et licet hec omnia et sin-
gula intelligant iudei impleta fuisse in captivitate babilonica, tan-
dem deus eos eduxit et ad templum et propriam patriam reduxit, vic-
timas eorum acceptabiles habuit et culpas indulsit, sed quia
postea redierunt in pristina scelera, denuo multati sunt, et hec
secunda captivitas maior captivitate et minor tempore fuit prima ... tanto
maior fuit indignacio dei super ipsos in secunda quam in prima. Iudei
confundantur quia eciam in illis in quibus legem tenent deo displicent.
Ezech xliiii: Portabunt confusionem suam et scelera sua que fe-
cerunt. Postquam enim christus venit qui legis velamen sustulit et liber
spiritualem ... in ... collatebat aperuit, extitit legalia servari non debuere
secundum literam occidentem sed secundum spiritum vivificantem, quia quamquam legem
dederat, melius eam tamen propheta intelligebat. Ideo in hoc quod carnalem
legem custodiunt deo displicent, sicut et veteres ritus quos ante suscep-
tam legem per manum moysi tenebant, post legem susceptam sunt pro-
hibiti. Unde postea sicut prius faciebant duas sorores in
uxores non duxerunt. Nec valet quod opponunt dicentes: Nichil
debet corrigi nisi quod ante rectum non extitit, vel quod recte factum
est mutatione debuisse mutari, maxime si benefacta mutentur, quia
erat mutabilis esse videtur. Sed hoc nichil est, cum et multa opera
humana certa ratione pro temporum oportunitate mutentur, nec ideo eciam
ratio fit mutabilis ista mutatur. Unde Augustinus in Epistola ad Marcellinum

Hyemi succedit estas, diei nox, pueritie adolescentia, adolescentie
iuventus, iuventuti senectus, senectuti mors. Hec omnia mutantur,
non mutatur divine providentie ratio qua fit ut mutentur. Aliud agricola
alium estate inserit quam inseruit hieme, non mutatur ratio agri-
culture. Aliud mane surgit qui nocte quievit, idem consilium non mu-
tavit. Aliud iuveni adolescenti quam puero solebat imposuit et precepto
tamen. Aliud mutato doctrinam non mutavit. Mutata enim temporis causa quod antea
recte factum fuit ita recto exigit mutari, ut non sit rectum nisi sit pro
tempore. Sic ergo in diversitate mutationis apparet quod sicut primis temporibus sacrificium quod
precepit Deus, nunc vero non est ita, sed aptum est quod magis
tunc congruit, quia postquam veritas claruit, umbra cessavit. Sicut non
ideo mutabilis est Deus quia aliud vespere aut mane facit, ita non est
mutabilis si aliud et aliud diversis temporibus sibi offerri precepit. Ipse mutat
tempora et mutantur, ubi autem idem ipse est. Et nunc aut sunt tempora nova.
Nova non sunt apud Deum qui condidit tempora, et sine tempore habet omnia
que suis temporibus pro eorum varietate distribuit. Ecce ipse per prophetam
predixit: Ecce inquit dies venient dicit Dominus et consummabo super
domum Iacob testamentum, non secundum testamentum quod disposui in
patribus eorum cum eduxi eos de terra Egipti. Quarto quia Iudei
spem resurrectionis habent. Ysaie xx. Confundentur ab
Ethiopia spe sua et ab Egipto gloria sua. Ethiopia caligo vel te-
nebre, confusionem infidelitatis eorum designat, quia credidit mortuos
non resurgere et resuscitatos iterum terram incolere indigentes terrenis
ita plura. Deutero. xxxii. Ego occidam et ego vivere faciam. Et
Ysa. Vivent interfecti mortui tui resurgent. Expergiscimini et lauda-
te qui habitatis in pulvere. Et Dan. Multi qui dormiunt in
pulvere evigilabunt. Ex hac auctoritate licet probent resurrectionem, non
tamen illam que tendit super terram habitationem. Unde Iudei ad
Ezechielis: Educam vos de sepulcris vestris, populus meus, et indu-
cam vos in terram Israel. Et quiescere vos faciam super humum vestram.
Sed requies hec significat animam requiescere in corpore, quod quia
de terra sumptum est, terra nomine exprimitur. Unde scriptum est: Formavit
Deus hominem de limo terre. Significat quod Deus eos requiescere faciet super humum
suam, quia anima redibit ad corpus in quo requiescet, et totius
appetitus anime terminabit. Nam quod mortui resurgant ut terras inhabitent
scriptura non docet, quia testante Iob sicut consumitur nubes et pertransit
sic qui descendit ad inferos non ascendit nec revertetur ultra in
domum suam, nec cognoscet eum amplius locus eius. Quinto in hoc
quod falsis patet eorum error. Credunt enim quod adveniente Christo re-
surgent eorum mortui et omnia humani generis officia exercebunt, et pri-
stinos ritus servabunt. Terras more antiquo colent et inhabitabunt. A-
aron et filii eius more solito sacrificia offerent, et a Moyse sacer-
dotalibus vestibus induentur. Ergo simul erunt plures summi pon-
tifices simul officium exercentes, cum omnes sint equales, vel non
erit [illegible] q filius pontifex. Hoc etiam esset contra legem, que sic
instituerat et esset filius summus pontifex. Ergo haberet legem novam
quod est contra eorum fidem. Si vero non simul fungentur officio, sed
solus Aaron, parum conferret eis ista resurrectio, quia non cedet eis
ad gloriam sed ad vitam exemplarem. Et est contra legem Moysi,
quam precipitur ne aliquis maiore ordine sublimatus ad minorem
dignitatem tollatur. Preterea si multi summi pontifices multa templa
tamen lex istud prohibebat. Preterea vivet ille qui hominum servire
dicitur, aut erit eorum rex, et tunc ei subicietur Moyses et erit minor
eo, contra illud: Non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses. Si fuerit
eius propheta et rex, dicit Moyses vel alius. Erit rex eius et eius
dignitati deficiet. Credunt etiam quod omnia humanitatis officia exercebunt,
et generandi nam habebunt et mulieres quotidie concipient cotidie

paciuntur. Quod si verum esset, que eas terra capere posset. Sic enim loquitur de muliere que tres viros habuit. Si ad primum redierit, propterea quod lex que dicit quod post secundum maritum non debet redire ad primum. Si vero redeat ad aliud, destruitur enim lex que dicit quod primo viro vivente nec eam repudiante nunquam ad [illegible] potuit nubere. Preterea si quandoque vocabunt inmortales non erunt. Si vero dicuntur mortales esse et aliqui iusti morituri eterne vite, ista venient. Vel si revocantur et resurgent quod ad penam et non ad gloriam. Erit enim tunc passionibus atterantur, sicut dicit qui resuscitandi, nam et vosque habebit comedendi et bibendi et quando et post mille annos erunt in [illegible] propria beatitudine tussiendi. Sed redit idem inconveniens, quod prima terra tante multitudini non sufficeret ambitus, quantum ad colendos agros, immo omne quod comedit, bibit et gignit delectatur et bestie, quod de regione altera [illegible] nonis etiam pectus subdentur.

De confusione hereticorum quod inter se divisi sunt.

Confundat etiam plures hereticos et heresis contra fidem catholicam insurgentes. In quorum persona loquebatur Job. Amici deberent quia inter se divisi sunt, habent enim confundi licet cunctos habeant ad invicem colligatas. Jeremie xj: Secundum numerum civitatum tuarum posuisti aras confusionis, quia quot capita tot sunt diverse. Unde a Symone dicitur heresis. Sexto, unitatem enim divinam. Gloria in comunicatione patris cum dico: Non est enim tibi nisi in trinitate perfecta, quia cum divideret nititur facere comunicationem cum patre et [illegible] patris tui appellatur titulus unitatis. Unitatem calum patris, quod Christus dicit non sequuntur sed magis catholicos perquirunt. Tercio veritatem scripture corrumpit. Sextum vero: Sunt enim heretici in confusio. Nam scripturas veri sensu non capiunt, sed eas ad avaricie prave intelligentie dirigunt et quidem blasphemias suas latenter et furtive in libris nostris inserunt et doctrinam veram adulterando corrumpunt aut adiciendo que impia sunt aut subtrahendo que pia sunt et etiam veritatis falsis intexerunt. Propter hoc dicitur contra Julianum: Aliqua sunt que dicitis nova et falsa; aliqua stupenda nova tamen falsa quoniam. Quarto, quia eterne morti obligati sunt. Ysa. xlv: Abierunt in confusionem fabricatores errorum, quia ut dicit Augustinus in libro de fide ad Petrum: Firmissime tene et nullatenus dubites non solum omnes paganos sed et omnes iudeos et omnes hereticos et scismaticos qui extra ecclesiam catholicam presentem finiunt vitam in ignem eternum ituros. Et in heretico, si pro Christo nomine sanguinem fuderit, nullatenus credas posse salvari. Et ut amplius confundantur post quadruplicem dictam effectum, quadruplicem causam erroris eorum possumus intueri, ex quibus debent confundi. Prima est in eis pravitas intelligentie. Excedunt enim metam sue potentie et ideo corruunt in multiplicem falsitatem materia vanitatis, quia non inveniunt pedes eorum ubi figant stabiliter. Ysa. xlij°: Et confundantur confusione qui confidunt in sculptili. Dicit enim intra se sculpunt sua falsitatem et indicant esse in veritate. Secunda est subtilitas materie. Sicut enim excecantur oculi invalidi propter excellentiam luminis, sic paciuntur heretici a lumine veritatis. Unde qui habet visum turbidum, si videt subtilissimum filum, dicit se nichil videre, quia non potest perpendere, preter tamen videt qui visum acutum habet. Intuetur aquila radium solis, cum tamen smaragdus excecat ut dicitur oculum bufonis. Hec est confusio de qua Judith xj: Demi cavernas [illegible] in confusionem. Hec sunt secreta scripturarum misteria que propter eorum subtilitatem abscondita sunt ab eis quod cape[illegible]

ea non possunt et deus voluit ea manifestare errant et confunduntur in suo er-
rore. Unde Augustinus libro quinto contra Julianum Vos estis ruina morum
fidei quoque super quod mores edificandi sunt molimini fundamenta subvertere
nos parvulis interitus quos laudare non pudet contra quos pugnat et
pudor. Hec potius debet audire etiam que vos dicitur ut vobis caneat
cum tales longe sunt a credendis que sunt invisibilia nec studio nec
exercitatione [illegible] ad illa. Non est mirum si illa non vident qui
sensu ducem non habent unde disputant de spiritualibus sicut ceci
de coloribus. Augustinus super [illegible] Quo lux [illegible] confundit oculos clau-
sos et cecos sic animalis homo non percipit ea que sunt dei. Dicit glossa
sicut cecus existens in sole vel disputans de colore. Tercia est pu-
sillanimitas negligentie. Proverbiorum x capitulo Qui congregat in messe filius sapi-
ens est qui autem stertit in estate filius confusionis. Messis est
presens seculum in quo seminamus et metimus unde in futuro vivamus.
Quod igitur ex nostris viribus non possumus satis fidei misteria pene-
trare quid aliud restat nisi sanctos doctoribus congregare et eos
pulsare precibus ut eorum beneficio ignorantes et ineruditi que agenda
sunt videant et adimplenda que viderint convalescant [illegible] ex-
[illegible] Domine adiuva incredulitatem meam. Sicut enim sol non videtur nisi
in lumine solis sic articulorum et misteriorum profunditas non cognoscitur
nisi ex infusione gratie et refulgentia veritatis. Psalmus Domine in lumine
tuo videbimus lumen [illegible] in quo non confunduntur hoc lumine sicut ve-
spertiliones lumine solaris vel sicut [illegible] que de nocte vigilant et de die
dormiunt et ideo nesciunt tempore de xij solis radiis sicut ait Martin-
nus hoc est de xij articulis testimonium perhibere possunt. Quarta
est ex necessitate superbie. Psalmus Confundantur superbi quia iniuste iniqui-
tatem fecerunt in me. Est enim superbia quedam inflatio oculorum interiorum
hominis qua repellitur radius veritatis unde dicit Augustinus septimo libro
de Confessione Tumore meo Domine separabar a te et nimis inflata
facies claudebat oculos meos. Scientia enim sine humilitate causa est
Si enim tales cognoscunt deum non sicut deum glorificant aut gratias
agunt sed in suis cogitationibus evanescunt et obscuratum est insipiens
cor eorum. Omnis autem [illegible] est et arrogans et superbus sicut tangit
glossa super illud Jeremie xlix Arrogantia et superbia cordis tui dece-
pit te etc.

*De confusione malorum christianorum sub quadruplici methafo-
ra. Sicut miles qui cadit de equo debili etc.*

Confundantur ergo prelatus hostis ecclesie ne nos decipiant velut
pagani vel falsi iudei vel fallaces heretici vel mali christia-
ni tanto nocentiores quanto interiores mali qui sunt in me-
dio filiorum sicut spine in medio liliorum non in medio extraneorum
quorum vita confusioni proxima est quia erit in confusione eorum qui ver-
recia sapiunt. Confundentur enim sicut miles qui cadit de equo debili
quia incipit in mente de suis deicientur officiis in quibus superbe age-
bant sicut milites militantes in equis. Jeremie x Confundantur [illegible]
[illegible]. Et sicut quanto equus est altior tanto casus gravior
sic quanto maior est superbia tanto periculosior et gravior erit ruina
ut vere dicatur quod ante ruinam cor exaltatur. Sicut fur quando in
furto deprehenditur. Jeremie ij capitulo Quomodo confunditur fur quando deprehenditur sic
confusa est domus Israel ipsi et principes eorum fictores sunt qui
fidem ipsi profitentur et fides veritatis operibus non imitantur. Et deprehen-
duntur in fine vicia que ante finem [illegible] simulabat opera virtuosa.
Sicut enim [illegible] plumas [illegible] cornice que spoliata vestibus
alienis remanebit in propria nuditate. Ezechielis xvj [illegible] nuda et con-
fusione plena. Et eiusdem xij In omni facie confusio et in cunctis
capitibus eorum calvicium. Confusio faciei est verecundia qua macu-
lent catholica [illegible] eorum opera simulata. Sed in capitibus calvicium quia
nichil puritatis aut sublimis et subtilis affectionis invenietur coram

mentibus quo tegatur corpus eorum sicut diues quando ab eo cum pane roga-
uerat mendicare compellitur Ysa. i° Confundentur ab ydolis quibus sacri-
ficauerunt cum fueritis velut quercus defluentibus folijs est autem quercus
uocatur in morte a qualibus bonis que instar folij confluunt et refluunt
et de possessore ad possessorem transeunt ydola vero quibus homines sacri-
ficauerunt auaricia est cuius simulacro vel cultui cupidi seruiunt ydolatrie
seruiunt Sic magna confusio cum a parentibus optabunt sibi remedium
quos spreuerunt in seculo Sicut diues eternaliter petiuit a lazaro
Sicut spoliatus quando velleris vestibus preciosis vilibus induitur pre
induitur qui detrahunt aut nichil pudore et operiantur sicut diployde con-
fusione sua Contra eum xpo detrahunt similiter in quo tenentur eidem
vestem duplicis confusionis habebunt quia et corpore et anima simul arde-
bunt hec est quadruplex confusio que debetur malis catholicis prima plat
secunda ypocritis tercia cupidis quarta que omnibus dampnatis confun-
dantur ergo contriti non confusione que adducit peccatum sed ea que adducit
gloriam Et in ve efflorebit super eos domum sanctificacio quando inter eius
induit confusione secundum psalmum Et in sermone nullus se extulit paulus apostolus

Nulle ostendamus certo quod in sermonis facundia se iactare paulus
negauit licet quidam eum reprehendat de imperitia propter quod scribit
ad Cor. Si imperitus sermone sine scientia Ostendamus ergo
quod paulus imperitus non sit dato quod non propter hoc excusantur
prelati sunt defectu doctrine et si paulus imperitus fuerit Ratio quo ser-
mone perfectus fuerit Nam quid super hoc prelatos eciam diligenter amonuit
Vere paulus imperitus non fuit Unde eum superabat iudeos qui erant
damasci qui nolebant poenitere faciebat Unde sinagoga de effusione
sanguinis ipsius inquieta cogitabat Ariopagitas dyonisius in ciuitate
que erat ydolis mancipata conuersus esse ad doctrinam pauli plus
in ea consecutus gracie eius perus fuerat in eclipsi ut cum conuersus
sermone submisit sed non scia puto quia se nichil scire indicabat nisi
ihesum xpm et hunc crucifixum Ideo non vtebatur clamore demostenis
vel platonis altitudine vel lenitate ciceronis Consentiamus eciam paulum
imperitum fuisse non tamen hec prelatos nostri temporis excusabit super defectu
doctrine Ille enim virtutibus implebatur mirabilis effulgebat Ipsius
eciam si taceret a demonibus timebatur Nostri vero lenitudine et gloriam
instancia non tamen habet efficacie quanta pauli presencia gusatebat eum
mortuos fecibus et infirmos recreabat miraculis ut ut a gentibus
putaretur deus Nam in hoc corpore rapiebatur ad terciam celum verba se-
creta audiens que corpore non poterat nullum mortalium Omnis eius
explicet zelum fidei mansuetudine continentia dysenteria recommuna vigi-
lias curam pro innocencia integram sollicitudinem pro ecclesiis compassionem
pro infirmis angores viduos persecuciones pericula quotidianas mortes
Et verbo perfectum dies et noctes in scripturarum expositionibus consummabat
Unde et Euticus de fenestra corruit qui in profundam noctem
doctrine eius sermo protraxerat Eos qui iudayzabant in Anthio-
chia reprimebat Thessalonicenses Corinthi epheses Rome in tabulis
scribebat propter verbum excellens et perpetuum tenebat eam exclamationes
Esse inuocacionem Nonne ex vlteriore et splendore super ceteros eum
docet et docuit totum mundum nec vsque ad finem mundi cessabit in-
structione generis humani Sic enim inuictus et adunate consernatus sic
pro eo viuunt et vincunt In ante eum apostolus legere quid tenere
deberes quid caue qualiter adiungeris doctrinarum responde hec sunt
medicamina que nobis imperitus medicus parauit hec doctrina que
continet superant Dimon enim spem perdit diabolice fraudis et
omnem apicem victorie consequi nec coronari nec certare cessant
Audi nichilominus quid discipulo suo precipiat ut lectioni et exhorta-
cioni doctrine diligenter attendat Et item Ea primum in hijs que

didicisti et credita sunt tibi sciens a quo didiceris quod ab infancia sacras
literas nosti. Et ad Titum de episcoporum ordinacione disserens Oportet inquit episcopum
continentem esse et fidelis sermonis ut potens sit exhortari et contra-
dicentes revincere. Et ad Ephesios scribens Vigilate inquit et memen-
tote quod per triennium nocte et die non quievi cum lacrimis monens unum-
quemque vestrum. Longum esset omnia vetera testimonia cum maxime cum de his
scripta dictum sit ubi volumen pauli scriptura. Quod multa paciatur plebs
dispendia si non fuerit in prelato doctrina. plebs dispendia si non fuit in prelato

Multa procul dubio paciatur plebs dispendia ex defectu doctrine
doctrina. Sit enim corporis Christi ministerium. Si oculus tuus nequam fuit et
redditur tenebrosum Luce xi. Si oculus tuus nequam fuerit. Vide ergo ne lumen quod in te est
corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est
tenebre sint. Oculus qui corpori providet prelatus qui ecclesie preminet qui
debet vigere in lumine et corpori ecclesie doctrinam salutiferam providere ne
impleatur in ipsis quod dicitur Cantica i. Posuerunt me custodem in vine-
is vineam meam non custodivi. Consuetudo est hominis habentis vineam
ponere custodem puerum in alto ligno media via confixo et in eo faciunt
speculam quadratam de arundinibus quatuor et alicubi per singula
latera quadrature ipsius specule faciunt cancellas tenues que sunt xii
per quas quadraturam cancellatas puer suam vineam prospicit et cantans
custodit ne viator ingrediatur aut fures furentur et inde quasi iacula e-
mittit. Sic prelatus in sublimi constitutus iaculis doctrine custodit sub-
ditos et arcet errores et fugat demones ne diripiant fideles de custo-
dia. Et deficiente in prelato doctrina et minuitur caritas
lumen vertitur in tenebras. Deficiente in prelato doctrina et minuitur caritas
in intellectu. frigiditas in affectu. tepiditas in effectu. multiplicitas in
intellectu frigiditas in affectu tepiditas quantum ad affectum frigide quantum ad colorem
peccati. Due enim tenebre consistunt quantum ad affectum. Nam tenebrosum
tepide quantum ad operis effectum horride quantum ad flagicium. Nam tenebro-
sum tempus et locus oportuna sunt flagiciis et sceleribus. Unde locus
tenebrosa incolunt cecitatem in intellectu ps. Nescie-
runt neque intellexerunt in tenebris ambulant movebuntur omnia funda-
menta terre. Hii sunt articuli fidei qui ex ista tenebrositate commoventur
temptacione multiplici cum declinat sacerdotes que utilitas in labore
incurrunt laborum si post tot molestias et multam miseriam lapsus in
herosim ab ecclesie corpore separatur. Unde frigiditatem in affectu Gen i.
Terra erat inanis et vacua et tenebre erant super faciem abyssi.
Nondum enim erat diffusio solaris radii vel caloris et ideo nichil erat
productum in terris. Ubi enim calor solis non expanditur nichil oritur.
In hoc designatur defectus amoris dei quia ad defectum luminis veri-
tatis sequitur refrigerium caritatis et sic homines veritatis lumine destituti
sub tenebris frigoris eterni sese abscondunt nec lumine nec
calorem veri solis senciunt. Unde primus homo post culpam inter
arbores paradisi ad auram post meridiem se abscondit Gen iii. ut de-
. . . mor. libro xxxiii. Qui meridianum caritatis calorem ama-
serat iam sub umbra peccati quasi sub frigore aure torpebat.
Ad Thobia v. Quale gaudium michi qui in tenebris sedeo et
lumen celi non video. Unde tepiditatem in effectu Sap xvii. Vinculis
tenebrarum tenebantur colligati. Nam exeunt homines ad opus suum
usque ad vesperam et quando venit nox non potest operari. Et ideo Io xii.
Ambulate dum lucem habetis ut vos tenebre non comprehendant.
Qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. Per quod designatur
defectus boni operis et defectus doctrine pastoris. Iob xix. Semitam
meam circumsepsit et transire non possum. et in calle meo tenebras
posuit. Unde de reatu Ys. Ve quorum in tenebris sunt opera et di-
cunt quis videt nos et quis novit nos. Ideo apostolus ad Ro. xiii.
Nos monet ut abiciamus opera tenebrarum et induamur arma lucis
opera tenebrarum multiplicitatis peccatorum ex defectu doctrine provenientem
arma lucis doctrina veritatis per quam ornamur et induimur

ad honestatem morum et armaturam contra falsitatem errorum. De his in parte et alibi diffusius diximus. Ideo breviter transimus. Doctrine pastoralis diversus est modus. Primo in generali per exempla. Secundo in speciali per precepta. Sequitur capitulum

Nunc videndum est quod pastoralis doctrine diversus est modus. De quo, et si predicti fuerint sufficienter Gregorius Nazanzenus et beatus Ambrosius, et postea beatus Gregorius papa romanus, tamen hoc breviter exemplis paucis ostendamus. Primo in generali, secundo in speciali. In generali primo ponimus exemplum in vegetabilibus. Herbe enim que animalia quedam nutriunt, alia perimunt. Unde cicutam sturni solent edere, tamen venenum pro qualitate sui corporis dum effugere, ut enim ait Basilius in exameron libro primo. Tenuissima sunt adiacentia corporum cordi spiramina, prius quam illis evenit ut digerant que susceperunt, quorum frigiditas ad intima corporum intestina perveniat. Coturnicibus etiam in esu habetur elleborus, isti tamen sunt venena si dentur hominibus. Sic nec eadem exhortatio omnibus convenit, nec omnes par qualitas morum astringit. Exemplum etiam in sensibilibus, quia panis qui vitam fortium roborat, parvulorum necat. Unde Augustinus in libro de moribus dicit quia panis qui hominem vegetat, accipitrem necat. Oleum etiam quod nostris corporibus est commodum, animalium multorum et maxime que sex pedes habent est nocivum. Cicuta quod gignit haustum offendit, estate refrigerant tactu, et vulneribus que ab igne accidunt est medicamentum. Unde etiam mirabilis est natura ellebori, que alio modo cibus est, alio medicamentum, alio venenum. Est etiam exemplum congruum quod levis sibilus equos mitigat, catulos instigat. Est etiam exemplum in venenis, quod ponit Augustinus in libro de moribus manicheorum de quadam muliere fatinosa Atheniensi que venenum bibit nec obiit. Paulatim enim bibendo sine ullo vel levi incommodo valuit illam quantitatem veneni quod bibere solebant dampnati. Primus sic fecit ut biberet, et cum esset aliquando dampnati legittimam iudicati consuetudine pervenit, et accepit ut ceteri, sed venenum ceteros extinxit, mulier supervixit. Sicut ergo mulier hec per moderatam consuetudinem fecit ut illud venenum suo corpori conveniret, ita per moderatam exhortationem prelatus efficit ut doctrina sit ei contra venenum et antidota, quia prius eandem abhorret. Est etiam exemplum in artificialibus. Corde enim cithare reddunt dulcem modulacionem, quia licet uno et eodem arcu plectro, non tamen omnes secundum eundem impetum et impulsionem. Sic licet edificet prelatus ex eadem caritatis doctrina, non tamen eadem exhortatione tanguntur auditorum corda. Quid enim corde cithare nisi mentes auditorum diverse, quid plectrum nisi lingua prelati, quid vero impulsio nisi diversitas exhortationum. Sic etiam Spiritus Sanctus unus et idem diversa dona distribuit, et aliud in alio, et aliud in alio facit. Sicut enim ipsa est corporis complexio cuilibet, sic ipsa est singulis animabus affectio, et sicut non est una species medicine adhibenda cunctis, ita nec eadem exhortatio convenit universis. De diverso doctrine pastoralis modo per precepta in speciali. Capitulum

In speciali vero exhortatio pastoralis sic habet procedere, ut exhortetur subditos pro passionum varietate, quod melius videbis ad executionem officii in pastore prosequentis. Sed tamen ad propositum primo sit in singulis verbis prelatus polleat, ut enim beati patris hic accipit, et tamen hygiena singulis voluntatibus medicamentum apponat. Et licet subditi diversis laborent vitiis, tamen exhortatio sic procedat mediocriter et equaliter in medio multitudinis, ut dum laudatur largitas et culpatur cupiditas, non efficiatur effusio vel prodigalitas. Sic laudetur in continentibus continentia, ut continentes non provocentur ad libidinem vel luxum. Sic voluntas commendetur ut continentia non inficiatur. Sic corripiatur superbis humilitas, ut timidis non augeatur timiditas. Sic leves accendantur ad zelum, ut tamen iracundis non addatur incendium. Et breviter ut dicit Gregorius in pasto-

rali. Sic predicanda sunt bona ne ex latere iubeantur mala. Sic laudanda sunt bona summa ne despiciantur ultima. Secundo sic exhortacionem modificet ut ei prosit qui diversis passionibus laborat, ut si aliquis laborat ex inepta leticia que pravitatem habet ex naturali complexione, subito mutatur ad ineptam et immoderatam tristiciam ex aliqua occasione. Sic enim medici corporum in corpore duo quasi contraria reperiunt, dum et corpus debile est, et cum illud gravius infirmitatis aspiciunt, que fortia medicamenta requirunt, laborat quo medicus ut ita morbum subtrahat ut debilitas non crescat, ne vita cum languore deficiat. Cum ergo duabus passionibus contrariis subvenient medicina tenemus, tale non simul duobus vitiis ut supra diximus subvenire poterit exhortacio medicantis. Et tercio sic levia relinquat ut fortiora extrahat. Sepe enim cum corpus ex diversis et contrariis morbis afficitur minor morbus negligitur, ut cum maioris est periculi caveatur, et artificiosa solercia patitur dum medicus crescere, quatenus possit aliud a vita morte retinere, quod non est morbum exaggerare sed infirmi vitam sanare, et ad tempus quod non est differre. Sic gulosus dum non se primo videt ad luxuriam abstinet, et incidit abstinendo vanam gloriam, et sic dum unum vicium extinguitur aliud nutritur. Sed illa pestis que perimit est actus perficiendus, et ideo magis toleranda est magis abstinencia que producit vanam gloriam quam luxuria que inducit luxuriam. Unde apostolus Ro. xiii. Vis non timere potestatem? bene fac et habebis laudem ex illa. Pro cum bonum agitur ut potestas non timeatur, nec tamen ut laus acquiratur. Sed quia videbat eum qui loquebatur non esse tanti meriti ut effugeret pravam gloriam et contempneret laudem sicut dicit. Ergo aliud obtulit et aliud tulit. Quarto sic auditoribus minime profunda non dicat. Nam dum plus quam sustinet vel capere possit extenditur corda mentis ne pessum mittitur rumpitur. Dispensetur moderate talenti dei mensura, velet Moyses faciem ac extra. Deinde hec publice esse grandis stultitie velet Moyses faciem quando loquitur. Apud circumstantes quando loquitur populo revelet faciem quando loquitur deo. Hec in exodo. Quinto in cisternam fodit nec operit, secundum innuitur precepto reddit, quia rerum effugiunt ille ex cuius verborum altitudine simplex homo predicatur. Unde scribitur in Job. Quis dedit gallo intelligenciam? Gallus secundum Gregorium profundioribus noctis horis altius edere cantus solet. Circa vero mane approximat minutas et tenues voces format. Hinc qui vite predicator obscuris cordibus nichil apte de occultis misteriis indicat, ut tunc subtiliora queque de celestibus audiant cum luci veritatis appropinquant. Quinto qualiter prelatus ad se redeat.

De pastoris conditione dictum sit. Vidisti quomodo quis ad prelationem veniat, qualiter in prelatione vivat, qualiter doceat. Nunc videndum restat qualiter ad se redeat. Primo considerantur morbi, secundo subinferentur remedia. Morbus est ascendere supra se in mente per elationem. Remedium vero est descendere intra se humiliter per timorem. Et ita morbum quadruplicem invenis ascendendi gradum. Primo enim dyabolus eum impetit. Secundo impetitus cumulat bona que gessit. Tercio cumulando in altum se erigit. Quarto erigendo se cadit. Unde impetit eum dyabolus prout enim qui ex conditione loci eminentem tenet, undique superior adversantis elationis est dispositus, unde semper ardua perficere studet. Jeremie xliii. Quintus est iste qui quasi fumus ascendit et quasi fumosorum intumescit gurgites eius, summaque et remotius putatur hec solida, sed cum eorum tactu dissolvitur vanitatem invenit. Que in ea existencia ascendit et intumescit et tandem dissolvitur et evanescit. Sic vero prelatus impellitur malus quod se talem et tantum in veritate indicat qualis a remotis videtur vel ab honoribus honoratur, intumescit et extollitur, et nichil solidum invenit, quia dum extenditur dissipatur et penitus manet. Secundo impetitus cumulat bona que gessit. Jeremie l. quasi leo ascendit de superbia iordanis ad fortitudinem robustam. Fortitudo robusta, magnitudo et multitudo bonorum

opum menti pastoris proposita sed leo delet vestigia sua cauda sua sic et hu-
militas ei reducit ad memoriam opera bona ut ea deleat et abstergat pec-
cata que propria sunt eius vestigia. Nam ut sic dicit mor. libro x. Re-
probis sepe accidit ut si quid vero quodlibet bonum vel minimum fecerint
a malis suis omnibus protinus respectum mentis avertant et illud minimum
bonum quod fecerint tota intentione aspiciunt obliti malorum omnium quecumque per-
petraverunt. Sed habent hoc electi proprium ut bona que agunt videant et [illegible]
[illegible] peregerint ab eorum memoria oculos avertant. Tertio cumulando in alto
se erigit. Ysa v. Germen eorum quasi pulvis ascendet. Pulvis ascendit et
sine humore. Superbus pastor sine gratie rore quem ventus elevat. De
suis operibus se exaltat non advertens quod sequens exitit occasio pe-
dicionis magnitudo virtutis. Virtus enim quando in vires reputitur quasi ab-
si destitutione cuiuslibet sibi blanditur et dum metu et solitudine sue
ne circumspectionis abicit in sui confidentiam secure requiescit. Sed electi
dum de sua infirmitate trepidant [illegible] nisi fortes sunt humilius
[illegible] erigendo se cadit. Ps. Descendunt usque ad celos et de-
scendunt usque ad abyssos. Prima unde levas apud semetipsum erigit
[illegible] in conspectu eterni iudicis cadit. Sic enim ascendunt locuste
dum saliunt sed saltus non proficit. Dum salientes ad terram decidunt.
Exo. x. Descenderunt locuste super universam terram Egipti. Regem locu-
sta non habet et universa per turmas egreditur. Quia superbus pare
contradicit [illegible] superbus [illegible] sunt. Descende applicent [illegible]
[illegible] quia manifestos eos efficit interius perniciosus et [illegible]
ambitio. Quos reddidit ad [illegible] exterius quod non vident
[illegible] sue [illegible] et unde videntur [illegible] in conspectu homi-
num unde superbi displicent interius apud deum [illegible] mortis subimersi
[illegible] quadruplicem descensus modum. Ezech. xxxii. Quo
pulchrior es descende et dormi cum incircumcisis ut quanto quis bonis
[illegible] dicior tanto fiat humilior. Aliorum tradunt in [illegible]
[illegible] virtutis [illegible] et [illegible] eorum in manus [illegible] De-
scendit [illegible] in [illegible] timore salubrit inspiritur [illegible]
subtiliter intima perscrutatur. Perscrutatus humiliat. Humiliatus [illegible]
descendat [illegible] timore salubrit [illegible] I Reg. xiii. Descen-
debat omnis Israel ad Philistim ut acueret unusquisque vomerem
suum et ligonem suum et securim et sarculum. Philistim potentes ca-
[illegible] demones et reprobi homines inebriati calice pene per multas
amaritudines et quorum consideratione timor [illegible] unde vetusta ma-
[illegible] cordium [illegible] [illegible] sicut vinea ligone [illegible]
[illegible] ut per zelum [illegible] et iaculum ubi quo pigrius excitat et instigat
iiii Reg. xviii. Iungem currum et descende ne preoccupet te pluvia [illegible]
per intelligi moraliter pluvia ignis et sulphuris que replet [illegible]
infernalis. Iungit currum et descendit. Qui [illegible] ex [illegible]
[illegible] in unum humiliter per timorem cogit. Excitat timor urgente
[illegible] et [illegible] retributionis eterne sua. Et quanto magis iudicium
districtum timetur tanto vehementius formidatur. Deo respirantur [illegible]
subtiliter intima perscrutatur. Iosue ii. Descenderunt exploratores de
monte et venerunt ad Iosue. Hii sunt exploratores qui secreta sua
[illegible] de malis suis amplius timent qui de bonis [illegible]
exultant plus attendunt quod de agendis debitores existunt quam
[illegible] quandam iam debiti partem solvunt. Non est enim absolutus
a debito qui debiti partem solvit sed qui omnia reddidit. Nec ad
bravium victorie pervenit qui in magna [illegible] [illegible] tenuerit
si iuxta metas [illegible] in hoc quod reliquum est desistit. Descendit
interius ut vincatur [illegible] dedecoris [illegible] invenit dignum in-
[illegible] conditoris. Luce xviii. Descendit publicanus iustificatus in

domu suam Zanti cor. viii. scit post peccatum primi hominis de contemptu hu-
stirpe se editos et non propria virtute sed superna gratia apparuante ad meliora
vota vel opera commutatos et quam sibi mala messe cognoscit de morta-
li propagine seminis meritum quam vere bona in se conspiciunt. unde lib-
gratie cognoscit dominum Iudith x. dixerunt exploratores Confortasti gra-
tiam eo quod tale repperisti consilium ut descenderes ad dominum meum. Ideo per-
scrutatus humiliatur. Ysaie xlvii. Descende sede in pulvere virgo filia ba-
bilonis. virgo dicitur que non habet fecunditatem operum. filia babilonis a confu-
sione propter proprium demeritum sedet in pulvere cum humiliatur ex recor-
si conscientie. Nam de pulvere nascuntur mordaces pulices. hii sunt motus
h[illegible] arguentes. humilitas enim est origo virtutum. tunc enim virtus in
nobis pullulat cum in radice humilitatis permanet. a qua si abscindatur
arescit. quia [illegible] se in infimis humiliorem [illegible] prodit [illegible]
celum quanto amplius infra descendit tanto amplius ad alta consurgit
Granum ante pondere iacet in imo, cum tamen palea non sine nobilitate sed
vento et vanitate locum habeat in supremo. Quarto humiliatus consumatur.
Sap. x. Sapientia iustum venditum non dereliquit. descendit quoque cum illo in fo-
veam. nec dereliquit eum donec afferret illi sceptrum regni. Ioseph ita-
que in carcere positus prelatum significat qui in vinculis est utilibus obli-
gatus. hunc sapientia non deserit cum dilectione se humiliat sicut et ad con-
descendens destitutus propter ad se ipsum redit. Unde quotiens Ezechiel
propheta ad contemplanda celestia ducitur, filius hominis vocatur, ac si ei
dicatur. Vide de hiis que vides in elatione cor sublevans, prius perpende
quid es ut cum summa penetras, esse te hominem recognoscas, ut dum
supra te ipsum raperis, ad te ipsum infirmitatis tue freno revoceris. Unde
ad Eugenium. Salubris copula ut cogitans te summum pontificem atten-
das pariter te vilissimum cinerem non fuisse sed esse. Hec enim est humilitas
que [illegible] humilem spiritu susci-
consummata. tunc verus Ioseph [illegible] in eternum vivit et regnat
piet gloria. Quam nobis concedat Christus Ihesus qui in eternum vivit et regnat.

Prologus tercie partis tractatus secundi huius libri

O rdinis ratio postulat, post doctrinam dei et angeli tam
boni quam mali, post doctrinam tam lectoris quam pastoris,
agitur de doctrina predicatoris. Sed forte mirabitur aliquis cur
audeo scribere vel docere quod fari nescio vel proferre. Mi-
nistrat michi respondendi materiam beatus Lucas proferens in
medium Zachariam. Cuius enim vox amissa non expli-
cavit, stilus et scriptura signavit. Et si nomine Iohannis patri reddidit
eloquium. que [illegible] fecerat elinguem, nomen Christi plures reddet eloquentes
[illegible] de [illegible] racione locutionis [illegible] in [illegible], nec in-
pudori est si predicat incomptus et incompositus sermo, [illegible]
quia [illegible] simplicitate luxuriant, qui vitalem [illegible] falerus
simplicitatis [illegible] mestare student. Ergo igitur impeditus
[illegible] impeditus lectoris officio, [illegible] a latere negotiorum [illegible]
[illegible] in singulis dimissus ad singula, quedam
grossa et velut indigesta cibaria simplicium pastorum temptabo, que
[illegible] digna videantur [illegible] pastorum, qui [illegible]
et [illegible] auditu [illegible] imploro lectorem
et [illegible] correctorem, et [illegible] vestibus [illegible]
Et ut quod dicitur appareat plenius, titulos supponamus. De predicatorum
utilitate. De eorum [illegible]. De eorum maturitate. De predicatoribus [illegible]
veritate. De predicatione modificanda pro statuum et officiorum diversitate.
De predicatorum dilatande [illegible]. Et primo de utilitate predicationis
dicitur quo per verbum predicationis deus honoratur, intellectus illuminatur,
affectus inflammatur, et effectus ad opera [illegible]. De utilitate predica-
tionis quod per eam deus honoratur, [illegible], ut si principaliter
in corde attendatur eius gloria, si [illegible] in ore peccatur [illegible]
[illegible] in ope multiplicatur eius [illegible]. [illegible] humiliter in plebe [illegible]

Et cum [illegible]

Quoniam igitur agentes de fine doctrine Agentes etiam de doctore
et pastore . Scilicet tam a convenientia prius in calce . ideo nunc est sermo
eorum prius de predicatione disserere . et ad ea recurrendum est
de quibus ibidem expeditum est . Est igitur utilitas predicationis in hoc quod
honoratur deus ex clamore predicatoris . Unde Johannes baptista qui sic
inter homines habebatur et xpistus estimabatur . non usurpavit falsum
nomen quod non erat sed confessus est humiliter quod erat . xpistum honorabat voce
se clamantis esse dicebat . Johannis primo Johannes testimonium perhibet de xpisto
et clamat dicens hic est quem dixi . De cuius plenitudine nos omnes
accepimus . Non sum ego xpistus . Ego vox clamantis in deserto Johannes
solitudo scilicet magisterium vite sanctitatis forma morum norma . Ergo
speculum pudicicie titulus castitatis exemplum penitentie via . peccatorum
venia fidei disciplina maior hominibus par angelis legis summa
evangelii sanctio apostolorum vox silentium prophetarum lucerna mundi officium
precursor xpisti domini testis totius medius trinitatis
ut dicit petrus Ravennas Ipse deus docet predicatorem ut querat in omnibus
honorem dei . hoc autem fit quatuor modis quibus meditum fieri solet
hoc est si principaliter attenditur in corde eius gloria . Si intelligitur
in ore petatur eius gracia Si efficacie in ope restituatur aut muniatur
placet eius substantia Si humilitate in prole audiatur et eum venerabitur
Ergo principaliter attendamus gloriam salvatoris similes pueris qui clama-
bant Johannis xij Benedictus qui venit in nomine domini osanna
in excelsis . Unde Crisostomus in libro de euchelisandis rudibus . Dum
in cor nostrum iniquis timebimus incertos exitus sermonis nostri propter
incertos motus auditorum delectabit quod nos non proprio molestatos
misericordi ope si non in eo nostram gloriam requirimus . Aut enim vere
est opus bonum . ad quod caritate vocatur agentis intentio et tangitur ad
eam sine radiens ventus in caritate requiescit . hinc est quod Judicum xv
Sampson tollens mandibulam azini iacentem in terra interfecit in ea
mille viros et postea sitivit valde et cum clamaret ad dominum . aperuit
dominus dentem molarem in maxilla azini et egresse sunt ex eo aque
Sampson sol corporum predicator lux subditorum maxilla azini iacens in
terra rudis predicator a curiosis contempta . hec elevatur et philistiim
percutiuntur quia dum pro eius et pro gloria dei predicatur . Demones ce-
dunt non deo sed sibi gloriam ebibit . cum ex predicatione gloria vana
surgit sed clamat sampson ad dominum . et ex molari dente suscipit po-
tum hoc est ut ex predicatione destillet aqua sapientie que uti celestis gracie
extinguat et refrigeret appetitum Johannis vij . Stabat ihesus et cla-
mabat Si quis sitit veniat ad me et bibat Stabat et stans clamat
qui quod ore predicat . ostendit confirmando opere venit ad xpistum
sitit et bibit . hic delectatur in xpisto gloria quam ardenter concupivit .
Ergo eligamus qui vita doceant quam que dixerunt quid faciendum
sit . faciendo probant Cum docent quid vitandum sit nec vngi…
in eo quod fugiendum dixerunt descendunt . Tu elige adiutorem
que magis miraris cum videris quam cum audieris Secundo incialiter
in ore petatur eius gracia Nam sine ipsa nec scripturas possumus
intelligere nec intellectus implere Ad quam obtinendam clamatur
cum a predicatore deus invocatur et ab auditoribus concorditer assistitur
Numeri xx Clamaverunt moyses et aaron ad dominum et dixerunt Domine
deus . audi clamorem populi huius et aperi ei thezaurum tuum fontem
aque vive Thezaurus absconditus est et est spiritualis intelligentia
Unde Ezechielis ij dicitur liber involutus qui expandit emissa manus
quia dei filius missus in mundum aperit sensum humanum sua gracia
ad intelligendam misticam Unde liber involutus sacris litteris non aperit
Ysaie xxix Et clausum librum non aperit nisi leo de tribu iuda Apocalipsis
v . Teste quidem beato gregorio sacrescripture vilescit auctoritas nisi auditorum

quos stimularet difficultas. Danielis xii. Preceptum est danieli ut clauderet ser-
mones. Nam scriptura si ubique esset aperta non te pasceret. Si ubique obscu-
ra non te excitaret. Prodest igitur obscuritas. Primum ad inuestigationem veri magi-
sterii scilicet spiritus sancti, et quartum est ad elimationem humani ingenii. Non enim elima-
tur ingenium nisi elimetur studio. Nam sicut ferrum colligit ex situ rubiginem,
sic eciam obtunditur nisi exerceatur per honestam occupationem. Sicut enim dentes
obstupescunt dum uva acerba comeditur sic ingenium per otium ebetatur. Aperi
inquit thesaurum tuum fontem aque viue. Vtuntur enim thesauri occulti. Posuit
dominus in verbis lapidibus preciosis et herbis. Et in verbis amplius. Deus
et spiritus verbum vocem voluit, quo ideo cuncta creauit et verbo similiter vero
ait fontem aque viue, quia ad stillam modicam gratie cum per verbum
instruatur. mortuum in spiritu suscitantur. Et sicut gratia ad planctum tempus [illegible] vocem
incitantur homines ad libidinem. ita ad misterium gratie per verbum predicationis
incitantur mentes audiencium ad deuotionem. Vnde videbis aliquos ad sermonem
accedere frigidos et ridentes. quos inde videbis post pauca recedere feruidos et
plorantes. fontem inquit aque viue. Aquas non viuas eciam habet qui in sola
memoria sibi colligit scripturarum. velut in lacuna. sine ullo diuine inspira-
tionis affectu. Sed in desiderando aque viuentis vena est scientia. quam suggesserit
spiritus veritatis, que de libano fluit et de vbere [illegible] predit cum furore
et impetu. Propterea quod Genesis xli. Cum in tota terra Egypti fames existeret cla-
mauit populus ad pharaonem alimenta petens. non aliquas potiones que inflant
et non saciant, non potiones mustum Gabaonitarum [illegible] sicut hii
qui pomis siluestribus insipida scilicet scientia sicut [illegible] se onerant, et non [illegible]
Ezechielis volumen scientie spiritualis manducauit. Vere efficaciter in opere pre-
dicationis multiplicetur. Dei sibi vera. propterea enim dei peculium salus est ciuium
propter hanc multiplicationem in predicatore clamatur. et ipse qui solus salute ta-
lium honoratur. Apocalipsis vii. clamauit angelus voce magna dicens salus
deo nostro sedenti super thronum et agno. Micheas vi. Vox domini ad ciuitatem
clamat, et salus erit timentibus nomen suum. Ciuitas ciuium babilonis [illegible]
tas que delectantur in fluminibus suis id est in transitoriis bonis. non in solidis [illegible]
id est saciantur verbis. Sicut mulier pregnans inutilia [illegible] ut carbones et alia
[illegible] testas comedit et vtilia respuit. Et quia verbum dei fastidiunt et
quasi in sermone dormiunt. quod tamen in [illegible] nunquam faciunt, dormiunt
ad mensam spiritualem sed non ad temporalem. Et tales sicut asinus in via simul
incedens. subsistit odorat et retardatur a via. sic simul peccatorum delectati-
one retardantur a celesti patria. Ad tales ut euigilent predicando clamatur. et ipsi
caput leuant et in eodem statim delabuntur. Sic porci aut sus in sterquili-
nium clamatur ad eum. statim surgit. caput erigit. sed statim ad comedendas
siliquas redit. Et si porcus vociferet clamat, et alii porci ad eius clamorem
accurrunt et verberantem inuadere volunt. Ita predicator cum aliquem peccatorem
arguit. ex ista malorum concordia. hec ciuitas contra arguentem insurgit. et
peccatorem defendere et predicatorem infirmare volunt. Sed [illegible] vox domini
ad ciuitatem, et optatur predicator ad eorum salutem. si tamen dei [illegible] ti-
morem. ideo [illegible] est. Salus erit timentibus nomen suum, quia cito
conuerterentur homines ad deum si timerent, si considerarent quod pro momentanea
delectatione qua fruuntur per modicum tempore quo vicium sinunt, penas eternas
incurrunt. vbi tamen diu cruciabuntur in inferno quamdiu deus filius est in patria.
Ideo Ysaie xl. vox dicentis clama. Et dixi quid clamabo. Omnis
caro fenum, et omnis gloria eius quasi flos feni. exsiccatum est fenum et cecidit
flos feni. Legitur de quodam sancto viro. qui multum fuerat solatiosus quod hoc
[illegible] contigit ei. quia cogitabat [illegible] penam dampnatorum per mille an-
nos posset a suppliciis liberari. Sed cum sibi videretur cogitatio sua quod non
proficit [illegible] a mille ad duo millia. et ad decem millia et ad mille
millia. et ad tot millia quot sunt gutte in mari. Sed [illegible] quod non pre-
teriret in spe timoris. attendens breuitatem amenitatis temporalis et felici-
tatem diuturnitatem suppliciorum et dolorum. ex consideratione istius modice deuotionis vi-
tam mutauit et religiosam vitam duxit. Sic ad modicum verbum dum tangitur

corda intfonu. sic et ad modicam lucernam incipimus in tenebris viam
Quarto debilit in plebe audiatur verbum et cum reuerencia. Dicitur enim Dan
iijo. quod preco clamabat valenter vobis dicitur populis tribubus et linguis
in hora qua audieritis sonitum buccine etc. adorate statuam auream. Et ita
faciebant. Quanto magis cum reuerencia debet audiri a populo et dici a pre
dicatore diuina promissio. Jone iijo Jonas clamauit in Niniue Adhuc
xl dies Niniue subuertetur. et crediderunt viri Niniuite et predicauerunt ieiu
nium et vestiti sunt saccis. et rex surrexit de solio. abiecit vestimentum. indu
tus est sacco. et sedit in cinere. et indutum est ieiunium etiam iumentis. Vident
predicatores ut Jona timuere dies ire, preuenerunt ut possint homines ca
uere. sed illud est. aut more [illegible] aut demonum. Propterea sic
morti videre et non timere. sentire tempestatis inducias. et tempestate
proxima non vereri. sed possunt vincere. Non credunt. non reuerentur illi qui
cum incrassata corda induruerunt ambo, et impletur illud Jeremie vjo
Verbum domini factum est in obprobrium eis et non suscipient illud. Ipsi enim quantum
in eis est euacuat mercedem predicatoris. Nam proximo non negabis mercedem
indigentis et pauperis. Et sequitur Ne clamet contra te ad dominum. et re
putetur tibi in peccatum. Jacobi vo Merces operariorum qui messuerunt regio
nes vestras que fraudata est a vobis clamat et clamor eorum in aures
domini sabaoth introiuit. Immo quantum in eis est. euacuat precium sanguinis
Christi, cum verbum audiatur in verbis predicationis. Job xvj Terra ne operias
sanguinem meum. nec inueniat locum intus latendi clamor meus. Et in Gen
iiijo Vox sanguinis fratris mei Abel contra tales clamat de terra. Similes
enim sunt illis qui frangunt campanas ne homines veniant ad missam. et
ipsi timorosi qui nolunt suis spoliari. et tamen sapiencia clamat et prude
ncia dat vocem suam Prouerbiorum viijo. Et in eodem. O viri ad vos clamito et vox mea
ad filios hominum. Ut sicut parui astuciam. Clamat autem sapiencia per universalem
terram. Accipe. fuge. time. Accipe consilium. fuge vicium. time supplicium
Cum autem semel quereret a quodam quomodo tantum didicisset. respondit. Inter alios
tres magistros specialiter habui qui me docuerunt. Pudor. timor. amor. In
tuebar ingenium meum cum paruis et vetulis negligentes discipulos cedentes
et timorem didici. Intuebar socios meos me preuenientes discere. et ne fie
rem eis abiectior pudorem didici. [illegible] dulcedinem in deside
rio et dulcedinem. et amorem didici. Unde quatuor modis deus hono
ratur. et impletur illud Ysaie vj Seraphyn clamabant alter ad alterum Sanc
tus. sanctus dominus deus sabaoth. Plena est omnis terra gloria eius. De vti
litate predicationis quod per eam intellectus illuminatur ad intelligenda scripture mysteria. Ad
diluenda conscientie humane vicia. Ad fugienda vehemencia supplicia. Ad
obtinenda patrie gaudia. De vtilitate predicationis

Est etiam vtilitas in clamore predicationis eo quod intellectus illuminatur
ad cognoscendum. Marci xv Videns Centurio quod Jesus sic clamans
exspirasset ait Vere hic homo filius dei erat. Ad vocem clamoris Jesu co
gnouit et confitetur Centurio saluatorem. Et nos ad cognoscendum dominum
illuminamur per predicationem. Fecit enim deus hominem ad ymaginem suam
ut quemadmodum ipse per omnipotenciam suam preest omnibus creaturis sic homo
per intelligenciam qua creatorem suum cognoscit et colit preesset animalibus
[illegible] terrenis vt dicit augustinus in libro de cathechisandis rudibus. Hec autem
illuminacio quadruplex est. Illuminacio ad diluendum mentis humane vicia. Ad
intelligenda scripture mysteria. Ad fugienda vehemencia supplicia. Ad obtinen
da patrie gaudia. Clamor autem iste vtilis est ad intelligenda scripture
mysteria. Ezr hic iij Esdre iiij Omnis populus clamauerunt Magna est veritas
et preualet. Magna est enim efficacia caritatis que in predicatore infunditur
ad quam semper in omni negocio causa consilii. In omni periculo causa auxilii
In omni aduersitate causa solacii. sicut ad fidelem amicum [illegible] recurrat
Prouerbiorum vijo Dic sapiencie soror mea es. et prudenciam voca amicam tuam. Am
plectere eam sororem. quia pulcre non polluit. non requies dilectum sed fructum. Sic
plurimi adulantes. verbum dei non ex sinceritate sed ex deo coram deo

In sexto loquitur .1. Cor. 2° Et nunc de supra vadis procedere, quia
non possumus eam penitus apprehendere vel perficere, quia Ezech. xlvii
torrens intumuit quem propheta non potuit transvadere. Dicitur enim quod
vidit virum qui habebat funiculum in manu, mensurat aquam. Deus
continuus prout vult et prout expedire novit, alii plus alii minus sapiam
Et attende dictum graduum. Nam primo per aquam usque ad talos transivit,
quia primo aquis sacre scripture pedes affectuum purificantur. Secundo usque
ad genua, dum ad hoc cernendi etiam [illegible]. Tertio usque ad renes, inte-
gre interiores et exteriores, dum temptationes carnis et prava carnis desi-
deria superantur. Sed ad quartum gradum mortalis homo nequit attingere
ut divine sue profunditatem valeat transvadere, sicut propheta solet in rota spe-
ne videre. Nunc cognosco ex parte, .1. Cor. xiii. Et ecclesiastici vii: Dixi sapiens
efficiar et ipsa longius recessit a me. Ad diluenda ingentis humane
vicia ipsa libro: Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam et annuncia
populo meo scelera eorum, ut agnoscat, quia sacra scriptura speculum est in quo
in faciem mentis nostre considerare possumus et in quo cognita dilua-
tur. Soph. 2°: Accaron quod interpretatur sterilitas eradicabitur. Libanus cum
excelsis cadet quia inde candor cum superbia corruit virtute verbi per quod
evelluntur noxia, plantantur utilia, foventur honesta, quia committitur in
diversa. Et ita quidam steriles sunt, quia doctrina sua stultitiam peccatorum non
auferunt, quia qui non ardent non accendunt. Osee ix°: Da eis domine,
quid dabis eis? vulvam sine liberis et ubera arentia, ut filios spiritua-
les non gignat et si genuerit non nutriat, eo quod ubera sunt arentia,
quia humore gracie caret eorum doctrina. Nota quod dicit: quasi tuba exal-
ta vocem, quasi dicat: elevare per opus. Sicut enim mulieres tortuose dum sedent
apparent pulchre, sed cum surgunt apparent deformes, sic est in prelatis
dum loquuntur, quorum turpitudo apparet dum videntur ea que ipsi ope-
rantur. Annuncia inquit populo meo scelera eorum et [illegible] eos, licet indignentur
quia in suis iniquitatibus arguuntur. Nam scabiosi odiunt pectinem et [illegible]
[illegible], et fenerator mediatorem, et peccatores predicatorem arguentem. Ideo 2°
[illegible] sicut patres mei ad quos clamabant prophete priores dicentes:
Convertimini de viis vestris malis, et non audierunt. Dicitur de quodam
feneratore quod parentes eius ante ymaginem beate virginis orabant pro salu-
te eius. Ipse vero dicebat: Ne credatis unquam [illegible] tibi. Ergo sum
senior et sapientior eius. Et cum incepisset et [illegible] ut ymaginem
adoraret crucifixi, dixit: Ipsum adorare [illegible] et nichil dilige. Sic usu-
rarii crucifixum adorant dum [illegible]; sed more judeorum eum perse-
quuntur in membris suis et spoliant eos vita eterna quam ipse emerat [illegible]
pro uno denario [illegible] vendunt [illegible] vetule que dixit [illegible]
[illegible] et [illegible] fama et ipsa [illegible] in [illegible] illam. Ad fugien-
di vehementer supplicia. Apoc. xviii: Angelus a [illegible] gloria [illegible] illumi-
nata est. Clamavit forti voce dicens: Cecidit, cecidit Babylon magna et facta
est habitatio demoniorum et custodia omnis spiritus inmundi. Et sequitur:
Exite de illa populus meus et ne participes sitis delictorum eius et non
accipiatis de plagis eius. Babylon confusio [illegible] angeli
[illegible] sunt que [illegible] 2° Revelabo pu-
denda tua in facie tua et ostendam nuditatem tuam gentibus et re-
gnis ignominiam tuam. Ezech. xvi: Videbunt omnem turpitudinem tuam. [illegible] 2°
[illegible] fit [illegible] deprehendi. Et [illegible] Cecidit, cecidit
[illegible] duplicem penam corporis et anime in quam cadent. Et sequitur:
[illegible] et non accipietis de plagis eius, que sunt xviii: Anxietas [illegible]
[illegible], angustia frigoris, penuria famis, ariditas sitis, tenebras pal-
pabiles, fetor intolerabilis, atrocitas verberum, constrictio cathenarum,
[illegible] serpentum, consortium demonum, vermis consciencie, tedium vite, [illegible]
dissensiones, blasphemie, clamores, timor et pudor, dolor et
desperacio. De quibus per scripturam [illegible]. De primo et 2° Job xxiiii:
Transibunt ab aquis nivium ad calorem nimium. [illegible] frigidi ad [illegible]

et ardentes ad malum De 2a et 3a Ysa lxv Servi mei comedent
et vos esurietis servi mei bibent et vos sicietis Crapulati et inebriati
et ingurgitati fuerunt vino famelici a doctrina et aridi a gratia
De v et vi i Reg ii Impii in tenebris conticescent Ysa 3 De cada
veribus eorum fetor ascendet lumen enim veritatis inspicere noluerunt et
fetorem libidinis dilexerunt De vii et viii Prov xix Parata sunt deri
soribus iudicia mallei percucientes stultorum corporibus De xix Sic con
teram populum istum et civitatem sicut conteritur vas figuli Math 22 ligatis
manibus et pedibus proicite eum etc Nuper enim contempserunt et verberave
runt et absolverunt vinculis mandatorum Dei constricti sunt vinculis pecca
torum suorum De xx xx Deut 32 Dentes bestiarum immittam in eos
cum furore trahentium super terram atque serpentium xxxix Bestiarum dentes scorpii et serpentes et rumphea vin
dicantis in exterminium eorum Ezech xxi In medio incircumcisorum dormies
cum his qui interfecti sunt gladio Cuius enim malicie in alios exercu
erunt et dignum est ut sint consortes in pena cum quibus fuerunt consortes
in culpa sicut etiam per similitudinem meritorum consequuntur ordinibus anglo
rum De xi et xii Ysa ult Vermis eorum non morietur Apoc ix
In diebus illis querent homines mortem et non invenient Non enim habe
runt pacem pectoris nec oleum in vasis suis serenitatem mentis et
omnia spiritualia ... eos in fetore ... vera hora videbitur eis
et saltem forte mille annorum De xiii et xiiii Pro Peior videbit
filios quorum occasione peccavit et irascetur dentibus suis fremet et
tabescet quia ita de pecus impios querunt filii quos ipse ... sunt
in obprobrium Apoc xvi Commanducaverunt linguas suas pre dolore et blas
phemaverunt deum celi Ysa lxv Servi mei laudabunt pre exultacione cordis
et vos pre contricione spiritus ululabitis Patrem enim Dei a se repellerunt idcirco
numquam parcet eis sed sicut clamorem pauperum non exaudierunt nec ipsi exau
dientur et clamabunt blasphemando invenient id est pre acerbitate pene
blasphemabunt De xv et xvi Sap v Videntes turbabuntur timore
horribili Naum 3o Revelabo pudenda tua etc Sine timore pecca
verunt et peccata sua confiteri noluerunt De xvii et xviii Ier v Quia
dolor in utero habit et non effugiet Prov xi Mortuo homine non
erit ultra spes Dolebunt enim super modum cum pro trahabus tristitiam
eterna perdiderunt et desperabunt Et in vita sua non in Deo sed in mundo
et divitiis suis spem suam posuerunt quia tunc cessare videbunt Ideo
Iohelis primo Clamate ad dominum Ah ah ah dies Iste dicit ah quia
hec sunt horribilia ad cogitandum terribilia ad enunciandum et gravia
ad tolerandum Per lumen fidei ista cognoscimus et per penitentiam ipsa
hec evadere possumus ne essentialiter peccamus Ad obtinenda eterne
gaudia Zach i Clama dicens hec dicit dominus exercituum Adhuc affluent
civitates mee bonis et consolabitur dominus Syon Civitates Dei anime
in quibus Christus habitat qui nunc affluunt bonis gratie sed tunc afflu
ent bonis glorie Bonis dicit affluent Non solum ambulationibus pascuarum
sed nos ... saturam hausistis in illis celestibus ... redem
ptionis videbimus affluere plenos septem spiritualium bonorum fluentis me
diante quod ... septem rivis ex uno fonte rigabimus Cuius enim ... eius
gustabimus et videbimus quam suavis est dominus Cuius militiam et
maiestatem cognoscemus Cuius consilia eius admirabilia gloriam et
profunda iudicia pendemus Cuius fortitudinis inseparabilitatem adhe
rebimus Cuius filie Christi humanitatem et sanctorum attingemus et
inter eliciti Dei sanctitate et honestate conversacionis fruemur Cuius pietatis
ad caritatem plenitudinem sicut spiritus timoris ad reverenciam Ideo Et bonis
affluent habundantie fluent Nunc enim ibi bonum unum habetur et
aliud non habetur sed expectatur ... una festivitas colitur alia
expectatur Illic vero sunt omnia bona habundantissime pro ...

Ubi enim sollempnitati semper et continuata leticia quia principes assistunt
qui sunt sollempnitatum causa. In sapientia viii civitati sue, omnia sciunt. In
omnipotente omnia possit affluunt bonis. Nec specificat quia de eter-
na beatitudine plus est in re quam possit mens humana comprehendere
plus mente concipi quam sermonibus explicatur. Et per addidit civitates
affluere bonis. Has civitates corporis et anime intelligimus quia in
utrasque deformes per gloriam exuimus. Sicut enim reprobi duplici confusione vestientur
ita electi in terra sua duplicia
gloria in corpore et anima perficientur. Ideo vestiti sunt du-
plicibus. Possidebunt ysa lxi. quia pro ult. Dominus domesticos eius vestiti sunt du-
plicibus. gloria corporis et anime quam lanea et linea veste. Et luz in eo
sermone. Letare Jerusalem. De hiis gaudiis plura diximus. tria ad primum
sermonem. Letare Jerusalem. De hiis gaudiis plena diximus. In corpore pulchritudinem. xiiii
memor bona. xii in anima glorificata. xii in corpore probavimus. Propter
fontibus paradisi aquis celestis irrigatur. Ecce xv. et xii margarite propter
corporis xii. Corone bonorum refulgent que describuntur per glorificationem in
misterium extrahuntur. Hec autem sunt in anima. cognitio sine errore. dulcedo sine
cantore exultatio sine merore, consolatio sine desolatione, pax sine perturba-
tione, securitas sine timore, societas sine discordia, honor sine vere-
cundia, locus amenitatis sine molestia, generositas virtutum sine turpitudine. Et
cum floribus vernat. quot virtutibus honorificat. laus dei sine magnitudine
satietas sine amaritudine. Ecce primo vero corpori. subtilia erunt sine grossi-
tudine. agilia sine ponderositate et tarditate. impassibilia sine cor-
ruptione. splendida sine obscuritate. Superaddentur hiis quatuor dotibus
hec quinque. pulchritudo sine deformitate. fortitudo sine debilitate. sa-
nitas sine infirmitate. iuventus sine senectute. vita sine morte. Addun-
tur ex parte sensuum. aspectus glorificate humanitatis Christi auditus conso-
nantie et iocunditatis. Gustus in carentia omnis asperitatis et omnia
dona suavitatis. Odor autem olfactus et gustus potens est donis sine re-
bus malis remaneat. Aut forte odor resurrectionis corporum glori-
ficatorum super omnem odorem aromatum. De gustu item est quia
non erit ibi ad necessitatem sed potius semper ad voluptatem. Nam in ora-
tione et devotione etiam in via multos videmus et legimus ad tempus
refici sine penitus corporalis cibi refectione aut labores corporales con-
tinuit. qui cor suum ad hec gaudia erigit quia sunt .... Ecce. Quod
grave est in opere. facile est inspecta remuneratione. De utilitate pre-
dicationis quod per eam affectus inflammatur in hominibus. primum timorem
de pena. pudorem de offensa. dolorem de culpa. amorem de venia
et quia ex hiis quatuor fit inflammatio sub metaphora

Quod etiam utilitas in clamore predicationis. quod sit affectus infla-
matur in diligendo Deum aut predicatores quia in scripturis
stabant et eorum clamores scintillas igniferas emittebant
in alios inflammabant. dum etiam propria pericula non vitabat ut
honorem proprium sed divinum attenderet. Act xiiii. Paulus et Barna-
bas scissis tunicis exilierunt in turbas clamantes. Viri quid hec
facitis. Nos mortales sumus similes vobis homines. Ezech primo
dicitur de ipsis. Scintille quasi aspectus eris candentis. quia ardent
desiderio et sonant verbo. Ecce enim candens predicatio est atten-
ta. Et de candenti ere scintille prodeunt quia de corum exhorta-
tionibus verba inflammantia ad aures audientium prodeunt. Et
quia subtiles sunt scintille, ideo candens es scintillas proicit
quia vix leviter loqui sufficiunt. Sed magis vehementer ignescunt et
de hiis alios surgendum. Tunc autem inflammatur homines cum ex
clamore predicationis concipiunt timorem de pena. pudorem de offen-
sa. dolorem de culpa. amorem de venia. Audi de timore. Apoc
x. Clamavit angelus voce magna quemadmodum ut leo rugit. Et
locuta sunt tonitrua. Leo ad cuius rugitum tremunt animalia. vox pre-
dicatoris de pena futura. Ergo leo rugiet quis non timet. Amo

quis non ardeat. Nam leo prostratis animalibus parcit, et deus confiten-
tibus a peccatis remittit. Ysa. xxx. Clamaui super hoc superbia tantum est quiesce.
2 Paralipomenon xiii. Omnes viri Iuda vociferati sunt, et illis clamantibus perter-
ruit deus Ieroboam et omnem Israel. Verba enim sapientum quasi stimuli et
quasi claui in altum defixi. Quid si aliquid emolliat cordis duriciam confessio-
nis penetrat. Venit etiam comminando. Que duo fuerunt etiam in manna et
pruina, que simul descendebat: candor in dulcedine confessionis, rigor in
fortitudine et asperitate comminationis. Hec est illa tuba terribilis qua da-
mabit in bellis. Iere. iv. Canite tuba in terra, clamate fortiter et dicite:
Congregamini et Nolite stare, quia malum ego adduco ab aquilone. Dum
enim homines se preparant ad prelium, sic tuba terribilis edit sonum. Audi
de pudore. Ihesus clamabat: Lazare veni foras. Intra se repellit
qui verecundatur. Que verecundia sic nata est ex offensa dei quod mi-
nime vt tu conforme publice non vocatur. Est enim verecundia moderata
et si fuit tanta ut cum Lazaro lateat in sepulcro, latebras fetoris hu-
rem confiteris facilis abhorreris. Aut si fuit modica, ut in hiis qui mag-
is erubescunt scissam vestem quam sorditatem mentis, magis in ordine facere
barbarismum [illegible] quam in [illegible] proferre emendatum [illegible]
[illegible]. Bona est verecundia que peccatores ex offensa diuina [illegible]
ad resurgendum armat et ad fortiter dimicandum inflammat. Iosue vero
exploratores [illegible] per castrorum medium et clare reperit. Cum videritis archam
domini dei nostri et sacerdotes stirpis leuitice portantes eam, vos quoque consurgi-
te et sequimini precedentes. Vt sacerdotes secundum [illegible] exempla quas precedere non
potestis. Sacerdotes [illegible] stirpis dicit leuitice qui semper [illegible] carnem
mortificare. Et de hoc ad verecundiam nostram [illegible] exemplum [illegible] de quodam
domino Loricato de quo sic ait Petrus Damianus. Lex eius a tergo cum
annis lorica ferrea vestitur, ad carnem duobus aut [illegible] ferreis in
corpore cingitur, duobus etiam per brachiorum [illegible] artatur. De quo in aliis
opusculis nostris plura [illegible] digessimus. Nunc quod vix in sex dies in [illegible]
[illegible] Aut etiam [illegible] me nosse quod [illegible] ex me vno die
psalteria decantasse corporalibus disciplinis. Quod cum audiui tremefactus
[illegible] et [illegible] [illegible] aggredior. Ve michi [illegible] hoc de me nesciente
scriptum est, et tamen [illegible] hoc a me fieri potuisset ignoro. Ergo [illegible]
et cum hoc [illegible] potuerim [illegible] agnoscam. Quarta igitur feria me
vestibus exui et [illegible] scopis [illegible] manu totam noctem [illegible]
[illegible] psallere ac me verberare non destiti donec die altero [illegible]
[illegible] ex more xii psalteria decimo ad primum [illegible] quem usque [illegible]
[illegible] quod nobis dicat videtur et [illegible] quam ille [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] exemplo [illegible] quidam [illegible]
[illegible] ictibus minus [illegible] et ut sibi plagas inferret [illegible]
[illegible] tandem diu [illegible] crebrisque [illegible] exhortationibus [illegible]
et per modulationem totius psalterii et [illegible] xv psalmorum [illegible]
[illegible] inferre [illegible] manibus non cessauit, et cum mane ad [illegible] [illegible]
misset timens me de indiscretione redargueret [illegible] per [illegible]
[illegible] Ille [illegible] Noli pusillanimis esse [illegible] tua que [illegible] est infir-
mitate diffidere. Potens est enim deus ex nunc te ad [illegible]
et tamquam [illegible] tue conuersationis infantiam ad [illegible] valoris incre-
menta firmare. Nos etiam primo [illegible] cepimus [illegible] ad [illegible]
[illegible] diuina pietate [illegible] voluit [illegible] [illegible] ac [illegible] [illegible]
mo [illegible] [illegible] ut non [illegible] de [illegible] feruore sicut ille [illegible]
[illegible] [illegible] me [illegible] [illegible] qui [illegible] in [illegible]
[illegible] O verecundia [illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Quod enim nobis [illegible] lingue [illegible]
[illegible] officio iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplo.
Audi de dolore. [illegible] xiiii [illegible] est [illegible] ad [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Iudea et porte eius corruerunt et [illegible]

sunt in terra et clamor Jerusalem ascendit. Sermones sententias interpretaciones ex
desertis contricionis sunt et pene. quo clamor Jerusalem ascendit cum hoc
peccator audit, sed luget Judea. cum dolor exurgit, et parte eius conver-
sionis. prelati per superbiam. obstinati per infirmitatem, in terram per auariciam
Vel ad eandem personam referre potest que luget in peccatorem ex conside-
racione culpe tum propter quam salutem que fit per superbiam infirmitatem
augmentat. Johel iii⁰ Clamate hoc in gentibus, sanctificate bellum
suscitate robustos, ascendant omnes viri bellatores. Sanctificate bellum per
terrenis mortificacionem que nos sanctificat. Suscitantur mortui robusti
quando mortui in peccato viuere et suscitari incipiunt per cordis contricionem
et dolorem. Non enim debent peccatores peccata adulando palpare sed dolore
incidendo parietem fodere et foramen ampliare. Ut dicitur Ezech. viii. hoc
est quantitatem peccati et circumstancias eius aspicere, et tunc verbum efficaciter reti-
netur et effectum consequitur cum per dolorem cordi afficitur et cor
inde afficitur. Alioquin cito intrat et exit, nec proficerat nec sanat
quia cibus qui per nauseam emittitur vel medicina que non retinetur sani-
tatem non confert nec in nutrimentum conuertitur. Audi de amore. Zach. i⁰
Clama hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Jerusalem zelo magno. Ze-
lus vehementissimus amor viri in mulierem, sponsus autem peccatoris Christus, que expressit
nos diligit, ut dicitur de deo non non ex sui unigeniti ut dicitur Jo. iii⁰ sic
Clamat ad Christum. Cuius amor tanto gracior quanto a superiori diligitur in-
ferior. ut dicitur in libro de cathedra dei nobilis. Et ex hoc zelo statim cognoscit
cum peccator ad eum redit et indulgenciam petit. Ysa. xxx. Ad vocem clamoris
tui statim ut audierit te respondebit tibi. Ysa. lxv. Antequam clament ego
exaudiam, adhuc illis clamantibus ego audiam. Dan. xiii⁰. Erat enim cor
eius habens fiduciam in domino. Ex hiis quatuor que peccator concipit in peccatorem
nome. Clamauit omnis cetus voce magna et benedixerunt deum qui
saluat sperantes in se. Exaudit enim dominus non tantum os sed cor et opera
Unde et Moysi tacenti dicitur Exo. xiv. Quid clamas ad me. Et Su-
sanna tacens exaudita est a deo. Dan. xiii⁰. Erat enim cor eius habens
fiduciam in domino. Ex hiis iiii⁰r que peccator concipit in peccatorem infla-
matur. quia sicut ad ignicionem quatuor sunt necessaria ita in proposito
dum timor ligna excitat, pudor in ignem congregat, dolor insuf-
flat et amor inflamat. Audi de excitacione per timorem. Je. iii⁰. Cla-
ma sermones istos contra aquilonem et dices. Reuertere aduersatrix Israel
et non auertam faciem meam a vobis ait dominus. Timor enim pene repelli-
re facit a peccato et redire ad dominum, et in reuersione redditur anima, et fit
excitacio carnalis desiderii. Vnde Nazarenus aut de fide epi-
stole. Ubi est timor dei ibi est obseruacio mandatorum et purga-
cio terrenis. que se velut nasciturum emendat et absterior nubes
abiciens animam considerare eam diuini splendoris radios non sinit
Audi pudorem congregantem Je. xlix. Clamor in mari rubro au-
ditus est voce aut Ezechiel rubuit. cor ex diuina offensa circumdatum
audiens clamorem peccatoris et vocem saluatoris ex qua non de-
sperat sed congregans omnia peccata sua se iudicat iudicio quo quis
cum ipso sepius diligit tanto sibi ea magis petere. Et sicut ad vo-
cem ducis errantes recolliguntur in bello, ita ad preceptum salutis re-
colligitur qui longi est in corpore. Cum quanto amplexerit quanto fere-
rit. Verum non habet desperacionem. Dan. iiii⁰. Clamauit fortis et vigil
Succidite arborem et precidite ramos eius et excutite folia eius et di-
spergite fructus eius. fugiant bestie que subter eam sunt et volucres
de ramis eius. Veruntamen germen radicum eius in terra sinite. Vigil
et fortis descendens de celo qui clamasse dicitur. Pastor fortis est per-
uniuens? quo sic in peccatum labatur. Cum prouidit, prohibendo non
inpediendo. Succidite inquit arborem quod fit cum labimur per tempta-
cionem. Ramum aut precidimus. Sucisa arbore quia amissa gracia

subtrahuntur paulatim operationes bone. Arbor enim succiditur et terram
scinditur, quia virtus in occulto et virtus operis deficit in aspectu. Succisis ar-
bore et pressis ramis folia exarescunt et fructus deficiunt, quia destructa vir-
tutum proposito et virtutum exteriorum pravis opera bona loquendi tollitur et tandem
opera recte intendi subtrahuntur. Cuius fructus deficiunt cuius cortica con-
teruntur. Volucres et bestie que sibi eam sunt de ramis eius fugiunt,
quia carnales ei subiecti non obediunt et spirituales eius consortium et fami-
liaritatem nolunt. Quia tunc domus talis ad ruinam expectat, germen
cadens eius in terra finitur. Spes si correctionis vel arbor in pristina
pulchritudine reformetur. Cum enim arbor radicitus evellitur qui per pec-
peccata et mala desperatur. Audi dolorem insufflantis anhelantis
et respirantes ex intimis desideriis sermonem supplicantis et exaltantis
Ysa. vi. Commota sunt superliminaria cardinum a voce seraphyn clamantis
et domus impleta est fumo. Duo seraphyn clamant qui predicator
laudantes deum in predicatione assistunt; hec enim est officium bonorum in para-
diso celesti. Aug. de [illegible] ubi nec tortores deficiunt nec torti moriuntur, quibus sine fine mors est
non posse in cruciatibus mori. et excedere amore et desiderio sempi-
terne vite sanctorum ubi nec operosa erit actio nec requies desidiosa.
laus dei erit sine fastidio. sine defectu. nullus in animo tedium. nullus la-
bor in corpore. nulla indigentia nec tua nec subveniri desideres nec proxi-
mi subvenire festinas. Ad fervorem longa clamoris superliminaria mo-
ventur quia et intellectus potentiam suam cognoscat et affectus deum diligit
et sic homo convertitur et domus fumo impletur. Ista tangere mon-
tes et fumigabunt. Lignum enim quod primo latuit in aqua primo re-
sudat vaporem. Deinde emittit fumum. Deinde flammam crepitantem. Deinde
lucem serenam. Sic peccator inveteratus in peccato ad verbum predicatoris emittit
lacrimas per lacrimas suspiria. Deinde planctus ploratus. Ultimo sentit
serenitatem lucis et pacis. Audi amore inflammate et ardentis. Ierimie
non vade clama in auribus Ierusalem: hec dicit dominus: Recordatus sum tui
miserans adolescentiam tuam. Hec enim predicatio Magdalene Marie facta
anima in amore Christi ardere. hec dilectus loquitur. et ea ardore liquefacta resoluitur. Sic discipuli Christi erant ardentes dum Ihesus loquebatur
eis in via et aperiret scripturas. Magne dementie passionis et redemptionis
verbis fuit dilectio ultimata et confirmata. Hec sunt lingue ignee magi-
stoli et vitte coccinee. Labia sponsi in canticis primo gutture suavis-
simum eius. qui totus est desiderabilis. Cant. v. Fiet enim labia dilecti
distillant mirram. quia amarus videtur sermo predicantis. Non veni mit-
tere pacem sed gladium. et qui non odit patrem aut matrem. adhuc autem
et animam suam. non est me dignus. tunc suave est quod latet sub ver-
borum acerbitate. Cum promittit nunc in hoc tempore omnia que relinquunt
centupla recepturos. sonitum placidissimum quietis per tempus dissolu-
tionis. regnum eterne beatitudinis per resurrectionem. Vel quia sine
labore. [illegible] sine spe. collegantibus [illegible] [illegible] de primo in
centuplo. Non centuplum reddet sed millecuplum affirmabat. hec est
vox suavis egrediens de gutture. sed similior illud Apoc. xiiii.
Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut re-
quiescant a laboribus suis. Sed suavissima illa Chant. xxvii. Veniet
Vincenti et tam: Sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua
dulcis. Dulcis vox amicorum. sed amara vox inimicorum que in aliquis
animum impedit terrente. sicut amarus aut acre edulium. gustum irri-
tat fastidientis. De utilitate predicationis quia per eam affectus
ad opera resuscitatur. Clamant enim predicatores ut fugientes revertantur,
reversi ingrediantur, ingressi victores efficiantur. et victores
coronentur. Greg. [illegible]

Est etiam utilitas in clamore predicacionis ut affectus ad opera suscitetur. Propter hoc enim predicatores laborant et clamant, ut opus subsequatur.
tam in suspiciis quam in aliis. Pro eis laborauit clamans voce sitiente sed fau-
ces mee. laboraui operando. clamans predicando. hoc est vtile in opere querendo
ut sint vtiles frondosa Osee x. Vinea frondosa fructum frondibus adequabitur et nullum
vim infructuosum relinquat. ut sint quasi sacri pigmentarii qui aliis effu-
dunt bonum odorem et sibi retinent fetorem. Idem Sicut lagena per cuius me-
dium fluens lauat et non lauatur. Ita bona doctrina per malum do-
ctorem audientes credentes lauat a sorde peccatorum, et ideo contra tales habe-
tur folia sine fructu Math. xxi. A domino maledicitur. Non intrat
sermon si predicator ita suis opera non sequatur. Vnde legitur de quo-
dam demoniaco per cuius os demon predicabat et scripturas exponebat
et non aduertentes tunc vitatis predicaret. qui hostis erat veritatis. ait
hic fiet per malum audientium qui vitas audientes et non facientes decipi-
ens reddunt. Solent autem duces in bellis qui pugnas sustinent post-
tem inter equites et pedites in parte dextra stare. et sic dimittent for-
tius acclamare. Nam Exo. xxxii. Cum dixisset Iosue Vlulatus pugne
auditur in castris. Ait moyses Non est clamor adhortantium ad
pugnam neque vociferacio compellentium ad fugam. sed vocem cantancium
ego audio. Non enim sunt audia ut cantilenosa predicacionis eloquia. vnde
Augustinus in libro de cathecizandis rudibus Cum videmus auditorem in sermonibus
tenere fastidio tunc oportet reuocare auditoris eundem ad aliquid honesta
hilaritate conditum et aptum rei que agitur. Vel aliquid valde mirandum
et stupendum. Vel etiam dolendum atque plangendum. et magis de ipso ut propria
inca [illegible] cuilibet. Et in ecclesiastico dicit Brevis sit quia extra ordinem
inseritur ne medicina fastidii non subueniat dolorem augeat medicina
Adhortanda sunt tetera et premittenda et exhibenda finis propinquior. hic ergo
exemplo predicantes ipsi duces rempublicam eorum consulentes et aliquos clamat
ut fugientes reuertantur. reuisi aggrediantur. gerentes victores confirmantur. vi-
ctoriis renitentur confugientes reuertantur. in Regum Iohannis clamabat Helias
Vsquequo claudicatis in duas partes Regum xviii in visionem Daniel Sancti sunt et sine spiritu
qui pallidi viuunt et lacteolis dulcedinis diligunt. qui nichil Iherosolimis
sentiunt [illegible] Euangelice et gaudio pacis secundum in foro qui clantes co-
equalibus dicunt Cecinimus vobis et non saltastis. hos reuocauit ad verbum
predicacionis. sicut errantes ad viam rectitudinis. Si enim omnino ho-
mines veram malorem ne errent, multo fortius debemus reuidere ab erro-
re si pressserint Angeli est enim predicare contra fermentum mali parere natu-
ram. Augustinus ubi supra Nisi forte stultissimus ut alarum arbitrarentur
non parere congruentiam quod ventre consumunt, impleremus quam verbo
Dei quo mente illud edent insatiati. Ecclesiastici Initium vite
hominis aqua ignis ferrum sal lac panis simila et mel botrus vue oleum
et vestimentum. Est enim salubris vita natura quia aqua doctrina refrigerans
contra vicia. Ignis doctrina inflammans ad operandum. Ferrum sermo durus
increpacionis. Sal sermo conseruans contra putredinem corruptionis. lac do-
ctrina puerorum. Panis doctrina adultorum Simulaginem sine fer-
mento sinceritatis et veritatis. Mel dulcedo misticus spiritualis botrus
vue doctrina inclinans ad amorem Dei et proximi Oleum sermo
leniens. Vestimentum vicium et operacionis. Hec omnia sicut patet
in sancta sunt qui verbo Dei credunt. Sed pertrahunt in mala. qui
verbum Dei contemnunt De predicta etiam visione legitur Esdre x.
Cum clamasset Iheremias ex filiis Israel dixit Esdre Nos in
domino peccauimus in matrimonia nobis mulieres alienas. Et sequitur
Augustinus clamauit voce magna dicit Sicut dixisti faciemus ut sic reuertam ad dominum
Tamen in Dei Reuertere reuertere Sunamitis reuertere reuertere ut intueamur te. Hic
inspice et in pectore a diabolo captiuitate Sed contra reuertere a quadrupli pia
Aliqui Ea lacquibus in celo vel in prosperitatibus huius seculi eleuat et letatur.

Nona via columbe supra petram cum veneno rabidi et amaritudine
plenis in tribulationibus et adversitatibus huius seculi dura tristatur et
temptando deprimitur. Sexta navis in medio maris ad affectum timoris pertinet
Nichil enim in rebus tremens humanis terribilius michi periculosius quam inter
flatus aeris et fluctus maris inter arcas mutabiles et undas mobiles
ligno fragili credere vitam suam et vix duobus digitis a morte di-
stare. Sic fluctuat quasi mare agitat quos varia sollicitudo contur-
bat ut nullam inveniat spei anchoram firmam tamen nullum portus aut scopulosi
periculis litus appareat. Septima via viri in adolescentia affectus est desiderii
per angustias suas currit. hee sunt quatuor affectiones inordinate gau-
dium et tristicia. timor et desiderium per quas ista per viam itur ex homine
quia a deo non approbatur. et ideo predicatores clamat quater Revertere.
Vel recte ut peccata defleas et confessionem facias. satisfactionem impleas
te in exemplum perfectionis exhibeas. Et iste totius reversio acclamatur amari-
tudo doloris in predicantibus pro populo pereunte videtur. Hester iiii°. In me-
dia civitatis voce magna clamabat Mardocheus ostendens ama-
ritudinem sui pectoris animum pro periculo suo et morte indecora. Septimo reversi
aggrediantur. ii paralip. xiii. Judas vidit instare bellum ex adverso et post
tergum et clamavit ad dominum et sacerdotes tubis canere ceperunt. Omnes enim qui
Juda confisi erant sunt. Et sequitur. quod hostes victi sunt. Tuba enim
predicationis excitantur somnolenti ut vigilent. milites ut pugnent. ho-
stes ut timeant. fugiant et fugiat sive lateant. habet enim quidam sonum acu-
tum ad penetrandum. dulcem ad consolandum. gravem ad terrendum. Aut
diverse tube varia voce diverse congruunt cum docte sed secundum divina precepta pro-
hibitiones consilia exhortationes exempla comminationes mortificationes
promissiones quibus congredimur contra diabolum et eius temptationes. Unde
Vegecius Renatus posuit de arte militari dicit. Nulla re alia videmus po-
pulum romanum orbem subegisse terrarum nisi armorum exercitatione dis-
ciplina castrorum usu quoque militie. Quid enim adversus gallorum multitudinem
paucitas romana valuisset. quid adversus germanorum proceritatem brevitas
romana. Quid adversus multitudinem et fortitudinem hyspanorum. Affrorum do-
los grecorum sapientiam. Sed contra hec omnia Romani quotidianis armo-
rum laborantes exercitiis. et quecumque evenire poterant in acie omnia prosilie-
bant in campestri exercitatione. et in certamine bellorum exercitata paucitas prom-
ptior est. rudis et indocta multitudo exposita semper ad cedem. Hoc
idem fit et docetur in predicatione. per quam de toto mundo triumphave-
runt apostoli. et triumphant apostolici viri. Non est sapientia nec fortitudo contra
verbum domini. In cuius predicatione prosternuntur omnes reges bellorum et
insidiarum quibus nos per diabolum impetit. Tenebant autem sacerdotes
continentes tubas in manibus. quia inanis est in auditore vox pre-
dicationis nisi retineat manum operationis. Et sicut in exercitatione
armorum et militie antiquitus eligebantur qui futuri erant milites
incipiente pubertate. quia et velocius et perfectius sciunt que discuntur
in iuventute. Ita nunc iuvenes convenientur ad audiendum verbum dei
inducere. Deinde docebantur in saltu et cursu ut corporis agilitas ad-
cresceret. et tunc processu temporis in omnibus instituto pugnae.
Tercio quosque hostes in acie formidabat non erat sed voluntarius.
Ita in proposito edocti per predicationem facilius et iocundius est contra
adversarium dimicare. Unde Jos. vi° tales fuerunt sicut suscitare le-
viatan. i Mach. v. Vidit Judas quia cepit bellum et clamor
belli ascendit ad celum sicut tuba clamor magnus de civitate et
dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribus vestris. Quarto
cepit bellum etc. Pugnate etc. Ut puto enim rubore pudendum
est pugnare in tabula. sole vento et pulvere. Nam solam fame

arripit visum, venti quaerit deflectunt tela, et adiuvat tela hostium. pulvis
a fronte congestus oculos implet et claudit. Iter ergo per occasum unda
et si propter fieri adversionem impleant faciem. Relinquit post tergum sole
excellentie et glorie temporalis, ventum humanum favoris, et pulverem
sterilitatis impedit mundane glorie. Aggredi voluit non potius terris
congressi victores efficiuntur. Iudicum vii. Ut Gedeon. Quod me videritis
facere facite. Et sequitur: Ceperunt bucinis clangere et complodere inter
se lagenas. cumque personarent et ydrias confregissent, tenuerunt sinistris
manibus lampades, et dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius
domini et Gedeonis, stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostili-
um. Nota historiam: ydrias portant et lampades et bucinas cornu-
as in manibus, et veniunt ad illam innumerabilem hostium multitudinem in qui-
bus erant cameli sicut arena maris. Et cum venissent ad bellum, bucinis
terribilibus insonuerunt et confregerunt ydrias de manibus et … super …
re accepta lampadibus, prelium in adversarios et sunt bucinis … Ecce
victoria militum Christi quos fortis armavit. Hic enim sunt lumbi vestri precincti
et lucerne ardentes in manibus vestris. In tubis ergo clamor predicationis,
in lampadibus claritas bone actionis, in lagenis fragilitas corporis,
in fractione mortificatio carnis. In clamore autem addito: Gladius domini
et Gedeonis, sonus gratulationis et laudis pro victoria, clamantque attri-
buendo deo gloriam. i Esdre 3°: Omnis populus vociferabat clamore magno
in laudando dominum. Sic ergo vincimus demones et compellimus in fugam
quantumque etiam si fuit multitudo eorum sicut locuste quibus neque in ce-
lo neque in terris locus est. Quod clamor satis in hiis tubis, si homines
… mortui non suscitantur. Non evigilant ad has tubas nec ad vocem
tonitrui dei. Ezechielis: Canite tuba, preparentur omnes, et non est qui vadit
ad prelium. Et bene premittitur: Quod me videritis facere hoc facite, quia debet
predicator facere et docere, et ex se aliorum informare, prius de aqua fontis
sui bibere quam alios propinare. Ungentum olea sua non effundendo aliis. inanis
… sit similis quibusdam pincernis qui vinum liquidum vendunt
et feces bibunt, aut piscatoribus qui pisces vendunt … et edunt …
… aut sutoribus vel carpentariis sive … qui retinent ad opus suum
vilia artificia vel supellectilia, et vendunt ea que sunt bona. Notabile
autem est quod in paucis illi pote fuerint qui etiam sunt tamen lambebant
aquam, ubi … obtenta est victoria. Nam si ad historias
recurramus, Thebani et … Xersis, Darii … qui in-
numerabiles … ut habemus in Trogo Pompeio et eius
abreviatore Iustino, afficit nimis copiosus exercitus magis … nisi me-
… hostium virtute depressos. Pluribus enim … sublevaret
amplior multitudo in itineribus per molestia semper est tardior in locis
asperis, in fluminibus transeundis, in … ciborum et victualium …
… impeditur. Ut Xerses ducens in Greciam … centum
milia equitum, solus in piscatoria i nave … a paucis … evasit.
Non enim in multitudine exercitus victoria belli est, sed paucis electis,
qui exercitatione ducunt ad plurimum famem et sitim et mortem parati
sustinere. Ut Vegetius li. 1° de rebus militaribus: … inquit
… remedia difficultatum experimento didicerunt, non tam nu-
… quam eruditos armis exercitus … Eligenti aut deinde esse
… et … si voluerit … non sequendo delicias
non sustinendo rusticorum … non in civitatibus sed in villulis et agris
non sine laude et causa manet militis … hic inspicias li. …
Vegetii li. 1° aut … de agrestis an ex urbibus utilior
tiro sit requirendus. De qua parte nunquam credo dubitari posse. apti-
orem armis rusticam plebem que sub divo et in labore nutritur, solis
patiens, umbre negligens, balnearum nescius, deliciarum ignara,
simplicis animi, parvo contenta cibo, durata ad omnem laborem

tolerancium membra· cum gestare ferrum· fossam ducere· onera ferre consuetudo
de rure est· Inde tamen natura etiam exigit rusticanos ad arma compelli· que
vel nomen hec militie sine laborare portare pondus deterrere· et pro solam
pulverem quam ferre ad prius victum vtantur et rustico modo sub divo· merito
sub papilionibus commorentur· tunc demum ad usum erudiuntur armorum· et si
longior expeditio emergit· in angariam plus in detrimendi fuit· procul inde
a civitatis illecebris ut eo modo corporibus eorum robur accedat et anime· Nec
inficiandum est per veterem conditionem Romanos ex civitate perfectos semper
ad bella mosse· sed tunc nullis deliciis frangebantur· sudorem cursu et campe-
stre exercitio collectum· natando vsum iuventus abluebat in tyberi· Idem bella-
tor idem agricola· genera tantum commutabat armorum· Quod usque adeo verum
est ut aratum quinto Cyncinato dictatura constat oblatam ex agricolis hec supplendi
robur vel exercitus nescio· quid enim mortem umquam timet qui nullas delicias
novit in vita· Quarto victores coronantur· quod clamor ille fit Math. xxv.
qui virgines coronandas vocat· Media mque nocte clamor factus est ecce
sponsus venit exite obviam ei Hanc ego coronam considerans fortiter dimi-
cantes Cum rex Macedonum philippus Alexandri pater cum foucis parte the-
banorum contra forenses misset bellum in primitu omnes milites sumere
coronas laureas iussit et quadam spe de victoria in preexempt bellum coro-
nati et tutos hostes vicerunt Considerans quod premium auget auda-
ciam animum et sustinere facit conflictus preliorum· sicut econtrario abiectio et vilitas
futuri exacuit vim virtutis Iudic. ix. Clamabat Gaal Quis est Abi-
melech ut serviamus ei Gaal crudacte· Pderator revelans misteria septua-
rum· a. cum revelata sunt tormenta penarum Abimelech spina fuit· pre-
mens rex interpretatur dyabolus illegitimus· hostes paradisi· ex nobilitate condi-
tionis sue superbus· nimis nimis est dura et intolerabilis servitus eius non
possit ei satisfieri et nolit misereri Non enim vestium nitor aut auri et
argenti commanum copie· hostes ad reverentiam nostram aut ad gratiam in-
clinat sed solo timore subiugantur armorum Propterea quod aut Lactho
In aliis rebus si quid erratum est postea corrigi· preliorum delicta emendationem
non recipiunt cum statim pena sequatur errorem Nam consistim perierunt
qui ignave imperite pugnaverunt· aut in fugam versi victoribus ultra
pares esse non audent Inde et apud antiquos more armorum
teste Vegetio duplicibus remunerabantur annonis· et milites qui perite
perceptant in armis· pro frumento acceperant ordeum ut ante eis in tritico
reddebant annona· et ceteris experimentis ondidissent se omnia que erant
in arte militari complesse Et ut milites fortius dimicarent ex do-
natius quod consequebantur· dimidia pars sequestrabatur apud signa
et ipsis militibus servabatur ne per vanitatem aut luxuriam absumerent
et cum parta sustentabantur annona Nam et hic pro bono ope gratiam
exprimitur in via· et salva sunt nobis nostra premia Non enim co-
ronabitur nisi qui legittime certaverit Et beatus qui suffert temptationem
quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite· Sequitur titulus de pectoris
caritate per quod comparatur sagitte insigenti inter artificialia· quia
caritas cor penetrat Comparatur eciam custodienti inter congressibilia
quia caritas proximum servat Comparatur avi volanti inter volatilia quia
caritas in celum volat Comparatur igni ardenti inter elementa quia ca-
ritas seipsum inflammat Primo de pectoris caritate per quod comparatur
tur sagitte insigenti inter artificialia quia caritas cor penetrat·

Post perditionis vtilitatem consideramus pectoris caritatem· Cui enim
caritate non habet secundum Gregorium· predicationis officium suscipere non debet
quia qui non ardet non incendit et de corde frigido verbum
fervidum procedere nescit· i· Cor. xiii· Si linguis hominum loquar et angelorum
caritatem autem non habeam factus sum velut es sonans Campana enim
alios excitat seipsam consumit Et tu qui alios doces· te decipis· quia

pdicas nō furandū furatis · qui dicis nō mechandū mecharis · et in quo
aliū iudicas teipm̄ condempnas · eadem enim agis que iudicas Set tñ nō
dz attendere auditor ꝑsone indignitatē · sz magis doctrine puritatē
Signū enim campane sonantis auscultat qui excitari vult ut ad ecclesiam
pergat · sz eum qui cordam trahit non multū attendit · et magis attendit
literas et sigillum quam nuncium · et tantum puritatem quam sacri vilitatem / per cana-
le lapideum fluit aqua ad ortos rigandos · ipso canali arido et sine fru-
ctu remanente Unde qui sine habeat caritate · velut lignū putridum
lucet sz non ardet / loquitur velut demonius in phanatico / velut
tinnulus in vaculo · emittens voces asininas stridulas modulas sive loquitur
lingua hominum predicando terrena / sive lingua angelorum predicando ce-
lestia et secreta iusticia Propter hanc caritatem comparatur predicator sa-
gitte infigenti inter [illegible] · tam custodienti inter [illegible] · cui vo-
lanti inter [illegible] · igni ardenti inter elementa Nam caritas cor pe-
netrat proximi sanat in deum volat · subito inflammat De sagittis in
ps° Sagitte tue acute vulnerant enim corda auditorum et separant ab a-
more terrenorum · quia sagitta in bono vulnerat lingua eorum Unde
et de sponsa alia dicit lra vulnerata caritate ego sum · hec autem sagitte
tue vulnerant · cum sint pennate · volantes directe acute · De arcu potentis
emisse Pennate sunt duabus pennis · scilicet per dilectionem dei et proximi nō
per gloria mani aut quasi teli [illegible] desolatorio [illegible]
qui [illegible] nō [illegible] sz sagittis plurimas infigeret
[illegible] quia [illegible] mensura pone [illegible] sub [illegible]
[illegible] mensuram [illegible] · [illegible] in [illegible] · [illegible]
[illegible] xii [illegible] Verba domini quasi stimuli et quasi clavi in altum defixi
qui [illegible] per adulationem · dum malos [illegible] pigros
irritant · [illegible] pungunt et stimulant [illegible] [illegible] [illegible]
vita emendabiles [illegible] ut vulnerent corda auditorum et [illegible]
tam sanguinem [illegible] i · Reg xiii Philistei [illegible] ne esset faber
ferrarius in [illegible] ad aculeum [illegible] Philistei [illegible] de-
[illegible] qui per superbiam [illegible] et per invidiam alios [illegible] qui p
[illegible] ne [illegible] in [illegible] · qui hec arma pungentia fabricent Sunt
etiam clavi in altum defixi quia auditorum corda vulnerant per amorem
dum eterna promittunt et ea per caritatem copulantes [illegible] qui-
bus clavis [illegible] tabernaculum Exo xxvi · fideles autem suspendunt
dilatantur figuntur suspenduntur a terra per celeste desiderium · dilatantur
per caritatem [illegible] · figuntur dum constanter et perseverat attendunt [illegible]
[illegible] Volant etiam directe per rectitudinem intentionis et [illegible] qui [illegible]
[illegible] nō persona ferunt [illegible] Sagitte [illegible] doctorum facte sunt
plage eorum feriendo proximum Deut 32 Inebriabo sagittas meas san-
guine · quia sanguinem [illegible] fundunt · et gladius meus devorabit carnes
i · carnalitates peccatorum · [illegible] quedam sunt sagitte [illegible] que venenum
[illegible] ad vitalia infundunt · cum [illegible] in personas et ex [illegible] predicatores
[illegible] [illegible] et eas notabiliter tangunt · tunc [illegible] [illegible]
[illegible] nō fugat vehemoth [illegible] sagittarius Job xl [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sagitta [illegible] eius Sunt etiam acute [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] domine passionis · dum enim sermo de passione domi-
[illegible] [illegible] [illegible] clavorum eius sagitte [illegible] predicatoris [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] Sagittas ardentibus effecit i · de ardenti-
bus et [illegible] eloquiis sagittas ꝑsone fecit Sunt etiam de arcu potentis
emisse [illegible] [illegible] verbo et ope [illegible] enim [illegible] et nō facit · [illegible]
[illegible] [illegible] in corda [illegible] et [illegible] quasi [illegible] dolosus qui sagittas
[illegible] in mittente Nota [illegible] ii Reg i · Sagitta Jonathe nunquam
abiit retrorsum et gladius eius [illegible] [illegible] manus Unde [illegible] Job
xxix arcus meus in manu instaurabitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quod de sacris eloquiis cognoscitur. Unde nudus compellitur. Sicut enim arcus
cum fuerit in nubibus celi Eccli. l. 3 Vide arcum et benedic eum qui
fecit illum. valde enim speciosus est in splendore suo. Habet ergo sagittas
pennatas i. circumvolatas per geminam dilectionem. directas per intencionem
acutas per passionem. potenter emissas per oracionem. quibus sagittis co-
pungit predicatores per corda [illegible] / Item autem non [illegible] sicut Catho
in libris de disciplina militari dicit. Boni sagittarii multum valent
in usu prelii. Et Scipio Affricanus cum adversus Numantinos qui Romanum
exercitum vicerant esset acie certaturus, aliter se superiorem fore non credidit
nisi in omnibus centuriis electos sagittarios miscuisset. Ideo 2 Reg. 1
precepit David ut docerent filios Iuda arcum i. actum sagittandi. De qua
arte sic ait Vegecius. Certis ligneis sagittis quibus lusoriis exercendi sunt
iuvenes ad palos et doctores ad hanc rem artifices eligendi. Adhibenda
est et maior sollercia ut arcum teneant et fortiter impleant ut sinistra fixa
sit ut manu dextra racione ducatur ut ad illud quod feriendum est oculus pariter
et animus intendat et sive in equo sive in terra recte sagittare doceantur. Quam ar-
tem addiscere opus est diligenter et cotidianis usu exercicio quoque servare. Timeant
ergo prelati negligentes quibus incumbit [illegible] ex officio quo debent stare in
muris et vigilare sicut sagittarii Ysa. lxii Super muros tuos Ierusalem con-
stitui custodes. Et ipsi ut vigilant sicut speculatores in civitatibus ut [illegible]
sicut sagittarii sagittis. Ysa. vi Ve michi quia tacui. Desine ergo [illegible]
[illegible] et aliorum sermone conversacione [illegible] potest exemplo tamen non est
[illegible] Comparantur prelati propter caritatem [illegible] custodiendi [illegible]
quia caritas [illegible] servat. Et [illegible] de [illegible] et bonis et malis

Comparantur eciam propter zelum caritatis predicatores [illegible] quam
dam dileccionem canis dicitur sine hominibus non posse vivere. Et quia
zelus [illegible] sepe degenerat in furorem [illegible] sic [illegible]
ordinatam esse caritatem. Quod fit [illegible] respectu sui [illegible] proximi [illegible] respectu
sui ut sit ad instar canis qui [illegible] se reputet [illegible] exemplo [illegible]
et [illegible] per humilitatem. quod dicit Azahel [illegible] Reg. [illegible] Quid enim
sum ego canis ut faciam rem istam magnam. [illegible] per [illegible]
tatem. Unde Iudic. vii. Per eos qui lambebant aquam sicut solent
canes lambere. obtenta est victoria. non per eos qui flexo poplite bibe-
bant qui [illegible] Sufficit modicum aque cani. et quod [illegible]
non quod superfluitatis est. [illegible] sanatum [illegible] appetitum [illegible]
[illegible] Melior est canis vivus leone mortuo. Leo mortuus qui vivit in de-
liciis voluptatis. Canis vivus qui se morbidum [illegible] et resuscitat [illegible]
[illegible] per carnis [illegible] Ber. [illegible] Catulus leonis [illegible] quis [illegible]
tabit eum. Respectu proximi. odoratu feras apprehendit. quia demonum
insidias deprehendit per subtilem discretionem [illegible] carnem que a
bestiis fuit pregustata non comedet sed proiciet carnem bestie pregustata
cum carnales demones [illegible] et temptant que canibus [illegible] cum
predicatorum sagacitati exponuntur [illegible] vagetur in [illegible]
[illegible] qui solo odore vestigiorum [illegible] discernunt et odoratu [illegible]
predam absentem querunt. latratu feras et fures abigit et ita [illegible]
gem custodit per oracionem. Iob xxx Nunc autem derident me iuniores
tempore quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. [illegible]
sunt prelati quidam moderni qui latratu oris non [illegible] ut gregem
[illegible] defendunt. ne [illegible] [illegible] mercede [illegible] qui
[illegible] latenter [illegible] lingue tactu et tactu [illegible] predicatorem
[illegible] convenientes [illegible] xvi Canes lingebant ulcera eius [illegible] La-
zari [illegible] canis lingua vulnera dum lingit [illegible] predica-
cionis [illegible] vino fervente [illegible] catulus dum capiti suppo-
nitur. quia [illegible] sanat predicatorem que ex intima
[illegible] Respectu dei. deum cognoscit. cognitum diligit

dilectionem propter quam morte cum deo pro se morti exponit. Cognoscit per
intellectum, diligit per affectum, audit per effectum. De cognitione chast[?] Co-
telli cuius de [illegible] que [illegible] de [illegible] [illegible] suorum. Quia pre-
latus [illegible] ab expositore
dictatoris illuminatum [illegible] intellectum predicat ea que accepit [illegible] et ignoti
[illegible] statum septuarum [illegible] et Colli tamen dum sui nouerit et ignoti
si repente [illegible] intelligunt, sola nomina sua vocem quam domestica co-
gnoscunt. [illegible] longa consuetudine, ut ulli preter hominem [illegible]
minor [illegible] et [illegible] mitigatur ab homine [illegible] et aduentu
Colli enim predicatores christi dum predicant, cognoscendi [illegible] et dei bo-
num [illegible] demonstrat [illegible] in eis [illegible] septuaginta et [illegible]
[illegible] et [illegible] est ut quiescat homines a [illegible] suis et
[illegible] et [illegible] est ut [illegible] homines a peccatis suis et
per [illegible] humilitate [illegible] ad christum. De dilectione [illegible]
predicat ut ex dilectione dei qua habet christo seruat et ei fidelitatem [illegible]
[illegible] [illegible] lingua [illegible] [illegible] ab ipso. Quia si [illegible]
[illegible] christo [illegible] predicat verbum christi et fidem [illegible] enim [illegible] latent [illegible]
[illegible] ut [illegible] homine et [illegible] in [illegible] quia [illegible] estimat
hominem [illegible] hic facit quod [illegible] hominem ut [illegible] pugnasse [illegible] ad-
se planxisse domino suo de [illegible] testante Plinio. pugnasse [illegible] a corpore
[illegible] tamen [illegible] domino [illegible] [illegible] a corpore
non recessisse volucres feras abigente, ab alio [illegible] agnitum in
[illegible] [illegible] dum [illegible] et latratu [illegible] [illegible]
[illegible] regem tamen [illegible] ab exilio reduxere [illegible] resistentes [illegible]
[illegible] [illegible] ad bellum qui sunt [illegible] fidissima
[illegible] ut [illegible] indiga. Refert idem hystoriographus de quodam ca-
[illegible] qui per morte domini sui [illegible] non poterat in [illegible] ut [illegible]
[illegible] corpore domini sui [illegible] fuisse eidem a quodam
[illegible] tulit ad eum [illegible] et [illegible] cadauer in [illegible] natauit [illegible]
illud sustentare conatus. [illegible] se morti expo-
nit [illegible] tamen [illegible] et [illegible]
tus est [illegible] et [illegible] tamen qui simul fuerat in via et qui [illegible]
blandimentis sue caude gaudebat. Quod pertinet ad pastores antiquos qui [illegible]
cum gaudio nunciabant [illegible] [illegible] tamen [illegible]
[illegible] mercedem [illegible] ut [illegible] tamen in do-
mo domini dei [illegible] enim [illegible] qui [illegible] et in tam [illegible] offi-
cio [illegible] et [illegible] per [illegible] Quam [illegible]
[illegible] in ciuitate [illegible] tamen. Quod hic fit cum publice [illegible]
epulas et cibos lauciores [illegible] insaciabili appetitu
[illegible] et auari [illegible] ut tamen et [illegible]
[illegible] et [illegible] pigri et muti
[illegible] speculatores eius ceci omnes nescierunt [illegible] muti non
valentes latrare [illegible] Sagitta
fixa est in femore canis [illegible] more stulti. Prouerbiorum 26. Sicut
qui apprehendit auribus canem sic qui transit impaciens et com-
[illegible] [illegible] mordentibus et [illegible] detra-
ctione et inuidiam [illegible] videte tamen, videte malos opera-
rios videte [illegible] de domo domini per superbiam
[illegible] tamen [illegible] et impudici et [illegible] homicide
et omnis qui amat et facit mendacium, hii sunt superbi. qui
[illegible] a domo dei eiecti sunt sicut tamen de domo [illegible]
Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Quia [illegible]
[illegible] humilitas [illegible] veritatis non [illegible] a deo apostatas [illegible]
[illegible] veritatis nec [illegible] nec amant [illegible]
[illegible] caritate cum volant inter volatilia Et [illegible] in [illegible]
et alias [illegible] proprietates [illegible] in [illegible] et [illegible]
Q[illegible] [illegible] corporaliter [illegible] et [illegible]
predicator [illegible] dum [illegible] valet in [illegible] 1 Cor 13 Ad
hunc excellentiorem viam vobis [illegible] sectamini caritatem

De hac aue Job v. Homo ad laborem nascitur et auis ad volandum. Et Zach.
v. leuaui oculos meos et vidi et ecce volumen volans. Volat enim scriptura
quasi duabus alis eruditis scilicet in duobus testamentis quarum vtraque ala renuntiatur
septem pennulis que sunt precepta. Ut dicit vii. Queuis vultis vt faciant vo-
bis homines et vos facite similiter illis. Prohibitiones Thob. iiii. Quod tibi
non vis fieri alii ne feceris. Consilia. Mt. xix. Vade et vende omnia que
habes et da pauperibus et sequere me. Promissiones Deutro. Audi Israel precepta
domini et ea in corde tuo quasi in libro scribe et dabo tibi terram fluentem lacte et mel-
le. Comminationes. Mt. iii. Iam securis ad radicem arboris posita est. Instru-
ctiones. Mt. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam
in corde suo. Admonitiones vel exhortationes. Mt. vii. Contendite intrare
per angustam portam. Tot autem in hac aue sunt plume quot dicunt sine. Item
auis volat cum sursum cor hominis a terrenis eleuat. Habet autem alas auis ut
pullos protegat et foueat ut se in aere suspendat et volans abscedat et fu-
giat. Protectio per misericordiam, suspensio per sapientiam, fuga exercetur per iustitiam
et per prudentiam. Hee sunt ale prelati qui volare habet alas multa com-
passionis et contemplationis bone actionis. Alis compassionis protegit alios in aduersitate
ut Psalmus Protegar sub velamento alarum tuarum. Congregat pullos ut dicit
in veritate. Mt. xxiii. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gal-
lina congregat pullos suos sub alas et noluisti. Comparatur deserens alas
aquile. Exod. xix. Vos ipsi vidistis quomodo portauerim vos super alas
aquilarum. Alis bone actionis volat qui mundi fugit voluptates et vtique
humilitate. Hee sunt ale ad volandum parate. Ale renouate. Ale submisse.
De primis Apoc. xii. Date sunt mulieri ale due et volauit in desertum. Quod in-
telligitur meis qui deserunt statim per gratiam et liberum arbitrium. De secundo
Job xxxix. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas
suas ad austrum. Cuius assueta vetustate veterem induere solet nouitatem.
Dicit Gregorius: Accipitris mos est ut flante austro alas expandat quatenus
membra ad laxandam pennam veterem venti tepore gratulescerent. Dum vero
... expansis alis partibus repente et aurea
veteris quandoque grauat et plumma noue mutationis sublimat et ad
... appetit et plumas vtique fundit. De tertio Ezech. primo Cum starent
... firmamento quod erat super caput animalium stabant et submittebant
alas suas. Quia cum prelati aut superna intelligunt aut in vita pre-
fuerunt alas demittunt quia et humiliores fiunt. Alis etiam contemplationis
se in aere suspendunt per meditationem vel sicut alis tremulis quasi in medio re-
gionis caelestis ... Ezech. xi. Eleuauerunt
cherubim alas suas et rote cum eis et gloria dei Israel erat super ea. Eleua-
tio alarum ... meditationum ... quatuor que erant in rotis.
Quatuor sunt species meditationis ... ad orientem ... natiuitatis et occi-
dentem ... mortis ad meridiem ... dei ad aquilonem temptationem
diaboli. Alis tremulis per sonum Ezech. primo Audiebam sonum alarum
quasi sonum aquarum multarum quasi sonum sublimis dei. Deus enim mentes
sanctorum implet desiderio ut orent et exaudit impletas. Quia ut dicit
b. Gregorius: Deus clamat in sanctorum cordibus amorem et ex amantibus cordi-
bus suscitat orationem. Et Ezech. x. dicit: Et sonitus alarum cherubim audi-
ebatur usque ad atrium exterius quasi vox omnipotentis dei. Et non cum ... animalia
habebant colla morem alas suas pennas et circulos. Omnia plena
oculis in circuitu quia diuinam scripturam docentes id est prelati quasi
circumspectione discrete loqui oportet et contemplari celestia et omnia ad eter-
nitatem referre quare per oculos intelligunt alas prelatis per deuotionem quasi ...

Cherubim extendebant
in deum expansa in similitudine quesierit Exo 25
alas protegentes propiciatorium ale in propiciatorium extenduntur quando pro de-
votione anime in deum spiritus dilatatur. hic est locus quietus me-
3 Reg 8 intulerunt sacerdotes archam federis domini dei sui in locum
suum subter alas cherubim [illegible] hanc autem [illegible] volumus corvus
est ipse affectus sollicitudinis. Apis ipse fructus dulcedinis. Gallus ipse cantus
discretitudinem. Aquila ipse velatus altitudinis. De corvo Job 38
Quis preparat corvo escam suam quando pulli eius clamant ad deum vagantes
eo quod non habeant cibos. [illegible] et dicitur edere pullis escam plene
prebere dissimulat prius quam per plumescendo nigrescant. et cum media af-
fl[illegible] patitur quousque in illis per pennarum nigredinem sua similitudinis
[illegible] videatur. qui huc et illuc vagantur in nido et aperto ore petunt esse
subsidium. sed cum nigrescere ceperint tanto eis ardentius alimenta tribuit
[illegible] corvus pater qui propria [illegible] quam nigre-
dinis diving discretat. Corvus [illegible] distribuit sed quia propria
domini considerans clamat ad deum cui nascimur [illegible] attamen
[illegible] non additur nigredinem non pretendunt [illegible] velut ad estas [illegible]
das [illegible] De [illegible] sublimibus [illegible] sed non [illegible]
[illegible] hec sublimia quam nidum nigri [illegible] descendo [illegible] sed cum nigre-
scere reperint per lamenta [illegible] alimenta predicatoris [illegible]
[illegible] predicator interna mistica [illegible] non [illegible]
quos adhuc [illegible] paulo alienos non [illegible] De ape [illegible] xi [illegible]
in [illegible] apis [illegible] dulcoris hec fructus eius [illegible] predicator [illegible]
[illegible] in affectu et utilitatem in [illegible] effectu [illegible] sunt
[illegible] et in mellis officio assignatas et sibi [illegible] mansiones
[illegible] vindicantes alienas et ex variis floribus [illegible] facto
[illegible] et [illegible] plus movet [illegible] est labor [illegible]
[illegible] de carmine [illegible] nascuntur omnibus [illegible] integritas vir-
[illegible] fructus volatus [illegible] omnibus [illegible] ut libidine [illegible]
[illegible] et [illegible] Neque enim ullo [illegible] consistente [illegible] anima
[illegible] Cassianus de incarnatione [illegible] et non solum sensu
[illegible] prudentissima ac solertissima [illegible] et non solum [illegible] precantur
[illegible] prudentia [illegible] ex quibusdam herbarum floribus [illegible]
[illegible] formator corporum quos [illegible] amorum [illegible] quo
[illegible] se [illegible] quos dedit [illegible] pedum [illegible] elegantiam
[illegible] pennarum [illegible] dedit ingenium [illegible] motu [illegible]
[illegible] dissensionum bella pacem ordinatam dispositionem [illegible]
[illegible] que sunt illis [illegible] genere [illegible] quod quos in-
[illegible] et instituere [illegible] Neque enim [illegible] novit [illegible] sciunt
[illegible] flores in [illegible] ex quibus inestimabili [illegible]
[illegible] que omnia [illegible] adaptari possint [illegible] fructus enim
[illegible] est dulcedo [illegible] de cuius dulcedine Sapientie xvi [illegible]
[illegible] de celo [illegible] omne delectamentum et omnem sapo-
ris suavitatem manna [illegible] de quo Exo xvi [illegible] comederunt filii israel
[illegible] fuerunt in deserto [illegible] in hac peregrinatione
[illegible] in hac [illegible] indigemus [illegible] celestis viaticum quo reficiamur
[illegible] in via ut [illegible] In terra autem promissionis [illegible]
ente manna [illegible] sunt fructibus illius terre quia in patria [illegible]
[illegible] solido cibo quia ubi [illegible] dominus [illegible]
non erit necessaria [illegible] Et non [illegible] videntes filii israel manna pre admira-
tione dixerunt [illegible] quod significat. quid est hoc [illegible]
sunt secreta [illegible] celestia et pro sua subtilitate sunt [illegible] a di-
[illegible] Erat autem manna minutum [illegible] ipse subtilitates sed [illegible]
[illegible] sicut lapides [illegible] sunt [illegible] sed magni
virtute. Album ipse sui [illegible] matutinus
[illegible] et gustus eius [illegible] simile [illegible]
melle. Doctrina enim secularis [illegible] sed specialis [illegible]

similagines . sine furfure vanitatis, elacionis aut duplicitatis, hec autem dul
cedines mellis ubi scriptum est psalmi cordis Ezech. Comedi volumen et fa
ctum est in ore meo sicut mel dulce. Per Dominum dulcia firmiter mea eloquia.
Ad solem liquescebat, ad ignem indurabatur, quia qui radios veri solis
in se recepit, ad verbum dei liquescit Cant. v. Anima mea liquefacta est
ut dilectus locutus est, sed qui in peccatis perseverant velut ebrium durare esse asse
runt. Joh. vi Durus est hic sermo etc. Indurati ad ignem presentem affectuum
gelantur aut mola, in feriori sed meditacione et superiori sed reuelacione Christi. aut
ad alium diem refundabatur putrescebat . et vermibus scatebat. Remordet enim
eos vermis consciencie. qui sciunt et nolunt perdurare. In non putrescebat cum reser
uabatur ad diem sabbati. quia non petunt fide vel opera que adsunt in
die qui futuri premii fastidiebat aut manna carnalibus. et ubi
in vasculis hominis sapiencie . aut quis dedit gallo intelligenciam. Galli pastores
qui in tenebris vite presentis lucem quere qui cantando nunciant. Primum Galli
succinctis lumbis. quia stringunt motus lascivos, hoc dominus dat intelligenciam
accipit ut primum nocturnum temporis horas distinguat. Dominus intus revelante intelligere Galli
nomen emittit. quia per tercias primus in auditoribus suis qualitate
considerat et tunc ad erudiendum congruam vocem predicacionis format. hec enim
et horas noctis discerne. quid cui quibus quo predicent. sicut Non
enim eadem exhortacio cunctis congruit. sicut nec cibus omnibus mores omnium, nec ca
Et de cythara dulcis sonum reddit quia uno plectro sed non uno impulsu
corde omnes equaliter feriuntur. Sic predicator ut omnes in caritate edi
ficet ex una doctrina, non tamen uno exhortacionis modo auditorum cor
da tangere debet. de quo sicut dominus dedit . musica presit . et in parte supra
dicta cantus emittit, mane vero appropinquante minuciores et leviores edit
quia peccatoribus qui sunt in peccatis . annunciandus est terror iudicis carmen
sed eos qui sunt in luce gratie. predicandum de dulcedine glorie et minuciis quia
excitaverat vigilantes delectet suavior vox delectet in primis quia pas
tum alas excutit et seipsum feriens, vigilanciorem reddit. quia fere predica
cessit ex suppliciis Galli aut prius alis se percutit et per modum clamat
p9. primus ipse predicet in bono opere se excitent ne in semetipsis torpentes opere
quos excitet voce Galli aut gallinarum se impugnat. Per gallinas non
pugnat, nec eas impugnat. Predicatores malos sed etiam qui delicias vacat
hominis non defendunt, actibus non ferundat ipsa xxvi asportetur et fuerit
comes sed galli gallinarum asportatur quia tales ad inferos portant.
De aquila Job 39 Numquid ad preceptum tuum elevabitur aquila etc. et
in arduis ponet nidum suum etc. Primum acuit visus acies aquile supra
ita ut solis radios sine ulla oculorum reverberacione videat. Hec est subli
mis ipse contemplacione quos elevat divina predicacionis . hic ponit in arduis
nidum suum. Dum proterit terrenorum desideriis feruntur in celis per mentis
excessum Philipp. iii Nostra conversacio in celis est. In arduis hec nidum qui
in supernis figit consilium. Ubi enim est spiritus, ubi amat . non ubi tamen ubi
animat. Nam et Paulus fortasse in carcere tenebatur cum se conversare
Christus in celestibus testaretur. In petris in qua manet aquila et in pru
ptis silicibus commoratur atque in inaccessibilibus rupibus manet. In petris
. in solidis patrum sanctorum commoratur et in preruptis silicibus . prerupti si
lices . angelorum legiones. prerupti enim sunt. quia pereunte altera parte
pars remansit. Horum ergo angelorum bonorum gaudia cum contemplatur
in preruptis silicibus commoratur. Integri sunt et inviolati qualitate. sed prerupti

Galli

Aquila

per miti quantitatem. Quidem vero angeli dicuntur mactasse rupes et plures
videntur propter soliditatem veritatis, rupes autem mactasse propter immensitatem
claritatis. Valde enim mactessa cordibus peccatorum claritas angelorum
Sed quia contemplatus qui iam mittitur per meditationem angelicos choros non
sufficit videre angelorum claritatem nisi ascendat usque ad dei visionem
et contemplationem. Huic sola visio vera est mentis humane refectio. subdit
Inde contemplatur aspicit. i. ex illis choris angelicis tendit oculum
mentis ad contemplandam gloriam superne maiestatis qua visa fit sa-
cietas in anima ipsa lux [illegible] eo quod laboravit anima eius videbit et
saturabitur. Sed quia pondere carnis corruptibilis impedimur ne deum sicuti
est in via videre valeamus, ideo subditur oculi eius de longe prospiciunt
i. e. interioris aciem forcius tendunt. Sed nec dum penitus apparuit quod
erimus. Lucem enim incor-
ruptibilitatis divine magnitudinis penetrare non possunt. Quia quamdiu homo in vita
corruptibili nos caligo corruptionis obscurat ut quamquam homo in vita
per contemplationem proficerit deum nondum per speciem sed per speculum et in enigmate
videat. Illum in excelsis habitabit, munimenta saxorum
sublimitas eius. Panis ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem in de-
core suo videbunt, oculi eius cernent terram de longe. In excelsis ha-
bitat qui cor suum in celestibus locat. Munimenta saxorum sublimitas
est contra [illegible] sive cum sepati ab infimo forum patrum precepta et exempla
sederunt, sive cum in mente quasi celestibus thoris et castris demones
impugnantes et in aere tortos stantes est sibi potius expugnat. Panis
ei datur quia in supernis reficit. Aque eius fideles sunt. quia do-
na eterna potenciis xpi quod hic promittit in spe exhibebit in requie. Regem
pia autem huius mundi est infidelis quia per mortem cessabit. Regem
in decore videbit quia supra semetipsos rapti in fulgore divinitatis
oculos fixos tenet. Sed quia grandiu in hac vita sunt. illa celestis patria
oculos fixos tenet. Sed quia grandiu in hac vita sunt illam terram de longe
cernit, sicut est videre nequeunt, ideo sequitur oculi eius cernent terram de longe
Cum enim longius aciem tendimus sub nimio visu caligamus. Sed est
cum predicatores videt auditores non posse capere sublimia divinitatis
descendit ad humilia incarnationis. Ideo subditur et predicta aquila pul-
li eius lambunt sanguinem. Nam et si aquila elevata in arduum
divinitatis pascitur, tamen auditor est pullus aquile infirmus cruci fixi san-
guine saciatur. Dum enim de xpi passione auditores docet sanguine
ad lambendum pullos prebet. Et quia predictor commemorationem passionis
subvenit per sermonem qui mortuum in peccato non habet spiritum vivi-
ficante. Ideo subditur ubi fuit cadaver statim adest. Habes ergo
de quatuor volatilibus. Quorum volatus si volueris audire videre
in sermonibus de beato Mathia quem eciam ad propositum allegam
Idem scilicet homo nascitur ad laborandum et avis ad volandum. Com-
paratur predicator per caritatem igni ardenti inter elementa. Ubi agitur
de quadruplici igne secundum proprietates suas. Secundo de igne sanctissimi spiritus
in anima secundum triplicem statum. Tercio de igne pietatis septem donorum

Comparatur eciam ignem predicator divini per sanctissimum spiritum
caritate inflamat proximum. Caritas enim in predicatore ignis
est, qui non extinguitur per tribulationes quia Canticorum vi. Aque
multe non potuerunt extinguere caritatem. Est autem ignis
quadruplex scilicet prius in creatore deo, unde deus noster ignis consumens
est. non naturam qua condidit sed culpam quam homo fecit. Ignis
enim est subtilior omnibus mobilior celerior. Deus enim operatur
habitum exhibitum ad bonum et fuerunt ignem Sapiencie xvi. Et in aqua super
virtute ignis excredescebat, quia deus per graciam suam naturam
superat, homines ad bonum vocat. Huius virtute nobilior dignissimum
enim elementum est. ex suo eciam puritate purgat metalla. Sic deus
in se purus existens purgat peccata. Unde Ysaie. Dominus deus tuus ignis
transibit ante te. ignis devorans atque consumens. Huius actus efficitur

maxime enim accensus est. Prov. xxx. Ignis numquam dicit sufficit quia semper
agit quamdiu materiam paratam invenit. Et deus ab alia iusta ipsi p[illegible]
non recedit. unus situs superior. quia candela que tangit sursum attollit
Exo. xxiiii. Erat species glorie domini quasi ardens ignis in vertice montis
Secundus est ignis exterior. qui est deiformitas in angelis splendentes
Exteriorem vero quia non [illegible] de isto ps. Qui facit angelos suos
spiritus et ministros suos ignem urentem. Velut aut(em) apostolus hebr. 1o flammam ignis
Ignis autem purgat et illuminat perficit et custodit. purgat maculas. illuminat
tenebras perficit dum ad operationem incitat. custodit quia secundum dyo(nisium) in
naturam conservat. Sic spiritualiter angeli animam purgant dum operatur ut
tollatur mortalitas. Illuminat dum per eius intellectum revelant veritates. perficit dum
per eius inflammationem exteriorem affectum ministratur caritas. Custodit et
conservat dum corpori nocere non permittunt [illegible]. De primo Ps. xxxviii.
Ipse res sicut [illegible] et probavit me [illegible] quod per ignem transitum
Permittit enim deus tribulationes per angelos ut electi purgentur sicut aurum
in fornace. De 2o Exo. iii. Moysi apparuit deus in igne et videt
rubum ardere et non comburi. Cum enim apparuit secundum Dionysium angelus
fuit. sed deus apparuisse legitur. quia cum [illegible] sicut [illegible]
et revelationes [illegible] angelico ministerio facte leguntur. Et in ps. Deduxisti eos in nube diei tota nocte in illuminatione ignis. i. angeli in
igne viam revelant. De tertio Deut. xxxiii. In manu domini ignea
lex. lex enim ministrata est per angelos in manu mediatoris. secundum apostolum.
Levit. ix. Egressus est ignis a domino et devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. quia angeli impetrant nobis a domino
caritatem. et eidem ex pinguedine caritatis mentem afferunt procedente
helie. De quarto Zach. 2o. Ego ero Jerusalem ait dominus murus ignis in circuitu. Vallavit enim dominus eciam per angelicam custodiam. Cum angeli custodiunt hominem ne a diabolis vexetur in corpore. ne suffocatur eidem in mente. Unde in libro Pastoris dicitur quod cuilibet homini dati sunt
duo angeli. unus bonus. alter malus. unus ad exercitium. alter ad custodiam.
Tertius est ignis interior caritatis in predicatione. Ezech. primo Similitudo
animalium et aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum. Hec erat visio discurrentis in medio animalium. Splendor ignis et de igne fulgur egrediens. Qui carbonem tangit [illegible]
accenditur. quia qui sancto predicatori adheret ex visu verbo et
exemplo accipit ut ad amorem veritatis accendatur et ex ardere eius
et luce luceat et ardeat qui primus in peccatis suis frigidus et videm
mortuus erat. lampas enim lucet. ignis ardet. in se caritate ardentes
sicut carbones in aliis veritate lucent sicut lampades. Splendor erat
ignis et de igne fulgur egrediens. ulterius hec animalia perinata discurrit. quia [illegible] qui caritatis est et ignis. predicatorum caritas succendat. Luc. xii. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut
accendatur. quia cor caritate succensum a tenebritate purgatur et fulget aut(em) de hoc igne egrediens mentes excitat et inflammat
et in deum ardentes et lucentes [illegible] dan [illegible] eius flamma
ignis tocius eius. ignis per varia loca agens. Eze. domini super
Ezech. hij qui amore domini in predicatione discurrunt. recte eius igni
ardentes sunt. quia cum ex eius desiderio per varia loca discurrunt
unde ipsi ardent et alios accendunt. habet aut(em) iste ignis quadruplicem naturam. probatur in tribulationum pressione. Nam bene
patientes eius ut aurum [illegible] Ps. Probasti cor meum et visitasti
nocte igne me examinasti. Eccli. 2o. In igne probatur argentum
et aurum. Et Pro. xvii. Sicut in igne probatur aurum et argentum. 2o. Hec nam renovatur in nova conversione. Sophonie p(rimo). In igne zeli mei devorabitur terra et reddam populis

mentis lab. et. habet etiam resolutiuam. inflammatio prestat, sursum mouet. quia
leuauit in actione. sursum replet in contemplatione. Eccli. 48 Surrexit
Helias propheta quasi ignis. et verbum eius quasi facula ardebat. Habet et na-
turam permitiuam. Leui. 6 Ignis in altari meo semper ardebit. quem nu-
triat sacerdos mane. subiciens ligna per singulos dies. hoc autem fit in
oratione, per quam cor succendi in deuotione. Et maxime nutrit hec ca-
ritas sui consideratio beneficia dei nobis exhibita. Deus enim firmiter Exodi 19
mons Synai eo quod descendit dominus super eum in igne. Ignis deuorabit tabernacula
inferior cupiditatis in peccatore. Job 15 Ignis deuorabit tabernacu-
la eorum qui libenter munera accipiunt. Habet iste ignis naturam
infectiuam in virtutum corruptione Job 31. Ignis est usque ad consumationem
deuorans et omnia eradicans genimina. Habet etiam putrefactiuam in
superfluorum congregatione. Jacobi 5. Agite nunc diuites. diuitie vestre pu-
trefacte sunt. Et erugo vestra in testimonium erit et manducabit carnes
vestras sicut ignis. Habet etiam pascitiuam inferius in vaporis et flamme ascen-
sum. Vestra facit ignem descendere inferius in terram. Habet et naturam
diuisiuam in ambitiosorum magestate. Gen. 15 Cum occubuisset sol facta
est caligo tenebrosa et apparuit clibanus fumans et lampas ignis tran-
siens inter diuisiones illas. De igne superiori dixi in illo sermone
Factus est repente de celo sonus. De igne vero interiori et inferiori in illo
Surrexit Helias propheta quasi ignis etc. et in sermone. Hic agitur
de igne spiritus sancti secundum quod spiritus est in ecclesia secundum quadruplicem statum scilicet pre-
uentionis et culpe. conuersionis et gratie. progressionis etc.

Comparatur quo spiritus ignis in Actibus est propter caritatem. Et non du-
plicem ignem sicut et duplicem caritatem. creatam et increatam. Ca-
ritas increata est ignis spiritus sanctus. qui habet ignis operationes contra
breuitatem consideramus. Operatur enim ignis spiritus sanctus in ecclesia sub quattuor statibus
in statu quadruplici preuentionis et culpe. conuersionis et gratie. progressionis
omnis et iustitie perfectionis et excellentie. In statu preuentionis quantum in
ad elementares quattuor qualitates. Arefacit humida. vincit arida. mitigat
et leuat calida. calefacit frigida. humidos per carnalem delectationem. ari-
dos per indeuotionem. calidos per ambitionem. frigidos per obstinationem. pri-
mum patet. Consumit ignis superfluos humores et spissitudines carnales exi-
cat delectationes. Naturaliter enim calor igneus agit in humiditate
et eam dissoluit. Deinde dissolutam consumit. et siccitatem que prima est
caloris inducit. Sic paulatim consumit carnalitatem donec in caritatem
caritas et per caritatem sanctitas. Malach. 3. Ipse quasi ignis conflans
et quasi herba fullonum. Et sequitur. Purgabit filios Leui. Ipse autem quasi
ignis conflans donec tollit molestias delectationis. et herba fullo-
num donec spissitudines humoris. donec purget filios Leui. faciendo post
purgationem filios spirituales. Secundum patet. Ignis rem aridam vincit ad
indeuotos in suum amorem conuertit. Judicum 15. Irruit spiritus domini
in Sampson, et sicut solent ad ardorem ignis ligna consumi. ita et
vincula quibus ligatus erat. dissipata sunt et soluta. quia anima
deuotionis ... ad sanctum spiritum inflammata ... calefacta
... ambulant igne ... calida ... Eccli. 23 Anima cali-
da quasi ignis ardens non extinguitur donec aliquid glutiat quod de
anima ambitiosa impletur. Sicut ignis ignem expellit. Unde et
qui lesionem adustionis in manu sua sentiunt, melius sanat dum manum
iuxta ignem ponunt. eo quod ignis exterior attrahit interiorem. ut maior
calor absorbeat minorem. Sic consideratio celestis patrie absorbet
omnem appetitum humanum et temporalis glorie. Thren. primo De excelso
misit ignem in ossibus meis et erudiuit me. Quartum patet. Ignis
frigida calefacit et dura emollit. et spissitudines obstinationem
tollit. Eccli. 31 Ignis probat ferrum durum, ferrum emollitum fit pungens

igne mediante · et corda dura et frigida deo uniuntur · et sibi
adiunguntur spiritu sancto uniente · que tamen distinguuntur dupliciter loco primo ratione
xv Nunquid federabitur ferrum ferro ab aquilone et cetera. Ignea siquidem
uirtute agente unum una in alia continetur. Dum per spiritum sanctum agente
in amoris uinculo deus et anima uniuntur quia ipsi reum legis solu-
tus calore in se continet. Comparatur etiam in statu incisionis et gratie ligni
23 offerentes sacrificium in igne domino septem diebus. Qui enim inte-
gro uiridi quod diu in aqua iacuit ex igne de illo septem eliciunt
acquirat lacrimarum exteriorum et alteritatis. Deuteronomii capitulo xxj In aqua ipse
extra euaporat · et qui igne in aqua pulset · sic [illegible] dicit In aqua que
anima extinguit · plus igne ualebat tantis efficiens sue lacrime per gratiam
spiritus sancti. Et sicut dicitur ut ibidem Baptizat in spiritu sancto et igne. Deo eliciunt
facillime contritionis [illegible] ascendit fumus in ira eius et ignis a facie eius
exarsit. Ex consideratione enim uere diuine seueritatis, et ardoris ignite deo
pietatis, surgit fumus contritionis. Tertio eliciunt scintillas quantitatis et su-
spirionum feruentis affectionis · hec sunt intrinseca suspiria que [illegible] ferme
uisio distinguens in [illegible] amaliud, splendor ignis et de igne fulgur egre-
diens et animalia ibant et reuertebantur in similitudinem fulguris choruscantis
Nota tria in fulgure choruscante scilicet pluuiam distillantem, ignem scintillan-
tem, et sonum penetrantem. hec sunt distillatio lacrimarum [illegible] suspi-
riorum sonus gemitus. Quarto eliciunt flammam bone locutionis 2 flamma
enim est fumus ardens. Locutio est scintilla ex corde contrito procedens. Ecclesiastici
Colloquium eius igni exardescit 2 flamma autem est ignis in terra aerea. Nam
aer per suam subtilitatem et puritatem quam habet cum igne · defensam in naturam
flamme uertitur · et quia sicut aerea purior est flamma lucidior et nature lu-
cis similior inuenitur 2 quia de puritate cordis spiritualis puritas locutionis
egreditur et per linguam tota uite nostre puritas maculatur. Iacobi 3° lingua
mea ignis est · uniuersitas iniquitatis lingua constituitur in membris nostris
que maculat totum corpus et inflammat rotam natiuitatis mee inflamma-
ta a gehenna Omnis enim natura bestiarum uolucrum et serpentium domita
sunt a natura humana · linguam autem hominum nullus domare potest. Nota lingua
dicitur uniuersitas iniquitatis, quia per eam cuncta facinora · aut committuntur
ut furta latrocinia stupra · aut parantur ut pugna · falsa testimonia · aut
defenduntur. Per hanc rota natiuitatis nostre inflamatur cum uicijs na-
ture peccatum nominis · noxijs et ineptis sermonibus accumulatis Inflama-
a gehenna scilicet a dyabolo qui gehenna dicitur. Ps. quod facta est, et qui fe-
cit et gehenna ardet et cremat · [illegible] enim sit dyabolus uel in aere
uel sub terra · fert flammarum suarum tormenta. lingua autem dicitur bestia-
rum ferocitatem uolucrum leuitatem · serpentum uirulentiam precellit. Legimus
autem in plinio amarissimam aspidem in egipto · a prefamiliaris do-
minum quotidie de cauerna sua egressam · et a mensa eius [illegible]
nam recepisse salutem. Legimus etiam in chronicis tigridem man-
suetam factam ab india anastasio principi missam, sed tamen mansue-
facere non possumus linguam nostram · habemus ergo in flamma diffusi-
onem bone locutionis. Actuum 2° apparuerunt eis dispertite lingue
tanquam ignis. Et apocalipsis oculi eius tanquam flamma ignis. Quinto
elicit carbonem in mutatione conuersationis · lignum habet suam naturalem colorem
sed accensum habet ruborem, extinctum habet nigredinem. Vel calor naturalis
deformitas originalis et actualis culpe · unum contractum. aliud acquisitum
Rubor autem formositas amoris et gratie. Nigredo uero est lamentum
pene. Ecclesiastici 50 [illegible] calidum contritionis igni ardentis, mu-
tatus in carbonem · dimittendo ueterem conuersationem aut consuetudinem, quam
per affectum diligebat a te amotus et odio habebatur inimicus, modo per affectum

operatur diligit inimicus. Prov. xxv: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si
sitierit, potum da illi. Hec enim faciens carbones ignis congeres super caput
eius. Et adverte quod in carbone homines spiritales assimilantur, et solus per-
ficiunt tristabilibus remanentibus propter nimiam sui siccitatem de facili accendi-
tur. Quanto autem ampliores in nobis assimiliter carnales, propter quam concreta
ad originem, tanto magis fervet in nobis ignis caritatis et gratie et veri-
tatis. Induimur coccinea veste. Sexto dicit lucem que longe positum illuminat
dum calore propinquas tenebras purgat, sed non remota illuminat. Sic autem
per diffusionem exemplaris actionis. Unde Ezech. i: In aspectu ho-
minis quem propheta apparuit a lumbis super interiora quasi similitudo ignis ardet,
a lumbis vero inferius non ignis interiora sed in circuitu resplendet. Renim
tenens enim actio prius est a Deo et paucis nota, proximos vero circumexem-
plarat diffusa. Vita enim preponitur quam lux primo diffunditur, sed proximos
detenebratur, quia persona sancta non diu potest latere. Sexto vita viri
iusti primo quam nichil videtur proximos deducitur. Job xviii: Nonne lux im-
pii extinguetur, nec resplendebit flamma ignis eius. Septimo dicit ci-
nerem per recordationem proprie conditionis. Ligna enim actione ignis resolvuntur
usque ad cinerem, et penitens per gratiam compunctionis recogitat se esse cinerem.
Gen. xviii: Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis et cinis. Hec autem fragi-
litatis consideratio in nobis habet originem in a[illegible] et in humilitate custodit no-
strum statum. Ezech. xxviii: Producam ignem de medio tui qui comedet te
et dabo te in cinerem super terram. Est enim cinis vestium mundificativus, igni-
um custoditivus, sordium desiccativus. Primo enim cinis resolutus. Job xiii:
Memoria mea comparabitur cineri. Hic est quod recommendant sepe altare cordis
ut corpore resoluto in cinerem superveste glorie vestiatur. Levitici vi:
Tollet sacerdos cineres quos vorans ignis exussit et ponens iuxta altare
spoliabitur prioribus vestimentis. Et adverte quod cinerem oportet esse calidum
ut conservet ignem; nam frigidus cinis extinguit ignem. Aliquando si fuit fri-
gidus, erit ignis extinctus, quia in fervore caritatis et bonum operis re-
cordandi est fragilitas nostre conditionis. Hest. iiii: Ato vigente ru-
ina cinere et stercore replevit caput et humiliavit corpus suum ieiuniis.
Operatur etiam in statu professionis et iustitie. Ignis enim de occulto edu-
citur per cordis affectionem, exterius diffunditur per oris predicationem, diffu-
sus nutritur per corporis tribulationem, nutritus ad bonum sui redditur ut
quis exinaniret per orationem. Primum patet quia ex occultissimis lapidum venis ignis
educitur, quia per iustitiam ex intimis pectoris comparatur et instigatur
in fervore interiori ad exteriora officia egreditur. Jer. xx: Factus est
sermo Domini in corde meo quasi ignis estuans clausus quasi in ossibus meis,
et defeci ferre non sustinens. Propter hoc Greg. dicit: volat igne lucido
et occulto, lucidus quia in sancta vita perspicuus, occultus quia in sua conscientia
compatit non videtur. Videtur enim iustus in sua actione exterio-
ri, non in sua puritate interiori. Secundum patet quia ignis diffunditur et ma-
gnam flagrat. Sic iustus per predicationem se diffundit et proximos in-
flammat. Jer. v: Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et populum
istum in ligna, et devorabit eos. Unde et quod dicit venit tot super
[illegible] Quod angustia peccatorum quia in igne primus motus corporalis est
qui omnia alia movet, et ipse ab alio non movetur. Circa quinque
in omnibus agitur, non qualium proprium est in quibus fit, licet ponatur ipsum
per quod fit. Ideo totum Deo attribuit qui dixit: Ponam ignem verbi in
ore. Quia mente ipsius sentitur. Ps.: Ignitum eloquium tuum vehementer.
Licet autem indiant se ignis diffundit in illa corpora que magis
sunt apta igniri magis inflammat, quia etsi predicatio fit omnibus per-
sonaliter, acceperunt tamen de verbis receptam efficaciam predicationis a diversis,
quia corda magis sibi similia et magis nature sue contraria minus
immutat, cetera vero sibi similiora magis inflammat. Tertium patet

Nutritur enim ignis in lignis et caritas in operibus bonis. Secundo non quia ignis
vehementius accenditur vento et tempestate nutritur, et caritas excitata in
tribulatione crescit et dilatatur. Psalmus: In tribulatione dilatasti mihi. 2 Machabeorum
primo capitulo: Invenimus profundi sacerdotes aquam et refulsit sol qui prius
erat in nubilo, et ignis accensus magnus est ita ut omnes mirarentur. Quia
ex aqua tribulationis surgit et crescit ignis dilectionis. Ysaias 4: Creavit dominus
super omnem locum montis Syon et ubi invocatus est nubem per diem
et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Quia in die prosperitatis
dominus estum cordis temperat, et in nocte adversitatis cor inflammat. Nota
tamen licet ignem quamquam vento superbie, luto avaritie, aqua luxurie extin-
guimus. Unde enim tribus ignis extinguitur. Ecclesiastici 3: Ignem ardentem extinguit
aqua. Tertio sicut in corpore humano calor igneus cibos et nutrimentum digerit
et in minutissimas partes scindit et dividit et ad hoc aliquando nutrit.
Ita caritas excitata nutrit breve et leve existimat quicquid patitur. Bernardus:
non murmurat dum examinatur. Psalmus: Igne me examinasti et non est inventa
in me iniquitas. Et ad Romanos 8: Non sunt condigne passiones huius temporis ad
futuram gloriam que revelabitur in nobis. Quarto quia [illegible] in quas agit
ignis in semetipsum quiescit et ad locum suum redit, quia a nullo corpore reti-
netur. Quia [illegible] officia [illegible] et dum de nulla tempo-
rali gloria in corde quiescit et per orationem in deum ascendit. Ysaias 6:
Erat lumen Israel in igne et sanctus eius in flamma. [illegible] in [illegible]
[illegible] flamma, et ab omni parte [illegible] linealiter et circulariter tendit
in [illegible]. Quinto [illegible] formam [illegible] acuta in cuius acumine fortius
suus calor [illegible] actionem [illegible] eius [illegible] lineali [illegible]
intentionis tendit in deum et tunc [illegible] dum ita se fertur ad summum.
Secundo quia vehementior est motus dilectionis in deum et in summum [illegible]
in deo [illegible] penetrat et se penetrando inflammat. Ideo flamma for-
mam habet acutam et in acumine fortissimum calorem et hoc est. Erat lumen
Israel in igne et sanctus eius in flamma. Secundo [illegible] aliquid per calorem
igneum destruitur, aliquid conservatur. Destruitur, ut [illegible] agit in subtilia et dissol-
vit fumum, quia dissolutum evanescit et res subtilia paulatim diminuitur et
tandem consumitur, quod est videre in aqua calida [illegible] conservatur ut
[illegible] resolvit quantum consumit et per hoc a superfluitatibus rem separat
et sic a corruptione preservat, quia fumus [illegible] nihil tollit [illegible]
[illegible] 21: Non inveniens ignis [illegible] fuit [illegible] in [illegible]
aqua crassa. Per eo: Aqua crassa [illegible] facta. [illegible]
[illegible] tantum resolvitur quantum consumitur, ut tamen sit [illegible]
in mente. [illegible] mortificato in carne. Hec enim requirit [illegible] mortifica-
tione carnis, ut mens extenuata ascendat [illegible] et [illegible]
[illegible] in statu perfectionis et excellentie et hic sub qua-
druplici [illegible] proprietate [illegible] sunt [illegible], sublimitas
meditationis, subtilitas revelationis, agilitas exultationis et iubilationis.
Primum patet quia sicut per flamme strepitum serenitas (?) [illegible] apparet in igne,
ita per [illegible] quedam est serenitas in mente. Exodi
3°: Apparuit dominus [illegible] in flamma ignis de medio rubi et videbat quod
rubus ardebat et non comburebatur et dixit: Vadam et videbo visionem hanc
magnam quare non comburatur rubus. Quasi diceret non mirarer [illegible]
igne separabiliter ardere a luce. Secundo quia non invenitur quando in mente [illegible]
tur dum [illegible] serenitate [illegible] [illegible] pusillanimitate. Secundo [illegible]
[illegible] dominus [illegible] in [illegible] Unde et dominus apparebat in rubo [illegible]
[illegible] et vox domini intercidentis flammam ignis. Rubus autem arbustum spinosum
[illegible] mea plena est aculeis [illegible] et temptationum [illegible]
celesti desiderio [illegible] puritati studens et ad perfectionem tendens
[illegible] delectationes [illegible] impetu [illegible] cogitur et [illegible]
[illegible] nature [illegible] et [illegible] et quod ignis in [illegible]

Vel excandescit sicut ignis in spinis. Secundo cum ardor sopitus desinit et car-
nalis delectatio languescit, fervor ignis absurgit et lucis serenitas
redit, tunc mens ad pacem componitur. ignis ardet in rubo. in rubo
comburitur duo, spine et due colloquntur. sic alia in duo delectatur
et amor qui ad multa spargitur. et ad unum dirigitur. in uno collocatur
et tunc singularitas pacis obtinetur. Tertio patet. Ignis ab inferiori ad superius
ascendit et meditatio a creaturis ad creatorem tendit ut quidam in
ascendit et meditatio a creaturis ad creatorem. Vel concaluit cor meum
infimis calescat et in supremis exardescat. Vel cor meum calescit in
intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Cor meum dereliquit me
eius qui cor suum habet in se. non qui dicit. Cor meum dereliquit me. Unde considerat bonitatem creatoris et
et ex eis que vident in creaturis considerat bonitatem creatoris et
meditando inardescit dum ad creatorem ascendit. Meditatio enim est per
quandam exploratio qui perscrutatur occulta et ex hiis que participative
videt in creaturis, ascendit plenius ad divina. Et cum amplius proficit
in hac meditatione, magis inardescit in dilectione et forte exardescet
et exardescet dicit, vel extra ardesceret quia per meditationem a creaturis ascen-
ditur ad creatorem. et a creatore extra ardescit [illegible] ad mentem et quicquid
per meditationem in celestibus videmus in nobis [illegible] libetius [illegible]
Ceci [illegible] quod dicit Valerius maximus de Socrate. Hic stare solitus
dicitur Socrates per[illegible] statu [illegible] et [illegible]. a summo lucis [illegible] ad solis
alterius [illegible] immobiles eosdem in vestigiis et ore et oculis
circumque in loco diverso cogitabundus. tamquam quodam secessu mentis [illegible]
facti a corpore. qui tante temperantie dicitur fuisse ut [illegible] sue
in offensa valitudine vixerit qui primus ab [illegible] phorum
et inferiorum corporum superlesti adductum animum suum in intima [illegible]
humane et in secessu pectoris repositis affectus scrutari coegit iste
[illegible] quod videbat in divinis per meditationem [illegible] in [illegible]
[illegible] penetrat et penetrans
humanis. Tertio patet. Ignis enim sua subtilitate penetrat et penetrans
intrat, quia ex impetu amoris et desiderii fervente sepenumero
in [illegible] et impletur in nobis. [illegible] Cum ignis
effulgens et thus ardens in igne. quia ipsi [illegible] per dilectionem
et flagravit ut thus per suavitatem [illegible] non erat ignis effulgens
per [illegible] cognitionem [illegible] cum [illegible] apostoli [illegible]
cor meum ardens erat in nobis de Ihesu et per [illegible] cogno-
[illegible] quia [illegible] dilectionis permovet ad actum cognitionis
[illegible] producit cognitio [illegible] ex [illegible] ista ex inspi-
ratione. Nam cum omnes homines natura scire desiderent scientia autem est co-
gnitio [illegible] que [illegible] sit ex precedente cognitione sensibili. patet quod de-
siderium humane [illegible] non impletur nisi per [illegible] que [illegible]
quodam [illegible] [illegible] ad [illegible] ratio-
nalis [illegible] qua sit [illegible] in modo omnium animalium inest
[illegible] que animalia solum habent [illegible]. nulla prudentia habent. quia pru-
dentia virtus est collativa preteritorum et presentium respectu futurorum quod
non fit sine memoria. Quedam vero habent cum sensu memoriam sed non
auditum ut apes. et hec naturalem prudentiam esse possunt sed disciplina-
bilia non sunt. Quedam vero habent auditum cum memoria que est
sensibilium [illegible] retentiva et imaginativam vim habent ratio-
nalis [illegible] ut homines et hii sunt [illegible]. Nam res primus sensi-
tive memorie commendatur. et ex [illegible] et memorie [illegible] experi-
mentum habetur. Est enim experimentum acceptio [illegible]
[illegible] et memorie retente. [illegible] de multis [illegible]. ut
cum aliquis [illegible] quod talis herba curavit [illegible] febrem in
[illegible]. et quod febrem in [illegible] et hoc tenet in memoria. et [illegible]. experi-
mentum est [illegible]. [illegible] talis
herba [illegible] sanat talem febrem in [illegible] disposito. hec [illegible] quod

est principium scientie. Secundo alia via procedit divina sapientia in quietate contempla-
cionis in superioribus spiritus intellectus acute fixit in deum ut sicut in ymagi-
nacione de subtus in cognicione humana et naturali fantasia sit regimen
Ita in divina revelacione in intelligencia desuper theoremate descen-
dat. Est enim intellectus illa acies mentis que ... supponitur deo sicut
fantastica acies supponitur carni. Vel sicut sensualitas carnis supponitur deo sic
infimo anime. Et sicut caro non sufficit ad vitam corpori sub sola
sic nec ad sapientiam sufficit sibi sola. Secundo sicut illuminatur species extrinsecus ymagi-
nacionis veniens in hunc mundum, sic intellectus et intelligencia illuminatur quod illuminatur omnem
sicut dicit ysaias in libro de ... Et ... Sol radiis igneis exsufflans
et refulgentes radios obtenebrat oculos. quia sol iusticie caritate inflam-
mat et sapientiam radiantes. Unde Ambrosius in oracione sua: O lux mea
veritatis et iusticie. sol de secretissimis nature tue ... omnes
misticos spiritus illuminans et apparens in ethere ... omnes
solis illuminat superius ... ita lux ... spiritualis
... Et sicut lux tua est in radice ... in veri-
tate radiorum ... meditatur et ... predicat deum super ... se
apprehendit hunc illuminans ad cognoscendum hunc inflammans. Secundo non legit
radios igneos exsufflans et refulgentes radios obtenebrat oculos. Quia sic
solis refulgencia radiorum suorum disgregat spiritum visibile et solvit
armoniam que est inter oculum et ... que ... per visibilem
spiritum et calore radiorum corrumpit pupillam. et sic calore dissolvente organum
oculi. Sic cor inflammatum dei caritate et illuminatum veritate ... radi-
tur in eis que sunt astruus? et sicut ... Nam et ...
lumine ... ut stelle celi que possunt appellari oculi. Deus te
sol refulgentes radios igneos obtenebrat oculos. quia solis claritati ...
dat. Secundo retrahit oculum meum dicit a nobis nequit comprehendi. Datur ...
lo ad illam contingere. sed non datur ad eam penetrare. quia hic oculus ...
excitatur. unde ut utrumque comprehendat excitatur. Sic in divinis quedam sunt
ad que cognoscenda illuminat intelligencia. quedam ... penitus impene-
trabilia. ... Vide quod per speciem ... in mundo et intelligere quod
... in deo. Sed medium visibile oculo corporali videmus
... extrinsecus patet. non videmus ea que intus latent. et si ...
visu non possunt. quia ... sua speciem excedunt vel subtili-
tas speciem ... vel densitate speciem non admittat. Sic intelligencia
... illuminatur sed deum ad cognicionem divinorum ascendit per
ignem ut acutus amoris penetrans veritatem. sed non penitus ...
... ad comprehensibilem maiestatem. et ambiguus ... quod ...
... quod non comprehendimus ... dicit
... esse. et in medio throni ... quia veritatem
in veritate videmus. quia in meo fonte ut de pleno fonte bibant. sed
... quia non apprehendunt ... ad totum quod est intus ...
et semper ... et ... de illis ignitissimis spiritibus
qui ab igne seraphyn appellantur ... creatura
divina. Quarto per dispositiones ignis formam tenet ... clari-
tatis ... signum ... Vir enim ...
sito sibi ... supplicio ... in gaudiis ...
... angelus domini descendit cum azaria et sociis eius in fornacem
et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium fornacis ...

ventum roris flantem, ut tetigit eos omnino ignis neque contristavit neque
quicquam molestie intulit. Contra vero male ex beneficiis que a deo recipiunt
erga deum amplius tepescunt. Unde in eius amore ardentius ignescere debue-
runt. Sed econtrario in viris perfectis vis amoris amplius inflammatur. Unde in malis
extinguenda potius videbatur. Sed amor deficit ex beneficiis, hic vero cre-
scit ex suppliciis. Nam in Laurentio amor intendit per ignis incendium.
In Nerone defecit per accepte potestatis imperium. Sed valde mirabiliter
quod ignis erupit et quos repperit iuxta fornacem de Chaldeis succendit. Quos
tamen in modum roris pueris temperavit. Quia pena temporalis pene flamma
in electis ad plenum exequitur, quod in reprobis illud vehementer crudelius
incendium in eternum exequi non sufficit. Ignis incepit pueros non con-
tristavit neque quicquam eis molestie intulit. Solet splendere audacia in
colore sicut meror et tristicia in discoloratione. Ignis autem per se colorat,
passionis discolorat. Sic enim agit calor ignis in flegma sicut in terrestreitate,
terrestreitatis in aquosum, aquosum in aereum, aereum vero in igneum. Unde ex
contusione petrarum ignearum rubea colorantur. Unde in rosa videtur quod dum
caritas in corde agit, pulso timore et pusillanimitate humana, sic ignis ab
igne ignitur, sic caritas augetur et carnis ipsa tincta sanguine colorat.
Ps. Numquid potest aliquis ignem abscondere in sinu suo ut vestimenta eius
non comburantur. Ignis autem pallidos discolorat. Dum enim calor poros
aperit spiritus exeunt et humores exalat. Unde quorundam prius rubea
colorata vero absentia fiat discolorata. Ut contingit in rosa rubea
que albescit ex fumo sulfureo aut pallescit. Cum enim subintrat cupi-
ditas evanescit caritas, deficit humor nutritivus. Sic devotionis rube-
do albedo vel pallor simulationis. Hic agitur de igne prout appellatur
septem dona spiritussancti.

Occasione proprietatum ignis quas hic in bono determinavimus sicut
in tractatu de luxuria de incendiis speciebus ignis in malo diximus
sumus aliquantulum a proposito iam digressi. Revertentes igitur ut
septimo predicatores comparemus igni. Nam sicut Act. 2o ministerio enim ignis
spiritussanctus ita per predicatores offerunt ministrantur dona dei hominibus.
Unde assimilantur igni septem dona spiritussancti. Ignis enim incinerat quia
per donum timoris humiliat. Job 30. Comparatus sum luto et assimilatus
sum faville et cineri. Luto propter carnis fragilitatem, cineri [illegible] pervertitur,
favilla modico vento dissipatur. Ex dono spiritus quod timoris extinguuntur
superbie obprobria, abicimus delectabilia, sentimus de nobis humilia
cogitantes de morte propria. Cinis enim extenuatur et vento dissipatur.
Conservat autem ignem tamquam favilla sicut cinis quia humilitas custos et
augmentum caritatis. Unde sicut etiam ex modica scintilla augetur ignis,
Ignis autem omnem materiam inflammat. Unde potius ut ponere [illegible]
finalem resolutionem ducens et putrefactum omnia ut ignem omnia quia
[illegible] erunt igni. Et Gen. in omnibus naturalibus de his et plus in
[illegible] de dilectione. Ignis [illegible] donum pietatis quia valet ad omnia ut 2 Pet.
3. Celi qui nunc sunt et terra reposita sunt igni reservati in die iu-
dicii. Tunc enim elementa ignis calore solventur. Quia qui considerat
iudicium in quo de operibus pietatis disputabitur ad pietatem inflammatur.
Et sicut celum et terra in melius commutabitur cum innovabitur, ita ab-
lata vetustate cupiditatis renovabitur [illegible] scripture et spiritualis induetur
[illegible] vestem pietatis et ad ignem [illegible] quedam ignis
dilectionis et incendium, [illegible] et solvitur omnis durities obstinati cordis.
Jer. 23. Numquid non verba mea sunt quasi ignis dicit dominus et quasi malleus conterens
petram. Ignis obscura illuminat per donum scientie et discretionis. Ps. De-
duxisti eos tota nocte in illuminatione ignis. Nox est vita presens propter cali-
ginem ignorantie in qua indigemus luce scientie sicut filii Israel
in deserto ignis lumine. Ignis autem maxime illuminat propter claritatem
sue nature. Non enim in elementis clarior esse potest quam prout
est in igne, quia tanto minus ad temporalia tunc corpulentati affectus

tanto maiori scientia spiritali timoris illuminatur cum strictius Sed aduerte quod
secundum plures philosophos et maxime Allexandrum et Auicennam Ignis in propria
spera non lucet. Qui cor humanum quod est spera sua superius fervens dominatur
obtenebrat habeat spiritum ex se sine multitudinalitate non potest Est autem illumi-
quedam per donum suum ut sciamus conversari in medio prauae et peruersae
nationis honeste. hoc est per adherenciam cum bonis et separacio-
nem a malis. Unde ignis congregatiuus est homogeniorum et segrega-
tiuus ethrogeniorum. Utitur enim sibi simili. Disgregari aut dissimili
Nullum enim elemento est quam igni hoc conuenit quod naturam horum sibi di-
mittat et alij adhereat. Aqua enim in nullo materiali nisi sit clausa in
vase ex suo loco attrahitur Sed ignis ex loco proprio aliunde materiam
sumitur. et diuidit eam et penetrat extrahendo subtile sibi homogeneum
et consimile Cuius causa est vehemencia actionis sue Nam alia elementa
qualitates non habent per quas attrahat sibi corpora et faciat ea sibi ho-
mogenea Et quod mirabile videtur lapis quidam est albus qui vocatur ar-
gentum sulfureum quem sequitur ignis et inflammat eum. et mouetur ad ignem
sicut ad locum qui est ei quodammodo naturalis quem inuenientes sacerdotes in lampa-
dibus deludunt simplices quod per se accenduntur miraculose lampades His
hoc omnibus habetur discrecio sine conversandi cum bonis et separandi a malis
sub caritatis igne Ecclesiastici xvi Ignis quidem nulla vis poterat illis pre-
bere lumen nec siderum limpide flamme poterant illuminare noctem illam
horrendam. quia ubi corruptela et stulticia peccati valet lumen accen-
sum . . . nisi spiritus veniat cum diuina gracia Ignis infirma consolidat per
donum fortitudinis. vas igne solidatum. aquam non timet nec aqua dissol-
uitur. quia cor igne spiritus sancti corroboratum et excoctum. aqua tristicie
et aduersitatum carnalium voluptatum non resoluitur nec emollitur. Psalmus
Transiuimus per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium Tamquam
enim aurum in fornace probauit electos dominus Sed aurum in igne purificatur
et plumbum igne liquescit et consumitur Ignis autem perfecte inducit formam
et vaporem. quia vertitur ad claritatem et lucem Ecclesiastici 22 Ante
ignem caminum vapor et fumus ignis inalatur Inde est quod ignis agens
in subiecta calefaciendo et liquidendo partes consumit. et grossarum per-
tium maior vehemencia fit quam condensatur sicut in duris assatis ma-
nifeste videtur, et docet enim vigori et feruori ignis spiritus sancti con-
stringit solidos in tribulacionibus fortes et stabiles reddit Ignis
abdita penetrat. per donum enim consilij abditis spiritualium conse-
cretorum penetrare possumus abdita regni celestis Apocalypsis iii Sua-
deo tibi emere aurum ignitum ut locuples fias Ibi enim sunt re-
diuitie non quales sunt seculares que sunt transitorie deceptorie
obligatorie. sed ille sunt firmiores ad acquirendum securiores ad posse-
dendum. dulciores ad fruendum Iste enim est ignis in quo lex Moy-
si data est Exodi xix Et lex noua apostolis data est Actuum ii. dis-
pertitaque in igne et tonitruis i. in igne tonitrui Nam Actuum 2 Et
factus est subito sonus et apparuerunt apostolis dispertite lingue tamquam
ignis. et Exodi xix Sed quod ceperunt audiri tonitrua et micare
fulgura sic et nubes densissima operire montem et clangor
buccine vehemencius perstrepebat et timuit populus stetitque ad radicem
montis et mons fumabat eo quod descendisset dominus super eum in igne
Dominus legem dat in igne et fumo. descendit. quia per donum
consilij paupertatis legem et regulam in corde suggerit Unde
illuminantur humiles excecantur inde superbi et carnales ut sim-
plices non videntes videant. et videntes ceci fiant. quia nec
credere et ideo nec videre possunt carnales et carnali ignis inc-
ebetati Quos pauperes deus nutrit et custodit. remanent ad radi-
cem montis et timent Illi humiles excitati ad superiorem cum
Moyse hominem ascendunt et gaudent. Hec autem est natura ignis in

fulgure secundum philosophum quod percussum ex eo animal venenatum amittit venenum. cuius
signum est quod serpens fulmine percussus multis paucis diebus vermiculat putrefactus
sed aspiciendo
eo quod venenum in eo prohibet vermes nasci uel ex eo exire. Sed quia ignis
iste fulguris ignem fetores intumescit et oculos cecos reddit. quia ignis
spiritualis per donum consilii venenum peccati tollit. et vermem conscientie remor-
dentis et vermiculantis intuetur in paruis. Sed incidet et inflat oculos indi-
gnationis in arrogante. Et repente inquit audiui tonitrua. mirare fulgura
in eo quod descendisset dominus in igne. Sicut autem ignis inuenitur in natura luminis
flamme et carbonis sic ignis in tonitruo ut fulgure triplicis est nature
penetrantis dissipantis urentis. vel ut secundum Senecam dicam penetrat et hec sub-
tilitate. dissipat impetuositate. sed urit acerbitate. Subtilitate penetrat
cum per foramen per quod ingreditur et aliquando regreditur velud vas
cum inueniat aut cum vacuum corpus scinditur impetuositate dissipat. quia
subito rapit ea que percutit acerbitate urit. ita ut in fulmine aliquando
apparet fustationis nota. patet quod ita apparet in igne spirituali ex dono
consilii. Aliquando enim ex quadam facilitate ut in paruis levia inuenta occasione
quidam quadam paruo foramine subintrat spiritus consilii. Aliquando ex in-
firmitatis necessitate. Aliquando ex impetuositate. Sic enim subito percutit quod totum
videatur intempestive. Aliquando vero in morte demigrante. Sic etiam munda
participat per donum intellectus purgat autem ad hoc ut habeat cognitiones
sui et dei. Sic enim Helyas in igneo equo raptus est. hic enim sunt
vehicula spiritus sancti. quibus anima rapitur sursum. Deinde ex cognitione
sui rapitur ad cognitionem dei. Et forte hoc attestatur quod ignis lignum
denigrat et lapidem resoluendo albificat. Nam ad cognitionem sui
sequitur nigredo et lamentum prime. ad cognitionem dei sequitur candor.
Sed per lignum et lapidem idem ignis
intelligentie. Et licet hoc sit admirabile quod in ligno et lapide idem ignis
contrarios agit effectus in rebus non natura contrarijs. tamen mirabilius
videtur quod etiam in eadem materia per actionem ignis videntur esse contraria. Nam
in carbonibus ex igne relictis. tanta videtur esse infirmitas ut ictu le-
uissimo frangantur. percussi facillime conteruntur et tanta firmitas ut in
humore corrumpantur. nulla etate vincuntur. Sic enim delicta sua in-
telligit. cum infirmitate conterendo infirmatur. qui vero dei bonitate cogno-
scit. in passionibus solidatur. Et tamen mirabile videtur quod lapis qui
passione ignis participatur et resoluitur in calcis albedinem. ita occulte ser-
uat ignem contentum et sopitum ut nec tangendo sentiatur. sed cum aqua perfun-
ditur. tunc accenditur et sentitur. Calx enim aqua perfunditur ut vim ignis
agat et ondat. et tamen aqua frigida sit inde feruescit. Unde seruitia
tamen frigescunt. ut si oleum quodam in fomentum ignis adhibeatur nulla
eius infusione etiam calor minime excitatur. quia intellectus spiritus sancti
splendore illuminatus. se ita cohibet intra se ut non se reuelet nisi in
humilitate uel in tribulatione. nec nutritur adulationis oleo uel pinguedine
Ecclesiastica capitulo. dicit oculi domini quasi flamma ignis. Oculi participatione
sapientie. causa sunt qui participati sunt dono spiritus sancti. Ignis vero
decoquit et sapidum reddit in quibus donum sapientie quadam mirabili proprietate affectum
immutat et reficit. Hoc est quod figuratur Leuitici 3. ubi dicitur de adi-
pibus quod adolebuntur super altare in holocaustum lignis igne suppo-
sito in oblationem suauissimi odoris domino. Adeps enim siue pingue-
do nutrit ignem. supportatur et ascendit. tamen extendit sensus
corporeos obtundit. sed in unctuositate deuotionis que ministratur per
donum sapientie spiritus nutritur. mens humana superius fertur affectum
dilatatur. sensus corporeus circa sensualia extinguuntur. Unde in
oblationem inquit suauissimi odoris domino suauis est odor huius pin-
guedinis cum suauiter quiescit anima in dulcedine contemplationis. Etiam
calor corpora attenuat et quietis impinguat adeo quod sicut via spi-
ritus pinguedine exultante includitur et mores regit. quia desi-
cante actione corporalium spiritus anima ab infirmitatibus diuertitur et ad deum

·stitur· et ex illa dulcedine qua in deo reperit· leviter mundo moritur· quia
gustato spiritu sapie caro desipit et exinanitur· pinguedo enim porcorum
tempore vernali clausis poris augmentatur· et quanto magis augmentatur
tanto magis sanguis diminuitur· Unde in crassis hominibus sanguis est
paucus. Non enim devotio spiritualis compatitur secum maculam peccati mortalis
Sequitur titulus 27 de maturitate predicatoris Et primo de illa que est anno-
rum 120 de maturitate morum quere post· de differentie lectionis actione· quere
Post predicationis utilitatem et predicatoris caritatem
subiungenda eius maturitate· hec autem duplex est· annorum et mo-
rum De illa que est annorum· habemus scripture testimonia· Luce
xv· Non operabaris in primogenitis bovis· Quod apostolus expo-
nit de labore predicationis Eccl x Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius princi-
pes mane comedunt· Iudicii sunt· qui ante maturitatem temporis· officium predi-
cationis assumunt Et Eccli 32 Adolescens loquere in causa tua vix
cum necesse fuerit Et promitti in corde· loquere maior natu· decet enim te
Iob 32 Iunior sum tempore vos autem antiquiores· Ideo dimisso ca-
pite· veritus sum vobis indicare sententiam meam Operabam enim quod etas
plurior loqueretur· et annorum multitudo doceret sapientiam· predicatorum ex-
empla antiquorum Gen 41 Ioseph xxx annorum erat cum stetit in conspectu
pharaonis et cuius et defenderet sanctis Ioseph ut emeret frumentum
quo in tempore famis distribueret Benjamin pauperi ut diceret frumentum Et Io-
sue xxiiii Christi Caleph se xl annorum fuisse cum missus est pro terra ex-
ploranda Et Ezech primo xxx annorum erat Ezechiel cui est terra Et Luce iii.
Ihesus erat incipiens quasi annorum triginta
Actus autem maxime divulgati fuit sermones Christi et predicationis initia· in
capitula Mi· Greg· super Ezech· omel· 2· Nequaquam debet homo in etate
infirma predicare. Quia sermo doctrine non suppetit· nisi in perfecta
etate Quod adusque xxx infirmi sunt· Quare nos interea nos metipsos de-
bemus neque enim tree bona esse ordinis ammittat Ad exemplum quod nec
sunt ordinandi nisi qui sunt firmi· Per inde enim qualescumque adhuc per-
alii ad patronorum utilitatem propria demereat cum iam ne per laudem elevata
corruat· ne per vituperium pressa contabescat Item et Greg· li· viii moral·
Greg· quod novit ut quamvis non dent ad excelsa conatur· quia terra bona
in radice firma convalescat· Si manus contigerit tangit et arefacit sed si in alto
radix figitur et humore solidatur· si manus impellit non ledit· si ven-
tus violant· non evellit Si iactus eam constrantur sine labore destituitur
si impellitur· Si vero per spatium temporis exutitur ab humore resistit
arentibus et ventis et impugnantem machinis Item hoc Num iiii· a xxx an-
nis et supra ingredientibus levite ut ministrarent in tabernaculo federis et per
Greg· Nazareni in a peregrinatione Difficile negotium est in multis pre-
uberatis et institutio varia est de talibus disputantibus et velut multarum
cordarum quandam cytharam invenire et percutere aptum ad omnis predi-
cationis verbum et ita velut plectrum singulis admovere ut nunquam propter
offendat auditum Greg· Naz· in codem ubi diverni(?) pendet· ex se ex verbis· ex auditu· et facile evenmat in uno saltem ali-
quo si non in omnibus labi Autem minus illuditur est sive aut ad
planandum desipit sermo sufficiens· aut bene prolatum· frequenter non
rumpit auditum Et ex uno quolibet casu horum fit in omnibus periculum vitatur
Et quod in aliis quibuscumque studiis et doctrinis facile vel perire
sermo vel recipitur Malum vero gnosteris strolis ipsi auditorum expe-
ctanis doctrina periculum generat Unde est quod hebreorum priores tra-
diunt quod consuetudo erat apud eos antiquitus ut non omnium etati quod
scriptura vel legenda vel dicenda committeretur· hystoriam enim distendat
a parvis· scripturam vero que sub velamento littere tegebat aliquid sacram

Nulli ante xxvm annum vel discere vel scire committebantur. Secundo quia officia sunt
apud nos quasi non sit gradus ascendendi ab inferiori ad superiorem id est a vela-
mento lecti ad ministerium templi quod nulla dignitas sit inter doctores et doctori-
nem inter tribum et tribum ulla distinctio. Sed tamen quedam tribus ultra ceteras
quedam vero citra recuperat hereditatem et illa sunt apud nos officia ut dicit
Ebreus Nazarenus plurimi ex nobis et antiquitus primas in facie deponat pi-
lositatis dum adhuc pueri stabuntur vix dominicas ingressi caulas. Antiqui sacros
ritum politica agnoscat normam. Antiqui ora abluat et aliud vitia deponat
si ubi forte duos vel tres sermones ex antiquis tractatoribus didicerit
et hoc forte magis ex auditu fecerit lectione, arrogatum voluit esse et laudari a
populis utrum posse non advertentes illud Job viii Hesterni sumus et igno-
ramus. Nec movere debet aliquem quod Jeremias et Daniel pueri prophetavere pre-
vente quia miracula ad consequentia trahenda non sunt. Et secundum Ebree omni sedi
semper Ezech. Aliud est quod nos de doctrine usu et disciplina discimus
aliud quod de miraculo sumus. Et Bede Nazarenus in epistola ad manu-
stanos sed aut Daniel spiritu sancto xii annorum effectus Christo repletus est
et illos seniores, iniquitatem vanam fuisse calumniatoribus et alterius pulcri-
tudinis appetitores esse manifestavit. Samuel etiam cum esset puer
pueritia nonagenarius heli per increpationem redarguit quod filios suos
non honestificaverit super deum, Samuel et Jeremias audito domino dicit quia
universis sum ego. Salomon etiam et Josias in iuventute inceperunt et sapie-
bat in operibus suis arripiente Salomon quidem xii anno etatis sue
regnare incipiens ardua et inreparabile miraculum iudicium tribuit. Videntes
dissolvit Josias vero annorum existens octo aras et munimenta subvertere
cepit. lucos excidit et templa destruere que non deo sed demonibus fuerant
consecrata. Capitulum iii De maturitate morum predicatoris et primo de
maturitate discretionis que circa quatuor consistit. Circa promissionem. tempus
congruum. locum et subiectum.

Est etiam predicatori necessaria maturitas morum que consistit in quatuor
in discretione fortitudine. castitate. iustitia. Discretio autem circa quatuor
consistit. Circa predicationis motum tempus congruum locum et subiectum.
Motum est in predicatore principaliter honor dei non appetitus lucri temporalis aut
favor popularis. aut execranda voluptas. aut fastus ambitionis vini. Cor-
inthios I Nos predicamus Christum crucifixum. iudeis quidem scandalum. gentibus autem
stultitiam. Ipsis autem vocatis iudeis et grecis Christum dei virtutem et sapientiam
diceret enim iudei scandalizentur et a gentibus ipse predicatio et passio stul-
titia videatur. tamen vocatis ad vitam eternam magna videtur ipsa gloria
quod tanta virtus in passione fuit inclinata et tanta sapientia examinata.
Quia sicut dicit Bernardus Totum nobis de Christo valuit. totum salutiferum
totum necessarium fuit. nec minus profuit infirmitas quam maiestas. Unde est
quod Ysidorus xvi de ratione predicationis excludit omnes vanitates. Dicimus
aliud refrenatur quod ad honorem dei et salutem eternam queritur. Et Deutro-
nomium Sementem multam iacies in terram et modicum congregabis quia
locuste corrodent omnia. Locusta animal ponderosum cum ad terram cito
descendit. terrena est cupiditas. totum in ventre carnalis est volu-
ptas. dat saltus in altum. inutilia est vanitas. Non sit ergo predicatio
terrena et superba vel fastuosa. non questuosa non voluptuosa. non
clamorosa. Item locuste emittunt se commedit et arborum germina et
herbarum semina radicitus rodunt. Sicut enim adultere cogitationis est
reus puer aut minus qui appetit placere sponse per munera que
eius desiderat a sponso. ita est in proposito de eo qui verbum predica-
tionis reflectit ad commodum proprium vel ad materiam sive laudem
etiam bonus predicator debet appetere ut placeat hominibus ut ex hoc
audiatur libentius. non ut se amari desideret. sed ut auditores in
affectu caritatis trahat et veritatis et dilectione eius quod quando
verum faciat per quam auditorum corda ad amorem dei introducat

Unde Gregorius in Pastorali xix: Difficile est ut quamvis recta denuncians predicator
qui non diligitur libenter audiatur. Debet ergo studere se diligi ut
possit audiri, et tamen amorem suum pro semetipso non querere, ne inveniatur
ei cui servire per officium cernitur occulta cogitationis tyrannide resultare. Quod
bene Paulus insinuat cum sui nobis studii occulta manifestat dicens: Sicut
et ego per omnia omnibus placeo. Qui tamen rursus dicit: Si adhuc hominibus
placerem Christi servus non essem. Placet ergo Paulus et non placet, quia
in eo quod placere appetit non se sed per se hominibus veritatem placere
quesivit. Inde est quod sermo predicationis semper debet Christi [illegible] et in
ordo est ut [illegible] verbi vel operis et a Deo nobis [illegible] et in
Deum [illegible] referatur. Discrecio etiam respicit tempus. Non enim omne tempus
congruum est predicationi. Immo tempus est tacendi et tempus loquendi, et pro omni verbum
bum quod Deus ordinaverit ab eterno. Tales [illegible] modo [illegible]
[illegible] sunt nos Deus confirmare [illegible] et [illegible] Jesu Christi secundum
revelationem misterii temporibus eternis taciti quod nunc patefactum est per scripturas
propheticas. [illegible] scripturas quas [illegible] revelavit apostolis suis [illegible]
[illegible] scripturas in omnibus que erant de eo. [illegible] tales re-
tinere debuerant qui de laude propria nil habebant, ut tanto solius veritatis
cognoscerentur esse quod agerent [illegible] apte [illegible] ad [illegible]
per se non [illegible] Gregorius [illegible] li. vi. et in omelia Marie Magdalene
dicit: Ipsa [illegible] peccatorum [illegible] ut vi[illegible]
peccatoribus suis redemptor ostenderet quod ad vitam [illegible] crederet non per
[illegible] causa [illegible] Interdum enim ex [illegible] facit predicatorem
quia non est qui audiat [illegible] [illegible] clausere [illegible] et non
est qui aperiat [illegible] ad tempus ut pro [illegible] temporis sequatur con-
veniens effectus. Quid enim prodest eodem tempore crescente [illegible]
quo alienata mente non solum aliena [illegible] recipere sed nec semetipsum
valet tolerare. Unde Gregorius [illegible] li. xxx. [illegible] qui invectionis correptione
[illegible] qui non [illegible] plagas [illegible] Et Isidorus in ii. li. de summo
bono c. [illegible] Qui docendi officium accepit interdum ad tempus [illegible] ta-
ceat que statim corrigi [illegible] Nam si corrigere et [illegible]
[illegible] Et [illegible] li. 28 Moralium:
[illegible] indiscrete tenetur [illegible] cum discrete [illegible] plus [illegible]
[illegible] studio [illegible] arcus distenditur ut in suo tempore [illegible]
tendatur. [illegible] si [illegible] non accipit [illegible] ipse [illegible]
tensionis perdit. Aliquando se in exercitatione [illegible] pro discretione [illegible]
reservatur ut tanto post [illegible] valentius [illegible] a [illegible] vi [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] discipulum suum [illegible]
[illegible] de instanti predicatione [illegible] verbum [illegible] opportune importune
[illegible] importune [illegible] opportune quia apud auditorem [illegible] sua vi-
tate se destruit si [illegible] opportunitate nescit. Discrecio etiam re-
spicit locum ut fiat in ecclesiis et conventiculis [illegible] non in [illegible]
[illegible] aut [illegible] aut [illegible] [illegible]
Sta in porta domus Domini et predica ibi verbum. Et [illegible] ut [illegible]
[illegible] predicatores [illegible] in portis [illegible] [illegible] dicit [illegible]
[illegible] Contra [illegible] qui teste Jeronimo in prologo Biblie [illegible]
[illegible] [illegible] inter [illegible] de sacris libris phi-
losophantur. Item Jeronimus dicit in epistola ad Nepotianum de vita clericorum
et monachorum: Hospitiolum tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant.
Omnes puellas aut virgines Christi aut equaliter ignora aut equaliter di-
lige. Unde nec sub eodem tecto [illegible] nec in preterita castitate con-
fidas. Nec Sampsone fortior, nec David sanctior, nec Salomone potes esse
sapientior. Memento semper quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecerit.
Item in epistola ad Oceanum de vita clericorum: Prima [illegible]

sine mulierum frequentes accessus. Quid tibi cum feminis qui ad altare cum deo
fabularis. Numquid in choro apostolorum femine affuerunt. Item Cyprianus. Via
iniquitatis, scorpionis percussio, nocivum genus est femina. Item Hieronymus. Stipula
incendit ignem. Cum eum vicinis habitant femine. Viscerum non deerit diaboli
ferreas mentes libido domat. Item allegat quis ignem in sinu suo, vestimenta
cuius non comburentur. Aut si quis ambulaverit super carbones ignis pedes
suos non combureret. Et licet dicas te ambulare simpliciter, tu ipse te bene
testimonium ab his qui foris sunt ut provideas bona non solum coram
deo sed etiam coram hominibus et filiis tenebrarum qui prudentiores
sunt filiis lucis quibus datis locum reprehendendi et detrahendi. Cave
omnes suspiciones et quicquid probabiliter fingi potest ne fingatur ante devita.
Si cognata tua est memento quod Thamar ab Amon cognato corrupta est.
Si diligis eam mente dilige non frequentia corporali ne solus adeas
virgines ne [illegible] linguis te laceraverint. [illegible] Jhesus
predicabat in synagogis docens quia predicandum est publice et in locis
et ubi nulla nota est suspicionis. Discretio etiam respicit subiectum
Unde in primis nascentis ecclesie predicabat apostolus plana et capabilia in ple-
be. Quia si Paulus qui raptus fuerat usque ad tertium celum archana
verba predicasset que non licet homini loqui non potuissent intelligi et di-
visum fuisset sanctum canibus et margaritas conculcassent porci. Unde
coram publicis tegendum est profunda secreta ne insufficientia auditorum ad
yma dilabatur. Sed cor predicatorum ad summa attollitur. Omnium enim condi-
tione plebis formandus est sermo predicatoris ut [illegible] de ca-
ritate. Capitulum De remissione scilicet uno Spiritus domini super me evangeliza-
re pauperibus misit me predicare captivis remissionem, cecis visum. Unde
Gregorius [illegible] in apologetico ponit enim de alio quod est ex multis
animabus compositum quod non regitur uno [illegible] varietate proprietatum.
Et Gregorius in Pastorali c 23 dicit quod non eadem exhortatio omnibus con-
gruit quia nec omnes eadem morum qualitas astringit. Aliter enim est pre-
dicandum prelatis aliter subditis, aliter contemplativis aliter activis. [illegible]
sicut per [illegible] [illegible] apparebit quia quibusdam lacte opus est
quibusdam solido cibo. De maturitate locutionis predicatoris [illegible]

Requiritur etiam in predicatore maturitas locutionis. Non enim aliter pro-
fessionis iudicium [illegible] in verbo predicatoris apparere. Quia quic-
quid latet intus apparet exterius in sermone. Est ergo matu-
rus loquendo [illegible] ad fidem et illuminationem utilis [illegible] ad
morum edificationem. [illegible] loquendi [illegible] ad renovationem materie sue
conformis [illegible] ad impressionem propter [illegible] dicebat apostolus I Cor XV.
Notum facio vobis evangelium quod predicavi vobis quod et accepistis
in quo et statis, per quod et salvamini, qua ratione predicavi si tenetis
nisi frustra credidistis. Fides enim licet sit ex auditu interiori per
infusionem, tamen requirit exterius predicationem. Quod inquit apostolus ad
Ro. X. Audient sine predicante. Que enim credunt persuadentur ra-
tione. Unde que non bene intelliguntur rationibus asseruntur. Nec
tamen ut dicitur xxi de civitate dei ideo aliquid non posse esse nec cre-
dendum est quia ratio reddi non potest. Primum enim credere est [illegible]
Nam ut dicitur [illegible] de [illegible] ad ea que intelligenda sunt non per-
veniunt nisi prius credenda credantur. Unde Gregorius super Ezechielem [illegible]
dicit quod ex operibus ad fidem non venitur sed ad opera per fidem perve-
nitur. [illegible] in Cornelio probatur. Per fidem enim non venit ad bo-
num opus, sed per bona opera est in fide solidatus. Unum enim sine altero
nichil prodest nec opera sine fide nec fides sine operibus. Caute tamen de
his que sunt fidei loquendum est propter incredulos et maxime de resurrecti-
one, sicut videtur Augustinus in libro de cathechizandis rudibus innuere. Et in eadem
homilia dicitur quod de sacris loquendum est sub similitudinibus minus provectis.

Exemplo igitur xpi paruulis quos docemus debemus conformari. Xpus etenim paruu-
lus factus est paruulus inter discipulos suos tanquam nutrix fouens filios
suos. Unde sicut et nutrici minuta massa paruulo filio infundere [illegible]
micra commandere. Et sicut in primitiua ecclesia primo xpianos traxerunt
ad fidem miracula, ita in fide nos edificant scripture quas impleri
videmus cotidie que et legimus ante predicta. Similiter in hiis multum
valent exempla ut puta sicut tu vides te esse nunc, cum ante non fuisti, ita
crede te esse futurum cum scilicet corpus esse desierit. Ubi enim erat mo-
les corporis tui antequam esses natus vel in utero conceptus? Unde est quod
de occultis secretis nature domino inuisibiliter operante processit in lucem
certis quoque etatum incrementis in istam magnitudinem formamque surrexit.
Nunquid ergo difficile est domino qui etiam [illegible] nubium ex occulto in mo-
mento extrahit et contegit celum, in ictu temporis reddere istam quantitatem
corporis tui sicut erat, qui eam facere potuit cum non erat. Crede ergo for-
titer et indubitanter omnia que videntur quasi perire humanis oculis subs-
tantiis salua et integra sunt omnipotentie diuine, qui ea cum voluit sine ulla
mora et difficultate reparabit, ea dumtaxat que iusticia eius reparanda
censuerit. Ut in hiis corporibus reddant homines factorum suorum ratio-
nem in quibus ea fecerunt et in hiis mereantur aut incommutationem celestis
incorruptionis per meritum pietatis aut corruptibilis corporis conditionem pro
meritis iniquitatis, non que morte soluatur, sed que materiam sempiternis do-
loribus prebeat. Effuge ergo per immobilem fidem et mores bonos, fuge illa
tormenta ubi nec tortores deficiunt, nec torti moriuntur, quibus sine
fine mors est non posse in cruciatibus mori. Et exardesce amore et
desiderio sempiterne vite sanctorum, ubi nec operosa erit actio nec requi-
es desidiosa. Laus dei erit sine fastidio, sine defectu. Nullum in animo
tedium, nullus labor in corpore, nulla indigentia nec tua cui subuenire desi-
deres, nec proximi cui subuenire festines. Unde dicit Aug. libro de cathe-
chizandis rudibus. Et ita de aliis per similitudines exemplificando. Propter utilia ad mo-
rum edificationem. Mt. iii. Iohannes erat predicans et dicens penitentiam
agite, appropinquabit enim regnum celorum. Unde Greg. super Mt.: Sole
appropinquante ad prospectum antequam appareat mittit radios suos et facit albescere
orientem ut precedens aurora aduentum diei demonstret. Sic dominus natus
mundo antequam appareret spiritus sui fulgore transmisso illuminauit Iohannem ut pre-
cedens aduentum saluatoris annunciet. Predicabat autem utilia quia penitentiam
que cor emundat, spiritum illuminat, animam sanctificat et ad susceptionem xpi pre-
parat. [illegible] appropinquabit enim regnum. Terminat quippe mala pre-
sentis vite quia appropinquabit salus quam perdidimus et facultas re-
deundi unde cecidimus. De rectitudine [illegible] pro bono aut serpentina vitate [illegible]
bitur quilibet mei. Rectitudo enim est in credendo, veritas in operando. Unde
sic Ambr. libro de officiis: Alliga sermonem tuum ne luxuriet, ne las-
ciuiat et multiloquio sibi peccata colligat. Sit restrictior et ripis suis co-
herceatur. Cito lutum colligit amnis exundans. Ita sexta conditio [illegible]
predicatorum docet Tullius in libro de oratore interserendos quosdam lepo-
res et facecias. Et Aug. in libro de cathechizandis rudibus interserenda quedam
extraordinaria licet iocunda et edificatiua. Unde fabule leguntur in scriptu-
ris ad eliciendum sensum edificationis ut Iudic. ix. legimus de rampno
et lignis eligentibus sibi regem et alia in sacra scriptura. Similiter iiii Regum xiiii
legimus quod Ioas rex Israel dixit ad Amasiam regem Iuda: Carduus
Libani misit ad cedrum que est in Libano dicens: Da filiam tuam filio
meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in Libano et conculca-
uerunt carduum. Hec secundum litteram fabule non tamen fabulose dicta sed ad reprehensio-
nem elationis Amasie, qui de viribus suis presumens prouocabat regem
Israel ad prelium volens se potentiori coequare. Sic in predicatione utren-
dum est aliquibus exemplis ad reuocandum quod incipiunt homines dormitare.

Ut per verba seria et condita excitentur ad necessaria et utilia audienda. Un-
de tulit punctum qui miscuit utile dulci. Et si dicatur hominibus, affectus
tedio. Ille qui ibi est et dormit non revelabit secreta mea et consilium meum.
Unusquisque se dictum esse credit, oculos aperit, verbum audit, fastidium
fugit. Sed hugo. Et qui non vult audire credat vel profire civitatem Iude
xiiiio vanitatis audientibus predica. Cum formidolosa et timida est convertere.
Propter materie conformia ad impressionem. Act 2o. Predicantibus apostolis
audiebat unusquisque linguam suam in qua nati erant. Sicut enim
multi sunt modi loquendi quibus hunc predicatores sunt quod loquuntur
de diversis, ut omnia verba conveniunt omni materie nec eciam modum pro-
nunciandi, quia alia convenit passioni, alia incarnationi. Ut cum essent
apostoli in unum congregati in Ierusalem, factus est subito de celo sonus tamquam
ferretur flatus vehementis et visi sunt illis lingue divise quasi
ignis. Ceperunt linguis loqui, ita ut omnes qui ad illos venerant
suam linguam quisque cognosceret. Ad illam enim civitatem ex omni
terra convenerant iudei quicumque dispersi erant, et diversas linguas
gencium diversarum didicerant. Ergo secundum materiam inquirendi sunt modi,
mutande sunt voces et exprimende affectiones. Sicut Ionas predica-
bat clamore magno subversionem Ninive, et crediderunt et egerunt
penitentiam ad predicationem Ione. Math. xii et Ione 3o. De hoc Augustinus satis
in libro 4to de doctrina christiana et Quintilianus in libro institutionum ora-
toriarum dicit: Ad rem verba, ad verba vocem, ad vocem vultum, ad vultum
gestus, ad gestum modulatio tocius corporis referatur. Sed quidam predicatores
moderni non predicant necessaria sed adulatoria, non utilia sed subtilia, nec
seria sed ioculatoria, nec conformia sed deformia et impropria. Non necessaria
sed adulatoria. 3 Reg. xxii. Sermones prophetarum uno ore bona regi
predicant. Constat autem quod adulatoribus sub... aurem decipulat. Ne-
scio enim qua depravatione nature delicate aures divitum et magnorum
carnalius acceptant emendacium et mendacium lingue blandientis quam
aperte testimonium veritatis. Nam iuxta satiricum favum adulator favillo
distillat mauram. Hugo de sancto victore quod venenum ... attingit.
Qui verba loquuntur non utilia sed subtilia. Ysa. xxx. Confidentes
qui operuerunt ... placentes et ... subtilia. Professus enim dicto-
ratissimas graves et subtilissimas questiones. Cor. 1. Cor. 2 1. Cor.
2o. Sermo meus et predicatio mea non in persuasibilibus humane
sapientie verbis sed in ostensione spiritus et virtutis, ut fides vestra non
sit in sapientia hominum sed in virtute dei. Filios generare debemus domino,
non ornatu verborum sectari aut subtilitatem philosophorum. Non incende
ossa regis Ydumee usque ad cinerem, id est non ... scrutandis secretis
divinitatis que de curiositate. Non immuta iacula iaculari vel subtilia
armari ad comprehendi leonem fortissimum. Hec ... Non seria
sed ioculatoria. Unde apostolus in epistola ad Galathas: Non destituat vos
quorundam vaniloquia insinuancium ut vos avertant a veritate evangelii,
quod a me predicatum est. Unde Crisostomus ... lacrimas mo-
vere. Et Ambrosius in libro de officiis: Restringatur lingua habens ...
monia, frenos habeat suos quibus revocari possit ad mensuram ser-
monis, proferat examinatos libra iusticie. Ut sit gravitas in sensu,
in sermone pondus, et in verbis modus. Ioh. apostolus discipulis suis
admonet ut vaniloquia devitent. Non conformia sed impropria. Prout
dicit Ieronimus ad Nepocianum: Sermo autem omni materie conveniens
multum ... conveniat. Quod enim superfluum est, cordi instigat occulte. Hec
... diligenter et apte. ... xo. Quod in aure auditus predicatur
... Brevis in pastoralibus c. xv. Providendum est ut non solum
prava nullo modo sed ne recta quidem nimie et inordinate proferantur, quod sepe
dictorum virtus perditur cum apud corda audiencium loquacitatis
incaute importunitate levigatur, et auctorem suum hec eadem loquacitas inquinat

que scripture auditoribus ad ad usum pectoris coniungerat. Unde per Moysen dicitur vir qui fluxum seminis patitur immundus erit. In mente enim audiencium semen scripture cogitacionis est, audite qualitas locucionis, quia dum per aurem sermo concipitur cogitacio in mente generatur. Et ab huius mundi sapientibus predicator egregius seminiverbius est vocatus. Unde qui enim fluxum seminis sustinet immundus asseritur, quia multiloquio subditus ex eo se inquinat quod si ordinate premeret prolem recte cogitacionis edere in audiencium corde potuisset. Sed cum quod incaute per loquacitatem defluit non ad usum generis sed ad immundiciam semen fundit.

De maturitate actionis predicatoris

Requiritur etiam in predicatore maturitas actionis. Lux enim predicacionis habet ponderis gravitatem cum in bona conversacione [illegible] actione re [illegible] illud Ro 2 Qui predicas non furandum furaris, qui dicis non mechandum mecharis. Qui ergo aliud docet et turpiter non docet. Isidorus libro de summo bono c 36: Qui non vivit sicut docet veritatem quam predicat contemptibilem facit. Iste assimilatur arcui doloso qui sagittam emittit ex arcu sed in actorem reflectitur. Assimilatur etiam cimbalo sonanti quod aliis sonum facit et seipsum consumit. Aut cereo qui aliis tribuit lumen sed in se consumit vera destruere et inducit obscuritatem. Qui enim bene docet et male vivit mendacio veritatem, lumen tenebris, bonum malis iungit. Ista ergo actio [illegible] est. Hic enim agendo quod dicit imitatur Christum, evadit reatum, confirmat verbum, tradit exemplum. Imitatur Christum qui cepit facere et docere Act primo. Vita autem Christi clarificatur cum eius sigillum in predicatore videtur, hic qui agit quod loquitur. 2 Cor 4: Non nos metipsos predicamus sed dominum Iesum Christum, nos autem servos vestros per Iesum. Non enim requiruntur modo in predicatore signa sed operum merita. Lingue enim non fidelibus sed infidelibus date sunt in signum, sed modo propagata fide non indigemus signis miraculorum. Antiquitus enim apostoli nova faciebant qui nova predicabant, quia [illegible] erat quia florebat mundus, vacabat vanitatibus et voluptatibus, et ideo ut corda audiencium ad fidem invisibilium traherent visibilia miracula choruscabant, ut per illud quod foras agebant id quod intus erat invisibilius esse sentiretur. Act viii: Philippus descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe hiis que a Philippo dicebantur videntes signa que faciebat. Evadit etiam reatum. Apostolus 1 Cor ix: Castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. Debet enim predicator facere quod dicitur de Christo sicque crescere ad perfectionis gradum, alioquin [illegible] non perfectus et secularis predicans [illegible] gloriosus et perfectus. Unde Greg in mor super illud Iob 39: Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum. Collo equi hinnitum circumdat qui predicator suis vocibus [illegible]. Predicator enim per equum designatur. De quo subditur: Numquid suscitabis eum quasi locustas. Gloria narium eius terror. Terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis, contemnit pavorem nec cedit gladio. Locusta in aera se extollere conatur sed primo se cum alis impellentibus sublevat et postmodum alis volat. Sic predicatores primo se exercent per bona operacionem et deinde volant per contemplacionem. Sic postmodum a contemplacione in actionem redeunt ecce a saltu locuste in terram descendunt. Unde [illegible] a terra se sublevat et in melodie quanto altius tanto alacrius locuste volant, quia tempore prosperitatis predicatores torpent et latent, tempore adversitatis apparent et docent. Et hoc est Numquid suscitabis etc. Et sequitur: Gloria narium eius terror, quia visionem extremi iudicii quam iustus expectat iniustus vehementer formidat. Unde enim iustus gloriatur inde peccator timori subicitur. Item

Ungula fodit quia de cordibus auditorum exempla sanctorum operum terrenas
cogitationes eicit. Exultat audacter quia gaudet in tormentis. In occursum
pergit armatis qui opponit se malis [illegible] non [illegible] Con-
temnit pavorem nec cedit gladio. Cum enim adversitates [illegible] et yma-
ginationes non metuit pavorem despicit. Et quia priores tribulationes
contemnit non cedit. [illegible] enim [illegible] surgit quia amore vite eterne
ad mortem se parat. Super ipsum sonabit pharetra. Quia contra
predicatorem sanctum malorum consilia et machinamenta. Solent contra
predicatores mali parare et velut ex longinquo emittendo vul-
nera [illegible] et secretis machinationibus que in pharetra sagit-
tas parent. Iste autem sonitus est in magis strepitus occultus. Sequitur
Vibrabit hasta et clipeus quia predicatores parant verba [illegible] et
tu prudenter contra insidias sagittas predicationis reddunt. Vel [illegible]
equum dei prava consilia [illegible] et pharetram sonat quia aperta
bona exquirunt [illegible] hasta vibrabit quia si sibi in disputatione
resistitur clipeus aufertur. Sequitur fervens [illegible] terram. Hic reputat
[illegible] sonare clangorem. Fervens sorbet terram quia in [illegible]
zelo [illegible] inflammatus peccatores in corporis [illegible] Sequitur
iste clangore tube non metuit quia [illegible]
nullus [illegible] sonitus [illegible] Et ubi audierit buccinam dicit
Vah. quod est interpretatio exultationis quia non terretur in omni pe-
riculo, quia victor letatur triumpho. Hec autem dicit predicatorem
de ventura passione gaudere. Procul odoratur bellum quia an-
tequam [illegible] animus. Exhortationem ducum et ululatum exercitus. Pre-
[illegible] repente [illegible] Hec longe ante considerat quod auctores er-
rorum [illegible] possunt perpetrare quod est [illegible] possit [illegible] ex
[illegible] Confirmat verbum [illegible] Dei testimonium confirmat operibus
suis. In quo positus sum ego predicator et apostolus veritatem dico non
mentior. Veritas est adequatio signi et signati. Hec autem verbi et operis.
Ergo verax non est predicator [illegible] quod dicit non facit. Cuius vox
magniloqua et manus remissa. Huius vox [illegible] qui alios
ad bellum suscitat et fuge se parat. Vita enim operis sigillum
est sermonis et [illegible] longe [illegible] vel [illegible]
predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequen-
tibus signis. Hec operum merita [illegible] enim [illegible]
sermonis [illegible] Primo [illegible] ut [illegible] audeamus de
plenitudine non de penuria [illegible] [illegible] Tertio [illegible]
devotio [illegible] labor. [illegible] studium
Sexto contemplationis [illegible] Septimo plenitudo dilectionis ut [illegible] det
predicator infundi [illegible] vult [illegible] de plenitudine non
[illegible] de vanitate. Et sicut dicit Gregorius Moralium [illegible] plerique
non agit bona que loquitur ei sermo subtrahitur ne loqui audeat
quod non operatur. Et doctor qui docere audet quod negligit agere
[illegible] deserit bona loqui que opera contempsit. Docere [illegible] in
[illegible] que agit ut [illegible] dei iudicio in bono lingua non
valeat qui bene [illegible] vitam [illegible] tradit [illegible]
Non [illegible] in sermone adulationis [illegible] nec in occasione [illegible]
avaritie nec querentes ab hominibus gloriam nocte et die operantes
ne quem [illegible] predicavimus in vobis evangelium dei. Iste
[illegible] exemplum fugiendi [illegible] et non [illegible] vocabat se
[illegible] et [illegible] testes estis et deus
quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus
Bona vita [illegible] reddit [illegible] sicut corrupta [illegible]
Quia sicut dicit Gregorius super Ezechielem predicatio tanto auditoribus

dulcius est. quanto peccatorum actio gratia sua probitas non est. quia de ipsius
vita sermo cum per linguam proximo confertur. Ipsi enim de deo sciunt
loqui sciunt qui semper didicerunt in cordibus suis vescentibus amore [illegible]
Nam sermo dei dulcedinem non habet quem vita reprobi intus conscientiam
remordet. Unde necesse est ut qui verbum dei loquitur prius scire studeat
qualiter vivat ut postea ex vita colligat quid et qualiter remordeat. Dicit
Et in pastorali primo. Grex qui pastoris vocem et mores sequitur per
exempla melius quam per verba graditur. Propter hoc sanctus leviticus [illegible]
copulat in esum pectusculum et armum quia non solum que recta sunt
debemus pectore cogitare sed armo operis alios ad sublimia provocare

De maturitate conversationis

Sequitur etiam maturitas conversationis intus circa deum. extra
circa proximum. primo circa deum contemplationis. 3° Mistica conversatio in celis
est. Circa proximum primo in patre 2° comparationis inter gentes [illegible]
humanam. Est devote primo dicte ex verbis virorum sapientum quorum [illegible]
-ro est probata et pura veritas cor principes. Circa deum est. in sacerdo-
te predicatoris. laudabilius sicut devotus in affectu 2° Paralipomenon xx [illegible]
contulit se totum ad rogandum dominum et fuit uiriuus omni Iuda [illegible]
in dulcore habitans. Ipsis exponitur. Cum Aaron veste sancta indutus hic
est supersuperali intingebat ad dominum et perstrepentibus tintinnabulis exaltat
ad populum. Hanc enim maturitatem devotionis manifestat in eo sapiencie
fulgor. celestis patrie amor. iusticie rigor. caritatis decor. casti-
tatis candor. Exodi xxviii. Vestis superhumeralis erat ex auro
iacincto purpura cocco bis tincto et bysso retorta. Aurum est fulgor
sapientie. quia decet sacerdotis intelligentia radiare. Iacinctus qui est aerei
coloris. amor est patrie celestis ut non predicet pro favore populi
sed pro honore dei et amore regni. Purpura est rigor iusticie ut ex
habitu regie dignitatis et potestatis quod designatur in purpura studeat
per iusticiam omnes pravos motus cohibere. Coccus bis tinctus de-
cor est caritatis in duplici motu dilectionis dei et proximi fervens
quia qui deum et proximum diligit. est ex duplici tinctura fulgescit.
Byssus est candor castitatis. Byssus enim albedinem habet et multis tun-
sionibus albedinem induit. Ita per castitatis contritionem candor non
habetur nisi caro per abstinentiam multiplicem affligatur. Unde
et byssus retorta a torquendo dicitur. De hac maturitate dicit Seneca
in epistolis. Aliquis vir bonus nobis eligendus est et semper ante oculos
habendus ut sic tamquam illo spectante vivamus. et omnia tamquam illo
vidente faciamus. Aliquem habeat animus quem vereatur. et timeat. nunc
autem etiam secretum suum sanctius faciat. Hec tibi iugiter assistens
meditationes corriges etiam cogitationum. exhibebis omnibus te maturum. dum
eundem tui custodem semper tibi producis in exemplum. Hunc autem
intelligo Christum. verum deum et hominem secretorum conscium et regulam
inventum correctionis. Est etiam notanda maturitas circa proximum. Prelatus
enim semper aliis constitutus ut in quibus respiciunt populus. Ergo autem
constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius predicans pre-
ceptum eius. Unde quod in libris displiceret magis in eo placeret. Pro-
pterea sobrius in victu. pudicus in visu et tactu. benevolus in
affectu. compositus in gestu. sobrius in victu. Quia sicut plerique
qui se egregie servata tenebat abstinentia. Et Ysidorus 3° Predicatorum
ieiunium iugis plurimum adiuvat ut affligeretur. Circa illos nostros [illegible]
ma fera vel desiderabilius effluunt aut a fluendo dictus est. [illegible]
enim debet per ieiunium ut sit exemplum abstinentie. alioquin fluxa tempora-
lis glorie reprimere curiositate avaricie. desiderium et voluptate
concupiscentie. Nam enim perfecte predicator qui pleno ventre disputat de
ieiunio vel frugalitate. Plene enim sepe epulas comitatur voluptas quia

cum corporis refectionis delectatione resolutur et cor per inanem gaudium
relaxatur. Sicut mos prius dicitur Exodi xxxii Sedit populus manducare
et bibere et surrexerunt ludere. Audiamus autem Bernardum super Cantica de hoc sermone lxiiii
de illis qui predicant carnalem regem, hoc est carnalem libidinem. Cum
Paulus predicet Christum, hic minister est virginitatis, virginis filius et vir-
ginitatis ipsius Luce xix. Audivit vox per desertum Christum quem Paulus
predicat. Et xiii dixit spiritus sanctus segregate mihi Barnabam et Paulum
in opus ad quod assumpsi eos. Et sequitur verbum Dei in synagoga
Iudeorum Bernardus filius adducens Paulus electionis miracu-
lum interpretatur quia virginitas specialiter committitur Dei filiatione et
magis floret quanto magis accedit mundus ad finem et conclusionem que est
specialiter a domino prefecta quia in carne fit incarnata. Unde clericos et
predicatores arguens Ieronimus qui sunt familiares mulieribus in epistola
ad Nepotianum ait: Puellas tibi ministrat nec vultum sequitur. Attendis
si per offensam clericorum aut vidua a te vel virgo visitatur, nunquam domum
solus introeas. Tales habeas socios quorum contubernio non infameris. Si
lector si acolitus, si psalmista, sequitur: Non ornetur veste sed moribus,
nec calamistro crispent comas, sed pudicitia habitu polliceatur. Solus cum
sola secreto et absque arbitro vel teste non sedeas. Et in libro de singularitate
clericorum dicitur: Quam minimum periculi est qui tristitiam contendit. Alii
apparent credidisse et vehemens in [illegible] est, cui non inmittitur timor aliquo
Bernardus affatur. Ysa. [illegible] Domini super me eo quod unxit
me consolari contritos corde et predicare captivis ut relaxentur captiones
ut predicarem annum placabilem domino et diem ultionis Dei nostri. Sed
enim dicit Ieronimus: Quantum ambulandum est, ut veniret principium quod
non sunt aperte increpandi qui de novo, et per eum bonum preceptum. Licet
destinati sunt de die ultionis extreme terrendi. Proximus tamen ser-
uetur, Bernardus libro de officiis: Dum ergo sine ira
sermo, sine amaritudine, sine nausea sine asperitate, hortatio sine
offensione. Et sicut in omni actu vite id cavere debemus ne aut
nimius animi motus excludat sed teneamus consilium locum. Ita in
sermone eadem etiam formulam tenere convenit. Ne aut ira excitetur aut cu-
pidin aut cupiditatis nostre aut ignavie aliqua exprimamus indicia. Et
sermo lucidus de scriptura sacra habeat caput, cuius rationem et
finis modum. Sermo enim tediosus iram excitat. Sicut ipse dedit lecto
nobis accipiendum est et par possimus providentia. Neque nimium pro-
lixus neque cito interruptus, ne aut fastidium derelinquat aut desidiam
prodat vel incuriam. Oratio pura simplex et lucida et manifesta, plena
gravitatis et ponderis. Et in prima quantum et gravem sermonem esse non
indecoram compositum gestu. Ysa. l. Quam pulchri super montes pe-
des evangelizantium bonum, predicantium salutem. Pulcritudo pedum pulcritu-
do affectuum intelligendo ipsam gratiam pulcritudo gestuum exteriorum. Prout
dicit Ambrosius in libro de officiis: Est in ipso motu gestu incessu tenenda
verecundia. Status enim mentis cernitur in statu corporis. Vox enim
quedam est causa motus corporis. Bernardus autem multum decorat
verecundiam ut sit homo verecundus in loquendo, ne [illegible] loquendi
excedat modum, ne sermo resonet quid indecorum. Et semper
verecundia commendet predicantis. Unde Magister et [illegible]
predicatorum ipso quod dictat per gratiam et [illegible] tamen per verecun-
diam in tacendo. Qui enim tacet propter ignorantiam propter superbiam aut propter
aliquid propter verecundiam commendaretur. In apparentia ut moveat
cum qualitate temporis et loci et certis. De quibus agitur
enim magne sunt [illegible] nimis. Quibus debemus palpe-
bre et supercilia que non debent esse in motu ne nimis mobilia
nec ulla sibi inequalitate dependentia. In orando vero et multum me-
nit sicut [illegible] apud Deum qui pre verecundia non audebat oculos

in celum levare In eundo · ne sensim ambulando ne cursim Un
premium hystrionum · secundum turpe · nisi tamen causa periculi vel necessitatis
Nam festinantes anhelos videmus et turpiter ora torquere informare
et respirare Sed ille est incessus placibilis ubi species auctoritatis et pondus
gravitatis vestigium est intus tranquillitatis Et breviter de hijs Tul-
lius in libro de oratore sic ait Quid ego de actione ipsa plura di-
cam que motu corporis que vultu que gestu que voce conformanda
ac varietate et moderanda · que sola per seipsam quanta sit hystrio-
num levis ars et scena declarat In qua cum omnes in dictis et vocis
commotus moderatione laborant · quis ignorat quam pauci sint fuerint
quos equo animo spectare possimus · Quarto loco de prom-
ptitudine que consistit in quatuor s. ut pastor apud se veritatem habeat
habita pateat · patens placeat · placens moveat Unde
apud se habeat secundum quatuor modos xx Gre cm De spirituali et vitali

Nunc quarto titulo videndum est de pastoris promptitudine que
consistit in dei racione dicendi igitur ut ea que sermone ad proximum
veritatem dicat apud se habeat · ne sensum decipiat per ignoran-
ciam · aut subditos per falsam expositionem aut falsam intelligenciam Dicto non
sermonibus) pauci Ita ergo gressum est loqui Deutero xxxii Interroga
patrem tuum et annunciabit tibi maiores tuos et dicent tibi Quia ut re-
gentium sacri eloquij discrete ministrant secundum cuiuslibet capacitatem
Unde Dam vo Infirmitati sibi subiectus iuxta suam etatem Non enim omni-
bus una convenit medicina Nec semper medicus unus collirio curat omnes
loco, nec omnibus horas unaqueque evariat una racione levatio habita
pateat Quid enim prodest clavis aurea si non aperiat quod sermo
si non intellexerit Aut veniens animos facit Nunc item Quicquid di-
cimus dicatur hic loquar Unde Aug de doctrina xrana Is sermo
est optimus quo fit ut qui audit verum audiat et quod audit intelligat
Et in eadem Quid prodest loquentis integritas quia non sequitur intellectus
audientis · cum loquendi omnino nulla sit causa si quod loquitur non intel-
ligant quibus loquitur Qui ergo docet · vitabit omnia verba que non do-
cent et si potest alia que integra intelligantur verba integra potest dicere · id magis
eligit si autem non potest · sive quia non sunt · sive quia in presentia non occurrunt
Utetur etiam minus integris dum tamen res ipsa doceatur atque discatur inte-
gre Et hoc quidem non solum in collocucionibus sive fiat cum aliquo sive cum
pluribus verum igitur et multo magis in populo quem premitur sermo · ut intelligatur
insistendum est · quia in collocucionibus eciam interrogandi potestas dici aut
omnes tacent ut audiatur unus et in eum intenta ora convertuntur. Ubi ut requirat
quisque quod non intellexerit · nec moris est nec decoris ac per hoc maxime
tacentis subveniri debet dicentis · Patens placeat Non ex adulacione aut ex
verborum venustate sed magis ex veritate et utilitate rei vo Populus meus
qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt Unde Aug ubi supra Ut sermone magis
rebus placeat quam verbis nec estimet dici melius nisi quod dicitur verius
nec doctor verbis serviat sed verba doctori i cor 1 Non in sapientia verbi
ne evacuatur crux christi Sicut autem cuius corpus pulcrum est et deformis
eius animus magis dolendum est quam si deforme haberet corpus · ita qui elo-
quenter ea que falsa sunt dicunt · magis miserandi sunt quam si talia defor-
miter dicerent Unde in prologo primo de oratore Si res non subest · oracio
aut nulla sit necesse est · aut omnium irrisione ludatur Quid enim tam fu-
riosum quam verborum vel optimorum et ornatissimorum sonitus inanis · nulla
obiecta sententia nec scientia Sed tamen oracio ornetur ex rei sententia et referatur utique
ad exemplum et salutem dummodo non ad quendam phalerati plausibilis sonum Unde Aug
ubi supra Non tam verborum ornande curius dicendi eloquentes apparatu
est contemptum quam violentum affectibus Nam capit etiam ea omnia pe-
ne ornamenta sed ea si non habuit non requirit afferuntur quippe impetu suo
et eloquencie pulcritudinem si occurrerit in rerum captivitate circa decorem assu-
mit Habet enim est ei ipsa quod agitur et illa eloquencia non oris elegantia

industria sed pectoris sequatur ardorem. Nam sicut aurato gemmato quam ferreo
vir fortis armetur intentissime pugne agit quibus illis armis quod agit
non quia preciosa sed quia arma sunt. Placeat moveat dicit unus homo
sum sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic vade et vadit
et alii veni et venit. Sicut enim delectandus est auditor ut teneatur ad au-
diendum ita movendus est ad id quod audierit peragendum. Unde secundum Aug.
et Tullium ita debet dicere orator eloquens ut doceat ut delectet ut flectat.
Docere est necessitatis, delectare suavitatis, flectere victorie. Cum docere volt
[illegible] diu nescit nondum existimet se dixisse quod vult ei quem docere
volt quia et non dixit que eis nescit. Cum vero delectare volt teneat
auditorem et alliciat ut delectabiliter veritatem percipiat ut in verbis non amet
[illegible] sed verum. Cum vero flectere ad agendum volt flectit in flectendo affe-
ctu audientes ut si amat quod polliceris timeat quod minaris oderit
quod arguis amplectatur quod commendas doleat quod dolendum exagge-
ras cum aliud letandum predicas gaudeat et ita de aliis affectibus. Ad
considerare debent predicatores in auditoribus ut sic flectantur facilius. Et
quia homines se debere agere non debent quod nesciunt ideo docere est ne-
cessitatis non quia agendum sit ut sciant sed ut quod agendum esse sciunt a-
gant. Delectare vero suavitatis est, quia si suaviter loquaris proficis quidam
[illegible]. Licet ut dictum est non intenditur ut delectat eloquium sed veritas
que manifestatur per ipsum. Et quia parum confert confiteri verum et collaudare
eloquium nisi sermo dicentis inclinet assensum ad agendum ideo flectat animos
auditorum. Omnium quia sermo predicantis et si debeat docere ut instru-
at et delectare ut teneat debet flectere ut vincat. Et hic attende quod
sepe sumenda sunt amara sed salubria, ita quod vitanda sunt dulcia quia
noxia, sed suavia et salubria diligenda, ut si res aut sermo appetatur ex
suavitate, propter ex salubritate. Quomodo predicator secundum veritatem apud se habeat pre-
dicator secundum quatuor modos scilicet infusam ex dei beneficio

Dicturus igitur sermonem in eterna veritate dirigenda apud se habeat
infusam ex dei beneficio acquisitam ex discipline studio roboratam
industrie naturalis ingeniis confirmatam bonis operis exercitio. Infusam
gratie divine beneficio. Unde [illegible] dicit auditor sermonum dei qui visio-
nem omnipotentis dei intuitus. Deus enim dicit salvator cetera ipse dicit spiritus
veritatis non dicentes facit. Capitulo x°. Cum habet aures audiendi audiat quid
spiritus dicat. Et ideo non ego gloriatur servus de ope virtutis [illegible], nec
aqua verbi domini quis confert se [illegible] patet. Nam in Balaam replet
[illegible] loquitur nec verbum proferebat quia per [illegible] canale in quo
nichil generatur aqua distillat per quam areola fecundatur. Acquisitam
ex discipline studio dicit Iohannes Herodes sciscitatur ubi Christus nasceretur dixerunt
in Bethleem Iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Cum legis scripturas ex di-
sciplina tenuerunt ad prophetias recurrerent. Licet enim multi noverunt quod
non audierunt tamen qui scripturam volt exponere non est [illegible]
[illegible] adiscere. Privilegia enim paucorum communem non faciunt legem.
Paulus enim et Antonius et [illegible] et Moyses homines audivit. Licet
Antonius monachus et multi alii et apostoli magistri scolas non intraverunt
a deo edocti sunt. Multa enim opera sine qui volt per [illegible] homi-
[illegible] predicare. Pro diebus [illegible] verbi dei [illegible] et doctrine rationem
[illegible] explicare valeam quam hodie ut video omnis magister et [illegible]
[illegible] quod ego satis miror si omnes quos video in eterna ad fun-
dendum sermones in populo procedere bene et recte noverunt dare con-
siliis [illegible] tractandi [illegible] et disponere sermones suos in
[illegible]. Hac virtute [illegible] acquirunt ac rationabiliter expla-
nare [illegible] de [illegible] que de [illegible] et [illegible]
que de [illegible] que de [illegible] natura sive bonis sive [illegible]
et quod maxime et quod constringit et [illegible] ac compatit universa
de prudentia et de singulis que ut [illegible] videntur sed et de [illegible]
nostro statu ac novissima reformatione de peregrinationibus et virtute

de utroque testamento de adventu christi primo ac secundo de incarnatione eius
et passione et resurrectione atque ascensione in celos de fine omnium de
diis de tribulatione vel tristitia vel honore semper omnia vero et [illegible]
est de beata et pura in omni tenenda veritate quale sentiendum sit in quo et
paruli [illegible] consistet liber qui ad illuminandos ceteros presul [illegible] magnum
cultu hominum ignorancie et [illegible] velle prestare Prout dicit Augustinus in fine
libri primi super genesim ad literam Verum enim si scias aliqua probando evidenter
in libris videntur que bene sciunt theologiam esse veram et credunt et
dicentibus de scripturis illudunt Orem sicut Tullium in tantum vir et
adhuc esse oratorem quando magis in sacris legis et [illegible] aliqua predicante in
[illegible] non demum ea que non possumus nobis fingere facies [illegible]
nus in oratore aut acumen dyalecticorum scientia sententia philosophorum
de legendi etiam parte cognoscende hystorie omnium gentium doctores atque
scripturas eligendi et [illegible] et excitationis causa laudandi
[illegible] corrigendi disputandi ergo de omni re in suas partes et quod
vel probabile videri possit eligendi atque [illegible]
ad reprehendum cognoscende leges perpendendi omnis antiquitas senatoris
consuetudo disciplineque r. p. vita sociorum federa cognoscenda sunt liben
tale apparetur omnis ordo nobilitatis industrie [illegible] ingenio
et frequentius cogitandum est et legendum in oculis quod publicandum est po
pulo. dicit enim Que in tenebris dixi in luce dicentur. In tenebris enim
secundum Marcianum viget memoria que quia mistatione non potest innovanda
est ut ex multis colligatur sententia utilis una et audita et lecta non
tam vagantur in memoria quam in ingenium et [illegible] non tam in ventre
quam in [illegible] corporis augmentum. Unde Macrobius in primo libro Sa
turnaliorum apes quodammodo debemus imitari que vagantur et flores car
punt deinde quicquid attulere dispergunt et per favos dividunt et succum varium
in unum saporem mixtura quadam et proprietate spiritus sui mutant. Nos quoque
quicquid diversa lectione quesivimus committemus stilo et in ordinem eodem
digerente redolescat nam et in animo melius distincta servantur et ipsa
distinctio non sine fermento quodam quo conditur universitas in unius
saporis usu varia libamenta confundit ut etiam si quid apparuit unde sit
sumptum sit aliud tamen esse quam unde sumptum noscetur appareat. Quod
in corpore nostro sine ulla opera mea videmus facere naturam ali
menta que accepimus quamdiu in sua qualitate perseverant et solida
innatant stomacho oneri sunt at cum ex eo quod erat mutata sub
stancia in vires et sanguinem transeunt. Idem in libris quibus ali
mur ingenia prestemus et quecumque hausimus non paciamur integra
esse ne aliena sint sed in quandam digestionem concoquantur alio
quin in memoriam ire possunt non in ingenium et ex omnibus colligamus
unum unum fiat sicut unus numerus fit ex singulis unus chorus ex vocibus
multis unum concentum. ex adiacentium fiunt multis conformatam
bonum exercitus exercitatio. Alioquin ne predicemus illud in Roma Est
legendi Ore quod dicit dicitur non facit. nulli dubium quin peccet
in deum Qui enim [illegible] et [illegible] sapit et eloquitur dicit. sed negligit
Vivit. erudit mentem discendi studiosos quis omne sine fit inutile.
ex ingenio Semper cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei que
dicunt facite. secundum vero opera eorum nolite facere. dicunt enim et non
faciunt Augustinus de doctrina christiana Audiuntur utiliter qui non agunt
utiliter. Quia enim querunt student. sed sua docere non audent. Illa
cathedra non eorum sed Moysi [illegible] cogebat eos etiam non bona fa
cientes. bona docere atque agebant ergo sua in vita. docere autem sua

cathedra illos non permittebat aliena
Secundo requiritur ut veritas sacra pateat. Hec fit quatuor modis. Obser-
vatione quo ad deum timoris affectione quo ad seipsum disciplina c-
memoratione quo ad verbum ut sit autenticum et fideli interpretatione quo ad pro-
ximum observatione. Exemplum Est. 15 multa diligentia et discretione in verbis
consimiliter sermonis mediatum ipse est. Si ergo regina Hester oravit pro
salute populi sui locutura ad regem ut deus daret in os eius sermonem
rectum et bene sonantem, quanto magis orare debet ut tale munus ac-
cipiat qui pro eterna salute hominum in verbo et doctrina laborat ut dicit
in fine de doctrina christiana. Et ibidem. Sive apud populum vel apud quemlibet
in aliud est dicturus sive quod ad populum dicendum vel ab eis qui voluerint vel
poterint legendum est dicturus oret deum ut sermonem det in ore eius. Oret
autem ut ipsi bene proferant et illi ad quos proferunt sumant et de prospero
dictionis exitu eidem gratias agat a quo ipse accepisse non dubitat. Et qui
gloriatur in illo glorietur in cuius manu et nos et sermones nostri. Omnes
ita dicit ad Colossenses iiii°. Ut sermonem verum benedicitur a deo ipsi
qui regit in secula seculorum cumque omnes dixissent amen. Accessedum
ad quindecim. Et ideo ut sermo fructificet et virtus declaretur sic dicendum
est in principio sermonis. Affectus enim laborat lingua proferentis aut in ...
auditoris nisi obtineatur gratia salvatoris. Timoris affectio quo ad seipsum
Gen. ultimo. Cum fratres Joseph ... adorantes dixerunt servi
tui sumus. Quibus ille respondit nolite timere. Timendum enim timore
reverentie non diffidentie ut tanquam reputemus indignos ad executionem
tanti misterii nisi simus ... multorum ... oratores ...
... solent in principio timore affici. Tullius de oratore. Cum opti-
me dicunt et hic facillime et ornatissime facere possunt nisi timi-
de ad dicendum accedunt et in ordinando orationis procedunt ... pene
imprudentes videntur et in meipso sepissime experior ut exalbescam in
principio dicendi et tota mente atque artibus omnibus contremiscam. Ipse
tamen subiungit duas causas in oratoribus quia quique boni oratori-
bus non sic eveniunt in dicendo sicut ipsi putaverunt et quia ... dicunt
de nobis iudicatur. Sed si illi timent propter non adipiscendam gloriam
aut non sustinendam contumeliam nos magis timeamus propter constitutam
scripture ... verba enim scripture sunt proferenda sicut ia-
cent in textu ... et de sacro canone assumenda themata sicut
Christus refellebat diabolum ex scriptura Luce iiii°. Non tempta-
bis dominum deum tuum. Augustinus de doctrina christiana. Qui sapienter debet di-
cere quod non eloquitur potest verba scripturarum teneat maxime
necessarium est. Quanto enim pauperiorem se cernit in suis tanto eum oportet esse
ditiorem in istis ut quod dixit suis verbis probet in illis. Et qui
proprijs verbis minor erat magnorum testimonio quodammodo crescat. Proba-
bit enim delectat qui minus delectare potest dictis. Non tamen semper verba forme-
da sunt si causa removendi fastidii. Sic dicendum est ut qui nudus me-
ruit si verba teneat et fideli interpretatione. 1 Reg. 3. Hec faciat tibi
deus et hec addat si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que
dicta sunt tibi ... et verbum domini interpretatum est fideliter Samuel ...
... aut fidelem interpretationem pertinet ... clausa et sol-
vere nodos incidentium questionum et ex hijs aliarum emergentium ... in ea-
rum solucio parat occurrerit. Ut dicit Augustinus ne moveatur quod ...
non sufficimus ... dum qui ... succedit et solucio solvendi
prolongatur sermo adeo ut vix nisi memoria ... doctor ad ipsa
... reducere possit. Tum hic dicit diligentissime ... ratione ...
... est ut dicit Augustinus ut quicquid ... si occurrerit ...
me ... occurrerat ubi non erit qui respondeat aut presenti quidem ... tacenti
Tercio veritas ... et magis sanatur ... veritas patens placeat e. de
patens placeat ad quod solerciam ...

vocis sonus · corporis motus · dicendi modus · Cordis affectus est quod
predicator aliquotiens cordis tristicia profert verbum cum alacritate et spiri-
tualia leticia · Eccle ix° Comede panem tuum in leticia et bibe vinum tuum
cum gaudio · quia deo placent opera tua · Secus sepius tristicia in
mente · minus exuberat sermo in dicente · et minus est gratus in audiente ·
Aut enim locucionis inopia · aut animi tedio · aut quia magis dele-
ctantur in ocio et silencio contemplacionis et lectionis quam in exercicio predi-
cacionis · quidam invite predicant · cum tamen secundum Aug. de cathechizandis ru-
dibus postponenda sit delectatio lectionis propter lucri edificationem ·
Oritur etiam tristicia quia non proferimus ita ut volumus · licet aliquando
bene sapit audienti quod male sapit loquenti · Ait Aug. de cathe-
rudibus · Michi prope semper sermo meus displicet · melioris enim avidus sum quo
fruor sepe interius antequam eum explicare verbis sonantibus cepero
quod ubi minus quam michi notus est evaluit · contristor linguam meam cordi
meo non potuisse sufficere · Totum enim quod intelligo volo ut qui me au-
dit intelligat · et sentio me non ita loqui ut hoc efficiam · maxime quia ille
intellectus quasi rapida choruscatione perfundit animum · Illa autem locucio tarda
et longa est · longeque dissimilis · et dum ista volvitur se iam in secreta
sua ille condidit · tamen quia vestigia quedam miro modo impressit me-
morie perdurant illa cum sillabarum morulis atque ex eisdem vestigiis sonan-
cia signa peragimus · que dicitur lingua vel latina vel greca vel hebrai-
ca vel alia que cogitentur · hec signa sive etiam voce proferantur cum illa
vestigia nec latina nec greca vel hebraica nec cuiusquam alterius gentis sint
propria · sed ita efficiantur in animo ut vultus in corpore · Tercio est
complacencia in bonitate divina · sic placuit deo ipsi id statuit et testamentum
patris · Vocis sonus · unusquisque nostrum proximo suo placeat in bonum ad edi-
ficationem · quod fit per sermonis pronunciationem · cuius artem et si doceat
Tullius tamen sicut eam non ex toto sequitur · ita nec ex toto respuit · Varie-
tas delectans sequitur naturaliter accidit ut Enthiades aut Pincciaro · Et sim-
dului · maxime necessaria est oratori · quibus ad lenitudinem vocis ut si ferme
et qualibet affirmatione aut petitione in dicendo vocem conservare · si dicturus in
principio maxime sedata et depressa voce · quia ledit acutiquos si
loqui voce insurreatur acri clamore applicatur · Sic longioribus inter-
vallis cepit uti · Recreat enim vox spiritu et arte ferendo quiescant
· et continui clamagium · Sed dimittere et acutas exclamaciones cum
quia se remiserat arterie et consumet splendor vocis · que conservatur in
pronunciacionibus suavitate · Rogo ut vox firma sequeretur · vox sedata in pri-
proferatur · Intervalla etiam vocem confirmant et sententias concinniores divisione
reddunt et auditori spacium cogitandi relinquunt · Sic Tullius · Consuat
vocem contrariis laboris remissio · et auditorem quoque varietas maxime
delectat · qui sermone cum levius remittit et consistit clamores · Acuta
exclamacio fauces et vocem vulnerat · eadem ledit auditorem · Habet
enim quiddam illiberale et muliebre potius conferatur quam ad virilem
dignitatem in dicendo accomodatum · in extrema que continet vox remedium
est vocis · Et Ambr. in lib. de offic. De voce quid loquar · quam sim-
plicem et puram esse satis arbitror · canoram autem esse nature est
non industrie · Sit sane distincta pronunciacionis modo et plena succi
virilis ut agrestem et subrusticum fugiat sonum · non ut rithmum affectet
scenicum sed misticum servet · Et in eadem · Accedat suavis sermo ut con-
ciliet sibi affectum audiencium · gratum quod se vel familiaribus · vel si fi-
pro amicis · placeat neque adulantem se neque adulandum · quoniam ex-
plicat 1 Thess. 2° Loquimur non quasi hominibus placentes sed deo qui
probat corda nostra · Contra illos qui dicunt Ys. 3° Loquimini nobis placencia
videte nobis errores · Mollitudo vocis est quando possimus eam tor-
quere et flectere pro nostra commoditate · Unde in prima rethorica distinguit

voris mollities in sermone: contentio in amplificatione. Et Tullius ait rhe-
thorice precepta. magis convenit oratori. Puritas vero contentionis vitate
substrata plus conveniat predicatori. hic modus oratorius. sicut non est usque-
quaque tenendus ita continuum ad honestatem extiorem. non est semper
respuendus. et ideo non gravetur auditor. si verba Tullii inseramus. Ait
ergo Sermo est oratio remissa. quotidiane locutioni finitima. Conten-
tio est oratio acris et ad affirmandum et ad confutandum accommodata. Am-
plificatio est oratio que aut iracundiam inducit. aut ad misericordiam trahit
animum auditoris. Sermo dividitur in partes quatuor. demonstrationem. digni-
tatem. narrationem. iocationem. Demonstratio est oratio que docet remissa
voce quo quid fieri potuerit. Dignitas est oratio cum aliqua gravitate
et vocis remissione. Narratio est rerum gestarum aut perinde gesta-
rum expositio. Iocatio est oratio que ex aliqua re risum pudentem
et liberalem potest comparare. Et idem Tullius in libro de oratore. hec pru-
dentia oratoris. oratio gravis et ornata hominum sensibus ac mentibus accommo-
data. Et in li. 1. Si quis universam et propriam oratoris vim diffinire com-
plecti vult is orator erit. Mea sententia sit gravi nomine quicumque
de re quecumque inciderit que sit dictione explicanda. prudenter et
copiose et ornate. et memoriter dicet cum quadam actionis etiam di-
gnitate. Corporis motus delectat auditorem cum fit secundum debitam honesta-
tem. Mat. xiiij° filia Herodiadis saltans in medio placuit Herodi. Quan-
to magis modus honestus placet plebi secundum quod congruit sermoni. Sa-
muel puer accinctus ephod lineo et ministrans coram Heli profi-
ciebat et crescebat coram Deo et hominibus. i. Reg. 2. Et de David dici-
tur i. Reg. xviij. quod placet regi et omnes servi diligunt eum. Est autem motus
corporis in oratione gubernatio gestus et vultus moderatio quedam
que probabiliora reddet ea que predicantur ut in vultu sit pudor et animo-
sitas in gestu. ne ineptitudo aut vetustas consequatur sicut dicit v. Et quia
inordinati gestus et motus ab interioribus animi procedunt. Iste hec sta-
tum interioris hominis annuntiant et a sacra scriptura arguuntur secundum illud
Eccli. xix. Ex visu cognoscitur vir et ab occursu faciei sensatus. Amictus
corporis et risus dentium et ingressus hominis annuntiant de homine. Communiter dicitur spe-
cialiter. quia enim ipsa sit speculum discipline. tanto maiori debet di-
ligentia custodiri. quanto minus si in eo primum fuerit. potest occultari.
Modificetur ergo in gestibus suis ut nec proterve exasperetur. ne molliter dissol-
vatur. et semper habeat rigidam dulcedinem. et dulcem rigorem. Et
generaliter totum corpus humanum est quasi quedam respublica in qua sin-
gulis membris sunt sua officia distributa. Prima custodia disci-
pline in gestu est ut dicit Hugo de institutione noviciorum ut unum-
quodque membrum in quo a Deo creatum est. officio se contineat. neque aliud
membri ministerium sua admixtione confundat. scilicet ut oculi videant. aures
audiant. nares olfaciant. os loquatur. manus operentur. pedes ambu-
lent. ne membrorum officia transmutentur. ne inordinate misceantur.
Secunda custodia est ut unumquodque membrum quod facit. eo modo quo fa-
ciendum est faciat nec plus nec minus. nec aliter faciat quam oportet. ita
ut non conturbent limites honestatis verbi gratia. Ridere sine aper-
tione dentium. videre sine deflexione oculorum. loqui sine extensione
manuum et intentatione digitorum. sine contorsione labiorum. sine iacta-
tione capitis. sine elevatione superciliorum. intendere sine nutatione
oculorum. sine ventilatione brachiorum. sine gesticulatione
scapularum. sedere sine dilatatione pedum. sine alterna superiectione pe-
dum. sine extensione vel agitatione tibiarum. sine alterutra attibi-
tatione. Lateat. iacere sine subversione membrorum. Et ut summatim
dicam sit gestus in omni actione. gravitas sine mollitie. Quietus sine dissolu-
tione. Gravis sine tarditate. Hilaris sine inquietudine. maturus sine pro-
tervia. securus sine turbulentia. Mollities enim gestus parit lasciviam. dis-
solutio negligentiam. tarditas pigritiam. citus inconstantiam. protervia

superbiam turbidus iracundia Tercio quod per nullam scienciam . naturalia corporis
aut animi vicia deponuntur . tamen quod insitum est et ingenitum et si non
vincitur arte lenitur . Quibusdam enim loquentibus in conspectu regali
dum nec lingua titubat . labia que tremunt . hec penitus ne discretione
ne usus excutit . sed natura suam vim exercet que se tenet immo
subitus . Quod enim naturale est . nec vetari . nec vocari sed corrigi possunt
ioculatores qui hominum imitantur affectus cum verecundia repraesentare ne
sciunt . vultum deponunt , verba submittunt . oculos in terram figunt et de
lineas in iussa temnunt . iussa recedunt . si tamen ante oculos aliquod ha
beamus ut tamquam illo spectante vivamus . et tamquam illo vidente omnia
faciamus , hoc est si ad cuius medicinam nostra moderemur . Componamus . Ipsa
enim est regula per quam prava corrigimus et distorta . dicendi magis
placere facit pronunciationem quod fit dupliciter . Vel secundum varietatem inflexi
onis , Vel secundum figuratas locutiones . quod appellant rethorici colores
De utriusque inflexionibus dicit idem Tullius Erit is eloquens qui poterit
parva submisse . modica temperate , magna granditer dicere . Parva
appellat ubi agitur de pecuniis . magna vero ubi de hominum capite
et salute . Modica vero ubi nichil horum est , sed tamen ad delectationem audi
encium . Modica que temperata a modo dicta . Nam simplex per parvus mo
dica dicimus . Item xix Nec omnibus omnia expediunt et non omni anime
omne genus placet Omnia licet per me sed non omnia expediunt Et licet omnia
magna sint que ad predicatorem pertinent eo quod ad vitam eternam omnia referi
untur , tamen secundum Augustinum de doctrina christiana non semper debet ea granditer
dicere . sed submisse cum aliquid docetur . temperate cum aliquid laudatur vel
vituperatur . Cum vero aliquid agendum est et ad eos loquimur qui hoc
agere deberent nec volunt . tunc ea que magna sunt dicenda sunt granditer
et ad flectendos animos congruenter . Omnes hos modos apud Apostolum
invenimus . Submisse ad Gal iiii Dicite michi qui sub lege vultis esse
legem non legistis . Scriptum est Abraham duos filios habuit etc
Temperate Ro xii Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis cor
pora vestra etc Granditer . ii Cor vi Ecce nunc tempus acceptabile etc In
omnibus exhibeamus nos tamquam dei ministros . in multa paciencia . in tri
bulationibus etc . Hii etiam modi variandi sunt ut per auditorum fastidium
de uno transeatur ad alium modum Sic enim per diucius et magis fastidiose
predicatur . et magis submissus solus quam solus grandis per diucius tole
ratur Unde Augustinus Commotio animi quanto magis excitanda est ut noster
auditor assentiat , tanto minus in ea diu teneri potest cum fuerit quantum
satis est excitata . et ideo cavendum est ne dum volumus altius erigere
quod erectum est , etiam inde decidat . quo fuerat excitatione perductum
Interpositis vero que sunt dicenda submissius . bene reditur ad ea que opus
est granditer dici , ut dictionis impetus sicut maris estus alternet
ex quo fit ut grande genus dicendi . si diucius dicendum non debeat esse solum
sed aliorum interpositione varietur . Item orandi aut sermonis . fere semper
temperata debent esse principia et in potestate loquentis est . ut dicantur
nonnulla submisse . et que possent granditer dici . ut ea que dicuntur
granditer ex illorum fiant comparatione grandiora , et velud tamquam
umbris reddantur luciora Grande genus etiam temperata requirit
dictione . quia suscipitur ad delectandos animos . non movendos . et
si dicatur turbidius aut clametur vehemencius , idest oratione dicendi granditer
et hec autem sunt ornamenta et submissionis omnis et per temperati . Grande
autem genus pondere suo et voce premitur et lacrimas exprimit . In
submisse autem sermone verba sufficienter in tanto splendent . in granditer
queruntur vel inveniuntur Repperiuntur etiam in sacra scriptura colores

rethorici per que possunt tam verba quam sententie exornari. que dimittimus
ad presens. quia magis competunt oratori. Pulcra enim mulier non indiget
ornamento. cum sapientia etiam ornet propria pulcritudo. Una enim est vera phi-
losophia et pulcra et perfecta quam docuit sapientia incarnata. Ut dicit in libro
Augustinus contra achademicos. Magis etiam vitandus est ad proferendas veras
sententias quam ornatas. quia magis decent hec amatores prudentes quam for-
mosos. et maior est delectatio virtute veritati sapienti inesse quam pompa sonan-
tia extra. ut dicit in libro de catheclizandis rudibus. Et in epistola Sidonii ad Alexandr[um]
Feminine nostre non ornantur ut placeant. quia ornamentorum nullum
potius omeri deputat quam honori. Vestibus enim in augenda pulcritudine
plus affectare quam que nate sunt etc. Secundo veritas placens moveat quod
fit mor[aliter] modis. Et primo de modo qui fit per sententias publicas. 2o de
modo qui fit per apologos artificiales. 3o de modo qui fit per proprietates na-
turales. 4to de 10 qui fit per informatores exemplares.

Q Veritas placens moveat sive secundum Augustinum flectat. sicut dicit 21 mathei 3o
Efficeris ad iram. fudit ad lacrimas. Debet enim predicator providere
ut affectionibus auditorum ut eos moveat vel ad amorem vel ad spem
vel ad tristiciam. vel ad gaudium. Qui enim histriones qui recitant homines
et facta hominum ex sua fictione inflectunt mentes hominum. multo magis predicator
verum exequens. si in ipso repentetur virtus forma. Unde Tullius in libro de ora-
tore dicit. Nulla materia tam facilis est ad exardescendum quam possit
ignem concipere nisi adhibeatur ignis. Sic nulla mens est tam ad com-
prehendendam vim oratoris parata que possit incendi. nisi inflama-
tus et ardens orator ad eam accesserit. Hec ergo congrue in ista pre-
dicationis persuasione. ut ostendas et habeas in te affectiones illas im-
pressas et bene quas aliorum motibus affectas imprimere. Unde idem Tullius
ubi supra. Numquam apud iudices dolorem aut iram aut invidiam aut odium
odio excitare volui. quin ipse in commovendis iudicibus. hiis ipsis sensibus ad
quos ipsos adducere vellem permoverer. Neque enim facile est perficere
ut irascatur cui tu velis iudex. si tu ipse lente illud ferre videare.
neque ad iram adducetur. nisi tu ipse signa doloris tui verbis sentis re-
te vultu lacrimarum denique ostenderis. De quibus in quarta parte tra-
ctatur de preceptis rethorice etc. De inventione etiam ad modos quibus
flectitur animus auditorum. Modus autem flectendi animos efficax fit
quatuor modis. scilicet per sententias publicas. per apologos artificiales. per proprie-
tates naturales. et per informatores exemplares. Per sententias publicas
sive proverbia. Sic loquelas. Sic dissipatio in fabulis Job. secundum Augustinum. Sicut sum-
ptum loquendum est de fatuis in istis. Ad hunc modum referuntur
proverbia ille generales que vulgariter dicuntur. De quibus habetur in libro
de fabulis rusticorum et in libro Petri Alfunsi et in pluribus locis.
De modo qui fit per apologos artificiales ubi inferuntur fabule etc.

P Per apologos predicatur quando quedam finguntur. ex quibus postea
moralitas eliditur. sicut de vite et ramno et cardo et
ceteris in scriptura. Legitur ad hoc magis valent apologi in
Esopo scripti. Extant enim Esopi fabule elegantes et famose
quas inscrimus. quas Romulus quidam de greco in latinum
dicitur transtulisse. et ad filium suum Tiberinum direxit ita scri-
bens de civitate actica. Esopus quidam homo grecus et inge-
niosus. famulos suos docet. quid observare debeant homines. Verum
vitam hominum ostendat et mores. inducit aves et arbores bestias
loquentes probandi causa fabulas. Quod ego Romulus transtuli
de greco in latinum. Si autem legas Tiberine fili. et pleno animo
advertas. invenies apposita ioca que tibi multiplicent risum et acuant
satis ingenium. etc. Contra gulosos qui ad proprium prandium non sua
perdunt. hoc est exemplum. Nota quidam fur vero cani panem simul et
canis ait. pro quo datur. tu vero das. ut me ledas. sed in modo
panem porrigas. mihi postea daturus es in. ob fame victus fueris

Non presentem vitam tantum volo sed futuram providere. Nolo ergo ut fauces avaras pane claudas. Si nimis recesseris, ipse contra te latrabo. Domum et familiam suscitabo. Furem cum illis nuntiabo. Item contra insidiosos. In nido lucinie cum accipiter sederet ut speculaturus aucupes, pullos illius pullos invenit. Lucinia cito supervenit et rogavit eum parcere pullis suis. Efficiam inquit quod vis, si bene michi cantaveris. Lucinia dicitur avis quedam que mane incipit cantare. At illa cum illius animus incideret pleno metu, coacta pavens et dolore plena cantavit. Accipiter qui predam invenerat: Non bene cantasti inquit. Prendit unum de pullis et devorare cepit. Ex adverso autem auceps quidam venit et calamo lento levans accipitrem visco contractum in terram stravit. Sic qui aliis insidiatur timere debet ne capiatur. Item ad commendationem libertatis fingit. Canis et lupus in silva dum convenirent, ait lupus: Unde frater sic nitidus et pinguis es? Cui respondit: Quia domum custodio contra latrones. Offertur michi panis, dat dominus ossa, amat me tota familia, quisque michi cibum porrigit, aqua non deest, sub tecto cubo, et otiosus vitam gero. Cui lupus: Efficiar vellem ut ita michi contingeret ut otiosus saturarer cibo et melior viverem sub tecto. Canis ait lupo: Si vis ut sit tibi bene, veni mecum, noli timere. Cumque simul ambularent, vidit lupus collum canis cathena tritum et ait: Quid hoc est frater quod unguis attrivit collum tuum? Et canis: Quia sum inquit acrior, in die ligor, nocte solvor, et mox domum vagor et ubi volo iaceo, illic dormio. Cui lupus: Non est opus ut istis fruaris cibis quos laudasti. Vivere volo liber. Ad omnia veniunt michi. Liber ubi volo vagor in eo quod placet; nulla cathena me teneat, nulla impedit. Campi michi patent in campo; de grege prout gusto. Tamen metuo dolos. Vive ut consuevisti. Ego ut consuevi ita vivo. Item contra illos qui domos potentum fraude intrant: Leo iam deficiens languorem fingebat et per hanc fallaciam cum veniret bestie ad visitandum eum, intrantes vulpes eas comedebat. Vulpes autem ante speluncam veniens stetit et salutavit eum. Interrogata a leone quare non intrasti, respondit: Quia intrantium vestigia video, exeuntium non video. Item contra pigros: Formica hyeme frumentum ex caverna trahens siccabat quod estate colligens congregaverat. Cicada autem rogabat eam esuriens ut daret illi aliquid de cibo ut viveret. Cui formica: Quid faciebas inquit in estate? At illa: Non michi vacabat; sepes oberrabam cantando. Formica igitur ridens et frumentum includens ait: Si estate cantasti, hyeme salta. Hec fabula pigrum docet ut certo tempore laboret, ne dum minus habuit non accipiat cum petierit. Item contra cupidos fingit. Canis flumen transiens partem carnis ore tenebat. Cuius umbram cum vidisset in aqua, patefecit os suum ut illam caperet. Statim eam quam prius tenebat flumen tulit, et illam quam esse sub aqua putabat obtinere non potuit. Sic quisquis alienum cupierit, dum plus vult suum perdit. Item contra illos qui incaute sociantur potentibus fingit. Vacca et capra et ovis fuerunt socie simul cum leone. Qui cum in saltibus venarentur et cervum caperent, factis partibus leo sic ait: Ego primam tollo, quia leo. Secunda pars mea est, eo quod fortior vobis sum. Tertiam vero michi defendo, quia plus vobis cucurri. Quartam autem qui tetigerit inimicum me habebit. Sic totam predam illam sola improbitas abstulit. Item contra illos qui malos iniuste iuvant fabulam componit dicens: Ossa dum lupus devoraret, unum ex illis transversum crescit in faucibus hesit. Lupus magno pretio qui hoc extraheret invitavit. Rogabat gruem longo collo ut medicinam prestaret lupo. Id egit ut caput mitteret et malum ex faucibus extraheret. Sanato lupo, gruis reddi sibi promissa premia

periit. Et lupus ait: O iniuria meis virtutibus. Ingrata est illa grus
que caput incolumis extulit non vexatum dente meo et mercedem
sibi postulat. Item contra illos qui a suis insidentes transeunt ad alienos.
Quadrupedes cum quibusdam avibus bellum gerebant, nulla pars alteri
cedebat sed fortiter ac diu pugnabant. At vespertilio dubius et graves even-
tus timens, quia superior erat et magna acies quadrupedum, contulit
se ad eos quasi cum vincentibus. Subito cum veniret aquila volucri-
bus se instituit et cadentibus quadrupedibus avium victoria stetit. Recon-
ciliati sunt ad pristinam pacem aves et quadrupedes. Vespertilio igitur
avium sententia damnatus eo quod suos reliquisset, plumis suis expoliatus est
et lucem fugiens noctibus ut nudus volaret. Sic qui se duabus partibus
obnoxium comperit hinc et illinc ingratus vivit. Et sibi socius verus erit fit.
Contra mendicos et avaritia fingit quod simia vulpem rogavit ut de ma-
gnitudine caude sibi daret unde nates suas turpissimas tegeret. Cauda per
eam inquit utile est et pondus cauda tante longitudinis caude qua per
terram trahis. Cui vulpis ait: Longior fiet et maior ut per terram
illam traham sive per spinas et petras et lutum ne tu meo tegmine
pulcrior videaris. Longe sit inquit et avarice te nunquam fabula mea in-
crepit qui non dat quod tibi superat. Item contra adulatores et fautores
eorum. Duo homines unus fallax alter verax cum ambularent venerunt
in provinciam simiorum. Quos ut vidit unus eorum qui se priorem aliis con-
stituerat iussit homines illos teneri et quid de ipso dixissent interroga-
ri. Iussit quod omnes simios sibi similes ante se et dextra leva consistere s-
ibi sedem imperatoris, sicut viderat imperatorem aliquem facere. Iubentur
ergo homines illi in medium adduci. Dixit quod maior ille simius: Quid sum ego?
Fallax ait: Tu es imperator. Cui ille: Et isti quos circa me vides stare?
Ille inquit: Hi sunt comites tui primicerii milites et cetera officia. Ille qui
in mendacio laudatus est et munera iussus quia adulatus est et omnes
illos fefellit. Ille autem verax homo secum apud se aiebat: Si iste qui
mendax est sic acceptus et muneratus, ego quid si verum dixero? Interroga-
tur ergo ab illis simius: Dic tu quid sum ego et hi quos circa me vides?
Ille qui veritatem amavit: Tu es simia et hi omnes simii sunt. Sic
est tibi. Continuo iubetur lacerari dentibus et unguibus quod verum
dixit. Sic modo fieri solet a malis hominibus ut fallacia et malicia ame-
tur et honestas vel veritas laceretur. Contra calumniosos fingitur
quod agnus et lupus sitientes ad rivulum e diverso venirent. Sursum bibebat
lupus, longe quod inferior agnus. Lupus ut agnum vidit sic ait: Turbasti
mihi aquam bibenti. Agnus paciens dixit: Quomodo aquam turbavi tibi cum a te
ad me decurrit? Cui lupus: Et maledicis mihi inquit. Cui ille: Non
maledixi. Lupus vero: Pater inquit tuus multa mala mihi ante sex men-
ses fecit. Lupus altercationis ampliori voce dixit: Et adhuc me loque-
ris latro. Statim quod in eum dentes feroces duxit et innocenti vitam
eripuit. Item contra illos qui alterius saluti insidias parant
fingitur quod mus ut flumen transiret auxilium a rana petit. Illa grossum
filum sibi petenti muris ad pedem sibi ligavit et natare cepit.
In medio vero fluminis rana se mersit. At ille validius dum
teneret vires inclinavit. Et volans milvus murem cum unguibus rapuit
simul et ranam pendentem suspendit. Ut ne quis homini hosti prestet
arma. Securis cum facta esset homo postulabat ab arboribus
ut illi manubrium daret de ligno quod firmum esset. Quo facto
homo manubrium sumpsit et cepit succidere ramos ac robora
magna et omnia que voluit incidit. Tunc fraxinus quercui ait:
Digne et bene patimur qui negavimus hosti nostro ut eius manu-
bria daremus. Ideo quisque cogitet ne hosti aliqua prestet.
Item contra illos qui in virtute sua nichil valent et verbis minantur.
Aliquod tenet asinus e diverso leonem occurrit et sic ait: Ascendamus

in cacumen montis et ostendam tibi quia et mihi me timet. Leo videns
ait Asinus Cumque veniret ad locum, stans asellus in edito loco ro-
te dulcissima clamare cepit Quem videntes vulpes et lepores terrere
ceperunt. Cui leo ait Poterat et me terrere vox tua si non scirem te
quis esses. Item contra illos qui inciderent ad officia meliora
reddenda indignos se ingerunt hanc fabulam fingit Asinus quotidie vi-
debat catulum blandiri domino et de mensa eius saturari et familiam
illi largiri plurima Dixitque asinus dixisse fertur Si animal immundissimum
se diligit dominus meus et familia quanto diliget me si in obsequium
illi fecero Plus enim melior sum catulo. Qui in multis rebus sum
utilior Cepius e fontibus aquam alo illos in mundus datur. melior sum catu-
lo. meliori vita fieri possum et maiorem honorem habere. Cum hoc asinus
secum cogitasset, vidit dominum intrantem. occurrit velociter clamans, pro-
siliens et surgens levatis pedibus priores imposuit ambos humeris domini
sui. Clamore aures domini gravatur omnis familia, fustes et lapides arri-
piunt, asinum fatigant debilitatem in membris costis ergo sentit et ad prese-
pe reductus est. Item contra illos qui tenentur timoribus inanibus
fingit Quidam mons parturiebat et gemitus magnos da-
bat. omnis homo ut audivit timuit. tamen postquam parturierat nullus ei timor
erat. Mons ille tamen peperit murem. Unus ferma vidit et quod
malum putaverint in nichilum ommes revertuntur quas timor invaserat. Item
contra illos qui nimis pusillanimes statum suum ferre non possunt sic com-
inerit Cum strepitus magnus ad lepores veniret, subito consilium
ineunt. ne tale pateretur assiduos gemitus. ac ergo ad grandem fluvium
lepores quum sic vidissent. unusquisque expavescit et in flumine se iactat.
minuere vitam ut cetera. Ferunt quod accidit et alii timentes
quia ego malum tolerare non possum. Alioqui mala imperat Item contra
pigros qui laborare nolunt fingit. Indignati manus et pedes ventri
cibum dare noluerunt. Ieiunio autem ventris omnia membra laxaverunt
Postea vero cibum dare volentes noluisse. eo quod sine ullo reficiat la-
bore. Illos ergo sedentes otiosos contra eum ventrem indignantes nolu-
erunt laborare et ei servitium negaverunt. Venter vero esuriens cla-
mabat, ac pedes et manus per paucos dies ventri cibum dare noluerunt.
Ieiunio autem ventre omnia membra laxaverunt. Postea vero cibum
dare volentes recusat venter, quia iam clauserat vias suas et membra
et venter simul lassa interierunt. Item contra illos qui laudant ver-
bis fidelis et ludunt et postea penitent. hanc fabulam fingit. Cum
de fenestra corvus occasione caseum raperet. altam arborem insi-
dit. Vulpes ut hunc vidit, decepit se ait O corve quis similis
tibi et plumarum tuarum quam magnus est nitor. qualis decor esset
si vocem claram habuisset. nulla pulchrior avis fuisset. Ac ille dum
placere voluit et vocem suam validam ostendere, magna voce cla-
mavit. et ore patefacto caseum oblitus dederit. quem celeriter
dolosa vulpes avidis dentibus rapuit, tunc stupens corvus ingemuit ac
deceptus penituit. Fingit etiam eandem fabulam. Hominibus in dig-
nitate mansuetos esse commonuit hoc modo Annis defectus et viri-
bus leo cum gravatus iaceret spiritum extremum trahens, aper ad
eum venit vetus parvas fulmineis dentibus et ictum vetebas vin-
dicavit. Taurus inde cornibus hostile corpus leonis confodit Asinus
quod feram ut se vidit talibus iam fronte apparuit. Et ille cum gemi-
tu suspirans se dixisse fertur Cum essem fortis mea fuit his-
sunt timor. ut omnes visione mea fugerent et omnino ipsi terreret pla-
bes Quos autem benivolos non habeo et amplator fui in malo
gnatur. et quod sum sine viribus nec est honor pristinus ad extremum

Ne quis minimos ledat fingit, quia dormiente leone in silua mures
agrum luxuriantem et vnus ex hiis super leonis caput transijt. Ex-
pergitus leo celeri manu miserum murem comprehendit qui veniam
sibi rogabat quia non sponte fecerat. Leo vero de mure cogitat vin-
dicte quid esset de talis si eum occideret. timens quod illi non gloria
laudis esset. Ignouit ergo et dimisit. Post paucos dies ipse in fouea
cecidit. qui ut se captum agnouit magno dolore rugire cepit. Quod
aut ut cognouit ad eum currerit. Noli inquit iam quod timeas. Pa-
rem graciam reddam tibi non inmemor beneficij. Tunc omnes artus
illius ligaturas lustrare cepit et lora rodenda cognoscens nunc se-
cure dentibus et artus illius ingenia laxare cepit. Sic quod leonem ca-
ptum liberum restituit. Item ne quis de alienis bonis magnum se
iactet fingit. Cornicula pennas pavonum que ceciderat sustulit et inde
se ornauit. Que quod contemnere cepit et gregi se pavonum inseruit. Et ille igno-
to et impudenti pennas ignominiose eripuit calcibus eam ac morsibus fatigat
miser quod similibus alis eius relictus ad proprium genus redire timuit. Cui
cum esset ornatus militaris inuidiose fecit. Tunc prius ex eis ait illi. Si
vestes tuas quas natura dedit amasses. hec tibi sufficerent nec alienis
iniuriam passus nec a nobis pulsus fuisses. Et contra eos qui laudant
sibi inutilia et vituperant utilia. Ceruus de fonte bibens sua cornua
magna ut vidit nimium laudare cepit. crura tenuia vituperauit. Sed cum
faceret venatorum voces audiente ac repente canes latrare audiens
fuga per campum fugiens euasit. at ubi eum silua susceperat magnitudo
illa cornuum venatoribus eum retinuit. Qui mortem suam videns ait
Que mihi erant vtilia vituperaui et dampnosa laudaui. Et contra eos qui se
gloriose laudant. Formica et musca contendebant acriter que melior
eorum esset. Musca ait Numquid te meis comparare potes laudibus. vbi ymo-
lantur exta prima gusto in capite regis sedeo et dimidia matronis oscu-
la dulcia fugo de omnibus rebus melius. Tu formica ait Non tibi hec di-
xeris tu inprecabilis pestis. laudas importunitate tua. Quidquid optata venit
reges et matronas quas nominas cum importuna adis et tu omnia esse
dices tu accedis fugaris quandoque muscosa abigeris. estate vales
bruma i. hyeme non appares. Ego vero delitiosa hyeme sum secura
me quod sequuntur gaudia. tibi aut ventosa flabello pellens sordida.
Contra pauperem superbum. In prato quondam rana vidit pascentem bouem.
Putabat ipse fieri talem posse si rugosam impleret pellem et inflans
se natos suos interrogauit. Cum ipsa inflata eos diceret. non. Iterum se in-
flauit plenius et dixit sibi. Quid modo contenderunt. nichil simile. Ergo cum
se inflaret rupta pelle mortua est. Ideo vulgo dicitur Noli te inflare
ne crepes. Et ut qui se felices estimant nullis inuicem faciant dubia
quod meminerint in fortuna rotam. Equus quidam ornatus freno ex auro
et argento sella quod deaurata occurrit asino in angusto de longe veni-
enti et honusto. et quia illi transeunti tardius dederat viam eo quod itinere
lassus erat. Dixit equus. Illis me satis continere te calcibus rumperem
qui obuians mihi non cessisti. Hunc fecisti ut transirem. Tacere igitur et
superbia illius tacuit et ingemuit miser asellus. Post multos dies equus
currendo ruptus ac macer effectus iussu domini sui ad villam ductus est
et agrum portaret stercus. Accepto quod rustico ornamento pro penitentia
secat agrum. Quem dum infelicem in prato pascentem ille cognouit asel-
lus tali quod sono increpauit. Quid tibi profuerunt ornamenta illa pro quorum
ut talem ... audaciam habuit et tu nostras vires nobiscum rusticus offi-
cies. Item contra illos qui quod facere non possunt verbis fingunt se velle et posse
credunt. Fame coacta vulpes vuam in vite pendentem conspexit et al-
to gradu se extendens quoniam hic voluit attingere sursum non potuit
Recedens dixit Nolo te acerbam et immaturam inquit et quod eam tangere
nolens abijt. Hec de fabulis Esopi excerpere volui quas etsi forte
plurimum liceat in sermonibus publicis recitare quod etiam non nulli prudentum

faciunt propter audientium tedia releuanda qui talibus delectantur et propter mulla
genda subiuncta que aliquid edificationis habere videntur. nunquam tamen
nisi caute et parce id estimo faciendum ut qui verbis sanctis ad luctum
penitentie dei et deuotionem prouocari debent. ipsi per huiusmodi nugas et ri
sum magis lasciuia dissoluantur. Simul etiam ne ad narrandas fabu
las quas ex eo licentius predicando male informentur. Ceterum utrum exemplum
sit ille quem Eusebius ab Ezechiele anno xvi imperii penitus esse testa
tur forsitan alius inter plures. ¶ De modo predicandi qui fit per proprietates
naturales et per informationes exemplares

Predicatur etiam per proprietates naturales. Unde Salomon disputa
uit a cedro usque ad ysopum quia considerande sunt proprietates
rerum naturalium que reperiuntur in libris phisicorum et medicorum
qui desiderat specialem tractatum. ¶ Predicatur etiam per informationes exem
plares. Et hoc dupliciter per exempla cognoscendi. per exempla viuendi
Cognoscendi tamen eis que pertinent tamen ad fidem quam ad mores. Ad fi
dem ut in eis que pertinent ad diuinitatem et ad humanitatem Christi. De hiis
que ad diuinitatem expeditum est supra ubi agitur de sermonis efficacia
prelati. Nunc de hiis que ad humanitatem quantum ad incarnationem
passionem resurrectionem ascensionem aduentum ad iudicium penam et glo
riam pauca dicemus. ¶ De exemplis incarnationis Augustinus in libro 20 de
mirabilibus sacre scripture. Multa animalia absque patris coitu gignit
complexione qualitate apes sine patribus fetum matrem corpus tamen
accepturum et omnia illius modi volatilia fetus suos taliter gignunt.
Et et multe aues absque maribus oua gignere possunt et talem con
ceptum in multis piscium generibus esse perhibetur. Ut sola quidem carne sine
patre vermis nascitur cui se deus hac causa similem dicere per prophetam
non dedignatur. Quod ipse in multis rebus consueto more dominus ope
ratur quid mirum igitur dominum est si quod ipse voluit et in virginali utero
sancti spiritus dispensatione filius sine viri coitu nasceretur. Basilius exa
meron homelia viii. Vultures asserunt sine coitu generare. Sicut radius
per vitrum aut ... celestem transit reliquit integrum.
Multo fortius dei filius virginis incorrupta. Prudentia est mulier de vio
sine virili semine et sine ... conceptus vir. De virgine ex odore
masculine plante ... etiam femina planta sine semine conceptione
Rufinus super symbolum. Quid mirum si virgo concepit cum orien
tis auem quam fenicem vocant intantum sine coniuge nasci ut renasci
constet ut semper et una sit et semper sibi ipsi nascendo uel renascen
do succedat. Apes certe nescire coniugia nec fetus nexibus omnibus palam
est. Dicunt auctores in lusitania iuxta flumen tagum equas concipere
vento. Quod si verum est cur non et virgo voluntate dei de spiritu sancto.
Quod si verum non est quod magis credo. Sed dicitur ex vento concipere.
dicit Justinus libro 4 ex equarum fertilitate et equorum velocitate
quia tam veloces equi in lusitania et gallecia habentur ut a vento
concepti habeantur. Sicut virgo concepit cuius sermo velocissime currit.
ymo qui uterum velocissime impleuit. quia ad consensum virginis et verbi
angeli mox fuit in utero mox inter uterum fuit deus. ¶ De exemplis
passionis. Vultur dum volat si iacens cadauer conspicit ad esum
se cadaueris deponit et plerumque sic morte capitur dum ad mortuum
animal de summis venit. Gregorius moralium libro 10. Sic dei filius ab alto di
uinitatis sue ad nos mortuos in carne venit et immortalitatis morte in
venit. Nam non poterant fetus pellicani nisi eius sanguine resu
scitari. Sicut lignum etiam non secat solis radium. homo unitus ipse
deus et homo unus christus sed impassibilis in se passus est in carne.
Et ut dicitur in libro de concordantiam declarauit singulariter. passa. dum non tamen
sit immensitatem diuinitatis ne respuit infirmitatem carnis. quinquies proprio

Christi incarnatio

Christi passio

alterna. dum idem et inseparabiliter corpus et corporis carnis attendit. et corporis
dignitas apud miseros non tenetur. Ut Damascenus. Sicut sol nobis corporis
cogitationes tradens matres membrum expers creato solis factor et co-
gitationes [illegible] Sic queritur quidam cum corpus proprie voluntate passus sit clea-
tus. Item quia voluit dominus ego potui misericordiae cuius potentiam impor-
tabit. Hic adverte simili meo exemplum. Habeat homo navem unam et vole-
bat tendere illam ut et clavos seorsum haberet et de lignis terr-
estres faceret. Sic inimicus eius nocte eam afflixit ut nescius voluntatis
illius mane veniens dominus navis invenit sicut voluit. Constat
tamen illum esse iratum qui adhuc hoc fecit. Item cogitabat quidam destru-
ere domum suam lapideam ut de lapidibus faceret novam inimicus adveniens
eam destruxit ut lapis super lapidem remansit. Tamen reus fuit quia
quod dominus facere disponebat odio fecit. Sic in proposito patet responsio.
Sicut autem hamus esca opertus non solum escam cum hamo removet pi-
scis si capiatur sed ipse profundo fluctus alios escam producit. Ita diabolus
qui habebat mortis imperium rapuit in mortem corpus Jesu non
sentiens hamum in eo divinitatis inclusum et ubi devoravit divinitatis inser-
tum in claustris velut de profundo extrahitur ut esca ceteris fiat. Job. An extra-
here poteris leviathan hamo aut pones circulum in naribus
eius. Sic enim Jonas qui similis serpentis dicitur involuit se luto ne vide-
atur quem scribit crocodilus et penetrat visceribus eius ab ipso fa-
ctum quod foramine in ventre eius egreditur. crocodilus moritur. De exitu
resurrectionis. Virga arida Aaron quod subito refloruit. per tantum ipsi re-
surgat mortua remansit. Pelicanus ut dicunt mortuos resuscitat.
Descendit postea rex in carcerem ut liberaret vinctos et Christus in morte et
inferni ut liberaret suos. Inter alias arbores floret amigdalus. licet in
ipsa florent hoc de ceteris. Christus resurgens primitie dormientium
et cum eo resurrexerunt multa corpora mortuorum. Non decet filium
regis solum coronari sed socios suos amari et amicos ad festivitatis
recumbunt. quoniam Sic Helias et Enoch adhuc in carne viventes sem-
per sunt et tamen occidentur. et cito post resuscitabuntur. Non decet ut
famem sitiens certe resurgere difficultatur. aut in sereno fuerant. Sed
et de resurrectione nostra patent plurima exempla. Aliter Rationem.
Unde homo in morte te resurgere posse qui ante nihil fui.
sti. Aut quare dubitas quod resurgas cum totum quod in rebus est quo-
tidie sic resurgat. Sol occidit et resurgit. dies sepellitur et redit.
anni tempora fructus semina transeunt ipsa moriuntur cum
redeunt sua quaeque vice surgunt. Quotiens dormis et vigilas tot-
iens moreris et resurgis. Et quia exempla non sufficiunt nisi assit
fides. Unde idem. Petrus dixit Sol lippientibus oculis non lucem tri-
buit sed tenebras. Omnis potus febrienti non replet sed enervat. sine
medico vite poculum fit letale. Sic profecto sine fide principium est
fidei certum. Recipiatur ergo fides ex auditu. Sic auditus ex verbo
firmetur exemplis. Rufinus in expositione symboli. cum quod semen
non vivificatur nisi prius moriatur etc. Quod ergo in seminibus
que in terra iacis per annos singulos fieri vides. hoc in tua carne
que dei lege seminatur in terra futurum esse non credis. Vere tam
angustus tamen ponens existimator est ut dispersum unumquodque cor-
poris pulverem in sua resurrectione colligi et sentiri posse non
credas. cum videas quod mortale ingenium divisas in profundum terre
venas metallorum rimatur et artificis oculus aurum videt in quo im-
peritus terram putat et cum esse ipsam venam et argentum et alia
eris longe dispersum ferri et plumbi divisas in terra putas latere
mortale deprehendit ingenium. Quid unctus invenire posse ac discerne-
re non putabitur unumquodque carnis propriam rationem etiam si vide-
tur dispersum. Item si quis diversa semina in unum commisceat et [illegible]

exemplum

indistincte servet unumquodque semen quocumque loco datum fuit competenti
tempore secundum nature sue speciem germine producet et culmum sue forme su-
corporis reparat Ita unumquodque carnis subsidium quamvis varie dispersa se-
paratio terre que inest unicuique est indelebilis Certe est eo tempore quo seminatur
in terram corporibus primum verbum de voluntate eum acceperit colliget
a terra et attractum substantie sue reddit censum et reparat in illa specie qua
mors aliquem dissolverat Et ita fit ut unumquodque aut non consumptum aut
extraneum sed suum quod habuerat reparatur ut consimiliter possit pro agone
bonorum vite cum anima sua gaudio vel pudicitia remunerari vel impudicitia
puniri. Lignum habet spem si precisum fuerit rursum virescit Effigies mortui
et resuscitatur Exemplum mei hoc ... Considera granum cuiuscumque arboris
semen quod in terra iacitur ut arbor inde producatur et comprehendamus
si possumus ubi in illa singularitate seminis tam diversa lateat arbor que
ex illo processit ubi lignum ubi cortex ubi viriditas foliorum ubi ubertas fru-
ctuum Numquid in semine tale aliquid videbatur cum in terra iaceret Et
tamen occultus rerum opifex omnia mirabiliter operatur in mollicie seminis la-
tuit asperitas corticis et in teneritudine illius abscondebatur fortitu-
do roboris et in sterilitate ubertas fructificationis Quid ergo mirum si hominis
pulverem vel a nostris oculis in elementis redactum cum vult in homines refor-
mat qui ex tenuissimis seminibus diversa arbusta redintegrat Basilius
ponit exemplum de verme sericum faciente Exemplum Nazareni de vivo argento
paululum admixto quod pulvis redditur et per magisterium propriam naturam recu-
perat Similiter ex vilissimo cinere filicis aut herbe vitrum lucidissimum et per-
vium efficitur et ex pulvere corpus glorificatum lucidissimum reformatur

exa ascensionis

De exemplis ascensionis Corpus abiecta corpulentia et subtilitate
adepta ascendit quod in Christo fuit et in nobis erit. quia cum caput per stre-
ctum foramen ingreditur et traxit membra caput sequuntur. Volat
etiam in celum aereum ascendit Quid ergo mirum si corpus illud
quod incomparabiliter levius et nobilius fuit Sicut autem cristallus ex aqua pro-
creatur ita passibilitas humane nature in Christo impassibilis facta per
gloriam solidabatur et cum congelatur In festo illud scenofagia
spiritualis appellatur. quod festo thabernaculorum dicitur quia corpus
sive permansionis consumabatur. et soliditas glorie sequebatur Et sicut
accipiter volat ad capiendas aves silvestres et cor inde comedit et re-
vertitur ad nidum Sic Christus ad inferos descendit corda sibi fecit quasi
sive veteres plumas exuit et novas induit quia per propriam passionem omnes
et quisitionem electorum accepit iste plumescit donec in fine adhe-
rens sibi omnibus plumis avis pulcherrima cruciata varietate predam
suam offerat et patri Hic enim accipiter fuit novem mensibus in muta-
torio uteri virginalis super virgam rectissimam virginis de radice
Iesse Et bene mutatus alacrius predam cepit et in celum volavit
Et sicut aquila altius cunctis avibus volat et pullos diligens ad vo-
landum provocat et ad radium solis probat dum aufert eis oculos
a sole. Sed fovet alios nutrit. Sic Christus in ascensione altius contempla-
tivus suos provocat ut sequantur eos approbat qui celestia contemplan-
tur. eos reprobat qui temporalia sectantur. quorum oculi ad
terram reflectuntur. Sed cum aquila senuerit et gene gravantur alis
obducuntur oculi caligine. querit fontem aque. volat in altum
incendit alas et caliginem oculorum solaribus radiis et ardore desic-
cans tunc in fontem per se immergit et sic tamen renovato vigore volan-
tium et alarum velocitatem recipit Et nos in altum volantes solem
iustitie contemplemur et ad infima mea humiliter descendentes in no-
mine trinitatis fonte lavacri renovemur Ne autem volare pote-
rimus cum Christo si ale nostre vento superbie elidantur humore
gule madeant, visco luxurie constringantur. Unde avarice

adequaretur. Secundum exemplum mali pastoris licet sit macilentus tamen
lus ascendit et velocius transit quam equus pinguis sarcina plenus. De
exemplis adventus ad iudicium ponit. Breviter videns quod tranquillitas appa- causa adventus domini
rebit bonis et iratus malis quia licet per unum et eundem Christum in forma
humanitatis bonis visibiles sint benignus tamen apparebit iustis ex caritate iusticia
et terribilis reprobis ex culpe conscientia. Sicut cum duo ad mare pergunt
alter innocentie sibi conscius et alius culpe, unum videtur iustus quod
benignus alii iratus ut patet Moralium libro 22. Et sicut fulgur exit ab
oriente et paret usque in occidente, sic erit adventus filii hominis. Sed
exponens Richardus in libro de preparatione [?] dicit quod fulgur cito apparet
et cito disparet, sic iudicium cito fiet et fulgur enim ab oriente cito at-
tingit usque ad occidentem, sic simul et semel omnia dicta vel facta et
cogitata prodeunt ad manifestationem. Ita sicut cum celeritate fiet resurrectio
ita et iudicium et omnium illuminatio. Sed nos qui modo alienas conscientias non vi-
demus nec sperare nisi palpando adiuvare debemus quia si de nocte ob-
scuram domum obscuritatem intramus multa latentia palpando deprehendi-
mus, sed si subito lucerna apparuerit uel candela sub uno singulari aspectu
multa videmus et expecte que palpando apprehendebamus per multa tem-
pora successive. Et multa etiam que palpando non potuimus deprehen-
dere quia nec discernere potuissemus inter album et nigrum pulchra et de-
formia. Splendor ergo quidam divini luminis de pectore iudicis radia-
bit qui omnium conuersa que in corde suo bono uel malo latebat
manifesta visione denudabit. Lux enim illa erat incorporea que effi-
cacior erit est quam corporea. Quod etiam Richardus [?] videmus quod ad pri-
mum radium emergentem solis omnia simul oculis radiant. Redeant quod
statim omnia patebant que prius latebant vix adhuc montium cacu-
mina lucis radium susceperunt etiam ex luminis reuerberatione qua in
valles refundit omnia que ibi sunt omnia que ibi fuerunt omni-
bus patefiunt. Sic utique summi veri et perfecti perpetua stabilitate fun-
dati splendidiori sublimitate magnificati et vere montes eterni radium
divine sapientie eminentie susceperunt et ex suscepta ut sic dixerim reuerberatione qua
circumquaque diffundunt omnia que prius iudicii ratione manifestat corporum
sub temporum momentis in lucem adducunt. Spes [?] illuminat tenebrarum
a manifestabit etiam. De exemplis quibus ad penam et gloriam Anselmus
de similitudinibus, sicut ferrum igniti quantum sui parte attingit ignem, sic in
se homo voluntate mali vel senciet caritate. Nemo vero voluptates
[?] in hac mortalitate perueniente esse puto vel fuisse qui licet
ueste sentiat vel gustauerit ut illius saporem vel habitudinem aliquid
delectamentum possit. Et in eodem. Sicut enim ex splendore solis ipsum sole
sentimus, cuius illum propriumque videamus, sic ex mentis nostre specula-
tione deum sentimus. Ipsum vero quid ex ipsa veritate sicut proprius
sic illum intuendo et amando per fidem et spem ad presens sentimus.
In futuro autem non per speculum ipsum cernemus quia videbimus eum
sicuti est, sic tamen cum omnes equaliter videbunt nec eius amore omnes equa-
liter ardebunt. Sicut enim diverso modo lignum et ferrum ignis ardore
calent, sic celestes spiritus et beatorum anime inequaliter dei amore fer-
uent. Nunc enim eum videmus in enigmate et quasi in picturam ea que di-
cimus velut pictam solem aut mare videremus. Solem quippe ac ma-
re in depicta videmus non propterea nisi nostra rem habemus. Etiam solem
clare lucentem aspicimus aut mare turbulentum uel tranquillum cernimus rem
sicut est veraciter intuemur. Quia tamen quanta in se est intueri nequeamus,
sic sancti deum in sua gloria deum videbunt. Sed magnitudinem eius quantitatis
sive immensitate potentie eius comprehendere nequibunt. Non enim tamen
sicut esset si intellectus eum comprehendere posset. De huius exemplis
similitudinem [?] ... et ad librum Anshelmi De similitudinibus [?] pastores

sive breviter et alias remittit. Sunt etiam exempla agendi de quibus
expeditur in vitis sanctorum et in vitis patrum et in libro dyalogorum
et Petri Damiani et multorum aliorum que predicator bonus debet ad manum
habere per que frequenter moventur simplices. Item pro recordaciones et exprimentes
coram. Maxime enim expedit predicatori ut breviter tangatur vita sancti ut
presente de quo fit predicatio. Et ad huiusmodi refertur hystoriale
de Sibilla fidelibus narratum. Multum etiam movent breve dicta et bene
facta gentilium. Et que leguntur apud Valerium maximum et Macro-
bium de saturnalibus et Agellium noctium atticarum etc. Sequitur titulus de
predicatione modificanda pro statuum et officiorum diversitate et hic quadruplex.
Primo de ammonicionibus respicientibus statum qui est in quatuor que sunt
sexus. etas. officium. dignitas status cum suis oppositis. De ammonicionibus
respicientibus eventum et sunt quatuor infirmitas. paupertas. [illegible] pros-
peritas cum suis oppositis. De ammonicionibus respicientibus intellectum
et sunt quatuor ruditas. simplicitas. [illegible] nimia. stulticia cum
suis oppositis. De ammonicionibus respicientibus affectum secundum temptationis pro-
gressum et sunt quatuor cogitatus. locutio. actio. consuetudinis obduratio
cum suis oppositis et ad ista pertinentibus. De ammonicionibus respi-
cientibus affectum secundum diversitatem septem mortalium peccatorum et de pertinentibus
ad ipsa cum suis oppositis. De ammonicionibus respicientibus statum etc.

Habito de predicacionis utilitate. De predicatoris caritate et eius
maturitate et predicacionis ydoneitate. Hic consequenter dicendum est de pre-
dicatione modificanda pro statuum et officiorum diversitate. Diver-
sos modos ammonicionis ad predicatorem pertinentes docet beatus Gregorius
in pastorali plurimos de quibus frequentiores breviter tangemus. Sunt enim quedam ammo-
niciones spirituales que respiciunt statum. Quedam vero eventum. quedam intel-
lectum. quedam affectum. Ad statum requiritur sexus. etas. officium. et di-
gnitas. Status sexus requirit diversos modos ammonicionis. Et quantum
ad sexum viris predicandum est ut faciant graviora. mulieribus levi-
ora. Item ad etatem iuvenibus prodest ammonicio severa. senibus
blanda quia seniorem ne increpaveris sed ut patrem obsecra. Item ad
officium sicut coniugati sunt coniuges obligati ut ita sibi placeant in
coniugio quod est ad officium quod non displiceant creatori. Et secundum
illud apostoli Qui habent uxores sint tamquam non habentes uxorem. Quasi
habendo non habet qui se per eam in carnali copulatione potitur ut tamen a re-
cta intencione non flectatur. Et uxorem quasi non habendo habet qui
transitoria cuncta esse respicit et sic curam carnis tolerat ex neces-
sitate ut tamen spiritus [illegible] non recedat a spe vite eterne. Attendant con-
iuges ut se invicem tolerent. Si invicem oracionibus salvent alter importunitatem
alterius. nec attendat quid toleret ab altero sed quid alter toleret
eius expressum. Attendant quod coniugium est causa prolis nunquam incon-
tinencie transcendunt et si extra non exeant generationis propagacionis actum transfe-
runt in usum voluptatis. Hic tamen dicit apostolus secundum indulgenciam
non secundum imperium. quia infirmis adhibuit medicamentis levius propter
fornicationem unusquisque habeat suam et unaquaeque suum. et uxori
reddant viri debitum. Quod indulgetur culpam habet sed
magis nominabilis. quia non agitur illicitum si non temperatur
sub moderamine. Quod est sicut Loth [illegible]
Sodoma fugit, sed veniens in Segor non statim ad montana ascen-
dit. Quia per coniugium carnis incendia declinatur, sed supereminens con-
tinencia non tenetur. Segor est civitas modica ad quam
fugere possum ait Loth. Et salvabitur anima mea quia vita coniugalis
a mundo longe divisa est. nec in virtutibus multum excellens. nec

tu a salute aliena. Cum vero impugnati non sint, sed tanto magis pa-
ratiores divinis preceptis quanto magis absoluti sunt ab opere exterioris et ab o-
nere sollicitudinis exterioris. Si tamen temptationum procellas cum difficul-
tate salutis tolerant, quicquid perfecte petunt nisi tamen committere vitium
emiserint. Quantum ad dignitatem status ut in subditis et prelatis, quia
admodum sunt prelati et per superiora loca que tenent se non ex-
tollant ne iusta percipiat nec subditos ad hec attendenda incitent
et subditis exempla bene vivendi prebeant, quia secundum Gregorium
tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos exempla perditio-
nis transmittunt. Sic sunt diligentes circa subditos ut non negli-
gant seipsos. Illaqueati sui sceleribus oris sui, quia secundum Gregorium apud
districtum iudicem prelatus cogitur tanta in opere exsolvere quanta eum con-
stat alios voce percepisse. Et sequitur Prov. vi: Incidisti in manus pro-
ximi tui, ne dederis oculis tuis somnum nec dormitent palpebre tue.
Palpebre dormitant cum prelatus ex pigritia deprimente non corri-
git ea que in subditis arguenda et corrigenda novit. Plene vero
dormiunt cum hic corrigenda peccata novit nec corrigit. Sed dormita-
tio ad plenam dormitionem venitur cum prelatus ex eo quod novit peccatum
corrigendum et non corrigit, minus suis exigentiis ad hec deveniunt ut
non cognoscat malum quod subditi operantur. Habeat ergo oculos
intus et extra, sicut animalia Ezechielis, oculos ut se intus videat ne
Deo displiceat, et ex extra prebeat in quo corrigenda in aliis
deprehendat. Subditis vero pensandum est ut humiliter faciant quod iube-
tur, ut Deum in precipiente contemplentur. Et tanto circa salutem suam
se habeant diligentius quanto minus circa curam aliorum implicantur, ne
murmurent de prelatis, ne inducant eorum errores, ne fiant inde
deteriores et inveniores. Nam in Reg. xxi Saul ingressus est spe-
luncam ad ventrem purgandum, quia prelati mali malicia intus
concepta deducunt ad actum exteriorem. Quem David non perimit, quia
boni subditi lingue gladio non interficiunt etiam si eorum
digni reprehensione inveniunt. Cum David oram clamidis Saulis la-
tenter amputavit et tamen se super hec permodum increpuit, quia cum in mi-
nimis loquuntur subditi contra eos, quam ad suas conscientias redeunt, repu-
tant se reos, quia commissi sunt in probatione tolerandi sunt
ne murmurent contra eos secundum Gregorium. De amonitionibus respicientibus aventicia

Sunt etiam amonitiones respicientes aventicia ut infirmitas, paup-
ertas, fragilitas, pusillanimitas. Infirmis dicendum est ut se fi-
lios Dei sentiant per flagella que tolerant, quia quem
diligit corrigit et flagellat omnem filium quem recipit. Unde
necesse est eos laborare in via dum quiescunt in patria. Unde
lapides qui quadrantur ut sine strepitu mallei in templo celesti
in suis ordinibus disponantur, ut flagellare sinentur
referunt quod per modum in edificio gaudia leticie (?) ... Sic aut
filii terreni multa sustinent pro terrena hereditate amplectanda
quam tamen cito sunt amissuri. Quanta dicit tolerare pro eterna he-
reditate celesti et maxime cum se tolerando possint etiam su-
perna ... Sed etiam infirmitas corporalis revocat statum
superbie et memoria sue fragilitatis et ... ...
lationis, sicut asina Balaam cui insidebat ipsum impetuum
angelum vidit quem Balaam non vidit, quia cursu flagel-
lata Deum indicat et a proposito malo retrahit. Sed etiam penset
professio qui sine peccato vixit tamen non sine flagellis exiit
de facili potest homo infirmitas tolerare. Sed ... Item conside-
ret ... ut a Deo homo toleret flagella pro malis si ta-
men Deus ab hominibus pertulit mala pro bonis. Infirmis pensandum est
ne ut ex sanitate corporis acquirant sanitatem mentis ne per

modum putant. si salute mentium abutantur. et si nunc deo placere per
primam noluerint. cum voluerint sero non possint. Proverbiorum: Vocavi et
renuistis. Et sequitur. Invocabitis me et ego non exaudiam. Gregorius
Salus corporis que ad bene operandum accepta despicitur quanti
sit muneris amissa sentitur et infructuose queritur ad ultimum que
concesso tempore utiliter non habetur. Unde Salomon: Non des alienis
honorem tuum et annos tuos crudeli, hoc est ad imaginem dei et
similitudinem conditi non debent se subdere demonibus et ipsis vitam
ad voluntatem eorum expendere. Hii sunt alieni et crudeles. quia sunt
a deo alienati et nobis inferre mortem parati. Pauperibus dicenda
sunt verba consolationis quia excoquuntur et purgantur in camino pauper-
tatis ut sic obtineant divicias eternitatis. Si tamen pauperes superbi fuerint
tum ferienda est et increpanda maxime superbia paupertatis quia non
... qui cum hic erat pauper ... non
fastu. Econtrario autem dicenda sunt diviti verba que inclinant cum timore et
deprimant elationem. Unde dicitur: Ve vobis divitibus qui habetis hic
consolationem vestram. Divicias tenent quas hic diu habere non valent.
Si tamen dives fuerit humilis mulcendus est et incitandus dulcibus verbis.
Si vero fuerit superbus tamen blande est exhortandus quia inve-
terata et dura vulnera sepe mitigantur et mollescunt per fomen-
ta lenia. et medicorum blandimentis sepe curatur infirmorum insania.
Unde David citharizabat et Saul furorem habebat, dulcis sonus a
cithare dulcedo. Aliquando tamen proponuntur eis tales similitudines que sunt
proposito congruentes ut ipsi contra se ipsos iudicent et de gladio proprio
feriantur, sicut Nathan David arguere venerat, et de causa pau-
peris contra divitem iudicium querebat, ut sententiam prius diceret et se ipsum
dum reatum suum cognosceret et contradicere non posset cum ipse iudicium
dictasset. Considerabat enim peccatorem et tamen regem. Unde audacem
reum per confessionem ligavit et postea per increpationem secuit. Gregorius: Volu-
tum unguit et postmodum subito pungit. Unde Gregorius: De Na-
than ad egrum medicus venerat secandum vulnus videbat. sed
de patientia egri dubitabat. Abscondit ergo ferrum medicinale sub ve-
ste quod eductum subito fixit in vulnere ut secantem gladium senti-
ret eger antequam cerneret, ne si ante cerneret, recusaret. Servus domi-
ni aut humilitatem sue conditionis respiciat. dominos non despiciant
ne deum offendant si ordinationem illius contradicat. Unde illud. Qui
sub iugo servi sunt. dominos suos omni honore arbitrentur. Econtra-
rio dominis dicendum est ut se equales servis cognoscant conditione nature pri-
mitus institute. et quod sunt sicut domini super se dominum et quem uni-
tate fidei et caritatis et factorem debent venerari inter se. Similiter
mundi ... simul hilaribus tristes admonendi sunt. De eterno
gaudio ne desperent quia ex complexione dispositionem ad ira-
cundiam habent. Econtrario letis predicandum est de supplicio et re-
prehendendum ... ex propinquo. De admonendis
respicientibus intellectum ...

Sunt etiam admonendi respicientes intellectum ut sunt auditores
simplicitatis puritas innata humilitas. Rudes et hebetes ad-
monendi sunt ut ea que nesciunt et scire tenentur scire
appetant et ad veram sapientiam inspirent et exempla non accusata
illis proponenda sunt ut se querentes. Econtrario vero monendi sunt
sapientes ne superbiant si sapientes stulti fiant et stultam sapi-
entiam deserant. Istis proponenda sunt arguta verba sicut spe-
aliis ... admonendi sunt ut nichil ... proferant si alii ...

portabant. Unde dominus: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa por-
tare modo. Sit etiam simplicitati prudentia ut et sint sapientes in
bono, simplices autem in malo, ut simplicitatem columbinam acuat
prudentia serpentina. Heretici autem sunt duplices ut ericio-
rum personarum cavillatores et errorum defensatores quia quibusdam pre-
tendunt velamina ut operiant aperta peccata. Operit eos labor labiorum
et sicut ericius se totos involvunt. Cum enim capitur ericius caput
et pedes et corpus videntur, sed cum apprehensus fuerit se in speram
colligit, pedes intra subtrahit, caput abscondit et inter manus
tenentis totum amittitur quod ante totum simul videbatur. Sic in qui-
busdam videtur origo peccati et nequicia operis, sed ita se abscondit
defensionibus suis ut totum remaneat peccatum involutum in conspectu et illu-
dunt hominibus excusatione prave defensionis. Sed scribitur: Ibi habuit
foveam ericius. Tales duplices tanto gloriantur se prudentiores quanto
sunt astutiores. De quibus Soph. dicit: Dies domini super omnes civitates mu-
nitas et super omnem angulum excelsum. Anguli sunt quia conversati-
onis iacula non recipiunt et se duplicitate defendunt. Anguli excel-
si sunt quia se angulis duos in se replicat parietes. Ita simpli-
citatem pervertunt per suas duplicitates. Heretici qui verba scripture sacre
recte non intelligunt dicuntur, vel qui recte intelligunt sed non humiliter
legunt. Qui non recte intelligunt amodo sunt ut ne vinum quod
vertatur sibi in venenum et medicina in plagam et lucerna in tenebras.
Qui cum ex superbia inflari volunt se videri sapientes ut veritatem tollant
et inducunt suas opiniones et novitates. De quibus propheta Amos:
Secuerunt pregnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Et quia mentes fidelium
testimoniis veritatis prohibemus qui de veritate aliquid conceperunt per-
versa predicatione premunt et sic sibi nomen extendunt. Hos de tollen-
da mani gloria moveantur quia si abscondatur radix claritatis are-
scent ramis sine affectionis. Secundum qui quod recte intelligunt hu-
militer non loquuntur amodo sunt ut prius quales sunt contemplentur in-
fra est medicus qui mederi aliis appetit et vulnus habet quod nescit.
Unde amodo sunt ut prius apponant sibi medicamina et corri-
pientes verba et facta et si sine peccatum sunt ex se non habent quod de
alienis et non propriis fruuntur. Prov. v: Bibe aquam de cisterna
tua. Hec est ad cor suum redeat ut prius ipse bibat et tunc predicando
aliis fundat. Unde sequitur: Deriventur fontes tui foras. Hec est post
infusionem tuam aliis effundas. Nimis humiles sunt qui producere sci-
unt et pro nimia humilitate nolunt. Qui terrendi sunt, quia ubera
predicationis suis peccatoribus subtrahunt et aliis monachis vite eterne
abscondunt. Infirmos populos attenit et ipsi terre nutrimentum abscon-
dunt. Unde in Prov.: Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. Tales
quisque maledicitur quia in solius culpe penam pro multo-
rum quos congregare potuit pena damnatur. Anhelandi sunt qui
habent gladium suum a sanguine, quia cum sint medici et congnoscant
insania in mentium sermone verborum negligunt eas curare. Talentum
ergo cum quis erogare noluit cum sententia damnationis accepit. Unde
clamat propheta: Ve sibi quia tacui. Et David: Iusticiam tuam non
abscondi in corde meo, veritatem tuam et salutare tuum dixi. Et Exo.
xxxii: Ponat vir gladium super femur suum, ut coronis delectationis
in se resecet et tunc prestat predicationis verbum. Et sequitur: Ite
et redite de porta usque ad portam per medium castrorum. Hoc est
de vicio ad vicium, et per quam mors ingreditur ad animam, sine timo-
re, sine favore increpando discurrant sine acceptione personarum.
Et hoc o qui nec pro re sancti nec etate bona et vita valent. Admonendi

sunt ne perdat opere quod acquirit prius opportuno tempore Nam si auicule
aliquando alas habeant volare appetant inde deorsum corruunt · unde
sursum ascendere potuerunt Corruit edificium si non diu stetit parietibus
imposita pondera tignorum Non viuunt puerpera que cicius ex utero
matris informia recedunt disce in multitudine quousque induaris vir-
tute ex alto De hoc super require De amore passionum affectus
Sunt etiam amoris passiones affectus Et hoc dicitur vel secundum
[illegible] [illegible] vel secundum diuinas personas Secundum primum [illegible]
[illegible] ad cogitationem actionem eorundem consuetudinem declara-
cione Sicut enim dicit [illegible] mor[alium] Cauendum ut non perdat in opere ma-
turitatis mentis et hic iam perpetrata culpa est ex reatu cogitationis Unde qui
peccata cogitationis deflent quodammodo sunt victi delectatione tamen aut
etiam perpetrauerint consensu concederet, et delectacione consedet uitium fuit subita
uel deliberata et de consensu uitium fuit in actionem consummata si facultas
suppetit uel tamen circa delectationem ministrata Nam ut dicit Gregorius in pa-
storali [illegible] tribus modis perpetratur · suggestione · delectatione · consensu
Hostis praua suggerit caro se delectationi subicit, spiritus victus de-
lectationi consentit Primum in serpente secundum in Eua tercium in Adam fuit
Consensus autem in opere mortale apud deum non [illegible] culpam cogitacionis
[illegible] operis [illegible] [illegible] ut dicit Gregorius Et si [illegible] foras
[illegible] [illegible] [illegible] consensionis opere vos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
sunt [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] deum eo [illegible] peccata [illegible]
[illegible] quos [illegible] ad opera non permittit Excogitata iniquitatis
animus solutus quia effectu operis destitutus non ligatur Unde solicite
considerandum est quia interius peccatum perpetratum est ut secundum mensuram culpe
[illegible] mensuram lamentationis et pene Econtra qui [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] debitum perpetrati operis soluat in opere satisfactionis
[illegible] [illegible] talis [illegible] in lacrimis immensura Quomodo dicit [illegible]
ut ante oculos peccata reducat et [illegible] agant ut [illegible]
videri non debeat, et singula quelibet commissa consideret ut [illegible]
[illegible] de singulis doleant [illegible] id [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], quia singula peccata singulis [illegible] [illegible] que [illegible]
[illegible] non possumus Considerande sunt in [illegible] [illegible] [illegible]
enim [illegible] [illegible] peccatorum constituit [illegible] signum est [illegible]
[illegible] nos [illegible] non [illegible] Unde paulus Si nos diiudicaremus
non utique iudicaremur · circa confessionem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est ne per [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] Est
[illegible] [illegible] [illegible] ut videt [illegible] regionis [illegible]
[illegible] sui negligens et aliena nimium curans extra se vagatur
que [illegible] [illegible] a diabolo [illegible] et retinendo eam in [illegible]
[illegible] [illegible] tristem [illegible] blandiciis [illegible] quia diabolus
tristiciam salutarem et [illegible] securitate suggerat ut qui nunc gaudet
in delictis tunc plenius conturbetur [illegible] [illegible] enim aliquando [illegible]
[illegible] · modo nichil esse quod perpetratum est · modo [illegible] [illegible]
[illegible] · modo tempus subsequens ad penitendum permittit Quomodo defluit
etiam loquaces qui in multiloquio [illegible] [illegible] [illegible] defluit
sicut aqua illud repetit unde descendit unde sursum est [illegible]
[illegible] [illegible] verba [illegible] loquitur [illegible] [illegible] extra se [illegible]
et [illegible] [illegible] Et quia [illegible] silencio non habet [illegible]
[illegible] [illegible] patet · quam diabolus sine labore superat · quia
[illegible] [illegible] [illegible] ipsa per multiloquium pugnat et de [illegible]
ad uerba [illegible] [illegible] ut prius aliena [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] mordeat · [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
erumpit · inde seruntur rixe et faces odiorum · qui qui dimittit

aquas fluxum lingue non refrenans caput est iurgiorum. Ratione igitur
verborum ociosorum de quibus in die iudicii est ratio reddenda. Est autem
verbum ociosum quod caret ratione iuste necessitatis aut intentione pie
utilitatis. Taciturni nimie taciturnitati caveant ne cogitationes in mente
peius ferveant quanto atrocius silencium servant. que tanto latius grassantur
diffluunt quanto securiores sibi videntur, quia foris reprehendi non pos-
sunt et unde superbiunt quia frangentes silencium quasi infirmos
despiciunt. plus timeat ex cogitationibus dei iudicium quam ex sermonibus
humanam reprehensionem pertimeant. Unde videat non solum quales debet
se foris ostendere sed quales intus exhibere. ut cum custodia cu-
stodiat cor suum quo nichil est fugacius. quod totiens fugit quo-
tiens per pravas cogitationes defluit. Psalmista: Cor meum dereliquit
me. Si tacetur. cum cogitatio restringitur. Iuxta illud: Invenit
servus tuus cor suum ut oraret te. Et sicut vulnera clausa plus cru-
ciant quia putredo que fervet intus cum exit dolor ad salutem
aperitur. Ita tales si quid sustinent et premunt. tanto amarius cruciantur
quanto magis [illegible] totis [illegible] moderamine [illegible] salutis [illegible]
cum ab eo qui infert actio prava compescitur et ab eo cui infertur
doloris fervor aperto vulnere temperatur. Qui enim mala proximorum
vident et tacent, vulneri medicamentum subtrahunt quod videre debu-
erunt. Unde non est lingua insolubiliter obliganda sed discrete frenan-
da. ne petit [illegible] oris sui porta patente sed hostium circumstancie
labiis quo aperitur et clauditur cum loquendum et tacendum tempus
oportunum. Sapiens enim usque ad tempus tacebit, quia est tempus lo-
quendi et tempus tacendi. Admonendi sunt etiam qui minima peccant
et qui gravia et qui bona non inchoant et qui non consumant in-
choata. Qui enim minima perpetrant sepe timeant ex numero et si non
tremunt ex pondere. Gutte replent flumina. sentine latentes replent
navem et hoc agit sentina latens resurgens quod procella patens
saeviens. Petrus Damianus in sermone de [illegible] lingue: Quid mollius
brevius. quid pena levius. Sed si intelligant ut perpetrat innumerabilis mul-
titudo contingens. nonne est ut [illegible] tenuis velut sub grandi la-
pide pressa frangatur. ex [illegible] tenuis et lata gutta
distillat. Et si vas subesse spacio longiore permittitur ita plenum
ac si profluens unda distaret invenitur. Sic et innumere ciniphes super-
bi Pharaonis Egipti superavere virtute. Breve tempus est hora, sed
dum hora hore continua successione augetur, totum vite nostre
cursus impletur. Minuta sunt que exterius membris perstabi-
[illegible] sed et multitudo sicut et grande vulnus necat. Et qui
modica spernit paulatim decidit. Considerent etiam tales quod maior
culpa aliquando quam gravis creditur. eo peius quo et securius in usu
tenetur. Qui vero a pravis se custodiunt et magna prava facult-
[illegible] in elato animo inflentur hac eis usque ad solidi gravio-
ris culpe. quia qui elati intimi bonorum custodia sue vigiliis habuit
minoris [illegible] culpas maioribus obruuntur et cadendo discunt
non fuisse proprium quod steterunt ut mala [illegible] cor reprimat quod
minima bona exaltant. Qui vero bona non inchoant indiget
ut considerare eis cum vana sunt illa que diligunt et tunc omnia
[illegible] sunt que [illegible]. Nam elevare se non quit qui
nescit quia cecidit, et qui doloris vulneris non sentit. salutem
non querit. Tunc discunt vera bona querere. Qui comperiunt se
[illegible] tenuisse. Considerent eis quod inchoata est delectatio
[illegible] si etiam supplicium quod modo libet, mox in fine cito
subtrahetur et quod delectat ipsis in supplicium reservabitur. Unde
Ieremias: Ecce posui te ut evellas et destruas dum edificare et plan-
tare. Sicut etiam lignum sinistrum ut in edificio culmine ipsum ponat

sed tamen non repente in fabrica ponitur nisi prius eius vitiosa vetu-
stas eruatur et quanto magis eruitur altius in edificio levatur
Qui vero inchoata bona non continuat consideret quia si quod
gerendum fuit non crescit etiam quod fuerat bene gestum decrescit
Mens enim nostra est sicut navis in aqua que in uno loco stare
non permittitur sed ad yma relabitur nisi ad summa conetur Qui autem
mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis qui
qui bona cepta non perficit destruit Melius fuisset eis et tollerabi-
lius viam recta non accipere quam post acceptam retrorsum redire hic est in opere
desistere et tepidos evomit ex domino ore Calidus enim est qui incho-
at et consummat Tepidus vero qui inchoat et non consummat Frigi-
dus nec inchoat nec consummat Obstinati sunt etiam obdurati Quidam autem
obdurati dicuntur adeo quod non revertuntur propter eorum pertinaciam qui-
dam vero quia non revertuntur propter penam illatam Obdurati per pertinaci-
am dicendum est quod plus de se quam aliis serviunt ymo alienis non ac-
quiescunt nisi enim se meliores ceteris estimaret cunctorum consilia
sue deliberationi non apponerent et quia pertinacia nascitur ex super-
bia moneantur ut elationem suam agnoscant agnita vincere studeant
ne dum aliorum rectis suasionibus foras despiciunt teneantur a super-
bia intus captivi Consideret quod dei filius ut exemplum preberet nobis
frangende voluntatis non venit ut propriam voluntatem faceret sed eius
qui misit eum patris Econtrario dicendum est inconstantibus quod se minime agno-
scunt et levitate cogitationis a suo iudicio deficiunt Si hic quod sunt atten-
derent non circumferrentur omni vento doctrine nec cor in tot mutabi-
litatibus latera mobilis circa operaret Inconstantia namque ex levitate
generatur unde mentes talium necesse est ut gravitate roborentur et per
radix levitatis si caute tollatur quia tunc fabricata reparatur
ut locus solidus sive in quo fundamentum ponatur Inducimus ut
levitas caveatur cogitationum inconstantia non vitetur Obdurati
etiam moneantur qui per flagella non corriguntur et tanto fiunt
eis arctiores inertiores quanto sunt insensibiliores Indurati ex seve-
ritate divine iustitie ad timorem reducuntur ex consideratione divine
misericordie ad spem Deum pro pena flagellorum quorum dicitur de hys
dicitur Curavimus babilonem et non est sanata Curatur babilon et non
sanatur quia mens in confusione criminis existens nec verbis correctionis
nec flagellis correptionis revertitur ad statum salutis Vnde ipsa per-
facta est in domo ipsius in scoria Omnes isti qui stannum et ferrum et plum-
bum in medio fornacis In ere quod pulsum tinnitum ceteris metallis
plus reddit murmuracio In stanno quod argentum videtur simu-
latio In ferro quo primos impetus apta malicia In plum-
bo quod excellit pondere terrena cupiditas quia in tribulatione posi-
ta ... simulationem nec abierunt parendi malitia
terrena cupiditatem et ideo multo labore sudatum est et non exivit
ex ea nimia rubigo eius neque per ignem quia ignis tribulatio-
nis non purgat ... Vnde tamen qui ita per fla-
gella non corripiuntur dulciter mulceantur quia sepe corrigun-
tur per dulcia qui non corriguntur per aspera et ad salutem pristi-
nam aqua tepida revocavit quos fortis potio curare non potuit
et tumores et vulnera que non sunt curata incisione curata
sunt olei appositione et durus adamas incisione ferri non
recipit qui leni hircorum sanguine mollescit Econtra sunt qui
corriguntur a culpa quia timent supplicia Hiis dicendum est ut ma-
gis studeant querere bona temporalia cum mali etiam habeant ea
nec timeant mala temporalia cum videant bonos ea sustinere
sed timeant penam eternam non timore servili sed timore qui est cum inf...

caritatis. Nam ille est de quo loquitur: Perfecta caritas foras mittit ti-
morem. Et iste est de quo apostolus: Non accepistis spiritum servitutis iterum
in timore, sed spiritum adoptionis filiorum etc. Premet enim si penam non me-
tueret culpam perpetraret; nescit mens quid libertatis quam ligat ser-
vitus timoris. Bonum enim ideo bona facit quia timet penam. Vellet ea
non esse ut audacter committeret culpam. Unde ipse sibi testis est quia
coram deo perdidit innocentiam. De armonia et respondentibus diversis speciebus mortalium peccatorum.

Sunt etiam armoniaces respondentes diversas species mortalium peccato-
rum septem. Gulosis enim est quod tenuitas sive ex gula ad
luxuriam torquatur. Cruta mentis hebetas. Inepta oris loquaci-
tas. Gulam sequatur asperitas. Immunditia loquacitate oris. Unde
gulam sequatur asperitas immunditia loquacitate oris. Cont-
rariata divitis qui singulis diebus petebat refrigerium quia loquaci-
tas secuta fuerat gule vitium. Hebetudo sensus que sequitur gulam
attende: Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere.
Luxuria que sequitur gulam audi: Princeps coquorum destruxit mu-
ros Jerusalem; quia dum venter ingluvie tenditur virtutes anime
per luxuriam destruuntur. Et dum saturitate venter extenditur aculei
libidinis excitantur. Econtrario dicendum est abstinentibus quod abstinentia
sepe geminitatis aut sequitur impatientia vel inanis gloria. Cui non ma-
abstinentia patiam. Sepe vero superbia. Unde Paulus: Cum non ma-
ducat manducantem non iudicet. Et phariseus: Ieiuno bis
in septimana. Unde singuli sunt de pagina. Nulla enim victus est
si tantum per abstinentiam caro vincitur et spiritus a tentatione per impatientiam
superatur. Aliquando vero vana gloria sequitur abstinentiam eo quod in
abstinentia superat impatientiam et parcit bonum per exigendis virium
ideo videat abstinens quod hanc virtutem custodiat sine reprehensione
sine clarus nec credat apud deum hanc esse magni meriti sine
a superbia valeat disperati. Hec enim virtus non per se sed ex aliis
collaudatur ipsa. Quicquid tale e ieiunium quod elegi sed frange
esurienti panem tuum. Subtrahant etiam ventri quod conferant
pauperi. Aliquin non ieiunat deo sed sibi dicente domino: Numquid
ieiunium ieiunastis mihi et cum comedistis et bibistis numquid non vobis
comedistis et vobismet bibistis. Luxuriosis vero dicendum est ut timeant
mare salsum per naufragium ut bona creature que non servaverunt
integra salse respiciunt spiritu. Ex nihil se custodientes mul-
tos per communem diem ad regnum huius vero neque per semina respicientes
multos exemplo suo ducunt ad infernum. Consideret quanta pietate
deus eis sinum pietatis aperit qui non cessat vocare per culpam.
Unde legitur: Erunt oculi tui videntes preceptorem tuum. Et aures au-
dient verbum post tergum monentis. Vidit Adam dum loquente sibi
perfecit deus tergum vertendo ab eius mandatis per contemptum
sed deus ad creaturam se bonum legem sequi anglos exhortatos
misit in carne apparuit ergo post tergum stando nos amonuit. Quod
etiam cuilibet anime peccatrici facit cum post culpam ad se re-
dire suadet. Conversis reportat sinum non respicit revertenti
gremium pandit. Econtrario dicendum est castis ut cum stant altius
timeatur magis casus quia quanto stant in loco eminentiore ma-
gis impetuntur ab hoste qui ardenter exigitur qui despicitur.
Et maxime dolet quod ab integritate carnis fragilis supera-
tur. Consideret premium virginum que dicitur sunt canticum
novum. Quod singuli ipsorum canticum cantare licet eis in per-
petuum. Permittit fidelibus de eterne incorruptione gaudere
quod licet cetera audire possunt dicere nequeunt quia per carni-
tatem in illorum celsitudine leti sunt quivis ad eorum premia
non assurgat. Ex premia status non se extollant super
coniugatos quia quinque precellunt eos per bonis actiones sim. id ipsa

Erubesco sydon ait mare. Sepe enim virgines cum nunquam ad partum in se quod
defleant confidentes de innocentia reminiscuntur. Sed copulate coniugio (?) cognati
cum in se vident amplius quod defleant. amoris mundi inflammati
tur. et fit deo gravior vita. per culpam amore ardens quam immunda
senectute torpens. Et plus terram diligimus que per spinas exarata
fructus uberes producit quam que nullas spinas habuit sed sic exculta ste
rilem segetem gignit. In examine enim iusti iudicis mutat merita ordi
num qualitas actionum. Nam et enim carbunculus preferetur iacincto. tamen in
statu sunt meliores. et in religione sunt deteriores. Avaros etiam deus
inflictore. Et si tanta pena punientur qui non fecerunt opera
quanta puniuntur qui aliena rapiunt. Qui augere opes anxius studet pecuniam
negligit et more cum captus eum escam terrenarum rerum gaude
ret. futura damna non attendit. Non agnoscit. et pro pecunia lu
festinatur in ipso in novissimo benedictione carebit. quia qui pecunia
vacuam hic sua multiplicat frustra pro dum in eternum exspectat. Sed quid
prodest homini si totum mundum lucretur animae vero sue detrimentum patiatur.
Presens enim vita est transitoria diu non statur in ea. mors instat
repentina. divitie relinquentur et damnatus anima deficiet. Ergo
misericordibus datum est ne superveniat quia sua erogaverint vero
aliena dispensant. Sed tamen ut dicit Gregorius ne ulla quibus quandam. ne multa quibus
pauca. ne plura prebeant quibus impendere multa debuerant
ne prosperitate [illegible] quod tribuunt inmoderate effluant. ne tarditate pe
tentes nocere inveniunt ne retinende [illegible] interna pretereuntes
ne dationis lumen laudis tristitie appetitus extinguat. ne obla
tum munus mentis tristitia deprimat. ne in bene oblato mune
rant et sibi omnia [illegible] quod peregerint tribuant. Cum dat etiam divitias
mere cadunt obligatores. Non enim profecto crudum est quia
quia homo ut in eo [illegible] suspectus culpa diligatur naturam
ant etiam ne se pro alienis [illegible] se retinere credant. si tamen a [illegible] pe
[illegible] et ideo qui [illegible] vel corporis immunditia polluitur. [illegible]
[illegible] pauperibus largiatur. et quod nunquam e iustitie abstulit et
nt sua distribuunt. Sunt tamen qui ut aliena accipiunt
que de terra omnium deus hominibus fecit nasci quod pro [illegible] b
usurpant. Unde sit tot pene [illegible] quot modo [illegible]
secum apud se subsidia abscondunt. Iustitie enim est indigentibus
ministrare quod reddimus et quod suum est ut tamen sit [illegible]
[illegible] iustitia et debitum quia disperserit dedit pauperibus
iustitia eius manet in seculum seculi. Alienum tales sunt
sicut ficulnea maledicta que non fructificavit sed terram occupat
et quod prodesse multis potuit inutiliter servat. et securis ad ra
dicem arboris posita est ut arbor que fructum non facit excidatur
Arbor arida in igne mittitur que pietatis viriditatem a radi
ce non trahens exaruit. Non ergo dicimus. Concessis [illegible]
aliena non querimus. et si opera mea non facimus. tamen [illegible]
elinamus. Sed deo [illegible] fecimus. [illegible]
stia [illegible] reddidit ut deo [illegible] ut precium redemptionis [illegible]
offerunt. ut dives [illegible] aliena rapuisse legitur. Sed propriis infru
ctuose abutebatur. Sunt tamen qui tribuunt sua et rapiunt aliena

quibus de largitate avaricia nascitur et peccatorum seges que ex virtu-
te seminatur quia rapiunt quod erogetur cum paulus dicat debet eo-
servare sua et sensibiliter non ambire aliena Cupiditatis radix evel-
le ut sciant ...s possidendi bene dispensare et tunc sicabitur spina
avaricie Et si enim debeamus per peccatis magis facere non tamen per mi-
sericordia faciendi peccare quod tamen non habet mente dulcedinem sed
pestifere radicis amaritudinem quia qui offert sacrificium ex substancia
pauperis est qui victimat filium in conspectu patris Tales quanta tri-
buunt pensant et quam mercede mereantur sed quanta rapiunt considerare dis-
simulant et culpas non considerant et in sequentibus temporibus mercedem met-
tunt quas congregant Notandum preterea est quod sunt suas diviciad
sive quas congregat ... sive dispor-
sive sunt passione iracundie sustinentes sive impacienter sive disper-
des sive longa seminantes Iracundia non sustinentes quas furor
agitat in preceps ignorant quid agunt faciunt et cum aliis sicut
impellente eos ira in mente ... subditorum tranquilitate con-
fundunt et iram suam reputantes zelum iusticie Iracundiosus fallitur
tur zelo et perdit audaciam quod peccatum tegatur sub virtutis pallio
et ab eis creditur favor quod est virtus Istis dicendum est ut
sint emulatores adiungentes mansuetudinem Quia recepit spiritum
in igne reperit in columba Nemo spiritu sancto plenus non est qui in
mansuetudine fervore emulacionis aut in emulacionis ardore [illegible]
emulacionis ardore perdit virtutem mansuetudinis Sunt autem ira ab in-
paciencia quo impacientes ab aliis illata tolerant et iracundi qui tole-
rant aliquando non dissimulant Unde declinandi sunt in ne ... mo-
nere Sunt enim velut ebrii furentes nec attendunt salutem doctrine
sed cum ad se redeunt quanto se vident tranquille toleratos tanto li-
bencius exhortacionem recipiunt Nam ebrietatem non arguit Nabal
Abigail sed digesto vino sobrium Cum tamen ira vel ... declinari per
alios minime impetitur caute sunt feriendi sicut Abner Asael in-
sequentem et declinare nolentem aversa hasta percussit in inguine
et occidit Iracundiam enim per furorem preciosum imprudenter tolera-
re et tamen eius iacula verborum non mittere hoc est persequentem nolle
ferire Sed Abner ira desistere nolente substitit aversa hasta
non recta neque gladio transforavit quia quod tranquillitate et
talibus ostendendum est ut eorum impetu velut gladio incidendi
sed cum tranquilitate subtilit que prendo sunt pungendi Sed Asael
ita percussus moritur quia dum a furore sui impetu sub levi
percussione repellitur quasi sine ferro moritur Ex hoc tamen
nimis mansueti ne per nimia resolucionem emolliat discrecionis
rigorem Ostendant eos recepisse spiritum in columba et igne Sed
et Paulus Amonet de mansuetudine Thymotheum vel de discre-
cione Tytum quia Tytus erat mansuecior et Thymotheus
ferventior Unde adhibebat stimulos alteri frenum Magnus enim
suscepte ecclesie colonus alios palmites ut crescere debeant
rigat Alios cum plus iusto crescere conspicit reserat ne aut non
crescendo fructus non feriant aut inmoderate crescendo quod
protulerint amittant Sunt etiam impacientes quibus dicendum est ut
bonum faciunt quia dum mordinis impulsu precipitantur quidem
quasi alienati faciunt que postea vix recognoscunt impulso
impetu destruunt quicquid ante bene fecerunt Et quia doctri-
na viri per pacienciam noscitur et tantum paciens esse dicitur ut
caritate liceat ut doctus esse vir impaciens convincitur Sed per im-
pacienciam usque ad superbiam effrenatur quia dum sustinere despectus
mentem non potest defendendo se in ostentacione gloriatur Ideo in al-
tari dei fossa iussa est fieri ut in ea servetur semper posita
holocausta quia mens electorum pacienciam custodit ne motu ven-
to impaciencie perdat bona que fecit Melior est enim paciens viro

ferri, et per pacienciam propria possideri. Paciens enim superat omnia
et sibi subicit seipsum. Et econtra per impacienciam varia perdimus. et
multa possidere quod summe et per impacienciam agitati impellimur ut
foras totus status efforetur. Ecclesiastici o ... est paciencibus ne dolcant
intus si pacienciam habeat exterius. ne. unde apparet innocentes multi
ad proximi rei inducitur a proximo. et sit deterior cultu quanto ... sibi
operie palliata. diligat ex caritate quod tolerat ex necessitate. Vnde
diligite inimicos vestros etc. Virtus est coram hominibus inimicos tolerare
sed virtus coram deo est eos diligere. Quod autem hic solum carnis
cuius accipit. quod autem eius oculos ... alteri boni operis flamma
caritatis incendit. Vnde arguit dominus ypocritas qui habent trabem
in oculis propriis et vident festucam in oculis alienis. Primus enim
debet extrahere a corpore molem malicie et hic eos arguere de im-
paciencia ... Sed hinc parentes tolerant mala ... in impaciencia
inducitur. ... in ... ad
medelam reducunt paulatim ... Sed paulopost ... ad
et arguta ... et mansuetudine ...
ab eis ... diabolus ... vincitur
inflammando. vincitur in clamore publico. vincitur autem ... in
... qui tanto ... talibus ... ut mens eorum de ...
nos de pace ... non vidisse non reddidisse ... studiat
et ... videre si ... occasio queratur ... dissimulat enim
eis qui ... a ... si ... febricula ...
et tanto magis exultat dyabolus quanto magis dolebit ...
fuerat separatus. Sunt etiam amodi ... bonitate ... in vni-
tatem ... ut ... per ... concordiam et ad-
... Quia sine concordia quicquid faciunt perdit ... glorificant
quia sunt ... abstinenciores ... et ab eis se diui-
si non laudant in choro ubi voces societate non concordat ... pre-
tellunt ... et se ab aliorum unanimitate separant ... sal et
patrem non habent ... sal sine pace non est ... dominus ...
... augmentum ... aves ... sa-
tur ... bruta pascuntur ut homo ... sal ...
ad concordiam informetur ... pacem ... pacem
... teneat ... non amittat. quod fit ... arguit ...
... quia timet ...
... et ... diligebat quod facti sunt ...
sequentes ... quod ... pax ... vestigia est ...
... stultum est in pulvere vestigia impressa diligere et illu
a quo impressa sunt non amare. ... dimittere
non debet quia ... pacem sibi ... quam tamen ...
... si videntur ... per ... correctione. Sunt etiam
seminantes discordias ... ne sequatur apostasia ...
... a deo ... recedit et ...
... sicut scriptum est. Vir apostata ...
... seminat. ... si filii dei vocabuntur pacifici. qui ...
... discordias filii dyaboli sunt et ... et ...
... et humanis ... simul
... caritate que mater omnium virtutum est. seminator
discordie ... pacifici ... in ... sunt vniti
et ... ad ... vniantur mali quia sicut multum no-
cet ... vnitas de se bonis, ita multum nocet si vnitas non

desit malis, quia bonos tanto deterius deprimunt quanto magis bona
nimium mali uniti sunt. Unde Paulus inter phariseos et saduceos prudenter
divisionem allegans se phariseum et sperans mortuorum resurrectionem
Unde de [illegible] antiqui dicit Ambrosius carmine eius [illegible] sibi
Invidis ostendenda est quanta cecitatis sint qui melioratione proximi deficiunt fuit
ex alieno profectu deficiunt, alieno gaudio contabescunt. Si enim aliena
bona que nec habent nec habere possunt diligerent, diligendo sua facerent
omnia que electorum sunt haberent et modicum haberent. Nam uni-
untur in corpore omnia membra et omnia tenent officia sibi mutu-
o famulantia. Effectus dyaboli sunt invidi qui celum perdidit et ho-
mini creato invidet, per invidiam Cayn meruit dampnacionis sentenciam.
Hec est putredo ossium. Sicut sanitas cordis vita carnium quia sic
mentis innocencia cum foris infirma sunt quoque roborantur, ita per
invidiam ante deum perire pereunt que humanis oculis fortia viden-
tur. Studio addendum est benevolis ut se bonis alienis delectentur. Ex
eorum bona diligendo laudent imitando multiplicent. Valde
enim premimur si aliorum bene gesta non diligimus. Ex parte autem nichil
sunt venimur si que diligimus pro posse non imitamur. Alioquin erimus sicut
spectatorum spectatores quibus placent ludicra actus. Accidiosis
ostendendum est quod hoc vero mentis exercetur contemplacio cum dormitat
anima pro tedio. Caveat igitur cuiusmodi ne sompni telo ipse confodiatur ne-
que de claustro quasi repulsi sub pretextu per coloris abscedat. Caveat
ne bona agenda per dilacionem amittant, ne si non agant cum possunt
non valeant cum voluerint. Pigredo enim immittit soporem et anima
dissoluta esuriet, quia negligendo primum bone actionis utilitatem
et sequitur voluptatum fames. Et iterum: Frigus piger arare noluit,
et non dabitur ei quod in estate mendicabit. Solent enim qui nolunt bona
agere quedam difficilia promovere, quedam incaute formidare. Et qui
modo in bono opere non sudat, cum se indigere senciorem apparuit
frustra regni aditus pulsabit, postulabit et nil accipiens ipse esta-
te mendicabit. Ecclesiastico: qui sunt precipites, trahis bonorum actuum
preveniunt maturum tempus, quod bene agant nil inspiciunt, et per actum
qua sic agi debuit non agnoscunt, quorum gressus prelabitur non
precedunt, quia bonum operis completa non sperlemunt. Gressi ten-
dunt oculos claudunt, iter conficiunt non multum perdent, sito corru-
unt, quia ubi debeant pedem operis figere per palpebras con-
silii non advertunt. Superbis dicendum est quod nichil est elacione deterius,
qua initium sumpsit omnis reatus. Ergo perdicionis nostre facta
est superbia dyaboli, et augmentum nostre redempcionis inventum
est in humilitate Christi. Deus ergo se per humilitatem deicit, ad
cuius similitudinem descendunt. Cum autem per superbiam se erigunt in
imitacionem dyaboli cadunt. Ostendenda sunt etiam laudum quedam fo-
menta ne superbi correptionem despiciant, dum quedam que sunt in eis bona
aut possent in esse laudamus. Sicut equi indomiti prius tangun-
tur manu blanda et per subtrahitur per flagella. Ne datur potio
amara nisi melle condita. Sic superbi dum recipiunt favores quos
diligunt, correctionem recipiunt quam oderunt. Et tunc maxime habet
locum cum ordinis eorum necessitas alios ad perfectum. Sic Moyses
alluebat (?) Ietro quasi pro lo dei profuit ut eos duceret per deser-
tum. Certum est enim quod ille qui regebatur divino consilio et eius fove-
batur presidio non indigebat auxilio alieno. [illegible] 9 6 [illegible]

Sextus titulus huius sexte partis de dilatatione in caritate. Quod sit quatuor modis. Et primo de modo diffinitivo
Ubi diffinitur secundum quatuor causas. De modo divisivo. Ubi nota
per divisiones virium artificium. Secundus principium in modum theologie

Capitulum de modo collectivo secundum quatuor species ratiocinationis. Sylogisticum inductivum exemplarem entimematicum. Et circa sylogisticum docetur
quomodo sylogistice concludatur. De nunc expositivo qui fit quatuor modis
et de super divisionibus eiusdem

Sequitur sextus et ultimus titulus huius partis sexte de
dilatande materie facultate. Efficitur autem hec dilatatio secundum mo-
dum diffinitivum divisivum formatum expositivum. Modus diffi-
nitivus est cum posito nomine notificatur illud ratione sive sit
diffinitive per essentialia sive qualiscumque descriptione per accidentia. Unde
si dixeris beatus homo quem tu erudieris domine. diffinit hominem
animal rationale mortale. ex rationali convenit cum ... ex ratione ...
datus cum angelis. ex mortalitate ... subiectus est et inferior
passione fragilitatis. Nascitur homo inermis cum animalia cetera
ad repellendum impetus armata sint quia naturalibus telis cornibus
dentibus et plurimis unguibus. Unde homo natus de muliere de materia
... animal et mortale fingebat non in corpore sed munimentum posuit
in mente quem voluit et ingenio armari et ratione vestiri. Hec
diffinitione per essentialia. Vide et descriptionem aut qualiscumque notifi-
catione per accidentia ut si dixeris. homo est animal stans erectus latis
unguibus natus risibilis. Et secundum in eo signum est et indicium hu-
militatis. Rectitudo status dignitatis. unguium latitudo. fortitudinis
et in ornatu. Risibilitas natalis est indicium felicitatis. Sic etiam
si dixit iustus ut palma florebit describens iustum cum quo reddit
... deo sibi et proximo quod suum est. Deo reddit obedientiam
in preceptis. reverentiam in sacramentis et gloriam in flagellis. Proximo
... in fragilitate. subventionem in necessitate. ... in
caritate. Sibi vero sive refectione in penitentia. reformationem in lascivia
... imaginem dei per ...
Modus autem diffinitivus ... ex causis rei diffinite
et id quadrupliciter secundum quatuor causarum genera ut si velis diffinire peccatum
secundum causam eius materialem considera materiam in qua. et dic secundum Augustinum
de libero arbitrio peccatum est affectio mala voluntatis. est enim peccatum
mortale principaliter in affectione. Considera etiam materiam ex qua et dic
secundum Augustinum in ... peccatum est actus incidens ex defectu boni. In-
cidens dicitur non quia casualiter vel ex incidenti peccatum fit ...
non necessarie fit. Considera materiam circa quam et dic secundum ...
Peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei ...
qua licet esse. peccatum licet. Si vero causa efficiente qua suo modo
peccatum habet considerat dic secundum Ambrosium peccatum est prevaricatio legis
divine et celestium inobedientia mandatorum. hec est causa efficiens
deficiens vel defectiva. Peccatur enim cum deficit recedendo a lege di-
vina vel mandatis. Legem dixerim in malis declinandis. preceptum
in bonis agendis. Si vero consideras causam formalem vide formam
eius specialem quam licet et dic cum Anselmo peccatum est carentia de-
bite iustitie ex propria voluntate procedens. Iustitia enim hic recti-
tudo voluntatis dicitur que in dei creatura est et per peccatum ...
privatur et sic formam suam ... qua deformatur. Vide etiam formam
exemplarem et dic cum Augustino de vera religione. Peccatum est appe-
tere que Christus contempsit vel fugere que Christus sustinuit. Nos enim
inordinate et ex libidine appetimus divitias delicias et honores
cum Christus sustinuit paupertatem asperitatem vilitatem. Si vero causam finalem

consideras vide finem ad quem tendit et dicit cum Augustino peccatum est conversio
voluntatis indebite ad commutabile bonum. vel finem a quo deficit et dicit
tunc eodem peccatum est sperto incommutabili bono adherere commutabili
bono. Et sic modis istis quatuor de omni ex diffinitiones a qua-
libet notificationes potest maxime et tamen materia dilatare

Secundus modus est divisum. Primo enim thema de facere ser-
monem proprie tenere, sicut proposito que sunt ibi non nunda di-
stinctione [illegible] et distinguuntur. Secundo vero membra posita subdividuntur [illegible]
to distincta et subdivisa proponantur. Caveat autem in divisionibus ne sint
membra plurima. Nam divisio quanto fit per membra pauciora tan-
to melior quanto per plura deterior. Caveat etiam ne membra sint inor-
dinata ne sibi per directum coequari aut cum [illegible] corrndaria. Nullus enim dicit
secundum Boetium alium alia sunt rationalia alia duos pedes habentia. Si su-
matur divisio secundum aliud genus oppositionis opposite aut secundum contrarietatem
aut secundum habitum et privationem aut secundum relationem aut secundum contradictionem. Ca-
veat etiam ne divisio sit immoderata. Quidam enim tantum dividunt et subdi-
vidunt quod totum extinguunt atque confundunt. Partem enim [illegible] nimia est et
divisio. Et comminutum in pulverem sectum est secundum Senecam simile est confusio.
Caveas etiam ne sit nimis falsa verborum ornata. Per divisiones
quidam inducunt magis subtiles quam utiles, altas quam aptas, curiosas quam
affectuosas, plenas verbis vanitatis [illegible]. Sicut enim dicit Ieronimus ad
Damasum Dei sacrificium et luxuriosum filium. In ecclesiasticis verba non [illegible]
verba si senes [illegible] parvulis sit vita sustentanda non plurimis. Idem ad
Pammachium de optimo genere interpretandi. [illegible] in se fuit ne
verbosa rusticitas sicut sancta simplicitas. Post divisionem vocum vide [illegible]
[illegible] [illegible] divisio ut est bonum in creaturis ut sunt divine [illegible]
alius locabilis aut terrestris. alius aquatilis et celestis [illegible] divine. Item
alius superior. alius inferior. alius interior. alius exterior. Vel est divisio totius
in partes integrales ut sicut dividitur domus in tectum et parietem et fun-
damentum. Ita divine domus spiritualem per fundamentum habet fidem. per parietem
spem in altum se erigentem. pro tecto [illegible] caritatem. Vel est divisio
generis in species ut si fuerit thema potius in infinitate [illegible]. vir-
tutes dividuntur in theologicas quibus immediate movemur in deum ut sunt
fides spes et caritas et in cardinales quibus mediate movemur ad
deum ut sunt prudentia iustitia temperantia fortitudo. Vel est divi-
sio [illegible] ut [illegible] in activa [illegible] in [illegible] activum in [illegible]
[illegible] hominum. alii peccatores. alii iusti. alii boni. [illegible]
alia in angelis. alia in hominibus. alia in deo [illegible]
aliud [illegible] aliud [illegible] aliud carnalis [illegible]
[illegible] et aliud artificium, videamus eius originale primum [illegible]
[illegible] divisio ut non esset confusio et adinvenitur media. Nam facilius
retinetur et memorie commendatur distincta. Hec autem divisio sump-
ta [illegible] causas fundatur et ex diffinitionibus [illegible]. [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] secundum materiam circa quam dividitur peccatum in illud quod est contra
[illegible] vel aliud commissum. aliud omissum. Item vero materiam ex
qua dividitur peccatum quod est ex infirmitate vel impotentia ignorantia
et ita malitia. secundum vero formam et speciem dividitur peccatum in mortale
et veniale ubi dicitur reatum attenditur differentia. Et et illa divisio
septemplex superbia invidia ira accidia avaritia gula luxuria
[illegible] secundum formam deformitatis. Item vero rationem finalis cause
dividitur peccatum ex superbia carnis vel oculorum vel superbia vite. [illegible]
enim peccatum [illegible] ad bonum exterius vel [illegible]. Hec enim
[illegible] sunt peccati dicuntur. Item vero considerationem effectus
cause dicitur peccatum [illegible] ex timore male humiliante, alius ex amore male

inflammate Timor enim et amor sunt proprie cause efficientes disposicionis
Sit ergo secundum predictas causas diversas attendi etiam duplex nominibus intimorum
Ad efficientem causam pertinent huius divisiones Annunciat deus aliis iustis
Deus amaritudinem pene peccatoribus · rectitudinem iusticie penitentibus · dul-
cedinem glorie contemplantibus De primo Iohannes 6 Annunciat nobis deus
tuus viam per quam pergamus et verbum quod faciamus De 2o ysa 45
Ego dominus loquens iusticiam annuncians recta De 3o Ie 33 Clama ad
me et exaudiam te et annunciabo tibi grandia et firma que nescis
Clama per desiderium et annunciabo tibi in plicacione gaudiorum ce-
lestium Grandia que sunt super sensum humanum firma non timet im-
petus vel insidias hostium Que nescis quia non capiuntur sensu nec sta-
cia sui [illegible] per contingens [illegible] domine misericordie
xo Qui hec permanens annunciabit Gloria eius ex omnibus De primo [illegible]
domino quia magnifice fecit annunciate hoc in universa terra De 2o ysa xii Exultate
Angelis vel evangelistis vobis gaudium magnum De 3o [illegible] ultimo
Annunciavit angelus mulieribus dominus surrexit non est hic Cant. v. Filie
[illegible] frauceres [illegible] sponsi nunciate dilecto quia amore langueo
[illegible] magdalene ad angelos Et gen 45 nunciaverunt Jacob Jo-
seph filius tuus vivit et ipse dominatur in universa terra egypti · i. mundi
patris in [illegible] xpm qui carnem nostram assumpsit et mortuus est
surrexisse Annunciat vir iustus in confessione peccata sua non ve-
recundans pericula non timendo De
primo in psalmo Iniquitatem meam annunciabo et cogitabo pro peccato meo
De 2o ysa 28 Clama ne cesses et annuncia populo meo scelera eo-
rum Et pertinet de timore Sic [illegible] exalta vocem tuam De 3o
1 pet 2o Vos estis genus electum regale sacerdocium ut virtutes annuncietis
eius qui vos vocavit in admirabile lumen suum Ad causam materialem per-
tinet divisiones huius Coronatur iuvenes in signum leticie
in signum ignominie · Angeles in signum victorie Reges in signum glorie
Est ergo quadruplex corona culpe · pene · gracie · glorie De prima Sap 2o
Coronemus nos rosis De 2a ysa xxii Coronans coronabit te tri-
bulacione De 3a ps Dabit tibi augmenta graciarum et corona incli-
ta proteget De 4ta Jac 1o Beatus vir qui suffert temptacionem quoniam
cum probatus fuerit accipiet coronam vite Sed quia iam incidimus in
divisionem cause formalis ideo de hac ipsa dividimus secundum materiam
ut dicamus quod est corona activorum et contemplativorum et potest
distingui in quibus consistit secundum causam formalem sic distinguitur
vel si thema fuit Accedite ad eum et illuminamini dicit quod ad deum
debes accedere tamquam ad lumen cecus ut illuminetur Ad medicum
infirmus ut sanetur Ad rectorem naufragans ut liberetur Ad pasto-
rem famelicus ut cibetur Et huius Illuminetur cognicione Sanetur
affectione liberetur in temptacione cibetur in consolacione De pri-
mo mt 8o Accesserunt ad eum duo ceci De 2o mt viii Accessit ad
eum centurio rogans domine puer meus in domo iacet paraly-
ticus De 3o mt viii Accesserunt ad Jesum discipuli dicentes domine
salva nos perimus De 4o mt xv Accesserunt ad Jesum turbe ut
pascerentur Item secundum formam aliter sic Accedite ad eum timorose
non superbe Eccli 2 fili accedens ad servitutem dei sta in ti-
more Sollicite non segniter Eccli v qui arat et qui seminat
accede ad sapienciam Benigne non [illegible] Eccli Accesserunt
maligne ad deum [illegible] non fallaciter mt xvi Accesserunt ad
Jesum pharisei et saducei temptantes eum Ad causam finalem pertinet

huius diuisiones Constancie ad despiciendum ad aggrediendum ad
sustinendum · ad perseuerandum De primo Judith ult' Vita in constancia
in aia ut contemna illum De 2o Judith ult' horruerunt Perse Consta-
constanciam eius et medi audaciam eius De 3o i machabeorum uno De 4o Cto 2 Pa. 9
tes effecti sunt pro patriis legibus pati et mori De 5o effundit eciam ac
ex Constantes estote videbitis auxilium dni in vobis Item diuiso sit pe-
diuisiones secundum modum theologorum magistrorum sermonum Ut cum dicimus
nos status gracie habitus actus effectus sunt Incipientes proficientes
perfecti Actiui contemplatiui prelati Item communia spiritualis secularis
Spiritualis Item pugnantes morientes regnantes Item viatores
comprehensores et huius Gradus sunt in progressione Ut cum dicimus
dilectionem a nobis deus postulat · postulacionem probat · probatam remu-
nerat Et illud 2o petri primo Ministrate fidem virtutem in fide
in virtute scientiam · in scientia paciam 2o habitus sunt virtutes et vicia
ad huius reducuntur tales diuisiones Nature gracie glorie vel culpe
pene temptacionis Actus sunt cordis oris operis cum effectus re-
lium intencionis Ut cum dicimus Ordo vocalis est intencionis di-
lium intencionis Ut cum dicimus ordo vocalis est Gaudium ineta-
pectiua affectionis inflamatiua · corporis expulsiua Gaudium corrumpit
hec expulsiua Item pauci dicunt contemnunt · subtilia ut sequitur · hu-
mornis ledit Vel sicut auaricia hic et hic facit et ita de aliis · hu-
ius ergo circa modum diuisionis diuisionis vicia diuisionis artificiali · di-
uisionis primam et secundam modum · habes et theologum et magistrum terminum in
sermonibus et collacionibus fratrum

Tercius est modus collectiuus siue rotinatiuus qui fit quatuor modis
secundum quatuor species rotinacionis Syllogistica inductiua exemplaris
enthimematica Per syllogismos dilatatur materia sermonis Sic
Quicquid perdit animam corpus famam peccunia fugiendum est Ebrietas
est huius ergo fugienda est Item viro bono peccatum committitur · ebrio
non committitur ergo ebrius vir bonus non est Item turpe est sibi pla-
inquerere quam temptat homo sed ebrius plus ingerit sibi quam temptat homo
ergo turpe est ebrium esse Item turpe est quod verecundiam remouet
ebrietas est huius ergo turpe est esse ebrium et huius Ad hunc autem
modum valent argumenta sumpta secundum modos arguendi in syllogismis
qui sunt quasi propositiones sumere Ordini vera quociens vniuersalis
dicitur posse diuidere sicut dictas maxime etc similiter consequencia
ex propositionibus aut sumere debemus aut probabilis aut autenticas per
auctoritates ut credendum est contra ebrietatem Auctoritas utillud Senece
Nichil aliud est ebrietas quam voluntaria insania Item ubi enim
nimia vis vini possedit quicquid mali latebat emergit non facit
ebrietas vicia sed protrahit · tunc libidinosus ne cubiculum expectat sed
cupiditatibus suis quantum petierint sine dilacione permittit tunc
impudicus morbum profitetur aut publicat · tunc petulans non lin-
guam non manum continet crescit insolenti superbia · crudelitas
seuis · malignitas liuidis Ordini vero insinuata est racionem vniuersales
dicitur posse diuidere Nam ebrietas cum excessum dicit multiplex
dicitur Ebrietas per excessum erroris in ebullabili doloris in rea-
litatis Amoris in concupiscencia De primo Ecclesiastici Nescierunt a vino
et per ebrietate errauerunt De 2o Treni ult' Ad te veniet ca-
lix inebriaberis atque nudaberis Treni Inebriauit me absinthio
De 3o Cant 5o Comedite amici mei et bibite et inebriamini kari-
ssimi Ad hunc modum reducitur ut distinguamus ebrietatem que facit ebri-
um et que ebriositatem Ut enim distinguere possemus ebrium duobus
modis dicitur Altero cum quis vino grauatus et compos sui est Al-
tero qui solet ebrius fieri distinguitur et hic inter ebrietatem quia quedam
est ebrietas accidentis ex ignorancia virtutis vini · et infirmitate
potentis hec pena est et non culpa quia inuoluntaria nec ex culpa
qualis fuit in Noe Unde Alcuinus Noe inebriatus est quia fortitudinem

nesciebat vino posse inebriari Est alia ebrietas accidens ex exce
denti potacione et libidinosa hec pena est et provenit ex culpa Est
etiam ebrietas libidinis que est ex excedenti potu Et hec Tullius
instrui est dicens inventive . ardentes enim cantula aut declam omni
tes crimine qui non eodem Et cum dignima Ebrietatem intellige aliud
esse quam voluntariam insaniam . hec est unum secundum aliquem modum secundum quem
est in actu ebrietas ligata permittit rationem . tu in hac dicas ebrie
tas est brevior sed insania prolixior Vin circuus solutum quia in
ma Quartum est . similitudines considerare Vigessima Sicut musto
dolia rumpuntur et omne quod est in vino et fundo latet vis calo
ris attollit superius . ita vino estuante quicquid in fundo cordis latet
quasi per conductum effertur et prodit in publicum Et sicut oneratum
vino non retinet sed rationem cibum sumptum ita effundit ipi ne retinet
nisi Item sedet fatuus intellige est cum ita ne ebrius Ebrius enim qui
sapientiam ignorat Lubia et perum explanata profert verba pagas habet
domus qui videtur cum moliens se huius Et sicut ad appetitum saltus ani
effertur et subita naturali mansuetudine furores afficiuntur Et sicut
pistis cum audis famelicus properat ut glutiat Et sicut repente hamus intra
fauces reperit Ita ebrietas intra se primum vinum suscipit sibi rationem
ad opera nepharia impellit Et ita ut dicit Paulus in ca sua homo
rationale animal cum bibit capitur . et dum bibit bibitur Post colloca
tionem sequitur inductio que fit cum ex multis particularibus univer
sale colligitur Nigra populus cephi mures confessores conregnes per mul
tas tribulationes intraverunt in regnum . ergo per tribulationes nos oportet
intrare in illud non per ebrietates Item cogita quas clades ebrietas
fecit hec animas gentes et bellatores hostibus tradidit . hermi
tas domus destructa inermia bello patefecit . hec ornamentorum et ingenii
ventates in alienum creditum redegit hec invictos arte vicere docuit
muit Post inductionem sequitur enthimema cum una propositio retinetur
in mente quod maxime platonia enigmata postulando nuncupa
ab auditoribus et relinquendo colligendum exponunt hoc modo Nonne stul
tus esset qui abiecta dignitate humana vellet volutari in luto
sicut porcus aut redire ad vomitum sicut canis et induere mores
brutales Sed ebrius est huius Item stultus esset homo qui vela
ret sibi proprios oculos et funiculum proprio collo immitteret quo
traheretur ad suspendium Sed ebrius est huius . hoc modo usus est
nathan ad david et dominus ad iudeos in parabola de agricola
ideo modum enthimematis vero vel enigmaticum quia latent per hunc
modum peccator confunditur et . d . sepe indicatur et alii cetus relin
quuntur zelo qui proposito videtur et intenditur sed ex verecundia vel ex
alia causa dimittitur Post enthimema sequitur exemplaris modus
qui differt ab inductione quia illa fit in pluribus Illud autem in uno
Et cum singillatim exempla proponuntur et ex qualiter inferatur Ut
gratia loth quem non vicit sodoma vina vicerunt . ergo ebrietas
fugienda est Alexandrum macedonem tot itinera tot prelia tot
hyemes per quas vita laborem et tam difficultate tot incendia tot
flumina [illegible] invenerunt vicit bibendi intemperantia Et nonne
alexander clitum carissimum sibi et fidelissimum inter convivas transfixit
et merito furore mori voluit . Hic est modus perfectissimus
in omni materia Ad hanc dilatationem in sermonibus multum valet
locos dyalecticos inspicere et magis rethoricos De quibus ad plenius super
sedemus donec rethoricam tractabimus Q . 2 modum exponimus

Quartus est modus expositionis. Hic autem fit quatuor modis
Primus est cum nos concordantias ponimus. Secundum cum propositas
exponimus. Tertium cum exponendo diversos sensus querimus. Quartum cum expo-
sitionem confirmatione et sensuum varietate proprietates rerum inserimus. Cir-
ca primum scilicet concordantiarum inductionem hoc attende quod induci possunt
quantum vocales. Et si thema fuit Domus mea domus orationis voca-
bitur dicitur. De hac domo scribitur in Matheo. Vel [illegible] huius domum
vel simile inducuntur quantum realiter et non vocaliter. Ut cum dicitur Fi-
des sine operibus mortua est, inferes De hoc in Genesi dicit Rachel
Da michi liberos alioquin moriar. Per Rachel que interpretatur videns prin-
cipium fides intelligitur per liberos in opera in caritate facta. Indu-
cuntur etiam quantum concordantie hystoriales vel figurales. Ut cum dici-
tur vade ut sequerentur eius vestigia gentiles sicut precedentes quod ra-
mis secuti sunt Tobiam euntem in Rages. Et dies [illegible] pascha
data est lex Moysi et Spiritus Sanctus datus est die [illegible] post passionem
Domini ubi multum notandum est [illegible] scripture misteria. Secundum
est cum auctoritates propositas exponimus hic diversi. de [illegible] vel distinguen-
do vel exemplificando vel interpretando vel causas assignando. Distinguen-
do ut si dixeris Petite et accipietis querite et invenietis pulsate et
aperietur vobis. Distinguitur ex parte subiectorum. Petite ore. querite
corde. pulsate opere. Vel ex parte petitorum. Petite indulgentiam. que-
rite gratiam. pulsate ad gloriam. Vel ex parte petentium. Et petite inci-
pientes. querite proficientes. pulsate contemplantes. Vel ex parte habitu-
um. Petite in fide. querite in spe. pulsate in caritate. Vel ex parte mo-
dorum. Petite in oratione. querite in lectione. pulsate in devotione. Ex
exemplificando ut si thema fuit Accingere gladio tuo super femur
tuum potentissime. Exponendo simplicatim sic Accinguntur potentes re-
ligionis. potentes armantes. potentissime virgines. Et illud Can-
tica Inebriamini karissimi. Cari sunt [illegible] manentes in corpore. carissimi exu-
ti a corpore. carissimi sunt resumpto corpore. Et [illegible] interpreta-
do ut cum proposito vobis diversas eius interpretationes reperimus
et eam que magis nobis congruit sumimus. et de una translatione
ad aliam convertimus. Sunt enim in sacra scriptura translationes octo. Pri-
ma est hoc interpretatum [illegible] Aquila Symachus
Theodotion. Quinta et vulgata editio huius auctor ignoratur. Sex-
ta et septima Origenis [illegible] [illegible] et [illegible]
Gaudiis. Octava est Ieronimi que ceteris anteferatur. Causas assi-
gnando Circumcisio [illegible] plurima vel propter [illegible] occupato. Vel
propter proditum detestationem. Vel propter [illegible] passionem. Vel propter
[illegible] submissionem. Similiter [illegible] clamabat [illegible] se magis in
lingua [illegible] quam refrigerari petebat causa fuit quia lin-
gua contra ad se [illegible] impugnat morum honestatem per verba lubri-
ca [illegible] et [illegible]. Contra ad proximum impugnat caritatem per ver-
ba litigiosa et provocativa. Contra ad deum impugnat summam ma-
iestatem per verba blasphemia et iactantia. Similiter veritatem
per verba mendacia. Similiter unitatem per verba adulatoria et de-
tractoria. Similiter ad hunc modum continet quod de [illegible] tristicia ad effectum
Ut cum de virginitate loquimur. Effectus eius [illegible] est
cum exponimus diversos sensus querimus, ut cum exponimus aliquid
primo hystorice, 2o allegorice. 3o moraliter. et hic dicitur vel tro-
pologice. vel anagogice. Nam hystoria docet quid sit res. Per
allegoriam instruitur fides, per tropologiam informantur mores,
per anagogiam sursum elevantur contemplationes. Nam et Ierusalem
civitas est materialis. et etiam spiritualis. et [illegible] militans. et ecclesia tri-
umphans. Ponit hystoria fundamentum. Allegoria fabricat

et superedificat. Sensus vero moralis sive sit tropologicus sive
anagogicus consummato edificio pulcritudine coloris induit de qui-
bus infra. Sunt et alii modi exponendi scripturam sacram quos
abbas Joachim in libro suo quem appellat concordie ponit et sunt
xii sicut determinatum est in parte quinta in principio. Ceterum cum diver-
sas rerum proprietates inserimus sit vigilanter. Lepra est infectiva in
contactu corruptiva in progressu offensiva in affectu separativa
a communi consortio. Sic peccatum est in ipso inserendo in progressu corruptivum
in conspectu dei offensivum a bonorum consortio exclusivum. Ad
hunc modum reducuntur omnes comparationes et metafore et rerum
proprietates etc.

Expletis inspirante domino sex partibus huius tractatus
cuius est tytulus de condicione doctoris. Restat pars
septima quam habemus in manibus difficilior et diffusior
tamen aliis de doctrina videlicet hominis pertinente ad predica-
tores secundum experimentum predicature. Sed quoniam de omnibus
et singulorum festivitatibus ad proprie intendere propter alle-
gendum eorum scriberem cuius imperio et precepto nos ex-
pedimus. Ideo de hiis que pertinent ad diversa statuum et officiorum genera
sicut dominus dederit subiungamus et tytulos subnectamus. De diversis tem-
poribus et officiis de propriis divinis de sacramentalibus et misteriis
primo et consequenter. Primo ergo de diversis statibus et officiis diversimode
fieri debent predicationes quia secundum eorum inquirendi sunt sermones. Status
aut vel officia [illegible] nobis occurrunt que per divisionem [illegible] possunt.
Non est aut divisio sic precisa quin in alterutrum concidant aliquando. Nec
curiositatis hec divisio aut alia que premisimus sed utilitatis causa
ut que diversis incorporantur teneat intentio. Sunt igitur quedam pertinentia
ad viros. Quedam ad mulieres. Quedam ad sexum promiscuum in quibus
viri et mulieres. Que vero pertinent ad viros quedam pertinent ad pre-
latos. Quedam ad contemplativos. Quedam vero ad activos. Que vero
pertinent ad prelatos sunt hec: prelatorum electio synodus et con-
gregatio pontificum ordinatio clericorum consecratio. Subditorum
visitatio. Que vero pertinent ad contemplativos sunt et prehabita requirunt
sermones speciales. Quorum divisio patet sub novenario. Ad solitu-
dinem diligentes. Ad fratres minores. Ad theologos et predicantes.
Ad scolasticos aut scolares. Ad canonicos seculares. Ad cano-
nicos regulares. Ad monachos nigros. Ad monachos grisios.
Ad novicios. Que vero pertinent ad activos in duodenario numero
comprehenduntur sicut in subiectis titulis demonstratur. Ad iudices.
Ad advocatos. Ad scolasticos et hospitalarios. Ad afflictos pau-
peres et infirmos. Ad leprosos et abiectos. Ad cruce signatos
et cruce signandos. Ad peregrinos. Ad potentes et milites. Ad
burgenses [illegible] varios. Ad burgenses communes. Ad mer-
catores. Ad rusticos et agricolantes. Ad mechanicos artifi-
ces. Que vero pertinent ad mulieres dividuntur in quatuor secundum diversitates.
Ad coniugatas. Ad viduas. Ad virgines et puellas. Ad mo-
niales et religiosas. Que vero pertinent ad sexum promiscuum sunt hec
quinarium. Ad eos qui dolent propter amicos mortuos. Ad ancillas
et servos. Ad adolescentes et pueros. Ad eos qui addiscunt in scolis par-
vulos. Ad viros et mulieres in processionibus congregatos.

Elegi david servum meum. In verbo proposito designatur
nobis breviter electus a persona eligente que insinuatur
per suppositum huius verbi elegi. Quia scilicet dominus iii Regum xi.
Propter david servum meum quem elegi faciam hoc dixit

Margin: quedam de his in 7 electis — a gratia electis / a gloria electi / a forma electi / a fine electi

dominus. A forma electionis cum dicitur elegi. A conditione electi
cum dicitur david. A fine eligendi cum dicitur servum meum, id est
ad serviendum mihi. Et bene ut ex eligente appareat. mitior sancti-
tas. Num. xvi. Quemcumque elegerit ipse erit sanctus. id est appa-
rebit sanctior ceteris. Ex forma beatior auctoris in paralipomenon vi
Civitatem aliam quempiam non elegi ut esset dux super populum meum
israel dixit dominus. Sed elegi david ut constituerem eum super populum
meum. Ex conditione electi manifestetur exterior humilitas. ii. Re.
vi. dixit david. Ludam ante dominum qui elegit me potius quam Saul
patrem tuum. et vilior fiam plus quam factus sum. et ero humilis
in oculis meis. Ex fine utilitas. Act. xiii. Deus plebis israel
elegit patres vestros et plebem exaltavit. Quo ad plenum dicitur
dominus elegisse david. ubi commendatur electus ab eligente. Non
est prelatum dei eligere primus appetitus per ambitionem. non
animus fictus per occultam machinationem. non populus remissus
per suam dissolutionem. non metus immissus per coactionem. De po-
stulat. xiiii. Attendens Jesus quomodo primos accubitus eligerent dice-
bat. Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo
loco. quia indignus qui primus est in honore. primus erit in
confusione. et fiet ei patibulum cathedra. Ut possit dicere illud Job vii
ad literam. Suspendium elegit anima mea. et mortem ossa mea. Et
notabiliter dicitur. Intendens quomodo eligerent primos accubitus. quia
quidam ita ambitiosi sunt quod non videntur intendere nisi de se
quod plurimum per receptationes potorum. quia cum se eligere non pos-
sunt. eligit unus alium. ut ille eligat ipsum. Sicut contingit ita aliquando
fit. quod semper facit. aut de industria vocem suam prodit. ita quod inter-
fatuus ne intrant. ne bonos intrare permittunt. Sodomite spirituales
se ostendunt. Gen. xxxviii. Onan sciens non sibi nasci filios. semen fun-
debat in terram. ne faceret fructum. et extra fetum pariunt abortivum vel
fetum maledictum. Gen. xiii. Elegit Loth sibi regionem circa Jorda-
nem. et recessit ab oriente. quia circa Jordanem. est circulatio
sue receptationis. et recessit ab oriente. quia non permittunt quod fructus ex eo-
rum vote oriatur. Scrutinium illud legis ruptum. qui in electionem eligitur
ita sit ab omni ambitu sopitus. Non animus fictus per occultam
machinationem. Ysa. xl. Ecce lignum et imputribile. elegit artifex sa-
piens. querit quomodo statuat simulacrum. quod non moveatur. Hii sunt
artifices qui de fragili et fictili materia faciunt pontifices. adhe-
rentes alicui qui sit fortis per potentiam. et imputribilis per appa-
rentiam. et tamen est simulacrum. quod ipse querit constituere pro aliorum
adiutorium. Simulacra enim gentium argentum et aurum opera manuum ho-
minum. os habent et non loquuntur etc. et ita de iudicis fit. ut non habeat
linguam qui non habet vitam. sicut dicit Greg. et cum promoti sunt
ab eorum factione primi consimiles electores suos Ysa. i. Erubescetis
super ortos quos elegeratis. Sicut de ramno legitur Judicum ix. Co
elegerunt sibi ligna ramnum in regem. et cum oliva et vitis nol-
lent promoveri. dixit ramnus. Egrediatur ignis de ramno et
devoret cedros libani. Est enim ramnus tota aculeata. et spinis
asperitatem ex magnitudine ventorum ignem emittit in se et alias
arbores incendit. et iste se ipsum dei destruit. Non populus re-
missus per suam dissolutionem. Baruch iii. Non hos elegit
dominus. nec viam discipline invenerunt. propterea perierunt. Nolunt
enim remissi eligere illum qui teneat rigorem discipline. At
si infirmi et imbecilli refugiant curationem. medici vel men-
tione cuiusquam ut ... Sicut Gundomius in cholicis. Rigidos ab
austeritate non habet curatos. blandi apud eos communione vale-
bunt. Unde tales magis sunt mulieres quam viri. magis deberet

terrere colum muliebrem quam baculum pastoralem. Iudic. v° Esse
stam nunc Sysara dividit spolia et pulcherrima domicilia eligit
ei. quia dyabolus diripit spolia animarum. qui preciat eligi effe-
minatum et remissum. Non metus timiss. per rationes. Ysa.
xliiii°. Noli timere serve meus Jacob rectissime quem elegi. no
li timere minas potentum. sed habe populus. Sicut Oseas. Exe.
super xvi. Nudum de electione ac non dicit nulla e popu-
li acclamatio, nulla consanguinitatis racio. nulla simulacio est pri-
mum. Sicut civitatis contemplatio. Non enim seculares debent timeri, ne precogitetur
eclesiastice libertati. Sed ita debet se habere clericus ut non
metuatur et a regibus et principalibus. et ut honoretur deus. Sicut
videtur bona vita ipsius. Ysa. xlix. Reges videbunt et consurgent prin-
cipes et adorabunt propter dominum deum tuum et sanctum Israel qui te elegit. Sicut sepe
ascendit in templum per gradum potentum et ipsi potentes conseruntur
plurium. et multos quin sepius exulaverunt. ecclesiam rapuit patrimo-
nium. et ipsum vestibus nudaverunt. et in sepulcro eum non custodierunt.
Quia etiam custodienda militibus committitur. quia tamen non possumus
custodire si spoliare. Iudic. x° Invocate deos quos elegistis. ipsi
liberent vos in tempore angustie. Loquitur de prelatis. Secundo no-
tatur quod forma electionis eum debet eligi. electio enim est liber animi mo-
tus quem deus eligit in libertate. Sicut ipsius Jer. xl. Terra in con-
spectu tuo est quam elegeris. et quo placuerit tibi ut vadas illuc perge.
Forma autem electionis quando loquendo de forma est per viam inspi-
racionis inditum. vel per inquisitionem scrutinium. vel per compro-
missionis arbitrium. vel per pulsionem officium. Prima forma em-
electionis est inspiracionis iudicium. Act. i° Tu domine qui no-
sti corda omnium ostende quem elegeris ex hiis duobus unum. et cecidit
sors super Mathiam. Antiquitus fiebant electiones per signa vi-
sibilia xii. Deinde successerunt sortes. Sicut i° Cum orarent premissi
et invocata spiritussancti gracia cum unanimes essent illi centum et vigin-
ti qui erant in illo egregio capitulo cecidit sors super Mathiam
hic est signum gracie. Quia sicut non est assignare racionem quare
sors cadit potius super unum quam super alium. ita quare dominus
unum eligat et non alium. non est reddere causam. sicut hic certum quia Jo-
seph consanguineus fuit Christi. frater tamen apostolorum Jacobi Simonis
et Jude. filiorum Alphei et iustus. nec tamen est electus in apostolum sed
Mathias. ut innuatur quod non est accipienda persona in huiusmodi ele-
ctionibus. sed quem indicat melior eligatur. iii Reg. x° Eligite
meliorem et eum ponite super solium patris sui. et pugnate pro domo
domini vestri. meliorem in vita. in regimine industria. et si non
sit beatior in sciencia. Scriptum in co[...] dabitur ei fides donum electum et
sors in templo dei acceptissima. Sed prohdolor hodie recessit
quasi ab aula ut inter se. Sicut cum aliquis eligatur. et ideo
non est mirum si Actis Spiritus sancti gracia non fecundatur. aut si
fecundatur non generat homines. sed filios abhominabiles. Sicut
qui ut reptilia vel buffones. Ysa. xlvi. Cum afferunt oblacionem
quasi qui sanguinem suillum offerunt. Et sequitur. Hec omnia
elegerunt in viis suis et in abhominacionibus suis. Anima eorum
delectata est. Propter hoc beata virgo verum Christum genuit. quia vi-
de spiritu sancto concepit et sine dolore peperit. Unde tamen vi-
detur comminere quod ecclesia non concepit per potentem quia mul-
tum laborat alicubi in partu prelatorum. Apoc. xii. Mulier cru-
ciatur ut pariat. quia forte plures sunt in utero quam ad in-
veniendum collidimur. Sed xx° Secunda forma electionis est inqui-

Marginalia (left margin, later hands):
vo ... exercit.
p. [...]

electio
quandam a forma
forma electionis fit vos

p. inspiracionis
iudicium

nota
elegite meliorem
p. regimine [...]
electione per [...]
[...]

electio [...]
in parte [...]
[...]
et [...] electionis [...]
[...]

sicionis scrutinium Numeri xvii dicit dominus Moysi ut accipiat singulas virgas a singulis tribubus, et sequitur Quem elegero germinabit virga eius et cohibebo querimonias filiorum israel Sed enim modo per electionem canonicam deponitur in scrutinio vero singula et mox fit publicatio in genere et vota omnium redacta in scriptis fiat publicatione et collatio scrutinii ad numerum zeli ad zelum meriti ad meritum procedatur Cum enim dicat glosa Is eligatur in quem omnes consenserint Et ideo scrutinium periculum est ut appareat electionis signum Et proh dolor saepe occulte conspirationes et dolose dissimulationes ut ille qui cum in ira electus dabat suavitatem odoris · procurante diabolo diffundat exalationem fetoris Eccli xi Bona in mala convertens insidiatur et in electis imponit maculam Ubi quidam attendentes odii veteris vindictam et nacti tempus opportunum virus quod diu conceperunt effundunt non in preiudicium ecclesie sue et proximorum Tertia forma electionis est compromissionis arbitrium Iosue xviii Eligite de singulis tribubus ternos viros ut circueant terram et describant eam et referant ad me quod descripserunt Sed enim fit hodie cum proceditur per viam compromissionis vel ut dicam verius commissionis Sicut dicit Papa quod talem eligendi potestatem aliquibus viris ydoneis committatis · qui vice cunctorum ecclesie viduate provideant de pastore Sed proh dolor sepe in istis compromissionibus dicuntur tam ex parte eorum qui committunt quam ex parte eorum in quos committitur Pauci habeant oculum ad deum sed quilibet cum unusquisque videatur pro parte sua Contra illud Iob xxxiv Iudicium eligamus nobis ut inter nos videamus quid sit melius · non dicit eligamus simpliciter sed eligi dicit forma in eminenter sed addit iudicium · quia iusto iudicio qui male eligunt · et in iure amittunt eligendi potestatem et conscientie serenitatem et in futuro etiam felicitatem Quarta forma electionis fit per inspirationem assumptionis · i Paralipomenon xxviii dixit david Elegit dominus deus israel me de universa domo patris mei ut essem rex super israel in sempiternum Certum est enim quod pater david non proponebat eum sed dominus iussit Samueli ut eligeret david et ungeret eum in regem i Regum xvi Unde et nunc ad superiorem devolvitur potestas providendi ecclesie · ne per defectum pastoris gregem dominicum lupus invadat aut in facultatibus suis · ecclesia viduata dispendium patiatur sive quis spatiis trimestri constrictus Sed proh dolor in odium personarum saepe electiones frustratoriis frivole appellationes · et procuratur ut tempus expiret ut fiant aliorum intrusiones super quo conqueritur ecclesia i Trenorum Vocavit adversum me tempus ut conterreret electos meos · quia per appellatorias angustias et vexationes indebitas ita conteruntur electi quod non possunt electionis sue iustitiam prosequi et quamvis tempus expirat in non possunt eligi Conquiritur diversis iudiciis fulminantur excommunicationes · sequitur irregularitates odia et simulationes Sexto notatur persona electi cum dicit david Sed quis est iste david eligendus Nam david filius yesse sit mortuus Ecce xlix Et quis erit electus quem pronam et eadem i Iste ergo electus alter david debet esse indutus assiduitate · laude compassione in sua actione · altius contemplatione · que quatuor leguntur fuisse in david Quis enim david purior aut fidelior Sed quis tamen memento domine david et omnis mansuetudinis eius Invenio inveni david servum meum oleo sancto meo unxi eum Quis et iustior Jeremie xxiii° Suscitabo david germen iustum et faciet iudicium et iustitiam in terra Quis eo sapientior De quo ii Regum xxiii° David sedet in cathedra sapientissimus inter tres

3a forma elect[ionis] per compromissum arbitrium

4a forma per inspirationem assumptionis

qualis electus debet esse: indutus assiduitate, laude compassione, in sua actione, altius contemplatione

Sit ergo electus mundus affectione tam carnali quam spirituali. Electus vero
in fide et bonitate ipsius sancti fecit illum et elegit eum ex omni carne
hic est carnali affectione et carnali cognatione. Quid ergo de hiis
qui et diligunt mulierum consortia et frequentant conuiuia. quotidie et
regales nuptie apparatibus conuiuium nuptiale. et unde refrigerare
debent indigentes. exercent histriones. Et cum talis debeat
esse dispensator pauperum, quid si ad eius mensam affluentibus de-
liciis alienum nutriat. cui illi quorum est tota substantia pauperes scilicet
exclusi famis inopia contabescunt. Amos v. Diripiebatis pau-
peres et praedam electam tollebatis ab eo. Inde est quod Ier. Ieremias
electi uiuentes eius descenderunt in occisionem. Sit rex. dominus et
erunt nomen illi. Ideo licet mundana affectione in pectore electi
erat carnale motiuum ualde astrictum. ut cor non elevaret vana
cogitatione, sed constringeretur sola ratione. Sit electus pius et compassi-
onis. Col. iii. Induite vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera
misericordiae. benignitatem humilitatem patientiam supportantes inuicem.
Ut sit pius erga infirmos. In domo non Iohannes sed Petrus con-
stituit apostolorum principem. Ut qui infirmus fuerat fieret aliis fir-
mamentum. ut manifestet quod recepit spiritum sanctum in columbe specie
scilicet pacis et amicitie. Electos in dilectione acquiescit illis
quorum donum et pax est dilectus deo. Tales enim debent se subditis ex-
hibere ut possint eis sua occulta prodere. et sicut pauli ad [illegible]
matris retinere. Ecclesiastici In multitudine electorum habebit
laudem. et inter benedictos benedicetur. Sed quid de illis qui vix di-
gnantur pauperes attendere et eorum necessitatibus condescendere. Reg. viii.
Clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis
et non exaudiet vos. Sit etiam iustus actione. Iohannis xv. Elegi
vos ut eatis et fructum afferatis praedicando. alios conuertendo. et fructus
vester maneat. fidem et mores plantando. errores et scandala ex-
tirpando. et quod alii plantauerunt. ipse per pusillanimitatem non de-
struat. sed potentia veritatis et rigore iustitie permaneat. psalmus. Posui
adiutorium super potentem et exaltaui electum de plebe mea. Potentem
dicit, esse rigor iustitie. Quid ergo de illis qui sunt remissi contra
superbos. et rigidi contra infirmos. si potens delinquit parcunt
ei, si pauper iacentes uel subditos affligunt et ibi fiunt sicut
folium quod a vento rapitur ondentes fortitudinem. contra mortuum
pulverem persequentes. Iob xxiii. et se in veritatis anticulo latebris
abscondentes. Et David. i Reg. xvii. cum blasphemaret philisteus ille
electus est ut descenderet ad singulare certamen, et tulit baculum
quem semper habebat in manibus et elegit lapides limpidissimos
quibus deiecit exaltationem Golie. Ideo apostolus xx. Anima vocari [illegible]
non vero electum. In culpis praelatorum exigentibus. gladius petri va-
gine obductus est. et quia non potest incidere. nec de manu pote-
rit proicere. datus est in contemptum. contra uniuersitatem suam plurimum
exerceat. et si illa non sufficit. eius impositum suppleat gladius
secularis. sicut ex synodo Iohannem papam. ex tractatu Gregorii
Ex epistola Nicolai episcopi Galliarum. ex concilio Martini pape. et
ex concilio Cartaginensi tertio declaratur. Tales enim eligen-
di sunt qui regaliter solum dignitatem exhibeant ut dicit textus. Sit etiam
altus contemplatione. Can. vi. Electus eius ut libanus. electus ut
cedri. Libanus candidatus est et mons altus. Cedrus odore
dicitur fugare serpentes. Quia debet esse eleuatus per contem-
plationem et fragrare per deuotionem. quae et letificat angelos.

electus debet esse mundus affectione

[illegible]

pius compassione

iustus actione

dat veniam cuiuis uertat [illegible] columbis

gladius petri
vagine obductus [illegible]

altus contemplatione

bonos et fugat malos. Hic Moyses cum domino in monte per contem-
placione rapitur. foris vero populi negociis urgetur. intus ar-
chana considerat. foris onera populi portat Exo. xix. hinc
eciam in monte in oracione pernoctat et in die in sedibus iudica-
[?] petrat. Sed quid de illis qui cum talpe cecati oculis lumen
celi capere non possunt. quia infixi sunt in humo profunda et
coinquinatus est hic in terra pene cecus. quorum nomen fetet in
populis et officium pastorale diffamat. quorum horrea reseruantur
non ut releuet afflictorum miseriam. sed ut vendant carius
et comedant ad vsuram. Amos viii. Deterere facitis egenos terre
dicentes quando transibit opulencia et venundabimus frumentum ut possi-
deamus in argento egenos. et quisquilias frumenti vendamus. Exo-
di xv. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. abyssi
operuerunt eos descenderunt in profundum quasi lapis. submersi sunt [?]
[?] propter elabi de manibus eorum. si vero magnatibus donat hoc
ex liberalitate non prouenit sed dum vicem mutue retribucionis expe-
ctant mittitur racio in capturam. Quarto notatur finis eligendi cum
dicit Elegit seruum suum ad quatuor autem seruum eligitur scilicet ad
conseruandum. orandum. diiudicandum. vindicandum. Et bene per [?]
mundicie. virginea est disposita ad dispensanda sacramenta spiritualia
oris clemencia. contemplacionis eminencia. ad reddenda iudicia. De primo
Machab. iiii° Elegit Iudas sacerdotes sine macula. voluntatem ha-
bentes in lege dei et mundauerunt sancta sine macula. ut qui tractant
sacrosancta misteria et que angelicis potestatibus reuerenda. qui alios ordinant
conseruant et confirmant. etsi non sunt sine aliqua macula venialis et
criminalis. sint sine macula corporis et spiritus videlicet ne superbia tu-
midi. ne inuidia liuidi. ne iracundia turbidi. ne accidia [?]. ne aua-
ricia ceci vel cupidi. ne luxuria fetidi. ne gula sordidi. voluntatem ha-
bentes in lege dei id est zelum habentes pro animabus et subdito sibi gre-
ge quem susceperunt ad defendendum ut patroni. ad erudiendum ut me-
dici. ad instruendum ut magistri. Et sequitur mundauerunt sancta
Si enim laicus per se vel per dispensatorem suum solet diligenter consi-
derare. si calices mundi sunt vel pixide altaris. et alia ecclesie orna-
menta. multo magis debet attendere si mundi sunt sacerdotes qui
sunt quasi calices in quibus recipitur corporis Christi et sanguinis sacra-
mentum. Ysa. lii° mundamini qui fertis vasa domini. Secundo qui custo-
diunt eciam familiam suam vt habeat latera sana. et parietes do-
mus sue integros. non habentes secum pueros romanticos adole-
scentes comptos calamistratos vel mitratos. De eo primo Machab.
primo Elegit Iudas viros et misit eos Romam statuere amici-
ciam. Quia prelatus debet reconciliare subditos celestibus ciuibus
et mittere nuncios oracionem pro eis. ad celestem curiam. ut terri-
[?] temeribilis oracionis. sicut Aaron stans medius inter viuos
et mortuos. Nunc vero pauci supplicant ut resistant. pauci ut re-
fugant. licet modo in ecclesia quidam raro veniunt vnde ne horas
debito modo dicant. vel eas dimittunt vel quod dicunt non atten-
dentes vel dictiones vel versus frangunt vel sillabas syncopant vel
nugis intendentes et deo illudentes. sicut nec pueri possunt aliquid
cui illudere faciunt [?] de cinere vel puluere. De tribus [?]
xviii° Deus non faciet vindictam electorum suorum clamancium
ad se die ac nocte et pacienciam habebit in illis. Dico vobis
quia cito faciet. ad alios enim debent prelati vindicare fla-
gicia. exerendo gladium spiritualem. non congregando exercitum mate-
rialem Iudicum v° Noua bella elegit dominus et portas hostium

Iudicum v°

ad secundum finem elegit [?]

ad impetrandum per ad conse[?]
oracionis suffragia [?]
operis efficacia
ad puniendum flagicia

qualis sacerdotes

ad orandum

[?] auctor

ad diiudicandum
vindicandum

ipse subverterit Nova bella sunt bella spiritualia exterminacionis superbie flemus et luxurie. per que mediante ipso hostibus [illegible] intrepidus. hec nunc scutatorum et lanceatorum portarum celestium confluat. et undique armati manipuli constipant turme ad prelatum venientem precedere cum choro psallencium. ut quos [illegible] cum De quarto ysa xl no. Ecce servus meus suscipiam eum electus meus complacuit sibi in illo anima mea. dedi spiritum meum super eum. iudicium gentibus proferet. quia in contemplacione spiritus sancti apparet sancta consilia vnde redderetur iudicium. Sicut et Salomoni nocte dormienti datum est intellectus ad iudicium faciendum. iii Regum iii. Elegit dominus Salomonem ut sederet in regno domini super israel. Sicut enim medicus diversas herbas [illegible] medicinas. ut idem sanat oculos et calcaneum. Ita per diversitatem subditorum diversitas est consiliorum. et per diversitatem casuum emergencium diversitas iudiciorum. Ideo oportet hunc prelatum vnicum et uniformem ut in eo inveniat secularis quod admirentur. et clerus quod diligant. habeat de iuventute efficaciam. de senectute consilium [illegible] capitaneis non [illegible] cum [illegible] bonorum non indiscretam familiaritatem vilescens sed extimata sodalitate prosperis in adversis constans. in dubiis fidelis in presentibus modestus in habitu simplex in sermone [illegible] recedens [illegible] deponens prelacionem. ita tamen studeat suscipere cum mereri. 2us

Provideat deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc et possit exire et intrare ante eos et educere illos et introducere ne sit populus domini sicut oves absque pastore. Numeri xxvii. Hec moyses [illegible] ab hoc [illegible] et sollicite de pastore providendo [illegible] informat electos. ut oracione premissa et intencione semper habentes [illegible] ad deum et in eligendo pastore [illegible] semper [illegible]. Providebam dominum in conspectu meo semper. quem [illegible] iugiter contemplatur. Deum in electione [illegible] eligit in quo magis videat signa conformitatis apparere. Notanter ait in verbis propositis [illegible] provideat deus. [illegible] dominus. [illegible] dignitatis hominem qui sit super multitudinem [illegible] providencia facultatis. possit exire et intrare [illegible] educere illos vel introducere [illegible] refertur ad eligendum. ut ad eum [illegible] sit electio. secundum ad effectum ad quod eligitur. tercium ad personam electi. quantum ad eos super quos eligitur. Dicit ergo provideat dominus [illegible] quantum ad spirituales [illegible] quantum ad carnales. quia presidet prelatus et providere [illegible] tam spiritualibus quam temporalibus. maioribus et spiritualibus spiritualia predicando et [illegible] condescendendo. tunc autem dominus providet de prelato. cum [illegible] eligerimus per rectam intencionem [illegible] in deum. quia divina providencia [illegible] purificat. prelatum format. formatum informat et per eum ecclesia subiecta [illegible]. De primo [illegible] [illegible] temporaliter apud [illegible] [illegible] vtilitates. [illegible] multitudinis ad regem se [illegible] Videbat enim [illegible] regali [illegible] impossibile esse [illegible] nec Symonem posse cessare a stulticia sua. [illegible] puer [illegible] nobilem [illegible] clamat et [illegible] multa [illegible] nos zelum dei [illegible] squame behemoth [illegible] compleccitur. [illegible] sibi coherent [illegible] multitudine sua [illegible] appellat [illegible] plus ex ambicione quam ex devocione. nec cessat Symon a stulticia sua [illegible] quidam symoniace eliguntur. et symoniace [illegible]

vocati a deo tanquam Aaron Hebr. v. Et sibi honorem assumunt nec
intrant sed se intrudunt vel emunt per pecuniam sicut Jason ab Anthioco
ii Mach iiii. vel intravit per fautorem potentem sicut Alchimus
introductus a Bachide per violentiam i Mach vii. vel rapiunt ut
Chore Num. xvi. vel qui usurpant sicut rex Ozias ii Paralip.
xxvi. vel ratione carnis sicut Judic. xvii. Michas implevit manum
unius filiorum suorum et factus est sacerdos vel pecunia promittunt
in factum ut Symon magus vel ex rapina vel pro se ro-
gant vel rogati faciunt et pro ipsis omnibus [illegible] nos
debemus ad regem Christum ut liberet ecclesiam suam ab istis pestilen-
tiis. Nam sine regali providentia est. De secundo scilicet quod divina provide-
ntia prelatum format Gen. xxii Deus providebit sibi victimam holo-
causti fili mi. Item cum ecclesia erat in simplicitate sua et confidebat
in deo tunc deus providebat ecclesie sicut apparuit in beato Nicolao
qui ita electus est et in beato Ambrosio et in beato Martino Amando et
similibus et in infinitis aliis. Et modo videntur quasi recessisse a beatis quia
per inspirationem spiritus sancti nulli vel paucissimi eliguntur et multum
se sentit deliberatum spiritus sanctus qui ad vicis negatione recedit sed
cum eligit deus et de eo providet qui est victima que a vitiis hosti-
bus dicitur per hostium ecclesie subveniens et holocaustum ipsum in se
nato per devotionem. De tertio scilicet quod divina providentia prelatum forma-
tum informat sed humiliet se ipsum et edificet proximum. De humilia-
tione Job [illegible] Et me tradidi tibi servum. Non ero condigna pro-
videntie tue. Quia quantumque se prelatus humiliet non reputet se di-
gnum officio. De edificatione proximi dicitur i Pe. v. Pascite qui in
vobis est gregem dei providentes non coacte sed spontanee nec turpis
lucri gratia. neque ut dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo
i. non cogant subditos nec ab eis extorqueant non superbiam ostendant
sed sint in eis forma edificationis. Sicut modo impleatur illud Eze. xxvii
Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos. De quercu remos
fecerunt qui [illegible] in prelatione constituunt. Quercus enim [illegible]
[illegible] et Basan confusionem dicit. Istos dolant qui quasi [illegible]
sunt verborum adulationibus leviganti. Aut recte remi de quercu
[illegible] dum a [illegible] castigas simulatur. et sequitur Cedrum
de Libano tulerunt ut facerent sibi malum i. regimen navis. quia
nobiles et viros generosi sanguinis [illegible] et religiosos non
[illegible] qui de [illegible] genere sunt exorti non attendentes
quia confringet dominus cedros libani. De quarto scilicet quod per divinam
providentiam ecclesia fructificat Ruth iii Filia mea queram tibi
requiem et providebo ut bene sit tibi. Qui enim a deo prelatus est
electus tunc etiam in pace est et tunc fructificat. Sicut qui macula
est in electo tunc totum maculat. Unde Levit. xxi. precipitur quod non
accedat ad ministerium qui habuit maculam. Unde enim nunc etiam con-
stituitur quia maculosi infames illicite [illegible] promoventur. Nam
in lege habentes maculam non ministrent deo. Nunc [illegible]
[illegible] recipiuntur in dei ministeriis. Sic ergo dominus providet de pre-
lato cum hec fiunt. [illegible] ipsi sibi provident sine deo.
[illegible] cogitationes mortalium timide et incerte provi-
dentie nostre. Notatur etiam suprema facultas cum dicitur
qui possit intrare et exire. Intrare ad se per contemplationem
et exire per exteriorem actionem. et per contemplationem operanda
non negligat. vel per operationes ministret temporalia. Alioquin
[illegible] erit ut monoculus. intret ut perquirat conscientiam exeat
ut ministret [illegible]. Et Moyses intrabat tabernaculum et exibat

prelatum format

formatum informat

ecclesia fructificat

non accedat ad ministerium qui habuit maculam

3m quod [illegible] suprema facultas

etiam quod tangit evidentiam utilitatis

ad ipsum. Notatur etiam evidentia utilitatis cum dicitur educere illas
et introducere etc. Sic enim pastor bonus educit oves a malis pascuis
Johannis x°. Pastor proprias oves educit. et oves eum sequuntur et intro
ducit in bonis pascuis Johannis x°. Ego sum hostium per me si quis
introierit salvabitur et ingredietur et pascua inveniet etc. Notatur

2° quod tangit eminentiam dignitatis

etiam eminentia dignitatis cum dicitur homo qui sit super mul
titudinem hanc. Genesis xli. Tu eris super domum meam. verbum hoc
quod dixit Pharao Joseph dicit cuilibet prelato super ecclesiam con
stituto qui debet preminere quadruplici privilegio super alios. scien

prelatus debet preminere 4a privilegio super alios

di veritate. vivendi sanctitate. imperandi auctoritate. corripiendi severitate.

1° sciendi veritate

De primo ysa xxxii. Princeps que digna sunt principe cogitabit
et ipse super duces stabit. Digna principe id est principi cogitare sunt
in lege domini meditari die ac nocte et talis debet stare super duces
hoc est preesse super fideles priores suos in viam salutis dirigentes

veritas scientie in tribus in verbis predicandi

Est autem ista veritas scientie in tribus. in verbis predicandi. in offi
cio ministrandi. in iudiciis discernendi et consulendi. De primo
Ezechielis. Constitui super vos speculatores audite vocem tube. qua spe
culatores constituti sunt prelati ad predicationis officium qui dicitur
Numeri x°. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare
possis multitudinem quando movenda sunt castra. Que dicuntur per amplia
tionem dilatationis. argentee per eloquium contemplationis. Ductiles di
latate scilicet per patientiam malorum tribulationis. ad convocandum multitudinem
hoc est ad predicandum simpliciter et intelligibiliter veritatem. In convoca
tione enim populi ut dicit ibidem glossa simplex tubarum clangor et non
est compositus esse videtur. quia qui multitudini predicat simpliciter
et apte debet loqui ut multi intelligant et edificentur. Amatur veri
tas non verba. quid enim prodest clavis aurea si non aperiat. et quid
obest lignea si aperiat. i. ad Corinthios xiiii. Quid prodero si venero

in officio ministrandi

ad vos linguis loquens. De secundo Numeri xviii. Aaron et filios
eius constitues super cultum sacerdotii. externus qui ad ministrandum
accesserit morietur. Oportet enim esse prelatum et ministrandi discretum
licet quidem ne ministrare velint ut sciant ministros constituant vicarios
scilicet indignos. et tamen contra legem stipendia altaris recipiunt et in op

in iudiciis discernendi et consulendi

probriis consumunt. Bernardus. Conceditur tibi si bene deservis ut de
altari vivas. non ut de altari luxurieris etc. De 3° Osee x°.
Germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Sulci agri
sunt prelati quibus dominus infundit sciam. quasi celeste pluviam. et ger
minat amaritudo iudicii eum sicut primam mitigare. et consilia
dare secundum qualitatem delicti. et secundum proprietatem culpe dulcedinem propter
tem mitigent pene amaritudinem. De 2° privilegio quod consi

2° vivendi sanctitate in his tribus

stit in vivendi sanctitate ysa vi. Seraphin stabant super illud
hoc est super templum. quia prelati sunt super ecclesiam sanctitatem
qui debent habere more seraphin caritate inflammante. hoc autem
fit tripliciter. conversationis puritate. exempli claritate. regiminis utilita

conversatione puritate

te. De primo Cantica v. Oculi eius sicut columbe super rivulos
aquarum. quia in eis debent esse simplices et puri oculi ut inten
dant magis prodesse quam preesse. et hoc super fluenta scripturarum
vel lacrimarum in quibus debent respicere. et se purificare ne
incurrat illud Zacharie xi. Gladius super brachium eius et super

exempli claritate

dextrum oculum eius. brachium eius ariditate siccabitur. et oculus
eius dexter tenebrescens obscurabitur. De 2° Matthei v°. Non potest
civitas abscondi supra montem posita. ut attendunt levitas. De

regiminis utilitate

3° Luce ii°. Pastores erant in regione eadem vigilantes et

custodientes vigilias noctis super gregem suum. Hec est ut prelatus si
gregi suo insidias et arceret a morsu luporum. De tercio pri-
vilegio quod consistit in inspiciendi actu. Abacuk 2° Super custo-
diam meam stabo et contemplabor ut videam quid dicatur michi
et quid videam ad arguentem me. Requiritur enim prelatus qui super
eminitate perdit inspiciendi actum. Hic aut est in triplici. circa decentiam
honestatis. circa prudenciam ad utilitatem. circa vigilia ad salutem
De primo Soph. primo Visitabo super principes et super filios regis
et super omnes qui induti sunt veste peregrina et super omnem
qui arrogantes ingreditur super limen. Qui complent domum dei sui
iniquitate et dolo. Quia hodie nec tonsura est in capite. nec religio in
veste. nec modestia in verbis nec temperancia in cibis nec pudicicia in
corpore. nec clemencia in factis. Cum congregantur temporalia se fiunt ut lay-
ci in collectione reddituum ut clerici in apparatu nobili sunt milites in actu
molli sicut mulieres. De 2° Neemie xii Conscendere feci principes
Juda super murum et constitui duos choros laudancium. Ad hoc
enim constituti sunt nec in prebendis et proventibus eos ponat qui ecclesias
edificent et deum laudent. Nunc vero cum Lucifero per ambicionem se inge-
runt. dignitates et prebendas emunt et vendunt. Super aspidem ...
Lucifer solium volunt. Paulatim ascendunt subito corruunt. Quia vi-
debam sathanam sicut fulgur de celo cadentem. De 3° Ysa. lxii.
Super muros tuos Jerusalem constitui custodes tota die ac nocte non
tacebunt laudare deum. et iii Reg. vii° Erant principes super domum
Salomonis qui habebant subditum populum et statuta operibus imperabant. Ita
statuta canonum debent custodiri. nec fraude violari nec tirannide
venerit contemptus fraudis secundum textum simplicis veritatis. De quarto pri-
vilegio quod consistit in corripiendi severitate Jer. xxix Dominus
dedit te sacerdotem ut sis dux in domo domini super omnem virum arrepti-
cium et prophetantem ut mittas eum in nervum et in carcerem. Arreptitii sunt
inobedientes et rebelles qui nec timent deum nec homines reverentur.
Isti mittendi sunt in nervum pene excommunicacionis et in carcerem con-
digne satisfaccionis. Quia dignum est ut quos timor dei a ma-
lo non revocat ecclesiastice saltem cohibeat severitas discipline. Ex
De elatione ... in civitatibus. Hic aut modo preeminent triplicater
odio circa vicium. pietate circa naturam. zelo circa iusticiam.
De primo Jer. 1° Constitui te super gentes et regna. Super gen-
tes scilicet super gentiles infideles et super regna. terrenis scilicet mundi et
diaboli ut evellas peccata cogitacionis ut destruas peccata locucionis
et disperdas peccata operacionis et dissipes peccata obstinacionis ut
edifices fidem et plantes caritatem more boni ortulani qui non tam
extirpat herbam malam ut plantet bonam. De 2° Num. xvi
Moyses iratusque super omnes homines qui morabantur in terra. Qui
clemenciam ... Exo. xxxii Aut dimitte hanc noxam. aut dele
me de libro tuo in quo me scripsisti. Audi etiam in eccl. ... clemencia
nimis iustus. Dividat ... et animum et ... sunt ...
non est prendenda aliqua familiaritate ... cum fiat iusticia de
pro loco et tempore debito. Ex clemencia ... nature. et iusticia
culpe. De 3° Apoc. 2° Qui custodierit usque in finem opera mea
dabo ei potestatem super gentes et reget eas in virga ferrea. Hoc
est in correctione dura contra obstinatos simplices ne si forte
districte non corripiat ipse cum hely simul dampnatus accidat

Sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem suum. Johelis 2° In exordio
mundi deus solem et lunam et stellas posuit in firmamento.

ad illuminandum. que tamen in fine perdent suum splendorem. ad signa
dum prelatorum gloriam in ecclesia primitiva et eorum ignominiam
in fine temporis. Principaliter duo hic notantur. bonorum prelato-
rum gloria in claritate lucidum malorum ignominia in obscuritate. Quo
rum primum quia alia sunt claritas solis alia lune alia stellarum
i Cor. xv. Ideo soli comparantur prelati maiores ut cardinales ar
chiepiscopi et episcopi. lune mediocres ut abbates priores prepositi archidia
coni et decani. Stellis autem inferiores ut sacerdotes et capellani
et simplices clerici. Et primo de gloria solis notandum. Et in sole
considero nobilitatem conditionis. Est enim a deo inter opera similia
conditus. et sic ut prelatus a deo per electionem gratuitam con
stitutus. Ecclesiastici xliii. Sol in aspectu annuncians egrediens vas admira-
bile opus excelsi. quia totum mentis aspectum convertit in eum
occultam virtutum seminaria prodire facit de potentia in actum de occul
to ad manifestum. Item fabricatur tamquam vilis materia manibus ho-
minum. Et vere vas admirabile opus excelsi. eligitur ex gratia. (!)
mittatur in consilio. rogitur ab ecclesia. confirmatur sine simonia. Sed
non omnia opera illorum velut sol in conspectu dei. Secundo sublimita-
tem positionis. elevatur enim a terra super omnem orizonta ascendit
usque ad medium celi. et tunc virtutes animalium usque ad punctum declina-
tionis fortes efficiuntur. quia cum vita prelati preeminentibus in
spiritualibus elevatur a terrenis. tota ecclesia illuminatur et ornatur
et nobilis operibus decoratur. Ecclesiastici xxvi Sicut sol oriens mundo
in altissimis dei. sic mulieris bone species in ornamentum domus
eius. lucerna splendens super candelabrum sanctum. Quidam tamen de prelatis splen-
didiores sunt in obscuro quam in luce. quia quidam ante prelationem
satis commendabilis vite fuerunt. sed super candelabrum ecclesie constituti
lucem in tenebras. famam in infamiam converterunt. quibus melius
fuisset sub modio latuisse. quam cum infamia candelabrum ascen-
disse. Effundat ergo prelatus vite exemplaria in omnibus factis suis
ut refulgeat sol in clipeos aureos et resplendeant montes ab eo
hoc est. prelatus in clericos suos et a clericis fulgeat sanctitas in
laycis. Sit enim purus animus. benignus eloquiis. mansuetus obse-
quiis. iustus in consistorio. largus in convivio. castus in thala-
mo. devotus in choro. severus in capitulo. honestus in publico.
Tercio utilitatis operationis. Celum enim eius lumine illuminatur et
terra eius calore inflamatur. quia eius doctrina illuminat ad veri-
tatem. et inflamat ad caritatem. Sol enim est origo et principium fon-
talis luminis et caloris. ii Regum xxiii Aurore oriente sole mane absque
nubibus rutilat. cum prelatus predicationem non vanitatibus aut
studiis secularibus vacat que sunt sicut nubes inanitate vel so-
liditate carentes et tunc inflamantur homines ad caritatem. Malachie
iiii. Orietur vobis sol iusticie. cum invaluit sol. Ubi enim lumine
diffunditur solis. non libenter invenitur venia peccatorum dormiti-
onis ubi calor eius inflamat pervenerat gramina levitatis et frigi-
dum mortui. quia Iacobi i. Exortus est sol cum ardore et arefecit
fenum. Quarto volubilitate regirationis. Oritur enim sol et occidit
et ad locum suum revertitur. ubi renascens girat per meridiem et flec-
titur ad aquilonem. Ecclesiastes primo. Sol oritur cum bona vita pre-
lati populis declaratur. occidit cum ut oculis patet. publicis
occupationibus se subtrahunt. girat per meridiem ex zelo fervoris
diligenter visitat commissam sibi plebem. sed tamen ad locum suum revertitur
cum ad conscientiam suam ingreditur. et flectitur ad aquilonem quando

humilitate se custodit habens pro oculis ventum illum aquilonarem turbidum
scilicet penam iehennalem, sicut Esdre iiii° Velox est cursus solis et
quiescit in gyro celorum in locum suum in uno die. quia licet firma
mentum cotidie [illegible] revolvendo secum rapiat solem tamen semper in
fine anni revertitur. quasi ad punctum proprium. Sic prelatus diu multa
egit tamen ultra se reputatur ad semper sollicitudines infirmitatis sue
revocetur. si ergo ad prelacionem homo veniat bene imitatur
solem in nebulositate condicionis. si in ea bene vivat imitatur eum
in sublimitate posicionis si bene doceat imitatur eum in utilitate ope
racionis. si humiliter ad se redeat imitatur eum in volubilitate regira
cionis. Lune etiam comparantur mediocres prelati qui lumen reci
piunt a superiori pastore. sicut luna a sole per [illegible] Solem in pote ⟨marginal note: x luna melior plani notis [illegible]⟩
state diei. lunam et stellas in potestatem noctis magnus creavit lumen
solis quod illuminat diem. quasi lune quod noctem. Est autem luna
secundum Isidorum imitatrix solis. mensura temporis. dominatrix maris mi
nistra roris. Unde ex luna colligimus sollempnitatis iudicium. vari ⟨marginal note: ex luna cor colligis⟩
etatis minucionem. humiditatis dominium. Terminatur ergo [illegible] Ut sint pre
lati deo coniuncti in contemplacione per prudentem sapientiam. distincti in dispen
sacione per temporalem prudentiam. severi extrinsecus in culpanda correc
cione per iusticiam. suavi intus in penitenti mitigacione per clemen
ciam. Est ergo luna festivitatis iudicium Eccli xliii° Luna si
gnum diei festi lumen quod minuitur in consummacione. Judei semper sollen
nizabant in nova luna, scilicet hoc est festum prelatorum qui semper coniuncti ⟨marginal note: sepim & intind⟩
Christo in contemplacione per interiores ad ipsum penetrantes lumen
sapientie et sublimes in meditacione spiritualium efficiuntur ut vix in
eis aliquid terrene cupiditatis videatur. quod festum dicitur neomenia
id est nova luna. Unde per sapientiam innovata ps Buccinate in neo
menia tuba in insigni die sollempnitatis vestre. hoc est buccinate in
tendendo subditis suffragium oracionis et sollempnitatem retinendo
vobis offerant contemplacionis. ne os obturetur sanguine voluptatis
et oculus sordetur pulvere cupiditatis. Est in luna varietas minu ⟨marginal note: varietas munu⟩
cionum secundum Plinium a circulo lunari terpida et caduca incipiunt per eg
ressum lunam in terra. singulis noctibus non mutato subiecto figura
lune mutatur. Quia pro necessitatibus et congruentibus ab eodem prelato tem
poralia prudenter dispensantur. Seneca Cum prudenciam amplecteris ubique
idem eris et prout rerum ac temporis varietas exigit ita te tempori
accomodes. nec te in aliquibus mutes sed potius aptes sicut ma
nus que eadem est cum in palma extenditur et cum in pugnum con
stringitur. nec eadem omnia se aptant ad omnes Nam electuarium uno
prodest alio venenum. alio predicamentum. Quidem primo qui
[illegible] mitigat acerbitatem [illegible] et levius [illegible] [illegible] [illegible]
mitigat. catulos instigat Ideo Eccli xliii° Luna in omnibus in tempore
suo [illegible] [illegible] et signum [illegible] Est etiam luna humiditatis sue ⟨marginal note: humiditas dominium⟩
dominium, humorem enim illum quem calor arescit de die. luna
rorifluam deponit de nocte. et qui sub lumine lune dormit
capita sua humefacta sentiunt, secundum illud Can v Caput meum
plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium. per quod dominium vetera
gentiles lunam reginam celi Jere vii et xliiii et Gregorius xxiiii
solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt Grea
nam enim quam ardor estus [illegible] vestra plato [illegible] redu
cit. ps [illegible] Orietur in diebus eius iusticia et [illegible] pax donec au
feratur luna, luna quidem que crescit et deficit cui deficit
omnia elementa comparantur Nam varietas et vanitas te invenit

ſcintil ſ[illegible]

in cerebris pectorum in viſceribus marmorum in medullis arborum · et ligna tunc ſecta conuertuntur cito in pulverem · et membra corpo- ris in diſſolucionem · Eſt in luna ſerenitatis preſagium quod ſecundum beda[m] cum luna quarta ſerenitatem oſtendat totus ille mensis erit et qui naſcitur ab illo exactus ad menſem vento et pluuiis non turbabitur · quia prelatus quadratus virtutibus et perfectus in illis exagi- tatur turbulentis impreſſionibus · ſicut luna plena · Lucidus et ſerenus Eccleſiastici l° Quaſi ſtella matutina in medio nebule et quaſi luna plena in diebus ſuis lucet et quaſi ſol refulgens · ſic iſte refulget in templo dei · Sicut enim mundi status eſt · gratiam ad videndum qui ex ſerenitate lucidus dies eſt patens · quia tunc omnia quaruntur ſecu- laribus et intimatibus ſuſcepcionibus et celeſtibus omnibus · Ita ſe habet in eccle- ſia ſi planus est et non turbidus ſed paratus · Et ſicut pueri congratulantur et gaudent ad aſpectum ſerenum ſolis · ſic ſubditi ex clemencia paſtoris ſi ſiquidem autem turbidum videbunt · ſicut eſt alia puſilla leonis et dicere non poteſt de corona autem ſicut ſol in oriente in meridie · et ſicut luna plena in medio quia in prelato perfecte clemencia non habet iniquitates · Stellas etiam comparantur inferiores · quam in nocte ignorancie ſecundum ſuas magnitudines illuminat mundum · ſicut ſtelle de nocte celum Eccleſiastici xliii° Species celi gloria ſtellarum mundum illuminat in excelſis dominus Conſideratur autem in ſtellis actus naturalis · effectus accidentalis · motus circularis · curſus canonicus et regularis · Lucent enim ſtelle naturaliter · illuminant accidentaliter · mouentur circulariter · currunt indeclinabiliter et regulariter · Debent enim tales lumen ſuum ſuper puritate conſciencie · illuminare ſubditos per claritatem fame · mouere circulariter · et facilius per prontitudinem obedientie · hinc conſummi ad ſuperiores currere regulariter quo ad deum per ordinem intencionis recte · De primo Apocalipsis ultimo Ego ſum genus dauid ſtella ſplendida et matutina · ſplendida ut non ſit conſcientia in affectu · laſciuia in aſpectu · iniquitas in tactu · luxuria in actu · lux enim diuina quamuis immutabilis ful- get tanto puriorem ſplendorem videt · et tu nos videri non credimus · velut in ſole oculos clauſos tenemus · et deum nobis non nos deo abſcondimus · De 2° Matthei ii Stella antecedebat magos donec veniens ad locum ubi erat puer · Stella nichil est aliud ſecundum perfec- tionem lux ſui orbis circumquaque diffundens radios ſue claritatis · quia ſacerdotes diffundere debent lucem ſui nominis et ex bona fa- ma illuminare et ducere populum ſicut ſtella magos reduxit ad cri- ſtum · Que luz illuminat tenebras noctis · tunc diſparet eorum lumen in preſentia ſolis · Nam eorum famam percepimus coram omnium diffundunt et tunc fauorem humanum fugiunt · Iob x · Sint illis in velamento diei et in luce ſtellarum noctis · De iiio Baruch iiio Stelle dederunt lucem in cuſtodiis · vocate ſunt et dixerunt aſſumus · quia pro- gressum laudabiliter conſumati ſunt · eleuari in bonis ſuis et vocanti ad beneficia vel ad ordines · non querunt dilaciones non ſub- terfugia neque priuilegia non dimittunt minus benefica · pinguiora cum vident ſe poſſe proficere in minori · ne ſunt ſicut vene- res qui minus pulchram conſiliunt dimittunt pulchriori · De quarto Iudicum v° Stelle manentes in ordine et in curſu ſuo contra ziſaram pugnauerunt · diabolum qui nos expugnare nititur a gaudiis · Sed enim impetratur ziſara expugnatur mortem · nichil enim ita expugnat diabolum ſicut bene rectitudine intentionis ordinate ad deum · Et autem mens videtur interno ornata in prelato · tunc timorem ſuſcipiendi officium concipit ex

dilectione dei et tamen quodam sollicitudine appetit ex edificatione proximi
et in dubio constitutus intra se revertit ad examinationem sui et pu-
talem statum conspiciens et quod ita expedit videns. deo humiliter obedit in
suscipiendo officio. timebat Ieremias. appetebat ysaias. contradicebat ad re-
sistentiam suam moyses et post excusationem humiliter suscepit officium excu-
sationem suam. superbia esset si tamen officium assumeret sine timore superbia inchi-
nomine superbia esset si tamen officium assumeret. et sic patet de prelatorum
bonis si deo resisteret pertinaci mente. et sic patet de prelatorum
gloria comparata claritati luminum. Secundo notanda est ignominia
comparata obscuritati eorundem. per quod dicitur Eccli xliii° Gaudent signa in
sole et luna et stellis. signa ignominie non glorie. Nam et primo
de sole loquamur conditiones nobilitatis in sole designat, quia sol
fabricatur manibus hominum per ambitionem et lumen fabricantis hec
olim complebatur illud quod ad prelaturas veniebant. tunc fabrica-
tus est auroram et solem. tunc enim fabricabat deus prelatos quia late-
bant fugiebant cogebantur ut ecclesias assumerent. aut amoris domini
vehementia. aut pietatis excellentia. aut superioris obedientia. non
sectabantur curiam. non famulabantur sibi laudem. non provocabant
ad appellationem frivolam. Sed nunc in curiis solis simulatum fabrica-
tur materia hominum sicut legitur in libris regum et psalmo.
Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. de auro enim
et argento hec simulacra fiunt. quia per symoniacam pravitatem que-
rum statue prelationem acquirunt. Sed Ier. xliii° Conteret duas statuas
domus solis que sunt in terra Egypti. quia unus prelatus fabricatur aliqui-
de vili materia congregatur ad eum consanguinei et nepotuli ad
eos quod in uno episcopo videtur tota cognata ... creatur alia dispa-
ret et generatur tota illa familia ... assi non fuit. Naum 3°
custodes tui quasi locuste et parvuli tui quasi locuste locustarum. ortus est
sol et avolaverunt et non est cognitus locus earum ubi fuit. locuste enim
in ... tempestatibus subito apparent et subito disparent. hec
... nobiles quod prelati fabricati quasi semper sunt subitanea. ita quod
plures episcopi sunt in una diocesi. Sed de quibusdam aliquorum videntur
duo soles in celo. sed unus est quedam nubes simillima soli et non est sol
et vocatur pelion et signum est future inundationis. certa similitu-
do est hic in futura sublimitas ... pro vite depressione in palus
... mortuus est Achab rex Israel ... occidente sole. Hu-
... et sol occidit. tunc prelatus ab arte ... terminis manum
bit. non debet pastorem more ... in terram celi con-
templatione ... corporis ... sed
que ... sunt ... celum mente ... que dicta
... et olis. que utilitatis ... vinea castra et ... fimo
et tecta ... non ... si rigor ... relaxatur
... messis. ... extirpantur ta-
bule. ... domini ... circa ... de-
bellis et asinis de legibus ... de ... antiquissimis
... per pecuniam et non ... de animalibus ... saluandis
... et ... quod figuratur
est Iacob Gen. xxviii nolebat enim ... per solis ...
tum et ipse ... non ... expressis
... non ... sed magis ... exulta-
tiones ... pro ... per visitationem ... ipsa ...
tur in ... statu relinquit. et mala que fuerant ... sopi-
ta ... suscitata et publicata I Machabeorum xii ... et
edificaverunt civitatem et ceciderunt muri. ... familia ...
... mensam ... et ...

De ignominia prelatorum comparata obscuritati luminum et ... solis

... sol ... nobilitatis ... sol fabricatur manibus hominum

... prelati

... sole ...

...

ex diversis locis, et quia vetinet religiosi pauperes vim compulsiva
ablatam inquietatam comedunt latent illi Ecclesiarum dictus est
sol et congregati sunt in cubilibus suis. Tollunt personas
dignas faciunt fieri pravas receptiones.
ad exactiones et impediunt correptiones. Suscitant etiam angustias
gredunt regularibus ne per facta professione vel appellacione quibus
evidenter citatur vel iniuste vexatur quousque causa eius coram
terminetur canonice in quibus dissolucionis fomes et dissensionis
intendunt continent crescit et causa correctionis
ordinarium. Confiant excusaciones patrocinia requirunt postulant indicta
tunc in capitulo congregati debuerunt in consistoriis publice
in ocio vidi sub sole in loco iudicii iniquitatem, et in loco iustitie impie-
tatem. Volubilitas regiminis regnat in prelatis defectione
spem in prelato deficit, et caro efficitur quia ad secretum mentis non re-
vertitur. Ecclesiastes. Quid lucidius sole et hic deficiet aut quid nequius
quam quod excogitavit caro et sanguis et hoc arguetur. Vera igitur
tales terminabiles prelatos quia perdiderunt glorie sue titulum manent
scrupulum scandalisant populum ingerunt nepotulis suis prebendam
quia dum conferunt nepotulis male meritis beneficia ecclesiastica
eis multorum predictarum et supplicacionis occasio et causa fragilem
in primo terrenum ubi est pondus predicti. Et eos qui preelecti
in presagium futuri suspendunt et amari turbato debent eis regimen na-
vium in periculum naufragii. Et ideo quia seminant in carne de carne
metent corrupcionem. Et iste sunt quatuor passiones solis propter
quas hic dicitur sol obtenebrari. Nube enim tegitur dum prelatus
ad prelacionem accedit per ambicionem. Ezechiel xxxii. Solem nube te-
gam. Fragilitas nubis vanitas est ambicionis. Eclipsim patitur
cum in prelacione lumen suum perdit ipso vite depressionem
Tenebras a feruore suo remittitur per torporem. Ideo non Aquilonis
nutrit porte usque ad calorem solis quia refrigerat servoris spiritualis
in prelatis. Causa est dampnacionis in subditis quare non appetit iam
paradisum eis. De nichilo creatur et in nichil per primam materiam sol
resolvitur cum revertitur ad terminum corrupcionis. Sicut enim prelatus deficit
et cum tempore solis transit. Eccl. iii. Omnia tempus habent et suis spaciis transeunt uni-
versa sub sole. Male ergo accedit. Male vivit. Male officium suum
male in se reddit. Sol et luna et cetera. Videamus de ignominia solis, scilicet
ad prelatos maiores. Videamus de illa quo ad mediocres sub racio-
ne lune. Prudencia que debet esse in eis regnat in quibusdam
per ignoranciam. Prudencia per negligenciam. Iusticia per licenciam
clemencia per [illegible]. Unde est quod quatuor passiones leguntur
in luna. Luminis defectionem. Concretionis immoderatam
le infusionem. Sanguinis infectionem. Ad ista quatuor designanda
De primo psalmista. Alia littera. Peccatores intenderunt arcum para-
verunt sagittas in pharetra ut sagittent in obscura luna rectos corde.
Heretici enim sicut fures noctivagi aut sicut vespertiliones lu-
cem fugere dormiunt de die et vigilant de nocte. Et plurimum scilicet statutum
fuerit sive etiam impetuit sub prelatorum cecitate. Sicut
prelati viri cum et male resistent vincerefutilibus [illegible]
Deinde quod demones pareat ignorancia ignorancia doctorum et silen-
cii ut cadat populus sine lumine in precipicium. Et tunc solvitur Sa-
thanas et exiit in maxima potestate. Tunc crescent verba doctrine

Et implebitur illud ysa. xiiii. luna non splendebit in lumine
suo. et visitabit dominus super orbis mala / et per hoc anima
rum perditio, quia cessante lege divina in prelatis quibus
incumbit ex officio docere, plurime vere positivas consuetudines
humane sunt in cursu et summa cuiusque dies proprium dirigit
artificem in fine suo, sicut lex divina non refulsit ad causa
rum forensium strepitum, ita nec humana notitia ad salutem ani
marum. De secundo in apocrifo Esdre scribitur. Et sol subito
relucescet noctu et luna in die. hic est negligentia et inordinatio
prelatorum. quia viri spirituales et sapientes quasi repelluntur et vi
les et instabiles preficiuntur. Eccli. xxvii. Stultus ut luna mutatur.
Et quia prelati sunt hodie sub tutela Iudas tot prelati quot
officia. tales etiam constituunt in suis officiis qui scandalisant ecclesiam
et velut exactores fiscales tributorum contra honorem purgantes cu
medicina nimium laxativa vitalem spiritum extrahunt cum virtute auffe
runt miserorum. De tertio per ma. Non est vir in domo sua etc. Unde
plenilunii reversuri. modo enim non est luna plena quia non est
sine macula sed in parte. quia non sunt sine fragilitate humana
que nimis invalescit in eis qui corrigunt subditos pro tempore libere
re vagantes ad precipitia. Nam quidam ex pigritia et pusillanimitate
non corrigunt, quidam quia reprehensibiliter vivunt, quidam quia per indi
scretam humilitatem auctoritatem corrigendi perdiderunt. quidam quia favo
rem subditorum querunt. quidam quia tantum timent maliciam per consuetudi
nem obduratam quod eam amovere non possunt. et sicut modica scintilla
augetur ignis. a modica rima submergitur navis. a modica stilla
cavatur lapis. dormit nauta et navis periclitatur. medicus et pesti
lentia grassatur. ianitor et fur depredatur. vigiles tum civitas desti
tuitur. que si capiatur. primo in eis invenitur. Jeron. super epistolam ad He
breos. Miror si quem contingit salvari ex hiis qui preesse intendunt
omnibus et in tanta pigritia. De hoc Abacuc ult. Sol et luna steterunt
in habitaculo suo ibunt in splendore fulguris haste tue. mistice genti
litatem. Quod ad litteram exponitur de Dagis et Civis qui rarepe
runt se in domo regia et alii vastaverunt terram Israel. quia pre
latis dissimulantibus decipitur populus a demonibus qui venantur
animas eorum. De quarto Ezechiel. luna convertetur in san
guinem antequam veniat dies domini magnus. quod hodie experimur
in prelatis qui relicta humanitate que est proprie hominis indu
unt ferinam rabiem sorbentes sanguinem. Ut esset maior
crudelitas, si leones et ursi potestatem regiminis acciperent. Apoc.
vi. luna tota facta est quasi sanguis. tamen si fere possent puto quod huma
niores essent quia nobilium ferarum est parcere subiectis et debel
lare superbos. Unde elephantes et apri et leones prosternunt et transeunt
illa que ad terram impulerunt. ignobiles vero bestie sues et huius
revolvendo conculcant perfodiendo. estimantur quod ... et isti tyranni
dem suam exercent in pauperes religiosos. quibus detrahunt. pauperes
sacerdotes quos devorant et corrodunt aper vino. Confusa est tua
facies lune, quia ipsi non seviunt in subditos rebelles. non in mi
lites in ecclesiam insurgentes. sed tamen in pacientem terram et personas mise
rabiles. decime a militibus auferuntur. ecclesie spoliantur. sacerdo
tes vinciuntur. occiduntur. nec prelatorum vestra lugetur. Certe vobis
imputatur. O prelati prelati in ... sic a philisteis archa
domini capitur. ut Saul in filios suos occiditur. ut Chalcheus servit
in templo ... in Jerusalem. Baltasar in vasa domini. ut gladius
Petri rubigine consumitur. ecclesia contemnitur. sacramenta vilescunt

o prelati prelati

D[e] ignominia stellarum et prelatorum

Videamus tercio de ignominia stellarum. Stelle enim retraxerunt splen-
dorem suum. Quantum ad modernos prelatos qui ceciderunt hodie sicut
stelle celi degeneraverunt aut in quibusdam eorum paritas consistit
in carnis concupiscencia, claritas fame in infamiam, pulchritudo obediencie
per inobedienciam et contumaciam, ordo intencionis recte in fraudu-
lenciam. Unde est quod legimus stellas immundas corruptibiles, fixas et
vagas. De primo Job xxv: Ecce etiam stelle non sunt munde in con-
spectu eius. Amisit enim mundiciam ecclesia in illis prelatis qui ce-
lant incontinencie immundissimi luxurie pravitate et sic in conspectu
eius, quia cum sint fornicatores et aliqui notorii, sine timore conspe-
ctant, sine honore misteria tractant, sine amore dispensant, sine
pudore frequentant misteria, etiam angelicis pretatibus reverenda et
tremenda; cruentis labiis polluti, oculis meretricum, visceribus pena-
lis, cordibus fetidis, manibus mortuis ad sacrosanctum corpus Christi acce-
dunt, cum David sanctus et pueri eius panem figuralem non auderent
tangere nisi prius abstinuissent a mulieribus. Et bene dicit in con-
spectu eius, quia quidam coram homine et si caveat peccare in conspectu homi-
num, in conspectu Dei facit quod turpe est dicere, tanto audacius si in
secreto est, ubi Deus videt et angeli qui indignabundi recedunt, et ad-
versarius qui suggerit in ore trium testium sequatur iusta sententia
dampnacionis. De secundo Apoc. viii: Stella magna cui nomen ab-
sinthium ardens quasi facula cecidit in aquas et multi homines mor-
tui sunt ex aquis, quia amari sunt magna per superbiam, ardentes
per luxuriam sicut facula, fetentes per infamiam sicut absinthium
amare et corruptibiles per exempli mali influenciam. Cristodimus.
Prelati tot mortibus digni sunt, quot perdicionis exempla ad sub-
ditos mittunt. Propterea hic liber latronum falsi videntur, quia sacerdotum
exemplaria corrumpuntur. Crisostomus in libro De dignitate sacerdotali:
Certus puto aliquem latronum qui veheme[n]ter pro peccatis suis pre-
betur abnoxius hic adiuvandum esse suffragiis quam sacerdotem cui aucto-
ritas p[ro] aliorum delictis. Idem in eodem: Tanto indigent robusta
sacerdotes auxilio, quanto simul omnis populi multitudo, non video
quod indigeant ampliori satisfactione sacerdotes, qui plus expiari ubi
gravidas deberent eorum culpe censeri, gravidus autem eas facit non
condicio ut genus operis, sed dignitatis facientis. De 2o Job ix: Qui
precipit soli et non oritur et stellas claudit sub signaculo. Precipit
clericus quod faciat se promoveri successive, et inobedientiam suam colo-
rat per preceptis vel falsas suggestiones vel privilegiorum imperti-
ciones, et non oritur sol sine proclamacionibus et claudentur stelle sive
vel in stoha ut sub levis officiis et quod per causas solvere voluerint
per vicarios solvunt, similes illi de quo Ruth iiii. Qui noluit
habere agrum Abimelech et non Ruth quia uxorem ut pluribus
hoc noluit ut semen suscitaret nepti sed uxore sua carnale qui pessu
vendentes viduitates et adulteria experimentes quod abusio esset per
drone carnali dicitur quod tradidit uxore impregnanda. Cum tamen in tali
do non generaret sed deturparet, nec constituta persona paret sed ubi
e contra Agathensis dicit: Diaconus vel presbiter si per tres
ebdomadas ab ecclesia sua defuit, triennio a communione suspendatur.
Et illud Innocencius iii in concilio generali: Qui prohibe-
bet etiam non per vicarium sed per seipsum illi deserviat in ordi-
ne quem ipsius ecclesie cura requirit. Procedit hic inobediencia
et contumacia usque ad aliquos religiosos qui non sine contemptu
pulchritudinis obediencie sue sed in urbitu quodam contra regulam currant

Stelle longe sunt immunde

De immundicia prelatorum

corruptibiles

Sicut sunt iuncti et platorum

Libri latronum sunt predicta exemplaria sacerdotum corrupta

fixe

Qui absentantes se a subditis

ad graciam ut impleatur illud Apo. xii. Stelle cadent de celo et virtutes
celorum movebuntur. Ita enim a summo recedit ad infimum ut a summo con-
templacionis cadens ad infimum terrene sollicitudinis nec sufficiat eis
exempcionis [illegible] immunitates [illegible] cepit decimas exigere sed
etiam spiritualia usurpare. Nam multo labore multo precio utuntur
adeptis privilegiis quibus insigniuntur mitra anulis et baculis et san-
dalijs si venus scandalizat. Respondeant michi si attenditur in eum dig-
nitas [illegible] professionem monachorum. Hec non congruit sed ministerium hec est professio
episcopalis [illegible] quod docent multa [illegible] si possent impetrare ut
vocarentur episcopi sed liber et latebras et voluntaria paupertas hec sunt
insignia monachorum. De quarto scilicet fraudulencia uel insidia pec-
catores sunt [illegible] dicuntur planete qui moventur duplici mo-
tu contra firmamentum et cum firmamento sacerdotes et capellani sunt
qui ovibus [illegible] pascua et tamen cum lupis rapiunt ovium spolia re-
cipiunt enim ad predicacionem [illegible] questuarios qui abusiones
predicant et cum eis [illegible] quod pastores [illegible] cum
lupis ut ipsi lupi devorent ovium carnes et pastores habeant lanam
et hec in [illegible] non sunt [illegible] a [illegible] predit hec
[illegible] ad [illegible] qui dant eis [illegible] suas [illegible] et ad
[illegible] qui recipiunt munera [illegible] Stella cecidit in
terram et data est ei clavis putei abyssi et ascendit fumus et obscurata
est aer et [illegible] sicut [illegible]
terre. [illegible] deberent eos reprimere et subditos suos defendere dant
eis potestatem ad [illegible] et [illegible] heresis et [illegible]
[illegible] plaga Egipti et ideo sol et luna obtenebrati sunt et
stelle retraxerunt radios suos. Ier.

Vos sacerdotes domini vocabimini. ministri dei nostri dicetur vobis Ysa.
lxi. Hic nota duo que competunt prelatis, dignitas sacer-
dotij et humilitas ministerij. Primum ut malos reprimat, secundum
ut bonos non opprimat nec dominari appetat. De primo, sacer-
dotes [illegible] dignitatis, i. Petri ii. Vos estis genus electum
regale sacerdotium gens sancta populus acquisicionis. Et propter hanc
dignitatem [illegible] sacerdotes [illegible] dicit [illegible] fac-
te sacerdotes [illegible]. De 2o. ministri dei nostri dicetur vobis.
Unde humilitatis [illegible] dicit Luc. quod non veni ministrari sed ministrare.
[illegible] ad [illegible] dicitur. Vos sacerdotes domini vocabimini. Non sacer-
dotes dagon per avariciam. Non Baal per superbiam, non Belphegor
per luxuriam, non [illegible] per ignoranciam. De po. i. Reg.
v. Non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur tem-
plum eius super limen dagon [illegible] usque [illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] qui [illegible] in temporalibus [illegible] et [illegible]
tristicie et amaritudinis [illegible] ad [illegible] qui [illegible]
[illegible] et discursus [illegible] reddit [illegible]
in agro [illegible] sine lesione [illegible] et [illegible]
mentis [illegible] considerato. non calcant [illegible]
[illegible] introitum suum et exitum meditando non [illegible]
[illegible] congregando [illegible] non [illegible] essent [illegible]
[illegible] Ose. [illegible] qui [illegible] limen isti
sunt sacerdotes. De [illegible] vi. A minori usque ad ma-
iorem omnes avaricie student. A propheta usque ad sacerdotem omnes faciunt do-
lum. [illegible] vendunt sacramenta cum Juda. [illegible] xxvi. Quid vultis
mihi dare et ego eum vobis tradam. Vendunt etiam [illegible] que
debent esse libera [illegible] Mortuo [illegible]
in [illegible] avaricie vocantur hodie firmarij sacerdotes no-
mine quod [illegible] demonis nominant. Ose. v. Audite hec sa-
cerdotes laqueus facti estis speculacioni et sicut rethe expansum super

thabor. thabor vennes lumen sacrum altaris designat. Unde ve
the cupiditatis supra thabor expanduntur qui sacra altaris per cupidita
te venale exponunt. Sunt enim manus eorum unctas non oleo caritatis sed
pure cupiditatis et ideo multum auri sunt et parum distribuunt. De 2o
in Regum xviii dicitur de sacerdotibus Baal quod incidebant se iuxta ritum suum
cultris et lanceolis suis donec perfunderentur sanguine et tandem inter-
fecti sunt a torrente Cyson. Baal superior quia nolunt omnia gra-
tare. vivunt in sanguine donec in torrente Cyson occiduntur quod in-
terpretatur duritia cordis quia tenuis [illegible] duritia cordis insipientes san-
guinem dilexerunt et sanguinem bibent. hii sunt sacerdotes qui dura
sunt quia scripturas genealogie sue ordine nequierunt. i. Esdre ii
Unde non possunt ipsi ordinare quod sunt filii Christi. Sed antiquo
subditos vexant. sinat scripturas per mollia exprimentur. Nomen enim
exprimitur severitas in vetitione legis actum. Sed in remedium ut absciso
membro putrido pax sit in ecclesia et tabernaculis mobilibus absque
ferro securis fieret utilia sacramenta. Ideo tamen Sacerdotes mei i
urbe coriupta sunt et immo propter iniquitates sacerdotum qui effuderunt
sanguinem iustorum. Sicut enim leones et pisces subditos regerent vix
ita crudeliter in sanguinem se lavant. De 3o per Vindicati sunt
Belphegor quod est idolum ignominie et turpitudinis. Sic varat
luxuriosi i Re. no. 2 filii Hely. filii Belial nescientes Deum nec officium
sacerdotum ad populum. Immo dormiebant cum mulieribus que obsecuba-
bant ad hostium tabernaculi. hii sunt sacerdotes luxuriosi in
scelus immundissimum luxurie vilitate. Qui comparantur porcis in quibus
inveniuntur demones. Qui in luto turbido voluntantur sicut in proximos
scelestissimi iniquitate. Quia cum debeant peccatores populi ducere
eos in preceptum Brutes enim una similitur ordine latatu. Sed accipit
illam que ceteras ducit primo percutit et per alias de facili sus-
cipit. Sunt etiam in deum irreverentissimi impacitate. Quia cum sint for-
nicatores notorii sine timore consecrant, sine honore ministra-
turas sine amore dispensant. sine pudore frequentant. Corpus
angelis potentibus reverendum et manibus tenentes labiis pollutis
oculis meretricum ruffianis venenatis cordibus fetidis ad corpus
Christi accedunt. Cum David et pueri eius panem sacerdotum sacra-
lem edere non auderent nisi a mulieribus abstinuissent et si pre-
cessus fuerat corona polluta archam tetigit. Sunt etiam in opus
ipsum ardentissimi voluntate. Propter quod 1 Re. vo. vocatur igitur
et violabant archam. Propterea etiam Oracio sacerdo.
iustitiantibus in sanctuariis precepit utebant vestes lineas in re-
patibus. Et in vii. habetur ut habeant femoralia linea in templis
propter vitiorum pericula mentis et corporis Ex. xix. Sacerdotes
qui accedunt ad me sanctificentur ne percutiat eos. De 4to [illegible]
i. Re. 4 Dux et universi exercitus cecidit in templo namee con-
silio deceptus sacerdotum Namee quod interpretatur pastura ascen-
sum. hii sunt qui non querunt fructum animarum sed pastum corporum
quia ex ignorantia dant prava consilia. Quid enim docebit animas
qui non didicit theologias sacras. Immo quia presumitur audere
fieri speculator qui est cecus. preco qui est mutus. pugil qui est
mancus. medicus qui est medicine ignarus. architectus qui non
vidit exemplar domus. Agricola qui non vidit aratum vel similia
Ideo Ezech. Lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus. Secunda
ut in eodem xxi. Sacerdotes eius contempserunt legem meam. Immo
quod deterius est. Cum ipsi sint ignorantes. dolent quod alii docent
Act. iiii Loquimini aperte ad populum. Sic prevenerant sacerdotes

Contra violentos et sordidos

Contra sacerdotes luxuriosos

Contra ignaros

pro doceret populum. et annunciaret illis resurrectionem. et ideo perit grex
quoniam pastores sunt amici superbi. et inimici carnis. Secundo notatur
ministerij humilitas. cum dicitur ministri etc. Est enim eorum ministerium in cor-
rigendo malum culpe. flendo etiam malum pene. orando ad
impetrandum bonum gratie. laudando deum pro bono glorie. De primo
Ro. xiii. Non sine causa gladium portat. Dei minister est vindex
in iram ei qui male agit. Et sequitur. ministri enim dei sunt in hoc
ipsum servientes. Hic ministerium impletur per iustitiam. Unde de illis qui
nimis excesserunt contra deum ii Cor. xi. Et ministri diaboli transfigu-
rant se in ministros iustitie. De 2o Joelis ii. Inter vestibulum et al-
tare plorabunt sacerdotes ministri domini. Hic ministerium implet per iustitiam
ii Cor. iii. ydoneos nos fecit ministros novi testamenti non littera sed spiritu
non in asperitate sed in dulcedine. De 3o Num. xviii. Excubate in cu-
stodia sanctuarij et in ministerio altaris. ne oriatur indignatio super fili-
os Israel. Hic ministerium implet per instantiam et diligentiam. Sicut
apostoli dixerunt Act. vi. Nos in ministerio verbi dei instantes erimus
De 4o Deut. x. Separavit tribum levi ut portaret archam domini et
staret coram eo in ministerio in statu [illegible]. De iiii° i Thi. i°
Gratias ago ei qui me confortavit in Christo Jesu quia fidelem me exi-
stimavit ponens in ministerio. Item enim est officium angelorum laudare
deum Hebr. i. Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flam-
mam ignis. Hic ministerium implet per munditiam. Non est enim speciosa
laus in ore peccatoris. Et bene in Psalmo Ambulans in via immacula-
ta hic mihi ministrabat. [illegible] presentibus primo et sic ministrent nullam
culpam habentes. Hoc ministerium suum implet sed sicut in corrigendo
iustus in compatiendo pius. in orando assiduus in laudando
promptus.

Ezechie

Pastores ovium sumus. servi tui. et nos et patres nostri 5
Genesis xlvii. Requisiti filij Israel in presentia regis quid ha-
berent operis. Tria confessi sunt. ministerium suum. finem mini-
sterij. modum et formam ministrandi. Ministerium est assumptio cure
pastoralis. finis exhibitio reverentie et debite servitutis. Modus
imitatio sanctorum patrum per conformitatem sanctitatis. De primo
Pastores ovium sumus. De 2o servi tui. De 3o et nos et patres
nostri. De hijs enim tribus oportet quemlibet sacerdotem in conspectu
regis celestis reddere rationem. in cuius figura et antiquitate
conveniunt sacerdotes ad synodos ut sciant circa hec [illegible] videre.
De primo dicit Pastores ovium sumus. et non quorumlibet sed ovium Chri-
sti. Secundum Aug. sicut est differentia inter animal irrationale et rationale tantum interesse debet
inter rectores ecclesie et ceteros qui reguntur. Debent autem isti pasto-
res pascere tripliciter oves suas. verbo exemplo et subsidio
temporali. In cuius figura ter dictum est Petro primo pasto-
ri. Pasce Joh. ult. Verbo autem triplici debent pascere doctrine
cognitionis de sanctitate tenenda. exhortationis de pena fugienda. con-
solationis de gloria assequenda. De primo dicit Michee. Pasce
populum tuum in virga tua gregem hereditatis tue etc. quia propter pravitatem
ordinaria natorum et incorrigibiles sunt compellendi. Et bene dicit
Pasce in virga. ut in verbo correptionis sit temperamentum ne vel
ex nimia austeritate exulceret. vel ex nimia levitate resolvat. Na-
tare si cares considerare videris. si excedis. Sed indignationis et furo-
ris agitantur sub pallio zeli aut fortitudinis. De 2o verbo Chriso-
stomus. Qui manum habet docet ac erudit. qui pastor gregem suum
miseratur exponens doctrinam miserationis. Docet peritiores. eru-
dit simpliciores. et modificent [illegible] verba per exhortationem platonis

ministri officia

pastores debet verbo exemplo subsidio

verbo triplici: doctrine, exhortationis, consolationis

Pro capacitate auditorum Sicut enim ex multis animalibus generis diversi
et specie scilicet animalis unius corpus efficeretur servata quavis
specialitate in uno corpore et videretur unum horum illud animal
regendum, oporteret eum in se simplicitatem tamen esse varium et
diversa comunibilem quantum pascerem bestiarum pro diversitate ut bestia
lis mortem moderatus persisteret Sic pastor erga multas bestias
regere et docere, pascere tamen simplicem et mobilem per varietatem
modificet exhortando, tum hiis lacte opus sit, hiis solido cibo
et hic est pastor docet et erudit etc. De 2o habetur Exodi iiio Moyses
pascebat oves Jethro, cumque minasset gregem ad interiora deserti
venit ad montem dei Oreb. Moysi mansuetudo pastoris contempla
tionis cum ad interiora deserti exercitatio subditorum ad contemplan
dum gaudia paradisi. quod appellatur desertum propter amenitatem
fondacionem loci secessum, avium concentum, viriditatem herbarum
fecunditatem fructuum. que omnia sunt similiter tam in deserto, et spiri
tualem instanciam in paradiso Pervenit ad montem dei Oreb qui
interpretatur mensa refectio est. que habetur in futuro mira superex
cellentis divitatis et suavitatis, hic inchoatur in presenti sentitur prelibatio
nis in quadam iocunditate interna Sic enim pastor in agris nunc virgu
la et ferula ad cohercendum nunc herbida et mollia ad recubitum
nunc campestria et lucida adhibet ad removendum fastidium, cum suavitate
fistule velut alloquitur gregem cantans suavitatis aliquid
vel amoris Sicut ille egregius poeta ait. Nunc etiam pecudes estivos
et frigora captant. Exemplo etiam tripliciter debet pastor. primo ex
terioris, primo interioris, solitudinis et dilectionis De primo i Pe.
v. Pascite qui in vobis est gregem dei providentes non coacte sed
spontanee secundum deum, sed ut turpis lucri causa sed voluntarie. ut late
dominantes in clero. sed forma facti gregis ex animo. ut cum apparuerit
princeps pastorum percipiatis immarcessibilem glorie coronam. Ecce
inquit Gregorius. omnia prima in pastore requiruntur exemplum est per
missione et mortificationis in grege. De 2o Ysa. xl. Sicut pastor
gregem suum pascet in brachio suo congregabit agnos et in sinu
suo levabit fetus ipse portabit. ex pietate enim et compassione in
teriori pius pastor agnos invalidos ad ambulandum modo portat
modo portat in sinu. modo fetas oves ipse portat in humeris.
docens pastorem esse ut ex interiori pietate et compassione omnium
imbecillitates noverit supportare Gen. xxxiii nosti domine quod parvulos
habeam teneros et oves ac boves fetas mecum. quas si plus
in ambulando fecero laborare. morientur una die cuncti greges
De 3o Luc. iio. Pastores erant in regione eadem vigilantes
et custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Vigilantes
sicut et custodientes ut per vigilantiam ascenderent in deum et
per custodiam descenderent ad proximum Subsidio etiam debet pastor
et hoc triplici temporali corporali spirituali De primo Jere. v.
Pascet unusquisque illorum qui sub manu sua sunt Cum enim
habeant substantiam plus quam oves diligunt. mito nomine pastoris
perdunt. De 2o Johannis xo. Bonus pastor animam suam dat pro ovi
bus suis quia imminente necessitate mortem corporalem sustinendam
est pro subditorum salute. De 3o Amos iiio. Quomodo si eruat pastor
duo crura de ore leonis. aut extremum auricule. sic eruentur filii
Israel qui habitant in Samaria. que interpretatur custodia quia
pastores custodientes subditos suos. per suffragia orationum eos
eruere possunt a potestate demonum. i Regum xvii. Pascebat servus tuus
gregem patris sui et veniebat ursus etc. Sed proh dolor multi pastores

exclamacio contra pastores

Marginalia: primo exterioris; exemplo 2o interioris; 3o delectationis; subsidio 3o: temporali, corporali, spirituali

[illegible] pastores

non pascunt gregem. Nam ignorantes non pascunt ~~gregem~~ verbo, carna-
les non pascunt exemplo, cupidi non pascunt subsidio. Isa. lvi.
Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. ideo non pascunt verbo. omnes
in viam suam declinaverunt i. secundum quod eis placet. ideo non
pascunt exemplo. unusquisque ad avariciam suam declinavit. ideo
non pascunt subsidio a summo usque ad novissimum. excecat qui no-
luerunt. ubi nil excipit. distinguit nichil. Ignorantes ergo non pa-
scunt verbo quia verbum predicationis missum est in remissionem

ignorantes non pascunt

et ideo peccatis in seductione. exhortationis in taciturnitate. con-
solationis in abungatione. De primo Ier. l°. Grex perditus factus est po-
pulus meus. Pastores eorum seduxerunt eos. quod fit cum publicos et
notorios peccatores non corripiunt sed sustinent. per peccatores excommunicatos
absolvunt preter ordinem iuris. De 2° Ier. x°. Non est qui extendat
ultra tentorium meum. non est qui erigat pelles. quia stulte egerunt
pastores. et dominum non quesierunt. propterea non intellexerunt. et omnis grex
eorum dispersus est. Circa quod dominus non est qui cultum dei in fi-
de amplificet in caritate dilatet. cum pastores stulte agunt. ex
defectu boni operis deum non querunt. ex defectu pie intentionis et
non intelligunt periculum quod incurrunt ex defectu operantium sermonis
et grex eorum dispergitur, vel se dividendo ab unitate sacramentorum
vel errando a via mandatorum, vel resiliendo a spe promissorum.
De 3° Zach. xi°. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego
suscitabo pastorem in terra. qui derelicta non visitabit. et disper-
sa non queret. et contritum non sanabit. et id quod stat non enu-
triet et carnes pinguium comedet et ungulas eorum dissolvet.
Vasa pastoris sunt primo in pera. cibus predicationis in media
baculus in fine. zelus cum discretione. baculus cum virga. austeritas
gravis et mediocris discretio. cornu cum fistula. terror exterminii
eterni. spes ex dulcedine divine miserationis. que auferuntur a
pastore ignorante et stulto. Nam derelicta non visitat. peccato-
res ad penitentiam non excitat. et dispersa non querit. errantes non
reducunt. contritum non sanat. temptatos non curat. id quod stat
non enutrit. proficientes qualescumque non facit. carnes pinguium come-
dit quod pinguedinem est in temporalibus in domum suam ducit. et etiam
ungulas dissolvit. quia corda prius vinculo caritatis iuncta
dividit. et impletur illud Gen. xlvi. detestantur egiptii omnes pa-
stores ovium. quia raro invenitur aliquis subditus qui modo velit
pro salute anime in confessione adire sacerdotem suum. Tercio
non pascunt verbo. Carnales simul non pascunt exemplo. sicut

carnales non pascunt 2°

enim eorum [illegible] degenerat in voluptatem [illegible] incredulitatem
sollicitudinis et diligentie in negligentiam et torporem. De
primo Zach. x°. Super pastores iratus est furor meus et super
hircos visitabo. hircus animal est petulans et fetidum. Pa-
stor carnalis et lascivus per inordinationem gule fetidus. per con-
cupiscentiam luxurie. Super quem irascitur furor domini in presenti sicut
patet in eorum detestabili morte. et visitabit in futuro in corporis
et anime dampnatione. De 2° Ezech. xxxiiii°. Hec dicit dominus
ad pastores. cum austeritate imperabatis eis. et cum potentia. Ex qua
lateribus et humeris impingebatis. infirma pecora donec disp-
ergerentur foras. et cornibus vestris ventilabatis. In impio inso-
lentia in humeris et lateribus ostentatio et superbia. In ven-
tilatione cornuum violentia. De 3° Naum iii°. Dormitaverunt
pastores rex Assur. Assur interpretatur factura vigilantis ad
temptandum s. dyabolus qui est factura dei. cuius pastores non vigilant

sunt dormitantes per negligentiam vel sub pretextu studii fugam petunt
absentiam. Zach. xi. O pastor et ydolum derelinquens gregem
et sunt quasi ydolum mutum est. et ipsi muti in ecclesia faciunt
Carnales ergo non pascunt exemplo. Cupidi similiter non pascunt
subsidio. non temporali. quia fures sunt et latrones. non corporali ergo
sunt otiosi. nec spirituali. quia sunt proditores. De primo Eze.
xxxiiii. lac comedebatis et lanis operiebamini. quod crassum
erat occidebatis. et gregem meum non pascebatis. Ecce sicut ma-
nifeste patet dicit (Bern.) Conceditur tibi si altari servis ut de
altario vivas. non ut de altario luxurieris et compares tibi frena
aurea et sellas depictas. Quicquid enim preter necessarium victum et amictum
vel vestitum acceperis et sacrilegium est. furtum est rapina est. De secundo
Zach. xi. Pastores percutiebant et non dolebant et vendebant eas dicen-
tes. benedictus dominus. divites facti sumus. attendunt ad lucrum et
nolunt aliquid [illegible] ut de lectis vel de mensa ut mittentes se in
[illegible] de periculo. dum tamen habeant testamenta vel legata. De tertio
Iere. xlix. Quis similis mei. quis sustinebit me. et quis est iste
pastor qui resistat vultui meo. Non enim resistunt ire domini per
orationes et suffragia spiritualia et ideo sunt proditores quia non [illegible]
tantum ymo subtractis [illegible] spiritualibus stipendia pugnantium accipiunt et
imminente pugna fugiunt. Joh. x. Mercenarius et qui non est
pastor videt lupum venientem et fugit. Secundum quod notatur [illegible]
ministerium scilicet exhibito voluntarie servitio. Et hoc est quod dicitur
Gen. xxix. Servivit Jacob pro Rachel septem annis et videban-
tur ei dies pauci pre amoris magnitudine [illegible] conformitas
ad patres antiquos ex imitatione sanctitatis. Omnes enim fuerunt sancti
quorum nos [illegible] Ysa. li. Attendite ad Abraham patrem vestrum et ad Sa-
ram [illegible] sunt in excellentia sanctitatis ita et vos per imitationem
[illegible] Apoc. ix. In circuitu vidi patres eorum ad quod nos perducat
qui vivit et regnat etc.

6

Mundamini qui fertis vasa domini. Ysa. lii. In verbis propositis
notatur pastorum ecclesiasticorum dignitas. quia dicit domini. et eorum
utilitas. quia dicit fertis domini. et eorum sanctitas cum dicit mun-
damini. dignitas respectu domini. utilitas respectu populi. san-
ctitas respectu sui. Et est sensus per ypallagen. vos pastores et mini-
stri qui estis vasa ad ferendum dominum mundamini. Ferre enim vasa domini
est ferre dominum in vasis suis. Quo ad primum. Vos estis vasa electa ad
ferendum dominum et inferendum cordibus auditorum. Act. ix. Vas electio-
nis mihi est iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus
et filiis Israel. Omnis enim tabernarius vina sua venalia expo-
nunt in suis vasis ut homines alliciant solo visu. Sic dominus
pastores elegit. ut ex eorum aspectu et conversatione homines alli-
ciantur ad bonum. Ipsi enim vasa sunt decoris. quia speciosi per in-
nocentiam. vasa valoris quia preciosi per patientiam. vasa amoris
quia copiosi per clementiam. vasa honoris quia gloriosi ad im-
[illegible] eternam. De primo Eccli. xliii. Vas castrorum in excelsis
in firmamento celi resplendens. castra a castrando dicuntur.
Sic ergo castrenses sunt viri casti qui propter deum se castraverunt
per continentiam quam voverunt. et ideo resplendent in ecclesia. Sed
sunt a carnali corruptione puri. Prov. xxv. Aufer rubiginem
de argento et egredietur vas purissimum. rubigo de ferro na-
scitur. et ferrum consumit. sic carnis corruptio de carne exit
et carnem consumit. Sunt igitur vasa pura propter votum. preciosa

Cupidi non pascunt subsidio

hic tangitur quod dignitas pastorum ecclesiasticorum

Dignitas sacerdotum per vasa
decoris
valoris
amoris
honoris

De vasis decoris

xpi preceptis · purissima xpi sacramenta Non enim panem legalem
volunt Abimelech dare pueris David nisi prius continuissent
se et David dixit Certe de mulieribus agitur continuimus ab heri et
nudius tercius et fix va pu s. De secundo Eccl. l. Quasi vas auri
solidum ornatum omni lapide precioso. Vas auri solidum est et
preciosum cor · quia non frangitur per impacienciam sicut sunt cor-
da vacua · que ad modicum impulsum franguntur Eccl. xxi Cor
fatui quasi vas confractum · omnem sapienciam non tenebit · quia ad
unam contumeliam vel ad unum verbum non possunt continere se in
sui Omnia enim sunt vacua a sapiencia · ideo crepant et rumpuntur
ad ignem ubi bona probantur et consolidantur Eccl. xxvii Vasa fi-
guli probat fornax De 3o iiii Re ii Afferte in vas novum
et mittite in illud sal · vas novum vas amoris cor si per amorem
innovatum · quod continet sal condimentum ciborum · per quod clemencia de-
signatur · et reddit omnia sapida Exo xvi dixit Moyses ad Aa-
ron · Sume vas unum · et mitte ibi manna · quantum potest capere gomor
et repone coram domino. Iste prelatus plenus dulcedine et clemencie
se assistens coram domino in oracione pro grege quantum sustinet me-
dietas sive infirmitates et exponit causas necessitatis De quarto ii
Thimo ii In magna domo non solum sunt vasa aurea et argen-
tea · sed et lignea et fictilia · et quedam in honorem · quedam autem in con-
tumeliam Si quis ergo emundavit se ab istis · erit vas in honorem
sanctificatum et utile domino ad omne bonum paratum Vasa hono-
ris vas prelati qui est prelatus ad gloriam · et corpus vera dignitas
tas Secundo notatur istorum vasorum qualitas Debet enim domini esse
in corde per devocionem Gen xliiii Cyphus domini [illegible] aquas
hic in corde devoto · quod ex habundancia devocionis sepe inun-
datur lacrimis Jere xx Sermo effectus est sermo domini in corde meo
sicut ignis exestuans claususque est in ossibus meis et defeci ferre
non sustinens · quia devoto corde inflamati non potest in cor-
de celari Secundo in ore per predicacionem Gen xliiii Afferte fru-
menta que emistis in domos vestras · et fratrem vestrum minimum ad me
adducite · xpm scilicet quem induere debent in corda hominum ferendo
frumentum predicacionis ne impleatur in eis illud Osee xii Ef-
fraym pascit ventum et sequitur estum tota die mendacium et va-
stitatem multiplicat · et fedus cum assiriis iniit · et oleum in Egipto
ferebat Effraym fructificans prelatus qui pascit ventum sectando
vanitatem estum sequitur inflammatus cordis cupiditate · menda-
cium multiplicat · simulando sanctitatem · fert oleum in Egiptum · dum
palpat vicia Tercio serviet eum in manifesta operacione sicut Sy-
meon in ulnis suis ferebat Jesum · ut talis sit prelatus vita · quam
doctrina Hebre vi Ad portam xpi feramur qui crepe [illegible]
cere et docere Quarto in toto corpore per mortificacionem sicut
in Nu iiii Filii Merari ferebant thabulas thabernaculi · et ea que
erant solida et dura Merari amaritudo interpretatur hii sunt
prelati qui se emundant et mortificant continue amaritudine
passionum · qui portant dura et solida quia in tribulacionibus debent
esse solidi Tercio notatur sanctitas prelatorum cum dicitur mun-
dum Debent autem habere quadruplicem mundiciam scilicet in affectu
in aspectu · in tactu · in actu De primo Prov xxii Qui diligit
cordis mundiciam quia fecerit conveniunt quod nec dum pro-
dit in opere motus mentis · etiam prestita cui ex reatu
affectionis lux enim eterna sicut immutabiliter fulget sic pe-
netrabiliter videt · ut deum nos ab ea videri non credimus velut

oculos clausos in sese tenere ne eam nobis sed nos ipsi abscondi-
mus. Hec est cardinalis affectio per quam subtrahitur nobis etiam
beata visio divina ait v. Beati mundo corde. De secundo Abacuc
primo Mundi sunt oculi tui domine ne videant malum et ad
iniquitatem respicere non poteris. Oculi isti ministri dei sunt qui po-
siti sunt ut speculatores in ecclesia dei sicut oculi in capite qui in al-
to ita se habebunt ne videant vel petent. Oculus enim est mentis
virginis vel sicut speculum et eius [illegible] nuntius. et ideo quicquid oculi
exterius aspiciunt interius menti imprimunt et concupiscentia que est in cor-
de. De primo inficit oculos sicut cordis nuncios et mentis virginis
vel sicut speculum maxime male inficitur per fumum exalantem per
infectus oculus mulieris inficit oculos viri. et ista infectio ad cor
· et ita affectio vel infectio assimilatur precedens de corde ad oculos in-
tuentis procedit ulterius ad oculos et cor alterius patientis, hoc enim im-
facere [illegible] quia procedit ex oculis venati. Hec enim [illegible]
dati sunt sacerdotes et levite et mundanum [illegible] per oculos suos qui
sunt porte in castris corporis mei. et ideo maxime custodiende sunt
porte castri. De tertio Gen. xx. dixit Abimelech excusando se
quod non tetigerat uxorem Abrahe In simplicitate cordis et mun-
dicia manuum mearum hec feci. et dixit dominus ad eum Et ideo custodi-
vi te et dimisi ne tangeres eam. Sicut enim ex tactu florum faciliter
destruitur ita ex attrectatione illicita continentia perditur. Tactus facit
florem marcere. et tactus illicitus coram deo et angelis conti-
nentie florem fetere. Hec [illegible] ad iuvenem et filiam Dabit tibi quis
[illegible] manu sustentabit lassam. et presse digitis aut
temptabit aut temptabitur. Certa tactus enim maxime viget de-
lectatio animalis. et ideo maxime libidinis occasio. De quarto
Gen. xxxv. Jacob composita domo sua ait. abicite et mundate vos
mutate vestra quia in [illegible] ecclesie contingit secularem prudentiam in co-
et mutari a veteri conversacione et maxime sacerdotibus [illegible]
ait Si sacerdotes prevaricantur totus populus convertitur ad peccandum
Unusquisque autem [illegible] pro peccato suo reddet rationem, sacerdotes
autem non tantum pro suis sed etiam pro alienis omnibus peccatis, et quando
videntur arborem foliis pallentibus marcidam intrinsecus aliqua
culpam habet certa radicis. Ita cum videris populum indisciplinatum
cognosce quod eius sacerdotium non est sanum. Beati ergo eos decet
mundos. qui sunt discernere inter mundos et inmundos, rapere et ab
aliis separare. Psalmus Quis ascendet in montem domini aut quis
stabit in loco sancto eius Innocens manibus et mundo corde. Vita enim sacer-
dotum aggravatur eo quod immundi alios [illegible] non possunt et
eo quod pro aliis intercessores fuerint et veniam non afferunt [illegible]
eo quod domino consecrati sunt et eo quod individuitate vite sponse obli-
gati etiam duxerint etiam votum emiserunt et sic uxori sue obli-
gati sunt. ut de cetero non habeant potestatem corporis sui carna-
lem copulam appetendi etc.

Venite filii audite me timorem domini docebo vos. Docet [illegible]
pastores et magistros breviter in verbis proposito seriem officii
pastoralis quantum ad tria. Scilicet quo ad officium pastorale veni-
ant per rectam intentionem respectu dei. quid in ipso vivant per hone-
stam conversationem respectu populi. Quis ad se redeant per ...
lem meditationem respectu sui. Veniant et invitati. Venite; vocati
ut filii. audite. redeant ut timorati timorem domini docebo vos. Propterea venientes
in tendendo ad officium pastorale invitati Venite et veniant ad officium
pastorale invitati ab antiquis per [illegible] [illegible] ut ab extra per [illegible]
obediens vel ab inferiori [illegible] instancia vehementia. ut a superiori [illegible]

superexcellentiam. De primo Prov. ix dicit sapientia: Si quis est parvulus veni-
at ad me et insipientibus locuta est: Venite comedite panem
meum et bibite vinum quod miscui vobis. Parvuli et insipientes
quos invitat sapientia hic humiles et de mundane sapientie astu nihil
habentes, quos hic invitat sapientia [?] in animis, nec in verbo nec in facto
habentes. Tum hic sapientiam habent in animis, nec in verbo ac in facto
nec in signo. Hos invitat ad sui corporis et sanguinis misterium quod
sub specie panis et vini conficitur. De hoc ait x°: Venite pau-
peres venite ad me. Talium est enim regnum celorum. Venite ad me potius
tam inspirationes, non per propriam ambitionem, non per alienam
machinationem, non per carnis et sanguinis cognationem, non per
violentam intrusionem. De 20 Luc. xiiii° dicit paterfamilias servo
suo: Exire invitat ut veniant. Vino ut compellerent intrare. Huiusmodi
qui iam invitati sunt et tituli obtinent regendi sunt ne insisterent
commissi ad ordines suscipiendos, commissi ad beneficiandi per se ipsos non tamen
per vicarios, sed committunt alicui ecclesie officium. Aliquando sacramenta ingerunt
insequuntur. Dicunt patrimonium Iohannis x: Omnis quotquot
venerunt fures sunt et latrones. Qui deberent incorporare ipsos predones
sicut veri predicatores. Apoc. xix: Clamavit angelus omnibus avibus que
volabant per medium celi: Venite et congregamini ad cenam magnam Dei
ut comedatis carnes regum et fortium et equorum. De iii° ait xiiii°:
Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. Cerve magna
dicitur quorundam prelatorum qui ipsi Christum non timent aquas tribu-
lationis. Sed mittunt se in mare magnum et spatiosum ubi reptilia et
parvula quorum non est numerus. Et aque multe non possunt extinguere
caritatem. Sed audiant Christum invitantem: Venite post me faciam vos
fieri piscatores hominum, non aucupes ut aucupes venant avibus non
venatores sicut illi qui usque ad canos intendunt campis et ve-
nanti ferarum animalium non animarum. De confratrum [?] laboribus, et di-
mittis. Non mercatores ut illi qui vendunt [illegible]
sacramenta. De quarto ait xxv: Venite benedicti patris mei, sed omni
letus dicitur: Spiritu prelatus qui spiritualiter laboraverunt spe-
ciali gaudio gaudebunt. Ait x: Venite ad me omnes qui laboratis
et onerati estis et ego reficiam vos. Non decipiam sicut mundus
non infirmam sicut caro. Sed reficiam ex manifestatione bonos in hore
cum [?] congregasti ex eis. Venientes venit in celis per mai-
Secundo quod in prelationibus vivere debent tamquam ut filii et si
filius dicitur quod sit ut ille qui genuit Christum aut nos genuit
in quo summa potentia sapientia clementia iustitia. Filii Dei sunt
qui in suspicionibus representant vestigia potentie. Ecce Ephes. v: Estote
imitatores Dei sicut filii carissimi. Ait ergo vestigium potentie in carnis
mortificatione. I Reg. iiii: Confortentur manus vestre et estote filii
fortitudinis. Ut per carnis mortificationem recognoscat in nobis
pater filios passionem. Gen. xxxvii: Miserunt tunicam Ioseph
intinctam sanguine qui ferret ad patrem et diceret: Vide utrum
tunica filii tui sit an non. Quam cum cognovisset pater ait:
tunica filii mei est. Sed ve nostre carnalitati. Dan. xiiii°: Sacer-
dotes Bel ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam et uxores
et filii eorum. Et co. d. et bi. Quia quidam comedunt, panem non
mortificationis, sed voluptatis ventris et veneris. Quibus Hebr.
xii: In disciplina perseverate. Filii si extra disciplinam estis
ergo non filii sed adulteri estis. Ait vestimentis sapie in pre-
dicatione. Eccl. l°: Exclamaverunt filii Aaron in tubis ductilibus
sonuerunt et auditam fecerunt magna voce coram Domino. Tunc omnis
populus simul properaverunt. In filiis Aaron sanctitas conversationis
in clamore fervor predicationis, in tubis ductilibus spes retri-
butionis, in auditu vocis extreme timor damnationis. Nam enim

sacerdos vel prelatus ondit sanctitatem in conversatione feruorem in pre
dicatione · prudentia electorum · suffragia restorum · tunc conuenit eorum subditos
diuini Ve vero mee ceritati Ysa xxx filii mendaces · filii nolentes
audire legem dei · qui dicunt videntibus · nolite videre · mendaces
sunt multi et in peccatoribus manifeste · in confessionibus et absolucionibus
multis occultis · animas decipiunt · quia veritatem legis diuine nesciunt
· vel nunciandi est quia presumpcione audet fieri speculator · qui cecus
est · precero qui mutus est · pugil qui mancus · medicus qui non nouit
morbum · architectus qui non nouit edificium · agricola qui non nouit
creaturam · et quod miserabilius est quod non eis sufficiat ad dampnacionem
quod nesciunt · sed etiam scientes et eos vitare volentes quidem impediunt · quia
dicunt videntibus · nolite videre Sit vestimentum clemencie in dulci amo
re · i · Cor · iiij · Non ut confundam vos hec scribo · sed ut filios karissimos
moneo Nam sicut in dulci aqua nascitur planta que non salescit in
salsa · sic subditi nascuntur ex dulcedine clemencie · qui non nascuntur sub
tyrannide violentie · et nobilius sunt generosarum ferarum est pri
dere non crudeliter · sed ignobilium venatorum · probus et dentibus lacerare
Ve vero mee crudelitati · signa similes struthioni qui negligit fauorem sua
sua · dimittit ad filios quasi non sint sui Job xxxix Ipsi hic exprimunt
eos · et trahunt ad violentia iudicia · quia non sunt patres sed vitrici
Et ubi est illud apostoli · filioli mei quos iterum parturio · donec formetur
christus in vobis Sit vestimentum iusticie in correctione Gen xviij Scio
quod precepturus sit Abraham filiis suis · i · christus discipulis ut faciat iusti
ciam Iusticia prelati est ut videat et exhibeat paritatem in supp
plicibus in primo · seueritatem in vitiis · opportunitatem in negociis
et si dominus debitoris consideret · sed sunt qui corrigi nequeunt
collerent · sed quidam hec condicione delinquentium temperet
cum pusillanimitate et timiditate vinderet Ve vero mee pusillanimi
tati et timiditati qui sunt similes Hely qui nouerat peccare filiorum
nec eos corripuit seueritate patris Non est inquit filii mei bona
hec fama quam audio Sunt et alii quorum iusticia est apparens sed
falsa · qui contra hunc correpcionem · penam permutant · quasi mali
medici qui modicis emplastris volunt curare omnem infirmitatem
tumor enim corporis qui sit causa egritudinis curandus est non bur
sa · que non peccauit Ve vero quod hic facio eo quod plus timetur pe
na pecuniaria Vnde Cyprianus Non timetur quod redimi
tur Tercio videndum qualiter debet prelatus ad se redire per hu
milem meditacionem Vnde sequitur Timore dominj correcto vos Ysa xxx
iiij · sicut legitur lxx · Oculi eorum videbunt terram de longe · cor ve
strum meditabitur timorem Quis enim rediens ad cor suum conside
rat quanta est distancia inter vos et eos qui sunt in illa celesti patria
Non est mirum si timeat · iste timor maxime competit prelatis
propter quatuor · propter eminentem puritatem Eccl · ij · Qui timet dominum
preparabunt corda sua · et in conspectu illius sanctificabunt ani
mas suas hij sunt prelati qui timere debent ne accesserunt ad
regimen populi · cum impuritate mentis · quia plerumque sub pallio
faciende edificacionis latet appetitus honoris · et si quis cum
hac passione ad curam accedit latens scintilla primam in cu
piditate ignem erumpit et cum ea eius ad regimen peruenit · vix
restat ille in latebris cordis dum expeditam dominandi potius sapit
Prouerbiorum xiiij sapiens timet et declinat a malo · stultus autem transilit
et confidit Secundo propter cordis aut corporis imbecillitatem re
vera magna virtus corporis et anime requiritur in officio pa
storalis officij · licet quidam vitant regere ecclesiam · qui magis
regi deberent per senectutem propter quod Gen xix Loth videns senectute

cum et pruum imbecillitate timebat ascendere montem. Et p[ost]ea
Servite domino in timore. Tercio p[ro]pter hoc omnis difficultatem
et quid mirum si timeamus cum Paulus qui fuerat raptus in celo
spectator [illegible] divinorum secretorum, qui ope transcendebat excellencias
aliorum hominum, et tamen ipse timuit considerans hoc officium. Et ego
inquit fratres in timore et tremore fui multo apud vos. Timebat
etiam ne aliis predicans ipse reprobus habeatur. Quarto p[ro]pter ho-
noris dignitatem. Ideo secundum Apostolum Noli alta sapere sed time. Qu-
to enim gradus altior, tanto casus gravior. Gravior autem est pu-
gna demonum contra prelatos et gravior conus culpe et gravior
pena et graviorem indiget vita aliorum primam. P[ro]pter quod Cant. tercio
Fortes illi qui sunt ad bella doctissimi tenent enses super
femora sua p[ro]pter timores nocturnos. Cant. iii° lectulum Salomonis
lx fortes ambiunt ex fortissimis israel omnes tenentes gladios et
ad bella doctissimi, uniuscuiusque ensis super femur suum p[ro]pter timores
nocturnos. Lectulus enim Salomonis ecclesia sanctorum in quibus ipse per
graciam requiescit, quem lx fortes ambiunt quia plati in sex etatibus
pietatis et x preceptis Christi nituntur, qui sunt fortes in fide, fortiores
in opere, sed fortissimi in tribulacione et passione. Omnes tenentes gladi-
os, ne forte putent quod provocatur ad bellum cum mortuntur ad plus
et ne cum bella senserit tunc primo querant suos gladios, sed
semper ad manum habere debent gladium verbi Dei, sicut petrus ex
singulis arche ingens liberatur extrahi, quibus eadem debet ar-
ma portare et enim tenentes gladios non habentes tantum, hoc est non
tantum scientes verbum Dei sed secundum illud viventes, et hoc gladios for-
tes, p[ro]pter gladium ex utraque parte acutum qui ex ore Dei in apocalipsi
dicitur processisse quia sermo debet movere ad timorem et alli-
cere ad amorem. Bene ad bella doctissimi quia ars artium est re-
gimen animarum. Nam si necesse est esse doctissimum omnem qui militat
de istis contra fortissimos ita eciam et doctissimos ne noverunt
astucias eius qui se transfigurat in angelum lucis. Uniuscuiusque ensis
super femur suum et [illegible] hoc primum timor nactus cum sint
in vita pastore apparuit, non quicumque ad ministerium eligitur eli-
gitur et ad regimen circa Jone p° Timuerunt naute timore
magno et omnia ho. Ideo si enim mercatura navem preciosiorum
scium mercibus equorum pelagi videremus gubernando transire non
essem sine timore, sed me ingerem ad hoc officium cuius non ha-
berem industriam vel exercicium. Hoc proposito aut ubi naufragantibus
non tantum occurrerent maris pericula sed casus preciosi anime et cor-
poris ad infernum. Quid mirum si timetur cum in multis peccare co-
guntur qui in medium adducuntur. Job: Semper enim quasi tumentes super
me fluctus timui dominum, et pondus eius ferre non potui. Item si presi-
sus esset militaris amicorum dignitatis et pellipariis aut alius
opifex [illegible] traheretur in medium ut eidem committeretur exercitus, quis illum
argueret si timeret et pro timore officium declinaret. P[ro]pter que in p[ro]posito 8

Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu
mense tue. In spiritu propheticus vult David declarare in verbis
proposito tria que pertinent ad promovendos: conformitatem divine
assimilacionis, cum dicitur filii. Filius enim secundum Augustinum dicitur quod sit ut
ille qui genuit. Ephes. v: Imitatores Dei estote sicut filii karissimi.
Puritatem incorrupcionis, sicut novelle olivarum, que sunt fructus
novelli et viridiores, quia puritas incorrupta in filiis Dei debet
in se vigere per bonam vitam et alios vivere quo ad famam. Exodi
xx°: Precipe filiis israel ut afferant tibi oleum de olivis purissimum

et lucidum. Dignitate sacramentalis ordinacionis in quantum ministre. Magna enim dignitas currere et ministrare in mensa domini, quia
ibi gaudebit digne ministrantibus magna gloria in regno. Unde filius servi
seculi reddet gratiam, quia quantum comederent in mensa tua domine enim
ministri comederunt dum spiritualiter participant in eucharistia. Habeat ergo
ordinandus conformitatem ad deum per castitatem quo ad suscipiendum sacramentum et impleat in eo quod dicitur
Sicut filii tui. Quo ad primum nota quod conformitas est ad deum qui castus
est si appareat in corpore, patet per castitatem per carnis mortificationem, sit
in ore filii veritatis per sacre declarationem, sit in corde, sancti luminis
tas per dilectionem. De primo in regno. Confortemini et manus vestre et estote filii fortitudinis in vestris mundicia. Bene fortitudinis
ut Christi mortificatio iugiter representetur in corpore vestro. ut per carnis
mortificationem recognoscat in vobis filius passionem. Gen. xxxvii. Vide
utrum tunica filii tui sit an non. quam cum vidisset pater ait tunica
filii mei est. Sic deus cum videt in carne vestra vestigium sanguinis
Christi. Sed hanc castitatem impedit quedam lascivia in illis qui sunt similes filiis Hely de quibus dicitur i Regum ii. Nesciebant officium
sacerdotum ad populum. magis vacabant filii Hely circa epulas quam circa
hostias. Unde dicit nesciebant officium sacerdotis ad populum, quia si scirent
curati, quo sunt pro illis ab omni obligati, non vacarent voluptati
Prov. vi. Fili si spopondisti pro amico. Defixisti apud extraneum manum
tuam. Crisostomus super lib. de dignitate sacerdotis. Nemo puto aliquis sacerdotum qui pro peccatis suis vehementer prodetur ob nonnullis excusacionibus
admirandum. Sacerdotem quem accusabitur pro aliorum delictis.
Nullum enim habebit in excusacione suffragium etiam si unus alius
tenere sapida fuerit intemptus. Appareat secundo in ore filii
veritas per sacre declarationem vel predicationem i Thess. v. Omnes vos filii lucis estis et filii diei. non sumus noctis neque tenebrarum. Precipue enim et maxime curati qui susceperunt suspendi officium debent illuminare luce sacre corda subditorum. Alioquin non
sunt tube ductiles quas habebant filii Aaron. Num. x. Vestimentum
et tintinnabula que sonitum reddebant cum Aaron ingrederetur sanctuarium ne moreretur. Exo. xxviii. Sacerdos ingrediens vel
egrediens moritur si de eo sonitus non audiatur, quia ut iam
sacerdos ...tabiliter dicit, non sumus noctis et tenebrarum. Quedam enim sunt
noctiluca sicut dicit Plinius que lucent de nocte et in tenebris sicut
putrida vermes et squame piscium que de die non lucent
luce propria sed aliena, sicut sunt sue lucratiue. que modo lucent
et lucebunt quamdiu erimus in nocte et in tenebris, sed adveniente
die iudicii obtenebrabuntur et cessabunt omnia figmenta hominum. Sed
hanc veritatem impedit ignorantia. Ceterum enim sunt de lege
divina quibus committitur animarum cura. Isa. xxx. Populus ad iracundiam provocans est et filii mendaces, filii nolentes audire legem dei. Unde dicit papa Leo. Cum ipsi qui promovent
indignum et ipse quem eos promovet et qui eos faciunt promoveri inutiliter peccant. Unde Crisostomus de dignitate sacerdotis. Qui ordinat
indignos, eisdem subiacent penis. quibus et ipsi qui indigni sunt
ordinati etiam si dicant se eorum vitam ignorasse, quia huiusmodi
debent cito manus imponere ne peccatis communicent alienis i Thim. v. Si enim inconveniens est quod nesciens mederi facit se medicum
aut emit equum tam diligenter exquirit eius vitia et tanto que
plus ... multo magis inconveniens quod ignorans ad tantum officium et

3a dz hic ordinandis p° conformitate ad deum
conformitas ... ad deum
Curso
2a

ubi tamen est periculum se ingerit et nichilominus eidem inquietus
quantum ad eum qui ita fallit indignum promovet et ad sacramenta-
lem ordinationem eum recepit. Appareat etiam bonitas spiritualis
in corde per dilectionem. Tob. xiiio Jerusalem civitas dei le-
taberis in filiis tuis etc. Civitas civium unitas, tunc enim leta-
mater ecclesia que in subditis et prelatis est unitas et concordia
Sed hanc unitatem et concordiam impedit discordia que se in-
pugnat ex modica causa et sic dissipatur etiam. Cant. 1o Filii
matris mee pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in
vineis, vineam meam non custodivi, et ideo quia non habuit ad sub-
ditos dilectionem dereliquit gregem. Sic efficiantur emuli
et diligendi gratia est natura magis debebant filios diligere vel
subditos spirituales quam pater vel filios naturales etc. Secundo non?
puritas incorruptionis, unde Ps. sicut novelle olivarum, maxime
in illos qui tractant hostiam sacram dignissimam, sanguinem
illum sacratissimum ob illud quod perficit ineffabilia verba que
non licet alii loqui, animam illam que perficit populi vota et offert
dei munera. Postremo et ipsi sacerdotes qui hora immolationis
assistit inter cuneos angelorum regi suo militantium. Immo qui maior
est omnibus angelis cui creditum est ministerium quod non est
creditum eis. Quantum oportet habere puritatem incorruptionis qui sub no-
mine olive hic designatur. Jer. xi Olivam uberem fructiferam specio-
sam vocavit nomen tuum. Habet autem oliva in ligno rectitudinem, in fo-
liis virentibus pulcritudinem, in fructu dulcedinem. In hiis enim tribus
signantur tres species puritatis que sunt rectitudo intentionis, hone-
stas et pulcritudo conversationis, fructus et dulcedo devotionis. Zach. 4
Apoc. xi Hii sunt due olive et duo candelabra lucentia in conspectu
domini terre stantes. Bene stantes quia erecti per intentionem ad ce-
lestia non inclinati per cupiditatem ad terrena, sicut illi qui non
attendunt fructum sed datum et importune se ingerunt, cum tamen di-
cat decretum: Eligatur rogandus, rogatus recedat, invitatus fu-
giat. Sola illi suffragetur necessitas excusandi. Hic est in omni
sacerdote regula generalis. Sed aliter in aliquo autem est re-
gula violata. Secundo Gen. viii Venit columba ad archam
portans ramum olive virentibus foliis in ore suo, sicut faciunt
qui veniunt ad conscientiam suam nichil inveniantes in ea vigo-
sum quod displiceat deo vel inhonestum quod displiceat proxi-
mo, non sicut corvus qui ad archam non reverterit, vel quia cadavere
cupiditatis illectus est, vel quia aquis carnalitatis interceptus est.
Hii sunt qui ecclesiam polluunt quia honestatem vite non custodiunt.
Sed fingamus aliquam maximi regis filiam excellentem pulcritu-
dine et moribus omnes viros et mulieres, desponsatam sponso
qui ad eam afficitur tanto amore et zelo quanto nullus alius
amator posset affici. Si talis sponsus audiret de sponsa sua
per aliquem vilissimum leccator et turpissimum et despectissimum
in omni genere sive vite et morum vellet eam ducere in co-
niugem, multum indignaretur. Ita et in proposito indignatur dominus
Jhesus christus valde in eos qui inhoneste tractant ecclesiam
sponsam Christi. De 2o in Ps. xvo David ascendebat clivum oliva-
rum scandens et flens operto capite et nudis pedibus incedens.
Hic David tenet typum anime contemplative que scandit pro-
ficiendo per devotionem, flet per contritionem operto capite, cum vere-
cundatur per peccatorum recordationem, nudis pedibus per parvam con-
fessionem. Et bene dicitur flet quia bene incumbit flere sacerdotibus

et prelatis cum eorum peccata graviora sint quam peccata subditorum Unde
Ber[nardus] vi li[bro] de dignitate sac[erdotali]. Offerre iubebat dominus pro sacerdote
errore sacrificium tantum quantum pro toto populi delicto, quo nichil aliud
indicatur quam quod maiorem indigeant adiumento vulnera sacerdotis
et tanto quanto simul omnia populi multitudo, maiora autem non
vident nisi maiorem indicatur, graviora autem efficiuntur. non condi-
cione operis, sed dignitate facientis Tercio videtur dignitas sa-
cramentalis ordinationis ... In cuius mense tue debent
esse primo in cuius conspectu et deinde in cuius mense diiu-
tam. domino, et ideo nullus deberet accedere ad ordines nisi primo
confessus Continet hec mensa dominica plenam refectionem corporis
... Nam rationabilis suam ibi habet refectionem in plenitudine
bilis suam in plenitudine bonitatis Concupiscibilis suam in plenitudine ... Regina
Saba omnem sapientiam Salomonis ... de primo iii Regum x. Videns
domus ministrancium et vestes ipsorum et cibos mense eius et or-
mense eius, id est corpus et sanguinem Christi. non habuit ultra spiritum. cibos
sa. et ordines ministrancium quantum ad decenciam ... et vestes
eorum, hec est femoralia linea, quantum ad respondenciam ...
tunica byssina. quantum ad mundiciam mentis, tunica iacinctina quantum
ad serenitatem contemplationis. balteus, quantum ad rigorem discrecionis
rationale quantum ad virtutem discrecionis, superhumerale quantum ad
omnes ... ephod ... vel tyaram quantum ad ...
lamina auream in fronte pendentem. quantum ad signum ...
... que sunt octo genera vestimentorum sacerdotalium
De eo xx. ... posuit mensam ... candelabrum ... mensa illuminatur
cognoscendi ea que geruntur in sacramento altaris ...
oculos spirituales ad comedendum lignum vite ...
oculi carnales in primis parentibus ad comedendum lignum scientie
De eo Job xxxvi Requies mense tue erit plena pinguedine, quia
non delectetur in ... tante dulcedinis ...
palatum infectum amaritudine ... Ergo digne ...
... in hac mensa ... ad ... mensam ... De qua
... xxii Ego dispono vobis regnum ut edatis et bibatis super men-
sam meam Quod nobis prestare dignetur

9 Sanctificabor in hiis qui appropinquant michi Levit[ici] x. Narrata
hystoria nota dico competenciam in ordinandis dignitatem
officiy in hiis qui appropinquant in sanctitate ministrii sanc-
tificabor ... in exequendo ... in suscipiendis ordinibus, ...
... Quantum ad primum notatur dignitas que magna est
tum appropinquatur ad ... Num xvi Sacerdotes applicabit sibi et
quos elegerit dominus appropinquabunt ei, elegerit scilicet ad dignita-
tem. ad quam non elegit angelos. Debent autem appropinquare ad
deum in dolore contricionis. in timore purificacionis. in fervore
dilectionis De primo Jacobi iiii Appropinquate deo et appropinquabit vo-
bis. emundate manus peccatores per satisfactionem purificate
corda per confessionem. miseri estote et lugete per contricionem De eo
Deut. xxxiii Omnes sancti in manu illius sunt. et qui appropinquant
pedibus eius accipient de doctrina illius. Antiqui sunt illi qui
ex timore se per ad pedes dei humiliant et indignos se repu-
tant sicut sancti qui propter ordines antiquitus fugiebant De eo
Jere. Quis est iste qui applicet cor suum ut appropinquet michi ait dominus

Hij sunt qui a terrenis cor suum separant ut se deo uniant et quia di-
lectione quam habent ad deum et proximum se ad ordines suscipiunt
Sed peccant quidam quia ex consilio appropinquant non in dolore sed in exul-
tacione non timore sed in presumpcione non in dilectione sed in mani-
festacione · non timore · sed in presumpcione · non in dilectione sed in spon-
sione De primo amos vi° Ve qui opulenti estis in syon et
sequitur Cum appropinquatis solio iniquitatis qui dormitis in lectis
eburneis et lascivitis in stratis vestris qui comeditis agnos de
grege et qui canitis ad vocem psalterii Ubi nota triplicem exul-
tacionem inordinatam · in actu gestu · et auditu De 2° leuitici 10
Cauete ne appropinquetis ad altare per quod in Regum v° Oza percussus
a domino qui indigne accessit ad archam   figura horum
qui indigne ministrant vel promouentur ne seruat commenta Exo 28
Utentur aaron et filij eius feminalibus lineis cum appropinquant al-
tare domini ut ministrent ne iniquitatis rei moriantur De 3° Luc
xix° Cum appropinquaret iesus Ierusalem flevit super illam Et sequitur
cepit eicere vendentes et ementes in templo Per quod homines
mali et ambiciosi qui tradunt Jesum et vendunt hec exempla Ju-
das appropinquant ad Iesum ut osculentur eum Secundo notatur sanctita-
tis de qua sanctificacione se ad
ministerium eius dicit sanctificabor De qua · sanctificacione corporis pro-
cessa · per Deus autem pacis sanctificet vos per omnia et Corpus ergo
sanctificetur per mortificacionem · anima per compassionem · spiritus per devoci-
onem · hec est quantum ad se ad proximum ad deum De primo Ro vi
Obsecro ut exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam et et vj Sicut ex-
hibuistis membra vestra servire immundicie et iniquitati ad iniquitatem
ita exhibete membra vestra servire iusticie in sanctificacionem sicut vestra Se
sit mortificacionis nunc pene quantum sunt delectacionis in culpa De
2° Exo xxx Composuit beseleel oleum ad sanctificacionis unguen-
tum Et de vini hanc sanctificatum est thabernaculum et omnia vasa
eius oleum in quo superfluencia compassionis et misericordie De 3° ad
Tessalonicenses 2° Elegit vos deus primicias in salutem in sanctifica-
cione spiritus Et illud ad hebreos ix Si cinis vitule aspersus san-
ctificat ad emundacionem carnis quanto magis sanguis christi et ut
est devoto que habetur in media passionis eius et

Sic vos existimet homo et ut ibi ut fideles quis inveniatur
Sic cor xiiij° Informat aliquis promouendos in tribus in sancti-
tate que pertinet ad mundum In predicacione que pertinet ad execu-
cionem officium et in fidelitate que pertinet ad proximum De primo mi-
nistros christi i oportet esse sanctitatis Exo 3 oleo sancto meo unxi eum
lxxxviij Scitote iudicem ipsi sit et minister eius De 2° dispensatores
etc De 3° hic iam queritur ut fidelis quis et Sanctitas ergo promoven-
di notatur cum dicitur ministros christi Gal ij° Nunquid christus peccati minister
est · absit Et quia in christo reperitur mundicia que declarabatur
in nativitate Sapiencia · que declarabatur in passione Potencia
que declarabatur in resurrectione Iusticia que declarabatur
in finali retribucione ideo promouendus minister christi esse debet
mundus discretus robustus et iustus · que pertinet ad exteriorum
conversacionem plenius declarabitur Debet ergo minister christi esse mundus
quantum ad continenciam i Regum ij° Samuel ministrabat ante faciem domini
puer accinctus ephot lineo · et tunicam parvam faciebat ei mater
sua Ephot linea vestis · carnis et mundicia quam debet habere
promouendus ut sit continens quantum ad affectum · quantum ad aspectum
quantum ad tactum · quantum ad actum Et tunicam parvam facit ei
mater sua · quia carnis integritatem eius qui promouetur in sacris
ordinis exigit · i Regum xxi Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus

manducet Ozee j. Et ad mo[res] prohibentur primo. et sic ministrent nul-
lum crimen habentes. Prohibentur quantum ad vitam ipsorum et famil-
Vel prohibentur quia sicut enim debent esse peccatoria clericorum ita
clerici promoti . peccatoria laycorum . et sic ministrent observata cas-
trimeria . ad quam tenentur per honestatem clericalis officii . necessi-
tatem voti . auctoritatem dum precepti . dignitate sacramenti . nullum cri-
men habentes. Quia levit xxi. Qui aliqua macula maculatur ad
ministerium altaris accedere prohibentur. Et de ministris immundis et
luxuriosis. Item mo[res]. Non cessabant ministri regis succendere for-
nacem Nabuchodonosor erant enim ministri sui i. dyaboli. Sunt enim clerici
promoti quibusdam hodie succendit fornacem libidinis ubi forma-
tur vasa contumelie et infamie . et succenditur fornax napta que
est fex olei . et fit defectu pme . et stuppa que cito succensa extin-
guitur que sunt superflua ornamenta . et pice superfluitate s. luxurie et ma-
livolentie. Hys enim quatuor avaricia superbia luxuria violen-
cia corrumpitur in malis clericis . et infamatur ad malum exemplum . qui
non honorat sed dehonorat suum ministerium ut Paulus . sed maledictus
minister qui reliquias suas blasphemat . Quod ipsi faciunt qui in re-
verenter tractant sacrosancta misteria sine timore . sicut sacramenta
[illegible] accipit . Predicta in auctore madidine . et deflorat virginem
[illegible] concupita . non impugnat . contra quem posset [illegible]
ret si equitat[illegible] invenietur . eo quod luc xxii. Accendit ignem
in atriis suis sacerdotes . ut ministri eius calefaciat se . se ad [illegible]
Qui debuerant esse pastores et fuerunt [illegible] . angeli . et fuerunt demones
ministri . ministrare [illegible] et fuerunt antiqui . Debet etiam esse minister [illegible]
districtus pro xv. Acceptus est regi minister intelligens . qui habere
debet intelligenciam sacrarum scripturarum . secularium scientiarum . in
quantum ducunt ad pietatem scientiam . et secularium negociorum . quia ut
dicit Canon . debet non solum spiritualia sed etiam temporalia subditis
et utilitate prudentibus ministrare . i ad [illegible] Ymo [illegible] pro[illegible]
talibus . bonus eris minister Jesu Christi enutritus verbis fidei et bo-
ne doctrine quam assecutus es. In quo enim que fidei sunt et do-
ctrine debet habere sinonendi [illegible] competenter et si non [illegible]
tem . non enim sufficit in eis vita sancta . ne sint sicut [illegible]
David de quibus Ysaias dominum [illegible] [illegible] [illegible] Nulli
etiam sacerdotum licet canones ignorare saltem principaliter [illegible]
igitur ministris ignarus [illegible] Ysa. xxii Quid tu hic . aut quasi quis hic
asportari te faciet dominus sicut asportatur gallus gallinarum.
Et sequitur Expellent te de statione tua et de ministerio tuo [illegible]
ponam te. quasi omnis dicit Quia quidem sunt in officiis suis
sicut statue sed sicut gallus gallinarum . qui gallinas non defen-
dit . portatur ad forum ligatis pedibus et capite inclinato ad terram
Qui ligatis manibus et pedibus ponentur in vehemencia. Et sequitur
de ministerio tuo deponam te. Essent enim digni depositione [illegible]
cum sciencie non possint Quia leuit xxii [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in de ministerio non deo offerri. Reg iii [illegible] viii Nebula
impleverunt domum domini . et non poterant sacerdotes ministrare [illegible]
nebulam s. ignorancie. Debet etiam esse robustus . in officii [illegible]
[illegible] sicut muda [illegible] in conversacione et districtus in predi-
catione Nec fuerunt[illegible] in sanctuarii custodiis et in ministeriis
altaris . ne oriatur indignacio super filios Israel. Exclusare debet

promoti ut vigilet exequatur officium suum sicut levite qui excubabant circa thabernaculum. Nunc autem licet modo plus excubent circa tota nocte in ludo talorum quam tota die in dispensacione sacramentorum cum tamen in ordinacione subdyaconatus dicatur Si usque nunc tardi fuistis ad ecclesiam modo debetis esse assidui, si usque nunc somnolenti, amodo vigiles, si usque nunc ebriosi, amodo sobrii, si usque nunc inhonesti, amodo casti. i ad Thimotheum iiii° Tu vero vigila in omnibus labora opus fac ewangeliste ministerium tuum imple. Ut sis assiduus in officio tuo. Si es hostiarius claudas hostium corporis ne per fenestras quinque sensuum mors ingrediatur. et hostium mentis ne per pravas cogitaciones et delectaciones immundas sathan recipiatur. Si lector in lege domini meditetur die ac nocte. Si exorcista expelle potestatem dyaboli tam a te ipso quam a proximo. Si accolitus. hoc est ceroferarius eo quod cereos portet quando legitur ewangelium. imple ministerium tuum ut habeas lumen in manibus. Christi conversacionem Iudeis in tuis operibus et omnia tua in luce fiant. Si subdyaconus de cetero potestatem tui corporis non habeas eternalium copularum appetendi alligatus es vero. noli querere solucionem. Habes urceum cum aqua et manutergium ut manus lavari animi et pedes affectionum abluas per castitatem. Si dyaconus datur tibi facultas proferendi sacra verba que vix licet homini loqui et imple ministerium tuum sicut dicitur tibi Accipe hoc volumen sancti ewangelii lege et intellige. et aliis trade et opere adimple. Si sacerdos ipsa lex vos sacerdotes domini vocabimini ministri dei vestri dicetur vobis, hinc tibi uncio desponsata est in consecracione, tradita in domum in titulum collacionis. Item tibi constituit altare et accessiones sacramentales ut recepisti [illegible] et legata et tales et proventus primiciarum decimarum. oblaciones [illegible] [illegible] inde ascendat ad mensam non [illegible] bus [illegible] ubi datur tibi potestas que negata est [illegible] angelis. ut quanto es in officio ut gradu dignior tanto sis in actu sanctior. Unde iii Re x Videns regina Saba sapientiam Salomonis et domum quam edificaverat. et cibos mense eius et habitacula servorum. et ordinem ministrancium et vestes eorum et pincernas et holocausta que offerebant in domo domini. non habebat spiritum. Sic [illegible] qui explentur in ministerio ordinum desinit mentis humanitas. Sed ve desidiosis et querulosis qui nolunt ministrare nec in actu suo respondere, cum tamen levitis non assignantur in numeris et in Levitico stipendia nisi pro ministerio [illegible] in thabernaculo. et de istis dicitur quod non venit ministrari sed ministrare. Nisi forte ministrent sicut venatores et aucupes in aulis [illegible] lac et lanam ab ovibus capientes [illegible] legatum constitutum in ecclesia Lateranensi [illegible] ecclesia [illegible] ministerium committi debuerit talis ad hoc queratur persona que resideat in loco et curam eius per se valeat exercere. Et [illegible] factum fuit. et qui acceperit quod contra sacros canones acceperit amittat. et qui dederit potestate largiendi privetur. Sed dicitur quod per mercenarium vicarium serviunt. et ego timeo illud quod de [illegible] effectum deduceret ad mercenarios filios suos. i. ad pravos vicarios. sicut in quibusdam regionibus in funeralibus mortuorum conducuntur lamentatrices que ficte lugent. quia non de mortuis lugent seu dolent. et non nisi de pecunia curant, sic isti mercenarii de lucro temporali gaudent, et de morte animarum non dolent. dicentes in corde suo Zach. xi°

Benedictus dominus · diuites facti sumus Ps. Vitrauius ille ser-
mens · aut dignus est et tunc cur cederent fautus in vsus prodiab
· cum lex cunctis dicat in codice tolerari non debet qui lucrum
appetit · onus aut contemnit, aut indignus est, et dicit alia lex
non refert · an nullo modo disponat tutor rebus populi. Cum presbiter
eum disponam de auctoritate tutelaris l. fi. Item pater hic line x. sustine
satagebat circa frequens ministerium, frequenter enim ministrandum est con-
stitutis ministeriis, ne et ecclesia spolietur suis officiis · et anime de-
functorum suis suffragiis qui hac intentione reliquerunt dotes et
redditus ecclesiis et personis. Debet etiam esse iustus ex formata ma-
gistri eius qui facit voluntatem eius virtutes eius ut potenter
et viriliter extirpent vicia, sacerdotes enim debent malis esse
formidini · ut humana saltem formidine · peccare metuant, qui
diuina iudicia non formidant, et dicitur virtutes et ministri, ut quia
virtutes sunt, reprimant malos ex auctoritate, et quia ministri, seruiant
bonis · et eos foueant ex humilitate ministri inquit eius, hic est exer-
centes s. gratia promoti et beneficiati sine symonia, et gratuito exer-
centes non sicut illi qui oblationes recipiunt ut missas nouas in
foro et plateis proclamari faciunt · ut dicerent · et in hoc Iudam pro-
ditorem imitantur. Qui facit voluntatem eius · digne ministran-
do sacramenta · et cum reuerentia de primo Ro. xiii. Non sine cau-
sa gladium portat, dei enim minister est vindex in iram ei qui male
agit de 2o Ioh. xviii. Iudas cum accepisset cohortem a ponti-
ficibus et phariseis ministris, venit ad prodendum Iesum, dimicat
autem eis · quem osculatus 2o. Isti aut sacramenta exponunt venalia · osculo
concutiunt subditos · quorum non reconsiliant peccata · dicta obstruunt
peccatorum predicatorum, ne oblationes amittant, celebrant missas
quas magis tradunt lucratiuas. Sicut de spiritu sancto et pro defunctis
de 2o Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem vrentem
Sunt cupidi et symoniaci qui propter appetitum pecunie dissimulat
peccata · exponunt sacramenta venalia · et diuina tractant sine reuerentia
de primo Sap. vi. Cum essetis ministri regni illius · non recte iu-
dicastis, neque custodistis legem iustitie, nec secundum voluntatem dei am-
bulastis. Gradum legem iustitie inquit quia adulantur diuitibus, pau-
peres inquinat terrore affligere · Pharisei perge · fac missas celebrari
ea celebrent causa cupiditatis, innuit · operantur sub specie pietatis ut
Magdalena obtulit in gratiam vnguentum vel lucrum querere · voluit Mat.
xxvi. Judeorum ministri comprehenderunt Iesum, Iudas confessus est
vel laudantes, quia hic laudant in confessione, nisi quod in hoc ipsi
sunt deteriores Iudei · quod ille deum pure hominem credens vendi-
dit et precium abiecit. Isti vero deum et hominem vendunt et retinent
precium · ut dicatur eis vendidisti et possedisti, quibus absolutio
vertitur in maledictionem, crismata in heresim, sacramenta in
sacrilegium, honor in contumeliam. Sanctis in ruina. Immo Symo-
ne mago deteriores sunt · qui dominum emere voluit, sed non inue-
nit. Sortes emeritis non inuenit · sed eorum culpa prodita est ad effectum
venditum est munus prodit argentum. de 2o Ioh. xii. Si quis mihi
ministrat me sequatur, hic est gratis accepistis gratis date · hic est quod
cathedras vendentium columbas euertuntur · que in ecclesiis exigimus
et inde simulacrorum subuertuntur in eis qui sponse Christi predicatiu-
dine sedentes · et inspiciabile precium domini corporis et sangui-
nis soli precio distrahunt · melius in rebus ecclesiasticis melius in

gradibus. nichil in dignitatibus nichil in sacramentis non venale
relinquit. quare quia nichil gratis accipiunt. et nichil gratis
tribuere volunt. De iiiio hebre ixo tabernaculum et omnia vasa mini-
sterii moyses sanguine aspersit. quia et quotiescunque celebramus
hec facimus in memoria passionis xpi. quam semper debemus habere
in memoria et reverentia alioquin clamat contra nos sanguis xpi. licet
in memoria et reverentia ... clamat ... sanguis a mali-
gnitate se manibus meis ... sicut et xpus a mali-
gnis spiritu se permisit supra pinnaculum templi portari ... ezechiel xxxv. Cum sanguinem oderis sanguis te persequitur
et sic pz de hoc que informat personam in sanctitate ad initii

11 **F**luminis impetus letificat civitatem dei. Secundum
predicatoris comparatur ad deum a quo fluit. et a quo infu-
ditur. et ad predicatorem a quo profertur. et ad auditorem qui
inde letificatur. propter primum dicitur flumen quia predit a deo
qui est eius originale principium ... ostendit in flumine
aque vive procedente a sede dei. Si vero comparetur ad predica-
torem dicitur fluere cum impetu ut ex fervore proferatur ... sermo
... ortorum puteus aquarum viventium que fluunt impetu de
libano ... Si vero comparetur ad auditorem lux et
letificatio anima ... lux oculorum letificat. et hic est quod dicitur
letificat civitatem dei.

12 **S**anctificavit thabernaculum suum altissimus. loquitur propheta de
consecratione ecclesie sub methafora rei artificialis. describens
eam ... consecrandam et eius consecrationem. De primo thaber-
naculum. De secundo sanctificavit. Dicitur ad primum allegorice per
thabernaculum ecclesia et merito quia ... est in omnibus ... ergo
ecclesia que bene dicitur thabernaculum. Est enim thabernaculum locus mili-
tancium peregrinantium et vigilancium ... in thabernaculis habitant mi-
lites et viatores et ... ecclesia in bonis laycis et secu-
laribus peregrinatur in bonis clericis et regularibus vigilat in bonis
prelatis et pastoralibus. De primo cant 1o Nigra sum sed formosa
filie iherusalem sicut thabernacula cedar. sicut pelles salomonis. Nigra
sum sicut thaber. cedar. formosa sicut pelles Salomonis. Cedar
... interpretatur. pelles extenduntur et dilatantur. quia seculares
ex sollicitudine cotidiana circa mundana sunt sanctificati extra
... ex caritate fraterna sunt dilatati et fulciti intus. Nigra
... in laboribus pulcritudine. formosa ex reformatione divine ymaginis
et gloria consciencie interioris. De secundo apostolus ii cor v
... in hoc thabernaculo ingemiscimus gravati. eo quod no-
lumus expoliari sed supervestiri ut absorbeatur quod mortale est
a vita. ... peregrinus ex itinere vie. ex dilatatione patrie ...
... nisi quod sit necessarium ad usum. ... religio-
... heres hereditatis solus est dominus ...
... terrenorum abierit fundus videns causam sui ...
quia ... anhelat cum hic esse oporteat. et ideo ...
... ex corruptione et ... cum pre-
... ex devotione. ex motiva ... gemitum ... pla-
... incolatus meus prolongatus
est. De iiio Job xxxix. Cui dedi in solitudine locum et tha-
bernacula eius in terra salsuginis. et sequitur contempnit mo-
... et presentia ... onager pre-
latus ... in loco solitudinis ex diligencia et ...
informatione. Secundum ad secundum hoc thabernaculum sanctifica-
tur ecclesia consecratur. Sanctificatio autem sumitur in sacra scriptu-
ra triplicitur. Primo pro emundatione a peccato ... liberati a
peccato servi autem facti deo habetis fructum in sanctificatione. Secundo

pro dedicatione cultui divino. Unde thabernaculum et vasa tha-
bernaculi dicta sunt sanctificari. quia dedicata divino cultui Exo.
xl. Assumpto unctionis oleo unges thabernaculum et omnia vasa
eius ut sanctificetur. Tercio pro confirmatione in bono. Sic enim
Johannes et alii in gracia confirmati debent sanctificari Jere.
primo. Antequam exires de vulva sanctificavi te. Sic eciam modo
eciam sanctificatur quod in laycis et secularibus a peccatis purgatur. quod
in clericis et regularibus divino cultui dedicatur, emendatur. quod
in pastoribus et prelatis confirmatur. De primo Nu. xxxi. Quicquid
potest transire per flammas purgabitur. quod autem ignem non potest susti-
nere aqua expiationis sanctificabitur. Hec enim erat vulgaris san-
ctificatio ut dicit glossa. Signans quod per aquam baptismi et ignem pene
sanctificatio quedam saltem lapsum oportet per purgationem ab ori-
ginali et actuali peccato. Ipse enim baptizavit in spiritu sancto, per aquam et ignem et redu-
xisti nos in refrigerium. De 2o dicitur de Aaron in persona clericorum
Eccli. xlv. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum et elegit
eum ex omni carne. In fide quo ad deum, lenitate parte quo ad
proximum. et separetur ab omni carne. hoc est carnali voluntate quo ad
se ipsum. Et sicut eciam sanctificata non deseruntur ulterius ad usum alie-
num quam ad divinum. sic nec isti ulterius ad peccatum redeuntes. Sciat unus-
quisque vas suum possidere in sanctificatione et honore. 1 Thessalonicensium 4.
De 3o Exo. xix. Sacerdotes qui accedunt ad me sanctificentur ne per-
cutiat eos. sanctificentur i. confirmentur in bono. quia ipsi sunt co-
lumpne et stabilimentum in populo. Ipsi enim debent esse sanctificati
quo ad propriam sanctificationem et confirmati quo ad aliorum su-
stentationem. Apoc. xxii. Qui sanctus est sanctificetur adhuc. In
signum quod hec triplex sanctificatio offerantur in sanctificatione
altaris thabernaculi tria animalia Nu. xvii. Bos qui congruit
labori laycorum. agnus qui exprimit simplicitatem religiosorum.
Aries qui est dux gregis qui exprimit regimen prelatorum. Et
consecratione altaris tria apponuntur. maxime in parvis altaribus
lignum signans fragilitatem in secularibus, crisma sanctitatem in re-
gularibus, lapis firmitatem in pastoribus. Moraliter per corpus vir-
tuosum de quo dicitur. qui dicimur dei thabernaculum, eo
quod deus inhabitat per graciam. Levit. Ponam thabernaculum
meum in medio vestri et non abiciet vos anima mea. Secundum
distinctionem quam facit david in psalmo. Quam dilecta thabernacula.
Per atrium et altare possumus distinguere tres partes in
thabernaculo. atrium pro sexti primis. Secundum thabernaculum quod
dicebatur sancta sanctorum quod pontifice summo qui solus intra-
bat illuc cum sanguine semel in anno Hebre. ix. Sic in no-
bis qui sumus thabernaculum dei. pars exterior corporis nostri. sunt
quoddam atrium. pars anterior anima nostra vel racionalis pars est
quoddam sanctum pars posterior spiritus noster sunt quoddam
sanctuarium. De primo ii Pet. i. Certus sum quod velox est depo-
sicio thabernaculi mei. hoc autem dicebat de imminente dissolucione
corporis sui. De 2o Exo. xxvi. Facies thabernaculum. Et sequitur.
Inseretur velum per circulos intra quod pones archam testimo-
nii quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur. Quia tamen
pars illa appendebatur velo quod discernebat inter sancta et
sancta sanctorum ne viderentur. sic ex parte sensualitatis quasi est pars
animalis. in nobis oriuntur quedam motus cogitationum et
affectionum suspendunt velantes et occultantes nobis lumen veri-
tatis. ne animalis homo quod dei est intueatur. Unde i. Cor. xi.
Mulier debet habere velamen super caput suum. nam capilli sui

dati sunt pro velamine capilli de carne nascentes subtiles car-
nales affectiones et errones cogitationes De 3o hebr. ix
Post velamentum autem secundum thabernaculum quod dicitur sancta sanctorum Et
illa spiritus absoluta ab impetu carnis et appetitu sensualitatis
libere fertur in deum et sic patet quid sit illud thabernaculum
Secundo videndum est quid debet illud thabernaculum sanctifica-
ri Corpus enim anima et spiritus sanctificanda sunt I Thess. v. Deus
autem pacis sanctificet vos per omnia ut integer spiritus vester et anima
et corpus sine querela in adventu domini nostri Jhesu Christi servetur
Corpus autem sanctificandum est per penitentiam anima per [illegible] separata
per scripturam De primo Exo. xix dicit dominus ad moysen Va-
de ad populum et sanctifica illos hodie et cras lavent que vestimen-
ta sua et sint parati in diem tercium In die enim tercio descendet dominus
super synay Tres dies referuntur ad tres [illegible] que sunt
tres partes penitentie per quas abluimur. dum per veram penitentiam san-
ctificamur. Hec autem sanctificatio consistit in mortificatione carnis
cum discretione et compunctione cordis cum exultatione In cuius si-
gnum in consecrationibus ecclesiarum ponitur cinis sal et aqua et vinum
In cinere mortificatio In sale discretio in aqua compunctio in vino
exultatio De primo hebr. ix Cinis vitule aspersus inquinatos sancti-
ficat ad emundationem carnis quod fit cum mortificatur caro ex me-
moria preterite delectationis Vitula enim est animal lascivum et in-
nis comburitur per ignem mortificationis De 2o Ro. vi Sicut exhibuistis
membra vestra servire ~~iusticie in sanctificationem~~ immundicie et ini-
quitati ad iniquitatem Ita exhibete membra vestra servire iusticie
in sanctificationem Hec enim discretio habenda est in penitentia. ut morti-
ficetur in carne quod est criminale. non incrementum quod est spi-
rituale vel naturale. et secundum quantitatem culpe practice sit morti-
ficatio carnis in operibus penitentie. Mortificanda est enim caro ne super-
biat. sed non est enervanda ne deficiat. et sicut in consecratio-
ne ecclesie cinis et sal simul miscentur. ita in penitentia mortificatio
et discretio iungantur Ro. xii Obsecro vos per misericordiam dei
ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam sanctam deo placentem ra-
tionabile obsequium vestrum. hostiam dicit et rationabile adiungit. et sanctifica-
tionem intersit De tercio Eze. 36 Effundam super vos aquam
mundam et emundabimini ab iniquitatibus vestris Aqua enim com-
punctionis est aqua benedicta per quam sanctificatur et abluitur
anima I Cor. vi Neque fornicarii [illegible] regnum dei
possidebunt. et hec aliquando fuistis sed abluti estis et sanctificati estis
De quarto Eccli. xxxv In omni dato hylarem fac vultum tuum
et in exultatione sanctifica decimas tuas Zach. vii Numquid
flendum est mihi in quinto mense vel sanctificare me debeo sicut
feci iam multis annis. quia compunctio non debet esse nimia
ne vergat ad desperationem. sed moderata non excludens exul-
tationem. et sicut cinis et sal simul ponderantur ita vinum et
aqua simul miscentur. ut compleatur illud in bono quod dictum
est in malo Ysa. i Vinum tuum mixtum est aqua Nam si vinum
non fuerit contabescet cor per desperationem si aqua defuerit
[illegible] in presumptionem II Cor. vii Has ergo habentes promissi-
ones karissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis perficientes
sanctificationem in timore dei. quod dicit promissiones pertinet ad
vinum exultationis. quod dicit in timore dei pertinet ad aquam
compunctionis In cuius figura nazarei sanctificati domino in
principio sue consecrationis non poterant bibere vinum. sed comple-
ta sanctificatione poterant Num. vi Vir sive mulier cum fecerint

votum ut sanctificentur: et se voluerint Unde consecrare a vino
quod inebriare potest abstinebit Et ipse finem eius scilicet tempus dantur
quod completa consecratione potuit Nazareus bibere vinum quia con-
dita compunctio inchoatur in amaritudine et terminatur in dulcedi-
ne Secundo anima sanctificanda est per misericordiam. aliis enim peccatis subiecta
est in nobis fragilitati quia a nostra fragilitate materia pec-
cati benigne sufficienter aliis miserendo. Eccli ii° Qui timent dominum p-
parabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Et
hic per opera misericordie quia per hoc declaratur timor iudicii quod
erit De discrepantia circa opera pietatis Sanctificatur autem anima
per unam triplicitatem Primo si primo corde misericorditer compaciatur
si ore dulciter consolatur. si opere largiter suffragetur. Inde est
quod in figura horum tria ponuntur in consecrationibus ecclesiarum et
altarium: aqua cum ysopo et balsamum. Crisma quo unguntur
compositum est oleo et balsamo. oleum significat pietatem
liquoribus. pietatem signans que superfertur ceteris. Sicut
tas secundum apostolum valet in omnibus. ysopus herba humilis cum va-
let in pectore tollit asperitatem a voce. signans unam oris per
dulcedinem sermonis. balsamum conservans a corruptione corporis. signans
largitatem que declaratur per exterius opus. De primo Leviticus
Moyses unxit omnia vasa tabernaculi et sanctificavit ea. oleo
quod ad omnes partes extendenda est cordis compassio ut sit anime
sanctificatio Exodi xxx Unxisti unctionis oleo unges tabernacu-
lum cum vasis suis ut sanctifices. quia omnia membra corporis
habitant in tabernaculis fragilitatis nostre ad que debent
exhibere compassionem De 2° Judith ix° Da verbum domine in
ore meo et in corde meo consilium corrobora. ut domus tua in
sanctificatione permaneat. Sicut enim lingua canis curat infirmitatem
ita lingua consolatoris alleviat infirmum patientem De 3° ysa xxiii
Erunt negociationes eius et mercedes eius sanctificate domino. Inter
cetera que faciunt dicit dominus quid quod exegimus semper
pauperem duxit, puto quod non duxisset si nunquisset quem vestiuit dampnis
posuisset. hoc forte est crisma vel balsamum cuius humeris in
tegritas quia integra ad sanctificationem Exodi xxx Composuit et oleum ad san-
ctificationis unguentum et thymiamate et aromatibus mundissimis ope-
re pigmentarii Tertio pars sanctificanda est per separationem infusa en[im]
sapientia in parte deserit cetera a carnali appetitu. De qua sanctifi-
catione ii ad Thess ii° Elegit nos deus primicias in salutem in san-
ctificatione spiritus. Sicut enim philosophus dicit vinum. uteri gustatu saniat
ad dolium, si immiseris primos spiritus ad patria sanguinent suffocat
anima. Et quia in parte que secundum Augustinum est superior partis rationis
que ad deum convertitur invenimus primo imaginem quantum ad memo-
riam intellectum et voluntatem ideo sanctificatur sensus triplicem
Primo cum memoria tenet acerbitatem dominice passionis Secundo
cum intellectus videt veritatem cum sobrietate vere cognicionis 3°
cum voluntas sollicitat dilectionis. De primo i Cor i° Ex
ipso vos estis in Christo Jesu qui factus est nobis sapientia a deo
et iusticia et sanctificatio et redemptio. Unde totum exponit Bern[ardus]
De passione Christi enim per sanguinem passionis sue sanctifi-
catus est mundus ab originali, et passione eius sanctificatur
quilibet christianus ab actuali. i Petri i. Electi secundum prescientiam
dei patris in sanctificationem spiritus in obedientiam et
aspersionem sanguinis Jesu Christi gratia vobis et pax
multiplicetur Hebr xiii° Jesus ut per suum sanguinem
sanctificaret populum extra portam passus est. ... ei sanguis Christi in veteri

lege quanto magis sanguis christi emundabit conscientias vestras ab opera
bus mortuis. Propter hoc enim christus semetipsum tradidit pro ecclesia sua
mundans eam lavacro aque et verbo vite Ephesios v. lavacrum
aque fluxus gratie qui prodit de verbo incarnato et passo quia
per memoriam hauriunt in mente. De secundo Exodi xxix. Panes qui sunt
in canistro in vestibulo thabernaculi testimonii comedent ut sit
sacrificium et sanctificetur offerentium manus. Panes xii in canistro
qui sunt fidei articuli in corde hominis qui sunt in vestibulo tha-
bernaculi testimonii quia preparant introitum fidei et sanctificetur
offerentium manus quia tunc fides sanctificat cum iungitur per opus.
De iiii° Ephesios i° Elegit nos ante mundi constitutionem ut essemus
sancti et immaculati in conspectu eius in caritate. Sancti hic est fir-
mi et in bono fixi. Figura istarum apparet in sanctificatione ecclesie, scri-
ptura quam facit Episcopus in modum crucis in memoria passionis
christi. Scribit literas latinas grecas et hebreas signans calce toti-
tulum hiis tribus linguis scriptum ut signetur sanguis christi qui fundebatur
super cornua altaris et aspergatur contra parietem et sanctificabit eum
Levitici xxvi. Secundum est candela que apponitur que signat lumi-
nositatem consignationis Ysa x. Erit lumen israel in igne et sanctus
eius in flamma. Tercium est ysopus qui conservat signans soliditatem
dilectionis. Hec est enim illa oblatio una per quam summe sanctifica-
tum in sempiternum et consummati. Hebre x. Per una oblatione consumma-
vit in sempiternum sanctificatos. Caritas enim sempiterna est quia
nunquam excidit et ipsa est consummatio quia est vinculum perfectionis.

Domine dilexi decorem domus tue et locum habitationis glorie tue. Videns propheta David in spiritu
constitutam exultationem que est in domo celesti quam repre-
sentat anniversaria dedicationis dies, conversus ad deum ait Domine
dilexi etc. Loquens de patria celesti sub methafora domus ma-
terialis innuens domus huius edificationem, domus tue emulationem.
Domum dilexi dei inhabitationis et locum boni. Hec enim domus fuit
mirabiliter edificata, fervent est desiderata, dulcis inhabitata et de-
lectabilis. De primo Regum. Introibo in locum thabernaculi ad-
mirabilis usque ad domum dei. Admirabilis dicit quia mirabiliter
fuerunt parietes facti, mirabilius destructi, mirabilissime repa-
rati. Hec est gallice faites, defaites et refaites. Admirabiliter enim facta
est domus ista eo quod parietibus eius lapides grossiores fuerunt
positi in parte superiori, minores in inferiori, cum econtra soleat fieri. Unde
in fundamento ponuntur lapides magni, sed in superiori loco digniores
angeli sunt constituti et minores in inferiori. ii Paralip. ix. Cumque
vidisset regina Saba domum quam edificaverat Salomon et officia mi-
nistrorum eius non erat pre stupore in ea spiritus. Admirabiliter etiam fuerunt
destructi. Ruerunt enim sine causa cum in illo artifice non esset
negligentia artificii, non vetustas operis, non violentia impellen-
tis, sed fecit domum ruere sola perversitas voluntatis. Unde Mat.
vii. Venerunt flumina, flaverunt venti et irruerunt in domum illam
que supra petram fundata erat et non cecidit, sed domus illa cecidit
que edificata erat super arenam, id est super fragilem voluntatem.
Ideo non est mirum de nobis si cadimus quia Job iiii. Qui habitant
domos luteas qui terrenum habent fundamentum consumentur. Domus qua
perdita motione sed vetustate destruitur. Sed de angelis mirum est
qui celestes et spirituales fuerunt et inde irreparabiliter ruerunt
et remanentibus quibusdam de superioribus et inferioribus ruerunt
aliqui de collateralibus. Mirabiliter etiam fuerunt reparati. De qua
reparatione dicitur ubi domus dei que est in terra ipsa que inmensa

exit reedificabitur. Ut reuertentur omnes timentes dominum. Aliter hoc
est unde rendeuit superbi. Propter domum superborum demolie-
tur dominus. De hac reparacione mirabili iij Regum vj Domus dei cum
edificaretur de lapidibus dolatis et perfectis edificata est et malle-
us et securis et omne ferramentum non sunt audita in ea quia quilibet
homo in presenti lapidaria quadratur virtutibus malleatur
tribulacionibus, et sic inter choros angelorum inseritur unusquisque
in loco sibi tam congruo acsi fuisset creatus in illo sicut lapi-
des in monte libani quadrabantur et in ipsum portabantur et sine
strepitu templo inserebantur. Domus eciam ista seruet est. Unde beati
ps. Unam peti a domino ut inhabitem in domo domini o. d. v. m.
Hec est enim quod semper est necessarium quod petendum est singulariter et ab
eo qui dare vult sicut et Petrus petiit et requirendum est frequen-
ter et seruet ut unus semper desiderat hanc domum et diligit. Est enim
clara ad cognoscendum ubi deus in domibus eius cognoscitur. In domi-
bus dicit Glosa Ioh xiiii° In domo patris mei mansiones multe sunt
et tamen illa multitudo non coangustat et illos qui sunt in domo.
Et dicit cognoscetur quia tunc modo cognoscamus deum in effecti-
bus suis. Ibi in deo omnia cognoscuntur et sic volentes addiscere
locum querunt secretum et clarum ubi nulla est strepitus. Sic hec ita domus
illa in luce est constituta et a strepitu remota valde et semper ver-
ticem moncium eleuata. Ysa ii° Venite ascendamus ad montem
dei et ad domum dei Iacob. Si autem times ascendere pro labore aud-
illud Gen xxviii Vidit Iacob scalam qua homines ascenderent
et angelos descendentes qui erigunt labentes et eos ascenden-
tes qui eos precedunt perficiunt et dominum innixum scale qui specialiter
solacio et auxilio sustentat aduenientes. Hunc si consideras amorem eius
traheris ut ascendas ad ipsum sicut ipse amore tui de summo gra-
du hec est de fastigio domus sue precipitauit se in infimum, sicut Gre-
gorius dicit ... A summo celo egressio eius. Et non
solum est clara ad discendendum sed etiam magna ad apprehendendum.
Baruch iii° O Israel quam magna est domus dei. Capit enim non tantum
innocentes sed peccatores penitentes. Luc xiiii° Pauperes et debiles com-
pelle intrare ut impleatur domus mea. Domine factum est ut impe-
rasti et adhuc locus est. q. d. Non tantum intrabunt in eam innocentes
sed penitentes. Tercio est pulcra ad respiciendum. Hec ad sonum pre...
Hec est enim domus sanctuarij. i. paralip. xxviii. Immo domus sanctifica-
ta. ij paralip. iii° in qua nulla immundicia potest remanere. Ideo domi-
nam decet sanctitudo in longitudine dierum. Hinc enim domus eiecit
luciferum qui cecidit per superbiam in corde, sed cecidit illam non
potuit hec domus sustinere. Immo semper purgat se. Ps. Non
habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Et ideo con-
queritur de aliis quibus peccatur domus ista sed noluit ingredi.
Ysa. v. Nisi domus multe deserte et pulcre fuerint absque habi-
tatore. Pluraliter dicit, propter multas mansiones que sunt in do-
mo illa. Domus etiam ista est delectabiliter inhabitata. Ps.
Beati qui habitant in domo tua domine. Ibi enim est ex parte hospi-
tis et hospite beniuolencia, ex parte familie concordia, ex par-
te bonorum opulencia. De primo Gen. xxviii Non est hic
aliud nisi domus dei et porta celi. i. Christus sicut hospes beniuo-
lus, et Maria sicut ... hospita. Que est nobilis paradisi
porta iij Reg ix Sanctificaui domum hanc ut ponerem nomen
meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis
diebus. Ubi est autem dei presencia non potest esse nisi immensa leticia

Aggei ij° Implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum Gha-
ma enim gloria ubi loquendo per appriacionem pater assignabit
lora ad quiuium. filius sapiencia propinabit in edulium, spiritus sanctus pro-
pinabit loco vini amoris pigmenti, angeli servient in men-
sa in canticis laudum, anime beate servient in actionibus graciarum
De secundo ps. Qui habitare facit unius moris in domo, quia
non erit ibi diversitas in moribus exterius, sicut hic diversitas
est in moribus actibus voluntatibus vestibus. nec erit diversitas
mentium intus. ps. In domo domini ambulabimus cum consensu. Et illud Ebdia
De 3° ps. Replebimur in bonis domus tue
et divicie in domo eius. Non sic domus dyaboli in qua tanta pe-
nuria quod dives non potuit habere unam guttam aque. Et conside-
racione aut leticie que in ista domo est letatus propheta dicens. Leta-
tus sum in hiis que dicta sunt michi in domum domini ibimus. Ad quam nos
perducat qui vivit et regnat etc.

Ecce nova facio omnia. Apok. ult. Libenter vadunt homines ubi
credunt audire nova, si modo possent videre et audire nova. De hac ergo
quia hodie invenimus novam stellam, et nova gracia. De hac
novitate loquitur dominus. Quia nos omnes vult innovare dicens. Ecce nova
facio. Nova facit dominus in peccatoribus, incipientibus penitentibus, in proficienti-
bus, in contemplantibus, in beatis. In novum peccatoribus patrem ut per baptismum
per eum regeneremur. Ro. vj. Consepulti sumus cum Christo per baptismum
in mortem. Ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam patris
ita et nos in novitate vite ambulemus. Mori enim in peccato hoc est regnandi in
Christo. Qui per mortem suam nos in lucem educat ad similitudinem
puerpere, cuius uterus dividitur et mulier moritur ut fetus vivifi-
cetur. Unde et latus Christi in cruce appellatur. Novitas ergo vite e-
st ut veterem hominem cum actibus suis abicien. induamus novum qui
secundum deum creatus est. et qui renovetur in actione dei. Unde quoti-
die novitas ista integranda est sicut homo noster de die in diem
vetustior efficitur. Ut cotidie novos nos faciamus, et ut ita
dicerem pulcriores, decorem vultus nostri in Christo tamquam in
speculo contemplantes, et in ipso gloriam domini speculantes, in
eandem ymaginem transformemur. De hac novitate prophetia Ie. xxxi
Novum faciet dominus super terram etc. Quia protulit nobis Christum no-
vum hominem et novum patrem novam matrem per quam recon-
ciliamur. Mt. ix. Sed novum affecte in vas novum et utrumque in illud sal-
vatur. Novum est corpus virginis per graciam spiritus sancti innovatum
et sanctificatum esse divine sapiencie receptivum, et sanans sterilitate
humanam, reconcilians deo offensas hominum. Nota exemplum
matris que non permittit inter filios diversarum maritorum suo-
rum esse discordiam. Ita mater nostra inter nos et Christum, et ergo
nova placent. Hanc novitatem annunciavit angelus. Ysa. xl no. No-
va annuncio vobis. Attulit graciam novam legem per quam regu-
lemur Marci i. Et nova doctrina hec nova. Veteris enim doctri-
na veteris testamenti querebat terrena quae doctrina Christi docet
abiciendam. regulat enim totum hominem in tribus generibus fugien-
dis. Avariciam. delicias. et honores. Hester ij Obsecro domine
ut novis eorum tuis evangelii documentis veteres amarcuit
mediatores et hostes iudeorum congregant. In penitentibus novo
cor in contricione. ps. Cor mundum crea in me etc. Eze xxxvj Da-
bo vobis cor carneum et spiritum novum ponam in medio vestri. Cor
meum dissolvit. Ecce cor est quod facilius conteritur non cor
superbum quod non est novum. quia cepit ab inicio creature in
dyabolo. neque cor necandum quia cepit ab antiquo in Cayn

Novum os in confessione Math ultimo linguis loquentur novis
in confessione accusatoria non excusatoria. vetus lingua vetus ve-
teris et precipue mulieris. serpens inquit decepit me. Novum
corpus in conversatione. i ad Cor v. Expurgate vetus fermentum ut
sitis nova conspersio. Conspersio est farina et aqua conglutinata
sine fermento. hoc est enim gratiosa et nova conversio sine peccato
et si quid inheserit fermenti veteris bonis operibus tollatur
radatur forcipe gladio et ferro mortificationis. In principibus
nova experimenta pugnas in temptatione. Judicum v. Nova bella ele-
git dominus et portas hostium ipse subvertit. clipeus et hasta si apparu-
erint in xl. milibus israel ad literam non habebat bellica arma popu-
lus domini. Sed spoliaverat eos armis. Jabin rex chanaan qui per xx
annos vehementer afflixerat eos. Nova bella sunt que in tempta-
cione recurrimus ad orationem et triumphamus non confidentes de
nostris meritis sed de armis religionis. Sic enim Moyses elevando
manus triumphavit de amalechitis. Nova ornamenta exemplo
virum in aliquorum questione. i Mach iiii. Fecerunt nova sancta vasa
et intulerunt candelabrum et altare incensi et mensam in tem-
plum. Vita enim exemplaris debet aliquid lucere sicut candelabrum
lumine et odorem devotionis in religiosis exhibere sicut altare
incensi et in operibus bonis omnium ad se refectionem dilectionis
habere sicut mensa. Hec est nova creatura. Gal. ultimo. In Christo
Jesu nec circumcisio aliquid valet. i. professio operum exteriorum. Qualis
est in maliis regularibus nec preputium superbia malorum secu-
larium qui ad similitudinem prava vivunt in decorem faciunt sibi
in phaleris et aliis militaribus ornamentis. i Mach. Nova
documenta preceptorum in dilectione Johannis xiii. Novum mandatum
novum do vobis ut diligatis invicem. Antiqua mandata erant
multa sed memoria obscura, circa fluctura difficilia circa
voluntatem. Sed mandata Dei in uno dilectionis mandato radi-
cantur sicut omnes arboris rami ex una radice prodeunt. Est
enim mandatum Dei novum lene ut teneas lucide ut intelligas fa-
cile ut velis et facias. In contemplatione novum cibum in ama-
ritudine passionis. Gen. vii. Manna quod Moyses non gustaverunt
escam. loquitur de manna. Jere. xxxi. Vetustissima ne come-
datis et ne supervenientibus veteris piriatis. vetustissima fuerunt
sacramenta legis nature sicut melchisedech obtulit panem et
vinum. vetera fuerunt sacramenta legis scripture ut agnus paschalis
et hujusmodi. quibus pietatis recentissima ad vetustissima que nunc
sacrificamus in specie panis et vini et quasi hoc facimus amar-
itudinem passionis recolere debemus. Novorum fetum in dulce-
dine devotionis. Matth. ix. Nemo mittit novo vinum in utres
veteres. Novum canticum in publicatione laudis. Psalmus. Immisit
in os meum canticum novum hymnum deo nostro. In beatitudine nova
nativitate ut hereditate. Ysa. lxv. Ecce creo novos celos et no-
vam terram et non erunt in memoria priora. supple ad merendum dolorem sed
ad exaugendum divinum amorem. Novam societatem. Apoc. Et ipsi
tui fient novelle olivarum in circuitu mense tue. Novo vino in utres
veteres quos inebriabuntur ab ubertate domus tue. modicum pre-
libatum etiam nunc singulas novas incipit. Job i. Fecerunt no-
vitiis novam sollemnitatem magnam quando presunt vigilia in terminis
et fletu. Dies enim erat festa etiam. Levit. xxiii. Solemnitatem azimorum
custodies vii diebus azima comedes. Habes messem novorum. Sic ergo ex
de eo quod ut videbis et vocabula et ex puritate et solemnitate. fuerunt enim solem-
nitates omni seculo quo omnis anni cogitari hac ergo novi festa facta que sint
diversis statutis

15

Quis accusabit adversus electos dei Ro. viii. Et si fratres electi
sitis per gratiam tamen ex fragilitate carnis fecerint [illegible]
mittitur [illegible] quam accusata oportet ad expiationem. Ele-
git enim vos dominus ut serviatis ei in ministerio vos qui estis acti-
vi. Joh. xv. Elegi vos ut eatis et fructum afferatis etc. Elegit
etiam vos ut sitis de eius consilio vos qui estis homines contem-
plativi. Numeri xvi. Levitas applicabit sibi et quos elegerit
appropinquabunt sibi. Elegit etiam vos ut sitis [illegible] vos qui
estis prelati in officio. Eccl. [illegible] Tu domine elegisti me regem
populo tuo et iudicem filiorum tuorum. Et licet ita electi sitis
filiorum tamen in capitulis [illegible] est accusatio triplex: enormis,
criminalis et civilis. Enormis Apoc. xii. Proiectus est accusator fra-
trum nostrorum, quam quidam faciunt ad diffamandum. Ro. primo
[illegible] accusabit adversus electos dei. Cham excepit Samuel. Eccl.
xlvi. Paralipomenon [illegible] ne accusavit eum homo ad discordiam semi-
nandam. Gen. xxxvii. Accusavit Joseph fratres suos etc. [illegible]
seminarii discordie ad dampnum inferendum. Decretalis: Si legitimus
non fuerit accusator, non fatigetur accusatus. Prima accusatio
fuit [illegible] Paulus a Iudeis Act. xxiii. Audiam te cum venerint accu-
satores tui. Secunda Christus a phariseis Mat. xii. Interrogabant eum dicen-
tes: Si licet sabbato curare, ut accusarent eum. 2a Miphiboseth
ii R. xix. Servus meus accusavit me apud dominum meum. Penitentialis
Eccl. xli. Non est in inferno accusatio vite. Et hec triplex. In con-
fessione coram prelato. Prov. xviii. Iustus prior accusator est sui. Ve-
nit amicus eius et [illegible] In sua confessione [illegible] ad servum. Prov. xxx.
Ne accuses servum apud dominum suum [illegible] ne imputes [illegible] tuum fragili-
tati carnis [illegible] quod esset quasi refundere [illegible]
in deum, et sequitur: ne forte maledicat tibi et corruas. In oratione
qua ad deum [illegible] In oratione [illegible] ascendere tribu-
nal iudicis [illegible] accusans et mea testis [illegible] Accusatio
[illegible] ad nos manifeste [illegible] est coram me. Similis [illegible]
[illegible] accusat [illegible] Gen. [illegible] patratum sceleris non indi-
get clamore accusatoris. Ad correptionem quam facit prelatus in
scrutinio [illegible] et de venialibus [illegible] ferenda Act. xxv. [illegible]
[illegible] accusabatur principaliter sacerdotum [illegible] Si de morta-
libus talis tribuenda. Dan. vi. Iubente rege missi sunt in la-
cum [illegible] qui accusaverant Danielem. Ad deponendum de officio quam
facit [illegible] filio et sufficienti testimonio [illegible]
presbiterum [illegible] Ad accusationem quam facit princeps in capitulo.
[illegible] Mulier ubi sunt qui te accusant. Act. xxv. Non
est Romanis consuetudo aliquem hominem damnare prius quam is qui
accusatur presentes habeat accusatores locumque defendendi acci-
piat ad abluenda crimina que ei obiciuntur.

16

P[illegible] visitatione tua [illegible] Isa. lx. Nota duo: visitato-
ris officium [illegible] Jeremias
visitari a domino Jere. xv. Tu scis domine, recordare mei
et visita me et [illegible] Secundo visitationis fructum [illegible]
[illegible] visitatio ut pax [illegible] visitator dominus
[illegible] dixit: Pax vobis. Joh. ult. Circa primum nota quod
prelatus [illegible] officium visitatoris. i R. xvi. Pacificus ingressus visita-
[illegible] Gen. xxxvii. [illegible] Joseph ad visitandum fratres
[illegible] visitat ergo prelatus [illegible] executione sui officii. [illegible] corre-
[illegible] visitationes [illegible] In primo [illegible] est sa-
[illegible] ut [illegible] discrete. In 2o iustitia ut iuste. In 3o [illegible]
[illegible] visitare [illegible] ad executionem
sui officii ut sciat reddere rationem de subiectis. Heb. xiii. Obe[illegible]

est grex tuus qui datus e tibi · pecus inclitum tuum Quid dices cum
visitabit te · tu enim docuisti eos adversum te · et erudisti in caput tuum
Visitatio enim custodit in bono Job x · Visitatio tua custodivit spiritum
meum Jer° [illegible] procedat districte qui vult alios visitare · quia similes
res assimilantur ericiis qui involvunt se in spinis suis · ita quod visitat
vix evadunt · nisi parcua visitationis et [illegible] De 2° Soph i° Scru
tabor Jerusalem in lucernis · et visitabo super viros defixos in fecibus
suis · In fecibus suis · i in peccatis et scandalis suis remanentibus · qui
enim facit scandalum ei qui [illegible] unum [illegible] ut fecerat nomen boni et
fecerit faciat ordinem suum Isa xxvii · In die illa visitabit dominus
in gladio suo duro grandi et forti super leviatan serpentem vectem
i super superbos et inflexibiles · et super leviatan serpentem tortuosum
i super eos qui ambulant in via non recta · Superbi enim et incorrigibiles
sunt de genere leviatan · Unde in psalmo · Intende ad visitandas omnes gentes
non misereris omnibus qui operantur iniquitatem · Non dicit qui
operati sunt, sed qui operantur per affectum vel effectum presentem · De 2° Eccli
non te pigeat visitare infirmum, ex his enim magis in dilectione fir
maberis · Illi enim qui ex infirmitate et non ex malitia cadunt ipse
visitandi sunt vel ad [illegible] qui habent infirmitates vel necessitates ipsis
condescendendum est · Job ii° · Audientes tres amici Job omne ma
lum quod accidisset ei · venerunt singuli de loco suo ut visitarent
eum et consolarentur · Quidam enim assimilantur [illegible] qui nolebant
ire ita [illegible] via et [illegible] ad [illegible] vie totius erat de
[illegible] Job v · Visitans speciem tuam non peccabis · Illo con
[illegible] nota de [illegible] qui non libenter
[illegible] suos in visitatione sua · Secundo nota visitationis
In pace in idipsum ad [illegible] Ro· xii · Quod ex vobis est ad [illegible]
[illegible] Interea pax hominibus ad [illegible] Job xxii · Acquiesce ei et habe
pacem · Quia ad deum consistit in tribus · In fide quo ad intellectum
In zelo quo ad affectum · In opere bono quo ad effectum · De prima
Ro· v · Justificati ex fide pacem habeamus ad deum per Jesum Christum
per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam in qua sta
mus · Quamdiu enim [illegible] de vetustate primi parentis [illegible]
rabat inter discordia originalis peccati · sed signato nobis aut renova
[illegible] fidei in baptismate facta est reconciliatio · in cuius signum
imprimitur signum crucis in fronte sicut in porta aut in eminentibus
civitatibus regum signum [illegible] In pa
ce iniquitate ambulavit [illegible] De 2a Malachie ii° · In zelo
caritatis et veritatis pacem [illegible] inter deum et homines · De 2° Ysa
xlviii° · Utinam attendisses mandata mea · facta fuisset sicut flumen
pax tua · [illegible] xiii° · Qui timet preceptum in pace versabitur · Sed
[illegible] impediunt certam pacem · error [illegible] fidem in intellectu · timor et
[illegible] zelum in affectu · timor et [illegible] boni operis in effectu
De primo Sap xiiii · Non sufficerat errasse circa dei scientiam
sed in magno viventes inscientie bello · tot et tanta mala pacem ap
pellant · contra dei scientiam errant · cum in fide dubitant · et in ma
gno [illegible] bello [illegible] de operandis nesciunt quid operandum
sit · sed in hac ignorantia homo assecuratur · quod non est pax ve
ra · sed guerra magna De 2° [illegible] xiiii° · [illegible] timoris [illegible]
formidabunt et non erit pax · quod fit cum de peccatis suis [illegible]
homines a malis [illegible] vel sub specie [illegible]
vel sub [illegible] timoris · De 2° [illegible] xxx · Dicit [illegible] pax
[illegible] et amplexa in parvitate [illegible] ambulat in parvitate

non desistunt petere. Secundo habenda est pax proximi, et hic triplex
corde remedio. ore dulci verbo. opere in necessitatibus adiuvando. De pri
Coloss. iii. Pax Christi exultet in cordibus vestris. pax quidem vera non si
mulata. Joh. xiiii. Pacem re. vo. pa. me. do vo. Vult enim dominus
ut dimittamus corde et non solum ore. De 2o Prov. Vir lingue qui adver
pi. eccl. q. d. Non inveniebant occasionem discordie in mea locu
tione. Sicut sua malicia et admirande. De 3o dicitur Pax multa dili
gentibus legem tuam. Diligit legem qui adimplet caritatem sicut proxi
morum necessitatem. Sed hanc pacem impedit rancor retentus in cor
de, sermo persepius in ore, temporalium inordinatus appetitus in ope
re. De primo Jere. ix. Pacem cum amico suo loquitur. et occulte po
nit ei insidias. De 2o Eccli. xxviii. Susurro et bilinguis maledictus, mul
tos enim turbabunt pacem habentes. De 3o Ysa. lvii. Non est pax impiis
dicit dominus. Ysa. lvii. impii quasi mare fervens. cor ebullitione
avaricie patiens. quod non potest quiescere. hic enim urgetur acquiren
di labore, hinc possidendi terrore, hinc amittendi dolore. qui
impius dicitur. quia pietate caritatis evacuatus. Tercio habenda est pax
ad seipsum. quod fit triplici modo. a peccatis abstinendo. primam pro
peccatis faciendo. in deo requiescendo. De primo Malach. iio. Abiece
runt arma sua et fecerunt pacem et glorificati sunt iudei in conspectu
regis. Arma deponunt cum ea quibus impugnamus deum abiciamus et
sic pax ad deum habetur, et gloria in conspectu regis et angelorum. De 2o
Malach. xiiii. Sub Symone unusquisque sedebat sicut iam suam in gau
dio et terra dabat fructus suos et ligna camporum fructum suum. Symon
obediens. xpistus. sub quo omnes penitentes militant, colitur terra per
veram mortificationem, terra dabat fructum per oris confessionem, sicut in
mundat. et ligna camporum dant fructum suum quia sufficientem motu
in anima restituitur et pullulat fructus bonorum operum per satisfactio
nem. De 3a Joh. xvi. hec locutus sum vobis ut in me pacem ha
beatis. in mundo aut pressuram, ut in quod sicut cor ad eterna devolutum
sentit amaritudinem terrenorum, si elevatum ad superna gaudia pregustat
eterna. Sed tria istam pacem impediunt, voluntas peccandi, defectus
penitendi, levitas evagandi. De primo Job ix. Quis restitit ei et
pacem habuit. De 2o Ro. xiiii. Non est regnum dei esca et potus sed
iusticia et pax et gaudium in spiritu sancto. Si enim per oppositum distin
guitur pax et securitas ubi populus erat abierat, non facit. Jer. le.
xvi. Abstuli pacem meam a populo isto dicit dominus miam et misera
tiones. De 3o Paral. xv. In diebus illis non erat pax ingredi
endi et egrediendi sicut terrores undique. Anima enim vaga aliquando in
greditur ad scripturam, aliquando egreditur a scriptura, sic pacem non invenit
propter evagationem. Quarto habenda est pax ad prelatum sicut triplici
exhibendo eius pacem in animis, reverentia in signo. obedientiam
in precepto. Exemplum quod dicit dominus discipulis. Pax vobis
Johannis xx. Ipse enim fuit pacis auctor. Ephe. iio. Ipse enim est la
tor. Ipse est pax nostra. Mat. v. Beati pacifici etc. Intrantes
domum salutate dicentes. Pax huic domui. Pacis dator. Joh. xiiii.
Pacem meam do vo. De secunda in ami. Thes. ult. Amantes
habent regulam sicut fuerint eorum fi. pro. De reverentia in signo
Ysa. xxxi. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. De obedientia
in precepto Job ix. Quis restitit ei et pacem habuit quorum con
trarium habebant pacem

Uiri cordati audite me. Job xxxiiii. Mallem fere multe vanas
audire quam loqui. Solent enim homines audiendo edificari
loquendo evacuari. Ideo monemur Jac. io. Sit omnis homo
velox ad audiendum. tardus ad loquendum. et quoniam sic habet vo
luntas. veritas in moribus. Ideo viri cordati audite me. non a corda

sed a corde dicti. hii sunt qui in corde suo abdunt dicta. Denotatur
autem tres condiciones eorum qui audire debent verbum dei. Debent
enim attente audire ad intelligendum. Proverbiorum iiii° Audite filii disciplinam
patris vestri et attendite ut sciatis prudentiam. Devote ex corde ad
faciendum. Ecclesiastici v° Dabo eis cor et aures et audient et laudabunt
me. non tamen dicentes. Similiter ad exequendum. Luce xi Beati qui audi-
unt verbum dei et custodiunt illud. Custodiunt non in quaternis sicut scrip-
tura in archa qui ibi corroduntur, sed sicut granum in terra quod ibi con-
servatur. Non enim auditores verbi boni sunt sed factores. Ne simus
de illis de quibus Actuum xvii Athenienses et hospites ad nihil aliud vacabant
18 nisi vel dicere vel audire aliquid novi. Rogemus ergo

Congregamini et audite filii Jacob quod ipse premisi verum Gen.
xlix. Verbum hoc de textu commemorationem facit de capitulis congrega-
tione de fratrum vocatione in capitulo instructione de bonis pater-
ni affectionis invitatione. Ex primo reformamur quo ad cultum, ex
secundo informamur quo ad disciplinam. Ex 3° capitulo in [illegible] conformamur
quo ad gratiam. Congregamini enim fratres ad capitulum ut reformetur
[illegible] in [illegible]. In tempore illo quo congregabo vos, dicit dominus, in nomen et
laudem omnibus populis terre cum convertero captivitatem vestram coram
oculis vestris. Et hoc est Congregamini. Congregati autem audiunt
monita quibus informantur [illegible] fratres in suis quentibus. Deuteronomii iiii
Congrega ad me populum ut audiat sermones meos et discat timere
me in omni tempore quo vivit in terra doceatque filios suos. et hoc est
audite filii Jacob. Proponitur eis [illegible] in exemplum
[illegible] festum cotidie celebratur ut pater suo per gratiam conformetur.
In [illegible] filii suscipe senectam patris tui. [illegible] Et dicit
illud Ecclesiastici xxx° Mortuus est pater eius et quasi non est mortuus, similem
sibi reliquit post se. Et hoc est audite ipse premi verum. Quantum ad primum
nota quod congregamini fratres ad capitulum ad correctionem [illegible] de
[illegible] invitatione caritatis de [illegible] in pristinam prosperitatem. De statu
de primo Ezechielis xxii Pro eo quod versi estis in scoriam congregabo vos et
congregabo et succendam vos in igne furoris mei et conflabimini sicut
conflatur argentum in medio fornacis. Igitur fervens zelus fratrum
qui purganda scoria religionis. ut appareat puritas interior
non quedam [illegible] exterior. quod sic fieret si neglecta paupertate
et aliis substantiis conformaremur in quibusdam exterioribus constitu-
tionibus. ex quibus nullus fructus vel modicus ut impleatur illud
Job xv Ledetur quasi in primo flore vinea botrus eius. et quasi oliva
proiciens florem suum congregatio enim ypocrite sterilis et ignis devo-
rabit tabernacula eorum qui libenter [illegible]. Ac nunc lesa est in aliquibus religiosis
vinea [illegible] devocionis effloruit oliva pietatis serviens est quedam
simulatio in apparentia veritatis. excrescit igitur cupiditas. Ideo
congregamini ad mutationem fraterne caritatis. Johannis xx Erant di-
scipuli congregati propter metum Judeorum, stetit Jesus in medio et di-
xit eis Pax vobis et ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt
autem visa domino. Cum grana bona separentur a palea cum insur-
git ventus. tunc evanescit palea, grana [illegible] per multas regnantes
[illegible] in se unita congregantur. Sic per multas temporales
[illegible] et inconstantia fugiunt [illegible] et graves fratres
magis in caritate solidantur. Matthei iii° Ventilabrum in manu eius
et permundabit aream suam et congregabit triticum suum
in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Ornat
[illegible] primo congregatio [illegible] impedit aperta simulatio, sicut [illegible]
[illegible] occulta defectus Amos iii Congregamini super montes Sa-
marie et videte insanias multas in medio eius et calumniam
patientes in penetralibus eius Samaria custodia. [illegible]

calumnia falsi criminis. In primo quod hoc fieret si aliqui qui vide-
rentur aliquid nominis inter alios esse accusarent simplices fra-
tres spiritualibus suis criminationibus falsis in capitulo vel detrahe-
rent illis clandestinis locis. tales non deberent prelati con-
gregare sibi per familiaritatem qui in conventibus suis alienos sang-
uinis insidiantur per infamiam &c. Non congregabis quidtricula co-
rum de sanguinibus sed apte deberent puniri ut ex fetore suo possent
cavere Exodi viii congregaverunt ranas in innumeras aggeres et com-
putruit terra. Rana linguam habet in maxillis ligatam in posteriori
parte scriptam. quia tales ubicunque sunt tacent in capitulo nocent pro-
oculto. Tertio congregantur ad punitionem posteritatis Luce xvii Ubi-
cumque fuit corpus illuc congregabuntur et aquile. Corpus sine anima
cadaver est. Aquila aut ex agilitate motus et subtilitate visus. ubi
cumque cadaver fuit ibi adest Job xxxix. Sic ex subtilitate contempla-
tionis cernere debent scandala committentibus religionis. Sic Paulus Act.
xxvii cum congregasset sarmentorum aliquam multitudinem depre-
hendit viperam latentem. huius consideracionis impedit effectum incauta
consideracio. Deutr. xxxi Congregate ad me omnes maiores natu per
tribus vestras atque doctores et invocabo contra eos celum et terram. novi enim
quod post mortem meam inique agetis et declinabitis cito de via quam pre-
cepi vobis et occurrent vobis mala in extremo tempore cum feceritis
malum in conspectu domini. verba sunt beati Francisci in sua prophe-
tica contemplacione. Et si declinemus lineam pristini fervoris, adventum
future tribulacionis sentiemus, sicut patet in testamento suo ex discursu
omnium temporis. Accipitur autem simul maiores natu et doctores illos quia
cum previderet illos quia non preveniunt. illi enim sunt oculi. illi manus
et sicut sine usu manuum corpus est iners sic sine usu oculi cecum.
Sed ego non dicit manus oculis. opera tua non indiges. quia non debet
perfectio intermittere ut preveniatur immineti periculo vel scandalo. Pro-
videat ergo rex viros sapientes et expediat cum tres annis ergo qui constitu-
at per totas per singulas regiones et congreget frumentum in horrea
seruetur quod futuri fami. quod opus est agere et non consumetur terra inopia
Gen. xli. et patet primo Secundo notetur fratrum instructio quantum ad eorum
informacionem. circa quod Audite filii Jacob. Legimus Jacob fuisse publicanum
et pastorem et luctatorem. Nam de novissimis talibus prophetavit. Propterea
tenet typum prelatorum contemplativorum activorum. Et filii quo Jacob
sunt prelati contemplativi et activi. Prelati sunt filii potentes Inarr.
in decimo filii iacturi. potentes in strenua actione quo ad
ministros in pia compassione quo ad custodes in quotidiana
vocatione quo ad cives. De primo in lib. Conformitatum manus
vestre et estote filii fortitudinis. manus religionis spectant ministri
a ministrancia dicti. non ut eis ministretur sed ut ministrent. Nam
ita debet esse quod ministri sunt servi aliorum fratrum sicut scribitur
in regula. Dominus filius hominis qui non venit ministrari sed mi-
nistrare. De custodibus Sapie. xvi dulcedinem quam in filios ha-
bes ostendebas ut scirent filii tui domine quod non nativitates
fructuum pascunt homines sed sermo tuus eos qui in te crediderunt conservat
natura Hugo. sed sermo tuus eos qui in te credunt sancti
sunt. propter spiritualis Seraphi sunt qui pectus sunt quam in verbo
conversacionis sed in spiritu mansuetudinis et compassione custodes
circa custodibus sine. De tercio patet Hebre. xii In disciplina per-
severate filii. tanquam enim filiis se nobis offert deus. In disci-
plina maxime debent sancti prelati conservare qui sunt quotidiana
eas offensas corrigere. Et timendum est ne carnalitas in qui-
busdam ministris impediat possit actionem. austeritas in custodibus
compassionem. familiaritas in civibus correptionem. De primo patet

Filii Effraim intendentes et mittentes arcum conuersi sunt in die belli non custo-
dierunt testamentum dei. Et quod est contra ministros malos qui multa propo-
nunt et pauca obseruant. sciunt bene arcum tendere, sed non dirigunt sagit-
te simulatores ex redundancia sagitte. De 2o Cant. 1o Filii matris mee
pugnauerunt contra me. posuerunt me custodem in vineis. pugnant ma-
li custodes qui nimis impie arguunt non cum pietate. Et ideo vi-
neam non custodiunt. 1 Reg. xxvi viuit dominus quia filii mortis estis
qui non custodistis dominum uestrum Christum dominum in pace et ...
... in cordibus subditorum. De 2o Luc. xx Filii huius seculi nu-
bunt et traduntur ad nuptias. Illi autem qui digni habebuntur seculo illo
et resurrectione ex mortuis, neque nubent neque ducent uxores. quoad ...
aliena matrimonia procurant et ita se de alienis intromittunt et dispensa-
cionem suam negligunt. Filii Jacob etiam sunt contemplatiui. hii sunt
filii sapientie. De quibus Eccli. primo Sapientia in filiis suis inspirauit vitam
... sit ... intellectum in ... 1 Thess. v Omnes
filii lucis estis et filii diei, non sumus noctis neque tenebrarum. tenebra ...
et omnis sapientia extra diuinam nichil est. Sap. ix Si quis consummatus fuerit
inter filios hominum, si ab eo abfuit sapientia tua, tua in nichilum computabitur. Filii
Effraim in predicatoribus inflamandi. Eccli. 50 Tunc exclamauerunt filii
Aaron in tubis ductilibus et auditam fecerunt vocem magnam ...
tunc omnis populus simul properauerunt. in filiis Aaron ...
in clamore ... predicationis in sonitu tubalium ...
... in auditore vox magne timor extreme contempcione ...
... predicator ... sanctitatem in conuersacione ...
... in ... reprehensione tunc inflamat corda au-
ditorum ... in confessoribus ... ad effectum ... Ponam por-
tas tuas in lap. sculptos et omnes terminos tuos in lapides ... uniuersos
filios tuos doctos a domino et multitudinem pacis filiis
tuis et in iusticia fundaberis. Certe sunt confessores qui ...
in ... sunt ... exempla ...
lapides ... sustinencia ... sed ... et ex affectu
salutis anime ... sepe ... eis ...
penitencia ... filii ... in ... absolutorie ...
fundati in iusticia in ... impositam ... timere debent ...
... possit impedire ... predicatores ...
temeritas confessores. De primo Reg. ... Filii hominum ut quid diligitis va-
nitatem ... Filii Adam et ... sentenciam
... primi parentis et nos filii autem ...
morbo adhuc egrotamus. Eccli. xl ... iugum graue super filios Ade
a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in ma-
trem omnium. De 2o Ysa. xxx ... filii nolentes audire ... predicatores ...
... non ... audire ...
... sepe dicunt ... falsitates dicunt. De tercio Ysa. xxx ...
... dicunt legem ne filii ... et non ...
... Magna enim dementia est nolle studere, nolle ab aliis ...
et ... in auribus ... instillare et omnes ... statim
absoluere. Filii etiam Jacob sunt actiui ... simplices ...
filii ... non Filii ... et ... Adam ...
... quam dicit damnum est illis qui ... fidem suam ...
... aut sanctitatem est in simplicitate conuersacionis quoad ...
... quoad simplices ...
... quoad ... De primo 1 Pe. 1 ...
filii obediencie non ... ignorancie ... secundum eum qui
uos uocauit ... et ipsi sancti in omni conuersacione. hii sunt que
nichil sunt in corde nisi simpliciter ... et se ...

De secundo ps. filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue
Filii enim sunt in altari quae mensa domini est tue exultet. Senori-
ne et fervore sicut novelle olive sunt uberiores et dulciores
De 3o dicit no. Respicite filii nationes et scitote quod nullus spe-
rat in eo et confusus est. quod adimplet in nobis Ez. simplicitatis
intentionis. impedit duplicitas. puritatem orationis tepiditas. fideli-
tatem predicationis stupiditas. De primo ps. Ego dixi dii estis et
filii excelsi omnes. hij sunt per graciam et filii excelsi per gloriam. vos autem sicut homines
moriemini ut Adam et Eva. qui affectaverunt scientiam et sicut unus
de principibus cadetis a rectitudine intentionis. i. sicut diabolus qui
affectavit potentiam. De secundo ps. filii alieni mentiti sunt in
filii alieni inveterati. homines semper tepidi sunt. De 3o ij pe. no-
maledictionis filii derelinquentes rectam viam erraverunt secuti sunt
viam Balaam. Eius. mit. Simon meliti filii amor. ai. pu. quod reputans sunt
et et pz. sedem. Tertio notatur beati patris nostri Francisci imitatio quoniam
ad conformationem audite ysrael patrem vestrum. Dictus est enim beatus Fran-
ciscus Jacob propter sollicitudinem actionis Israel propter dulcedinem contempla-
tionis. interpretatur enim vir videns deum. ipse autem verus Israel
fuit. Nam sicut ipsi Jacob apparuit angelus qui reliquit in eo signum
sic in beato Francisco in specie angeli crucifixi apparuit dominus qui
reliquit in eo stigmata. Genesis xxxij. Confortavit eum clavus ut
non moveretur et in Israel servus meus Jacob quem elegi. Jo. ij. Ecce
vere israelita in quo dolus non est. huius igitur audite quia ipse
pater hic est. qui nos genuit. Isa. li. Audite me qui sequimini quod iu-
stum est et queritis dominum. Attendite ad petram unde excisi estis. et ad
cavernam laci de qua precisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum
et ad Saram que peperit vos. unum vocavi eum et benedixi ei et multiplicavi
eum. Secundo genitos erudivit. Jere. xxxv. Jonadab pater vester precepit vobis
ut non bibatis vinum vos et filii vestri in sempiternum et domos non edi-
ficabitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habe-
bitis sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. Tertio ps.
venite filii audite me timorem domini docebo vos. Tertio heredes in hereditate paterna
introducit. Jere. iij. Quomodo ponam te in filios et tribuam tibi terram
desiderabilem hereditatem preclaram exercituum gentium et dixi pater vocabis me
et post me ingredi non cessabis. ad quid terra mandavi.
19 Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur ibique renascens
gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Eccl. i. Sol oritur
cum ad lumen predicationis veritatis in anima cordis incipiat. Sol
occidit cum quis ad se ipsum sicut ad speculum defectus sui respicit. Sed postmodum
dum post occasum ad locum suum revertitur ut iterum renascatur. Locus enim
solis est excellentia mentis. post occasum ergo ad locum suum reversus gyrat
per meridiem. quia considerans inmensam humanam defectum sui in se ipsum
revertitur per diligentem sui circumspectionem. sed quia per sui considerationem
mentis oculus acuitur et disponitur ut altiora et celestia contempletur.
Ideo post hoc gyravit per meridiem flectitur ad aquilonem. hic enim est qua-
druplex efficacia verbi dei sub methaphora quadruplicis motus
solis. Huius igitur solis radius ut in cordibus nostris luceat effi-
caciter iactamus a sole iustitie veniente. Sapientie xvi. oportet prevenire solem
ad benedictionem tuam et ad ortum lucis te adorare.
20 Triplicit sol exurens montes radios igneos exsufflans et re-
fulgens radiis suis obcecat oculos. Eccli. xlmo. Hanc lectionem hic
exponi potest tripliciter secundum veritatem litteralem de sole materiali. secundum pro-
funditatem allegorie de misterio trinitatis. secundum utilitatem tropologie
de sanctitate in celo congregata. Quantum ad primam expositionem
notificatur solis essentia virtus et operatio. essentia cum dicitur sol. vir-
tus cum dicitur exurens. operatio cum additur modus qui est determinativus
actionis cum dicitur tripliciter. Sol enim materialis sua calefactione et radiorum

multiplicatione et eciam reflexione montium sublimitatemque exigit. Audis
calefactionem cum dr igneum radiorum multiplicatione cum addit radios
reflexione cum additur refulgencia radiorum que obcecat oculos pre
inmemuntur plures bredines nimpe que omnia causaliter sicut in sole
qui est fortis luminis et caloris causa motus vel actionis. hic est
ergo quod dicit Sol etc. Allegorice exponit hic verbum de myste-
rio trinitatis et unitatis Secundum enim beatum Dionisium in li. de divinis nominibus
Inter res sensibiles manifestiorem habemus similitudinem misterii trini-
tatis speculum solis. Est enim in sole videre unius essencie trinam
que calefacit lucet et fulget et quia quicquid reperitur in creatu-
ra reperitur excellencius in creatore causa. Trinitatem et unitatem essencie
sub trina personarum distinctione necesse est ad unum principium reducere
in quo sit summa simplicitas unitatis et in vera expressio trinitatis.
Ut sicut in sole lux de se gignit fulgorem sive splendorem et splen-
dor ex luce genitus simul in se reflectit calorem. lux ad patrem refer-
tur. splendor ad filium. calor ad spiritum sanctum. De calore dicitur exurens
montes. De luce radios igneos exsufflans. De splendore refulgens
etc. Tercio exponit hic verbum de fratribus in capitulo congregatis
quorum status describitur sub metafora solis montis igneus et
In sole nichil est sole lucidius. In terra nichil est monte eminen-
cius. Ubi alii eminens nomen accepit. Inter elementa nichil igne virtuo-
sius. Inter elementa maxime hominis valida oculis nichil carius
sed omnis virtus et perfectio consistit in medio. In hiis quatuor notatur
communitatis perfectio. Sol enim medius est inter planetas. Unus medius inter
nos et stellas fixas. Mons eciam medius est inter concavitatem terrenam
et serenitatem ethereum. Ignis eciam medius est inter visibilia et
invisibilia, visibilis in subiecta materia, invisibilis in specie spiritus
ad visibilia incorporea ad invisibilia corporeus. Oculus eciam
quidamodo medium tenet situm in capite. In sole legitur spiritualium
illuminationum deformitas. In montibus prelatorum patet. In radiis
igneis actuorum virtus et sanctitas. In oculis contemplativorum
sinceritas. Montes ergo prelati sunt super alios quantum ad poten-
ciam constituti. Habet autem mons altitudinem dulcedinem et
fortitudinem. Per altitudinem ventis et impressionibus aeris sunt expo-
siti. in quo designatur exemplaritas vite que debet esse in pre-
latis ut auctoritatibus ordinis se conformant et subditi sic pre-
ter adherent exemplo sui moveant. quia plus movent exempla quam
moveant verba. Exo. xxvi. Inspice et fac secundum exemplar quod
tibi in monte monstratum est. Qualiter enim dicit Cassiodorus in li. de
sacer. Regentium mores vulgus imitatur et que in imagine ibi
in vita presidentium intendunt quisque studeat illorum vestigia pres-
similibus. Unde mala exempla prelatorum faciunt corruptos subditos
et feres montium descendunt ad grana vallium. Iere. li. Ecce ego
ad te mons pestifer ait dominus qui corrumpis universam terram
extendam manum meam super te et dabo te in monte combustionis.
Mons sulphureus est sicut ethna vulcanus et cetera qui per exhala-
cionem sui sulphurei fetoris exterminat quicquid circa se est vir-
ens. Prelati elati more sulphureo ardentes cupiditate et
fetentes carnalitate. Habet eciam mons dulcedinem. Unde
fructus nascentes in montibus dulciores sunt eo quod calor celestis in-
tiliens fructuum humiditatem decoquit et in sui naturam convertit, per
quos designatur pietas infusione. quia debent consolari humiles
ut Eradum heredem dominum prope montem olivarum. Unde mons
iste prefert dulcedinem olivarum non asperitatem spinarum. quia sicut dicitur
quod de olivis emanat lux et cibus et medicina. Sic prelati debent

ipse lux docendo ignorantes, cibus recreando laborantes. medicina
curando peccata. Iste est mons dei mons pinguis. mons in quo
beneplacitum est deo habitare in eo. Sed timendum ne reperiatur
alicubi mons offensionis in quo edificata fuerunt excelsa. [illegible]
infirmata fuerat Salomon qui destruxit Josias in 4 Re. xxiii. Ca
dem amotione sunt qui in superbia sua alios opprimunt et offe
dunt. Non enim oportet prelatum in se agere. Quia sicut dicit Grego
rius. quicquid extorquetur [illegible] eo quod videtur [illegible]
[illegible] non potest, sicut novelle arbores [illegible] quis in [illegible]
[illegible] relaxatum in id quod fuerat redit [illegible] benigne
[illegible] convertuntur. Is. xl. Omnis mons et collis humiliabitur
et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et puto quod in [illegible]
[illegible] in cacuminibus montium reperiuntur fontes dulces. Ps.
Super montes stabunt aque. habet etiam mons fortitudinem. quia
[illegible] impressiones turbulentas et ventorum violentias in montibus
[illegible] fortitudo et silvestras in montium habitatoribus [illegible]
[illegible] iustitie quam [illegible] prelatus [illegible] habere [illegible]
[illegible] tetigerit montem lapidabitur. quia si invenitur bestialis
[illegible] et prelatum in regula offendens acrius esset corripiendus
Unde est quod hodie in quibusdam religionibus emerserunt scandala
quia prelati facti sunt sicut [illegible] ut in eis lateant [illegible]
[illegible] Ez. xxxvi. Hec dicit dominus montibus et collibus. Ecce ego
in zelo meo et in furore meo locutus sum eo quod confusionem gentium
sustinueritis, et [illegible] in [illegible] Vidi universum Israel
dispersum in montibus sicut oves [illegible] pastore. In prelato enim ut dicit
Gre. mor. li. xx. Iungat discipline rigor mansuetudinem et mansue
[illegible] vigorem. ut alterum [illegible] ex altero, ne sit rigor rigidus
nec mansuetudo dissoluta, sic in montibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] benignitas. Magna enim benignitas [illegible]
qui montes istos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad inflammationem [illegible] enim sunt inflammandi in
montibus qui non sunt in vallibus. Sol igitur [illegible] montes istos
[illegible] [illegible] qui prelati [illegible] a se [illegible] [illegible] Ma
chab. vi. Refulsit sol in clipeos aureos et resplenduerunt montes
ab eis et fortitudo [illegible] dissipatur, qui [illegible] carnalium montium
[illegible] ii Re. xxiii. Sicut lux [illegible] oriente sole mane absque nu
bibus rutilat. Sol mane rutilat absque nubibus, in illa anima que e
[illegible] [illegible] mortalibus. Non dicit sine nebula qua non est hic ho
sine [illegible] macula. Sol etiam [illegible] montes istos [illegible]
[illegible] [illegible] prelati [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt. lux et sol per
[illegible] sol [illegible] et serenus. Sol etiam [illegible] montes istos [illegible]
inflammatur [illegible] rebelles zelo vindicte. [illegible] Beatus est
[illegible] ardore et [illegible] ferri [illegible] ad zelum vindicte in pre
lato [illegible] omne carnale [illegible] [illegible] [illegible] ferri [illegible] [illegible]
[illegible] sanctitas qui [illegible] radios igneos [illegible] Iste ignis est san
ctitas que in cordibus [illegible] ardere [illegible] ignis in altari non
[illegible] radius aut distinguit ignis aut [illegible] flatus aut
[illegible] In radiis igitur ignis a sole [illegible]
[illegible] in actione distinctiva [illegible] Est aut [illegible]
distinctiva in confessoribus. Sicut enim radius distinguit [illegible]
ab alia parte. Sic confessores discernere debent crimine a crimine
ut penas imponant. secundum modum culpe et secundum conditionem [illegible]
[illegible] [illegible] in verbis [illegible] [illegible] xvi. Ad
[illegible] potest [illegible] statim ab ignes [illegible] radio celestium [illegible]

de illis qui peccatores terrent dicitur Job xli. Non fugabit eum vir
sagittarius in stipulam versi sunt ei lapides fundae stipulam aestima-
bit malleum et deridebit vibrantem hastam. Ubi ipsi erunt
radii solis quia non curant diabolum et credibiles aliquorum persecutionem vio-
lentiam sed magis per patientiam [illegible] debet esse in praedicatoribus ignis
enim habet naturam replicativam quia cum inferius retinetur et superius mo-
vetur quia praedicatores persecutionem dominantium populum debent replica-
re in deum Apoc x. Et facies angeli erat ut sol et pedes eius tamquam
columna ignis. Sol se curvat cum [illegible] deorsum, columna
vero ignis tendit sursum, in quo confunderentur quidam praedicatores mo-
derni si vellent semper discurrere et nunquam in domos [illegible] re-
dire. Job xli. De ore eius lampades procedunt sicut tedae ignis accen-
sae. De naribus eius procedit fumus sicut olla succensa atque ferventis.
Hoc antiqui sunt praedicatores fratres [illegible] ut lampades per vanitatem
ferentes sicut tedae ignis per impuritatem emittunt fumum de naribus
per ebrietatem sicut olla succensae atque ferventis per insatiabilitatem.
Sicut enim equus excitatur ad cursum cum revertitur ad stabulum
ipse currens prior est ad currendum, sic leves in religionibus tempo-
re prius currere diligerunt [illegible] debet esse in prima-
toribus qui currunt in fratres vivunt. Ignis enim est custos natu-
rae sicut dicit [illegible] Apoc i. Oculi eius tamquam flamma ignis
et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti. Oculi
praedicatorum compuncti ad providendum. Idem dicit pedes ordinati sunt ad
incedendum. Flamma foris emicat, ignis naturam renovat. Designa-
tur flamma ignis quia foris emittitur ut fratres in utroque su-
stinere [illegible] aurichalco secundum etymologiam nominis qui dicitur
cantes tamquam ignis angustia paupertatis. Sunt ergo hii pedes simi-
les aurichalco sicut in camino ardenti qui purgantur in camino pau-
pertatis quaerunt quod est utilitatis, non quod est superfluitatis, quia
ignis cupiditatis nunquam dicit sufficit Prov xxx. Similiter enim sive nunc
sive in posterum fratres contra regulam et professionem suam reddituum aut
spolia superflua congregabunt, [illegible] extinguetur et [illegible]
[illegible] gravissime ad dominum conqueretur Joel i. Ad te domine
clamabo quia ignis comedit speciosa deserti et flamma succendit
omnia ligna regionis. Exsiccati sunt fontes aquarum et ignis devo-
ravit speciosa deserti. Tertio notatur puritas contemplatio-
num. Unde Refulgens radiis obtenebrat oculos. Sicut enim contem-
platur tanto magis experimentum [illegible] magis illu-
minantur circa spiritualia. In cuius figura Act ix. Subito circum-
fulsit Paulum lux de caelo et sequitur quod [illegible] de terra
apertis oculis nihil videbat. Vere contemplativi signantur
per istos oculos Ps. Ad te levavi oculos meos qui habitas
in caelis. Ysa xxxviii Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.
Est autem oculus figurae circularis, naturae [illegible] compositus
angularis, effigies circularis est ad motum [illegible] animal
oculos qui nunquam quiescit nisi in dormiendo, etc. [illegible]
circa exteriora non occupatur sed ad interiora [illegible] per fores
signatur diligentia meditationis qua in mente oculus per post
[illegible] subleuatur ad cognitionem [illegible], et pluri-
mo [illegible] in figura Job xxxix. Numquid ad prae-
ceptum tuum elevabitur aquila et ponet in arduis nidum suum
in petris manet et in praeruptis silicibus commoratur atque inaccessis
rupibus. Inde contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt.
Pulli eius lambent sanguinem et ubi cadaver fuerit statim adest.

more aquile elevatur ad contemplata / per contemplationem manet in
arduis hoc est in celestibus. per meditationem considerat petras hoc est
angelorum bonorum soliditatem et permansionem Contemplatur etiam
eorum qui ab aliis precepti sunt et duri et obdurati per replica-
tionem Unde ut concipiat spem · inde ut timorem [illegible] ascendit
ditus ut reficiatur in sublimitate Sed reverberati oculi ex improportionali
tionali et superexcellenti claritate descendit ergo ut afficiatur circa
humanitatis xpi passiones et inde reditur ad se et humiliatur
considerans suam imperfectionem. et hoc est ubicumque cadaver fuerit illic
[illegible] Ergo processum anime mediantibus et precedentibus ab inferioribus
ad superiora. a superioribus ad supremum ascendendo et inde a
supremis ad inferiora ab inferioribus ad infimum et intimum descenden-
do Sub metaphora aquila que altissime ascendit et profundis-
sime descendit. Est etiam oculus nature specularis. Sicut enim
dicit Lactancius in libro de opificio corporis. humana anima colo-
res obiectos oculis mediantibus ipsis quasi per speculum aspicit et
quasi per fenestras vitreas in se reflectit. Unde plerumque in per-
spectiva quod oculus naturaliter delectatur in speculo / ibi enim solus
oculus videt seipsum per aggregationem radiorum intimos contactus
et reflectionem in superficie corporis specularis in quo notatur
[illegible] lectionis que est scala pacis contemplationis. Unde de ho-
mine [illegible] super Can. v. Oculi eius sicut columbe super rivos
aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima
Columbe que eligunt grana meliora lectores sunt qui delibe-
rantes [illegible] super rivos aquarum theologiarum. non in [illegible] alia-
rum scientiarum. que lacte sunt lote quia per propositum student scire qui
non vacant purgationi sue consciencie. et resident iuxta fluenta ple-
nissima. plena in sensu morali. plenior in allegorico. plenis-
sima in anagogico. Hii sunt oculi religionis quos dyabolus nititur
eruere ut reddat totum corpus tenebrosum. sicut [illegible] impe-
tit oculos in cadavere. I Re. xi. Naas per quem dyabolus valuit effo-
dere oculos dextros quod fit cum quidam dyabolico instinctu
nituntur lumen et doctrinam veritatis ab hac religione et aliis
extinguere. Est etiam oculus in aspectu angularis. quicquid
enim videtur sub angulo videtur. Sicut enim dicitur in libro de
[illegible] est in oculo basis. aut ad finem conspectionis. Sic ergo an-
gulus est [illegible] linearum in hoc designatur efficacia
dilectionis qua omnes anime cogitationes et affectiones uniuntur et
in deum dilatantur per orationem. Can. iiii. Vulnerasti me soror
mea sponsa in uno oculorum tuorum et in uno crine colli
tui. Uno oculo dicit uni intento. unum amat et ideo sequitur
in se. In uno igitur oculo unite affectiones. In uno crine
unite cogitationes. et quia ubi amor ibi oculus. Unde est
effectus amatorum et [illegible] transit in amatum. et ideo ipsum
vulnerare dicitur. sicut [illegible] solet [illegible] quod est [illegible]
[illegible] penetrat usque ad ipsum Sed perhidolor oculus iste im-
peditur pinguedine curiositatis contra meditationem. [illegible]
vere vanitatis contra lectionem. [illegible] turpitudine superbie familia-
ritatis contra orationem. De primo dicitur [illegible] Oculus Jacob
in terra frumenti et vini celi quoque caligabunt rore. Quod im-
pletur in illis religiosis qui nolunt laborare studere opera
sue religionis facere sed carnem fovere ocio marcere. Job
x. [illegible] oculi carnei tibi sunt aut sicut videt homo et tu
vides. Oculos carneos habent omnes carnales [illegible] Cor
meum [illegible] est in me [illegible] me [illegible] me et lu. ocu. me et ipsum non est mecum
Sicut enim pulvis iniectus oculo lumen excludit Sic vanitas

curiositatis et doctrine philosophice veritatis intelligenciam tollit. et prim
induitur. Prout dicit Hugo in quodam libro de archa Noe. Nugas
poetarum diligunt et veritatem divinarum scripturarum aut negligunt
aut contempnunt, in quorum cordibus sepius est memoria saturni et iovis
plenius [illegible] quam christi et sanctorum eius. Ergo [illegible] quia in
fine illic sociandi sunt quos nunc in cogitationibus per affectum
sibi cordis iungunt, et quorum hic vitam diligunt. eorum illic
supplicii participes erunt. De 2° pr. xxvi Oculi stultorum in finibus
terre gyrovagantes sunt ut querant formositates virginum et mu-
lierum. Seu ideo frequenter sustinuit scandalum. Dicit Mt vi° Si oculus tuus
scandalizat te erue eum et proice abs te. Proverbiorum xxx Oculum qui
subsannat patrem et qui despicit partum matris sue effodiant eum
corvi de torrentibus et comedant illum filii aquile

21 Factus est repente de celo sonus tamquam advenientis spiritus ve-
hementis et replevit totam domum ubi erant sedentes et apparue-
runt illis dispertite lingue tamquam ignis. Act. 2°. Sicut in
datione legis Exo. xix Sonitus bucine auditus est. Ita in confirma-
tione legis nove factus est de celo sonus. tunc etiam dominus lo-
cutus est ad Moysen. hic spiritus sanctus apparuit in linguis. tunc etiam
totus mons Synay fumabat eo quod descendisset dominus in igne. hic
etiam fervens erant apostoli et spiritus sanctus datus est eis in igne.
Patet ergo ex quibus utriusque legis et ex verbis propositis spiritum sanctum datum
apostolis in sono lingua et igne. Sonus incutiebat timorem. erat enim
cum repentinus fragor venti replens domum. Deus enim maiestatis
intonuit. lingua videbat [illegible] ostenderet. Est enim lingua [illegible]
cordis interpres quod est [illegible] Ignis ardebat [illegible] fer-
vorem. Pater enim eos fecit ut timeretur, filius quem enim vidit parentes
resplenduit ut crederetur, spiritus sanctus venit ut amaretur loquendo per
aspirationem ymo sonuit repentinus et terribilis fuit signum [illegible]
in preceptis predicandis. Ignis ardens signum quod [illegible]
peccatis diligendis. Sonus igitur iste fragor erat venti sonantis
ad indicium potentie, et dicitur vehementis. quia ex impetu sonus vehe-
menter hic effectum. Dat enim ventus aque fluxum. [illegible] flatus
aeri refrigerans. nam cursum hic spiritus sanctus operatur spiritualiter in
anima. facit enim aquas fluere per contritionem lamenta. Ps.
Emittet verbum suum et liquefaciet ea flabit spiritus eius et fluent aque. De hoc Ioh.
Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent
aque vive. hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erant. Et la-
Gen. 1° Spiritus dei ferebatur super aquas. hic est penitentium la-
crimas. Est [illegible] in baptismo Iesu et orante ipso celi sunt aperti
et descendit spiritus sanctus in columbe specie. Iste enim aque medi-
cinales sunt quia valent contra tumorem superbie per spiritum timo-
ris. contra livorem invidie per spiritum pietatis. contra feritatem iracun-
die per spiritum scientie. contra languorem tristitie et accidie per spiritum
fortitudinis. contra ydropisim avaritie per spiritum consilii. contra [illegible]
Si vis esse perfectus [illegible] contra [illegible] gule per spiritum intellectus. quia
qui spiritum nostrum reddit subtilem sicut gula reddit ebetem. contra
febrem luxurie. qua homo ardet [illegible] per spiritum sapientie [illegible]
dicit. flumina. quia ex fonte spiritus sancti [illegible] emanant.
Primum aque diluvii [illegible] et incipit [illegible] lugere. Secundum
[illegible] in primo [illegible] que [illegible] est in [illegible]
qui [illegible] est [illegible]
incipit in [illegible]
pati et [illegible]
[illegible] purgata et mundificata est incipit ad statum innocen-
tie rediri et frequenter confiteri per modum [illegible] Sextus est

mellis qui prelibatur ad dulcedinem contemplacionis videndo et gu-
stando quam dulcis est et suavis. Septimus est nectareus quem homo
in statu perfectionis recolit beneficia a deo sibi exhibita. hec sunt
quasi species aromatice delectabiles. Ex alia parte recolit
mala perpetrata. Hec sunt species amare que omnia simul conterit
in mortariolo cordis gracias agendo pro malis dimissis et bonis
exhibitis et mentem reficit quasi dulcedine celesti. Quartus effe-
cundat etiam terram spiritus sancti ventus. Nubes enim excitat terram
et rigat que rigata fructificat. Sic spiritus sanctus animam credentem
ad bone operacionis fructum. Ps. Emitte spiritum tuum et crea-
buntur et re. fa. t. Cum enim dominus inspirat in faciem nostram
spiraculum vite tunc per ipsum renovantur in nobis bona gracie et
reviviscit liberum arbitrium bonis consentiendo et fructum boni
operis faciendo. Gal. v. Fructus spiritus gaudium caritas pax etc.
Per bona enim spiritus formantur in nobis naturalia bona et in-
vantur. sicut per eum intellectus naturalis [illegible] obtenebratus per
donum intellectus ad intelligenda celestia sursum levatur. Hec
fecundat etiam spiritus sanctus mitigando temptacionis estum. Lu-
ce. Spiritus sanctus superveniet in te et vir. al. ob. Presens enim conso-
lacio umbra est et primicie spiritus quas anima degustat ut fati-
gata temptacionibus quiescens respiret. Eccli. xxiiii°. Spiritus enim meus super
mel dulcis et hereditas mea super mel et favum. Sextum etiam
regit et gubernat dirigendo nos ad salutis portum. Spiritus tuus
bonus deducet me in terram rectam, hoc est in terram viventium ad litus
eterne stabilitatis et portum eterne quietis. Gal. v. Si spiritu vivimus
vita gracie, spiritu ambulemus ad vitam glorie. Septimo hic enim da-
tus est spiritus sanctus ut nova afferat de patria mea. Apparuit enim
spiritus sanctus in linguis ad indicium sapiencie. ii. Re. xxiii. Spiritus domini lo-
cutus est per me et sermo eius per linguam meam. Lingua enim format
sermones, discernit sapores, consonat homines, modulatur varias can-
tus inflexiones et dulcedines. Est ergo lingua instrumentum sapiencie quo-
ad sermonem discrecionis quo ad se ipsum, erudicionis quo ad proximum
in bono, reconciliacionis simpliciter quo ad proximum, sed a malo oracionis
quo ad deum. Vera enim sapiencia est sui discretiva, proximi edificativa
et reconciliativa, dei supplicativa. Est ergo lingua dictatrix sapiencie.
Eccli. iiii°. In lingua agnoscitur sapiencia et sensus et sciencia et doctrina
in verbis sensati. Sicut enim lingua discernit sapores, quod dele-
ctabile est eligit, quod tristabile respuit, sicut vir sensatus quod
dulcius est discernit. Multi enim ceciderunt in ore gladii, sed non
sic quam qui interierunt per linguam suam. Eccli. xxviii. Est enim lin-
gua erudicionis. Ysa. l. Dominus dedit michi linguam eruditam
ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. Hec est lingua
increpacionis et medicinalis que vulnera sanat peccatorum. Sermo
correpcionis. Prov. xxviii. Qui corripit hominem graciam in-
veniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta deci-
pit. Est et lingua reconciliacionis per quam vocamus discor-
des ad concordiam dilectionis. Eccli. vi. Verbum dulce multiplicat
amicos et mitigat inimicos et lingua eucharis in bono ho-
mine habundabit. Prov. xxv. Pacientia lenietur princeps et lin-
gua mollis confringit duriciam. Et xxxi. Os suum aperuit
sapiencie et lex clemencie in lingua eius. Est et lingua oracionis.
Eccli. xl. Tibie et psalterium suavem faciunt melodiam et super
utraque lingua suavis. Sicut enim diversos sonos musicos
representat lingua secundum diversas vocum reflexiones, sic in ore
fidelium devocionis suavitatem secundum diversas affectiones. Cant.
iiii°. Dicitur de sponsa anima scilicet devota. Favus distillans labia

tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Odor vestimento-
rum tuorum opinio operum, odor thuris. Decorem oris ex ornatu
sapientie istam impedivit lingue stultitie lascivie discordie blasphe-
mie. De prima prov. xv. lingua sapientum ornat scientiam, os fatuo-
rum ebullit stultitiam. lingua enim est instrumentum rationis, et ideo
qui degenerat a fine suo proferens verba stulta et non deliberata
non dicitur lingua humana quia non est hominis precipitanter
et stulte loqui ut agere et sine deliberatione. Prov. Dilexisti omnia
verba precipitationis lingua dolosa. Et prov. xxi. Qui custodit os suum
et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Jaco. i. Si quis
putat se religiosum esse non refrenans linguam. Ratio enim est frenum lin-
gue. Job xxvii. Non meditabitur in lingua mea iniquitatem nec in fau-
cibus meis stultitia sonabit. De 2o prov. xxvi. lingua fallax non
amat veritatem et os lubricum operatur ruinas, et ideo quia lubri-
ca dicebat dives epulo forte cruciabatur in lingua luc. xvi. ut lin-
garum ut intingat etc. Omnis enim natura bestiarum et serpentium domita
est a natura humana. linguam autem nemo domare potest. Hec inquietum
malum est sine gratia dei que imponit frenum, ut non ex ore procedat
verba falsa, criminalia, scurrilia et lasciva. De 3o prov. vi. Sex sunt
que odit dominus et septimum detestatur anima eius et post. et eum qui
seminat inter fratres discordias. Isti sunt qui abscondunt venenum sub
lingua. Job xx. Dulce fuit in ore eius malum, abscondet illud sub
lingua sua. Ps. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte et lingua
eorum gladius acutus. Ps. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum et infirmate
sunt contra eos lingue eorum, et illud. Exacuerunt ut gladium linguas suas.
De 4o. sc. serpentis de mo. Apoc. xvi. Commanducaverunt linguas suas pre dolo-
re et blasphemaverunt deum celi. Ysa. xxx. Labia eius repleta sunt indi-
gnatione et lingua eius quasi ignis devorans. Apparuit etiam
spiritus sanctus in igne ad indicium fervoris et gratie. Iste enim est ignis
quem misit deus in terram et voluit vehementer accendi. luc. xii. Nulla
enim sacrificia deo placent nisi fuerint igne caritatis accensa. Sunt
infectionibus medicine cum omni suavitati diversitatibus mel condiatur sic
ex caritatis dulcedine omnia genera bonorum operum et virtutum
conditur. Arescit enim anima quod etiam ignibus deputanda que non
fuerit hoc igne succensa. Levit. vi. Ignis in altari semper ardebit quem
consumet. Notandum quod in omni creatura corporea aut ignis est
aut habet in se ignem dissemninatum. et omnis incorporea habet ali-
quid in se igni proportionatum. Et ideo sicut dicit dionysius ignis
habet maxime ymaginem theandrice proprietatis i. divinitatis. Ignis enim si-
gnat similitudine divinitatis in quantum aut deiformitatis que est pro-
prietatis. Est enim ignis sublimior, cuius motus celerior, virtus nobi-
lior, actus efficacior. Secundus superior. Primum patet. Est enim ignis semper
mobilis et instabilis. Ignes enim celestes semper moventur circu-
lariter et vehementer. Hec assimilatur. quia licet corpora supercelestia
quedam videantur retrograda. quedam progredientia. quedam stationaria quem
non moveri tardius quedam velocius, tamen in seipsis conformiter moventur
motu naturali preter superiora celi activitate et hec est ex materie dissimilitudine
ut aliorum contingentium varia commotione semper motu generantur. et
propter hoc est quod ignis semper vehementer movetur. motor est aliorum. Inde-
enim corporeum movetur. cuius motus principium non sunt. aut ignes
celestes i. corpora celestia. aut ignis elementaris secundum secundum prima mo-
tiva naturalis inferioris inquiete. quia illa que naturaliter sunt
sursum ad deorsum levitate principium movetur in seipsis. sicut dicit
in commento super xv. ca. de angelica hierarchia. Sic deus sedes ipse manens in
seipso stabilis et immobilis dat cuncta moveri semper sibi similis

sua cum ea moriome que quieta est et uniformis. Deute. iiii° Dominus
deus tuus ignis consumens est non naturam hominis quam condidit sed
culpam quam homo facit. Iste enim ignis in anima caritatis est semper
operans ad bone voluntatis propositum ad bone consuetudinis [illegible]
Ignis in altari semper ardebit quem nutriet sacerdos semper subiciens
ligna. Ignis hic semper debet ardere in corde caritas est. Levi. vi. in
eodem dicitur Ignis ex eodem altari exit quia ignis alius est mo-
bilis naturalis sed caritatis ardor quo deus amatur et proximus
compositus et a creatore nature insitus actus nature [illegible] ut ignis
ipsi qui dicitur aliena a corruptione ad nature consumatorem suppositus
Sacerdos autem in altari ignis nutriens quotidie ligna subiciat. hic
est in corde suo anima fidelis patrum exempla scripture testimonia
divina precepta congerat ne flama caritatis deficiat. Quotidie enim
vite huius conversatione refrigescit, et ideo adhibitis huius lignis nu-
triendus ut renovescat. Et statim sequitur. Imposito holocausto Semper
adolebit adipem sacrificium. Illud qui caritatis ignem in se accendit
seipsum semper quasi holocaustum imponit quia omne vicium quod in
se male viguerat exurit. Gregorius. Nobilior enim est virtus ignis
Est enim omnium lucidus et tamen omnium occultus lucidus in lumine suo sed
totum splendorem ex se generans et cetera illustrans et manifestans
et tamen secundum se ipsum incognitus quia in venis lapidum potencialiter existens
manet occultus donec exit in actum per attritiones et in aliqua ma-
teria subiecta manifestat suam inflammationem. Sic spiritus sanctus in quo te-
nebre non sunt ulle sed omnia illustrat nobis est secundum suam essen-
ciam incognitus et ab oculis omnium viventium absconditus, tamen in operacio-
nibus suis nobis propinquissimus et manifestissimus. De quo cantamus
[illegible] tempore adventus ignis divine nos consumens sed illuminans non com-
burens sed lucens. Iste ignis in anima caritatis est quam sentimus in
nobis per experienciam, et tamen non cognoscimus per scientiam. Nemo enim scit utrum
amore vel odio dignus sit. ii Machab. i° Acceptum ignem de altari occul-
te absconderunt in valle, et cum missi essent ad requirendum ignem non
invenerunt ignem sed aquam crassam, quam cum [illegible] sunt lapides et
erupit in [illegible] magnum ita ut omnes mirarentur. Aqua crassa in qua
latet ignis [illegible] Quando inflamata igne caritatis que caritas non vi-
detur sed eius suavitas sentitur. Hoc autem notabile est quod dicit Dyoni-
sius ignem neglectum, quia cum non operiuntur [illegible] adductione eius de potencia
in actum de occulto in manifestum. quod negligimus [illegible] sed attritione
solidi et [illegible] fortis subito exsurget attricionis occasione
propria tamen [illegible] se manifestat. Qui corpus [illegible] negligat recipere in
aliquo materia fomite incomprehensibiliter avolat. Unde sicut ex occul-
to et latente propria virtute manifestat se ad actiones oportunas
ascendendo sic ex occulta sua virtute se in se revocat et occulta sub-
lata actione. Sic spiritus sanctus se celat se [illegible] negligentibus sed con-
tra [illegible] corde [illegible] sua gracia et bonitate appropinquat et se ma-
nifestat et sic iterum per adventum eius negligatur et in fomite vir-
tutis non recipiatur et operum virtuosorum augmentum non exercitat tamen
disparet et avolat. Deute. ix° Dominus deus tuus ipse transibit
ante te ignis devorans atque consumens qui conterat eos. Conterat enim
in [illegible] et [illegible] consumit. Sed quia per extrinsecum honorem
operacio non [illegible] [illegible] offeret [illegible]
[illegible] Domino in holocaustum in fomite ignis [illegible] sed ignis
[illegible] de materia et maxime de forma et loco maxi-
me efficax in operatione sua [illegible] enim penetrat sine sui admixtio-
ne [illegible] multiplicat sine alterius adulteratione. Non enim sic aqua
penetrans terram quadam admixtione facit lutum sed ignis [illegible]
[illegible] inflamat sed manet in se purum incommixtibile et ab

omnibus segregatum, et tamen omnia congregat in igneam qualitatem
usque per se virtute sua multiplicatam latente et occulta et augmen-
tat se ipsum. Non enim materia quam inflammat ignis igne augmentat
sed in ipsam propriam magnitudinem quam continet multiplicando se
manifestat, sicut dicit expositor xv capitulo super ca. [illegible]. Quia
omnes res sibi propria natura se multiplicans facit magnitudi-
nem omnis materie [illegible]. Dum eam manifestat in rebus materialibus, se
virtute sua in materiis se diffundit, sed in eis magnitudinem suam ostendit.
Sic Spiritus sanctus marie actiue forma informabiles ita a fine usque ad
finem omnia penetrat et non comprehenditur ab eis, et licet omnia in qua-
litate ignea inmutet, in se tamen virtute sue inmensitatis habet quia
cedit. Deutro. iiii°. De celo fecit te audire vocem suam ut doceret
te et idem ostendit tibi ignem suum maximum quia Spiritus sanctus dat me-
ritis sue voce sepe occulte et ad amorem inflammat manifeste, et
tamen ignem istum manifestat cum anima sua influit. Gregorius: Hodie igne
ligneo [illegible] est et accedat ignis dilectionis in corde et flamme lin-
gua predicationis in ore. Iste ignis est caritatis in anima que in omni
virtutes marie actiue, omnia enim tolerat, omnia superat, et permittit
sine sui adiunctione, quia mouetur ad omnia et dispensat sine sui
inquinatione. Nam licet occupetur circa terrena per necessitatem dispen-
sationis, non tamen adminisceretur eis per intimam affectionem, immo si eis ad-
miscetur, consideretur sicut aurum luto vel plumbo admixtum decoquit
necat et solidificat. Psalmus: Igne me examinasti et non est inuenta
in me iniquitas. Et Iob xxiii: Probauit me quasi aurum quod per
ignem transit. Ipse etiam se in se multiplicat cum deficiente vitiis
[illegible] se magis et magis inflammat et quasi clausus ignis esse
dicitur. Jere. xx: Factus est sermo domini in corde meo quasi ignis estu-
ans clausus in ossibus meis et defeci ferre non sustinens. Augu-
stinus xii [illegible]: Est enim sursum laxatiuus et tamen repletiuus. Naturalis
motus ignis est a centro mundi usque ad circumferentiam et supremum spe-
rum, sanctius in se continet omnia et est omnium supremus et omne quod
inflammat euolat sursum, et licet sit sursum laxatiuus, est tamen re-
pletiuus, quia sursum mouetur et deorsum patitur, quia desiderat
sanctitatem in cordibus que prouenit munda, aut receptaculi desiderat
et amat zelatur. Sophonie i°: In igne zeli mei deuorabitur terra.
Totam enim terrenitatem consumit Spiritus sanctus, cum in anima [illegible] pascit
et paucam sursum ducit. Vnde flamma ignis candela conuer-
titur quasi [illegible] ignis ad regionem sursum redit. Iste ignis
est caritas in anima que dilectione mouetur in deum, et fertur
quasi resiliendo per compassionem descendit ad proximum. Ecclesiastici xlviii:
Surrexit Helias quasi ignis et verbum eius quasi facula
ardebat. Surgat per ascensionem in deum, et tamen ardebat predi-
cando per compassionem ad proximum. Jere. v: Ecce verba mea dedi
in ore tuo in igne et populum istum in lingua et vorabit eos.

22 Vos autem estis genus electum
regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, I
Pet. ii°. Vos fratres hec verba competunt ad vestram
commendationem, que a contrario dicta de quibusdam ad comparationem abstina-
tiam. Vos estis genus abiectum, venale sacerdotium, gens obstina-
ta, populus perditionis. Vos enim estis genus electum ad lectum
[illegible] ut intersit capitulo regale per sacerdotium
hoc est reges [illegible] et sacerdotes officio, gens sancta pietate me-
rito, populus acquisitionis zelo. Primo vos estis genus electum
per prudentiam, nemo enim iuuenes eligit duces, quia non constat

eos esse prudentes, et in signum prudentie electi estis regale sacer-
dotium per iustitiam. Nam et reges vj sapientie admonetur de iustitia
et de sacerdotibus dicitur Sacerdotes tui induantur iustitia Genz sex
per temperantiam, sicut dicitur Eccli xlv In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum et elegit eum ex omni carne, populum aggressionis per fortitu-
dinis victoriam Act xx Attendite vobis et universo gregi in quo
spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine
suo. Et sicut Christus nos acquisivit per sanguinem proprium sic adinstar
ei animas multiplicando talentum commissum. Vos igitur estis
genus electum per prudentiam, et quia secundum Senecam prudentia dispen-
sat omnia, prout rerum varietas exigit et statuum, nunc tres sunt
partes secundum Tullium prudentia: intelligentia et memoria, et quarta addit
Augustinus providentiam pauperitatis prudentiam. Eccle ix Vir pauper et sapi-
ens liberavit urbem. De fratribus ergo potest dici quod ipsi sunt genus
electum per prudentiam, et ut appropriate loquar per varietatem statuum fra-
tres illustrati sunt, electi ad veritatis prudentiam, vocati ad veritatis
intelligentiam, revocati ad pristine puritatis memoriam et diligen-
tiam omnis ad paupertatis observantiam. De primis Coll iii° Induite
vos sicut electi dei misericordie viscera benignitatem humilitatem
et mansuetudinem ex affectu interiori et exhibite effectu exteriori sicut exercent
affectum. Quem in civitatibus suis fratres Deum laudaverunt omnia
eis superabundaret, sicut voluit in heremo ubi dominus fecit populum
suum sine defectu et sine labore suo Ysa xliii° Dedi in deserto a-
quas et flumina in invio ut darent potum meo populo, populum
istum formavi in laudem meam narrabit. De secundis i Paralip.
xxix Salomon filium meum elegit deus adhuc puerum et tenellum.
Sicut enim deus elegit Salomonem et infudit ei sapientiam cum adhuc
puer esset, sic videmus deum operari in iuvenibus nostris quibus donavit
infundit sapientiam ad edificandam ecclesiam ut impleatur illud
Act ix Vas electionis iste est mihi ut portet nomen meum coram genti-
bus et regibus et filiis Israel. Sicut enim dominus primo elegit fratres
seniores. Postea apostolos iuniores Johannis xv Non vos me elegi-
stis sed ego vos elegi ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat
at sic modo iuvenes elegit ut videtur Cant v. Dilectus meus
candidus et rubicundus electus ex milibus. Candidi sunt fratres
intellectum veritatis et rubicundi fratres affectum inflammatum caritatis
te, electi ex milibus sicut granorum electa fecunditas, rejectam paleam
multiplicitate. De 3 vero Cant v Species eius ut libani ele-
ctus ut cedri. Species hec est spes plena ut libani electus ut ce-
dri. Sine pretiis arboribus magis est odorifera fortis solida
mis et incorruptibilis. Nam ut dicunt cedrus tanta antiqui-
tate non deficit quia per diligentiam prelati puritas reli-
gionis semper proficit. eminentia bone fame fortitudinem in bo-
no opere altitudine in contemplatione. De iiij vero Ysa xlviii Ec-
ce decoxi te sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis
Nam argentum excoquuntur sed non purgantur, quia semper aliquid fe-
culentie remanet inordinatum terrenorum affectuum. Ier vi°
Frustra conflavit conflator malicie eorum non sunt con-
sumpte. Eundem aut excoquuntur et purgantur in purgatoriis pau-
pertatis, sicut aurum in ardenti fornace. Zach xiii° Nam
ego sicut urit aurum quod si purgatur per fornacem ex-
ploratur, et viri pauperes in paupertate sua per devotionem.
De hoc Jac ii Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fi-
de et heredes regni quod repromisit deus diligentibus se.
Vos estis etiam regale sacerdotium per iustitiam Exo xix Eritis
mihi in regnum sacerdotale et gens sancta, et est iustitia

ſcdm Tullium quatuor hec partes que ſunt virtutis mediante
pietas obſervancia que decent ſtatum regum et ſacerdotale· quatuor de-
cent· veritas in iudicijs Prover xxix Rex qui iudicat in veritate
tronus eius in eternum firmabitur· Hec eſt veritas iudicij in foro anima-
rum ut ſciant confeſſores et complures ſpirituales diſcernere inter ſan-
guinem et ſanguinem· cauſam et cauſam / lepram et non lepram / Ve-
nies ad ſacerdotes qui iudicabunt tibi iudicij veritatem et facies
quodcumque dixerint tibi ſacerdotes qui preſunt loco quem elegerit do-
minus et docuit te iuxta legem [illegible] [illegible] quantitatem et inor-
mitate Deutr xvij Si difficile et ambiguum apud te iudicium eſſe p-
ſpexeris inter ſanguinem et ſanguinem cauſam et cauſam lepram
et non lepram venies ad ſacerdotes qui iudicabunt tibi iudicij veri-
tatem· et facies quodcumque dixerint tibi ſacerdotes qui preſunt loco
quem elegerit dominus et docuit te iuxta legem eius Sed neſcio quid
dicebunt qui nec didicerunt nec ſcolas intrare voluerunt — Iſa xxviij
Sacerdos et propheta neſcierunt · ignorant predicatores et confeſſores· Et ſe-
quntur neſcierunt videntem et ignoraverunt iudicium Secundum eſt ſeveri-
tas in flagicijs Prov xx Rex qui ſedet in ſolio iudicij ſui diſſipat
omne malum intuitu ſuo · i · punicione ſua· qua prudence debet diu
·turbetur regnum eius ab hoſtibus et preliis intus a civibus et diſcor-
dijs· Hec eſt ſeveritas in corripiendo vicia que ſacerdotibus competit
Eccli xlv dicitur de Phinees quod ſtatuit ei dominus principem ſancto-
rum et gentis ſue ut ſit illi et ſemini eius ſacerdocij dignitas in
eternum Unde [illegible] reprehenſus eſt Hely ſacerdos quia non arguit [illegible]
ſed quaſi levitate [illegible] et temeritate multis corripuit [illegible]
filios .i. Reg ijo Tercium eſt ſeveritas in ſublevando miſerie— Job
xxix Cum ſederem quaſi rex circumſtante exercitu eram tamen merencium
conſolator Non enim tantum debet eſſe in rege ſeveritas iuſticie quin
temperet eam ſerenitas miſericordie Unde Prov xx Miſericordia et veritas
cuſtodiunt regem· hec eſt clemencia que competit ſacerdotio regali
qua [illegible] xxix Erunt ſacerdotes mei religione [illegible] [illegible] Non
unccionis in quo affinit miſeracionis / Sicut enim [illegible] Non
tamen preceſſit arbores [illegible] [illegible] illas quas aliqua depravat
ut cauſa applicavit adminicula quibus dirigantur [illegible] etiam
ſunt [illegible] ad aliam rectitudinem rectitudine ſuſtinentur
Non habuit hanc unam ſacerdos ille qui preſidit diſſimulavit
vulnera ſanitati Quartum eſt ſtrenuitas in preliis i Reg viij Iu-
dicabit nos rex noſter et egredietur ante nos et pugnabit bella no-
ſtra pro nobis· Hec ſtrenuitas in oracione que pertinet ad officium ſa-
cerdotis ſpiritualis Sicut enim Moyſes pugnabat contra Amalech
elevando manus / ſic Aaron per incenſi deprecacionem allegavit
qua ſtans inter mortuos et viventes reſtitit ire et finem [illegible]
ſicut narratur Sic Samuel orante dominum [illegible] pro [illegible] Moyſes in
Moyſes et Aaron in ſacerdotibus eius et Samuel inter eos qui in-
vocant nomen eius Sic ij Mach [illegible] Sacerdotes cum ſtolis ſacerdo-
talibus ante altare iactabant ſe et invocabant dominum Sed nunc contra-
rio Sacerdotes polluerunt [illegible] iuſte [illegible] contra legem
enim legem bellorum et ſtipendia militum velle [illegible] et nolle
in ara domini miniſtrare Unde eſt etiam [illegible] ſanctitas [illegible] temperancia
cuius quatuor ſunt partes ſecundum Marcellum verecundia [illegible] conſtan-
dam ergo iſta ſanctitas [illegible] per verecundiam que modificet par-
tium [illegible] modeſtia que [illegible] per abſtinentiam que [illegible]
continentia que tacta de primo Reg xxvi [illegible] [illegible] ut nec
mulier ſancta et pudorata eſt Eſt enim in oculis verecundia ut nec
mulieres viri ſemper velint videre nec videri ab eis· habitu

enim mentis apparet in oculis et quedam vox est animi oculi nutus
et faciei motus ubi apparet ymago interioris proximitua levitatis
Unde 2o Apoc xxi Vidi civitatem sanctam Iherusalem novam descendentem
de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo Sicut
enim sponsa circa ad nuptias sponsi ornatur modestia quia nil
inverecundum apparet in vultu nichil tortum in oculis nichil pro-
tervum in verbis non gestus fractior non incessus solutior non
vox petulancior Ita et nos habitantes in conspectu populi et
in publica exeuntes vel sermones debemus esse valde modesti et
in publica exeuntes cari saltem debemus esse et in sanctis conversa-
cioni ij Pet iijo Qualiter nos oportet esse et in sanctis conversa-
cionibus expectantes et properantes in adventum diei domini nostri Jesu
Xpisti Unde et Paulus ia Thess ijo Conversacionem suam sanctam
allegans dicebat Vos testes estis et deus quam sancte et iuste et
sine querela vobis qui credidistis fuimus De iiijo Reg xiiijo ...
sine querela vobis qui credidistis fuimus ... antiquitatis vetustatem pariete
habitantibus sanctorum ... sancti enim antiquitus ... collecte sicut
habitus in victu et vestitu Unde et speciales ... collecte sicut
tangitur xv ad Ro Ministrator in Jerusalem ... mysteriis sanctis ... sanc-
tangitur xv ad Ro ... collecta facere in pauperes san-
ctorum qui sunt in Jerusalem Macedonia et Achaia collectam
ferebant ad sustentacionem pauperum qui non habebant unde vive-
rent et hii abrenunciaverunt temporalibus que posuerant ante
pedes apostolorum Qui enim abrenunciaverunt propria ita parce absti-
nenter vivere debent ut alios non graventi qui collationibus fide-
lium vivunt De quarto id est ad Cor vij Mulier innupta
et virgo cogitat que dei sunt ut sit sancta et corpore et spiritu
hec est continens et sancta tua affectiones tuas et pericula ad terra
que in celestium contemplacione iam proximi quadam sanccione Cap-
mo Hec est que nescivit thorum in delicto habebit fructum in respe-
ctione animarum sanctarum Vos estis populus acquisicionis per fortitu-
dinis victoriam sunt aut fortitudinis partes secundum Tullium ...
magnificencia Sumus ergo populus acquisicionis viriliter agendo
per magnificenciam firmiter sperando per confidenciam humiliter
sustinendo per paciam longanimiter expectando per constanciam De
primo ia Thess vo Non posuit nos deus in iram sed in acquisiti-
onem salutis per dominum nostrum Jesum Xpistum ... post sunt
qui de talento sibi commisso operari nolunt ad dei magnificenciam
sed illud in sudario reponunt contabescentes per inerciam Vel si operantur
parum acquirunt ac lucrantur magis laborant circa confessionem omi-
nibus ... circa confessionem magnorum peccatorum aut edificacionem
religionis Similiter Eleazaro de quo j Mach vj ... videt
unum de bestiis loricatam et visum est ei quod in ea esset rex et dedit
se ut acquireret sibi nomen eternum et occidit ... eam et mor-
tuus est Bestia lorica ... elata et alta in qua est rex
superbie quam aliquis viriliter intuitus expugnare et acquirit
sibi nomen infamie et ab ea opprimitur et perimendo moritur
De 2o Hebr x Nolite amittere confidenciam vestram que ma-
gnam habet remuneracionem Et sequitur Nos autem non sumus
filii subtractionis in perdicionem sed filii in acquisicionem anime
Hec est confidencia quam debemus habere in domino de po-
pulo convertendo et laborare in acquisicione salutis animarum
sicut patres nostri fecerunt qui religionem et in personis et in
sanctitate dilataverunt et alibi in multis vocatis dicatur de
nobis quod sinceritas paupertatis subtrahatur ab ordine et a fra-
tribus quod avaricia dilatetur Baruch iijo Argentum the-
saurizabit et aurum in quo confidunt homines et non est finis
acquisicionis eorum De 3o ij ad Thess ijo Nos autem debemus

gratias agere deo semper pro nobis quod elegerit nos deus pri-
mitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis in qua
vocavit nos per evangelium in acquisitionem glorie domini nostri Iesu
Cristi. Quia ergo nos sumus primitie salutis hic est pauperes qui [illegible]
participes domini prime beatitudinis qui patienter iniurias [illegible]
[illegible] sustinere et gratias agere et per patientiam evangeli-
[illegible] facie deo animas acquirere. Non iniurias susti-
nere vel in [illegible] vocare. Quicumque enim in presenti patimur ab adiutorio
[illegible] celestis egredietur. Ro. xiii. Qui resistit potestati ordinationi
dei resistit. qui autem resistunt ipsi dampnationem acquirunt sibi. De
quarto Pro. xvi. Posside sapientiam quia auro melior est et acquire
prudentiam quia preciosior est argento. Ille possidet sapientiam qui ipsa
[illegible] in ea quasi sit in possessione sua. [illegible] sancti perdiderunt et
ille acquirit prudentiam cui sunt [illegible] adheret sibi pruden-
tiam. Quod non faciunt insipientes et stulti qui perdiderunt sibi [illegible]
rint in operibus suis. Sap. io. Nolite zelare mortem in errore vite
vestre nec acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.

23 Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis
Libani. columnas eius fecit argenteas. reclinatorium aure-
um ascensum purpureum. media caritate constravit propter fi-
lias Ierusalem. Can. iii. In omnibus libris in quibus [illegible] Salomonis
[illegible] multa [illegible] ferculi [illegible] fieri videtur quia forte
non [illegible] spiritualem [illegible] spiritus enim est qui [illegible] loquitur
nam et [illegible] [illegible] eandem fecit Salomon. non in
lignis Libani [illegible] fecit sanis verbis [illegible] media caritate
stravit. non [illegible] nos aliquid corporum [illegible]
[illegible] fiat sensus spiritualis [illegible] Salomon sibi fecit sedem
ad [illegible] que differtur [illegible] ferculum a ferendo quod ferculum
describitur. aut hic sedes artificialis ex quatuor [illegible]
quia fecit Salomon ferculum [illegible] de lignis Libani [illegible]
[illegible] quia fecit ibi columnas reclinatorium [illegible] et ascensum
hic est gradus [illegible] quia media caritate constravit propter filias Ierusalem
[illegible] ad amorem in medio ferculi [illegible]
[illegible] status nostre religionis [illegible] ad [illegible]
[illegible] honesta [illegible]
[illegible] distinctionem distinctorum mutua dilectionem et [illegible]
de [illegible] electione [illegible] ferculum fecit [illegible]
[illegible] Salomon ferculum suum in religiosis qui a tumultibus
seculi ad [illegible] descendunt. [illegible] et ferculum in eis [illegible]
[illegible] in se ipsis ferunt et ad alios [illegible]
[illegible] in corde per devotionem. Gen. io. Terra erat inanis et
vacua et tenebre super faciem abyssi. et spiritus domini ferebatur
super aquas. Videtur aliquid cor vacuum et inane [illegible]
[illegible] et dilectione et dulcedine et [illegible] tristitia ab omni
[illegible] suspirat et [illegible] in [illegible]
lacrimarum effusione. [illegible] sibi [illegible]
[illegible] huic [illegible] affectum et [illegible]
[illegible] et [illegible] silentium [illegible]
[illegible] aliquod [illegible] Ier. xx. [illegible]
[illegible] sermo domini in corde meo quasi ignis [illegible]
[illegible] in [illegible] et defeci ferre non sustinens [illegible]
[illegible] sine principio sine fine [illegible] sibi [illegible]
[illegible] [illegible] lingue [illegible]
[illegible] vox [illegible] affectum [illegible] vocem affectus [illegible]
[illegible] in ore [illegible] [illegible]
[illegible] in domibus vestris et [illegible] ad me [illegible]

Affrater ne minimo quem adduxit et in adducimus in corda hominum
serendo predicationis frumentum, non grana adulterina zizaniorum
nugas scilicet verborum que inflant et non edificant. non delectetur
in populis sibi acclamantibus vocibus sed in fletibus. non predicator
excitet risum aut plausum sed gemitum ne impleatur in eo quod
dicitur Osee xiio Effraym pascit ventum et sequitur estum
fedus cum assyriis init et oleum in egyptum ferebat. Tercio ferit
cum in ore per actionem ... ergo predicationem xpi feramus cum
effectu erit facere et docere hec enim est xpm ferre in manibus cum
... ut talis sit vita qualis doctrina. Quanto enim actiones
fuerimus circa activam tanto altiores erimus circa contemplativam. hic
est mittens lignum cum ... ferventibus ... sunt ergo nostra studia o
... extra. voluntas usum facit usus ... extra ...
in omni ope amicitiam. Quarto ferit cum in corpore per mortificationem
et passionem ... ... peccata ferebant tabulas ta
bernaculi et ea que erant ... et ... interpretatur ama
ritudo ... sunt qui se mortificant et emundant ... amari
tudinibus passionum ... ... qui vasa ferent domini. qui
non in tumultu exhibent qui altissima ... ... celos
transit. ... est angelus et angelice potestati ... enim navimus
... sanctitate sed omnis sanctitatis ...rem. et ideo ... nos
ab omni ... ... et ... ... enim dei semper pro
ferendum est aut defendendum ... enim ... mittitur aut ...
... et bene sequitur. Non in tumultu exhibent que enim ...
... salutem ... operemur in silencio. non detractionibus
nostras obsequium. quia semper laudatores et ablocutores habemus
et ideo sub silencio peregrinationem nostram ... ut ...
rebellionis ... ... a terris ad celos que ... et si
non ... ... Secundo notatur ... con
versacio cum dicitur de lignis ... ligna sunt ... con
dicione nature ... sed gracie ... fortes. Et sicut ...
... candidatis ... ligna ... ... sunt candidata
odorifera imputribilia et sublimia ... ... esse ligna
... per remissionis indulgenciam. odorifera per bone spe
... fragrancia. imputribilia per ... ...
sublimia per contemplationis eminenciam. De primo Job xiiiio
lignum habet spem si precisum fuerit rursum virescit qui enim
... a seculo revirescunt in claustro. ubi habent spem
non tamen indulgencie vel gracie sed etiam glorie obtinende. sicut
enim arbores silvestres in orto domestico plantate et diligen
ter excult... fructum faciunt ... silvestritate. Gen
... protulit terra lignum pomiferum. Unde deus lignum vite posuit
in medio paradisi pulcrum visu et aspectu delectabile. De 2o
... ligna ... id sanitate ... sicut enim odor
aromaticorum lignorum est medicinalis ita et diffusio bone
nominis et ideo ... ... non ... qui ... edifi
care non valent ne religiosorum scandalisent quia ...
... extra ... et ... nichil boni ...
... in terris ... ... qui possint edificare ...
... silvestres ... no Sicut malus inter ligna silvarum
sic dilectus meus inter filios. De 3o ps Erit tamquam lignum
quod plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit
in tempore suo et folium eius non ... ... xlviio lignum quod transplan
tatur super aquas quod ad humorem mittit radices suas ne
aliquando desinet facere fructum ubi arbor radices figit inde
... vite et humorem ... bibit. et ideo ligna ... que in
... radicem ... ... et non putrescunt alia vero ligna

paulatim defecit et decrescit Ezechielis 1° omnia ligna agri quia ego
sunt de quarto Ezechielis xvii Exaltavi lignum humile. Quanto enim ma-
gis quis humiliatur tanto in contemplatione nostra exaltatur.
Sicut ligna libani pusillus radicantur et superius expanduntur. Impossibile
est autem veram humilitatem verum habere nisi homo perveniat ad
contemptum sui. Nolo ergo ut nusquam arbitreris solem lucere nisi in
cella tua, nusquam esse serenum nisi penes te, nusquam extimi [illegible] [illegible]
tari nisi in consilio tuo, quod potuit si humiles esse te cognosceret
et ubique serenum nisi apud te esse putares et peius de te quam de alio
quo estimares. Et hec sunt ligna quadrangulata in circuitu [illegible]
dea que erant in domo domini. 1. Regum viio [illegible] notatur secundum distinctio-
nes in officiis suis quorum aliqui sunt prelati designati per columnas argente-
as, alii contemplati designati per reclinatorium aureum. Alii actum [illegible]
ti per ascensum purpureum. Quod columne argentee prelati sunt, columne [illegible]
in eis innititur tota religio. Unde Iacobus et Cephas et Iohannes dicuntur
columne ecclesie Galatas ii° Argentee autem quia sicut sustentacio cui qui la-
psus est verbo argentum enim [illegible] lingua iusti, et si columne iste sunt
et solide argentum autem tinnulum et splendidum. Prelati qui sunt columne ar-
gentee debent esse recte sine obliquitate acceptionis personarum ut habeant de-
[illegible] oculos sicut columna fumi [illegible] predicat in celum. Iudith [illegible]
licet [illegible] magis [illegible] personam quam [illegible] deprimit bonos. Ele-
vant familiares suos Iob xix removet [illegible] de loco suo et columne
eius [illegible] debent etiam esse solidi sine vanitate dilacionis simplice
ut confirmati in bonis possint alios confirmare. Unde Ego confessus sum
Non habeant [illegible] inanio, non in verbo, non in facto, non in signo
[illegible] enim prelati animo quia [illegible] respicit se sunt subditi supe-
riores [illegible] reputet meliores [illegible] esse [illegible] [illegible] domina
homo [illegible] in manu sua, [illegible] quod [illegible] [illegible] et domum [illegible] Iudith
xvi [illegible] domus cum columpnis debent etiam esse tinnuli [illegible]
affabilitate pie locutionis Ecclesiastici xxvi [illegible] est [illegible] et mitigatio
[illegible] et [illegible], et sequitur. adiutorium [illegible] illos est. et columna et requies in
montibus [illegible] aque dulcissime. et prelatum dulcem diligunt omnes
qui sunt in eius subiectione. Pestifera [illegible] est valere ad nocendum
et velut animal noxium cum [illegible] terrere [illegible] sicut tamquam ad
clarum solem [illegible] et gaudent pueri, sic [illegible] in [illegible] affabi-
lis prelati. Debent etiam esse splendidi cum [illegible] [illegible] ut [illegible]
se [illegible] [illegible] suas ut possint cum [illegible] [illegible] alienos.
[illegible] Qui vicerit faciam eum columnam in templo domini mei. Iu-
stum est enim ut qui vult [illegible] aliquid in alio, prius [illegible] illud
in se. [illegible] aut petit iuste corripere si seipsum noverit per [illegible]
[illegible] conformare, si crimina que corrigere [illegible] [illegible], si que-
dam per correctionem [illegible] tempore, si quedam pusillanimitate [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible] Ovidius [illegible] quod oportebat eos in [illegible]
de [illegible] que est ecclesia dei vivi columna et firmamentum veritatis.
Reclinatorium aureum in quo status contemplantium. Declinant alii ad
[illegible] [illegible]. Alii ad [illegible] [illegible] [illegible]. Alii ad pompas
[illegible] vanitatis. [illegible] ve [illegible] qui amat [illegible] reclinatoria [illegible]
[illegible] in [illegible] inclinantes cor suum et reclinantes manus caput suum
vel in foveam [illegible] vel in nido [illegible] vel in luto [illegible] vel in [illegible]
[illegible]. In quibus contemplativus non invenit cum Christo ubi caput suum
reclinet. [illegible] enim [illegible] reclinatorium reclinaret cum Christo, qui reclinavit
in utero virginis in contemplatione incarnationis puritatem. Christus
reclinavit celos et descendit. Secundo reclinavit in presepio ut contem-
plareris eius nativitatis et generationis humilitatem [illegible] [illegible] peperit filium suum

et pannis eum involuit et reclinavit eum in presepio quia non erat ei locus
in diversorio. Tercio reclinavit se in patibulo et sepulcro ut compleretur
passionis eius utilitatem et pietatem. Johannis xx. Johannes venit prior
ad monumentum et reclinavit se et prospexit in monumentum. Quarto se re-
clinavit in corde humano ut compleretur et expiaretur eius familia-
ritatem. Unde Hester xv. Regina colore mutato super ancillam
reclinavit caput quia sapientia increata anime condescendit cui se fami-
liarem infundit. Ex hiis quatuor surgunt in anima pure affectiones per-
fecte: abrenunciaciones, formidine gratulaciones, compassive iubilaciones. Se-
cuntur status activorum cum dicit: ascensum purpureum. In purpureo
enim ascensu passionis Christi quedam communitas est et commendatur. Licet autem
ascensus difficultate. Purpurea vero ex ratione nominis a quo imponitur
nominat puritatem. Sed ex re nominis honestatem et dignitatem. Est enim pur-
purea in vestimentis et in regum ornamentis habetur. Ergo quatuor in ascen-
su purpureo que activis competunt: difficultas que pertinet ad obedi-
enciam, puritas ad continenciam, honestas ad modestiam, dignitas
ad prudenciam. De primo patet magna penitus difficultas ascendere
sunt se subicere propriam sibi voluntatem. Unde antiquitus propulsa-
tur de industria que erant animo monachis contraria. Ipsi autem
observabant precepta ac si essent eis divinitus imposita. Primo ad impossibilia
sibi imposita intellexerunt ac si essent facilia factu. De hoc ascensu
Canticorum vi. Capilli tui sicut greges caprarum que descenderunt de monte
Galaad. Capilli subtiles qui se magis lineam exhibebant quam super fa-
ciem corporis sunt qui nec in modo appetitu delectari nec corporalem appe-
tunt ... recedentes ... insensibiles dum semper ... et ...
... se ignorant, flexibiles ad obedienciam, non rigidi ad contumeliam
qui non sunt stimuli sed capilli flectuntur vertuntur secantur sine
molestia. Sed non sine sensu doloris avelluntur a capite que sunt eis
omnia tolerabilia dum modo non separentur a Christo capite sicut grex
caprarum. Plane duo pericula ... et ... et capparum
que non in loco pascunt ... ubi ... secundum
arduis et saxeis quorum sunt alimenta nuda simplicia arctior
ra sine difficultate que ascendunt de monte Galaad quod est
acervus testimonii cuius obediencia multiplex est testimonium quia
propria voluntatem propriam ascenderant et ne credas hunc ascensum
non esse purpureum audi in eodem cantico. Coma capitis tui sicut
purpura regis iuncta canalibus quia pulchra es et quam decora ca-
rissima in deliciis. Ligatur autem aliud ... purpure in canalibus
fasciculos ut intingantur sanguine muricis influente donec ex-
tenuantur in sola et texantur in regum ornamentis. Qui in canalibus
sacrorum conventuum incluntur preceptorum vinculis ubi tinguntur
precioso muricis sanguine dum se student Christo per obedienciam
conformare donec extenuantur in sola propria voluntate reiecta
et texantur in vestem pulcherrimam. Illam nullus demum sol
accedit in tribulatione nulla humanus ... in delectione terrena
deflectat aut extinguat aut corrumpat. Isti sunt pulchri per obe-
dienciam mandatorum decori per toleranciam tormentorum carissimi
et delicati per celestium gradum et experienciam gaudiorum. De secundo
scilicet puritate pertinente ad continenciam. Prov. ult. Byssus et purpu-
ra indumentum eius. Byssus ... labore pervenit ad candorem
purpurea semel ... pulcherrimum colorem suum. Quia continencia oportet
cum labore multo acquiri et modo servari. et hec est vestis in
qua nos oportet domino presentari. Pro quod videntem regem ... mentis
est Danielis purpurea induitur v. De 3o scilicet honestate pertinente
ad modestiam. Modestos enim eos oportet esse qui inter homines

quisantur ut ex edificatione quam in scripis exhibent alii edifice-
tur Zeri et Ydda pincipua civitatis [illegible] edifici-
um facta est discipulis Pauli interpretatur Dei edificata vel utilis qui
enim diligenter se exponunt et edificant alios ad bonum trahunt etiam
signum sanctitatis et doctrine stola facta ex auro iacinto et purpu-
ra induta est Aaron Exodi xlv. De quarto scilicet de dignitate habetur
i Machabeorum x. Misit Allexander rex Jonathe purpuram et coronam
ut que nostra sunt sentias. Xpus enim in passione indutus est purpu-
ra et capud eius precioso sanguine purpurata. Item sentiunt
qui passionem habent in tribulatione et ineuntur per Xpo sicut sien
vp per hanc viam purpuream ascenditur ad coronam. Ultimo
notatur puritas. Ferculum vero. Cantica iii. media caritate constravit. propter
filias Jerusalem. Mediante scilicet unam expositionem. Quinto in me-
dia caritate omnes partes huius ferculi sunt amore. per filias
Jerusalem animas scilicet devotissimas. Que sanctissimo desiderio [illegible]
et aspirant et suspirant ad sinum matris sue que superna est Je-
rusalem libera [illegible] hec est ergo caritas omnium vitiorum
expulsiva. Proverbiorum x. Universa delicta operit caritas. Omnium [illegible]
[illegible] perfecta caritas foras mittit timorem. xv bonorum omnium [illegible]
caritas Dei diffusa est in cordibus nostris. Caritatem [illegible]
aut caritatis que est [illegible]
24 Videns regina Saba sapientiam Salomonis et domum quam edi-
ficavit et cibos mense eius et habitacula servorum et ordi-
nes ministrancium vestes quoque eorum et pincernas et holo-
causta que offerebat in domo domini non habebat ultra spiritum
iii Regum x. Regina Saba que dicitur regina austri, Mathei xii. venit ab
austrum scilicet in regno saborum. Que veniebat ab extremis finibus
audire sapientiam Salomonis. [illegible] lectum
significat animam contemplativam. Dei sapientiam contemplantem [illegible]
fecisset omnia in sapientia sua tamen perfecit opus [illegible]
[illegible] in quo recapitulavit omnia. [illegible] in ipso homine sunt omnium
rerum exemplaria sicut in creatione rerum. Cum in diversis
ordinibus constituendis effudisset sapientiam suam in fine temporum invi-
venit religionem scilicet [illegible] in quo recapitulavit [illegible] per-
tinet ad miraculum excellentie. In qua sunt illa vii que mira-
tur regina Saba. Proverbiorum ix. Sapientia edificavit sibi domum excidit co-
lumnas septem. Attende in hiis vii. Prime religionis status
quibus religiosorum perfectus status. Religionis notificatur quo ad
eius edificationem domum quam edificavit Salomon refectione
et cibos mense eius et mansione et habitacula servorum
Secundo notatur religiosorum perfectio sunt enim quidam sancti-
te ordinati et ordinem ministrancium. Item officiorum diversitate distincti.
Nam quidam vite activi ut predicatores vestes quoque eorum quidam
[illegible] ut pastores et pincernas. Quidam contemplativi ut [illegible]
claustrales et holocausta. Primo ergo in [illegible] cadit [illegible]
huius edificatio sunt in paupertate edificata et fundata Mathei vii. Similis est
vir sapienti qui fundavit domum suam supra petram et descendit pluvia
et flante [illegible] venerunt flumina et irruerunt in domum illam et non
cecidit. Fundata enim erat supra petram. Soliditas enim paupertatis fortiter
resistit pluvie carnalis delectationis fluminibus mundane [illegible]
tationis vento diabolice [illegible]. Et illa domus que fun-
data sunt super sterilitatem arene [illegible] cadit. Mathei vii.
Nam [illegible] fundavit domum istam et manus eius perficient
eam. Secundo sunt edificata in hostium [illegible] adversitatum
Cum enim tunc edificaretur domus Dei sub Esdra et Neemia domestici
mi quos habitabant iudei [illegible] opus et adeo [illegible]

eo ut una manu operaretur et altera teneret gladium. Domus autem
regis finis impositus est operi. Hic expositione non indiget. Sed
impletum fuit quod sacerdos magnus in vita sua suffulsit domum
et in diebus suis roboravit templum. domus [illegible] Eccli. l. a Cete-
ris fuit ampliata in [illegible] nuptiale ii Paralip. ii° Domus quam edi-
ficare cupio magna est nimis et inclita. Magna est, quia mul-
tiplicata [illegible], et inclita quia magnificentia. Unde Baruch iii° O
Israel quam magna domus Dei et ingens locus possessionis eius. Iam
dilatatus est locus tentorii, pelles extende, funiculos longiores a Deo
in magis [illegible] oporteat restringere in [illegible] dilatationi. Sed
iam edificata domus fiat murus in circuitu ne effrenata reprimenda sit
sanguinis occisi. Deut. xxii Cum edificaveris domum novam facies murum
in circuitu ne effundatur sanguis in domo tua. Quarto fuit orna-
ta in constitutionis honestate. Psalmo Domine dilexi decorem domus
tue. Illa autem statuta ornant domum hanc que vetustatis tempo-
rum et maiestas sanctorum approbat tenenda differunt, non que pau-
corum voluntas instituit. Qui enim exaltatur in celo induitur inferio-
ri mundo pulchritudine, et statuta super puritate regule fundata, sicut
[illegible] hora [illegible] in generalibus capitulis promulgata ornant religio-
nem. Eccli. xxvi Sicut sol oriens in altissimis mundo Dei, sic mulie-
ris [illegible] sufficit religioni regula et statuta sua propria non oporteret
inseri statuta aliorum, fratres minores et monachi simul esse non
possunt. Eccli. xxi Qui edificat domum suam sumptibus alienis quasi
qui colligit lapides in hieme. tale edificium cito labitur con-
gregatio est lapidum nec cemento forti colligatur nec decoratur ex co-
loris nisi colore linitur alieno. Iere. xxii° [illegible] aliam latam edi-
ficasti domum amplam, cenacula spaciosa, distincta fenestris, con-
tignata cedro et lita sinopide. Secundo ornata est cibis mense
divine. non invenitur quod sine labore nostro munificentia divina no-
bis cibos ministrat ad necessitatem de mensa alimentum. Math. xv
Nam catelli edunt de micis que cadunt de mensa domini sui. Hy
catelli sunt fratres minores, animal odoratu sagacissimum, in-
quietudine [illegible] latratu acerrimum, affectu fidelissimum, qui
tot inveniunt refectoria quot hospitalia, licet quidam [illegible]
dicunt et male locuti sunt de Deo. Numquid poterit deus parare
mensam in deserto, et quod potens potuerat qui filiis Israel non
laborantibus in deserto ministravit. Ministrat etiam cibos ad
utilitatem de mensa sapientie spiritualis. Prov. ix° Posuit sapientia men-
sam suam et misit ut vocaret ad arcem, et [illegible] Si quis est parvulus
veniat ad me et comedite panem meum et bibite vinum quod
miscui vobis. Habet autem enim sapientia ut dicit Dionysius
duplex alimentum liquidum [illegible] quorum intellectus omnia
comprehendit tam ipsos qui [illegible] veritate [illegible]
vel parvuli [illegible] qui religionem edificaverunt. Unde [illegible]
[illegible] est Si quis est parvulus veniat ad me. Licet [illegible] mensa
in aliquibus videatur despecta [illegible] mensa domini despecta
est [illegible] cum a multis despicitur lectionis officium, nauseaverunt ho-
mines super cibo isto propter habundantie fastidium et in [illegible]
et [illegible] tremendum est quod absit ne forte quidam nimis insa-
tiati evomunt sordes vel mendacium. Isa. xxviii Omnes mense replete
sunt vomitu sordium que. Ministrat etiam cibos ad sanctitatem de
mensa eucharistie sacramentalis. Ps. Filii tui sicut novelle oliva-
rum in circuitu mense tue. Filii sunt qui comedunt panem fi-
liorum i. angelorum qui debent esse novelli fructu olivarum
[illegible] fervens desideriis, fervens gaudiis. Qui accedunt
comedere ad hanc mensam amaritudine passionis, pinguedine

dulcedinis: dulcedinem devotionis, licet quidam in istis inveniant(ur)
ita impuri et inepti vocati ad hanc mensam accedere qui tamen
est ne magis participent mense demoniorum, sic enim multi hor-
ribiles pessimi currunt ad altare sine preparatione qui vident de peri-
culis suis non curare. Ammittunt etiam cibos ad suavitatem deme-
rita glorie etiam Job xxxvi Requies mense tue erit plena pin-
guedine. Ista pinguedo est hic in quadam prelibatione sed in futu-
ro est in plenitudine, qui dicit: filiolis electis Luc xxii Ego dispo-
no vobis regnum sicut disposuit mihi pater ut edatis et bibatis super mensam
meam in regno meo. O qui gustasset semel de reliquiis huius men-
se, quod non respueret cibos omnis mundane delectacionis. Hester xiiii
Tu nosti quod non comederim de mensa Aman nec mihi placuit convi-
vium. Aman iniquitas interpretatur. Tercio ornata est habitacula
sensuum. Nam quidam habitant sicut cum Ieremia vel cum Petro
in ergastulo carceris. Hii sunt qui contemplati in semetipsis ...
carentes et oratione usque illuminantur. Act. xii. Petrus servabatur
in carcere et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit in ha-
bitaculo. Quidam cum Rechabitis in tabernaculis ... Hii sunt
qui non habentes manentem civitatem ita se habeant ad expendendam ...
eremita tamquam de tabernaculo corporis quotidie migraturi. De quo
Jeremie xxxv. Ionadab filius Rechab precepit vobis pater noster
dicens: Non bibetis vinum vos et filii vestri et domum non edificabitis
et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habebitis
sed habitabitis in tabernaculis. Qui non vinum carnalis voluptatis
nec domos cupiditatis, nec semen falsitatis, nec vineas vindictas labo-
rant sterilitatis. debent quibus veri fratres. Et ad hanc domum non
edificant, sed alii ad eorum usum edificarent, ne possident hec, licet illi
in ipsorum nomine hec edificata possideant. Sic habitant in ta-
bernaculis, sicut contra turrem pugnatur. et mundum egressum. De
bello in expugnatum. Tabernaculum est quod transfertur de loco ad lo-
cum et ipsi de quieti ad conventum. de officio ad officium. Quidam
cum sponsa in lectulo. ubi contemplantur. Apoc. xxi. Ecce taber-
naculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Eccli. xxv.
Beatus qui habitat cum muliere sensata. Hec est anima contemplativa
que sensata dicitur eo quod sensus suos retraxit ad interiora et
deo loquitur per intima desideria. Cant. ult. Que habitas in
ortis, fac me audire vocem tuam. Quidam in cenaculo in contem-
platione et in gratiarum actione et divinas laudes agit. Isaie xxxii. Sedebit
populus meus in pulchritudine pacis. Syon specula. anima est in sublimitate
elevata. que exaltat et laudat deum dum beneficia sibi exhibi-
ta commendat. Quarto ornata est ordine ministrantium in mensa sine
bene ordinatum, ut sit pastor sine negligentia. Ro. xiii. Non sine
causa gladium portat. Dei enim minister est vindex in iram ei qui
male agit. licet quidam pusillanimes non exerceat gladium. et a
modica stilla cavatur lapis, a modica scintilla augetur ignis,
a modica rima naufragatur navis. Eze. vi. Cum esset minister
regis non custodisti legem iustitie. Sit confessor sine ignorantia.
Sap. vi. Acceptus est regi minister intelligens. Ut qui habet
noticiam scripture et casuum circa penas emergentium. Alioquin
timeat ne dicatur ei illud Ysaie xxii. Quid tu hic aut quasi
hic qui expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam
te. Sit ministrator sine avaricia. Ut possit dicere
i. Thimo. primo. Fidelem me existimans ponens in ministerio. Qui
tales sunt. fiunt ornamentum domus et secundum ordinem in regimine
ordinata est vestis. Quod pertinet specialiter ad actuorum et potationes

qui calorem torpentis caritatis resuscitant. Item ex fervore predica-
tionis hii pacienter sunt ut amicti. Unde Exo. xxviii. Vestis super-
humeralis erat ex auro iacincto purpura cocco bis tincto et bysso
retorta. Aurum est fulgor sapientie quo debet predicatoris intelligentia
radiare. Iacinctus qui est aerei coloris amor est celestis patrie
ut non predicet pro favore pro cupiditate lucri pro inglorie (?) tibi
sed pro honore dei et amore regni. Purpura est regie potestatis
insigne rigorem significans iusticie ut per iusticiam noverit in
se pravos motus cohibere. Coccus bis tinctus ardorem significat
caritatis in duplici motu dilectionis scilicet dei et proximi fervescentis quia
qui deum et proximum diligit quasi ex duplici tinctura fervescit.
Byssus est candor castitatis quia byssus multis tonsionibus pervenit
ad candorem et caro multis afflictionibus ad castitatem. Unde et
byssus retorta a torquendo dicitur eo quod caro inustrabiliter (?) torqueatur.
Ergo ad has vestes inmutabiles pertinet sapientie fulgor caritatis pa-
trie amor iusticie rigor caritatis decor castitatis candor. Sex-
to admirata est pincernas quod pertinet ad prelatos et pastores. Un-
de Neemias populi ... dux dicit se pincernam regis fu-
isse. i. Esdre. Iste autem pincerna impetravit populo suo apud re-
gem graciam quod faciunt prelati in fervida oratione. repulit ho-
stium maliciam quod faciunt in diligenti predicatione. relaxa-
vit populo operum angariam quod faciunt in dulci supportati-
one. purgavit ab alienigenis ecclesiam quod faciunt in iusta corre-
ctione. Septimo admirata est holocaustomata quod pertinet ad
contemplativos et regulares. Erant autem quatuor condiciones ho-
locaustomatorum. Erant enim immaculata. animata. medullata. con-
cremata. Religiosi vero claustrales holocausta Christi sunt qui ex to-
to corde divino mancipantur obsequio soli querentes celestia sum-
mo desiderio. Ps. Holocausta tua in conspectu meo sunt semper.
Hec autem sunt immaculata holocausta per puritatem et innocenciam
intencionis. Levit. i. Si holocaustum fuerit oblatio ac de ar-
mento masculum immaculatum offeret ad hostium tabernaculi testi-
monii ad placandum sibi dominum. Cum enim anhelat ad perfectionem con-
templationis masculum ipsum esse oportet per virilitatem actionis
et immaculatum per puritatem intencionis quia et contemplationem precedit
virilis actio et eam dirigit simplex intencio ne queratur favor
humanus sed ut expetitur regni celestis ingressus. Hostium enim taber-
naculi testimonii ingressum significat regni. Sunt etiam anima-
ta per simplicitatem conversationis quia sicut animalia inulta (?) iumenta
et ... in claustro servientes divinas ligant capistro obedi-
entie. et ex promptitudine recte voluntatis semetipsos offerunt volunta-
rie superiori ... ut operantur sicut vituli ad holocausta.
Ps. Acceptabis sacrificium iusticie. Sacrificium iusticie est
sacrificium perfecte obediencie. Nichil enim aliud est iusticia quam
rectitudo voluntatis. Et hec enim obediencia figuratur in Ysaac
... qui patrem suum cum duceretur ad immolandum sic
dixit. Ecce ignis et ligna, ubi est victima holocausti.
Et nota quod in triplici animali erat holocaustum in bove ave
et ove. et hic in turture vel columba. in bove paciencia in ove
innocencia in ave suspensum volantium celestis sapientia. in colum-
ba que congregatim volat et societatem amat caritas. in turture
que consortium non iterat castitas. Hec ergo perfecta obediencia
claustralium qui in adversis servat pacienciam in prosperis innocenciam
in dilectis (?) ad superna volat sapientia caritate fervida castitate
fulgens. Levit. xxii. Homo de domo Israel et de advenis qui habitant

nt vos quod quicumque obtulerit oblationem suam, vel vota solverit
vel sponte offerre voluerit. Quicquid illud fuerit, erit in holocaustum domini
ut offerat masculum immaculatum erit de bobus vel de ovibus vel
ex capris. De holocausto avis dicitur levitici primo. Si de avibus fuit
holocausti oblatio, de turturibus aut pullis columbe offeret ad
altare. Sunt etiam impinguata sive medullata propter suavitatem
devotionis. Psalmus: holocausta medullata offeram tibi cum incenso
et arietibus, secundum aliam litteram. Item holocaustum tuum pingue
fiat, sicut pinguedo ex cibis, sic devotio spiritualis ex consideratione
dei beneficiorum, et sicut pinguedo semper exilit, ita mens devota in
celestia transcendit, ut dicit dominus quod comedamus adipem, quia
non vult quod nobis astringamus devotionem. Sunt etiam cremata
ta levitici vi. Hec est lex holocausti cremabitur in altari tota nocte
usque mane, quod pertinet ad alacritatem iubilationis et gratiarum
actionis. Sicut enim per vesperam mane, per ardorem flamme lux
serena, ita per feruorem dilectionis et devotionis quedam iubila
lesta et alacritas letitie expressiva. Ysaias lvi. Letificabo eos in domo
orationis mee. Holocausta eorum et victime eorum placebunt mihi. Ha-
bet enim status religionis sub metaphora domus quod ad quatuor quia
fundata sunt paupertate, edificata in adversitate, dilatata in magna-
nimitate, ornata in honestate. Habes etiam refectionem tam de mensa
alimonie temporalis ad utilitatem quam sapide spiritualis ad voluptatem
quam salubris curam ad securitatem, quam glorie eternalis ad sua-
vitatem. Habet etiam mansionem tam in ergastulo, quam in tribu-
naculo, quam in cubiculo, quam in cenaculo. Habes etiam presidentem
terrenis ordinatam, quam pastor est sine negligentia, lector sine desidia,
confessor sine ignorantia, predicator sine avaritia. Habes etiam
custodem in fratribus distinctis in titulis sub metaphora positum
ad quos pertinet sepe fulgor, celestis patrie amor, in simili tenor
caritatis fervor, castitatis candor, in prelatis qui imperant
populo gratiam reserant hostium maliciam, remittunt quietem
angelicam, purgant patriam. In contemplativis qui se exhibent
holocausta immaculata per puritatem intentionis, cremata per sim-
plicitatem cogitationis, impinguata per suavitatem devotionis, cre-
mata per alacritatem exultationis.
25 Sedebit solitarius et tacebit quia levavit se super se. Trenorum
iii^o. In hiis verbis notatur contemplative perfectio hec serena
ta sedens in suis affectionibus solitaria separata a cunctis
terrenis, tacet attenta meditationibus, levat se super se per
contemplationem elevata in celestibus. Sedet igitur dum in sublimi-
tatibus conquiescit, dum solidat animam discursibus vagantem
et varios cor suum per caritatem ad deum querit et affectio
deo exhibet sanctitatem, sic de quanto [illegible]
in virtute quia adeptus, inducamini virtute ex alto. Non est affectus
serenitatis nisi sincerit in corde caritas. In ipsa enim caritate
constant omnes affectiones. Quia sentit ibi commoditas, que
excludit dolorem; tranquillitas que excludit rancorem; securi-
tas que excludit timorem; perpetua felicitas que excludit erro-
rem. Unde quod sunt sedet inter deum hominem fatigati ut
sedeant refectorio, sicut platinei vel mendicantes ut videat
benignitatem diutinam. Quod non movetur ex ira vel odio vel ex
impetu, passione ut refrigerant, nimis speculativi ut melius fa-
st in hospitio peculiare. De primo habemus iiii^o. Ihesus fa-
tigatus ex itinere sedebat super fontem. De 2° dicit xxix
Sedebit iudicare xii tribus israel. De 3° Exodo xxxii sedit populus
manducare et bibere et surrexerunt ludere. De quarto [illegible]

Anima viri sancti emittat aliquid vera. quia vii circumspectiones seden
in excelso ad speculandum. Sessio igitur fatigati pertinet ad contin
ditatem que est in caritate Cant. 2° Sub umbra illius quem
desideraveram sedi et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit
me rex in cellam vinariam. ordinavit in me caritatem. anima
fatigata estu temptationum revertitur ad [illegible], ubi repetit extra
[illegible]. et intus clausa per degustationem celestium gaudiorum
ita quod introducta videatur esse in paradisum. ubi inebriata
caritate. promendo eterna temporalibus quicquid paciatur dolores
videtur quasi non sentire. Aliud enim considerans quam per corpus pati
et per interioris hominis qualitatem exterius formari. Sicut enim ve-
natores et aucupes. cum multo laborant exterius. tamen ex illa labo-
re speranda delectatione rapiunt intus. Sic viri sancti laborant
et dolent cum ceduntur et in carcerem mittuntur, et tamen gaudent
quia digni sunt ut pro nomine Iesu contumelias paciantur. Labo-
rat etiam adulter exterius ut fruatur turpibus amplexibus, sicut ar-
dens intus fere libidinis ignorat quid patiatur exterius. et si hoc
est in peccato quanto magis in corde caritate inflamato. Sessio iudicatiua
pertinet ad equitatem. De qua 1 Reg. Ut sedeat cum principibus
et solium glorie teneat. Principatur cor in caritate [illegible] corona
sedes [illegible] spiritui subiciens et refrenans non permittens carne
[illegible] carnis [illegible] agitari carnalium [illegible]. [illegible] viri
ad nullam [illegible] asperitatem mouetur. sed [illegible] iudicare
carnem subiectam esse spiritui nec ad voluptates carnales ille-
cebrem sed ad gaudia eterna [illegible] adulterium. Tunc etiam
tenet solium glorie quod in sublimitate constituta tranquille consi-
derat ad contumelias illatas non mouetur caritatem in corde nec leni-
tur ore experimens [illegible] constantiam [illegible] in [illegible] et ad
[illegible] amicum et inimicum oculo intuetur. Caritas enim paciens
est et benigna. non emulatur. non agit perperam non inflatur.
Sessio [illegible] sicut [illegible] que est in caritate. Ysa. xxx ii. Erit
[illegible] iustitie in [illegible] et sedebit populus meus in pulcri-
tudine pacis et in tabernaculis fiducie. et in requie opulenta.
Cor inflamatum caritate nichil sibi [illegible] invideat. [illegible] videt
quod affectat mundus est [illegible] subiecit suis pedibus.
Nec enim ipsa nos separat a [illegible]. [illegible] a peccato reconcili-
at deo. sed in patula perfecta erat quod nos deo perfecte coniunxerit
tamen in [illegible] sicut [illegible] caritate [illegible] Ro. 8. Certus
sum quia neque mors neque vita in futura [illegible] poterit me separare
a caritate que est in Christo Iesu. Qualem caritate deo exhibet
Primo [illegible] non timemus. ne aliud quam [illegible] perire [illegible] [illegible]
ex quo nimium deum amat quem [illegible] ex toto corde diligimus
nichil erit in nobis [illegible] desideriis serviamus. [illegible] autem
[illegible] diligere. [illegible] in mente [illegible] ex affectu [illegible]
[illegible] eius [illegible] mundi fastidium diligere. [illegible]
[illegible] diligendi in ipsa amore [illegible] legittimi modum
[illegible] dilectionis ordinem constituit. Hec est [illegible]
[illegible] Gen. Sederunt fratres Ioseph in [illegible] primo-
genitus iuxta primogenita sua et minimus iuxta etatem suam.
Sessio [illegible] sicut [illegible] veritatis que est in caritate
[illegible] Ego sedebam in domo mea et seniores iuda sede-
bant coram eo [illegible] et cecidit ibi super me manus domini dei et
vidi et ecce similitudo quasi aspectus [illegible] ab aspectu lumborum
eius et deorsum erat ignis et a lumbis et sursum quasi aspectus
splendoris ut visio electri. Qui mundo corde deum videre vult
et revelationes [illegible] sedeat et quiescat in domo [illegible] [illegible]

et senes Juda coram eo ut habeat in corde suo exempla sanctorum
ad imitandum. et super hunc vivus cadit manus domini. Dum intuetur
extrema percussionem divini iudicii et similitudo vera filii dei, per primo
qui salvabuntur sic tamen quasi per ignem. Per figura membra christi scilicet imperfecti
isti qui edificant super fundamentum quod est christus aurum et argentum
et lapides preciosos. i. Cor iii. Unde paries dicitur esse ignea qua
transit per ignem. Paries vero splendida et lucida quod sit ex auro et ar-
gento, et in auro intelligitur bona et virtuosa operatio, in argen-
to similiter bonam locucionem, et quia ex fervore caritatis tollitur rubi-
go ignorancie et vanitatis. Prout dicit dionisius quod fervidi dilectionis du-
cit ad acutam cognicionem. et in ferro videamus tolli rubiginem per ignem
Ideo gratia domini sedebat Jeremie xi ubi festum expectabat. O felix
iocundissima que dolorem tollit et sudorem. O serenissima que
rumorem. O clarissima que tollit errorem. De primo Ecclesiastici xxxviii. Sic
faber ferrarius sedens iuxta incudem et considerans opus ferri vapor
ignis urit carnes eius et in calore fornacis concertat. vox mallei
innovat aurem eius. et contra similitudinem vasis oculus eius. Sicut enim
fabri laborant in fabricando et ignis eos urit extra quod ferrum
vincant. dum tamen vasa et materias intrinsecas perficiant, sic mentes devo-
te fervent. non laborant reputare aut dolorem extrinsecum. Dum tamen
dant vocem mallei. perfectionem scilicet extremi iudicii. et sic per multas tribu-
lationes quas vincunt sepius in divinis misteriis arte caritatis conse-
quuntur. Et sequitur, sic figulus sedens ad opus suum convertens pedibus
suis rotam qui in sollicitudine positus semper propter opus suum. Hii sunt
qui caritatem habent. qui fragiles et infirmos verbis et exemplis
formant ut vasa in honorem dei faciant. De 2o i. quarti nota quod David
in sua vita sedebat est sedem regiam, sedes illa tranquillitatem
significat, cum enim vincetur et semen ipse tangeret, et quamvis sepius
esset armatus non torquebat animum ut querebat ulcionem, sed im-
pediebat Joab vindicare volentem, ut moueret quique effusionem
sanguinis. qui erat conscius proprie mansuetudinis. Ut enim dicit
Ambrosius in li. i. de officiis qui cito commovetur iniuria facit se di-
gnum contumelia videri, dum ipse ea indignus probetur. Melior est
itaque qui contempnit iniuriam quam qui dolet. Qui enim contempnit quasi non
sentiat illa despicit, qui autem dolet quasi senserit. Ideo enim
sedes durum superborum destruxit dominus et sedere fecit mites
pro eis. De 3o Apoc. vi. Ecce equus albus et qui sedebat super eum
habebat arcum. et data est ei corona et exivit vincens ut vince-
ret. Equus albus corpus a peccato emundatum. vel terra a corruptione mun-
data. cuius sessor est christus secundum habenas rationis corpus regens
habens arcum scilicet venanda bestias inferens et pro victoria perpetua
coronam. Quantum in se est commovet mundum et diabolum et deiectum
perpetuum rediit in servitute. De quarto Prov. xx. Rex qui sedet
in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. quia cum aliquis
convertitur ad intuitum mentis sic illuminatur. quadam luce interiori
ut cognoscat et corrigat se. Unde Bohemus libro primo de consolatione
mente verum vestigat. Ergo in nullis devius falli in te revo-
luat intimi lucem. Ubi longos in orbe cogat inflectens motus
animumque doceat quicquid extra molitur suis retrusum possidere
thesauris. Quidem in patria tegit erroris nubes lucebit ipso clarius
ipso phebo. Et nota quod dicit rex qui sedet vel quia clara
sedent corpore sed magis mente. Ita enim asserit quod in ver-
tendus suis sedere quod debemus non iacere ore vili et recte per
continuam affectionem. non stare rigide per elationem. non deambulare
non accubare per dubietatem temptarum. Hii enim neque sedent ut stant

neque vacant aut

neque vagantur aut forte sicut animalia agunt ubi sunt. ita ypocrite faciunt
qui medius inter sessiones et prostrationes in terra libere volunt
Sedebit solitarius et tacebit. Tren. iii°. Serenata anima in suis
affectibus separari debet a turbulentis. quod notatur cum dicitur
solitarius. ut sit homo sicut onager solitarius. Osee viii°. Ab
onagro quod est asinus et agros sic dicitur. Job xxxix. Quis dimisit
onagrum liberum et vincula eius quis solvit. cui dedi in solitudine
domum. et tabernacula eius in terra salsuginis. contempnit mul-
titudinem civitatis. clamorem exactoris non audit. circumspicit mon-
tes pascue sue et virentia queque perquirit. Sic sunt viri sancti. Ce-
lebri a turbis popularibus in solitudine collocantur. qui liberi
dimittuntur. qui caritatis terrenis desideriis ab appetitu temporalium et servi-
libus curis exonerantur. Quedam enim onera serviunt, primus pro-
spera dum appetunt. primus adversandi formidant. solvuntur eius
vincula dum adiutorio divino disrumpunt. omnia carnis retinacula
rumpunt et nodi cogitationum quas vanitates sibi fingit homo si
plexerit ab bono. Quibusdam enim cogitationibus stricta est quo-
rundam vinculis anima alligata retinetur ne ad bonum procedat.
Sed deus ista vincula dissolvit quod mente illustrata ligat. Deus
etiam dat eis domum in solitudine mentis non terrenam spatialem.
Non enim est in solitudine cuius mens plena tumultibus. licet a tur-
bis popularibus removeatur corpore. Illis enim dat deus domum soli-
tudinem querentibus ut pro amore divino restringant sollicitudines libe-
rentes ab infirmis et abigant cogitationes importunas. ne velut
circumvolantes muscas et tabernacula eius in terra salsuginis. quia
ad superna patria tota desideriis attenditur. ut ibi sint corpore
ubi habitantur mente. Sal enim sitim accendit et carnalem huma-
nam arescere facit et vermes finit et ipsi simpliciter veri accen-
duntur amore ut sitiant et carnem terrenam in se desiccat. et mo-
ribus debitis vacant. contempnit multitudinem civitatis quia dimittit
frequentiam prave societatis. non sequitur multitudinem que currit ad mor-
tem per vie latitudinem. sed paucitatem que per angustam portam currit
ad salutem. Clamorem exactoris non audit. importunus exactor
venter est qui cotidie tributum exigere non cessat. et quanto plus eidem
venter dum satisfit tanto plus aliud dum ab eo exigitur. licet autem
non audiat importunum eius clamorem. oportet tamen ut audiat eius
vocem. Vocem autem eius audit qui sic corpus affligit. ut tamen debi-
tum studium deo non subtrahit. sed clamorem eius audit. qui per
abstinentiam corpus non frangit. et ideo de facili temptator stringit. quia
fenestra foris agit bellum qui intra se negligit periculum. non
enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur. nisi prius in nosmet
ipsos positus gule appetitus domatur. et ideo sancti clamorem
exactoris non audiunt. quia ventri rugienti quidam alterum fa-
ciunt. Circumspicit pascue sue montes quia elevatur per
contemplationem usque ad illas supernas patrie refectiones virentia
queque perquirunt. quia ad illa eterna considerata transeunt que
non marcescunt. Iste igitur solitarius excludere debet a se
terrenum strepitum. fugere presentem consortium. recedere in se
intra secretum cordis domicilium. convertere se ad divinum adiuto-
rium. De primo habetur Hester xiiii°. Domine mi qui rex noster es so-
lus adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est
alius. Hec anima solitaria que a se excludit mundi divitias
terrene delicias honores et excellentias in solo adiutorio divino
confisa. In omnibus enim predictis nulla dulcedo nulla requies
quieta. initia non sunt sine reprehensione. media sine offen-
sione. finis vix caret damnatione. Ab hac enim turpitudine ...

unde labor interior nascitur. et ideo verus solitarius ab eis fugit
et avertit. Ps. vere elongavi fugiens et mansi in solitudine. Glosa
alibi: me contristat exterior ex carnali copia nascitur iste labor
non ideo labores quia iugum Christi suscepi. sed quia voluptates corporum
non abieci nec perdit angustiam suavitatis caritatis sed concupiscencie
voluptates simulat. Sic patet in divitiis que cum labore acquiruntur, cum
sollicitudine et timore servantur, cum dolore perduntur. timet potens
ne auferat latro, ne minuat servus, ne deperdat [illegible] si divi-
cie mala serpant istas exteriores et [illegible] [illegible] tanto que
affectarent. Hoc idem patet de excellentiis. libido enim dominandi
magnum laborem inducit in mente. statim enim ut hec pestis corde
capta sunt ut sociatur affectum quem cupit insidere se subdit. Unde fit
ob eorum timorem veritatis suppressio, ob eorum favorem tempus adu-
landi. tota est libertas sermonis ablata. arguunt que non vident argu-
enda, non arguunt que vident arguenda. Sed prelatorum
presumptum considerans [illegible] multa. Debet etiam fugere
et illi non appropinquare ne [illegible] Ex. xxxiiii Solus Moyses ascendit ad domi-
num, populus non ascendit cum eo. Et Seneca dicit
Nunquam mores quos extuli refero. aliquid ex eo quod composui
turbatur, aliquid ex his que fugavi redit. inimica est multorum
conversatio. quo maior est populus cui miscetur, hoc periculi plus est. Ne-
cesse est ut eos imiteris aut oderis. utrumque devitandum est, ne vel
similis malis fias quia multi sunt, neve inimicus multis quia dissimiles.
cum his versare qui te meliorem facturi sunt, illos admitte quos tu
potes facere meliores. Ideo Levit. xiii. leprosus solus habitabit extra
castra. ut implicatur in malis illud ipsa Seneca. Quasi cadaver [illegible]
[illegible] non habebis consortium cum eis ad promissionem [illegible] societas de-
testabilis inducatur. soli [illegible] qui ad salutem redire [illegible]
secundum illud Iosue [illegible] utinam solus [illegible] in scelere suo [illegible]
difficile est esse in turba sine turbatione, in mari sine fluctu-
atione, in tumultu sine [illegible], in fimo sine fetore, in [illegible]
sine inquinatione, in fumo sine obscuritate. Ita difficillimum est
esse cum peccatoribus sine infectione. Debemus tamen unum bonum [illegible] ma-
xime [illegible] affectu complecti in domino ad vite dulcedinem
et [illegible] delectacionem. Non modicum enim est solacium vite habere
quem tibi affectu quodam intimo ut sacratissimi amoris [illegible]
possis amplecti in quo requiescat spiritus tuus cui te refundat a-
nimus tuus ad cuius grata colloquia [illegible] ad quedam carmina. conso-
lancia fugiat [illegible] tristia. cui cogitationum tuarum [illegible] tibi [illegible]
unctaris intima tua quem in secretarium tue mentis inducas. [illegible]
absentem corpore sed tamen presentem et ut solus cum solo tanto dul-
cius. [illegible] fabulemus solus cum solo conferas. ac quie-
scente mundi strepitu in somno pacis in amplexu caritatis in
osculo unitatis influente spiritus dulcedine solus cum solo [illegible]
[illegible] ita ei adiungas et applices et animum animo [illegible]
[illegible] ut de pluribus unum fiat. Debet etiam recludere se intra
[illegible] mentis domicilium [illegible] vigilavi et factus sum sicut
passer solitarius in tecto. Et habitet solitarius in cordis sui cella
sicut passer in foramine sue [illegible], ubi enim illuminatur intel-
lectus bono suo fruitur affectus. et libere seipsum [illegible]
ne [illegible] [illegible] Iere. xv. A facie manus tue solus se-
debam. quia amaritudine replesti me. Hec est cella vinaria in
qua includitur solitarius caritate in [illegible] ordinata. Cella et
celum nomine [illegible] sunt et a celando nomen traxisse
quia quod agitur in cellis. hoc in celis [illegible] [illegible] soli-
tudinis laudibus et a cella in celum ascendisse, licet tamen soli-
tudine cellule reprobi non [illegible]. Ubi [illegible] [illegible]

Ubi domicilium pacis invenit. Debet etiam convertere se ad divinum ad-
iutorium. Osee ii° Ducam eam ad solitudinem et loquar ad cor eius. Est
enim [illegible] sunt motus affectionum, tot sunt voces verborum divinorum. Anima
enim spiritualis intra se reclusa sicut turtur amisso compare quem so-
litaria latebras fovet solitudinem sibi edificat gemit estuat querit
quem perdidit et amoris impaciens optimus videre quem amat. Et ille
per cancellos prospiciens suaviter loquitur ei. Inde est quod anima illa ad vocem lo-
quentis sibi nunc blanditur nunc ad maioris desiderii intentionem [illegible]
[illegible] indignatur, nunc moras accusat, nunc se contemptam causatur, nunc
eius se dispensatione conficitur indignam. Nunc vero presumit de eius [illegible]
ta torrens bonitate, nunc vero quasi nullius non sustinens spiritualis
quedam nescio utrum dixerim litigio ad luctamine conatur. [illegible]
retardacio. Quot tunc lacrime, qui gemitus, que suspiria, que vo-
ces nunc cum fletu querules cum inmis singultibus exigunt ad celum. Nunc
manus expandunt et brachia, nunc pectoris tunsione anime tene-
ritas accusatur. Perficitur enim verbis sine principio, sine fine, quorum
ut sibi coheret vel sibi nec rationes similes sunt, nec aliquod lingue sen-
sus ad ydioma servat, cum vox aliquis respondet affectui. Et tunc ipsorum
sonum affectus intercipit. Hii sunt qui edificant sibi solitudines princi-
pibus, qui possident aurum et replent domos suas argento. Hoc enim
enim qui dictam solitudinem querit et motibus suis prestringens eos
tegit, animi precium habet in sua conscientia sapiendo et [illegible]
tum vocem dilecti audiendo et intelligendo. Sed quia non omnis so-
litudo laudabilis, ideo notabiliter dictum est solitarius et non so-
lus. Unde Bernardus ibidem in epistola ad fratres de monte Dei: Liber non
est cum quo deus non est, reclusus est qui in deo liber non
est. Hec autem solitudo mala est. Et ergo bone solitudini quadrupliciter
contingit. Primo quia non fugit tantum contactum sed magis de omni
[illegible] Secundo quia non fugit conversum consortium, unde ut
[illegible] aliorum sive appetit consilium. Tercio quia non recludit
se intra sui dominium, unde corpore solitarius magis [illegible]
[illegible] Quarto quia non convertit se ad divinum adiutorium,
unde nec divinum habet nec requirit adiutorium. Solus ergo est qui de omni
facit spacium. Ysaie v: Ve qui coniungitis domum domo et agrum agro co-
pulatis usque ad terminum loci, numquid habitabitis soli vos in medio
terre. Symachus et Theodocion: ubi [illegible] usque ad terminum loci [illegible]
[illegible] deficiat ubi non sit locus ut desiderio terra nequaquam
satietur avaricia. Ieronimus in 2a epistola: Quid faciunt multa cubicu-
la in uno iacente? Non est verum ubique non esse. Hii ergo erant
solitudine magnosa viam [illegible] habitaculi non invenerunt
in solitudine quia [illegible] noluit habere in possidendo, quia
[illegible] non habentes constituti sunt in arida. [illegible] non ma-
[illegible] nisi suam quietem constituat quia intimatum et [illegible]
[illegible] Solus etiam est qui non appetit familiari-
[illegible] tales [illegible] fallunt quia credunt [illegible] apud eos [illegible]
[illegible] orationis et in [illegible] moriatur [illegible]
aliorum [illegible] solum hominibus et [illegible] moratur [illegible] qui enim
[illegible] sibi inferiores sensu indicat dum mens eius per super-
biam in celum erigitur in despectum aliorum et sui admira-
tione sublevatur. Propter hoc etiam arguebat Helyas: Domine
[illegible] prophetas tuos occiderunt et relictus sum ego solus. Sed dicit
ei divinum responsum: Reliqui [illegible] sunt multi qui non curvaverunt ge-
nua sua ante Baal. De hoc Bernardus in epistola ad fratres de monte
Dei [illegible] presumptuosos tam de sua sapiencia quam de vita [illegible]
[illegible] examinando semetipsum intuetur nullius preter
sua [illegible] esse estimat. Quod non sicut sui [illegible]
[illegible] ut [illegible] lucere [illegible] quem dies nisi in

cella tua. nescis esse serenus nisi penes te. nescis operari gratiam nisi
in conspectu tua. In soliloquiorum David tertio. ymo et omnino. malo te igno-
rare ubique serenus esse nisi apud te et peius de te est de alio esti-
mare. Solus est etiam qui feriato corpore corde vagatur per
vicus. Job iiio. Est vox illa solitaria nec laude digna. in nocte eius
devinit hostia. hii sunt qui clausis cellis corporaliter sunt in vaga-
tione mentis. Ideo non est vox illa laudabilis. Seneca in epistola
Socrates cum vidisset adolescentulum secreto ambulantem interrogavit
quid illic solus faceret. mecum inquit loquor. Cui Socrates. ca-
ve ne cum homine malo loquaris. Et lugentem et timentem custodire
debemus et solemus ne solitudine male utatur. tunc mala consilia
cogitaverit. tunc aut sibi aut aliis futura pericula struit. tunc quic-
quid animus vel timore vel pudore celaverint. exponit. tunc audaci-
am acuit. cor enim tot et tantis viciis occupatum male est solum.
Ultimam ergo implicatur illud Eccl. iiii. Ve soli. solus sum. nam
et ipse super balnea habitans. balneis non inquietabatur nec demo-
nes. quia mentem suam componebat intus. Solus etiam est qui
non invenit divinum adiutorium. Jere. Tren. i°. Quomodo sedet sola civi-
tas plena populo. facta est quasi vidua domina gentium princeps
provinciarum facta est sub tributo. Civitas enim spiritualis veniet ad cor
nostrum. Similis est anima nostra. Sed cum venerit formidat eam
ut fiat et nascuntur virtutes in ea. que quamdiu imperfecte sunt. et pro-
dire foras non possunt sed per gratiam eius nutriuntur et crescunt
et robuste fiant quasi parvuli in domo patris nutriuntur donec ad
etatem legitimam pervenit. sed cum solide ille ipse fuerint et creve-
rint. iam non parvuli sed ut populus sunt in civitate et sub lege impera-
toris sui deum timere. sed cum deus intus residens nos regit tunc
tota subiecta regio servit et quasi humilibus ei impiis subdimur. tan-
to robustius extius principamur. Est quando anima intus plena popu-
lum desiderioru et ornatur in sensuum corporeis fuit. nunc autem sola
qua regem perdidit. vidua quia sponsum amisit. tributaria quia
vicijs subiecta fuit. tribulus aut solitariis deditur tota solitaria
et solitudo damnationis eterne. Levit. xvi. Hircum portabit super
omnes iniquitates eorum in terram solitariam et dimissus fuit in
deserto. revertetur Aaron in tabernaculum testimonii. quia cum sal-
vator noster emiserit reprobos in solitudines eterne damnationis
et revertetur in tabernaculum non manu factum. eterni in celis. ubi
presens ministrabit suis et deposuit vestibus quibus prius indutus
fuerat cum intraret sanctuarium. lavabit carnem suam in loco sancto
quia remota corruptionis passibilitate quam pro nobis sustinuit homi-
nem assumptum mundum exuit. non tam a parte quod ne constraxit
nec commisit. quam a seculi humilitate in qua primus quam lapsus fuer-
unt sicut exponit Radulphus super Levit. Ad cuius consortium nos
perducat qui vivit et regnat etc.

27 Sedebit solitarius et tacebit quia levavit se super se. Anima
contemplativa serenata tam in suis affectionibus et separata a tem-
poralibus quid restat nisi quod sit attenta meditationibus
que attentio sub verbo tacendi exprimitur. Unde illud Cant. v.
Audi tacens simul et querens. Audi attentione quere meditati-
one. Sicut in vitis patrum legitur. Effugit Arsenius a voce quam
audivit. Arseni fuge tace quiesce. Et in vi li. de Aug. de
de beata Ambrosio. cum legebat. oculi ducebant per paginas et cor
intellectum rimabatur. vox autem et lingua quiescebant. sicut legen-
tem vidimus tacite et aliter nunquam. Sedente quod in diuturno silen-
tio quis onerosus autem tam meditationibus ydonea. nisi fuit tacitumia

Vacat ergo vis sensitiva a sensibilium exteriorum apprehensione, vis
ymaginativa a fantasmatum formatione, vis memorativa a preteri-
torum inflictarum recordatione, vis intellectiva a rationum collatione.
Vacat ergo sensitiva ab apprehensione sensibilium que animam solli-
citant. Ex hoc precipue eam quiescere intra. Trenorum iii°: Oculus meus
afflictus est ut tamen eo quod non esset requies, ingrediuntur quali-
tates rerum ad animam per aditus sensuales, quibus ingressis forni-
tatur anima cum eis delectationibus illicitis. ipsi enim sunt prodi-
tores urbis et ideo caute observandi. aliquin ingereret visus petu-
lantiam, auditus pruritum, gustus suavitatem, lingua scurrilitatem,
olfactus odores concupiscibiles, tactus pruriginem mollitiem. et
ex hiis omnibus rumpitur silentium. trahitur anima ad falsam consola-
tionem. sic fit magis misera que plura reperit oblectamenta. non
aliter quam si eger aliquis salutem exoptet, sed ob presentem molestiam
refugit sectionem vel adustionem, et petit quandam suavitate politam
olei fomenta requirat. cuius morbus eo fit levius quod ipse levi-
tate magis fervescat ut sine adustione vel sectione curari non possit. Sic
in anima dum ex hiis sensibilibus capiuntur delectationes, vere augmen-
tantur miserie que non curantur sine circumcisione sensuum et
actione prime. Ysa. xlvii°: Sede tacite, intra in tenebras, filia Chal-
deorum, quia non vocaberis ultra domina regnorum. Caldea inter-
pretatur quasi mamille. quia anima subiecta sensibus est anima que
semper inheret dulcedinis temporalis delectationibus, evacuatur iniquitate, clamat
semper familiaritate. ideo sedeat quieta, taceat cogitabunda, intret intra
tenebras, ut retenta intra se sicut fit hostiis clausis in se nocte non
scandalizetur extra se aliorum male regentium regnum et diversitate ...
pugnantium. Vacat etiam vis ymaginativa a fantasmatum formatione.
Dan. iiii°: Daniel cuius nomen Baltasar cepit intra semetipsum ta-
citus cogitare quasi hora una et cogitationes sue conturbabant eum. Offi-
cium ymaginationis est distinguere inter officium et sensus, et quicquid
sentit per sensus exteriores extrinsecus, reportat rationi intus. semper eadem
assistit. ut ab ea se subtrahit. et deficiente sensu ipsa rationem
ministrare non desistit. Nam in tenebris positus nichil video. sed
tamen possum ymaginari quod volo, et cum tanta importunitate ...
... quod vix cohiberi possum ...
... fantasias cogitationum vel quasi ymagines
rerum ab oculis ... volumus, ut valemus, tunc autem
in anima est ... que bestialis est et non rationalis ymagi-
natio ... per ea que videmus vel facimus sine ulla utilitate
et deliberatione vaga mente discurrimus. Daniel vir desi-
deriorum ... experimur intra se per tacitam cogitationem
... ad interiora sua meditando ymaginationis fluxum et
... restringit. Cum bene Baltasar quod interpretatur ...
... dicitur ... in ... ...
... videtur. Debet autem non quasi in transitu
sua interiora meditari. qui vult ad profunda venire notitiam
... una hora Daniel cogitavit et quesivit et invenit.
Cogitavit autem tantum ut mentis mee secretarius interiorem ...
... possimus, et sicut rex aliquis diversis aromatibus
... apothecas nunc hanc nunc illam ingreditur ...
... odore perfunditur. Ita mens ... cellaria quibus
... referta aliquando intra ... secreta ...
... deambulat. Et cum ... mentis
secretarius se reperit ... fantasmatum ...
... hostio ... interiores ... et nichil occurrat inquie-
tum, nichil inordinatum, nichil quod remordeat, nichilque oblatret

Sed omnia purificata et commoda ad instar paratissime mense familie
omnium cogitationum sermonum et operum tincta ipsi animo quam paterfamilias
domus accesserit, oritur huic subito mira serenitas. et ex serenitate
te commoditas. et ex commoditate gaudium iubilus. eo devotius in dei laudes
erumpens quo prosperatus comparat deum esse mirandum. quomodo in se homo
cognoscit Judith xvi° ascendens Judith in eminentiorem locum iussit
fieri silentium, cumque omnes tacuissent dixit. laudate dominum deum nostrum qui
non deseruit sperantes in se. donec tacent et deum laudibus parent
quia monstra sed fantasmatum non tinceat cordis sabbatum tacent
etiam usque memoriativa a peccatorum infestatione Neemie viii° tacete
quia dies sanctus est et nolite dolere. Abiit itaque populus ut comme-
deret et biberet et faceret leticiam magnam. Recordacio peccatorum pre-
teritorum satis est utilis incipientibus agere penitenciam ut ignem concupiscen-
tiarum per ignem contricionis. Sed in recordacione sancte preditus extinguat. Sed
et hec passio si recordacio aperta ita est signum. anima prec-
misse ad indulgenciam peccatorum. ad quam obliuionem non perveniunt
nisi per delectationem affectum pristinorum. et per cordis integram
puritatem. Propter hoc dicitur in libro de collatione patrum. Cum
initium speciabilius percussionis peccatorum medicina occurrerit. sic ab eis re-
fugiendum esse. sicut refugit honestus et gravis vir impudice et pro-
terve mulieri in publico aut colloquiis aut amplexibus appetatur. qui
si parum permoveretur aut loquatur cum ea quia non servat volun-
tati tamen infamiam videntium non evadit. Sic et nos huiusmodi recorda-
tionibus peccatorum recordationes ne videri nos angi turpibus ymaginatio-
nibus et cogitationibus inquinatos non dicamus. Benedictio domini semper
cordis ad turpes intuitus fuit deviandum. et hic est quod dicitur. tace-
te nolite dolere. i. semper signa doloris ostendere. Dolentem fecerunt
in talibus recordationibus accidere. ut quod sibi spacie pietatis in primis
fuit exortum finem obsceni sequat. dum instrumentum diaboli in quan-
dam voluptatem dirimitur et consensum prebet. etsi non sit consensus. in-
mite est tam diu quam planum pestilentissimis cloacis fetoribus fetorem quam
diu spirat cum in terra eius noluit immorari. Ideo bene sequitur abiit
populus ut comederet et biberet et faceret leticiam. quia postquam
victi appetitum et regum cessent desiderantes iam viciorum recorda-
tionibus nostras compunctione purgare debemus. tamen nunc sed talis recor-
datio valentur reprehendit ut ibi dicitur penitus excluditur. quia
mente a contemplatione retrahunt puritatis. Job v°. Cum gaudio sollus
redeuntur ad nos. Ad hanc vocem cessavit meus cor fere et tacuit
hec tamen si occurrerit peccata nostra ut dictum est, sed si occurrerint iniurie
a nobis illate tacere debemus. Sicut et deus tacere dicitur cum suas
patiens dissimulet iniurias nec ulciscitur. Ysa xlii° Tacui semper tacui
patiens fui sicut parturiens loquar. dissipabo et absorbebo simul
Vel et quasi arguitur eius pacientia ut exaggeretur eius ira. Abacuc
i° Quare taces conculcante impio iustiorem se et facias homines quasi
pisces maris Tacet et in viro vis intellectiva. sive potius ratiocinativa
a rationum collatione desinunt cum ratio a collatione in [illegible]
et quia mixta est fantasmati et quia successiva et per recti aut
mutabile predit medium. sepe secum ingerit falsitatem. conticeat igitur
huius discursum et ad intelligenciam se conferat. et si quid revelatum
fuit sedens paciens tacebit. Sed xvi° Intelligencia sine ratio
de consolatione omnes supergreditur creaturas et ipsam simplicem
formam pura mentis acie contuetur, hoc est quod sedere dicitur
quia non agitatur nec ratione utitur nec ymaginatione. nec sensibus
. Sed uno ictu mentis formaliter ut ita dicam cuncta prospicit in qua

illuminationes et revelaciones divine primo descendunt, sicut ab infimis
ymaginacionibus ascendunt. Cum igitur verbum inserit homini discursu
non erit in anima verbi plenitudo, exigatur ergo verbum in deum et con-
vertatur in natura simplici si prius optat plenitudinem, si solidam
vult apprehendere veritatem, non in [illegible] melius pro-
ficimus devocione simplici quam racionis augmentacione sive discursu
multiplici. Ecclesiastici xxxii° Audi tacens et pro reverencia accedet tibi
bona gracia, hec autem plenitudo accedit ad illud sanctum ubi sunt
angeli. Aug. xv li. de trinitate Non veniunt forte volubiles cogitaciones
nostre. [illegible] Aug. Si tibi sileat tumultus carnis,
sileant fantasmata terre aquarum et aeris, sileant et poli, et ipsa
sibi anima sileat et transeat se non se cogitando, sileant sompnia
et ymaginarie revelaciones omnis lingua et omne signum et
quicquid transeundo fit et loquatur ipse solus non per ea, sed
per seipsum, ut audiamus verbum eius non per linguam carnis, nec
per vocem angeli, nec per sonitum nubis, nec per enigma similitudinis,
sed ipsum quem in eis amamus ipsum sine eis audiamus, sicut nunc
extendimus nos et rapida cogitacione attingimus eternam sapienciam super
omnia manentem et si continuetur et subtrahantur alie visiones longe imparis gene-
ris et hec una rapiat et absorbeat et recondat in interiora gaudia
spectatorem suum, ut talis sit sempiterna vita quale fuit hoc momentum
intelligencie cui suspiravimus in me. hoc est intra in gaudium domini
tui. Commendatur taciturnitas principaliter ex quadruplici causa. Prima quia
peccata non [illegible]. Unde ut dicit glo. super illud [illegible] xviii Quociens
peccabit in me frater meus. Ita peccat inquit qui peccantem fratrem suum
[illegible] tacet, sicut qui penitenti non indulget. Immoderatum enim silencium
[illegible] si culpa non esset propheta non diceret Ysa. vi. Ve michi quia tacui, quod
maxime verum est in prelatis quibus competit corripere ex auctoritate. [illegible]
sufficiat ex taciturnitate [illegible] Populi minus [illegible] quorum
enim mala sufferunt et singularum plenius premunt [illegible] volentes
[illegible] visum [illegible] et eo [illegible] auctores sunt, quia vires
quas poterant exercere loquendo noluerunt, loco autem et tempore sunt facienda
sunt. Unde Ecclesiastici iii° Tempus tacendi et tempus loquendi. Aliquando est
enim lingua solvenda, aliquando pro silencii censura liganda. Unde abbas
Agatho legitur per triennium portasse lapidem in ore suo ut di-
sceret taciturnitatem. Silencium enim servare est bestiam indomabilem
claustro tenere, gladium acutissimum et penetrantissimum in vaginam
abscondere, foveam per quam sepe cadimus obturare, quia [illegible]
ma et ignis obstruere. Religiosus autem sine silencio est sicut do-
mus sine clave, sicut equus sine freno, sicut civitas sine muro. Pro-
verbiorum Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir
qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Secunda est quia non
clamant ad deum preces desperatorum. Tren. ii° Deduc quasi torren-
tem lacrimas per diem et noctem et non taceat pupilla oculi tui.
Ignem enim [illegible] qui ardet in cordibus peccatorum et iram vindicte
que est in corde dei [illegible] a predicatoribus [illegible] extinguunt lacri-
me peccatorum. Valde ergo inhumanus est qui videt ar-
dere domum proximi sui nec vult aquam apponere et extinguere ignem
cum possit sine suo periculo. Per diem inquit et noctem quia iugiter
incipit materiam compungendi et orandi pius affectus devotorum.
[illegible] Deduc inquit et lacrimas quia quedam sunt oraciones
plene devocione et dulcedine alacres [illegible] in pietatis affectu et gau-
dio [illegible] lacrimas inquit quia ancxia mente iusta
clamant ad deum ancxia [illegible] gracie desuper venient
[illegible] Tercia quia non [illegible] futura supplicia ut timeat

a pena et recreditur a culpa. Jerem. iiii° Malicia amara teti-
git cor tuum ventrem meum doleo sensus cordis mei turbati sunt
in me non tacebo quoniam vocem tube audivit anima mea. Per mo-
rem proprio cor signat claritas. venter largitas per fragilitatem,
sensus religiositas per maturitatem. cor clericorum per sapientiam contra
omnes turbatio. quia omnes peccaverunt et egent castigatione quia
delicta scilicet pena, doleat ergo venter turbentur sensus, omnes de bonis
non factis amarescat. omnes de suppliciis timeant, caveat a pe-
na tempore terribilis scilicet extremi examinis. Quarta quoniam non augmentant
futura gaudia in libro vii. Si tacuerimus et noluerimus nunciare usque
mane sceleris arguemur, sceleris enim arguendi sunt qui vident
homines desperatos sicut isti erant in ista terra et non innuunt
ut resipiscant in spe de pena asequenda et huiusmodi glorie ob-
tinenda. Ad quam nos perducat.

28 Sedebit solitarius et tacebit quia levavit se super se. Sedata anima
abstracta attenta. Quarto requiritur quod elevata per intelli-
gentiam ad deum theoricis et contemplativis excessibus quo-
dammodo sit a se alienata. quod notatur cum dicitur levavit se supra se. No-
tatur quod levatur super se dimergit infra se anima terrenorum pulvere re-
lata per avariciam. Ps. Intendebant in inferiora terre tradentur in ma-
nus gladii partes vulpium erunt. Dicit enim habitantes infra terram
fiunt talis dampnati tenebre iam vivum infernus quos pungit et
vehit ad medium vivere facit gladius et pungitiva consistentie et
dimissa dicitur similitudine. vulpium induerunt astutiam in acquisi-
cione pecunie. Bene ergo depressi infra se non levant super se. Ps.
Subdita mea in inferioribus terre quia cor eorum in thesauris
sue pecunie. Non levatur super se sed evagantur extra se qui dili-
gunt per carnalem amplexum. Levit. Leprosi et qui semine pollu-
untur extra castra. Castrum a castitando dictum castitate signi-
ficat quod infectus et alios inficiens impugnat, huiusmodi leprosi qui
eius fetore exaltant dum verba libidinosa et iniqua alios insi-
nuat et de suis vanitatibus se iactat. ut quanto immundior tanto vi-
deatur aliis maior. Soph. 2° Hec est civitas gloriosa que dice-
bat in corde suo ego sum et extra me non est alius. Amplius
non levatur super se sed vultum in se redeuntes per penitentiam
Luc. xv. Prodigus filius in se reversus dixit surgam et ibo
ad patrem meum et dicam ei Pater peccavi in celum et coram te.
In se inquit reversus abierat enim in regionem longinquam
quando exuit similitudinem divinam, induerat brutalitatem. rediit
ad hominis racionem, surgam inquit qui iacueram in sterco
prostratus inferius iam quasi vicinus inferno. ibo ad patrem
quia confido illa qui pater est ego quod filius est perdidi, ille
affectum quod patris est non amisit. Sic petrus de vinculis et
carcere liberatus in se reversus dixit Nunc scio vere quia misit
dominus angelum suum et liberavit me de manu herodis. Hec vin-
cula sunt peccatorum incitamenta. que modo a foris modo ab intus sentiunt,
a foris ex delectacione. ab intus ex suggestione. per delecta-
cione in carne. per suggestionem in mente. Cum enim caro sor-
dida titulatione inflammatur et mens feda suggestione sordida-
tur. tenebrat carnales maximas, a quibus non per liberum
arbitrium meum, sed per dei misericordiam sed per graciam eius liberamur.
Non levatur etiam super se superbus qui magna minus presumunt
de se. Domine inquit psalmista non est exaltatum cor meum neque
elati sunt oculi mei. neque ambulavi in magnis neque in mirabilibus super me.

Non habuit superbiam iste in affectu. Domine non est exaltatum cor meum non in affectu vel intellectu. Si non humiliter sentiebam non in signo, neque elati sunt oculi mei, nec in facto, neque ambulavi in magnis neque in mirabilibus super me. Non bene levant se supra se, si sint vel infra vel extra vel intra vel supra per superbiam. Et anima contemplativa per deiformitatis claritatem relictis temporalibus et phantasmatibus vel similitudinibus vel creaturarum perfectionibus et rationibus elevat se supra se attingendo usque ad puritatem et simplicitatem intelligentie sue et alienata a se per mentis excessum transit ad Deum. Psalmus: Ad te levavi oculos meos qui habitas in celis. Oculos dixit intelligentie rectitudinem et affectionis apicem. Efficitur autem hec elevatio excessiva ex quadruplici causa: ex vilissimo rei temporalis precio, ex fervidissimo mentis desiderio, ex clarissimo lucis apparentis radio, ex iocundissimo intime exultationis tripudio. De rei temporalis vilitate patet. Considerata vilitas in se facit [illegible] nobilem et discretum altera respicere. Danielis iiii: Ego Nabuchodonosor levavi oculos meos ad celum et sensus meus redditus est mihi et glorificavi Deum quia potestas eius potestas eterna, et habitatores terre apud eum in nihilum reputati sunt. Sensum recepit qui oculos levat, quia Deum cogitat; quia rectum rationis iudicium recepit qui eterna cogitat, quia despicit nichil esse reputans quicquid transitorium et terrenum amavit. Vehementer supernis intendit, inferiora respuit et despicit [illegible]. Mente nobilis subtilia etiam positione corporis in celum levata. Boetius de consolatione li. v: Non ad hec vilissima premitur prona. Unica gens hominum celsum levat altius cacumen atque levis recto stat corpore despicitque terras. Hec nisi terrenus male desipis admonet figura, qui recto celum vultu petis exerisque frontem, in sublime feras animum quoque, ne gravata pessum inferior sidat mens corpore celsius levato. Et glorificavi, inquit, Deum; quanto magis a terrenis se levat, magis Deum glorificat et lumen accedens magis illuminatur ut cognoscat et hec terrena vilipendat. Psalmus: Habitatores terre quasi in nihilum reputat. Nam cuius oculus elevaretur in celum videret totam terram medium esse centri [illegible] et spatia in terra sive terra reputabit in nihilum. Quid enim est [illegible] nisi nichil. Nota. Levavi, inquit, oculos meos et sensus meus redditus est; glorificavi Deum. Qui enim celestis dulcedinis delicias perdidit debet per vocabula se in Deum elevare et quasi in altum se levans flammas rerum corporalium exuere. Et sic ad devotam gratiarum actionem ex recordatione impensorum sibi donorum movetur instigare, et in [illegible] illud spiritualis harmonie organum in laude [illegible] ex affectu intimo laudare Deum. Cum enim cordis affectio intima in confessione divine magnificentie resolvitur, plena devotione [illegible] cordis aperitur per quod in corde suavissima dulcedo infunditur. De fervidissimo mentis desiderio Ieremie x: Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in celo et elevat nebulas ab extremitatibus terre. Fulgura in pluviam facit et educit ventum de thesauris suis. Nota expositionem [illegible]. Ad vocem suam Deus occulta inspiratione anime loquitur et ipsa ex eius verbis inflammata celestis desiderii igne in modum aque prius congelate vel cere liquefit et in lacrimarum affluentiam per devotionem resolvitur, et resoluta per similitudinem vaporis subtilis elevatur et nebula subtilis que serenitatem [illegible] quia in flamma amoris semper modo [illegible] excrescit que mentis serenitatem [illegible]. Sicut enim vapor elevatur a calore solis, sic

mentis a feruore amoris
tatem excludit. Sed quia simul ipsi semper separatim capit et deuoti
feruent lacrime stillantes sunt in ista eleuatione, gemitus
Ideo addit: fulgura in pluuiam fecit. et reuelantes crebros intimantibus
Deinde in cauernis terre velut in thesauris inclusis. Refulget et ardet et instigat et se
multum dilatatur. Item exiuit. Dominus producitur. Sic ille qui
inclusus ad suprema nititur. Ista si se inclusam non tolerat ab inferiore
sue libertatis emula supra seipsam excedat. et tunc ab inferiorum con-
temptu ab infimis repellitur per contingentia. Descendit ad superiora tra-
hitur. Et terra emissa simplicius vel abluta impetu suo impelle-
te in eum excedit et stetit quem feruide diligit. De claritate summi
luminis apparentis radio patet. Gen. xviii. Cum eleuasset oculos
Abraham apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset
occurrit in occursum eorum, et continue proximitatis quod sedebat Abra-
ham in hostio tabernaculi sui in ipso feruore diei. Feruor erat quod
amor eum vegetabat. In hostio tabernaculi sui, quia remotis
a tenebris vacabat deo et sibi et apparuit ei in ipsa visio. quod post in-
mutatem feruoris succedit nouitas visionis. Et quanto maior est no-
uitas quam videmus, tanto magis in eam attente intendimus. Et
quanto magis attente inspicimus, tanto plenius cognoscimus. Et quanto ple-
nius cognoscimus, plus ad altiora tendimus. Donec desiderii in nobis cla-
mare capacitatis metas et libertatis excedimus. Et supra nos cre-
dentes in diuinam transformamur affectum et in deum transformati
eleuati nichil videmus nisi solum Jesum. Et ad
Inflammatum est cor meum etc. Si radiis solis vas aque supponatur
statim videbis quod aqua solis radium siue splendorem luminis in se
natum et radio inferiori refundit. Aqua que labitur cogitatio nostra
est semper fluens nisi restringatur. Aqua que in vase colligitur per
meditationem figitur. Cogitatio enim est quidam vagus et impulsus
mentis discursus. Meditatio vero est studiosa mentis intentio ad
aliquid inuestigandum diligenter insistens. Aque igitur in vase
collecte radium se infundit splendor summe meditandi occurrere re-
uelatio diuini luminis et recepto in eo radio aqua ipsum radii splendo-
rem ad superiora remittit. ut in pariete supra vel in solariis splen-
dor ex aqua et radio generatus apparebat et nisi ipsa aqua se
ascendere non potuit radius luminis ex se genitum leuat et in-
reddens lumen. Si aqua sit quieta tremula, aqua quieta
cum radius diuine reuelationis in sapientia incidat, eam supra
se ymo supra humanum modum leuat. Et ut dicit Richardus. Si sic
Aliud intelligere radius diuini luminis infusione et admiratio-
nis reuerberatione de imis ad summa rapitur, ubi nulla imperfecta
sufficit et quanto mens diuine claritatis splendore perfundi-
penetratur eo altius per excessum leuatur. Et quanto magis
intra se purificata et serenata per dilectionem, tanto firmius et
tenacius inherebit illi summe luci in qua leuatur ad eam per
contemplationem. Et quanto purior ad integritatem, quanto diffusior
ad caritatem, tanto capacior, tanto aptior erit ad supre-
lestium contemplationem. Job xi. Si iniquitatem que in manu tua
est abstuleris a te et non permanserit in tabernaculo tuo
iniustitia, tunc leuare poteris faciem tuam absque macula et eris

stabilis et non timebis. Hinc est quod beatus Gregorius nos amonet
exercitari ad radium sic et regine austri. Habemus exemplum iii
Reg. x. Venit enim temptare Salomonem in enigmatibus quesiuit et
questionum solucionem accepit. et tamen videns omnem sapienciam
Salomonis et domum quam edificauit etc. non habebat ultra spiritum.
Regina austri illius terre regionis imitatrix anima est
bene sensus et affectus regens et eius racione imperante presidens
et dei dilectione seruiens insistit diligentibus studiis inuestigande
veritatis que sepe reuelatis eidem inter sapiencia et [illegible] de
[illegible] sermonis. et inde ordine quod et audit. videt et intelligit
obstupescit et deficit. Sic enim habes de ipsa in textu eo quod medi-
tatione assurgitur in contemplacionem. contemplacio in ammiracionem
ammiracione in mentis alienacionem. Et notabile est quod dicitur
de ista. quod non habebat ultra spiritum. De Iohanne vero dicitur Apoc. i°
quod ipse fuit in spiritu. Quod ergo homo corporeus et mortalis potuit
esse in spiritu. et ista mulier viuens potuit non habere spiritum vel esse sine
spiritu, puto quod in spiritu fuit qui semetipsum totum collegit. et que
circa exteriorem vel in terrenis operabantur non agnouit et puto quod
sine spiritu esse vel spiritum non habere est totum se extra se fundere
et supra se figurare, et leuando excedere. et que sub ipso vel in
ipso fuit intimum ignorare et in illud diuinitatis archanum totum
intrare. Ergo primo sumus in spiritu. ut [illegible] non habeamus spiritum
quod exteriorum obliti ignoramus ea que in corpore corporaliter agi-
tur et eius solita varietas per interiorem vel mediam que circa spiri-
tualia exeunt et tamen [illegible] indissolubili [illegible] mediante et
[illegible] humanum statum [illegible] et quadam [illegible] mira-
bili. Spiritus noster transeat in diuinum, et sic ab humano deficiat
ut [illegible] non sit [illegible] eo tempore quo intrat domini altius intelli-
gere. quia qui adheret deo unus spiritus est. Item Tren. iii° Leuamus
corda nostra cum manibus ad dominum in celum. De iocundissimo intime
exultacionis tripudio Ez. xliii: Spiritus leuauit me et intro-
duxit in atrium interius, et ecce repleta erat gloria domus domini
[illegible] prius [illegible] nunc eleuatur. quia quanto quis amplius
humiliatur magis exaltatur. Unde et introducitur intimus, ubi vi-
det in domo domini gloriam quam lingua non exprimit. quia superat
[illegible] cordis [illegible] quam cor sentit et os exprimere nescit
[illegible] quidem gestibus apparet. Ps. Montes exultauerunt ut arietes et colles sicut
agni ouium. Montes sursum leuati contra suam naturam exultant
i. extra saltant. dum ipsi contemplatiui eleuati in deum gaudium
intimum signis aliquibus manifestant, sic arietes et agni ex quadam
lasciuia saltus faciunt dum se in altum tollunt, sic aues se in aere
suspendunt, sic pisces in aquis latentes super aquas exiliunt et sue na-
turalis habitacionis metas excedunt, sic quidam intime exultacio-
nis tripudio vegetatur vir contemplatiuus seipsum transcendere et in ce-
lestibus se suspendere quia sedebit solitarius et tacebit. quia leua-
uit se supra se. Quod gaudium satis explicat sponsa in Cant. viii
Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super
dilectum suum. Ricardus bene exponit in fine libri de archa mystica
a Richar. de sancto Victore.

29 Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Vir contempla-
tiuus debet habere oculos leuatos in deum. Primo racione
sui. 2o racione proximi. 3o racione dei. Primo racione
sui ad cogitanda peccata preterita. Ieremie iii° Leua oculos tuos in di-
rectum vide ubi nunc prostrata sis [illegible] se fecerit in [illegible] respice

Sedens in celo. Mediocrem requirit ut cum te discernendum habeas recti intui-
tum non vertas iudicium tuum spiritualis oculi circa primum quod habere
[illegible] falsi contemplatiui est tamen non sit rectum iudicium super alienum
Secundo ad cauendum mala futura Exodi xiiii Leuantes filii
isti oculos viderunt egiptios post se et timuerunt valde
enim declinat omnis homo a malo. Sed est timor pusillanimitatis diuer-
in desperacionem. Unde quidam pusillanimes erant inter eos dicentes
forsitan non erant sepulcra in egipto ideo tulisti nos ut moreremur
nunc in solitudine. Et ait Moyses nolite timere sed state et videte
magnalia [illegible] quos enim nunc videtis non videbitis usque in sempiternum. Sic quidam
conqueruntur de pena carnales non enim respiciunt propter mala imminentia
boni sed statim vincit expectantes auxilium dei per quia suspirauerunt ma-
[illegible] dyaboli et insequuntur egipcii. Dixerunt autem quidam
in egipto super ollas carnium impenitentes et molles qui statim de-
scendunt in yehennam. Morientur in terra promissionis [illegible] qui [illegible]
[illegible] ad gloriam. Tercio ad discernendum pericula futura Iosue v. Le-
uauit oculos Iosue et vidit virum contra se stantem et euaginatum te-
nentem gladium. Significat angelus ille ad destructionem Jericho. Quem le-
uans Iosue oculos videt quia pericula futura propter peccata populi vir con-
templatiuus preuidet videt signum vindicte imminere et fugit ad eum
cadens coram eo per humilitatem [illegible] Deus enim irato [illegible] adiu-
placatur. Non enim aliud habemus refugium et bene cadit Iosue quia qui [illegible]
spicit vindictam diuinam non debet de meritis presumere et qui [illegible]
celestia [illegible] ei vita sua. Racione primum habet oculos [illegible] ad
comprehendendum infirmitates [illegible] Attollens Iosue oculos vidit [illegible]
[illegible] et commota sunt viscera eius super eum. Sic [illegible] caput nostrum
ex consideratione [illegible] tot et tanta sustinuit. Sic membra [illegible]
[illegible] in corpore [illegible] quia [illegible] alter alteri [illegible] de
compassione galline ad pullos [illegible] ad [illegible]
[illegible] et quotidiem [illegible] ad [illegible] Secundo ad
[illegible] Ysa [illegible] leuate oculos vestros et videte sub terra
deorsum quia celi sicut fumus liquescent [illegible] terra ad [illegible]
[illegible] terrena [illegible] et celos liquescent ut fumus [illegible]
[illegible] eos quos [illegible] ardor reddit fumigabundos et [illegible]
Tercio causa adiutorii quod speratur a sanctis [illegible] leuaui oculos
meos in montes unde veniat auxilium mihi [illegible] auxilium speratur
impugnacione dyaboli De qua Genesis xxxiii. Eleuans Jacob oculos
[illegible] Esau et cum eo quadringentos viros diuisit sed filios
[illegible] et Rachel et ambarum famularum [illegible] leuat oculos ad
deum videt Esau venientem cum quadringentis viris id est dyabolum
impetentem per peccatum cogitacionis locucionis actionis consuetudinis
que sunt quatuor cornua quibus ventilatur tota terra et [illegible]
[illegible] cum [illegible] contricione cordis confessione oris satisfactione
operis et proposito perseuerandi [illegible] Salue
[illegible] et [illegible] David [illegible] quadringentos [illegible] et [illegible]
[illegible] quam [illegible] Jacob contra [illegible] dyaboli [illegible] post [illegible]
[illegible] et [illegible] filios humilitatis et eorum [illegible]
timent dyaboli post [illegible] carnis [illegible]
carnis mortificacio [illegible] dyaboli [illegible] post [illegible] oculo-
rum ponitur Rachel id est contemplacio [illegible] interpretatur [illegible] videns prin-
cipium [illegible] Johannis v. Tres sunt qui testimonium dicunt in terra [illegible]
aqua et sanguis [illegible] humilitatis cordis aqua [illegible] de-
uocionis sanguis mortificacionis carnis et sic [illegible] auxilium dei
et [illegible] thema [illegible] triumphans
[illegible] testimonium est si corpus castigeris ut non seruiat voluptati
si fletum [illegible] oculos magis [illegible] in [illegible]

dilectione fragrans nulli enim dederis caritati ubi sanguine
contra concupiscentiam carnis aquam contra concupiscentiam oculorum spem
firmitatis contra superbiam vite mitigare Oratione Dei legendi om-
ni ad recognoscendum Dei flagella . i paralip. xxi Elevans David
oculos vidit angelum domini stantem inter celum et terram evaginatum ha-
bentem gladium David peccavit numerando populum ii Re xxiiii
et tamen populus punitus fuit quia pro peccato regencium punitur subdi-
ti et regentes in subditis [illegible] David [illegible] ad regendum
Dominum et invenit eum [illegible] oculi et [illegible]
tum vidisset et tamen per modum [illegible] sunt a domino quia multi
videntes [illegible] Bethsamite qui archam
detectam viderunt quod non licebat nisi pontifici vel saltem
in etate in motione [illegible] ipsis levitis. Tercio ad contempla-
dum eterna gaudia sic [illegible] oculos nemini videret nisi
solum Jesum. Cui enim hec [illegible] cordis [illegible] et elevatum ad ce-
lestia nichil reputat omnia creata et temporalia

Dirige me in veritate tua et doce me Ps. xxiiii Petit psalmista
dirigi a domino in via mandatorum et doceri in doctrina
[illegible] eloquiorum dirigi ad operandum doceri ad predi-
candum Actus Apostolorum i° Cepit Jesus facere et docere [illegible]
[illegible] nobis noticia est [illegible] dirigemur a deo [illegible]
[illegible] xiii° [illegible] die sepelierit matrem patrem [illegible]
[illegible] me in uno sepulchro [illegible] et dirige gressus nostros [illegible]
[illegible] hec sunt ultima exhortacio [illegible]
[illegible] amorem mundanorum qui errare faciunt in viis et
non in via [illegible] animam
non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis [illegible]
[illegible] in plano [illegible] mandatorum hec est via regia [illegible]
[illegible] omnia mandata tua dirigebar omnem viam iniquam odio
habui Via hec caritatis [illegible] appellatur quia omnia man-
data complectitur et ideo [illegible] Domini dirigat
corda vestra in caritate Dei et paciencia Christi Dirigimur etiam in se-
mita consiliorum [illegible] Dirige semitam pedibus tuis et omnes
vie tue stabilientur Dirigitur semita qui non sufficit [illegible]
mandata divina sed superaddit consilia Dirigimur in compen-
dio superogamur [illegible] Venerunt ad David viri fortissimi
et [illegible] pugnatores intendentes arcum et utraque manu fundis
saxa iacientes et dirigentes sagittas [illegible] fortes
in adimplendo mandata fortiores in consiliis fortissimi in su-
per erogationibus et premiis [illegible] In mandatorum aut exe-
cucione arcus intenditur et cadunt [illegible] In imple-
cione consiliorum fundis iacitur et tolluntur [illegible]
[illegible] In super impletione supererogationis sagitta
dirigitur et penetrantur [illegible] latentes [illegible]
[illegible] directiones a nobis habere non possumus Ideo a domino
[illegible] dicens Dirige me in veritate tua Tob iiii°
Omni tempore benedic Deum et pete ab eo ut vias tuas dirigat
[illegible] Domini [illegible] ut ambulet et dirigat gressus suos Secundo aut nos
[illegible] a domino doceri [illegible] Jesus de ignorancia do-
ceat [illegible] Dicit aut Augustinus in [illegible] magister
[illegible] habet in celo qui docet homines in terra [illegible]
[illegible] magister docentur sicut [illegible] ab eodem spi-
ritu [illegible] inspiratur [illegible] Cui docet hominem scienciam [illegible]
[illegible] spirituales discipulos quatuor modis In lectione meditacione

contemplacione ordine. Et bene secundum Aug. Hug. de sancto victore
Prima lectio intelligenciam dat, secunda meditacio consilium prestat, ora-
cio petit et contemplacio provenit. Docet ergo dominus in lectione.
Unde ij Paralipomenon xvij Docebatur populum Juda. habebant enim librum
legis domini. Docet 2o in meditacione Job xxxv Deus qui dedit
carmina in nocte et docet nos super iumenta terre. Meditari enim
proprium est racionalium non irracionalium. Docet etiam in oracione. I Re-
gum xii Absit a me peccatum hoc ut cessem orare pro vobis et docebo
vos viam rectam et bonam. Docet etiam in contemplacione. Psalmus
Faciem tuam illumina super servum tuum et doce me iustificaciones tuas. Est
enim contemplacio mentis elevacio. Docet autem dominus in lectione quoniam
est in internis legentis utilitas. Ysa. xlviij Ego dominus Deus
tuus docens te utilia. [...] enim legende scripture ad utilitatem
non ad curiositatem. Unde lectio debet esse quam solacio non fastidio
unde figura est scientia informacionis mentis et adipisci virtutem
secundum Hug. Alioquin non est lectio sed negociacio et intellectus consumitur.
Ubique secundum aliquem lectum non cognovi negociacionem introibo in poten-
cias domini. Psalmus Deus docuisti me a iuventute mea. Ro. xv Quecunque
scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per pacienciam
[...] Docet in affectione et pietatis. Mar. x. Docebat Jesus
multos dicens Sinite parvulos venire ad me. Eos qui scripturam le-
gunt cum humilitate et pietate. Unde Aug. in sermone de [...]
[...] multo facilius inveniunt [...] conditorem humilis pietas
quam sidereum ordinem superba curiositas. Querit enim aliquem additi
sibi facere [...] fervere et post fervorem lucere. Ubi sacra
lectio [...] excitat fervorem et per modum [...] sere-
natur in lucem. Ut tangit Aug. super [...]
Unde est in legendo assiduitas. Ecclesiastici 1o Dedi cor meum ut scirem
prudenciam atque doctrinam. Sicut enim terra quanto amplius colitur tan-
to uberius fructificat, sic quanto magis in sacris eloquiis exercitatur assi-
duitas magis erit ad doctrinam aptus. Unde Grego. in mo[ralibus] [...]
bat quod per legendi assiduitatem advenimus in scripture familia-
ritate. Sicut per familiare colloquium devenimus in noticiam [...]
nimus cordium [...]. Unde est in legendi modo taciturnitas. Job
xxxiii Audi me et tace et docebo te sapientiam. Unde [...] Aug.
de lectione ubi ambrosii dicit. Cum legebat oculi ducebantur per
paginas et cor intellectum rimabatur. Vox autem et lingua quiesce-
bat. Docet etiam in meditacione qua mens a carne abstrahitur.
Mat. xxi. Abiit foras Jesus extra civitatem [...] et mansit et doce-
bat eos. Extra civitatem educimur et docemur cum extra sensus
corporeos ingredimur. Sensibilia sunt hominis civitas per volun-
tas. Ut [...] Ber. [...] et Hug. de qualitate anime
quanto anima magis declinat in sensus corporis, tanto effi-
citur simplicior et brutalior et quanto per meditacionem magis ele-
vatur efficitur subtilior et nobilior. Unde abstracta in unum col-
ligitur. [...] Ber. Doctrinam et veritatem habet pontifex
in racionali gerens illud in pectore. Quia per meditacionem col-
ligitur animus in unum in cogitanda veritate. In hoc enim medita-
cio differt a cogitacione secundum Richardum quod cogitacio vaga in sensu de-
fluit et [...] divertit, sed meditacio ita aliquid investigandum di-
ligenter insistit et quanto vehemencius animum intendit [...] effi-
ciat tanto magis appropinquat. Unde Sophia in una contemplacione
procedit. Sap. vii. Omnium artifex docuit me sapientia. Est enim in
illa spiritus intelligencie. Sicut enim quod cogitacio [...] de
meditacione ita meditacio in contemplacionem. Ut dicit in [...]

patriarche et in prio li. de archa mistica, quia in evagatione cogi-
tationis aliquid occurrit aliquid, quod scire appetimus, et dum cogi-
tationem cogitando extendimus meditari incipimus et meditando ve-
ritatem invenimus et gaudemus et sic in contemplationem et noticia
devenimus que in contemplatione revelata occurrerunt excipit. Io.
xvi° Paraclitus aut spiritus sanctus, quem mittet etc. Ille
vos docebit omnia. Et xvi° Ille vos docebit omnem veritatem. Sic
enim vas aque radio solis supponitur, in qua radiatio solis exci-
pitur qui superius in pariete cum quodam splendore repercutitur.
Sic anima pura et in superiora sublevata et per contemplationem speculans
eius essentia radium divinum excipit qui eam super intelligentiam
suam erigit et suam similitudinem ei imprimit, et quanto perfectius
anima componitur ad patrem tanto perfectius et intimius resplendet
veritatem etc. Ri. li. de archa mistica. De hoc supra. Docet
etiam in oratione que elevatur in deum intellectus et affectus.
Hec enim est dignissimus ordinis secundum Damascenum et Augustinum. Ysa. ii Venite
ascendamus ad montem domini et docebit nos vias suas. Unde Act. x°
ascendit ad orationem apud cenaculum in cenaculo cum accepisset spiritum
sanctum et quanto ferventior et devotior est oratio tanto purior est co-
gnitio. Affectione enim est qui fere orationem devotam vino sine
ingredi appetiti vult misteriorum archana rimari. Vere solu-
tionem somnii non poterant apprehendere sapientes Caldei. Quod
per orationem suppletur humane scientie defectus. Esdre ii° Es-
dras parait cor suum ut investigaret legem domini doceret in Israel
mentem enim qui id quod super intelligentiam suam est inquirit et
inquirendo proficit, apprehendere desiderat et deficiendo diffidit. Si nunc de-
fectum suum videt cor suum paratur ad devotionem et orationem recur-
rit orando petit, petendo accipit. Sic Marci xi docebat Iesus dicens
Domus mea domus orationis est. Quod intimat ille dominus sic cadit
cap. vi Vidit Iesus turbam multam et misertus est super eos et ce-
pit eos docere multa. Quia turba fantasmatum et peccatorum generat
cecitatem, ut turbatur. Si docetur a Iesu ut illuminatur, ut non
sit illuminatio remissa sine purgatione purificationis, ne turbatio sine
claritate illuminationis. Et hec est quod divina actio nobis intimatur.
Sicut probatur in li° de hierarchia ecclesiastica. Quod insequitur in
oratione interioris hominis status Osee x Tempus requirendi
dominum cum venerit qui docebit nos iustitiam, quia cum anima
ad orationem convertitur et lacrimarum devotione purgatur, purga-
ta illuminatur et statim interioris sui hominis apprehendit et quod
iustum esse prius putabat iniustum apparet et in deum vehemen-
tius fervescens eum affectuosius requirit et in hoc lucis ferre
bonitas deprehendit. Docet etiam in contemplatione et hoc
quadruplex: mentis dubitatione, dilatatione, sublevatione, alienati-
one. Unde de primo Exo. xxxv Implevit dominus Beseleel spiritu
sapientie et intelligentie et omni doctrina ad operandum quod erat
faciendum in archa. Est enim mentis dilatatio cum acies mentis
latius extenditur et vehementius acuitur et ad omne eruditionis
capacior efficitur. Beseleel umbra dei, ex unione enim anime
cum creatore fit quedam obtusio intellectiva, sicut ex obiecto cor-
poris opaci radii lucis generatur umbra, sed ex illa luce
divinitatis ad quam creata est anima, sublucet madidum lumen
inter illas tenebras et in illo lumine cognoscit anima contempla-
tiva quia lumen illud tenebras obducit quanto amplius intelle-
ctus. Unde ii Corinthios vi monet Thimotheum ut se extrahat ad radium
dilatatus. Ergo mentis qui intimius affectionibus sonus deo expanditur
et ardentius amoris divini intra cor penetrat quanto altius res

create affectus nullum eam penetrare solebat ut hic sufficit quod
si tanta intimis tuis et erga deum violentiam sentiens quantam
aliquis expertus in re creata fuisti. credo quod non est satis qua-
cumque dicere possumus ex aliqua re creata complacentie. Istet non
temere. quia quamdiu aliquam consolationem divinam queris vel recre-
peris non enim singulariter diligis dominum Ihesum Christum. sed cum hoc reuert[illegible]
introducit eam ad intima sua sequi potest dum ad sublimia
sua et se ingeritur spatia. Unde sublimitas revelationum mani-
bus semel sed amoris qua omnia [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quam non dicitur
secundo dedit quosdam apostolos. quosdam autem prophetas. alios autem
evangelistas. alios pastores et doctores. ut non circumferamur omni
vento doctrine. veritas non attingit mentem in altum erectam
super omnem impressionem. cum quod sit in mentis elevatione ubi
ascendit super facultate naturali. sicut aquila pennata elevatur
super nubium altitudinem. Unde silent prophete. quod ipsi dixerunt
quod alios preduxerunt. Et elevatione sua in intellectu et summa
intentione affectus in deum vincitur et [illegible] [illegible]. et sicut ad
flammam incensam sequitur lux serena ita ad deum amorem illu-
minabitur eorum intelligentia et [illegible] velamine videlicet
[illegible] [illegible] de 2o [illegible] [illegible] [illegible] te fecit audire vocem su-
am ut doceret te et in terra ostendit tibi ignem suum maximum [illegible]
cum alienatio est quod [illegible] media mentis excedit. et in quo-
dam celestem statum super humana industria [illegible]. qui modo
a devotione [illegible] et per admirationem [illegible] in quadam men-
tis exultatione [illegible] accipit. ubi sentit plus adesse
quam possit exprimi. [illegible] Mar. vi Erat Iesus docens eos sicut
qui potestatem habens. ipsi autem admirabantur. De quarto per se
[illegible] illud super servum tuum et doce me iustificationes tuas. Unde
Moyses docetur a domino quod ascendit in montem et illuminatus
est vultus eius et accepit legem. Quia [illegible] [illegible]
appropinquant pedibus eius accipient de doctrina eius. Unde [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] vii de [illegible] [illegible] et mens nostra
habet virtutem ad intellectum quem dicere possumus theoricum
intellectum per quem aperit intelligentia. Habet etiam intelligentiam
qua intelligimus simul affectionem apicem. Qui [illegible] [illegible]
[illegible] intelligentie [illegible] [illegible] apicem dilectio [illegible]
[illegible] per quam mens deo iungitur et unitur et per [illegible] [illegible]
[illegible] supra naturam [illegible] divina cognoscit. non per [illegible] [illegible]
tem intelligentie [illegible] sed statuendo nos super nosipsos [illegible]
[illegible] deo tota vitute et hic cum deo secrete loquimur [illegible]
et simplicis et erudimur secretis mysteriis. hic intratur [illegible]
[illegible] nebulam et adiscitur mystica theologia que dicitur [illegible]
deo loquens secretiva non per speculum et ymaginationes [illegible]
[illegible] ubi mens [illegible] [illegible] et etiam [illegible]
[illegible] ab actibus omnium virium apprehensivarum in [illegible]
videndi et tenendi deum

31 Aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Luce [illegible]
[illegible] post Christi resurrectionem semel scriptum est in [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] sit [illegible] in theologia ut [illegible] [illegible] est [illegible]
Unde in verbis propositis ostenditur vero theologo quod est fa-
cultas in ipso. Illum dicit sensum. Quod potestas in [illegible]
[illegible]. quod utilitas in [illegible] et intelligerent scripturas. Unde
[illegible] primo [illegible] intelligi. Deinde intellectus alios [illegible]
[illegible] quod [illegible] est facultas dicit sensum. hic est [illegible]

ingenij nobis cum naturali ingenio collatum. Tertium sive disciplinali
studio purgatum. Quartum dei Instinctu illuminatum. Primum extrinsecus colo-
ratum. Unde dico sensum meum cum naturali ingenio nobis collatum
hic ... domini quod dominus dedit amicis suis quos novit esse de-
votos et eo bene utimur. quod multi obtinuerunt in oratione magis
quam in lectione. Sicut ... et ... est in sensus novus et ve-
nit in me spiritus scripture. Iste est bonus sensus qui sibi commendata
custodit et tempore necessitatis exponit non ad ostentationem sed ad edifi-
cationem ecclesie. ... bonus sensus usque ad tempus absconditus et
verba illius et labia multorum enarrabunt sensum illius. Bonus
etiam sensus est discretus qui scit proferre sermones secundum naturam
congruentem i. conditiones eorum quibus loquitur secundum tempus et
locum et alias circumstantias ex quibus homines corriguntur. Prout
... de ... amorum. Unde est quod pauci corrigun-
tur. quia audiunt in eos fieri invectiones que magis ostentant
elationem quam compassionem. Talis inquam ... augeat in tuo sensu
aut in tuo verbo dominari ... Secundo debemus habere
sensum disciplinali studio purgatum Ecclesiastici xvi Audi me fili et
disce disciplinam sensus et in verbis meis attende in corde tuo
discere oportet predicatorem non proferre verba audita non de capite
... sensum ...
... Pessimum enim ingenium sicut qui sequitur proprium sensum ...
... Proni sunt sensus hominis ab adolescentia in malum. Non
autem proprio ingenio possumus sine doctore vel ... sicut habuerunt
... extra sacram scripturam mistica penetrare. Hoc de hoc epistolam
Jeronimi ad Paulinum que incipit Frater Ambrosius. Unde qui ... didice-
runt vel in disciplina sacre scripture qui neophiti sunt taceant
... fundamentum substituant et non ad tectum vel culmen predica-
tionis ascendant. Ecclesiastici xx Est tacens non habens sensum loque-
le et est tacens sciens tempus apti temporis. Quidam enim scri-
pturas ... destruunt ut heretici, alii contemnunt ut fratres falsi, alii
... ut pigri, alii irrident ut superbi, alii ... ut
instabiles et vagi, alii habitant in ea et ... ut
... hii sunt doctores et scolares boni. In studio enim
purgatur sensus ab errore multiplici et fantasmatibus ...
... incidit qui discere noluit sacram scripturam
contemnunt. Rom i. Quia non probaverunt deum habere in notitia
tradidit illos deus in reprobum sensum. Tertio habere debemus
sensum dei Instinctu illuminatum. propter cogitationes mortalium timi-
de et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggra-
vat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem
et difficile estimamus que in terra sunt et que in prospectu sunt in-
venimus cum labore. que autem in celis sunt quis investigabit.
Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris
spiritum de altissimis. Defectus est in nobis ad ... sensum
... multiplex, quia ex parte ... cogitationis con-
mortalium timide. et ex parte corporis quia corpus quod corrum-
pitur aggravat animam. ex parte cohabitationis quia terrena ha-
bitatio ... Et ex parte difficultatis que est in rebus ipsis.
Magna enim difficultas est in cognoscendis rebus mutabi-
libus. et hoc est difficile estimamus. Maior est in spiritualibus et
hoc est que autem in celis. sed maxima in divinis quia sensum tuum
quis ... Unde enim novit sensum domini Rom xi. et hoc est
remedium accedere humiliter ad deum et ex lumine divino re-
cipere influentiam i. illuminatum sensum, et possimus dicere cum
apostolo i Cor ii ... quis cognovit sensum domini

aut quid consiliarius eius fuit. Videat nunc aut sensum xpi homo
Erubescant igitur qui curiose ad strata tenebrosa ubi magis ex-
cerant q̄ deliquantur sive sint fabulosa videri v(e)l ver(bo) m(ihi) q̄
se ponebat velamen super faciem suam ut non intenderent filii
Israel in faciem eius quod evacuatur. Sz obtrusi sunt sensus eorum
usque in hodiernum diem, idipsum velamen in lectione veteris te-
stamenti manet non revelatum quod in xpo evacuatur. Que sunt
subtilitates et veritates prophetarum. Eph iiii° Non ambuletis sicut
et gentes ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes
intellectum alienati a vita dei per ignorantiam que est in illis propter
cecitatem cordis ipsorum. Isti sunt quorum timor in facie claudebat
oculos ne viderent, et cum essent inflati per elacionem et superbiam
evomebant per iactanciam operantes lumen textus subtilia, de sapien-
cia inusitata distinguendo similitudines verborum herentes [illegible] ver-
lat querens sanguinem diversis, qua dum verba divina ultra modum
ancios exquirendo in contractionem inflectunt sepe cedunt. Quando nimis
nimia tabulantur subula leonem exprimit. Qualis arista subtilius sequitur
inutilius. Etiam in lucernis videmus quod tunc dividitur, tunc distin-
guitur quod totum extinguitur. Sicut enim fur cum domum ingreditur de
nocte lucernam querit extinguere. Ita dyabolus lucernam sacre scriptu-
re. Ps. lucerna pedibus meis verbum tuum et lumen semitis meis.
Quae sunt phalere oratorum quibus obtegitur veritas. ii Cor xi. Timeo
ne sicut serpens Evam seduxit astucia sua ita corrumpantur sensus
vestri et excidant a simplicitate que est in xpo. In sacra enim scriptu-
ra sunt verba simplicia ornatu metricae non [illegible] que natura-
liter sunt pulcre. Ille quidem absconduntur sub ornatu vestimentorum
neque diu pates nimia est ipsa puella sibi. Deus sacra scriptura non
querit verba superficialia sed simplicia. Non quiut infirmi eloque-
tem medicum sed compositum sed prudentem, benivolum et quere
scientem. Talis debet esse predicator sapiens qualis vita est eius
non polita nec fucata. Non meretrices ornatu composita non va-
dant filii Israel ad Philisteos ut acuant ferrum ingenii sui et elegan-
tie insterunt fata ad scolas verbosas et litigiosas. i Reg. xiii° sed fabri-
centes in fabrica Philisteorum ferramenta sua acuere. Sz in fabri-
ca sacre scripture. Quarto sit decora sensum tali [illegible] ela-
boratum. Eccl. iiii°. In lingua agnoscitur sapientia et sensus et scientia
et doctrina in verbo sensati. Lingua enim est organum generationis
spiritualis que generat filios dei per evangelii predicationem. Debet auctem ha-
bere verba modesta examinata et utilia et firmata et constancia.
Sz hodie impletur illud Eccl. xxvi. In duobus contristatum est cor meum
et in tercio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam
et vir sensatus contemptus et qui transgreditur a iusticia in peccatum. De
bellatores sunt qui contra scelestiam scelerum exstant qui possent de-
mones impugnare predicando et peccatores convertendo, sed per inopiam
et pusillanimitatem cordis deficiunt et talentum suum abscondunt et ali-
quid ad lucrum deficiunt quia prelati ecclesiarum vocantes legistas et
advocatos beneficia sua eis impendunt et consiliarios suos faciunt
et pauperes theologos dimittunt. Viri etiam sensati sunt contempti
quia irrident alteros quorum predicatores bonum zelum reprehendunt
sicut mordentes a canibus rabidis qui panem eis ministrare volunt.
Nunc scabiosi scalpam suam auferre a suo capite nolunt. Tercium
quod deo displicet est in eis qui transgrediuntur a iusticia in peccatum
hoc est quando predicatores rectitudini admiscetur obliquitas alicuius
peccati, tunc inficitur aqua ceno et rivus turbatus emanat ex fon-
te turbato et sanguis corruptus ex vena corrupta. Ad hunc ego

exemplum officij monent. Eccli ix. Viri iusti sint tibi conuiue et in timore dei gloriacio et in sensu sit tibi cogitatus dei et omnis enarracio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur et princeps populi in sapiencia sermonis sui. In sensu vero seniorum verbum. Artifices et principes populi sunt predicatores qui debent esse artifices exemplo operis et principes et [illegible] exercitu sono exhortacionis et sicut vestigijs amissa est circa pectus ita ipsis predicatoribus lapsus populi. Nam legitur quod pastores et lupi inter se magnam habebant discordiam quia lupi valebant oues deuorare si pastores prohibebant. Post longam altercacionem dixerunt lupi: Faciamus pacem sub hac condicione: Date nobis canes. Sicut oues Cristi sunt enim lupi infernales quod si canes predicatores possent sibi subiugare possent destruere oues deuorare.

Aperuit illis sensum etc. Tangitur in verbis proposito quod duplex est potestas cum dicitur aperuit. Solus enim christus nobis aperuit misteria scripturarum de quo dicit Apoc v. Nemo poterat in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum et soluere signacula eius. Vnus enim de angelis ne respicere illum. Et sequitur vicit leo de tribu Iuda radix dauid aperire librum et soluere signacula eius. Vnus enim de angelis [illegible] a corpore ut adhuc viuit corpori complacendo per quod ille immensus et inuisibilis spiritus intra virginis matris vterum sit animatus quod qui celum et terram replet intra vnius mulieris sinum se reclusit, quod ille post resurrectionem verum corpus et palpabile habens ianuis clausis [illegible] solidos parietes ad discipulos intrauit. Nullus hic tempore [illegible] racione mente nisi leo de tribu Iuda christus autem qui fuit immolatus ut agnus et resurrexit ut leo qui secundum carnem fuit de tribu Iuda et vicit diabolum, mundum, mortem, infernum. Librum aperuit quia scripturas veteris testamenti in se impleuit. Et hoc sunt et sigilla reserauit cum discipulos docuit et que secreta sunt de lege prophetis et psalmis adhuc nobis aperuit. Nam Num. xx. Moyses et Aaron clamauerunt ad dominum. Domine deus audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque viue ut saciati cesset murmuracio eorum. Respice in verbum et in [illegible] ut sacientur et cesset. [illegible] aperiuntur thesauri et horrea tempore oportuno. [illegible] aperti sunt thesauri et euolauerunt nebule sicut aues. Isti sunt predicatores qui discurrunt per mundum pluunt doctrinam sicut nebule aquam. Et quia secundum [illegible] nebula signum est serenitatis [illegible] serenitatem futuri temporis. Volant tamen sicut aues simplices et altissimas contemplaciones. Aperuit autem dominus eis sensum. hec ad audiendum, os ad loquendum, manus ad agendum. Ad audiendum per attencionem, ad videndum per contemplacionem, ad loquendum per predicacionem, ad agendum per exempli informacionem. Aperit ergo dominus aures ad audiendum per attencionem. Ad audiendum Ysa l. Mane erigit mihi dominus aurem et audiam quasi magistrum. Dominus deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. Mane i. ab ineunte etate debemus scripturam sacram discere propter eius difficultatem, et recte sacre scripture vilesceret auctoritas nisi auditorem [illegible] stimularet difficultas. Voluit autem dominus obscure loqui in scripturis ne vilescerent et ne apparerent [illegible] ingenijs inuestigantes [illegible] inuenirent. Et aliqui etiam testante [illegible] in sacro eloquio aliquid obscure dicitur ut deo inmea [illegible] dispensante multipliciter exponatur. Caulescant ergo qui scripturam sacram contemnunt et tamen alios sciencijs fere toti

tempus expendit modicum quid ferre siue senectus theologie re-
seruant cum tamen alie sciencie sint prohemium ad principale theolo-
gie et expianodum confundatis literarum ut in eis quotidie prefic-
rem si eas placeas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem
maximo ocio summo studio meliore ingenio conaretur adiscere. Illi
autem qui cum deuota mente attencione et ingenio suo attendunt
et feruenter xpm diligunt isti veritatem scripture intelligunt. Luce
ultimo Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Vere
et aperiet nobis scripturas De ardens in nobis dum loqueretur in via
Job in visione nocturna quando sopor irruit super homines et dor-
miunt in lectulis tunc aperit aures virorum et erudiens eos instruit
disciplina. Ubi dicit sompnus ubi sensus exteriores ligantur et intus
ra remouetur quia si vis aperire tibi scripturas terrenis desideriis
non inuigiles, dulces dormies et mente serenata a terreno stre-
pitu intendes lectioni tue et ingenii presto quia dum terrena
obstrepit aures cordis claudit. Non enim sufficit disciplinas ad diui-
nam et Moyses ab Egypto in desertum fugit et dominum loquentem
audit, ipse montem ascendit et legem accepit de duabus tabulis
litteris terrenis consilium dominum in puritate mentis et nos de
de diuinis. In visione inquit nocturna, sompnia enim nobis apperit
sub quibusdam ymaginibus. et nos fragilitatis nubilo circumsepti
expectamus in futura luce non dum habemus, quia irruit sopor
super homines. quia enim exterioribus deseruimus tanto ma-
gis extra mente nihil quiescimus. Propter hoc ciuitates au-
stri clause sunt et non est qui aperiat. Australis regio [illegible]
animas et honores audiam. [illegible] sunt multi qui
honores temporales audiunt theologiam. Hiis non aperit do-
minus sensum. quia [illegible] in doctrina sua mortem inue-
nit, qui in verbis vite vitam non quesiuit. Spiritus enim sancte
disciplina effugiet fictum. Eccli. et tigna semper tenebit
deus in aqua et [illegible] [illegible] possidet. Aperiat etiam oculos
ad videndum per contemplationem iiii Re vi. Cum orasset
Heliseus ait Domine aperi oculos huius pueri ut videat, et
aperuit dominus oculos pueri et vidit et ecce mons plenus equo-
rum et curruum igneorum in circuitu Helisei. Puer iste [illegible]
et aliis [illegible] Heliseum exceruntur. Oculi enim sunt fidei
et simplicitatis aperiuntur, sed superbi et [illegible] deminui
exceruntur, et apperuit puero montes plenus equorum et curruum
igneorum quia inest in contemplatiua secreta collationis angel-
orum. [illegible] [illegible] eminentia contemplationis equi sunt angeli
qui obediunt deo et ad eius omnem flectuntur voluntatem, [illegible]
equus angeli [illegible] [illegible] naturalem quietionis equum
signat eorum gratie et glorie [illegible] igne sunt
purgatiua illuminatiuam et perfectiuam proprietatem. Rote autem
in curribus eleuatorum quia semper in deum feruntur et in
[illegible], quia immobilitatem eternitatis contemplantur. Isti sunt
oculi qui aperiuntur et dominus cognoscitur Luce ult. Et
[illegible] dominus discipulis panem et aperti sunt oculi eorum et
cognouerunt dominum. Oculi enim qui in terrenis parentibus aperti sunt
male ad concupiscentiam terrenorum aperiendi sunt ad diuina [illegible]

Apperientur enim oculi vestri et eritis sicut dii scientes bo-
num et malum et comederunt de fructu et aperti sunt oculi eorum. Per
hoc signantur scolares curiosi et cupidi. Curiosi ut sciant, Cupidi ut
emolumentum fructus temporalis acquirant. Et sicut nuncius a domino
missus adulter dicitur si velit amari ab uxore domini sui et pla-
cere illi in preiudicium domini sui. Ita predicator adulter dicitur qui
favorem hominum querit vel temporalem questum. Immo sunt sicut
griffes habentes alas ut aquile et corpus ut leones. Volant in
altum per scientiam et inde querunt temporalem gloriam. Vel nutriunt
avaritiam et tamen remoti a vero lumine non curantur, et aliquando
ducunt in foveam cecitatis. Item apperient oculos suos et mittit
in remet. Job [illegible] Dum enim cecus vult [illegible] tibus in foveam cadit
qua doctrinam suam doctor terrena ad terrena convertit. Est
autem in quibusdam locis consuetudo quod in diebus festis porcus ce-
[illegible] cecis ut eum occidant et inde partes suas accipiant et dum
cecus vult porcum occidere seipsum vulnerat et porcus prodit et occidit.
Sic doctores ceci per avaritiam seipsos vulnerant et malo exem-
plo alios scandalisant. Et hii sunt auditores quod veri predicatores [illegible]
consueverunt dici quod nullum animal est audacius equo ceco. Aperit etiam doctor
os ad loquendum per predicationem. Ps. Domine labia mea aperies et os meum.
Sicut enim mater pullo aperit rostrum in nido et affert ei cibum et in
repleat nutrimentum. Sic et [illegible] aperitur ut panis pueris offerat.
Ecc. xv. In medio ecclesie aperuit os eius et implevit eum etc. In medio
ecclesie ut sit predicator communis omnibus, non accipiens pecuniam, non
personis veritatem, non adulando divitibus, non parcendo criminibus.
Sicut illi de quibus Tren. iiº Prophete tui viderunt tibi falsa et
stulta nec aperiebant tibi iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent.
Non enim debet esse predicacio superflua, non vana et superba, non
adulatoria, non curiosa, non fastuosa, non fabulosa et heretica, non
reprehensibilis aut contemptibilis, non detractoria. Quod aut aperiamus do-
mino fenestram cordis, ipse infundet ori nostro dulcedinem sui sa-
poris et oculis nostris illuminacionem luminis. Ezech. iijº Aperui
os meum et cibavit me volumine illo, et dixit mihi: Fili hominis,
venter tuus comedet et viscera tua complebuntur volumine isto. Et
comedi illud et factum est in ore meo sicut mel dulce. Volumen
comedere est sacras scripturas legendo meditando sibi incorpo-
rari, non sicut [illegible] que inflant et non satiant. Nam
[illegible] i. seculares scientias sicut illi
qui [illegible] i. mappa [illegible] sepe comedunt.
Viscera tua etiam implentur licet multi legant et nichil re-
tineant, quia intellectus verbi dei in cordis visceribus servan-
do non reponunt, quia [illegible] viscera hec [illegible] infirmo et
voluntas non implentur dum illa que audit [illegible] et legit ad
[illegible] vite non assumit. Hii sunt aquile oculis perspicaces et
[illegible] rapaces. Aperit etiam manum ad agendum per exempli
informacionem. Prov. ult. Manum suam aperuit inopi. [illegible]
Sic enim predicator convivat communes per exhortacionem boni exem-
pli, ut primo faciat, secundo doceat, et sermone confirmet secundum
[illegible] signis. Qui enim invitat aliud ad comedendum si respuit
cibum quem apponit ei, reddit eum suspectum. Aperiatur terra
et germinet salvatorem. Ysa. xlv. Anima per viii quod predicatur
hoc opere impletur, facit fructum in salutem. Sic etiam
aperitur terra ad pullum producendum et planta ad germinan-
dum. Prov. xxvii aperta sunt prata et apparuerunt herbe
virentes. Tercio notatur quod hec utilitas in primo [illegible] dicitur.

Vt intelligerent scripturas. Debent enim predicatores scripturas in-
telligere et intellectas reserare ad declinandum vicia, ad mul-
tiplicandum bona gratuita et specialia, ad effugiendum eterna suppli-
cia, ad assequendum premia eterna. De primo dicit xxxi Exortatio-
nis[?] scripturarum. Dicit enim ad seculum tollimini maculis uestris
[illegible]. Ita ad vim maculis [illegible] interioris i Joh ii Filioli
hoc scribo vobis ut non peccetis. De 2o Johannis vii Qui cre-
dit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent
aque vive, hoc autem dicebat de spiritu sancto quem accepturi erant cre-
dentes. Per quod intelligimus virtutes speciales et gratuitas quas
acquirimus ex sacra scriptura. De 3o Johannis x Dicit enim scriptu-
ra Omnis qui credit in illum non confundetur, que confusio erit in
extremo iudicio, ubi videbunt confundentur mali, sicut fuerunt [illegible]
rapti fuerunt in actu peccandi, sed qui credit in eum sicut dicit scri-
ptura hic amando tendit in eum. Hanc confusionem euadet. De 4o Ro
xv Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt
ut per paciam et consolacionem scripture spem habeamus. Spes autem
est expectatio future beatitudinis. Joh v Scrutamini scripturas in
quibus putatis vos vitam eternam habere, ad quam nos perducat qui
viuit et regnat etc.

33 Sine fictione didici et sine inuidia communico et honestatem illius
non abscondo Sapientie viio. Tria competunt scolaribus, veri-
tas in intellectu, caritas in affectu, honestas in effectu. Primo ve-
ritas quam addiscant, caritas qua veritatem quam didicerunt
doceant, honestas quam in sua conuersacione ostendant. Discant
sine fictione, communicent sine inuidia et emulacione, viuat sine re-
prehensione. De primo, sine fictione didici. De 2o, sine inui-
dia communico. De 3o, honestatem illius non abscondo. Discat ergo
sine fictione scolaris ne fictio decipiat animam illius Sap primo
Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum. Sapientie vi? Detestatur
enim spiritus sanctus veritatis omnem fictionem, tam eam que est in co-
gitacione, de qua ii Thimoth io Fide que est in te non ficta. Sap xiiii
Omnia commixta sunt sanguis homicidium furtum fictio. Tum etiam
que est in locucione Prouerbiorum xxix Homo qui blandis fictisque ser-
monibus loquitur amico suo rethe expandit pedibus suis. ii Petri ii
Fictis verbis de vobis negociabuntur. Tum etiam ea que est in actione Sa-
pientie nono Omne vas quod fictum est contrarie se non dirigetur. Quia
ficta opera soliditatem sanctitatis perdunt quia non sunt du-
rabilia quia fictilia. Item sum Gener Nemo potest diu fictam
portare personam. Discat ergo sine fictione ut refferatur ex par-
te sui pietas, ex parte doctoris humilitas, ex parte audito-
ris vel discipuli studiositas, ex parte doctrine veritas, que
refertur ad quatuor causas discendi. Sit igitur in sine discen-
di pietas ut in omnibus que discimus deo placere possimus. Ecclesi-
astici xxo Que tibi placent dicere ad deum omnes. Hec autem pietas
consistit in quatuor. Discas enim ut deum timeas, proximum diligas,
regnum eternum obtineas. De primo Deuteronomii iiii
Congrega ad me omnem populum ut audiat sermones meos
et discat me timere omni tempore quo viuit in terra. Nam sicut
incipiens edificare querit fundamentum solidum, ita scolaris in
discere debet sibi ante se timorem diuinum. Iste enim est custos et qui
semper nos ad agendum impellit et omnem sapienciam et intelli-
genciam extendit que nisi fundatur breuiter perit. Deuteronomii
xxxi Audientes filii discant et timeant deum dominum ipsum et
custodiant in plebe sermones legis huius legis. De 2o Prouerbiorum xxvi

Qui alta facit domum suam querit ruinam, et qui evitat discere inci-
det in mala. Ecce qui discit evitet mala. Eum enim non didi-
cerunt viam sequuntur errant per eam, et qui nesciunt ubi sunt
laquei sepe sunt capti. Ideo bona discenda sunt a iuventute
prima ut eis in senectute assuescimus a pueritia. Ierem. xiii° Si
mutare potest ethyops pellem suam et pardus varietates suas et poteritis vos
bene facere cum didiceritis malum. De 3° in Ps. primo [illegible] me ut discat
populus iste quia tu es dominus deus. Deinde enim debent scolares
ut deum efficere. Dat eis Ierem. xii° Si eruditi viderint vias
populi mei ut iurent in nomine meo sicut docuerunt populum meum
iurare in Baal edificabuntur in medio populi mei. Hii sunt sco-
lares qui discunt ut doceant cultum nominis christiani. Sunt forte ali-
qui officiales diabolici populum excecantes fecerunt pravis exemplis.
Hii sunt specialiter de secte domini. De quarto dicit xi. Discite a
me etc. Io. vi Omnis qui audierit a patre et didicerit venit
ad me. [illegible] enim nobis plagiosus [illegible] qui habet virtutem
plagiosum quia ponit suam doctrinam. Assumunt scolasticam discipli-
nam [illegible] secundo requiritur ex parte
doctoris [illegible] Eccl. primo Ne despicias narrationem pres-
biterorum sapientium et in proverbiis eorum conversare. Ab ipsis enim
disces sapientiam et doctrinam intellectus. [illegible] enim [illegible] et in
[illegible] exercitatos ut pote qui multa audierunt a bonis et anti-
quis magistris. Debent eligere et audire. Eccl. xvi Audi
me fili et disce disciplinam sensus. Unde quidam fatui gratia
vel amore precio vel precio fatuos magistros audiunt et quos possunt
non audiunt eos qui per experientiam sunt exercitatos. [illegible]
Igitur egrotus [illegible] medico imperito se committit, [illegible] cum
eadem facultate habere posset. [illegible] sibi [illegible] com-
parat. Ubi bona et reverentia [illegible] Paulus elegit
sibi Gamalielem, Ieronimus in gramatica Donatum, in rethori-
ca Victorinum, in theologia Nazanzenum [illegible] Plato
Socratem, regina Austri sapientissimum Salomonem.
Eccl. primo Non te pretereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt
a patribus suis, qui [illegible] intellectum invenient [illegible]
[illegible] Doctor, id est ad probitatem eius quatuor
requiruntur, ut non sit dolosus in animo, non verbosus in dicto,
non superstitiosus in facto, non pomposus in signo. De primo Pr.
xx Laqueus factus est et dicit predam capere homines [illegible]
devorare. Hii sunt doctores qui querunt utilitatem propriam non
discipulorum [illegible] similes [illegible] bestias venanti [illegible]
[illegible] Paulus dicit Non requiro datum sed fructum. De 2° [illegible]
[illegible] in hiis que didicisti et credita sunt tibi, sci-
ens a quo didiceris. [illegible] multa docent [illegible]
[illegible] aut stabiliter persistunt. Rotantur enim semper in circui-
tu [illegible] ad centrum [illegible] veritatis. [illegible]
[illegible] qui ubique est [illegible] agentibus
[illegible] ut multa habeant hospitia nullas amicitias.
Idem accidere necesse est hiis qui singulis ingeniis familia-
riter se applicant, sed omnia cursim et properanter transierunt.
Non prodest cibus nec corpori accedit qui statim sumptus
emittitur. [illegible] inquit a quo didicerit. Membra enim
magistri audit discipulum audaciorem ad proferendum
et sustinendum [illegible] sicut medicina militi est. De eo quod
dedit ei cingulum vel balteum militarem. De tertio [illegible]

Etiam si multum esset etatis pro dispensandi erat. aut nunc
que dementia est fugere. superflua discere. in tanta temporis
egestate. Unde est quod omissis utilibus hodie tractatur de lana
caprina. Ad Tit. iii. Stultas questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita sunt enim inutiles et vane. [illegible] Non sinet gens adversus gentem
gladium et non discent belligerare. ij. ad Timotheum ii. Noli verbis
contendere ad nichil enim utile nisi ad subversionem audientium.
Verbo. Non propter esse qui contentione extorqueat aliquid quod dicit
contra conscientiam ut sentius in animo perdat. et foris victor accedat. Nemo permittit se vinci et licet vera sciat esse que audit. velato ergo intus dei servos decet esse non altercantes. De immo. ij. Reg.
ii. c. Inuiaga et dixit quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt
in Cirilla Demetrius ad Ionatham. Sicut Nabuchodonosor propter arrogantiam suam et iactantiam suam, conversus est in bestiam. Ita et
multi propter arrogantiam sapientie perdunt et in reprobum sensum dati
sunt. Ezech. xxviii. Quia elevatum est cor tuum in decore tuo perdidisti sapientiam tuam. Dicere. Qui de scientia quam habet elevatur de ea que
debet illudi conservatur. Dic ergo de scientia insolescis, et de perspicacitate ingenii gloriaris cum ait Christus: tibi diabolica pervincat et scientiam
tuam et subtilitatem tuam excedat. Videbis tales doctores caput
movere. brachia torquere. digitos extendere. pedes supplodere et
tunc corpus commovere. Quia quid aliud nisi similitudinem ostendere et
se pugilem ostendere. Prov. vi. Terit pede digito loquitur, pravo
corde machinatur malum etc. et hoc totum ut de eo loquantur homines ut habeant famam non scientiam. Similes cuidam de Sparta qui cum
edes quasdam incendisset quesitus ab eis quare hoc fecisset. Respondit: Cum non possem bene volui cognoscere vel male. et quia cognitus etiam fieri ut homines loquerentur de me. Tercio requiritur est
ex parte discentis studiositas. Eccl. i. c. Mens mea contemplata est
multa sapienter et didici et dedi cor meum ut scirem prudentiam. Qui
enim vult sapere, debet cor suum studio exponere. Hoc autem fit quatuor
modis. a negotiis audiendo. a socio conferendo. a sensu memorando
a deo inquirendo. De primo Phil. iiii. Que didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me. Agricola valde assiduus est in opere
suo ut de fructu temporis sui augmentet licet sit pelliosum ut bonus
scolaris lectionem unam, si contineat studio. et non didicistis
didicistis propter vim doctrine. Accepistis per exemplum vite. hoc pertinet ad intellectum audire et videre ad sensum. Hii enim sunt duo sensus discipline
permanentes. Prov. vi. Si videris sapientem evigila ad ipsum, et
gradus hostii illius exterat pes tuus. i. assidue intrans et nunc
ne non sicut quidam qui in hyeme sunt tardi in scolis et in
estate recedunt, alii vagando ingredi mutant. De scolis ad scolas transeunt. numquam lectiones integras vel certas audiunt quoniam
neque. Sunt aliqui tamen ut scolares reputantur et redditus recipiant ab eis quas debent defendunt officium. hac occasione recipiant ut semel vel bis in ebdomada scolas intrant. dicitur te
2ᵒ c. Math. Herodes clam vocatis magis diligenter didicit tempus stelle que apparuit eis. Rogando enim et inquirendo non
torsissent. quem conferendo. Similiter accepit. Quod fit hodie ab
appellatur veritas in collatione sive contradictione maxime in
his qui non habent exercitatione sive [illegible] non contradicere. Quia
veritatis distat tamen subvertione. Oportet enim enim [illegible] sed audire
discit sibi auctoritatem et in collatione dictis mutuis esse aliquid recipere et alter ab altero addiscere. i. Cor. xiiii. Si alii revelatum fuit sedenti prior taceat statim omnes per singulos
prophetare ut omnes discant et omnes exhortentur. Simus enim

aliquis debet cedere ut possint omnes discere de zodiaco. Proverbiorum vi. Vade
ad formicam o piger et disce sapientiam que cum non habeat ducem
et preceptorem congregat in messe quod comedat in hyeme. Sic
veniendo enim in nobis proprietates creaturarum inveniemus morum
condimentum sicut et dominus monet Matthei xxiiii. Ab arbore fici
discite sapientiam parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et fo-
lia nata scitis quia prope est estas. Sic exemplo arboris docuit
adventum sui. Sic etiam ex alienis malis erudimur aut pre-
cavemus in nostris. Proverbiorum xxiiii. Per agrum hominis pigri tran-
sivi et per viam viri stulti et ecce totum repleverat urtica et
operuerat superficiem eius spine. Quod cum vidissem po-
sui in corde meo et exemplo didici disciplinam. Sicut enim ager
silvescit si non excolitur, sic qui habet ingenium quod non exercitat.
De quarto. Galatas primo. Notum vobis facio evangelium quod evangelisa-
tum est a me quia non est secundum hominem, neque enim ab homine acce-
pi illud et didici sed per revelationem Jesu Christi. Sic enim invenimus
antiquos patres didicisse. Unde sicut legitur libro v. de institutis
patrum abbas Theodorus explanationem obscuris sine questione in ora-
tionibus vii diebus et vii noctibus obtinuit. Penetratur enim melius sacra
scriptura purgatione mentis quam commentis. Unde dicit, neque ab homine quo
ad dicta, neque per hominem quo ad scripta, sed per revelationem, quia sicut
post tenebras tamquam velaminibus ab oculis cecitas oculis redditur et clari-
tas fulget, sic indiget tam magis expositoribus quam oculi carnales ad vi-
dendum similiter egent candela. Si fuerint ad scripturam sufficientes. Sic caligine
cecitatis omnes ideo tanta est varietas errorum inter doctores quod non
parant puritati cordis et lumen scripturarum comprehendere non valent.
Interpretantur eas secundum corpulentiam et pinguedinem et immunditiam sui
cordis, cum tamen videamus simplices simpliciter intelligere veritatem.
Unde mirantur superbi doctores de iuvenibus et pueris quos vident
sibi et aliis legendo et exponendo scripturas preferre et proficere.
Ideo antiquitus de Christo Johannes vii. Judei mirabantur dicentes. Quomodo hic litteras
scit et non didicit. Ducerent similiter in discendo ex parte do-
ctrine veritas. Contra illos qui sunt semper discentes et numquam ad veri-
tatem pervenientes ii ad Timotheum iii. Ideo Baruch iii. Disce ubi sit prudentia, ubi sit
sapientia, ubi sit virtus ut scias simul ubi sit longiturnitas vite
et victus, ubi sit lumen oculorum et pax. Sapientia enim dicitur
sapor a sapore. Prudentia de cavendis. Dicitur enim quasi porro
videntia. Virtus de operandis. Intellectus de cogitandis.
Et per hec consequimur in patria longitudinem vite contra mortalitatem,
et victus contra ad omnem voluptatem, et lumen oculorum
contra cecitatem ad perfectam claritatem, et pacem contra ad serenam tranquilli-
tatem. Hec autem veritas impeditur per quatuor. Per integumenta
poetica, per experimenta experita, per deliramenta heretica, per
figmenta iudaica. De primo Ephesios iiii. Non ambuletis sicut
gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum
habentes intellectum. Vos autem non ita didicistis Christum. Si tamen illum
audistis et in ipso edocti estis, sicut est veritas in Jesu. Bene enim
obscuratum habebant intellectum qui Jovem Mercurium et huiusmodi
rectores orbis putaverunt, quibus similes sunt qui nugas poeta-
rum diligunt et veritatem scripturarum negligunt. Poetarum
enim integumenta ut dicit in iii sunt erroris instrumenta et in eis
discuntur ludibria deorum. Reprobandi sunt libri de maleficiis de-
orum, quia in eis allegationes et excusationes peccatorum qui
deos imitari in suis flagitiis non verentur. Primo Corinthiorum
sunt ut gentes et di. d. cor et est stat. core de 20 lectione xi°
Juxta viam gentium nolite discere et a signis gentium nolite
metuere. Vie gentium sunt doctrine gentium que exercent sponte

veritatis ut non sapiant que dei sunt . sed que carnis . signa vero
de hoc dicit propter auspicium et sortilegia que sunt constellationes fiunt
que sunt experimenta nullam veritatem aut utilitatem habentia et
quibusdam in voluntate temporis sua emendatio et operantes in eis fal
lunt homines per quedam falsa ut apparuerit recordari illius
apologi de philomena . quam cepit homo . que dixit homini . Tu vi
des quod ego parva sum avicula si me comedas al ... non mul
tum cibi .... si me abire permiseris docebo te sapientiam
que tibi multum prodesse poterit . dixit homo . doce et abibis . Ait
illa Numquam apprehendere coneris quod apprehendere non posse
incredibili numquam fidem adhibeas . Et cum evolasset illa inquit
cur me miser dimisisti . Quod in visceribus meis margaritam cum
stemonis magnitudinem excedentem habeo . hoc audito contristatus ille co
nabatur apprehendere . Et illa inquit quod ex doctrina mea nichil
profecisti . doles de re perdita quam recuperare non potes . conaris me
apprehendere cum me sequi non potes . ut in ventre meo putare credis
margaritam tante magnitudinis esse in visceribus meis . cum ego
tota non sim illius quantitatis Sic decepti sepe ad incredibilia
fidem adhibent que statim sunt impossibilia adversum deberent per
quod constellationes argumenta non inferant veritatem et talis effecti
onem de 26 q. v. c. xvi efficaces observationes .... eos qui diffinitiones
et offendicula prendunt in contra doctrinam quam vos didicistis fa
ciunt et declinate ab illis . Huius enim producti sibi sedunt corda inno
centium hii sunt heretici et scismatici qui promittunt salutem per
manuum impositionem et certe sine feneratoribus et raptoribus promittunt
salutem sine pena et restitutione et purgatione . multos auditores
hereticos observaverunt invenit eos et si non sit publice disputan
dum de fide tamen debet eis aliquid resistere propter simplicitatem et dispu
tare contra eos ex veritate . Audi non hec sunt gentes quas de
reliquit dominus ut erudiret in eis israhelem ut postea discerent pu
gnare eorum ... Unde multum ... heretici profuerunt ecclesie sicut ...
in li. de ci. dei et in ps. ... et xvi de ci. 59 q. genera tam colu
novitates inveniunt se ecclesia et adinveniunt solutiones et veritatis
frequentiae expositiones aliquid aut quod non possunt ... qui
antiquis quibus utuntur rationibus . sicut olim cum disputarent cum
catholicis unde dixit signa te hereticum aut ... inde
... sed non profecit . hoc a principio scitote videtur
quod adversantes multos insurrexerunt in eos ... ex quibus sunt hymeneus
prehensos ... quidam circa fidem naufragaverunt ex quibus sunt hymeneus
et alexander quos tradidi satane ut discant non blasphemare . Ex simplicitate
in blasphemiam . et ex blasphemia in penam eternam . Sicut habetur
exemplum de rana que videns pulchrum bovem invidit ei et volens
ei equari inflavit se . quam intuentes alia dixit quod bovi non
posset equari At illa intumescens magis et magis ... dirru
pit . Sic hii novitates et deliramenta multa fingunt . ut magis
doctoribus coequentur et pereunt . De quarto . Unde non ... tem
pore traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam
nostram traditiones quas dedi . i. documenta fidei veritatem
non traditiones hominum quas ipsi confinxerant ut ... Quare
transgredimini mandata dei per traditiones vestras . Dicam ...
Precepit dominus vel imbecillitates vel etates vel penurias pa
rentum considerans ut filii honorare parentes suos et in
pate necessitate ministrando . Hanc prudentissima dei legum sta
de pharisei solent subvertere et impietate sub nomine pietatis

indueret, docuerunt pessimos filios ut si quis ea que parentibus offerenda sunt deo reue[re] voluerit. que uero prater illa non donum [illegible] ponatur parenti moriebus. Omnibus de hiis figmentis [illegible]. Rogamus te ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent ne intenderent fabulis et genealogiis interminatis, que questiones magis prestant destructionem quam edificationem. Nos autem fratres hec omnia [illegible] vitati eterna non desistimus, sicut Col. ii° dicitur: Sic in Christo ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati in fide sicut et didicistis, habundantes in illo in gratiarum actione. Ad nostram fictione didici et

sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Sap. vii°. Non solum requiritur in scolaribus quod habeant veritatem in intellectu, sed quod habeant caritatem in affectu et honestatem in effectu. Et de duobus ultimis hic dicitur: Sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Et quia caritas perficitur per emulationem et deficit per invidiam et emulationem. Caritas enim est emulatione sine invidie retinere et occultare. Ideo hec duo tangit: et sine invidia communico. Nota ergo circa hanc emulationem que sunt communicanda et quo[modo] sine invidia. Sunt enim communicanda temporalia que sunt specialia que agimus, [illegible] sensata et intelligibilia que diximus et scripta que diligimus. De primo Act. iiii° Multitudinis credentium erat cor unum et anima una, nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Hec est vita perfectorum viri et condite [illegible] i. communiter viventes. Leonem enim [illegible] i. communione vivens [illegible]. Non vita que est mortis [illegible] que dicitur Zoe, sed vita [illegible] quia quisque ducit ut militia, agricultura et mercatura [illegible]. Hec vita quanto a temporalibus remotior, tanto dignior et perfectior, eo quod in ea ymago illius vite celestis invenitur expressior [illegible] omnia communia [illegible] eius [illegible] a quo sunt omnia bona. Dicit autem [illegible] est animal [illegible] communicatum [illegible] utens eo quod sibi sufficit, et respondit [illegible] dicit: Dic ingenii cordis est uti istis temporalibus ad utilitatem, et [illegible] communicare per caritatem. Hec enim temporalia [illegible] vera sunt non perfecta apud nos, sed extra nos nobis accidentia et accidentia [illegible] sine ulla mentis angustia abscedantur [illegible] illis non dolorem et utimur [illegible] tamquam depositis apud nos et alienis. Sola bona dicenda sunt que solida et [illegible] sunt, que cadere decrescere minui non possunt. Hec autem non [illegible] pauperibus [illegible] divites se bona [illegible] et temporalia possidentes, ut tribulationibus [illegible] compatientes. Con[illegible]. Unde apostolus [illegible] iiii° Bene fecistis communicantes tribulationi mee. Unde enim gaudium est et quod iustitia est extributa et penuria [illegible] [illegible] ii° [illegible]. Gratia domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et communicatio sancti spiritus sit cum omnibus nobis. Caritas enim [illegible] est communis patri et filio et amborum [illegible] ita corda in quibus habitat quadam gratuita amore faciens secundum diffusionem caritatis omnia esse communia. Est enim [illegible] fonte caritatis bibitur quod Christi fideles secundum [illegible] quod [illegible] in diversis officiis exercentur et unus possidet in aliquo quod non possidet in [illegible]. [illegible] enim [illegible] in re est et in [illegible] non est. [illegible] ad unitatem reducit. Cum tibi habenti [illegible] gaudeo et perficitur [illegible] mea diligo. Efficitur ergo omnia communia [illegible] caritate se communicante et diffundentem [illegible] aut in aliorum operibus bonis et tristitia et malitia

detrahentem Quia ergo xvi° Que communicacio sancti ad carmen
Caritas enim est virtus · cui non communicat alienus De 3° pz Scien-
tia enim est nobilis possessio animi que distributa suscipit
incrementum · et avariciam dedignatur possessorem nisi publicetur
elabitur Bas' vi Communicet autem ille qui cathezisatur verbo ei
qui se cathezisat in omnibus bonis · hic est ut doctor aliquid vite do-
ceat · et qui audit doctrinam bonam impleat facto · hec est quedam
communicacio que ille qui subest servit ad obsequium · secundum quod dicit
Greg' hec est communicacio in racione dati et accepti secundum apostolum Si enim
nos tenemur pro modo relevare inopias in [illegible] et cordis ignorancias
Ro. xii Necessitatibus sanctorum communicantes Quid enim valet scientia abscon-
dita vel thesaurus absconditus Sen. Ego omnia cupio in te transfundere et in hoc
ego gaudeo aliquid discere ut doceam nec me ulla res delec-
tat licet sit eximia et salutaris quam mihi uni sciturus sum si cum hac
exceptione detur sapientia ut illam inclusam teneam nec enunciem · nullius
boni sine socio iocunda possessio est De quarto Ait [illegible] Erant
[illegible] in doctrina explorandum et in contractione [illegible] speculationis
Boni autem qui intelligunt errant [illegible] et habuerunt omnia communia
quod est contra occultatores scripture sua et nolentes communicare ea · cum
omne bonum in commune deductum clarius clarescat Philip. i° Gracias
ago deo meo audiens caritatem tuam quam habes in omnes sanctos
ut communicacio fidei tue evidens fiat · Nam enim caritatem et ve-
ram fidelitatem manifestat ad amicum · qui non vult ei ad tempus
accommodare vel communicare [illegible] et quod deterius est homine
scripta et falsa et [illegible] communicantur · in tenebrosis latibulis que
non audent prodire ad lucem nec suum nominare auctorem Eph.
v° Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum magis autem
redarguite Si vero de sapientia agitur cur communicari debeat quadru-
plex est causa Communicata ut deo glorificetur · ut tempore [illegible] ut
proximi edificetur · ut premium multiplicetur De primo ii Cor. viii Ad-
ministracio huius edificii [illegible] abundat per multos graciarum actione in domino
Et sequitur Glorificantes deum in simplicitate communicacionis et co-
vestre in omnes Quod exprimere possumus de ecclesia speciali com-
municacione sapientie in qua deus glorificatur et magnificatur Cum
enim lingula sit organum sapientie et in qua laudamus deum cum
aliis communicamus quod deus dedit nobis magnificamus dona
divina · Inde est quod gaudebat apostolus quod [illegible] aliquos do-
cuit et predicavit quia acceperunt Philip. i° Gracias ago
deo meo in omni memoria vestri Sequitur Congaudeo semper
[illegible] facientes super communicacione vestra in ewangelio Cristi · Inde contra
quod arguuntur servi qui nolunt multiplicare pecuniam domini
sui et eam semper fodiebat in terram ne liberi sciatis in tempo-
ralibus [illegible] deferentes verum in [illegible] vel dentes in [illegible]
[illegible] dabis gloriam De 2° Sap. viii° In societate sermonis illius
sapientia et claritas in communione sermonis eius · multa enim ali-
nobis que delectant in disputacione et collacione · secundum [illegible] si in
[illegible] [illegible] diffinicione luminis sumitur semper per [illegible] plus
[illegible] discernunt utrum sit auricalcum vel aurum Sicut enim [illegible] plus
emanat aqua de fonte vel puteo prodit purior et clarior Sic
puriorem et clariorem invenies sapientiam · quanto amplius communica-
bis et diffunderis eam Et non quod dicitur claritas in communica-
cione sermonis illius Sicut enim lumen sumitur de lumine sic
claritas de claritate · ut radius ex radio generatur sine sui di-
minucione · ita fit in communicacione sapientie De 3° h [illegible]

maioris contra utilitates apud seipsum unius se in multitudinis consideracione aliis
bat. hy sunt boni doctores qui magis considerant profectum alio-
rum scilicet discipulorum quam studium proprium. hy lucent sicut angeli re-
vere. Item omnes debent bonum [illegible] quia aliqui quod expe-
dit [illegible] non propter qui causas [illegible] non novit et utilitates ut
dicit Augustinus i. de doctrina christiana [illegible] et [illegible] domini sunt. dicit
[illegible] dat deus enim valde diligit doctores ut dicitur xxiiii moralium
[illegible] adiutat omnis doctor [illegible] scripturas sic exponit ut
caritatem dei et proximi edificet. sic exponit etiam si dicit
quod auctor non intendit. quia paulus sanctus primus auctor hoc
intendit [illegible] est talis ut legitur i. li. de doctrina christia-
na ut aut dicit [illegible] super [illegible] in omni do-
ctrina [illegible] que nullam [illegible] de christo mencionem que me nec
[illegible] nec [illegible] inflammat
[illegible] renovat. nec [illegible] ad christum et pro-
[illegible] [illegible] referenda sit ad christum et pro-
[illegible] dirigenda. de quarto [illegible] [illegible] bene [illegible]
[illegible] in operibus bonis facile tribuere [illegible] thesaurizare sibi
bonum fundamentum in futurum et ut apprehendant veram vitam. actu
[illegible] sibi tales qui liberalitate et [illegible] quod si-
[illegible] et gratiam in presenti et gloriam in futuro. [illegible] xiii. bene-
[illegible] et communionis nolite oblivisci. talibus enim hostiis promeretur
deus [illegible] gratiam in presenti et in futuro per
gloriam [illegible] [illegible] facienda sine invidia quia omnia [illegible]
[illegible] quia [illegible] dei [illegible] obscurat sibi veritatem exterminat
[illegible] utilitatem. expectat [illegible] calamitatem. de primo patet. est enim
[illegible] invidia [illegible] in [illegible] attribuunt bonitatis. et [illegible]
[illegible] bonitatem dei [illegible] videre non possunt [illegible] de [illegible]
[illegible] dei [illegible] et [illegible] [illegible] xx. oculus tuus [illegible]
est quia ego bona sum [illegible] est oculus invidi [illegible] et dicit [illegible]
[illegible] vel [illegible] et [illegible] et [illegible] animam suam. et hec
[illegible] maxime inter scolares quia invident illi doctores qui
plures habet discipulos [illegible] melius legit et discipuli discipulos
[illegible] melius discit. [illegible] enim [illegible] in hominibus [illegible] et
[illegible] cyprianus in tractatu de zelo et livore [illegible]
[illegible] successu meliori [illegible] tanto invidus [illegible] maius incendium livoris
[illegible] propter quod invidebant fratres sui joseph [illegible]
[illegible] pilatus [illegible] invidia tradidissent eum [illegible]
et [illegible] est [illegible] bonum [illegible] iiii. [illegible]
[illegible] omnem laborem hominum et industrias invidias patere [illegible]
[illegible] et hec vanitas et cura superflua est. de 2o sapie vi
non [illegible] veritatem sapie [illegible] invidia [illegible] 2o
[illegible] talis homo non est particeps sapie in se enim
[illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] vi [illegible] tenebras
[illegible] tam de alieno bono affligitur quam
de radiis [illegible] obscuratur. item invidi debent [illegible]
sunt [illegible] qui alieno profectu [illegible] a bona [illegible]
[illegible] sicut enim nocte lucem bonorum operum [illegible] et te-
nebras [illegible] malorum operum amantes similes [illegible] i. [illegible]
[illegible] non [illegible] videre lucem donec lucerna extingueretur
propter hoc [illegible] legitur de [illegible] est [illegible]
[illegible] et obscuratum est. [illegible] erant invidia et
emulacio. de 2o [illegible] vigebat respublica romano-
rum et erant [illegible] quia non erat invidia [illegible] i. [illegible]
[illegible] mercatum suum uni homini per singulos annos [illegible]
[illegible] terre sue et omnis obediunt uni et non est zelus

neque invidia inter eos Multum enim impeditur caritas in invid-
entibus qui communicare sua nolunt · sic et creator ita est liberalis in commu-
nicando et creatiue creatorem imitando et sequendo communicandus ut
dicit Greg. Vir iusti per hoc quod in terris nichil appetit alienis
profectibus invidere nescit De quarto Sicut homines unius offi-
cii congregantur in unum · ita predictum persecutorum denique aggregantur
simul in pena, boni vero simul in gloria, sed invidentium tamquam
est diabolus [illegible] ubi fuerit caput ibi erit et corpus [illegible] in
ulo legitur Sap. ii° Invidia diaboli mors intravit in orbem
terrarum imitantur autem eum qui sunt ex parte sua quia qui non vult
communicare suum cultum est ut dives non communicet ei sua Greg.
Cum similiter invidie carere desiderat illam hereditatem appe-
tat quam possidentium numerus non angustiat [illegible] et [illegible]
non abscondat. In quo notatur honestas in effectu Multum enim
decet pueros [illegible] studentes esse honestos Sap. vii° Venerunt mihi
omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius
Hec autem honestas consistit in triplici operibus. Hec enim omni honesti
est quod virtuosum [illegible] [illegible] varie temperantie · operantes tam
certa incitativa De qua Eccli. xxxi Vigilia honestatis tabefaciet
carnes et cogitatus illius auferet somnum In hiis enim oportet esse
parci comedendo parci dormiendo et qui vult et seipsum honeste custodire
et ebrietatem abstinere non continuare prandia cenas · non dormire us-
que ad tertiam · et tunc intrare scolas sicut quidam faciunt · qui tamen
communiam sicut de [illegible] legitur In fraude communem et affluit
· et honeste sicut illum vivit caste in scolis suo vivit concupiscentia
naturalis de[illegible] mediantes vivit Et apostolus sic honestatem
maximam esse in continentia que et pro non sit in presenti saltem in-
terim ut [illegible] [illegible] hortatur ad eam ex consilio i Cor. vii Que
Que nupta est cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Porro
hec ad utilitatem vestram dico · non ut laqueum vobis iniciam sed ad id
quod honestum et facultatem prebeat sine impedimento domino obsecran-
di [illegible] carnem meam naturaliter diligam et eius necessaria
et commissa tutela · tamen non est ei nimis indulgendum aut serviendum
Unde ut dicit Sen. Multis servit qui corpori servit · honestum
ei vile est · cui corpus nimie est carum Secundo consistit hec hone-
stas in operibus sapientie et prudentie Sap. viii° Immortalitas est in co-
gitatione sapientie et in amicitia illius delectatio bona et in operibus ma-
nuum illius honestas sine defectione Unde honestas sine defectione
qua vacandum est sapientie et sine interpellatione rei studere Sen.
nullus in hoc otio diebus erit preterea noctium studiorum vendico · non vaco
somno sed succumbo · et oculos vigilia fatigatos cadentes quos in opere
detineo secessi non tamen ab hominibus sed a rebus et in primis a meis
rebus posterorum negotium ago illis aliquid que possint prodesse scrip-
tis salutares admonitiones velut medicamentorum utilium compositiones
literis mando illas esse efficaces in meis ulceribus expertus que etiam
si sanata non sunt secare desierunt Clamo vitate quecumque vulgo
placent que vel attribuit Ro. xiii Abiciamus opera tenebrarum
et induamur arma lucis sicut in die honeste ambulemus Tertio con-
sistit hec honestas in operibus fortitudinis et virtutis honestum enim
est eos mane qui parant se[illegible] paratos esse ut caput exponerent
pro veritate · sicut Eleazarus ii Mach. vi adolescentibus exemplum
forte relinquam si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissi-
mis legibus honesta morte perfungar Quapropter nos umbratiles et
simus umbram timemus cum de aliquo terribili cogitamus et
tamen si bene cogitaremus nichil inter terribilia terribile nisi solum timo-
rem videremus Unde Sen. Unde est in tormentis mali [illegible]

Ph[ilosoph]us .i. quod mente minuat · sapiens autem stat semper sub quodam pon-
dere certus · nichil eius merorem facit · nichil eorum que ferenda sunt
ei displicet · quia quicquid in hominem cadere potest in se cecidisse
non timet Quarto consistit hec honestas in operibus iustitie
ut ad Cor xiiii Omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis Justitia
enim ordinat hominem ut reddat unicuique quod suum est · Ita autem est cum
ad id quod supra nos ordinati sumus per contemplationem ad id quod iuxta per
dilectionem ad id quod infra per abdicationem et contemptum in nobis ad
per veram intentionem et debitam conversationem Quod ut exequi valea-
mus concedat nobis ipse qui est principium a quo omnis honestas crea-
35 ture Amen

N anima malivola non introibit sapientia nec habitabit in corde sub-
dito peccatis Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum · et auferet se a co-
gitationibus que sunt sine intellectu Sap. 1o et si sub multiplicata
essentia nominum effectuum et similitudinum nobis in scripturis Spiritus sanctus
innotescat In verbis propositis nobis innotescit sub nomine sapientie
et discipline Ipse enim est qui scolares specialiter et spiritualiter
informat Nam doctores informat sapientia et auditores disciplina
Illi enim debent sapere · illis discere Sed quia tam bonum malum ideo
opus sapientie impeditur in doctoribus per peccati transgressionem, spe-
cialiter discipline in auditoribus per studii fictionem, habes ergo in verbo
proposito duplicem Spiritus sancti effectum et defectum ex parte nostra
defectum enim dicitur In malivola · quia sapientia non ingredietur et
disciplina fingetur Quo ad primum nota quod sapientia hec Spiritus sancti est
qua sequitur benignitas Spiritus sapientie Qua enim benignitate totum
hominem per sapientiam informat · que corpus purgat · animam
animalem perfectam illuminat mentem vero superiorem perficit
et elevat ut integer sit ne anima et corpus sine querela in ad-
ventu Jesu Christi servetur Iste ergo est triplex effectus sapientie De primo
Dan. 1o pueris illis qui erant sine macula qui abstinentes [illegible]
regis babiloniorum vescebantur leguminibus Dedit Deus scientiam et disci-
plinam in omni libro et omni sapientia Sapientia enim que desursum est pu-
dica est · quia pudicos facit quantum ad affectum aspectum actum et
tactum Et nota pueros sine macula Quanto enim membrum est
nobilius tanto plus id macula dedecet sicut in clericis vilitas
libidinis notabilior apparet Eccl. 2o Prov. xiiii Infantes prudentes
[illegible] sapientia dulcedo stultorum in fortibus terre Sicut enim luna
conversa ad solem illuminatur si interposita umbra terre obum-
bratur et obscuratur et eclipsatur Ita est de anima conversa ad
Deum et conversa ad temporalia Sed ecce non transivi ad contemplan-
dum sapientiam et vidi quod tantum precederet sapientia stultitiam quantum
differt lux a tenebris Transivi inquit multi facilius magis tri-
cum sensibilibus attingant ad veritatem ipsa tamen ipse est si longe a [illegible]
[illegible] nolunt attingunt Sapientia habitat in supremis ad quam ex-
tendunt qui rectos conversati terram intuentur hic enim
[illegible] datum est · nichil ultra possunt appetere Sed quid diffi-
[illegible] tristitur congressibus invalidis et oceanus intuitu oculis celi
sapientie plurimi usque ad lunam et stellas transierunt et cum ad lumen
[illegible] pertingere debuerunt brevius infirmius impingentes in lunam
se subtilius perscrutantes facti sunt profundius errantes dicentes
se sapientes stulti facti sunt et defecerunt scrutantes scrutinio
[illegible] sapientia eorum devorata est Illa autem lux sapientie intu-
litate lumen emittit quod singuli pro sua capacitate et subti-
litate et puritate recipiunt et recipientes ipsum secundum intellectum
radii rectissimi extenduntur in lumen illud eternum et redeuntes in
ipsum receptivi sunt sicut radius solis desuper descendens redunt

in solem et illuditur a sole. De tercio Eccli xi° Sapientia humiliati
exaltabit caput eius. Caput anime intellectus est qui tunc exaltari
dicitur cum per virtutem spiritualem in deum convertitur. licet enim ex condicione
nature datus sit intellectus ad intelligibilia tamen perfectionem eius adeo
lumine ex radiis divini luminis ipsum super omnia elevante. et velut in
illa. sed omnia intelligibilia et supra ipsum et eis comitur quem invenit supra
se. hoc est divini. divino radio elevante intellectum. et absorbente hanc
sapientiam obtinet intellectus. ita quod extracte non potest. et infundit ei
de celestibus sapientia cuius fons est in excelsis Eccli i° hec est sapientia quam
paulus loquitur inter perfectos et in misterio absconditam est quam nemo
principum huius seculi cognovit. nobis autem revelavit per spiritum sanctum in
misterio. dicit quod misteria secreta dicuntur. hec autem sapientia traditur
de occultis et secretissime mentis ad deum locutionibus. suspensis creaturis
et creaturarum impressionibus in puro ac divino affectu et per fecundissimum
desiderium constituta et radiis simplicissimis super illuminata
divinis effectibus. videamus defectum. In malivolam animam non intrabit sapientia ut
dicitur. Sapientia per occasionem sumptam ex parte corporis quod
non habitabit in corpore. Primo ex parte anime. quod in malivo-
lam. ac non intret. Ex parte intellectus. quia aufferet a cogitationibus
malis quae sunt sine intellectu. Propter defectum quo sumptum ex parte
paratis impeditur sapientia quia inveniuntur in eis superbia sine humilitate.
invidia sine caritate. avaricia sine iniquitate. Hec enim con-
veniunt secundum hominem. Primo enim ex sapientia sua superbiunt in se. Videntes vi-
dent alios infra se quod nolunt sibi pares esse. aut huius vi-
dent meliores se. et ex hiis duobus prodit invidia quia no-
lunt alios eminere. De primo Prov. xi ubi fuit abundancia
superbia ibi erat et contumelia. ubi autem humilitas ibi et sapientia
ad hanc humilitatem pertinet ut nullam superioritatem videtur te-
neat. ut a nemine discere erubescat. ut tamen adeptus sunt se-
cos non contemnat. ut te non efferat. sed sapienti videntur soli ho-
mines et cum eis moriatur sapientia. superbi fronte. et demissis su-
perbis tractantur quod verbum durum sibi iniquum ut dicitur
Job. quod inflata contra faciem non sunt eos dicere verum et
vero Aug. in confessionum iiij° Porrigere erroris mei suspenderet superbie
ponderare superbie in yma dejectum De vii° capitulo. Bona in la-
tem sciam talibus et non preter veritatem verum invidia thus. [illegible]
Gabelio quam tamen invidi enim conclusare volunt radios solis. [illegible]
tenere sanctitatem fonte et aliorum sanitate invenire passionem per
egritudinis vinis ammirabilare pulmo sanguinis xxi Ideo dicit
nam sciam in libro illius 2° hec maxime est sciencia que veritatem
veram dei gloriam perit naturam sui invidia. mortis primam. scien-
tia non suspiciosa non superbiosa non iniqua non erronea De 2° ex-
xxiiii° Ego sapientia effudi flumina ego quasi trames aque im-
mense. Sicut aqua de vivo fonte fluens non exhauritur. sed magis
habundancius erumpat. sic sapientia pluribus distributa non minuitur sed
augetur. Unde Aug. de doctrina christiana In principio omnis ha-
bere dum non deficit. dum habetur non habetur. non datur. non dum ha-
betur quid habenda est Eccli xli Sapientia abscondita et thesaurus
invisus quae utilitas in utrisque. Propter defectum humilitatis de tercio
patet ex parte anime arcetur sapientia. quod tamen anima
nata est in suis potenciis. et ibi perpetuitatem. caritatem. sed
tamen terrene corrupcione. mutabilitas contrastare De primo Prov. exal-
tat. Qui parens est multa gubernat sapientia. qui autem impatiens est exal-
tat stulticiam suam prov. aut possumus videre in aere turbido

magis quam in tranquillo et sereno. Ex hac impetuositate surgunt
altercationes in scolis, detractiones in claustro, derogationes in scri-
ptis alienis, clamores in operibus. Assumuntur novitates in scolis,
assumuntur animositates, concluduntur perplexitates. Docentur falsi-
tates. Prov. xiii(o): Inter superbos semper iurgia sunt. Qui autem
omnia agunt cum consilio, i. cum placiditate mentis. Aug. de cath. ru-
dibus: Cum placiditate mentis corrigamur, ne in defensione nostri
erroris manifeste precipitemur errore. Ideo agendum semper est
in hiis cum serenitate intrinseca et cum honestate extrinseca. Cla-
ra enim est et que numquam marcescit sapientia. Sap. vi(o). Honestas sine defe-
ctione, et in termino loquele illius sapientia, et preclaritas in communica-
tione sermonum ipsius. De 2(o). Sap. viii(o): Si divitie appetuntur
in vita, quid sapientia locupletius. Seneca: Multis ad philosophandum ob-
fuere divitie. Ideo olim professores sapientie divitias execrabantur, ut
putabant cum earum sollicitudine aliquem obtinere posse sapientiam. Pro-
bant hec ... poetarum exempla philosophorum, documenta sancto-
rum, nocumenta temporalium bonorum. Ideo Sapientie vii(o): Gemmas preciosas
et decorem divitiarum sapientie, et divitias nichil esse duxi in comparatione
illius. Hic minime ... paupertas sit beatitudo vite humane ex institutione aucto-
ritatis, ex auctore libertatem, ex libertate securitatem, ex securitate
commoditatem, ut infra ubi agitur de modo adquirendi. De tertio
Eccli. xxvii: Homo sanctus permanet in sapientia sicut sol; nam stul-
tus ut luna mutatur. Hic habemus exemplum Boecii in libro de disci-
plina scolarium de filio ... qui cum se de stultitia ad sapientiam transferre vellet,
de artifice ad artificium ... de ceteris ... inquit ... misterium
est esse hominis solum ... humanitatem possem exuere et
induere, assimilatus specie permutata. Et Ieronymus de sapientia ... Iulius
et Plato ... in mansuetudine. Tertium est autem quod constantia
est ... eo quod sine ipsa non est continuatio, sine continuatione non
est habitus, sine habitu non est scientia, sine scientia non est sapientia. Sapientie
deficit ... similiter ex parte corporis acquiritur sapientia, et hic
... ex parte gustus sufficit suppeditas cibi. Ex par-
te tactus vilitas luxurie, ex parte aspectus serenitas vel levi-
tas lascivie. De primo Eccle. ii(o): Cogitavi in corde meo a vino
abstrahere carnem meam, ut animam meam transferrem ad sapientiam.
Ieronimus epistola: Venter pinguis sensum tenuem non gignit. Anime enim
repulsum est et adipibus quasi luto involute vix possunt aliquid re-
dolere vel tenue cogitare, sed semper de terrenis ructu
Glunie(?) erat ... duplices et extinguet venam studio. Et studio
tenera et queratur sapientia. Sapientia enim invenitur in terra suavitate vive-
ntium. Iob xxviii et ... in ... monet recedere a corpore
et ... Cogitavi in corde meo etc. Mentem enim
... volente ad sapientiam oportet ab aliis rebus abstrahi. Ab-
strahere ... abstractam in se colligi. Cogitavi in corde
meo ad divinam amorem transferri, et translatum dulcit refici
et quietari, et hoc est ut animam meam transferrem ad sapientiam. Sapientia
a separatione nomen accepit. Quia sapientia secundum suum nomen a et in
de abstractione ... est in orizonte duorum mundorum est su-
perioris et inferioris, habens supra se lumen eternum, supereminentem ei
qua tangit ... virtute tamen exigitur ad regionem lucis
cum homo inclinat se ad corpus et inferiora, intrat regionem
tenebrarum et virtute inclinatur ad terram more pendulis ... mechi-
nature ... Propter quod abstrahi eam oportet ab
omni ... hec a deletione peccatorum ligatorum liga-
tione corporali, occupatione negotiorum, ymaginatione sensibilium

simulacrorum · que omnia ita obtenebrant animam et replent quod in eam
inscriptam aliam inscriptionem recipere prohibent et obiecto car-
nis pariete non possunt radij illuminacionis prodire, et secundum mo-
dum abstractionis apparet modus illuminacionis et contemplacionis
sapientie. Ut dicitur in li. de causis rud. facta super abstractione colliga-
tur in se. Nam sapientiam extra fundere et non interiorem subtra-
cionis ... recolligere · hoc est errare et sapientiam fugere. Bernhardus
in° libro de ... apprehendere sapientiam ambula per viam ad splen-
dorem eius contra lumen eius. Nunquam enim potencia intellectiva intel-
ligit nisi elevat se super se, nec affectiva sapit nisi noverit intimis suis
stare ... aut ab exterioribus abstracta et super se querens influ-
ere se, et cum sit speculum et ymago dei videt deum in se et muda-
to speculo et ... et diu diligenter inspecto incipit ei quedam divini lu-
minis claritas influere et insolite visionis radius apparere ex quo
animatur et manu ducitur ad videndum lumen quod est super se
et excipit in quadam flamma desiderij deum videndi et ex simili
intencione qua afficitur in deum sicut unitur deo per amorem, et
sicut ad flammam intensam sequitur lux serena, ita ad illam affeccio-
nem sequitur sapientia que aufert velamen ignorancie, sicut flam-
ma ferri rubiginem. Unde est quod ad sapientiam magis proficiunt ... su-
avis est cibus et invenit delectacionem. In omnibus etiam tabulam
legi, quia vox illuminacio eius in delicijs eius. Sic venit regina sa-
ba audire sapientiam Salomonis a finibus terre Luce xi et videns sapi-
enciam eius pre nimia delectacione non habebat ultra spiritum in se.
De 20 ... uno. Cave sunt carnis sunt que carnis sunt sapiunt,
sapientia autem carnis inimica est deo. Impossibile est animam ... et ma-
xime libidinosam ... desideraverit ... hominis interioris sapientiam
apprehendere gaudere. Nam in vas fetidum et corruptum unguentum
optimum aut liquorem nullus infundet, sicut enim liquorem fetida
testa contaminaret, sic testa suavitatem preparat ex honore quia ...
corrumpitur ... corrupta infundentis, sunt ... habere
peritiam disputandi verborum ... ornatum, sed sine san-
ctitate ... venas ... mentis intrare non possunt.
De primo i Cor. 2° ... verbi ... evacuat crucem Christi.
De 2° Ecclesiastici ... bono in conspectu suo dedit deus sapien-
ciam et scienciam et intelligenciam, nec mirum cum in Christo sint omnes
thesauri sapientie et scientie absconditi qui Christum invenire contemnit aut
inventum ore sacrilego blasphemat, aut ... fidem
polluit verum sapientem ... credatur. De 3° ... sapi-
et ... lasciviae. Ecclesiastici xxi Cor fatui quasi vas confractum, omnem sapi-
enciam non tenebit, sicut enim exalit aqua de vasa confracta per
foramina, ita ab anima fatui sapientia et per porta sensuum organa effundit.
... Seneca ... ut ... essent ad sapientiam ...
legimus sibi oculos eruisse ut essent habiliores et subtiliores
ad sapientiam

Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Hec verba possunt ex-
36 poni de virgine Maria · de anima iusta · de militante ecclesia ·
de celesti patria. Primo de beata virgine exponitur notando
in ea gratie privilegium · civitas dei Sapientie ix. Dixisti me edificari
re in civitate habitacionis tue, altare similitudinem tabernaculi
sancti tui quod preparasti ab initio. Ipsa enim fuit ab eterno civitas
... ut civitas habitaret corporaliter in ea. Secundo notatur
glorie sue premium. Gloriosa dicta sunt de te. Prov. xi mulier
graciosa inveniet gloriam, quod ipsi congruit privilegium singulare. di.

ciuitas dei quam deus fundauit firmiter. edificauit sublimiter. San-
ctificauit excellenter. inhabitauit singulariter. Et fuit enim firmata
in fidei fortitudine uel magnitudine. Zacharie 1o Edificauit ci-
uitatem dei muro magno et firmo et turribus firmis facta
est in aeternum. Magna est fides tua mulier que credidit se habituram
prolem et non perdituram pudorem. super quam fundata est fides ecclesie
Sicut rex volens capere regionem aliquam construit ciuitatem
ad expugnandam eam Sic dominus ciuitatis infidelitatis cepit per
fidem beate Marie virginis. Esdre 1o Dictum regi quod si ciuitas
illa fuit edificata et muri instituti possessionem transflumen non
habebis. Dixerunt muri [illegible] Babilonis regi. hec autem fuit edifi-
cata in virtutum culmine. Matth v Non potest ciuitas abscondi supra
montem posita. quia virgo diffudit radios virtutum per totum mundum
sicut punctus lucis emissus radius repletur sicut punctus in lineam. qui
ab antiquis dicebatur linea punctus fluens punctus lucis defluit
in aurora. et clarescit successiue in meridie. Sic virginis excellen-
cia per virtutum suorum preconia peruenit ad eximiam claritatem. sicut de
sanctis scribitur hystoria sanctorum quasi lux splendens procedit
et crescit usque ad perfectum diem. Prov. [illegible] Et
hec edificacio redit ad honorem dei nominis et laudem virginis
Eccli xl Edificatio ciuitatis confirmabit nomen. Et super hec mu-
lier inmaculata computabitur. Propter quod Eze xl dicitur Prophetia
duxit super montem excelsum nimis super quem erat edificium
ciuitatis vergentis ad austrum. fuit etiam sanctificata ab omni crimine
Zach 8 vocabitur Jerusalem ciuitas veritatis et mons dei exercituum
mons sanctificatus. Ciuitas veritatis sine duplicitate et dolo. mons
sanctificatus ab originali iniquitate et ab actuali peccato. decebat
enim ut illa que pro nobis introduceret a peccato pura esset. Eccli xxx
vi Miserere ciuitati tue Jerusalem. ciuitati requiei tue. Inha-
bitata autem diuitiarum plenitudine vel copia inmaculata sicut Eccli
xxiiij In ciuitate sanctificata similiter requieui. Ibi enim requieuit
[illegible] dei filius per [illegible] inquietatum fuit. Josue xix
Edificauit Josue ciuitatem in monte Effraym et habitauit in
ea. hec est plenitudo diuitiarum in Maria. et ex illa plenitudi-
ne nos omnes accepimus. Ps fluminis impetus letificat ci-
uitatem dei. hec est fundamenta enim [illegible] quem habuit semper in
humilitate cordium nostrorum gracie fluenta infudit. Sicut su-
per aqua fluminis edificantur bona molendina et incessanter
molendina bona habundant. sed ciuitates que non sunt molendi-
na nisi ad ventum vel ad aquam collectam que dicitur arousel mo-
lendina. Sic anima parata ad recepcionem gratie copiosa est
in bona actione. non autem illa que impedit ex bonis opere
siue illa que bene agit et paulo post cessat a bono opere. De
hac ciuitate gloriosa dicta sunt. quia gloria eius laudata
per orbem terrarum Ps In templo eius omnes dicent gloriam
hoc enim templum diuitis sancta virgo que fuit sacrarium dei sanctum
continens diuitias excellentem qua omnis status glorificat. videlicet
quia peccatorum recepit reconciliationem penitentes consolacionem perfecti
perfectionem deuocionem. ab angelis reparacionem. et [illegible] gloriosa
reputatur. non solum in aliis immo etiam in se ipsa. Ps quadruplex
gloria premium. Agnit enim mente impolluta Ps omnis
gloria eius filie regis ab intus. Gloria que ab intus venit
et est conscientie. fimbrie auree que exterius apparent
et apponuntur vestibus ad decorem splendor est bone fame

veritatis. dissa[?] interea gratie de hereni[?] ipsi[?] intro gloriatur. vt
illud dicatur n[?] Cor. 10 Gloria mea hec est testimonium conscientie no-
stre vere ergo libarii[?] gloria data est ei. decor tumuli[?] et serum
Ysa xxx v laterum[?] candor. carneus[?] sed circumsionis. serum[?]
velamentum verecundie quia conservavit intus suam innocentiam
circumcidit exterius suam vitam, velat nobis divinam verecundie
decessit carne non resoluta, sicut pie sentit Augustinus. non enim illa
caro que fuerat solum creatoris[?] transgressionis et putrefactionis obpro-
brium. ne fatres[?] nostri contumelia. solis glorie tue recordatus. hec
singulare expectabamus ex cuius sanctitate et gloria nostri ... spiritualis
solvebatur. Ecce xvii Glorie altitudinis a principio locus sancti-
ficationis nostre expectatio israel. Resurrexit stola corporis sumen-
dum secundum Augustinum. Induere vestimentis glorie tue civitas sancta
vestimenta cristus ad stolam corporis dotes sunt claritas impassi-
bilitas subtilitas et agilitas quas in primo honestatis[?] ... creditum
accepisse Baruch v. Exue te Ierusalem stola luctus et vexationis
tue et indue te decore et honore que tibi a deo est in gloria
sempiterna. Ascendit super ordines angelorum constituta. Ierusalem
est la[?] ad gloriam ut sedeat cum principibus in tribunalibus omnes
ordines angelorum solium glorie teneat. 1 Re no[?] Ecce xi Ascen-
dit gloria domini de medio civitatis stetit super montem qui
est ad orientem urbis. quia in eminentia paradisi et in loco nobili-
ori. virgo filia immediatissima inter puras creaturas assistit re-
37 Gloriosa dicta sunt de te
civitas dei decimum[?] est civitas dei anima iusta quia deus
inhabitat per gratiam et ex hac inhabitatione consequitur ipsa
gloriam. psalmus xx. habitavit David in arce et idcirco appel-
lata est civitas David. hec autem civitas regitur prudentie consilio
concordie solatio armonie beneficio munere suffragio. prudentie
consilium pertinet ad discretionem. quia civitas est latebrosi[?] ...
xv ... ... civitatem quia primitus inducit[?]
dere debemus per prudentiam ne cadamus in culpam. et consi-
lere[?] carnes[?] eternas[?] in mente. de hiis qui cadunt in dubita-
tione ii Re xx. Declamavit mulier sapiens de civitate. Nonne
ego sum que loquor veritatem in Israel. hec est sapientia eterna
que ipsa est civitas, confluentibus eam ... ... memo-
riam sensibiles et similitudines impressas et actiones et imperi-
ipsum et semper ipsum invenitur civitas incerata et immutabilis
que videt consulentibus eam. sed quia dulcis intus est et nos
foris, ideo si volumus ipsum cognoscere et in ipsa veritate exer-
ceamur[?] intus ad civitatem. homines enim circumfusi vagantur extra
se qui debent redire in se. ideo dicitur. O prudentes revertemini
in civitate. Concordie solatio per fraterni dilectionem quia enim
civitas hec est tripartita et divisa Thap[?] xvi. Omnis civitas divi-
sa contra se non stabit. Et sicut dicitur scribitur odio. illa dile-
ctionis solatium Hest xvi. Omnis provincia et omnis civitas que noluit sole-
mnitatem huius esse participes gladio et igne pereat. Gladio ne-
cetur[?] sive et igne vehementi. Regitur et armonie beneficio dei
destinat[?] virtualia quod pertinet ad operationem bonam. quia et in
refertur[?] Ysa. xxvi. Dominus deduxit me in civitatem munitam bona ope-
ratione. ferrea et in muros ereum. et se muniti bona ope-
ratione. ereum constantia et fortitudine ferreum resistentia
contra malum et rebellionem. et impleatur in te illud Ysa xxx
mo Oculi tui videbunt civitatem Ierusalem opulentam ... et ...

communit civitatem suam et medicat in medium eius aqua Exo. xviii
diuina in omni bona actione. opus est igitur deuocione et frequenti ro-
gacione. Regitur et inde suffragio quia est ciuitas obsessa
Hec aut pertinet ad oracionem. Ezechielis iiii. Describes in latere ciuitatem
Jherusalem et ordinabis aduersus eam obsidionem et edificabis municio-
nem etc. Cum igitur ciuitas anime nostre velut obsideatur in tribulacione
restat nisi quod ad dei suffragium per oracionem recurrat. Mathei x. Cum
persequentur vos in ciuitate una fugite in aliam. Ideo enim con-
stitute sunt ciuitates refugii in terra promissionis ut ad eas fu-
geret reus sanguinis. Deutero. 19 ad confugium. Et sanctus scilicet quia
sunt in terra promissionis. et maxime illa victa est ciuitas re-
fugii Judicum ix. Erat turris excelsa in media ciuitate ad
quam confugerant viri simul et mulieres et omnes principes ciui-
tatis clausa firmissime ianua. Quia in ordine oportet sta-
re ... corporales qui sunt homines interioris hostia. Hec
ergo ciuitas ita se habens gloriosa est Preualente enim consilio di-
screcionis non decipitur per fallaciam preualente solacio dilectio-
nis non turbatur per discordiam preualente cibo non
affamatur per inopiam. preualente oracionis suffragio non superatur
per violenciam. De primo Ecclesiastici xiiii. Blocium sapientes possi-
debunt quae gloria specificatur Eccli. xiiii. Beatus vir qui
in sapiencia morabitur et qui in iusticia meditabitur et in sensu co-
gitabit circumspectionem dei. Qui enim moratur in sapiencia non decipitur
fallacia. De 2o Apoc. xix. Gaudeamus et exultemus et
demus gloriam deo quia venerunt nupcie agni et uxor agni
preparauit se. Hec est anima induta caritate quasi nuptiali veste
et unita in xpo in quem tendit omnis dilectio. Unde Judith x
que exuerat se vestimentis viduitatis et induerat se vestimentis
leticie etc. diebus festis procedens cum magna gloria. De
3o Ps. Gloria et diuicie in domo eius iusticia eius manet
etc. Anima enim que gloriatur in diuiciis bonorum operum nu-
mquam est inops sed semper tenditur ad seruandum quod habet
et quod non habet acquirendum Job xxix. Gloria mea semper
innouabitur et arcus meus in manu mea instaurabitur quia
semper quasi nouus continuat bonum opus. De quarto prov. xxix
humilem spiritu suscipiet gloria. Hii sunt qui in temptacionibus se
humiliant. Et ad deum recurrunt violentas temptaciones hostium
superant. Qui humiliatus fuit erit in gloria Sicut enim la-
pides prius gloriose collocantur in altum. et vili tera forma-
tur vas argenteum et aureum in loco xv. Gemmatur in ignobili-
tate surget in gloria

38 Gloriosa dicta sunt de te etc. Ciuitas dei est ecclesia militans
de qua Apoc. xxi. Vidi ciuitatem sanctam Jherusalem nouam descen-
dentem de celo. Non enim noua fuit in ecclesia primitiua vi-
deri poterat quod de celo descendit cum esset celestis conuersacione
sicut origine. Tunc enim ut dicit ... tales erant omnes ecclesia
quales nunc in cenobiis per paucos inueniuntur difficile est. Sed
nunc describitur de statu moderno ... xxix. Sunt in ea ut
sint uiri... et praesentes ... ad portam ciuitatis
et in plateis parabat cathedram. In hac autem ciuitate edifi-
catur in magis ciuitatis materialis ... quae edificatur
ut ciuitas. habet quod suburbium suum. quia sicut inicialiter ecclesia
... et habitauerunt ... scilicet ... de quibus
Ecclesiasticus ... Erant suburbana ciuitatis ad aquilonem directa
quinquaginta ... horarum suburbiis equalia. Quia
... qui sunt in extremo vite actiue ... recedunt. tamen sperant

diligunt et operantur. Unde laici meliores sunt multis clericis
sicut melius tenent leges civitatis pauperes in suburbiis quam divi-
tes in foro. Num. xxxv. Suburbana assignantur personis
et iumentis que a muris civitatis forinsecus per circuitum equali
spatio tenduntur. Vivunt enim iumenta in suburbiis et in herbis
simplicitatis, ubi levite dominantur in medietate civitatis, qui
lasciviant et lasciviunt praeter ius et ordinem de laicorum bonis
Dessie unde iumenta et ideam civitatis dimpserunt filii Israel
Habet etiam portas in clericis qui alios intrare cum exemplis
et exemplis. Ysa. lxii. Transite per portas et preparate viam po-
pulo. Cum Apoc. xxi. Per portas intrent homines civitatem. Qui
clerici debent preparare viam verbo et exemplo et officio suo ex-
sequendo, ut tanquam signiferi summi imperatoris primi intrent et
alios in bello precedant, et subditi sicut grues illa sequuntur que
precedit ordine beato. Et sicut accipiter gruem illa que primo
primo invitur ut prosternat ut alias facilius capiat. Sic dyabolus
initio clericos decipere et per illos alios prosternere. Qua langui-
te capite alios novit languescere. Habet etiam vigiles in muris
Prelatos scilicet qui se muros exhibent cum custodiunt cives. Cant. v.
Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem. Percusserunt me et vulneraverunt me. Tulerunt pallium meum custodes murorum. Hii sunt prelati qui vigilant pro diligentiam et circueunt civitatem, ne aliquis latenter subintret pro dyabolus fal-
lacia. Qui percutiunt corrigendo, vulnerant amore dilectionis a cordibus
[illegible] vigilant in laude cantilenis et epulis. Et dormiunt in spiritu-
alibus exercitiis. Et dormiunt sicut meretrix illa in Regum iiio fecit et tunc
impletur illud Ysa. io. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis,
civitas plena iudicii. Iusticia habitavit in ea, nunc autem homicide.
Et in membris et [illegible] et assimilantur quia membra capiti confor-
mantur. Eccli. x. Qualis rector civitatis tales inhabitantes in ea.
Et ideo licet multi nominentur christiani, pauci tamen sunt electi, ut Neeme
civitas erat lata nimis et grandis et populus parvus in medio
eius tamen in [illegible], quia licet mali prelati non vigilent, tamen canes eos
scilicet qui cantant ad vesperam et famem patiuntur et circuiunt civitatem, frequenter
impediunt, et lapidibus detractionis abiciunt. Et nisi dominus custodierit
civitatem frustra vigilat qui custodit eam. Eccli. tamen pastores magis
solicitant fieri anime eorum quam corporum. Reg. Precepta domini de-
bent purgari corporalibus disciplinis, illuminari virtutibus dum
et perfici virtutibus sacramentis. Eccli. xxx. Edificabitur civitas in
excelsis et in ea [illegible] aguntur de [illegible] que de se
facte sunt ad eos qui per iudicium fortius ferebant civitatem libe-
raverunt. Templum reparaverunt licet in 2o capitulo in persona plurimorum
religiosorum qui de dignitatibus contendunt et officiis dicitur.
Symon de tribu Beniamin prepositus templi constitutus conten-
debat inique quid in civitate moliri. Unde et tempus in libro x consti-
tuta civitas etiam scribebat eis in iii gradu in celsitudine pau-
pertatis. Act. multitudinis credencium et habitancium in civitate Ierusalem
erat cor unum et anima una et erat illis omnia communia. Quorum agro-
rum precia ponebant ante pedes apostolorum, et multo ante pedes tempo-
ralibus conculcanda que indigna erant in manibus contractari. Con-
tra xviii Precepit levitis in terra eorum nichil possidebunt
Non enim habet certa temporalia ad possidendum. Unde res paupe-
rum dicuntur. Et ideo Varro sacrilegium est rem pauperum
dare non pauperibus. Unde clerici qui habent pertem in terra non

habebit partem in celis. Ut idem dicit In cuius regni signum capi-
ta raduntur clericorum ut non occupet mentem carnalis temporalium speci-
alitas. Convenit civitas particula et coniunctione fermenti. Sunt fermen-
tescere tota. Ex fermento enim corrumpitur sinceritas paste et
ex habundancia temporalium speciositas ecclesie. Tercio enim est in corpore
gibbosa modo in collo strumosa, modo in mente corrupta, modo
in gutture gutturosa, in manibus paralitica, in pedibus podagrosa
quia avare retinet [illegible] vel ambulat ea tangit multo
[illegible] capitum [illegible] monstruosa, nec operatur nec reddit de-
bita [illegible] eorum. Propter quod Jesus videns civitatem
Jerusalem Luce xix flevit super eam, quia erat ad terram prosternenda, et [illegible]
[illegible] indecore [illegible] et caritas cum [illegible] cum [illegible]
magis [illegible] pro deo quod patet quia solam [illegible]
[illegible] non [illegible] pecunia [illegible] Relinquitur filia
Syon sicut umbraculum in vinea, sicut [illegible] que vastatur quia col-
lectis fructibus deseritur custodia et collecta pecunia de ecclesia penitus [illegible]
[illegible] [illegible] enim [illegible] ubi [illegible] aliquos [illegible]
[illegible] et quam [illegible] inordinate sicut [illegible] [illegible]
eos movere ex cupiditate. In pulchritudine castitatis. Hec erat [illegible]
sa civitas ad quam adducebantur pulcre mulieres ut copularentur
regi Assuero Hester 1o. Nunc in sacris constituti tenentur continere
ex voto. Deus primo [illegible] est Jerusalem que [illegible] [illegible] eos
[illegible] illa nubes sanguinem [illegible] [illegible] [illegible] speculum
[illegible]. Sed effrenata [illegible] quorundam corrumpit pulchritudinem
castitatis. [illegible] Machabeorum 1o [illegible] rex Anthiochus in omnes civi-
tates Iude et in Jerusalem ut sequerentur leges gentium, et contaminarent le-
ges suas immundicie omnibus. Et ait Mathathias Ut quid natus
sum videre contricionem populi mei et contricionem civitatis sancte. In
sollicitudine pastoralis dignitatis. Propter quod Luce xiiiio [illegible]
per civitates et castella docens et iter faciens in Jerusalem. Sed pre-
lati paralisi [illegible] non [illegible] evagandi [illegible] et ideo
[illegible] et [illegible] sub [illegible] que [illegible] et [illegible]
[illegible] per hec civitates [illegible] calumnia [illegible]
ad hanc [illegible] pertinent [illegible] appellaciones vexa-
ciones excepciones dilaciones que [illegible]. In [illegible]
[illegible] Ezechielis xxxvi multiplicabo eos sicut gregem hominum et
erunt civitates plene. Igitur homini hec erat calumnia quam
[illegible] filii Israel de civitate conscendere Judicum xx. Et sic
fugerunt adversarii et civitas capta est. Quia cum ex [illegible]
[illegible] et [illegible] zelo animarum predicatur multiplicatur eciam [illegible]
[illegible] [illegible] sibi qui predicare sciunt et nolunt. Unde [illegible]
[illegible] Gedeon venit ad [illegible] civitatis Sochor et dixit eis
date panes populo qui mecum est ut possint persequi Zebee et Sal-
mana. Ipsi autem noluerunt, et Gedeon rediens omnes occidit.
[illegible] ergo qui nolunt tradere panem verbi Dei ut possint
persequi hostes. Habeant autem secum socios non tantum legistas et
advocatos ad conservacionem temporalium, aut medicos ad conservacionem
corporum, sed theologos ad salutem animarum. Hii ergo sunt qui
edificant civitates [illegible] [illegible]
1o Ergo [illegible] non expedit quidem in [illegible] gloriari. [illegible]
talium gloria vel est in divitiis vel est in deliciis vel in excellen-
ciis vel in secularibus negociis. De primo [illegible] In multitu-
dine divitiarum suarum gloriantur [illegible] qui
mutatur sicut incrementum lune et decrementum quia gloriantur

et confunditur. gaudet et iactant sim divicias et defluxus tem-
pilum dicit prov. xiii. anchor est pauper et sufficientes sibi ps gloria
sius et indigens semper. Semper enim avarus eget et sibi gaudet de
ferre quod non habet. De 2o Eccli. xl vii dicit de Salomone quod
ipse dedit maculam in gloria sua. Apoc. xviii quantum glorificavit se et
ita devorabit et deliciis affluet ut ego. Et ipse glatur [illegible] quod
concupivit, sicut dicit Greg. xxii mo. Zenturii. Exaltavit enim quidem et
in deliciis fuit. tantum datum est ei cor. Et liber de 2o gloriabatur et
tur dispiciat quasi potens in potencia sua et in gloria quadriga-
rum suarum. Et dicitur Isa. xiv. Ego enim te ibo. et gloriosos terre
humiliabo, sicut firmos spiritales exaltantur tanto magis. Deficit
superius et peccatis. Secundo dicimus allevantur fratres. hodie extollitur et [illegible] homines
nulla excellencia gloriandi, quia magis sunt in omnibus quam pro te
enim plus tales filii degenerant. Ideo frustra extollitur. Unde quidam
gloriantur de nobilitate sua et dicunt quod alii qui dicit de plateis
ex bonitate sua proverbus. Ecce te incipit incipit genus tuum. Et ille in-
quit: In te desinit genus tuum, in libro non est gloriandi, quod
transitoria sunt. Quia homo cum interierit non sumet omnia. neque descen-
det cum eo gloria eius. De quarto Jere. ix: Non glorietur
sapiens in sapientia sua etc.
locupletes dicta sunt de te civitas Dei. Hec civitas celestis
39 patria est in qua est civium unitas. Tobie xiii: Jerusalem civitas
Dei letificaberis in filiis tuis. In hac civitate est lux perpetua
sine occasu. Apoc. xxi: Civitas illa non eget sole et luna ut
luceant in ea. Nam claritas Dei illuminabit eam. Hic enim egent
homines sole et luna. ibi vero non. Deus enim illuminavit plene lo-
nos ut plene videant et sapiant et perfecte et plene cogno-
scant. Unde Prosper de vita contemplativa: Ibi patebunt singulorum
singulis mentes sicut corporalibus oculis patebunt facies corpo-
rum. quia humanarum secretorum tanta ibi erit et tam perfecta
munditia ut habeant unde mundatores sui opera agant.
aliquibus peccatorum sordibus erubescant. Quia ibi fuerint. Ubi et ipsi
peccare non poterunt. Unde Apoc. xxi: Platee civitatis circum-
mundi. tamquam vitrum purum. In plateis notatur latitudo caritatis
matres mundi notitia claritatis et veritatis. In vitro plures resul-
gens partitas que in unum manifestabitur in electis. ubi enim erit intel-
lectus sine errore, memoria sine oblivione, cogitatio sine pravi-
tate, salus sine dolore, caritas sine simulatione, sensus sine
offensione. incolumitas sine debilitate, vita sine morte, facultas
sine impedimento, saturitas sine fastidio, et tota sanitas sine mor-
bo. De hiis etiam Tobie xiii° libro splendida fulgebit. Jerusalem. Et ibi gaudia
ubi corporalitas sine defectu. Ysa. lx: Videbunt oculi tui. Jerusalem
civitatem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit.
Aug. in lib. xx de civitate Dei: Ex promisso illud propheta Leviticum
Deus ait in persona Dei: Ero eorum Deus et ipsi erunt populus. ego ero quod
ab hominibus desideratur, ut sit Deus omnia in omnibus. Et
Aug. Ibi ... Desiderabilis videbatur. Eterna illa vita, facilius
est contemplari quam enarrare, nunquam erit tenebra sine timore. requies
sine fastidio, refectio sine cibo, sub aliquibus precium quod gau-
debunt semper nova iocunditas, et sine periculo amittendi felicitas.
Judith xiii°: Tradidit vobis Deus locum in quo nullus erit penu-
ria. Ut dicit liber Tobie in meditationibus suis. Hec eterna
bona electis. pax pietas bonitas. lux virtus splendor honestas.
letitie gaudia dulcedo vita perhennis gloria. laus requies.

amor et concordia dulcis Sed de ciuitate Jerusalem dicitur Isa. lxvi
Ecce ego declinabo super eam sicut fluuium pacis et quasi torrentem
gloriam gencium quam suggestis Quod exponens Augustinus xx
ho de ciui dei ait fluuius pacis deus in sanctis derivatur
se dicit ut intelligamus in illius felicitatis regione omnia satu-
rari hec flumina Erit etiam ibi commoditas sine fletu j. Re.
vj Dauid reduxit archam dei de domo obeth de domo in
ciuitatem cum gaudio. anima scilicet de mundo in patriam scilicet celestem
Vnde obethedom seruiens terre interpretatur ymmo signans quod ser-
uit corporibus que de terra sunt Et ideo dicit cum gaudio
Gaudebunt enim electi in patria super angelos de stole cor-
poris adeptione quia in ciuitate illa duplicia possidebunt quia non
angeli quia puri spiritus et ideo vnica stola contenti erunt de
corporali dei visione patet videbunt enim deum humanatum oculo
corporis ut eius visione reficiatur intus et extus De eius assi-
milacione videbunt enim deum in natura sibi similem quam non angeli
Vnde fit erit speciale gaudium hominum Prout dicit Bern. super Cant. Ple-
num prestis omnis suauitatis dulcedine videre hominem homines
conditorem De miseriarum euasione Ps. letati sumus pro diebus
quibus nos humiliasti etc. Jer. xlix imperatorum reprobus quod eo
quod relinquerunt ciuitatem laudabilem urbem leticie Erit etiam ibi
securitas sine metu prout in figura dicitur j. Mach. v. Et incluserunt
se qui erant in ciuitate et obstruxerunt portas lapidibus Portis
clausis ciuitas est secura quia ciues sunt intus et hostes extra Vnde
dicitur in li. de vita contemplativa loquens de illa securitate dicit O
ubi est vera securitas. secura tranquillitas. tranquilla iocunditas. felix eter-
nitas, eterna felicitas. ubi est amor perfectus. timor nullus. dies
eternus. alacer motus unus omnium spiritus de contemplacione dei sui ac
de sua cum illo permansione secura Secura enim illa ciuitas
quia non erunt ibi tribulaciones Tob. xiii Anima mea benedic
dominum quia liberauit Jerusalem ciuitatem suam a cunctis tribulacionibus
eius. nec malefici infestantes Apoc. ult. foris canes venefici
et impudici et homicide et ydolis seruientes et omnes qui faciunt
mendacium Habet enim hec ciuitas gloriam generalem quantum ad ea
que omnibus sunt communia et specialia quantum ad ea que erunt pro-
pria meritorum euidencia quia in diuersi claritate par erit gau-
dium Communia sunt omnibus quorum gloria est inenarrabilis Eccli.
xxxvi Reple syon inenarrabilibus virtutibus tuis et gloria
tua populum tuum De illa enim gloria plus erit quam cogitari
possit. plus cogitamus quam enunciare possimus Vnde ii Cor. xii
dicit se apostolus raptum fuisse in paradisum ubi audiuit archana
dei que non licet homini loqui quia nec oculus vidit nec auris
audiuit Impertibilis etiam erit Ps. Gloria et honore coronasti eum
in quo notatur perhennitas amoris gloriose cui nichil potest
obsistere quia omnia erunt ei subiecta et maxime omnis pote-
stas Ecclesiastici Eccli. xx In multitudine glorie tue deposuisti aduer-
sarios meos etc. Erit etiam inmarcescibilis j. Pe. v. Pascite qui
in vobis est gregem ut percipiatis inmarcescibilem glorie coro-
nam Osee xiiii Erit quasi oliua gloria eius Eadem semper
virens et noua et superaffluens sicut oleum de oliua Prout
dicit Bern. Deus erit omnia in omnibus mensura plenam da-
bit in vniuersitate creaturarum Confecta in intiori homine
nostro, cogitatus in intiori superaffluente in ipso deo ut sit
gloria supereminens et affluentis beatitudo Erit etiam interminabilis
Prov. iii. longitudo dierum in dextera eius et in sinistra

illius diuicie et gloria. Ecclesiastici xxxi Beatus vir qui inuentus est sine
macula etc. Et ysidorus inuentus est et erit illi gloria eterna. Erit
etiam ibi gloria specialis respectu sanctorum. Iuxta [illegible] enim [illegible]
et homo super omnes ibi gloriosus apparet sicut filius regis in
nuptiis suis tenet Apocalypsis xix Gaudeamus et exultemus et demus
gloriam deo quia venerunt nuptie agni etc. Hec gloria debetur
dei filio iure hereditario. Gloria enim est patrimonium quod de-
betur ei ex hereditate eterna paterna. Ysaie xlii Gloriam meam non
dabo alteri nisi naturali filio, nisi adoptiuus sit. Christus [illegible] filius
[illegible] qui in gloria patris sui. Deinde apparet gloria sanctorum
angelorum que debetur eis ex diuino consortio [illegible] dicit
[illegible] a gloria angeli. Deinde apparet gloria patrum
veteris testamenti que debetur eis fidei siue priuilegio sicut patri-
archis et prophetis. Ecclesiastici xliiii De Abraham magno patre
multitudinis gentium dicitur quod non est inuentus similis illi in glo-
riam adeptus est etc. Ipse enim dedit illas [illegible] nos
lata facie Christi [illegible] in sancti ymaginem transformamur.
Ex eis enim descendit Christus secundum carnem. [illegible] enim debet
gloriari in nuptiis cognati sui. Deinde apparet gloria electorum
noui testamenti ut apostolorum martirum confessorum virginum.
Gloria enim hec est omnibus sanctis [illegible] in [illegible] gloria
debetur apostolis ex conformi officio [illegible] enim sunt [illegible]
[illegible] rector illorum in honore. Et qui timent deum [illegible]
[illegible] gloria diuitum honoratorum et pauperum timor dei est. [illegible]
go sunt pauperes qui prima scutella [illegible] inter alios sicut
diuites et potentes [illegible] scutella fecerit poni ad elemosinam.
[illegible] Pauper gloriatur per disciplinam et timorem. Sicut enim
milites [illegible] in aliquis terris tornamenta et [illegible]
omnia etiam vxores et filios et vitas non timent. Ita apostoli fece-
runt [illegible] amorem et timorem [illegible] dei [illegible]
disciplinam. Gloria autem martirum fuit in supplicio passionis. [illegible]
[illegible] autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Jesu Christi. [illegible]
[illegible] erant sicut [illegible] ad altam mensam. Gloria
magna [illegible] de quibus [illegible] v. [illegible] nos deus in
gloriam suam eternam modicum [illegible] passionis [illegible] modicum
[illegible] quod momentaneum et leue tribulationis
[illegible] modicum. Gloria autem confessorum fuit [illegible] humilitatis [illegible]
[illegible] enim humiliatus fuerit erit in gloria. [illegible] v. [illegible]
[illegible] et vilior fiam et humilis ero in oculis meis [illegible]
[illegible] loquta es gloriosior apparebat. Saltabat enim [illegible]
[illegible] saltatores et ioculatores [illegible] leuare. Et mani-
bus etiam tangere. Sic sunt qui exaltantur in [illegible] et affectionibus [illegible]
[illegible] in rebus bonorum aut laborum gloriosus est [illegible]. Gloria
autem virginum est ex castitate [illegible] et Judith [illegible] die
festiuo in magna gloria. Non enim virginem habuerunt mari-
tum [illegible] Ideo [illegible] de sua puritate glo-
riantur. Ecclesiastici xxiiii [illegible] macula in gloria tua. [illegible]
est gloria [illegible] que data est eis. Vel [illegible] specialiter confessores
gloriantur de [illegible] fortitudine. Martires de iusticia, confessores
de [illegible] virgines de [illegible] gloriosa dicta sunt
de te ciuitas dei quia valde gloriosum est regnum in quo re-
gnat omnis sanctus et in gaudia et glorie singularis sub [illegible]

sim, quia singula unius membrum et alia ad quam nos perducat qui
vivit et regnat in secula benedictus amen. Ez. xiii° loquitur
Quasi vulpes in desertis prophete tui Israel
dominus populo christiano manifestat simplicitatem laycorum
qui dicitur Israel. Jacob enim qui dictus est Israel erat
vir simplex Gen. xxv. Manifestat etiam dignitatem clericorum
dicendo prophete tui. 1 Re. ix° Qui enim hodie propheta dicitur olim ap-
pellabatur videns. Hii sunt clerici qui plura prevident et ut re-
velatur pericula denunciant. Manifestat etiam fetiditatem morum
quod dicit vulpes. Sunt enim alia fetida fetorem peccatorum signancia
que maxime habundant in malis clericis qui signantur Jud. xv°
per vulpes in quarum caudis Samson posuit ignem et dimiserunt
que tam segetes quam vineas quam olivas combusserunt. Quia igne
luxurie habent in posterioribus et omnia suis exemplis corrumpunt
tam segetes i. qui faciunt fructum penitencie quam vineas i. con-
templativos qui vacant dulcedini et dulcedini gracie, quam oli-
vas i. eos qui vacant operibus misericordie. Dicit ergo dominus O Israel in quo
simplicitas laycorum. Israel autem vir videns deum secundum quosdam inter-
pretatur in quo designatur sapiencia in credendis. Deut. v. Audi Israel
dominus deus tuus unus est. Deus qui te creavit. Dominus qui te rede-
mit. Tuus qui se tibi fecit cum carnem et sanguinem proprium
in sacramento altaris tibi esibilem et potabilem exhibuit. Ut ago-
scat patris potenciam, filii sapienciam, spiritus sancti clemenciam, et
ne credas essencie divisionem, sicut personarum distinctionem, credo
subdit unitatem dicens unus est. Hec enim est certa sciencia christianorum
qua formatur fides in credendis Et in personis trinitas et in
essencia unitas, et confunditur omnis infidelitas. Verba sequuntur Si
me audieris non erit in te deus recens neque adorabis deum
alienum. Conformiter nomine vocat Israel populum christianum ut sequestret
[illegible] que de fornicari [illegible] sicut [illegible] patitur
Si me audieris apparacione interiori non solum ideo transitorie et ex-
teriori ad informandum intelligenciam non ad aurium strepitum sonante
non erit in te deus recens quia dei filius qui minorem non
est coeternus est patri et ideo recens non est. Neque adorabis deum a-
lienum ut adores ydolum et creaturis impendas divinum cultum, licet
de quibusdam malis christianis dicatur: Non audivit populus meus vo-
cem meam et Israel non intendit mihi. In Israel etiam notatur obediencia ma-
ndatorum. Baruch iii° Audi Israel mandata vite. Legem enim et manda-
ta dedit dominus christiano populo ut obediret domino. Baruch iii° ad-
invenit omnem viam discipline et tradidit illam Jacob puero
suo et Israel dilecto suo, sed quia inobedientes fuerunt ut legimus servi
erunt in multas tribulaciones inciderunt. Baruch iii° Quid est
Israel quod in terra inimicorum es, sequitur Si in via dei ambulasses
habitasses in pace in terra. Sic dominus populo christiano dedit man-
data sua ad obediendum sed quia recedunt ab eis multa mala in-
cidunt. Nota in Apocrisi Esdre Cum educeres semen Jacob
ex Egypto adduxisti eos super montem Syna ut dares semini
Jacob legem et generacioni Israel diligenciam et non abstulisti
ab eis cor malignum ut faceret lex tua in eis fructum. In Israel
etiam notatur paciencia in sustinendo sicut ipse Israel dicebat Gen. xxxi
Die noctuque urebar estu et gelu fugiebatque sompnus ab ocu-
lis meis. Osee xii Fugit Jacob in regionem Syrie et ser-
vivit Israel in uxorem et in uxorem servavit pecora. Sic multa su-
stinuit Jacob incomoda et omnia vicit sua paciencia. Virtus enim in
[illegible] perfecta sit cum [illegible] quantum pollet [illegible]

valet Quia ut dicit Sen. Marcet sine adversario virtus. tunc appa-
ret quanta sit cum quid ostendit quantum valeat et quid possit De-
nique enim est sicut pater qui iubet filios excitari ne sint ocio-
si, et caro est quam mater que vult filium suum in umbra in ocio
et in sinu suo fovere. nunquam laborare flere vel contristari Sed do-
loribus et operibus colliguntur verum robur et ea que segnia-
ta sunt per inerciam languent Sicut autem nos delectamur qui
videmus adolescentem constantem venire in leonem vel ursum et
adeptum victoriam Ita deus delectatur videns virum fortem
qui cum aliqua calamitate vel incommodo [illegible] luctatur Con-
tra nichil in videtur infelicius eo cui nunquam aliquid eve-
nit adversum Non licuit enim illi se experiri miserum te iudico
qui nunquam fuisti miser transisti sine adversario vitam nemo
sciet quid potueris Gubernator est in tempestate in acie miles
intelligas illos unito quibus dixerit miseros. quos nimia felicitate
torpescit quos velut in mari lento tranquillitas iners detinet.
In Israel etiam signatur fiducia in adimendis Ex confidencia enim
speciali quam habebat in promissione dei dimisit terram suam
credens in alienam residens quod fecit sicut dixit Hebr. xi.
Quod dispositum ad Abraham et iuramenti sui ad ysaac et sta-
tuit illud Jacob in preceptum et Israel in testamentum eternum. Illa enim
que in veteri testamento Deus Abrahe promisit et ysaac in no-
vo testamento quod est eternum Jacob et Israel hoc est christianis populis
exhibuit modo in spe, in futuro in re. modo per gratiam in futuro
per gloriam cum illud adimpleverimus terram Chanaan Sequitur
Ps. Tibi dabo terram Israel Chanaan quod interpretatur hu-
militas sive regnum hic hereditas eterna que debetur humilibus
quam solus Israel possidebit qui deum facie ad faciem videbit.
Benedictum nomen glorie tue Ne tradas aliis gloriam et potentiam tuam Gentibus ali-
enis Beati sumus Israel quia que deo placent nobis manifesta sunt
Scriptum est populus dei mediator ipsi ad hoc que sunt
spiritus secundum carnem et non secundum spiritum Ro. x. Quod quidam ipsi
est non est consequuti Sermo notabilis dignitas [illegible]. cum dicitur propheta
qui nunc dicitur propheta est. qui ardet desiderio. pollet consilio
eloquio. fulget exemplo. De primo [illegible] xlvii. Surrexit Helias
propheta quasi ignis Helias in quo fuit fidei constancia Achab
regem sequi [illegible] non credidit ... abstinencia qui pa-
nem subcinericium comedit et aquam bibit. [illegible] signat
qui debent esse constantes in fide et abstinentes in comestione ut
se purgat. [illegible] ad celestia se erigant et perficiant salutem
proximis [illegible] hic est desiderio inflamatus Et [illegible]
Ex summa [illegible] intente affectus in deum anima sancta sumit unita
deo et in illa unione illuminatur per irradiationem [illegible]
In qua irradiatione aufertur velamen [illegible]
pulchra intellectus humanus et se mens elevata et [illegible]
cognoscit et limpidius in eternis rationibus res in deo et quanto
purior est talis mens a carnalibus et temporalibus magis
cognoscit et limpidius in eternis rationibus. et per hoc [illegible]
mundus est et capilli rasi in clericis Sed quia qui nunc [illegible]
non attendit. Ideo prophete nostri hodie multa verba ventosa
dicunt et ad amores celestes [illegible] agendum [illegible]
Prophete fuerunt in ventum loquti et responsum non fuit in eis.
Sicut nulla mens tam facilis est ad ascendendum quam mens
ignem ignis concipere posset, sicut nulla mens est
tam ad comprehendendum [illegible] creatorem vel peccatoris [illegible]

que possit incendi nisi ipse inflammatus et ardens. Ad idem accessit
ut dicit in libro de oratore. Prophete etiam pollent consiliis
Amos iii°. Non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit
secretum suum ad prophetas servos suos. Cassiodorus. Augentes
antiquus temporibus, si certe aliqua calamitate premerentur
[illegible] ad prophetas instruebantur ab eis iussu domini quid fa-
cere debuissent. Sed hodie populus ad clericos veniret pro
consilio et ipsi deberent eis consulere. Sed sicut magister accepti
divine voluntati non voluntati humane. ii Petri i° Non enim
voluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati
locuti sunt dei homines. Sicut in veritate prophetando non erat semper
[illegible] spiritum [illegible] futura posse predicere. Sed quia corda eorum
repleverat ut vellent, ita [illegible] eorum non erat ut ea que vellent dice-
rent sed que spiritus illustrati didicerat ea sola dicebant ne quis
ad libitum suum scripturas exponere audeat. Sicut dicit Beda in ori-
ginali. Sed timendum est ne impleatur hodie quod sequitur. Et fuerunt pseudo-
prophete in populo sicut et in nobis erunt magistri mendaces qui [illegible]
[illegible] veritate et vanitate facerent [illegible] per quas via veri-
tatis blasphematur. Quia vero ipsi predicationis [illegible] talibus impeditur. Et
[illegible] prophetis Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram. Dicit Ie-
remias xxiii°. Hi sunt qui ne loquuntur in spiritu [illegible] ut proximis salu-
[illegible] consilium [illegible] qui sicut et [illegible] facere [illegible] et suos
errores statuunt [illegible] predicatoribus [illegible] pueri et ignorantes
sunt [illegible] quod dicit dominus per Iohel: Effundam de spiritu meo
super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et senes vestri
somnia somniabunt. Elegit enim dominus primo elegit pro-
phetas seniores, 2° apostolos iuniores quod per dominus 3° ele-
git pueros et iuvenes ad terram ad predicandum regnum dei ut
[illegible] equabant temporalium vetustates et vite eterne [illegible]
[illegible] et sicut iudei maiores miserunt prophetas qui in
nomine domini loquebantur, ita nunc quidam mali prelati quasi
morte predicatores occidunt cum predicare et operari salutem [illegible] 2
[illegible] prohibent. Non talis fuit Moyses qui ait Num. xi. Cui dicit
[illegible] Eldad et Medad prophetant in castris. Domine mi Moyses
prohibe eos. Quid inquit emularis pro me. Quis tribuet ut omnis po-
pulus prophetet et det eis dominus spiritum suum. Prophete etiam
[illegible] Regum xxii. Remansit vir unus per quem possumus in-
terrogare dominum. Sed ego odi eum quia non prophetavit mihi bonum sed ma-
lum. Iste fuit Micheas cuius interpretatio quis iste. Quia homo
veritatem dicens omnibus est admirabilis. Omnibus digito ostendi-
tur. Qui non movetur timore vel amore vel precio vel prece
[illegible] semper [illegible] signatus per illum prophetam qui
in [illegible] regis Roboam arguit eum et regis timorem [illegible]
[illegible] iii Regum xiii°. Et manus regis exaruit et altare scissum
est sicut predixerat propheta dei. Sed nobile quod falsus quidam
propheta senex qui in mendaciis suis decepit illum bonum
prophetam. Decepit etiam regem Ieroboam auferens et ti-
morem dicens. Sicut testatur Iosephus in viii° li. antiqui-
tatis [illegible] quod per laborem portandi multa sacrificia manus
regis obstupuerit et primum adepta virtute ad naturam pro-
priam reddita est. Altare etiam cum fuisset [illegible] per
multitudinem hostiarum [illegible] disruptum est. Sic
[illegible] mendaces adulantes potentibus quidam clerici et sacerdo-
tes per [illegible] penitentia destruunt. Cum tamen videamus imminere
[illegible] ire et furoris quod imminentes calamitates huius [illegible] iam

ostendunt que senilem etatem mundi ad instar intumescentis sepul-
cris continendo. Primo etiam proxima ruine signa parturit
licet non credant istud quorum incrassata sunt corda qui decepti
pti a demone sicut animalia bruta signa ruine vident et
mortis signa non timent. quia excecati excecatos in foveam ducunt.
Ysa. xxix. Claudet oculos vestros prophetas et principes qui vi-
dent visiones operiet. Iere. xiiii. Falso prophete vaticinantur
in nomine meo, non misi eos. et non precepi eis nec locutus sum
ad eos. Jeremias enim propheta dextera habebat in ore virgam
in opere. alliam in corde de quibus tangitur propter quia doctrina
doctorum debet habere dulcia principia suadendo media aspe-
ra exasperando. ultima dulcia puniendo. ut dulcia mulceant aspe-
ra terreant. dulcia puniant. Prophete etiam fulgent exemplis.
1 R. iii^o. Cognovit universus Israel quod fidelis Samuel propheta esset do-
mini de cuius sanctitate satis legitur in primo libro regum et Ie.
primo Sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. ut qui offi-
cium habent propheticum sancti sint corde. opere. conversacione in corde
nulla nequicia. in ore nulla contumelia. in opere nulla inmundicia.
Ut impleatur illud Ioh. i^o. hic est vere israhelita in quo dolus non
est. Deute. xviii^o. Prophetam sicut me suscitabit tibi dominus
deus tuus ipsum audies sicut me ut christo conformetur in omni pu-
ritate et sanctitate et in eo appareant signa christi, sicut in mi-
lite signa regis. Sed possumus illud dicere psalmus. Signa nostra
non vidimus iam non est propheta in terra nostra i. nostri reg-
ni paupertatem ostendit. isti divicias. asperitate. isti delicias
vilitatem, isti excellencias et honores. Uere inveniuntur vulpes in
desertis: in quibus feditas amorum. Ut enim dicit Beda super leu.
vulpes animal est plenum fraude in foveis. semper latens
et fetens. odore etiam reddens putanus, nunquam recto itinere currens
sed tortuosis anfractibus currens. Ut in quibusdam clericis qui
sunt fetentes per infamiam in terra foveas habentes per avariciam. anfra-
ctuose incedentes per fraudulenciam in malicia quod domestici mendicantes
per violenciam. Secundo primo per in ordine, iii. in fine Thren. Propter
montem syon quia disperiit vulpes ambulaverunt in eo. Mons
syon actiua per eminenciam sanctitatis, sordes enim defluunt de
montibus ad valles, sed mons syon quod interpretatur speculum
vel specula ipsa eadem propter puritatem veritatis. Iste mons
syon hodie in suis ministris disperiit diversis modis. Primo quia
diversis peccatis et maxime avaricie. psalmus disperierunt in endor
facti sunt sicut stercus terre, endor ignis generacionis interpre-
tatur, ignem luxurie designans qui cum carnali concupiscentia
consumitur. facti sunt ut stercus terre per avariciam vite vul-
pes ambulaverunt in eo. ambulaverunt de vanitate in vanitatem sed
quasi vulpes i. quasi homines racionem non habentes. sed fraudem
libidine fetentes. Jam laycorum excubescit dum avaricia aliquorum
clericorum attendunt. Vix enim audent cogitare que tales cle-
rici audent facere. Ideo meretrices et publicani precedent eos
in regnum dei. Mt xxi. Quia tunc convertunt exemplo. Exem-
plo etiam eorum alii contaminantur. quia dum videt populus mali
incendentes pauper sacerdotum exemplo. Unum enim exemplum mali
multa facit mala. habent enim vulpes foveas in terra
per avariciam. Mt viii^o. vulpes foveas habent et volucres celi nidos
filius vero hominis. Qui ipse licet scilicet me sequi volo ut
ita sim pauper ut nec hospicium quod inveniet habeam. Sed
hodie tanta est cupiditas in clericis quibusdam qui tamen

Lucris inhiant et secularibus negocijs se implicant non advertentes
Jeronimum dicentem C 4 ... est negociatorem in clerico quod vsura in lay
co. Perhorrescunt quidam curam animarum et marsupia subditorum
emungunt. ecclesias defraudant suis residencijs mortuos suos offi
cijs. sepos bonis ... Dum serviunt non per se ipsos sed per mer
cenarios. Dum frequentant ecclesiam in horis illis in quibus precedit
se denarios percipere. Unde qui in croceis nutriebantur hic e mi
his sanctis et sacramentis ecclesie amplexati sunt stercora se
cularium feditatem Treno iiii° Obscuratum est aurum mutatus est
color optimus. et egressus est a filia Syon omnis decor eius Treno
i° Consecrationes intendit per fraudulenciam Can[ticorum] ii° Capite nobis
vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Nam vinea nostra floruit
Vulpes parvule sunt quidam perversi nuti contra Deum. viam pla
nam veritatis dimittentes et per anfractuosas et latebrosas calli
ditates sophismatum predantur fraudulenter animas. que sunt in suo
flore. hec est in bono proposito serviendi Deo deceptus et ne flos fru
ctum faciat impediunt sicut illi qui dissuadent ne iuvenes intrent
religionem vel ne in ea faciant penitenciam. vel ne fructu vite et
ne possideant vita enim est anima nostra vel augetur vita que pla
tatur dum sacramentis inicitur. germinat dum bonum propositum pu
lulat propagatur dum per bona exempla proximus edificatur
circumfoditur dum corpus castigatur. Putatur dum malicia per
penitenciam abscinditur. Purgatur a sarmentis per veram confessionem. Flo
ret dum in spe et desiderio vite eterne congaudet. et quodam modo
paradisum recolit. fructificat cum gaudij eterni suavissima fruicione
degustat. hee vulpes parvule capiuntur cum eorum suggestiones
et blandimenta cavetur ut non habeant effectum sicut bestia fe
ra non nocet cum diligenter et adstrictius custoditur per cautelam
insidiatur domesticis animalibus per penitenciam et violenciam Propter quam
violenciam dominus Herodem appellabat vulpem Luce xiii° Dicite vul
pi illi Crudelissimus enim erat Herodes. et potestate accepta a Ro
manis pauperes de Judea opprimebat. cui similes sunt qui paupe
res subditos sibi opprimunt. et contra rebelles et potentes mutire
non audent Similes animali quod vocatur formicaleon prima
animal est quod latet in pulvere et insidiatur formicis et comme
dit eas que resistere non possunt. qualibus exhibent se leonem
spectabilibus autem et alijs animalibus est formica a quibus come
ditur. calumnias etiam subtiliter excogitant ut exquirerent et pro ab
solucione pecuniam extorquerent et aliqui se fingunt mortuos
mundo ut animas decipiant sicut vulpes se simulat mor
tuam et dum iacet aperto ore et lingua extracta volucres
animal mortuum reputantes ei accedunt et videntes linguam
rubeam comedunt. dum comedere volunt Capiuntur ab ea. Regimini Ergo dum re
ii cum honeste et secundum ordinem fiant
in vobis. i. Cor. xiiii° Vivo claustrali duo sunt necessaria
Honestas per quam regitur exterius. et ordo per quem regitur
interius Et quoniam omnis virtus ab honestate procedit. ideo requiritur
honestas que e origo virtutum. in omni claustrali. et in omni eius
officio exteriori. ut sit honestas in choro in capitulo in refectorio
in dormitorio In choro honestatem tenet prudencia. ubi in
oculis Dei psallitur et oratur. et quod petitur sicut decet
facilius impetratur Eccl. xi Et facile est in conspectu Dei et
in oculis De subita honestate pauperem subito pauper hone
statur in oculis Dei. quoniam vera paupertate et frugalitate clau
stralis impetrat graciam Dei In capitulo servat honestatem

iusticia. ipsa enim regit capitulum sicut prudentia chorum. clamans
illud i thess. iiii° honeste ambuletis ad eos qui foris ut ita clau-
strales in mundo versentur quod seculares non offendantur et precipue
inveniatur quod in capitulo corrigatur. In refectorio honestatem
tenet temperantia que regit refectorium. ut ceteris careant ne sa-
tiant in desideriis sed tamen in necessariis. In clamat illud i cor. x°
honestatem mensa nullus egerit. qui enim servat honestatem temperantie
non regunt eos lascivie, nec superfluitate habundantie. In dormi-
torio honestatem tenet fortitudo et pudicicia. motus carnis vinci-
lit comprimendo clamans illud eccl. xxiiii flores mei fructus ho-
noris et honestatis. Sit igitur honestas in choro sine dissoluti-
one. In capitulo sine altercatione. In refectorio sine effusione.
in dormitorio sine carnis delectatione. De primo sapientie vii°.
Venerunt michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus
illius. Hec est honestas a prudentia descendens. que apud claustra-
les in choro apparet in vultu gravitas. in gestu
maturitas. in cantu alacritas. in habitu vilitas. Sunt enim quidam in choro mente
vagi. oculis attoniti. gestu dissoluti. cantu absoni et lascivi. Can-
tant quidam magis ut placeant populo quam deo. non cantant in
choro cum anna sed cum micol, sed in palacio cum herodiade. ut pla-
ceant discumbentibus et herodi. et ut ingrediantur fratre hinc
latitudinem. Unde queso in ecclesia tot organa tot cymbala tot mon-
strosa hic sustinuit. ille discinit. alter succinit. alius medias quas-
dam notas dividit et incidit. nunc vox stringitur nunc frangitur
nunc impingitur. nunc diffusiori sonitu dilatatur. aliquando quod
deo in equinos hinnitus cogitur. aliquando virili vigore deposito
in feminee vocis gracilitate acuitur. interim corpus totum quibusdam
gestibus histrionicis agitatur. torquentur labia. rotantur oculi. lu-
dunt humeri et ad singulas quasque notas digitorum flexus respon-
det. et hec ridiculosa dissolutio vocatur religio. et ubi in ecclesia popu-
lo innotescit. attoniti et lascivias cantantium ... gesticulationes meretricias
voci alternationes et infractiones mirantur. hec cum risu et cachinno
ut non videantur ad oratorium sed ad theatrum convenisse. nec timetur
illa tremenda maiestas cui assistitur ubi sanctissimus ille san-
guis in calice libatur. aperiuntur celi. assistunt angeli et quo
terrena celestibus iunguntur et angelis homines sociantur. et quod
sancti instituerunt ut infirmi per cantum excitarentur ad affectum pie-
tatis. hodie assumitur in usum illicite voluptatis. Itaque cum
quis sic frangit vocem sicut frangere voluntatem et in con-
sonantia vocum observat concordiam morum ut per exemplum habe-
as proximo. per voluntatem dei. per obedientiam superiori tuo. si habes
dulcedinem vocis. habeas dulcedinem cordis et sicut per ascensum
et descensum musice frangis et elevas vocem. sic per ascensum
et descensum virtutum frangas mentem. descendas ad compassionem proximi
descendas ad compassionem proximi. eleves eam ascendendo ad contem-
plationem dei. Hec est musica dei et cantus spiritus ubi sex voces
ut sic congruentes sunt. Prima vox humilitas cordis. secunda
mortificatio carnis. tertia passio. quarta compassio. quinta ...
sexta devotio. In hiis auditur iubilus caritatis. cantus melos
devotionis et dulcedo contemplationis que reddunt hominem concor-
dem et in se quantum ad corpus et animam et ad proximum compati-
endo affectu et consolando effectu. et ad deum per odium
amorem malorum. et per devotionem in cognitione bonorum. hec magna et sci-
entia dulcedinis huius musice omnia reddunt honesta et virtu-
osa. ii esdre iii° Vinum omnia precordia facit honesta

experientia gratie dirigens cor et ceterorum supellectilem in quadam
honestate. Secundum est honestas in capitulo sine altercatione
et iuste corrigentes excessus in capitulo sine altercatione, sine excu-
satione, sine personarum acceptione, ut respondeat pena peccato, tamen
diligentiorem curam exhibere debemus infirmis et pusillis ne
desperent et eos dulcius commonere. I Cor. xii. Que videntur corporis
infirmiora esse necessariora sunt, et que putamus ignobiliora me-
bra esse corporis, hiis honorem abundanciorem circumdamus, et
que inhonestiora sunt nostra habundanciorem honestatem habent.
Aliqui enim simpliciores sunt magis necessarii secundum opportunitatem temporis
ad portandum exteriora quam sapientes et membra nobiliora. Similiter
ignobilioribus in corpore plus ut ventri et pudendis honorandi
ea per velamentum. Sic ventri adhibemus zonam deauratam aliquando
et pudendis femoralia linea. Sic tamen debent excessus eorum corrigi
ut purgentur deformitates peccatorum et splendeant exempla virtutis
et non detur bonis offensionis. Ad Ro. xiii. Abiciamus opera tenebra-
rum et induamur arma lucis sicut in die honeste ambulemus.
Ve igitur hiis qui amant lites in capitulo et destruunt unitatem et
ubi deberet culpa remitti ibi incipit augeri. Cum te reprehendunt
excusas. Primum fallaciter accusas. Capitulum turbatis in susurro peccatis
ad quem caritate loquendo pertinet benignitas remissionis sicut
in patre pietas miserationis et ad filium affectus redemptionis.
Unde capitulum est officina spiritus sancti in qua filii dei congrega-
tur ut ei reconcilientur. Adest tamen aliquando inter eos sathan. Ide-
li a celo expulsus in capitulo sicut sathan in celo, expulsus est enim sathan
a celo, Adam a capitulo paradisi, Judas a capitulo Xpi.
et in omnibus causa lingue. Sed ille propter suam superbiam, ille propter
suam inobedientiam, ille propter avaritiam. Propter superbiam
enim suam cecidit lucifer a tanta dignitate, propter suam ino-
bedientiam cecidit Adam de paradiso de tanta statu. Propter su-
am avariciam cecidit Judas a tanta familiaritate. Sic quidam
in capitulo ex generis nobilitate et dignitate superbiunt et contra pre-
latos et fratres simplices superbiunt clamoribus eorum. Similiter
alii in capitulo ex data sibi potestate superbiunt, et licet alii obediant
eis, ipsi tamen superioribus suis obedire contempnunt. Similiter alii in
capitulo adducunt oves et boves, ut ubi debet haberi sermo de
animabus, habeatur cura de rebus. Admonetur inter hec simpli-
ciores fratres, tacebunt discreti, habent vacandi locum et per-
versi tempus loquendi. Tercium est honestas in refectorio sine
effusione. Eccli. xxxi. Vigilia honestatis tabefaciet carnes.
Cum enim vigilat et intendit diligenter pro honestate temperie
confusa, reprimit carnis incentiva, ut sic tabefiunt carnes
dum mortificat motus carnales. Non negat religio quod
requirit necessitas nature, prohibet tamen quod appetit singularitas
gule. Ve igitur eis qui exierunt de egipto et intraverunt
desertum ut terram promissionis ingrediantur et suspirant ad ol-
las carnium, quorum deus venter est et in confusione gloria
eorum. Deus eorum venter eorum, cuius templum est
coquina, altare mensa, ministri coci, ymolate pecudes, incen-
sum ructus, fumus incensorum, odor saporum. Et cum in congre-
gatione in domo sua ipsa vixerant, postmodum in medio claustri
sunt. Habet ille deus monachos suos qui sub ocio in
ecclesia dei tempore vivunt, qui non seriosas querunt sermones
sed fabulosas ociosorum congregationes inter quas non audiuntur sin-
gultus et suspiria penitentie, sed risus et cachinnationes,
et vitam ingurgitationi ventris et deliciis volunt vivere in cella

q3 puerit in domo paterna, et tamen de carnibus agit in regu-
la beati Benedicti, quidam qui carnibus ita abstinet et sagimine
multorum porcorum pinguedine devorant et de residuo cetere cas
faciunt et ita totum porcum comedunt Sexta autem feria et in ieiuniis
ovis et alii sagine utuntur. Non attendunt illud Gregorii quod scribit Au-
gustino anglorum episcopo Vere est inquit ut qui in his diebus a carne
animalium abstinemus, ab omnibus que in semina trahunt carnis ori-
ginem ieiunemus a lacte scilicet caseo et ovis etc. Nunc autem circa mensam,
quem taxat beati benedicti in regula sua, formula ferculis apponi-
tur, et si abstinetur a carnibus quibusdam tempora pisces duplicantur, et ut
cetera sileamus, quis dicere sufficiat quot modis ova sola misceantur
tur. nunc frixa, nunc salsa, nunc [illegible] etc. Sicut prosequitur Bernardus
in apologetico de hac materia. Quarto de honestate in dormitorio sine
carnis [illegible] cap. x. honestum fecit illum et custodivit eum
ab inimicis etc. Et certamen forte dedit illi ut vinceret magnum certamen
carnis et [illegible] et magna utilitas viri a carnis [illegible] et magna
honestas triumphare de carne et de immunditiis carnalibus [illegible]
x. honestavit illum in laboribus suis et complevit labores illius. Sic enim
[illegible] hostibus [illegible] temporibus. ita per carnis [illegible] sequitur
quedam completa suavitas. Si enim carnis amor fuit [illegible]
ut igne divini amoris absorptus, nullus erit in exterioribus [illegible]
sed omnia pacifica et serena. et tunc in dormitorio suo mens serena
ta quietatur nec impedivit pacem eius hostis uxor servus [illegible]
hostis est dyabolus, servus mundus. uxor caro, venit quidam [illegible]
dum ergo dyabolus vincitur. mundus subicitur. caro affligitur. [illegible]
diligitur. mens in suavitate sopitur etc.

Omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis. In vita clau-
42 strali non tantum requiritur custodia honestatis exterioris, sed
et custodia ordinis interioris. Est autem ordo tamen in capite
preminet in abbate ordo in membris apparet in subditis. Quantum ad
primum in abbatibus prioribus et superioribus ad eorum debitum ordinem
quatuor requiruntur. [illegible] exempli correctio [illegible] mode-
ratio [illegible] discretionis [illegible]. De primo [illegible] Eterna per ordinem
lapides tuos et fundabo te in saphiris. Saphirus ut dicit [illegible]
deposito [illegible] audaciorem reddit. gratiam hominis ad hominem
custodit, sordes oculorum tergit. celestis est coloris. Quia prelatus
audaciam exprimat in corrigendo non sit mollis. nec timidus. non
pusillanimis affabilem se prebeat ut gratiam subditorum acquirat
sordes oculorum tergat ut [illegible] concipiat. sit celestis colore
[illegible] contemplationis. Et bene dicit Eterna per ordinem
quia rectus ordo est ut precedat superiores per bonum exemplum ut pre-
cedant inferiores in gradu suo. Sic enim in gregibus prior pre-
cedit qui viam aliis ostendit. [illegible] non pre-
cedit armenta degener taurus, sed qui magnitudine [illegible]
ceteros mares vincit elephantorum greges excellentissimus ducit
et inter homines olim non poterat esse superior nisi melior. Su-
perior enim debet esse exemplum aliorum. Et dicat quod [illegible] ad me
videtis facere sic facite. efficacior est vox operis quam vox sermo-
nis. strenuitas ducis milites consolatur, si fugit alii in fugam
vertuntur. Superior enim est sicut lucerna et si male agit lu-
men deficit quia [illegible] suam aliis ostendit. Portat [illegible]
in facie et aliis medicinam adhibere presumit. Est etiam sicut
sol qui si convertitur in tenebras et luna in sanguinem, et stelle
cadent de celo. Apoc. vi Sol factus est niger quasi saccus
cilicinus quia prelatus amittit pulcritudinem gratie tunc nigredinem

culpe. Luna vertitur in sanguinem, religio in transmigrationem. Stelle
cadunt de celo, quia amissa celesti conversatione monachi evagantur
de claustro. Certum enim pastor per abrupta vagorum graditur. Certe
est ut precipitanter grex sequatur, nisi forte salubriter custodiantur.
Unde xvj [illegible] est grande miraculum ut pereunte [illegible] filii eius
non pereant. De quo Judic. v. Stelle manentes in ordine et cur-
su suo adversus Sisaram pugnaverunt. Sisara exclusus gaudio mo-
nachus qui exclusit a se gratiam dei, contra quem stelle manentes
in ordine pugnant, quia fratres bene ordinati et superiores ma-
xime ipsum in capitulo corripiunt et increpant, et vere tales magistri
di sunt. Qui enim sacrificare deo laudem debuit, deo contumeliam
reddit et cum obliviscitur quod voluntarie promisit, ut timet ubi peccata
petere ubi pro peccatis in seculo debuit corrigere. Promissor laudis
fit redditor [illegible] et dulcior [illegible] qui sua dedit deo, se vero dya-
bolo. Qui enim pro deo mundum relinquit, si deum amittit, omnia perdit
deum repellens a se, a seculo repulsus inter duas sellas ad terram cor-
ruit. Augustinus: Non inveni meliores quam qui in monasterio profecerunt. Et
bene dicit manere in ordine suo, quia tunc effectus superior corrigit
et que sunt ordinem [illegible] prout [illegible] Sicut dominus
[illegible] tuus [illegible] qui volunt ordinare super terram suum
regem domini dei tui [illegible] ut regia gradiaris via, non [illegible]
[illegible] correctionem. Propter [illegible] que in [illegible]
[illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] domini. Multum enim nocuit [illegible] celebratum monasterii [illegible]
[illegible] quem contingit salvari ex [illegible] cum [illegible] in
[illegible] et [illegible] [illegible] Item prelati sunt vigiles
quibus dormientibus veniunt et demum [illegible] sunt pastores in me-
dio luporum, quorum pigritia et sompnus exponit demonibus ani-
mas subditorum. Sunt medici ut [illegible] tempore pestilentie. Sunt
naute ut navem [illegible] cum [illegible] procelle, et maxime cum navis
plena sit vinis, [illegible] aqua. Sunt agricole ut extirpent
[illegible] ne superseminetur zizania. Ergo ex parte regia corrigat
ne malicia per negligentiam radicata tandem corrigi nequeat.
Unde in regula [illegible] Peccata mox ut orta reperiuntur, radicitus extirpe-
tur. De tercio, scilicet moderacione, propter in regula [illegible] Abbas
[illegible] opera que iniungit discernat et temperat. Item abbas
omnia sic temperet ut sit quod fortes cupiant et infirmi non re-
fugiant. Cant. [illegible] Introduxit me rex in cellam vinariam, ordina-
vit in me caritatem. Cella vinaria devocio [illegible] et excessiva
que cum [illegible] [illegible] caritatis agnoscitur [illegible], que est optima
moderatrix omnium [illegible]. Sicut enim vinum non bene temperatur
nisi [illegible] [illegible] agnoscatur [illegible] abbates qui [illegible]
[illegible] iacent vel comedunt vel divinum officium audiunt. Omnes
quos [illegible] sustinet temperare nesciunt [illegible] non se exhibent pa-
tres sed [illegible] exactores. Ezech. v. Pastores non dantur et [illegible]
[illegible] [illegible] et ipsi fratres onerant et [illegible] non [illegible]
[illegible] bona monasterii expendunt et dissipant cum tot pauperes
in [illegible] [illegible] vadunt in tanta pompa equorum. Stipati tot famu-
lis ut [illegible] possint [illegible]. Non sunt hii patres monasteriorum
sed domini castellorum, nec rectores animarum sed [illegible] prepositi.
[illegible] commissa bonorum [illegible] dispensatores, sed sola dispensatio
[illegible] ordo inferni et non celi. [illegible] domini [illegible] in terra
[illegible] religio sunt fundata [illegible] xxxviij [illegible] nostri ordinis
[illegible] et [illegible] [illegible] in terra. De quinto, scilicet xvij [illegible]

tuas visitabis si recte agant. et cum quibus ordinati sunt disce
Verba sunt ysaye ad filium suum David in persona abbatis qui debet
visitare fratres suos conventui providere et circa infirmos se pi-
etatem ostendere hoc intelligatur illud Ysa. v. [illegible] [illegible]
ordinis sui [illegible] si carnis provideatur in conventu infirmis in infirmaria
na. si timendum est quod sequitur et deserta in ubertatem ver-
sa advene [illegible] et debet desertas regiones que fuerunt primitus
pauperes et nunc in ubertatem temporalium conversae sunt. que a-
lieni comedunt. Dum milites et potentes neglectas [illegible] superflue
expendunt. Unde illud [illegible] Magnum scelus est res pauperum da-
re divitibus. et de sumptibus magis acquirere favorem potentium
quod [illegible] attendit aquam tollere et flumina que non indigent
irrigare. non sunt hodie quidem abbates patres [illegible] et stru-
ctores cum indignatur ad filios suos quia non sunt sicut [illegible] per
aut negligentia infirmorum induunt proprietatem unde ut de propriis acqui-
sito possint sibi in suis infirmitatibus providere. Et anima attendat illud
quod dicitur in libro de vitis patrum quomodo se interrogavit quidam senem
dicens duo fratres sunt quorum unus ieiunat vi dies. et alter multum la-
borando servit egrotantibus. cuius opus magis gratum est deo. Cui ille
senex. si frater ille qui sex diebus ieiunat laborans appenderit se
per nares non potest esse equalis illi qui infirmantibus servit. Ordo
in prelatis debet apparere in subditis et hoc quadrupliciter ut abre-
nuncient voluntati contra carnis corruptionem [illegible] vanitati contra mundi pompam
ne tristiciam et [illegible]. Proprie voluntati contra diaboli suggestionem
Carnali consanguinitati contra parentum et affinium turbulentiam. Sit
igitur monachus bene ordinatus. pauper. continens. obediens. et de par-
entum suorum non se inordinate intromittens. Renunciet et carnali
sue voluntati ut de illis se abstineat que invitat ad [illegible]
illum xo. Deserti sunt filii Ruben per [illegible] et ordinem suum per-
[illegible] sed de castris domini debent esse milites castrati abrenuncian-
do sue carnis voluntati. et hii sunt filii Ruben i. filii visionis
qui vacare debent contemplationi a qua retrahit caro et san-
guis. Caro enim ferculis repleta retrahit spiritum [illegible] sed spiritus
[illegible] debet vestiri sicut oves dicitur [illegible] que [illegible] pascuis
alimentur. Prov. xvij. Melior est buccella sicca cum
gaudio quam domus plena victimis cum iurgio. In [illegible] non [illegible] affecti-
[illegible] a quibus cavendum est. super mulierum aspectum affatum affe-
ctum contactum superfluus cibus et potus. unde quidam plus curat [illegible]
mortem quam Salomonem. assa gallina. piscem assum quam xpm passum
agnum [illegible] quam crucifixum. et [illegible] et aurum [illegible]
[illegible] que dona [illegible] pulmenta comedit. ut si de uno comedere non
possint de aliis sustentetur. [illegible] se ingurgitant ferculis [illegible]
sine pondere et nunc student [illegible] exportando cameras [illegible]
[illegible] querunt. ut deliciis magis indulgeant ubi [illegible]
suam faciunt. et cum [illegible] monachi in conventu esuriunt. ipsi in
cameris et in latebris ebrii sunt. Abrenuncient etiam dignitati
et de mundi possessionibus nichil retineant sed omne [illegible] qui
habent [illegible] [illegible] ordinavit [illegible]
[illegible] [illegible] vitatem [illegible] in sua [illegible] mani-
stant hii [illegible] quo sustentatur [illegible] sine
[illegible] Custodiat igitur se regulares
ab anathemate Jericho non inferat [illegible] in
domo domini [illegible] non revertatur ad vomitum [illegible] Gen
evomit relinquat pallium in manu egyptiace cum Joseph
xxxix Syndonem cum Johanne [illegible] ydriam cum samaritana

Ishmi mo Proprietarius enim qui bona omnia sibi appropriat et rebus pau-
perum furatur. similis est Jude proditori qui nimio furti et sacrilegii
factus est proditor christi et homicida sui Parum enim valet abrenuncia-
re si eisdem quibus renunciavimus implicemur. Sed in hac paupertate et
nuditate quam professi sumus coram deo et angelis nobis perseverandum
est ut unusquisque in ordine suo resurgat Dyabolus enim cal-
caneum i. exitum meum semper attendit et usque ad finem nos supplan-
tare conatur et ideo bene cepisse nichil proderit nisi pleno fer-
vore accepisse principia renunciacionis nisi bono fine condu-
damus. Unde satis miserum est cui a rudimentis procedendum sit ad per-
fectionem inde descendimus ad imperfectionem. Abrenunciet etiam
propre voluntati Ro xiiio Omnis anima potestatibus sublimioribus sub-
dita sit non est enim potestas nisi a deo Que autem sunt a deo ordina-
ta sunt Prelatis inquit sublimioribus subdita sit ut sit claustra-
lis prius subesse tamquam discipulus docere tamquam scolaris ut tandem
sciat preesse sicut prelatus qui obedienciam superiori promittit domino suo se
exponit et illum qui loco dei tenet in personam aucupans ponit Mat xvi
Si quis vult venire post me abneget semetipsum Et ex hic sequitur
quod valde serare incedit quia se de se non intromittit et se in
gratuitum holocaustum deo exponit Reg xv Melior est obediencia quam victi-
ma, quia per victimas aliena caro. per obedienciam propria caro mactatur
Ut dicit Gregorius Ipse in li. de insti. patrum dicitur quod sic nobis
obediendum est ut ad puericiam redisse videamur statim Unde vere
pro in ordine antiquiori patrum primo insimulabatur doctrina suas
vincere voluntates. et prohibebatur bis ad industria que putabant
animis eorum conferre Religiosi enim et maxime iuniores non pos-
sunt necessitate corporis nisi prius mortificaverint voluntates per re-
gimen obediencie tamen sine licencia non audebant de cella pro-
cedere, nec etiam ad necessaria. observabant etiam precepta ac
si essent eis divinitus imperata. Immo ad impossibilia sibi imperata nitebantur
ac si essent actu possibilia habes ibi exemplum de ligno arido
quod Johannes ad arbitrium abbatis sui quod ad aedificandum rigavit bis
in die per totum annum non infirmitate corporis. non sollempnita-
te festivitatis. non occupacione necessitatis non asperitate hyemis. non
labore atque remociori afferende rigare desistitit Credebant
enim ex puritate sua suos superiores nichil posse inpassum et sine
racione precipere Ve igitur inobedientibus qui rebellant suis su-
perioribus Unde Ro xiiio Qui resistit potestati dei ordi-
nacioni resistit Qui autem resistunt sibi ipsis dampnacionem acquirunt
Renunciet preterea carnali consanguinitati Ps Congregate illi sanc-
tos eius qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Omnes quippe congregati sunt
in religione. et ut serviant illi qui ordinat testamentum eius
custodiunt ea que dominus in testamento suo dixit tam in veteri quam
in novo Deut. xxxiiio Levi et levitis dictum est Qui dixerit
patri suo et matri sue nescio vos et fratribus suis ignoro
illos et nescierunt filios suos hii custodierunt eloquium tuum
et pactum tuum servaverunt Mat xo Veni separare hominem adversus
patrem suum et Mat xixo Omnis qui reliquerit domum vel
fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem
aut filium aut agros propter nomen meum centuplum accipiet
et vitam eternam possidebit Et addit super sacrificia quia
non tamen carnales affectus abnegaverunt sed seipsos in holocaustum
suavissimi odoris domino obtulerunt Claustrales enim debent esse
sicut vacce trahentes archam super plaustrum que mugiebant
propter vitulos suos sed colla non flectebant nec ad dexteram neque

ad sinistram declinabant donec pervenirent bethsamees. i. domum veri
solis. i. R. vi. Quia religiosi virgam religionis gerentes debent ora-
re pro parentibus suis, sed non colla deflectere per nimium affectum ad eos
sed via recta incedere usque ad terminum vite sue. Narrat de abbate
Appollo legitur in collationibus patrum et aliis. Ad hunc enim senem
cum frater suus carnalis in tempestate noctis venisset implo-
rans ut paulisper de monasterio suo egressus iuvaret eum ad eruendum
bovem suum qui infixus erat in luto quem solus eruere
non poterat. Appollo videt. Cur inquit fratrem meum quem pri-
orem senex pre non rogasti. At ille: Quid inquit pote-
ram eum de sepulcro revocare qui mortuus est iam elapsis xv an-
nis. At ille: Ergo aut iam elapsis xx annis hic mundo defunctus
sum et de sepulcro huius celle nulla possum de hijs que ad
vite presentis pertinent statum tibi conferre solatia. Beatus etiam Anto-
nius dixit: Manete iuxta parietes vestros aut: Ne fili vicarius in presenti
tuorum damnis vel adversis casibus contristeris et super eorum
prosperitate congaudeas. Ille utriusque rei participem se esse confessus
est. Cui senex: Noveris te inquit in futuro seculo in eorum sorte
inveniendum cum quibus in hac vita in lucri detrimenti vel consor-
tio vel gaudia vel merore gustaveris. Propter quod hoc renuntiasse debe-
mus. Carnali affectu ne turbetur spiritus aut retrahat a con-
templatione dei. Hester ult. Ingressa est Hester per ordinem cuncta
hostia stetit contra regem. Hester abscondita anima claustralis
et religiosa quia deus abscondit in abscondito faciei sue a con-
turbatione hominum que ingreditur per contemplationem ad regem Christum sed
intrat cuncta per ordinem hostia. Primum est hostium sensus ex-
terioris, secundum imaginationis, tertium rationis: et transita exteriori hostio
sensitive et interiori ymaginative et superiori intellective invenit
regem Assuerum qui abscondit ab inferiori ad interius et ab
interiori ad superius et inde ad supremum que omnia secundum honeste
et secundum ordinem fiant in vobis intelligitur quod scriptum est iii Re.
x. Regina saba admirata est de domo quam edificaverat
Salomon de cibis mense eius et ordinibus ministrantium etc. Ro-
gemus ergo ut vitato loco ubi nullus ordo sed sempiternus horror
inhabitat Job x. sic ordo custodietur in nobis ut colloceremur in
ordinibus angelorum etc.
113 Considerate corvos quia non seminant neque metunt quibus
non est cellarium aut horreum et deus pascit eos Luc. xii.
Notificat dominus monachos nigros ex comparatione similitu-
dinis dicens: Considerate corvos ex quatuor sollicitudine. quia
non seminant ex accepta plenitudine. Deus pascit illos. Qui-
dam quod primum corvus in libris comparatur monachis nigris. Ha-
bet enim corvus coloris nigredinem, clamoris fortitudinem, corporis
fortitudinem, operis desertitudinem. De primo Can. v. Come
eius sicut elate palmarum nigre quasi corvus. Ista nigredo pertinet
ad carnis mortificationem. Come Christi dicuntur religiosi qui
in modum capillorum sunt sublimes conversatione, subtiles cogi-
tatione, capiti Christo adherentes dilectione, insensibiles in tri-
bulatione, sed non inflexibiles. Attritione enim secantur dolorem
sentiunt volunt sine molestia sed non sine sensu doloris
a capite evelluntur quia omnia sunt electis tolerabilia
dummodo a Christo capite suo non secedant. Que come vel capilli
non debent carere pectine discipline ne forte remaneant
in eis pediculi vel lendes remordentes conscientie. Oportet per concordia

no resisti per discordiam hec dicit sicut clare vel periculose pulmonum
vl. tamen pontifices semper ad alta tendentes semper virentes quamdiu in presentia
sunt. sed preteriti accesserunt nigre quia corvus per lamentum penitentie extinctus
deformate sed intimo reformate. Can. i° nigra sum sed formosa
decoloravit me sol in cruce per eclipsim patientis et obscuratus primo
tempore passionis quedam denigratus ... conformatus ut fieret per
eum reformatus et hic est nigra sum etc. Habet etiam corvus clamo-
rem formidinem quod pertinet ad orationem. Est enim avis clamosa
et diversas voces vel sonos format. Et ut dicit Fulgentius Ve-
rmo habet voces imitationes qua religiosi simpliciter et clamantes de-
berent esse ad dominum pro periculis et tacite ... mo gemendo su-
spirando flendo deprecando gratias agendo. Et sic diversitate affe-
ctionum formam diversitas orationum. et sic simplici donum impetret et inten-
dunt. Cum das iumentis escam ipsorum et pullis corvorum. Iumenta
sunt monachi et claustrales freno obedientie vel capistro constricti qui
pascuntur lacte doctrine et celesti alimonie. Pulli vero corvorum
pascuntur rore celesti quia religiosi in orationibus suis reficiuntur de-
votione spiritali. Habet etiam corvus corporis fortitudinem. Unde secundum
philosophum in libro de animalibus Corvus niger pugnat cum asino et thau-
ro volat super eos et pugnat. quod pertinet ad virilem correctionem
ut sint viriles operando bonum. pugnando contra malum ut cum ceteris
qui sunt luxuriosi ut asini. superbi ut thauri. volant super
eos per confessionem boni exempli. Et pugnat per admonitionem verbi
et correptionem facti. Proverbiorum XXX. Oculum qui subsannat patrem
et qui despicit partum matris sue effodiant eum corvi de torrentibus
et comedant eum filii aquile. Oculus subsannantium patrem spiri-
tualem et despicientium fratres suos et religionem sed matrem
simplicia que agnoscuntur in excellentia oculorum. Corvi autem
sunt servi veri qui predicant de torrentibus id est de fluentis scriptu-
rarum. Hii corvi subsannationem oculi effodiunt cum superbiam que sub-
sannationem ingerit eruunt. Filii etiam aquile sunt boni religiosi
imitatores Christi qui ascendit in celum sicut aquila volans. qui
lacerant vestes ... et ... comedunt. Hii oculum
... semper corvus impedit oculos. Habet etiam corvus operis discre-
tionem. Nam pullis suis escam non tribuit donec in eis per-
... nigredinem propriam similitudinem cognoscit. Et hic ut
dicit Ysidorus eos toto nisu pascit. quod pertinet ad religionis
manifestationem. Job xxxviii. Quis preparat corvo escam suam quando
pulli eius clamant ad deum vagantes eo quod non habeant cibos. Quia
fovendi sunt illi qui representant in se formam religionis. qui
in religione regulariter et non seculariter vivunt. quos communitas
pascit et nutrit. Sed caveant claustrales ne corvum imitentur in
... proprietatibus malis. Est enim avis astuta rapacitati de-
dita clamore importuna cadaveribus amica. Primum fit per
fraudulentiam, 2m per avaritiam, 3m per superbiam, 4m per carnis
concupiscentiam. Corvus enim repudiatur ut doceat significat ...
singularis claustris ingredientibus et innocentes, et ... dolos
et fraudulenti effodiunt, et ideo tamquam avis inmunda in lege comedi
prohibetur levit. xi. hec sunt que de avibus comedere non debetis
et vitanda scilicet vulturem. aquilam et griffem. et alietum milvum
et vulturem iuxta genus suum et omne corvinum genus in similitudinem
suam. Aquila quia altius ceteris volat avibus. superbos
designat. Griffes animal pennatum et quadrupes. corpore
leoni similes alis et facie similes aquile crudele animal

homines discerpens · impios et crudeles significat qui humanos
mores in ferina similitudine immutavit. Aliquis qui rapina pe-
stitur sed qui vicibus destituitur minutis tamen aliis quibus prebet
infestus existit, sicut videmus plures qui sunt in solos pauperes
violenti credunt aut quod noceret alii scirent propter voluntatem sicut et vo-
luntate consilium mollis volatu et vicibus fere in omni rapina
sua insidiis nititur eos signat qui incautis insidiatur vultur
lucris gaudet et ipse cadavera sequitur exercitus hii sunt qui seditiones
affectant. Corvus avis astuta in malo sicut dictum est de claustralibus
gnat · hec commendanda non sunt quod moribus imitandi non sunt
Recitatur de duobus fratribus Germanis et quod eiusdem etatis cum unus
esset in claustro positus et alius remansisset in seculo. Cum ad annos
pervenissent discretionis magis malicioso fuit et plures dolos fe-
cit claustralis. Corvus etiam est avis cupiditati dedita furatur enim et
abscondit quod furatum est signans avariciam eorum qui preter suam
et contra voluntatem superiorum suorum ipsum suum abscondunt. Vel aliter
committunt et quod hic vicium accidit ex imperitate prelatorum quia non
puniunt sicut deberent cum videant agere contra id ad quem debilem
et infirmum et agunt cum divina precepta in Re xvii dicit dominus
Helye abscondere in torrente Carith. Corvus enim precepti ut pa-
scant te. Carith interpretatur cognitio. Helyas quasi latens in torren-
te Carith claustralis est absconditus in claustro ubi cognitio
ei divina cognitione pascitur a corvus qui sufficiencia exhibent
ei a suis prelatis ne sit ei evagari extra claustrum aut congre-
gare proprium. Est etiam avis clamore impediens quod precedit
ad suppliciam quem semper clamorosa est et clamore suo se
agnoscit. Unde in li. de instructione patrum dicitur quod prohibitus mo-
nachis placitare si lingua cohibeatur ut non sit clamorosus
in voce. Sophia vox cantantis in fenestra. Corvus in superli-
minari. Gentem in desertis vestibus et cominibus cum habitant
et ibi cursitant. Ita in claustro ubi regnum deserit claustrali
supplet et alter alterum per discordiam impedit. Unde corvus cauca-
tum facit in voce · discordia signat in communitate. Unde notabi-
lia transferendo dicit. Bestie clamabunt in faucibus suis et corvi
in portis aulis. Non enim tamen homines esse racionabiles sed
bestie brutales superbi et discordes. Est etiam avis cada-
veribus amica. Ipse enim pascitur et nutritur et carnibus oblecta-
tur. Unde Gen. viii. Aperiens Noe fenestram arche emisit cor-
vum qui egrediebatur et non revertebatur donec siccarentur aque su-
per terram. Columba autem reversa est ad archam cum ramo vi-
rente olive sicut expositores. Quod corvus illectus cadaveribus
vel forte suffocatus in aquis non redit ad archam. Hii sunt
qui servientes carnalibus concupiscentiis per quam evagant et non
claustrum fugiunt ne revertuntur ad propriam conscientiam quia male
secutus in mundanis periculis. Cum enim forte aliquid columba
delectat sublimitatis magis que talibus se delectat. Sed columba
cum non inveniret ubi requiesceret pes eius ad archam reversa
cum ramo virente redit quia mens non inveniens requiem
nisi in solo deo et divinis redit ad conscienciam ubi delectatur
in amore conditoris. Unde dum rerum prius mutabilia
respicit omnia que pulcra videntur in mundo et delectabilia
vilescunt ei et ea despicit et quod reverendo illud deferet in ora-
cione in quo ardentius faciem sui conditoris conspiceret quia
sicut quanto in creaturis invenit quod delectaret invenit pulcri-
tudo delectabilis foris non tenetur intus delectabilis mens pascit

et commendatur. Non sunt etiam domus claustrales ex paucitate solli-
citudinis d. Non enim seminant corporali exercitio, sicut ille de
quo Luce viii°. Exiit qui seminat seminare semen suum. Qui multum
laborant et parum aliquando colligunt Aggei i°. Seminastis multum
et intulistis parum. Deute. xxviii. Sementem multam iacies in terram
et modicum congregabis. Claustrales autem ergo non seminant
non metunt et multum in horreis congregant. Non seminant
etiam carnali augmento semen quod a tribus filiis Noe dissemi-
natum est omne genus humanum vel hominum. Gen. ix°. Ipsis
enim a quibus egreditur semen coitus immundus Levit. xv. Valde enim
magna immunditia est circa claustrales qui in terris debet ducere
celestem vitam, vacans voluptati carnis ducit vitam brutalem
qui de die osculatur filium virginis de nocte amplexatur filiam
veneris. Non seminant etiam verbi spiritualis ministerio. Semen enim
est verbum dei Luce viii. Hoc enim semen seminant doctores et pre-
lati. Prov. xv. Labia sapientis seminabunt scientiam. Non autem semi-
nant illud claustrales monachi nisi ex commissione Christi et consensu
superiorum suorum. Simplices enim predicare non debent ne forte insti-
gante diabolo credentes seminare triticum zizania superseminant. Matth.
xiii°. Inimicus homo superseminavit zizania. Sufficere enim debet
claustrali maxime monacho quod predicat exemplo caritatis. Non
luceat lux gentibus de hac tractat xvi q. i. c. ita placuit omnibus
ex sancto ... Non seminant etiam multi etiam de quo
dolendum est temporali subsidio. quod pecuniam dant pauperibus quibus
defraudant elemosinas, et ea que collata sunt a piis fidelibus
aptant suis usibus contra illud regule. Et si hospites peri-
plus. non recipiunt eos secundum ordinem caritatis. Primi enim pa-
rentes ad adventum fratrum magis gaudebant fratrum dilec-
tionem quam propriam distrectionem ii Cor. ix°. Qui parce semi-
nat parce et metet. Benedictione enim antiquitus communia spe-
hospites et per recessum eorum refectionem ingeritur per eos magis
elemosina compensabat ut minori precepta tibi. Et diminutio
somni. Non sunt etiam domus claustrales ex defectione plenitudi-
nis rerum digne. Deus pascit illos. Pascit enim deus eos ut corpo-
ra sustententur. Gen. xlviii°. Deus qui pascit me ab adolescen-
tia mea. Nee ix dicitur quod xl annis pavit hebreos in deser-
to et nichil eis defuit. Matth. vi. Respicite volatilia celi et pa-
ter vester celestis pascit illa. Nonne vos pluris estis illis
quasi? Omnia animalia deus propter hominem fecit, hominem
autem propter se. Ergo animalibus ministrat propter hominem. hominibus mi-
nistrat propter seipsum etc. Pascit etiam claustrales dominus ut per eos
necessaria ministrentur. iii Reg. xvii. Corvi pascebant Heliam
et deferebant carnes et panem mane similiter panem et
carnes vespere. Corvi sunt ministri altaris. Nigri per
lamentum penitentie. qui deferunt Helye panes et carnes mane
quia ieiuno stomacho, quia ministrant carnem Christi sub
specie panis. et carnes panem vespere reducendo ad memo-
riam qua sub specie panis dedit Christus in cenam apo-
stolis cibum sue carnis. Pascit eos etiam dominus ut per eorum
suffragia temptationes et pericula populi avertant. i Reg. xvii°.
pascebat servus tuus gregem patris sui et veniebat ursus
et tollebat arietem de medio gregis et persequebar eos
et eruebam eum de ore eorum. Pascit dominus
claustrales in talibus cibis ut eruant benefactores eorum ab ore
diaboli. et pascant eos spiritualibus cibis. Pascit etiam aliquos

eorum de quibus dolendum est ut corpora saginata in festo sollem-
nitatis mactantur. Sicut enim porci impinguantur et postea mactantur
hii sunt qui pascunt carnem de anima non curantes. Job xxiiiio
Pavit enim sterilem et que non parit et vidue bene non fecit.
Ypo quod [illegible] domus. Eze xxxiiiio ve his qui non in pastus
se impinguant domini. Requiram inquit dominus gregem meum
de manu eorum et cessare faciam ut ultra non pascant gregem
meum nec pascant amplius pastores semetipsos. Et infra eodem
sequitur: Ecce ego iudico inter pecus pingue et macilentum etc.

Considerate lilia agri quomodo
44 crescunt. Mat vi. In verbis istis ostendit dominus quis sit
pastoris actus, quis religionis status, quis religiosorum
profectus. De primo: considerate; de 2o lilia agri; de 3o quomodo cre-
scunt. Consideratio igitur est actus pastoris cum dicitur Prov. xxvii
Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges conside-
ra. Agnosce inquit vultum pecoris diligenter ut pro diversitate
morborum sit diversitas remediorum, non sicut fatuus medicus qui
uno collirio omnium vult curare oculos. Sit igitur prelatus pedagogus
puerorum, baculus senum, malleus tyrannorum, adiutor pauperum,
tutor miserorum, ultor viciorum, terror malorum, emulator bono-
rum. Consideret etiam greges suos ut sciat si in regula [illegible]
dirigat actus, corrigat excessus. Et bene diligens considerationem ne-
gligentia quorundam prelatorum qui respondent placationibus offi-
cii, latent in abditis, hic considerent quid agatur in subditis.
Job xxiiiio nubes latibulum eius nec nostra considerat. [illegible]
ventu de talibus prelatis conqueritur. Ad hanc considerationem
inducunt prelatum quatuor: rigor officii, dolor vicii, timor
supplicii, amor premii. De primo Osee vo: Prelatores
sunt omnes vestram considerare tenemur. Hec est si debita est administra-
tio in prelatis, cura in ministris, obedientia in subditis, [illegible]
[illegible] et si aliter contingat, sive a superiori visitante si-
ve ab abbate de statuto [illegible] debite corrigatur. Secundum
est dolor vicii. ii Nee: Quare non mereat vultus meus quia
civitas domus sepulcrorum patris mei deserta est. Et sequitur:
Considerabam murum Jerusalem dissipatum et portas eius
consumptas igni. Murus religionis dissipatus quando unitas in religi-
one solvitur, et porte igni consumuntur quando viciorum ardor
dominatur nec vicia corriguntur, et ipse est qui hodie religio
tamquam vilis clamat per Ieremiam Tren. io: Vide domine
et considera quoniam facta sum vilis. Tercium est timor supplicii.
Job xxiiio: A facie eius turbatus sum et considerans eum
timore sollicitor. Timeant ergo pastores mali qui similes
[illegible] sunt, si grex esurit, qui debuerunt esse sicut aquile in [illegible]
[illegible] in sublimibus, sed fiunt upupa nidificantes in stercore
[illegible]. [illegible] subiectos pauperes et fovent [illegible] et vulpes.
Exemplum de leone qui tenuit capitulum de lupo et vulpe et
asino, et cum lupus dixisset quod agnos de ovibus et arietibus et asi-
nos [illegible] comederat et vulpes de gallinis et caponibus, sed asi-
nus de lactuca quam inveniebat secus viam, excusavit
[illegible]. Ille [illegible] natura mea est talia comedere, sed asinum
[illegible] flagellavit propter lactucam. Sic tu [illegible]
[illegible] et [illegible]. Non lactuca que est medicina [illegible]
[illegible] quos defraudasti. Et ut audiant illud Abac iii: Domine
[illegible] audivi auditum tuum et timui, consideravi opera tua et expavi.
Audiunt maledictum Deut xxv: Ite maledicti. Opera tua quia [illegible]

malis prelatis Eze. xxi. Tu autem prophane impie dux israel auffer
cydarim tolle coronam, quia indignus sacerdotio et regno. Qualis
est amor premii Eccli. xxxii. Ductum illorum habe et sic con
sidera et omnem curam tuam explicita recumbe ut leteris propter illos
et or. gre. acci. quia omni tua explicata recumbent gloria plebis
tue exaltitati fidelis diligentia tribue x. Considerantes in
vicem in provocatione caritatis bonorum operum consolantes et
tanto magis quanto videritis appropinquare diem. Item secundo
nota religionis statum cum agri villa agri. Ager enim iste
religiosus est quem deus antiquitus plantavit et excoluit. Sicut scri
bitur agricola pater meus. Consideravit agrum et emit illum et
de fructu manuum suarum plantavit vineam, quia scripsit propriam
regulam. Iste ager ita fuit diligenter excultus quod spinas tribulos
et urticas non efferebat, sed flores et herbas odoriferas. Ecce odor
filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit. Gen. xxvii. Hic enim
odor trahebat homines ad hanc religionem diligenter exercens
agrum suum et edificantes domum suam. Iste enim ager pinguis erat
et esse debet in corporis sustentatione, irriguus in scripturarum
lectione, ardens in contemplatione, mellifluus in devotione. De pri
mo Malachie iii. Non erit vinea sterilis in agro, dicit dominus.
Quantum mediocritatem dicit, non erit sterilis vinea. Non enim dicit erit
sterilis vel erit exilis, quia mediam viam tenere voluit Augustinus
ne nimia austeritate infirmos a religione arceret et ne nimia
voluptate dissolveret. Regia incedens via non declinans ad dexte
ram neque ad sinistram: dextera prosperitatis, sinistra adversitatis. In vi
ctu et vestitu quadam mediocritate contenti sunt canonici. Ideo
ne deficiant exierunt. Sed timendum est ne quorundam [illegible] exigentibus
implicatur illud Joelis i. Confusi sunt agricole, ululaverunt
vinitores super frumento vino et oleo, quia periit messis agri. Pro
dit enim ex adipe aliquorum iniquitas, [illegible] vestium et in storia
aqua mixta est vino, obscuratum est aurum, mutatus est color optimus,
egressus est a filia Syon omnis decor eius. Conversa est humilitas
religiosorum in paupertate et ager pascuus in sublimitatem. De 2o Gen.
xxix. Profectus Jacob venit in terram orientalem, vidit puteum
in agro et tres greges ovium accubantes iuxta illum. Terra orie
talis est [illegible] radiis solis illuminata, ubi ager religionis et puteus
sacre lectionis, unde bibunt oves, qui [illegible] simplices. Et tres
greges ovium quidam sunt incipientium, proficientium et perfectorum.
Sed nunc filii [illegible] supportat in [illegible] agrum arente
[illegible] [illegible] [illegible], et bestie agri quasi area sitiens ym
brem suspexerunt ad te quoniam exsiccati sunt fontes aquarum.
Monasterium enim sine scriptura est quasi vinarium sine aqua et
religiosi in claustro quibus deest illuminatio scripture, sunt velut
[illegible] foveas quas non cavent quia non vident. Quod
rectitudinis caveretur nisi quod est [illegible] nescitur. Quo pre
[illegible] abbatis [illegible]. Quomodo vir non intelligitur. Pro
[illegible] destituti multa ex hac religione decesserunt, et semi
[illegible] [illegible] fundamento regule [illegible] statuta [illegible]
[illegible] et ad predicatores et ad minores se transtulerunt. Sere
[illegible] loquitur de sermonibus [illegible] dicitur quod [illegible]
reperit in agro et [illegible] quia non erat herba, et sic re
ligio ista sicut flumen Egypti divisa est in vii rivos Ysa. xi.
Qui sunt vii canonice congregationes ex regula beati Augustini:
predicatores, hii sunt ut canonicos seculares exceptamus, premo
stratenses, Windesheimenses, Arroasienses, canonici sancti Victo
ris, fratres sancti Salvatoris, fratres sancte crucis et fratres predicatores qui

maxime vacant lectioni · scientes quod sic maneat inhabilis ad studium
Ista cetus et limine privatus sepe inhabilis ad contemplationem
Inde est quod superioribus nec alicubi exhibeatur decentia nec mise-
ricordibus prudentia nec pastoribus vigilantia · et de maximis hec erit circa
maxima · de maximis modica vel nulla De hoc Cognouit
volatilia celi et pulcritudo agri mecum est Volatilia celi con-
templatiui quorum conversatio est in celis qui expediti sunt a re-
bus temporalibus a domesticis curis ac crudelibus a terrenis affectionibus in
illam sublimitatem diuine contemplationis euecti dimissa sibi se deserunt
qui supra se cum studio pennis mentis ascenderint qui sunt pul-
critudo agri sicut flores pulcherrimi et agros ornantes angelis ad
domum habitantes De hoc Gen. xxiiii° Egressus est ysaac ad me-
ditandum in agro inclinata die · ysaac risus uel gaudium · per eum contempla-
tiuus qui semper in gaudio est quem nichil affligit nec persecutio
concutit · nec aduersitas conturbat · et mundi huius lucra uel damna non
sentit · hic egreditur ad meditandum in agro · cuius familiaris est con-
tinue a luce meridiana · tum differt finis contemplatio ab ea quod
erat in futura vita · hic quasi vesperum · ibi matutinum Ecce de reli-
giosis hic agrum credunt colimquertibus et in specie villulum habi-
tantibus et suis fraudulentis terram memoriam suam auferentibus
Job xxiiii° agrum non suum demetunt et vineam illius quam vi
oppresserunt vindemiant · ysaie v° ve qui coniungitis domum domui
et agrum agro copulatis De quarto · Jere · c · xl · i · legitur de agro
fertili olei et mellis · oleum quod supernatat · et mel quod totum
dulce reddit Deuotio est que animas deuotam in deum ascende-
re facit · et dulcedinem toti operi infundit et laborem in ope-
rante minuit · hic est thesaurus absconditus in agro quem qui
inuenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et emit agrum
illum Thesaurus absconditus in agro est deuocio abscondita in
corde religioso Ecce de quibusdam qui colligunt collingitatem agri
fructuositatis agrestes et amarissimas quos non possunt come-
di · iiii Reg. v. Cum non appareret ibi farinula Helisei gratia
seu deuotionis · hii sunt qui de foliis uerborum in horis suis comme-
dia fecerunt · dicitur ficut de ficu · cui tamen dominus maledixit ficulnee
in qua folia tantum erant et non fructus Collegerunt siue religiosi
qui comedi non possunt propter amaritudinem operum est quod in religione
exercetur preter deuotionem · tunc aut tamen bene nutrit qui
comedentibus sapit · hoc est in religiosis sapientibus psallit · primo
quod dicit intelligit et hoc quod intelligit intendit · nec orationum
prolixitate seu psalmodiarum grauantur · nec tedio afficiuntur
Religiosus aut in choro existens · legit psalmum in ore · uel
cantans sine deuotione · similis est statue in agro tenenti ar-
cum et sagittas ad aues deterrendas · si attendent volucres quod
nulla sagittam emittit · descendunt eam · quia non timent · sic de-
mones omnes claustralem qui sine deuotione sunt · Iste est
ager producit antiquitus lilia · canonicos seu regulares qui portant
alba seu superpellicia · assimilatos lilijs · pallentem in radice
lilia · virent in folijs · albent in floribus · rubent in granis
Palor quem timor inducit signat humilitatem · vigor qui
prosperum fasit alacritatem · Candor qui fucum repulit castita-
tem · rubor qui quadam ingessit caritatem · quia in aspiratoribus
hominum inveniebatur humilitas · in officialibus puritas · in inferiori-
bus et simplicibus mentis alacritas · in omnibus caritas

et Salomon fecit in templo cum liliis flores iii R(egum) et vi Cant(icorum)
dilectus pascitur inter lilia Tertio notatur religiosorum profectus
cum dicitur quod crescunt de quo crementu Eph(esios) iiii crescamus
tem et caritatem facientes crescamus in illo per omnia qui est ca-
put nostrum Christus. Modum autem quo crescit lilium quadruplex est. Cre-
scit hoc adherendo firmabiliter, humorem attrahendo insensibiliter,
nutrimentum distribuendo proportionabiliter, crescendo inopinabi-
liter. De primo ii R(egum) x. Dixit David manete in Iericho
donec crescat barba vestra. Non enim bene crescit planta que
sepe transfertur, nec proficiunt religiosi qui libenter de claustro egre-
diuntur. Sed maneat in Iericho donec crescat barba, donec signum
virilitatis per virtutem in ipso appareat. Ideo inter seculares exeat.
Corvus archam egreditur nec revertitur, sed cadaveribus allicitur.
Aves que civitatem incolunt de facili capiuntur, pisces in aqua ro-
borantur, extra si in arido moriuntur, maiora animalia diutius
in matribus uteris continentur, et maiore videmus religione et
merito qui minus extra vagantur, quia ut in orto crescit sima-
pis maius est omnibus oleribus Mat(thei) xiii. Secundo crescit humo-
rem attrahendo insensibiliter, sepe enim corde arido accedimus ad
altare orationem meditationemque et repente infunditur gratia, pin-
guescit pectus, implet viscera mundus pietatis et sic lacte gratie
tempore dulcedinis paulatim insensibiliter adolescunt et crescunt
i Pe(tri) i. Sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac
concupiscite ut crescatis in salutem. Quia fratres quiete simpli-
citer in obedientia, sicut infantes sub uniegla crescunt in gratia.
Quidam enim sumus fratres obedientia, sumus sicut pueri sub pe-
dagogo et virga et alii obedientiam pruncit deus sui se ex
illum qui laborem dei tenet in possessione sui premit ipsius. Ideo
talis in gratia crescit ii Pe(tri) iii b. Crescite in gratia et in cognitione
domini nostri Iesu Christi. Sed sunt quidam pueri qui vocantur male cre-
scentes qui effunduntur per propriam voluntatem, nec constringuntur
vinculo obedientie, nec reverentur patrem Gen(esis) xlix. Ruben effu-
sus es sicut aqua, non crescas quia ascendisti cubile patris
tui, hi sunt qui contemnunt propter statuta et remedia. Tertio
crescit humorem nutrimentalem distribuendo proportionabiliter. Unde secundum
phylosophum. Totus quod augetur quelibet pars crescit et augetur, hec
autem iustitia est in religione et distribuitur unicuique pro
necessitate et conditione persone. Et impletur illud i Esdre v.
Domus dei extruitur et crescit in manibus illorum. Sed sunt
quidam qui infirmos negligunt, conventu non providentes et cum
homines seculares extra patriam suam fidem sibi servent
et in infirmitate sibi subveniunt, quia qui de regulo exeunt
in infirmitatibus fidem non custodiunt. Ministrum etiam est iumento
pabulum necessarium subtrahere, hec est conventui cui imponitur onus
et flagellum discipline, non est proportionalis aut equa distribu-
tio inter unius congregationis membra, si alii sustinerent onera
et alii haberent emolumenta. Nam in congregatione illa cum profuerunt
apostoli dividebatur singulis prout unicuique opus erat Act(uum) iiii.
Quia iustorum semita quasi lux splendens procedit et crescit usque
ad perfectum diem Pro(verbiorum) iiii. Luce omnibus est communis. Sic iustitia
in religiosis. Quarto crescit crescendo inopinabiliter. Cre-
scit enim lilium inter spinas nec violatur et tanto melius quanto ma-
gis ut lapidibus oneratur. Hec est palma que pondere datur in-
mensa Exo(di) i. Quanto opprimebantur filii Israel tanto magis

multiplicabantur et crescebat Eze. xix° Effectus eius et frondes
eius creverunt ex aquis multis, sic multiplicate sunt aque diluvii
et elevaverunt archam in sublime Gen. vii° licet quidam fran-
gantur per impariam. Eccli. illud Eccli. ne Conniugere deo et sustine
ut crescat in novissimo vita tua. Si ergo miseretur tibi frenum per
claustralem residentiam si te separet ut attrahat devocioe insen-
sibiliter per infusam graciam si distribuas proporcionabiliter per iusticia
si examinas inopinabiliter per iusticiam crescente faciet deus in tua pau-
pertate sue quousque pervenias ad summi perfectionis hic in pictura ubi
nichil diminuitur, nichil decrescit sed cessantibus paululum merc-
torum stat tamen augmentum. quod nobis concedat etc.
Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te. Matt. xix° Si que-
45 rat ab apostolis in iudicio quid facerent pro eo poterunt respondere
In omnem terram exivit sonus eorum. Si a martiribus quod lapida-
ti sunt in occisione gladii mortui sunt. Si a confessoribus quod morti-
ficati sunt tota die. estimati sunt sicut oves occisionis. Si a religio-
sis et novicijs videbitur Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te.
In quibus verbis insinuatur tota moralis phil. que est in electione
et fuga. quid ergo fugiendum est relinquendum sunt omnia. quid eligen-
dum est. sequela xpi. et secuti sumus te. In quibus verbis nobis promit-
ut sumus mundi acerrimi contemptores, et dei frequentissimi amato-
res. Certo autem sunt qui libenter relinquunt homines terrenas que est
onerosa infructuosa periculosa execranda. Sexto relinquende sunt di-
vicie quia onerose. Iere. xii. Reliqui domum meam dimisi hereditha-
tem meam. divicie enim onerose sunt quia cum labore magno queran-
tur, cum sollicitudine possidentur, cum dolore amittuntur, et melius
est eas relinquere ex voluntate quam ex necessitate quia omnes relinquent
eas in morte. Ps. x. Relinquent alienis divicias suas. Eccl. xi. Nescit
quod tempus preteriat et mors appropinquat et relinquet alienis omnia et
moriatur. Relinquende sunt etiam divicie quia infructuose. Matt. iiii° Re-
licta civitate Nazareth, et venit Jesus et habitavit etc. civitate est ma-
ritima Nazareth flos. quod vanius flore. mane floret est
et oblectat visum, vespere marcescit et putrescit et infirmat visum.
Sic delicie vivente et fluente eis parum oblectat et afficiunt quod
cito transeunt. et conscienciam pungunt. Sed sicut clerici relinquunt mul-
tiplicandas per maiores, sic viri cisti carnales delicias per celes-
tes. Sed Ecl. xi Nemo est qui relinquit domum aut fratres propter me et
regnum dei et non recipiet multoplures in hoc seculo futuro vitam eter-
nam. Relinquende etiam sunt honores et dignitates quia periculo-
se. Jo. xvi. Relinquo mundum et vado ad patrem. mundum in quo
sunt honores et famulos et susceptos et nichil sollicitudinis
habentes. Job xl. Relinquunt verba sua. Grimes due quod ve-
lum nichil est. Sicut enim malus servus et fraudulentus in via re-
linquitur, sic honores qui decipiunt blandiuntur. Relinquenda etiam
sunt peccata et consuetudines prave quia execrande. Ysa. lv°
derelinquat impius viam suam, et etc. Convertite ad dominum et relinque
peccata tua. Et Sap. xii. hos qui errant corripis et eos qui peccant
ammones et alloqueris. ut relicta malicia credant in te domine.
De consuetudinibus malis relinquendis Prov. ix° Relinquite infan-
ciam et vivite et ambulate per vias prudencie. Infanciam vocat
consuetudines pueriles quas didicimus in infancia. Et ut omnia me-
lius possimus facere, relinquenda est propria voluntas qua relicta
cetera faciliter relinquntur. Jo. vi. Descendi de celo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit

me Secundo notatur quod debemus esse dei feruentissimi amatores
um dicat et sicut similes te sequamur igitur leui per compendium
humilitatis sicut seruus dominum Gen xxxiii° Precedat dominus meus
seruum suum et ego sequar paulatim vestigia eius sicut videro par-
uulos meos posse bene paulatim quia ad illam summam humi-
litatem que fuit in christo non possumus peruenire sed tantum nobis de-
bemus quantum possumus Sequamur etiam eum per semitam paupertatis
sicut discipuli magistrum Mat viii° dicens sequar te quocumque ieris Vnus
per et vagabundus erat ille magister quem diuites sequi non possunt
nisi sarcinis abiectis Apoc xiiii° De hiis qui cum mulieribus non
sunt coinquinati hii sequuntur agnum quocumque ierit sicut oues
pastorem suum Jo x° Pastorem sequuntur et audiunt vocem eius Se-
quamur etiam eum per asperam strenuitatis sicut milites regem Ecclesiastes
46 ii° Quid est homo ut sequi possit regem factorem suum q.d. non
nisi per seruam sed magnum
In nouitate vite ambulemus Ro vi° Sicut nouitate degimus vitam
habeamus semper sed in ipsa nouitate proficiamus que tria notantur
in verbis propositis que competunt nouicijs et religiosis De primo no-
uitate propter. De 2o vite. De 3o ambulemus Dicit ergo in nouitate scilicet per
nouam religionem in quam nouiter de nouo ingressi sunt Compe-
tit autem eis quadruplex nouitas scilicet nouitas sanctificationis ut expellatur
vetustas inobediencie Hebr x° habentes fiduciam in introitu sancto-
rum in sanguine christi quam inicauit nobis viam nouam Iam
nouam dicit nobis in sanguine inicauit suo. qui usque ad mor-
tem obediens fuit Sicut ergo per inobedienciam primi parentes expul-
si sunt de paradiso terrestri, ita per obedienciam regrediuntur in cele-
stem paradisum, hec est via vnica noua quod nemo mittit in v-
tres veteres Marci ii° Sed medium tercium vinum in medium bonum
obediencie christi reddit hominem inebriatum et audacem ad omnia
que precipiuntur ei. sicut dicitur Job xxxii° quasi mustum absque spi-
raculo quod lagunculas nouas disrupit Competit eis nouitas
conuersacionis et eruditionis ut expellatur vetustas ignorancie Sit
primo Dixe nam hec est doctrina noua. hec est doctrina noue re-
gule. ut qui prius nesciebant viam, viam modo diriguntur per regu-
lam Ro vii° Seruiamus in nouitate spiritus ut spiritualiter intelligamus
non in vetustate litere sicut seculares quidam rudes. qui tamen
bella amplectuntur mandatum enim lucerna est et lex lux et via
vite increpacio discipline Regula enim nos illuminat et dirigit in
omnibus operibus nostris sicut patet de regula commentata et aliis
malis actibus Competit etiam eis nouitas deuotionis ut ex-
pellatur vetustas malicie De qua i Cor v Expurgate vetus
fermentum ut sitis noua conspersio ut sit animi · ut tollatur omne
odium et rancor que faciunt cor exacerbari sicut pasta super
fermentum Joh xiii° Mandatum nouum do vobis ut diligatis in-
uicem sicut et ego dilexi vos · hec est mandatum in quo omnia
alia continentur. Et in quo sancti omnes radicantur et fundantur
Ephesi iii° In caritate radicati et fundati. hec enim est funda-
mentum firmissimum super quod edificatur christi edificium · radix proferens dulcis-
simum fructum Competit etiam eis nouitas mortificationis
contra vetustatem corporis Ro vi° Vetus homo noster crucifixus
est. Glo. carne subiugata. Judicum v° Noua bella elegit
dominus. Noua bella sunt cum contra nosipsos bellamus ut
carne mortificata spiritui subiciamus. Vbi licet caro gemat
spiritus tamen exultat et iubilat. ubi illa vlulat Psalmista Immisit
in os meum canticum nouum hymnum deo meo. In hac ergo nouitate

proficere debemus qui profectus per ambulacionem designatur Ambu-
lemus ergo et proficiamus in novitate subiectionis Ut si spiritu vivimus
spiritu et ambulemus Gal v. et hic per obedienciam sic Gen xvii
Dicitur de Abraham Ambula coram me et esto perfectus. ipse
enim reliquit patrem et obedivit nesciens quo iret. Idem
xxvi Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis dabo
vobis pluvias temporibus suis et terra gignet germen suum et
pomis arbores replebuntur. Mandant dei custodiuntur cum pre-
cepta superioris et si durus est preposito exequimur mandatum et
ergo dantur pluvia temporibus suis quia infunditur ros dulcedinis
celestis et proximi spiritus sancti bene suavitatem infunderit statim terra
cordis nostri obedientis fructum gignit tunc triplex labor in regularitate
et observancia mandatorum magna talibus exhibet delectacionem
et pomis arbores replenti. quando mens pomis indigenti fructum
exhibet sue liberalitatis et umbram protectionis. In arbore
enim est umbra que ab ardore solis protegit et fructus qui reficit
Ambulemus etiam ut proficiamus in novitate eruditionis per reli-
gionis observanciam Ysa ii Domus Jacob ambulemus in lumine
dei nostri. lumen dei regula nostra est in quo ambulamus in
in observancia regule proficiamus Ysa lx Ambulabunt gentes in
lumine tuo Ambulemus etiam ut proficiamus in novitate dilectionis
per concordiam Eph v Ambulate in dilectione sicut et christus di-
lexit vos Omnes enim christus dilexit nullum excepit. per omnibus mor-
ti se exposuit. et nos debemus omnes fratres diligere nullum
excludere. Pro omnibus nos exponere. tunc vivunt concordes Psalm
Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum Religio
enim valde bona est quia dulcis fovet et portat Quia religio
assimilatur mulieri caste que ab aliquo diligitur ut ducat illa
in uxorem. Ideo sicut si pulchra. si de genere nobilium. si dives est
si sapiens est ut in pulchritudine eius delectetur ut de nobili-
tate filiorum glorietur ut augeantur sua ipsius census et custo-
diantur illius sensu Sic religio pulchra est in cohabitatione
concordi et conformi sapiens in circumspectione sui nobilis quia
libera a servitute peccati dives hereditate celestis regni. cuius
hereditas est regni celestis civitas Ambulemus etiam ut profi-
ciamus in novitate mortificationis. exprimendo carnis lasciviam
iii Reg xxi Achab operuit cilicio carnem suam ieiunavit et dor-
mivit in sacco et ambulavit dimisso capite Cilicium contra
luxuriam contra lasciviam ieiunium contra gulam saccus contra su-
perbiam Qui enim vult proficere in carnis mortificatione debet
vacare castitati sobrietati et humilitati Psalm Beati qui am-
bulant in lege domini Si ergo per vetustatem abiecimus et novi-
tatem vitam assumpsimus et in ea profecerimus ad vitam eter-
nam perveniemus de qua dicitur hic vite Col iii Expoliantes
veterem hominem cum actibus suis. induite novum hominem est
qui renovatur in cognitione dei Vita igitur ista vita eterna est
quam expectant novicii. simul per professionem fuerint recepti ...
conspectu professorum. hec angelorum confirmatorum xxvi ... Beati
vir qui suffert temptationem quia cum probatus fuerit accipiet co-
ronam vite. Qui enim proficerint in subiectione debite habebunt plenam
libertatem Apoc ii Vincenti dabo edere de ligno vite quod
est in paradiso dei mei vincenti id est ei qui vincit seipsum et
ponit se in unitate ... conservandum lignum vite quod est
in medio paradisi Christus est ad quem omnes libere possunt
accedere et inde satiari Apoc ultimo Confitentes sedentes in

umbra eius vivet tertio. Qui enim quasi sumus in umbra sacramentorum
tunc erimus in plena luce. Qui nunc paleas comedimus, ut in eternum
tunc comedemus verum triticum, tunc videre autem in ipsum. In illa
erit securitas, nullum peccatum aut fragilitatis impedimentum. Qui vero p
severint in eruditione regularis observancie, habebunt perfectum cla
ritatem. Joh. viii. Qui sequitur me non ambulat in tenebris
sed habebit lumen vite. Hoc lumen vite ipse Christus est. Joh. i. Vita
erat lux hominum. Qui vero perseverint in dilectione concordie habebunt
consummatam caritatem. i Joh. iii. Scimus quoniam translati sumus de mor
te ad vitam quoniam diligimus fratres. Qui vero perseverant in mortifi
catione corporis habebunt perfectam immortalitatem. Ps. Vitam petiit
a te tribuisti ei longitudinem dierum in seculum seculi. Vita que petitur est vita immor
talis etiam sed que nullo fine concluditur, contra brevitatem vite temporalis
que est quedam transitus. Sap. v. Transit vita mea quasi ventus. Job
vii. Memento quia ventus est vita mea. Quidam vapor. Jac. iiii. Vino
quasi hediosum momentum. Sap. v. Exiguum et cum tedio est tempus
vite mee, et iustum est quod qui carnem mortificat hic ad longitudinem
vite eterne perveniat. Ro. viii. Si secundum carnem vixeritis moriemini, si
autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Col. iii. Mortui estis
et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Ad quartum
in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis
que sit latitudo longitudo sublimitas et profundum. Eph. iii.
Proponit apostolus caritatis preceptum dicens in caritate perfectum,
tum dicit radicati completionem cum dicit fundati fructum cum dicit
ut possitis comprehendere et cetera. Ergo quantum ad primum premittit caritatis
preceptum cum dicit in caritate, i Tim. i. Finis precepti est caritas
de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. Preceptum enim
caritatis est impletio totius legis et regule. Quia in mandato dilec
tionis dei et proximi lex pendet universa et prophete. Habet autem
preceptum caritatis carentiam formidinis quo ad se, diligentiam
sollicitudinis quo ad proximum, paciam fortitudinis in adversis, ex
perientiam dulcedinis in deum. De primo i Joh. iiii. In hoc perfecta est
caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut
ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate, sed per
fecta caritas foras mittit timorem, timor enim penam habet. Ille
qui in caritate perfecta est fiduciam habet in die iudicii, quia sicut
ille est non timet ne veniat dies iudicii. Licet enim primo peccator
conversus incipiat timere diem iudicii ne ipse damnetur, sed pro
cessu bone conversationis desiderat ut veniat ille desideratus
omnibus gentibus et ipse bonorum operum mitis coronet, et inde da
tur nobis fiducia in die iudicii, quia sicut ille est et nos sumus
in hoc mundo imitando perfectionem dilectionis in mundo cum exemplum
nobis dat ipse qui est in celo, qui solem suum quotidie facit
oriri super bonos et malos, et in tali caritate que imitatur deum
in sua bonitate, non est ille timor quo timet unusquisque
imprudens ne veniat districtus iudex et puniat. Qui immo etiam
perfecta caritas foras mittit timorem, quia non timet pre
sentem adversitatem, sicut Paulus Ro. viii. Quis nos separa
bit a caritate Christi, tribulatio an angustia et cetera. Certus sum
quia neque mors neque vita neque angeli neque creatura alia po
terit nos separare a caritate dei que est in Christo Jesu. De
secundo Eph. iiii. Supportantes invicem in caritate solliciti servare
unitatem spiritus in vinculo pacis. Sicut enim infirmantes apia
invicem se sustinent et supportant, et sumus solliciti servare
unitatem quam facit solus spiritus cuius unitatis forma ca
ritas est que est forma virtutum et vinculum perfectionis. Propter quam

caritatem adimplere videmur. i Cor ult. Omnia vestra in caritate fiant
Sicut enim caritas omnia membra corporis capiti suo unit. notandum est
ut qui in caritate est que sunt proximi servat. et de ipso sollicitu-
dinem gerat. ii Cor viii. In omnibus abundatis in fide et sermone
et scientia et sollicitudine et insuper et caritate vestra in nos ut in hac gra-
cia habundetis. Habebant isti perfectionem fidei in credendo. ser-
monis in docendo. scientie in intelligendo. sollicitudinem in interiori.
caritatem in affectione. et ideo necessarium erat eis exerceri in bo-
na operatione. maxime in elemosinarum erogatione. Habebant
igitur homines pauperes suos et maxime hospites colligunt et eis miseri-
corditer per corruptam etiam quia eis apposuit Deus i Cor xiii.
Caritas paciens est benigna est. paciens est sustinendo mala. a proximo
benigna est conferendo etiam bona inimico. Sicut enim conformamur Christo
videt faber lignum in silva et cogitat de edificio quod inde facturus
est, non diligit silvestritatem quam habet lignum ex silva. amat
ergo lignum ut inde faciat edificium. Sic debet videre homo inimicum suum
exasperanti et sevienti mordentem conviciis et odio exasperantem. in
Deo debet non ea que facit sed illud quod in eo Deo factum est
Sed enim homo est a Deo factus est. quod autem te odit vel invidet
tibi ipse facit. non ama in eo quod facit sed ama quod vir-
tus est. hic est advocare pro eo Domine ignosce isto ei. in aute ei ter
rorem tuum. versa illum. ergo si amas fratrem tuum et ama ini-
micum. odit febricitans medicum sibi apportantem potionem amaram
non odit eum medicus sed febrem et cum sanus erit, medico gra-
tias agit. et medicus egrotum diligit et ideo potionem vel medicinam
ei tribuit. ne semper egrotet, persequitur febrem. cognoscit homini
insita patitur a frenetico verberaque contumelias ictus et hec quan-
to benigne medicus agit negocium ad sanitatem infirmi. De quar-
to Cant ii. Introduxit me rex in cellam vinariam. ordinavit in me
caritatem. In cella hac vinaria nulla est in obtinendis vinis difficultas
ubi vini ubertas. ubi in potu iocunditas. ubi introducuntur qui sunt car-
nalibus preferre spiritualia, terrenis celestia. ubi ingiter letitia et ordi-
nata caritas. diligendo Deum. et proximum sicut seipsum. mens enim
quam caritas possidet nullis perturbationibus commovetur. nullis
invidie stimulis agitatur. nullis indignationum estibus inflammatur
nullis suspicionum iaculis atteritur. nec aliquo tristicie morsibus
consumitur. Sed in quadam dulci affectu omnes complectitur. et omnes secum
unum cor et unam animam facere conatur. et habet securitatem mag-
ne clausi hostis. nichil metuit inquietum. nichil inordinatum
qua ordinata in se sentit caritate. nichil invenit quod remor-
deat vel dilatet et ad instar ordinatissime et pacatissime am-
familie. omnis cogitationum sermonum et operum turba ipsi ani-
mo cum patrisfamilias domum accedit. In ea sunt subito in
serenitas. mira iocunditas. que exit per in iubilum ad clausuras in numeros
Dei laudes erumpens. quis ipsa caritate cognoscit Deum in mente
esse quicquid in se bonum recognoscit et ex hac caritate procedit
per illud quod est difficile credimus esse levissimum. i Joh v
Hec est caritas Dei ut mandata eius custodiamus et mandata
eius gravia non sunt. Post caritatis preceptum subiungit caritatis
profectum dicens. radicati firmati ergo in ea radicati ut fructifice-
mus operum fecunditate. Sicut enim multi arboris rami ex una
radice prodeunt, sic multe virtutes et opera virtutum ex una carita-
te generantur. nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis
si non manet in radice caritatis secundum Greg. Si enim radix sancta
et rami sancti Ro. xi. Propter hoc dicitur Jere xii. Plantasti.

et radices miserat pfer. et fa. fructu. Hec autem radix fructificans hu-
morem qui pertinet ad devocionem, colorem qui pertinet ad dilecti-
onem, vigorem qui pertinet ad operacionem, pallorem qui pertinet ad
timorem et circumspectionem. Ergo radicatus es in caritate si sint
opera tua humore plena devocionis, si plena perfectionis, si plena
circumspectionis. De primo Jere. xvii°: Tanquam lignum quod pla-
tatum est super aquas quod ad humorem mittit radices suas et
non timebit cum venerit estus. Ubi arbor sicut radicem inde tra-
hit humorem et ex humore fructificat, ergo si in Christo et in eius
caritate radicatur, inde fructum boni operis ex humore devo-
cionis multiplicat, et non timet estum temptacionis quia non
extinguit nec desiccat habundanciam humoris. Ve igitur radicatis
in cupiditate que exiccat omnia huius radicis humorem. Osee ix°:
Radix eorum exsiccata est, fructum nequaquam facient. Hec enim cupiditas
omnia bona exiccat et omnia mala multiplicat. Radix enim ma-
lorum est cupiditas, j ad Thi. ult. Sicut enim radix emittit ramis hu-
morem ut crescant, sic avaricia gule luxurie superbie exhibet fa-
cultatem. De 2° Deut. iiii°: Accessistis ad radicem montis qui ar-
debat usque ad celum, erantque in eo tenebre nubes et caligo. Cor
obtenebratum contricione, nubilosum lacrimarum effusione, et caligi-
nosum quadam excessiva dei cognicione, prout sum ... Dei
videtur in caligine. Hebre. xii°: Pacem sequimini cum omnibus et
sanctimoniam, contemplantes ne quis desit gracie dei, ne qua ra-
dix amaritudinis sursum germinans impediat et per illam inquinentur
multi. Vera enim caritas parem diligit, nichil in corde suo re-
tinens rancoris. Prov. xii: Radix iustorum non commovebitur. Sed re-
probis qui in seipsis crescunt dum iniurias sibi illatas retinent
in corde et se vindicare proponunt. Eccli. Radices gentium superba-
rum arefecit deus. Deute. xxix°: Ne sit inter vos radix germinans
fel et amaritudinem. De 3° Sap. iii°: Bonorum laborum gloriosus
est fructus et que non concidat radix. Ergo bene laborat qui
opera bona multiplicant, quia opera sunt durabilia non momen-
tanea ut caduca, plena vigore sine languore, sicut radix ar-
boris se dilatat et omnia obviancia sibi suo vigore perrumpit
et penetrat. Ve igitur languidis et desidiosis in operibus bo-
nis. Eccli. xxiii°: Non tradent filii eius radices et rami eius
non dabunt fructum. De iiii°: Pallor timoris est signum, timor
autem nichil negligit, maxime timor castus qui permanet, non
ille timor quem caritas abicit, non timor quo timet ne
mutares in vehemencia, sed ille quo times ne te deserat propter
scandalis ... eius castore circumspicias omnia ne deum offendas. Pro-
minabit ... et omnia opera tua circumcide. Osee ult.: Israel ger-
minabit sicut lilium, erumpet radix eius ut libani, ibunt rami
eius. Germinans ut lilium signat castimoniam et candorem mundi-
ciam. Erupcio radicis signat manifestam ... Radix enim
que in terra occultatur plumas erumpit et in latitudine ...
elevatur et rami multiplicantur. Isa. liii°: Ascendet sicut vir-
gultum et sicut radix de terra sicienti, et non est ei species neque
decor. Radix de terra sicienti servorum signat ... Dei.
Dei nec est ista radix decora nec speciosa quia pallida, quia
anima circumspecta que vacat et attenta est circa suam
salutem non curat mundi neque rerum temporalium pulcritudinem.
Ve igitur fatuis qui credunt iam ... pedem in ...
paradisi vanam non constanciam sed temporali pulcritudini. Job v°:
Ego vidi stultum firma radice et maledixi eius pulcritudini
statim. Post caritatis preceptum et perfectum sequitur complementum

Cum d[icit] fundati ut ita fundemur quod stabiles et perseverantes in caritate
simus. Unde domus illa in quam descendit pluvia et in eam irru-
erunt flumina et venti non cecidit, quia fundata erat super firmam
petram. Quia per pluviam carnalis concupiscentie, nec per ventum superbie
nec per flumina avaritie que corrodunt animam sicut flumina
ripas, non cadit anima in Christo fundata et in caritate Christi.
Est enim fundata sicut in castro amenissimo ubi conditas con-
testatio copiosissima, ubi ubertas contra penuriam fortissima, ubi
serenitas contra violentiam altissima, ubi claritas contra ignoran-
tiam. De primo dicit Ecc. [illegible] Effecta sum ... erat fundata in
pulcritudine, sicut enim Tyrus civitas maris cingitur et ex ma-
ris pulcritudine amena redditur, ita anima in caritate funda-
ta fluctibus et ventis non deicitur sed in quadam amenitate locu-
datur et dei angelis vallatur. Sicut enim iocundum est videre mare
quando quietissimi sunt motus undarum et umbrarum sicut prata
virentia tenuissimis et minoribus flatibus suspirans maris qua-
dam subtilitate respirantes. Ita mirabilis commoditas in anima
que est in Christo caritate fundata [illegible] fundata exultatione uni-
verse terre [illegible] fundabo te in saphiris i. in celestibus
desideriis et ponam lapidem propugnacula tua i. Christum qui re-
[illegible] tuo sicut de lapide iaspide dicitur quod facit
hominem tutum timore deposito. De 2o [illegible] vie Precipe
sublime sapere nec sperare in incerto divitiarum sed in deo vivo
qui prestat nobis omnia habunde ad fruendum, divites fieri in bo-
nis operibus facile tribuere communicare thesaurizare sibi funda-
mentum bonum in futurum. Nemo enim homo caritatis pauper est
nisi avarus, quia facile enim tribuunt sua pauperibus et thesaurizant vir-
tutes in quibus firmissime fundati apprehendunt vitam eternam.
De 3o ps. Super flumina preparavit eam et super flumina fundavit eam.
Super maria fundatur anima et super flumina, quia super [illegible] et tempta-
tiones solidatur ut anchora mentis bene fundata procellas et
pericula non pavescat sed immobilis et tuta permaneat. Ps. Qui fundasti
terram super stabilitatem suam non inclinabitur in seculum seculi. Terra
dicitur anima que in terris vivit, que non habet immobile fundamentum
quam Christum, de quo I Cor. [illegible] Fundamentum nemo potest aliud ponere
quam positum est, quod est Christus Iesus, supra quod si virgo [illegible] nulla
tenus inclinamur, quia [illegible] tribulatione nescit. Quarto [illegible]
xa que [illegible] de quarto ps. Fundamenta eius in montibus sanctis.
Montes lumen recipiunt et ad valles emittunt, quia mens contempla-
tiva in eminentia caritatis recipit in se primo radium veritatis et
transfundit alios. Caritati non virtutes sunt nobis [illegible]
[illegible] aut [illegible] viatori viaticum, aut [illegible] lucerna [illegible]
[illegible] arma pugnantibus. Sed caritas que informat omnes virtutes [illegible]
specialis est [illegible] requies fatigato viatori mansio, plena lux
[illegible] corona victori, fides sicut vehiculo [illegible]
[illegible], spes [illegible] viaticum in miseriis [illegible] vite sustentatur [illegible]
[illegible] aut virtutibus cardinalibus pugnamus et ista cessabunt [illegible]
vel officia que [illegible] non habebunt. Sed caritas [illegible]
Qui fundasti terram et permanet. Cum enim beati deum caritate [illegible]
amplexentur fides non erit, quia quod videbitur non erit quod
ut credatur, nec spes quia nichil restabit quod speret [illegible]
[illegible] presentem amplexentur, non temperantia pugnabit contra [illegible]
[illegible], nec prudentia contra errores, nec fortitudo contra adver-
sitates, nec iustitia contra inequalitates. Unde in fide caritas sub-
inchoatur, in terris virtutibus exercetur, in patria perficitur. Quarto
[illegible] cum d[icit] ut possitis comprehendere [illegible] Comprehende-

dicit non cognoscere · ut nos simus contenti necessitate sue sed fructum inspi-
ciamus · quia non in comprehensione est fructus [illegible] ipso vero sicut scriptum est ut com-
prehendatis · hec est longitudo eternitatis divine · latitudo caritatis que non
angustatur · sublimitas potestatis cui non resistitur · profundum veritatis
cui nichil absconditur · Ad longitudinem eternitatis pertinet sine et [illegible]
hendere quod deus longanimiter nos expectat · Ad latitudinem caritatis
quod miseris suis partem donat · Ad sublimitatem potestatis pertinet quod
homo in se et importunitatem suam resiliat · Ad profunditatem ve-
ritatis pertinet quod homo se diligenter discutiat · Quod nobis prestare
dignetur [illegible] sacra etc.

47 Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum · Re-
ligionis status in hoc verbo perfectus designatur ubi tangitur
regularis unanimitas · cum dicitur fratres · et unanimitas cum dicitur
habitare in unum · Iocunditas cum dicitur iocundum · et bonitas cum dicitur bonum
Bernardus [illegible] spiritualis nativitatis [illegible] omnibus vos
fratres esse · Hii enim qui sunt in fide fratres dicuntur multo fortius qui
in fide et religione unanimitatis [illegible] voluntatis [illegible] Cui [illegible]
[illegible] faciunt [illegible] moris [illegible] unanimes [illegible] in domo iocun-
ditas in consortio · bonitas in novitate · De iocunditate et novitate Proverbiorum
Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet iocunditatem
a domino · Mulier bona est religio que est bonis optima [illegible] enim
[illegible] de malis homine bonum de bono meliorem de meliori
optimum · Invenitur ibi bonum in [illegible] et bonum in exemplis [illegible]
[illegible] domus in consortio Christi ad primum fratres sunt re-
ligiosi qui debent esse inter se concordes quia si [illegible]
membrorum concordia est in corpore [illegible] multo maior debet
esse in corpore mistico · Ista autem concordia quatuor importat amo-
ris indicium · doloris remedium · honoris obsequium · laboris participium
De primo I Joh iii: Qui diligit fratrem suum in lumine manet ·
Gen. xlv: Osculatus est Joseph fratres suos et flevit super sin-
gulos · hoc est osculum amoris spiritualis indicium in quo significabatur
remissio iniurie de sua vendicione · Unde ego de illis qui volunt
vendicari fratribus suis primo privat eos et [illegible]
mo · Ne queso sit iurgium inter me et te fratres enim sumus · Unde
frater dicitur quasi fere alter [illegible] Qui irascitur fratri suo
reus erit iudicio · Et quod deterius quidam lacessiti nolunt reddere
sed quodam metu et gestu irrisorio [illegible] magis provocant
fratres suos signis et vultu et taciturnitate [illegible] apta
derisione · et credunt se esse innocentes quia nichil ore proferunt
unde apud homines argui possunt qui falluntur quia [illegible]
tas [illegible] in culpam · et ipsi magis eos provocant per signa gestus
et [illegible] et taciturnitatem · Quid enim differt utrum quis gladio
ferit fratrem suum aut aliqua fraude impulerit ad mortem cum
[illegible] sit qui laqueum iniicit et ille qui a laqueo non eruit cum
eruere possit · Ieronimus dicit Jere ix: Omnis supplantans supplantabitur
et omnis amicus fraudulenter incedet et vir fratrem suum irridebit
Secundo [illegible] aut [illegible] ad verecundia
De [illegible] Job xlii: Venerunt ad Job omnes fratres sui
et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat dominus super
eum · Unde enim frater in angustiis comprobatur Prover. xvii
[illegible] aliqua [illegible] pendere [illegible] ex fortuna [illegible]
[illegible] a fratribus suis et [illegible] Pro. xix
[illegible] fratres hominis pauperis oderunt eum · De 20 [illegible]
et [illegible] fideles [illegible] domos non [illegible] quia fratres sunt
[illegible] caritatem fraternitatis invicem diligentes · honore

mutuam provenietis. quia debemus caritatem nostram diffundere ad omnes
Hebre. xiii Caritas fraternitatis maneat in vobis et per humilita-
tem debemus exhibere omne hominem nobis superiorem et ei ex-
hibere reverentiam ut nos ipse non superemiat sed nos ipsum. Qui vero fra-
tres que non sunt qui se non honorant invicem sed magis impugnant et sepa-
rant Job xxx frater fui draconum et socius struccionum. Sunt qui
dracones ipsi maliciosi qui superbia inflamantur. qui venenosi sunt. dra-
cones attrahunt eum ex sua malicia inflati sicut struccio-
nes simulatores sunt. Nam struccio pennas habet et volatu non
habet. et isti similiter habent sanctitatis speciem sed non virtute. Sed ei
sicut cum exterius vivunt sed pennis virtutum fratres elevantur. Contra et hij
sunt qui honore presumunt. De quarto Malachie iiio Quorum iu-
dicat et adiuvent cum omnes fratres eius quod fit in officiis qui
sunt participes laboris quia hic qui adiuvatur a fratre quasi
civitas firma. Prov. xviii Qui mollis et dissolutus est in opere
suo frater est sua opera dissipantis. Ideo fratres debent se admoni-
tem adiuvare et consolari. Ysa. xlio Unusquisque proximo suo auxi-
liabitur. et dicet fratri suo. Confortare. Et si se negat vel offen-
dat debent eum aliquem benigne supportare. ii Thess. iii nolite quasi
inimicum existimare illum sed corripite sicut fratrem. et hic faciendum
est cum benignitate Galat. vi fratres et si preoccupatus fuerit homo
in aliquod delicto vos qui spirituales estis instruite eum in spiritu
lenitatis. Secundo notatur fratrum unanimitas cum dicit habitare in unum.
Unum enim debent esse sicut illi qui habitant in uno corpore. et pro-
pter habitare in uno collegio duo notantur unitas mentium. et coha-
bitatio corporum. Debet autem in eis esse quadruplex unitas sub-
iectionis. electionis. unionis et aggressionis. Subiectionis ut
corpus subiciatur anime. et anima deo. et hec tria nominantur
simul. Hebr. vi Qui adheret deo unus spiritus est. i Cor. xii
Nos unum corpus sumus in Christo. quicquid enim unum et eidem subi-
ciuntur. ipsa inter se sunt eadem. et ideo cum corpus et anima deo subiciuntur. ipsa
inter se uniuntur et non dividuntur ut caro concupiscat
adversus spiritum vel econverso. Secunda unitas est electionis. habent enim re-
gulares unum electum sive prelatum quem canonice eligunt et cui se
committunt. Marth. vi unus committit magistratum super unum hominum
et omnes obediunt uni et non est inventa ibi zelus inter eos. non
sicut illi qui conspirant contra prelatum suum ymo contra Christum cuius
obtinet locum. Psalmus Convenerunt in unum adversus dominum et adversus
Christum eius. hec est corpus diaboli de quo Job xli Corpus
eius quasi scuta fusilia compacta squamis se prementibus. Una
inmedi[..] ... adherebit et tenentes se nequaquam
tuo separabuntur. Tercia unitas est unionis. Effectus in pluribus
facere unitatem spiritus in vinculo pacis. Actuum iiii Erat enim corda plurimorum
sicut unita facillime. Ezech. xxxvii En assumam
filios Israel de nationibus et abierunt ibi et congrega-
bo eos et faciam eos in gentem unam in montibus Israel. in fu-
turum. Quarta est unitas aggressionis. Omnis enim sunt
contra unanimiter aggressa victoria paret. Judic. xx Egressi sunt
filij Israel et pervenerunt omnes usque ad ...
sed Et i Esdre iii filij Israel quasi vir unus. instabat fames ...
leviter enim sarcina efficitur que a pluribus supportatur. que tamen
uni intollerabilis haberetur. et unus minus bonus denarius aliquis
accipitur ad alios qui per se refutaretur. et equus in quadriga qui
non per se traheret quadrigam trahit iugali suo. Et per hoc significatur
i Reg. vi vacce que iverunt in directum per viam que ducit Bethsames

portabunt archam et itinere suo gradiebantur et non declinabant
neque ad dexteram neque ad sinistram, hii sunt claustrales etiam quasi
portantes et suis oracionibus adiuvantes, quia sub uno iugo iugati et
ideo non possunt ad sinistram aut ad dexteram flecti nec rumpunt
iugum et vincula. Non tantum in eis debet esse unitas mencium, sed
etiam in eis cohabitacio corporum. Habitant enim simul in religione
ubi est noticia veritatis, concordia caritatis, innocencia puritatis, laus
et magnificencia divine bonitatis. De primo Exodi x°: Ubicumque ha-
bitabant filii Israel lux erat. In religione enim habetur lux et cum
sciencia scripturarum et creaturarum et Dei et suiipsius. Habent enim
claustrales oculos omnium fratrum suorum, per quos defectus proprios cogno-
scunt; seculares defectus suos non ita cognoscunt, quia sunt qui eos videant
nec alii eos reprehendunt, sicut fit in capitulis claustralium. Psalmus: Habi-
tabunt recti cum vultu tuo. Vultus Dei splendor est illuminacionis
qui fit in animabus sanctis. De 2° Ezechiel xxxiiii°: Habitant fiducialiter
et dabo eis cor unum et animam unam. Valde confidenter
habitat qui de fratribus suis nichil mali cogitat et mali suspicatur.
Unde dulcius est esse humilem in extremo religionis officio quam esse
in consorcio peccatorum et honore maximo in seculo. Psalmus: Elegi ab-
iectus esse in domo Dei mei magis quam habitare in thabernaculis peccatorum. Hanc
quidam vitam habitacionis tolerare non possunt, sed querentes curias prin-
cipum equitantes pingues putrefactos sequentes cadavera ut reficiant
se in eis, sunt volucres cogitantes per cadaveribus sicut corvi. Ecclesiastici
comites se per rapienda musca sicut araneae congregationes et regola
tali in claustris suis quorum fetorem nemo non sustinet, sed etiam
dicitur. Genesis: Cayn eiectus a facie Domini habitavit in regione ori-
entali. Nod quod interpretatur delicie, quia qui relinquit divicias spi-
rituales, necesse est quod appetat corporales. Unde melius esset eos esse in
carcere cum Johanne quam videre quomodo Herodes puellam saltare. Unde
cum dignitate domino exigente mittendi sunt aliqui, debent mitti ro-
buste et non tenui, et tales qui habent lumbos precinctos per
continenciam et lucernas ardentes in manibus per bone conversacionis
manifestacionem. De 3° Psalmus: Domine quis habitabit in thabernaculo
tuo aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine
macula et operatur iusticiam. In thabernaculo religionis habitatur. Si-
cut enim habitacula militancium et duce activa, qui ibi militant et pu-
gnant contra carnem ipsam macerando, contra mundum ipsum contempnendo,
contra dyabolum ipsum supplantando et sub pedibus conculcando, contra
regnum celorum violenter rapiendo, et quamdiu in hoc thabernaculo
corporis sumus, sine pugna esse non possumus. Unde et vita
nostra et Iob: Milicia est vita hominis. In religione etiam sunt contempla-
tivi qui habitant et requiescunt in monte, quorum conversacio est
in celis, qui sunt abstracti a rebus sensibilibus et mundanis. Ecclesiastici:
Ego in altissimis habito et thronus meus in columpna
nubis. Cum ergo claustralis inhabitat innocencia puritatis, debet
esse sine macula, sit mundus corde. Unde subditur: Qui ingreditur sine
macula, mundus ore, qui loquitur veritatem in corde, mundus in
opere qui operatur iusticiam. De quarto Psalmus: Exulta et lauda
habitacio Syon quia magnus in medio tui sanctus Israel.
Syon sunt claustrales qui habitant simul vacantes divine
speculacioni et divina magnificencia operacionum accionibus pre-
clare intentis divine laudi ingentes preconia sue laudis ci-
vium celestium hymnis. Psalmus: Beati qui habitant in domo tua, Domine;
in secula seculorum laudabunt te. Tangitur claustralium iocunditas cum dicitur iocunditas
semper est cum iocunditate que nascitur in conscientia quam sequitur quia
claustrales primo relinquendo seculum. Judith ultimo: Erat vir
populus iocundus secundum faciem sanctorum iocunditas secundum

est ex derelictione seculi et parentum. Iocunditas enim patris et filii est adm-
star parenti et cognatis in magna tristicia anime i Malachie vi
In qua te nemo tribulabit et in qua fluunt tristitie qui iocunda-
ream et dilectus in potestate mea. Sic Holofernes iocundus erat et bi-
bit multum nimis et postea amputatum est caput eius Judith xiii°. Sic
cor Nabal erat iocundum, erat enim ebrius et postea expiravit i Re-
gum xxv. Secundo nascitur iocunditas vacando circa seipsum. Prim-
dictas cordis hec est vita hominis claustralis. sine desertione sancti-
Dum enim claustralis circumspicit vitam suam et propositum sanctitatis in
desiderantem, mirabiliter iocundatur in corde suo. Sentit enim divina inspiratione
gratiam ad corda eorum et cordis gaudium, simul ad seipsum et pacem quam
ad proximum. Eccli l°: Concedat nobis secundum misericordiam suam magnam ut det nobis
iocunditatem cordis et fieri pacem in diebus nostris. Tertio nascitur io-
cunditas amplectendo proximi pacem. Iocundus homo qui miseretur et co-
modat, ut ad omnes corporales istud pertinere videatur. Quia ille qui ex
iocunditate cordis pauperibus donat iocunditate videtur, qui dat spiritualia
receptivis etiam [illegible] hic intelligendum est de omni beneficio quo indigens
regnificatur quo ipse destituitur. Vnde diligenter debemus facere omne
quod possumus alteri subvenire. Ex hac enim una causa proximi expulsata omni
invidia superbia et tristicia redditur cor iocundum. Eccli xv: Iocundita-
tem et exultationem thesaurizavit super eum. Quarto nascitur iocunditas
assurgendo in deum. Ps: Deo nostro iocunda sit laudatio. Iocunda est
deo nostro laudatio quam iocundati in unum vita et lingua quando actus
nostri et verba nostra non discrepant, et ex hoc quod laudamus deum
in corde et ore et opere vivimus in iocunditate. Eccli iii°: Qui hono-
rat patrem suum iocundabitur in filiis. Hic est in operibus bonis et affecti-
bus letis. Tangitur ultimo bonitas, cum dicitur bonum. Bonum enim est
esse in religione ubi purgamur a vitiis, invitamur exemplis, infor-
mamur preceptis, conformamur angelis. De primo Treni iii°: Bonum est
viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Istud est religionis in-
ubi homo qui prius liber fuerat sicut equus et mulus se subiecerit
et aliis se conformat, et de seipso iudicium faciens se iustificat et a
vitiis purgat. Michee vi: Indicabo tibi homo quid sit bonum et
quid dominus requirat a te, facere iudicium et diligere misericordiam
et sollicitum ambulare cum deo tuo. De 2° Iere vi°: Interrogate
de semitis antiquis que sit via bona et ambulate in ea et inve-
nietis refrigerium animabus vestris. Antiqua sunt exempla san-
ctorum que sunt quedam invitatoria modernorum ut sequantur pro-
gressum, et quia non possumus vitam eorum semper cernere, debemus intueri
exemplarem vitam et conversationem aliorum sanctorum, et hic est inve-
nire que sit via bona, qui enim ad aliquem locum sive terminum inten-
dit non per omnes vias vadit sed unam eligit per quam incedit. Si enim
mala colloquia corrumpunt bonos mores, multo magis bona verba bo-
na exempla promovent bonos. I Cor xv. Corrumpunt mores bonos
colloquia prava. De 3° Ps: Bonum mihi quia humiliasti me ut discam
iustificationes tuas. Humiliatur homo religione cum descendit intra
se et reputat se nihil valere. Et oritur ista humilitas ex consi-
deratione propria peccati. Ps: Prius quam humiliarer ego deliqui. Di-
cit quod discit qui se subicit et mandata custodit, et hic est iu-
stificationes tuas discere ut faciam que docuisti et que precepisti
Tunc enim perfecte discimus quando precepta dei executioni manda-
mus. Unde precepta dicit esse pretiosissima secundum quod subdit: Bo-
num mihi lex oris tui super milia auri et argenti. Aurum et argen-
tum maxime cupiunt homines, sed quia dulcedo illa que dei placita
in preceptis divinis et regularibus instituta que sunt ab ore dei placita
sunt comparatione rerum temporalium non recipiunt, subdit, super milia, quod
est infinitum et incomprehensibile ut auri et argenti comparatio ad [illegible]

dulcedinem. Unde facta est comparacio sine similitudine, precium sine mo-
do et tanta dulcedo secundum meritum [illegible] ut nulla res potuisset
ei equari. De hiis in Ps. cxviii° Bonitatem et disciplinam et scienciam
doce me quia mandatis tuis credidi. Docet deus bonitatem inspi-
rando caritatis desiderium. Docet disciplinam [illegible] ad honestum
vivendi modum, tunc enim homo bene dicitur disciplinatus qui
est honestis moribus ornatus. Docet scienciam in exercitio et affectu
rerum temporalium ut sciat que pertinet ad necessitatem non cupiditatem
vel voluptatem. De quarto patet. Replebimur in bonis domus tue.
Sicut in illa domo celesti perfecta obediencia reperitur, secundum quod
dicitur in angelis et omnes sicut principi subiciuntur, et perfecta cari-
tas, quia [illegible] quietis celestes [illegible] spiritus non utitur et perfecta co-
munitas qui indifferenter claritate pari gaudium inveniunt, ita in religi-
one perfecta debet esse obediencia caritas comunitas et paupertas. Di-
screcione directa et hiis consideratis libenter portant homines
onus religionis quod bonum est ut Gen. xlix° Ysachar asinus
fortis vidit requiem quod esset bona et terram quod optima et suppo-
suit humeros ad portandum. Requiem.

48 Fidelem me existimavit ponens in ministerio. i. Thimo. i° In verbis
propositis instruit apostolus eos qui exercent humana iudicia in
decisione causarum et secularium [illegible]. Tangit tria quorum quod est
officium quod persone primum ut dicitur quod ponens in ministerio, secundum
fidelem me existimavit, et tertium in foro contencioso. Quatuor ut
plurimum sunt persone: procurator, advocatus, assessor et iudex.
Ministerium illud in quatuor attenditur que sunt exercicium procura-
toris, patrocinium advocati, consilium assessoris, iudicium iudicis et
officialis. De primo scilicet procuratoris exercicio. Cum in ministrat me se-
quatur Johannes xii° Debet enim Christus procurator nec fuit in causa
nostre salutis, ita et procurator agere debet fideliter agere de
in causa negocium secularium ut suum officium ita exerceat quod ministe-
rium in se est aliquis non offendas in lege [illegible] Nemini dantes ul-
lam offensionem ut non vituperetur ministerium vestrum. Procuratoris enim
officium vel ministerium est in quatuor: trahere ad iudicium, compellere
[illegible] parere, sine licencia non recedere, causam domini sui
defendere ut faciat ea que faceret si dominus suus esset. Christus
autem se ministrum [illegible] istud gessit Luc. xxii° Ego in medio vestrum
sum tamquam qui ministrat. Et Mat. xx° Filius hominis non venit mi-
nistrari sed ministrare et dare animam suam redempcionem pro multis.
De 2° scilicet advocati patrocinio. Ro. xi° Quamdiu ego sum gencium apostolus
ministerium meum honorificabo, honorificant advocati suum ministerium
qui fovent causas iustas miserabilium personarum. Sic enim Christus mi-
seris causa me fuit et pro nobis in cruce postulans allegavit et
exauditus fuit, et si quis ei in hoc ministravit pater eius ad honorifi-
cabit. Joh. xii° Si quis mihi ministraverit honorificabit eum pater
meus qui est in celis. Pater ad eum: Postula a me et dabo
tibi gentes hereditatem tuam. Sic enim consulamus auditoria [illegible]
postulacione est desiderium sui ut amici sui in iure apud eum qui
[illegible]. Post [illegible] et est actus ille publicus et officium advoca-
torum qui gloriose voce [illegible] minime [illegible] exigunt fatiga-
ta [illegible] ut [illegible] minus [illegible] et
[illegible] sese patriam [illegible] defendunt advocati [illegible]
ut in hoc ministerio [illegible] iudex. Pater [illegible] bonus [illegible]
omnes [illegible] res postulata [illegible] nomen [illegible]
[illegible] heredit[atis] et [illegible] advocati [illegible]
[illegible] ex [illegible] ordinibus non postulamus [illegible]
ut quo minus postulare possit. Qui primo enim ordine [illegible]
postulando tamen pro se [illegible] [illegible] etatem et [illegible] ut minor

Non annis et surdis. non qui tarde audit. sed qui omnino non audit
surdus aut ut minor sed vir perfectus fuit in quo ipse Jesus erat impletus
gratia amoris xx. ut surdus qui usque adeo velocit exaudit ut non
solum verba sed et desideria mea exaudit et vota pauperum Cum plan-
tavit aurem non audiet Et secundo ordine in quo primittuntur
tantum per se postulare et pro aliis Ipsi sunt mollicies et bassus. mu-
lier. et tunc ipse autem est vir qui non abiit in consilio impio-
rum tamen ouili sunt super iustos De 3o ordine quo per se et totum
postulare primittuntur et pro aliis postulantur sunt infamis
externa advocato nostro non contigeruit qui alios ab ignorancia
liberat et in integrum restituit Est per hoc 1o 70 no Advocati Ga-
briel apud patrem Jesum Christum iustum Non tales advocati no-
stri temporis qui magistri sunt iniquitatis qui pauperem suis astu-
tiis comprehenderant et diebus suorum tendiculis nectunt Johannis
xviii Ministri iudeorum comprehenderunt Jesum et ligaverunt eum
Causas enim iniustas ut iustas iuste faciunt falsa instrumenta et
falsos testes et corruptos producunt falsas leges et falsas facti proba-
tiones inducunt Sed si essent ministri Christi haberent oculum intentionis
ad deum et equitatem deberent ut impiis nectoris fouentur secundum Johannem
xviiio Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent
ut non traderer iudeis De 4o sunt assessores Proverbiorum xiiii Acceptus
est regi minister intelligens. hii sunt assessores quos iudices ad
consilium vocant qui debent esse intelligentes et discreti inquirendo
diligenter omnia que ad causam pertinent ut tamdiu actio imper-
tiatur quousque ad rei veritatem perveniatur Unde tales asses-
sores et consiliarii debent a iudice vocari qui sciunt ueris et
et quorum consilio possit sententiare singulari et hii consiliarii quorum
sunt intencionis bonitas sicut domino inspirat eis voluntatem
suam sicut angeli qui semper deum attendunt et in eum affectum
suas dirigunt in inspiratione voluntatis sue recipiunt Unde
dicitur Domino omnes virtutes eius ministri eius qui faciunt volunta-
tem eius Voluntati enim dei ministrant celestes angeli qui dicuntur
virtutes celi Illa autem sublimis et spiritualis angelorum natura
tam altissima mente respicit dei voluntatem et in ipsa veritatem
cognoscit. ut ergo est regum spiritualium verbis sed inspiratione sua vo-
luntates eorum ad suum velle convertit. et pie iudicandum fuerunt
Dicitur quod ita enim beati homines regni regni eterni fuerunt in
prima parte De quarta sunt officiales iudices Ecclesiastici x o Secundum iu-
dicem populi sic et minister eius. et qualis est rector civitatis ta-
les inhabitantes in ea Quales autem debent esse dicit Exodi
xviii Provide de omni populo viros sapientes timentes deum
in quibus sit veritas et qui oderint avariciam Viros sapientes dicit ne
dicit ne errent in iudicio per ignoranciam timentes deum
male iudicent per iniquitatem vel negligenciam in quibus sit ve-
ritas ne accipiant in iudiciis personam Contra quos Sapientie
vi Audite et intelligite iudices finium terre Data est a domino
vobis potestas et cum essetis ministri regni illius non recte iudica-
stis nec custodistis legem iustitie nec secundum voluntatem dei ambula-
stis. horrende et cito apparebit vobis quoniam iudicium durissi-
mum in hiis qui presunt fiet Quia enim corrupti sunt iudices pro-
ideo ministri sunt detestabiles et prevaricatores et advocatores mini-
stri Proverbiorum xxix Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes mini-
stros habet impios Verba mendacii sunt verba malorum ad-
vocatorum qui per fas et nefas volunt obtinere. et veritatem
nolunt agnoscere ut per ea iudicare De quibus habemus
sunt in exactionibus neque in collacionibus status in eorum

bestie · ad intelligendum saxei · ad iudicandum lignei · ad succenden-
dum flammei · ad ignoscendum ferrei · ad amicicias pardi · ad facecias
ursi · ad fallendum vulpes · ad superbiendum thauri · ad consumendum
minotauri · qui causas morantur · adhibiti impediunt · protinus fa-
ciunt amoniti [illegible] locupletati lites emunt · vendunt
intercessiones · arbitros deputant · iudicanda dictant · dictata re-
vellunt · attrahunt ligaturas · protrahunt audiendos · trahunt ad
iudices · retrahunt transigentes · Quorum nares si afflavit uspiam
caliginosi aura marsupii confestim videbis illic et oculos
argi · et manus briarei · et ungues sphingem et periuria [illegible]
dimitis et ulixes angustias et Synonis fallacias · et fidem
polimestoris · et pietatem Pigmalionis adhiberi Et de falsis
advocatis qui aggregant thesauros lingua mendacii vani et
excordes et ideo impingentur ad laqueos mortis Sicut dicitur
Prov. xxi · legitur in quadam tragedia Senece quod visum est
cuidam quod videret Neronem apud inferos balneantem et ga-
ciones ministros aurum fervens infundentem et dicentem cum videret tho-
rum advocatorum ad se venientem, huc inquit venale genus hominum
O advocati mei amici accedite ut mecum in hoc pyse balneetis
adhuc enim superest locus in eo quem vobis reservavi Tertio offi-
cium sequitur de persona scilicet quales esse debent quia fideles
et in hoc in quatuor scilicet in prestando patrocinio, in recipiendo sala-
rio, in maturando negocio, in reddendo iudicio Sint ergo fide-
les in prestando patrocinio II Paralip. xix° Precepit Josaphat
levitis et principibus familiarum dicens Sic agetis in timore domini
fideliter et in corde perfecto omnem causam que venit ad vos fra-
trum vestrorum Ostendite eis ut non peccent in dominum Et dixit
iudicibus videte quid faciatis non enim hominis exercetis iudicium sed do-
mini Et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit Sit timor
domini vobiscum et cum diligencia cuncta facite — In magno enim
timore maxime debent agere advocati qui sunt corruptores
laborum suorum Eccli xxvi Difficile exuitur negocians a ne-
gligencia sua et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum Inde est quod
[illegible] ungunt marmora [illegible] Et [illegible] et faciunt
enormia Sint etiam fideles in accipiendo salario Tobie
v. Inquire tibi aliquem virum fidelem qui eat tecum salva mer-
cede sua, licet enim secundum Augustinum non liceat iudici vendere iustum
iudicium, licet tamen advocato vendere iustum patrocinium et iurisperito re-
sponsum et accipere moderatum salarium sine gravi [illegible]
gatorum · secundum qualitatem sui laboris iusti studii et sollicitu-
dinis maxime a divitibus [illegible] xi [illegible] iusticia in-
ter fideles [illegible] pro insolubilibus [illegible] que advocatos conducere
non possunt [illegible] iniuste [illegible] · creat advocatos tenetur ut
de [illegible] sua etiam faciunt Prov. xiiii° liberat autem testis
fidelis [illegible] Sint etiam fideles in maturando negocio Prov.
[illegible] Vir fidelis multum laudabitur · qui autem festinat di-
tari non erit innocens [illegible] aliquem ditari et ideo faciunt
lites immortales et indebitas inducias et longas protractiones
et notulas suas ea forma qua prius [illegible] a iure
[illegible] et [illegible] qui iniuste prorogaverit et scienter te-
nentur restituere usque ad novissimum quadrantem Et Narratur
exemplum hic de quodam infideli advocato qui in morte vi-
dens demones animam eius recipere volentes cepit clamare indu-
cias et iusto dei iudicio non potuit inducias obtinere · quia sepe
in causis inducias postulaverat fraudulenter ut causam
protraheret et adversarium gravaret Unde vix videmus advoca-
tum qui non exequatur cum multis mendaciis et tergiversationibus

et causam qua prosequitur etiam contumaciam iustam ne videatur
cadere a causa. Propter hoc Eccl. xxx mo. Omne mendacium con-
inquinabit ipsum legis et sapientia more fidelis complanabitur. Sunt
etiam fideles in reddendo iudicio. Eccl. xlvi. Samuel iudicavit in
lege domini. Judicavit congregationem in fide sua probatus est pro-
pheta et in verbis suis cognitus est fidelis et sequitur: neminis
usque ad calciamenta non accepit nec accepit accusat illum homo.
In lege mundi domini iudicavit. hec est lex immaculata conver-
tens animas. Immaculata sine macula. convertens et convertens
animas sine fermento malicie. Unde sequitur. Pecunias
non accepit non accusavit eum homo, non habuit manum
infirmitatis nec imputationis ut adhereret ei munera que aliquando
quorundam iudicum oculos. Sed proh dolor convertitur in infidelitatem
contra ad eos qui in prestando patrocinio non habent fidem. In-
tentionem in accipiendo salario excedunt moderationem. In matu-
rando negocio conveniunt dilationem. In reddendo iudicio non
habent discretionem. De primo ad Thi. v. Si quis suorum
et maxime domesticorum curam non habet infidelis est et est
infideli deterior. fovet se mutuo iudei et gentiles. non autem
Christiani. Unde temporales non iuvantur in proprio cause. Set
3o Ysa. 1o. Principes tui infideles socii furum. Omnes di-
ligunt munera sequuntur retributiones. Contingit enim quandoque
quidem quod tamen incipiant per verba simpliciter. tamen per cerogimo-
nie et hec per libito suo. Ita quod si appenas esset ut deceatur
aroni sigilla sua in testamento aliquo vel in aliqua ven-
ditione de qualitate libera volunt tamen hec cum et in perga-
meno et in cera et in sigillo et in scriptura notarii non su-
ponderet centum marce quam centum tendas. Sequitur in autem
ex fine quia dum excedunt in exhibendo loca sua
tempserunt precium et animas eorum ad iniuste acquirendum obti-
nere videre in consistoriis procuratoribus qui multo precio obti-
nent loca prelatorum. Sed si hec mo. Si dixerit servus ma-
lus moram facit venire dominus meus etc. veniet dominus
eius hora qua non sperat et partem eius cum infidelibus
ponet. De 2o Ier. xv. Quare dolor est factus meus perpetuus
et plaga mea desperabilis renuit curari. et cetera sicut
quia est in eis medicum convertere infidelium. Nam
infideles sunt aque pendentes ubi apparet superficies. Qui
et in aqua est profundissima sic eos quos tenent ita ipsi ha-
dent eos quod eos in profundo mergunt donec quicumque abi-
bent emungunt. Ysa. xxi. Qui infidelis est infideliter agit.
De quarto, scilicet cor vel affectum eorum, scilicet in iudicio con-
tendit et hoc apud infideles. Et sicut apostolus loquitur con-
tra comprehendendi eos de hoc quod insipientes iudices con-
stituebant. qua de re fiebat ut causa equorum sufficienter
ad secularem. Tamen ecclesie iudicare debet. Iuxta statutorum et compen-
tentes debet iudices non qui sunt contemptibiles. Instabat-
tes Quod pecunie docebat. Qua sic eos facere iubebat
Unde sequitur. Ad verecundiam vestram dico non precipien-
do ut faciatis, sed memorando quod facitis ut vereamini et ce-
teras. Unde de contemptibilibus sapientibus et iudicibus et in con-
temptibili sapientia volunt verba illa intelligi. que est in no-
centibus iniuste acquirendo, in iniuriis vindicando, in sapien-
tendo adversariis, in premiis decipiendo. Hec est sapientia contemptibi-
lis eorum iudicum. qui contemptibiles dicuntur quia contemptibili
et transitoria amplectuntur. quorum mens est pecunia prolata

sobrius castus magnificus et liberalis dimittitur et vitas pietatis
Rogemus ergo dominum Jesum Christum etc.
44 Iudex sapiens iudicabit populum suum Eccli x° In causis litigio-
sis tria requiruntur. Auditoris iurisdictio que notatur cum dicitur iudex.
Causarum discrecio cum dicitur sapiens. Iurisdictionis execucio cum di-
citur iudicabit populum suum. Iurisdictio ergo notatur cum dicitur iudex. Hanc
autem iurisdictio de iure tollitur a tribus propter defectum veritatis
ut effeminatus, propter defectum virtutis sive fortitudinis ut furio-
sus, propter defectum rationis ut scandalisatus et infamis, propter
defectum bonitatis. Servi efficiuntur per avariciam, effeminati per
desidiam, furiosi per seviciam, scandalisati per infamiam. De primo
Eccli xx° Xenia et dona excecant oculos iudicum et quasi mutus
in ore avertit correpciones eorum. Qui enim accipiunt libenter
munera servi efficiuntur eis qui munera tribuunt, nec eos libere
reprehendunt, sed munera faciunt eos obmutescere sicut caniculus qui
ponitur in canis ore. De secundo Eccli vii° Noli querere fieri iudex
nisi valeas irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem
potentis. Contra quosdam qui causas divitum exaltant et pauperes quil-
tant, licet scribatur Prov. xxix° Rex qui iudicat in veritate pau-
peres thronus eius in eternum firmabitur. De tercio Luce xviii° Iudex qui-
dam erat in quadam civitate qui deum non timebat et homi-
nem non reverebatur. Tales enim qui non timent deum faciliter fre-
quenter decidunt a semita veritatis. De quarto I Reg. viii° Po-
suit Samuel filios suos iudices Israel et non ambulaverunt in
viis eius, sed pervertunt iudicium. Tanta enim debet esse matu-
ritas iudicum ut nec dicta nec facta ipsorum importent scandalum.
Unde constituendi sunt quos vita sanior et prudencia emine-
nior preceteris illustravit. Unde legimus de Scipione affricano
tantam morum gravitatem et austere maturitatis pudicicie commen-
davit ut solo sue castitatis exemplo publicum Romani comune
firmaret. Totius Hyspanie cum Pyreneis montibus usque ad co-
lumpnas Herculis et usque ad oceanum devicto Hanibale et
aliis Romanorum hostibus patris subiugasset, quosdam captivos
et puellas egregie pulcritudinis restituit liberas nec passus
est eas venire in suum conspectum ne ille aliquis eius aliquid
de integritate pudicicie delibaret. Sit ergo iudex incorru-
ptus in muneribus accipiendis. Amos v° Audite hec iudices
domus Israel qui abhominamini iudicium et omnia recta pervertitis.
Et sequitur Principes eius in muneribus iudicabant. Unde iu-
dex qui libenter accipit munera incorruptus esse non potest quia
vendit de facili veritatem. Sit etiam iudex pius in causis
pauperum fovendis, ne fiat ei iudicium sine misericordia. Ysa. xi° Iudi-
cabit in iusticia pauperes et arguet in equitate pro mansue-
tis terre. Ipsi enim debent esse patres orphanorum, vidu-
arum et pauperum. Ps. Iudicare populum tuum in iusticia et
pauperes tuos in iudicio. Pauperes sunt dum sicut dicit Cris.
qui mente superbia deiecta humilitati se per omnia tradi-
derunt paupertatem, et si pauper superbiat non est pauper domini.
Si est locuples humilitatem diligat non est dives [illegible].
Voluntates enim talium sunt inspiciende non nomina. Sit
etiam iudex discretus in viciis corripiendis, et hic maxime
in se ipso. I Cor. xi Si nosmetipsos diiudicaremus non utique
iudicaremur. Sed dum iudicamur a domino corripimur ut cum mundo dampnemur.
Sed enim flagello premit nos iudicando quam dampnaremus non per
peccatis nostris dampnacionem eternam susciperemus. Unde enim Ysid.
Qui se iudicat liber evadit iudicium dei. Sit etiam iudex expeditus

in negociis exequendis. ideo sic permanebant antiquitus iudices in
porta ut essent expediti et parati ad exequendum contrarium dicitur in
glosa Deuteronomii xvi. Iudices constitues in omnibus portis tuis per sin-
gulas tribus tuas ut iudicent populum iusto iudicio nec in alteram
declinent. Post iudicis iurisdictionem sequitur de discrecione que
ibi dicitur sapiens. Sapientem oportet esse iudicem Deuteronomii i. Date ex
vobis viros sapientes et gnaros quorum conversacio sit probata
ut ponam eos principes. et sequitur. Precepi eis dicens Quod
iustum est iudicate. Sit ergo sapiens iudex in discernendo iudicio. ubi
quatuor requiruntur. persona congrua. causa iusta. modus debitus
pius affectus. Persona congrua ut sit immunis a munerum corrupci-
one a personarum acceptacione a culpe dissimulacione a proprii negocii
infectione, et hec quantum ad personam suam, similiter quantum ad advocatos
suos. ut non sint persone infames. si habent dignitate affectus, qua
carent infames heretici et excommunicati qui non possunt esse procurato-
res in causa [illegible] [illegible]. Habeant etiam condicionem status, propter
quod remanent [illegible]. habent [illegible] gradus, ideo [illegible]
[illegible] advocare in [illegible] [illegible] ordinibus constituti. Habeant
etiam affectum [illegible] debitum. ut non sit iudex et advocatus simul [illegible]
sapientis [illegible] in [illegible] eius ut diligenter consideret, si [illegible]
audiencia affectus status gradus et officii. Causa iusta ut non fa-
veat cause in qua est iniusticia. nec det fraudulenta consilia sub [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in astucia eorum et consilia dissipat.
Modus debitus ut sit iustus ordo, modestus sermo. ut non producat
testes falsos vel subornatos, falsa instrumenta, falsas leges, tales
enim sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt Jere-
mie. Pius affectus ut ad iudicandum iudex induat pietate, et [illegible]
legum penas oporteat infligi. hec fiat cum maturitate et timore
[illegible] [illegible] i. Initium sapiencie timor domini. Non [illegible] [illegible]
[illegible], sicut mali medici qui dant [illegible] [illegible] et in [illegible]
[illegible] [illegible]. Tercio sequitur iurisdictionis execucio cum dicitur
Iudicabit populum suum. Quod [illegible] autem execucioni requiritur [illegible]
ret iudicium sive de ipso sive in causam exterius sit sobrietate [illegible]
castitate nitidus. auctoritate securus. stabilitate firmus. De primo
Maximus [illegible] per ebrietatem absorpti sunt a vino, ignoraverunt
[illegible] iudicium, excessus enim in cibis et potibus ingenium vigorem dissol-
vit. et mittit in brutalitatem pectoris [illegible]. De 2o Danielis [illegible]
[illegible] est iniquitas a senioribus iudicibus. qui videbantur regere
populum. Isti iudices per sola libidine voluerunt corrumpere Susan-
nam, sed salvata est per Danielem [illegible]. in hoc etiam [illegible]
[illegible] [illegible] sunt iudices et testes. fuerunt iudices ut dicitur [illegible]
[illegible] ad eos omnes qui habebant iudicia. Testes etiam
in suo testimonio singulares [illegible] rei [illegible] testes [illegible]
[illegible] [illegible] eorum [illegible] ex ore suo [illegible] dixisse testimonium
Unde hodie multi accedentes ad iudicium [illegible] malorum et
advocatorum [illegible] sua perdunt innocenciam et [illegible] [illegible]
De 3o [illegible] i. Cor. ii. Spiritualis iudicat omnia [illegible] non sunt
spirituales discernunt eligendo bona reprobando mala. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed sunt iusticia legis et canonis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicio remittit eos ad iu-
dicium legis. [illegible] Nullus lex vera iudicat hominem nisi prius
audiat ab ipso et recognoverit quid faciat. De quarto hoc est
sapiens iudicabit populum suum et principatus sensati stabilis erit.
Debet enim iudex esse sapiens ne fallatur. [illegible] per igno-
ranciam. potens et principatum habens ne frangatur [illegible]
per ignaviam. stabilis ne flectatur cupiditate per avariciam

Iudices enim cupidi et advocati sunt sicut lingua statere que
inclinatur ad partem que magis ponderat. quod magis re-
spicit ad donum quam ad deum, ad dationem quam ad rationem. plus
diligunt lites quam paces. sicut quidam milites de Theuthonia
plus diligunt guerras quam concordias. sicut vultures sequuntur
exercitum propter cadavera, et isti advocati electiones propter litigia. Nos
autem fratres iudices mei, antequam veniat ille magnus iudex qui
iudicabit in nationibus implebit ruinas, conquassabit capita
in terra multorum, hic est magnos prelatos et magnas perso-
nas que sunt capita ecclesiarum et capitulorum, tunc cogno-
scetur dominus iudicia faciens qui modo non cognoscitur. iudicemus
patienter, sedebit enim aliquis iudex pro tribunali sine personarum ac-
ceptione, iudicans constante et perpetua voluntate reddens
unicuique quod suum est. Ubi iustitia et iudicium preparatio sedis eius.
et huius ut iudicem intueamur sedentem pro tribunali assistentem ianue
cordis nostri Iac. v. Ecce iudex ante ianuam assistit. Advocatus reus
tamen enim et si pensata fuit mea iustitia in statera invenietur minus
habens. accuset nos conscientia nostra quia nemo melius novit que sunt
in homine quam spiritus hominis qui in ipso est. testificetur memoria nostra,
scriptor perpetuus et tenax singulorum, libellus inscriptionis porri-
gatur quod scripsimus de sanguine cordis nostri et illud con-
nos decernimus cum dilectioni proximi vacavimus. Accusemus nos
de crimine lese maiestatis quod in deum deum principem et imperato-
rem eum commisimus. Cogitemus iudicis diffinitivam sententiam qua
dicetur malis Ite maledicti. Ite ecce missio ignominiosa. ma-
ledicti ecce maledictio. a me in ignem eternum, ecce descriptio
pene tormenta. Romani enim ut ecce commemorat Valerius Maximus
et ut aliquid de mea cura trahatur in utilitatem nostram
missio alia est honesta, alia causaria, alia ignominiosa. Qui
enim pro republica sacramento astricti militaverant, expletis le-
gitimis stipendiis solvebantur et domus mittebantur ad sua
assignata predia unde viverent. et hec missio dicebatur honesta.
Causaria autem dicebatur quando aliquis in acie manu vel pede am-
putato vel oculo effosso mutilatus et inhabilis erat militie. ex
hac causa mittebatur. Ignominiosa autem erat quando propter aliquod enor-
me flagitium et detestabile vel vitiosum miles sub pretextu infamie
notam de castris emittebatur. Hec est quod iudicium concipiet quod si
fecerit revolutiones implebitur quod sequitur Gloria hec est omni-
bus sanctis eius. ad quam gloriam etc.
50 Indicabo tibi homo quid sit bonum et quid dominus requirat a te
utique facere iudicium et diligere misericordiam et sollicite ambulare cum
deo tuo Michee vi. Quia omnis qui salvari voluerit oportet esse or-
dinatum ut exerceat iudicium in se ipso et exhibeat misericordiam proximis et
assimiletur Deo in suis beneficiis et preceptis ... Amicus
adheret terra nos ... Indicabo tibi etc. Faciamus ergo
iudicium de nobis antequam tradamur in manus eorum qui contra
nos calumnias corrogabant. Ps. Feci iudicium et iustitiam non
tradas me calumniantibus. Iudicium de nobis iustitiam in terra male
licet nos alios velimus iudicare et non nos ipsos et hoc propter
privatum amorem quem habemus ad nos ipsos. Greg. super Eze-
chielem. Sepe multa peccata committimus quia
gravia non videntur quia privato nos amore diligentes
clausis oculis in mea nobis decipimur blandimur. Unde fit
ut et mea gravia levia et peiorum mala levia, gravia iudice-
mus. Unde Apostolus ii Thim. iii Erunt homines seipsos amantes

Si aut nos iudicaremus nō utiqz iudicaremur · 1 Cor xi Bene
iudicauit quedā mulier seipam que cū multa cōmisisset peccā
ta cōdignā penitēciam fuisset sibi per quendā viru sctm̄ iniūcta
quam deus indulserat ei Scluta Respondit et si deus indul-
serat · nō tñ ipa indulgebat sibi ipi Iudicemus nos de ingra
titudine beneficiorum Multa enī beneficia contulit nobis deus
et tñ plus omnibus creaturis ingrati sumus Ideo ēt ulti-
ma que fuit adducet deus in iudicium quia omnia alle-
gent contra ingratitudinē hominū et eum conuincent ·
Ergo tangam petor iudicor Prauitas enī nostra et oblivio
nos facit ingratos Iudicemus etiā nos de turpitudine
adulterii Cum enī anima mea sit Christo desponsata in fi
de violauit thorum sponsi per peccatum et incepit adulterari recte
to sponso Ysa xvi Discoopruisti iuxta me et suscepisti adul
teros Eze xvi Iudicabo te iudiciis adulterarum et videbunt
omnes turpitudinem tuam Non enī tantū fit adulterium mor
tis in corde ut dicit Augustinus de nata et per oculos nō bene custoditos fit adulterium in corpore · si scele
ratus et adulteros iudicabit deus Hebre xiii° ii inde infirmi seipos
iudicent et sponso reconcilient Iudicemus etiā nos de sangui-
ne homicidii homo enī per iniuriam scindit animā suā qua
priuat eam vita eterna et ideo debet se iudicare velud homi
cide Eze vii° Conpone catenam quoniam terra plena ē iudicio sanguinum
et ciuitas plena iniquitate Quot enī in nobis sunt peccata mor
talia tot sunt homicidia · et tot debent esse homicidarum iudicia
et tanto grauiora quanto grauius est occidere seipm quam pro
ximum Iudicemus etiā nos de amaritudine odii quia omnis
qui irascitur fratri suo reus erit iudicio Ut enī dicit Ba-
silius in li de malicia spūali · hoc quibus nisi stultissimus ce-
rit malos adesse ratione caret Nam cum furor sit ingre-
diens et corporis · magis impetrandi sunt Iuuenes modo
omni langwore attenuanti vexet inquiunt seu et gramine ·
tempestate crudescit Debemus etiam diligere iram · hec
est eam ex dilectione cordis exercere · hanc aut iram petunt
pauperes et egeni sibi fieri · 1 Machab iii° Congregati est
conuentus ut essent parati in prelium et ut orarent et pete-
rent iram et celeriter Pauperes enī qui sibi iram fieri pe
tunt multos iras sustinent et multa miseria audiunt et sic
multos in pectore sentiunt quia opponunt et patiuntur ꝗd aci
piunt · licet dicatur Eccli iiii° Fili ne tristitiae oculos tuos a
paupere · animā esurientem ne despexeris et non exasperes
pauperem in inopia sua Et sequitur Esto pupillis misericors
ut pater et pro viro matri illorum et eris velut filius al-
tissimi obediens et miserebitur tibi magis quam mater Miseri-
cordiam negant auari Vñ primo vocat nomen eius Misericordia
quia non addam ultra misereri domui israhel Alia
una sunt auari homines sine affectione Absit Deus quia
non fecerunt iram Iac ii° Iudicium sine misericordia fiet illi
qui non fecit iram Misericordia vendunt ingrati Vñ quo-
dammodo vero quam nullus matutina diu expectatur ut refectio-
nem sequatur · et ipse factus pauper diu expectare cogitur
velut eis aliquid dare Misericordiam exhibent largiri Sicut
ille de quo Luc x° in parabola sauciati vbi dicitur Quis
tibi videtur proximus fuisse illi Et ille dixit · qui fecit
in illum iram Vñ clamant miseri Iob xix° Miseremini

mei miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini tetigit me
et sicut canes qui habent consuetudine que cum tamen lesum
misereantur. Hec autem misericordia exercenda est ex dilectione cordis quia
abluit iniquitatis turpitudinem Prov. xv Per misericordiam et
fidem purgantur peccata. Quia cum ceruicis non possunt propter
debilitatem capitis et utique invenimus peccatorum suorum purga-
torium per elemosine remedium Prov. xvi misericordia et veritate re-
dimitur iniquitas. Quia facit securitatem iudicandi Psalmo iocun-
dus homo qui miseretur et commodat disponet sermones su-
os in iudicio. Opera enim pietatis allegabunt clamabunt pro
eo misericordie unde qui incipit misericordiam facere inde inci-
pit allegationes pro seipso facere in iudicio. Prov. xix. fene-
ratur domino qui miseretur pauperis et vicissitudinem reddet ei.
Aug. in persona domini habuisti me largitorem fac me debitorem
ut habeam te feneratorem. Petrus Rauen. Deus omnia accipit
ad centum et tu homines ut deo nolis licere contractu sunt for-
tiam de causa solliciti quia nemo homo hominem exigere tantu-
le obligatione constringeret Deus tot et tantis voluntaribus tenet
et debitor non tenetur non erit in reddendo durus qui est in
largiendo promptus quod induit caritatis dulcedinem Ephes. iiii Estote
invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in Cri-
sto donavit nobis. Unde Ieron. ibidem precipit ut omnem ama-
ritudinem et motu turbidos cum quadam severitatis austeritate da-
mnatis clementes simus et blandi ut ad familiaritatem nostram
ultimo homines invitemus ut nullus ad nos formidet accede-
re familiaritas maxime ex misericordia computatur, quia tribuit et
intrat beatitudinem Math v. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam
consequentur. Multum igitur est utilis misericordia. Hec que in mundo inceptum
gratiam Prov. iii Misericordia et veritas non te deserat et invenies
gratiam coram deo et hominibus. Quia in extremis prebet fiduciam
Tobie iiii. Quia potuis esto misericors, et sequitur fiducia
magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam
hec est in die mortis ad evolandum ne a dyabolo teneatur. Ec-
la enim misericordia secundum Ambr. comes est defunctorum quia per bonum ad
vocatur et per munera absconditum et preces amicorum liberat quos
ne in carcere teneat, que omnia in operibus misericordie reperies
scilicet allegationes operum collationes munerum obligationes pauperum.
Que in iudicio obtinet veniam quia superexaltat misericordia iudicium.
Deutr. xxxii Iudicabit dominus populum suum et in servis suis
miserebitur, hoc est in bonis elemosinariis qui ponunt in manu do-
mini quod ponunt in manu pauperis qui serviunt pauperi tam-
quam suo salvatori. Quia in celo habet gloriam, Chris. Non da-
ret in sua misericordia conservatur est sedem regni. Ieron. Ita libenter eme-
ret sedem regni, scilicet melius forum habetur de corona regni
quod per operibus misericordie impenditur Psalmo Qui coronat
te in misericordia et miserationibus. Debemus etiam esse solliciti ut
induamur cum Christo [illegible] precepti. Bona enim sorte
sed est Domini non mundi non dyaboli non carnis. Si enim ambu-
las tu nudus ipse te expoliabit quia latro est Apoc. xvi Beatus
qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet
vestimenta virtutum ne nudus appareas in iudicio hoc est in illa
magna sollempnitate sanctorum. Si ambulas cum carne ipsa te
infamabit quia meretrix est Prov. ii Relinquunt iter rectum et
ambulant per vias tenebrosas quorum vie perverse et infames
gressus eorum. Hi de illis qui non senserunt contagia carnis
dicit dominus in Apoc. Qui non inquinaverunt vestimenta sua

ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Si ambulas cum
diabolo ipse te necabit quia predator est hominum. Si te lactaverint
peccatores ne ambules cum eis. Pedes enim eorum ad malum
currunt et festinant ut effundant sanguinem. Ergo mala est eorum
societas et malum est ambulare cum eis. quia cum perdis amittimus
mentis substantiam. cum 2o famam. cum 3o vitam. Si ambulas cum
Deo qui mentem custodit substantiam qui consistit in innocentia
Non privabit eos bonis qui ambulant in innocentia. qui restituit
et famam in bonorum operum evidentia Joh. viiio. Qui sequitur
me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. qui vitam
tribuit in gloria. qui sustinet tribulatos in patria. Si am-
bulavero in medio tribulationis vivificabis me. In vita eterna. Quam
nobis concedat qui est benedictus etc.

51 Sermo

Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. Luc. vi. Ma-
gna utilitas est esse degenerem. et magna dignitas et
honor est sequi vestigia honorum patrum. Inde est quod in verbo
proposito notatur primo nostre nobilitatis. cum dicit. pater vester. Secundo pietatis
sive largitatis cum dicit. misericors est. Tertio plus conformitatis. cum dicit Estote
misericordes etc. Quantum ad primum pater vester nam Christus est qui nos genuit.
Deute. xxxiio. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es
creatoris tui. Nonne ipse est pater tuus qui possedit te fecit et creavit te. In
principio enim temporis ipse Deus te genuit. quia de latere suo sumptus est
ut ipse moreretur et tu viveres. Sic in fine fecit in precium moritur
et servus vivit. Ipse etiam est pater noster qui nos pascit tam pabulo cor-
porali. Mat. vi. Respicite volatilia celi non serunt neque metunt neque
congregant in horrea et pater vester celestis pascit ea. Et ibidem dicitur Scit pa-
ter vester quia his omnibus indigetis. Et hec de provisione patris dif-
ferentiis in temporalibus homo promittit nobis certum de victu in auxilio
et vestitu in floribus. Qui enim pavit iudeos xl annis in deser-
to ut metentes nec serentes ut sunt attrita eorum vestimenta. Deu-
te. xxixo. Quid timeret pauci qui ita liberaliter pavit. Sed et
pascit etiam cibo spirituali corporis sui et sanguinis. Mat. vi. Pa-
nem nostrum cotidianum da nobis hodie. Petrus Ravennas. Celestem
celestem panem ut postulemus hortatur ipse dicit Ego sum panis
vivus qui de celo descendi. Ipse est panis qui est satus in virgine
fermentatus in carne. in passione confectus. fornace sepulchri
in corpore conditus. altaribus. celestem cibum quotidie
subministrat fidelibus. Ipse etiam est pater noster qui nos corripit
Hebre. xiio. Tanquam filiis nobis offert se Deus. quis enim filius
quem non corripiat pater. et ne videatur ista correptio procedere
ex odio. et non ex amore dicit Johannes xvi. Pater amat vos. Et
te qui se patrem meum appellat amari voluit potius quam timeri
Sic enim boni patres aliquando apparent severi cum exponunt filios
carissimos verberibus et laboribus quibus matres vellent in gremio
semper confovere. Quia pater vult eos non esse otiosos. sed mater vero nunquam
laborare nec contristari. Pueri enim omnino vale-
adversariis marcet. sic autem appareat quanta sit et quantum honore
at quamquam posset pena ondit. Ipse est pater noster qui here-
ditatem nobis tribuit. Luc. xiio. Nolite timere pusillus grex quia
complacuit patri vestro dare vobis regnum. Ipse patrem se nobis
dedit et sibi nos adoptavit in filios et nos sub nomine sublima-
vit. tanto honore donavit et regno ut simus celi heredes qui
sumus exules paradisi. Ergo qui se filium Dei credit actu vite
moribus honeste quam tanto videat ne tamen mores degene-
rent. Quia ille Dei se probat esse filium qui vivos non comparatur hu-
manos. qui divinis virtutibus elucescit. Si ergo diligunt filius non

timeat accedere ad patrem et petere misericordiam. quia pater est Luce xv.
Surgam inquit prodigus filius et ibo ad patrem meum et dicam ei
pater peccavi in celum et coram te Et sequitur Cum adhuc lon
ge esset vidit eum pater et misericordia motus est et accurrens cecidit super
collum eius et osculatus est eum Secundo notatur patris pietas
cum dicitur. misericors est. longum esset enarrare misericordias quas nobis
exhibet deus adeo ut dicit propheta Misericordia domini plena est terra
et si cognosceret homo sua delicta sua peccata cognosceret quanta
circa ipsum est dei misericordia Treno iii° Misericordie domini quia non sumus con
sumpti quia non defecerunt miserationes eius Est autem in nobis
quadruplex miseria circa quam manifestatur dei misericordia Est enim
in corpore impotentia, in racione ignorantia. In affectu cupiditas
In actione malicia Ipse autem deus misericors est quia consolidat
et sanat infirmitates meas impotencie propter Miserere mei domine
quoniam infirmus sum. sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Infirmitatem con
fessio [illegible] medicinam misericordiam meam a quo facile impetratur reme
dium [illegible] volunt manifesta Sana me [illegible] quoniam infir
[illegible] sum ossa mea. Hec fragilitas et infirmitas puniunt [illegible] ad mi
[illegible] mea ut non possum resistere temptationibus fortitudo mea Et
ideo Sap. xvi. filios tuos nec draconum [illegible] morsus mor
[illegible] misericordia enim tua adveniens salvabit illos draconum et vena
[illegible] morsus. sunt demonum infestationes et insultus que non possu
mus vincere propter fragilitatem nostram tam in ope quam in mente
homo enim inter ceteras creaturas fragilior est adeo ut non possit
[illegible] nec etiam mamillas sugere nisi nutrix labia eius immulgeat
Est etiam misericors quia illuminat cecitatem mee ignorantie Ps. xxx
[illegible] Misereatur nostri domine deus et respice nos et [illegible] nobis
misericordiam tuam Et Ps. Deus misereatur nostri et benedicat nobis
illuminet vultum suum super nos [illegible] repetit qui de suis [illegible] non
sunt illuminet inquit vultum suum [illegible] Quia enim videre non possumus
[illegible] in nobis hic lumen non habemus nec videre [illegible]
[illegible] nisi qui splendore huius claritatis perfusus est et hic est lumen
[illegible] quod [illegible] in tenebris viam nostram huius vite [illegible]
[illegible] cognoscimus in terra viam tuam Est etiam misericors quia refri
gerat caliditatem vel ardorem mee [illegible] Tho. viii [illegible] no
[illegible] misericordiam tuam et exclusisti a nobis [illegible] [illegible] nos iste
[illegible] demon qui facit plenos libidinis [illegible] designatur
[illegible] [illegible] qui [illegible] excludet [illegible] in fine natura mea
in toto purgabitur. [illegible] dei misericordiam temperatur et refrige
ratur Est etiam misericors quia purgat feditatem mee mali
cie Exo. xxii. Si clamaverit ad me ego exaudiam quia misericors
sum Et in Ps. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est do
minus timentibus se i. quos primo timor ne pereant inducit
et spes [illegible] facit et amor perficit Sequitur Quoniam ipse co
gnovit figmentum nostrum, quia ex fragilitate nostra habemus
motiva multa ad peccandum [illegible] Hebre iiii° Adeamus cum
fiducia ad thronum gracie eius ut misericordiam consequamur et graciam in
veniamus in auxilio opportuno et predicit. Non habemus ponti
ficem qui non possit compati infirmitatibus nostris. Thronus
gracie Christus est. in quo est sedes et plenitudo omnis gracie
de quo nos plenitudine omnes accepimus, et de cuius misericordiam [illegible]
[illegible] nostre [illegible] conformitas [illegible] Estote misericordes Sicut
[illegible] et [illegible] hic non sufficerat [illegible] de dei misericordia [illegible]
est [illegible] aut [illegible] aliud [illegible] in me dei. hec illa [illegible]
[illegible] [illegible] omne [illegible] [illegible]
sue largitate pinguescit, et hec alia etiam [illegible] quibus misericors

proximum. ideo dulcedinis et misericordie repletur. qui debet misericordiam
exercere ore corde et opere. Corde diligendo proximi personam
patiendo miseriam compatiendo quo ad deum misericordia condonando
culpam de proximo proximo semper proximo suo erit obnoxius et semper
erit qui credit in domino misericordiam diligit quia parum valerent
opera nisi proximi dilectio placeret in mente conformiter
ut Jer. xxxi In caritate perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserans
Videmus homines et benignum male
sine misericordia a domino visitantur sed crudeles sine affe-
ctione sine fide sine misericordia mala morte moriun-
tur sicut Herodes et Antiochus. Ecclesiastici xxx. Miserere anime tue
placens deo et congrega cor tuum et tristitiam
longe expelle a te multos enim placet deo quod ho [illegible]
in proximo non videat misericordiam sed conteat cor suum ut illud
spargat in varias cogitationes vindicte assumende sed congreget
illud in exercenda mansuetudine ut expellat tristitiam. non remouendo
iniuriam sicut aliud mare quod repellat litorem que tenet et co-
herent ita in ista hospitalitate et congregationibus lingua rebel-
lantium superioribus qui eos cohiberet debet murmurare et suppor-
tare alter alterum sed ferocitatem linguarum et linguam [illegible] enim
res et bestie silvestres eo quod similes carere et quesierit mansuetudinem
et in terra ubi leo tamen agnum non nigrum lepus canem non timuit
columba non laniauit [illegible] compati fratrem et proximum et
inimicum filius inter spinas granum inter paleas saccum inter [illegible]
[illegible] Saul inter prophetas oportet linguam refrenare et [illegible]
non separare sed debet alter alterum supportare Exodi xv. Dux
fuisti in misericordia tua populo tuo quem redemisti et portasti eum in forti-
tudine tua ad habitaculum sanctum tuum [illegible] ipse et sup-
[illegible] et in domus misericordie portabat eum [illegible]
[illegible] misere anime tue placens deo ut a contentionibus et
[illegible] et murmurationibus et detractionibus et [illegible] abstineas et si quis
tibi mala dixit aut fecit non detrahas Detractor enim lingua
[illegible] qui facit ei pulmentum in quo [illegible] libenter
maledicendo alius ore consentiendo alius aures libenter
audiendo [illegible] qui [illegible] sicut no-
uit [illegible] in [illegible] qui sanguinem
[illegible] bibunt [illegible] carnes
ad vescendum [illegible] multi enim abstinent a carnibus
qui libenter vescuntur carnibus [illegible] Sicut autem musce [illegible]
[illegible] et cadaueribus et immundicijs pascuntur et sanguisuga
[illegible] adherens sanguine corrupto repletur [illegible]
[illegible] aliorum [illegible] et detractionibus delectatur [illegible]
[illegible] miserebitur [illegible] aut [illegible] per te [illegible]
[illegible] considerando debet proximo compati et condole-
re sicut dicitur [illegible] Compassio [illegible]
[illegible] reddit et [illegible] est tanto plus
dolores alienos sentit [illegible] xviii Serue nequam
omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me Nonne ergo oportuit
et te misereri conserui tui sicut et ego tui misertus sum Et sequitur
[illegible] tortoribus [illegible] redderet [illegible] debitum. [illegible]
Sic pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis unusquisque
fratri suo de cordibus vestris [illegible] ego [illegible] tibi
dimitti et condonari tantum dimitte [illegible] Petrus [illegible]

super illud Matth. vi Dimitte nobis debita nostra etc. De sup-
plicantis pectore venie fons emanat et ad veniam resilu-
it et effundet in alterum qui indulget sibi tantum quantum alteri
donaverit. Sit igitur homo semper in corde suo venia si-
bi reddenda non timere etc.~ Non tamen debemus esse miseri
52 tote misericordes sicut etc. et hoc quadrupliciter. consolando primum
cordes corde sed ore. et hoc quadrupliciter. compatiendo ut a peccato
ne desperet docendo ne erret. De primo Eccli.
replicat. orando ut deus eidem indulgeat De primo
xxxv. Speciosa est misericordia in tempore tribulationis quasi nubes pluvie in
tempore siccitatis. Misericordia enim qua deus infundit anime tamquam
et consolatio primum in tribulatione. Inducit quoddam refrigeri-
um sicut pluvia in solis ardore. Tribulatio enim est sicut vi-
cus. sicut pluvia in solis ardore. Tribulatio enim est sicut bibulus quo
qua liberius creditur. sed consolatio est sicut ut cum
sustentatur. Clamant autem miseri qui in tribulatione sunt ut eorum
misereantur qui eos consolari debent et possunt Job xix Misere-
mini mei miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini
tetigit me. De 2o Eccli. xviii. Cum misericordiam habet docet et erudit
q. pastor gregem suum. habet pastor panem in pera. virgam in
manu, baculum cum virga, cornu cum fistula. Panis in pera ver-
bum est doctrine. plenum de medicina. Virga in fine zelus cum
districtione. baculus cum virga est comminatio gravis et correctio medi-
cinalis. Cornu cum fistula timor extremi examinis et spes ex dul-
cedine eterne beatitudinis et diem misericordie. Hec autem sunt
que pertinent ad ipsam doctrinam. De 3o Ps. Corripiet me
iustus in misericordia. oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Vir
sanctus in misericordia. in ira non corripit. sed ex dilectione hoc agit. ex
et si aliquem ordinat multum volens. tamen semper habet cor placatum. Unde
vri boni malunt se a bonis corripi quam malorum adulatione lau-
dari. Oleum autem etc. Oleum peccatoris est dilectio simulata verborum
que adulationibus et blandimentis nostras mentes leviter ingredi-
tur sicut pinguedo olei rigorem veritatis emollit et ad prava
opera nos provocat. Ps. Molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi
sunt iacula. Unde sicut probat Tullius in libro de amicitia nulla
pestis est in amicis maior adulatione. in omnia qua omnia loquitur
ad voluntatem. nichil ad veritatem. in qua simulatio omnium rerum
est vitiosa. De quarto 1 Pe. iii. Omnes unanimes in oratione estote
compatientes. fraternitatis amatores misericordes modesti humiles.
Magna misericordia est orare pro proximis et maxime pro miseris. Judith
iiii. Filii Israel prostraverunt se super terram miserunt cinerem super
capita sua unanimiter orantes ut deus visitaret iram suam
super populum suum. Cum enim custodie tempore brevia debent
orationum stipendia. unanimes orantes dicit Petrus enim ca-
ste multum habent animos. et fecerunt vehementes orationem eorum cu-
pit et verbis non utitur ut esset quae plenius et parco fecerit affectu
apud deum et Christo in ijo Mor. Desiderium animi est magnus clamor
apud deum. et hec uno animo orare. tamen vocalis oratio est
aliquando pro excitanda devotione pro aliorum instructione et aliis modis
causis. tamen in qualibet oratione negligenter facta est peccatum. sed
in ista est periculum que non fit unanimiter. sed cor ab ore et os
a corde discordat. Qui enim seipsum non audit. nec deus illum
exaudit. Debemus etiam esse misericordes opere. et hoc quatuor
modis. exhibendo nutrimentum. vestimentum. hospitium tegumentum
sepulture monumentum. scilicet ut eximie nutriat. vestiat. colli-
gat et sepeliat. Debes ergo misericors exhibere pauperi nutri-
mentum in cibo et potu ne sit sicut siccitas in qua Christus patitur esuriens

nō invenit nisi folia maledixit ei et arefacta ē Mt xxi
Sed ut dicitur Prov xxii Qui pronus ē ad misericordiam benedicetur
De panibus enim suis dedit pauperi Qui aut elemosinas no-
mine paupertatis recipiunt et eas per utrumque opus est pro proprii(s)
sue nō audiunt similes sunt Jude proditori qui ad opus pauperum
loculos portabat et eos furto asportabat et sicut ex officio
tenemur pascere esurientes cibo et potare sitientes sic omni
dare non potes cū calicem aque si nō habes aliud de vo-
luntate bona Unde nomine panis cū dicit de panibus suis
dedit pauperi intelligitur cibus Sed cū magno timore debet
hos prelati pauperibus erogare fiat unde dicit prius Galterus au-
Prov xvi misericordia et veritate redimitur iniquitas
et in timore dei declinatur a malo Cum ut dicit Greg. Necesse
ē ut sollicite pendant ne commissa indigne distribuant ne qui-
dam quibus multa ne nulla quibus quedam ne multa quibus
pauca ne pauca prebeant quibus multa impendere debuerant
ne precipitanter hoc quod tribuunt vindicant sequitur ne tarditate
te petentes noxie cruciet ne recipiende hic gratie intentio
surrepat ne dationis lumen transitorie laudis appetitus ex-
tinguat ne oblatum munus contra tristitia obsideat ne in
bene oblato munere animus plus quam decet hylarescat ne
sibi quicquam cū totum bene impleverint tribuant et simul omnia
vestra cum perfecerint perdant Item hinc habemus in Dono ap-
tum fuisse quod manducent et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant
in via Sic enim pauperibus dandum est ut indigentia subveniat
nō ut abundantia exasperetur Et si aliqua reprehensibilia
in pauperibus videmus non debemus desperare vel relinquere
ut vera ars dicere debemus quia sepe medicina paupertatis
sanat quos infirmitas morum vulnerat Item ne animam
esurientis ne despexeris et non exasperes pauperem in inopia
sua Item hinc habemus in Johanne Alexandrino qui
pius dictus ē hospitale sancti Johannis hic enim ita operibus
misericordie afficiebatur quod et litem et pietatem habuit cū domino et quicquid
ille deus daret ipse pauperibus erogaret Sicut aut deus retri-
buere nō cessabat ita iste ipse in pauperibus reddere nō cessabat
dabat tandem in tam pio et tam solerti affectu Johannes
vertitur fuit et deus vincit qui tam copiose ille dedit quod qui-
bus daret non inveniret Debemus etiam pauperibus ex ipsis
vestimentis nostris Item Isa lviii Cum videris nudum operi eum et carnem
tuam ne despexeris tunc invocabis et dominus exaudiet cla-
mabis et dicet ecce assum quia propterea similiter domus dei
tunc licet quidam liber nō habeat ultimum verbum quia
misericordiam sunt Greg. Qui miserari vult primo a se tra-
hat nomen & exigentiam miserendi Item querit qui nudum pauperem
despexerint cū oculos a paupere avertimus et eū nudum relinquimus
vel ipsi nuditate eū tremescit vident contemnimus Item Job
xxxi Si despexi pereuntem eo quod nō habuit vestimentum et
absque operimento pauperem si non benedixerunt michi latera eius
et de velleribus ovium mearum calefactus ē sic observabat
in mente xpī quia dominum suum nudum videre erubuit et si
nō consideres xpm in paupere nudum videris Item Sanctus
Martinus qui superlecto rationem eius totum pallium dividens mendi-
citate pauperi dedit licet in ... Qui habet duas tunicas
det una nō habenti Recitat magister Jacobus de Vitriaco

De quadam nobili domina que tempore hyemis erat in ecclesia et quedam paupercula prope eam tremebat pre angustia frigoris, et illa cepit cogitare quod pelliceum quo induta erat daret mulieri, sed grave erat ei missam relinquere, et grave pauperi donec esset celebrata expectare quia cruciabatur frigore. Duxit eam seorsum in campanile turris et dato ei pelliceo secreto revertitur ad ecclesiam. Finita autem missa capellanus secreto quesivit ab ea quis eam exuerat quia recessit ab ecclesia. Sciatis inquit nec volui dicere potui cum essem in secreto misse donec fuissem reversa. Hospitalarii excalefiunt per se et alii cum multas pellicias calidas habent et pauperes nudi in hospitali remanent. Debemus etiam pauperibus expense domicilii ut tegumentum. Ecclesiastico xxix. Initium vite hominis ... proximi sui una autem domus sup... omnia tenetur. Ad hec enim specialiter obligati sunt hospitalarii pro posse et facultatibus suis ex ordine suo et astricti ut hospitalitatem sectantes impleant illud Job xxxi: Foris non mansit peregrinus, hostium meum viatori patuit. Debent ergo pauperes recolligere et cum Augustino subvenire et eorum pedes abluere, lectos mundos facere. In quibusdam autem hospitalibus pauperes moriuntur fetore et aeris corruptione. Sed qui corporis egritudine honeste etiam persone in hospitalibus sunt recipiende, non ribaldi vel truttanni vel hystriones, sed pauperes Christi, ne tollatur panis filiorum et detur canibus. Et immunde et tamen pauperes sunt in domo collecti non ut tradendi sunt ubi fetore vel nocte. Unde multi delinquunt qui sub specie pietatis circueunt lectos infirmorum querentes a singulis quid velint manducare vel bibere. Simplices autem et infirmi secundum proprium appetitum licet febre acuta vel alia calida egritudine laborent vinum et carnes petunt et plures moriuntur sepe ex contraria dieta quam ex infirmitate ipsa. Unde non sunt infirmis tradenda cibaria contraria sicut nec frenetico gladius. Ad hanc materiam pertinet visitare infirmos qui sunt de carcere domini. Gen. xl: Memento mei cum bene tibi fuerit et facies mecum misericordiam ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere. Matth. xxv: Infirmus eram vel in carcere et visitastis me. Job: Visitans speciem tuam non peccabis. Job: Saccum et cinerem ... Et visitatio tua custodivit spiritum meum. Unde istud officium multum provocat ad compassionem et ad infirmitatis mee cognitionem et ad devotionem. Eccl. vii: Non te pigeat visitare infirmum, ex his enim in dilectione firmaberis. Expedit enim magnum fetorem sustinere ut fetore inferni valeamus evadere. Unde beatus Franciscus osculabatur leprosos. Et beatus Martinus osculatus est leprosum et curatus est a lepra sua. Et de comite Campanie Theobaldo qui sotulares pauperibus propria manu ungebat. Legimus quod consueverat visitare quendam leprosum extra villam que vocatur ... et mortuo leproso aliquanto tempore rediens comes ad predictam villam descendit more solito visitaturus leprosum extra villam in domuncula in qua habitare solebat. Quo recepto quesivit ab eo quid illi esset. Respondit: bene per gratiam Dei nunquam in melius fuit, et expectantibus militibus extra domum leprosi devenit quidam miles de villa occurrens domino suo et quesierunt a militibus ubi comes esset. Qui dixerunt: loquitur cum leproso qui in illa domuncula commorabatur. At illi dixerunt: mortuus est leprosus iam mensis elapsus ex quo sepelivimus eum in cimiterio talis ecclesie. Cum autem comes exiret dixerunt: quare in vanum laborasti, leprosus ille mortuus est et sepultus. At ille valde admirans et ad

domunculam leprosi reuitens nec inuenit illum dimittit magnam
sensit suauitatem odoris. et r. domus ei ondit quantum grata ha-
bebat opera pietatis Debemus etiam pauperibus exhibere mo-
nimentum et sepulturam corporis pia faciebat nobiscum dominus
misericordiam sicut fecistis cum mortuis. Hec Thobias commendatur de
Hroffide et de beato Anthonio legimus quod duobus leonibus
obsequentibus cum ferramenta non haberent quibus terram apparerent
Paulum primum heremitam sepelliuit Dominus enim volt homines
sepelliri propter obsequium pietatis et propter astruendam fidem resur-
rectionis ut dicitur in Jo. l. de ci. dei c. xiiio. Magis enim sunt sepul-
ture ad viuorum solacium quam ad defunctorum subsidium. tunc quia
si impio prodest sepultura gloriosa erit pio vilis uel nulla
Require supra dominica x.
53 k tribulationes patientes. Ro. xii. Tangit apostolus in verbis premissis
statum pauperum et afflictorum qui habent tribulationes in carne et
patientiam debent habere in corde. Ro. x. Tribulatio patientiam operatur.
Quantum ad primum tribulatio animam ad deum reuocat. reuocatam
purgat. purgatam illuminat. illuminatam perficit et confirmat. De primo
Tobie iiio. Deus qui iratus fueris misericordiam facies et in tempore tribulationis
peccata dimittis hiis qui inuocant te Ad te domine faciem meam
conuerto. Peccator enim in prosperitate constitutus semper fugit et a deo
auertitur. sed tribulatione immissa sibi reuertitur et ad deum conuertitur.
Hec est ergo tribulatio que peccatorem reuocat ut ad deum redeat.
redientes doleat. sustinens gaudeat. redeat ad misericordiam. doleat
ad perpetrata maliua. sustineat penitentiam. gaudeat propter diligen-
tiam De primo Osee vio. In tribulatione sua mane con-
surgent ad me venite et reuertamur ad dominum mane hora con-
tritionis gemine. Felix enim necessitas que ad meliora compellit
tempestas enim reduxit Jonam fugitiuum. egestas reduxit ad
patrem filium prodigum. quia multiplicate sunt infirmitates eo-
rum postea acceleraverunt. Jone iio. Cum angustiaretur in me
anima mea domini recordatus sum. et domi-
num recordatus sum. fatigatus enim querit requiem et quietem
eger sanitatem. naufragus suspirat ad portum. famellicus ad
cibum. tribulatus ad remedium. De 2o Ps. Ad dominum cum tri-
bularer clamaui et exaudiuit me. Clamat ad dominum cordis compunctione
et sequitur statim exaudicio. Ysidorus. Sed sciendum quod nescit dis-
ferre quod compuncto corde sibi sentiat supplicare. et non per
oris verborum. Primus enim posita est tribulatio. Deinde
exclamatio. postea exaudicio. De 3o ii Cor. iiiio Id quod in presenti
est momentaneum et leue tribulationis nostre supra modum in sub-
limitate eterne glorie. Nondum comparatur in nobis momenta-
nea est tribulatio sed eterna remuneratio. Augustinus. Ubi merces
eterna retribuetur breue et leue videbitur quod in tribula-
tionibus seculi longum videbatur. et hec est causa cur sancti
sustinent tribulationes siue a domino immissas. siue per proximum
immigrantes. quia in tempore vexati in multis bene disponentur.
In tempore vexati siue sit in contumelia verborum. siue spoli-
acio rerum. siue angustia corporum in multis bene disponentur
in presenti per gratiam. in futuro per gloriam. De quarto Ps. Pre-
slorificantur per tribulationibus. et in Ps. letati sumus pro die-
bus quibus nos humiliasti. Ideo sancti magis gaudent in
aduersis quam in prosperis. quia prospera seducunt et aduersa
deducunt. Gre. Ro(?). Dum prospera seducat vota intenti-
one. nichil mihi vicinatur. Accepit hec illam apostoli gaudentes
a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam

pari. Tribulatio etiam purgat. Sicut enim ... nubigenis ferri tol-
lit et ventus paleas abigit et triticum purum relinquit. Sic et tri-
bulatio purgat et probat sicut fornax aurum examinat. Unde Sap.
iii°: Tanquam aurum in fornace probavit dominus electos dum
tri in fornace tribulationis non deficiant. 2 Cor. iiii°: In
omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur. aporiamur
sed non destituimur. Ad hoc utique a pondere gravi pro sua bonita-
te. Pater enim misericordiarum et deus totius consolationis qui con-
solatur nos in omni tribulatione nostra 2 Cor. i°. In hac autem
purgatione sunt folles qui insufflant et ignis qui succendi-
tur et fex que consumitur et cinis qui relinquitur. et sic electi
sicut aurum vel argentum in fornace tribulationis purissimi
redduntur. Folles qui insufflant sunt inimici qui nos tribu-
lant et persequuntur. Ps. Domine quid multiplicati sunt qui tri-
bulant me. multi insurgunt adversum me. Tales autem nos tribu-
lant ipsi nobis coronam fabricant. Ps. Supra dorsum meum
fabricaverunt peccatores. Supra dorsum dicit. quia qui non pos-
sunt resistere aperte occulte nituntur detrahere ut quod fa-
ne videri poterat a tergo minime valeant. Ignis qui succen-
ditur in fornace est immanitas persecutionis et angustie que est
in tribulatione. De qua Eccli. xxvii: Vasa figuli probat fornax
et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut enim testa
vasis ad ignem fornacis recepta plena ... consolidatur et ...
recepta et sicut aqua lutum dissolvit marmorea
aut mundificat et abluit. ita mali in tribulatione murmurant
et dissolvuntur ubi boni gratias agunt et purgantur. Ps.
In ignem deiecisti eos in miseriis non subsistent. dissipati
sunt nec compuncti. destruxisti eos ab emundatione. Fex que
consumitur est immunditia peccati que remittitur. Eccli. ii: Pius et mi-
sericors est dominus deus et remittet in die tribulationis pecca-
ta. adulterina metalla ita in igne solvuntur quod nichil ad purum
inde efficitur. sicut plumbum quod totum igne consumitur. Eze.
xxiiii°: Non exivit nimia rubigo eius nec per ignem. immunditia tua
execrabilis. quia mundare te volui et non es mundata a sor-
dibus tuis. Cinis qui relinquitur est cordis humilitas que in
tribulatione manifestatur. Ps. Tribulaverunt eos inimici eorum
et humiliati sunt. Et Ysa. xxvi: In tribulatione murmuris do-
ctrina tua eis. tribulatio enim humiliat. et qui humilia-
ti sunt in flagellis [illegible] ideo non aperte clamare audent
sed voce submissa cum murmuratione supplicant. Separata enim
[illegible] et suspiria tribulatio etiam illuminat. Ideo dicitur
[illegible] tribulationis per illuminationem eruditionem. Ps. In die
tribulationis clamavi ad te. Illuminat autem ad cognoscenda peccata
ad exequenda mandata. ad sustinenda flagella. Prima ad
[illegible] etiam supplicia. De primo Gen. xlii°: Merito hec
patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. Ideo venit
super nos ista tribulatio. Sicut enim ignis primo fumum
emittit quem affligit et lacrimas elicitat sed ignis succendit
ita prius sentitur tribulatio et deinde illuminatio. Secundum
[illegible] tristitione per omnem dolorem et flagella erudi-
[illegible] Illuminans autem in hoc quod vere cognoscimus quod
[illegible] ea que patimur. De 2° Judith viii°:
Abraham pater noster temptatus est et per multas tribulationes
probatus amicus dei effectus est. et omnes qui placuerunt deo
per multas tribulationes transierunt fideles. Abraham scilicet

est mandatum dei et ideo amicus dei effectus est. nulli recedit
tribulacionum. et nos si fecerimus que deus precepit nobis eri-
mus eius amici Johannis xv. De 2o scilicet Cor. vii. Superhabundo
gaudio in omni tribulacione nostra. Nam cum venissemus in Mace-
doniam nullam requiem habuit caro nostra sed omnem tribulacionem
passi sumus. foris pugne. intus timores. Omnia Gregorius co-
minuit tolerabilia tamen flagella foris in corpore si timo-
res intus in corde. De quarto dicit Jeremias. Per multas tri-
bulaciones oportet intrare in regnum dei. Unde et consideracio finis
minuit vim flagelli et consideracio pene eterne penam minuit que
est in temporali tribulacione Abacuk ultimo. Ingrediatur putredo in ossibus
meis et subter me scateat ut requiescam in die tribulacionis et
ascendam ad populum accinctum nostrum. hoc est libenter patiar quod pressus
est Job. non solum carnes meas sed medullas ossium cupio tribu-
lari et stratum meum putredine corporis et innumeris [illegible] ver-
mibus ut [illegible] prius nisi sustinuero requiescam in die a-
maritudinis. in die tribulacionis et angustie et ascendam ad populum
accinctum nostrum i. ad consorcium sanctorum. qui fortes dimicaverunt cum
tribulati sunt et pressuras libenter sustinuerunt et pravis malis futura
compensavit premia ut dicit expositor Jeronimus. Tribulacio eciam con-
firmat et perfectum cor reddit. Act. vii. Erat deus cum Joseph et eri-
puit eum ex omnibus tribulacionibus suis et dedit ei graciam et sapienciam
in conspectu pharaonis regis et constituit eum prepositum super Egiptum
et super omnem domum suam. Joseph cui dominus dedit graciam et
sapienciam perfectus et consummatus fuit in omni bono. quem reddidit
perfectum patiencia et tribulacio. Perficit autem tribulacio reddens cor
in fide solidatum, in spe sublimatum, in caritate dilatatum, in glo-
ria coronatum. De primo Ro. viii. Quis nos separabit a cari-
tate Christi. tribulacio. an angustia an fames an nuditas
an persecucio an periculum an gladius. Et sequitur. sed in omnibus
superamus propter eum qui dilexit nos. Homo enim solidatus in fide
nulla timet tribulacionem que faciat a Christo separacionem. habet
enim semper in omnibus deum adiutorem. Ps. Adiutor in tribu-
lacionibus que invenerunt nos nimis. i. supra id quod possumus
sustinere per naturam licet omnia sustinamus per graciam. Unde sequitur
— In hiis omnibus id est non nostra virtute sed per eum qui dilexit
nos. Unde [illegible] deum in illius amore pendemus sensum dolo-
ris non sentimus. Illius enim caritas qua nos dilexit et
mentem ad se rapuit asperitatem cruciatuum corporis et dolorem non
sentire non sinit. hoc est quasi insensibiles reddit. Sicut enim accidit
qui arborem bene radicatam quatit sua vehemencia sed non avellit
sua violencia. Sic est de tribulacione et corde fundato in fide.
2a Thess. i. Predicabimus nos pressuras tribulacionum. sicut [illegible]
est et sicut [illegible] et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam
fidem meam ne forte temptavit vos is qui temptat et ina-
nis fiat labor noster. De 2o Ps. Effundo in conspectu eius ora-
cionem meam et tribulacionem meam ante ipsum pronuncio. [illegible]
et [illegible] semper in deum tendit non ad terrena descendit et [illegible]
et cor elevatum in deo reddit. tribulacio autem [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et ideo cor in altum levat. De 3o
Ps. In tribulacione dilatasti me. Glosa. Ceterorum in tribula-
cione constringitur sed iustorum dilatantur. Sicut ferrum ignitum
per malleacionem dilatatur. Unde eciam per afflictiones et tribulaciones
omnes est dilatata quia sancti gaudebant pro Christo pati supplicia et
et gaudebant quia passionibus Christi communicaverunt. Unde Paulus dicit

Phil. iiii° Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen
bene fecistis communicantes tribulacioni mee. De quarto Ps.
Clamavit ad me et ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribula-
cione, eripiam eum et glorificabo eum. Tribulatus Deum invocat
exauditur, hec Deum in tribulacione invocantem et tandem ab hac
angustia ereptum glorificabit in illa beatitudine coronandus
ubi locum tribulacio non habebit. Apoc. ii° Missurus est dy-
abolus aliquos ex vobis in carcerem ut temptemini et habe-
bitis tribulacionem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem
et dabo tibi coronam vite. Carceris nomine omnis tribu-
lacio intelligitur quam sancti a dyabolo et membris eius paciuntur
et hic diebus decem, hec usque vita presens finiatur, que per vii
dies volvitur et triplici concupiscencia carnis oculorum et superbie vi-
te inquietatur. Sed noli relinquere fidem hic signum regis, quia
si toto tempore vite tue pro eo dimicaveris cum Christo regnabis. Nunc
enim tempus decertandi, et tuum erit tempus coronandi. Quam coronam
nobis concedat etc.

Sana me Domine et sanabor, salvum me fac et salvus
ero. Jere. xvii. Duo sunt que desiderat infirmus: sanitatem
corporis et salutem mentis, que duo notantur in versu
proposito. Et certe si sanitas infirmitatis multo fortius sanitas
culpe et iniquitatis desideranda est. Oportet ergo ut infirmus ad
sanitatem se preparet et querat medicum sufficientem, tunc autem se preparat
cum sentit morbi gravitatem. Sic se preparabat propheta in persona
propria dicens Sana me Domine quoniam conturbata sunt omnia
ossa mea, et precedit immediate Miserere mei Domine quoniam infir-
mus sum. Infirmitatis confessio celestis medici manum movet
a quo facilius impetrantur remedia cum ostenduntur vulnera ma-
nifesta. Conturbata sunt inquit ossa mea, hec est tabida e-
gritudo usque ad intima pervenit, ne mea penitus fortitudo suc-
cumbat. Sed qui suum morbum non sentit nec currit ad medi-
cum sanari negligit. Ysa. vi Excecata cor populi huius ne
videant oculis et audiant auribus et convertantur et sanem eos.
Qui desiderat sanitatem sicut Ezechias convertit se ad parie-
tem et flevit. Ysa. xxxviii. Et Dominus ad eum: Audivi oracionem
tuam et vidi lacrimam tuam et ecce sanavi te. Saepe enim egrotus
petit flendo et impetrat. Efficax enim verbum in cordibus homi-
num effuso lacrimarum. Sed subiciat propriam voluntatem voluntati conque-
rit medici de infirmis qui sequuntur voluntatem carnis non pre-
cepta medici. Ysa. li. Curavimus Babilonem et non est sanata. Semper
enim languet qui a carnis sequitur voluntatem. Caro enim que-
rit delectacionem et spiritus contricionem. Ideo Ps. Dominus est qui
sanat contritos corde. Sed opposita carnis voluptate sequitur
diete austeritas. Quod enim in sensu non sanatur sit acrius tem-
ptatur per immissionem salis mordacitatis. Sanavi inquit Heliseus
aquas istas. Job v. Increpacionem Domini ne reprobes, quia
ipse vulnerat et medetur, percutit et manus eius sanabunt. De-
inde sanari volens querat medicum sufficientem qui habeat
sanandi potenciam. Ipse est ille medicus de quo scribitur Matth.
viii. Dic tantum verbo et sanabitur puer meus. Efficax autem
est istud quod per creaturas omnes sanabis infirmitates, sed
efficax dicitur ille qui posset curare omnes corporales
egritudines. Ps. Misit verbum suum et sanavit eos et
eripuit eos de omnibus interitionibus eorum. Sed hec tamen sa-
pientia ipse est Dei sapientia de quo Sap. x°. Per sapientiam tuam

sanari sed omnes qui tibi placuerit ab imo. Magna enim sa
pientia medici commendatur qui curat leprosos, qui toxicatos sed dum lep
rosus qui alios inficiunt et ipsi etiam infecti sunt sanat et eos qui
infecti sunt veneno aspidum quod est apud homines insanabile.
Num. Maria soror Moysi sanata est a lepra sua. Num. xxi. Et
qui respiciebant in serpentem eneum ab ignitis et toxicatis serpenti
bus sanabantur. Num. xxi. Qui habeat clementiam et benivolentiam
ad sanandum. Ps. Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sa
nat omnes infirmitates tuas. Propinat omnibus iniquitatibus per
petuam remissionem, sanat omnes meas infirmitates conferendo immor
talitatem. Sic autem a summa et speciali benivolentia sua facit sicut le
proso dixit: Volo mundare. Mt. viii. Qui habeat diligentiam, me
dicus autem noster Jesus Christus nichil neglexit quod saluti nostre perti
neret. Mt. iiii. Jesus circuibat omnem Galileam et sanabat omnem
languorem meum. Non autem sanavit sicut alii medici qui tantum
crepant sine pariunt pro infirmo. Sed ipse languores nostros tulit ne
livore sanati sumus. Ys. liii. Primo observavit dietam xl dierum, secun
do minutus fuit de v principalibus corporis partibus sanguinem ex
trahendo. Sudavit cum sitiens est in agonia orando et factus est sudor
eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Bibit amara potionem
in cruce. Iste autem medicus ita diligens est quod nichil curare negli
git sed totaliter curat. Joh. vii. Totum hominem sanum feci in sabba
to. Alios enim sanabat dominus totaliter sanabat corporis ab infir
mitate, animam a peccato. Judicans penitente simul de omni pecca
to dolere dolore. Non est sanatus si habet adhuc oculos infectos per
concupiscentiam oculorum vel linguam infectam per impudicitiam et detractio
nes. Non tamen infirmus desiderat sanitatem sed salutem mentis.
Ubi sequitur: Salvum me fac et salvus ero. Hic nota duo. Primum
est a quo petit homines salvari. A maris periculo. Sic est a mun
dana cupiditate. Mt. xiiii. Cum cepisset mergi Petrus cla
mavit dicens: Domine salvum me fac. Merserunt enim cupiditates
hominum et traxit deorsum. Ps. Salvum me fac Deus quoniam intra
verunt. Ascendit autem in montem qui salvari volt et evadere
aquam istam affluentiam mundanam. Affluit enim et refluit specialiter
bona more torrentis, cum in mediam memoriam subeuntes sed cum
minime tangunt qui mente super elevantur in celum. Gen. xix. Dictum
est ipsi Loth: In monte salvum me fac. Petit homines salva
ri ab ignis medio, hoc est a carnali voluptate que ignis est
semper ardens usque ad consummationem devorans et omnia eradicans
vectitur. Germina Dan. iii. Unde Anania Azarias Misael
Domini quia salvos nos fecit de manu mortis et liberavit
de manu ardentis flamme. Et ut habemus aqua lacrimarum
ad extinguendum huius ignem Jer. iiii. Lava a malitia cor tuum
salvus fies. Petit homines salvari ab adversario diabolico
sive temptatione. Ps. Domine Deus meus salvum me fac ex o
mnibus persequentibus me et libera me de omnibus persequentibus et adversa
riis sed supplicat liberari carnalibus et spiritualibus maiore in
a spiritualibus nequitiis quas oportet studiosissime precavere. Nam
carnales hostes ut homines corpus impetunt, spirituales vero ani
mam necare contendunt. Ora vis salvari ab hiis ne vindictam
expectas ut innocentiam desideres. Job xxxi. Salvasti immo
rens. Salvabit autem munditia manuum suarum. Petit etiam
salvari a fulgure et tonitruo a sententia eterna dampnationis
cum tonabit illa vox terribilis: Ite maledicti in ignem eternum.
Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate

Illa erit tempestas valida omnibus etiam elementis turbatis quam
evadendam magnum animum debemus assumere et virilem et ad
divinum presidium per orationis instantiam ingerit refugere. Iohel secundo
Omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit hinc vota que
in qua consistit mea salus in carnis mortificatione in pe-
nitentia. Ponamus saccos in lumbis meis et funiculos in ca-
pitibus et egrediamur ad regem ysrael forsitan salvabit animas
meas in mentis humiliatione. Ps. humiles spiritu salvabit. Sa-
lus in creatoris dilectione, Ys. xi. Ideo erit nobis salus
cum incaluerit sol, i. cum corda nostra fuerint amore dei fer-
ventia sicut dicitur a sole. In orationis devotione. Mt. viii. Domine
salva nos perimus. Iac. v. Orate pro invicem ut salvemini. Ro-
gemus ergo dominum Ihesum etc.

55 Superhabundo gaudio in omni tribulatione vestra. 2a Cor. vii.
Proponit se apostolus in exemplum omnibus afflictis ostendens
quod tribulatus est in carne propria. sed in mente debet esse leti-
tia. primo patet consequentiam. secundo expressiva per habundantem gaudium. De pri-
mo primo tribulatione. De 2o. gaudio. De 3o. superhabundantia. Dicitur ad primum
non tribulatio signum divini odii sed amoris. Omnes enim sancti ab
Abel usque in hodiernum tribulati sunt. Salomon in delicys
vixit. ideo forte corruit. Ut dicit Jeronimus in li. de virginitate. quod
per multas tribulationes oportet intrare in regnum dei. Infert autem
tribulationes ad reprimendam superbiam Sicut patuit in Paulo qui
dixit Datus est michi stimulus carnis ne efferret per magnitudinem revelatio-
num. habuit apostolus temptationem carnis vel libidinis secundum
quosdam ad custodiam humilitatis. que non est amota licet pro hoc
oraret. quia si amoveretur gratia sibi collata esset irrita
sed sufficiebat ei gratia divina et virtus perfecta que tunc perficitur cum
corpus infirmitatem paciatur. Secundo quando excecantur et conculca-
bis ut ceci. qua dominus peccatori immittit aliquam tribulationem et
cognoscunt ceci sunt. non attendentes eius voluntatem. Aliquando etiam mittit-
tur ad augendam eius gratiam. Patet in Job cuius sanctitas deo
nota erat in tribulatione et ut ostenderetur aliis quanti meriti esset qui
amat. qui in tanta tribulatione in virtute perseverabat. Ut dicit
Gregorius alias mores. Fuit igitur tribulatus non propter peccatum suum
sed augendum et ut sanctitas eius que in prosperitate fuit incogni-
ta aliis fieret in extremis miseriarum manifesta. Sic Act. xx.
dicit Paulus. Vincula et tribulationes Ierusalem me manent. Sic
ex ... decor. Bonus gubernator in tempestate cog-
noscitur, et in bello miles. Gaudent magni viri in rebus ad-
versis sicut fortes milites in bellorum triumpho. tribula-
tiones sunt occasiones virtutis. et illos nimio vigore insectatur
qui nimia prosperitate torpescunt. quos iners tranquillitas
detinet. Sicut homines in macilento ad aspectum vulneris
tiro pallescit. sed veteranus miles audacter sanguinem suum
spectat qui novit se sepe vicisse post sanguinem. non est se-
cura tribulatio sed certamen ut victoria placeat et virtus de-
cens. Da nobis domine auxilium de tribulatione. Marcet vir-
tus sine adversario. et quo sepius repugnaverit fortior erit.
Agilis solidissima pars est corporis que frequentius exercet-
ur sicut membra exercentur. non est arbor solida
nec fortis nisi in quam frequens ventus incursat. Ipsa enim
vexatione constringitur et radices certius figit. Arbores fra-
giles sunt que in aprica valle crescunt. Ut dicit Seneca Ex
ergo eternamque paupertate. nemo tam pauper vivit quam natus est

Contemnamus dolorem aut solvet aut solvet, contemnamus mor-
tem que brevi finietur et nos in patriam meam inducit. Ali-
qui etiam inferentur ad agendam penitentiam. Sicut patet in Maria soro-
re Moysi que percussa est lepra quia murmuravit contra Moysen. Sic
etiam aliquis tribulatur ut penitentiam agat. Job vii° Non parcam
ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei, confabula-
bor in amaritudine anime mee. Gregorius. Justus enim sui non
parcit quia verum iudicem formidans totum se verbis ipse confesso-
nis ferit, loquar in tribulatione spiritus mei, qui secreto lo-
quitur domino in contritione cordis. Breviter hec in corde iusto-
rum amaritudo animam lingua sua que tanto subtilius loquitur
quanto intimus auditur, confabulabor cum amaritudine anime sue
qui cogitans omnes dies suos exactos in peccatis amaricatur
et exprimit penitere. Qui enim in prosperitate torpent, in tribu-
latione fervent et penitent. Tribulacio non tunc diluit culpas cum
mutaverit vitam. Nam nunquam mores non mutat, actiones non expi-
at, sicut dicit Isidorus de summo bono. Aliqui etiam inferentur ad osten-
dendam dei gloriam. Mat xxiiii° Tradent vos in tribulationem et
occident vos et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.
Dum enim tribulationem et dolorem gratias agimus et ad honorem eius
sustinemus, deus glorificatur. Magna enim est gloria regis si mi-
lites pro rege non deficiunt in tormentis. Unde et ipse tribu-
latus debet se in deum erigere intenta mente. Ps. Tribu-
lationem et dolorem inveni et nomen domini invocavi. Tribulatio
ad deum clamare facit, et dolores medicinales cordi pungunt
ut clamet egrotus ad verum medicum in celis et efficax venit au-
xilium. Et nomen inquit domini invocavi, non blasphemavi, nec
iuravi nec maledixi, non murmuravi. Et bene dicit invocavi, quia
de re invocata gavisus fui [illegible] Sunt aliqui qui in tribulatione desperant ... su-
periunt ex timore. Job xv. Terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum
sicut regem qui precia parat ad prelium. Hii sunt pugiles regis ce-
li, qui non unum tantum possunt sustinere in bello domini, qui tamen mul-
tos ictus letales sustinent in bello diaboli. Isti sunt totaliter
vincuntur et victos se reddunt quia in tribulatione deficiunt.
Sicut illi qui videntes mare non audent transfretare. Sunt alii
qui in tribulatione deficiunt ex dolore [illegible] tribulatio
et persecutione confestim scandalisantur. Illi scandalisantur qui
occasionem inveniunt ad quam impingunt et a bono desistunt. Unde
qui si se ex toto deo committerent consolationem invenirent, quod non in
stare posset. II Cor primo Pater misericordiarum qui consolatur nos in
omni tribulatione nostra. Sunt alii qui in tribulatione con-
fugiunt ex amore. Ps. Tu es refugium meum in tribulatione. Refu-
gium meum, exultacio mea, erue me a circumdantibus me. Refugium no-
strum est ad quod confugiunt ut pericula declinent. Exultacio no-
stra Christus est de cuius refugio certi sumus. Thobie
iii. Hoc autem pro certo habet omnis qui colit te, quia vita eius si in
probatione erit fuit coronabitur, si in tribulatione liberabitur.
Sunt alii qui in tribulatione ad regnum veniunt cum honore.
Apoc vii° Hii qui amicti sunt stolis albis, qui sunt et unde
venerunt, et respondetur hii sunt qui venerunt de tribulatione ma-
gna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine
agni. Sicut miles revertens cum triumpho magno honore ex-
cipitur, sic qui tribulationem in hac vita sustinuerunt et palli-
arunt in illo celesti palacio recipiuntur honorifice et bene-
dicuntur et coronabuntur ut regnent sicut in apocalipsi.

Esdras vidi turbam magnam et omnes canticis collaudabant do-
minum. et in medio eorum erat iuvenis statura celsus emine-
cior omnibus, et singulis eorum capitibus imponebat coronas
et magis exaltabantur. tunc interrogavi angelum qui sunt hii domine
Qui respondit michi. hii sunt qui mortalem tunicam deposuerunt
et immortalem sumpserunt et confessi sunt nomen dei. modo
coronantur et accipiunt palmas, et ille iuvenis qui eis impo-
suit coronas, et palmas in manus tradidit, ipse est filius
dei quem in hoc seculo confessi sunt. Et nota dictum de
apostoli Johannis venerunt inquit de tribulacione magna de
adversitatibus scilicet que multe et magne fuerunt. Ps.
Multe tribulaciones iustorum etc. Alios enim gladius inter-
fecit, alios patibulum affixit, alios aqua submersit, ali-
os flamma combussit, sed et in tempore pacis, alii ieiuniis
alii oracionibus vacaverunt et laverunt stolas suas in san-
guine agni, lavatur primo, tingitur et anima que fuscata
ante Christi eius tincta sanguine in mutatur. Rex enim
noster albam vestem nostre mortalitatis qua indutus fuit
in tempore sue incarnacionis, tinxit in sanguine tempore passio-
nis. et ut vestes nostras tingamus et regias vestes ha-
beamus in quibus honorifice recipiamur tempore magne
et future sollempnitatis.
56 Superhabundo gaudio in omni tribulacione mea. Ostendit
apostolus quod etsi in tribulacione sentiatur externis angustia
tamen debet esse consciencia leticia excessiva dicens se gau-
dio superhabundare. Distinguitur autem in sacra scriptura quadruplex
gaudium. gaudium presencium iustorum perfectorum et beatorum. Gaudium autem
peccatorum est sicut gaudium freneticorum qui rident et gaudere
videntur cum infirmantur. Ecclesiastes ii. Risum reputavi erro-
rem et gaudio dixi quid frustra deciperis. Alia translacio dicit
Risum reputavi amenciam et iocunditati dixi quid hoc facis
Quicquid in rebus transitoriis amatur carcer est. Ubi miseri
amatores anima sumulis amatoris reclusa tenetur. Est autem
illud gaudium in quatuor deliciis in quibus gaudent lascivi
et gulosi. Ysa. xxii. Ecce gaudium et leticia occidere vitulos
iugulare arietes comedere carnes et vinum bibere, sicut gau-
dent scabiosi dum se scalpunt, sed post modicum dolorem senciunt
Quia Proverbiorum xiiii. Risus dolore miscebitur et extrema gau-
dii luctus occupat. Patet hic gaudium. Job xxi. Gaudent
ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos et in puncto ad
inferna descendunt, quia qui diu tolerati sunt in peccatis aliquando
subita morte moriuntur. Gaudent in deliciis cupidi. Job iii.
Ipsi ipse converterit in luctum et gaudium in merorem. Istud gau-
dium stulticia est, sicut stulticia est emere gladium unde quis se
interficiat et cordam qua se suspendat. Sed qua et voluntarie in
spurcissimo luto in quo se inficiat. Proverbiorum xv. Gaudium stulto
stulticia. Et nota quod dicit Vertetur gaudium in me-
rorem. Sicut enim piscis gaudet cum cibum comedit, sed amaritu-
dinem hamum ferri sentit. Sic omnis pinguissima facit gau-
dium [illegible]. et post implent alienis sanguinibus. Gaudium demonibus
Gaudent in honoribus et excellenciis superbi. Luc. x. Arguit
discipulos quia gaudebant eo quod demonia subiciebantur
eis. Nolite inquit in hoc gaudere. Videbam inquit sathanam
sicut fulgur de celo cadentem. Quia enim discipulos de si-
gnorum operacione vidit elatos exemplo eos terret ad humili-
tatem revocat. eius exemplo qui primus superbiendo cecidit

Ut qui ob superbiam de celo recordatur electum, multo magis se
de beatis electis sublimes humiliandos agnoscat. Hoc gaudium
est sicut gaudium puerorum ascendentium equos quos nesciunt rege-
re, talibus honoribus et dignitatibus preesse. Gaudent in aliorum
imperiis mundi. Prover. xxiiii: Cum ceciderit inimicus tuus ne gau-
deas et in ruina eius ne exultet cor tuum. Isti enim sunt qui ex-
citant ad scelera et bonum oderunt. Unde Job xxxi: Si gavisus
sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi quod invenisset
eum malum. Isti pronos. Est etiam gaudium iustorum bonorum. Gaudete iusti
in domino. Secundum aliam translationem: Cum enim hec [illegible] afflic-
tiones decerant fideles iste dicunt iusti. Gaudete in domino
ubi gaudia continua securitate perfecta sunt. Gaudent autem iusti de
tribulationibus. Unde Jac. primo: Omne gaudium existimate fratres
cum in varias temptationes incideritis, id est infirmitates, paupertates,
tribulationes, per que temptamini et probamini. Et apparet quid
valent, sicut virtus ignis apparet ex attritione et vasa in
fornace fervore. Et habent gaudium quia gaudet languidus
de morbi curatione. Tribulatio autem est quedam medicina mor-
bi expulsiva. Job v: Visitans speciem tuam non peccabis, quia ipse
vulnerat et medetur. Gaudet operarius de stipendio acquirendo
in labore. Matth. v: Gaudete et exultate quia merces vestra
copiosa est in celis. Legimus quod quidam pauper in magno fri-
gore solam habebat mattam, cuius medietate sub se, aliam
supra se ponebat cum deberet dormire. Et explanans se ipsum dice-
bat: O miseri divites qui sunt in ferro et carcere angustiati, ego
autem extendo pedes meos quantum volo. Illi autem multum gaude-
rent si ita liberi essent. Gaudent etiam de prosperitatibus aliorum.
I Cor. xii: Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.
Sive gloriatur unum membrum, omnia commembra congaudent. Vos
autem estis corpus Christi et membrum de membro. Nullum scisma nul-
la discordia est in corpore Christi sed sollicita sunt pro invicem
commembra, et membrum egrum maiori sollicitudine et dilecti-
one fovemus quam sanum. Ergo similiter sic simul unum corpus
et membra de uno corpore capite, scilicet Christo, dependentia quilibet
christianus proximi sui angustiam debet sentire et estimare suam.
[illegible] Luc. xv: Epulari et gaudere oportebat, quia hic homo
hic mortuus fuerat et revixit, perierat et inventus est. Qui enim
per invidiam noluit videre fratrem suum, fraternas epulas et fra-
ternis gaudia dignus est non habere. Gaudent etiam de Christi
passionibus in suis corporibus repertis. I Pet. iiii: Communican-
tes Christi passionibus gaudete. Sapientes se libenter offerunt
ei cum quo noluit se [illegible]. Propter hoc Act. v: Ibant
apostoli gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti sunt pro nomi-
ne Jesu contumeliam pati. Certe plus desiderabat [illegible]
pro Christo quam alii quiescere per laborem. Pro nimia magis desidera-
bant pro Christo quam coronari sine Christo. Amarissima enim pro Christo sunt
supplicia dulcia. Plus ei placet cathena quam [illegible] corona.
Col. primo: Nunc gaudeo in passionibus et adimpleo ea que
desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ec-
clesia. Passiones suas dicit esse Christi. Christus enim multas ha-
buit passiones, alaphas, contumelias, flagella, ad ultimum mor-
tem. Sic Paulus multa sustinuerat pro Christo, etiam sustinuit
ad mortem. Ut sicut Christus pro eo, sic ipse moreretur pro Christo.
In carne mea, id est carnem meam exhibeo ad penam pro multipli-
cando corpore eius, quod est ecclesia. Gaudent etiam in retribu-
tionibus promissis. Tob. xiii: Deus celi det tibi gaudium pro tedio
quod perpessa es. Secundum enim quantitatem laboris est quantitas repromissionis.

Ista retribucio erit in patria cum exuti fuerimus ab hac ter-
renis miseria. Ps. Convertisti planctum meum in gaudium mi-
chi scidisti saccum meum et circumdedisti me leticia. Saccus conscissus cor-
poris cilicium, saccus ex lino et stuppa conficitur. stuppa est purgamentum
lini. sicut amurca olei. scoria metalli. fex vini. fur-
fur frumenti. Anima licet in carne mea sit puritas continue
tamen latet in ea fex corrupcionis. Iste conciditur cum pacta prima in-
stitucionis serenior redditur. et in secreto conscientie gaudet. et de futura
felicitate letatur et circumdatur undique leticia. quia adest
ei a superiori unica trepidantem protegens. ab inferiori cadentem
sustinens. ab anteriori ignarum illuminans. a posteriori im-
pulsum defendens. a sinistris reputatum a viciis trahens. a
dextris pinnam ad virtutes inducens. Est et gaudium perfecto-
rum sicut gaudent mercatores cum pro vili precio emerunt
preciosas merces. et isti pro temporalibus eterna. Mt. xiiio. Simile
est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas.
Item simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro
quem qui invenit abscondit et pre gaudio eius vadit et vendit universa
que habet et e. a. d. Gaudet autem in victoria diabolice tem-
ptacionis. sicut bonus pugil habita de inimico victoria gaudet. Iu-
dith xiiio. Sine pollucione peccati revocavit me dominus gauden-
tem in victoria sua in evasione. Deo enim est et non nobis
attribuenda victoria. Iudic. ult. Gaudebo in domino et exul-
tabo in deo Iesu meo et super excelsa deducet me victor in psal-
mentis. i. ad excelsa celorum perducet me ut inter angelos
canam gloriam dei. Gaudent etiam de emundacione anime
lavacrorum. Ysa. xiio. Haurietis aquas in gaudio de fonti-
bus salvatoris. i. de vulneribus Christi. Sic publicanus gaudet
de ... et penitentia populo. Gaudet etiam de spon-
tanea ... et ... divine consolacionis. Iohannis xv. Plorabitis et flebitis
sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Flere est lacrimis fluere
... xxxi. Convertam luctum eorum in gaudium. Sic enim aqua con-
vertitur in vinum. quia prima est in eis tempestas. et quasi visi-
tati a domino consolacione promissa sequitur serenitas et tranquil-
litas ... Tob. iiio. Post tempestatem tranquillum facit et post fletum lamenta-
cionem et fletum exultacionem infundit. Gaudet etiam in alacri-
tate iubilacionis. Ps. Inquirendo domino rapitur. spon-
sione sic consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum et lin-
gua nostra exultacione. Sponsa ... contemplativa quae
in captivitate manet cum quod desiderat videre non potest.
Et contemplacionis gaudium non datur nisi cum vult deus
et cui et quando. Ex captivitate sponsa ... tenebre effu-
gate ... serenatur. sicut celum post ver ventos et pluvias
et sic desiderati diu domini contemplatur. et sic replentur
gaudio corde et lingua exultacione. cum extra saltacione f-
it ... novelli in prato viridi saltat et exultat. sic
anime sancte se continere non possunt. Hic enim sunt primi-
cie paradisi dulce ... mucca ... sancti. et hic in-
cipit beatorum gaudium pregustare ... Gaudium et leti-
ciam obtinebunt in ea ... et vox laudis. Est etiam gau-
dium beatorum sicut peregrinus gaudet cum redeunt in patriam suam.
Tob. xiiio. Venient in Ierusalem et habitabunt in ea et gau-
debunt in ea. hoc autem gaudium est ... Gaude-
bunt et ossa eorum sicut herba germinabunt in quo ... gaudii
quo ad stolam anime et corporis quod resurget in gloria
sicut de pulvere arido in hyeme germinat herba in estate.
Istud etiam gaudium est inamissibile nec ... minuetur nec egritudine

denigrabitur, nec occasione aliqua tolletur. Joh. xvi: Videbo
vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.
Istud etiam gaudium est inestimabile. Ysa. lx: Ponam te in superbiam
seculorum gaudium in generatione et generationem. Ut de anima
sancta gaudeat generatio sanctorum puerorum et generationum
cum Christo regnancium, et sic hoc gaudium in eternum. Istud etiam
gaudium est incomprehensibile tanquam bonorum omnium. Con-
tinet Matth. xxv: Serve bone et fidelis intra in gaudium do-
mini tui. Spiritu erit gaudium quod non potest totum intrare
in animam, ymmo anima intrabit in illud sicut homo intrat
in balneum et exuberat aqua. Tunc enim plebit omnis speculatio.
Sophonias iii: Gaudebit super te in leticia, silebit in dilecti-
one tua etc. Ibi cognoscetur veritas. Ps.: Adimplebis me leticia in gau-
dio cum vultu tuo. Sic enim audivimus et ut credimus videbimus. Ps.: Au-
ditui meo dabis gaudium et leticiam. Ibi pacificabitur et inflamma-
bitur voluntas. Tob. xiii: Beati qui diligunt te et qui gau-
debunt super pace tua. Ibi adorabitur divina maiestas. Tob. xiii:
Gaudebunt in ea omnes gentes, id est in Jerusalem, et adorabunt regem
ipsi. Gaudium autem istud expressivum est relinquens in anima ha-
bundanciam bone voluntatis. Unde dicit, supplendo gaudio de hu-
jusmodi, quod non nisi habundanter instillat. Una pax etc. Si scelera
et presumptiones non intrabunt in regno tuo. Justicia flecte-
re ad exteriora in sanctis, non in animo, in exteriori opere. Haec pro
ore bona voluntate. Relinquit etiam in anima non minus ha-
bundanciam bone voluntatis quo ad superiora, sed pacis et trangwil-
litatis quo ad proximum. Ps.: Fiat pax in virtute tua et turres
sunt anime fortitudine et in deliciis elevate. Turris fortissima
omnium est illa que se mortificat ut debitum quo tenet. Salutis
turris thesaurorum que custodit animam et corpus suum, tur-
ris armorum que expugnat virtute demonum, et turris vi-
gilum qui excitant homines fervore amoris ad bene agendum.
Relinquit etiam in anima habundanciam caritatis. De qua ex-
ponit Ps. 54: Ut oculi et caritas vera magis ac magis habundet. Ca-
ritati invenit non cupiditas. Cura sunt iniquitati. Qui in Job xii: Ha-
bundant tabernacula predonum et provocantium deum habundanciam;
est eius occasio multitudinis mali. Decepit homines false acce-
dentes ad spem. Ego dixi in habundancia mea non movebor
in eternum. Augustinus: Feras et gemmas deum, ecce locutus sum
tecum in habundancia: dixisti non audiam. Sic gallina in autumpno
quia invenit granum non revertitur ad domum. Sic tales faciunt
habundancia carnis ne revertantur ad dominum. Relinquit etiam habundanciam
securitatis quo ad proximum. Prov. 1: Qui me audierit absque
terrore requiescet et habundancia perfruetur timore malorum sub-
lato. Ad quam nos perducat qui sine fine vivit et regnat etc.

242 Deus temptavit illos et invenit
eos dignos se. Sap. iiio. Vere temptacio est vita hominis
super terram, Job viio, secundum aliam litteram. Quia cum simus
multiplices hostes diviciatus, mirum debemus esse securi. Nullus
enim semper tetigit propter vivere sine temptacione, sed quasi una sunt
succedunt alie atque quas cogitatur dimittere. Unde ita sicut hec
militia si sint non deficiunt temptamenta, ita non deficiunt
remedia. Cum recesserit una temptacio, succedit divina inspiracio.
De primo: Deus temptavit eos, id est electos, et invenit eos. Istu-
dium ad primum. Nota quod diabolus non temptat sine astu-
cia, temptat autem tot viciis quibus docuit, carnem non

hec Unde nota a temptando quesitum Temptat autem nos suis astu
tiis Qui enim temptauit Christum temptaret et ceteros. Vnde mo
ductus est Ihesus in desertum a spiritu ut temptaretur a dyabolo. Ma
net autem temptatio non fuit in Christo infirmitas. Sciendum pa
ri. In quibus non peccatis sed superbia. Quatuor autem modis nos
temptat dyabolus minatur ut terreat cum nolenti [illegible] ad
fugiendam melioris vite ordinem proponit difficultatem aspere
vite fragilitatem vestium asperitatem lectorum austeritatem, cibo
rum vilitatem vigilias ieiunia et labores omnia carnis con
tra suggerendo Et hoc timentes aspeciores nascitur egri
tudines et fenum est diu, plerique disputant de complexionibus
et sic perseuerantes in bono proposito minatur mortem imminentem
Videt enim ex subtractione ciborum minui valitudinem Ideo minatur
egritudinem, et sequitur illud in effeminat et remissus Videlicet
dicit vno ad tempus accedit et inter temptatores recedit Con
tra quos dicitur Non timebis a timore nocturno Quia mihi ma
gis timore futurum pene tenent. Si de [illegible] prius experientie
Ideo bene dicitur a timore nocturno Et non dicit a nocte, quia non
est ipsa temptatio afflictio sed magis timor ipsius affligit Secundo
blanditur ut decipiat Videt enim animam tenere spiritu pul
critudinem et cum pulcritudine delectationem sed delectatione eleuari
ad spiritualia [illegible] ad deum et per meditationes et orationes [illegible]
ad eum aut [illegible] Et ne nos inducas in temptationem
corporalem enim delectationem non [illegible] nisi [illegible] spiritualis ad
[illegible] deo et se tota a terrenis separat Ideo promittit ut per
[illegible] promittit enim diuitias et honores [illegible] et [illegible] promisit
dicens hec omnia dabo tibi si cadens adoraueris me Quidem
non tenetur minus nec fallitur blandiciis futurus promissi licet
aliquid dixit dyabolus temptando dominum hec omnia tibi dabo [illegible]
[illegible] Non enim totius mundi [illegible] est qui [illegible]
[illegible] auferre potuit nec regnum dat sed deus
[illegible] me reges regnant Tercio insidiatur ut capiat in
[illegible] sicut serpens calcaneo [illegible] Aut
in fine mali operis [illegible] aut in fine boni operis
nos de superbia temptat ut cor nostrum eleuet et [illegible]
[illegible] Et in temptatione [illegible] exemplum de ele
phante qui elephantem interfecit et ipse ab elephante est interfectus
Et [illegible] quater modis temptat dyabolus Hec [illegible]
[illegible] sui temptatio sed minatur [illegible] in ignem eternum et non
[illegible] promittit vitam eternam et eam non reddit Blanditur
[illegible] per [illegible] et [illegible] quod insidiatur cum mor
[illegible] et non [illegible] Temptat [illegible] diui
[illegible] autem temptationis quadruplex causa existit [illegible]
[illegible] ornamentorum varietas mulierum [illegible]
[illegible] oportunitas De primo [illegible] Qui volunt diui
tes fieri incidunt in temptationem dyaboli et laqueum et deside
ria multa inutilia et nociua que mergunt hominem in inter
itum et perditionem Radix enim omnium malorum est cupiditas
Non dicit Qui sunt sed qui volunt fieri diuites, Prohibetur
non possessio sed inordinatus affectus Incidunt in tem
ptationem et in laqueum dyaboli [illegible] laqueum suum iste dya
bolus ad capiendas feras dyabolus venator et homo qui
[illegible] bestia [illegible] Ipse liberauit me de laqueo
venantium Heu quam paucos inuenimus qui ab hoc laqueo
liberati exultant quam multos qui dolent quod parum sibi videtur

irretiri et desiderium mitti. Divicie enim nutriunt carnis desideria
sicut ignem ligna, que mergunt hominem ad interitum, cupere et
[illegible] Quia avaricia nimis [illegible] est quam plus lapidem deprimit
[illegible] ferentes et vehementer aggravat corda quam corpora. Nam au-
rum in terris [illegible] et semper suam repetens originem celestes ani-
mas ad inferiora deprimit. Et bene mergunt, cum aliquis mer-
[illegible] quamdiu tenet sensum submergit. Nam sicut avari usque sorbit
[illegible] divicias quas erogare nolunt nec restituere nec pauperi-
bus erogare. Signum est quod mergunt. Radix enim est [illegible] sicut
radix contrahit humorem terre humorem ut [illegible]. Sic avari-
cie vel luxurie [illegible] quolibet facultate, quia non habet [illegible] sicut
[illegible] amore [illegible] Ordo est ornamentorum varietas [illegible]
mentum enim [illegible] placet, qui sine ornatu videntibus displicet.
Et mulieres ornate temptant viros ut patuit Num. xxv. [illegible]
[illegible] filii Israel a mulieribus madianitis et conpluri [illegible]
terrenum est mulierum [illegible] Sic Holofernes temptatus est et ca-
ptus est in pulcritudine Judith. Sic uxor Pharaonis temptavit
Joseph, sed triumphavit de ea quia reliquit pallium in manu domine
et fugit. [illegible] enim et speciem mulieris multi amiserunt
animam [illegible] Sap. xiiii. Creature Dei facte sunt in tempta-
cionem anime hominum et in muscipulam insipiencium [illegible]
[illegible] est locorum opportunitas. Sic temptatur super illi duo senes
Dan. xiii [illegible] nequam [illegible] ostia pomerii clausa sunt et nemo
nos videt, et in concupiscencia tui sumus, quia assentire nobis
et [illegible] nobiscum. Amon eciam filius regis David cum
vehementer Thamar sororem suam diligeret opportunitatem loci que-
sivit et [illegible] infirmum se esse mentitus est [illegible] a patre
suo sororis adventum, solus solam aggreditur [illegible]
negat illa, negantem opprimit [illegible] ferens [illegible]
[illegible] Thamar opportunitatem loci fugere ne in ipso [illegible]
premeditata temptacio. Exo. [illegible] nomen loci [illegible]
temptacio. Deuteronomii [illegible] temptacionis [illegible]
pulcritudo offert delectacionem, ornatus affectum, locus oppor-
tunitatem, divicie offerunt [illegible] [illegible]
[illegible] Thamar, thalamum Amon filii David. Et [illegible]
[illegible] [illegible] suspecta, et [illegible] Dane, et [illegible] tem-
ptat eciam [illegible] sine [illegible] hoc est [illegible] Deut. ix [illegible]
[illegible] et in temptacione et in [illegible]
minum. Ex lascivia enim appetitus [illegible] temp-
tati [illegible] dominatur, et homo [illegible] mortuus [illegible]
pellitur et [illegible] labore resistendum et [illegible]
[illegible] oculorum, quia non [illegible] quod non licet [illegible]
[illegible] prima [illegible] delectacionem [illegible] in [illegible]
tacionem, impudicus enim oculus impudici cordis est nuncius
dicit Aug. in [illegible] de [illegible] Pudicus autem oculus
[illegible] est cordis, sedet ad ianuam ne permittit intrare
quod noceat. Vel [illegible] nisi quod debeat. Ad hanc
temptacionem pertinet omnis [illegible] pulcritudo qua [illegible]
oculi in [illegible] et nitidis et [illegible] coloribus in [illegible]
[illegible] in vestibus in [illegible] picturis [illegible]
[illegible] figmentis [illegible] et [illegible]
[illegible] omnia amatores [illegible] ad [illegible]
[illegible] oculorum, temptat eciam [illegible] Sic temptati [illegible]
filii Israel et comederunt carnes [illegible] Et [illegible]

In mari temptauit deus populum cum amaram aquam non potu-
erunt bibere, sed murmurabant et temptati temptabant dominum.
Ps. Temptauerunt deum in cordibus suis ut peterent escas a-
nimabus suis et male locuti sunt de deo. Numquid et deus po-
terit parare mensam in deserto. Isti temptando peccauerunt
qui postea eum acceperunt indigna locuti sunt. Temptant
enim diuinum aliquid dolosis sermonibus postulantes ut
simplicitas videatur in verbis cum sit in corde malicia. Isti
ergo carnales non spirituales escas subdole proposuerunt. Et sic ergo
nichil quod potest. O nefarium scelus deo omnipotenti non credere
que cotidie passim possit efficere, sed qui de petra iussit
aquas effluere nec faceret decem escas esurienti populo mi-
nistrare. Ecce percussit petram et fluxerunt aque etc. Quid formida-
bat qui pauit homines rebelles et inobedientes in heremo non posset
fideles suos in suo seruitio. Temptat etiam per tactum. Hec est periculo-
sa temptacio, quia sicut ex tactu floris fructus destruitur, ita ex
attrectatione illicita perit virginitas. Preterea et si tu non
temptaueris tangendo temptaberis forte qui tanguntur a te. Vnde
Ieronimus: Aut ad matrem et filiam subit tibi, quibus blandiciis ma-
num sustentabit, manum leuis bassiam et ipse digitus aut tempta-
bitur aut temptabit. Ideo debemus cognoscere fragilitatem nos-
tram ne tactus illicitus in nobis excitet concupiscentiam. Eccli.
xxx capitulo: Fili in vita tua tempta animam tuam, et si fuerit
nequam non des illi potestatem. Temptat etiam per affectum. Ex
ipsis enim sensibilibus et delectationibus carnis quando apprehen-
dimus exterius mouetur et temptatur affectus interius. Iac. primo:
Vnusquisque temptatur a propria concupiscentia abstractus et illectus. De-
inde concupiscentia cum conceperit parit peccatum, peccatum vero cum con-
summatum fuerit generat mortem. Abstracti a bono allicimur et
ad malum delectando, sed si delectationem conceptam in corde
fouemus pariter praue sequatur actionis effectum, et ex morte
[illegible] temptatus est per filargiriam Iudas, sed quia auaricia
erat ab ipsa sua cupiditate abstractus et illectus consentire de-
buit. Certe in hac carnis temptatione quotidiana est pugna
sed rara victoria. Sicut autem tinea de veste nascitur quam
consumit, ita temptatio de carne nascitur quam ad peccatum trahit
[illegible] in morte. [illegible] continuam temptauit. Homo bre-
uitatem delectationis attendat. Rogemus ergo deum ut det no-
bis in temptationibus victoriam. Palma enim est gloriosior non
consensisse temptatori quam non potuisse temptari.

58 Deus temptauit illos et inuenit eos dignos se. Sic
temptat diabolus suos astutos, mundus cupidos, caro
concupiscentes et delicatos, ita deus simplices. Sed afflictiones
exteriores et supplicia sunt temptationum interiorum remedia
[illegible] in morte. Sicut enim Tobias et Iob temptati sunt
a domino [illegible] Iob non habent temptationem ideo [illegible]
[illegible] Iob ut posteris daretur exemplum [illegible]
et sanctus Iob qui quadrupliciter temptatus est [illegible]
[illegible] et familiarum damno, uxoris [illegible]
[illegible] corporis supplicio. Sunt enim hee temptationes [illegible]
signa magne familiaritatis cum deo. Nam de omnibus fer-
uulis suis vult rex seruiri amicis suis ut [illegible]
tate [illegible] afflictione corporali [illegible] verborum
[illegible] aduersorum. Hec sunt fercula que gustauit, cum rex
[illegible] in terram descendit. Et nos quia amici eius esse volumus
ut calicem eius bibamus. Tob. xii. Quia acceptus [illegible] a domino

nat̄e fuit ut temptatio probaret te. Temptat autem nos dominus
ex quadruplici causa. scilicet ut animos probet. probatos purget. pur-
gatos humiliet. humiliatos coronet. De primo Judith viij
Memores esse debent quomodo Abraham pater noster temptatus est
et per multas tribulaciones probatus. Amicus dei effectus est. Tolera-
bilius esset quod per mille annos affligeretur homo in hoc seculo
quam per unum diem in purgatorio. Nam teste Augustino ibi minor pe-
na acerbior erit quam aliqua pena que posset excogitari in
hoc seculo. De hoc in libro de [illegible] capitulo. Ignis enim huius
purgatorii [illegible] Abraham autem in illa temptacione inventus est fide-
lis. [illegible] et [illegible] obediens ymolavit [illegible] et hic in
temptacione tribulacionis ymolas carnem tuam et conservat mentem
puritatem. sicut enim palea trituratur quod granum non leditur. sic
[illegible] putrescit quod palleas non amittitur. [illegible] ignis non
extinguit. vas fictile frangitur. thesaurus non amittitur. Quod autem
lima ferro quod fornax auro quod flagellum grano quod [illegible]
animo. hoc temptacio et tribulacio iusto. Ecclesiastici. Vasa figu-
li probat fornax. et homines iustos temptacio tribulacionis. Nos quod
debemus temptari. Deus odit nos. derelinquit nos. Miles enim non
odit equum quem calcaribus pungit. nec faber ferrum quod fortiter
[illegible] vinitor vinea [illegible] et [illegible]
[illegible] nec [illegible] granum quod [illegible] nec [illegible]
pellem quam virga [illegible] nec deus hominem quem flagello [illegible]
[illegible] aut temptacionem corripit. Judith viij Temptati sunt
patres nostri ut probarentur si vere colerent deum. quod fit cum non
murmurant sed gracias agentes exultant. Jacobi j Omne gaudium
existimate fratres cum in varias temptaciones incideritis scien-
tes quod probatio fidei vestre preciosior est auro quod per ignem probatur. Ideo
debet ergo homo temptari fidem [illegible]
[illegible] temptacionibus [illegible] penam eterne dampnacionis [illegible] et
Secundo temptat ut purget. Psalmus. Proba me domine et
tempta me ure renes meos et cor meum. Non [illegible] hoc
dicitur. sed hic emendacionis causa fieri postulatur. [illegible]
[illegible] et temptat. facit nos [illegible] [illegible] et ad [illegible]
[illegible] prime [illegible] [illegible] nulla nos in hoc seculo adversi-
tate commoveat sed negligentiis [illegible] ea per quibus satis-
facere debeamus. Ut dicit Cassiodorus [illegible] ut tibi do-
mine purgati casto corpore mundo corde placeamus et co-
gitaciones et delectaciones humane [illegible] [illegible]
[illegible] Et sicut ignis maior ignem minorem extinguit
et [illegible] de illo qui est [illegible] in digito qui
digitum suum ponit ad ignem. Ita ignis caritatis extinguit
ignem concupiscencie minorem. [illegible] enim appetitus a deo tempta-
ri ut purgentur. sciendum quod deus neminem temptat temptacione
nociva decipiente ut deprimente [illegible] et probante.
Ut dicit Augustinus in libro de [illegible] et [illegible] temptat temptacione
illud. Jacobi j. Nemo cum temptatur dicat quod a deo tempta-
tur. Deus enim intemptator malorum [illegible]
mentorum. Tercio temptat ut purgatum humiliet. Qui non
enim se cognoscit nisi temptetur. Ecclesiastici xxxiiij Qui non
est temptatus quid scit. Cum enim homo temptatur videt
quia non per se resistere temptacioni sine gracia. [illegible]
[illegible] flagellatam [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] de filiis [illegible] enim [illegible]
[illegible] omnia disciplinam acquirunt. [illegible] disciplina-
nam [illegible] temptamur. Et sicut [illegible] sub virga et disciplina

ingeri humiliat et dominus miseretur. Et qui eis donis que
dominus confert abutuntur grauius puniuntur. Multis enim melius
fuisset fuisse in seculo infirmos et leprosos quam diuites pulcros
et sanos, et quilibet quisque se humiliat in temptacionibus suis
tantum ei dabitur gaudii et honoris. Sed miseri qui fetorem sui
et fragilitatem non senciunt cum periculosissime egrotent qui se egro-
tare nesciunt et certum est ad medicinam non se preparat nec ma-
num curantis sustinet. Sicut autem continuata sanitas et prospe-
ritas signum est diuine reprobacionis, ita temptacio et infirmitas
corporalis signum est dilectionis. Nam mater filium infirmum tenerius
diligit et filium maiorem circa illum insistit. Unde et deus apostolum
Paulum a stimulo carnis i. ab illata passione secundum quosdam
[illegible] curare noluit qui tamen per ipsum multos egros cura-
uit. Hec [illegible] Nonnumquam diuine dispensacionis medicamine agitur
ut exterioribus doloribus interna vulnera [illegible]. Nos [illegible]
[illegible] si a pia patre flagellamur aut temptamur ne [illegible]
[illegible] ira dei in furore et virga in malum [illegible]. Indig-
num sunt in illos edificio celesti [illegible] qui malleo tribulacionis
[illegible]. Alii enim per infirmum filium ligat ut cum [illegible]
[illegible] si mouere [illegible] in nouacula et [illegible]
[illegible] voluerunt [illegible] rebellare et audere [illegible]. Cum autem [illegible]
[illegible] duplicat [illegible] quia flagello corporis addit fla-
gellum mentis. Quarto [illegible] temptat ut humiliatos coro-
net. Jac. 1o Beatus vir qui suffert temptaciones quoniam cum pro-
batus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se.
In illa enim corona sunt tot lapides preciosi quot fuerunt tempta-
ciones et dolores hic tolerati pro amore christi. Cum suffert in-
quit temptacionem in fine enim hominis maxime temptant homines
per amicos corporales, et tunc oportet eos esse viriles. Quia multi
[illegible] amici veri et sunt falsi. Audiui enim de quadam mu-
liere cum de vita mariti sui desperaret et ille ipsum [illegible]
que et membrorum perdidisset ut post mortem [illegible] dixit uxor
[illegible] festina emere tres ulnas de burello ad sepe-
liendum maritum meum. Domina inquit illa [illegible] bona telam
[illegible], date ei saltem quatuor ulnas ad [illegible]
[illegible] et illa indignata [illegible] sufficiunt ei aut tres de bu-
rello. Quod ille audiens cum magno conamine sicut potuit [illegible]
[illegible] et grossum facite in sudarium ne luto inquinetur [illegible]
[illegible] et gros [illegible]. Ergo
si possides amicum in temptacione posside et non facile cre-
das ei. Tempore [illegible] enim sunt qui propter uxores et sanguine-
os animas suas despiciunt et salutem suam negligunt et ad
[illegible] sua non disponunt. Ipse enim verus amicus est
qui nobis offert coronam ut dictum est et regnum. Luc. xxii Vos estis
qui permansistis mecum in temptacionibus et ego di-
spono vobis sicut disposuit mihi pater regnum et c. Cum tamen
[illegible] has quadruplices temptaciones quatuor modis
[illegible] possimus temptacionem [illegible] per oracionis [illegible]
[illegible] per paupertate voluntaria carnis [illegible]
[illegible] dei per graciam. De primo Luc. xxi. Vigilate et
orate ut non intretis in temptacionem. Quia enim diabolus
semper circuit castrum nostrum, ideo ad protegendum ipsum semper
debemus habere [illegible] oracionis paratum ad dominum. A [illegible]
[illegible] ipsum castrum [illegible] apprehende arma et scutum et [illegible]
[illegible] in adiutorium mihi. Arma sunt ad defensionem, scutum ad
[illegible] et telorum repulsionem. Unde arma [illegible] hostibus

Diamet. Vel arma quia armat manus, scutum quod sculptum
quia in eo antiqui sua facta signabant. In temptacione quoque
bellici xpus nos suos milites facit per arma que nobis tribuit
scilicet munimenta virtutum ut dyaboli temptaciones superemus sci-
per scutum meditacionis sue passionis quam cordibus nostris inpri-
mit. Trenorum: Dabis eis domine scutum cordis laborem tuum. Et
nota vigilate inquit et orate. Ista enim sunt parata secreti [illegible]
militis ut dicit Gilbertus super Can. Operetur tamen multa
acumina legit. Deinde frequenter vocem exigit oracio vehemens
et verba non utique ne cesset que puros et plenos fecerit affec-
tionis in auribus domini obstrepans corpulentum verbum [illegible]
pura dedignatur. Quia verba sicut sunt excitamenta intellectus
sic impedimenta solent esse perfecte oracionis. Quando autem temptacio
unde parumque per paupertatem voluntariam. Psalmus: Deus meus il-
lumina tenebras meas quoniam in te eripiar a temptacione et in deo
meo transgrediar murum. Tenebrosi a sole tuendi ne ca-
piat ecclesia solis ardore radiis per obstaculum tegminis in[illegible]
ma et deinde oritur lumine lucis eclipsim facit. quod cernimus
solem umbra tua interponens. Quoniam quis considerat Christum volun-
tarie fuisse pauperem mirum habitu ferre et ad lumen reduci
ad solitudinem paupertate custodit. Insuper fuerunt apostoli et
de quibus hebreorum xi lapidati sunt secti sunt temptati sunt
egentes angustiati. Quamvis xpus lidos quo denarium unum solvit
tributum non habet. Videlicet in evangelio Matthei xvii de dragmate. Et
et nos umbra eius debemus ei conformari. Et ut Gregorius xv. Ti-
mor anxia securitatis et divina non querere fit vitiorum regu-
la necesse. Quia a bona et turpia cogitaciones ad eterna gau-
dia, sed econtra refusis frangantur hominum desideria et ubi in tor-
mentis et de labore cogitacionis nascatur ubi labor desperacionis.
Ecclesiasticus autem temptacionis vincemus per temperanciam. Daniel
et socii eius qui erant abstinentes et comedentes legumina ignis
incendium et expertus sunt in fornace ignis. De quibus dicitur
Precepta nobis absconditum et dentur nobis legumina ad vescen-
dum et aqua ad bibendum. Et sequitur: Visi sunt vultus eorum
corporis meliores omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Lu-
cam tenes inordinata sentit se aliquis triduum extra matrem pre-
moret intestinum sollicitudo ubi nec est repentinam forcius pro-
liari. Ecclesiasticus non consilium accedens ad servitutem dei, prepara animam
tuam ad temptacionem. Sed etiam subiugata concupiscencia sen-
ditur prudencie suavitate perfrui et semper abstinencia nostra forma
sui ventris; sed cum intueri ut experitur ipsius dulcedinem tem-
mens que prius fuerat ignite concupiscencie. Et deinde temp-
tacione vincimus per paciencia. Apocalipsis iiio: Ego dixi te quoniam
me servasti verbum paciencie et ego servabo te ab hora tem-
ptacionis. Nam et si mittat deus temptaciones in eo mensura
//nr nostra minime ut nos temptari permittat supra vires. I ad Corinthios x.
Fidelis deus qui non permittit vos temptari supra id quod potestis
sed faciet etiam cum temptacione proventum ut possitis sustinere.
Sequitur: Et invenit eos dignos se. Videlicet fas Conclusionem
temptacionis subiunge scriptura dignitatem divine remunera-
cionis. Nam in fine vite liber aperietur et liber vite,
et in quo sunt inscripta nostra nomina. Remunerabitur Deus et
Salvabuntur fideles tuum omnes qui inventi sunt in libro vi-
te. Beati quoque inveniuntur qui non sunt in voluntate iniquitatis.
Ecclesiastici xxxi: Beatus vir qui inventus est sine macula iniquitatis.

Simplicitas enim et puritas cordis est quasi mons gaudii pa-
radisi unde paradisum videmus quod gallice dicitur mamore
qui mons fit ex lapidibus aggregatis et truncis liberis est ex tri-
bulacionibus et aff[licti]onibus prime afflictionibus, sed qui in hac militia
non inveniuntur a nuptiis celestibus repelluntur. Matth. xxii. In-
venit quendam non vestitum veste nupciali et iussit eum expelli
quia expellentur a nuptiis male induti. Item Dan. vi. Misit
Deus et Daniel regi domine angelum suum et conclusit ora le-
onum et non me quia coram eo iusticia inventa est in me
Qui enim ad curiam summi regis vadit et puritatem cordis non
habet repellitur quasi qui mercellum al[ia] signum perdidit quod accepit
in R. 1o. Si fuerit vir bonus non cadet nec capillus quidem eius
in terra. Si autem malum fuit inventum in eo morietur. qui non habet
in ore falsitatem Apoc. xiiii. In ore ipsorum non est inventum men-
dacium. Sine macula sunt ante thronum dei. Nequaquam admittit rex
servum ad privatum consilium cuius os fetidum et corruptum
hii sunt detractores et adulatores et mendaces. Malachie. Lex
veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis
eius. Tales mendaces falsificant quasi sic ymaginem summi regis
falsi monetarii quia igne examinati sunt qui non habent in ore
sterilitatem. Paralipomenon xix. Dictum est ad Josaphat. Iram domini
mereberis sed bona opera inventa sunt in te. Quam domini
indignamur per bona opera que facimus sicut per bona munera
mali mercium domino suo reconciliantur. Non enim valent
ad summas laudes negocia facere vacua manu. Sicut autem fru-
ctibus sine sustentantur homines corporaliter in mundo, ita fructibus bo-
norum operum anime pascuntur in celo. Luc. xxi. Malediccio
est ficus in qua non sunt fructus inventi sed folia tantum. Cum non
sunt in patiendo imbecillitate. Eccli. xliiii. In temptatione
inventus est fidelis. Hic est qui non reddit castrum ad que-
libet insultum, sed probatur et exercetur ut remuneretur. Eccli. xxxi.
Qui probatus est in illo et perfectus inventus est et erit illi gloria
eterna. Non respicit homines in complexione sed in homines
statuit ut alterum reponit in thesauros non probatum ac
Accidit autem ut mori mendicus
et portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Luc. xvio.
Audiant pauperes et letentur, timeant divites et corrigan-
tur. Pauper ille in Lazarus et mendicus pro doloribus recepit
requiem, pro dispectu gloriam, pro siti refectorem fontem, pro fame
celestis mense delicias sempiternas. Pro paupertate volita
te gloria. Et qui prius ad ianuam iacebat divitis, tamquam exul
sepultus angelorum ministerio defertur in celum melius in sinum
Abrahe, quem dives domo exclusit. Dives autem quondam
fulgens purpura, nunc stipulenti flammis tegitur. Pro toti
noctibus vestitur flammis, ebrietates siti cruciantur, pro laute
fercula scapulatis et penis, pro odoribus fetoribus et cum astute
nit voluptatis obsequia, nunc assistunt penarum ministeria
Notandum autem in verbis preposito thema, paupertatem desertus cum
dixit mendicus. Profectus tamen Ad. Factum est ut moreretur. Fruc-
tum divini et portaretur ab angelis. Defectus ex penuria
profectus ex morte et amaritudinum pena, fructus ex gloria.
Nota ad primum mendicitas in qua quatuor consistit. Habet xpi
mendicus paciencia in sustinendo, verecundia in petendo, pa-
ciencia in repellendo, fiducia in obtinendo. Hic est gallice
souffrance attendurer honte en demander, pacience en
refuser, esperance en reponner. De prima Luc. xvi. Erat quidam
mendicus nomine Lazarus qui iacebat ad ianuam divitis

ulceribus plenus cupiens saturari de micis que cadebant de mensa
divitis et nemo illi dabat sed canes veniebant et lingebant ulcera eius
Dives iste delicate vestitus et mutatus ferrea habebat viscera, que
lazaro iacente ad ianuam cum exclamatorium pietatis eius non emolliunt
ad compassionem Non exaudiebat vocem clamantis cuius vulnera
ut tot essent ora clamantia quot vulnera vel ulcera, ut quam
vox ad aspectum esurientis non movebat, saltem vulnera vel sanies
effluens et effusa moveret sed canes eo misericordes non dentes
ad morsum sed os ad morbum, linguas ad obsequium porrige-
bant et saniem in modum spongie de vulneribus lambentes educebant
satisfaciebat ei sicut poterat cum per lingua pauperis sequitur
comederat Nam divites vero debent multo pauperes sepe impu-
gnant canes et quod deterius est acutos habent dentes ad morden-
dum. dum divites pauperibus verba impertiunt non linguas ad
obsequendum Psalmus Persecutus est hominem inopem et mendicum et
compunctum corde mortificare Nequiores videbis quibus dicit
illud Deuteronomii xv. Omnino indigens et mendicus non erit inter
vos. Quibus autem vivi pauperes tamen esse pacienter debet sub si-
lentio non enim peregrinus qui vadit viam suam debet repu-
gnare semper audiens canem volentem mordere baculum suum Secundo
verecundia in petendo Luce xvi dicit villicus, quid faciam quia
dominus meus aufert a me villicationem fodere non valeo men-
dicare erubesco Abstulit deus a nobis infirmis villicationem
suam cum non potest villicare id est negocia publica exercere et ex-
villam populi est, sicut antiquitus ponebantur extra civitatem, fo-
dere non potest mendicare erubescit, sed illa afflictio indu-
gemme et deum desiderare nos facit Dicta enim in mari tem-
pestas nos festinare facit ad portum, multi ferientes verberi-
bus admonentur ut ad bona desideria saltem pene trahunt quos
beneficia non mutant, et si quod est peccatum in homine purgatur in tribu-
latione, sic lixivium purgat pannum a sorde, contrarius talia con-
gimur per tribulationes et flagella Prov xxix Servus verbis
erudiri non potest et ideo dimittit deus infirmitates cum contempti-
bus generant contemptum humilitatis humilitas autem procuratur
gratiam et virtutem De 3o scilicet de paciencia in repellendo Luce xviii
Cecus qui sedebat secus viam mendicando et qui preibant incre-
pabant eum ut taceret ipse vero multo magis clamabat Non recessit
iste impaciens quia repellebatur sed mendicitatem suam perseveranter
sicut quidam non conferentibus eis oblaciones quia ex pietate et
non ex necessitate eis debeant, et si quis non dederit in ecclesia
eorum quamquam sanctificatus sit cum excelsis Gregorius in ecclesie
laudabilem perseverat non de bene vivente sed de bene presente
sinam conspicit et prelaminant illud Gregorius xi ne infirmo sicut
ut mendicanti aliquid imperat Sunt enim quidam infirmi tribu-
latione ingrati qui lapidem aut baculum quo percutiuntur liberent
et pacientem mordeat libenter si auderet Sedem aut causat
Augustinus divinam impugnat tolerat iustiam paciencie causa nos
Paciencia autem nobis multum necessaria est et ad illam dominus noster
invitat Cum enim dyabolus mundus caro nos impugnet mundus aut
mundi vanitate et carnis voluptate hec due manus enim nostri
brachia in nobis multum debilia sunt, mundus enim nobis faciem omnem
abstulit, mortuus est mundo qui nobis tempore faciem castigata est
carnis nostre voluptas iam per infirmitatem castigata quia dyaboli
ut non multum nos debeat luxuria impugnare et ideo dyabolus
sentiens se in nobis devictum recurrit ad ultimum remedium et
inmittendo nobis spirituales temptaciones ut per impacienciam

murmuraciones et cordis rancorem forcius nos impugnet
qui eciam per mundi vanitatem et carnis voluptatem nos impugnare
non valet. Job autem nobis ponitur in exemplum qui numquam propter
flagella murmuravit sed quasi tuba argentea ductilis tribu-
lacionum malleis percussa dulcem et suavem sonum edidit. dominus
dedit dominus abstulit etc. De quarto scilicet fiducia in extremis
Psalmus Ego autem mendicus sum et pauper dominus sollicitus est
mei. Rex devotis militibus nichil [illegible] privat animam, pater
filiis hereditatem et dominus ministris suam necessitate; et
si pacienter sustineatur infirmitas per multos velud erit et quod
purgatorium non habebitur. Quanto enim gravior est egritudo tanto
citius et melius anima purgatur sicut lixivium forcius reddit
pannum pulcriorem seu mundiorem. Secundo notatur affectus cum dicitur
festina ut moreretur. Quid enim vita humana nisi quidam cursus
ad mortem que per quotidiana momenta deficit sicut dolium quod
per minuta stillicidia exhauritur. Terrena enim cum suis omnibus transit
ad heredes. Hanc autem mortem sancti habent in desideriis, vita vero
in paciencia. Phil. 1o Michi vivere Christus et mori lucrum. Quoniam
sanctorum lucrum est, quia fuit bonum luctatoris studii, lucrum enim
est qui fugit bene luctatur, sed mors malorum est pena studii. Que mors
multis est amara presenti sicut dulcis luctanti. Ecclesiastici xlio O mors
quam amara est memoria tua. O mors quam bonum est iudicium tuum
homini indigenti. Vera autem vita mors est quedam, quia quotidie
mortificacionem carnis in carne ista sentimus. Psalmus Propter te mor-
tificamur tota die. Multiplica sicut vos in nobis. Ergo [illegible]
nondum et esse vivimus. In moriente autem quatuor vide-
mus. Mutatur appetitus, primum detestacionem. Nam omne esca
[illegible] est anima vera et [illegible] ad [illegible] mortem fastidit cibum
solitum quem detestatur peccatum preteritum que prius diligebant et
dulcedine [illegible] convertitur ei in amaritudinem. Sicut [illegible] corpora-
lis sanitas et [illegible] signum est anime replecionis, et infirmi-
tas corporalis signum est anime dilectionis. Non enim dominus ab-
hominatur pauperes et leprosos sed lascivos et superbos. [illegible]
de anglo qui duxit heremitam secum et sepelliamus quendam
peregrinum quem latrones in hoc nemore occiderunt, et cum appro-
pinquassent cadaveri quod iam per aliquot dies sine terra iacuerat,
cepit heremita propter fetore obturare nares suas, et paulopost iuve-
nis pulcher corpore ornatus sertis floribus et [illegible] et sella
deaurata transibat equitando, et cum longe esset angelus cepit
obturare nares suas, miratur heremita querit causam. Respondit
angelus in infirmitate lascivus iste iuvenis est simplex, plus fetet
coram deo et angelis eius quam fetebat coram hominibus cadaver
illud quod sepellivimus. Ostenditur sensus per mutacionem dissimu-
lacione. Sic enim moriens redditur velut insensibilis dum est
non audiens et non sentiens ut in [illegible] [illegible]
in [illegible] filia sunamitis iacebat mortua in lectulo nec erat
in ea vox nec sensus. Aliqui enim videntes exprobaciones sibi
et in eis est vox alia sed sentiunt usus suos licet ad tempus dissimu-
lent, sed quia vident opportunitatem tunc manifestant quod in
corde latebat. Similes tamen qui se vindicare non possunt sed mor-
dent lapidem. Alius autem non sic sed quasi insensibiles facti sedent
supra [illegible] Iherusalem mortis [illegible] si quid occurrat ad resurreccio-
nem que est ex mortuis. Partes enim debent congaudere toti
et membra Christo capiti qui in passione per persecutoribus ora-
vit. Pater ignosce dimitte illis quia nesciunt quid faciunt. Dissolvitur

necnon per affectus a peccatis separatum. Col. iii° Mortui estis et vita
vestra abscondita est cum Christo in Deo. Mortui estis in hiis que
sunt mundi, ut vivatis in eis que sunt Dei, sicut Christus pro vobis
mortuus est carne, et vivit ex deitate. Hec bona mors
que separat affectum ab illicito amore temporalium. Cant. viii° Fortis
est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Mors se-
parat, infernus detinet, quia per amorem delectationes separat [illegible]
[illegible] et Deo [illegible], sicut bene separata erat vera monialis
[illegible] nulla ex [illegible] delector in mundo et [illegible]
[illegible] soluta est a vinculis carnis. Non mirum [illegible]
ta [illegible] per affectum [illegible] satiare, [illegible] sola illa dul-
cedo, ad quam conditi sumus, nos satiat, que se per [illegible]
tiones manifestat, [illegible] egreditur per libertatem celestium meditatio-
num. Job vii° Suspendium elegit anima mea et mortem ossa mea.
Anima enim in altum se suspendit dum mens per meditationem in celestia
[illegible] et sibi moritur [illegible] a vinculis corporis male [illegible]
Vos autem qui semper mortem habetis [illegible] et semper in canticis [illegible]
estis ad inventionem [illegible] maxime [illegible] et sani [illegible]
bent mortem [illegible] usque ad finem, ideo parum de morte co-
gitant. Eccli. [illegible] Non satis recordabitur dierum vite sue eo quod Deus
occupet cor eius deliciis. Item autem [illegible] distinctio [illegible] portabi-
[illegible] in [illegible] Et nota [illegible] portantur in exilium infernale [illegible]
[illegible] portaveris te [illegible] sicut asportatur gallus gallina-
ceus. Et sequitur: Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam
mittet te in terram latam ibi morieris. [illegible] tangit [illegible]
[illegible] gallinaceus qui defertur ad forum [illegible] deorsum et pedibus [illegible]
[illegible], quia reprobi caput suum [illegible] postponunt, et creaturas premunt
creatori, quem debuerunt pedibus [illegible]. [illegible] tangit [illegible]
Coronabit te, que infinita est, sicut in corona [illegible] est finis [illegible]
[illegible] pene [illegible] quasi pilam que volvitur de loco ad locum, et
sic ipsi de supplicio ad supplicium [illegible] pene [illegible] dicit, morientes
[illegible] in infinitum moriendo [illegible] semper actualitate mortis
[illegible] morte [illegible] aliquid [illegible] sustinebunt. [illegible]
[illegible] ibi morieris, mors ab amaritudine [illegible], [illegible] tangit
[illegible] terram latam [illegible] et repleverit multitudine. Quia
dilatavit infernus animam suam. Quidam vero portantur in [illegible]
ut in ergastulum purgatorii, ubi [illegible] unusquisque [illegible]
tabit donec sint [illegible] plenarie satisfactum [illegible]
domus portatus [illegible] et faciat [illegible]
[illegible] educet me in lucem et videbo iustitiam eius. Baruch [illegible]
[illegible] in Babiloniam deos aureos et argenteos et lapideos [illegible]
[illegible] in humeris portari ostentantes metum gentibus. In Babilo-
nia [illegible] et liberati, sic liberabuntur qui in pur-
gatorio puniuntur, qui [illegible] aureos [illegible] affectum [illegible]
[illegible] elonquentie, lapideos [illegible] effectum [illegible]
[illegible] fragilitatem [illegible]. Et [illegible], quia simulate [illegible]
[illegible] et aureum [illegible] sequitur. Omnes [illegible] qui [illegible]
et quia puniuntur ibi penis [illegible] metum [illegible]
gentibus. Primus deportatur in exilium [illegible] maiestatem
[illegible] qui puniuntur in carcere donec debitum solvant. Quidam
portantur ad palatium celi. [illegible] dux fui in [illegible] populo quem
redemisti et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum [illegible]
tuum. Unde et illud celeste palatium quotidie edificatur ex
[illegible] qui deportantur ibidem angelicis ministris [illegible]
Precepit Moyses ut portarent [illegible] singulos lapides

in humeris suis et posuerunt eos in loco ubi castrametati sunt
hic nos lapides portamus ad habitaculum construendum Quidam por-
tantur in sinum Abrahe i. usque ad familiare secretum dei. sicut la-
zarus mendicus et mes alii pauperes et leprosi sancti ab angelis por-
tabuntur in sinum Abrahe Luc. xvi. Et quamvis in ... Syna
Abrahe est requies beatorum pauperum. hec est gestatio sancta pe-
angelis suis mandavit de te ut custodiant te in manibus portabunt te ps. xc. of-
non enim timet afflictionem exteriorem nec interiorem. hec est nutrix
mentis consolans reflorescentis nec ... sensibilis sapientis
hec est gestatio delicata Ysa. ad ubera portabimini et super
genua blandientur vobis. Ysa. ... dicit. Parvuli eorum
in humeris portabuntur et super ubera consolabuntur. loquitur sub
methaphora mulieris portantis filium parvulum quem modo ponit in
sinum ad sugendum. modo super genua ad dormiendum. Ipsi enim
talium nos tamen pater est unus ... ut quos gestavit in utero et la-
cte suo modo foveat in sinu suo Ysa. xlvi. Ysa. qui portamini a meo
utero qui gestamini a mea vulva. Iste uterus factus fuit ut fe-
ris dei portaret in utero crucifixerunt in patibulo crucis. ubi nos
amplexatus est brachiis extensis de latere exivit sanguis et
aqua ut aqua mundaret sanguis vivificaret. Ysa. xl. Ego con-
nutritius effectus portabam eos in brachiis meis. hec est ge-
statio congelua. ut enim deus Abraham requievit. specialiter qui
alienati sunt a mundo et a se alienavit amore mundanum et
carnis. Sicut Abraham qui abiectus est et exivit de terra sua et
affectu consanguineorum carnalium Gen. xii. Portavi vos super
alas aquilarum et assumpsi mihi. Deus alas aquilarum portant
qui virorum virtutibus perfectorum exempla sequuntur quos spe-
cialiter dicitur deus assumere per eorum gaudium et premium singu-
lare Ad quod nos perducat etc.
60 Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei
vivi etc. Apoc. vii. Verbum hoc competit cuilibet sancto et
cuius negotio. Notificatur ergo sanctus iste ex officio quod
gessit cum dicitur alterum angelum. ex statu exercitio in quo profecit
cum dicitur. ascendentem ab ortu solis. ex signo desiderio quod
in se repraesentavit, cum dicitur habentem signum. Dicitur ergo notificatur
ex officio cum dicitur Vidi alterum angelum Angelus enim est
nomen officii quod latine dicitur nuncius Homo autem qui vivit
spiritualiter in opere et christum credit fideliter in corde et sequitur
annunciat ore angelorum habet officium Ps. Qui facit ange-
los suos spiritus et ministros suos ignem. vel flamma ignis Ut dicit Hebr.
Primus ergo angelus Christus qui dicitur ysa. ix. magni consilii an-
gelus quod terminum est de suplantare hec Alii autem angeli
iste sancti missi ut nuncii ad preparanda viam salutis Malachias
iiio Ecce ego mitto angelum meum qui preparabit viam ante faciem
meam Notificatur autem ex statu exercitio cum dicitur ascendentem ab
ortu solis. Iste enim ascensus est profectus ut proficiamus in merito
ascendendo de virtute in virtutem Bone voluntatis deus decorem in
Syon Ut dicitur in ps. et ad eas nuptias ... qui dicens
invitat nos Amice ascende superius Luc. xiiii. Et bene
ab ortu solis Ut sicut ab oriente sol ascendens crescit
in lumine successive usque ad perfectum diem Ita crevit iste per
virtutum merita usque ad perfectionem Ysa. xli. Suscitavit ab
oriente iustum vocavit eum ut sequeretur se Notificatur etiam
ex signo desiderio cum dicitur habentem signum dei vivi hoc signum
est repraesentatio passionis in corpore suo per quod vivimus in

p̄nti vita gr̄e · in futura vita glorie In cuius figura Num xxi° per
ne serpentis p signo qui percussi aspexerat viuet Qui enim xp̄m cru
cifixum in cruce pendentem designatum p serpentem eneum in palo
suspensum corde contrito consideraverint et passionem eius et cruorem in
fundentis ante te Ozias hic sunt angeli [illegible] Deum xp̄m Erit vita tua q̄
dentes emulatores [illegible] puritate [illegible] ass
pessionis. Hoc enim signum habuit xp̄us ut signaret milites suos
qui prior signari voluit ut alios precederet ad vexillum crucis
Job xvi° hunc p̄e signavit deus unde tertium crux affixus fuit ge
mo molli filio assignat vocatis vestibus et per sagittarios et [illegible]
terent eum Treni iii° posuit me quasi signum ad sagittam Misit
in renibus meis filias pharetre sue. factus sum in derisum om
ni populo canticum eorum tota die replevit me amaritudinibus Crux
enim bene signum dicitur quod se offert sensui et aliud repraesentat intel
lectui Est enim signum directivum discretivum rememorativum remunera
tivum Sicut dicuntur signa quedam in petris quedam in limitibus quedam
in arboribus quedam in [illegible] Signum directivum ponitur in bivio quod
rectam viam ostendit et si erratum est ad rectam viam reuo
cat Ysa. xi Radix Jesse qui stat in signum populorum ipsum gen
tes deprecabuntur et erit sepulcrum eius gloriosum. Radix Jesse est
qui de Jesse sumpsit originem secundum carnem et ex medio amoris
in holocaustum exhibuit Deo et Jesse interpretatur incendium vel insule
holocaustum quod stat in signum populorum i. in cruce quod est signum po
puli ad ostendendum viam rectam paradisi Crux enim recta est sicut
via recta ad salutem Unde quanto via brevior tanto rectior Crux
autem citissime facit [illegible] signatos devotos. Unde [illegible]
de p causa xp̄s de terra ad celum euolare [illegible]
ventre [illegible] me [illegible] et [illegible] Et sequitur Et erit sepulcrum
eius gloriosum Glorificati enim xp̄i sepulcrum quod ex amore et devo
tione crucis assumunt ut videant et laudent Honorent ipsum Et re
magna [illegible] regum David induit vestibus regis et [illegible] aliquod
signum vel [illegible] de armis [illegible] domini [illegible]
Est etiam signum discretivum quo signantur milites in prelio
ne singuli p turmas et signa atque vexilla castrametantur sed
hec enim signa discernunt [illegible] Ysa. [illegible] Signa terribilia
super frontes virorum gementium [illegible] et mulieres interfecite et
autem super quos viderit [illegible] ne occidatis Soli enim gementes et
dolentes super abhominabilibus que fiunt in Jerusalem signo crucis
muniti quod signum proinde [illegible] thau a demonibus
Rogavit [illegible] enim ferrum [illegible] et non est dignus mea qui non
dolet de [illegible] et de hereditate sua [illegible]
hereditas nostra versa est ad alienos et domus mea ad ex
traneos [illegible] aliquis mulieres [illegible] fugere
qui tamen cum viderit vexillum domini sui elevatum revertitur ad
pugnam et vincit p dei adiutorium Et signum [illegible] Ysa. [illegible]
levabit dominus signum in nationes et congregabit profugos Israel
et dispersos Juda colliget Crux enim signum [illegible]
est [illegible] qui diu [illegible] p venia [illegible] Ysa. xlix°
Ecce levabo ad gentes manum meam et exaltabo ad populos
signum meum Manum mea que est destructiva scelerum, refor
mativa operum, [illegible] collativa munerum, et exalta
bo inquit signum meum, quia sicut [illegible] victoriam ponitur super

inimicos regum signum, ita cruce signati congrediuntur contra dyabolum
et vincunt per signum ii machabeorum viii Date signum adiutorii dei
quod miserunt Judei cum machabeo et maiorem partem ex-
ercitus eius vulnerantes, debilem factum fugere compulerunt
Nota ergo in videris in aere constitutus apparuit signum de celo
quo viso sese recolligerunt et hostes vicerunt. Sicut faciunt
milites cum vident signum regis animantur et rege stante in
prelio et iusto existente bello fugere verentur. Bellum nunc iustum
est quia contra inimicos fidei vsurpatores mei patrimonii pro
causa dei et et mee salutis etc. Stat rex meus in prelio vulne-
ratus ut viriliter dimicet xpianus et si usque ad sanguinem susti-
neat. In vulnera sui regis aspiciat et confidat. Unde et tempore
Constantini cum deberet congredi contra hostes suos iuxta danu-
bium dicitur apparuisse signum crucis in celo et vox audita est Con-
stantine in hoc vince quod et rex probauit euentus. Exo. xii Erit
sanguis vobis in signum et videbit sanguinem et erit in vobis pla-
ga disperdens cum percussero terram Egypti ii Mach xv Suspen-
derunt caput nicanoris in summa arce ut esset euidens et ma-
nifestum signum auxilii dei. hoc est signum regis. Item ad tam crucem se
[illegible] in albo primo cristi passio in corde meo. Non dra-
co cupiditatis vel aquila ambicionis que sunt signa romano-
rum primo regum antiquorum et bestie in apoc. quibus signati
milites dyaboli. Ergo vos etiam [illegible] viam. Planam
facite iter, leuate signum ad populos, hoc est date signum aliis le-
uatum, leuate i. erigite et sumite crucis signum. Cum homo fert
baculum elevatum et erectum tunc timet canis. Cum ponit signum in
pedes ut in omnibus tunc fugit canis. Cum vero baculum trahit per ter-
ram ut abscondit subtus cappa tunc canis mordet a posteriori. Sic
crucis signum non est abscondendum sed aperte portandum et accipiendum
contra canes infernales qui multum timent baculum quo verberati
sunt grauissime et veri fideles consolati. Ps. Virga tua
et baculus tuus ipsa me consolata sunt. ys xxx. A voce domini paue-
bit assur virga percussus. Est etiam crux signum comme-
moratiuum sicut signum quod dant amici in [illegible]
ut viso signo fiat amici absentis recordatio. Hoc enim signum no-
bis reliquit dominus ad patrem per crucem recessurus. Cant. viii. Po-
ne me ut signaculum super cor tuum quia fortis est ut mors di-
lectio. Ponamus ergo crucem xpi super hoc est in corde per affe-
ctum amoris, et super brachium per effectum operis, et si vere
xpum diligis propter mortem patientis scies. Nulla enim caritas illi
[illegible] nulla prosperitas nulla dignitas non robur corporis non
[illegible] elegantia forme nec hominum gratia nec demum ex omni-
bus que in mundo vel concupisti vel diligi possunt morti preua-
lent [illegible]. Et signaculum inquit. Signaculum ponitur ad custo-
diam sicut crucifixus in thaberna ad custodiam, sicut sigillum in
[illegible] ad gratiam et decorem sicut in anulis sponse vel aliqua-
rum mulierum in aliquibus regionibus [illegible] ver-
miculate argento. Et tu hoc signo signeris quod arceat ad-
uersarios, teipsum custodiat ut proximum edificet et xpm leti-
ficet. Habe crucem xpi in corde habeas etiam stigma-
ta in corpore tuo crucifixus ut in se offerens victima
holocausti etiam foris habeat pellem eius. Debet enim qui
se dicit per intimam dilectionem in xpo manere per aptam
operis et passionis eius imitationem sicut ille ambulauit

et ipsi ambulate. Exo. xiii⁰. Erit quasi signum in manu tua et quasi
appensum quid ob recordacionem ante oculos tuos. Ergo si amici
dei eos recordare obsecracionum que fuerunt [illegible], quid inter quos
xpi extenderunt manus Sarraceni [illegible] in civitate sancta Jerusalem ubi
xpianum in sarracenorum servitute [illegible]
ubi nomen xpi blasphematur, ubi sacramenta xpi destruuntur,
Machometi nomen [illegible] exaltatur et honoratur. Jere. li. primo
Nolite stare, recordamini procul domini et Jerusalem ascendat super cor vestrum.
Poterat dominus Jerusalem liberare, sed voluit amicos suos probare. Sicut
enim lapidem ponderosum solent portare iuvenes ad probandum vires,
ita dominus per terram illam probat qui sunt animo fortes et qui
pusillanimes. Zach. xii⁰. Ponam Jerusalem in lapidem honeris cunctis
populis. Affligitur dominus in suo patrimonio amittendo et vult amicos
suos probare si aut fideles vasalli eius. Cum enim a domino quis
tenet feodum, si deficit ei dum impugnatur et hereditate sua [illegible],
merito feodo proprio privatur. Vos autem quicquid habetis a summo
imperatore tenetis, qui vos hodie [illegible] facit ut ei succurratis, et
licet iure feodi non teneamini, tamen tanta [illegible] militibus vel
tantam offert stipendia ut remissionem peccatorum [illegible] ad signum et
illud accipere deberent, ut veri testes fidei essent sicut [illegible]
in terra Beniamin, qui interpretatur filius dextere. Crux enim est
signum remuneracionis in [illegible] sicut [illegible] in [illegible]
cum signo, sic templarii libere sine periculo [illegible] qui
[illegible] vestimentis signum crucis induunt. Sic veri [illegible] signati
[illegible] ianua paradisi. [illegible] ubi venient et [illegible]
[illegible] fuerint adventus [illegible] in [illegible] signo et [illegible]
[illegible] manus [illegible] effugiet. [illegible] et [illegible]
signo [illegible] in [illegible] signabantur [illegible]
[illegible] et Josue [illegible]
[illegible] signum non fuit. [illegible] iste [illegible] et cum [illegible]
[illegible] in [illegible]. Crux enim xpi [illegible] tormentis [illegible]
[illegible] sub [illegible] per quam
liberata est [illegible] alii [illegible] et [illegible]
cruce signati fideles [illegible] ad xpm [illegible]
[illegible] in [illegible] datur, quia veri cruce
signati cum vere contriti et confessi ad [illegible]
ipsi moriuntur, veri martires [illegible] liberati a peccatis mortalibus
et venialibus et [illegible] pena sibi iniuncta absoluti et a pena [illegible]
[illegible] in hoc seculo et a pena purgatorii in alio a tormentis [illegible]
[illegible] gloria eterna. [illegible] signum [illegible] enim [illegible]
[illegible] ad aliquam rem [illegible] vasallos suos
investiunt feodis [illegible], sic dominus [illegible] ex modico filo
vasallos suos investit de celesti regno, qui enim [illegible]
[illegible] ut non indigeant [illegible]
ut [illegible] suum [illegible] quam metuunt [illegible]
dominus de regno [illegible] facit [illegible] dum cruce signatus
[illegible] machina [illegible]. Non [illegible]
[illegible] que [illegible] amaritudinem in [illegible]
se sentit et [illegible] ad dulcedinem [illegible] premit. Non [illegible] vult
[illegible] qui in molendinis [illegible] et [illegible]
[illegible] molendinum [illegible] et ipse [illegible] eo [illegible]
[illegible] videns lupum [illegible] affigit caput suum [illegible]
[illegible] et [illegible] suos devorari a lupis. [illegible]

Et quia abscondit faciem suam credit quod nullam sustineat reprehen-
sionem. Ergo fratres consideratis premia celestia ne secamini a la-
boribus itinerantis quia omnes passus numerantur in libro suo sicut
dicitur [illegible] quia omnis passus dominus in libro suo scri-
bit ad mercedem remunerationis, et sic non peribit capillus de capi-
te ut in momento de tempore ita ut passus de vera peregrinatione re-
cuntur [illegible] de veridicis que semel preducat de fru-
ctibus [illegible] religiosis cuius [illegible]
tu sic sepeliendi adesset ubi quidam vir religiosus cuius [illegible]
dictus frater Symon [illegible] visionibus assuetus qui rogavit dominum
cum lacrimis ut ostenderet ei qualis [illegible] collationes [illegible]
ac signatus qui statim in spiritu vidit iterum virginem filium suum
habentem et [illegible] signum crucis corde [illegible]
filium suum [illegible] cui ergo ita signatus fuit sigillum regis summi
portabit ut nec dilacione [illegible] regni sustinebit [illegible]
vidit plures angelum habentem signum dei vivi clamantem angelis
[illegible] ne nocerent signatis [illegible] quo [illegible] signum
[illegible] distinctum [illegible] remunerantium [illegible]
Vidi alterum angelum [illegible] habentem signum dei vivi [illegible]
[illegible] in qua invenimus vitam [illegible] [illegible] me [illegible]
habet inveniet vitam et hauriet salutem a domino [illegible]
salutis glorie signat autem diabolus suo signo mortis signati du-
plices [illegible] similes Jude qui dedit Christo osculum in signum
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
dicit [illegible] dedit eis signum dicens Ave rabbi et osculatus est eum
[illegible] in facie [illegible] omnes [illegible] dicunt
et [illegible] crucifigunt signa autem diaboli signati carnales et
[illegible] Nullus pratum sit quod non [illegible] luxuria
nostra Nemo nostrum exors sit luxurie mee [illegible] relinquamus
signa letitie hec sunt signa mortis sic qui vident [illegible]
[illegible] in mari signa sunt [illegible] tempestatis [illegible]
[illegible] tempestate [illegible] ne [illegible]
[illegible] multos [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] in [illegible] crucis signati
[illegible] et qui absconduntur in terra aliena et ignota sicut
Abraham cui facte sunt promissiones [illegible] de terra sua et
cognatione sua exiret [illegible] Abrahe dicte sunt pro-
missiones et semini eius [illegible] qui de terra sua exeunt exem-
plo [illegible] signo etiam diaboli signati invidentes hoc est signum
[illegible] in capite suo tremor [illegible] et [illegible]
ut dicit [illegible] velut [illegible] semper [illegible]
[illegible] signatis ad [illegible] desinit vel in [illegible]
[illegible] vel pedibus [illegible] caput suum [illegible] in una parte [illegible]
[illegible] invidia [illegible] cor aliquo momento quiescere
et quia ex invidia [illegible] bestie
que erat simul [illegible] carnes plurimas [illegible]
[illegible] suam [illegible] aliena [illegible]
[illegible] comedit [illegible]
carnes suas [illegible] et carnes alienas [illegible]
et comedit [illegible] ut [illegible] carnes [illegible] quod ossibus [illegible]
[illegible] sunt qui detrahunt cruce signatis et cruce [illegible]
[illegible] Et sicut canes mordent in baculo [illegible]
[illegible] signati [illegible] peregrini [illegible] et non [illegible]
[illegible] oblatam [illegible] canis [illegible] super
[illegible] et manducare nequit [illegible] que comedere
possent manducare sunt [illegible] Noli prohibere bene
facere eum qui potest [illegible] et ipse [illegible] Propter hoc [illegible]

Surge Christus positus in signum cui contradicetur. Serpentes enim
mundi habent signo dimites detrahunt et contradicunt facto. similes
tauris veteribus qui nichil aliud quam fumigare sciunt et
attendi non possunt. Vere quod conflata exsufflavit sufflator
Christus qui sufflatorium fecit ex pelle carnis sue et lignis cru-
cis et clavis ignem sue caritatis accenderet in cordibus no-
stris quo facilius accendi pruinores quam stupa sine ...
ci veteres pleni luto et aqua. De signo etiam ... signante no-
tory pectoralis Eze. xvi. Ad omne caput vie edificasti signum
prostitucionis tue et abhominabilem fecisti decorem tuum. ad omne
caput vie signum hoc peccatum quod aperte peccatur. quod culpa publica
quod sic publice peccasti. publice autem signum xpi portas ut sicut alios
exemplis tuis corrupisti, ita exemplis tuis invites alios ad opus me-
liti. Iusticie est enim ut qui se deo abstulit et perdidit cum aliorum
destructione seipsum cum aliorum edificacione restituat ut confundum
aperte accipere signum crucis et non acceptabiliter consilium ab urbibus
a gentilibus eundi ad deum. Luc. Ergo expectate consilium eundi
ad deum. Impleatur in vobis quod dicit psalmista Fac mecum signum
in bono ut videant qui oderunt me et confundantur quoniam tu domine
adiuvisti me et consolatus es me. Ut videant qui oderunt me s. de-
mones et confundantur coram inimicis per latera confundentur quoniam in fur-
to comprehenditur et in medio foris in fallacia sermonis. Compleatur autem
in pravitatibus notoriis illud Sap. v. Nullum quidem signum virtutis
valuimus ostendere in malignitate autem nostra consumpti sumus.
Vidi alterum angelum habentem
signum dei vivi. Hoc signo crucis signat dominus suos. Unde Eze. ix.
in capite vestro ... signa thau. Est autem crux signum
memorie quantum ad nos. victorie quantum ad diabolos, et formidabilis
iusticie quantum ad reprobos. glorie quantum ad confratres. De primo Hester
iiii. Cuncte noverit femine, quod si quis non vocatus altum regis
consilium introierit statim interficiatur nisi forte rex auream virgam
ad eum extenderit. Hoc signo clemencie ut ita possit vivere
non audet peccator accedere ad deum videns se reum peccati
et rex virgam auream s. crucis sua clemencia et sic impetrat ve-
niam habet virga de celo sicut ulterius sub pasto-
ris virga transiebit sanctificatum erit domino ad levitas
et dixit pastor habet virgam tinctam sanguine et cruore
... virga benedicit et sanguine signati domino
sanctificabat. virga enim crucis et sanguine xpi sanctificamur
et ab aliis signatis discernimur. Exterminant rebelles et in partibus
suis peregrinantes ne signum clemencie ... in signum testi-
monii. xvi. Posuit virgam Aaron in tabernaculo testi-
monii ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel. ut tandem
... querimonie eorum quanto ... inveniuntur ... Deus
... signum crucis ... modicum est quod nichil ... pro
... inestimabilis. ... brevis ... in campo ... quod
... passionis huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in vobis. Ergo ad hoc signum accedat qui habitaverunt
fuistis in tenebris et peccatis. Ipse ... caligine est
... levate signum ... super cor tenebrosum crucis vexillum est
etiam crux signum clemencie. ... enim Christus in cruce ... di-
cione inexplicabilem quam ad vos habuit per v. vulnera ...
... v. flumina sanguinis patefecit sufficientes diluvium ad lavan-
dum totum mundi ... vestra ... sue totum ...

signatos diluendos exponit Quia [illegible] fons prius erat
signatus, sed fons paruus creuit in fluuium magnum et in aquas
plurimas redundauit Hest. x° Est etiam crux signum victorie quia
hoc enim signo homo vincit seipsum et omne aduersum et diabolum
et mundum. Apoc. quod dicitur vii c. De electis cruce signatis quod ipsi
sunt in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus
eorum. Amicti stolis albis quia venerunt de tribulatione
magna et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine
agni et palme in manibus eorum in signum quod victores sunt
effecti. Palma enim arbor est victorie. Hoc signo armauit se
beatus Martinus cum barbaris minaretur [illegible] eum. Ego inquit
[illegible] signo crucis non clipeo protectus aut galea hostium cuneos
penetrabo securus. Et in tripartita historia li. ix° c. xiiii leg.
[illegible] statuit Constantinus ut imprimeretur crux in numeris et armis
ut signo signaretur arma militum suorum. Hoc autem signo victores
[illegible] hostes infernales [illegible] malos sed etiam aduersus carnales
[illegible] De quodam nobili matre quod [illegible] ultra mare ferret ad
[illegible] filios paruulos quos valde diligebat et cum eos diu
aspiciens amplexaretur dixit ei [illegible] Dimitte paruulos
istos et recedamus quia mihi vos oportet ut vos [illegible] Cum
[illegible] illa [illegible] me filios meos [illegible] fieri ut [illegible]
[illegible] angustia mentis relinquam eos pro Christo [illegible]
magis [illegible] apud [illegible]
[illegible] vxor et filii vincula sunt retinentia. Sed teste Jeronimo
facile rumpit [illegible] vincula amor Christi et timor vehemens
[illegible] amore [illegible] magno gaudio sancti [illegible] sustinent
[illegible] delectantur sicut [illegible] impinguati
[illegible] per submissionem ligni dulcorantur. [illegible]
[illegible] longitudine [illegible] illa siluestria [illegible] quibus
[illegible] filii prophetarum mors in olla vir dei [illegible]
[illegible] figuratum est in signo Jone [illegible]
Jone [illegible] Jona in mari statim mare a feruore
suo quia quod prius videbatur importabile exemplo Christi [illegible]
[illegible] leue qui se ~~[illegible]~~ usque exinaniuit usque ad [illegible]
usque ad crucem usque ad mortem. Sicut enim tigris [illegible]
[illegible] venatorem tantus affectus [illegible] ut se mittat
in venatoris periculum. Ita Jesus ut nos eriperet de manu
venatoris i. diaboli in periculum mortis se misit. Et ut teste
Augustino [illegible] ad amorem suum nos inui-
taret per mortis beneficium nos traxit crux victorie signum
in figura eorum qui nolunt crucem assumere. Noluit rex
impius achaz petere quod voluit deus glorificare. Isa.
vii. Pete tibi signum a domino deo tuo et dixit non petam
et non temptabo dominum alia litera Non exaltabo dominum. Sci-
uit enim rex impius quod si peteret acceptissimum esset et glo-
rificaretur dominus. [illegible] etiam signum est iustitie. Justitia
enim est ut conformemur Christo qui pro nobis tribulationem
sustinuit a primo natiuitatis sue usque ad finem vite sue
[illegible] Hoc vobis signum inuenietis infantem pannis inuolutum
et positum in presepio. Pannis inuolutum in quo paupertas [illegible]
[illegible] ornatus [illegible] inuolutus panniculis positus
in presepio in quo [illegible] infantem expositum [illegible]
[illegible] illo tempore in quo [illegible] Que est [illegible] iustitia
[illegible] ut per [illegible] querat diuitias honores
et delitias [illegible] in presepio tu in palacio [illegible] in vilibus

pannis, tu in sericis et ornamentis. Christus in asino, tu in equis
et faleris. Christus in cruce, tu in balneis. Christus in sepulcro, tu
in lectis eburneis et superstratis. Christus nudus in cruce, tu in mu-
tatoriis que pendent in perticis. Christus confixus, tu in manibus
[illegible] et [illegible] et anulis. Christus confixus pedibus, tu in cal-
ceis rostratis laqueatis [illegible] perforatis. Christus in corona
spinea, tu in [illegible] mitris [illegible] et [illegible]
Christus aceto potatus, tu vino inebriatus. Christus [illegible] ad
clavos ferreos, tu ad [illegible]. Christus ligatus ad columnam,
tu dissolutus evagaris per [illegible] et plateas [illegible] effe-
minatam. Christus perforatum habuit latus lancea et tu cingulum au-
rea zona aut argentea. Christus precioso sanguine animam tuam
redemit, tu illam vili precio diabolo vendis. Semel crucifixus est
a iudeis, tu eum crucifigis pluries in membris, et super dolorem
vulnerum eius addis. Conspuis eum in facie, dum homines [illegible]
corruptos in proximum [illegible]. Sed verum signum iusticie apparet
in cruce signatis qui corde et ore et opere se exercent in servicio
dei: corde per devotionem, ore per [illegible], corpore et opere
per laborem satisfactionem. Et hec sunt tres sagitte quas iecit
Ionathas filius regis in agro [illegible] se ad signum [illegible] Regum
Efficax enim satisfactio est labor peregrinationis quia hic omnibus
membris homo peccavit [illegible] membris laborando satis-
faciat. Et si peccavit nimis affectu ad uxorem et filios satisfa-
ciat dimittendo eos. Et licet hec satisfactio sit multum [illegible]
[illegible] tamen est consolatoria quam afflictiva. [illegible] enim [illegible]
[illegible] Iob [illegible] asperitate [illegible] pedes [illegible]
Si ergo in duro lecto iaceas, attende quod Christus in patibulo [illegible]
et [illegible] est in duro presepio et duriore [illegible]
in patibulo. Si dolent pedes ex itinere, cogita quod pedes Christi
clavis confixi sunt pro tua liberatione. Si doles caput [illegible]
[illegible] cogita quod [illegible]
spinis voluit coronari. De hoc signo [illegible]
[illegible] de vellere et remansit vellus incorruptum [illegible]
[illegible] et [illegible] celestis in cor [illegible] signum
quod non est [illegible] consecratum. Crux enim
est signum glorie [illegible] apparebit signum filii ho-
minis in celo. [illegible] sol obscurabitur et luna non dabit
[illegible] radiabit et lucebit lumine crucis. [illegible] Christus
[illegible] de cruce et latrone, sicut imperatorem regalis pompa [illegible]
[illegible] et militaris [illegible] precedit [illegible]
[illegible] et [illegible] adventum [illegible]
[illegible] angelorum cetus et archangelorum multitudo [illegible]
signum [illegible] portat excelsum et regalem [illegible] adventum
[illegible]. Crux que primo fuit signum ignominie
signum est glorie [illegible] signa et [illegible]
[illegible] gloriosa manus et brachium dextrum [illegible]
[illegible] et [illegible] gloriosa manu et [illegible]
dextram [illegible] cruce signatam per [illegible] pugnantem et [illegible]
[illegible] manu dextra [illegible] et caput suum [illegible]
[illegible] ad nos qui sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] crucifigunt in membris suis. [illegible]
veniet Christus cum cruce ut hii qui [illegible] sign[um]
sentiant damnationis [illegible]. Et [illegible] signum
portat, et [illegible] vulnera corporis [illegible] ad
[illegible] in [illegible]. Hoc signum crucis erit in celo cum dominus.

iudicandum venit. Et illa claritas glorie radiabit in cruce
signatis. Gen. ix^o. Arcum meum ponam in nubibus celi et erit
signum federis inter me et terram. Quia sicut arcus causatur in
nubibus ex solari radio penetrante nubes et fuit signum ces-
sationis diluvii et serenitatis, ita in cordibus cruce signatorum
[illegible] et corporibus relucebit divina caritas et cessatio iracundie
Dei et manifestatio eterne felicitatis. Ipsi enim fuerunt quasi
milites elevate ad celestia desiderium ad [illegible] divina
precepta sicut regis signiferi domus eius clavigeri crucis
in clavis est celi que sanctus paradisi quos militibus amorem
clausas aperuit cruce signatis et crucifixus beato latroni et
eodem tempore duo beneficia simul [illegible] domus exhibuit. Nam
paradisum patefecit, latroni primum ante omnes homines in ipsum intro-
ivit et cruce signatis maximam spem dedit quia cherubin
custodientibus paradisum cum flammeo gladio latro paradisum intro-
ivit. De hac clave Ysa. xxii. Dabo clavem domus David super hume-
rum eius. Hinc est quod hodie aperitur glorie celestis thesaurus
et ipse dominus papa qui sponsus est ecclesie obligat bona sponse sue et
ex plenitudine potestatis sunt Christi in terris affert tam lar-
gas indulgencias accipientibus cruce et succurrentibus terre sancte.
[illegible] quod bone forum regalem argentum de bursa. Non [illegible]
[illegible] area [illegible] domus clamantium et offerentium [illegible]
[illegible] Ipse enim quasi ebrius et crapulatus a vino suo bone
[illegible] facile et quasi pro [illegible] salvos facit illos qui moriuntur
[illegible] et salvantur multi cruce signati quos antiquis temporibus re-
[illegible] peregrinacio multi hodie currunt et [illegible] indulgencia
penitencia offertur eis et non currunt ad recipiendum. Quod [illegible]
eis et ut vulgariter loquimur [illegible] accideret [illegible] clamaret
[illegible] magne [illegible] et nos [illegible]
[illegible] et accurrunt pauci et timent dure qui [illegible] timent terre
nova [illegible]

iiii. Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos abstinere
vos a carnalibus desideriis que militant adversus animam.
[illegible] nobis beatus Petrus in verbo proposito affec-
tus sui dulcedine procedens caritate [illegible] et humilitate sub-
[illegible] Obsecro non imperio [illegible] ostendit statum [illegible]
nem dicens tanquam advenas et peregrinos. Advene enim sumus
quia aliunde venimus. Peregrini sumus quia aliorsum tendimus.
[illegible] peregrina [illegible] [illegible] ostendit [illegible] carnalis
affectus inquietudine [illegible] abstinere a carnalibus desideriis que
militant adversus animam. [illegible] ad primum notandum quod licet de
multis observentur in sacra scriptura, specialiter tamen de quatuor
de tempore [illegible]. Ro. xii^o. Obsecro vos per misericordiam Dei
ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam Deo placentem
rationabile obsequium vestrum. Exhibeatis aut creatis [illegible] non [illegible]
corpora vestra non [illegible] [illegible] non aliena hostiam viva
non mortua, sic multi qui vivunt vita iniquorum et eligunt
sepulturam in cimiteriis sanctorum. [illegible] per cordis puritatem Deo
placentem per rectam intencionem, rationabile obsequium per
discretionem. Propter hoc enim laborem peregrinacionis assumpsistis
ut carnem vestram maceretis, non ut delicatus vivatis.
Non enim est efficacior satisfactio quam peregrinacio. Nam
sicut omnibus membris peccavit ita ut omnibus membris pe-
regrinando satisfaciat. Peccavit [illegible] in mollibus stratis,
satisfaciat iacendo in lectis duris. Peccavit nimis in mane

satisfaciat tempestiue surgendo. Peccauit nimio affectu ad vxo-
rem et filios satisfaciat dimittendo eos. Secundo obseruat pe-
[illegible] sacra de possessionum distributione. Pro. xviii Cum obse-
crationibus loquitur pauper et diues effabitur rigide. Pauper
enim petit humiliter obsecrando ut sibi aliquid tribuatur. Diues
imperat pauperi dicit et indignatur. Si peregrini dent largas
elemosinas elargiri sua videant sua [illegible] non posse deferri
nisi per manus pauperum deferentur in celum et in conspectu dei.
Quicquid enim in manu pauperis ponitur in manu dei ponitur. Sic fuit
Loth qui erat largus distributor possessionis sue Gen.
xix. Obseruat dominus hospitalitate in domo pueri [illegible] et ma-
nebat ibi. Recepit enim deum in angelis et exemplo eius non solum
essent inuitandi pauperes sed recipiendi. Tertio obseruat [illegible]
honesta conuersatione I Thess. iiii Rogamus vos et obsecramus
in domino Jesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo oporteat
vos ambulare et placere deo sic et ambuletis ut habundetis
magis i. ut magis in honestate proficiatis. Honestas enim conuer-
sationis cognoscitur in gressu pedum, aspectu oculorum, gestu
[illegible] risu dentium et [illegible]. Eccli. xix Ex visu cognoscitur
vir et ab occursu faciei sensatus. Amictus corporis et risus den-
tium et ingressus hominis enunciant de illo. Hec honestas sunt
a peregrinis [illegible] quas omnes intuentur [illegible] vadant ad [illegible]
[illegible] ipsi etiam [illegible] non prouiderint ad aliena hospicia
[illegible] inebriati [illegible] et meretrices in hospi-
ciis [illegible] et male vixerunt [illegible] suos [illegible] in
pede [illegible] in [illegible] in [illegible] domi-
nes qui signo crucis [illegible] in [illegible] que
[illegible] et peregrinis [illegible] Quarto obseruat de
iniurie dimissione Rom. xii [illegible] Obsecramus [illegible]
[illegible] Christi reconciliamini deo. Quod non potest fieri nisi
[illegible] primo et si forte ex nimia [illegible] vel [illegible]
simul tractandorum [illegible] discordie
[illegible] cohabitatione fiat quod fecit Abra-
ham Gen. xiii Ne quaeso sit iurgium inter me et te et inter
[illegible] et [illegible] sit mansione ab inuicem quod [illegible]
[illegible] exposuit liberatione Loth [illegible]
[illegible] et peregrinus diligenter caueat ne [illegible] aliquo
odio habeat [illegible] in eius [illegible] qui se [illegible]
commendat et adiuuari postulat orationibus. Ro. xv Obse-
cro fratres per dominum nostrum Jesum Christum et per caritatem
spiritus sancti ut adiuuetis me in orationibus ad deum. Secundo
ostendit status mei [illegible] dicens tamquam aduenas et pere-
grinos. Ps. Aduena ego sum apud te et peregrinus sicut
omnes patres mei. Antiquitus patres peregrini fuerunt. [illegible]
quod primus peregrinus fuit Abraham Gen. xii Egredere
de terra tua et cognatione tua [illegible] alias [illegible]
ut [illegible] et [illegible] Sicut [illegible]
Christus ut nobis exemplum peregrinationis relinqueret pere-
grinus fuit in terra. Nam in peregrinatione natus fuit [illegible]
fuit peregrinatus in Egiptum et in peregrino et in [illegible]
sepultus positus est et terminum nostrum peregrinationis [illegible]
[illegible] Carmis enim [illegible] terra est que [illegible] ad
peregrinationem [illegible] dum per redemptorem nostrum collocatur. [illegible]
[illegible] Christus per peregrinos de loco ad locum

in aliene hospitio caruit qui proprium non habebat, et quia
peregrinus fuit novit per experientiam compati peregrinis. Deute[ronomium]
x. Dominus amat peregrinum, et dat ei victum etc. Exo. xxiii. Pe-
regrino molestus non eris. Scitis enim advenarum animas quia
et ipsi peregrini fuistis in terra Egipti. Unde refert [illegible] quatuor
videmus in peregrino. Declinat iurgium [illegible] noluit amplius mo-
rari apud Laban. Jacob Gen. xxxi. [illegible] apud Laban peregrina-
retur [illegible] in puteum [illegible] enim [illegible] filios
erat apud se sicut heri et nudius tercius [illegible] facultatibus La-
ban [illegible] et qui ditatus erat ex facultatibus
Laban [illegible] et caute declinavit et vos similiter [illegible]
melius enim est modicum dampnum ab hospite [illegible] sustinere [illegible]
[illegible] Jacob peregri-
nandi se paulo [illegible] et animam suam [illegible] Gen. xx-
vii. [illegible] de consilio matris donec requiesceret furor fratris
[illegible] Peregrinus enim recta via incedit, nec declinat ad dextram
ut ad sinistram si forte iurgium viderit non attendit [illegible]
aut choreas ducentes aut [illegible] aliud faciens [illegible]
quia peregrinus est et non pertinet ad eum [illegible] ad patriam
[illegible] et tendit [illegible] Hebre. xi. [illegible] salutantes et [illegible]
[illegible] signant
quia peregrini sunt super terram [illegible] ad quam [illegible] sunt et remu-
[illegible] civitate enim [illegible] ad quam [illegible] fecerunt
[illegible] libenter [illegible] peregrinum ubi [illegible]
totus [illegible] sue [illegible] oneravit [illegible]
portat quod sibi necessarium non vult superfluis onerari
[illegible] monetam non [illegible] nec [illegible]
accipit [illegible] et [illegible] et est ei [illegible]
[illegible] sunt agilitas claritas [illegible] pulcritudo
et puritas [illegible] memoria [illegible]
[illegible] tribulationum [illegible] xxv.
[illegible] passionis domini [illegible] peregrinationis [illegible]
[illegible] placeat tibi et [illegible] peregrinationis [illegible]
[illegible] pro magno ut non [illegible]
[illegible] pro magno quia [illegible] est
labor peregrinationis et magnus est fructus remunerationis
[illegible] tribulationum nascitur rosa ex quo [illegible]
ex [illegible] et pannus in [illegible]
[illegible] et [illegible] albissimus
[illegible] peregrinationis anima [illegible] purgatur
Et nota [illegible] peregrinationis [illegible] quia [illegible]
[illegible] peregrini [illegible]
[illegible] audierint [illegible] bonum [illegible]
[illegible] in via [illegible] et [illegible] solus peregrinus
in Jerusalem et non cognovisti que facta sunt [illegible]
[illegible] super omnia [illegible] peregrinus [illegible] bonum [illegible]
[illegible] Multi enim mali homines inveniuntur in via et etiam
in terra sancta qui patriam mutant sed non mores [illegible]
[illegible] bona est paradisus quia [illegible] in paradisum
[illegible] in [illegible] paradiso habitantes
multi etiam [illegible] et aliqui [illegible]
latrones in veste peregrina quasi sint peregrini [illegible]
[illegible] et [illegible] nata opportunitate [illegible]
[illegible] peregrinos [illegible] domus [illegible]
qui [illegible] sub veste peregrina [illegible] sunt maxime
peregrini in hoc saeculo [illegible] comedunt et bibunt laute et
induunt se [illegible] divites sicut [illegible] xvi. [illegible] est
[illegible] pauperes sub [illegible] epulis splendide

in pege sine domicilio proprio scilicet quia ut dicit Crisostomus — Peregrini
multa mala sunt hospicia et paucas amicicias, manducare oportet
et bibere ad corporis refectionem non ad superfluitatem primam
modo inveniuntur tales sicut qualem Tobias minor invenit
Tob. 10 Cum mora esset ex peregrinando filius eius mater plange-
bat dicens heu heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari lumen
oculorum nostrorum baculum senectutis nostre solacium vite
nostre [illegible] spem posteritatis
nostre ut [illegible] Sic dolent et flent mulieres cum vident filios
[illegible] suos ut maritos suos propter carentem fidelem sicut fecit [illegible] qui recepit
suus egit angelus domini qui sanum et divitem reduxit ei sic [illegible]
he peregrinatus facte sunt processiones et fiunt eis ad celum
[illegible] qui imitantur exemplum abrahe cui dominus terram promisit
et multiplicationem promisit seminis et bonos peregrinos domine
conferet multiplicationem meritorum et terram viventium scilicet peregrina-
tiones tue in loco peregrinationis mee. Iste iustificaciones sunt
bona vera et eterna quales potentum peregrini [illegible] cum sola-
cium [illegible] inde assumunt. Cantica enim semper relevat labores no
faciunt amoris [illegible] magnum [illegible] in [illegible] quantitate
[illegible] loci autem mei peregrinationis iste mundus est ubi pere-
grinamur quia expulsi in adam a sede paradisi in hac terra
[illegible] quia celeste patrie beatitudinem non habemus
[illegible] in hoc corpore peregrinamur a domino ij Cor v.
Viatores autem quando apparuit mons gaudii letantur quia inde appa-
ret terminus vite sue. Ita debemus apparere semper eminencia in
[illegible] et inde contemplari patria nostram et gaudere [illegible]
quidam peregrinus qui cum agrotaret in partibus alienis et non
haberet aliquam amicorum consolacionem misit deus angelos ut con-
solarent eum afferrent animam eius. Cum pateretur dixerunt
anima eius non vult a corpore eius exire [illegible] dominus misit
david ut coram peregrino cantaret cum cithara. Audiens
autem anima peregrini modulaciones dulcis sonum exivit cum gau-
dio et exultacione. Post affectus dulcedinem et statum celi
tudinem [illegible] carnalis affectus inquietudinem [illegible]
[illegible] carnalibus desideriis et [illegible] que sunt desideria
carnalitatis et [illegible] Ro. xiij Curam carnis ne fe-
ceritis in desideriis [illegible] talibus non para-
[illegible] ad Gal. v Spiritu ambulate et desideria carnis non
perficietis [illegible] adnoque [illegible] nature [illegible]
[illegible] hominem et [illegible] bestialitate [illegible]
similitudine estimantes omnem voluptatem esse in ventre ut sub ven-
tre, et illud quod precellit in homine substernunt ceterum [illegible]
me, scilicet in opere [illegible] est voluptate fames enim [illegible]
[illegible] parit [illegible] fastidium, et si voluptati homo satis
faciat [illegible] metas transcendit, et si naturalis [illegible]
[illegible] dolore [illegible] et ad libidinem descendit et si ad li-
bidinem descenderit [illegible] , [illegible] effeminatur et
quicquid honestum est enervatur et ad queque flagicia [illegible]
[illegible] Ro. 1o tradidit illos deus in desideria cordis eo-
rum [illegible] ut contumeliis affinat corpora sua [illegible] quod
[illegible] dicit [illegible] Ne tradas me domine a desiderio meo
peccatori A desiderio traditur peccator qui per cupiditatem carnis
traditur diabolo possidendus. Sunt etiam hec desideria va-
nitatis et lascivie [illegible] 1o [illegible] in cantores et cantatrices
et delicias filiorum et omnia que desideraverunt oculi mei
non negavi eis omnia. hec que sunt obiecta oculis et [illegible]

oblectant folia, sunt transitoria et caduca; et tu in umbra fo-
liorum quiescis. Recipue ut magis pateret caliginem umbra
enim obscuritatem facit et requiem habere videtur, sed lumine non
habet. Folia sunt omnia ista delectabilia huius mundi quia transi-
toria sunt, vivunt modico tempore, sed cito arescunt et cadunt. Sed tamen
dum stant eciam umbram faciunt et habent refrigerium solum,
scilicet abstinere umbram et iuxta lucem. Sed tamen quod ad tempus pre-
stare refrigerium videtur, sed oculos caligare facit. Ideo ipse
etiam deberet lucem umbrarum hic facile credere homo qui [illegible]
dentur in umbra; fallit enim oculos ymagines quia in ipsa
umbra ymago est et non veritas. Iere. ii°: Onager assuetus
in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amo-
ris sui. Quia per effrenatam licentiam sicut onager, id est asini
silvestres, discurrerunt in suis peregrinacionibus per desideria
voluptatis attraxerunt ventum glorie et vanitatis. Sunt et hec
desideria potestatis et eminencie. Iere. xvii°: Ego non sum
turbatus te pastorem sequens et diem hominis non deside-
ravi. Te pastorem sequens, scilicet Christum qui dicit Matth. xi: Venite ad
me et ego reficiam vos. Discite a me quia mitis sum et hu-
milis corde. Qui talis est non desiderat diem hominis,
excellenciam scilicet humane alicuius claritatis vel prosperitatis. Sunt
etiam hec desideria curiositatis et scire [illegible] dulcia va-
na desideriis semper dicentes [illegible] sunt illi qui sunt curiosi au-
dire et referre mores magis quam [illegible] de vita aliena investiga-
re. Et sic de ista recogitanda a desideriis carnalitatis et immundicie
abstinendum est quia sunt verecunda et periculosa. Sic fuit gule [illegible]
mus [illegible] sic voluit [illegible] nazarenus domino a vino et omni
quod inebriare potest abstineret. [illegible]
voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis a fornicatione. [illegible]
de verecundie est peregrino iacere et volutari in luto [illegible]
more porcorum et oblivisci quo tendit. Prout dicit auctor
stultus est viator qui in itinere amena prata aspiciens oblivi-
scitur quo tendat. A desideriis vanitatis et lascivie abstine-
ndum est quia sunt periculosa. Valde periculosum est esse familiarem
[illegible] sunt fenestre per quas renunciat anime species
exteriorem et illa movent mentem ad concupiscentiam. i Thess. v: Ab
omni specie mala abstinete vos. Tobias precepit filium suum ab infan-
cia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. A desideriis pota-
bilis et eminencie abstinendum est quia sunt tediosa. Magnum enim
tedium est semper desiderare ad quod non potest pervenire, aut si per-
venit hoc fit cum magno labore vel per huiusmodi dignitatibus [illegible]
re [illegible] opprimere. Eccli. viii: Abstine te a lite et minu-
es peccata. A desideriis curiositatis et scire abstinendum quia sunt
superflua. i Cor. ix: Omnis qui in agone laborat ab omnibus
se abstinet et illi ut corruptibilem coronam accipiant, nos
autem incorruptam. Agon et certamina pugna est super nos et
diabolum. Ideo sumus in agone et monomachia constituti pa-
rum curiosi de fictis demonum sed sunt exercitati in monti quod
possunt triumphare et coronari. Ita et nos abstineamus
ab omnibus superfluis et ne vincamur ab hoste [illegible] nostre
salutis. Donec finita mea peregrinacione perveniamus ad pa-
triam nostram ipso prestante qui in secula etc.

Accipe gladium sanctum munus a deo quo deicies adversari-
os populi mei Israel ii Machab. xv. Hic informatur mili-
tes exemplo Iude quibus competit specialis dignitas que
signati in gladio et collata eis auctoritas atque potestas

munus sicut a deo Sicut enim familiares et sancti dei accipiunt
illud munus a deo · ut remuneracionis felicitatis, ut consideret re-
munerationem eius fiendam si sancti fuerint · in quo deuotos
litatis · in quo deuotos dignitatis ore temporalis que competunt
militibus in gladio signatur. Luc. xxii. Ecce gladii duo hic.
satis est · hec est duplex potestas spiritualis in laycis et spiritualis
in clericis. Iste ergo gladius de sinistro latere ecclesie accipitur, sinistro
latere geritur · dextera manu exercetur · iuste infligitur · de
manu sacerdotis accipitur. Ut hic Ezech. v. Et tu fili hominis sume tibi
gladium acutum radentem pilos. Sumunt enim milites gladium de ma-
nu sacerdotis ut sit minister ecclesie radens equitatem superfluitates
et culpe. Vnde tenetur exhibere reuerentiam pertinentem · decimas di-
uinis · bonos patres proximos ecclesiasticos · sed modo vix audiat mis-
sam in mense breuem et illam tantum ad voluntatem suam, sermonem
non audiunt, sed derident · audientes sermones impediunt, sicut illi
qui frangunt campanam ne alii veniant ad ecclesiam. Non sunt simi-
les karolo magno qui ut dicitur faciebat legi in mensa sua
ut anima sua non minus reficeretur quam corpus. Sed sunt similes
regi Joachim · Jer. xxxvi · predicacionem Jeremie audire contem-
psit et librum eius combussit et ideo venit super eum gladius sabulo-
nis. Sed a sinistro latere geritur quia pro tuenda ecclesia primi-
tus · Vnde et temporalia debentur eis ut reddantur vt ..... tri-
buta et vectigalia. Sed timendum est ne impleatur hodie illud Ier. v.
Veniet gens que comedet gentes munitas in quibus tu habes fidu-
ciam gladio · ita ecclesia que eos genuit infestant more serpen-
torum qui ex carne procreantur et matrem mordent. Decimas enim
et oblationes debitas et alia iura ecclesiastica in parte auferunt
dominos suarum privilegia et possessiones ecclesiarum violant · ho-
mines ecclesiarum angariis et perangariis fatigant · portantes non
gladium in sinistro latere sed potius pollicem quo infixit eglon
pinguissimo in dextero latere · Judic. iii · Quia magis mittunt
ad pinguedinem ecclesie exhauriendam manilia corpore, sicut in Sibilla
legitur. Accinge gladio tuo super femur tuum potentissime ut de-
fendas viuillum ecclesiam contra tyrannos non ut impingues ea
· ut turpissimum sit milite accingere contra muscam ·dubiles au-
tem non impediuntur domesticos sed plus exteriores · Anilium vero mu-
lierem contristos · tamen dicit lupos terrere non agnos
vorare ut in pauperes mordere. Tercio dextera regnum exercetur.
Cant. iii. En lectulum Salomonis lx fortes ambiunt ex forti-
bus ysrahel omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi · hii sunt
qui rigore correptionis exhibent illecebras carnis, sed tamen
magis perpetrant cum plus lateat, quanto magis nutriuntur · agen-
ti plus nititur, tanto magis impinguatur ager · dabatur
nescit, hodie enim ita fuit emarcuit et resolutum in deliciis
Pi est magis videntur indigere telo et fuso quam armis et gladio
militaris enim disciplina quia Vegetius senatus docuit hodie
exigunt. Aut enim eos esse arma qui sub diuo et in labore di-
ti ... solem pacientur · vmbre negligentes balneorum nescii et
... ignari parui cibo contenti · quibus gestare ferrum fossa
ducere onus ferre consuetudo de iure est. Sed nunc qui vndi-
que sepsos per ... cuistodire debuerunt · ut cum inimicis
tenuis casti viuentes repugnant in ebrietatibus ... no-
tis et enormitati · nomen et titulum milicie dehonestant, non
similes Jude Machabeo qui protegebat castra gladio suo. Sed ne
nunc milites nostri in expedicione ... contingat similis

non ferro sed vino non lanceis sed cyphis non ensibus sed utri-
bus non hastis sed virgis honorati qui vadunt ad convivia non
ad bella clipeos habent optime deauratos pedem pro hostibus
quod ab hostibus et eos reseruant virgines et intactas bella et
conflictus in sellis et clipeis depingi faciunt ut se ymaginatiua
quadam visione delectent in pugnis quas ingredi uel vide-
re non audent. Unde Gregorius affirmat cum scutum quidam vidisset
auro et gemmis ornatum dixit se non mirari si tanta diligen-
tia honorasset in quo plus habuerit fiduciam quam in gladio. Se-
cundum quidam [illegible] aut non pecunia non auro et lapi-
de sed scutum [illegible] facta galea [illegible] gladius fames valde
[illegible] redit militibus ad ornatum hic maxime verum est qui mi-
litant Cristo vel pro Cristo. Quarto iuste infligi. Non enim
sequitur personam sed culpam Exo. xxxii. Armat vir gla-
dium super femur suum et occidat unusquisque fratrem amicum
et proximum. Justicia vero debet esse sine penalitate age-
re [illegible] non sine causa gladium portat. Dei
enim minister est. Valerius [illegible] de rege qui fecit filio suo erui
unum oculum et sibi unum ut vindicaret [illegible] filium suum. Non enim
debent esse [illegible] in alios et clementes in se ipsos aut vi-
deamus ut sicut lupi cadauer devorant et corui [illegible]
[illegible] eos quod de residuis [illegible]. Ita deum spoliat ho-
mines et [illegible] et [illegible] totum [illegible] residuum [illegible]
[illegible] residuum [illegible] et quia [illegible] talia
[illegible] fieri [illegible] etiam
in [illegible] quid habeat
minatur et [illegible] populus [illegible] ille mina-
tur. Nota etiam [illegible] gladium. Sunt autem
[illegible] ad gladium pueri mulieres senes mani. Pueri sunt
[illegible] mulieres [illegible] garrule senes [illegible] mani [illegible]
Pueri ergo sunt qui [illegible] puerilem. Judic. vi.
[illegible] non eduxit gladium timebat enim quia puer erat. [illegible]
[illegible] sunt [illegible] torneamentorum propter laudem puerilem
et inanem gloriam [illegible] quod unus [illegible]
[illegible] quia magis strenuus reputatur [illegible] cum uno ali-
um ex [illegible] et occidit [illegible] occupa-
tur [illegible] vana [illegible] capiunt eius [illegible]
valde quia [illegible] Ubi avaricia ubi unus ali-
um capit ut se redimat equum aufferet quem [illegible]
[illegible] agricolas dampnificat. Ubi gula ubi in-
vitant et invitantur ad convivia et de aliis bonis paupe-
rum quos spoliant faciunt largas [illegible] de alieno
[illegible] Ubi luxuria quia [illegible] placere mulieribus [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] insignia
[illegible] et sunt pueri [illegible] gladius quia [illegible]
[illegible] ita isti [illegible] non. Jerem.
[illegible] foris puer et senex juvenes mei ceciderunt in gla-
dio. [illegible] foris in terra [illegible] cimiterium
quia statutum est ut qui [illegible] occiderint [illegible]
[illegible] sepultura sit in [illegible] in mulieri-
bus [illegible] et [illegible] de quibus [illegible] gladius
in labiis eorum. [illegible] enim de suis factis detractiones
alienis non attendentes [illegible] gutture [illegible]
[illegible] de [illegible] que offertur [illegible] in sacrificium [illegible] here-
[illegible] que pro dentibus gladios habet. Nimium enim mero

invaluerunt torrentes exhausta patria refusent in aere gravi
Illic candens, illic pugnabat aspides et pinguis flando germa
tota modo, tunc linguas acuunt in detractione hominum in
norentium detrahunt religiosi et persone ecclesiastice qua sagit
te parvulorum facte sunt lingue eorum. Et ideo ps. filii hominum
dentes eorum et lingua eorum gladius acutus. Hic est gladius qui
valebat magis meretrix quam dividere infantem, quia ex [illegible]
verbis blanditorum facti sunt multi scismatici, et si alia [illegible]
na dicantur ab adulatoribus quam sunt, sequitur forte mentem
et ideo se mutare nolunt, quia verbis adulatorum credunt. Alle
xander in India in obsidione cuiusdam civitatis dum meruit gra
viter vulneratus a sagitta, et dum repressio sanguinis fieri non
posset cepit assistere dicens: Omnes iurant me immunem esse
tam a vulneris, sed vulnus hic me esse filium hominis clamat. Se
nes dicamus istis adulatoribus omnes vos mentiti estis.
Bonum ego video defectum meum. In servitute aut a sapien
cia et imprudencia, forte in hoc significando dixit dominus Petro
Joh. xviii Converte gladium in vaginam. Sed cum rector navis non
habeat prudenciam navis frangitur in periculum, si corpus membro
rum sanitati diligenciam non impendat corpus declinat ad
morbum; si domui sue prudens non intendat pecorum dispersio ob
venit; si divine voluntati insisteret sicut statutum dicitur veneratio
et auguriis crescendo divinis preceptis se mutare
ipsi nutriunt ... reliquias Egypti ... consumitur quando
prout debent fieri. Cum natura ... stare domi
expellitur. Ad tantam etiam ... datur ... filiorum qui ...
fertur prudencie ... ferme ... gladio ... interfecit ferme ... in manu desertus
et potencie. Sicut enim inutilis sine discrecione est gladius in
manu furiosi, sic insciorum in manu tyranni. Ita si non
assit potencia gladius est in manu ... ut manu. Hoc fit
in eis qui semper permittunt correptionem et quia se non ... re
ligunt. Semper habent conscientie remorsionem. Habet ... est
qui pungit et ... gladio pungitur. Iste enim gladius iste
qui debet scindere corpora penetrat corda. ... Gla
dius eorum confringatur quia ... eorum ... Hec ergo
inhabilitas ... gladii ... carens ...
morbus: imprudencia ... et impotencia ...
3° persone ... cum ... a deo collatum ... Deo ...
debet esse dominus temporalis ut in ... recipiat a deo
ministerio suo munera temporalia sufficientie: naturalia ...
gracie: spiritualia gloriae: celestis sive finalis glorie. ...
primo ... Regum ... dedit ... munera ...
facte ... et ... Cum enim nullus ...
suis stipendiis dominus dat temporalia pro laborem suis labo
ribus et possessiones quas alii acquirunt per multos labo
res et sudores corporales. Sunt enim agricole sicut pe
des corporis mistici. Clerici sunt oculi, milites ... labo
res ... prudentes corporis manus defendunt ...
laboratores sustentant et ... subserviunt et ... indigent. ... 2° Dan. ii° Rex Danielem in ... et
extulit et munera multa et magna dedit enim
intelligenciam misteriorum et revelacionem secretorum. Dominus
etiam dedit sapientiam Salomoni quia petierat eam ad ...

populi, quia regimen est principibus ut sacerdotes primo deinde
alios sciant iudicare et regere. Ira enim prima in principibus
nam accipit prima gravem que alias precedit terrena mi-
hi est totum pondus belli conversum est in [illegible], formine aut
in libris nullus legitur [illegible] non [illegible], nec nos directe
ut rem et rem dicat. Sunt enim [illegible] ut sane vide[n]
tur et [illegible] dictum est [illegible] additamentum in parte anteriori quod
se dirigerent viam [illegible], quia qui intelligentes et discre
ti non sunt non debent alios regere sed sufficit eis si se
possent regere. De 3o Hebreorum: Pontifex ad offerenda
munera et hostias constituitur [illegible] qui dat munera quia
re [illegible] quia ipsi se Deo offerunt hostias deo et [illegible]
[illegible] recognoscendum [illegible] signum et honorantes eum
[illegible] victoria et honore qui dat munera, animas autem
[illegible] aufferret. Deus autem suum munus [illegible] ma
[illegible] honore inde [illegible] toti [illegible]
honore ad se trahit. De quarto [illegible] in mu
neribus vestris [illegible] omnes divites plebis, anime
[illegible] in [illegible] sustinent angustiam, sic enim interpretatur
[illegible] ille in [illegible] divine maiestatis [illegible] accepit. Deus
[illegible] Iob xvi.o Naciones [illegible] ad te de longinquo venient
et munera deferentes adorabunt Deum in te. Nota ergo cum
[illegible] a deo removent munus nepharium et [illegible], quod non
[illegible] milites quod [illegible] accipit ut foveat iniusticiam
[illegible] Principes tui infideles socii furum omnes diligunt mune
ra sequuntur retribuciones. Infideles quia non Deum sed nummum
[illegible], socii furum [illegible] consenciunt, fovent enim
[illegible] feneratores et iudeos a quibus partem feneris [illegible]
[illegible] recipiunt. Omnes diligunt munera. Avari [illegible]
sunt in extorquendo et prodigi in expendendo, sequuntur retri
buciones, quia nichil facerent nisi munus habere sperarent.
Unde pupillo non iudicant et causa vidue non ingreditur
ad eos, quia personas miserabiles audire dedignantur [illegible]
[illegible] munus accipiunt ut vendat iusticiam vel [illegible] eam
[illegible] iustificantes impium pro muneribus et iusticiam iusti aufferentes
ab eo. Quod et si directe non faciunt sed indirecte quia ita
[illegible] pauperes et prevalent eis quod ille non [illegible] quod
amplius expendat cogitur redere cause iuste. Ut [illegible]
[illegible] in verbo [illegible] xxxiiii. Non accipies munera que
excecant sapientes et subvertunt verba iustorum. Anima enim
amor [illegible] distorquet acumen [illegible] et [illegible]
[illegible] mentis. Et sicut [illegible] solent ut [illegible]
[illegible] suis [illegible] et [illegible] ut pinguiores fiant [illegible]
[illegible] faciunt eos [illegible] se [illegible] et de sanguine pauperum im
pinguescere volentes eos devorare et [illegible] non audet
[illegible] in [illegible] accipiunt in occulto. Prov. xxi. [illegible]
absconditum extinguit iram et donum in sinu indigna
cionem maximam. [illegible] accipiunt per violenciam [illegible] xxii
[illegible] munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem, si
cut apparet in illis qui bona defunctorum rapiunt et [illegible]
mortua habere volunt ut afflictionem addant afflictis
[illegible] et [illegible] patre mortuo [illegible]
[illegible] de [illegible] debuerunt [illegible]
[illegible] homicide sunt. [illegible] xxxiiii. Panis egencium vita eo
rum qui defraudat eum homo sanguinis est. [illegible]
mortua accipiunt et animalia non possunt similes [illegible]

qui cadavera mortuorum comedit, nec animabus parcunt. Sicut
filii Hely per violentiam accipiebant munera, i. Reg. ii. Deut.
xxvii. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam san-
guinis innocentis. Audiam vos accipientes per calumniam spo-
xxxiii. Qui proicit avariciam ex calumnia, qui excutit manus
suas ex omni munere, sequitur: iste in excelsis habitabit. Talis
enim est dignus habere locum iudicarie potestatis. Unde Luce iii.
Interrogabant milites Johannem: Quid faciemus? Ait illis:
Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis; contenti estote sti-
pendiis vestris. Non prohibet Johannes militare, quia cum conce-
dit stipendium recipere, sed non concutiat violentiam faciendo,
ne faciat calumniam propter cupiditatem accusatorum, aut nove
exactionis adinventiones, sicut ille qui voluit vendere so-
lem. Multe enim domine sederunt et albificaverunt suas telas ad
solem per terram nostram, sed per qualibet tela acceperat xii d. Ma-
gna pecunia. Item etiam de calumniatore habes in lupo, qui
dum biberet in superiori parte fluminis et agnus in inferiori,
calumniatus est agnum, accusavit quod turbabat ei aquam.
Unde vulgariter dicitur: Quod ad parvam accusationis accipit lupus
arietem. Principes autem qui libenter accipit munera, omnes
impios habet ministros. Sed nascuntur filii domini, sed multipli-
cantur servi, sed crescunt negocia totum redundat in pauperes. Unde
legitur quod sol accepta uxore genuit alium solem, et cum multi
gauderent quod duos haberet soles, sola terra lugebat, dicens: Unus
sol ita siccabat quod vix sufficientiam poteram; quid magis duo
soles hunc filium reddent. Hoc est: quot filii tot domini.
Item vos calumniatores ... pessimi fuerunt qui adulando
nerant dominos suos. Unde legitur de serpente quod ferebat
rosam in ore, quem cum quidam cepisset et odorem rose
naso attraxisset, non attendit venenum, sed infectus periit.
Ita adulatores pulcra verba habent exterius, sed latet venenum intus.
Propter hec que dicta sunt ... hodie illud ... in ...
... in ... Notatur ulterius ...
... utilitas ... in quo ... adversarios populi
mei Israel etc.

Estote imitatores mei sicut filii karissimi. Ephesi. v. In Deo
65 est summa pietatis veritas et bonitatis. Deum igitur magna-
tes efficacius imitantur, si ipsi in potentia, sapientia et
sanctitate ei conformantur. Ut dicatur illud ... Compa-
tati sunt ... filios dei et ... Poten-
tia autem eorum declaratur in tribus. Primo ut ceteros custo-
diant. Luce xiii. Quotiens volui congregare te quemadmo-
dum gallina sub alis pullos suos congregat. ...
Quemadmodum gallina congregat pullos sub alis, Dominus
enim est sicut homo familias qui habet aves, scilicet prelatos et cle-
ricos qui debent opere verbo doctrine et predicationis alios
alios imbuant, et signa boni exempli suo fructu laboratores
in amorem dei faciunt. Habet etiam bonos laboratores in-
ut et ipsi et alii de labore eorum vivant. Et tamen habet mi-
lites, ballivos et prepositos ut utrosque custodiant. Unusquisque
libere ordinis sui officium impleat ... corporis
... sub alis metaphorice. Omnes enim membra sumus
ordinata sub uno capite Christo. Sed quidam enim sunt alii
aliam per viam salutis ducendo ut clerici et religiosi, et ...
sunt manus ... defendendo et ... alii sunt
... a violentia arcendo ut milites et prepositi.

pedes ut laboratores et operarii qui et manus sustentant
et oculos. j. Cor. xii. Non possunt manus vel pedes dicere oculis
Oculi non est nobis operis quia sine oculis exorbitarent
ut viam rectam teneret. sine manibus qui violenciam non abs-
sterent. sine pedibus vix viveret non irent. Si pedes manus
compatiuntur oculis. si oculis manus succurrerit. si spina in pede
figitur oculi intuentur. hinc et manus extrahunt. ut manus
eruunt oculos. aut frangunt pedes nisi in bellis freneticis
qui serviunt in servos attendant ergo qui alios custodire de-
bent ne in personas ecclesiasticas et pauperes saeviant et eorum
que mater eorum est que eos in Christo genuit. affligant
more pediculorum qui ex carne procreantur et ipsam matrem
suam mordent et corrodunt. decimas et oblationes debitas
auferendo. isti ignobiles se ostendunt dum innocentibus par-
cunt. Germanos ut se amabiles homini exhibeant non enim
pater filium statim exheredat licet filius eum offendat. immo
paterna pietas locum habet ubi correctionem sperat aut
videt. Ad Eph. vi. Patres nolite ad iracundiam provocare fili-
os vestros. Sed inge disciplinati non exterminentur si quod
audivit ignorat sed admonitionibus et veniam eis reddere
temptat. Sic dominus servi sui benigne et dulciter tracta-
tum ne vilipendit conditionem sed attendit naturae origi-
nem. Sic equum generosum mister industriae blandiente ta-
ctu reddit tractabilem. sed verberibus rebellem formidolosum
et efferatum. sic medicus ingenii desiderat medicinam dul-
cem et carnem putride sectione. ita ut tollat mortuam
et integram morbidam et non videtur quod fuerit sanus Exem-
plum huius mansuetudinis habemus in imperatore Traiano
qui correptus de nimia mansuetudine et equitate dixisse
talem velle se imperatorem esse privatis quales imperatores
sibi esse privatus optasset. Non tales Reges Caligula
qui desideravit populum Romanum unicam habere cervicem
ut in omne exerceret crudelitatem suae tyrannidis modo et
sicut cervicem unam ... que colligeret maria
qui in illa demersa sunt et apparuit institutio pessima
infinita ... tamquam ipsos
planctibus se permit. Ideo ut se a malis timeri faciant
Non sunt ... qui filios suos non corripiunt sicut debent
j. Reg. ij. Filii Heli filii Belial nescientes dominum. Eccli. xli.
De patre impio queruntur filii quia propter illum sunt in op-
probrio populi quia non correxerunt sicut debuerunt. Quis
enim filius quem non corripiat pater. immo si extra disciplinam
nati estis non filii sed adulteri estis. Hebr. xii. Sed quidam
sunt sicut leopardi et canes nobiles qui in domo non
latrant ne aliquem ingredere. sed feras et silvestres be-
stias capiunt et impugnant. hii sunt qui volunt parcere
subiectis et debellare superbos. Unde leones nobiles
vocantur qui a supplicantibus parcunt et resistentes invadunt
quidam vero sunt sicut canes rustici et latratores qui
domesticos mordent ... sibi subditos sive quicumque
possunt ut servitia debita reddunt. similes lupo qui fere
ad mortem ... esse in gutture eius affixo et
et ergo rogaret gruem ut rostrum eius in guttur eius mitteret
ut os de gutture extraheret. et cum mercedem peteret lupus
ait. Sufficiat tibi quod te primus ... non potuisse tibi
collum abscidisse quod tenebam more. Sic multi domini
qui exigunt ... vaccam pauperi agricole abstulerunt

Sufficiat rusticis quod ei vitulum dimisi, non tantum fecit ei malum
quantum fecissem si voluissem. Leuit. xix. Non remanebit opus
mercenarii usque mane, et per hoc ponitur exemplum de sole qui
alium genuit solem ut habetur in alio sermone. Sequitur
quintum quod est humoris et pinguedinis in prelatis et per dissimu-
lationem et adulationem. Ideo arguit eos Ieronimus in eodem libro
malo exemplo vespertilionis de qua legitur quod cum aves
pugnarent cum bestiis quadrupedibus, cum videret quod qua-
drupedia prevalerent, ingerebat se illis gradiendo per terram, ha-
bet enim alas in pedibus seu pedes in alis et fingebat se q-
uadrupedem, et cum volucres prevalebant volabat. Quod atten-
dentes aves instrumenterunt in ea et deplumaverunt eam in
tribus, et ut non volaret nisi de nocte. Quia tales ab officiis de-
ponendi sunt arguendi. Circa eorum dilectari in tribus. Primo
ut sciant seipsos regere. Secundo ut sciant alios iudicare. Tertio
ut sciant de futuris providere. De primo Proverbiorum. Audite filii audi-
me [illegible]. Vocat enim dominus istos rectores civita-
tis ut audiat predicationis verbum et sciant regere seipsos. Psalmus:
Nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis terram. Hoc est quod
capitulo xvii Deutero. ut rex semper haberet secum Deuteronomium ut scriptum
in lege domini meditaretur et secundum eam iudicia sua formarent.
Sed aut ita studiosi essent in lege dei et in sermonibus audien-
dis, ut in scientiis et aliis se et alios regere possent et
voluntatem dei cognoscerent, sed libenter audiunt histriones
et ioculatores quam sermones aut [illegible] prudentes. Ysa.
xxx. Filii mendaces sunt filii nolentes audire legem. Unde
si audiunt missam stimulat sacerdotem ut festinat celebrare eam,
si sermonem audiunt dormiunt, quia verbum palato spiri-
tuali non sentiunt. Non sicut Salomon qui valde placuit
deo qui offerente deo ei peteret quid vellet sapientiam petiit
in regno. Non sicut Carolus magnus qui faciebat legi
in mensa sua ut anima sua non minus satiaretur cibis spi-
ritualibus quam corpus carnalibus. Item reprehensibiles sunt quod
enim equus vel iumentum emere volunt diligenter conditiones
inquirunt, si egrotant medicum vocant, et de statu anime
eorum sint in statu salutis vel perditionis non curant, cum
tamen nulla sint pericula volunt ea [illegible] cuncti sunt
peccata que committunt ex ignorantia. Et per hoc patet exemplum
de pantera quam sequuntur infinita animalia propter odorem,
cetera enim vitant et morbos curante, sed draco tortu-
osus fugit in foveam ne odor cruciet eum. Sic predicatorem
sequuntur hodie pauperes propter salutem suam, sed magni et alii
sicut serpentes odorem et tortuosi veneno vitare et alio-
rum [illegible] descendunt in tabernam. Dicitur de quodam
milite qui libenter ad predicationem stat et tamen valde su-
rexit, vincebat et cum alii [illegible] qua [illegible] de
[illegible] audiebat et contrarium faciebat dicebat. Considerans
ino quod aliquis [illegible] peccata mala dimittam. Ideo volui in-
scius quo debeam me bene qui dominus visitavit me. Dicebat
quidam non solum verbum dei non audiunt sed audientes turbant
et impediunt et eos a predicatione avertunt, inquantum possunt. Hoc
legitur contra [illegible] qui frangunt campanam ut ho-
mines non veniant ad missam. Secundo sciant alios iudicare
Primo filii sapientia contra iustorum compraut ad iustum iudicium habere
discretionem, quia iudicium sine discretione est sicut gladius in manu

furiosi · et mansuetudine sine qua esset sicut gladius in manu
tyranni · et virilitate sine qua esset sicut gladius in manu co-
tracti. Unde de illis qui putant iudicium et iusticia [illegible]
dicitur ii Petri ii° Maledictionis filii derelinquentes viam rectam
erraverunt secuti viam Balaam. Iste mutavit consilium dei pro
muneribus et peccare fecit ysrael, sicut illi cives et milites
de quibus Ysa(ie) i° Principes tui infideles quia [illegible]
non servant, et pompis sathane non abrenunciant si vanita-
tibus vacant, socii furum dum aliorum rapine consenciunt, et fo-
ventes in terris suis usurarios et iudeos partem lucri accipi-
unt. Ideo debemus cavere ne ab illis accipiamus munera quia
de lacrimis pauperum congregant divicias, ne simus socii furum
[illegible] nobis Si videbas furem
currebas cum eo. Sequitur Omnes diligunt munera quia ava-
ri sunt in extorquendo et prodigi in expendendo. Et dicit
omnes quia qui optimus est in eis est quasi paliurus · et qui rectus
quasi spina de sepe Michee vii°. Paliurus et spina vesti-
bus transeuncium adherent et istud se attrahit ut rapi-
unt. Sequuntur retribuciones quia iusticia vendunt pupillo non
iudicant a quo nichil sperant, causa vidue non ingreditur
ad eos, quia miserabiles personas dedignantur audire. [illegible]
curia paliuriorum clausa est [illegible] honores [illegible]
mas propter usuras iacet. Inde est quod hodie dissimulat et
non exercentur officia sua, sicut legitur de bubone que alau-
de sibi offerent ut eas ab impetu avium defenderet eo quod
prima corporis et fortis esse videretur. Cum autem quadam die vola-
rent capta est alauda illa que in extremo omnium alias seque-
batur, et delata est querimonia ad regem, qui respondit Quare
in extremo et periculoso loco ibat. Postmodum capta est alia que
in prima parte volabat, et respondit bubo, quare ita presumptuo-
sa fuit quod in prima parte se posuit, tandem capta est alia que
in medio volabat. Respondit bubo · Iste molestatis me, quid vultis
quod faciam vobis semper consuetudo fuit ut a mediis et [illegible]
[illegible] alaude [illegible] sibi de futuro providere
re [illegible]. Recepit consilium a filiis [illegible]. Isti
sunt qui cum sunt in potestate constituti credunt sibi esse per-
petuo et se tantum insolescunt nec providerunt sibi de futuro. Recor-
dentur exempli illius regis qui intitulatur in [illegible]
recesserat regno, sicut habes in illo sermone. Tu autem co-
lumnas. Abdie i° Si exaltatus fueris ut aquila et inter sidera
posueris nidum tuum inde detraham te. Cathedra autem alta est et fragilis et in
modico [illegible] quia nulla potestas est longa et nulla
[illegible] est, et quanto maior honor est tanto maius peri-
culum est. alta enim arbor ventorum [illegible] agitatur excelse turres
graviori casu succumbunt et potentes potenter tormenta paciuntur. Et
[illegible] dicit sicut aquila. Sicut enim quod aquila fetus vulpis
rapuit et cum prece nollet reddere, vulpes sub pede arboris
congregans ignem accendit et pullos aquile fumo extinxit. De
[illegible] rapuerint [illegible] multos [illegible] dimittit · qui se
[illegible] de eis pressu temporis [illegible] eorum [illegible]
[illegible] in terris. Ut sit sine [illegible] sine in-
vidia et sine luxuria. Deus enim tollit eorum bona temporalia
[illegible] eorum spiritualia, que sunt pax et concordia, luxu-
ria [illegible] et infamia de proximo. Stulti enim sunt cives
ociosi quia non excolunt agrum suum · et ideo [illegible]

sauciunt Prov. xxiiii Per agrum hominis pigri transivi. Luxuria pariter et expendit multum et comedit, sicut pelliceam suam [illegible] cinxit animam et recepit adversarium [illegible] [illegible] occupatam. ita plenum est [illegible] diabolus non invenit [illegible] locum, quod facit in corde ociosi. Quod evacuatum est gratia Spiritus Sancti. Qui vero surgunt ad tempus ut laborent [illegible] [illegible] [illegible] cum alii sunt sicut vere apes et formice.
Prov. vi. Vade ad formicam o piger, nota. Affuerunt formice [illegible] [illegible] portantibus, sed in [illegible] laborat et granum quod attulerit dividit ne germinet et ita [illegible] servat [illegible] [illegible] tales et aliis vacat quod [illegible] est in restitutione tenentur quicquid alii [illegible]. Prov. x. Qui congregat in messe filius sapiens est, qui autem stertit estate filius confusionis.
De iiio. Gen. xxxvii. Fera pessima devoravit filium meum Ioseph. Hec est invidia que vendidit Ioseph, que regnat inter cives cuiusdam civitatis fratres et devorant se [illegible] et [illegible] ad invicem nocendo sicut silvestres bestie. Non sic Romani de quibus i. Machab. viii. [illegible] [illegible] viii [illegible] [illegible] constitutum sunt singulis annis committere unicuique [illegible] [illegible] et omnes obediunt ei, et non est [illegible] invidia nec zelus inter eos. Sed cives mei temporis ut sibi invicem noceant semper diversa officia statuta diversa faciunt, [illegible] primum deinde [illegible] et alia faciunt si [illegible] [illegible] regum [illegible] [illegible] memorie qui requisitus quare non edificaret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conservare in statu suo. Invenimus aut [illegible] [illegible] [illegible] nocendi et sibi et [illegible] sicut ille qui volebat [illegible] vendere, quia cum sol [illegible] [illegible] [illegible] statuit [illegible] [illegible] [illegible] congregavit. Tanta est etiam invidia inter eos [illegible] si viderint aliquem ditiorem [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] et sicut rana que se inflavit ut [illegible] bovi et tamen crepuit nec est assimilata, et isti inflantur invidia et [illegible] [illegible] [illegible] et moriuntur [illegible] [illegible] assimilatio sit impleta. De ii. [illegible] [illegible] alii debent [illegible] [illegible] [illegible], quia [illegible] x. Qualis rector civitatis tales et habitantes in ea. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] que tenet [illegible] in pede ne dormitet et illa [illegible] invadit ut alias [illegible] alias [illegible], quia [illegible] diabolus maiores [illegible] ut [illegible] minores decipiat. [illegible] Regem apes etiam [illegible] que [illegible] que magis [illegible] est [illegible], sicut dicit [illegible], sed formice. quia et vere sunt nec [illegible] ducem nec preceptorem.
Prov. vi. Duces alii vero non sunt sequendi. [illegible] formice supplementum sed quedam additamenta [illegible] [illegible] quibus vite [illegible] viam [illegible] [illegible] enim [illegible] sunt [illegible] quia [illegible] eos alii sunt in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nec [illegible] quam filii formationis. Et Sap. iiio. Filii adulterorum in consummatione erunt et ab iniquo thoro semen exterminabitur. In cuius figura quia [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] primo. Sume tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios fornicationum quia fornicans fornicabitur terra a Domino. Hec [illegible] [illegible]
Vocat divitias [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
66 [illegible] [illegible] v. [illegible] nobis Salomon divinas [illegible]

Ligant enim per amorem affectum, et per laborem non relinquere
sinunt · que duo notantur in verbo proposito. Sunt autem temporales
sunt etiam spirituales, sunt et celestes. De temporalibus Job
xxxi Si letatus sum super divitiis meis multis et quia pluri
ma reperit manus mea, sequitur, oriatur mihi tribulus et pro
ordeo spina. Non enim considerabat Job in divitiis suis nec
delectabatur in specie auri vel in quantitate acervi, sed cum
tendum est ne quis temporalia diligat et in eis fiduciam ponat
Psalmus Speravit in multitudine divitiarum suarum et non
prevaluit in vanitate sua. Divitie autem temporales licite acquiruntur
que acquiruntur sine pravitate. Gen. xiii° Erat Abraham
dives valde in possessione auri et argenti. Psalmus Nolite spe
rare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere. Divitie si afflu
ant nolite cor apponere. Aurum enim et argentum nec bonos
nec malos faciunt, sed usus eorum bonus est, abusio mala. Solli
citudo peior, questus turpior. Ut dicit Bernardus. Quare enim
terrena querit, ut mendicus fidelis contemnit, ut dominus possi
dendo mendicat iste contemnendo servat. Custoditur enim
humilitate. i Thimotheum vi Divitibus huius seculi precipe non subli
me sapere, quia sicut paupertas nutrix humilitatis, ita divi
tie superbiam. [illegible] [illegible] et Ecclesiastes ix. De
[illegible] [illegible] vestire in incerto divitiarum que incerte sunt
et mutabiles, sed in Deo vivo. Quia divitie sunt dormi
entium. Non enim possunt iuvare cultores suos, sicut ne
[illegible] [illegible] cum fragilitate et mediocritate Proverbiorum xxx°
[illegible] [illegible] tamen multum divitias sed sapientes enim
sic utuntur temporali subsidio sicut peregrinus via et viator
fatigatus commodo corpore pulsatur sed mente ad aliud
tendens recedere festinat. Gregorius Magnum est non corrumpi
divitiarum [illegible] Magnus est ille qui in divitiis pauper
est. Ecclesiasticus xviii Memento paupertatis in tempore habundantie
et necessitatem paupertatis in die divitiarum; distribuuntur in pie
tate. ii Regum xix Berzellai prebuit alimenta regi cum moraba
tur in castris, fuit enim vir dives nimis. Erat enim Deus
peregrinatus in pauperibus velut in castris. Proverbiorum xviii. Substan
tia divitis urbs roboris eius et quasi valida circumdans eum. Custo
diunt enim divitie divitem sicut muri domum. Et fortitudo vir
tutum [illegible] xxxv. Comedam [illegible] [illegible] in oleum quod sit in
divitie [illegible] in opera misericordie. Gregorius Sicut divitie impedi
menta sunt in improbis, ita in bonis sunt adiumenta virtutis.
Divitie etiam spirituales [illegible] possidentur. Quia sunt breves tem
poris [illegible] et magni pretii existunt
[illegible] non possunt. Quid profuit superbia
aut divitiarum iactantia quid contulit nobis. Transierunt omnia
tamquam umbra et tamquam nuntius percurrens et tamquam na
vis que pertransit fluctuantem aquam, aut avis que transvo
lat in aere cuius nullum invenitur argumentum itineris
illius, aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum.
Temporales divitias comparat umbre, que frigida est
et obscura, et sequitur fugientes et fugit sequentes. Tempo
ralia ignem caritatis extinguunt et lucem veritatis obnu
bilant, et fugiunt appetentes honores et fugientes insequun
tur, et qui illa desiderat non eas assequitur. Ecclesiasticus xi°
Si secutus fueris non apprehendes et non effugies si precurre
ris, et in xxxiiii quasi qui apprehendit umbram et persequitur

ventu, sic qui attendat ad visa mediana, umbra recessit quia
noctem, et affectus divitiarum circa mortem. Luc. xii. Anima
mea multa bona habes n. stulte hac nocte etc. sic est omnis
qui thesaurisat et non est in deo dives. Comparantur etiam
divitie nivis fluenti, et divitie male acquisite sunt sicut
pene prudue, et navi transeunti aqua fluctuante quia men-
tem. ij ventus et procellis expositum relinquunt inquietam, et
Comparantur etiam sagitte emisse ad locum destinatum, et ad
inferiora. Sagitta enim in altum emissa quia vestigium permanet
non habet, cito labitur, et appetentes temporalia licet ad modicum
exaltentur, cito tamen ad infernum labuntur. Fallaces et deceptorie
sunt, quia sollicitudo istius seculi et fallacia divitiarum etc. quia
promittunt sufficientiam et relinquunt deficientiam et vanitatem. Apoc.
iii. Dicis quia dives sum et nullius egeo et nescis quia tu es
miser et miserabilis, pauper et cecus et nudus. miser es in te
ipso, miserabilis coram proximo, pauper tamen multa deficiunt, ce-
cus quia ea non vides. Immo ex opposito obcecatus ex una parte et
materia ex alia, divitias accipis et materiam recipis qui, relicta
possessione eterna, accipis temporalem. Sicut enim speculum decipit
hominem qui alludit premittendo umbre. Deinde facta sperni
comparet inutile esse. Sic divitie decipiunt divitem. Dor-
mierunt et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in ma-
nibus suis et nudus cum turpitudo apparet. penalis et alli-
gatoria. Obligatur enim dives ut cognoscat eum a quo dite sunt
a divite sicut alligatur per feodum ille qui tenet recogno-
scere dominum suum. Jere. ix. Non glorietur dives in divitiis suis,
in hoc glorietur scire et nosse me, ergo sicut dignum sit am-
mittere feodum qui de illo non servivit in voluntate domino
suo, ita dignum sit amittere divitias temporales qui non distribu-
it eas ad honorem domini sui in membris suis in veritate
posita. Naum. Diripite argentum, diripite aurum et non est fi-
nis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. Jere. xvii.
Divitias tuas et thesauros tuos dabo in direptionem. Sunt etiam
penales. Eccl. xxxi. Laboravit dives in congregatione substantie
et penalibus et noxie. Eccl. xi. Si dives fuerit non erit im-
munis a delicto, non est in rebus sed virtus, sicut in vas ani-
mo, sicut nichil differt utrum egrum in lecto ligneo aut
in aureo collocaveris, quocumque illum transtuleris morbum suum
transfert, sic nichil refert utrum eger animus in divitiis an
in paupertate ponatur, quale enim quod illi sequitur. Eccl. xiii.
Bona est substantia cui non inest peccatum in consciencia. Et Boe.
Non est tempus in quo non fragilitas eius aut lesiones et transitorie
quia in momento desinunt. Apoc. xviii. Ve ve civitas illa
magna que amicta erat bysso et purpura et cocco, quia hora
una destitute sunt tante divitie. Item momentaneum est
quod delectat eternum quod cruciat, quia defiriendum ad mo-
dicum cor affigunt. Job. Dives cum dormierit nichil se-
cum auferet, aperiet oculos suos et nichil inveniet. Ne
enim dormit esuriens et somniando comedit et cum evigilaverit
vacua est anima eius. Ita divitie non saciant
sed magis sitim augere probantur. Job xviii. Concedes et non satiaberis. Qui
contentus est sorte sua. Im vi. Comedes et non saciaberis, quia
quo plus sunt pote plus sitiunt. Aliud enim plena ligna

in igne ponitur tanto maior ignis generatur. Crescit amor
nummi quantum pecunia crescit. Multa reddidit pro somnio nichil
invenit ps. — Ne timueris cum factus dives fuit homo. vel
fu. glo. do. eius quoniam cum interierit non sumet omnia. Item sic stul-
ticia est in eis confidere que non possunt permanere. Prov. xi.
Qui confidit in divitiis suis corruet. Valde enim demens est
qui in undis voluitur et plantam figere conatur. Ideo etiam secta
que nichil extra deum querit ex sua habundantia sit ei onerosa
et sic ipsum gravat tolerat quia festinans ad patriam in itinere
onusta portat, quia sicut flos sine fructu pacientur. Item divi-
ties dimittit inanes. Unde sicut flos in hyeme ad quandam
temperiem prosilit et non perficit nec fructum facit, ita est de divi-
tiis in statu presentis temporis. Quarto per sapientem signantur per umbram
spumam fumum et sompnium. Umbra nichil habet soliditatis et cito
preterit. Spuma inflat. fumus excecat. sompnus oculos spirituales
ligat. Et sic narcissus umbram vanam et superficialiter decoram ca-
ptat in aquis, ita stultus florem gloriam querit in temporalibus et tran-
sitoriis divitiis. Divitie enim sunt sicut flos [illegible] similes ha-
rundini. Arundinis enim est aculeos pungitivos habere infra in summo
florem vel supremum qui cito evanescit quem impetus venti sicut
tenuissimam plumam cito abducit. Ita pecunia cito deficit. Qui-
dam sunt qui habent multo labore acquirunt, sicut pueri qui
papiliones capiunt et volante papilione capti manibus nichil
inveniunt et recipiunt in [illegible] Sunt etiam fallaces
et deceptorie quia relinquunt veritatem in cogitatione. Luc. xii. ho-
minis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit et cogitabat
intra se quid faciam non habeo quo congregem fructus
meos. Destruam horrea mea etc. et sequitur Stulte hac nocte
cogitando sine effectu. Deludunt enim in cogitationibus suis
sicut homines melancolici aut dormientes [illegible] et sitibun-
di. Relinquunt etiam insaciabilitatem in appetitu. Eccles. iiii.
Unus est et secundum non habet et tamen laborare non cessat nec sa-
ciantur oculi eius divitiis. Insaciabilis enim est oculus cupidi-
tatis. Nichil enim potest animam replere nisi deus. Quia tanta est ani-
me capacitas quod non repletur nisi deo. Ipsa autem anima
ymago est dei et ideo maior est toto mundo. Unde quanto magis
repletur temporalibus minus repletur deo et ita semper rema-
net vacua. Divitie etiam in se vanitate sunt et ideo non replent.
Res etiam sunt extra, sed quod est in anima, scilicet cupiditas aut concupiscentia
[illegible] qui se refecturus diceret eo quod [illegible] in arca tantum habebat
[illegible]. Cupiditas enim semper tendit in infinitum sicut ignis semper
accenderet si quis ei materiam apponeret. Sed quis cupiditatem
satiare non divitias addendo sed divitias detrahendo. Relinquunt
etiam cecitatem in intellectu. Obnubilant enim divitie intellectum
divitis ita ut inter se et divitias non distinguat. Ita ut si domus
eius combureretur diceret se combustum. Hee sunt divitie egypti-
orum quas temerarii [illegible] Hebre. xi. fide Moyses
grandis eligebat magis affligi cum populo dei quam tem-
poralis peccati habere iocunditatem. maiores divitias esti-
mans thesauro egyptiorum improperium Christi. Sicut enim [illegible]
excecatur ad fulgorem [illegible] solis [illegible]. Ita divites
ex appetitu ardenti divitiarum, et sicut [illegible] ligatus [illegible]
[illegible], et sicut equus [illegible] molam in circuitu
[illegible], sic avarus est circa [illegible] obligatus nunquam
in [illegible] figitur. Sed cum [illegible] volubilitate volvitur. Unde

Per vertiginem et rectitatem in infernum labitur luc xvi Mor-
tuus e dives et sepultus e in inferno Apoc vj Omnes divites
absconderunt se in speluncis. Cum etiam relinquerunt sterilitatem in
saltu Eccles v Quid prodest possessori nisi quod divitias oculis
suis cernit. pretia asinus eas [illegible] et de quadam dicit Oratius
Quid animi indignatur atheniensis sordidus et dives populi con-
temnere voces sic solitus populus me sibilat at mihi plaudo
ipse domi simul ac nummos contemplor in archa luc i Esu-
rientes implevit bonis et divites dimisit inanes. Sunt etiam
penales et obligatorie quia obligant possessores ad dandum
elemosinam [illegible] xl [illegible] dividit [illegible] et dirigens sup-
ra eos in [illegible] Obligant etiam ad dei notitiam et [illegible]
in domum pauperum facit et ditat, licet aliqui quanto magis
ditati, tanto magis domino sunt ingrati. Ecce xv magnifi-
ci sunt et ditati et preterierunt sermones meos pessime [illegible]
etiam ad restitutionem iniustorum luc xix Ecce vir nomine Za-
cheus princeps publicanorum et ipse dives, sequitur Domine ecce
dimidium bonorum meorum do pauperibus, et si quem defraudavi
reddo quadruplum. Hec capitulo quod [illegible], et quod inde lucratus
sum bono in consilio est, et quod inde alias lucrari potuit quod
non lucratus fuerat. Debet [illegible] et nutrimentum [illegible] quod inde
acquisivit [illegible] et [illegible]. hii sunt quatuor denarii
sua quadrupli restitutionis. Obligant etiam ad persequendum
diaboli astutiam quia [illegible] ad thimo vi Qui volunt divites fieri inci-
dunt in temptationem et laqueum diaboli et desideria multa que
mergunt hominem in interitum et perditionem, laqueus enim diaboli
sunt divitie, licet pauci inveniantur qui ab hoc laqueo velint
liberari, sed magis teneri. qui mergunt inquit hominem quia
aliquis submergitur quicquid tenet secum submergit [illegible]
ac avari ita fortiter teneant divitias quod eas dimittere nolunt
nec restituere nec dare pauperibus signum est quod submergentur [illegible]
[illegible] de [illegible] in mari [illegible] abite in-
quit pessime divitie submergam vos ne submergar a vo-
bis. Non sunt tamen obligatorie sed penales quia ardor
est in ambiendo, labor in acquirendo, amor in possiden-
do. dolor in perdendo. De ardore ecclesiastici v Non amirabitur
esse in divitiis iniustis [illegible] aus [illegible] que dicunt
[illegible] que [illegible] et labore aliorum [illegible] vident
enim pre cupiditate respectu sui et invidia respectu pro-
ximi. Prov xxviii Vir qui festinat ditari et aliis invi-
det ignorat quod egestas superveniet ei. De labore Job xx
laborabit, [illegible] in [illegible] subibit. Laborant enim
[illegible] et replent ut habeant ut non restituant nisi in fi-
ne cum [illegible] mortis amaritudine sicut sanguisuga
repleta evomit sanguinem supposito sale. Job xx Divitias
quas devoravit evomet et de ventre eius extrahet eas
deus. Prov xxiii Noli laborare ut diteris. [illegible]
nota quod ita est de divite sicut de balena devorat
alios pisces, sed post mortem eius plures participant de mor-
tis eius [illegible] venatio leonis onager in heremo sic
pascua divitum pauperes [illegible] rapina [illegible]
[illegible] sic [illegible] devorat [illegible] ne
[illegible] divites videntur esse [illegible] desinunt [illegible] Duli-
simo [illegible] amico [illegible] De amore Eccl v Dulcis
est somnus operanti, sive parum sive multum comedat. Saturitas
autem divitis non sinit eum dormire. si enim videt pauperem

estimat eum furem, si divitem estimat eum raptorem, semper
enim thesaurizat in sacco, sicut lignum vermis quod est devastatum
in decrementum anime, talis sit mitior putredine. Sic sunt
divites sine luce gratie, si in desertum positi sapientie. Sic cor-
rupte non possunt pre sollicitudine de dolore. Eccli. xli.
O mors quam amara est memoria tua homini iusto habenti pacem
in substanciis suis. Crisostomus: qui divites fieri sunt lon-
ge stabunt propter timorem tormentorum flentes et lugentes.
Unde vix sunt nisi divites in spe proferre loquelas
suos et abscondere sub stramentis lectorum suorum. Re-
fert magister Jacobus de Vitriaco de quodam paupere qui quo-
tidie cantabat in mane, sed invento thesauro sine proposito
ob industriam perdidit cantum et leticiam. Sic et divites tales
leticiam habentes ipsa est propinqua leticie tristicie. Sic enim ma-
gni pisces dum in tranquillo sunt ludunt in maris superficie, signum
est tempestatis future. Unde et tempestate emergente de-
scendunt magni pisces ad profundum maris. Pariter vero eleva-
tur ad superficiem, quia mali divites in tempestate mortis de-
scendunt in profundum inferni. Pauperes autem et karones ele-
vabuntur ad regnum et eternitatem. Sunt etiam tribulaciones et
nocive quia auferunt libertatem a carnali libertatem a corruptibili
[illegible] ab stabilibus securitatem ab opere vi omnis [illegible]
[illegible] de libertate [illegible] est virtus libera [illegible]
[illegible] allegata [illegible] est libera [illegible] quod [illegible] Christus [illegible]
[illegible] est camelum intrare per foramen acus quam divitem in regnum
celorum. Ita enim honorant divicie amatores suos ut raro
possint cor levare in celum per devocionem [illegible]
[illegible] petre [illegible] secum non poterat oneratus, [illegible] illud [illegible]
nos relinquimus omnia [illegible] et [illegible]
[illegible] Sunt enim divicie sunt quedam mala [illegible]
na alligata collo divitum que submergunt eos in profundum
cupiditatis in presenti, et in futuro in puteum eterne dampnacionis.
[illegible] deplumant eos sicut [illegible] deplumat aves
[illegible] affectiones. Penne enim sunt, et ideo anima [illegible] affe-
ctionibus et cogitacionibus deplumata circa terrena volunt
[illegible] volare non potest quia libera non est, ymo sic mu-
[illegible] et laqueis capiuntur aves et feras sic divicie avaros.
[illegible] enim dicit Augustinus: iusto dei iudicio fit ut divites a divitiis
[illegible] iniuste acquirunt volunt [illegible] iustissime [illegible]
[illegible] enim avis credit capere escam et capitur. Ymo divicie
sunt [illegible] compedes quibus avarorum pedes [illegible] affectus constricti
miserabiliter alligantur. De iocunditate [illegible] b. divicie
[illegible] in malis [illegible] sui [illegible] enim in afflictione pessima
[illegible] enim leticiam mentis et inducunt tristiciam. [illegible]
[illegible] possessorem ita quod nec bibere nec comedere potest
[illegible] ad veritatem [illegible]
[illegible] dedit deus divicias atque substanciam
[illegible] tribuit ut comedat ex eis et fruatur parte
sua et letetur de labore suo. hoc donum dei est. Iste autem
[illegible] diebus vite sue comedit in tenebris et in curis
multis et in erumna atque tristicia. In tenebris quia [illegible]
[illegible] differendo propter hospites quos timet [illegible]
comedit de nocte et in curis multis ut sit anima eius
semper in sollicitudine et in erumna. Hec in comedendo indi-
gencia subtrahendo sibi necessaria, et in tristicia videndo

q̄ alijs suis superfluis expendunt et videns cor suum si michil mor-
tis et a sua familia devorari de securitate certus vivens
securus in medio terrarum[illegible] sicut radiuerit nec [illegible] esse
[illegible], quia divicie sunt eis sicut cibus et potus in me-
dio [illegible] Job [illegible] messem famelicus come-
det et ipsum rapiet armatus et bibent sicientes divicias
[illegible] floratte vallantes. divicie enim [illegible] sicut [illegible]
videmus de vero mortuo qui dimiserunt alios [illegible]
mortuus fuit omnes participant de bonis eius [illegible]
vite devenerunt subitam pauperiem [illegible] ultimus sicut salomo-
nis [illegible] sunt portati [illegible] mortui sepulturi [illegible] bona
aut que [illegible] erant et in bonis [illegible], mortue vero
portant ad mensa regia [illegible] de divitibus qui sepulluti
in inferno et de temporalibus qui elevantur ad regna. Sunt
etiam divicie spirituales [illegible]. Divicie salutis sapientia et
scientia timor domini ipse est thesaurus eius, timor in refrenati-
one a malo per effectum, scientia in distribucione bonorum per [illegible]
sapientia in [illegible] affectum. Sunt etiam divicie bone vite quas
ad [illegible] homines divites in virtute pulcritu-
dinis [illegible] ultra [illegible] congregaverunt divicias [illegible]
congregasti et universas. Sunt etiam divicie bone fame
quas ad [illegible] melius est nomen bonum quam divicie
multe. [illegible] laudem [illegible] gloriosos et [illegible]
homines magni [illegible] divicie [illegible] Sunt etiam divicie
celestes que competunt animabus beatis qui possunt dicere
in bono [illegible] non sunt autem hee divicie [illegible] mundane que [illegible]
[illegible] et [illegible] iste vero perpetue sine defectione [illegible]
[illegible] et fallaces [illegible] sine perfectione non obligatorie
et penales, [illegible] melliflue sine afflictione non noxie [illegible]
culpabiles. [illegible] sincere sine infectione Sunt [illegible] sine
defectione [illegible] xxx [illegible] subtracta a [illegible] divicias
ad [illegible] vestras, [illegible] e [illegible] sicut na-
[illegible] defecerunt. quia iste temporales divicie deficiunt, cele-
stes vero perpetue sunt [illegible] longitudo dierum in dex-
tera eius et in sinistra eius divicie et gloria. Sunt sine
perfectione, temporales enim sunt fantastice [illegible]
fallaces et [illegible] [illegible] iste vero [illegible]
comederunt et saturati sunt et impinguati et [illegible]
runt divicias [illegible] enim eis [illegible] ad [illegible]
etiam sine afflictione. temporales enim possessiones [illegible]
sunt. iste [illegible] sunt [illegible] benedictio domini
[illegible] facit. nec sociabitur eis afflictio Sunt etiam sine
infectione, in illis temporalibus, quia [illegible] na-
[illegible] inferno. in [illegible] vero non nisi perfecta erit [illegible]
[illegible] purgatio [illegible] dominus meus impleat omne
desiderium meum [illegible] divicias suas in gloria [illegible] in
christo jesu [illegible] christi jesu qui sine [illegible]
in via et nunc sine pena in gloria [illegible]
[illegible] nostra [illegible] desideria erunt [illegible]
sunt plene divicie, quia ibi erit vera [illegible] cognicio
sincera dilectio. perfecta [illegible] continua laudatio de primo

Prov. xiiii° Corona sapientum divicie eorum. De 2° Job xxi Iste
moritur robustus sanus et dives et felix viscera eius plena
sunt adipe et medullis ossa eius irrigantur. Boni enim
moriuntur in bonis gratuitis et ideo impinguantur adipe
tatis. De iiii° Prov. xxxi) Opera in domino et fac bonitate et iuste
nis in divicijs eius. De quarto Ps. xliiii° filie Tyri in muneri-
bus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Ista mulier
sunt laudis munera. Ista deprecatio est timor reverencialis
per quem est in se ipsum replicatio. Sunt etiam divicie supercelestes
et ille sunt in deo. In Ps. x: Magnificatus est Salomon super omnes
reges terre divicijs et sapientia. Iste vero sunt in magnificencia po-
tencie, in sapientia prudencie, in affluencia [illegible], in munifi-
cencia. De primo Ps. x. Item dominus deus dives in omnes qui
invocant illum. Domine nomen est potencie. Ps. lxxxviii° Tue
sunt divicie domine et tua est gloria, tu dominaris omnium. De 2°
Ro. xi° O altitudo diviciarum sapientie et scientie dei. De 3° Ephes. 2°
Deus qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dile-
xit nos cum essemus mortui peccatis convivificavit nos in
Christo. Ro. ii° An divicias bonitatis et paciencie et longanimitatis eius
contempnis. De iiii° Hest. 1° Assuerus fecit grande convivium cunctis
principibus et pueris suis ut ostenderet divicias glorie regni sui.

Negociamini dum venio.
Luc. xix°. Quod dicit presenti similitudine Christus: homo quidam
nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum
et reverti. Tradidit servis bonis negociatoribus et mercatoribus ex-
hortans eos ad exequendum negocium suum et committens eis summam
in adventu sive reditu et hoc: negociamini dum venio. Sunt in
ad primum boni negociatores Christus et viri iusti, mali negociator
diabolus et viri iniusti. Consistit ergo Christus bonus negociator qui
ad bonum dicitur negociatorem in mundum venientem, patriam cele-
stem quandoque reliquit. Joh. xvi Exivi a patre et veni in mundum.
Joh. iiii In mundo veniens multum in via laboravit. Ps. Pau-
per sum ego et in laboribus a iuventute sua. Venalia sua
posuit delectationem scilicet illa celeste que erit in futuro
et in quadam sinceritate divinitatis et in dulcedine [illegible]
Ista [illegible] [illegible] absque ulla commutatione vinum et lac. [illegible]
enim mercator nullus experta in aliqua commutaret. Nihil enim vi-
no et lacte nihil dulcius est. Nihil preciosius [illegible]
possidentibus, nihil delectabilius gustantibus. [illegible] [illegible]
tum mundissime carnis sue precipue sanguinem suum [illegible]
redemit animabus nostris. Videt etiam ille. Gustavit
et vidit quia bona est negociacio eius. Gustavit [illegible]
inquantum [illegible] et vidit quia bona est nego-
ciacio eius. Dare sic corpus pro redemptione animarum, hic
erat ad utilitatem. In quibus verbis illa
quatuor que dicta sunt notantur. Sunt ... emit ... pro
precio magno multum ... habet celeste. Mali negociatores
pro vilissimo vendimus nos diabolo pro modica delectatione
vilissimo precio acquirimus [illegible] et primus [illegible]
... primus ... Relinquunt ...
bonas negociatores in mundo ... qui animas
[illegible] quas aufferunt diabolo. Job xl ...
... negociatores. Behemoth ...
... vendunt ab eo ... hec ...

continent et sic faciunt amici xpi per fidem ·
pro bona actione. Item in sextis apostolus sic negociatores
tando predictis ... et ad emendum ... honestate
attrahunt bonus autem negociator exit de patria · quia re
nalia · disce ... emit utilia. ... de patria relin
quendo terrena voluptate · qua in hac patria ... nulli
et nati sumus · et hic mores carnales ... cognatos habemus
Exemplum. Ideo patriam istam ... querentes ... pro
in meliori sicut negociatores faciunt · et ad insulas que pro
sunt se transferunt ... Ezechielis xxvii · Tyrus habitat in ...
... negociatores ... ad insulas multas ... ad litem
cum Tyrus portus et ... naues et ... negociatores ... populorum
ad insulas multas · qua ... in ea ... solent ...
... et sequitur. Omnes naues maris et naute eorum fue
runt in populo negociationis tue · naues ... clamantes hau
te ... timent pericula · qua ... dekeno ...
nem · ... et timere me in ea ... aliquid
dei offensam ... enim semper nauigatores · ... vehe
mentior ... venti tempestas timetur · si ...
... extremos ... negociator ad indos · ... per mare
... fugiens ... per ignes ... multi ne
gociatores seculi et diaboli ... laborent pro
... acquirenda · quanta ... negociatoribus xpi ...
... in ... negociantes ... qui ...
... de aquis multis · ... de negociationibus ...
qui sicut insule fluctibus ... ita ... temptationibus
exponuntur · qui sunt negociatores ... quod interpretatur
venatio · qua multi negocia demonum qui venantur animas
... faciunt et ... si ergo videremus
in aliquo fulgere virtutem aliquam aut ... caritatis ...
... illud cordibus ... ad ipsius imitacionem exemplum · Hec
enim sapientia ... ut sint semper attenti ad
... melior est acquisitio eius negociatione
auri et argenti ... sapientiam ... in acquirendo
... melior est ... in ... suis ...
... Non ... auro · plumbum ... argento
... Non timebis a timore nocturno a sagitta volante in ...
ab mari · et de ... Hec enim quatuor sunt periculosa ne
gociatoribus qui ... non timent · timor nocturnus
est illa occulta deceptio que ... ex quadam ... dubia ...
... ambiguitate · sicut ... qui faciunt signa dubia ... vellet
equum emere ... et ... inve
... faciebat · et ... ille qui equum emerat ...
... si equus esset malus ille ... dicebat ...
... ... non
Ego bene innui ... ut emeretis ... Ecclesiastici xxvii ... annuens ocu
lo fabricabit iniqua · sagitta volans in die est adulatio la
... que omnibus applaudit · omnium ... dicit ...
lingua torquet ... facit et subsannat a posteriori · ...
dicit liberales · auaros ... et sapientes ...
... affabiles ... constantes ...
... et ... Hec sagitta ... volat et cito ...

Quia adulatores valde libenter accipiunt negocium perambulans
in tenebris precipue pertinet ad venditorem pannorum qui nolunt
exponere merces suas nisi in loco opaco et obscuro, sicut enim
aufferunt ne eorum panni cognoscantur, sicut econtra tenent
ne ipsa ficiantur, et aliqui tenebricas luce ponunt dum corru-
ptiones mercium abscondunt et quod bonum est superficiale ven-
dunt. Contra quia pannos furatos et [illegible] vendunt. Con-
tra illud .i. Tessalonicenses 4 Ne quis supergrediatur neque circumveniat in
negocio fratrem suum, quoniam vindex est dominus de hiis omnibus. Et mane con-
tempserunt dicentes non [illegible] ad aquas
currunt et ita implent [illegible] videntur. Ad hec negocium
perambulans in tenebris pertinet cum aliquid latet in re ve-
nali quod ab emptore non [illegible] et venditor sciens
non dicit. Et ergo qui aliquid vendit extimans quod in veritate
non habere mercari demonium meridianum est negocia-
tio pessima usurariorum qui dicit demonium meridianum quia
simulat se blandum et amicum, nisi inquit ego accomodasse
tibi in necessitate maxima. Quia tamen dei homo ad
hunc requirit non ad illum dominum relevandum. Et bene dicit
demonium quia usurarius magis assimilatur diabolo quam
de die quam de nocte dormit. Quia semper die ac nocte
lucratur usurarius in pecunia semper crescit, et sicut dyabolus
vult omnes spoliare ita usurarius bona omnium sibi appro-
priare. Unde multi ab eis spoliati sunt [illegible] et affligun-
tur. Mercatores [illegible] ultima [illegible] de regimine homi-
num. Simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inventa autem
una preciosa margarita dedit omnia sua et emit eam. Marga-
rita est lapis preciosus qui invenitur in conchis marinis. Concha
[illegible] candidas invenitur cum de celesti ro-
re concipiunt quam certis anni temporibus ut puta vere et autumno
margarite sunt ut ille que [illegible], illas enim ut dicunt
aut munda aut matutini roris conceptio reddit candidas
illas aut senectutis aut vespertina aer gignit obscuras. Hec mar-
garita signat dulcedinem patrie celestis. De qua Gregorius
in expositione huius evangelice parabole dicit: Qui celestis vite
dulcedinem in quantum possibilitas admittit perfecte cognovit ea
que in terris amaverat libenter cuncta derelinquit. In
comparatione illius vilescunt omnia. Habita deserit habita congre-
gata dispergit. Inardescit in celestibus animus nil de ter-
renis libet. Deforme conspicit quicquid de terrena placebat
specie quia sola preciose margarite claritas fulget
in mente. Et sicut dictum est ex rore margarite fiunt
que certis anni temporibus concipiunt. Haurit quia sancti viri
in mari huius seculi habitantes quasi dulcedinem divine contem-
plationis huius tenuit gustat. Unde Gregorius: Ros de superius
et sublimis cadit et tamquam de rore celesti accipimus quo-
tiens per infusionem contemplationis intime de supernis aliquid
tenuiter videmus. Ex rore ergo creari dicitur qui in dul-
cedine divine contemplationis nutritur. Bonus ergo fecit quod
pro ista margarita possidenda totum quod habet ut hec pro tribuunt
Canticorum viii Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro
dilectione et nichil despiciet eam. Si enim omnia pro illius di-
lectione quia est super omnia relinquimus multo tamquam ni-
chilum ducimus et despicimus. Secundo pronunciat Crus

Sui adventus dicens Domine venis, nunc dicit Dominus veniam
dum venis in presenti. Quia ysa v. festinus velociter veniet. Similiter
sicut legitur Mat xxiiii. Estote parati quia qua hora non
putatis filius hominis venturus est. Unde male fuerunt
parate ille virgines imprudentes quia cum abirent emere
venit sponsus. et a celesti ianua sunt exclusae. Ut inveniret
dum vellet aliquam reddendam facere venit aut ad iudicandum
negotiatores suos congregaturus in curia sua. auditurus rationem
omnia. iudicaturus in iustitia. redditurus stipendia.
primo ysa. ult. Ego opera eorum et cogitationes eorum venio
ut congregem cum omnibus gentibus et linguis et venient in
gloriam meam. Per quod intelligimus non solum mala opera
sed etiam affectiones esse iudicandas. Quia qui viderit
viderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam
in corde suo. Secundo Mat xxv. Venit dominus servorum illorum
et posuit rationem cum eis. Ille dominus tradiderat servis suis
bona sua ut negotiarentur et lucrarentur et profectus est peregre. Re-
versus computavit cum eis. Unde bene computavit quod
de quinque talentis fecit x. aliud similiter de duobus fecit quatuor. sed
alius male qui talentum sibi commissum non multiplicavit sed
per suam negligentiam et pigritiam abscondit, similiter insuper se excu-
savit per superbiam et domino suo imponens calumniam. et qui
debuerat [illegible] suum et inertiam simplicitatis confiteri. dicit se ti-
mente prudenti timuisse consilio. ne dum lucra proprium quaerit etiam
sortem penitus amitteret. Serve inquit nequam male qui ca-
lumniam imponis domino tuo. d. homo austerus es. Pigritia
tua negligentia qui talentum multiplicare noluisti. si durum
et crudelem me esse noveras et aliena sectari et tollere me
tollere ubi non seminavi. quare non tibi ista cognita timo-
rem incussit, ut scires me diligenter mea quaesiturum et
dedisti pecuniam meam nummulariis. Propter ista computationem
facientem timebit iniustus timere venire ad iudicium.
Quia Joh iii. Qui male agit odit lucem et non venit
ad me ut non arguantur opera eius. Sed qui sunt bonae
conscientiae et lucrati sunt in negotiatione sua venient laetanter
portantes fructum bonorum operum in manibus suis. Tobie
xiii. Nationes ex longinquo ad te venient et munera
deferentes adorabunt dominum in te. i. in civitate illa. Tertio
ad quam fit sermo de quo Zach ix. Ecce rex tuus venit
tibi iustus et salvator. Iustus inquit ut cor[illegible] corda mor-
talium tunc temporis iudicans proferat sua abscondita. ne veniens in
illa futura disceptatione in oppositum et terribile iudicium
sinam sustineam. De quarto ysa lxii. Ecce salvator tuus
venit et merces eius cum eo. Deus .i. in quo remunerabuntur in
civitate eius apte videbimus, sacrum enim quantumque in quo
habet mercedem abscondet assumpsit. quae saepe quidem pro-
curaverit, tunc merces in eo gloriosa non viderunt nec crede-
runt. haec ergo stipendium quia gloria .i. quae fertur electis
i. ysa lx. Venit lumen tuum Ierusalem et gloria domini su-
per te orta est. Ad quam nos etc.
Negotiamini dum venio luc xix. Quod dicit Christus
negotiatoribus et mercatoribus suis. hoc dicit dyabolus
suis. Ipse est enim negotiator pessimus habens sub
se negotiatores suos quorum negotia sua faciunt donec in
morte ad eos veniat. et sunt hi mercati sunt stipendia

reddit Quantum ad primum malus negociator est dyabolus qui in
primo foro suo totum reddidit et per superbiam perdidit irrecupa-
bilem gloriam Zach' xiiii° Non erit ultra mercator in do-
mo domini Non enim potest reverti ad graciam sicut fecit ho-
mines per penitenciam Alios autem ad principium lucri semper allicit
finaliter est spinus cum quo semper perdimus et cum quo lucra-
ri non possumus Unde videntes eius astuciam quod vendit per
superbiam et nos decipere intendit per ymaginacionem dicit Ieronimus
Cum negociatore tracta de transactione id est de transportacione
mercium ad forum et gaudet negociator quod non portent bone
merces ad forum in quibus lucremur sed in quibus perdimus ut
magis alliciat ad opera accomodat et tribuit Parum enim dele-
ctacionis fecit audit et penam infinitam exigit nolens computare
in hoc seculo sed expectans quod tunc peccat et quod absolvendo non
animas computet in inferno ubi tunc dicat Ecce unum diem nego-
cio temporis et opportunitatis medii sed dum vivimus et penitenciam facimus
feruere autem accomodavit ille usurarius qua bonum sicut radium sed postea
hic anima et bonum privilegium dei iusticia et bonum conscientie
quod ei scripsit dedimus de sanguine animarum mercedem cum
redimimus per quem omnia tua a dyabolo quia non vadium suum redi-
mat peccator cum mortem suam sed quem in dimisso iudicandum fiat
et clamet habe habe secundum morem gallicorum vadium suum erit
in perpetuum Ultimus enim debitorem suum nudum spoliavit et vi-
destis quod ille solvere non posset sicut fit nudimus seculi
[illegible] sue patibulum erigitur et peccator ibi suspenditur hic
lacrimas inefficaces emittit quod totum perdidit et ad civitatem
in qua iterato negociari valeat redire non potest Apoc. xviii°
Negociatores terre flebunt et lugebunt quia merces eorum nemo
emet amplius Negociatores hec qui animas suas venales fa-
ciunt ne metuunt eas perdere ut divitias et honestates tenerent
possent attingere quoniam eorum merces est mundi enim gloria est pe-
riculosa non emit merces sed quas ipsi emant vel que emuntur
[illegible] alios ut carum precio detinent Iste negociator malus hos
suos negociatores Naum iii° Plures fecisti negociaciones
tuas quam sunt stelle celi hii sunt mercatores dyaboli qui
in se [illegible] sibi divitias et [illegible] in suis negociacionibus repa-
rant magis fulgere quam fulgent stelle celi Quia tum omnes
sibi cum inde emunt spacia ut possent emere eterna
Vitam enim eternam dant pro omnibus quibus furantur pro aliqui-
bus quibus suspendantur pro flammis quibus incendantur Iudas
mercator pessimus pro denariis xxx dominum vendidit Christum
Et sunt alii pro uno denario et pro una delectacione mo-
mentanea animas non vendiderunt pro argento [illegible] et pro
[illegible] [illegible] operibus mortuis pauperum Isti negociato-
res dyaboli sunt specialiter quatuor qui negociantur in nun-
dinis Tyri hii sunt Tyri Damasceni Cartaginenses
et Arabes Per Tyrios designatur superbi Tyrus enim subli-
mis interpretatur hii in capite id est in cinctu et alto libro
[illegible] mercis vendunt ibi est iuxta vestes candidatas in-
[illegible] sellas et phaleras deauratas pictas multum [illegible]
[illegible] et alia que pertinent ad ornatum superbie et vanitatis
[illegible] Tyrius negociator tunc vitta purpurea scutu-
latam byssum sericum et rotam [illegible] in mercatu suo
[illegible] que est aromatica et odoris boni proponit eis Qui-
bus est voluptas carnis suavis ambiciose purpurea regia

ptatis sericulata vestem ut dicitur orbiculata ad medii sti-
n factam cuius qui in ornatu et superfluitate vestium delectant
cessum candore terrene vanitatis serici mollitie quasi
possunt delicati et tocius ardorem concupiscentie carnalis prodig
vos sursum filia pilleus et genas laterans explosis mani-
bus obliquis et mesto vultu illi assistens aliorum felicitatem
intuetur, etiam cumulat fraus dolus mendacium periurium
vennio deceptio libere per forum discurrens. Ecclesiastici xxvi difficile
exuitur negociator negligentia sua et non iustificabitur caupo a pec-
catis labiorum. Ideo ista difficile est quia ementis vendentis per ...
tur non intervenire peccatum. Quedam enim negotia ex sui natura sunt
inhonesta et illicita ut usura fornicatio et huiusmodi. Quedam
ex adiuncto ut venditio et emptio licet in se sint licita tamen ex
causa sunt illicite quia fiunt ex cupiditate et cum anima inval-
uit propria circa cupiditate etiam clericis vel ecclesiasticis prohi-
bentur quia ut dicitur [illegible] Nemo militans deo implicat se se-
cularibus negociis. Aliquando est negociatio illicita ex natura rerum que
emitur vel venditur ut si quis talia vendat vel emat que ad
nullum usum licitum possent esse nutia. Unde ad peccatum sunt in
venditoribus venenum mortiferum et magis sim venditoribus
dictat consilia quod non emimus ea nisi [illegible] tunc omnia peccata que
ab illis qui talia emunt occasione talium rerum committuntur ven-
ditoribus imputantur videntur quia qui occasionem damni dat
damnum dedisse videtur. In hiis sunt multa ut qui mulieri-
bus lascivis talia vendunt quibus facies vinguntur et sophisti-
cantur ut hominibus placeant. Et non diligenter attendant
supra dicta difficile exuitur negocians a crimine mendacii
unus iurat tanti valet, alius affirmat tanti non valet,
alius iurat non dabo pro minori, alius iurat non dabo ma-
ius et ambo periurant quia ille pro minori dat et ille ...
et iste amplius dat. Ideo dicit Damascenus Signat amari et man-
di Damascenus est interpretatur sanguinem bibens quia ...
sanguinem pauperum bibunt, isti in angulis merces suas ven-
dunt et suam collocant stationem. Gallice hauron ubi im-
latere et fallere possent, hii cernere forum sunt filii tha-
bernarii cum cum mensuris dolosis vinum vendunt. Alii ...
... accommodant, alii taxillos et candelas ad ludum ut
cum ...ant proxima ministrant, falsi advocati linguas su-
as pro venalibus exponunt, ita quod in articulo mortis loqui
non possunt. Quid fecit qui linguas suas vendiderunt? Hii
campsores denarios resecant, aurifabri stannum argen-
to miscent, filii apothecarii ex corruptis et veteribus speciebus
electuaria conficiunt. Venditores pannorum cum vlnis decurtatis
pannos mensurant, carnifices carnes infectas et diu re-
servatas pisces putridos vendendo populum necant, vendi-
tores equorum morbos eorum abscondunt et celant, equos
furfure inflant, auctionarii i. ... gallice ex parte vende-
tis et ementis precium acquirunt. Ezechiel xxviii: Damascenus ne-
gociator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine mul-
torum operum, vino pingui vellere coloris optimi, mul-
titudo operum refertur ad multitudinem fraudum. Unde acqui-
tur ab avaricis multitudo operum et exprimit vinum et lanam
quia venditores vini et pannorum quod qui primo ponunt vinum
bonum et dulce quod hic dicitur pingue, et pannos meli-
ores et pulchriores, licet negociatores vix usque ignorat

Ps. secundum aliam translacionem Non cognovi negociacionem introibo in
potencias domini, domine memorabor iusticie tue solius. Non est
simpliciter negociacio dampnanda. Sicut enim dicit Cassiodorus Actus
pessimus non res honesta dampnatur, sicut divites legimus nec
interire in regimine, ut fuit Abraham Jacob Job David
fuerunt divites. Negociatores igitur illi abhominabiles estiman-
tur qui iusticiam dei minime considerantes per inmoderatum pe-
cunie ambitum polluuntur merces suas plus preciis onera-
do. Tales precio domine inquit memorabor iusticie tue solius
nec fraudibus alienis admixte, nec in mensura, nec in moneta,
nec in re ipsa. In mensura quia quidam fraudulenti habent mensuram
perforatam, alii semiplenam, alii formam superatam faciunt ut vi-
deatur plena. Alii parvam sed in fundo parte vel aliquod lignum
ponunt ut videatur magna. In moneta alii falsam monetam
afferunt, alii fractam, alii rasam, alii plumbeam, alii ferream.
Quidam tamen sunt ypocrite falsitatis habentes si sunt in tribula-
cione intrinsecatos, alii sunt qui bonum incipiunt sed non perfi-
ciunt perseverantes. Alii sunt pigri et accidiosi et pitterii sicut pa-
tere aggravati. Alii duri et obstinati in re ipsa sicut taber-
narii et caupones fraudulenti ignorantibus emptoribus mi-
scent aquam vino et bonum vinum tacitum et minus carum tra-
hunt ex eodem doleo, et vetule aquam ponunt in lacte, et qui
vaccas vendere volunt per aliquot dies lac a mamillis non
extrahunt, ut mamillis turgentibus lactis copiam habere vi-
deantur, et qui caseos vendere volunt prius in pulmentis suis
ponentes pinguedinem extrahunt et filatas seu fusatas suas et
filacia ad pondus volentes vendere nocte precedente ut magis
ponderent in humida terra reponunt. Et carnifices qui extrahunt
sanguinem de bovinis comprimendo quasi in torcularia prius quam ve-
dunt, et fauces vaccarum pistum tingunt rubescere faciunt vel sanguine
tingunt ut recentes videantur et inde sepe homines moriuntur.
Unde cum quidam christiani capti ducerentur ad soldanum ut decapitarentur
unus incipit soldano intimare magnum dampnum incurreret. Nec
enim annus est in quo non occidam plures quam centum de hostibus vestris
vendens christianis quibus carnes coctas vetere fetidas et pisces
corruptos vendo. Tales negociatores eiecit dominus de tem-
plo. Johannis ii. Nolite facere domum meam domum negociacio-
nis, et Luc. xix. Vos autem fecistis eam speluncam latronum.
Quia mercimonia ad modum latronis omnia ponit in sacco suo
et abscondit sicut latro qui de nocte domum intrat. Quecumque
furatur prius in sacco ponit et abscondit. Sed de die quando pu-
nitur et omnibus de sacco extractis et recognitis suspenditur.
Castrimargi sunt gulosi insaciabiles. Tales solent in
ecclesiis vigilantes solleniter vacare bene bibere et comedere
ubique in loco pulcro tenentes sua statione dicentes Date nobis
vinos preciosos et unguentis nos impleamus, non preteriat
nos flos temporis, coronemus nos rosis antequam mar-
cescant, et nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria mea.
Ubi ebrietas habet habitaculum suum, castrimargia sive ventris
ingluvies coquinam, quidam ministeriales carnes assant, alii
elixant, alii salsamenta distemperant, et tot variorum co-
lorum succos apponunt ut videntur esse pictores, et ipsi quasi
colores in vitellis sive pinguis, alii pullos et ova farci-
unt, alii acertoreas et vareys ferculis intendunt, alii
diversa vinorum genera superflue afferunt. Ps. xxvii. Castrimargi

negociatores tui a multitudine cunctarum diviciarum ferro stanno
plumbo repleuerunt nundinas tuas. Argentum similiter significat
[illegible] fuerunt loquaces. ferrum quod a feriendo dicitur
signat quasi verborum litigia [illegible] ad arma ferrea et ad
[illegible] stannum quod dicitur a quodam greco s. stanatore quod est se-
parans et seruiens. mixta enim inter se metalla per ignem dissociat
et auro et argento ab plumbo quod seruerunt. Hic signat
animos dissocians et [illegible] plumbum quod est
facili solubile consumitur et in pulverem redigitur hic significat
quod se et sua faciliter consumunt et tandem ad magna [illegible]
sicut [illegible] semen [illegible] messis fluminis fruges eius [illegible]
negociatores gencium. Isti enim comparantur torrentibus que cito arescunt
quod habeant aquam viuam de celo fluente non de nilo [illegible]
quod egipti segetes [illegible]. Vel ad [illegible] semen nili et mul-
titudo piscium que habundat in nilo. quibus [illegible] gulosi et [illegible]
[illegible] Per arabes qui callidi interpretantur [illegible] qui primo
[illegible] callida simplicitate ad [illegible] accedunt et eorum [illegible]
[illegible] et tibus [illegible] hec primo [illegible] et ita callide
decipiunt. hij in loco [illegible] merces suas vendunt. In parte ant-
[illegible] et floribus locum suum ornant. In parte [illegible]
[illegible] et fetidum locum habent hij [illegible] iuxta [illegible] ha-
bitant [illegible] ubi in paludibus [illegible]
[illegible] velut porci in luto [illegible] Ce-
dar [illegible] et uniuersi principes cedar [illegible] sarracenorum. nam
cedar fuit filius Ismaelis a quo sarraceni [illegible] negoci-
atores [illegible] in agnis et arietibus et edis venerunt
ad te negociatores tui. Sarracenorum enim [illegible] ad [illegible]
luxuriosi et [illegible] quibus comparantur [illegible] luxuriosi. [illegible]
[illegible] agnis arietibus et edis. venerunt simplicitatem
extra ostendentes sub agni vellere lupinam [illegible]
astuti [illegible] sub pectore vulpem. et arietibus qui [illegible]
[illegible] et alios [illegible] in [illegible] et edis qua [illegible]
sunt et feruet ad coitum. qua [illegible] ab omni gene[illegible]
[illegible] pluribus omnibus aliis frequentatur. Ideo enim filia relicta
matre. uxor relicto marito. monachus relicto claustro.
scolaris relicto studio. sacerdos relicto grege [illegible]
[illegible] abierunt. et [illegible] et [illegible]
[illegible] Ideo dicit [illegible] ubi [illegible]
[illegible] omnibus regnis terre [illegible] dicit negociatores. [illegible]
[illegible] dicens veniens [illegible] negociatoribus diabolus [illegible]
adventum domini sui qui venturus est ad eos in morte [illegible]
[illegible] sicut in diebus Noe erant homines [illegible] cogno-
mede[n]t et biben[t]. negociatoribus [illegible] et [illegible]
nerunt donec venit diluuium et tulit omnes. Veniet [illegible]
[illegible] sicut pastor oue sua [illegible] persecutura [illegible] ut [illegible]
[illegible] diabolus venerat expectaturus. [illegible] dicit [illegible]
Venit enim princeps mundi. i. amatorum mundi [illegible] et in
[illegible] quilibet et in peccato natus et nutritus [illegible]
miserum [illegible] non [illegible] agmine [illegible]
gato [illegible] vadunt et veniunt [illegible] [illegible]
[illegible] quasi obsidentes [illegible]
dent et veniet [illegible] ad [illegible] venit [illegible] Stulte
[illegible] sunt [illegible] repetitur luc. xi. Stulte
hac nocte repetent animam tuam. Repetent quia plures

congregant ut magis trucietur peccator et tristis desperet Job xix°
Simul venerunt latrones eius et fecerunt sibi viam per me, ob-
sederunt in gyro thabernaculum meum · latrones eius id est dei eius
permissione et iusto iudicio et peccatoris demerito Unde dicit
fecerunt sibi viam per me, quia gratia demerita dedit eis et
accedendi fiduciam et eis aperuit viam, tunc peccator desperatus
timet et tremit nescit quid videat aut quid agat Ps. [illegible]
Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tene-
bre. Venit etiam sicut accusator cum privilegio conscientie iiij
Rg iiij° Ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad ser-
viendum sibi. Dyabolus qui corpus et animam repetit, et quia
creditor suum cyrographum quod de sanguine anime sue scripsit
et dedit ei cum peccavit quia non est debitum per penam solvit
petit quod a iusto iudice iusticia, et datur ab eo sententia diffini-
tiva veniat mors super illos et descendant in infernum vi-
ventes s. semper in peccatis Venit etiam sicut raptor et tortor
reum puniturus Joh x. Fur non venit nisi ut furetur et ma-
ctet et perdat, fur enim de nocte venit subito impulsor invadit
spoliat et interficit. Et bene dicit fur, quia Jer vi fac
tibi planctum amarum quia repente veniet vastator super
nos. Vastator iste est dyabolus qui omnia bona spiritualia deva-
stat, quia cum quis est in peccato mortali, bona que facit etsi
sint ei ad multa ut puta ad multiplicationem bonorum temporalium
et ad habilitationem ut convertatur ex corde et ut minorem penam
habeat, quo ad eternum gaudium non valent eis. Ps. cxxvii°

Labores manuum tuarum

quia manducabis etc. Labor est pena inducta Ade et filiis
eius Gen iii° In sudore vultus tui etc. Sicut enim clerici
laborant in ecclesiis, monachi in claustris, sic agricole in agris
et ex labore isto penam sibi iniunctam a deo faciunt et inde
victum acquirunt et vitam eternam habebunt Sap x° Reddet deus
mercedem laborum suorum s. quia in eos agros laborat unus
messem colligendo i. primam agat, alius ut pecuniam colligat
seu augeat et ut manipulos flectetur et occupat, sicut aliquis
de labore suo recipit temporalem pecuniam, alius dampnationem
alius vitam eternam i Cor x Unusquisque propriam mercedem acci-
piet etc. Sunt autem qui non laborant sed de labore manuum alie-
narum comedunt. sic de quibus usurarii Ps. In labore hominum
non sunt et cum hominibus etc. Immo cum demonibus quia usura-
rius est sicut demon incarnatus Prov vi Vade ad formicam
o piger et considera vias eius. formice que nichil portant
nisi rapiunt opera aliarum, et sicut ager profert spinas et tri-
bulos nisi excolatur, et vinum colligit feces nisi moveatur,
et panni sordes nisi laventur, sic homo peccata contrahit nisi
per laborem debitum exerceat ad quod natus est Job v. Homo na-
tus ad laborem. Sunt etiam qui laborant et de labore
manuum in tristitia et solicitudine comedunt, paupertate et
immoderate congregando ut avari Eccl xxxi. Laboravit di-
ves in congregatione substantie. Isti congregant semper nec sa-
tiantur. Sicut papiliones ad candelam, Abacuc ii° Labo-
raverunt populi in multo igni, et sunt similes pueris qui tota die
currunt ad papiliones et nichil habent de labore nisi fatiga-
tionem Eccl v. Sicut egressus est nudus sic revertetur et nichil
afferret secum de labore suo. Quid ergo prodest ei quod labo-
ravit in ventum cunctis diebus vite sue comedit in tenebris
et in tristitia multa Sunt etiam qui et comedunt inde et tamen
saturari non possunt quia sunt inopes et miseri sunt Eccl v°

Est homo laborans et festinans et dolens impius et tanto
magis non habundat. Dyabolus enim ostendit divicias ut concupiscant
et subtrahit ut videntes magis angustientur. sic pueri ligant
fila in denario perforato. et ut concupiscentibus illudant subito
retrahunt. sic homines inclinati illud capere volunt. sic more ve-
natoris qui in angusto transitu feras retinerat et sagittat. sic
dyabolus de facili capit in paupertatis angustia constitutos. et
sicut nimia sitis compellit hominem bibere aquam lutosam
ita avaricia nimia [illegible] invitat agricolas ad multam
maliciam ita quod quidam terminos suos in [illegible] terras mutuo
et vim sibi furtive acquirunt et metas transferunt. Deute. xxvii.
Non transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessi-
one tua. Jere. xvii. Sicut [illegible] agentes laborauerunt. Sunt etiam
qui laborant incessanter ita quod nec festa custodiunt contra preceptum do-
mini qui precipit sabbatum observari. Non enim qui colligebat li-
gna in die sabbati precepit dominus lapidari. hec labor stulto-
rum qui affligit eos qui nesciunt in urbem pergere hec est celestem
ubi inveniunt cives paradisi. Unde in diebus festis non debent
opera servilia exerceri sed fidei et vacare animarum saluti. nec
ematur nec vendatur nisi que sunt necessaria dierum. Tu debes esse
amendo necessaria diem dominicam. Non fiat mercatum publicum. nec
agentes causas litigare. Non portentur onera cum summariis
quadrigis ubi pro civitatem sic quiescat homines et animalia. Jere.
xvii. Nolite efferre onera de domibus vestris in die sabba-
ti. nec inferatis onera per portas. Exo. xxiii. Sex diebus opera-
beris. in vii die cessabis. ut quiescat bos et asinus tuus. sed in
instanti necessitate vel periculo hostium possunt arari fructus colligi.
de mandato ecclesie et inde largiores elemosinas fieri. Et ne
dicit qui nesciunt in urbem pergere qui quidam sunt ita ne-
gligentes et agrestes in agris et nemoribus quiescentes. quod vero
audivi ab hominibus. sicut recitat de quodam rustico se non
ipsum dixerat dies festivos et semper in illis diebus caligas
calciabat. quod videntes vicini dicebant familie sue
hodie est nos feriare quia dominus calceatum calligas
portat. Et quod deterius est dum ad ecclesiam vadunt homines
quidam furantur eorum fructus et dissipant eorum segetes. Talibus
ecce dicit ipse ut requiescat a laboribus suis. Apoc. xiiii.
Sunt similes leoni qui quondam fuit [illegible] nomine paracletus
impositus et semper [illegible] ab hiis quos [illegible]
dente vulnerabat eis. Ipsum cornutum impetebat. Cum
deberet animalia ab agris et segetibus amicorum eicere hic
etiam segetes inimicorum restituere. [illegible] v. Si videris asinum
odientis te iacentem sub onere. et est exemplum de leone qui ha-
beret spinam in pede. pedem pastori porrexit. qui spinam
extraxit. sic cum postmodum leo esset in curia imperatoris et pa-
stor ille nescio quo delicto suo offerretur leoni ad devoran-
dum. leo pastorem recognoscens et vite reddidit et a ceteris
animalibus eum defendit et imperator utrumque liberum abire per-
misit. Sunt etiam qui laborant et sacrilegium incurrunt
quia decimas debitas non solvunt. et propter hoc agri steri-
les in operibus desistunt. Aggei i. Vocavit siccitatem super
omnem laborem manuum et super terram et super triticum
et vinum et oleum et quecumque profert humus. et philosophi sunt re-
li ne darent rorem. et terra ne daret germen suum. Decima
enim census est quam pro hereditate eterna debemus de nostris

temporalibus. qui autem non dat censum perdit domum ut agrum
De tyronia dicitur quod dat domum pullum. Malachie iii. Unde in ro-
inferte omnem decimam in domum meam ut sit cibus in do-
mo mea. et probate me super hoc dicit dominus. si non
aperuero vobis cataractas celi. et effudero vobis benedictionem usque ad ha-
bundantiam. Et Augustinus. Si decimam dederis non solum
habundantiam fructuum accipies. Sed etiam sanitatem corporis
consequeris. Hec enim debentur domino in signum universalis do-
minii. et ministris ecclesie pro labore officii vite stipendium.
De hoc que singulis annis renouantur. tam in fructi-
bus quam in fetibus animalium digna est opinio. inter-
[illegible] sua. omnia administrat sacramentum. licet quidam layci q[ui]
ne missas ne sacra ministrat in parrochialibus ecclesiis [illegible] aly
[illegible] iure hereditario decimas sibi vendicare presumant. aly
autem vix vicesimam reddunt et de peiori hic [illegible] similes
Cayn qui sicut legitur in hystoria scolastica decimas iuxta
viam torrebat domino offerebat. Sed Abel econtra decimas que
offerebat in decimis et in dona domini separabat. optima et electa
[illegible] in dona domini. dicit [illegible] [illegible]. De quibus Bernardus in
[illegible] [illegible] fugit [illegible] de pauperibus sicut [illegible] pri-
mitias [illegible] parte primas. Primo sortellis angelis [illegible]
[illegible] sepe ab elemosina vel loco penitentiario [illegible] ele-
mosinas. Ecclesiastici iiii. Omnis homo qui comedit et bibit et
videt bonum de labore suo hoc donum dei est. Ille qui videt
bonum de labore suo qui dat domino manu sua. nec expe-
ctat a successore ut satisfaciat pro eo. Sunt etiam qui la-
borant sed de labore suo nichil pauperibus impendunt. ut qui
[illegible] de labore suo Ecclesiastici vi. Omnis labor hominis [illegible]
[illegible] qui totum comedunt [illegible] animam eius non implebit homo. Quidam enim re-
[illegible] eius et anima eius non implebit homo. Quidam enim re-
[illegible] cibos [illegible] vel gallinas comedendas apponunt
[illegible] sua servat donec putrescunt. Job xx. Nichil rema-
sit de cibis eius. Dicit [illegible] de divite avaro quod cum
[illegible] pastillum [illegible] sit [illegible] mures [illegible]
cum apponeret in mensa tota [illegible] sunt. Aly vetera
vestimenta que iure sunt pauperum vel vendunt vel [illegible]
[illegible] sunt vel [illegible] et [illegible] pro precio tradunt. vel [illegible]
[illegible] de cappa vel pallio [illegible] de pallio [illegible]
[illegible] tunicas de [illegible] caligas [illegible] de [illegible]
calceos faciunt et totum pauperibus aufferunt. vel hystrioni-
bus tradunt vel [illegible] inde [illegible] suum faciunt. omnia in
[illegible] putrescunt. Gladium autem [illegible] expectata
[illegible] reservatam putrescunt. Nota autem quod pul-
[illegible] pertica divitis et pulcherrima granarium est corpus pau-
peris. ubi vestimenta et tritica secure reservatur ne
a tineis corrumpantur. vel a furibus aufferantur. Propter
[illegible] mo Qui furabatur iam non furetur. magis autem
laboret manu sua ut habeat unde tribuat necessitatem pacien-
ti. Qui furabitur inquit omnia [illegible] est aufferre pauperi
quod suum est. Dicitur de quodam milite [illegible] comedisset
in curia [illegible] nobilis et [illegible] reperit cappam su-
am [illegible] servientem omnia invenire cito non po-
tuit. Cui [illegible] inquit meretricem affer cito cappam meam
[illegible] non cognoscis eam. et ille. bene eam cogno-
sco domine iam septem anni sunt [illegible] non [illegible] potui eam
invenire et [illegible] videre. Refertur etiam de muliere
cui maritus omnia sua ad dispensandum prompto tradiderat

Illa autem pauperibus nichil erogabat, qua mortua rogatus ma-
ritus ut elemosinas faceret pro ea cogitans magis de se
[illegible] de anima uxoris, respondit. Bertha omnia mea in vita te sua
habuit, modo totum habeat quod pro anima sua dedit. Talibus ber-
te similatur [illegible] ille [illegible] si [illegible] est. Sunt etiam
qui laborant et etiam ex fidelitate laborem suum faciunt
non tamen non in veritate sed ad oculum serviunt, quorum fortes
lassitudine in dominorum suorum [illegible] in eorum absentia
[illegible] domini servi [illegible] domus [illegible] non ad
oculum servientes quasi hominibus placentes, sed [illegible] facientes
ex animo operantes sicut domino et non hominibus. Qui enim
xii denarios recipit pro opere diurno et forte laborando
non facit opus quod valeat sex, totum tenetur restituere
et quod amplius recepit et in quo dominum damnificavit. Ideo
ii Cor. vi. In omnibus exhibeamus nos tamquam dei ministros
in laboribus etc. Deo quasi servus bene laborantibus non
reddit premium. Eccli. xxxiiii. Qui effundit sangui-
nem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt
Iac. v. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones
vestras que fraudata est a vobis clamat, et clamor eorum
in aures domini introivit. Isti non dicuntur labores manuum
suorum sed [illegible]. Labores manuum tuarum
70 Iob v. Homo ad laborem natus est
Eccli. vii. Ne oderis laboriosa opera et rusticationem
creatam ab altissimo, quia otiosi vocantur rustici eos
qui laborant, cum tamen nobiliores sunt eis, sicut nobilior
est ferrum fructificans quam [illegible] infructuosa que semper est in ma-
gna in [illegible] sua. Est autem labor corporalis utilis et
est ad carnis motuum subiectionem, sicut in bello milites
consumunt suas vires corporales quasi [illegible] labora sicut bo-
ni milites Christi, mali enim milites fugiunt de prelio sine
ictu dato vel recepto. Quibus laboribus et ieiuniis lascivia
corporis castigatur, ordinibus demonum sagittas vigilias
insidie diaboli depellitur. Item enim sicut fumus [illegible]
qui non corrigitur nisi verberibus, Prov. x. In labore [illegible]
non sunt. Ideo tenent eos [illegible] Eccli. xxxiii. Servum malivo-
lum tortura et compedes mitte eum in operationem ne vacet.
Est etiam utilis ad filiorum educationem et vite [illegible]
sustentationem, secundum illud apostoli ii Thess. iii. Qui non laborat non
manducet. Sed mirum est de illis qui multos habent fili-
os et multos successores, et tamen ita immoderate laborant
in temporalibus quasi [illegible] de [illegible] [illegible] in labo-
re et [illegible] non habet non filium non fratrem et tamen labo-
rare non cessat, nec [illegible] cum eo dei ut [illegible] dicens
cui laboro et fraudo animam meam bonis. Est etiam utilis ad elemo-
sinarum largitionem. Act. xx. Quoniam [illegible] sunt mihi
necessaria [illegible] iste omnia ministraverunt manus iste [illegible] laborantes
oportet suscipere infirmos. Hinc [illegible] de beato Iohanne al-
[illegible] recto elemosinario qui ita copiose inde affluebat et [illegible]
quod [illegible] et pactum habuit cum domino, ut quantum deus
deret pauperibus erogaret. Ipse autem semper dabat et deus
reddere non tardabat. [illegible] vixit omnia quidem
rependens non [illegible]. Est etiam utilis ad temptationes que
tamen vincat [illegible] de facili a temptatore non capitur aliquo
bono parat exercitio. Jeronimus. Nunquam semper esse aliquid
agendum ne ager pectoris mei cessante manu sentibus
malarum cogitationum occupetur. Ieronimus, tu vero vigila

in omnibus labora opus fac euitare. Dyabolus enim quem aliquem
inuenit ociosum, statim mittit eum in suam operationem et pri-
mum ociosum statim mittit eum in suam operationem, et ideo semper fla-
gitat prauam cogitationem vel delectationem, et [illegible] vnde exponi vel
locutionem vel actione corporali vel spirituali. Vnde ociosa non comedit
Prouerbiorum de sapiente muliere quod panem ociosa non comedit.
Secundo Christus tota vita sua laborauit. Bernardus [illegible] vixero
memor ero laborum quos Christus sustinuit in predicando, fati-
gationum in discurrendo, temptationum in ieiunando, vigili-
arum in orando, lacrimarum in compatiendo. Recordabor
etiam dolorum, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsanna-
tionum, exprobrationum et clauorum horum et similium. Alioqui
requiretur a me sanguis iusti qui effusus est super terram.
Tercio in vitas patrum legitur quod diuersis sermonibus monachum
operantem demone vno pulsari, ociosum autem innumeris spiri-
tibus deuastari. Est etiam vtilis ad culpe purgationem. Vn-
de preceptum est primo homini quod laboraret ad satisfactionem
Genesis iii. In laboribus comedes cunctis diebus vite tue.
Et qui non seruat preceptum eius, qui fugit laborem in
precepto, non intrabit in requiem, quia per laborem de
[illegible] flagellum
[illegible] granum separatur a palea [illegible]
et redditur granum purum. Et sic [illegible] datus [illegible]
ociosus fuit et non laborauit [illegible] Vide humilitatem meam et
laborem meum et dimitte vniuersa delicta mea. Est etiam vtilis ad [illegible]
[illegible] exemplum accipite fratres exitus mali
[illegible] imitatione [illegible] et laboris prophetas qui locuti sunt in no-
mine domini. Ecce videte quam longanimes in expectando, la-
boriosi in agendo, patientes in sustinendo, fortes in [illegible]
morientes. Quarto Paulus laborabat usque ad vincula quasi
male operans, sed verbum dei non erat alligatum.
[illegible] bene operando [illegible] laborabat enim verbo et exemplo. Vnde
[illegible] Qui bene presunt duplici honore digni sunt, maxime
qui laborant verbo et doctrina [illegible] predicatione et doctrina
imitatione. Vnde Paulus ad [illegible] dicit se operatum fuisse
ut eis daret formam ad imitandum se [illegible] graue la-
boris [illegible] exemplum, cum se non solum id [illegible]
[illegible] testatur [illegible] necessitati sui corporis expenderet, sed
etiam quod usibus eorum qui secum erant posset sufficere
[illegible] quotidie [illegible] vtilitatibus [illegible]
[illegible] vite [illegible] manibus exercuerunt [illegible]
[illegible] in abbate Paulo qui longe sequestratus ab
hominibus singulis annis [illegible] manuum suarum quod quo-
tidianis [illegible] fuerat [illegible] sine
opere et labore [illegible] non posse in loco perdurare
monachum nec ad perfectionis culmen ascendere [illegible] et
si non faciat pro necessitate tamen faciat pro cordis et cogitationum
[illegible] puritate et soliditate et accidie expugnatione.
Est etiam vtilis ad vite eterne remunerationem. [illegible]
[illegible] laborum gloriosus est fructus, gloriosus [illegible]
[illegible] non qualiscumque fructus temporalis [illegible] et [illegible]
que [illegible] a pueris [illegible] fructus ad [illegible]
[illegible] non reddit hominem satiatum nec robustum [illegible]
[illegible] laborem verum non in satietate, non
est satietas vbi non est satis [illegible] nisi in eterna
requie. que laborum iusto [illegible]

laboravi · et inveni in multa requiem · et hec est quod hic dicit
laboribus ma · tu · qr ma · be · es et bn tibi erit · Beatus es hic
p gratiam · et eris beatus in patria p gloriam · et intum manducabis
certe gaudendo fercula que tibi apponentur · in illa eterna
mensa sicut fugientibus et afferentibus vinum datur plurie
· pius exemplum · quod nobis concedat [illegible]
Paravit opus verum cum tempus · et dabit vobis mercedem vestram
in tempore suo · Ecclesiastici · ecce proponit nobis dominus p operis
sapientis operandi facultatem · d · Operam · subiungit
operis qualitatem · d · opus verum · et operis congruitatem · cum
tempus · et mercedis utilitatem · qua concludit · d · et dabit vobis
mercedem et · Proponens igitur facultatem operandi · dicit operari
variam · dicens enim primum operarius in eodem agro etiam labores
lices dilectissimi clerici et religiosi magis varium circa
spiritualia · cum · xx° dicit · prefiguravit diversos operarios in vineam
suam · Dominus enim cunctis ordinat rempublicam · ecclesie ut
unus alii subministret · et quod non habet in se · habeat in alio · et
defectus unius ab altero · sine enim diversis artificibus et contractibus
operibus non posset subsistere civitas huius seculi · sicut psalmista
dicit · ubi loquitur de diversis artificibus · gaudens · sine
his omnibus non edificatur civitas · Operare inquit ut imple-
as divinum imperium ut vitias ocium · est precipue a simo hic est
corpori tuo [illegible] sibi necessarium ut habeas defensionibus subsidium
De primo · Gen · iii° · Emisit dominus Adam de paradyso vo-
luptatis ut operaretur terram de qua sumptus est · Ade vero dictum est
et inductum · In sudore vultus tui vesceris pane tuo · Ergo ex quo
in primo homine damnati sumus ad operationem · ubi considerare
debemus possibilitatem corporis · quia qui non possunt
p corporis imbecillitate si dent se gravare inmoderato opere
sed possunt se in spiritualibus exercere · Considerare etiam debemus
voluntatem divinam · quia iugum domini leve est · brevitatem temporis · quia
tempus breve est · longinquitatem finalem · quia mors in ianuis
est · Gal · vi · Bonum facientes non deficiamus · operemur ergo bo-
num ad omnes dum tempus habemus · De 2° · Prover · xxiiii° · Qui opa-
ratur terram suam satiabitur panibus · qui sectatur ocium replebitur
egestate · Ocium enim inducit immunditiam cogitationis · quia
sicut aqua quieta sordes colligit · ita cor ociosi cogitationi-
bus immundis sordescit · Inducit etiam inertiam · letitiam dissolutionis
· quia ociosi se disponunt dissolutionibus et ludis · In-
ducit etiam desidiam negligentiam · Quia ociosi sunt desides
et inertes · Inducit etiam violentiam temptationum · ut scribitur
in vitis patrum · monachum operantem uno demone pulsari
ociosum vero omnibus spiritibus devastari · Prover · vi · Secundum trans-
latione quam exponit Basilius in exameron · ubi nos habemus ·
Vade ad formicam o piger · dicit · Vade ad apem et vide
quo operaria est · Certum est enim quod inter apes nulle sunt
ociose · alie invigilant munimento tecti · alie futuros im-
bres explorant · alie de floribus ceram faciunt · alie ro-
rem infusum floribus ore colligunt · et [illegible] aliquem ociosum
solitarie [illegible] et pedatarie [illegible] contra [illegible] ut
comedat mel · apes operose [illegible] pugnant et [illegible]
Unde de illa sapiente muliere que sapienta est commendatio
· manum suam · digitus [illegible] panem ociosa non comedit ·
Prover · ult° · Sicut enim ager profert spinas et tribulos nisi
excolatur · et vinum colligit feces nisi moveatur · et pannus
albus qui insensibiliter denigratur · et manus sordes colligit

nisi laueti, ita bona naturalia corrumpuntur nisi per opus debitum
exerceantur. Et bene dicit sapiens, quia sectans ocium satura-
bitur egestate, quia egestatem operata est manus remissa. Prover-
biorum x°. Quidam enim histriones sive leccatores ministeriales
quos gallice dicunt manestreus, cum hoc ministerium nullum sciunt
onerosi sunt et hic bona aliorum consumunt, sicut burgenses mel-
la apum, sicut in quibusdam civitatibus boni homines qui la-
borare renuunt. Apostolus ii ad Thessalonicenses iii°: Si quis non vult operari
non manducet. De 3° Eccli xxxiii: Cibaria virga et onus
asino, panis et disciplina et opus servo. Corpus enim asi-
ninum et pigrum ad omne bonum indiget pane ad eius susten-
tacionem, et disciplina ad eius erudicionem, et opere ad eius ma-
ceracionem, et superbie depressionem. Sicut enim servus fugitivus
debet retineri, ita corpus carnale aliqua honesta occupacione
debet occupari. Fugit enim et evolat per feruorem sensuum corpo-
ralium et evolat per elacionem et superbiam, currit in terra per
avariciam, in aquis per luxuriam. Eccli xxxiii: Servo malivolo
tortura et compedes, mitte eum in operacionem ne vacet. Unde
legimus in vitis patrum quod heremita longe ab hominibus remotus
esset ut opera sua non venderet, nichilominus cophinos de fo-
liis faciebat palme et postmodum destruebat, ut non esset ociosus
sed cor a malis et vanis cogitacionibus conservaret. Quod spiritus
est in motu. Sed vivunt aliqui nisi mortificet et fatigatus
Cum enim operibus manuum ut se et familiam pascerent di-
tius se a ... custodiat quidam ... mechanicus reputat, quia non
minus laborat quam heremite vel claustrales et cotidie
se mortificat. ii Thessalonicenses iii°: Non inquieti fuimus inter vos
nec gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore
et fatigatione nocte die operantes ne quem vestrum gra-
uaremus. Isti secure contra de ea quod lucrantur comedere possunt.
Prov. xiii°: Vult quod non vult piger, anima operancium impin-
guabitur, et vult manducare et non vult laborare. Isti eciam
quiete dormiunt. Eccl. v: Dulcis est sompnus operanti sive pa-
rum sive multum comedat, saturitas autem divitis non sinit eum
dormire. Eccli xxxi: Vigilia et colera et tortura viro infru-
nito. Sompnus sanitatis in homine parco. Vigilia ex morbina-
tione spiritus, colera ex distemperancia humorum, tortura ex
repletione intestinorum. Tullius: Cum videris istos epulones
pallere optimas boves stertere et sudare, tunc intelliges eos
qui maxime sequuntur voluptatem minime assequi. Quinto homines
pauperibus de eo quod superest distribuunt. Ephes. iiii°: Laboret
manibus suis operando ut habeat unde tribuat necessitatem pacienti.
Et si non habent pecuniam quam distribuant, faciant elemosinas
de artificiis suis, ut mulieres de labore manuum dent offerre
ad ornatum altarium pallas corporalia manutergia aurifrigia
clausura et huiusmodi. Sicut legimus Act. xxxv, et alii mechanici
de arte sua pauperibus subveniant ut sutores reparare paupe-
ribus sotulares, textores consuendo resarciant vestes gratis,
similiter et consuat. Cementarii et carpentarii edificia pauperum
reparent et cooperiant etc. de aliis similiter facultatem.
Quarto sunt habeas defensionis subsidium. Apoc. xiiii°:
Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis, opera
enim illorum sequuntur illos. Cum enim fideliter laboraverint in
vita requiescunt post mortem, et sequuntur eos opera ipsorum, sicut
servi et familia domini sui sequuntur ad defendendum et hono-
rantur ei bonum gloriosum ut sequatur in perpetuum. Unde anima

tali exuta corpore et intranti celeste palacium dicit Sancti
[illegible] ad angelos Prout ulterius date ei de fructu manuum suarum
et laudent eam in portis opera eius Certe si peruenisset usu-
rarius licet multas ecclesias edificasset et multa ad sancto-
rum honorem in elemosinas distribuisset et vellet in tantas
et tantas si possibile esset orarent pro eo ostendentes ele-
mosinas sine gaudio spoliati ab eo et dicerent [illegible]
sit in curia Romana cum aliqui volunt aliquid impe-
trare et dicerent iudici Non misereris nec misereris omni-
bus operantibus iniquitatem manus enim eorum sanguine plene sunt
Post operandi facultatem subiungit operis qualitatem
.d. opera vestra i. opera vere salutis Prout in primo Opus iusti ad
vitam. opus autem impii ad peccatum. Hec vita eterna est salus
nostra De qua apostolus Cum metu et tremore vestram salutem
operamini Deus est enim qui operatur in vobis in velle et per-
ficere pro bona voluntate Unde bona nostra opera sunt ope-
ra dei que debemus operari eius adiutorio. maxime propter
quatuor quia sunt levia. brevia. laudabilia. et utilia
Levia sunt amanti, leve enim est quod bene fertur onus
bene huius fertur quod cum deo [illegible] portatur Ysa xxv
Omnia opera nostra operatus es in nobis domine et sunt certa
tamen bene [illegible] fert onus sine labore, [illegible] opus
leve est cum fit ex dei amore Ecclesiastici [illegible] in mansue-
tudine opera tua perfice Sed econtra opera peccatorum sunt diffi-
cilia Exodi i Oderant egyptii filios Israel et affligebant
illudentes eis et invidentes et ad amaritudinem perducebant
vitam eorum operibus duris luti et lateres [illegible] famu-
lata quibus in terre operibus premebantur Isti egyptii sunt demo-
nes quorum opera nos affligunt quia magna est affectio
in congregatione pecunie In prosperitate voluptatis
et voluntatis proprie Invadent enim nobis et invidens [illegible]
speciosos habent qui invadent et detrahunt homines Unde
magna est invidia inter speciosos [illegible] quidam sunt
melius quam alii et magis ab hominibus frequentantur. Et tunc
alii detrahunt et premunt et tunc magis perdunt in hac
invidia quam lucrentur Unde legimus de [illegible] quidam monachus
[illegible] ut somnie eius [illegible] Sunt etiam brevia quia
cum veniret vespera. et finiuntur opera nostra et diebus opera-
tores [illegible] dimittant opera ut in psalmo Exibit homo ad opus suum
et ad operationem suam usque ad vesperam [illegible] in
mundo [illegible] diversis operibus occupant Unus agrum colit
alter se bellis exercet, ille docet, ille discit et quamquam [illegible]
[illegible] mortalitas facit vespera vite [illegible] Unde [illegible]
[illegible] est omnis nostra operacio [illegible] dulcedinis [illegible]
[illegible] in [illegible] laboravit et tuto [illegible] quam
[illegible] opera peccatorum sunt durabilia quia
semper sunt in labore et [illegible] Non enim permittunt peccatores
[illegible] demones quiescere Baruch i Dicunt mali
abimus [illegible] in sensu cordis nostri mali [illegible] opera-
remur diis alienis facientes mala ante oculos domini dei
nostri Jere xvi Vos peius est operati quam patres vestri [illegible]
et sequitur Servietis diis alienis die ac nocte qui non
dabunt vobis requiem quia [illegible] pena [illegible]
semper vivent et semper morientur [illegible] Et laborabit in eternum
et vivet adhuc in finem [illegible] ysa i d. Qui-
escite agere perverse. discite bene facere. Gallice Lessiez
entrade mal faire. apprenez autre mestier [illegible]

In manu artificum opera laudabuntur. Sunt etiam laudabilia que
plena honestate. Vnde de Thobia dicitur i° c° quod confugiebat consor-
cia mala et pergebat ad templum domini ibique morabatur. et cum
esset iunior etate nichil tamen puerile gessit in opere. Ecc.
xl° Gloria domini plenum est opus eius. Gloriosum enim est valde
facere opera domini et laudabile et honestum. Sed econtrario face-
re opera dyaboli est valde vile et inhonestum. Jere. ii° Quam vilis
facta es nimis iterans vias tuas. Leuit. xxiii Omne opus seruile
non facietis. Seruile opus peccatum. Valde autem vile est esse
seruum et specialiter domini vilissimi. et de tali seruicio quod
non audet nominare. Nullus enim artifex audebit nomi-
nare artificium suum: textor pellifex etc. Sed usurario
et fornicatori non audebimus dicere. Ego sum usurarius, ego
sum fornicator. et ita de aliis. Sunt enim occulte. Decipiebat
pessimos suos credebant quod nullus videret eos. Ysa. xxix°
Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis con-
silium, quorum sunt in tenebris opera, et dicunt quis videt
nos. Sed omnia in fine revelabuntur coram et confundentur. Ideo
bonum esset quod ab aliis fraudibus et circumvencionibus tenebro-
sis quas faciunt abstinerent et corrigerent. Ro. xiii° Abici-
amus opera tenebrarum. fraudes quas occulte faciunt. Sicut
videmus fraudes in eis qui peregrinorum sotulares reparant
et ubi tria puncta facere debuerunt ibi nisi unum faciunt
ita quod recedentibus peregrinis post unam dietam sotula-
res suos portare possunt. Similiter corrigium vel caligam
ta reparant ad ignem assatum coquunt et statim ad plu-
viam dissoluitur quod durum et forte apparuit. Fullones etiam
pannos in caldaria tinctos et combustos vendunt. et
cito rumpuntur nec tercium sustinere possunt. Sic quidam vestes
veteres resarciunt et vendunt, ita enim illas reparauerunt paren-
do abluendo subornando quod tamen noue et recentes apparent
et tamen longe deteriores sunt quam prius essent. Pelles etiam ve-
teres ungunt extendunt albificant et ita sophisticant quod bone
videntur et nichil valent. Sic aurifabri fundunt argentum
et in igne ... aliquid argenti coram illis quorum est
argenti partem furantur quam artificiose in cineribus reser-
uant et abscondunt. Aurum etiam ad rectum pondus reddunt
et auri partem subtractam idem pondus restituunt. Sic etiam
cum vivi argenti absque aliqua addicione auri metallum
faciunt ampliori ponderare. Sic marescalci inclauant pedes
equorum peregrinorum ut eos peregrini vendant et ipsi emant.
Sic scriptores quandoque litteras sillabas dictiones secundum
ex negligencia uel etiam sua subtraxerunt et pro modico lucro omnes
hij animas suas obligant et vendunt. Sunt fatui isti
qui pro modica stilla mellis ... ad hauriendum totum ma-
re obligaret ... eas dampnacione. aut saltem in ma-
gno periculo sunt qui decios faciunt. Vnde lusores spoliantur
et spoliati ... suspenderunt blasphe-
mare incipiunt horribiliter. Vnde lapidari in lege precipi-
untur. Sunt alii qui non sunt principales lusores sed
consenciunt ludo participes sunt ... placet eis et libenter
conspiciunt et alii ... lusoribus accomodant et thaber-
narii pecunias de candela ... valet in templo ven-
dit. et nunc pro denariis. nunc pro aleis. nunc qua ...
in penam ... et circumstantes quid ibi accipere volunt
ita quod faciunt nullus lusorum aliquid lucratur sed ...

admittit multiplicantur ibi mendacia periuria et verba va-
na et ociosa. Sunt etiam utilia remuneratione. Ecc. xiiii
Omne opus electum iustificabitur, et qui operatur illud hono-
rabitur. Opus electum est opus utile, sicut grana utilio-
ra eliguntur et in horreo reconduntur, sicut grana vilio-
ra abiciuntur vel a vento tolluntur, sic grana adultina
huius sunt opera mortua cum area ventilatur
devotionis non habentia pondere amoris et veritatem
Sic opera que non fiunt propter deum
sed propter vanitatem aut favorem hominum. Ecc. xiiii. Omne
opus corruptibile in fine deficiet et qui operatur illud
ibit cum illo. Gregorius Sap. iiii. Vana est spes illorum et labores sine fructu
et inutilia opera eorum. Opera peccatorum sunt inutilia
ratione vel in presumptione spes talium quiescit vel in desperatione
et deceptibilem, et opera inutilia quantum ad veritatem. Ecc. xiiii
Et habent statim quo mali operarii qui rem malam ut bonam
vendunt, et eam que parum valet vendunt precio excessivo.
Habent etiam operarii fraudulenti: qui enim veniunt
super eos dominus eorum tunc festinant et nituntur fortiter
operari, qui non vident eos segnes sunt et ociosi, non
attendentes quod qui xpi deum [illegible] oportet dominus et fortiter laborando
do non facit opus quod valeat pro deo totum restituere
tenetur quod accipit et in quo dominum dampnificavit.
Col. iii. Obedite dominis carnalibus
non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed in simplicitate
cordis timentes deum. Quodcumque facitis ex animo operamini
sicut domino placeat et non hominibus, scientes quod a domino
accipietis retributionem hereditatis [illegible]
Perficite opus vestrum ante tempus et dabit vobis mercedem
vestram in tempore suo. Ecc. Prov. xxiiii. Prepara foris
opus tuum et diligenter exerce agrum tuum ut postea edifices
domum tuam. Artifex qui vult opus suum bene vendere
debet foris hoc in domo sua antequam ad mercatum veniat
illud bene preparare. Sic agricola agrum suum bene colere
si vult inde fructum recipere et domum suam utiliter munire.
Et nos antequam tempus mortis operare et fideliter laborare,
et ideo sapientes ponunt operandi facultatem et opus quia labor
tempus subiugit temporis longanimitate et opportunitate. Ideo
ante tempus operemur, ne cum antequam veniat mortis tempus
at domum effluat tempus deficiat opus mortis fragilitas
litas carnis occupato domo ruptas mortis tempore
vius. brevitas temporis operis defectus negata facultate et con-
... proprium quod molestia et invalescit carnis fragilitas et per
cupiditas magis et magis nos impedit et operari non sinit
videlicet Gal. v. Manifesta sunt opera carnis que sunt
fornicatio invidia et hiis similia, qui talia agunt
regnum dei non consequentur. Caro enim concupiscit adversus
spiritum et sic quasi deficit de labore. Sequitur aut semper ad ca-
ritatem meritorie et penitentie et statim tepescere. Unde ex-
tra tepescenti dicit illud Apoc. iii. Memento unde
excideris et penitentiam age et prima opera fac. Memento in-
quit unde excideris, amisisti nuditatem, perdidisti gratiam, age
vides mortis mora, timere debes iudicium, penitentiam age
penitentiam quia deus te expectat patienter, parcet facile
et condonabit et suscipiet liberaliter, quia quamvis necessitas
stas rogat peccatorem ad penitentiam nec criminis quantitas
nec vite enormitas, nec temporis brevitas, nec hore extremitas

excludet a regna. quia Jone iii Vidit deus opera niniuitarum
quia conversi sunt et misertus est super maliciam quam dixit ut fa-
ceret et non fecit et obliviscitur etiam deus peccatorum totaliter. et premia
opera fac sicut bonus operarius quanto plus premie vacant ocio
et voluptati qui incipit manum ponere ad opus tanto magis
vacat operi. Quod quidam sunt operarii qui semper volunt esse
in taberna et inebriari et uxores et filii moriuntur fame
in domo sua. Eccli xix. Operarius ebriosus non locupletabitur
[illegible] domus cum moribus accedit. Tunc non habet operarius locum
nisi faciat opus suum. Eccli xxxiii [illegible] tuum operare insti-
cia non est enim apud inferos invenire cibum. Justiciam dicit ut
fideliter et iuste operetur homines et ad honorem dei ut sit opus
deo gratum. Coll. iii. Quodcumque facitis in verbo aut in opere in nomine
Jesu Christi facite. Quarta conditio operis. Primo [illegible] et sibi faciet ma-
ledictionem. Jere xlviii. Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. de-
bet in bono opere querere honorem et fidelitatem ut homo habeat
utilitatem. Custodire enim tenetur domina ipsius corporis. et ideo lo-
quitur nobis [illegible]. Desinet in quo via post operari. Judic xvi. dum
videret Samson et [illegible] philisteis domus cecidit. Ec-
sunt tempora [illegible]. Joh ix. Operamini dum dies est venit nox
in qua nemo potest operari quia dies breves sunt et cito effluet
ideo festinare debemus ut habundamus operum [illegible] artifices opere ma-
nuali omnes ope manuali. Eccli x. Melior est qui operatur et habun-
dat in omnibus quam qui gloriatur et indiget pane. Sunt quidam
[illegible] qui [illegible] indigeant laborare in manibus.
dedignantur. Dominus enim Jesus [illegible] et laboris
[illegible] volunt [illegible] quia Joseph qui faber erat. faber di-
co lignarius hic carpentarius. Item Christum manibus operando
acquirebat. Eccli vii. Non oderis laboriosa opera et rusticatio-
nem ab altissimo creatam [illegible]. Quia homo nasci-
tur ad laborem sicut avis ad volandum Job v. Et sicut avis dege-
nerans natura que nescit volare ita homo degenerat qui nescit la-
borare non vult ut rusticator [illegible]. Rusticacia opera dicuntur aut
mechanica officia ut pannos texere sotulares facere. [illegible] va-
rietate [illegible] rusticanum [illegible] videntiis eos ditiores
[illegible] ista humilia officia est qui faciunt nobiliora ut auri-
faber et [illegible]. Ita et spiritualiter quanto humiliorem magis [illegible]
prior [illegible] fundamentis in omni opere bono [illegible] per
brevitatem temporis velociter operemur. Eccli xxxi. In omnibus operibus
tuis esto velox et noli superbire de tuo opere. Eccli x. Noli
te extollere in faciendo opere tuo. nescis enim utrum opus tuum
sit deo acceptum et utrum possis consummare ipsum. Desistit opus
qui negatur a facultas operandi quod erit in futuro. quibus est
tempus non operis sed remuneracionis. Eccli ix. Quodcumque potest ma-
nus tua instanter operare quia nec opus nec ratio nec scientia erunt
apud inferos quo tu properas. Instanter dicit hic [illegible] propter
brevitatem. Prov. xxii. Vidisti hominem velocem in opere suo
coram regibus stabit nec erit ante ignobiles. Vel instanter id est fer-
venter sine remissione. Prov. xviii. Qui mollis est et remissus
in opere suo frater est sua dissipantis. Vel instanter id est continue contra ocium et inter-
polacionem. Eccli xxxviii. Omnis faber et architectus qui noctem
tanquam diem transigit vigilia sua perficit opus. Sic faber
ferrarius sedens iuxta incudem et considerans opus ferri cor
suum dabit in consumacione operum. Vel instanter id est perseverant-
er. Gal. vi. Opus bonum facientes non deficiamus. tempore enim suo metemus

non deficient. Ista enim quatuor requiruntur: celeritas contra negli-
gentiam, fervor contra tepiditatem, continuatio contra intermissionem,
perseverantia in hiis omnibus, ut dicat illud Johannis xvii: Opus consummavi
quod dedisti michi ut faciam. Quod non est opus, tempus spatium
operandi, nec ratio allegandi, nec sua deliberandi, nec sapientia
eligendi, apud inferos quo tu properas male operando. Inde hec
defuncto. Quia ipsi mortalitatis termini incerti. Quarto
et ultimo concludit utilitatem mercedis, et dabit vobis mer-
cedem in tempore suo. Hec merces erit accelerata contra dilationem.
Apocalypsis ultimo: Ecce venio cito et merces mea mecum est. Et secundum
quantitatem operis sit retributio mercedis. Ecclesiastici: Reddet deus
mercedem laborum sanctorum suorum. Et beate dicit cito contra illud
Jacobi v: Ecce merces operariorum vestrorum que fraudata est a vobis
clamat et clamor eorum in aures domini sabbaoth introivit. Contra
eos qui nolunt operibus mercedem eorum reddere si faciunt eos in-
anis expectatione. Hec merces eorum erit secura. Contra a(?)
nem apud deum est merces eorum. Sapientie v. Quod apud deum
fideliter repositum est. Nulla enim lima, nulla fur invenit quo
recipiat mercedem in celo, et etiam aquae. Sagittarius
eis datis ubi unusquisque mercedem accipiet secundum suum laborem,
in Corinthiorum iii. Ergo si labor crescat merces multiplicatur. Hec contra opera-
rios qui operantur per totam septimanam et in die festo comminuunt, vel
ad talos perdunt. Quarto sollicitati sunt. Ecclesiastici ii: Qui timetis deum
credite illi et non evacuabitur merces vestra. Hec merces erit ma-
gna contra ad comprehensionem. Genesis xv: Noli timere Abraham, ego
protector tuus sum et merces tua magna nimis. Magna est
merces que comprehendi non potest. Ipse enim est merces nostra
cuius magnitudinis non est finis. Aut tres. Ecclesiastici: Modicum mer-
cedis temporalis que tamen modica est quam unum sanare non
si tunc quicquid delectationis temporalis excogitari posset in unum
creatura conflatum esset. Ut igitur ab eterna beatitudine mercedis
tantam pro modico perderemus ut illi qui in peccato mortali
mortui sunt. Ecclesiastici: Mortui nichil noverunt amplius nec habent
ultra mercedem. Non enim sunt regnum eorum que sunt
propterea mortui sunt nisi per revelationem. Si scirent eorum que fa-
cta sunt dum essent in seculo que nescierint dum peccatis
vivebant nec habent ultra mercedem quia nec proficiunt in merendo
nec resoniunt in gaudiis. Hec merces erit eterna contra ad dura-
tionem. Ecclesiastici xviii: Non verearis usque ad mortem iustificari quia
merces domini manet in eternum. Si enim laborares tota die pro vi-
tualibus unius anni uel unius diei, quid deberemus pro deliciis et
in toto tempore vite mee que est tantum laborare et operari.
Et hypocrite per veritatem et eterna falsa decipiunt et morti(?) sanctitatem simulant,
Mathei vi: Amen dico vobis receperunt mercedem suam, similiter
avaricie et malis operibus qui prius expenderent. Beati sunt
non receperunt opus suum. Similiter laboratoribus qui non expecta-
verunt expectare donec maturescat fructus. Sapientie non nescierunt
Sapientie i: Ut [illegible] pugne nec spem mercedem speraverunt iustitie, nec
indigenuerunt honorem animarum sanctarum que non honorem
et eterna mercede fruentur. Que merces recipit celeritas sequi-
tur libenter acquiritur faciliter, possidetur perhenniter. Operatur
Vere hec est finito labore diurno reddita. Est merces mer-
cenarii quod celerius reddita est a paternitate liberalissima, sic tanta
quod liberaliter et novissimis qui una hora laboraverunt sic tantum
datum est sicut primis, largo deservit faciliter et datus est

denarius qui rotunditate sua eternitatem significat. Ergo possi-
detur premium post. Cum dederit dilectis suis sompnum ecce here-
ditas domini. Augustinus: Quod deus preparavit diligentibus se, fide non capi-
tur, spe non attingitur, caritate non apprehenditur. Desideria et vota
transgreditur, acquiri potest, estimari non potest. Eccli. nolle ix
Docebant iuvenes dare sanctam honorare soceros, diligere
73 maritum, regere familiam, gubernare domum et seipsam ir-
reprehensibilem exhibere. Tobie iiii° Hec est admonitio ne-
cessaria coniugatis maxime mulieribus que docet coniugatam
quomodo curialiter debeat se habere ad proximum, quam fidelis ad maritum,
quam sapiens ad regendum officium, quam irreprehensibilis circa deum.
In primo curialitas, in 2° fidelitas, in 3° sagacitas, in quarto
sanctitas designatur. De primo: honorare soceros; de 2° di-
ligere maritum; de 3° regere familiam. Docet quod honorare so-
ceros, sicut fecit Thobias et uxor eius. Revertens ad soceros circa il-
lorum egit, quia per amorem et honorem quem sibi ad maritum
debent coniuges, debent etiam ipsi parentes coniugum ignorare.
Eccli. iii° Gloria hominis ex honore patris sui, et dedecus filii
pater sine honore. Consistit autem honor iste in quatuor: in
verbis, ut ipsum non rideat vel verbis non impetat; in signis,
ut indignatio non appareat; in obsequiis ut debitis, ut tristem
demulceat; in subsidiis ut pauperem foveat. Contra ad Rom. Prov.
xx° Honor est homini qui separat se a contentionibus. Omnes autem
stulti miscentur contumeliis. Et quia sunt viri soceri coniugum, non
oportet eis ridere vel iurgia committere, sed dulciter loqui et non inere-
pare, sive sint patres sive matres, sive senes sive iuvenes. i Thimo.
v° Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fra-
tres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores. Viduas honora que vere
viduae sunt. Lev. xix° Coram cano capite consurge et honora personam
senis. Soceri, dicunt senes, respectu generorum suorum, qui sunt eis
alteri patres, et ideo honorandi sunt benivolentie et reverentie
signis et assurgendum est eis. Signa enim indignationis dicunt
homines honestos a peruigere? suorum dominorum. Sed multi honorant
eos qui divites sunt et non curant de eis qui pauperes sunt. Contra
illud Levit. xix° Non consideres personam pauperis nec honores vultum
potentis. Contra ad Cor. i Cor. xii° Que videntur membra cor-
poris infirmiora necessaria sunt, et ignobiliora circumdamus ho-
nore abundantiori. Nobiliora enim membra corporis plus obse-
quimur, et pauperibus ignobilioribus, ut ventri et pudendis, honoramus
ea que per velamentum sunt nobiliora, ut pudenda honoramus
magis adhibendo femoralia linea, et ventrem circumdando ipsum
zona aurea vel argentea. Sic in corpore mistico debilibus ad-
hibenda sunt honoris obsequia, sicut Ruth secuta est socrum
suam et obsequebatur ei. Ruth ii Honore invicem prevenientes. Contra
hoc dicitur Eccli. iii° Gloria hominis ex honore patris sui et de-
decus filii pater sine honore. Si quis indiget socer aut socrus,
propter honorem coniugum et propter honorem dei debent eis in
subsidiis temporalibus subvenire. Prov. xiiii° Qui calumniatur
egentem exprobrat factori suo, honorat autem eum qui mi-
seretur pauperis. Sunt autem quidam coniuges viri et mulieres
qui male honorant parentes. Contra illud Eccli. iii° Qui
timet deum honorat parentes et quasi dominis serviet his qui
se genuerunt. Et hoc tangitur Eccli. vii° Honora patrem tuum
et gemitus matris tue ne obliviscaris; memento quoniam nisi per
illos non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. Non sunt
similes qui peccatum nutritum est ab avicula que dicitur masenga

propriam nutricem occidit Audiui de quodam impio qui patrem suum
senem faciebat iacere in stabulo et unam vilem sclauinam de-
derat ei ad induendum filius autem illius impii valde dolebat de
auo suo quod male tractabatur a patre suo et ait patri suo pater
eme michi sclauinam Cum pater noster bonas habeas vestes quid
inde vis facere Ego inquit illam tibi seruabo ut cum senu-
eris induam te illa et tibi faciam sicut fecisti auo meo qui te
genuit et nutriuit et omnia que habes tibi dedit Hic est exem-
plum optimum quod scribitur in hystoria britonum de rege qui tres ha-
bebat filias quesiuit a prima quantum diligebat eum Respondit illa
plus quam animam propriam Dedit ei rex maritum et terciam partem
regni sui Quesiuit a secunda quantum diligebat eum Respondit plus quam
omnem creaturam Dedit ei pater maritum et aliam partem regni Quesi-
uit eciam a tercia minore quam maxime diligebat Respondit Pater di-
lexi ut patrem et adhuc diligo et si vis audire veritatem quantum
habes quantum vales tantum te diligo Indignatus pater
priuat eam regno Tandem illa nupsit regi francie Senescen-
te patre insurrexerunt generi in socerum auferentes ei regnum ex-
pellentes patrem Tandem ei necessaria subtrahentes et regnum ex-
pellitur Tandem abiuit cum velocitate et desperatus filia soror minor recepit
eum in francia cum auxilio restituitur patri regnum Iste honor
exhibendus est coniugibus viris a mulieribus sicut dicit Sapiens Debent hunc
honorem mulieres deferre maritis suis honorem quod non
faciunt que dicere sunt maritis in cordibus perperam et verbis Au-
diui quod maritus et uxor veniebant de foro leporem quendam
transiuit coram eis et cum capere vellent eum euasit Tunc ait maritus
Pinguis erat lepus si cepissemus eum comedissemus eum frixum
Uxor ait melior est sic frixus Non ait uxor Volo comedere non
cum pipere et ita diu inter se litigabant de lepore quem non
habebant et illa protinans insistens tandem bene verberata
est a marito sic cogitauit quo se vindicaret audiens autem
rex valde infirmaretur dixit famulis regis hic maritus meus
est optimus medicus ut volt nullum aliquem curare nisi timore
et verberibus inductus Ducitur ad regem rogatur ut medeatur eius
egritudini negat se esse medicum et optime verberatur Non
fecit ista sicut Sarra que honorabat maritum suum prima Petri iii Sa-
ra obediebat Abrahe dominum eum vocans Iste honor exhiben-
dus est mulieribus a viris propter pudicicie ornamentum Petrus ibidem Vi-
ri similiter cohabitantes quasi infirmiori vasculo muliebri impar-
tientes honorem ut non impediantur oraciones vestre quia viri
qui mulieres suas ad continenciam prouocant et utrique ex mutuo con-
sensu tenere castitatem non debent continent fragilitatem et sexum
muliebrem honorent quia sine mutuo consensu tenere castitatem
non debent aut vouere quia vir potestatem sui corporis non
habet sed uxor i Corinthiorum vii Idem ibidem Nolite fraudare inuicem
Frequenter enim quedam est et peruilegie promittit quod adhuc in altius
stabile est ut est quanta donare s ... quis ... auferat rem duorum
sine consensu et hac de causa adulteria multa perpetrata sunt
dum una pars continet et alia labitur Et ideo dicit ibidem
Ad Bellarminam ... in tali causa quis magis accusari
quam ... culpari debeat virum illum qui repulsus a con-
iuge fornicatur an illa que repellendo a se virum eum for-
nicationi quodammodo obiecit Et non quod dicit Petrus ut non
impediantur oraciones vestre Et similiter ut vacent oracioni In ma-
gnis enim festiuitatibus et tempore ieiuniorum debent coniuges continere

et obseruare tempus et locum et modum ut non inordinate contra
legem nature et honestatis suis uxoribus abutantur Qui enim
vacant operi coniugali non propter hoc ut attendant prolis susceptionem
fornicationis vitatione debiti solutionem Et sciat vnusquisque
vas suum possidere in sanctificatione. i. tess. iiii° Et de quibusdam
dicitur illud ps. homo cum in honore esset non intellexit com-
paratus est iumentis insipientibus et similis factus est illis Non intelligunt multi
honorem coniugii quod dominus per seipsum et in paradiso constituit et sua
presentia nuptias voluit honorare, cum alii ordines siue status
extra paradisum voluntate et per homines fuerunt instituti, sicut ecce
immunda et animalia bruta aliis commiscentur et adulteria faciunt
immo tales deteriores sunt brutis, quia de leone dicitur quod ab-
horret adulterium quod cognoscit naribus et inuadit et vulgatum est quod
quedam simia recedente masculo alii commiscebatur et statim ab-
luebatur. Ita quod masculus rediens non sentiebat odorem. quadam
vero die post ultimam commixtionem cum omnes aque congellate essent
ablui non potuit et masculus rediens et sentiens fetorem
noluit intrare nidum sed statim recedens multas simias adduxit
contra eam que rostris suis adulteram lacerauerunt, ymmo deteriores
sunt brutis que tempora coeundi obseruant et postquam conceperint a coi-
tu abstinent Ieremie v. Equi amatores in feminas et emissarii facti
sunt vnusquisque ad uxorem proximi hinniebat Iste honor exhiben-
dus est propter iudicium saluatoris Hebr. xiii° honorabile connubium in omni-
bus et thorus immaculatus, fornicatores enim et adulteros deus iudi-
cabit Quod dicit honorabile connubium remouet fornicationem et quod
coniuges celebrant et thorus immaculatus quod remouet adulterium
utrosque enim dominus iudicabit i. dampnabit Debent ergo coniuges
habere oculum ad tria bona coniugii que sunt fides ut viuente
uxore maritus nulli alii coniugatur, nec uxor viuente marito, nec
diuidat carnem suam alii adherendo, reddant sibi debitum nisi
continere voluerint ex consensu pari. nec non coniugantur causa libi-
dinis sed ut prolem generent ad seruiendum deo quod in ipsis
est sacramentum, quia indissolubile non potest postquam ratum et consu-
matum est Sed huius honorem non attendunt hii de quibus
Sap. ii° Nescierunt sacramenta dei nec iudicauerunt honorem
animarum sanctarum quod deus creauit hominem ad ymaginem
suam et hii sibi induxerunt brutalem effigiem, assimilati be-
luis per superbiam, apris per iracundiam, vitulis per luxuriam, porcis
per ebrietatem. Iste honor exhibendus est propter iustitie complemen-
tum Eccl. xi. Benedictio dei in mercedem iusti festinat et
in honore veloci processu illius fructificat Coniuges enim iustitiam
sibi exhibere debent et benedictionem dei consequuntur et in hono-
re fructificat Ecc. iii° Deus honorauit patrem filiis. propter
quod hominum fauere honoribus ne videamur contempti. reddite
ergo omnibus debita. cui honorem honorem. Et certe si gentili-
bus est maritus debetur honor coniugii quanto magis reddatur a
christianis Ierony. in epistola ad Celantiam Semper in pri-
mis viri auctoritas sua tota quod a te discat domus quantum illi ho-
noris debeat tu illum obsequio tuo. tu illum magnum tua hu-
militate demonstra. tanto ipsa honoratior futura quanto illum
amplius honoraueris. caput mulieris est vir. nec aliunde magis
reliquum corpus ornatur quam ex capitis dignitate Rogemus ergo
74 Monebant parentes Sarre
eam honorare. diligere maritum regere etc. Nota quam carnaliter
sed deus licet mulier coniugata ad primum et de honore
tenetur ad coniugium, consequenter subdita et fidelis se habeat ad ma-
ritum [illegible] subditur. diligere maritum Est autem dilectio duplex

carnalis que est fugienda. Jere. facti sunt abhominabiles sicut
ea que dilexerunt. ita diligit maritus adulteram et uxor adulterum
Et etiam quidam coniuges se carnaliter et turpiter diligunt. Jero. adul-
ter est in suam uxorem amator ardentior. Nichil fedius quam uxo-
rem amare quasi adulteram. Here dilectio omnia afferet. Ezech. xvi. mundi-
ciam. Ipsa vero sustentasti adulterium dilatasti lupanar tuum et pere-
gisti cum eis dilexisti stratum eorum commanens aptata et ornasti te
vectis unguentis et ... multiplicasti pigmenta tua. Hic arguit
ad literam uxorem adulteram eo quod dormiens cum viro adulterum
clam suscepit et discoperiunt pallia ymo dilatavit stratum suum
varia ornamenta que sunt ut visu et odore adulteros provocet
et ornasti te regi diabolo qui rex est talium qui eos qui coniugia
ita suscipiunt ut deum a se et sua mente excludunt et sue li-
bidini vacent sicut equus et mulus qui sine immundicia huius affectu
et habet occidit demonium quod spiritualiter et aliqui corporaliter. Sicut
legitur Tob. vi. Appetitus auget concupiscentiam Sap. xv. Effigies
sculpta per varios colores cuius aspectus insensato dat concupi-
scentiam et diligit mortue ymaginis effigiem. Ornat faci-
em suam adultere et meretrices per medicamina varios colores et fa-
ciem quam deus formavit suis coloribus deformat ne deus
eam recognoscat et dicat. non est opus meum hanc faciem
non feci non pinxi. Non habuit magdalena crispantes cri-
nes nec stridentes calceos nec orbes oculos fabis fuligina-
tos. quanto fedior tanto pulcrior. Quid facit in facie cristiane pur-
purissima aut cerussa quorum alterum ruborem labiorum atque
alterum candorem oris et colli ignis fomenta libidinum impudice men-
tis indicia. Ornatus ille non domini est. velamen antichristi est. qua
fiducia erigit ad celum vultus quos conditor non agnoscit.
quid prodest flere pro peccatis suis que lacrimis cutem nudat et sulcos
ducit in facie. Spiritia sunt Jero. ad Furiam. Item dicunt mulieres
quod propter viros suos se ornent et componunt. quod non videtur
verum. fucant enim se magis cum in publicum prodeunt quam
in propriis domibus sunt. Viros enim suos simplici attendunt ut
capiantur recte operandum. Mulier enim fucata gladium exeunt ut
hominem occidat. ignem gerit ut domum comburat. venenum por-
tat ut quem voluerit extinguat. puteum discoperit ut alius cadat.
Vadit etiam frequenter ad spectacula mulier fucata. ubi castitatem
amittit quia se venalem exponit. Equus enim venalis frenum
portat in capite in signum sue venalitatis. et circulus ante domum
in signum quod ibi venale vinum. Effectus impletus provocat
discordiam. ii Reg. xiii. Exosam habuit amon thamar so-
rorem suam postquam coivit cum ea. ita quod maius esset odium quam amore
quo eam dilexerat. Ex impuritate enim incontinentie proveni-
unt litigia inter coniuges et maxime cum in adulteris diligere re-
volant maritales. Sapiens vir debet iudicio diligere
coniugem non affectu. ut non regat eum impetus voluptatis
ut propter feratur in coitum. Diligi eo excitante zelotipia
et heresis ... multi
eribus zelotipa. Eccli. xxvi. Dolor cordis et luctus mulier
zelotipa que scilicet est nimis suspiciosa circa virum suum. talis
est vel revelandi consilium. Eccli. xxxvii. A zelantibus te absconde
consilium. Exemplum hec amentiam iii Esdre iiii°. diligit homo
uxorem magis quam patrem. et multi dementes facti sunt propter
uxores suas. Hoc est exemplum de herode qui interfecit ma-
riamnem uxorem suam ex nimio amore quem habebat ad
eam. amens factus est ita ut defunctam eam non crederet

et in excessu mentis positus quasi amentes alloquuntur tanquam causa
affectus circa desiderium sicut recitat Crisippus. Sic Adam ex
nimio amore uxoris sue quam nolebat contristare cre-
atorem suum offendit et preceptum suum transgressus est. Et
non mirum Adam in paradiso non habuit nisi unam mulierem
illa vero non quievit nisi decepit donec ipsum fecit de para-
diso eiectus est maritus eius et Christus suspensus. Dicebat He-
rodotus quod mulier cum veste deponit verecundiam. Quod si
tristis gerit quod non fecerit obliviscitur. Si quis autem testes affu-
erit ipsa cum artificio sanguine cogit eum non vidisse
quod viderit. Quod verum expugnare non valet, hec lacrimis
impugnat, blanditiis mollibus seducit, amplexibus instat. Unde
Aristoteles et Seneca in libro de remediis: Amor irrequiete for-
me bonis oblivio est et insanie proxima et mire querens
animo corruptum. Est etiam dilectio socialis quia de-
bent se invicem diligere quia pares sunt et socii. Unde mulier
de costa est non de capite ut non displiceret et non despiciat
non de pedibus ne maritus eam nimis conculcet et despici-
at. Ephes. v. Viri diligite uxores vestras. Et sic viri debent dili-
gere uxores suas sicut corpora sua. Qui suam uxorem diligit
seipsum diligit. Nemo enim carnem suam odio habuit. Et sequitur
uxor autem timeat virum suum. Licet in gentilibus legis dilectio vi-
deatur imperari. Sicut patuit in uxore Hasdrubalis que viro
capto seipsam incendit et aliis multis que maritis mortuis
supervivere noluerunt. Et tamen illa dilectio non sancta et pudica non
comparatur. Et bene dicit: Nemo carnem suam odit, quia maritus
et uxor una caro efficiuntur. Gen. ii. Hoc nunc os ex ossibus me-
is et caro ex carne mea. Ergo uxoribus sicut nostris corpori-
bus est providendum ut eis victum et vestitum et ea que sunt necessaria
procuremus. Ista autem dilectio formanda est ut sit mera pu-
ritatis intentionis, ut non diligant se coniugati nec matri-
monialiter coniungantur propter emolumentum aliquod temporale vel
pulcritudinem forme aut propter impletionem voluptatis libidinose
sed ut simul vivant iocunde et honeste ut deus honora-
retur et fructus ad serviendum deo inde generentur. Sunt ergo
perfecte vite cum uxore quando diligit omnibus diebus
vite sue. Qui enim pares sunt, tunc in pace vivunt. Sed qui
propter dotem vel aliquod temporale vel pulcritudinem forme
vel impletionem voluptatis libidinose, sed ut vivant simul
iocunde et honeste non [illegible]. Unde si vis nubere nu-
be pari. Et ubi dos est, iurgia lites. Unde in hystoria
Grecorum legimus inter leges Ligurgi quod virgines sine do-
te nubere iussit ut uxores eligerentur non pecunie, et
matrimonia sua viri coherceret, cum nullis dotibus tenerentur.
Per totas enim noctes quedam exercent garrule questiones:
mulier sequitur illa ornatior procedit in publicum, hec ho-
noratur ab omnibus, ego in conventu feminarum misella de-
spicior. Cur aspiciebas talem? quid cum ancilla loquebaris?
De foro veniens: quid attulisti? Pauperem habere difficile
est, divitem ferre tormentum. Dicit etiam inseparabilitas affectio-
nis. Prov. xvii. Omni tempore diligit qui amicus est. Sic le-
gitur i Reg. xviii de David et Ionatha quod anima Ionathe conglu-
tinata est anime David, dilexit enim eum sicut animam suam.
Non enim vitam gerunt individuam, debent habere affectionem
amoris et inseparabilem, non tempore de marito vel cor-
rumpere ad alium adherere. Mulier enim relinquens virum

suum peccat multiplex sicut dicit eccl. xxiij. Fidem enim et legem matrimonii transgreditur, et filios aliquos ex alieno viro suscitat ita quod veri heredes exheredantur et cum multis aliis modis. Unde legitur quod quidam demon habitabat in Francia per cuius dicta demoniaci et abscondita manifestabat, et erat opinio quod non mentiebatur, et cum venissent ad eum et de multis interrogassent et omnibus vera respondebat, ille Ezime docet sicut dicunt fueri debeat se vocari. Tandem unus temptans eum ait: dic mihi quot filios habeo. Unum inquit solum habes, et ille vocans inclinat ait: Dicebatis quod iste non mentiebatur et manifestum est quod modo mentitus est, dicens mihi non esse nisi unum filium, cum ego habeam duos. Et demon ait: verum dixi, nam unum solum habes, alius est sacerdotis, et ille erubescens ait: dic mihi cuius meus et cuius sacerdotis. Et demon: non dicam, sed oportebit te utrumque pascere utrumque curare. Sit etiam liberalitas correptionis ut libere possit vir uxorem arguere, et ex dilectione illa recipiat, et eius. Unde dicit Prov. xxvij. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta blandientis oscula. Alibi etiam: Corripit pater filium quem diligit, corripiendi enim sunt secreto amici non palam obiurgandi, ut in suis viciis aut inhonestatibus inueniendi. Unde non debent indignari cum illi corripiantur a viris maxime qui nimis indulgent levitati. Detrahunt enim quedam civitatis frequentiam, plateam plurima, fora spectacula, choreas confabulationes, interesse choreis, videre et videri. Sit etiam sanctitas cohabitationis. I. Pe. i. Castificantes animas vestras in obedientia caritatis in fraternitatis amore simplici ex corde invicem diligite. Nunquam enim vera potest esse dilectio nisi inter bonos, licet aliqua effigies dilectionis in eis qui vacant viciis, et quo peruenit quod in illa amicitia et dilectione quam habent maculat inuenitur aliqua dilectio. Quanto enim sanctitas illa quanto est honestior tanto securior. Et quanto castior tanto iocundior. Ubi hec quatuor concurrunt ibi apparet matrimonium coniugalis dilectio socialis et spiritualis etc.

Debuerit etiam parentes docere ipsum regere familiam et gubernare domum. I. Thi. v. Discat domum suam regere quod fit in quatuor. In filiis, in servis, in animalibus familiaribus, domus officiis. Ille ut filios erudiat, servos inertes et lascivos abiciat, ancillas inordinatas et garrulas corripiat, domum instruat, et sic tota domus sub isto regimine pacata fiat. Ut impleat illud Psalmi: Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Ut consuescat audiat ergo filios ut nichil aliud adiscant audire vel nichil aliud loqui nisi quod ad timorem Dei pertinet et amorem. Turpia non intelligant, cantica mundi ignorent, filie a sedulitatibus corporis arceantur, ne quod male didicerint pervius doceant. Deute. vi. Erunt verba hec que precipio tibi in corde tuo et narrabis ea filiis tuis et meditaberis sedens in domo tua. In fide enim et moribus a principio debent instrui pueri, sicut filium suum Tobias timere Deum et abstinere a peccato, et parentes Susanne erudierunt eam secundum legem Moysi. Dan. xiij. Eccl. vij. Filii tibi sunt erudi illos et curva eos a pueritia eorum, tunc quando flectere ad bonum quia tunc flexibiles sunt, sicut autem amplius senex non potest adiscere ambulationem, ita quod in pueritia non didicerit hic in senectute adiscere poterit. Unde habetur exemplum de libro de dono timoris de illo qui cum propter furtum duceretur ad suspendium ligatis manibus post tergum vidit patrem suum

qui dolens et flens sequebatur eum et vocans patrem ait Per-
de in osculum, et cum oscularetur eum momordit ei nasum dicens
Hec omnia mala mihi fecisti qui dum essem puer et te sci-
ente incipiebam furari et multa mala facere non me casti-
gasti. Eccl. xli De patre impio querentur impii filii quoniam propter
illum sunt in opprobrium. Dicit enim Jeronimus in epistola
ad Lettam De instructione filie: Difficile redditur quod rudes
imbiberunt animi. Lane colorem quis in pristinum revocet, et rudis
testa diu saporem retinet et odorem quo imbuitur. Unde accidit quod
propter bonum regimen domus matres que prius steriles erant sine
filiis postmodum domino dono gaudent filiis. Psalmo: Qui habitare
facit sterilem in domo matrem filiorum letantem. Servos iuvenes et lascivos a-
bigat. Eccl. xi Non omnem hominem inducas in domum tuam
multe enim sunt insidie dolosi. Insidiantur enim dolose quia
dominas suas mali servi possunt circumvenire et decipere. Unde dicit
Jeronimus ad Furiam de viduitate: Iuvenum fuge consortia comatulos comptos
atque lascivos domus tue tecta non videant. Cantor pellatur ut no-
xius, fidicinas et psaltrias et istiusmodi chorum diaboli quasi chorum mortife-
rum sirenarum carmina proturbat ex edibus tuis. Ne procurator
calamistratus ne formosus collactaneus ne candidulus et rubicun-
dus assecla adhereat lateri tuo. Maxima quoque domus servus
plena superbie. Ne enim habent modestiam in gestu ne pudici-
ciam in habitu ne abstinentiam in cibo ne verecundiam in ser-
mone. [illegible] inveniens servum fidelem impleatur illud Eccl. xxxiii Si est
tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum
tracta in [illegible] et dilige. Jeronimus ad Celantiam: Fami-
liam tuam ita rege et confove ut te matrem magis tuorum
quam dominam videri velis a quibus benignitate magis quam severi-
tate exige reverentiam. Fidelius et gratius semper obsequium
est quod ab amore quam a metu accipitur. Hec tamen prudens
mulier caveat ne servus et ancilla domum suam polluant
sua incontinentia. Jere. v. Saturavi eos et mechati sunt et
in domo meretricis luxuriabantur, quia quedam mulieres mere-
trices hec sustinent quoniam in eas dampnatione sunt. Magna enim
cautela adhibenda est famulis et ancillis quia in eadem domo
morantes simul comedentes sese mutuo inflammant. Rectores pro-
pinquos [illegible] stupra et incesta [illegible]. Si haberemus oculos pene-
trantes videremus intestina multis plena stercoribus et fel-
lis pulmonem vesicam et alias abhominaciones. Nec autem
mulierem videri formosam non facit pulcritudo sed infirmitas
oculorum. Si enim visus esset ita subtilis sicut auditus qui au-
dit ultra parietem que nunc videntur pulchra indigeret turpis-
sima. Bern. Quid est pulcritudo carnis nisi velamentum tur-
pitudinis. Sub gloria carnis latent occulta dedecoris. Aufe-
ratur de corpore mulieris vel pellis in facie ad spissitu-
dinem unius denarii et ad longitudinem et ad latitudinem digiti
que prius pulcra turpissima videbitur. Ancillas infor-
matas et peiores [illegible] maxime si fuerint inobedientes
[illegible] loquaces dominam aut filias seducere volentes [illegible]
Sunt enim multi inobedientes et vaniloqui et seductores quos
oportet redarguere qui universas domos subvertunt docentes que
non oportet turpis lucri gratia. Hec sunt ancille que
venales [illegible] prodant dominas suas et ad luxuriam invitant eas.
Unde [illegible] sit quedam domina. Cum enim quedam ex
ancillis suis diceret ei domina talis miles diligit vos
qui multum probus est et pulcher et dignus amari, illa statim vocat

alijs ancillis ferit cum fortiter verberaret, et primo de fene-
stra domus que super fluvium sita erat in aquam precipitavit, et
ita exemplum dedit alijs ut nunquam talia verba suggerere auderent, et
ideo honesta domina et casta debet fore ancillas castitatis Jerony-
mus ad custodiam. Interdum animus dominarum ex ancillarum lasci-
vitate iudicatur. Secretum virginum et viduarum societate appetere, et si
sermocinandi cum viris dominabitur necessitas arbitros ne dimit-
tas. Tanta esse confabulandi fiducia sit ut intrante alio ne
paveas ne erubescas. Speculum mentis facies est et taciti
oculi cordis fatentur archana. Idem ad Salvinam: Non am-
bulet iuxta te calamistrata procurator nec histrio fractus in
feminas, non cantorum diabolica venenata dulcedo, non iuve-
nis voluptuosus et nitidus, incertis crebro stemmatibus in-
ter te in obsequijs molle vigatur. Habeto tecum virginum et
viduarum chorus. Habeto tibi servis solacia. Ex ancillarum
moribus domine iudicantur, et si hic arguendi sunt
arguendi sunt et mariti qui ... arguendus est multo magis
lucri et dissimulando consentiunt ... vendunt causa turpis
spectare ... Sicut dicit Salomon doctus
so. Et maledicte matres que vendunt filias ... prostituerint
fuerint puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vino ut
biberent, talis domus male regitur. Prover. xv. Conturbat
domum suam qui sectatur avariciam, domum suam custodiat
nec adolescentulas et ... suos amant filias ha-
bentes exhortantes simpliciter. Pari enim labore et
desudare debent. Illi foris victui et vestitui necessaria dili-
gere, illa vero introrsus domus circam gerere et famili-
am custodire, licet modo labor in aliquibus sit mutatus et labora-
re consueverint dominare reperiuntur. Unde Columella de re ru-
stica mulieres loquens sic ait: luxu et inhercia desciunt ut
ne lanificii quidem curam suscipere dignentur, nec tamen etiam
occupandus est animus muliebris circa familiaria negocia dum
sit intentus ita divinis. Judith viro consueverat. Judith in superi-
oribus domus sue cubiculum secretum in quo morabatur mulieribus
et secreto orare et secretum fecit oratorium. Denique ad Cella-
riam: Ita habeto domus sollicitudinem ut aliquam tamen vacationem
anime tribuas eligatur tibi oportunus et aliquantulum a fa-
milie strepitu remotus locus in que tu velut in portum sese
ex multa tempestate curarum te recipias et excitatos foris
cogitationum fluctus secreti tranquillitate componas. Tantum ibi sit
divine lectionis studium, tam crebres orationum vices, tam firma
et pressa de futuris cogitatio, ut omnes reliqui temporis occupationes
hac vacatione compenses. Nec hoc ideo dicimus ut te retrahamus
a tuis, immo id agimus ut ibi discas, ibi mediteris qualem
tuis prebere te debeas. Sicut ergo se habeat uxor ad affines in
primis ita ad maritum et ad regendam domum. Irreprehen-
sibilis erit apud Deum. Nam nec eam reprehendere poterunt
vicini primum de dulcia, nec maritus de superbia, nec familia
de negligentia, nec Deus eam reprehendet de inobediencia, quia cor
eius non reprehendit eam. I Johannis iii. Si cor nostrum non reprehen-
derit nos fiduciam habemus ad Deum ut quicquid petierimus ac-
cipiemus ab eo quia mandata eius custodivimus. Ad Rom...

Honora viduas que vere vidue sunt. I Thi. v. In
verbis propositis viduitatis status honoratur cum dicitur honora
viduas. Et que sit vera vidua specificatur cum dicitur

que vere vidue sunt. Quantum ad primum commendantur vidue quia sunt
honorande. Sunt enim efferende preconiis, fovende subsidiis, vi-
sitande solaciis, defendende in negociis etc. Sunt enim efferen-
de preconiis. Unde hic non multum commendatur Anna vidua
in textu, ymmo illa vidua sapiens scilicet Judith et vocem et illa
vidua paupercula in evangelio que duo minuta misit in gazofi-
lacium. Excellit enim iste status coniugii. Sicut enim apostolus propter
periculum fornicationis concedit virginibus nuptias, ita propter
fornicationem concedit viduis matrimonia. Que enim innupta
est sollicita est que sunt domini. Mulier autem soluta a le-
ge viri cogitat que sunt dei. Bona enim est copulacio coniuga-
lis, melior continentia vidualis, perfectior integritas virgina-
lis. Ad quod ostendendum de intemerata virgine ex qua Christus
nasceretur, mox nata ab Anna vidua benedicitur, facta iuvenis
ad nuptias ire non dedignatur. Et licet melior sit status vi-
duitatis quam nuptiarum, tamen aliqua coniugata potest esse maioris
meriti quam vidua. Et ad statum eorum commendatum pertinet quod deus
viduarum se dicat protectorem. Exo. lv. Vidue et pupillo non
nocebitis; si leseritis eos vociferabuntur ad me et ego exaudiam
vocem eorum. Sunt etiam fovende subsidiis. Unde antiquitus
sustentabantur stipendiis ecclesie vidue que pre etate aut infir-
mitate non poterant laborare. I Thimo. v. Si quis fidelis habet
viduas subministret illis, ut non gravetur ecclesia, ut hiis que vere
vidue sunt sufficiat. Nolebat enim apostolus gravare ecclesias in
viduas que non haberent aliunde sustentationem, si valebant
per divites qui habebant neptes suas carere eis sustentationem
tamen. Unde requirit misericordes ad eas. Job xxii. Viduas
dimisisti vacuas. Sunt etiam visitande solaciis. Jac. i°. Re-
ligio munda et immaculata apud deum et patrem hec est vi-
sitare pupillos et viduas in tribulationibus eorum. Hec est
compaciendo corde, consolando ore, benefaciendo opere. Sunt
etiam defendende in negociis. Ysa. v. Causam vidue non
ingrediatur. Ysa. i°. Querite iudicium, subvenite oppresso, iudica-
te pupillo, defendite viduam. Secundo status viduitatis speci-
ficatur cum dicitur Que vere vidue sunt. Ad dandum scilicet
que vere vidue non sunt. Vere autem vidue secundum apostolum sunt
officiose ad proximum, affectuose ad deum, rigorose ad se, ...
mature ad exemplum. De primo I Thimo. v. Si qua vidua
filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere,
et nepotes aut filios erudire. Non est parvi apud deum
meriti filios bene educare. Unde sequitur de vidua lau-
dabili: si filios educavit, si omne opus bonum subsecuta est. Je-
ronimus ad Letham: Si quando ad suburbana pergis domi filiam non
relinquas. Nesciat sine te non posse vivere, cum sola fuerit per-
timescat. Non habeat colloquium secularium, ne familie pessime
... ludis misceatur. Pro gemmis et serico divinos codices amet,
in quibus non auri et pellis Babilonice vermiculata pictura pla-
ceat. Non malarum virginum cantilena, non misceat impudicis
servulorum; sit inter virginum choros; ... non discat
... sacrilegium ... nesciat seculum, vivat angelice
in carne sine carne. Si vero filios aut nepotes non habeat
vidua, habet pauperes proximos et cognatos quos educet et
nutriat, quia sunt membra in christo. De viduis. Proximus est
... misericordiam facit. Fac misericordiam et eris proxima. Non sanguinis
necessitudo sed virtutis cognatos proximos facit. Quia nos in carne

ambulans sed in spiritu. Et bene dicit: omne opus bonum subsecu-
ta est. Hec autem si sit . . . eius in Christo, pallor ex ieiuniis, elemosina
in pauperes, obsequium in servos dei, humilitas et sordes et
vestium et in cunctis sermo moderatus. Sunt etiam affectuose. 1 Thi-
mothei v. Que vere vidua et desolata speret in deum et instet obsecra-
tionibus et orationibus nocte ac die. Talis erat Anna vidua
lxxxiiii annorum que non discedebat de templo ieiuniis
et obsecrationibus serviebat die ac nocte in maturo [illegible]
obitu destituta iam effeta corpore, sui diversorium in templo
colloquium in prece, vita in ieiunio, que dierum et noctium inde-
fesse devotionis obsequio cum corporis agnosceret senectute pa-
[illegible] nesciebat etatem hec viduitatem non occasione temporis
nec imbecillitate sed virtutis magnanimitate servavit. Hee sunt
vere vidue et ideo in suis orationibus exaudiuntur a domino.
Eccli xxxv. Non despiciet dominus preces pupilli nec viduam
si effundat loquelam gemitus. Unde Act. ix ad instantiam
viduarum Petrus suscitavit Thabitam, circumdederunt eum omnes vi-
due flentes. Sunt etiam victoriose ut vincant ignita diaboli
iacula, carnis temptationes, carnalium suggestiones. Talis vidua
fuit Judith que sola iudeos obsidione afflictos metu pressos fa-
me tabidos liberavit et ab hoste defendit et holofernem mul-
torum preliorum successu terribilem interfecit et exercitum eius vicit
et cum vicisset holofernem et exercitum eius cum exultatione [illegible] inter
victorie viduitatis non reliquit officium sed gemitus omnibus diebus
[illegible] ambiebat, vestem iocunditatis deposuit ut cibo ma-
cerata est ut adulterio [illegible] Esto ergo o mulier vidua temperans casta.
Primum a vino ut possis casta esse ab adulterio. Adultere enim
possunt nocere [illegible] ebrietas. qui uxores se vina [illegible]
ut vincerentur a vidua. Nam si Judith bibisset forte [illegible]
rum adulterio. sed quia non bibit alienos exercitus sobrietas vidue
vidue vicit. Vincunt etiam carnis temptationes. Apostolus mace-
rat corpus suum et anime subicit imperio et adolescentula fer-
vente sibi corpore de castitate secura est. Unde in omni-
bus vina et epule sunt incentiva voluptatum. Ieronimus: non
carnaliter vincere hoc est semper pugnare quotidie et inclusum semper
hostem subicere. Noxii sunt illi etiam cibi qui calorem augent
[illegible] semper frigidis calidi cibi et vetera vina [illegible]
sunt. Qui in hiis consilium habebit ieiunia plus orationem
pro delictis et [illegible] reportabit a domino. Luce xviii viduam
cui [illegible] vindicavit. Vincant etiam carnalium suggestiones
ut respiciat verba pessimarum mulierum que corrupte sunt et
alias per posse corrumpunt. Hieronymus: cum tamen de radicibus [illegible]
non crescunt ut iam [illegible] qui [illegible] appetat [illegible]
[illegible] ut [illegible] carnis [illegible] fetore [illegible] licet
[illegible] iam carnis gustu saciari non possunt, que licet
[illegible] peccandi subtrahatur ut iam opere peccare nequeant retinent
tamen peccandi voluntatem, sicut gallina [illegible] capite saltat
et anguilla secta palpitat. Et hystrio cum clausus est a domo
[illegible] libenter intraret si posset et sic carnis [illegible] possunt in
ad hostium pede [illegible] et quod agere in se non possunt [illegible]
aliis faciunt et ideo tot mortibus digne sunt quot [illegible] sua pri-
mas cum muliere illa peccabunt quam [illegible]
[illegible] sicut qui unam domum incendit [illegible] fuerint [illegible]
alie incendio cum est reus. Hee sunt que fuerint [illegible]
et muliebria ornamenta ad vendendum [illegible] occasiones

vendendi loquendi cum mulierculis uel etiam cum magnis dominabus
et decipiant eas. In hac etiam vituratione sunt nutrices de
quibus Jeronimus ad furiam. Caue nutrices et gerulas ysticasque ve-
nenosa animalia que de corio suo ventrem suum satiari cu-
piunt. non suadent quod tibi sed quod sibi prosit et sepe illud ob-
ganniunt sola ne perpetua moriens tempore immatura nec dulces
natos veneris nec premia vota. Sicut idem Jeronimus ait. Cogita
te cotidie esse morituram. et nunquam de secundis nuptiis cogitabis.
Cogita quia a marito non cohererent vim matrem surgere pe-
nes et surgere ad matutinas nocte que solebas hore dormiri cu-
marito dormire et ieiunijs et orationibus et elemosinis destrin-
gere et reddere. Mulier enim que nupta est cogitat que sunt
mundi quomodo placeat viro. que autem innupta est et vidua cogitat
que sunt dei. I Cor vij. Sunt etiam mature ut sint alijs in exe-
plum i thimo v. Vidua eligatur non minus lx annorum que
fuit vnius viri vxor in operibus bonis testimonium habens vidua
que debebat sustentari elemosinis ecclesie grandeua debebat esse
ut in ea extinctus uel refrigeratus esset fomes libidinis nisi
dicta etiam fuisset tunc processu fidelium si vidissent honestas
personas sub paupertate mendicantes aliquid scandalizarentur et ab ecclesia fuissent
conuersati religione. Sed modo vidue habitant inter personas fide-
les quibus non est opprobriosa paupertas cum leues pauperes fuit ecclesie
te etiam religione instituta sunt cenobia et hospitalia in quibus
recipiuntur pauperes et honeste persone. Et non quia nunc tunc requi-
ratur maturitas annorum ita nunc requiritur maturitas morum que
probatur per signum continentie hoc est que fuit vnius viri vxor. Que enim
fuit vnius viri coniux ostendit quod vni ipso cuiuscunque sufficit. Ha-
beat etiam argumentum bone vite vnde dicitur in operibus bonis. Ha-
beat testimonium bone fame. vnde dicitur testimonium habens. Judith xv. Sic
nobis in exemplum maturitas Judith vidue de qua dicitur Confor-
tatum est cor tuum eo quod castitatem dilexeris et post virum tuum alium ne-
sciens. Ideo manus domini confortauit te et eris benedicta in eternum.
Hec est illa vidua que habet abstinentiam in gustu. verecundiam in vul-
tu et in animo que sedet vidua in domo patris viduitate ser-
uauit non peccauit sed lubens ad quamvis venit et habitum meretricum
et ornatum assumpsit peccauit. Sunt autem non vere vidue ut que in
innupti deliciose. Vidua que in delicijs est viuens mortua est Multe
enim sunt que viduitatem eligunt ut liberius vacent secularibus deli-
cijs. tales viuunt vita nature. sed mortue sunt vita gratie. Non
talis Judith vidua que habebat super lumbos suos cilicium et ie-
iunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias.
Jeronimus ad furiam Si stomachi infirmitas patitur donec puellares
annos transeas. aquam in potum sume. que natura frigidissi-
ma est. aut si hoc imbecillitas prohibet modico vino utere. ar-
dor corporum frigidioribus epulis temperandus est. quicquid se-
minarium voluptatis est venenum puta. panis cibus et venter
esuriens tauriginis ieiunijs preferatur. et multo melius est
cotidie parum quam raro satis sumere. Pluuia illa optima est
que sensim descendit in terram. subitus et nimius imber in
preceps arua subuertit. Non multum erat delicata illa vidua
sareptena que non habebat nisi modicum farine et olei in
lechito. Sunt etiam quedam luxuriose i thi v. Adolescentiores
viduas deuita. Cum enim luxuriate fuerint in Cristo nubere
volunt habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt
licet ad illam submissa fuit que vouerunt virginitatem uel vidui-
tatem. Et intelligere possumus de illis que delicate nutrite sunt

que properant ad nuptias, ut servat mariti fidem illam quam
cum aliquo primo servavit. Unde fidem vidue commentans ethnicus poe-
ta commendat dicens in persona illius: Ille meos primus qui me sibi
iunxit amores abstulit, ille habeat secum servetque sepulchro. Si
ethnici lege ne damnat omnis gentilis vidua voluptatem, quid
expectandum est a vidua christiana que prudentiam sectatur non solum
illi debitum qui defunctus est, sed ei cum quo regnatura est. Licentiam
dant quo carnes que carnibus quarum fervor dissipat in cor-
tum que ligate mariti generationi et liberis dant operam.
Ista vero vidua que ut tumulo mariti sepeliunt omnes
delicias perveniret in ieiunio. pallor et sordes gemme eius sint
[illegible] indulties iuvenilia [illegible] non foveat balnei calor
navum adolescentie sanguinem non incendat. Solent adolescentule
vidue [illegible] instigante dicere: patrimonium meum quotidie perit,
maiorum hereditas dissipatur, servulus contumeliose locutus est, imperium
ancilla neglexerat, quis procedet ad publicum, quis rugabit [illegible]
tributa, parvulas meas quis erudiet, quis vernulas educabit,
et hanc pro nephas opponunt causam matrimonii quam illi sola
debuit nuptias impedire. Superducit vitrici filios, et non vitricum sed
hostem, non parentem sed tyrannum. Inflamata libidine obliviscitur
uteri sui, et inter parvulos suos miseras nescios lugere dudum nova
nupta componitur. Quid obtendis mihi quid sectatur servulorum
[illegible] turpitudinem. Nulla [illegible] ducit maritum ut cum ma-
rito non dormiat. Aut si certe libido non stimulat que tanta
insania est in morem scortorum prostituere castitatem ut augeantur divi-
tie, et propter rem vilem atque perituram pudicitia que preciosa et eterna est
polluatur. Si habes liberos nuptias quid requiris? Si non habes cur
[illegible] non expertam metuis sterilitatem et rem incertam certe prefers
pudori. [illegible] super [illegible] ad finem. Aut si evenit ut de secundo
marito habeas filios, domestica pugna intestinum prelium. Non li-
cebit tibi amare liberos ut aspicere [illegible] quos genuisti clam
porriges, invidebit mortuo, et nisi oderis filios adhuc eum
amare videberis. Quod si maritus de priori uxore sobolem
habens te domum introduxerit, si pia fueris, languet et [illegible] apud
infamaberis [illegible] si non dederis cibos crudelis [illegible]
ris maledicta dignus. Hec de vidua, quam non ducit summus
pontifex in coniugium levitici. Sunt etiam quedam curiose tam in
rumoribus audiendis et seminandis quam in ornamentis queren-
dis, de quibus in libro v. loquitur de viduis. Otiose inquit et
verbose et curiose loquentes que non oportet. Ieronimus in epistola
ad matrem et filiam. Vestis vilis cum taceat indicium est, si rugam
non habeat, si per terram ut altior videatur trahatur, si de indu-
stria dissuta sit tunica ut aliquid intus appareat, operiatur
quod fedum est et appareat quod formosum. Caliga ambulantis
in [illegible] et nitens stridore iuvenes ad se vocat. Papille
fasciolis comprimuntur et crispanti cingulo angustius pectus arctatur.
Capilli vel in frontem vel in aures defluunt. Palliolum interdum
cadit ut candidos nudet humeros et quasi videri noluit celat
festina quod detegerat volens. Hec [illegible] aut pallium
[illegible] ordinem. Lingua [illegible] castitatem et totius corporis
affert [illegible] impudentiam. Quid ad habitum et ornatum ista [illegible]
[illegible] non imperceptibili quia omnis [illegible] est, et gaudeat et
est [illegible] est ita turpis aut senio confecta que non gaudeat et
libenter audiat si dicatur esse pulchra. Delectat etiam castas
precomia forme et insuper quedam earum ymagines pingi studue-
runt ita facies suas licet sint vetule unge et pinge

et per nutus et picturas oculorum et per extensionem habitus qualis sit
interius agnoscit. Hee sunt similes cornicule que repentinis
plumis et redditis spoliata remansit nuda. Mouebit igitur cor-
nicula risum sicut nudata coloribus et turpissima huius
mulier apparebit. Si quis feminam suam recipiat, rasura pelle
Et quia fuerunt eorum calciamenta et tria lune. et herbe colores
hec est domina lasciua. domina cristata. domina fugata. domina saffra-
ta. domina superba. domina picta. que de curiositate ornatus glo-
riatur. cum bestia que mulier vestita est pelle sua magis pos-
set gloriari. hec que gallice dicitur domina hec dame cornuse
dame crestee. dame ridee. dame saffree. dame cointe da-
me cointe painte. Demit etiam quedam occasione secundum apostolum de
quibus supra. Existant filii eius orphani et uxor eius vidua. Uxor
Christi humanitas humana. et ex hiis sicut ex patre et matre
generati filii bona sunt opera. sed uxor efficitur vidua. quia per primi
mariti amittit, et filii sunt opera orphana. quia perdita clementia
deficit quia omnia facit licet quedam se excusant que po-
ssunt laborare ne multum orare. et hii possunt multum fabu-
lari, sicut gallice dicitur bangler. et multa mentiri et aliqua
que fecerunt in iuventute ridiculose referre et adhuc si possent
peterent. Unde vidua Christi non debet esse ociosa. Iheronimus ad De-
metriadem. Preter psalmorum et orationis ordinem quem tibi hora
tercia sexta nona ad vesperas media nocte et mane semper est exercen-
dum, statue quot horis sanctam scripturam discere debes. quan-
to tempore legere non ad laborem sed ad delectationem et anime
instructionem. Habeto lanam semper in manibus vel stamina pollice
deducito vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusa vertantur
aliarum que neta aut in globum collige aut texenda compone. Et
si tantis operum varietatibus fueris occupata nunquam dies tibi longi
erunt. Non ideo tibi ab opere cessandum est quia deo propicio nulla
re indiges. Sed ideo cum omnibus laborandum est ut per occasionem operis
nichil aliud cogites nisi quod ad domini pertinet servitutem. Si-
mul omnem censum tuum in pauperem distribuas nichil apud deum
erit preciosius nisi quod manibus tuis ipsa confeceris vel in usus
proprios vel in exemplum aliarum. Multum enim placet oblatio vidue
domino maxime cum sit de propriis. Unde et vidua illa euangelica
plus misit in gazophilacium cum ceteris Luce xxi. Regina Hester

Vigilaverunt prudentes virgines
et ornauerunt lampades suas Mat. xxv. Sub methafo-
ra sponse procedentis ad nuptias loquitur cronista de vir-
ginibus ad sponsum celestis nuptias et patriam ingressuris. que
duo sibi deferunt que sponsi desiderant in sacris fidei suis. sta-
tum scilicet virginitatis et habitus honestatis. De primo virgines
de secundo ornauerunt lampades. De utroque aliquid obumbratur in
ornamenti sui. Unde est quod legitur Hester ii. Puelle virgines ingre-
diebantur ad regem Assuerum accepturis quicquid peterent pro
ornatu. et hec duo sufficiunt. Virginitas que venustat et
ornamenta virtutum que clarificent mentem ut anima per ipso de-
sponsata tam intus quam exterius oblectet sponsum suum cele-
stem. Quantum ad statum virginitatis nota tria. Primum est
quod virginitas est honoranda accepta et conservanda. De primo
virgines. hic habet specialiter virginitas contra virtute digna. Unde
autem est de genere. De 2o prudentes. Multum enim diligenti-
a est prudentia. Baruch iii. Disce ubi sit prudentia. De tribus
sinceritatis res enim conservanda putrescit in uno loco, sed servatur
in altero. et hec sinceritas hec sunt exercerunt. Sunt igitur vii

gradus ardentes preeminenciam virginitatis Et quia virginitas est spe-
ciosa · ipsa enim est consiliis preciosior · exemplo speciosior · me-
rito gracior de prelibata consilii · i Cor vii De virginibus
preceptum non habeo consilium autem do Non enim est vir-
ginitas res precepti sed consilii · Suaderi potest precipi non potest · nec ita
preciosa est ut nesciat homo precium eius · Eccli xxvi quod ecce xxvi
omnis ponderatio non est digna continentis anime · quicquid
cadit sub pondere Nichil enim coniugium est pelagus et castitas
vidualis portus · et virginitas est patria · Item ubi coniugium est
paupertas castitatis mediocritas virginitatis est · ubi coniugium
humiliatur castitas dominatur virginitas regnat thesaurus est
in agro corporis quod propter eius precium et latrones insidiantes
debet abscondi Vas enim terreum et fictile conservat eum et ideo
cavendum est ne frangi · Si heu non defecerit reperiet omnes v · Ieronimus
Et non adiciet ut resurgat virgo Israel Et si eam resurgat per
penitenciam ad meritum tamen non redit ad statum De splendo-
re castitatis exemplo Sapiencie iiii O quam pulchra et casta generacio cum
caritate et claritate [illegible] Unde illud in Canticis vir-
ginitas comparatur in [illegible] Quesita est regi virgo pulcherrima que
dormiebat cum rege · quia speciosus qui pascitur inter lilia
delectatur in virginitatis pulchritudine Et secundum Ysaiam habitabit
iuvenis cum virgine Caveat ergo hec pulchritudo maculam
que magis inficit et turpiorem efficit vestem mundam et novam
et sicut lilium si contrectetur manibus marcescit et fetet De gene-
rositate meriti sui primo Ingressus angelus ad virginem ait Ave
gracia plena · Marie tamen virginitas super omnes maxime gra-
ta · cui nulli creature virginitas comparanda · cum sit in pro-
fessione virginitatis prior · in condicione integritatis san-
ctior · in observancie professionis laudabilior · et in filii conce-
pcione mirabilior Eccli xxvi Gracia super graciam mulier sancta
et pudorata · mulier propter fecunditatem · sancta propter virginitatem
· pudorata propter honestatem exteriorem Hec est honesta in virgine
que manifestetur exterius · que est corde humilis · verbis gravis
animo prudens · loquendo parcior · gestu maturior · familiarita-
te timidior et non est gestus eius mollis et lascivus · non dissolutus
per negligenciam · non tardus per pigriciam · non citatus per inconstanti-
am · non prax per iactanciam · non turbidus per iracundiam · risus
sine cachinno demissus et sine apercione oris · visus sine elevacione
oculorum · Sermo sine torsione labiorum · sine digitorum exten-
sione · sine capitis iactacione · sine narium corrugacione et uno
verbo utatur ad illud officium propter quod omnia sunt et fiunt
Alegit verecunda gerit verecundie · impletur in eis illud Trenorum
non destruxit dominus in furore suo munitiones virginis quia
deiecit in terram et · virgines mee et iuvenes mei ceci-
derunt in gladio De generositate natalium Gen xxiiii Anti-
quus servus Abrahe ut acciperet filio suo Ysaac uxorem de genere
suo et inventa est Rebecca puella decora nimis virgo pulcher-
rima et incognita viro Generosa est virginitas quia genus
ducit de celis que vitam angelicam vivit in terris Unde Ieronimus
De genere suo sponsam sibi vult · quam impetravit paranymphus
Gabriel dicens Despondi vos uni viro virginem castam ex-
hibere Christo ii Cor xi Et hoc una virgo secundum Ieronimus
eterno pelegerit de qua humanam carnem assumpsit · tamen quotidie
vult sibi animas virgines quas formavit sibi de genere suo
exigens Psalmus Adducentur regi virgines post eam proxime eius af-
ferentur tibi Multum enim virginitatem diligit qui de virgine

natus fuit, qui Joseph maritum virginis habuit. Sicut docet etiam
cum secundo, licet aliud sentiat ecclesiastica historia quam Rufinus
addit in altera. Vult virgineis manibus attractari. Levitici xxi dicitur:
De pontifice levitico virginem ducet uxorem, viduam et repu-
diatam et sordidam atque meretricem non accipiat, sed puellam de populo
suo. Meretrix est anima que publice exponit cogitationes
immundas passim recipit et consentit. Vidua est que mariti mortui
meminit in corde suo, que licet mundum reliquerit, tamen mortua est
mundo, sed ea vivit mundana affectio. Sordida est que personam
[illegible] mundana corrumpit alios vel alias per exemplum. Re-
pudiata est [illegible] virginem facit novitas non voluntas. Et dicit
[illegible] de populo suo que viget angelica castitate [illegible]
[illegible] sensuositate officii dicit [illegible] [illegible] [illegible] flerent
sed virginitas [illegible] [illegible] fallebatur, filia Jepte plangens vir-
ginitatem suam quia forte carnalem non relinquebat [illegible]
aliud est tempus veteris testamenti, aliud novi. Illic terra
[illegible] erat [illegible] aut [illegible] aquis voluptatis. Hic flo-
res apparuerunt, vox auditur turturis, et columba ad archam re-
vertitur, ramum proferens virentibus foliis. Hic virgo concipit et
parit virgo, et servanda verbis [illegible] [illegible] et [illegible]
Ysa. vii: Ecce virgo concipiet et [illegible] dicit [illegible] eunuchis: Ecce
ego lignum aridum, quia dabo eunuchis in domo mea et
in muris meis locum et nomen melius et filiis [illegible] [illegible]
de virginitate triumphi. Sapientie iiii: Castitas in perpetuum coro-
nata triumphat, incoinquinatorum certaminum premium vin-
cens. Hoc enim obtinet per victoriam, quod possident angeli per na-
turam. Si temptationes impugnant mortificationes carnis vir-
ginales [illegible] vincit [illegible] [illegible] Compescerit cinere capita sua
virgines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vestes [illegible] [illegible]
austeritas et vilitas et levium [illegible] solet enervare tam
mentes superbiam quam carnis [illegible]. Et [illegible] [illegible] capita
[illegible] et de [illegible] [illegible] meditatione [illegible] et
[illegible] sunt arma virginum per que veniunt ad triumphum
de gloriositate [illegible] [illegible] [illegible]. Hec sunt quam ad [illegible]
[illegible] non sunt coinquinate, virgines enim sunt. Hec sequuntur
agnum quocumque ierit. Alii sequuntur quoque [illegible]. Hec [illegible]
[illegible] in [illegible] novum et speciale canticum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] induite vestes et [illegible] [illegible]
[illegible] quasi [illegible] instrumentum [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Ier. xxxi: Tunc letabitur
virgo in choro, tunc ornabitur tympanis suis et egredi-
etur in choro ludentium [illegible] ad consortium ange-
lorum ad quorum societatem nos [illegible].

48 Exierunt prudentes virgines. Non solum est vir-
ginitas commendanda expectanda, sed deformis [illegible] te
[illegible] pulcram esse [illegible], sed [illegible] de capillis co-
[illegible] capillos tuos [illegible] esse diabolicum quo trahens
ad infernum. Tu vero si pulcra [illegible] nichil aliud esse quam [illegible]
in [illegible] mire [illegible], quod [illegible] speculum intue-
ris ut videas utrum [illegible] tibi conveniat ut [illegible] videas
[illegible] coram [illegible] medietatem claudis oculi
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
appareas [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] de industria
ut [illegible] appareat, latam habeas [illegible] ut pectus pateat
vestis [illegible] esse [illegible] que est in [illegible] [illegible], fu-
nus [illegible] mortuum effertur in publicum ad sepeliendum

preciosis opimentis et sericis et ornatu Ne tibi que sic
[illegible] perdidisti quibus venenum aut gladium videntibus
porrigitis. Premorum domos igne comburitis et [illegible]
tornatilis sagittas infigitis fallere dicitur ferme dixi atque
chap xxv. Repellimur fatue virgines que non habuerunt
oleum secum in vasis suis Oleum quod [illegible]
ignem caritatis et que ministrat devocionem et sicut oleum
[illegible] tenebres ita caritas premorum destruit [illegible] et
si non [illegible] ignea caritate [illegible] fatuam [illegible]
Melius enim est virginem non esse [illegible] virginitate [illegible]
[illegible] non esse. Sicut aut dicit Bernardus Sine humilitate au
deo dicere nec virginitas Marie placuit deo [illegible]
[illegible] quedam virginis que [illegible] despicimus et in
blasphemias sepe prorumpimus nollem aut virgo [illegible] simi
lis esse magdalene que [illegible] vix completo [illegible]
[illegible] descende sede in pulvere virgo [illegible] filia babilonis
quia perfectum humilitas [illegible] castitatis virginibus et mun
[illegible] inferius tamen in [illegible] etiam in [illegible] ipsa
[illegible] ne pereant [illegible] castitatis [illegible]
virginitate servanda [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] non respondent ad [illegible] non [illegible]
in publico in plateis. Virgo que [illegible] non [illegible]
esse [illegible] in foro in plateis et [illegible]
[illegible] pudicam [illegible] impudica [illegible]
[illegible] et [illegible] exemplum quod [illegible]
de virginitate [illegible] virgine [illegible] que [illegible]
te servanda martirisata est [illegible]
[illegible] liberavit et [illegible] est virgo [illegible]
[illegible] adulterari non [illegible] quia [illegible]
data sunt [illegible] et non
[illegible] Sit etiam [illegible] virginis [illegible] ut [illegible]
mente et corpore [illegible] virgines [illegible]
[illegible] Si enim [illegible] pulcritudinem
[illegible] exteriorem [illegible]
[illegible] domus [illegible] interrupta [illegible]
videbitur [illegible] procedit ab extrinsecis [illegible]
[illegible] ab [illegible] egreditur tempestas Sit etiam
longanimis in perseverancia quia talaris [illegible]
[illegible] perseverancia [illegible]
[illegible] dicat ego virgo in [illegible] suo [illegible] the
saurum possideo [illegible] non [illegible] qua [illegible]
[illegible] adiecit ut [illegible] virgo Israel [illegible]
[illegible] que [illegible] castitatem
[illegible] habitaculum [illegible] demonum
[illegible] tunc [illegible] aut [illegible]
[illegible] et tunc corpus illius [illegible] et in [illegible]
[illegible] virgo [illegible] in corde
[illegible] perseveret [illegible] non [illegible] virgo
. Invenerunt prudentes virgines [illegible] virgo [illegible]
[illegible] virginitas [illegible]
. [illegible] virginitatis [illegible] et [illegible]
virginitas est deo grata et accepta habeat et [illegible]
[illegible] custodiam et cautelam [illegible] quo [illegible]

est et servanda diligenter in corde tuo meditacio que dirigit
intellectum et devocio que regat affectum. Sit in ore confessio
que reuinat malum, sit lectio que moveat ad bonum, sit oratio
que reuinat [illegible], sit in opere carnis mor-
tificatio que glorificet propositum, sit in [illegible] extinguit. Sit secreta
taciturnitas que initium formet ardorem extinguit. Custodit igitur
conversacio que peccatorum occasiones caveat. Custodit igitur
virginitatem meditatio; cor vero mulier innupta et virgo re-
git que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Eadem
cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Eadem meditacio
ad ea recedit adversarius et fugatur, que sancte meditacio-
nibus occupati distinguendo aut inter eas cogitacio-
nes que sicut tenues umbrae mente [illegible] ut more-
tur si transeunt et se fugientes audiunt. Unde [illegible] ut mag-
na sit pugna ut magna victoria, ut magna
culpa ut magna pugna ut magna victoria ut magna
corona. Et inter eas quas anima cum magna delectacione
complectitur. In illa enim cogitacione peccatum est et periculum ubi
suggestioni mentis adhibemus assensum cum delectamur
in illicita, precipue cum advertit racio damnum suum, crescunt
vires eius. Nam sicut ex mora grandescit [illegible] et quod
conceptum est in ventre erumpit ubi primum est in morbis etiam
si non rescindatur extra actionem. Et inter eas cum omnibus [illegible]
anima resistendo que motus et repugnacio [illegible] suggeri-
tur in quibus virtus strenui pugilis exercetur. Quo minus
occupanda est meditacione celesti in [illegible] secundo diabo-
lus possit ibi seminare. Si enim aliquid celeste volueritis a-
nimo et velut clausis carnalibus sensibus extra mundi efficie-
remur et carnem, facilius esset ad nos intra [illegible] et p-
terris quoddam angelorum [illegible] dum divino lu-
mine formis celestibus non terrenis macula repleremur.
Sic ut dicit Amos: Virgo Israel proiecta est in terram,
non est qui suscitet eam. Custodit etiam virginitatem de-
vocio. Gen. xxiiii°: Rebecca virgo pulcerrima et inco-
gnita viro descendit ad fontem et implevit ydriam aqua.
Ydriam mentis aqua devocionis implevit per descensum
humilitatis. Dum dicitur descendit, multe enim virgines
humilitatis contrarium sentiunt. Sic veritatem non asse-
quntur. [illegible] enim [illegible] habere vestem [illegible] salutare sub-
missius inclinato capite incedere, deiectis in terram oculis
suspirare crebrius et ad omne verbum peccatorum se clamare
[illegible] sermone pungant, ut quando videlicet attollere
[illegible] lugere [illegible] et levem primis vocis sonum re-
[illegible] clamore [illegible] descendit, venit ad fontem
fontem enim devocionis hauriunt qui sicientes audiunt. Hec
requiritur, licet dilectus [illegible] se subtrahat et fugiat, hec quis
sit ut corpus [illegible] [illegible] sicut uxor dile-
cti mariti [illegible] sollicite surgere de lecto [illegible]
ut compescat filiorum et familie clamores importunos. [illegible]
[illegible] fervens refectio corpus gemens [illegible]
[illegible] coloribus enervatur [illegible] lacte [illegible] bo-
nitas non cursat nisi dulcedinem [illegible] detrahat. Aut
forte propter infirmitatem vasis [illegible] illa [illegible]
[illegible] Daniel et cecidit ad dominum visionem [illegible]
discipuli cum viderent gloriam domini super montem, ine-
briati Petrus ad [illegible] hausturum nesciens quid
diceret. Unde [illegible] pleno cipho vel pleno dolio [illegible]
forsitan expressisset. Quia non videbit homo me et vi-
vet. Modo enim per quedam stillicidia vinum nobis illud

offertur dne in cellam vinariam inducam. Aut forte ipsa
magnus meritis, quia deficiente devocionis solacio circa divi-
nis sub aliis donis nascitur humilitas et deprimitur fastus
fervidus. Aut forte non dum exeunte anima nubili ut forte
amoribus puerili nondum et cuiuslibet de hoc [illegible], tamen in-
terim sponsa extrahimus et fructum primum probantes. Ex-
mee celerioribus grata angelis facta nubilis viri potens
expiatur illud preciosum tempus tuum tempore amandum. Aut
forte recedit ad tempus modicum constando ut gravius veritati
dulcia et affluencia demulcendo. Sic enim mulier per spon-
si absenciam venit consolari, si sponsi eius molestia ali-
non sustinens, venit delicias exhibendo. Aut forte salu-
tarem [illegible] sit [illegible] ut [illegible] recipiat. Aut forte
sit mentem dilatare desiderium et cor extendere ut amplius ca-
piat [illegible]. Aut forte sic sua pariter negligencia per [illegible]
devote prius eius quem debueras tenere dilexisse solitu-
dinem, requisisse sapienciam, custodisse. Unde enim preciosior est the-
saurus tanto sollicitius est servandus. Custodit eciam virginita-
tem confessio que fit ex corde humili et occulta revelante [illegible]
confessori. Tercio [illegible] in terra capita sua virgines [illegible]
da. Alia confessio, humilitas aut designatur in capite [illegible]
mone, tam diu sequitur dormiente in nobis, quem diu celant
in corde suggestiones diabolice. Mordebat serpens sub ve-
recundia taciturnitate in silencio, ut erat remedium [illegible]
ut veneno si confessionis [illegible] remedia [illegible] mor-
tem lucror intra [illegible] in effluente saniem [illegible]
rei. Et considerat [illegible] confitentes [illegible] noret [illegible]
bro mutata remedia, quia [illegible] et sepe mor-
bum augmentat [illegible] in [illegible] sanitatem crebro mutato
confessore [illegible] remedium [illegible] et un-
guenta et emplastra [illegible] morbus [illegible] vo-
luerit [illegible] tempore. [illegible] adhibe remedium [illegible]
[illegible] et [illegible] adhibere [illegible] et [illegible]
[illegible] in medio [illegible] de [illegible] agere [illegible]
[illegible] in morbum [illegible] [illegible]
[illegible] experta, ut deserere [illegible] morbi [illegible]
sicut quidam fabulam [illegible] si [illegible]
in [illegible], et confessio dolorem [illegible] intimum [illegible] enim
[illegible] in [illegible] habundat [illegible] et [illegible]
[illegible] qui [illegible] habet dolores [illegible] qui [illegible]
[illegible] vestimenta [illegible] de [illegible]
[illegible] seducunt [illegible] corda, hii sunt qui fre-
quent [illegible] oculos mulierum in [illegible] pedem [illegible]
[illegible] manus palpant, digitos stringunt et ad [illegible]
nis vel [illegible] mittitur in quibus [illegible]
[illegible] apologi [illegible] enim [illegible] [illegible]
gere et sub tegmento [illegible] describere [illegible] [illegible]
[illegible] ab ovili [illegible] capra [illegible]
de [illegible] [illegible] formam
capre simulantis et [illegible] ab ovili [illegible] extra-
xit et [illegible] venit et [illegible] comedit. [illegible] Concupi-
scencie [illegible] virginalem et [illegible]
[illegible] virginum et [illegible] Custodit eciam virgini-
tatem [illegible] virginibus [illegible] periculo [illegible] enim labi-
[illegible] diligencia [illegible] opera [illegible] absolvent [illegible]
[illegible] et [illegible], tamen ego que literata vel de lectione aliquid

cotidiana in ventrem mittas modice quod spiritui tuo que-
mat. quod intuitum perturbat tue. quod mentem aliena cogi-
tare prohibeat. Dicit lectio [illegible] quia informem orationem. Dicit [illegible]
[illegible] accepit virginem in timore domini quia lectio timo-
rem inducit [illegible] quia possunt noxia declinari et mens eter-
nitatis pascitur fragmentis. Caveat etiam virgo ne nimis ha-
beat sumptuosos libros vel psalteria preciosa. Infirmantur
ait Jeronimus membrana ne colore purpureo aurum liquescit
in litteras. gemmis codices vestiuntur et nudus ante fores
Christus moritur. Si vero beata non es sufficit quod credis va-
[illegible] et sis assidua in templo ubi perfruitur [illegible] conso-
latio et exultatio. Jere. xxxi. letabitur virgo in choro. Cu-
stodit etiam virginitatem [illegible] cum de bonis sibi Mat-
[illegible] virgo assurgeret in laudem et gloriam creatoris. Ps. Juve-
nes et virgines laudent nomen domini. Juvenes sunt angeli
qui semper in amore dei [illegible] nichil deficiunt nunquam
consistunt. quorum officium est quia divinis laudibus vacant.
Custodit etiam virginitatem carnis mortificatio. Sicut virgo
Cecilia cilicio carnem domabat virginitatem domino recommen-
dans gemitibus exorabat. Adversus enim virgines et viduas
pugnat dyabolus ardore etatis et evagatione mentis. Jere. xxxi.
Revertere virgo Israel revertere ad civitates tuas. i. ad spi-
rituales et penales interiores, et sequitur. usque quo deliciis dissolve-
ris filia vaga. Ego autem cum mihi molesti essent induebar
cilicio et humiliabam in ieiunio animam meam. Sed in hac mor-
tificatione carnis discretio est habenda ut deficiente spiritu vel lan-
guente corpore militantis studia retrocedantur. quod fiet
si indiscreta mortificatio exerceretur. Sicut enim auferimus corpo-
[illegible] effectum sicut affectum domini honorem debitum quia ho-
nor regis diligit discretionem et iudicium proximo subsidium et exe-
mplum. Non enim [illegible] accipit aliquis dolore debeat in servitio
dei quia alicui laborem ipsum ad laborem in vanitate mundi; non
dicit enim vere doleat ipsum ad [illegible] qui aliquid laborant ipsum
ad spiritualia. Et in omnibus serva modum. Observa etiam comedendi
modum ut te non effundas super omnem cibum; tempus, ne an-
te horam comedas; qualitatem, ut cibos comestibiles non dele-
ctabiles nisi necessitas exigat exquiras et [illegible]. hec enim pre-
bere mucronem adversario. [illegible] adhibere [illegible]. nos
interficere gladio proprio. Jere. [illegible] Virgines mee et iuvenes
mei defecerunt in gladio. Sibi etiam ebrietas detestan-
da est cum superfluitate condimentis vinum potius [illegible] incitamen-
ta, et cum somnum consequela tibi et potius. hec ut tota co-
medens cum comederis meditare. quia [illegible] tuum parat
[illegible] vero manducat. Ita ut tota nocte dormias ne sit
somnus velut ebrietas. sed utinam in somnum vel ad lectum
[illegible] moderate teneas [illegible] in quo placide
dormias ex quo delectabile et spirituale somnium [illegible] quod
[illegible] excipiat [illegible]. quod agilem reddat [illegible]
[illegible] somno ad id [illegible] fuerit redeundum. Cu-
stodit etiam virginitatem [illegible]. Nam Gen. xxx-
iiii. Dina [illegible] concupisse lascivia evagatio. [illegible] virgo
enim ut mulieres regionis illius videret exivit. et corrupta
redit. Sic incauta [illegible] custodiam multe virgines exe-
unt ad spectacula vanitatis. audiunt aut [illegible] cantica
[illegible] festa. violant sacramenta. que cum in domibus suis de-
berent abscondere [illegible] in [illegible] exire colores

nere. et fuit in modum ranarum clamitantium in choreis fre-
quentatorum diaboli et in perdicionem multorum. que deberet plan-
gere non canere. Johelis i°. Plange quasi virgo accincta sac-
co. Sic enim aucupes in campo ligant aviculam excecatam ut alie
capiantur. sic mulier ponit ad choream et alie in sagenam
diaboli congregantur. et cum hec virginum gyrovagarum
assumpserint exemplum. eas [illegible] comparare pe-
dis affectum sunt [illegible]. femine pulcras et preciosas
vestes. gaudet favo superbit et laudem exigit. sicut de Dina
laudata. et ipse de pulchritudine commendate gestiunt libidinis.
quibus melius fuerat fuisse leprosas quam fuisse pulcras. pas-
sim latronis [illegible] et vocem [illegible] ac demoni-
acis vestibus. et [illegible] parentum [illegible] ad choreas
et ad libidinem incitantem. quia ergo non servasti secrete [illegible]
[illegible] incomparabile [illegible]
sabile inenarrabile irrecuperabile. et culpam tuam [illegible]
fetor infamie. pudor conscientie. dolor pene. decor amisisse
glorie. perdidisti virtutis habitum virginitatis scutum
capitis ornamentum. corporis byssinum et niveum indumentum. per
tue corruptionis [illegible] Reges etc.

80 Ornaverunt prudentes virgines et ornaverunt lampa-
des suas. Post virginitatem statim sequitur virginum orna-
mentum. lampades enim suas ornaverunt que corda sua
virtutibus perornaverunt. Est igitur ornamentum quod virginibus
decet ut est virtutum. et est ornamentum quod deo displicet et
hoc est viciorum. De primo sic ornatur sponsa Christi ut de-
cantatur ad nuptias. vertex capitis discriminalibus mitris.
facies inauribus et tutulis. manices ponunt in auribus.
circuli in frontibus. ornatur et corpus vestibus et muta-
toriis. pectus monilibus et murenulis. tenet zonis et cin-
gulis. manus et brachia [illegible] et anulis. pedes or-
nat [illegible] et calciamentis. Hec sunt sponsalia in amore
Christo iugenda [illegible] virtutum ornamenta. notitia fidei et certi-
tudo spei et castitatis excellentia [illegible] altitudo pa-
cientie. pulchritudo [illegible] fortitudo [illegible] rectitudo iusticie.
De ornatu virtutum. Judith x°. lavit Judith corpus suum
et unxit se mirro optimo et mirra et discriminavit crinem
capitis et imposuit mitram capiti. Et sequitur omnibus orna-
mentis ornavit se. quia anima fidelis primo lavat se aqua
illa que fluxit de latere Christi in passione. que [illegible] fervi-
et bulliens exivit de profundo corporis Christi tamquam de for-
nace succensa igne [illegible] et amoris ardentissimi
ad mundandum [illegible] peccati tui. et sic [illegible]
[illegible] sanguine [illegible]
de [illegible] lacrimas et sudorem [illegible] lava-
[illegible] in sanguine mirra optima [illegible] Judith uncta est [illegible]
[illegible] est delectabilis [illegible] resurrectione [illegible] pu-
elle que [illegible] ad lectum Asueri ungebantur [illegible]
[illegible] martyrio [illegible] de capite [illegible]
dei sunt de capite Christi originem trahentes [illegible]
nes colligit. quos discriminale [illegible] distinguit. qua
sunt quedam [illegible] fidei pertinentes ad probandam distin-
ctionem. quedam ad essentie unitatem. [illegible] lavit

Judith xv. quia hec est fides ornans mentem. que caput ver-
itatum. que consistit circa efficaciam et meditacionem passionis
et iocunditatem resurrectionis. et articulos pertinentes ad essen-
cie unitatem et personarum distinctionem De ornatu faciei
Machabeorum iiii° Ornaverunt faciem templi coronis aureis et
dedicaverunt altare domino. Anima enim in celum erecta in-
tendit per spem ad interiora velaminis contemplans gloriam sibi
promisse civitatis indeficientem. ecce corona aurea sive cir-
culus. Dum autem ad conscientiam suam ab illo statu levato
revertitur cor suum quasi altare domino edificat. ubi hostias
ymolat cum affectus carnales mortificat. thymiama incendit
dum id per devocionem agit. et quia auri ponitur in fronte
sive corone ut feminarum facies ornentur. addunt inaures
que ponuntur in aure. Gen. xxiiii° Suspendi inaures re-
decore ad ornandam faciem eius. hec est obediencia sine qua spes
est irrita. et quia utraque auris est ornanda ut obediat
tam agendo quam paciendo. tam in prosperis quam in adversis
Nam si in prosperis tantum obedis habes unam aurem perforatam
quod est signum latronis et suspendii servi. Si vero in neu-
tris obedis michil volens acsi illud(?) michil potens sustinere
impletur in te quod dicitur in distico (?) historiographo. rex
sine auricula est. Et illud Eze. xxiii Precident aures tuas.
Sint autem aures iste leves non pigre ad obediendum leviter
et sine murmure. puritate ab humore superfluo. ut obediencia
michil habeat de suo. Sint aperte simpliciter et clause iniquis. ut
libenter audiant celestia non mundana. quia contra naturam ho-
minis et secundum naturam terre est habere aures tamquam penden-
tes supinas(?) erigas ad spiritualia(?). aptas ad vana. et sicut respondit
alteri cuidam qui habebat pilositatem ~~amalum~~ aurium, sic destrin-
ge restringe non dilatare auditum. ne sicut asini. Et multi sto-
lida communia(?). Habeamus aures pilulas(?) [illegible] nugas
et fabulas. quia qui tot hospites tumultuosos in corde hospi-
tando recepit. et tot rumores prurientes audit quamvis audit
paucum(?) secretum(?) prodit. Unde pruritus aurium solet dici signum
Et indicium hospitum futurorum. Et sunt qui habent aures absurd-
as(?) Sicut aspidis surde et obturantis aures suas. quia
non exaudiet vocem quia vocem predicatoris non audiunt. quia
a diabolo domino suo michil [illegible]. Et ideo autem michil bo-
ni audire possunt. Et sunt qui habent aures molentinas(?)
qui non possunt audire nisi tumultum molendini. ut ipsi [illegible]
laudes et favorem populi. Et sunt qui dure audiunt
quia sicut surdi ut qui obediunt [illegible] ministratori
ri(?). morti(?) Et sunt quidam qui nolunt aures sibi [illegible]
ri. ut qui nolunt de peccatis et moralibus [illegible] de subtilibus
predicacionibus audire loqui. Et alius [illegible] obscure [illegible]
bus sine terminis. quia que de [illegible] celestibus
audire nolunt. intendens quod [illegible] De or-
natu corporis. [illegible] ornatum [illegible]
et sobrietate ornatos se [illegible] ornamentum [illegible]
insigne. quod qui [illegible] et a [illegible]
celesti aule. Alie enim vestes fuit. vel de lanis [illegible] ut
[illegible] ut de egestione vermium ut [illegible] vel de substan-
tia vegetabilium ut linee. [illegible] caritatis fit de in-
[illegible] visceribus et affectionis et texitur [illegible] operum
[illegible] consilio manuum [illegible] quesivit lanam et li-
num. In lana que grossior est amor proximi. In lino quia

ſubtilius eſt: amor dei, quia nectitur principium et intencionem
ad deum dent in operibus caritatis habent. Et ſicut te-
xtex e uſus veſtium ad tegendum, ad fouendum, ad honeſtandum,
Sic formata caritate anima habet exercitacionem bonorum
operum ad detegendam in uelando ſuam iniquitatem, ad con-
ſeruandam et fouendam deuotam voluntatem, ad con-
ſeruandam proximis congruam honeſtatem, ad preferendum
prime ſecuritatem, fomentum ad ſeruicium internum ſpiritum, ho-
neſtas ſtabilitas ad exemplum. Non tegit quod oportet, ut
ut oportet. Qui digne primo ſecundum ſua tegimenta non
exponet ſuperflua veſtibus opperitur. Ut ex hiis aliqui tales
at, in quo deuocionis intrinſece feruor non viget, hone-
ſte non veſtitur, quia inter proximos non piſcatur. Et decet de
ornatu pectoris qui per ſapienciam Eccl. xx. Ornamentum aureum
prudenti doctrina. Hoc enim conueniens eſt ſapiencie et pectus
ſapientum ornare aut pectus torques et monilia, ſi torques a collo
ad pectus pendere dicitur, monilia uero ne nuditas eius pa-
teat pectus contegit. Prouerbiorum primo: Vt addatur in conſpe-
ctu ſapientie et in torques illi collorum tuo, tunc enim collis
in torques ſapientie ponitur cum verba ad regulam ſapientie diriguntur.
Et torques a collo deſcendit ad pectus ornandum, quia diſcreta
locucio ſapiencie cordis eſt ſignum. Ideo religioſi ſunt ſilentes,
ut tempore ſilencii meditentur quid primoſum ſit loquendum, ut pro-
cedat ſermo ad linguam quam ad lingua. Ut ſint inuiti et tardi
ad loquendum, ne effundant in verbis ſicut aqua ad mo-
lendinum, ſi ſicut in molendino ponitur excluſa et ad tempus re-
tinetur aqua, et ſi quis excluſam amouerit, aqua rapi-
dius fluit. Sic aliqui clauſtrales et maxime mulieres
amota excluſa ſilencii, que aquam verborum retinuerat,
tanto magis impetu loquuntur, dum quidem ſiluerint
antea. Et ſic ſilencium nimium compenſat fabulacione
morosa. Prouerbiorum xvii: Qui dimittit aquam caput eſt iur-
giorum, quia qui non reſtringunt fluxum vocum
motibus ſequitur origo vicciorum. Monile eciam,
quod pectus ornat et adulterinam manum excludit, contempla-
cio ſapientie eſt, que anima in ſe clauſam ſplendoribus
implet et adulterinas ſuggeſtiones arcet. Ysa. lxi: Induit
me dominus veſtimento ſalutis quaſi ſponſam ornatam
monilibus ſuis. Ornatur eciam pectus ſponſe, que a
mitena ſiue diuitie, quam quidam appellant lam-
predam, licet alia ſit opinio. Vergule ſunt iſte minu-
tiſſime, cuſtodia formate a collo dependentes ad pectus.
Cant. primo: Collum tuum ſicut monilia; murenulas au-
reas faciemus tibi vermiculatas argento. Collum ame-
nitatis eſt per quam anima trahit in ſe vitalia ſpiritus
alimenta. Murenule ſunt ſpirituales ſimilitudines
circulares affigentes habent actionem in ſubtilitate veloci-
tate ſuorum ſuis mentem excedentis intelligentes que
formatur in nobis miniſterio angelorum ubi abſorbetur
humana intelligencia. Quod duplex ſeries conſonantis que ſunt in-
mitena ut cum eis videtur. Vnde dicuntur vergule iſte ſpirituum
extenſiones mentis contemplatiue aureae per ignitum
ardorem, vermiculate per influentis ſplendorem, que ha-
ratis palpebris dicitur. Et intima dum mens deo non hu-
here oculos que corporis et intelligencie ſuſpendit officium

et hij sunt inoculati intellectu et invisibili super pulchris cla-
ritatibus simplici ut dicitur pro certo de mystica theologia a De or-
natu veri cum sit per [illegible] — Ysa xxvi Spiritus domini
ornavit celos i. animos celestes castos et puros a carna-
li concupiscentia elevatos quos signat zona que stringit renes
unde Ysa xi — Precepit ut renes accingi comestiuris agni
et Apoc. i° v. xvi Domini zona circa pectus [illegible]
mo habens restrictionem carnalium motuum ex solo carnalium
cogitationum, quia anima casta restringit motus in corpore
et affectiones in corde et stringat aut hec zona ne sit ni-
mis laxa quia castitas debet esse perfecta et arta licet quidam
non restringat hanc zonam vel cingulum similes ribaldis qui
in tempore estivo sedent iuxta dolium in celario, cincti non sunt sed
portant corrigiam vel zonam circa collum, hij sunt qui multa
loquuntur de castitate sed non restringunt carnales motus in cor-
pore vel affectiones in corde. Zona enim vestes cum remissis stem-
mate ne vestes luto vel pulvere contaminarentur, vel prolixitate
vestium pedes ad gradiendum impedirent, ne ventus et dyabolus
libidinem commoveat ab anima vestes virtutum que cor nostrum
ad amorem dei et proximi calefaciunt. De ornatu manuum cum
fit per patientiam. Ecclesiastici xxxvi. In brachio suo firmabit lutum
et ante pedes suos curvabit virtutem suam et providet cor suum
ut consummet opus et vigilia sua ornabit in perfectio-
nem, quia sicut ornatur opus quod perfectum est, ita virtute operi
et consummatione perseverantie redditur homo perfectus et ornatus
et fortis. Hec sunt armille vel [illegible] in brachiis viri-
liter aggrediendo et sustinendo et anuli in digitis perseverat
consummando. De motu pedum cum fit per iustitiam. Ezech. xvi
Sumperat dominus anime peccatrici, Lavi te aqua et emundavi
te a sanguine tuo ex te, et vestivi te discoloribus et calciavi
te iacincto et cinxi te bysso et indui te subtilibus et ornavi
te ornamento. Hieronymus Sicut sol lapidem preciosum virtute
et cum celo mutatur. Ut carnalis reputat cum diebus autem
nubilosis extant serena — Iustitia significans que in pla-
... [illegible] et potentibus prius novit condescendere subiectis per equali-
tate sue conditionis flere cum flentibus gaudere cum
gaudentibus. [illegible] lapis hic sereno tempore e[t] [illegible]
ti et [illegible] et nubilo [illegible] ... qui illi [illegible]
tempore vites silvestres picturam aves habet et cum similitu-
dinem [illegible] aves [illegible] reperitur respicit semper [illegible]
sic affabilitas et [illegible] attrahit peccatores quia nos pro-
fitentur esse peccatores et eis quodammodo similes et conformes [illegible]
Placuerunt prudentes virgines et ornaverunt lampadem
cum [illegible] suas. Sicut ornatur virgines [illegible] ornamento
quos decet, sic sponse dyaboli ornamento quod deo
displicet. Ornantur enim in capite in facie in corpore in re-
nibus in manibus in pedibus. Ornatus capitis sive vertic[is]
consistit in capillis et peplis discriminalibus et crinibus flo-
ribus et sericis. Ornatus capillorum est vel superflu[us] vel alienus
cum, que omnia sunt incentiva libidinis. Non debet ali-
quis de capillis superbire vel ad libidinem incitari cum
ex eis non proferat fructum nisi pediculos vel lendes. Cum
arbores proferant frondes fructus et flores capillis eciam
alienis non debent ornari, ibi enim ponunt crines alie-
nos in contumeliam Christi, ubi olim corona spinea ponebatur.
Si enim proprietur [illegible] mulieribus que in nocte [illegible] crinium

manum mulieris mortue non obedirent. et tamen aliquae pen-
capillos mulierum mortue habent. Nota de simea que abstu-
lit dormienti peplum suum cum crinibus alienis. et remansit con-
fusa. Et cornix ornata plumis aliarum avium. cum aves
venerunt ad repetendum plumas suas remansit deplumata
Utinam ergo tonderentur et non ita fortiter a dyabolo tene-
rentur per capillos. et utinam in eis luxuria extingueretur plu-
ries sequitur libido extinguitur cum capud mulieris tonderetur
Ezechielis xxiiii°. Jam nunc depone ornatum tuum. Est etiam
ornatus capitis in peplis et mitris. et in signum civitatis capte
a dyabolo ponunt vexillum dyaboli in fronte et in emine-
ntioribus locis. Ps. Posuerunt signa sua &c. et in signum
sunt sicut equi venales ponuntur in fronte signum ve-
nalitatis. Jeronimus ad Demetriadem. Cum erat in seculo dili-
ges polliere faciem purpurisso et cerusa ora depingere or-
nare crinem et alienis capillis verticem struere
et quia dyabolus habet moniales suas velatas apponunt in pe-
plis nocturni colorem. Hester ii°. Cum alie puelle inspicatur ad
regem quererent muliebrem compositionem. sola Hester forma
naturali contenta est. et eis que dedit ei custos virginum
ad ornatum. Sed quia sunt equi dyaboli insellati ideo orna-
eius sunt aliqui Jud. viii°. Tulit Gedeon ornamenta ac bul-
las quibus colla regalium camelorum decorari solent. Ornant
etiam se mitris discriminalibus sertis et coronulis. i Thimothei ii°
dixisset apostolus mulieres in habitu ornato ornantes se. subdit
non in tortis crinibus aut auro aut margaritis. Hec habitur
et Ciprianus. Cyprianus sericum et purpuream indute christum induere
non possunt. Auro et margaritis et monilibus ornate, or-
namenta cordis et corporis perdiderunt. Crisostomus. Mu-
lier que se ornat ut videatur populum religiosorum provo-
cat a respicientibus. et si nullus inventus sit quem alliciat. Ysaias iii°
In die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum et
lunulas et discriminalia et vittas. Ornatus faciei est multitudo
naturalis sophisticat quodam colore artificiali. iiii Reg.
Jezabel depinxit oculos stibio et ornavit caput suum. Ezechielis
xxiii. Circumlinisti stibio oculos tuos et ornata es mundo
muliebri. Ambrosius in exameron. Dei in se opus artifice aliquem
inducas alterum qui opus illius superinducat. nova doctrina. opile[?]
Homine ille qui opus suum adulteratum esse cognovit. Deleo[?]. no-
li tollere opus Dei. et picturam meretricis assumere. Et dicunt
pro maritis hoc faciunt. cui tamen rectius expendunt vel capiant
fuerint enim se magis cum in publicum prodeunt et quod cum
maritis in cubilibus. Proverbiorum sunt. Gregorius in omelia xxviii. ad Ge-
rere. Cultu te maritali studeas adornare. maritum
si in ornamentis est ad alterum pertinet. pudico vero casto mente
bene complacebis. Et magister Hugo ex hijs autem cuius . Et
bis super de te suspicionem. Faciei apparentis ornatum que
sicut enim fuit o mulier pro te corporis efficacia. mentis
diriguntur. nomine formam. corporis formam. Ornatus
corporis est in decoratione vestium. Exodi. Unde sibi vero
ut cum aureus ornamentis mulier moverebatur ecclesiam vel
veste pretiosa. Dei imago non vult talibus ornari honesta
immo honestate decorari. honesta autem illa est que ornamentum
non habet. que ornatum non habet secularem. Exodi xxxiii in primum
mentis quod accipies. Ex hinc enim ornatu et ipse in proprium
viri et adolescens in ipsum vivere faciunt. Primum pro Josephus

qui dicit quod Dina filia patriarche Jacob annorum xv egreditur ut vide-
ret ornamentum mulierum provincialium virgo permansit. Ex quo
autem exivit Sichem filius Emor eam violenter oppressit et
xxxiiii° Genesis. Tamen enim sunt ornate, scilicet ... Considero iuve-
nes trahunt ad se iuvenes. Proverbiorum vii° ... occurrit ei mulier orna-
tu meretricio preparata ad capiendas animas, et infra statim
sequitur eam quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus lasciviens
et ignorans quod ad vincula stultus trahatur. Christus autem
in principio nativitatis sue pannis involutus est
et in fine pannis nudatus est, et sic dati sunt ei pan-
nis ii°, et in fine pannis nudatus est, et ... purpu-
reum vestimentum. Hic fuit magis ad derisionem et des-
pectum vestimentorum. Hic fuit magis ad derisionem ... ad vanita-
tem. ut ... certe omnis ... vestes primere videatur ad vanita-
tem ... capitis ... ad Ephesios ... quod vestes non
ornatus ornatus est. Est autem inordinatus habitus arguendus
quantum ad subtilitatem quia substantia eius est nimis preciosa vel in
quantum ad qualitatem quia est in colore nimis speciosa vel in
mollitie nimis deliciosa, quantum ad quantitatem quia est in magni-
tudine nimis spaciosa et in multitudine nimis copiosa. Or-
natus pectoris est infestus pectoralibus, cathenis, nastulis, inter-
nalis monilibus. Ezech. xvi ornata es auro et argento et ve-
stita es bysso, et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es.
... vidimus dum ascendere ... melius illud ...
... ad luxuriam quod posterius et timidere debemus manife-
stando corporis prominentiam. Hoc enim est bonum pastoris ornamentum
... super pectus suum. Exodi xxxi. Ad hoc ornabat se
... publicanus ut veniam obtineret percutiebat
pectus suum dicens: Deus propicius esto mihi peccatori. Luce xviii. Similiter
magdalena ... ut exponit Petrus Ravennas. Hec autem ornamenta
cuncta auferet ab eis ut appareat caries ... Ysaie iii° ... Au-
feret dominus ornamenta etc. et erit pro suavi odore fetor, pro zona
funiculus, pro crispanti crine calvicium, pro fascia pectorali cili-
cium. Turpe est videre mulierem vestitam ... funiculo fu-
niculo et calvam et fetidam. Ornatus ... est in cingulis et
... sine ... ille locus ubi hec ponuntur ...
... indignitatem. Est enim locus situs inter cloacam ventris
et sentinam libidinis. Unde ex illo loco magis deberet sume-
re ... quam claudi ... in medio ...
magis enim displicet claudus in paupere quam in divite. Magna etiam
... est quod ponatur ornatus templi sub cingulo ... quod
... in proprio ... corio ... similitudo
non habent ... dignitates sicut in ymagine depictas, quia tales yma-
ginem dyaboli portant. Unde sunt sicut larue depicte ta-
les mulieres quas Gallici vocant ... ; saccus plenus
stercore ... ligatur vili funiculo, et vas stercorum habet cin-
gulum ... argenteum vel aureum. Spiritualis zona vel cor-
rigia qua mens et spiritus precingenda facienda est. Corpus
separatum est a carne, aspergenda sale et siccanda sole, ungen-
da oleo, radenda ferro, coloranda minio, ut separetur a car-
ne, ut impediatur sale ne corrumpatur, sole ne dissolvatur, oleo
ne doleat vel ledatur, ferro ne sordescat, minio ne ... Se-
paratur a carne per votum continentie, aspergitur sale per metum
pene, siccatur sole per desiderium glorie, ungitur oleo per
gaudium conscientie, raditur ferro per zelum iustitie, coloratur mi-
nio per testimonium bone fame. Hic modo servant parentes
a filiis, et eius metus aspergit sale, quia sal vermes fugat
et timor domini expellit peccatum. Sal enim consolidat a corruptione

·et timor a vanitate/ sed excitat et desiderium inflammat· oleum
vngit et gaudium· similia letum et hylarem hominem facit
Ps· exhilaret inquit faciem in oleo/ ferrum radit· et bonum ze-
ey etiam in alys libidinis sordes purgit· ut plumeas et
madianite fecit/ nimium colorat· et testimonium bone fame
colocatum et acceptabilem omnibus facit/ talis ornatus et cor-
regia optime sedet in anima casta/ sicut lapis preciosus in
aureo Ecc' xxxij Gemmula carbunculi in ornamento auri Orna-
tus manuum in hoc est quod digiti ornantur anulis et lapidibus p-
ciosis nobiles manus vestiuntur/ brachia manus circuitus pre-
lecionibus et armillis· et hec ornamenta et similia aliquis ab
amasiis suis male dantur et male recipiuntur/ quia aliquando de
bonis esse dantur hec ornamenta Baruch vlt Gubernaculum
aurea sacerdotes a diis suis et dant ex ipsis prostitutis et meretri-
ces ornant/ superstitiosus est iste ornatus/ Anulus gestatur in
signum sapientie Saturnus Liberorum nemo ducturus nisi dedit
viros nimios et fulserit anulus vigens Vnde in signum
sapientie datus est anulus pharaonis ipsi Joseph Gen xli Gesta-
tur etiam in signum [illegible] sicut patet in virginibus consecratis Ge-
statur etiam in signum potestatis Vnde qui sunt preditem ecclesiastici
sicut epi· vel [illegible] ut reges habent anulos Dan vj Daniel
et xiiij Leo in quem missus est Daniel signatus dicitur anulo
regis Datur etiam in signum glorie Luc xv Date illi anulum
in manum eius Eternitatem enim significat quia non habet principium
non finem Gelius quatuor signis patet quod mercatores et lauri-
cos non decet uti anulis· Nec enim sunt sapientes ymo fatui
·non gerentes ymo liberi· non potentes ymo fragiliter/ non glo-
riam eternam expectantes ymo pene eterne subdendi etiam etiam
superstitiose non sunt ornande/ sunt enim ad operandum sive ad labo-
randum/ et ideo in illis membris quod est datum causa laboris
·non decet ponere signum clarionis/ sicut non bene sedent ornamenta
preciosa in hominibus rusticis et in plebeis Dicit etiam ad ornandu
et ideo in illis membris per quas offendimus proximum ipse inferentes
omnes non decet ponere signum offensionis· ne dicatur nobis illud Ysa i
Cum extenderitis manus vestras non exaudiam Dicit etiam quod desi-
gnandum non est quod membrum illud ornandum superflue quod debet
in necessitate proximi prope subvenire· ne illius quod debet esse materia
pietatis vertatur in speciem vanitatis Ornetur bona domina
sua castitate et honestate et sufficit Ecc xxvj Sicut sol
oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in
ornamentum domus sue Ornatus pedum est in calciamentis supersti-
ciosis et motibus pedum inordinatis Inveniuntur enim sotulares
rostrati laqueati lunulati sive serollati perforati stricti merito
reprehendus est ornatus eorum quod in extrema corporis parte huius
etiam [illegible] preciosa res [illegible] collocatur ut gemme etiam anu-
li et fibule argentee Natura non patitur rostrum in pedibus
lunulando etiam vel serolando magne est curiositatis et
nullius sit utilitatis· quoniam de perforatis· Bone melius est
vnguibus integris quam [illegible] Ysa· iii Non sufficeret domina
ornamentum calciamentorum et lunulas Stultitia etiam illa
calciamentorum pedem ledit Jero· Non habet ingressus illa
evangelista magdalena [illegible] crispantes [illegible]· non stridentes
ter calceolos Ambr in li· De virginitate Sollum [illegible] calce-
na constringit pedes compedes includunt nil refert an a
corpus ornetur aut ferro sit terrenum premitur sic gravatus
incessus nil prodiu vivat ut quod vos mulieres ne peccat vobis

pena trepidat vos miserabiliores quam diu pulchro vire da-
mnatur. Illi optant exui · vos ligari · mulier sic ornata
domus est omnium demoniorum infernalium. Apoc. xviii. Babilonia facta est
invenit domum vacantem scopis mundatam et ornatam et
assumit alios spiritus vii secum nequiores se et intrantes
habitant ibi. Emundata sunt hec omnia per baptismum · et for-
te aliqui per gratiam in penitentia, sed per modum Sathanas a bonis ope-
ribus per negligentiam ornatam simulacris picturis et superfluis de-
operis ornamentis, et assumit vii spiritus demones qui
vii viciis temptant et habitant ibi. Domus enim mundi impe-
rium, carnis exemplo ... per istas multi corrumpuntur, et earum exemplo
multi se excusant et similes fiunt. Ez. xxvii. Clipeum
et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. Clipeus de-
fendit · galea munda est et caput occultat quia per istas
alie se defendunt nitorem ornamentorum assumunt et su-
perbie veram speciem tegunt ymo caput suum diabolum
sub ornamentis confovent et recipiunt. Judith x. de sua
sub ornamentis ... Sic ista
ca diabolo sunt qui nos nititur a gaudio eterno excludere
exemplo gaudii interfecta vestibus diversorum colorum spe-
ce tradimur in predam et simplex varia ad ornanda
colla congeruntur. Bene in precium quia parate sunt tales
a creatura non a se sed a suis ornamentis hominum
nem fecerunt. Regum ergo hec.

Que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias. Math. xxv.
82 Verbum illud quod de virginibus prudentibus dominus dicit
convenit caritatis honeste conversacionem cum dicitur que pa-
rate erant. Paraverunt enim suam conversacionem parantes vir-
tute et imitacione earum passionem. Intraverunt cum eo Christo
Sicut et Christus per passionem suam Luce xxiiii oportuit pati
et ita intrare in gloriam suam. Et earum remunera-
cio ad nuptias. Ille enim sunt nuptie beatitudinis eterne quas
fecit rex filio suo. Math. xxii. Que ad primum videntur in nuptiis
sunt beneficia in corporibus · decencia vestimentorum in corporibus
· habundancia in esculentis. De beneficia Marci ii: Numquid possunt
filii nuptiarum ieiunare quamdiu cum eis est sponsus. Sunt filii
anime sancte tradite sunt ad puteum sponsi requiescentes cum
eo in lecto quietis sub umbraculo pacis et in ore psallantis
et confessionis auditur sonus epulantium. Gaudeamus et
exultemus et demus gloriam deo quia venerunt nuptie agni.
De vestimentorum decencia Math. xxii: Invenit ibi in nuptiis
hominem non vestitum veste nuptiali et eiectus est. Quia in tempore
iudicii si quis inventus fuerit sub nomine christiano non habens
vestimentum nuptiale, hoc est vestem celestis hominis carita-
tem, arguetur impudice quia veste sordida pollutus fuit.
Est ergo caritas vestis nuptialis qua induti sumus omnes
qui ad illas pertinent nuptias. Ysa. lii: Induere vestimentis glo-
rie tue civitas sancta, et secundum mensuram caritatis erit ibi
mensura glorie. I Mach. x: Fecit Ptholomeus nuptias Ptho-
lomeide sicut reges in magna gloria. Ptholomeida inter-
pretatur ad mensuram redacta quia in illa civitate corona
quedam adequatio est. Quantum enim ibi habebis in merito
tantum habebis in premio. De esculentorum habundancia hester i:
Iussit assuerus convivium preparari pro magistratu cunctis principibus
suis pro nuptiis et coniunctione Hester. Ubi enim nuptie
celebrabantur spirituales divine ubi panis hominis angelorum et
vinum quo inebriantur · quale nec cyphus attulit · nec inventum

est in vineis engaddi. quod potantes ita facit ebrios et sobrios
et quod plus potatur plus affectatur. generat enim desiderium. non
parat fastidium et ideo qui hunc plus bibit plus sitit. Secundo
ad istas nuptias virgines se paraverunt et adhuc parant [illegible]
transitive ad illas. habent enim mundiciam mentis et corporis Apoc.
xiiii° Sunt [illegible] vel primicie deo et agno. Ecci. ii° Qui timent deum prepa-
rabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas. Pa-
rant etiam se per honestatem conversacionis. Exo. xix° Sanctifi-
ca populum et lavent vestimenta sua ut sint parati in diem
tercium. Hec enim sunt paramenta virtutum quibus vestiuntur. Parant etiam
se per habundanciam bone operacionis. Apoc. xix° Uxor agni pre-
paravit se. [illegible] enim dulcius [illegible] parant. Math. xxv° Hoc
est portare oleum in lampadibus hoc est opera in manibus. Tercio
notatur remuneracio cum dicit intraverunt. quia enim habuerunt pu-
ritatem mentis et integritatem corporis intraverunt cum eo. Sed
lectica [illegible] Introite in conspectu eius in exultacione. Non
est intraverunt quibus [illegible] delis quibus [illegible] in sua [illegible] in
[illegible] eterna. intrabunt in magna honorificencia. Et quia
affluxerunt [illegible] et manibus plenis operum intrabunt cum magna
habundancia [illegible] porta domini. iusti intrabunt eam. Math. xxv.
Intra in gaudium domini tui etc.

— Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui
invenit homo vadit et vendit etc. Math. xiii° Hic videndum est. quis iste thesaurus et quis locus. thesaurus iste
vita eterna est. [illegible] Deus [illegible] in quo sunt omnes thesauri
sapiencie et sciencie absconditi. Colo. ii° Et hic thesaurus est posse-
ditur quia invenitur per bonam operacionem. Can. iii° In lectu-
lo meo quesivi quem diligit anima mea et sequitur [illegible]
[illegible] ad pertransissem inveni etc. Inventum autem abscondit per
rectam intencionem et quandam secretam delectacionem. non ostenditur
per elacionem. quia sicut Greg. depredari desiderat qui thesaurum
in via publice portat. Vendit omnia que habet per te-
norem [illegible] Luc. xviii Omnia que habes vade et ven-
de et da pauperibus. Et emit agrum illum per temporalium
eternorum commutacionem. Prout ulterius considerauit aliud emere illum
Circa hunc tripartitum nota videlicet in bonorum temporalium
et bonorum spiritualium et boni celestium. De primo [illegible]
mo [illegible] thesaurizant et aurum in quo confidunt homi-
nes. et non est finis acquisicionis eorum. Et ysa. ii Repleta
est terra argento et auro et non est finis thesaurorum eius. non
quia thesauri finem non habeant. sed quia possidentium
animum non impleant. semper avarus eget. Iste thesaurus est
transitorius duracione. Math. vi Nolite vobis thesaurizare the-
sauros in terra ubi erugo et tinea demolitur et ubi fures
effodiunt et furantur. Et sic omnia bona mundi [illegible]
[illegible] tollit. aut enim a semetipsis veterascunt et tineant
ut vestimenta. aut ipsis dominis luxuriose vivendo [illegible]
duntur ut [illegible] facultates. aut ab aliis dolo in ca-
lumpniis et huiusmodi decipiuntur qui fures dicuntur. quia per
iniquitatem festinant aliena facere sua. ergo non est iste
thesaurisandus. Sed respondes. [illegible] vestimentum meum
et non tineat. parcius ago. facultates mee non come-
duntur. solicite res meas custodio. non decipientur a
furibus. [illegible] Nichilominus incertum est semper tecum asservaris
[illegible]. sed in celo certa custodia. hinc est stulticia illius

relinquere vult extinctus est. et illic non promittere quo iturus
est. Est etiam transgressorius in congregatione. Prov. xxi.
Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors
est et impingetur ad laqueos mortis. Divites enim lingua mendaci
mendaciter acquirunt veritate simplicis inde nutriunt sine
affectione amoris veri vivunt. Sive sine corde sunt
et semper magis ac magis se [illegible]. Cuius receptum et il-
[illegible] in mortem eternam a demonibus [illegible] corri-
punt et hic est qui congregant in miseria non successores
vivunt in deliciis congregatores semper morientes in sup-
plicium [illegible] thesaurizat et ignorat cui congregabit ea
Est etiam meritorius in distributione. Tobie xii. Bona est
oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thesauros con-
dere quia elemosina a morte liberat et ipsa est que
purgat peccata et facit invenire vitam eternam. Item ter-
Oratio ieiunium elemosina est vita hec tria dant sibi invicem
vitam. Nam orationis anima est ieiunium. Ieiunii vita mi-
sericordia est. Hec ne mori sciant nesciant separari [illegible]
ipsius glorie. [illegible] vite. [illegible] Johannes. [illegible]
manibus applicari. [illegible] orationem. [illegible] ieiunio
in te servitutem [illegible] non germinat si [illegible] non ri-
getur. [illegible] ieiunium [illegible]. Quod imber terre
hoc ieiunio [illegible] est. [illegible] cor [illegible] carnem [illegible]
ecadet vitia [illegible] virtutes [illegible] si [illegible] non dederit
[illegible] non colligit ieiunator homo dando [illegible]
quod tu alteri relinques non habes [illegible]
ignis [illegible] faciat [illegible] misericordia qui vult [illegible] in-
[illegible] non timere [illegible] ubi est et
cor tuum. [illegible] ubi thesaurum reponis. ibi collocas affectum
[illegible] ubi Laurentius per manus pauperum [illegible]
sui dicens. [illegible] facultates quas requiris in celestes the-
sauros manus pauperum deportaverunt [illegible] non
[illegible] de terra venisti [illegible] de terra [illegible]
[illegible] ut [illegible] terram [illegible] de celo est et
de celo venisti et in celum rediturus est [illegible] remanere
[illegible] in terra illuc ergo mitte [illegible] ubi tua [illegible]
patria. Est etiam [illegible] in [illegible] sustentatione
[illegible] sustentacio non [illegible] thesauros congrega-
[illegible] xv. [illegible] cum timore domini quam thesau-
ri magni et insaciabiles [illegible] est enim ut [illegible] timore
[illegible] quotidiano [illegible] ut [illegible]
[illegible] plura [illegible] Est [illegible]
[illegible] insaciabiles. [illegible] non [illegible] quanto
pecunia plus augetur. tanto [illegible] ad habendum
[illegible] augmentatur. De hoc [illegible] modicum [illegible]
[illegible] divicias peccatorum [illegible] divicias peccatorum
[illegible] ad [illegible] divitiarum [illegible] divitie [illegible]
rum. [illegible] congeriem [illegible] divitie [illegible]
non. qualis fuit Abraham David et alii sancti de [illegible]
[illegible] xxxi. Beatus dives qui inventus est sine macula [illegible]
[illegible] qui post aurum non abiit [illegible] ava-
ricie [illegible] in thesauris quo ad [illegible] et vani-
tatem [illegible] Non est enim ut Seneca dicit in [illegible]
[illegible] in animo ipso. illud quod [illegible]
[illegible] fecerat et divicias [illegible]
differt utrum egrum in ligneo lecto aut in aureo collores

quorum illum tu sustulisti. morbum suum sed tu sufferret, si nichil
refert utrum eger animus in divitiis aut paupertate ponatur
malum illum suum sequitur. Cum vero cum culpa thesaurisat
thesaurum perimit. tandem invenient thesaurum pene.
non tu autem secundum duriciam tuam et impenitens cor thesaurisas
tibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicii dei qui red-
det unicuique secundum opera sua. cor durum prenis humana
emollitur igne sicut lapis frigore obstinacionis obstructa quae non
dies iudicii est et revelacionis. quia tunc omnia revelabuntur
preterea mihi monentur qui per se quedam semina vel exem-
pla bonorum vel malorum relinquunt. ex quibus dimittentes occa-
siones salutis. occasionem salutis vel perdicionis sumunt, ut quod
quorum omnium cause non nisi in mundi fine claudentur. ideo
si ad mundi finem tamquam tales retribucionem suam non
est iudicium dei cum adhuc de hiis singulis vel pretitis
impedimenta penderent et pena precederet culpatum. Ver-
um quorundam et subsequentium. qui reddet in Deuteronomio
Nonne hec condita sunt apud me et signata in thesauris
meis. mea est ulcio et ego retribuam in tempore oportuno. Quod ad me pertinet et ego retri-
buam. sicut ille dives dixit cui anima tua
sibi prudenti. sicut ille dives dixit anima mea multa
bona habes in annos plurimos. hac nocte stulte. Sic est omnis
qui thesaurizat et non est in deum dives. stulte dicit. quia
stultum est ibi thesaurizare ubi non potest diu manere et
facili thesaurum perdere et se semper periculo committere
Simile est regnum celorum thesauro
84 non est tamen thesaurus bonorum temporalium. Sed generalis spiritualium
et gratuitorum. In thesauris sapiencie significacio
disciplinae. Disciplina est que reddit hominem ordinatum
et ex parte cordis et operis et oris sive corporis. Est
ergo thesaurus bonorum spiritualium in sinu cordis sui. Unde
bonus homo de bono thesauro cordis profert bonum. Secundum
sumitur thesaurus et pertinente et presente. De hoc thesauro cor-
dis quatuor species preciose preferuntur que ibi thesauri-
santur s. pudor culpe. timor pene. dolor peccati. Spes ve-
nie. que signantur aurum et argentum thesauris suis. obtulerunt magi
domino aurum thus et mirram. Et per aromata que re-
gina saba de thesauris suis preciosa attulit Salomoni in iii Regum
x°. Aurum quod est pudor de culpa perpetrata. aurum est
enim habens colorem a natura celesti sed a terrestri.
autem rubicundum preciosum et solidum. Pudorem salubri
perfectio inmittit cordibus per spiritum in corpore stabiliuntur
secundum corporis decentissimum. Et sic pudicicie vero vultum verecundie
rubore suffundit, et homo amabilis ex verecundia redditur
verecundiores enim homines semper carius amplectimur et in
eis quedam venustas gracie delectat. Hoc est aurum sanc-
tificatum. quod intulit Salomon in thesauros domus domini
in iii Regum vii. Tunc autem est aurum hoc sanctificatum cum pudor
est ordinatus et sanctus cum magis verecundatur de pecca-
tis de simili vel detrimento. Quia forte despexit eum
in vicio. Thus vero est timor de pena. thure calore pu-
lescit. calore ignescit. ignitum ascendit. ascendendo
evanescit. timor enim ad virtutem inducit pallore. nutrit

spiritualem amorem, ascendit in deum per meditationem et re-
silit in seipsum per sui humiliationem et detestationem. Eccli. xxxiiii
Timor domini ipse thesaurus eius. Qui enim timorem domini
habet mala que fecit diligenter attendit et dignitatem altissimi
oculo respicit, ut hanc meditetur magnitudinem sui scele-
ris. hinc vero potentiam indicantis que quibus quanto profundius
viderit tanto vehementius timebit. Prover. ii. Si quesie-
ris sapientiam quasi pecuniam inquirens, tanta circa quanta eius
in sollicitudine cupidi pecuniam. et sicut thesaurum effoderis terram
removendo foveam in altum faciendo, hoc est ad cor tuum
intime penetrando et profundissime humiliando tunc inve-
nies dei cognitionem et perduceris ad verum timorem et hic
est quod ibi dicitur thesaurus domini etc. hoc autem est thesaurus cuius
gratissimus ... sicut in ... quanto quis per timorem
humiliatur tanto eius gravior mirra est dolor qui requiritur
in pena. mirra est amara sapore, viridis colore. conser-
vativa a putrefactione et fetore. quanto enim dissolvit tan-
tum consumit vim et corpus mortuorum conservat a putrefacti-
one et custodit. quia in pena dolor invenitur amarus cor-
in commodum mentis conservatur a fetore peccati. quanto fit
preceps delectationis et dissolutionis in culpa. tanto fit a-
maritudinis et restrictionis in pena. hec est mirra que
offertur de thesauris regum sive magorum que pervenit ad
regnum. Job iii Quare misero data est lux et vita his
qui in amaritudine anime sunt. qui expectant mortem
et non venit. quasi effodientes thesauros gaudent vehementer cum
invenerint sepulcrum. penitentes. qui se in peccatis fuisse miseros a-
gnoscunt. dicitur hic est propter vitam claritatem fugiunt et in
amaritudine sunt quia patrie ... flendo non desinent
que deliquerunt et etiam amaritudinem habent quia longe
a facie conditoris positi in eterne patrie gaudiis non sunt
sed in hoc periculis degunt ubi semper ut dicitur videtur deli-
quunt et mori mundo funditus concupiscunt. Qui expectant
mortem quia desiderant suam perfectam mortificationem
et in se extinguere hic vite omnem gloriam temporalem. Et
non venit quia ad concepta desideria aliquando non perveniunt
nec ipsa tarditate inveniunt ad ipsa desideria amplius ipsi
dilatantur. quasi effodientes thesaurum qui in fodiendo thesaurum querunt
cum fodere aliquando inceperunt ad laborem instantius inarde-
scunt quia quanto thesauros absconditos plus se appropinquare
estimant. plus in effodiendo laborant. similiter peniten-
tes quanto mortificationem appetunt tanto magis amaritudinem
et labori pene insistunt quo se propinquiores fini credunt
et que premia propinquiora estimant eo in opere dele-
ctabilius et amplius laborant. gaudent vehementer cum invenerint se-
pulcrum. Sublevatio laboris est contemplatio laborantibus quando
ad mori mundo non possumus nisi a visibilibus abstracti
ad interna mea attracti in deo velut in sepulcro per
contemplationem abscondamur. qui enim hic mundo vivunt cum
mente foras vagantur. sed cum ab importunitate desideri-
orum temporalium et tumultu inquietudine curarum a clamore
perturbationum exuuntur et in intima redeuntes
ante dei faciem per contemplationem absconduntur tunc sepul-
crum cum gaudio inveniunt. Psalmus Abscondes eos in abscon-
dito faciei tue a conturbatione hominum. Et Colos. iii Mortui estis
et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Hec est mirra

venalis ex separacis amaritudine, et delectabilis ex virorum
pulcritudine. q(uod) unctu(m) est a maria corpus domini in sepul-
cro quasi reposita in thesauro. Can. x. Vadam ad mon-
tem mirre. s(ed) mirra amara. mons mirre amaritudo
amarissima e(st) vallis afflictio prime campus exercicio instans
descendit in vallem mirre. qui versatur in amaritudine
consciencie sue. ambulat in campo mirre. quem affligit
temptacio tocius vite, q(uod) descendit in collem mirre. qui con-
siderans penas purgatorias timore compungitur et dolore
s(ed) mons mirre e(st) inestimabilis amaritudo mortis eterne
et pene infernie Vadam inquit ut paveam ut caveam vado
ut evadam Vadam non presumcionis applicacione. s(ed) crebra
et meticulosa cogitacione. ne semel vadam et non evadam
Deinceps post ista amaritudinem Aromata preciosa sicut dictum
est signant spem venie. sunt aut(em) electa a ex aromati-
bus speciebus confecta que habentur in thesauris regum. Vn(de) [illegible]
[illegible] nuncii regis babilonis cellam aromatum et
[illegible] que inventa sunt in thesauris regis. Ysa. xxxix. Non
Ysa. [illegible] dixit et Auferentur omnia que in domo tua sunt
et que thesaurizaverunt patres tui Aromata que dolorem le-
niunt et consolacionem afferunt. spem venie signant. que
[illegible] pudorem timorem et dolorem penitencium [illegible]
ant et quadam dulcedine afficiunt, et quia ille delicie spiri-
tuales que nulla [illegible] sentiuntur aliquid [illegible]
[illegible] ideo publice [illegible] Surge
aquilo et veni auster perfla ortum meum et fluent aromata illius
Aquilo durus ventus et gravis dolor penitentis Auster lenis [illegible]
remissionis. Ille fugit. iste venit. qui [illegible] dolorem infundit [illegible]
quia [illegible] afflictio. infundit consolacionem. perflatur ortus et
experiencia. spiritus enim [illegible] subtilis est [illegible] sentitur
inflans [illegible] et fluunt aromata lacrime singultus et suspi-
ria et incipiunt redolere singula queque pigmenta [illegible] Cant.
v. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis
Gene in quibus apparet decor corporis et [illegible] lacrime et
lavatur penitentes. sunt sicut [illegible] decorantes. sicut
areole [illegible] restringentes [illegible] sicut
dilatantes. et [illegible] areole in quibus [illegible] aromata
[illegible] et spirant sicut in areolis consite a pigmentariis quia talia
ministrantur et [illegible] sanctorum et [illegible] angelorum [illegible]
[illegible] et [illegible] veneratur [illegible]
ab areolis cordium [illegible] hec est [illegible] exultacio. Hec
sunt pigmentarii [illegible] nos pro [illegible] in dulcedine
spei. Est etiam thesaurus [illegible] de quo Pro. xxi. [illegible] aliquando
[illegible] Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis [illegible]
[illegible] thesaurum [illegible] metaphora [illegible] complectitur tam
[illegible] quam [illegible] tam ex parte [illegible] quam ex parte
[illegible] Hec autem sunt ordeum. confessio peccatorum. frumentum
[illegible] oleum [illegible] desideriorum. mel [illegible]
De quibus Jer. xli habemus thesaurum in agro frumenti
et ordei olei et mellis De primo ordeum quo [illegible]
[illegible] palea [illegible] et latet farina interior quia [illegible] est publi-
[illegible] confessione signat peccatum [illegible] mala [illegible]
[illegible] et [illegible] que [illegible] medicina [illegible]
[illegible] quia [illegible] homines ma-
xime debent [illegible] homo

mundana et confessio purgatiua. calorem cupiditatis extinguit
et illa fedorem peccati tollit, habet asperitatem in cortice et
intus albedinem, et confessio inducit ruborem verecundie
confessio intus dat candorem. Gen. xliii°. Nolite timere
Deus vester dedit vobis thesaurum in sacculis vestris. Dum
dicit nolite timere. quia confessio asserit hominem, in saccu-
lis vestris habetis iste thesaurus qui vertit et integra-
liter confitemur, licet de hoc sacco quidam faciunt saccum
[illegible] plenum sordibus, et secundum auctoritatem [illegible] allata est eis
aqua et lauerunt pedes suos et data sunt pabula asinis eo-
rum, quia confessio facit hominem de domo et foro esse tran-
quillum, lauat pedes affectuum et reficit eos qui prius fuerunt
a confessione tardi. Frumentum est eruditio [illegible] unde
maledicitur qui abscondit frumentum in populis, hic est qui eru-
ditionem non exhibet proximis. frumentum in superficie leue et candi-
dum, intus medulla est nutrimenti membrorum confortatiuum. quanto in
pinguiori terra nascitur tanto melius ad nutriendum inuenitur. [illegible]
bone eruditionis dulce est et aptum et anime nutrimentum [illegible]
tem multet affectum. [illegible] candidatur cordis intellectum veritatis. quod
[illegible] ex pinguedine caritatis et tunc habet efficaciam in docendo
[illegible] vi [illegible] fidelis preco fortis. qui autem inueniet. [illegible]
[illegible]. inuenit quia fidelis doctor et fidelis predicator pro-
[illegible] confert [illegible] de thesauro frumenti, licet quedam terra
umbrosa, frigida et humida non proferat frumenta [illegible]
[illegible] abundat [illegible] sunt qui [illegible] latebras fouent
[illegible] quia ex sua
[illegible] caritatis carent [illegible] in eis moritur. quia ex sua
[illegible] que absconditur nulla [illegible] xx° Sapientia
absconsa et thesaurus inuisus que vtilitas est. melior est vir qui
abscondit [illegible] et thesaurum inuisum que vtilitas est melior [illegible]
homo qui celat insipientiam suam [illegible] qui abscondit sapientiam suam
[illegible] thesaurus est sapientia que [illegible]
[illegible] [illegible] membris [illegible] extingui-
tur, fons si aquas non [illegible] apud semetipsum putrescat. qui
[illegible] insipientiam suam per silentium. in hoc sapienter agit
quia sapiens reputabitur. stultus si tacuerit Prou. xvii. Sed
qui abscondit sapientiam suam iniuste agit quo ad se quia dis-
[illegible] quo ad proximum non [illegible] ipsum quo ad deum quia
abscondit eius [illegible] quem acceperat erogandum Luc. xix°. Ser-
ue nequam quare non dedisti pecuniam meam ad mensam et ego ve-
niens cum vsuris exegissem eam. Oleum illud expansio est
desideriorum. hec autem fit in oratione que oleo comparatur. Prou.
xxi. [illegible] meam thesaurus desiderabilis et oleum in ha-
[illegible]. Oleum sanat [illegible] et illuminat ignorantiam
[illegible] exhilarat tristem, cibat deficientem, supernatat [illegible]
ad excedentem. Hec autem facit oratio. que sanat mentem [illegible]
corrupta, illuminat contra ignorantiam, exhilarat contra ma-
[illegible]. cibat confortando per constantiam. supernatat [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] per quosdam excessus [illegible]
[illegible] in celestem patriam. Vnde et oleum adhibetur in [illegible]
[illegible] sanctum [illegible]. Et oleum de oliuis purissimum
[illegible] afferri ad concinnandas lucernas [illegible]
Exo. xxv. Et facies exhilarantur in oleo et a fructu vini
et olei [illegible] sunt et de rore celi et pingue-
dine terre [illegible] Ysaac [illegible] filio suo [illegible]
vini et olei. Hec est ergo desiderabilis thesaurus qui afferri
[illegible] anima orantis, eleuatur in deum. exprimit votum. reportat

donum. Infinitus enim est thesaurus hominibus quo qui usi sunt
participes facti sunt amicitie dei. Inde est quod perturbatio-
nibus nostre tempore debemus ad orationis remedia confugere.
Inde est quod daniel in necessitatibus ad regem cum tribus socijs
suis Anania misaele azaria indicauit eis ut peterent
misericordiam a facie dei celi super sacramento illo. Ex diebus
continentes debite habere circa insensibiles. Circumspectionem
discretionem et deliberationem. Circumspectio considerat
quibus studijs mens occupari consueuit vel quibus adhuc
occupata est vel quibus occupanda est in futuro. hec est qualem
propositum in hijs de futuris habeamus. Discretio examinat bo-
na a malis ut sciamus pro quibus debemus deo supplicare
cogitata aut seu bonis seu malis. Deliberatio pro de supplicare
gratia sollicitudine. Instinctu et pro preteritis malis satisfa-
cere et pro presentibus applicare et de futuris cautelam sollicite
adhibere. Quotiens ergo vigilias virtus deuote orationis velimus
intus inmittere oportet nos ad circumspectionis discretionis et deli-
berationis officia recurrere et hijs meditationibus animum in amorem de-
uotionis inflamare. Mel enim illa dulcedo que sentitur in actio-
ne gratiarum de qua capitulo xxx. Iocunditas cordis hec est vita hominis
et thesaurus sine defectione sanctitatis. Dulcedo enim cordis signum
est vite spiritualis et conseruatiua gratie et virtutis que comparatur melli.
Mel enim est humor roridus de folijs arborum et florum ore col-
lectus in cereis cellis reconditus. Quod primo est liquidum sed pau-
latim processu temporis completa digestione redditur dulce et spissum
Cum dulcedo sentitur ut plenius verbis exprimitur sed per eam gustus
aliarum rerum fastiditur. Hec est deuotio spiritualis in laudatione communi
in domo sua. Humor enim roridus ex actionibus collectus ore
ac ex singulis beneficijs nobis impensis deus benedicitur et
ore laudatur. Que tamen in memoria reducuntur cor inde lique-
scit et accedente feruore spiritus sancti quasi celebrata iam
digestione cor inde dulcescit. Et per signa quedam foras
erumpit qua dulcedinem illam lingua proferre non expri-
mere sed cor eam sentit. Et cuius comparatione omnia alia dulcia
vilescunt. Bernardus. Reuera illud solum et verum est gaudium
quod non de creatura sed de creatore concipitur et quod cum
possederis nemo tollet a te. Cui comparata omnis aliunde iocun-
ditas meror est. Omnis suauitas dolor est. Omne dulce ama-
rum. Omne decorum fedum. Omne postremo aliud quod
delectari possit molestum. Reuera terra illa fluit lacte et
melle sicut ex hijs fructibus cognoscitur. Propter quod xiiii. Et hij sunt
fructus intime prelibat anima. Variis gratiarum actionibus et
diuine laudi. Et xl Grana sicut paradisus in benedictionibus
et una in seculo permanet usque ad eam sufficientiam sibi congru-
abitur et in celo inueniet thesaurum. Gratie dicit Glosa sicut
paradisus quia officium angelorum et ciuium supernorum est regra-
tiari et benedicere deum cum officio cum vanis in seculo
magis et magis multiplicantur in bono et amplius perseuerat
in melius diuina miseratio sicut aqua omnis a mari origi-
nem trahit et ad mare recurrit et inde uberius fluit et
hec est una in seculo permanet et qui talibus lambit bonis suf-
ficientem habet bene viuit nec desinit sed semper ad thesaurum recur-
rit dum viuit laudat deum. Ideo sequitur vita operarij
contentum enim viuit in laude et gratiarum actione quidam in omni
dulcedine. Est etiam thesaurus corporis in Ecclesiastico iiii habemus

thesaurum istum in vasis fictilibus habemus in corporibus nostris fragilibus et omni corruptioni subiacentibus ut sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis et ut omnibus qui bene operantur virtus dei sola extollatur et sublimetur et appareat nichil esse ex nostris fictilibus. Ideo competens fuit ut thesaurus dei in fragili vase reconderetur ut sic virtuti hominis aliqua esset [illegible] quod proprium est dei inepte sibi homo usurpat. Ad hunc thesaurum quatuor pertinent. pulcritudo obedientie. pulcritudo continentie. mansuetudo anime. fortitudo patientie. que designantur per quatuor que reconduntur communiter in thesauris. vestes preciose ut ornamenta serica et hec sanctorum reliquie que sunt domino consecrate. vasa preciosa. gemme preciose. Primus ergo est pulcritudo obedientie de qua Eccl. xxix. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi et proderit tibi magis quam aurum. Ideo sicut aurum fulgent pure obedientes qui non querunt in obedientia ut aurum vel temporale emolumentum sed tantum implere divinum beneplacitum et precepta que mandantur ex sola caritate non ex timore. ideo ex cupiditate non ex necessitate. hec est supellex varia quam habebat Ezechias in thesauris suis Ysa. xxxix. eius supellex et habebat Ezechias in thesauris suis quia veri obedientes ornamenta modo pluraliter modo expendunt. quia [illegible] et claudentes ad nutum precipientes modo vacant silentio et claustro et confessionibus [illegible] modo explicant officiis et studio [illegible] voluntate iubentis [illegible] expanditur et sic voluntas largior fertur in latitudine caritatis et ad omne quod iniungitur spontaneo vigore liberalis et alacrius modo per considerans in infinitum extenditur liberalitas. Secundum est pulcritudo continentie. Ysa. xlv. Dabo tibi thesauros absconditos et archana secretorum. Dabo dicit quia continentia donum dei est [illegible] alie enim non possunt esse continentes nisi deus det. thesauros absconditos. continentia que debet abscondi sicut preciosus thesaurus ne decipiatur ab hominibus tamquam a predonibus ut illi [illegible] motibus et stimulis infernalibus. Unde periculose sunt familiaritates virorum et mulierum. Unde in libro de singularitate clericorum. De carbonibus scintille exsiliunt. de ferro rubigo nascitur. morsus aspidis sibilant. de vestimentis prodit tinea [illegible] sibi cum mulieribus [illegible] contempsit uxorem [illegible] habitatorum suam carnis appetitibus [illegible] plene. et quia non bibit vinum quod vini oblectatione [illegible] nam vini odoriferi sola fragrantia sepius animam suscitat et inficit. Nunquam securus cum thesauro latro tenetur inclusus. Nec intra unam caveam habitans cum lupo tutus est agnus. ipsi se nolunt penetrari qui hostem proprium in suas portas recipiunt. Et archana inquit secretorum. archana secretorum revelantur continentibus [illegible] consiliarius [illegible] agunt quotidie. dixerit et carnis vitas sub [illegible] hec sunt reliquie in thesauris reponende. De quibus [illegible] Achias erat sub thesauris domus domini et vasorum sanctorum. Achias [illegible] domus [illegible] est [illegible] magnitate. domini [illegible] civitatem [illegible] homo domini quia deus [illegible] et virginum et continentium specialis ipse [illegible] custodiens in sanctitate corporis et mentis continentium [illegible] in terre [illegible] est excellentia sanctitatis. Et [illegible] corpora virginum [illegible] Tertium est mansuetudo [illegible] esto [illegible] si multum tibi fuit habundanter tribue

Si exiguum tibi fuerit etiam exiguum libenter impertiri stude. Premi-
um enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis quia elemosina
ab omni peccato et a morte liberat et non patietur animam ire
in tenebras. Petrus Damiani: que et predones liberat et restitu-
it sanctos qui iniquitatem effusissent [illegible] et David cum adulterium a-
miserat gehennam. Et Petrus cum negavit apostoli ordinem
perdiderat principatum. Et Paulus cum blasphemavit [illegible]
transferat. Creditor manus pauperis. [illegible] longe est ubi
quicquid pauper accepit in celo reponit. Thesaurus celi est
manus pauperis. Quod suscepit ne pereat in terra reponit in
celum. Iste thesaurus ablati per vasa preciosa ut sunt
cyphi et huiusmodi que ministrant potum sitientibus et egenti-
bus. quid enim tempus [illegible] Josue vi. Quicquid auri et argen-
ti fuerit et vasorum ereorum aut ferri domino consecretur
repositum in thesauris eius. Aurum argentum es et ferrum sunt
materia vasorum ad thesaurum [illegible] pertinencium. Aurum a ful-
gorem. argentum candorem. es sonoritatem. ferrum soli-
ditatem et doctrine. Demo enim alia metalla. Unde ferrum a
feriendo dicitur quia vir [illegible] habere soliditatem ferream
in castigando et arguendo. sonoritatem eream in pre-
dicando orando. candorem argenteum solacium impendendo
et iniuria remittendo. Unde argentum est materia frigida
contra ebulliciones iracundie. Et colore candido [illegible]
ad serenitatem consciencie et exterioris [illegible]. Rubor aut
aureus caritatem signat ignitam ex qua debent procedere
omnia opera misericordie et non procedere ex vanitate ut
impleatur illud Osee xiii: Adducet dominus urentem ventum
de deserto ascendentem et siccabit venas eius et desolabit
fontem eius et ipse diripiet thesaurum omnis vasis deside-
rabilis. Quartum est fortitudo patrie que premit [illegible] qui
fortiter dimicant pro Christo in variis afflictionibus qualis fuit
Moyses de quo Hebreorum: Magis eligens affligi cum populo
Dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. maiores divicias
estimans thesauro egiptiorum improperium Christi. Melius enim indi-
cavit improperium Christi sustinere quam in deliciis esse. hic enim
improperium Christi sustinere mala pati. sicut et Christus maxime
quam omnibus patitur a domesticis et ab hiis quibus beneficium
prestitit. sicut Christus [illegible] sicut ad Hebreos xii
[illegible] mente semper deum semper in recordacione esse co-
uertimus mentem nostram aliud nobis facilia apparebunt
omnia portabilia omnia levia sustinemus omnibus superiores
efficimur. Si enim quisquam dilectum videt magis aut recorda-
bitur [illegible] animam erigit et mente sublimis efficitur et
omnia facile tolerat delectatus ex memoria illius. Qui enim
eum in mente habuerit qui nos vere diligere dignatus
est. et recordatus fuerit eius quod poterit sentire [illegible]
[illegible] aliquam. Ad hunc thesaurum pertinent lapides pre-
ciosi recipientes in se influenciam celestis luminis et calo-
ris quam per occultam nature actionem et per maiorem stel-
larum impressionem magna huius virtutis preciositate qua
ex nobilitate intima et gracia desuper data obtinet in tri-
bulacionibus paciencia in [illegible]. Apud quemcumque inventi
sunt lapides dederunt in thesauros domus domini. Et [illegible]
[illegible] de templo thesauraria. [illegible] et multiplicem thesau-
rum est etiam thesaurus bonorum celestium. De quo ait vi. Thesau-
rizate vobis thesaurum in celo. Nam in celo civitas inenarrabilis
[illegible] in divitibus huius seculi propter non sublime sapere

neqz sperare in merito diuiciarum. thesaurisare sibi fundamentum
bonum in futurum ut apprehendant vitam eternam. thesaurisare in
bonum fundamentum i. virtutes quibus firme fundantur. quod
fundamentum est utile in futurum ad obtinendam vitam eter-
nam. Cum enim hodie castus est et cras incestus qui in lubrico
et non in fundamento habuit virtutem. Ibi iocunditas inestima-
bilis Ecc. xv. Iocunditatem et exultacionem thesaurisabit super
illum et nomine eterno hereditauit illum. thesaurisabit i.
cumulate dabit super illum. in quo notatur quod iocunditas illa est
super humanam estimacionem et nomine eterno. i. habebit nomen
dei sicut coheres christi. Ibi veritas infallibilis. Baruch
iii. Quis inuenit locum sapiencie et quis intrauit the-
sauros eius. in patria enim sunt illi thesauri sapiencie. ubi deus
de plenitudine sapiencie sue docet beatos de archanis suis. Col.
ii. Instructi in caritate et in omnes diuicias plenitudinis
intellectus in agnicione misterii dei patris. i. ut cognoscant
plenitudinem dei et quid trinitas in unitate et ecc. Plenitudinis
intellectus quia ibi habent plenariam cognicionem. sequitur
Christi Jesu in quo sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie abscon-
diti. quia in ipso christo est sapiencia de spiritualibus et sciencia de cor-
poralibus recondita sunt in thesauro. Ipse enim est thesaurus
de cuius plenitudine omnes sine diminucione ditantur. qui the-
saurus est absconditus. quia non datus est nobis in via. tamen
... Ibi societas venerabilis. Job xxxviii. Numquid ingressus es
thesauros niuis aut thesauros grandinis qui preparaui in tem-
pus hostis in diem pugne et belli. Thesauri niuis et grandinis
sunt beati in patria qui in modum niuis purificauerunt se ipsos
... lauabis me et super niuem dealbabor. et in modum gra-
dinis per corrupcionem ... flagellauerunt proprios. grandis enim
... resoluta fuit terra rigat. qui sunt
... et in ... et blandiendo insurdiunt. hos the-
sauros preparauit deus in tempus hostis in diem pugne et belli
... et pugnauerunt contra inimica ...
ad quintum societate etc. Verbum hic de virginibus legitur
Simile est regnum celorum etc. et thesauro vocatur
quarum virginitas regnorum comparatur et thesauro vocatur
et abscondi mandatur. Primum propter virginitatis digni-
tatem. secundum propter eius preciositatem. 3m propter ... singularitatem
de primo regnum, de 2o thesauro, de 3o absconditum
... ad primum virginitas regnorum comparatur quia habet
... victoriosa in futuro gloriosa
... De primo habetur
... in societate angelica
Regnum immobile habentes gratiam per quam seruiamus placentes deo
cum metu et reuerencia. Regnum immobile vocatur virginitas
quia habet potestatem victoriosam in corpore suo que non mu-
tatur. quod hic inchoatur. et in futuro perueniet. cum metu
et reuerencia ut ut anima sit in timore et corpus custodiatur
in reuerencia et honore. Sap. iiii. O quam pulchra est casta gene-
racio et sequitur in perpetuum coronata triumphat incoinquinato-
rum certaminum premium vincens. Quod signatum habetur iiii Regum. Ducta
est hester ad cubiculum Assueri regis et adamauit eam rex
plus quam omnes mulieres. et posuit diadema regni in capite eius
fecit quoque eam regnare. De 2o Dan. vii. Suscipient sancti regnum
dei altissimi. Sancti sunt virgines et continentes se ipsos san-
ctificantes et purificantes. qui regnum dei suscipiunt. quia deside-
rium a deo hoc donum accipiunt cuilibet dicitur illud Psalmi Specie
tua et pulcritudine tua intende etc. Spousitas pertinet ad habitum

cmentis. pulcritudo ad integritatem corporis, que autem sit glo-
riosa est. intendit dicens per meditacionem. procedit de virtute in
virtutem per bonorum operum actionem. et regnat per virtutis super om-
nes potestatem. quia potestas eius potestas eterna que non auferetur
et regnum eius quod non corrumpetur. Ideo enim nec anime cor-
rupcioni ab illa dignitate dicitur Eze xvi Decora facta es ve-
hementer nimis. Per regnum enim ingressum est nomen tuum
in gentes propter speciem tuam. quia perfecta eras in decore meo quem
posueram super te dicit dominus deus. et huius figura in pul-
critudine tua fornicata es. De 2o Mat xxv Simile est regnum celorum
decem virginibus que accipientes lampades suas exierunt obviam
sponso et sponse. et Mat xxii Simile est regnum celorum homini regi qui
fecit nupcias filio suo. Iste nupcie familiaritatem signat inter
deum et animam castam que se castificavit ut viro adhereat spon-
so et liberetur a mundi periculis, sicut castores dicuntur seipsos castrare
ut relinquantur a venatoribus. Mat xix Sunt eunuchi qui se castra-
verunt propter regnum celorum. De quarto Luc xx di. Et filii huius seculi nu-
bunt et traduntur ad nupcias. Illi qui habebuntur digni illo
seculo et regnorum sunt equales angelis dei et filii dei dicun-
tur et speciali filii regum Baruch v. Adducet dominus illos ad te porta-
tos in honorem sicut filios regum. Dicitur etiam thesaurus propter precio-
sitatem. Est enim thesaurus delectabilis ymo inenarrabilis qui de
dulcedine virginitatis et castitatis et deliciis quas obtinet in am-
plexu sponsi. Sermo deficit in eius quia nec potest loqui de ea nisi qui per
longam experienciam et puritatem cordis ad consciencia venit spiritus et ani-
me. Ier xli. Habemus thesauros in agro frumenti ordei et olei et
mellis. frumentum cibat. ordeum quod ad tysanam que fit ex eo ma-
dat et infrigidat. oleum confirmat. mel dulcorat. quia virginitas que
est in carne anime cibat celesti consolacione. carnem madat et infri-
gidat a libidinum corrupcione. mentem elevat in ordine et in dul-
corem experitur in celestium contemplacione. que dulcedo quasi mella dis-
tillat quia cum non potest mens exprimere nec eam explicare per sermonem cogi-
tacionis. Sicut qui de dulcedine mellis et in eius dulcore gustasset aliquid
referre vellet. nec ille ... percipit quod ... ore tetigit nec ver-
bis exprimit quod solum gustu affert. Sic illam que suavis. cum delecta-
bilis experitur intra semetipsum ... mente perpenditis in se quieti
tamen ... et in ea sit ... ut in hoc castitatis ... vi-
gilantem oblectacio libidinis nulla perstringat. et quiescentem sompni-
cum illusio non decipiat. sed cum dormienti ... mentis ...
... amoris ... quemadmodum sine ulla titillacione carnis
exercitata est. ita etiam sine ullo pruritu carnis conquiescat. et
ideo dicitur hic thesaurus absconditus quia inenarrabilis. Ysa xlv
Dabo tibi thesauros absconditos et archana secretorum. Est etiam
hic thesaurus incomparabilis. Unde beata Agnes dicebat ... in
thesauros incomparabiles. Bene enim thesaurus incomparabilis et inestima-
bilis est virginitas que per meritum hominis non comparatur sed a deo
et paucis et ... donum specialissimum et maximum datur quos ...
speciali amore diligit ... Prov viii. In viis iusticie ambu-
lo ut ditem diligentes me et thesauros eorum impleam. Et ne cre-
dant isti thesauri ... aut incomparabiles dicti ... in eas ac-
cipite disciplinam meam et non pecuniam. doctrinam magis quam thesauros
eligite. melior est sapiencia cunctis opibus preciosissimis et omne de-
siderabile non potest ei comparari. unde nec etiam commutari potest sic aliud
ut cum illud dispensatur. Eccli xxvi Omnis ponderacio non est
digna continentis anime. Et dicitur ponderacio. Ponderat enim eos
anime continentis volenti multiplicem voluptatem. mundi presentatur

dyabolus inimicus honestatem, tacto allegat commodum maritale affe-
ctum virilem amplexum, inimicus ponderat quam nocivum sit idem
precare que hereditatem possideat, que nomine maris in posteris
transmutat. Ponderat dyabolus quod sacramentum est quod deus per se instituit
quod signo et presentia sua nuptias honoravit, quod precepit multiplicari.
Et fallens emptor hominum, immo deceptor, qui gerit denarios aureos
et intendat dare cupreos, proponit sanctitatem ut excludat feditatem.
Et cum hec ponderatio non est digna comparatio anime ad corpus,
quod virgo cum matrimonio iungit bene facit, et qui non iungit melius fa-
cit. Ambrosius in libro de virginibus: Conferamus si placet bona mu-
lierum cum ultimis virginum partibus. Licet fecunda sit mulier multis
volubilis partu quo plures generavit plus laborat, numerat solatia
filiorum, sed numeret pariter et molestias, nubit et plorat. Qualia
sunt vota que flentur, concepit et gravescit. Prius utique im-
pedimentum fecunditatis incipit afferre quam fructum perit et egro-
tat quam dulce pignus, quod a periculo incipit et in periculo desinit.
Penis dolor futurus quam voluptas. Est etiam thesaurus inestimabilis,
quia virginitatis secundum Augustinum est in carne corruptibili perpetua
incorruptionis meditatio. Item xxx. Iocunditas cordis hec est vita
hominis et thesaurus sine defectione sanctitatis. Non enim deficit in
sanctitate vir continens vacans meditacioni et continentie cuius vita
non corrumpitur libidine. Sicut enim docet Albumasar in doctri-
na sua de signis celestibus. In signo virginis est ymago pucre vir-
ginis tenentis puerum quem Hebraice vocant Jesus. Istud sig-
num signat et efficit effectum munditie et honestatis. Est enim signum habi-
tationis Mercurii in quo et precipue domino eius in illo sit ille
signum cum sole existente in eo et precipue domino eius ... Hinc
plerumque aer est serenus et terra sicca et munda. Hunc er-
go thesaurum infinitum datum hominibus quo qui usi sunt participes
facti sunt amicitie dei. Sapientie vii. Est etiam thesaurus irrecupera-
bilis quia ad Corinthios: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.
Sunt enim vas fictile corruptum non integratur. Sic ut amissa vir-
ginitas reparatur. Amos v. Cecidit et non resurget virgo Israel,
ut resurgere per primam corruptam ad statum habitum sed non ad
omnium privilegium. Considera ergo virgo corrupta pulchritudinem et
sanctitatem lecticam templum domini, habitaculum spiritus sancti, filium, me-
fidelem Christi; mutatus es ut columba; ut aurum inter metalla fulges
in sinceritate conscientia in celo ut angelus in paradiso. Sicut Ysidorus
fit ex corruptio sathane scortum execrabile. De tabernaculo spi-
ritus sancti ... De templo domini facta es pollutionis et
sordis. De lilio et rosa facta es herba fetida, que mu-
tabilis in paradiso consistit ut columba, nunc latens in tenebrosis ut
stellis fulgebas ut aurum, nunc facta es vilior luto platearum.
De stella cadente facta es carbo extinctus. De vita angelica
facta es iumentum. Ieremie xv: Divitias tuas et thesauros tuos in di-
reptionem dabo. Et Ecclesiastici xliii capitulo: Aperti sunt thesauri et evolaverunt
nebule sicut aves. Nebula secundum glossam serenitas quedam est
que apparet per resolutionem nubium et significat serenitatem mentis
que ponitur quam thesaurum virginitatis invenire aspirat. Deinde
nota quod iste thesaurus dicitur absconditus, quia abscondi debet
ne diripiatur. Absconditur ergo vir continens in deserto per tole-
rantiam defectuum, in lecto per clausionem sensuum, in torren-
te per inflammationem affectuum, in solario per exploracionem celestium
solatium. De primo Iudicum vi. Ego abscondor in campestri-
bus deserti donec veniat sermo a nobis. Mediante Ieremia
desertum locus est ubi desunt victualia et humidi ... reperi-
untur; primam signat per quam se homo abscondit dyabolo
ne eum dyabolus inveniat, et quia deus secundum consilium sacerdotis

agi dicit Dominus veniat sermo a nobis meditantes in deser
tum. De 2° ait Christus Cum oraveris intra in cubiculum tuum et
clauso hostio ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt
in abscondito reddet tibi. Cubiculum est cor serenum quod est quies
quiete ad quod redditur. hostium est carnalis sensus quod est clau
dendum propter tumultum ymaginacionum animam inquietancium et
puritatem cordis et corporis frequenter impedientium. Ysa. xxvi
Vade populus meus intra in cubicula tua claude hostia tua
super te abscondere modicum ad momentum. Claude hostia
tua .v. sensuum ne latrones ingrediantur. Si hostia aperta relin
quantur. Si ita claude ut nullus excepto solo deo videat te. ab
scondere ad momentum ne dyabolus vel homo impediat propositum
tuum et hic maxime locum habet circa orationem clamorosam
et mentis evagacionem. Christus Non clamorosa voce sed
mente deum sed tantum desideriis. Reg. i° labia Anne tantum mo
vebantur vox autem non audiebatur. Idem si orantibus de
carnalibus rebus cogitaveris non intrasti in cubiculum tuum
ne clausisti hostium tuum. De 3° iii° Reg. xvii dictum est helye ab
scondere in torrente carith et ibi de torrente bibes. Carith
dicitur cognitum interpretatur signans devotionem ex corde
cognito et fervente procedentem qui bene dicitur torrens propter
amoris impetum. torrens enim cum impetu fluit et hec est
forte absconsio in antro. Ysa. ii° Ingredere in petram ab
scondere in fossa humi. Petra est Christus fossa vulnera
lateris Christi vulneribus ubi quis absconditur per medita
cionem inflammatur per dilectionem. De quarto Josue ii° cum misit Jo
sue ad explorandum terram promissionis. Et ne deprehenderentur
ferent eos abscondit Raab in solario domus sue et abscondit
sunt anime contemplative in carnis corrupte fragilitate vive
tes et tamen celestia gaudia considerantes que ascendunt in so
larium domus transcendunt per omnia visibilia per mentis desiderium
et ibi absconduntur a curis mundi transitoriis et terrenis vel
substrahuntur et in mentis serenitate et suavitate constituti gu
stamus dulce claritatis patrie perfruuntur. Pater eorum
in abscondito facienti. Ecce hostis.
26 In pulchra est generatio cum claritate. Sap. iiii° Tria que
diligit sponsus in sponsa. invenimus ipse Christus in amo
re sponsa pulchritudinem cordis. castitatem carnis. clarita
tem boni nominis. De primo. O quam pulchra est. De 2° ca
sta generatio. De 3° cum claritate. licet alia legant dicit quod
Sponsam enim pulchram diligit Christus sponsus pulcherrimus Cant.
i° Ecce tu pulcher es dilecte mi ecce tu pulcher et ipse spon
sam suam de pulchritudine commendat in eodem. Ecce tu pul
chra es amica mea. ecce tu pulchra. Non est pulchritudo cor
poralis de qua laudatur. quia Prov. ult. fallax gratia et va
na est pulchritudo. habet enim luctum annexum. Sicut picto
res volentes pingere pulchras ymagines substernunt gros
sum colorem et supra superponunt alios colores, ita corporalem
pulchritudinem substernamus et pulchros colores superponamus
ut per eos ad pulchritudinem spiritualem transeamus. Est autem pulchra et
pulchritudo mulieris qualiter loquendo de domina pulchra en
Romance Gallico de dame belle et avenant. In tribus hec est.
Bel corsage en biau visage. en biau langage. hec est
de biau semblant et de biau sens. hic est pulchritudo cor
poris oculi et lingue. Pulchritudo corporis est in tribus
in pulchritudine pedum manuum et stature. i. de biau gent

Pulcritudo pedum refertur ad iusticiam. pulcritudo manuum ad
misericordiam. pulcritudo stature ad sapientiam. Est ergo pulcritudo pe-
dum quando vadis rectam viam in paradysum non distorquen-
do cum gressum non claudicans versus tabernam vel infirmariam Cantica
7 quam pulcri sunt gressus tui in calciamentis filia prin-
cipis. Filia principis Adam cuius cor debet esse stans
in ipso uel filia principis. haec est filia nobilis et regalis quae non
et gressus et tortuosos. huius filiae nobilis et [illegible] quae non
vadit rusticanae sicut vetula ad forum torquens sotulares per
hoc enim torquentur sotulares in pedibus quia nimis larga
sunt. et tu a via iusticie distorqueris et nimis large et ipsum
agipis large delectationibus carnis ut tibi potius et somni
Restringe ergo te ab his ut recte incedas et audias illud Ie-
xxxi Benedicat tibi dominus iusticie pulcritudo. Pulcritudo
manuum refertur ad misericordiam quando manus nostre sunt pulcre
id est bene colorate formate ornate Cantica 5 manus eius aureae
tornatiles plenae iacinctis. id est saphiris. quantum ad tria quae dicta
sunt ut dentur elemosine liberaliter. quia tornatiles sunt for-
mate. largiter quia aureae. utiliter ex intuitu remuneratoris
eterne. quia plene saphiris quorum color est celestis etiam
taliter loquitur. Non sunt falloes per asperitatem exactionis.
non sunt palmares per avariciam sordide non emboree per tenaci-
tatem [illegible] interdictioris. quia ornatae homines dantes in
virtute pulcritudinis studium habentes. Pulcritudo stature
refertur ad sapientiam. quia nec nimis parvum corpus et per
pusillanimitatem carnalem. nec nimis magnum per presumptionem
et temeritatem Cantica 7. Pulcra es et decora in deliciis
statura tua assimilata est palme. Magne sunt delicie in
palma. licet enim cortex palme rugosus sit ubi fructus in racemis
dulcis est [illegible]. sic ille qui est in supremo cacumine dul-
cissimus est. quia per prime asperitatem sequitur dulcedo con-
solationis. et in fine dulcedo excessiva. Ve ergo illis qui cor-
pora sua bene nutriunt et crassam pinguem vermibus pa-
rant et demonibus exteriori committitur in infernum. Post pul-
critudinem corporis. sequitur pulcritudo vultus cuius perfe-
ctio aut apparet in genis oculis et naso. Pulcritudo gena-
rum vel faciei signat simplicitatem ut quando facies est alba sic
lilium et rubea sicut rosa. Isti ergo colores permixti faciunt
faciem pulcram. quia vera simplicitas reddit animam castam
et verecundam Cantica 4. Pulchre sunt gene tue sicut tur-
turis. collum tuum sicut monilia. Turtur avis est simplex
et casta non querit secunda connubia suspirando ros can-
tans et maxime cum invenit [illegible] suspirat ut de-
relinquens mortem sui compararetur. Quia anima simplex et
rapta deo hominibus et angelis non se exponit carnalitatibus
aut criminibus suspirat ex memoria Christi et quia mirum si
fundit lacrimas pro peccatis pro eo qui fudit sanguinem
suum pro ea. Cantica 4 sicut fragmen mali punici ita
et gene tue absque eo quod intrinsecus latet. In fragmine hic
est in cortice fracto apparet pallor in granis rubor in
grana candor pallor ex desiderio fervor ex amore. can-
dor ex interiori visitatione et devotione. Pulcritudo oculorum
refertur ad contemplationem quae nichil aliud est nisi visio
dei hic per fidem. in futuro per speciem Cantica 4. Ecce tu
pulcra es amica mea ecce tu pulcra oculi tui columbarum
simplices sunt oculi per intelligere et clari per cognitionem similiter
aut augent in oculis columbarum pulcritudinem qui resident
iuxta fluenta plenissima hii sunt contemplativi qui se

purificant orando cum lacrimis. non sunt isti quasi viden-
tes extrinsecus sicut myopi qui non possunt ante videre bo-
nimium proximi. Non sunt immundi sicut carnales qui cogitant
de immunditiis suis. non sicut tumidi sicut superbi et elati
qui alios despiciunt et se ipsos preponunt. non sicut rubei solem
sanguine sicut iracundi. non infossati sicut maliciosi
qui proximis cogitant quo noceant proximis suis. Pulchritu-
do nasi refertur ad discretionem. Sicut enim nasus ex odore
apprehendit quod suave est delectatur et quod fetidum est fu-
git, sic anima discreta iam sentiens odorem paradisi toto illo
odore perfusa sequitur Christum omnia propter ipsum. Cant. ii. Pul-
chra es amica mea suavis et suaviter olens sicut civitas de illa
civitate superna. Inde est quod in lege non poterat esse pontifex
nisi haberet nasum bene formatum, quia sine discretione non
per quos deo bene serviret. Clamat enim tamen nobilis currit et
clamat per peccatum suum per odorem clamat currendo. currit cla-
mando. sic anima discreta per Christum cogitat suspirando, suspi-
rat cogitando. primo querit eum per meditationem. currit per
desiderium, invenit per revelationem, apprehendit per dilectionem et
in sanguine reficitur per devotionem. Post pulchritudinem corporis
et capitis sequitur pulchritudo ydiomatis que consistit in tribus
ut habeat pulchras cogitationes, pulchros sermones, pulchras ora-
tiones. Hec est gallina et pullice sicut patet patet in gener-
hec est pulchritudo cordis, oris et vocis. De primo Prov. xxii.
Appone cor tuum ad doctrinam meam que pulchra erit tibi si con-
servaveris eam in corde tuo, secundum aliam litteram. Custodia enim Do-
mini Christi cor et per ipsum omnia alia que de corde procedunt omnis
partes arboris bone, folia, flores, fructus. hoc est sensus
spiritualis cum cor ita claudit quod nichil subintrat, nichil egre-
ditur quod noceat michi per os michi per oculos. Et ideo omni
custodia serva cor tuum. De pulchritudine oris et sermonis
Judith xi. Non est talis mulier super terram in aspectu in pulchri-
tudine et in sensu verborum ut est ista ad presens. Verum con-
trarium secundum detractorum adulatorum vaniloquiorum. Contra hos qui
habent linguam serpentinam ad detrahendum, os caninum ad la-
trandum et mordendum, rostrum porcinum ad loquendum
scurrilia et in fetoribus in volutum. et de hiis quorum deus
in ventre et sub ventre sunt loqui volunt. Contra illud Cant.
Odor oris sicut super omnia aromata. De pulchritudine vocis
sciendum quod hec refertur ad orationem quando sicut vox penetrat
et impetrat. Cant. ult. Amici auscultant te, fac me au-
dire vocem tuam. Et Cant. ii. Sonet vox tua in auribus
meis. vox enim tua dulcis et facies tua decora. Deus enim
et angeli delectantur in oratione affectuosa et dulci. Gen.
xlix. Neptalim cervus emissus dans eloquia pulchritudinis. hii
Neptalim enim secundum Jeronimum interpretatur intelligentes. hii
sunt devote orantes quorum conversatio est in celis qui
per sua pulchra oratione impetrant quod alii non impetra-
rent. Unde anima ita pulchra introducitur ad cubiculum
regis Assueri sicut altera Hester que erat formosa et
adamavit eam rex plus quam omnes alias mulieres. et incredibi-
li pulchritudine et omnium oculis graciosa et amabilis vi-
debatur. et posuit rex dyadema regni in capite eius per quod
signatur gloria eterna ad quam nos perducat.

Omnes morimur et quasi aqua dilabimur in terram que
non revertitur. 2 Reg. xiiii. In verbis propositis notatur

3a li tangit de morte sermo 87

diffinitiua moriendi forma cum dr omnes morti prima vel dr — mortis forma est
morimur mortuorum gloria vel dr et qui aque dantium ad primum
dicit diffinitiua formam moriendi ipsa enim mors forma est — generalis
generalis omnis e enim homo qui viuet et non videbit mortem
Moritur enim doctus et indoctus Eccle v. 7 eccl ix. Communem mortis
lecto Est enim mortis iudicium omni carni a domino Eccl xl pro
terra transit cum opere suo tristes ad heredes et nostri ex de
bito pro mortis parentis efferimur tremens suscepte mortes qui
bus dictum est a domino in adam si quacumque die comederis
ex eo morte morieris Ecci ho Nunquam mortis et tu in qua
positas subiacebis omnes impares nascimur sed omnes equales — est generalis
morimur nisi quia forte omnes fetent illa corpora que in
suis diuitiis et deliciis sunt educata Est etiam ista forma
funeralis quia in morte conficitur illa soluitur corporis et
anime armonia caro resoluitur in putredinem putredo in
vermem vermis in cinerem i. h xv. Etiam sequitur amara
mors Vnde mors ab amaritudine nomen accepit et electi
aliqui diuites moriuntur quia in eorum morte dolor intenditur
pro que venialia reseruantur sicut peccatum lazarus in via mo
ritur et ab angelis in sinum Abrahe deportatur Et licet dolor
sit in carne in conspectu iniquis e in anima qua sperat iustus
in morte sua Prouerbi xiiij diues autem moriens sepultus in
inferno luce xvj quem totum attingit mortis amaritudo Eccl
xli O mors quam amara est memoria tua homini iniusto
et semper in deliciis enutrito O mors bonum est iudicium tuum
homini indigenti et ideo iusti morientes plangendi non
sunt quia hic in morte purgantur et purgati regnum ingre
diuntur quia beati mortui qui in domino moriuntur Apoc
xiiij Est etiam ista forma venabilis quia per vnum hominem — est venabilis
peccatum intrauit in mundum et per peccatum mors Rom v. ita in
omnes homines mors transiuit in quo omnes peccauerunt ergo per
illum omnis progenia reciperit Tota enim humana natura in
primis parentibus fuit et in eis creatori suo contumelia facit
Sicut enim in semine tota arbor ergo in viro semine dicitur virgam
arboris fluuius viciatur in fonte falsitas in semine positas
in origine Et sicut per diuine lese maiestatis tota progeni
es punitur ita in proposito per peccatum primum omnes morimur Est — e medicinalis
etiam forma medicinalis quia per morte xpi liberati sumus a
reatu originali Et sicut vnius delicto regnauit mors per
vnum multomagis vita regnet per vnum Ihesum Christum Vnde dicit
apostolus Mortis etiam forma nos cohibet a mortis culpa qui enim
mortem timemus et ea que sequntur post mortem abstinemus
ne peccemus Insuper memoriam conditatem Hinc anime sancte
cogitant de morte et eterna dampnatione Psalmus Circumde
derunt me dolores mortis et pericula inferni inuenerunt me Vnde qui
dam sapiens precepit famulo suo ut quotiescumque comederet
diceret ei recordare moriaris Consideracio enim mortis cau
tela e cautele et circumspectionis ut nobis prouideamus et do
mui nostre disponamus Isa xxxviij Dispone domui tue quia
morieris infirmitates enim et tribulationes quas patimur
sunt quasi citacio dilatoria mors autem citatio peremptoria Pro
uerb Indignacio regis nuncij mortis et si placuerit statim
anime morientis videamus ut ad recordia quia inducit
mortis timor hic est ad primam nos preferemus Anima enim — de pertinet ad penitentiam
peccatoris cum a vinculis carnis incipit solui timore con
cutitur stimulatur consciencia remordente recolit vetita que

-misit et precepta que negligenter impleverit. Videt retro se vi-
tam preteritam defecisse, deflet quod in tam breve spacium po-
tuit acquirere gaudium eternum quod perdidit propter breve delecta-
cionis momentum. Ante se respicit et infinite eternitatis spa-
cia deprehendit, in quibus singulis momentis cruciabitur ita quod
in quolibet momento aliud [illegible] morte corporali peribit. Ascen-
dit supra se, videt gaudium quod perdidit. Respicit infra se, videt
nichil esse quod amavit; fugit intra se ut lateat, et omnia
cogitata verba facta que commisit revelantur. Et ad mediam
conscientia et testimonium quod in consortio demonum peribit penam
eternam. Videt hinc demones assistentes, illinc angelos re-
cedentes. Maxime volt opere complere, remanere vellet, sed
[illegible] ut auditur precipitanter invaditur, et de terris et celestibus
quod prosperis de quo cogitavit [illegible] ut ad eterna supplicia cum amaritudine
[illegible] tunc deficit finaliter implens illud Ecclesiastici
[illegible] morte [illegible] in inferno [illegible]
[illegible] si primo tempore [illegible] posset quam [illegible] quiescere
iter arripiat. [illegible] facturus penituerit et [illegible] obli-
gaverit, tunc oculi [illegible] pectus palpitat, guttur [illegible]
[illegible] dentes nigrescunt, ora pallescunt, membra rigescunt et [illegible]
tam anima legiones demonum [illegible] sentit. [illegible] vir sanctus
[illegible] ante oculos nostros ponit: iustus fuit et timoratus
[illegible] in vita sua. [illegible] diem istam semper ante oculos mentis
habuit et ita se preparavit ut mortem securam securius posset expecta-
re et [illegible] pro [illegible] acquirere, et quod [illegible] lau-
dam magis mortuos [illegible] vivens [illegible] post mortem [illegible] laudem
[illegible] et ei testimonium [illegible] quod corde contrito de omnibus
peccatis suis non semel sed pluries confessionem fecit et ad ma-
[illegible] satisfacere de commisis et sacramentorum medicamenta
devote suscepit et largas elemosinas pro [illegible] sua reddidit et
omnibus cum quibus [illegible] [illegible] habuit [illegible]
[illegible] testamentum prudenter [illegible] ordinavit: pauperibus,
viduis et orphanis, locis religiosis, de bonis suis [illegible]
reliquit. Corpus et sanguinem domini [illegible] recepit [illegible]
animi sui [illegible] debent [illegible] ministrando
et missas celebrari faciendo et aliis [illegible] [illegible]
et ea que in suo testamento reliquit [illegible]
[illegible] de [illegible] coram summo iudice. Recitat
de quodam milite qui iuit in [illegible] contra Sarracenos cum
Karolo imperatore et equum suum cum aliis bonis pauperibus
reliquit in testamento erogando per manum cuiusdam militis
consanguinei sui, qui cupiditate victus retinuit [illegible]. Ergo
[illegible] defunctus post dies octo apparens ei dixit: Ego
de te confidebam et fidei tue res meas commisi, tu [illegible]
[illegible] et precium equi mei retinuisti. Ego de te conquestus
sum summo iudici, quia tu mea liberatione a purgatorio [illegible]
retardasti, et ego iam liberatus vado ad regionem [illegible]
[illegible]. Tu vero hac ista hora penas tante [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] expectavit et eadem hora qua [illegible]
mortuus ei predixerat corvi [illegible] eum rapientes in [illegible]
[illegible] et eo dimisso super rupem ex alto [illegible]
[illegible] [illegible] expiravit. Sepe autem [illegible] etiam [illegible]
[illegible] qui fraudem faciunt in alienis testamentis in fine [illegible]
[illegible] morimur [illegible] Post [illegible] in [illegible]
mortis diffinitiva [illegible] [illegible] mortis primam
[illegible] morimur [illegible] [illegible] media vita in morte

simus. quotidie morior dicit Apostolus 1 Cor. xv. Mors enim quoti-
die porcionem aliquotam vite tollit. Nam si crescimus vita de-
crescit. iam quicquid viximus usque ad momentum quo loquimur
hoc etiam cum morte dividimus mors occupavit et absolvit
et sicut clepsedra per quedam stillicidia exhaurit dolium Ita et
nos minutatim descendimus in mortem Et sicut exhausto per
intervalla dolio dicimus ipsum in ultima stilla vacuum. sic exhau-
sta minutatim nostra vita est per quedam dierum stillicidia postre-
mo vite momento dicimus hominem mortuum Consideremus ergo
mortis penam. momentis omnibus meditandam meditandam
locis omnibus expectandam. votis omnibus exoptandam. iniuriis
omnibus tolerandam. Est ergo mors momentis omnibus meditan-
da. quia momentis omnibus recipimur a morte. mortem ergo iugi-
ter meditate si mortem nolueritis timere Eccli. xiiii° Memor esto
quoniam mors non tardabit Viator cum videt noctem appropinqua-
re citius vadit. sed quia mali illud nolunt advertere. Impletur
in eis quod dicit Job xxxiiii° Subito morientur et in media
nocte turbabuntur populi et pertransibunt mali. Contingit enim
quod mali putant subito moriuntur. quia finem suum precogita-
re non vident. Et media nocte conturbantur et in merore
quia sunt in mentis cecitate Sic ergo informet animum mortis
meditatio tamquam devenerimus ad extremam. et sic vita no-
stra non remanebit imperfecta. nichil ex ea differetur in poste-
rum omni tempore dignum tibi reliquisse superest, ne diffe-
rat vitam suam emendare confidens suam iuventutem
quia mors non attendit etatem Audivi de quodam iuve-
ne nobili invito parente suo cum religionem intravit de
quo pater multum doluit et comminatus est quod monachos et abba-
tiam combureret nisi filium redderet. Sed pater ascendens equum
venit ad filium obsecrans ut reverteretur et succederet patri
in hereditatem. Et filius patri inquit. quedam pravissima con-
suetudo est in terra nostra propter quam habitum monachalem
accepi. et pater. dic ergo et amovebo eam. Hec est inquit filius
consuetudo quam timeo quod ita cito iuvenes sicut senes moriuntur. Nunc
me sicut senex Nam quia vis me facere heredem vero
cum non sim certus quod debeam plus vivere. nisi ergo hanc
amoveris non reverterer voluissem. Et pater videns quod non posset
avertere. quod deus introduxit. consumptus cum filio habitum
monachalem suscepit. Est etiam mors omnibus locis omnibus
expectanda Nescimus enim locum a morte tutum est necessi-
tatis nostre castra. Illa nos locis omnibus expectat. similiter
si nos sequimur et nos ipsam videat feneratur et creditor
invitus debitorem compellet quod debemus parati simus ubique
esse. mors iugis est quod refert undique monachi una
est via veniendi ad mortem. nec propinquior celo aut terre
mihi una terra quam alia nec gravior sumus est sive do-
mi sive foris obrepat. Inde gaudent sancti mei quia sci-
unt se morituros et ubique et semper mortem expectant
unde et ... Job iii° Expectant mortem et non venit
gaudent quod vehementer cum invenerint sepulcrum. habent
enim mortem donatam quia divites negligentes cum toto pen-
dent ex futuro tempore. Unde ille dives dicebat
Luc xii° Destruam horrea mea et maiora faciam et illuc
congregabo que nata sunt mihi. Et ecce repentina
mors venit Audivit enim Stulte hac nocte repetent ani-
mam tuam. que autem parasti cuius erunt Sic est qui sibi
thesaurizat et non est in deum dives Non reprehenditur

Primo mors omnibus momentis est meditanda

est locis omnibus expectanda

ille dives qui terram coluerit · qui fructus congregavit · horrea
vite sue fiduciam in rerum suarum habundancia posuerit ni-
pauperibus erogavit · si fomentis gule in futurum luxurie reser-
uare studuerit Stulte inquit etc. In parte auferetur ab a-
que est in veritate cordis qui noluit lumen considerans
nius habere ne quod pati timeret Non est quod stultus
ille dives qui pauperibus possessa distribuit etc. thesaurisat
et ignorat cui congregat ea Et sequitur Substancia mea
apud te est Vere stulta vanitas eorum qui cupiunt pictura
et historia custodire Mors quod ut statuit non differt
loco vel tempore nec statim nec statu Et ubicumque sint homo habitat
in sepulcro · corpus enim sepulcrum est anime Ro. vii. Infelix
ego homo quis me liberabit de corpore mortis Est enim
mors preciosa votis omnibus exoptanda Phil. p° Michi vivere
Christus est et mori lucrum · boni enim in morte sua habent in
fine lucrari illud quod mali perdunt Mors est enim
necessarium terminus in quo portus ad quem habent tendere
Ille mori timeat qui ex aqua et spiritu sancto non renascitur · qui
Christi morte non accipit · cui vita longior confertur ut
cruciatus eius eidem interim differatur Nos autem non sic qui
credimus quod Jesus mortuus est et resurrexit et eos qui dormi-
erunt in Christo adducet cum eo · Quid nos inter demonum
queas · horum gladios et dentes detractorios et corrosivos
carnis motus illicitos remanere delectat nisi quotidie inva-
labitur reatus augetur · virtus minuitur corpus dissolvitur
Ruinosum est domicilium corporis in quo vivimus · periculosum
est mundi pelagus in quo navigamus Periculosum est quod
quod terrenum intelligimus · propter hoc helias petivit anime sue
ut moreretur iii. Reg. xix. Sunt videntes pulcrum communi
molestias excitantes · et suavitate carnis presencium mortem
cum tristicia meditantes · quod non faciunt si magis optant
mori quam terram desperant vivere non possimus Est ne
vestri Est etiam mors preciosa modis omnibus tolleranda
Cum enim fortis ut mors dilectio quam nec fluctus ob-
ruunt nec ignis extinguit sic pacienter tolerat Cum Paulus
se finisse in mortibus frequenter et martires Christi figurati mor-
ti Christi e quibus unus gloriosissimam mortem magis
quam ad vilem vitam amplectens voluntarie pergebat ad sup-
plicium ne dum Christum vivens incarnatum in machabeis
hic enim fuit Eleazarus Cogitet quod quisque dicens levis
est mors si ferre possimus · brevis est si ferre non possimus
Et cyprianus de brevitate remedium valde et diu simul
tolerare non possimus Nullam quod mortem timere
Christus pro nobis morte turpissima mortuus fuerit
Sap. ii. Morte turpissima condempnemus eum Ad. Phil. ii.
Christus factus est pro nobis obediens usque ad mor-
mortem autem crucis Et dicitur Ille punitus mortuus
est et ego dico non quaerimoniam agas quia minus vi-
xit si non gaudeas quia ita aeternitatem evangelizavit et ad por-
tum venit Et sepultura mortuus est vel non quale ha-
buit sepulcrum Et ego dico non anima sepultura delectatur
si quilibet respicit · non corpus mortuum et insensibile de-
tatur Et sepulturam pauperem habeat ne contristari sed ca-
veat Sunt enim sepulchra corporum receptacula non animarum dicit
Sunt in apostolis hic sedere leguntur cum venit iudicium quod
reddet terra corpora defunctorum et pulvis reddet ea que

de morte omnibus exoptanda

de morte [illegible] tolleranda

in tumulis requiescunt reliquias mortuorum optima ergo est
viuamus ut securitatem habentes ex puritate consciencie mortem
non timeamus Sicut beatus hylarius moriens dicebat Egre
dere anima quid times lxx annis christo seruisti et mortem
times Ergo per mentis mediam suspiremus ad superna ve
mire patriam ad quam nos perducat
Hec est quadruplex mortuorum differencia ... Nimes morimur et quasi aque dilabimur quando sic per differ ... [illegible]
89 minus moriendi similis et mortis pericula subiungit ... differenciam sub similitudine aque enim dilabe
tiorum differencia sub similitudine Aque enim dilabe
tes in terram · modo colliguntur in fonte · modo collate per terre
viscera purificantur in flumina · modo circa circuitu cum ... fluuntur
in mare · modo virtute caloris et subtilitatis euaporantur in aere
Hec est quadruplex mortuorum differencia iustorum in hic exilio
purificandorum in purgatorio · reproborum in inferno · beato
rum in celo — Iusti autem sicut aqua fontis puritatem habent
in se ipsis et extinguunt sitim et ardorem libidinis per bonum
exemplum in proximis et hauriuntur aque de fontibus salua
toris — Ipsa vero purificandi per ignem et aquam purgato
rium transeuntes per qualitatem ... purificantur et sic
transeunt ad consortium electorum Transiuimus per aquam et ignem
et reduxisti nos in refrigerium Sicut enim aqua fluens
per terram montium obstaculis retardata calefacit et dige
ritur et in fluminibus tandem purificata recipit effecta pota
bilis per defecationem suam amaritudinem deponens natu
ralem Sicut Moyses percussit petram et fluxerunt aque et
abierunt in sicco flumina · quia soluto culpe debito quod ...
iusta pene diuina de purgatorio transitur ad regna Sicut
Eliseus sanauit aquas amaras ut non esset in eis neque
mors neque sterilitas · iiii Regum ii · Reprobi vero dum soluti
corporibus currunt ad viscera terre velut aque festinat
ad mare Eccl. i · In spiritu furoris tui congregate sunt aque
hec est mare mortuum ad quod descendere leguntur pene
aquarum · Iosue iii · Beati vero dum per graciam et liberum
arbitrium ad celum empireum exaltantur velut aque in ae
re pausantes · Ierem. x · Dat multitudinem aquarum in ce
lo eleuat nebulas ab extremitatibus terre · Moriuntur ergo
iusti per graciam dum se mortificant et abiciunt a se cul
pam · Rom. vi · Qui mortui sumus peccato quomodo adhuc viue
mus in illo · Si ergo temptaris ex diuersis delictis et bono
rum meditare graciam tibi factam detestare culpam
esto prouidus ad cautelam ingratitudinis offensam time
ris si quasi porcus in voluptatibus ... iterum volutaris ...
... peccata nostra in corpore suo pertulit super li
gnum ut peccatis mortui iusticie viuamus · i pe. ii · ...
Sicut iniusti violenter separant animam a corpore ita dilectio
dei hominem a mundano et carnali amore · Moriuntur
etiam purificandi in purgatorio dum ab eis immundicia
et scoria peccati separatur et elemosinis et oracionibus subueniunt
Tob. iiii · Elemosina ab omni peccato et a morte liberat et
non patietur animam ire in tenebras scilicet infernales
Bene enim dicit mors non est in purgatoriis ubi est du
rissima afflictio · tamen sicut ferrum eruginatum mittitur
in flammas et per vehemenciam ardoris ignitum exuit im
mundiciam ex vetustate contractam Sicut in proposito de illis qui
sunt in purgatorio · Hec est illa scoria quam ele
mosina habet effectum que remanserat in anima post peccatum
Beatus qui intelligit super egenum et pauperem in die mala

3a pars de morte ... [illegible]

in spon[illegible]

purgandorum [illegible]

liberabit eum dominus. In die mala hec est in angustijs constitutis dominus clamantes et orantes pro tali qui bone pupillis exaudiet qui exaudiuit pauperem cum clamaret. Audiat hec auarus non aduertens illud Eccl. xi Quod tempus ipsum preteriat et mors appropinquat et relinquet omnia alienis et morietur. Effunde liberaliter quod cupide congregasti. Refrigera tua pauperum releuando miseriam. Nisi ut vendas tamen ad vsuram. Sicut Amos dicit deficere facitis egenos terre dicentes quando transibit opulentia et vendemus frumentum ut possideamus in argento egenos et vendamus quisquilias frumenti. Adiungitur etiam reprobi dum sepe reputantur a gloria. Prov. Sicut oves in inferno positi sunt mors depascet eos. Sicut enim oves lane sue amissione ulterius valent. Sic peccatores in inferno positi sine diminutione salutis semper moriuntur pena vero perdurat. Depascere enim a vine dicitur herbarum summitates et postea pulla est tonsura. Sic quia in desperatione. Ne sit damnatorum est a limitibus inferni liberationis. Prov. Mors proditum pessima mala per ignem et inferni. Pessima per vermem intus torrentem in mixta qualitate gaudii inordinati retabulata inexstinguibilis tormenti. Ubi ignis non extinguitur nec vermis cessat. Nec est ibi lucis iocunditas sed palpatur tenebra. Que tenent medullas mirantes dulcedinis fortemque ut illud amaritudinis ignem carnis et anime penetrantis pessima. Rodet etiam vermis conscientiam quam de celo potuerit determinasse et cauasse vehementer. Magna enim pena est homine bonis illis carere que in eius posita sunt potestate. Sed penam omnem superat diuine carentia visionis. Que Job in umbra et umbra mortis. Que reprobi quamvis in eterno igne succenditur carentia diuine visionis palpitat et in tenebris tenebrantur. Job. Terram miserie et tenebrarum ut eamque que illius odorem sulphureum sicut putridum aquas ... ardorem igneum... vermium. Visionis beate carentiam. Demonum presentiam ... Sentibus stridentes quam scorpiis et ebrietatibus ... Solent. Moriuntur et alii et a suplicijs separati. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Quam nullus attingit de ceteris nunciatur. Bene preciosa quia sanguine Christi est precio comparata. Qui et mortuus gratias agit. Conuertere inquit anima mea in requiem tuam quia dominus benefecit tibi qui eripuit animam a morte oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Requiem inquit tuam que data est per gloriam quam accepisti per gratiam. Non per liberum arbitrium. Quia non eripiunt animam ut dicitur. Eripuit beneficium est diuine gratie omnia nisi ... potentia non potuisset a morte liberari. In isto seculo constituti in ista mortem anime. Et assidue lacrimas fundit et labitur ... est primum et nos fragiles est ad standum quam pedes nostros nisi non credimus a lapsu nullatenus alios quidam ... in hac vita sed in patria omnia secura sunt et quieta. Apoc. xiiii. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis opera enim illorum sequuntur illos. Bene sequuntur illum a tergo quod non videamus. Illa enim fugient in quibus spes nostra ponitur. Non sequuntur pecunia

que liberet domus non sua que cautelis non sequitur eloquentia que
verbis extruxit non amicitia simulata que in amicitia presidet sed
opera non relinquet in domo morientem dixit eiusdem induxerint
ad quietem ingredietur ad convivium nuptiale et vespere dum facie ad
faciem angelorum choris merebitur interesse ad quorum consortium nos
perducat qui sine fine etc.

90 Ut illo non persolveas gratiam Eccli vii. Principibus creditoribus de-
bent divites reddere quod tenentur. Pauperes sunt mortui qui
sunt in purgatorio quia se iuvare non possunt et in magna
necessitate positi sunt. Nos autem divites et debitores sumus in statu
merendi et heredes eorum successiones eos liberare possumus et de-
bemus. Ruth ii Eandem gratiam quam prestat vivis servabit et mor-
tuis et haec est magna gratia liberare de carcere vinctos et ad vi-
tam eternam revocare crudelibus tormentis addictos. Intellexi xxi
Fluat anima ob gratiam tui. Qualiter autem debemus mortuis natu-
ralem affectionem in affectione moderationem in moderatione con-
solationem in consolatione subiectionem. De primo Eccli xxii super
mortuum plora defecit enim lux eius super fatuum plora defecit enim
sensus. Concedit flere super mortuum naturalis compassio. Sed non
de ploratione debemus super illos qui peccando incurrunt mortem
anime. Fatuus enim est qui magis luget alienum mortuum quam suum
qui relinquit mortuum suum in propria domo et vadit plorare ali-
enum mortuum in vico. De secundo Eccli xxxviii Modicum plora super
mortuum quia requievit. Requievit enim a laboribus et a temptatio-
nibus et in spiritu quia iustus fuerit et tunc requiescit a labori-
bus. Concedit quod moderatus luctus propter scandalum ne videamur
gaudere de mortuo. In Seneca ne aridi sint oculi amisso amico
ne fluant immoderate lacrimandum amicorum defunctorum recordatio dul-
cis est habui illos tanquam amissuros amisi tanquam habeam.
Et de Anselmo legimus quod quibusdam nuntiantibus ei quod filius eius
mortuus esset dixit Memini me genuisse mortalem ad hec
intravit ut curaret. Non autem dolere immoderate debemus sed ma-
gis gratias agere si quod mutuaverat dominus repetit. Seneca
Nemo dolere debet cum aliquid reddit alienum est. Nichil ali-
ud deget quam creatori suo gratias agere mutuanti. In veteri
testamento quia omnes ad infernum descendebant magis licitum erat
flere mortuos quam in novo cum iam sit aperta ianua paradisi.
Unde moriens Moyses plangitur. Iesus autem sine fine et
lacrimis in morte sepelitur. Moyses enim tenet typum morientium
in veteri testamento. Helyas autem i. Iosue morientium in novo. Qui-
bus competit cuilibet viro melior est dies mortis quam nativitatis.
Talis enim mors tristitiarum et carnalis finis est exilii initium et pe-
regrinationis portus navigationis depositio veteris vestis et
gravaminis ponderis destructio carceris solutio debiti venu-
mus. De hoc ii Reg xii mortuo filio suo David venit in do-
mum et comedit et ait servus suus quod mortuus est puer quem ie-
iunans nunquid potero eum revocare amplius. Ego vadam ad eum
ille vero non revertetur ad me et consolatus est uxorem suam.
Sunt enim magni duces multi in adversis hylaritatem de
mestitia simulant et adversitatis eorum obumbratam lenitatem
abscondunt ne militum animi frangantur. Si dicas sic vide-
mus mentem esse fractam sic in propria faciendum est ut
in dolore militum animus meus dissimulet et si non possumus
omnem dolorem penitus avertere saltem interius abscondatur
ne appareat quia non potimus aliorum esse consolatores. Si dolori
nostro nimis indulserimus. Consolatio magna est quia fide-
les mortui sunt in fide et nos morientes morte vehemente

Quare debemus mortuis
naturalem affectionem
In affectione moderationem
In moderatione consolationem

Johannis xi Omnis qui vivit et credit in me non morietur in eternum
Confundi autem possunt qui mortuos suos nimis plangunt ut con-
solacionem respuant. psalmi et hymni et ea que cantantur in mortuis
fuerunt sunt et preludia etiam consolacionis que sunt signa magis
gaudii et solacii quam meroris. Unde Crisostomus super epistolam ad Hebreos [illegible]
[illegible] aut mulier aut vir [illegible] se Christo dicit et coram aliis
[illegible] deserat illa non ululat. Quid hac re [illegible]
[illegible] sicut oportebat fieret. Multo tempore [illegible] hunc ab
[illegible] plorari. Si videri et [illegible] et Christianum [illegible]
sunt de quibus nulla habetur consolacio et ideo non est mirum si
tales mortales in peccato mortali [illegible] plangant mortuos
suos tam in inferno [illegible] dicit [illegible] indutos tam sepul-
ture mortuos suos. Sepulti sunt enim in inferno ut resurgent ut
remunerentur gaudio sempiterno. Proverbiorum [illegible] Mortuus homine [illegible]
pro nulla erit ultra spes. Ideo sicut Ambrosius in libro de morte fratris
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prescriptum est quod spe-
ciale deplores. Et sit autem ille [illegible] [illegible] [illegible] mors [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
omnes movet una mors. Addit etiam ad consolacionem divina vo-
luntas in mortuis quos [illegible] plangunt et de terris. Et secundum
iustitie legem [illegible] quos [illegible] recipit celum animam [illegible]
terra pulverem. Job xvi Tu es Domine qui vite et mortis ha-
bes potestatem. Ex morte etiam aliorum admonemur ut etiam de nostra
cogitemus et nobis provideamus. Nam hic res agitur [illegible]
[illegible] Si enim Noe centum annis archam fabricavit in qua
se ad horam a morte temporali salvaret. Quanto magis archam ani-
mam toto tempore vite sue debet [illegible] ut mortem eternam possit
evitare. Vita enim nostra est quasi naufragium. Esse nunc [illegible]
[illegible] [illegible] mors instat. Et ideo [illegible] corpore [illegible]
bene esse [illegible] maxime cum horam ultimam nesciamus ut
omnis hora sit nobis suspecta et semper timeamus. [illegible] tibi
[illegible] plures [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
[illegible] et quis ignoraret esset. Quando [illegible] tibi [illegible]
Unde Augustinus [illegible] ultimum diem ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subitanea
morte [illegible] pisces in flumine. Ecclesiastes viii [illegible] qui [illegible] in
flumine [illegible] mortui sunt. Nos [illegible] umbra [illegible]
nos atque tenebre [illegible] Nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Addit etiam ad consolacionem quia mors non est [illegible]
[illegible] [illegible] mors enim est sepultura viciorum et suscitacio [illegible]
[illegible] Quamdiu vivit semper [illegible] augetur [illegible]
desinit. Vir semper eorum dampnacio cumulatur [illegible]
tem [illegible] retribucionis future [illegible] [illegible] et [illegible]
non timent [illegible] in moral' de quarto [illegible]
[illegible] xii milia dragmas argenti misit Ierosolimam offerri [illegible]
[illegible] pro [illegible] mortuorum iuste et religiose cogitans [illegible]
[illegible] [illegible] adherent macule et [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] penalia venalia [illegible] [illegible]
[illegible] pro defunctis ut offeramus hostias et elemosinas [illegible]
sacrificia pietatis. ii Machabeorum xii Nisi enim eos qui ceciderant
resurrecturos speraret superfluum et vanum videretur orare pro
mortuis. Respondit [illegible] non [illegible] [illegible] vivorum [illegible] aut
[illegible] [illegible] ut aliquis [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] enim possunt suffragia post mortem qui sibi hec meru-
erunt dum viverent. [illegible] [illegible] homo per hec [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

quod in hic corpore comparere neglexit. Sicut dicitur in li. de ciuitate
dei. Mortuum autem quibus existentibus suffragia cum fuerit liberati
sunt nobis adiutorium impertiunt. Nam in ciuitate qua habi-
tant nobis adiutorium impertiunt. Veniunt in ciuitate qua habi-
erunt ad nos lume recedentes adhuc iugiter perseuerant. Uni-
de Grego. in li. mor. ii dicit Videm petiuit quod ipsum facere nolle ne-
nerunt. Nam quos petendo esuriunt perficiendo saciant. Discor-
darent enim a voluntate conditoris si quae viderent eum velle
non peterent et voluntati eius minus inhererent. Dicunt enim
illud Baruch iii. Domine deus omnipotens audi nunc orationem
mortuorum israel et filiorum affectus cordium prius clamat ad quietem
mentem id est in xxvii. Ora pro senius tuis ad dominum ut non moria-
mur. Et in eodem. Erue nos de manu inimicorum predicta et ser-
mur. Et in eodem. Erue nos de manu inimicorum. Dura. inexora-
bilis tibi Sed prohdolor compassionem tollit duricia. inexora-
biliter stulticia. consolatione tristicia. subuentionem negocia.
Eccl. xxxviii. Fili in mortuum produc lacrimas et quasi dira passus
incipe plorare et secundum iudicium contege corpus illius et non
despicias sepulturam illius. et hic per naturalem compassionem
et aliorum detractionem. Sed quidam sunt duri cordis quod nulla
pietate commouentur. similes pharaoni qui respexit primogenita sua
mortua nec sic mouebatur. Sed induratum est cor eius ne vellet
filios Israel de captiuitate egipciaca liberare. Exodi xii. Durum
autem cor est illud quod compunctione non scinditur. nec pietate
mollitur. preteritorum obliuiscens. presentium negligens. futura
non prouidens. quod nec deum timet nec hominem. et licet plaga
recente dolore non careat in cordis duricia reddit eos ita stu-
pidos quod nichil doloris senciunt hinc et gaudent super morte ami-
corum. cum etiam non sit gaudendum super morte inimicorum. Ecc.
viii. Noli de mortuo inimico tuo gaudere. Omnes enim morimur
et in gaudium nolumus venire. Quis enim vult quod inimicus suus gau-
deat de morte sua. hic etiam in herode patuit qui cum prognosceret
iudeos gauisuros de morte sua. precepit sorori sue quod cum ex-
piraret anima fateret in [illegible] nobiliores iudeos non quos tenebat
captos dato precio multo militibus qui eos interfecturi erant ut
essent qui deflerent ubi viderent. Deflere enim sunt [illegible] ege-
[illegible] stulticia enervat et tollit moderationem. Vnde prophetae le. xix.
Non incidetis super mortuos carnes vestras. et deu. xiiii. Capita
vestra nolite radere et vestimenta nolite scindere ne forte mo-
riamini. sicut nolite immoderate dolere et lumen extinguere gentilem.
Unde ibidem dicitur. quod Aaron visa morte duorum filiorum suorum
egressus lacrimis sed modum querimus in dolore. Ieronimus in
epistola ad Paulam de dormitione Blesille. Deteste sunt
iste lacrime pleno sacrilegio incredulitatis [illegible] et exclamas et
quasi quibusdam facibus accensa quantum in te est tui homicida es.
quid ploras animam viuentem. non enim mortua puella sed dor-
mit. Omnes vero ad mortem nati sumus ut maneamus cum Abra-
ham. Rex regum mortuus est et prophete mortui sunt et apostoli et filius dei
qui [illegible] dominum crucis mortem et nos indignamur aliquem exire
de corpore et immoderate dolemus. O stulticia. dolor immoderatus nec
sibi prodest nec mortuis sumo multis minus grauis est et multis impe-
dimentum doloris offitium enim torqueri se ille non vult aut ne [illegible]
[illegible] si nichil sentit mortuus dolor immoderatus superuacuus est. si
sentit ingratus est. Ille desiderio tibi esse vult et amore amici
non tormento. Vnde Seneca in epistola ad Polonium de morte
fratris. si nichil defunctus sensus est. propterea euasit omnia vite incom-
moda. Expers omnis mali nichil timet nichil cupit nichil
patitur. Sine quod iste e furor pro eo me numquam desinere dolere
qui numquam doliturus. si aliquis defunctus sensus nunc animatus

fetus eminus e regione carnes. omnia humana ex loco suspicione
despicit. Dira vero quorum vox, tamdiu frustra que sequitur ipsa
inuitetur. quis ergo eius desiderio maceretur. qui aut bonis aut mul
lis est. bonum deflere invidia est. nullum deflere stulticia est. omnibus
vita supplicium est in hoc procelloso mari et in omnibus tempestatibus expositis
malis navigantibus nullus portus nisi mortis est. Ne invideas ergo
fratri igitur tenenti portum quietis et pacis. illud nobis eminere
est iter. Sap. v. Nos sunt omnibus insipientes vitam illorum aut sinet
in fine. Proinde proximi lacrimis ingemiscentibus. fauces enim
nos mortui iste dolor adiget quod illos ad nos redeat. dolemus
quia mundum reliquerunt. ipsi vero condolent sorti nostre quos ad
huc seculi carcer includit. quos quotidie in agone plantes. imminentia
aliqua mortis periculi inventuri vincula sua preceperunt ad eum
nam et hoc solacio exigunt. quia in brevi vestri similes erunt quos
dolemus absentes. Tristicia tollit consolacionem. Quidam enim nimia
absorbentur tristicia in corde suo pro morte amicorum. Eccli
xxxviii. Tristiciam longe a te expelle. multos enim occidit tristi
cia et non est utilitas in ea. Immo maximum detrimentum. Nam sicut
idem dicit. A tristicia festinabit mors. Item I Thessal. iiii. Nolumus
vos ignorare de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri
qui spem non habent. Dormientes appellat defunctorum fidelium
animas in Christo quiescentes qui cum Christo fide et caritate
ab hoc seculo recesserunt. De quarum salute certam spem habe
mus et in hac spe consolamur ne contristemur. Illi vero contri
stentur qui de salute male viventium spem non habent. Ieronimus.
Nolite flere. plangite eum qui egreditur nec videbit terram
nativitatis sue. q. d. Plangendus est impius qui ab hac vita
egreditur ita ut nec ad regionem spacium nec ad deum qui fecit illa
revertitur. Et in legenda beate Agnetis dicitur. quod ipsa mortua
parentes eius nullam penitus tristiciam habentes corpus eius cum gau
dio sepellierunt. Oblivio tollit subventionem et orationem. Quidam
mortuis per diuturnam oblivionem dantur. Sicut tempore mortuus a cor
de. Simul enim recedit et a corde memoria et ab oculis sepul
tura. et ab aure sonitus campane. quia post mediam aliquam die
sonitus. Unde magna negligencia est cum posset eis per orationes
defunctus subvenire nec elemosinas nec orationes exhibent pro defunctis.
I Joh. v. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem
petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Peccatum enim
ad mortem hic est usque ad mortem pro quo prohibemur roga
re. sicut sequitur. Est peccatum ad mortem. non pro illo dico
ut roget quis. hoc est peccatum mortale quod in hac vita non peni
tet. de quo frustra post mortem venia postulatur et celebra
tur mortui. De quibus mediatam agimus licet officium celebre
mus ut pie credimus. et tunc pro fratribus commendatis mortuis pre
sentis dicitur priorum et statuum. Aliter enim commendandi sunt prelati
et seculares clerici aliter religiosi aliter milites aliter
cives aliter matrone etc. Rogetis.

91 Romani in morte solent mortuum recommendare et instan
tes oratione petunt pro fratre recommendato et testimonium
prelatorum et sacerdotum sub hac forma. Venerabilis
pater talis prelatus vel sacerdos qui firmiter in deum credidit cum
fide et spe et dilectionem notum est eis qui noverunt eum.
Ut enim loquitur ergo bene celeris studio castitatis extitit mun
dus abstinencie robore validus. doctrine sapiencie refectus. pa
ciencie longanimitate humilis ante fortitudinis erectus. huni
litatis gratia benignus. iusticie severitate districtus. regitudine
dei actione precipuus. districtus in silencio. utilis in verbo

corpulentis effectus

Oblivio tollit oracionem

Singulis cum passione compatiens contemplacione suspensus bene age-
ntibus per humilitatem socius · cum delinquentibus vivat per zelum iusti-
cie rectus · interiorum curam in exteriori occupacione non minu-
ens exteriorum providenciam in interiorum sollicitudine non relinquens
nibus corporali et spirituali verbo sancto et exemplo et sacramentis gregem
sibi commissum sollicite pascens · gratis ecclesiastica sacramenta mini-
strans · Horas canonicas cum die deo attente et devote red-
dens in meditacionibus sanctis intentus et circumspectus · in lec-
cione subtilis et discretus · in oracione devotus · in iudicando
iustus · in consiliis fidelis et discretus · in agendis strenuus
in expediendis negociis industrius · in hospitalitate hilaris
et letus · gaudens cum gaudentibus · lugens cum lugentibus
omnibus omnia factus · quem omne virtutum decent ornatus · Iste
religiosus quem describimus hic iacet deo devote et religiose ser-
vivit religionis semitam et regularem disciplinam custodivit
sint in eius actibus gravitas · in vultu hilaritas · in voltu visi-
bus vel in habitu · in incessu maturitas · in opere humi-
litas · mitis corde · dulcis ore · suavis opere · liberius cari-
tate · sibi austerus · aliis misericors et benignus · maioribus reve-
renciam et obedienciam exhibens · omnibus se subiciens minoribus
se exequans recipientibus facile respondens · contendentibus fa-
cile cedens · parcus in cibo · verecundus in verbo · purus mente
castus corpore · parce laudans · parcius vituperans · compositus
ad mores · probatus ad sanctimoniam · promptus ad obedienciam
mansuetus ad pacienciam · subiectus ad disciplinam · rigidus ad
censuram · bona pro malis reddens · bonis meliora respondens
discordes ad pacem reducens · errantibus viam rectitudinis o-
stendens afflictos verbis et consolacione mulcens compunctionis
[illegible] pane sanguine · [illegible] iacula [illegible] te-
lecacione repellens · fide consistens · spe gaudens · caritate fer-
vens tendens contra insidias fortis · contra molestias tem-
perans · contra delicias iustus · contra proximorum miserias rele-
vandas · spiritu timoris cautus et circumspectus · spiritu pieta-
tis compaciens et mansuetus · spiritu sciencie discretus · spiritu
fortitudinis firmus · spiritu consilii providus et maturus · spiritu
intellectus subtilis et perspicuus · spiritu sapiencie devotus et
ad superna suspensus et elevatus · Iste miles nobilis cum imp-
dei claustri extremus · non est elatus de generis nobilitate
divitiis et dignitatibus fortitudine et potencia non inter delicias
dissolutus · inter vanas rerum copias non superfluus · in liberta-
te modestus · inter mulieres castus · inter varia fercula parcus
inter superbos humilis · inter invidos et maliciosos benignus
inter litigiosos paciens et mansuetus · inter accidiosos et pi-
gros spiritu fervens et devotus · inter avaros largus · inter
gulosos sobrius · inter luxuriosos continens et honestus · inter
leones agnus · inter accipitres columba · inter homines prave
et perverse nacionis est laudabiliter conversatus · Refugium oppressorum
advocatus pauperum · spes miserorum · tutor pupillorum · ultor
viduarum · oculus cecorum · lingua mutorum · baculus senum
ultor scelerum · malleus tyrannorum · novit parcere subiectis
et debellare superbos · magnatibus caput humilians · prelatis
suis humiliter obediens · doctrinis ecclesiasticis acquiescens
viros religiosos honorans · iura ecclesie potenter defen-
dens · tyrannis hereticis scismaticis paganis et aliis fidei christi-
anis fidelis se opponens · fures predones homicidas prodi-
tores fornicatores adulteros publicos [illegible] lu-
sores histriones et alios pestiferos homines de terra sua exterminans

pauperibus affabilis. humilibus mitis. afflictis et egentibus mise-
ricors. rebellibus rebellis. veniam petentibus se misericordem
exhibuit sciens quod gloriosum genus vindicte est ignoscere. Gene-
rosa magnanimitatis que cum possim habet in potestate vindictam
indicat vindictam contempsisse. Est piger ad penas princeps ad
premia velox. quique dolet quociens cogitur esse ferox.
Iste burgensis qui hodie vivus esse cernitur ingressus est bonam
vitam laudabiliter morte conclusit. honorabilem et thorum
immaculatum custodivit. filios et familiam in timore dei erudi-
vit. ecclesiam dei frequentavit honoravit et muneribus ornavit.
Decimas omnium laborum suorum et alia iura ecclesie sine que-
rimonia et diminucione reddidit. verba salutifere predicacionis
libenter audiens et audita opere implens. vicinos suos discor-
des reconcilians. omnibus liberalem et amabilem se exhibuit.
omnes avaricie sordes a domo sua eliminans. usuras frau-
des et rapinas abhorrens. de proprio patrimonio et labore
manuum se et familiam suam honeste sustentans. de bonis
suis pauperibus habundanter tribuit. Job xxxi. foris non man-
sit peregrinus. ubi multa de hac materia. Non letatus est ad ru-
inam eius qui oderat nec odium in corde retinuit peten-
tibus veniam libenter dimisit. non cecitatus tristicia. non disso-
lutus leticia. non elatus in prosperis. non depressus in adver-
sis. non inflatus superbia. non turbidus impaciencia. non in-
vidia rabidus. non malicia venenosus. non crapula et ebri-
etate gravatus. non immundicia libidinis inquinatus. non detractor
aut maledictus. non adulator aut fraudulentus. non sedicio-
sus aut litigiosus. in sermone verax. in consilio providus. prudens
in commisso fidelis. in bonitate conspicuus. in conversacione mo-
rum honestate placens. Ista bona matrona quam videtis
mortuam credo quod vivat anima eius deo. iuste enim et irrepre-
hensibiliter vixit. humilis secundum deum subiecta fuit. pru-
dens familiam rexit verecundia modesta sobria pudica et mo-
ribus magis ornata non garrula vel linguosa. sermo tamen
ex ore eius non processit sed honestus et bone edificacioni. non
vaga nec inquieta sed in domo sua honeste consistens. non
privata cum aliquibus viris habuit colloquia. non sola cum
solo sine honestarum personarum testimonio sedit. non in [illegible]
[illegible] et [illegible] bone [illegible] cum alienis viris. non
[illegible] ornatos fecit. non fuit eius exterior capillatura aut
circumdatio auri aut indumentum vestimentorum cultus. Ecclesiam et divi-
na officia frequenter visitavit. devote luminibus et cereis
honoravit ex labore manuum suarum pallas et corporalia
altaria ornavit. In operibus bonis testimonium habens filios
honoravit filios secundum deum educavit. peregrinos hospicio sus-
cepit [illegible] et [illegible] non comedit [illegible]
proverbiorum ult. Mulier timens deum laudabitur etc.
Servi obedite dominis carnalibus etc. Ephe. vi. Quia ple-
rumque in primitiva ecclesia ut in initio fidei putabant carna-
les dominos contempnendos. ne videlicet apostolus dominos suos et
contempnere incipit apostolus servos ut obediant dominis suis preceptum
itaque ut non audiat servulus carnalem dominum [illegible]
dominum voluit imperare addidit quod [illegible] ut sicut Christo [illegible]
[illegible] conditionis statum et informat utriusque [illegible]
preceptum. Quatuor ergo notentur. primo conditio servorum dominorum
[illegible]. servi obedite. informatio eorum ibi [illegible] conditio dominorum
. domini. [illegible] informacio eorum unde sequitur Et vos domini
eadem facite illis. Circa primum ad primum notari secundum conditio

ſervi et in ſervis utriuſque ſexum. ſive ſit ſervus ſive
ancilla debent ergo ſervi eſſe honeſti per omnia ut ſimulant
deo in ſanctitate et iuſticia. Luc. i. et ut miſterium ſuum non vi
tuperetur ne ſuos dominos inhonorent. Non enim ubique aut ſer
viunt acceptatur quod iniquitati magnis exhibetur. Ro. vi. Sic
ut exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditie. ita nunc exhibete
ſervire iuſticie in ſanctificationem, hic in continentia et caſti
tatem. Sed ille ſervus inhoneſtus et luxurioſus qui ſervavit ſe
viliſſimo potius ſicut filii iſrael in luto ſerviebant [illegible] eſſent
ſub pharaone in egipto. Unde cum ſervi et ancille ſimul
manent. ſimul comedant ſimul opera ſua agant ſeſe mu
tuo videant ſimul corrideant in magno periculo ſunt niſi in
timore dei ſeſe diligenter cuſtodiant et ſi non corriguntur
a dominis ſuis hec ſcientibus principes ſunt peccati ſunt ylates et
ſi incorrigibiles ſunt eiciantur de domo. Capit. xix. Iudica
vit dominus de meretrice magna que corrumpit terram
in proſtitucione ſua et vindicavit ſanguinem ſervorum
ſuorum de manibus ſuis. Debent etiam eſſe ſobrii per
abſtinentiam. Ecci. xxxiii. Cibaria et onus et virga aſino
panis et diſciplina et opus ſervo. ſufficit aſino palea facis
et ſtimulus. palea ad ſuſtentandum. facis ad onerandum
ſtimulus ad concitandum corrigendum flagellandum. Paſcat ergo
ſicut vilibus ut ſumptuoſa cibaria non querant. maxime
ne illi qui nec habent modeſtiam in geſtu nec pudiciam in habitu
nec abſtinentiam in cibo nec verecundiam in verbo. Prov. xxix.
Qui delicate nutrit ſervum ſentiet eum contumacem, ut dicit Vali
cum tranſlatorem. Qui delicate a puericia ſervum ſuum de quo ſer
mo guloſus de quibus Ro. xvi. Chriſto domino non ſerviunt
ſed ſuo ventri. faciunt enim alia bibunt et comedunt tormenti
ſed dominus ſuus. Sicut dicitur in Luc. de ſervo qui percutiebat con
ſervos et pueros. edebat bibebat et inebriabatur. Veniet domi
nus ſervi illius hora qua neſcit. Et Pro. xxx. Per tria movetur
terra. Per ſervum cum regnaverit. Per ſtultum cum ſaturatus fu
erit cibo. Per odioſam mulierem cum in matrimonium fuerit aſſum
pta. et quartum ſuſtinere non poteſt ſcilicet cum ancilla fuerit heres do
mine ſue. ſervum regnantem domino ſuo recalcitrans. ſtultus
cibo ſaciatus ſimus [illegible] inebriatus. Omne enim tria corporis
movetur ad iniudicium [illegible]. Per guloſitatem enim et ebrie
tatem ſervum movetur corpus et cor ad verecundiam et lites et ad con
tumelias et ſecretorum revelationem. Onerati enim vino ſe
vino redundante non capiunt [illegible]. ita ne ſecreta mulier
odioſa aſſumpta in matrimonium. opprobria propria communiter conver
tendum eſt. ancilla heres domine ſue hec que domi
nam ſuam percuſſit. qui ad lectum mariti ſui et ſuſcepit
et domini [illegible] alia ancilla pendebat et uſurpat. et ali
qui in ancilla et meretrice turpiſſima bene induit et pa
ſcunt. et uxor legitima male portabit verberat et nuda
permittit. Debent etiam eſſe fidelitate proprii ut reſtituant
bona dominorum. Mat. xxv. Euge ſerve bone et
fidelis quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſuper multa te conſtitu
am. Debent enim eſſe fideles in commiſſo diſpenſando in
commiſſo ſervando. in fructu declinando. tales enim diliguntur
a dominis ſuis. Eccli. vii. Servus ſenſatus ſit tibi ſicut anima
tua. Et hic xii. ad Ephe. Cum ſervus ſit ſervus fidelis et pru
dens. Sic conſtituit dominus ſuper familiam ſuam. Sed ve ſervis
infidelibus et avaris qui adorant ſtatuam. Dan. iii. o. Chriſtus dicens
Angelum ſuum et eripuit ſervos ſuos qui ſtatuam auream non

adorauerunt. ut quod faciunt auari plus amatores aurum et argentum quam deum. Auaricia enim est ydolorum seruitus. Ne possunt seruire simul deo et mamone ait [?]. Non bonam faciem Sunt serui et ancille defraudantes elemosinas dominorum suorum quam pupillis creat dare debuerunt. et ipsi grossi sunt dant elemosinas uel pannos vendunt. Et qui faciunt ea que ipsi facere debuerunt et ipsi grossi sunt dant elemosinas ut pauperum laudentur et domus purgentur. De deuotis fidei sunt qui furtum dominis faciunt et in usus suos conuertunt. Cum essent semel congregati serui scolarium Parisius et disputauerunt de modo furandi dixit unus. Scio furari de uno denario unam pitanciam. et alius scio de uno denario unum obulum furari. Et alius ego de uno denario tres pitancias. Et quartus ego scio furari de una pitancia unum denarium. habeo enim quandam familiarem a qua emo semper legumina et sinapim et alia huiusmodi dominorum meorum que pro una pitancia dat mihi quantam mensuram. quia ab eo semper consueui emere et ita unam solam pitanciam retineo. Sic ille qui accipit equum conductum uel commendatum ad aliquem locum et procedit cum equo illo ultra locum illum furtum committit. Item in retentione et de fidelitate speciali committit si quis rem sibi ad utendum concessam aliter accommodauit furtum facit. Item obligatam uel uestem uel alia recepit domino inuito uel ignorante furtum committit. Committit qui rem inuenit et non reddit si per diligentem inquisicionem [illegible] qui perdidit Det pro anima illius cuius fuit et si facta proclamatione uel diligenti inquisitione non potest inuenire eum qui perdidit Det pro anima illius cuius fuit de consilio et auctoritate ecclesie. Augustinus Si quid inuenisti quod non reddidisti rapuisti. Et Jeronimus Furtum non solum in maioribus sed etiam in minoribus iudicatur. Non enim quod furto ablatum est sed mens furantis attenditur. Debent esse parati famuli [?] sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum. Et sicut oculi ancille in manibus domine sue ita oculi nostri ad dominum deum nostrum. Ny enim seruus hec omnes ad dominum et considerant qui patiuntur seruiunt nobis et ex hoc imitari patienter seruire domino suo. Seruiunt enim nobis in cruce ad ferendum [?] et clauos suos. Maxime seruire me fecisti in peccatis tuis et pro peccatis vestris [?] Seruiunt ergo pacienter serui exemplo domini et si corripiantur a dominis uel flagellentur sustineant. non murmurent. non contendant quia seruum dei non oportet litigare. Ut sibi non sed domini dicant quod scriptum est Judith viij. flagella domini quasi serui domini quibus corripimur ad emendacionem non ad perditionem nostram euenisse credamus. Sed serui rebelles et pertinaces qui conseruos opprimunt [?] litigant [?] et blasphemant [?] Redde quod debes. omne debitum dimisi tibi quia rogasti me et ille non est misertus conserui sui [?] patientiam habe in me et omnia reddam tibi. litigant eciam mali serui et impatientes. Audiui de quadam muliere litigiosa que multum insistebat [?] et maxime cuidam bono qui litigare nolebat sed uertebat ei dorsum sicut [?]. quod videns quidam vicinus eius dixit ei Quare non uides Et ille. nescio litigare. Et vicinus Noui litigiosam valde mulierem roga eam ut litiget pro te

Et ille domino libenter conducam eam. Cum ergo veniret ad mulie-
rem de qua primo fecerat mentionem, dixit illa: quid queris?
Ego inquit quero si possem invenire mulierem litigiosam
que pro me litigaret contra unam malam mulierem. Ecce ve-
nit in acie et cepit statim litigare et multa obprobria ei dicere.
Et ille gaudens: benedictus ait deus, inveni quod quere-
ram, et illa incepit plura dicere quia ipsi meretrici la-
valde ignominiose. Alium queras talem mulierem quia hic
non invenies eam. Et ille subridens ait: sufficit michi
nolo aliam, non possem invenire meliorem. Dicitur etiam
blasphemant de sancto Ludovico. Blasphemi puniantur lapi-
dari. Vidi etiam blasphemare nec blasphemantes audire
volunt sed aures obturant. Achilles etiam quidam cum audisset
unum blasphemantem fregit ei dentes cum pugno et prorupit ad
regem: Domine inquit vos estis rex meus terrenus et dominus
benignus. Si audivissem quemcumque qui de vobis tot turpia dixisset
vindicassem in eum imperium bene. Cum ergo magis de summo
meo domino ferre non potui sed eius imperium vindicavi. Do-
minus imperiis sumus. Job inquit ait dominus considerasti servum
meum quod non sit similis ei in terra homo simplex et
rectus est. Debent enim esse amicabiles et affectuosi. Gal. v.
Per caritatem spiritus servite invicem ut magis agant famuli
sui ex amore quam ex timore non quasi ad oculum servientes
sicut faciunt isti operarii qui operantur cum vident, sed recedant
tunc se videri non credunt. Eph. vi. Non ad oculum servientes
quasi hominibus placentes sed ut servi Christi facientes voluntatem dei
ex animo cum bona voluntate servientes sicut domino hoc est deo
et non hominibus tantum simpliciter. Gal. i. Si hominibus placerem Christi
servus non essem. Ve servis in quibus nulla affectio
nulla devocio nulla reverentia sed ipsos cum considerant ubi vident
alios prosperari vel magis diligi et hii sunt similes servis dya-
boli qui invidia consumuntur sicut nec ipsi. Invidia enim dyaboli
mors intravit in orbem terrarum. Imitantur autem eum qui
sunt ex parte eius. De. xxviii. Servies diis alienis qui non da-
bunt vobis requiem. Debent etiam esse operosi non ociosi
dicit uno dico servo meo vade et vadit. Fac hoc et facit
non faciunt. Quid autem habent tunicam qui precipiunt eis
sed dicunt illud i. R. iii. Loquere domine quia audit servus tuus.
Ve servis pigris et accidiosis. Mt. xxv. Serve male et
piger sciebas quia meto ubi non semino. Oportuit ergo te
committere pecuniam meam nummulariis et ego veniens recepissem quod meum
est cum usuris. Et sequitur: Servum inutilem eicite in tene-
bras exteriores. Debent facere secundum voluntatem dominorum suorum.
Ibidem: Venit dominus servorum illorum et posuit rationem cum eis
et bene operantem pro illis remunerat, servum vero a bono opere
cessantem dampnat. Narratur de quodam servo pigro qui
nolebat de nocte surgere a lecto, si dicebat ei dominus: sur-
ge vide ne pluat, vocabat canem qui custodiebat domum
exterius, et si eum compluitum sentiebat dicebat: domine pluit.
Si dicebat: domine frigescit valde, si habemus ignem, vocabat
catum, si sentiebat eum calidum dicebat sic. Si dominus ma-
ne surgens inveniebat hostium quod fuerat tota nocte
apertum et querebat dominus cur hostium non firmasset.
Debent etiam esse humiles et mansueti. Luc. xvii. Cum fe-
ceritis omnia que precepta sunt vobis dicite servi inutiles
sumus. Sicut boni servi suo domino serviunt in humilitate.
Judith viii. Humiliemus illi animas nostras et in spiritu contrito

et humiliato seruiam illi Sed ve seruus superbus Job xix
Seruum meum vocaui et ...dit m. ore ...o deprecabar ...
i Cor vii Seruus vocatus es non sit tibi cure ... ex quo
magis exaltabere in futuro dicit ... seruos ... suis subditos
esse in omnibus placentes non contradicentes ... recitatur
de quodam diuite ... apud ... habebat seruum ... et linguosum ... nichil
... etiam de secretis ... domini sui ... domine ...
vel de ... que acciderunt intim in illa nouitate nichil in
... cum ... et ... gaudere Respondit
... et ... domino ... cum ... claudi ...
canis ... ipse mulum ... multi fortis ... cum ita
... domum ... ignem ... et domus mea combusta est
et vxor vestra cum domo Optima queque domus est plena
seruis superbis et quanto magis de humili statu exaltantur
superiores et asperiores efficiuntur ... nichil est humilitatis
cum surgit in altum ... nobis ... domini ita ser
uire ut possimus cum eo regnare etc.
Serui obedite dominis vestris Post condicionem seruo
rum subiungit informacionem eorum dicens obedite et
... modus obediencie tenendus est ut
bonis in malo non consencias et malis in bono non ...
i Pe ii Serui subditi estote omni timore dominis non solum
bonis et modestis sed etiam discolis in eo ... mali sunt ...
in hiis que contra deum non sunt ... dominus precipiat
famulo suo ut ... comburet ... acciperet ... non
debet obedire ... aut ... dicat ancille domina
... adulterum adducat vel hostium ei de nocte ...
... non debet obedire ne ... animam suam ... et ...
... Obedire magis deo quam hominibus Et ad obedi
encie instructionem generalem hic sciendum quod debemus obedire
libenter sine coactione simpliciter sine questione hylariter
sine murmuracione velociter sine dilacione viriliter sine ...
affectione humiliter sine elacione perseueranter sine in
terrupcione Obediamus libenter sine coactione ... ...
... Nostra obediencia in omnibus ... ...
... est Et iterum ... xxiiii Omnia que locutus est dominus
... faciemus erimus obedientes Qui enim libenter obedit
nichil excipit amplectitur omnia ... opere complenda ...
voluntate proposita Addunt aut coactio ... obedire ...
... et lapidatur secundum legem qui etiam ... obedierit ...
... non audierit et ... populus ...
... obedire ... lapidibus obruet eum populus ...
talibus valde ... est agendum Sunt enim quidam ... qui
... nisi ... bonam dictam ...
... nichil volunt facere nisi per sua voluntate ...
... si rogantur ... desinunt ... ...
Aug x ... Optimus dominus tuus ... est ...
non intuetur hoc audire a te quod ipse voluerit ...
... velle quod a te audierit ... Tu ... questio
... velis Obediamus etiam simpliciter sine questione
ne ii Cor ix Glorificantes deum in obediencia confessionis ...
vestre in euangelium Christi et simplicitate communicationis ...

Simpliciter enim isti fidei obedierunt et sua precipientibus distribuerunt
sit quod multos videmus precipientes imponi multas facere que
... Unde frequenter
... hic venit omne consilium hoc invenit ... adiungitur ...
... impossibilitatem ... amorem ...
enim obediens habet se ut brutum ... ut iumentum factus sum
apud te et ego semper tecum. Sed inobediens est sicut pellis facta
que prius laceratur quam extendatur. Obediamus etiam hylariter
sine murmuratione ... Racio istorum obediencia et hylaritas
sine murmuracione ... enim est hylaritas non est murmuracio. Qui enim murmurat in
... enim est ... non est murmuracio. Qui enim murmurat in angaria
... sicut Cyrenes qui crucem tulit in angaria murmu-
ra ... qui non est virtutis ... sicut ... ymo si-
cut sub obediencia sicut tota gerra non bene uncta ... ymo
... et de corporibus
... demonibus qui deo obediebant inviti et de corporibus
... violencia ... spiritibus immundis ...
et obediebant ei ... aut ab homine ... immundis cum
magno clamore ... qui obediunt cum murmure ... sine hylari-
tate aut in vultu et dulcedo in verbis signa sine hylari-
tatis ... In quo dato hylarem facit volens tuum
... enim volens signum est quod deo ... amen
te obedisti cum murmure ... domino ... si autem
congruam non dedisti ... in hoc murmure ... preceptum
... qui vadit ... sibi ... aliquod ... et subtra-
... dicam ... ad hec obedite prepositis vestris et subia-
cete eis ipsi enim pervigilant quasi racionem pro animabus vestris reddi-
turi ... Unde quidam subditi sunt sicut magni lapides quos
... magna gravamine ... est movere et non possunt magna gravamine ...
... etiam velociter sine dilacione Gen. xxii ... bene-
dicentur in semine tuo omnes gentes terre quia obedisti voci mee.
Valde velociter obedivit Abraham cum preceptum ... precepit
dominus de immolacione filii sui statim ... et inde tan-
te ... preceptum ... ut ... et inde tan-
ta obediencia Abrahe magis fuisse meritum ... quanto diffi-
cilius erat preceptum ... enim filium ... ...
quod unigenitum quod carissimum quod ... natum ex sene
et Sarra quod tota ... posteritas in eo promissa erat ...
quod ... ad locum immolacionis ut temptacio
augeretur per longitudinem temporis quod ...
... et ... ex hoc videbatur utili-
tas quod ... consilium quesivit et multa consilia
... ad augmentum meriti ... Verus obediens ne-
scit moras ... fugit ... parat oculos
visui aures auditui linguam ... manus operi pedes itineri
totum se colligit ut voluntatem compleat imperantis et
... mandatorum tuorum ... cum dilatasti cor meum
Obediamus etiam ... sine ... affectionem ...
... dixit adolescens qui torquebatur non obedio precepto
regis sed legis. Prospera enim et dignitates mentes obe-
dientium debent refugere et adversa ... appe-
tere aliquin minuitur meritum obediencie ...
... Unde ... obediens et ... pro Christo mor-
ti opponens triumphat de ipsa voluntate et de ipsa car-
ne. Prov. xxi vir obediens loquitur victorias. Et ...
dicit Richardus in li. de xii patriarchis ... odor bone opini-
onis de illo ... qui nulla molestia nulla
inopia a studio obediencie ... Obediamus ...
... sine clamore. ... Sara obediebat Abrahe
dominum eum vocans quod magna humilitas et obediencia debet

Superioribus exhibere. Consilium enim obediencie studium est ut se
humiliter cogitent humiliter loquatur. humiliter obediat. humi
litatis habitum non teneant. Et dicit Hugo de sancto victo
re. De obediencia tres modi. Amore illos preceptis subditos esse de
cet obedire ad omne opus bonum paratos esse. Est enim obedi
encia quam fatuitatem vocamus cum quis simpliciter tam in bo
nis quam in malis obedire contendit. Est alia minus subti
lis et indiscreta cum aliquis discernit ea que prelatus sibi
iniungere. Alia est alia precepti cum quis alia bona elligit
quod sibi a prelato iniungi postulet quod malum est cum frangi
tur per impacienciam si ei fuerit denegatum. fuerat pacienter
sustineat sicut dicit ibidem. hugo in super. Obedienciam eciam perse
verant sine interrupcione sicut dicitur ad phil. ii. xpus factus est obedi
ens usque ad mortem. mortem autem crucis. Imperfecta est enim
obediencia que ad mortem non pertingit. Perfecta autem que mor
te non consumitur sed consummatur. et ideo perseverante et consumma
te obediens est usque ad mortem. Deinde alius manet in
obediencia usque ad verborum contumelias. alius usque ad damna
rerum. alius usque ad corporis passiones. alius usque ad
mortem. et hic solus perfectionem obediencie attingit. Hec vero
consummata obediencia est de qua commendat apostolus phil. ii. ca
rissimi mei sicut semper obedistis non ut in presencia mei
tantum. Exemplar enim omnis obediencie est obediencia Christi
et perfectionis consummatio de qua heb. v. Cum esset filius dei di
dicit ex hiis que passus est obedienciam et consummatus est factus
est omnibus obtemperantibus causa salutis eterne. Unde
hiis que passus est. Datur intelligi contra nos qui cum simus ho
mines simus oportet per obedienciam pati. Pro quibus ille qui deus
erat non dubitavit mori in pena crucis passus est pro nobis
nobis relinquens exemplum.

Servi obedite dominis vestris. Post conditionem suorum
et informationem eorum subiungitur conditio sive status do
minorum cum dicit. dominis vestris. Et hoc fit propter
dominium principalis. Tres sunt domini multi. Quia ab ipso
solo omne dominium derivatur et secundum ipsum formatur. Quare
Deus habet in vestimento suo scriptum. Rex regum et dominus
dominancium. Solus enim deus vere dominatur cuius libertas
nulla potestate premitur. cuius potestas nulla impossibilitate
impeditur. et cum ei temporales domini conformari debent dominantes
Habent autem boni domini subditos suos sive servos pascere
protegere parcere. instruere corripere. Primo debent pascere
Primo ergo et vere dominus servos suos pascit sicut Joseph
Gen. xlv. Dominus inquit me fecit dominum universe terre egipti.
Descendat pater meus ad me. et pascam. quod fecit cum
fratres suos et egipcios. Sicut dominus pascit bonos et ma
los. levit. xxvi. Ego dominus dabo vobis pluvias temporibus
suis et terra gignet germen suum et pomis arbores reple
buntur. et saturabimini et comedetis panem vestrum in saturitate.
Pluvia ista visibilis communis est bonis et malis. Non enim
fructum nisi sustentacionem corporis. Sed est quedam pluvia intellectua
lis gratia scilicet que ab illis sentitur solis quorum mens. Quia
inspiracione spiritus sancti. que datur temporibus suis. Quia
aliquem gratia visitavit ut homo sibi relictus se
cognoscat. et aliquem exaltatur in usque desertus
et tunc terra dat fructum cum pluviam illam suscipit
quia tunc anima illa perfecta gerit bonum opus
tunc enim terra impinguata celesti pluvia gignit fructum germen

cui mens spiritu sancto infusa concipit bene agendi voluntatem Et
tunc arbores pomis replentur cum proximis fructus liberalitatis
et umbra protectionis exhibetur et commoditate proximus in saturi-
tate quia assimilant spirituales delicie. Secundo mali domini assimilantur dy-
abolo qui dimittit servos suos fame perire. Est enim dyabolus ita
pauper dominus quod nichil boni habet et multi debet et nichil habere
potest. Ideo magna stulticia est tali domino servire in cuius servi-
cio homines quicquid habent expendunt et fame moriuntur et nichil
lucrari possunt. et ideo sunt pauperes sicut eorum dominus. Ysa-
ie xxiiii^o Erit sicut servus sic dominus eius. ita pauper servus do-
mini eius. Bonus etiam dominus servum suum protegit et defen-
dit. Psalmo secundum aliam translationem Dominus defensor vite mee a
quo trepidabo. Protegit enim et defendit ad litteram dominus ser-
vum suum specialiter temporalem ita quod nullus auffert servo suo sub-
stanciam suam. Tu aliquis ita vindemiat eum quod vix relinquit
ei per victum suum exhibeat temporalem. Sicut canis os quod ha-
bet dentibus tenet. et quod alius tamen auferat ei non permittit No-
ster dominus qui nos ab inimicis nostris protegit et salvatorem [illegible]
dit ii Regum xxii^o Dominus petra mea. Et sequitur. Laudabilem
invocabo dominum et ab inimicis meis salvus ero. Secundo mali domini
assimilantur dyabolo qui sunt impotentes ut defendant sub-
ditos suos a vicinis suis et demonibus non defendunt nos
in periculis nostris ymmo cum plurimum gaudent quo pericula nostra
videant. Ysaie [illegible] Confirmati dominabuntur eius [illegible] est esse
dominatus dyabolus et impotens qui nichil boni potest et ma-
lum culpe posse non est posse et hic ipse potest. mali aut pe-
ne non potest nisi contra permittitur ut nos inducere ad
nisi consentire volumus. Unde debilis est hostis qui non potest
vincere volentem. Bonus etiam dominus servo suo parcit
ymmo etiam aliquando dissimulant ne servus qui non est assue-
tus malo succumbat. Deute xxv. Iudicabit dominus popu-
lum et servis suis miserebitur. Tanto enim magis pro servi-
cium delicti alligant servum dominis suis tenentur magis
si delinquunt dominum compaciuntur eis. Ephe vi Et vos domini
remittite minas servis vestris scientes quia et illorum
et vester dominus est in celis. Secundo mali domini assimilantur
dyabolo qui crudelis est. nemini enim parcit. Nemini di-
ligit. meliorem persequitur. [illegible] eorum quos affli-
git [illegible] Ysaie xxx Tradam [illegible] in manibus do-
minorum crudelium. Et de dyabolo specialiter dicitur Jere-
mie vi Crudelis et non miserebitur. Bonus etiam dominus ser-
vum instruit. Psalmo Benedictus dominus deus meus qui
docet manus meas ad prelium. Docuit enim Christus servos
suos in cruce ad prelium exercere ubi obtinuit trium-
phum ut et nos vincamus temptaciones exercemus ad
salubres orationes et assurgamus. Christo cui ascribenda
est victoria et gratiarum actiones. Debent autem domini
instruere servos suos ut instituant sanguinis sanctitatem
colant. iusto domino se conforment. Levitici xx^o Sancti
estote quia ego sanctus sum dominus deus vester. et in eodem
Ego dominus deus vester nolite facere iniquum ad mi-
nus in [illegible] pondere et mensura. Hec est instructio quam
habemus ad proximum quod breviter comprehendit apostolus
dicens Ne quis in negocio circumveniat fratrem suum.
Secundo mali domini assimilantur dyabolo qui stultus est et eo
instruere non potest aut docere. Docet enim vicia non
virtutes. Hebrei xv^o Non docent stultum sedere

ne seruum dominari principaliter Valde stultus est qui dimittit
qui semper peccat et eo magis et magis se obligat et sic ...
malum elegit et bonum negligit. Unde et serui eius in cogi-
tationibus locutionibus et operationibus apparent. Sicut enim ...
qui sunt in delicijs sicut in amaris consilijs ut demones do-
minantur principaliter super potentibus et virtuosis. Sic su-
dibus et effeminatis mollibus et remissis. Bonus etiam do-
minus seruum suum corripit. Si enim lasciuus est aut damnum
aut scandalum inferat. Prudens ipsum coherceret et quasi
in domo redundit. Exo. xxi. Si bos cornupeta fuerit
et contestati sunt dominum eius nec reclusserit eum si occiderit
virum aut mulierem, dominus illius occidetur. Qui enim prestat oc-
casionem damni qui occasionem dedit damnum dedisse videtur. Corri-
piuntur ergo a domino serui qui voluntatem domini sciunt et ea
non faciunt. Luce xii. Seruus qui scit voluntatem domini sui
et non facit plagis vapulabit multis, ne intereat, si nisi
correpti fuerint a domino non reducuntur. Sed mali domini
assimilantur diabolo qui non corripiunt vagari permittunt vim
et suggerunt et illudunt. Ps. lxx. Illusores qui domi-
nabuntur super populum meum. Ipsi enim sunt demones [illegible]
in pena qui sunt interfectores in silua. Et beda li. iii. de
ange. Ego puto sicut prudens ille malus angelus qui ho-
minem decipit ante mortem illudat ei et torqueat post mor-
tem. Bonus etiam dominus seruo precipit non nisi facta
sancta et honesta. Leu. xviii. Ego dominus custodite leges
meas et iudicia que faciens homo viuet in eis. Et sequitur
Ego dominus non facietis furtum nec mentiemini nec decipi-
at vnusquisque proximum suum. Certe si grandem rem precepisset
dominus facere debemus. Quanto magis ea nobis precipit ea
que sunt caritatis et honestatis. Sed mali domini assimilan-
tur diabolo qui sine ratione precipiunt nec facultatem spiritus
attendunt. Luce [illegible] iio. Prohibet apostolus ne mulier ...
impetur in vinea ... magis precipitur ... ira
liberationis arbitrans. Sicut ... xiii. homo ... in
filios in filios primos ... sacerdotis ita ut nudi et volneratis
effugerent; et ideo legem precepta demonum grauia sunt et
vilia. Hoc enim est vilissimum cum sit seruus ... Longe
possunt illi quibus dominantur demones dicere [illegible] Dominus
qui dominati sunt nostri Cum enim seruus dominatur omnia
peruertuntur. Unde enim vnum de illis propter que terra mouetur
et subuertitur. Prouerbiorum xxx. Si hoc dicitur super angeli [illegible]
fecit sit seruus dominatur in statu omnis liberalis sit in
beneficentia. Bonus etiam dominus mercedem suam fideliter
restituit. Unde bono seruo dicit dominus Mt. xxv. Intra
in gaudium domini tui. Remunerat enim ultra condignum ...
pellunt circa condignum. Dixit enim operariis ... ut
ut recipiat operariis precium. Sed sancti et serui domini
intrant in domum sui gaudium. Sed mali domini assimilantur
diabolo qui facit seruos suos multum laborare in peccatis
et reddit eis in stipendium mortem in penis eternis. Male
domini qui auferunt seruis suis premium laboris. Ecclesiastici
ultimo. Ecce merces operariorum vestrorum que fraudata est
a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth in-
troiuit. Isti mali domini possident seruos Christi ...
ad Christum non refugiunt ne eis seruicium faciant. Isa. xxvi. ...
domini possederunt nos absque te tamen in te recordemur no-
minis tui quia ad miseriam et inuitationem ...

demones fugiunt quia ad nomen Jesu contremiscunt. Regum 2°
Obias filium suum timere
95 deum ab infancia docuit et abstinere ab omni peccato Tho-
primo. In verbis propositis intelligimus quod est pater
officium. Et nomine patris omnes intelligimus qui habent
pueros sub tutela. Officium enim omnium est eos docere quod
notatur cum dicitur Tobias docuit filium suum. Intelligimus et
cum tempus doctrine congruum cum dicitur ab infancia sua, et de-
cime modum cum dicit timere deum. Tercium est ad primum
habent parentes debent docere filios suos doctrina dei que
est dulcissima quantum ad meditacionem, facillima quantum ad
execucionem, honestissima quantum ad conversacionem, salubria
quantum ad remuneracionem. Est ergo doctrina dei dulcissima
quantum ad meditacionem. Proverbiorum xxiiij Comede fili mel quia
bonum est et favum dulcissimum gutturi tuo, sic et doctrina
anime tue. Dicit enim mel excellit dulcedine omnia alia
ita divina doctrina, tunc autem est favus mellis quia
in fabrica mel elicitur per predicacionem pluralis scripture spiritualis. In favo
enim sunt mel et cera. Et mel exprimitur de cera ubi an-
mystice. Deute xj Docete filios vestros ut mandata
mea meditentur. Sic enim cogitaciones diabolice et vanitates
similiter a cordibus repelluntur, quia per gustum mellis omnes
alii insipidi sentiuntur. Est etiam doctrina domini facilli-
ma quantum ad execucionem quia mandata dei quia non sunt
gravia. Propter pusillanimitatem nostram ipsa gravia faciunt. Proverbiorum
doctrina prudencium facilis, multo magis doctrina dei. Ita-
que enim possent adipisci propter dictum opus spiritualem
quidam adiscere filios suos, quia possunt aurum et argentum
sed comedas subtilius exercere. Proverbiorum viij Accipite disciplinam
meam et non pecuniam. Doctrinam magis quam aurum eligite. Est
etiam honestissima quantum ad conversacionem. Proverbiorum xxij Fili
in medio aurem tuam et audi verba sapientum, appone cor
tuum ad doctrinam meam que pulcra erit tibi cum servaveris eam.
Pulcra est doctrina que pulcrificat conversacionem quia docet ser-
vare honestatem. Pulcrum enim et honestum idem sunt
in re, et qui diligit pulcritudinem, sapiens et pulcer et bonus
efficitur. Amantes vero pulcritudinem corporalem frequenter ma-
li inveniuntur. Et hec pulcritudo visibilis est ymago vel ve-
stigium pulcritudinis invisibilis. Prima est mutabilis et
terrena. Secunda vero que est honestatis laudabilis et appeten-
da ne deformaret animam turpitudine corporis sed ornat
corpus pulcritudine honestatis. Et hij qui se exterius despi-
ciunt pulcriores intus sunt. Sed multi filios suos afecerunt
diabolo, docentes eis peccata inhonesta et in pessimis
expenderunt ea. Psalmo Immolaverunt filios suos et filias suas
demoniis. Proverbiorum xv Doctrina mala deserentibus viam vite.
Legimus de quodam pueri sancto qui vivebat labore ma-
nuum in agro cottidie laborantis. Uxor autem eius consumebat
lucratos cum leccatoribus. Quomodocumque poterat acqui-
rere inebriabatur fornicabatur. Tandem ambo mortui sunt
et unicam filiam relinquerunt, que cogitavit cuius vitam
sequeretur vel duram patris vel delicatam matris. Et
ecce prima nocte angelus apparuit ei in sompnis et vide-
batur ei quod duceret eam ad locum fetida et horribilium tor-
mentorum ubi vidit matrem suam inter dampnatos ingerri-
ma (?) sustinentem et serpentes omnia membra illius corroden-
tes que cepit cum ululando clamare. Ve mi filia propter

valles delicias sine fine cunctabor. caue ne vita mea turpis
sima inmiteria. quia non posses audire cunctatis [illegible]
modo viuditur et quod duceret ad locum amenissimum et glo
riosum et inter beatos videre patrem suum sole splendidiorem [illegible]
et honore coronatum. Cum aut angelus Christi vitam [illegible]
tam patris aut matris. Cum illa [illegible] voluit et primo [illegible]
[illegible] vitam [illegible] mee imitatur si exemplo [illegible]
in labore et [illegible] vitam mea estimare [illegible] autem
facto. quicquid habebat pauperibus erogauit et [illegible]
vitam ducens in speluncis se reclusit. Est etiam salubria
filii et qui audierit illam non peribit labiis suis. et non scan
dalizabit in operibus nequissimis. Doctrina oris est doctrina
de et [illegible]. non peccat labiis suis [illegible] mentiendo
putando detrahendo adulando turpiter loquendo et ita de aliis
et non scandalizabit [illegible] non faciet opera mala que sunt
in scandalum. Prouerbiorum iiij. Audite filii disciplinam patris
ego fui filius patris mei tenellus et vnigenitus coram ma
tre mea et docebat me ac dicebat Suscipiat verba mea
cor tuum custodi precepta mea et viues. Ista monita Salo
moni a Dauid patre data sunt. Vocat autem se Salomon
vnigenitum coram matre cum fratrem vnum ex ea habuit
. Sed ille mox natus sine nomine quod mortuus esset natus [illegible]
Custodi inquit precepta mea et viues hic vita gracie [illegible]
futura glorie. Si enim parentes tenentur custodire filios
suos ab aqua et igne [illegible] multo magis [illegible]
[illegible] et igne gehennali. Per [illegible]
subiungit tempus doctrine congruum cum dicit ab infan
cia. In tempore enim infancie docendi sunt pueri ne semper
remaneant pueri. Prouerbiorum xxii. Adolescens iuxta viam suam et [illegible]
[illegible] et ambulabit per vias prudencie. Ad hanc autem oportu
nitatem et [illegible] [illegible] facuus [illegible] communitas
malicie. flexibilitas vel firmitas permanere [illegible]
rie. De [illegible] [illegible] [illegible] infan
tes racionabiles sine [illegible] [illegible] in eo [illegible]
in salutem. Sicut enim [illegible] nati [illegible] per naturam sunt
[illegible] [illegible] [illegible] quedam sunt [illegible]
[illegible] ne declinent in [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] opera et [illegible] [illegible] infantes [illegible]
[illegible] simplicitate adherent [illegible] et culpe
Prouerbiorum x. [illegible] paruuli diligunt infanciam et stulti ea que sibi
sunt noxia cupiunt et imprudentes odibunt sciam [illegible]
enim infantes dyaboli magis ea que sibi sunt noxia [illegible]
ea que sibi sunt [illegible]. [illegible] enim et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] crebro pueri in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible]
Iob xxi. Infantes exultant lusibus tenent tympanum
[illegible] et gaudent ad sonitum organi. ducunt in bonis
dies suos et in puncto ad inferna descendunt. et [illegible]
[illegible] sunt infantes. quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dyabolus pueros qui non
habent [illegible] racionis per [illegible] [illegible] ducit [illegible]
voluntatem suam sicut [illegible] [illegible] de [illegible]
ad [illegible]. De [illegible] ad ludum [illegible] de ludo ad
furtum de furto ad patibulum de patibulo ad infernum
De flexibilitate nature. [illegible] xxx. [illegible] autem filii

tui in iuventute et timide Sathe[illegible] eius dum infans est ne for-
te induret et non credat tibi. Curva cervicem eius dum iuvenis est in iuventute
eum ne superbiat et in iuventute dum motus iuveniles insurgunt
ne prevaleant in eo ne fiat durior et pronior processu temporis
et non credat tibi, corrige eum. Infantia enim est etas
[illegible] et non credat tibi, corrige eu. Infantia enim est etas
ponis et non credat tibi, corrige eius. Infantia enim est etas
sicut cera flexibilis et impressioni et facile receptibilis. Unde
[illegible] tunc maxime formanda est ad plangi[illegible] ne
sicca est et precipiencius facilime cedit frangitur enim cum
[illegible] corrigatur que in puericia discunt. Et possunt hic poni
multa exempla sicut in etate iuvenili facilius erudiatur quam illa
aves et domesticantur, terra munda facilius crescit quam illa
que lapidibus plena est et spinis horrescit, sic aves ca-
pte in nido melius garriunt. Et Oracius. Quo semel est
imbuta recens odorem servabit diu testa. Et Ovidius. Ars
[illegible] rerum ordorem servabit diu testa. De firmitate prima
sicut a teneris [illegible] condiscit animus. De firmitate prima
nitate ad perseverancie. Job xxxi ab infancia crevit
mecum miseracio et de utero matris mee egressa est me-
cum. Volo enim ondere quam erat in eo firmus radicata
ta misericordia quam exercuerat ab infancia sua. Unde
Vegecius in libro de arte militari. Et tunc celerius et etiam
perfectius imbuuntur que discuntur a pueris quam quod vix re-
sistunt a mala consuetudine, qui imbuti sunt in pectus in
iuvenili etate quia non potest ethiops pellem suam muta-
re. Ecclesiastes vi, fili a iuventute tua excipe doctrinam et
usque ad canos invenies sapientiam. De sanctitate quod patet Iudicum
xiii in Samsone cui domino tenera fortitudo con-
tulit. De quo dicitur ibidem. Erit nazareus dei ab infan-
cia sua. Et i Regum i° dicitur de Samuele quod puer adhuc erat in-
fantulus, qui ministrabat ante faciem domini. Unde ait [illegible] no
tales enim elegit dominus quia sunt mundiores. Offerunt
enim similam et mundissimam. Seniores autem
sunt [illegible] semel [illegible]. Illi enim Abel et Adolphi [illegible]
illi vero Cayn et [illegible] [illegible]. Unde cuiusdam [illegible]
[illegible] fratres [illegible] [illegible] valde clari [illegible] cum ipse et
fratres sui [illegible] ad religionem, mansit unus solus qui
puer erat in seculo. Et cum quadam die visitaret fratres
suos ad [illegible] monasterium dixit ei unus [illegible] tu solus re-
manebis in seculo et habebis hereditatem paternam. Et con-
[illegible] ait fratres mei possidebunt celum et ego solus
possidebo terram. Non erit ita, et omnibus relictis recepto
habitu remansit cum fratribus suis. Et cum quadam die
[illegible] visitaret patrem suum, pater nobilis precepit
ut secundum morem Burgundie magna truncus poneretur
in igne et cum eo ligna sicca et clare ardencia, scintillas
[illegible] ardencia ponerentur, truncus ille tamen fumigabat.
[illegible] et ardere non poterat. Tunc filius dixit ei, pater
illa ligna ardencia sunt filii tui, hic vero es senex truncus
et antiquus et terram [illegible] quam filii tui possunt acce-
dere. Licet tibi exemplum dederunt, hic nichil aliud facis
nisi fumigare. Quo audito pater valde contritus ad mo-
nasterium accedens accepit habitum monachalem cum filiis
suis quos tamen prius deplorabat.
96 Obias filium suum ab infancia heri [illegible] 3° subiungitur
modus doctrine qui consistit in quatuor, in reverencia
quantum ad deum, in obediencia quantum ad patrem vel
[illegible] proximum, in prudencia quantum ad se ipsum, in verecundia
quantum ad proximum. Quem modum notat cum dicit. Docuit timere

deum. Qui enim timet deum nichil negligit Eccl. vii. Secundo
quod pueri docendi de reuerencia ut reuereantur deum et seruos dei
Ecc. vii Ne despicias narracionem presbiterorum sa-
pientum et in prouerbiis illorum conuersare ab ipsis enim disces sa-
pienciam. Prouerbia Dauid (?) presbiteri verbum quod presbiteri
t. i. doctores exercitati quos seniores vocamus. Consistit
aut ista reuerencia in quatuor scilicet ut pueri deum timeant et
efficiendum exterium veniant ecclesiam insistant confessioni celebra-
tionis. De primo per Ysaiam. Venite filii audite me timorem
domini docebo vos Timorem reuerencialem cui est mixta cum
dileccione dilectio. Quem timorem caritas foras non mittit.
Est enim timor quo timetur penam alius quo vetitur offensa.
Sicut dicit Augustinus in li. de off. misse. triplici timore cessa-
mus a malo. seruili iniciali filiali. In primo cessamus for-
titudine. In tercio amore iusticie. In secundo partim amo-
re partim timore. Qui ergo timet deum sic timore reuerenciali
excipiet doctrinam eius. Fecit quidam fatui ne deum timeant ne
homines reuereantur. et ideo ab hac doctrina excipiuntur. Prouerbiis
sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. De secundo Deuter. xxxi.
Qui appropinquat pedibus eius accipient de doctrina illius. Hoc
sunt qui se humiliant et eorum sequuntur qui erudiuntur
doctrina Christi que ibi eis legitur. Unde pueri debent fre-
quenter ad ecclesiam venire sermones audire et quibus deum celebra-
tur. Unde dicit Christus tractatu super epistolam ad hebr. de
statu sacerdotis ad ordinem cunctorum offerens tu aut videre
mittis timens. Et ille tremens oremus per te offert tu aut
contempnis. Mt. xxiii et x. Docete filios istos verba mea que si
nunquam. Docentis nisi in ecclesia. De 2o ecc. xxx. Ipse pa-
lam faciet disciplinam doctrine sue et frequens in oracione
confitebitur. domino. Boni enim pueri quod didicerunt verbo do-
cent exemplo et laudant deum dum per oracionem refugiunt. Unde
pueri debent erudiri in dominica oracione et simbolo apostolorum
et salutacione beate virginis. Et licet plene sensum verbo-
rum non intelligunt tamen eis prosunt. sicut serpens incantacio-
nes et incantatores non intelligit. et tamen ipsa verba ei ob-
sunt et virtutem exercent in eis. quia verba illa non intelligunt.
Licet quidam pueri non doceantur in hiis a parentibus vel pa-
trinis. quia filios suos per vanitatem vetularum carminacionibus
et diuinacionibus et diuersis seruiciis. et postea plures ad eas
ducunt ut dicant eis quid sit eis adueniendum. et hodie mul-
tos tales multiplicantur. et exemplum sunt qui ad eas vadunt
et ipse diabolus sepius replentur. I Thi. In nouissimis tempori-
bus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et
doctrinis demoniorum. De quarto Deute. xxxii. veniet
ad sacerdotes leuitici generis qui indicabunt tibi iudicii
veritatem et facies quecunque dixerint et docuerint te iuxta
legem eius sequeris sententiam eorum. hii sunt sacer-
dotes qui sunt iudices animarum qui indicant veritatem
iudicii in confessione et docent nos quid facere debeamus
in primis iniunctione. Ideo pueri debent statim ad confessi-
onem currere cum cognoscunt se peccasse. Plerumque enim corrumpitur
unus si immundicia intrauerit nisi cito abluatur corrumpit se in
et putrescit. Quidam quidem sicut Absolon usque xiii scilicet ex
anno tonsetur quia semel in anno tamen consitentur. sed deberent
statim recidere incipiunt. et ipsi statim ad peccata redeunt
et hoc sepe confessio heu nunc qui non debuisset prius

et grisetas taxus duxit eum ad arcam leonis facta confessione
de omnibus peccatis, cum die vidit gallinam iuxta domum
cuiusdam hominis. et taxus ait Illa est via qua incedere debe-
mus ire illam domum quam videmus. Cui taxus: miser hodie
fecisti confessionem de omnibus peccatis tuis confessus es quod multas
gallinas devorasti etiam in manu mea promisisti quod de cetero
abstineres. Et renardus dixit: Verum est, sic ego [illegible] de gallinis
Sic pueri confitentur et penitencias iniunctas non faciunt, si vastave-
runt segetes aut tulerunt racemos de vineis aut poma
de arboribus frangendo pomeria non abstinent [illegible] post
confessionem nec dampnum restituunt, immo inventum est quod quidam
puer cum absolvebatur ante sacerdotem una manu pectus tun-
debat et alia bursam sacerdotis plenam sacerdoti abscinde-
bat. Prover. xiii. Filius sapiens doctrina patris, qui autem
illusor est non audit cum arguitur. Recte hoc audio cum
sequuntur. Recte dicuntur tales illusores sicut [illegible] sunt et
illi qui in infirmitate timent et confitentur sed post sanitatem sunt
deteriores quam prius efficiuntur, similes cani predatori qui blan-
ditur cauda quando timet, sed mordet quem non timet. Alii sunt
qui cum sic confiteri deberent quantum possunt excusant dicentes
non feci, vel si feci non male feci, vel si male feci non
multum male feci, et si multum male feci ignoravi, et si non igno-
ravi per alium feci. Est ergo vere confiteri et per confessionem
secreta diaboli revelare ut nos pro proditoribus habeat et
nunquam fidem et ne sciamus secreta sua nobis de cetero non
committet. Secundo erudiendi et docendi sunt de obediencia
Ro. vi. Gracias ago deo quod fuistis servi peccati, obedistis autem
ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Quando
fuimus servi peccati sic tradita est nobis forma doctrine fidei
sic et mandatorum dei nunc ex toto corde et devocione dili-
genti obedire cum signati sumus in baptismo Christi caractere
Hec obediencia maxime in pueris consistit in quatuor, in eo
quod filii parentum caveant offensam. Eccli. xxx. Doce filium
tuum et operare in illo ne in turpitudinem illius offendas. Et-
enim debet filius doctrinam et filius patri obedienciam.
Doceant ergo parentes filios verbis et operibus in illis
confirment doctrinam verborum bonis operibus et exem-
plis, ne propter filiorum inobedienciam et malam parentes incur-
rant offensam. Bonum enim parentes sicut filiorum obediencia
delectabiliter ita in eorum inobediencia offenduntur. Habemus hic
exemplum in [illegible] ut [illegible]
[illegible] ponit eum cum pede et facit signum ut ne mo-
veat de loco vagando. Qui ita obediens est quod quando homi-
nes inveniunt eum non movet se de loco sed capi se permittit
quanto magis debent filii parentibus obedire et eorum pre-
cepta racionabilia libenter facere et eos sicut patres et
dominos honorare. Eccli. [illegible] Audi fili mi verba oris mei
et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Et sequitur
[illegible] filium suum et filius reddit omnia [illegible]
[illegible] pater [illegible] Secundo sustineant parentes correc-
cionem. Quis est enim filius quem non corripiat pater. Et ad
Thi. iiii. Argue obsecra increpa in omni paciencia et doctrina
Argue [illegible] commonendo [illegible] libenter
[illegible] Obsecra ut in [illegible] perseverant
[illegible] exhortando [illegible] Increpa autem [illegible] et
debita [illegible] quod non [illegible] a do-
mino. Sed tu facias o pater in omni paciencia et doctrina ita

ſed prudenter ut non videatur ex rancore ſeu
zelo vindicte · ſi parentes zelo iuſticie et doctrine ex caritate uel
bene caſtigare parent et videre prudenter · Quod ſcribit ſalo
xxo doctrinam qui me arguit audiam · Unde filius indiſciplinatus
et incorrigibilis offertur iudici ad puniendum deutronomii
xxi · Lex poſita eſt iniuſtis et non ſubditis · impiis et peccatoribus
et etiam ſi quid aliud ſane doctrine adverſatur · et
hec parentum correctione eſſe tam in parentibus quam
filiis · Proverbiorum xxo · Doctrina viri per patientiam agnoſcitur
· Gloria eius eſt iniqua pretergredi · non quod filii maledicant parentibus
non reſpondeant eos ſonis · vultu non turpia dicunt
Exodi xxi Qui maledixerit patri uel matri morte moriatur
Doceant etiam filios aliquam talem exercitationem
et hec per iuventam ociſitatem · et hoc etiam ad patriam
defendendam · ii Regum i · Precepit David ut docerent filios
Iuda arcum hoc eſt artem ſagittandi · quia philiſtei erant
ſagittarii · et ideo debebant uti arcu · ut poſſent reſiſtere philiſteis
· Licet pueri nolunt in talibus exerceri · ramus
adiuncte aliquam operationem · ſi non eſt ſalix infructuoſa
nobilior amigdalo · vel ficu fructifera · ut dicunt
etiam ſunt qui faciunt nobiliora exercitia · Ager eius
ſpinas et tribulos niſi excolatur · vinum facere ipſe non ſcit
et ideo recepta doctrina iſta adiſcunt ludere talos ubi ſunt
dependantur ſtrangi ſuſpenduntur · Proverbiorum xvi · Doctrina
ſtultorum fatuitas · Exhibeant etiam parentibus ſi neceſſe fuerit
corporalem ſuſtentacionem · hoc eſt honorare parentes ſicut dicitur
Eccleſiaſtici iiio · Qui timet dominum honorat parentes et quaſi
dominis ſerviet hiis qui ſe genuerunt · honorat corde diligendo
· ore reverenter et humiliter illis loquendo · opere
corporaliter ſerviendo et eorum neceſſitatibus providendo · non ſicut vitulus
qui proprium nutritum eſt ab averſula que dicitur maſingi
propriam nutricem occidit · i · Thi vi · Quicumque ſunt ſervi ſub
iugo dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur ne
nomen domini et doctrina blaſphemetur · Tercium cum ſunt fili
lii quia ex duobus precepto tenentur ſervire patri ſicut dominis
Doctrina eſt Eccleſiaſtici · Honora patrem tuum et gemitus
matris tue ne obliviſcaris · et iiio · Quam male
fame eſt qui derelinquit patrem et eſt maledictus a deo
qui exaſperat matrem · Ciconie parentes ſenectute deficientes
nutriunt pennis deſtitutos calefaciunt et in volando ſupportant
· et parentes nec eis grave quia debitum eſt natura ad
quod lex nature aſtruit ut dicit Ambroſius in exameron · Licet quidam
non acquieſcunt ei quia ſecundum pietatem eſt doctrina i
Thi vi · Chorum parentum deſpicerent · eos in ſenectute deſerunt
nec in paupertate providere · Dicitur de quodam legitur
qui pater totam ſubſtantiam ſuam dederat et ſenex et pauper
factus rogavit filium ut daret ei potum · Hoc dicto
precepit filius mitti folia in celario · Sed in ingrediens
de primo · Quem filius inveniſſet non dabo tibi · De ingreſſu
de 2o vaſatum eſt inquit non dabo · De tercio ſimiliter
eſt non dabo · De quarto · vinum vetus eſt non dabo · quod
tamen aut vinum erat debile et tamen repperi non ſperet
et patri indigenti noluit miniſtrare · Eccleſiaſtici iiio · Non ſuſtinuit
nec hominem in ſenectute ſua · etiam ex neceſſitate ſenectutis
et ex infirmitate conditionis que omnibus eſt communis
non dereliqui ſunt pueri de pudiciciis · Ecclesiaſtici xlo mo · Populum
meum dederunt · quos ſepe inter ſtimuli et tollunt hec eſt pietate

que est in pudicicia, et vilitate que est in luxuria ut florem pudicicie et virginitatis caute conservet tamquam preciosum thesaurum in vase vitreo collocatum, flos enim cito marcescit et de facili macula etiam cito apparet in veste candida et gutta sanguinis in nive, et macula turpitudinis cito desplen[illegible] [illegible]. Hec autem pudicicie doctrina [illegible] in virgine et iuvene. Hec autem pudicicie custodia consistit in quatuor, in cordis affectu, oculi aspectu, oris [illegible] corporis tactu. De primo Levit. xv: Docebitis filios Israel ut caveant immundiciam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. [illegible] tabernaculum dei [illegible] qui concupiscit mulierem in corde suo et seipsum polluit affectu cordis immundo. Ergo illud tabernaculum in quo sanguis edorum et vitulorum fundebatur a sordibus [illegible] in quo dominus [illegible] magis illi loco deferendum in quo dominus [illegible] conversatur. Caveant ergo ne vacent concupiscentiis et a predonibus infernalibus depredentur qui hostes sunt castitatis. Et iste thalamus [illegible] semel [illegible] tempore [illegible] anima [illegible] sponsi Christi [illegible] de lilio candoris [illegible] vestibulum [illegible] et sic dicitur de [illegible] melotis [illegible] dentibus et unguibus in rupe domum faciunt. Melotis [illegible] animal hoc mundissimum et fetorem sustinere non potest. Vulpes autem [illegible] fossam et ita taxus [illegible] melota [illegible]. Ita demon [illegible] dominus [illegible] quam vulpes [illegible] anima quam creavit [illegible] multum laboravit [illegible] habitatorum [illegible]. Balaam docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel edere de sacrificiis ydolorum et fornicari. Denudaverunt enim se filie Moab et in earum aspectu decepti sunt filii Israel et fornicati sunt cum eis. Ignis enim nature est [illegible] ideo est tante mobilitatis. Unde secundum Augustinum [illegible] super Genesim ad litteram [illegible] dominatur in visu et ideo [illegible] ignem [illegible] et quedam [illegible] attrahunt. Et sic mulieres oculis suis iuvenes capiunt et ipsi etiam capiuntur per aspectum [illegible] adulterii [illegible] impudicum [illegible]. Et beatus Augustinus in regula sua: Vide ne te seducat corporis pulcritudo et decorem anime amittas [illegible] oculis [illegible] debes [illegible] mulieris ne intret mors in animam tuam per fenestras tuas. De oris affatu [illegible] ante eos virum in servum venundatus est Joseph. De quo scribitur: Constituit eum dominum domus sue ut erudiret principes eius sicut semetipsum et senes eius prudentiam doceret [illegible] in Egyptum. Joseph primus est qui vir fuit et multa [illegible] pro castitate servanda sustinuit, venundatus, accusatus, incarceratus, tandem absolutus super regnum Egypti exaltatus, qui prudentiam doceret senes. Et [illegible] ne misceant cum mulieribus sermones. Fugit enim [illegible] mulier [illegible] de stupro sollicitatus. Unde beatus Basilius in regula sua: Ne accommodes aures tuas ad [illegible] verba mulieris ne concipias nequiciam in anima tua. Et Ieronimus in epistola: Cave ne solus cum sola [illegible] et privata colloquia [illegible] fugientes omnium feminarum nomen [illegible] non noverit [illegible] hospitiolum tuum [illegible] aut raro pedes [illegible] terant. De corporis tactu Levit. xx: De civitatibus que dabimus [illegible] nullus omnino [illegible] si [illegible]

in ore gladii ne forte doceant nos facere cupiditas ab homini-
nibus quales ipsi sunt et semper debemus ab eis qui fornicati-
et ut nos tradiciamur ad similia conantur Hec est doctrina in
consultacione De qua apud nos habebis et tu teneres doctrina in
ab ipsis et ordinatis Nicolaus iste unus fuit de vii diaconibus electis
ipse recessit ab eorum fide et doctrina qui cum diceretur ei
quod haberet pulcerrimam mulierem et nimio amore zelaret ea
ut se excusaret ab hac suspicione dixit Non est mihi cura
quid velit faciat uxor habeat quem vult Unde et transiit in quem
tentes commessacionibus et mulieribus vacantes esse Hec est
doctrina quam odivit sanctus Basilius ubi supra Commendo
qui dedicasti membra tua ne commisceas illa meretricibus re-
flecte amorem tuum ab amore mulierum ne te ab amore dei
seducant et in terra corpori mulieris ne tangas ne statim
inflammetur cor tuum et spiritui tuo labaris in perdicionem
Sicut enim fenum permanens igni comburitur ita qui tangit mu-
lieris carnem non evadet sine dampno anime sue Et licet
corpore castus evadet mente tamen et corde culpatus abscedet
Verecundi debent esse pueri De verecundia que maxime de-
corat ornamentum Dicit enim in senibus gravitas in iuvenibus
alacritas ita in adolescentibus verecundia commendat et
ornamentum aureum prudenti doctrina Consistit autem hec doctri-
na scilicet verecundie in quatuor in oracione conversacione compo-
sicione et sermocinacione Cum enim accedimus ad oracionem
multum nobis erit gravare argumentum apud deum qui verecundi
inter homines positos habitacionem meam et nos simpliciter
exponimus ad faciendum dei voluntatem Rex dicere me fac
exspectacionem tuam quia deus meus es tu Ut dicit oravit
ante eum verecundia et timore Judit xiii Obsecro domine
ut vir iste quem misisti iterum veniat et doceat nos quid de-
beamus facere de puero qui nasciturus est Ut verecunde ora-
bat publicanus qui non audebat oculos levare in celum et cu-
pidi... abscessit Non sic phariseus cuius oracionem superbia
deformavit Luc xviii Item non glorietur tardus de pecunia
pudoris eloquium colore quo repetit habet verecundie tacere
inveniatur et graue De verecundia in conversacione patet in Iesu
qui ego pro Et corporis ego puer Cum verecundie se excusabat
qua verecundia sic faciet ne presumptuose loquamur Ut ne
modo loquendi procedamus ubi aliquid in decorum in ser-
mone nostro audiatur qua parvulum mentis in verbis re-
fulget Unde rex Ti- moderatur sermones suos prudens
et doctus est Talis enim novit qui loquendum qui tacendum
Hec virtus patuit in beata virgine que sola erat in cubicu-
lo salutata ab angelo tacuit turbata est in introitu eius et
ad verbum eius statim verecundata est in salutacione qualis
salutavit vos. Et de verecundia corporis generatur temet
ut ut qualitate effectum servaret ad hanc doctrinam similiter
ut patet inde verecundia in honestum debemus loqui ita so-
liciter ut audire qua quem delectat audire probat ad lo-
quendum Item patet quod similiter vere membra illa que abscon-
denda accepimus que natura occultavit ne visum oculorum
offenderent aut ad libidinem concitarent putant inde
illum esse cum suis nominibus appellare licet quidam pueri
inverecundi coram aliis se ostenderent cum virga et
disciplina erudiri debent Ecclesiastici xxii Confusio patris

est de filio indisciplinato De verecundia in corporis com-
posicione interius in motu in gestu in incessu in vestitu et in
omni corporis statu Disciplina enim interiori non solum custo-
ditur sed et disciplina sermonis exteriori quos modificat vere-
cundie hominem amicabilem omnibus reddit et amabilem ef-
ficit Sap. primo Dominus operum illius et sequitur Sobrietatem
enim et prudenciam et iusticiam et virtutem docet quibus utilius
nichil est hominibus Anima enim verecundia sobrietatem ondit
in comestione vigilanciam in locucione iusticiam in opera-
cione virtutem siue fortitudinem in temptacione et ex habitu
mentis procedit ordinacio et composicio corporis Unde mo-
tus corporis est quedam vox mentis et ille inordinacionem
que displicent in alijs et displicerent nobis debent magis di-
spliccere ut non sint in nobis De prima declaracione pro-
batum enim primum erubescere est bonam et ordinatam habere
et illa verecundia est laudabilis que oritur ex precio odio
non que oritur ex fame detrimento et maxime que ori-
tur ex actu libidinoso. contra qua verecundia deus dicat
.... et dimittere viriliter et discrete ... benedictus do-
minus deus meus qui docet manus ...
97 Stultitia colligata est in corde pueri virga discipli-
ne fugabit eam Pueros stultitie deditos sine la-
bore recte est disciplina iuvenili castigare et ad
rectitudinis viam quodam rigore perducere Notantur ergo tria
in verbis proposito. innocencia ... puer ... stultitia, actu-
alis ... stulticia et diligencia ... virga
virga discipline ... Et bene hec informat anima pueri
per innocenciam deformatur per stulticiam reformatur per diligenciam
Nota ergo primo de innocencia puerili vel iuvenili que
debet esse in pueris Luc. xviii Sinite pueros venire ad me
talium enim est regnum celorum Amen dico vobis quicumque non
acceperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud Unde di-
citur non istorum ut videat non etatem regnare sed mores
et hijs qui similem habent innocenciam promittit regnum hec
autem innocencia quatuor requirit mundiciam castitatis quantum
ad se ipsum concordiam caritatis quantum ad proximum gracia matu-
ritatis quantum ad mundum obedienciam humilitatis quantum ad
magistrum De mundicia castitatis Dan. primo Introduxit sunt
coram rege pueri in quibus nulla erat macula et ideo sequitur
pueris illis dedit deus scienciam et disciplinam in omni
libro et sapientiam Sapiens enim homo non ponit libenter ba-
lsamum ... in vase immundo nec deus sapienciam in corde
immundo Sed pueros qui diligunt castitatem et servant sua
virginitatem deus docet veritatem sicut apparuit in Sa-
muele De quo I Reg. ii Puer Samuel ministrabat ante fa-
ciem domini accinctus ephod lineo hec veste munda et can-
dida hec est carne munda et casta Et ista veste debet ...
... quam dyabolus poterit aufferri vel sordidare Sed
Apoc. xvi Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus
ambulet et videant turpitudinem eius dyabolus enim ...
... semper insidiatur appetit cibos delicatos
devorare .s. innocentes pueros sicut pharao precepit pu-
eros masculos et herodes interfecit pueros innocentes
Sicut enim qui moratur in pomo non in parte putrida sed
in parte sana dentes figit Sic dyabolus animas sa-
nas puerorum non putridas peccatorum corrumpere De con-
cordia caritatis quantum ad proximum Luc. xviii Quicumque non

acceperit regnū dei sicut puer nō intrabit in illud. Sic puer
dicit, quia pueri diligunt pueros. non perseverat puer in ira-
cundia, non lesus meminit, non videns pulcritudinem mulierum
delectatur, innocens est, non cogitat aliud et aliud loquitur.
Et nos nisi talem habuerimus innocentiam et puritatem nō in-
trabimus regnū dei. De gratia maturitatis dico, quod cum esset
iunior Tobias omnibus de tribu Neptalim, nichil tamen puerile
gessit in opere. et cum irent omnes ad vitulos aureos quos
Jeroboam fecerat, hic solus fugiebat consortia omnium et perge-
bat omnibus in Jerusalem ad templum domini et ibi adorabat
dominum et sequitur. Hec et huius similia pueri secundum legem dei
observabant. Valde mature se debent gerere pueri et fugere
consortia pravorum puerorum qui eos incitant ad malum. Sicut
enim dentes putridi ab ore extrahuntur ne alii corrumpantur, ita
debent ipsi ab eorum consortiis excludi qui volunt eos ad pecca-
tum inducere et ipsorum animas eorum occidere. non vadant ad spe-
ctacula inutilia, sed ad ecclesiam et ad ecclesie officia frequentanda.
Nonne matres et nutrices qui verecunda membra aliis ostendunt et
mulieres consimiliter qui iuvenes iurare et blasphemare docent.
Narrat Gregorius de quodam puero quinquennium qui dei maiestatem
blasphemare consueverat et parentes non castigabant eum. Cum
pater eius eum egrotantem in sinu teneret, malignis spiritibus
venientibus puer tremens clamare cepit: Obsta pater, obsta pater,
homines venerunt qui me tollere volunt. Illis autem instantibus
puer more solito nomen dei blasphemare cepit et statim ani-
mam in manibus demonum reddidit. Nec est excusata in pueris
malicia, supplente etate. Ideo i Cor. xiiii: Nolite pueri
effici sensibus, sed malicia parvuli estote, sensibus autem perfecti.
Item unde dicitur xvi ad Ro.: Volo vos sapientes esse in
bono, simplices in malo. De gratia humilitatis quantum ad
ingenium exemplum habemus in Samuele qui puer dormiebat in tem-
plo et surgens abiit ad Hely. Credebat enim se esse vocatum
ab ipso. Exemplum etiam habemus humilis obediencie in Jeremia
qui humiliter se excusabat. Jere. i: A a a domine, puer sum et nescio
loqui. nec hoc obediencia recusabat. Debet enim puer subiectus
esse magistro, docilis ingenio, attentus exercitio, benivolus animo.
Anima enim pueri carent rerum infusa constat ex carnis cor-
ruptione cum ignorantie in intellectu et putredine concu-
piscentie in affectu. et huius medicina est sacra lectio que intellectum
illustrat et regit affectum et magistris obediencie et honore
debent qui in scientiis eos docent. Jeronimus: Ama scien-
tiam scripturarum et vicia carnis non amabis. Et Ysidorus: castitas de-
generat et enervatur per amicitiam luxurie, caritas per discor-
diam iracundie, ornatur ut aras per ignominiam lascivie, humilitas
per stomachum superbie, et sic singulis deformatur anima per
habitum vitiorum. De primo in ps. Quo usque
teraverunt pueros et quia puerales et carnales tentantur
a luxuria et gula que sunt duo vicia diligentius vitanda.
Cum enim virginitatis bonum est incompensabile quia in toto
virginitati et continentie non equetur etiam summe sedulum
corporis dispensatione et bonum incomparabile quia virginibus et vestis
sponsi fuit aureola quam ad caput ornamenti et veste can-
didissima quantum ad corporis indumentum, et dicunt novum canti-
cum et in bonum inenarrabile cuius dulcedo nequit exprimi
in sermone et est bonum irrecuperabile quia si quis semel
de celo non revertit. Quia si ceciderit virgo ipsa non adici-
at ut resurgat, et ideo dignitas ista a pueris diligenter est

secunda adeo quod boni pueri nec videre mulieres nec videri a mu-
lieribus velint · quinimmo tangere eas vel ab eis tangi · primo
etiam debent pueri [illegible] ut lateant et secundum quod [illegible]
vere possunt. Alteram in femoralibus vel [illegible] suis et ob-
dormire in aliqua bona cogitacione vel in devota oracione
sicut Salomon impetravit sapientiam quam dominus infudit ei
dormiendo. Ego inquit sum puer parvulus et ignorans egressum
et introitum meum. Dabis ergo servo tuo cor docibile. Ista
in Regum iiio. Caritatis enervatur per discordiam verecundie. Ista
deficiunt pueri et laborabunt et in infirmitate sua cadebunt
et deficiunt pueri et laboraverunt et in infirmitate sua possunt su-
deficiendo pueri verecundia sua innocenti vel inimici possunt su-
stinere quod iniuria et laborant pro sumenda vindicta et ita ca-
dunt ad ignaviam. Unde frequenter [illegible] pugnant inter se et concul-
cant. Unde frequenter incidunt in periculosis quia multi
incurrunt excommunicationem quod est satis periculosum quia multi
excommunicati sunt et non faciunt se absolvi sed irregulares fi-
unt si cum se inmiscent faciunt. Vel iiiio tumultuabiliter puer [illegible]
senatum et vituperabilibus erga nobilem quia saepe [illegible] contra
suos superiores et credunt se esse nobiliores qui sunt [illegible]
nobiliores ... caritatis enervatur per ignominiam lascivie
Ecclesiastes x°: Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius principes ma-
ne comedunt. Rex mane manducans est puer lascivie va-
cans. Quod mane sic [illegible] exponit [illegible] et lascivie. In
cuius figura filii Iob mortui sunt cum essent in convivio [illegible]
[illegible] parentis in [illegible] in [illegible] [illegible]
Ex hac lascivia habent odio [illegible] ludere ad talos intrant
tabernas et prostibula, quae parentibus non corrigentibus sunt
imputanda, sicut de filiis Heli legimus I Regum ii°. Erat [illegible]
de primis puerorum coram domino qui dormiebant cum mulieri-
bus venientibus ad tabernaculum, et quia gulosi erant et
[illegible] ideo carnes sacrificiorum [illegible] [illegible]
I Regum ii°. Humilitas enervatur per superbiam. Volunt enim
mali pueri facere voluntatem suam [illegible] parentes
et magistros [illegible] [illegible] xxix°: Puer qui relin-
quitur proprie voluntati confundit matrem suam. Nolunt enim
[illegible] se evagari, et si corriguntur, protervie et superbe [illegible]
[illegible] stolas, nolunt addiscere, remanent [illegible] dant
magistris suis et [illegible] [illegible] evagacionis
[illegible] suos. [illegible] faciunt [illegible] in eadem [illegible] damna-
cione sunt et qui fabricant et qui fabricare faciunt et
qui evagacionis causa munera dant et munera accipiunt.
[illegible] petunt magistri qui cupiditate corrupti permittunt
pueros vivere prout eorum placet voluntati per quod debe-
rent corripi et corrigi. [illegible] enim puer parvulus est minus [illegible]
a [illegible] est sub tutela ut [illegible] doctorum et
superiorum [illegible] [illegible] monita [illegible] ergo [illegible]
[illegible] puerilis innocentia et [illegible] stulticia [illegible]
[illegible] sapientiam. Proverbiorum i°: Sapientiam atque doctrinam stul-
ti despiciunt et secundum ineptam [illegible] Cor sapi-
entium ubi tristicia est et cor stultorum ubi leticia. Habet
enim mentem inconstantem. Ecclesiastici xxvii: Homo sanctus permanet
in sapientia sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. Paulo
eterna gloria [illegible] inspiciens et stultus [illegible]
Luce xii°: Stulte hac nocte repetent animam tuam [illegible]
ro reformatur puerilis innocencia per [illegible] diligenciam.
Unde dicitur: Virga discipline fugabit eam. Pueri enim
virga sunt disciplinandi ne remaneant indocti et stulti.
Proverbiorum xxiii°: Noli subtrahere a puero disciplinam. Si percusseris

cū virga nō morietur Tu virga percuties eū et animā eius de
inferno liberabis Ad hanc autem disciplinā quatuor pertinent
eruditio legendorum · emendatio morum · exhortatio pectorum
instructio scribendi De eruditione legendorum
et a discendis ubi requirit ordo in legendo sic pz disciplina
na ipsi me docebit Primo quia docentur regule artis grama
matice in constructionibus barbarismi et soloecismi tropi
et scematibus agentibus que sunt [illegible]
assimilant magis ad versificandum non de fabulis sed de hy
storiis [illegible] contexere [illegible]
Petri [illegible] legisse [illegible] magistri
Non discere statim ad dialecticam et [illegible] etiam [illegible]
dialecticam quidem volare volunt [illegible] ad que
in celum volando [illegible] etate sunt
in actibus elevant [illegible] et [illegible]
discant regulas [illegible] fabulas
Virgilii [illegible] magis in
ipsis [illegible] libri etiam in [illegible] flagitia
[illegible] excusat de fornicatione quia [illegible] aliquis
dicit Augustinus [illegible] non [illegible] quasi [illegible]
[illegible] quod in eis [illegible] et [illegible]
nascentia [illegible] latet anguis in
ista flagitia [illegible] moralia quam
plene Sapientia et disciplina timor domini disciplina est Eccl. xv [illegible]
[illegible] De emendatione mo
rum [illegible] disciplina ne dicatur [illegible] Baruch iii° [illegible]
disciplinam [illegible] Eph vi vos patres nolite
ad iracundiam provocare filios vestros sed educate illos in discipli
na et correptione [illegible] contra parentes
et magistrum agentes [illegible] in [illegible] laudes [illegible]
pravis [illegible] ludis [illegible]
[illegible] nominat [illegible]
[illegible] Et sicut dicit Augustinus
[illegible] libidinis et nulla [illegible] libidinum [illegible]
[illegible] vel ingredientem De amonitione ver
borum sic pz [illegible] disciplina debet precedere amonitio et
exhortatio [illegible] amonicio
que multum valet in pueris [illegible] et moribus [illegible]
[illegible] blandimento
[illegible] interrogatione [illegible]
[illegible] verbum et sic [illegible] exaudiet et [illegible]
[illegible] disciplinam Ille enim discrete et dulciter exhortatur
[illegible] verbum ad eruditionem [illegible]
[illegible] a discipulis [illegible] exhortando et sic disci
plina [illegible] Quidam de arte [illegible] celeste [illegible]
[illegible] animus [illegible] sit etiam ex [illegible] exhortando debet
enim in principio non videatur doctor [illegible] non debet
ab exhortatione cessare Quia ut ait Ovidius de arte [illegible]
tempore [illegible] ad aratra [illegible] lata [illegible]
[illegible] ferreus assidue consumitur annulus usu

Intrant assidua vomer adonitz homo licet de quibusdam
dicati illud Ec. xviii Circumierunt servitutem suam ne audirent
me ne acciperent disciplinam. De institutione verberum
sic per. Sicut ignis purgat metallum in puritatem et virga
segregat de vitiis paleam, et lima rubiginem. Ita virga
disciplinae et ictus verberum tollunt a puero pravitatem
Prov. x° Via vite custodienti disciplinam, qui aut increpa-
ciones relinquit errat. Infligenda aut sunt verbera ex dile-
ctione non ex ira ut furore. et moderate et loco et tem-
pore ut dictum est in tercia parte huius operis in forma docendi.
Nam asini sunt cibaria et talibus indigent Eccl. xxxiii
Cibaria et virga asino et onus, panis et disciplina et opus
servo. Debent etiam libenter verbera sine murmure recipi. Quid
enim prudens et disciplinatus non murmurabit. Eccle-
siastici x°. Vir prudens et disciplinatus non recipit. Aqua
pura, testa vacua ad ignem recipit. plena non recipit. Aqua
pura lutum dissolvit. marmoream lavat et pulchriorem reddit.
Ita mali sub virga murmurant maledicunt obdurantur et rebel-
lant. Jere. v. Percussisti eos et non doluerunt attrivisti eos et
noluerunt accipere disciplinam etc. per totum etc.

98 Intret domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.
Cum ignorantia quid agere debeamus in necessitate con-
stituti, fidelium necnon fontinens(?) ad deum meum Cristum
ut subveniat nobis in angustia constitutis, quod facimus ad de-
um in frequentia orationis. Unde clamat ad deum clamore cor-
dis quilibet fidelis dicens Dirigatur domine oratio mea etc. In quo
verbo tria notantur. orantis affectus cum dicit. Oratio mea.
Est enim oratio pius affectus mentis in deum directus. Orationis
modus cum dicitur, sicut incensum, quod est odoriferum pigmen-
tum suavis adustio quae carbonibus inflammata gratissimum fumum
porrigit ad superna et odorantes delectabili suavitate perfundit.
Sic sanctorum oratio igne caritatis incensa dulcis aspectibus
ascendens in qua celestis curia delectatur sicut ... ascen-
dit fumus incensorum in conspectu dei ut daret super altare de
orationibus sanctorum quod est ante deum. Tertio notatur orationis
effectus cum dicitur dirigatur in conspectu tuo. hec directe veniat
ad presentiam illius ad quem mittitur, quia si meruerit effectus
sequitur. Psalmus Intret oratio mea in conspectu tuo. Psalmus Confir-
masti me in conspectu tuo. Circa primum notatur affectus ora-
tionis cum dicitur oratio etc. Est enim oratio veri nuntii sicut nuntius
preparatus ad procedendum, expeditus ad accelerandum, discretus
ad petendum, sollicitus ad impetrandum. Est ergo preparatus ad pre-
cedendum Eccli. xviii Ante orationem prepara animam tuam, et noli
esse quasi homo qui temptat deum. Sicut enim nuntius pressu-
rus preparat animum suum et confert quid ipse sit dicturus
ita etiam orantes debemus preparare animam nostram, quales
enim orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus
preparare debemus. Quid enim ante orationis tempus anima no-
stra conceperit necesse est ut ignorantibus nobis per ingressionem
recordationis occurrat. et habuit ante oculos nostros que-
dam imago pludat. Inde est quod aliqui in oratione irascuntur
aut tristantur aut rident, quia cor meum ante orationem non
preparaverunt, ne preparaverunt. I Thi. ii. Volo vos orare in
omni loco levantes puras manus sine disceptatione ad deum
in oratione. Est etiam iste nuntius expeditus ad accelerandum.
Tunc autem expeditus est cum nullo onere preditum. Quantum est
etiam in me. Qui diligit deum exorabit pro peccatis et continebit
se ab illis. et in oratione dierum exaudietur. Oratio enim

exonerata et a peccatis sublevata meritis continuanda de
sideriis et tunc exaudietur tempore suo. Psalmus Ad te omnis caro veniet omnis
sanctus in tempore opportuno. Sed [illegible] orant quorum
ora plena sunt peccatis et corda [illegible] male velint
desiderio et rapacitate. Ysa primo Cum multiplicaveritis orationes
non exaudiam manus enim vestre sanguine plene sunt. Sed
non est ita. Verum ferculum quod placeat domino sicut offe-
rat in vase immundo. Eccl. [illegible] Qui orat deum et petit non
orat deum sed deludit eum. Est etiam iste nimis discretus
ad petendum. Petri iiii. Estote prudentes et vigilate in ora-
tionibus. Prudentes ut nullus petat quod dominus ei non dare
debeat, quia si peteret dominus non exaudiret. Trenorum iii. Sed et
cum clamavero et oravero exclusit orationem meam. Ideo non
exaudiuntur qui orant ut mala eorum [illegible] quarto
cum statutis ad orandum [illegible] sed tamen petunt secundum voluntatem
et odium et rancorem. Mathei v. Orate pro persequentibus et calumpni-
antibus vos ut sitis filii patris vestri. Et iam et ipse pro crucifixo-
ribus dominus oravit: Pater dimitte eis quia nesciunt quid faciunt.
Nec etiam exauditur ille qui petunt [illegible] potentiam vel pecuniam
ut inde ne sint exaudita sicut filiorum Zebedei. Sed Salomon qui petivit sapientiam in oratione exauditus est.
iii Regum iii. Est etiam sollicitus ad impetrandum assistit enim semper
orando ne intermittat suum negocium. Luce xv. Oportet semper orare
et non deficere. Non enim [illegible] sectatur brevium querentibus se in
oratione. Actuum v. Erant omnes apostoli perseverantes in
oratione. Audit etiam cum lacrimis cordis. Vidi orantem cum lacrimis ego audivi orationem tuam coram domino.
Puer etiam qui vult aliquid impetrare a patre lacrimas et
lacrimando orat et impetrat. Sicut fecit Anna mater Samuelis.
i Regum i. Oravit Anna flens largiter. Consummat etiam
suum negocium exequendo aliquod exemplum offerens de bonis spiri-
tualibus elemosinam de corporalibus ieiunium. Sed spiritualibus orationem.
Thobie xii. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina. Sicut equidem ma-
li nuncii recedunt antequam fiat negocium. Sed illud Sob. ii. ora-
tionem inspice donum. Holocausta ordinis modo. [illegible] sed in ten-
sum. Psalmus Holocausta medullata offeram tibi cum incenso et a-
rietibus. Ut dicit alia littera. Holocausta medullata sunt desideria in-
flammata amore. Quia sicut medulla est intrinseca devotio ut pin-
guedo ne sit arida et vacua quod offertur ante deum, que adinstar
incensi ascendat et sicut arietes qui sunt duces gregis exem-
plum bone vite secum preferunt. Nota hic quod sicut fumus incensi
primo ab igne resolvitur, 2o inflammatus sublimatur, 3o sublima-
tus dilatatur. Ideo sublimatus dilatatus acuitur desinit exhalatus.
Ita se habet cor fidele in oratione. Inflammatur primo per compunctio-
nem dum [illegible] pro peccatis [illegible] nos. Oravit Moyses
ad dominum et descendit [illegible] de celo et holocaustum consumpsit.
Holocaustum dicitur quod totum incensum totum enim cremabatur
in altari per quod signatur oratio eorum qui terrenis voluptatibus
emancipati omnes affectus suos ad celestia querenda
qui ardere videntur quia celestibus desideriis inflammati. Et sicut
ex igne ardente prodeunt crepitantes scintille ut gemitus et su-
spiria audiuntur in oratione ex inflammato corde. Tren. i. Ve-
nit orare est amaritudo in compunctione gemitus et non ver-
ba composita resonare. Quando sublimatur sive elevatur cum
orat pro spiritualibus bonis adipiscendis. i Thi. v. Que vere vidua est
et desolata est speret et insistet orationibus et obsecrationibus nocte
ac die. Hec est anima que se reputat viduam et a sponso suo

Cristo diuisam ipsi consolacionis spiritualis tenenciam que instat
humiliter obsecrando et spem suam in deo ponendo nocte ac die per-
seuerando Cum enim deus in oracione non statim [illegible] anima orans
do lassatur sed qui orando etiam postulat non cito lassatur quan-
illa que petit quodammodo degustatur iam et in eis se oblectat
Unde conquerebatur illa sanctissima illucescente die qui impediebat
oracionem suam De hoc ascensu Canticorum 3° Que est ista que ascen-
dit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thu-
ris et vniuersi pulueris pigmentarii Ascendit fidelis ani-
ma per desertum cum hec ingemiscit in oracionibus cum cordis [illegible]
considerans quod omne desertum sunt que attingit corporalis
sensus nichil nobiscum portantes nisi bona vel mala que hic
egimus illa sola inuentum [illegible] prima [illegible] sed miser-
icum non in hoc sibi prudenti ne reminiscantur illius deserti per
quod sumus in terram promissionis transituri Sicut tamen virgula
gulam aut fumi eminentem si magnis impetu in sublime ten-
dentem dum faciunt multi vel ignis et thuribuli foramen
angustum Thuribula mea sunt corda foramina angusta mo-
dica celestium secretorum gaudium vnum nostrum Et ultima
se ignis multum facit ardor scilicet desiderii amantis Vltima eo
amplius mirum feruebat quo vulnus inuenit vnde foras exierunt
pus Decimo dilatatur dum orat pro proximis Tob. 1° Non
cessamus pro vobis orare Membrana enim dicit sibi admouitum
comparatur et [illegible], sic agentem super [illegible] homo
sine querela disputari per plus proferens [illegible] sue senten-
ciam et per [illegible] allegans regessit nec
et finem imposuit veritati Sic Moyses Exodo 32° orauit dominum et
Sicut locuste in mare Sic Jeremias sanctus amator et [illegible]
qui multum orat pro populo et vniuersa sancta ciuitate [illegible]
dei Et tanto citius exaudimur pro nobis quanto feruencius oramus
alios Oracio enim que succensa non fuit nescit cito ire ad
deum nec Et cum de corde frigido expressa fuerit subito vola-
bitur et nisi fuit dilatata non est [illegible], si cum dila-
tatur ad proximum tunc se diffundit ad celestes replet regiones
et domus repleta est ex odore vnguenti Jo. 12. Cedo serenatur
accensis exemplis Cum assurgimus deo per gratiarum actiones pro
beneficiis suis Eccli 51° laudabo nomen tuum assidue et
collaudabo illud in confessione et exaudita est oracio mea dei
non per laudari a nobis diffinicione demonstracione compre-
hensione sed tamen laudari religione et gratiarum actione [illegible]
eciam gloria tanta est in se ut nec bonis alienis per augeri
nec aliena laude amplius commendari Nec tamen a laude dei ces-
sare debemus quia et si non illam perficimus tamen ex illa perficimur
Unde est quod omnis ierarchia angelica laudandi deum est ordina-
ta et qui amplius laudant sublimius contemplantur secundum Dionysium Vel
in [illegible] vel amice [illegible] Officium enim angelorum est
deum laudare Et sicut fumus multum eleuatus serenatur
extenuatur et deficit sic anima multum eleuata in deum se-
renatur in se et laudando in verbis deficit et quo minus lo-
quitur magis afficitur et citius exauditur Multum enim habet
dominus hunc deo Nam sequitur verum [illegible] voluntas
nec verbis multis [illegible] que parco et pleno fertur affectu
Amor enim in auribus domini solus obstrepentis corporalium
verborum strepitum dedignatur que [illegible] sicut sunt [illegible]
[illegible] sic impedimenta solent esse perfecte orantis Et hic
est quod dicit Luc. 1° [illegible] Zacharias exiit ut poneret incensum
ingressus in templum domini et omnis multitudo populi erat orans

foris hora incensi. Incensum in sanctosanctorum a pontifice
deferri expectante foris templum cum solus presbiter ex lege ingre-
si vero fantasmata et omnium terrenorum sollicitudo et memoria de-
fuit in anima perfecte orante et soli deo vacante. Tercio notis
effectus orantis ut dicitur in conspectu tuo. Dirigatur ne deum
et in conspectu tuo domine ut tibi placeat per quam directione
orabat Judith. Ymo Judith orabat deum dominum israel ut diri-
geret viam eius ad liberacionem populi sui. Demones enim insi-
diantur orantibus nostris et impetum eorum ne ad conspectum
domini veniant ut ibi exaudiantur. Act. x. Ille centurio asse-
curatur. Cornelii oracio exaudita est tua et elemosine tue
commendate sunt in conspectu dei. Effectus autem oracionis quia
impetrat veniam peccatorum sufficienciam terrenorum graciam spi-
ritualium donorum gloriam celestium premiorum. De primo Jac.
v. Oracio fidei sanabit infirmum et si in peccatis est dimittentur
ei. Aliquando ex peccato anime sequitur infirmitas in corpore. Vel
fidelis deus utrumque purgat et mentis iniquitates et corporis
infirmitatem. De cuius oracionis exaudicione sententia beati Antho-
nii ista est. Non est inquit perfecta oracio in qua monachus vel
hoc ipsum quod orat intelligit. Et ut dicitur in collacionibus patrum
Cum orantes nos nulla interpellavit hesitacio et fiduciam
peticionis nostre nulla desperacione deiecerit, sed senserimus
nos in ipsa oracionis effusione quod poscimus impetrasse, non
ambigamus preces ad deum efficaciter penetrasse. Unde dominus
quecunque orantes petitis credite quia accipietis et evenient vo-
bis. De secundo Jac. v. Helyas homo erat similis nobis passi-
bilis et oracione oravit ut non plueret super terram et non
pluit annos tres et menses sex et rursum oravit et celum de-
dit pluviam et terra dedit fructum. Non est orandum principaliter
pro temporalibus sicut corpus sustentetur ex aliis in sermone ubi supra petit
nostris excessibus venit sterilitas terre et pestilencie. Libera-
cionem [illegible] deberemus ad implorandum penas querentes
ut in quibus ad iniquitatem conversi et indulti inique fuimus
in hiis ipsis penas luamus et agnoscamus utilem esse per
supplicia quorum graciam non cognovimus ex beneficiis. Creatura
est terris sterilitas et vastacio fit eterum maxime cum in horreis
recondenda sua cito compressis immatura sublata est et agricole
flentes velut cadavera suorum mortuos assidere lacrimantibus [illegible]
dilaniatis et divulsis fructibus ad plantis ornatu suo privatis.
Brevia sunt hec cum sola cogitamus que sunt in presenti se-
nec dum comperimus futurorum metum que enim hinc nobis inferuntur
que sint [illegible] cogitandum velut parvulis adhuc lactantibus ne-
[illegible] firmus [illegible] dei si ignis [illegible]
a minoribus incipit ad maiora procedere. Si enim [illegible]
non dum flagellat nos flagellis egipciorum [illegible]
[illegible] est. Non quod ad oracionem recognoscentes peccata
nostra sicut de Manasse legitur quod egit penitenciam et obse-
cravit dominum intente et exaudivit oracionem eius. Et nos offeramus
nosmetipsos in holocaustum ut veniam dei mereamur et cesse-
mus quia statim ut fuerimus conversi desinet irasci. quia irasci con-
tra naturam suam, et misereri secundum naturam suam. Irasci enim ipse
a nobis compellitur. Misereri vero nullus [illegible]
est dei. Peccare et non recipere consequi sicut in angelis malis est
peccare et converti [illegible] est hominis. Terribile est
plaga puniri. Sed terribilius est plaga non castigatum non emen-
dari. Sed forte conquiritur aliquis quare confusa sunt hor-
rea, plangunt agricole, suspiria gregibus defleverunt ablatis

est decor sine tinea omnis anni spes in sola remansit stipula
ratio est quia despissime pauperes visitavimus exegimus. Deus qui
fructuum copiam prestitit in iustum fuimus nos [illegible] red
didimus ut pauperibus compassi simus. De me [illegible] p̄
hec deo ut caritas vestra magis ac magis habundet. hic est
ut caritas habundet in verbis et oraculis repleatur celesti
bus donis [illegible] orauit in loco isto exaudi de
celo [illegible] in illa cele
bitaculo tuo et spiritaliter [illegible] et crescetur
si gracia [illegible] in temptacio
nem. Vigilate et orate ut non intretis in temptacionem ut galidu
omnium de [illegible] Joh xvi. Petite et accipietis ut gaudium
vestrum plenum sit. quod fiet cum dabitur filiis dei hereditas
et eis qui [illegible] quam [illegible] in oracione [illegible]
tu deus exaudisti oracionem meam, dedisti hereditatem time
ntibus nomen tuum. Ad quam hereditatem [illegible]
Jerusalem que edificatur ut civitas cuius participacio eius
sicut ab inicio [illegible] ecclesia letitie ut sic
[illegible] ad effectum
[illegible] amaritudo penitentie. Ita hodie invitamur ad effectum
letitie ex consideracione gaudii celestis patrie cum cives ecclesie
militantis ingenti et [illegible] triumpha
tis [illegible] Unde in principio misse letare Jerusalem et conventum facite.
Nota quod quatuor civitates habet quatuor in quibus habitare vo
luit [illegible] In civitate sanctificata requi
evit ibi enim potuit requiescere [illegible] iniquitatis fuit
nam [illegible] originale [illegible] sanctificatoris [illegible] mortale [illegible]
[illegible] fuit vel est anima fidelis in qua inhabitat
[illegible] est [illegible] regem Ysa
[illegible] induere vestimentis glorie tue Jerusalem civitas sancta [illegible]
[illegible] triumphantis ubi maxime gloria dei innotescit [illegible]
Gloriosa dicta sunt de te civitas dei [illegible] gloriosa ubi [illegible]
[illegible] sine [illegible] copiositas sine defectu [illegible] sine fletu
securitas sine metu [illegible] ecclesia militans que ad modum
ecclesie triumphantis ordinata est Apoc xxi. Vidi civitatem sanctam
Jerusalem novam descendentem de celo. Hec civitas [illegible]
edificiorum distinctione [illegible] condicione de
[illegible] est supra montem excelsum [illegible]
per quod erat edificium civitatis vergentis ad austrum [illegible]
[illegible] est super Christum qui ducit nos ad paradisum et [illegible]
[illegible] non corruit civitas que solide [illegible] fundamento
[illegible] Non potest civitas abscondi supra montem posita. Nota
de tabulacionibus quas [illegible] et semper stetit [illegible] funda
menti ut [illegible] qui ad [illegible] vanitatis [illegible]
Ysa xxvi [illegible] est civitas [illegible] In fundamento [illegible]
civitatis [illegible] sunt lapides vivi et [illegible] qui possint dici
[illegible] qui sunt lapides [illegible]
[illegible] et [illegible] sine aliqua deformitate et [illegible]
[illegible] ferventissima caritate. Prov xviii
[illegible] qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma. De
[illegible] petit [illegible] ut edificentur muri Jerusalem. Sunt autem
quatuor edificia huius civitatis [illegible] in [illegible] xxxv
[illegible] assignantur [illegible] et [illegible] extra muros civi
tatis [illegible] in [illegible] qui [illegible]
[illegible] ne intrent ad [illegible] salvantur
in simplicitate eorum et fide aliorum. Porte [illegible] per quas
alii [illegible] in civitatem Apoc xxi. Per portas intrent
homines civitatis. Habet in muris vigiles prelatos [illegible] qui

vigilant et custos civitatis diligenter ne aliquis hostium subintret
per dyaboli fallacias Cant v. Invenerunt vigiles qui custodiunt
civitatem percusserunt me arguendo · vulneraverunt amorem
illicitum a cordibus dissolvendo · tulerunt pallium ignorancie
amovendo hec templum in religiosis — Ier xxx. Edificabitur civi-
tas in excelso et templum iuxta ordinem suum fundabitur egre-
dietur laus vox quoque laudancium hii sunt religiosi qui debent
esse elevati in contemplacione et vivere ordinate. Deum laud-
are et orare Ps. 2o dist. xviii — Populus tamen est multus in civi-
tate hec est populus huius civitatis debet conformari domino suo
Eccl x. Qualis est rector civitatis tales sunt inhabitantes
in ea. Sicut enim homines regni portant signum regis, sic et in
istis debet mirari quer[illegible] Christi · quorum vita debet esse devota,
in se honesta · proximis proficua. Quis enim non honoret
et in gratiarum actiones [illegible] · recogitans eum a quo nobis
tanta largitas indeficienter emanat. Quis etiam considerans
dignitatem in qua anima condita est se a vilitate peccati non exu-
at et honestatem induat. Quis etiam considerans societatem
qua iungimur sanctis et angelis proximo suo humilis et utilis
non serviat ex talibus civibus constat hec civitas. De quarto Luc
xxiiii. Sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Si-
cut enim indumenta et ornamenta sunt signa per que recognosci-
tur ille qui sunt de una familia. Ita illi qui sunt de ci-
vitate dei habent signum sue civilitatis in diversis sacramentis.
Sicut enim distinguuntur cives aliene regionis per signa. Hec autem
signa visibilia sacramenta sunt quibus fideles ab infidelibus
discernendi sunt. Et sunt dignitatis militaris conferuntur accinctio-
ne gladii. Civilitas Romane tradicione [illegible] penule
vel vestis · hereditatis tradicione anuli, regnum inposicione
corone. Ita per ista sacramenta visibilia ostenditur quod ipsi
sunt milites Christi, cives paradisi, coheredes Christi reges eterni.
In Eph. — Iam non estis hospites et advene sed estis cives
sanctorum etc. Et sub istis signis visibilibus dantur eis diversa
dona graciarum, ut per visibilia cognoscant invisibilia, sicut
dando anulum investio aliquem de hereditate simul etiam anu-
lo possidendam. Secundo ut per huius tradicionem magis et mo-
vearitur in deum per recognicione. Tercio ut magis hu-
miliem qui tantam graciam sine merito nostro recepimus.
Quarto ut inde magis exhortemur. Quis enim se invenit
in regem vocatum et non vilissimam servitutem peccati abhorre-
at. Volentes autem ingredi hanc civilitatem primo oportet habe-
re dominio suo amicicia et custodire civilitatis legem. Deut.
xxo. Si accesseris ad expugnandam civitatem offerendis ei primum
pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas, omnis populus
qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Si autem no-
luerit expugnabis eam et interficies omnes in ore gladii. Si in
baptismo qui ingrediuntur civitatem istam qui fuerunt prius
inimici modo facti sunt amici et mediantibus eis ut custodiant le-
gem huius civitatis. Unde et ab eis verbis in baptismo: Credis in deum
patrem? Credo · Abrenuncias Sathane · Abrenuncio etc. · Hic est vi-
vere christiane et legem christianitatis custodire et in signum
huius subiectionis in capite civitatis et subiectis domino suo
imprimitur signum regis in fronte, sicut in sacramento sumitur
et in signum reconciliacionis [illegible] De primo regis imprimitur
ei candida vestis innocencie, et quod est de uno cum candi-
ei arma cum signo regis · et unguitur ut fortis dimicet
more pugilum. Talis ergo sacramentis baptismatis et confirmacionis

Et quia debita annona rex providet militibus ne propter militent sti-
pendiis datur eis cibus et refectio mense regie ne deficiant in via
et sic saciantur spirituali pinguedine quod fit in sacramento eucharistie et
ne deficiat numerus datur nonum sacramentum ad ut multiplicati po-
puli ad dei cultum et multiplicatos per ipsum transferat ad consorcium
angelorum et quia ubi non est gubernator [illegible] multi [illegible] hospi-
tes [illegible] pulcritudo. Ideo necesse est in hac civitate [illegible] ministros per quos
bona spiritualia que fluunt a domino dispensentur et
[illegible] providencia bona spiritualia que fluunt a domino conferantur. Nos mini-
stri magis aliqui minus pro gratia et merito sunt bona dom-
nos necesse est discretos esse qui sunt in manibus sunt bona dom-
sui qui replent atria regis familiariter et revocant prout ex-
pedire viderint iterum repulsam et qui in tanta fragilitate me-
dicine viderint iterum repulsam, et qui in tanta [illegible] noxia
tibi et corporis multiplicia contingit morborum contagia. Necessaria
sunt in hac civitate penitentie medicina qua nominare possumus
unguenta vel emplastra et quia per laborem suum et cordis [illegible]
erit extrema eius [illegible] ad regem, extrema eius [illegible]
enim egressuri de plus vocantur ad regem, extrema eius unctionem
amici unctiones ut si quid itineranti in hesit pedibus pulveris
si quis inquinati sunt quotidianis et venialibus peccatis remittuntur.
Non enim in extrema unctione que est complementum penitentie. Non enim
sponsa ad sponsum sine ablucione et apparatu ingreditur. Unde
sponsa ad sponsum sine ablucione et apparatu ingreditur ut mos
antiquitus sponse ingressure ad sponsos [illegible] Et quia hec
inducit eam ad sponsum quod per sacramentum [illegible] Et quia hec
omnia sacramenta perficiuntur per benedictionem sacerdotalem
et includit quandam licentiam spiritualem quam si forte non sentis
timeas tibi de infectione prelati spiritualis aut de peccato ingra-
titudinis aut forte tibi reservatur in posterum aut forte negatur
tibi ut magister [illegible] Ideo dicit Tho[bias] xiii. Felix civitas dei bene-
dicetur in filiis tuis quia omnes benedicentur.

100 Spiritus dei ferebatur super aquas Gen. p[rimo]. Sicut in exordio
mundi deus creavit celum et terram, sic in regeneratione spiri-
tuali deus produxit corpus et animam, et sicut tunc spiritus sanctus
operabatur super aquam conferendo ei virtutem generativam. Ita et nunc
spiritus sanctus operatur super aquam in sacramento baptismi conferen-
do ei virtutem regenerativam, quod enim aqua mundat spiritus vivificat.
Notatur ergo baptismi materia cum dicit aquas et forma cum dicit
dei hec patris et filii et spiritus sancti. Nam pater est deus, filius
est deus, spiritus sanctus deus, et efficacia cum dicit spiritus, quia confertur
ei spiritualis virtus et institutio quia hec facta sunt in mundi exor-
dio. Unde et baptisma principium sacramentorum est et prima
vite regeneratio. Primo notandum quod institutio baptismi est propter peccatum
originale, et est hic sacramentum primum in spiritualem civitatem ingre-
diendi. Certum enim est quod per peccatum Ade maculam originalem
incepimus et concupiscentiam. Sic enim secundum peccant parentes et tamen
ipsi damnantur a patria quia eorum sceleres [illegible] in crimine lese
maiestatis. Sic etiam lepra manifestatur in patre et in prole
et aqua fetida in fonte, et ipsi eius fatuo sentitur in rivu-
lo defluente sapit [illegible] radicem aqua fonte [illegible]
[illegible] corrupcionem, pasta modum fermenti fermentatam. Filius
patris egritudinem et maxime in guttura que dicitur morssate
in [illegible] et si granum sine palea purissimum seminatur, retinet
de prima origine sicut enim paleam aristi [illegible] ad
de originali peccato fidem salvat et ipsum esse asseruit. Si vos de
conquesta dubitatis [illegible] error petitive potencie quia appetitur
[illegible] et [illegible] per vero et naturali cibo salvatur indicat egri-
tudinem et errorem corporis, sic error appetitive interioris quo
appetuntur omnia [illegible] et [illegible] per vero et naturali cibo salutem
indicat egritudinem mentis. Cui enim quod amarum est dulce sapit

malam dispositionem corporis faciliter intelligitur sic ales et bruta
les nascimur ita quod ratio sepulta et sopita videtur in nobis. Omnes
enim correctiones et vindictas et disciplinas et amamus voluptates
et delicias. Inde procedit quod caro concupiscit adversus spiritum et omne
bellum in testimonium ut vix videamus quod bonum est et non agamus
quod volumus et appetamus. Propter hoc est medicina baptismatis
in aquis. Propterea Christus transivit per ignem et aquam et eduxit nos in
refrigerium. In aqua enim extinguitur illud pestiferum ardoris co
ncupiscentiae originalis incendium, in igne spirituali solvitur illud mortiferae
frigiditatis gelicidium. Ardentes enim nascimur filii Adae igne
amoris vitiosi, et illo quod apto et clauso flatu nequissimorum
desideriorum [illegible] non valentibus temporibus sed infantiae et
in aetate pubertatis velut ingenti fornace et camino conflagra
tur. Unde ignem et aquam intelligimus spiritus sancti gratiam
qua ad ea quae sursum sunt amore et desiderio ardemus,
ab eis vero quae deorsum sunt frigescimus. Natura vero baptismi
est in aqua cuius septem sunt proprietates effectui baptismatis
congruentes. Est enim aqua emundativa sordium; sicut enim aqua
mundat sordes corporis, sic gratia baptismalis maculas men
tis. Ezechielis xxxvi: Effundam super vos aquam mundam et mundabimini
ab omnibus inquinamentis vestris, ab omnibus tam originalibus
quam actualibus. Est etiam aqua extinctiva ignis quia aqua est
frigida et humida quod refrigerat et extinguit concupiscentiam in
tentiva. Ecclesiastici iii°: Ignem ardentem extinguit aqua. Licet enim co
nus ardor concupiscentiae in aqua ipsa non tollitur, tamen multum dimi
nuit. Tolli enim ex toto non debuit ut homo exerceretur quod du vi
uit et humiliaretur. Est etiam aqua aliorum suffocativa vel sub
mersiva, sicut in mari rubro submersus est Pharao et exercitus eius,
sic vitia daemonum confringuntur et suffocantur in sacris aquis. Vehe
mi. Et in psalmo: Contribulasti capita draconum in aquis. Hoc est capi
talia peccata in quibus consistit tota potestas dyabolica quam exercent in
homine. Animalitas enim et brutalitas cum qua nascimur hic gene
ratur. Nam in pueris hanc brutalitatem immo monstruositatem vi
demus. Alius vincitur latratu canino, alius rugitu leonino, du
m minantur aut minantur. Gemitu vulpino dum simulatorie vel
deceptorie applaudunt, sibilatu serpentino dum mala sugge
runt. Haec autem monstruositas est in veteri homine complicata
et involuta et potentialiter, sed processu temporis evolvitur actualiter. Vi
demus enim exhibere latratu [illegible] vulpium fraudulentiam asi
ni stoliditatem, equum impetuositatem, [illegible], bufonum malign
itatem, serpentum venenosam mordacitatem, leonum iracundiam a
nimositatem, avium inquietam instabilitatem, luporum insidiosam rapaci
tatem, aprorum indomabilem feritatem et istae monstruositates capita
in aquis tribulantur sicut [illegible] aquae perimuntur
tur. Hoc autem Pharao cum suo exercitu submergitur. Est
etiam aqua foecunditativa sive generativa viventium. Fit enim ex
aquis generatio. Unde pluvias et inundationes aquarum sata
desiderant et exspectant ut fructificent nascentia. Ut Ecclesi
astici xxxix: Initium necessariae vitae hominis aqua. Quia in baptismo
aqua, quod est sacramentum initiale, infunditur gratia qua spiritualiter vi
vit animae vita. Haec est aqua in qua mittebatur omnis
[illegible] et [illegible] et purificabat legis contagia, lepram et [illegible] quia
ex virtute passionis Christi immolati pro nobis prodiit efficacia [illegible]
[illegible]. Ipse enim est puteus aquarum viventium quae fluunt
impetu de Libano. Corpore scilicet Christi mundissimo et purissimo. Est
aqua etiam renovativa germinandi. Sicut salices arbores iuxta
aquas plantatae renovantur, sic homines ex vetustate [illegible]

homines in novitatem gratie renovatur. Job xiiii° Si senuerit
in terra radix et in pulvere mortuus fuerit truncus eius ad odo-
rem aque germinabit et faciet comam quasi cum primum planta-
tata est. Et Ysa. xliiii° Effundam aquam super sitientem et
fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen
tuum et benedictionem meam super stirpem tuam, germina-
bunt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas et ideo
hic sacramentum ponitur lavacrum regenerationis et renovatio-
nis ad Titum iii. Est etiam aqua conglutinativa et continua-
tiva. Pulvis enim nisi conspergatur aqua fiunt non
cohereret, sic aliquis capiti nostro christo coniungitur nisi aqua baptis-
matis perfundatur ut ad fructificandum aptantur. Sed ad modum
sterilis et sine fructu efficiuntur. Nos simpliciter sunt sicut pulvis
quem proicit ventus a facie terre. Gen. i° Congregentur aque que
sub celo sunt in locum unum et appareat arida. Terra enim omnis
aquis congregata in unitatem sacramentorum tunc se ondit terra corpus na-
turale ad fructificandum ydoneum. Et hinc Congregationes aquarum in vitrea
appellavit maria. Est etiam aqua mollitiva ad recipiendum yma-
gines. Terra enim siccitate indurata ad suscipiendas formas vasorum et
ymagines terre formabilium infusione aque mollitur et ad impressiones et formas
sculpturas apta efficitur. Sic cor humanum ab originali ariditate
durcatum est, infusione aque mollitur et in ea veritatis
forma recipitur et caracter domini consignatur. Ez. xvi° In-
gressus sum in pactum tecum ait dominus et facta es mihi et
lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum ex te et unxi te oleo
et vestivi te discoloribus. Considerat a baptizato qui promittit
si vitam eternam et illa abrenuncians sathane et pompis eius
facta est eius proprietas per impressionem caracteris. Lota autem a macu-
la data a benedicte connubia dotata gratia vestita innocentia
et discoloribus virtutibus et viciis, etsi non actu tamen habitu. Et dicit
quidam baptizantur qui non sunt capaces fidei quare ergo de fi-
de interrogantur, et quare respondent patrini credo. Quia credent
ipsis de fide ipsorum non interrogantur. Sed pro parvulis cum ipsi non
credunt mentiuntur dicere quod sicut parvulis non credenti et nescienti
prestantur multa beneficia ministerio parentum ut cibus et potus
et vestitus et que sunt educationis et nutritive non impedit
ista beneficia parvuli ignorantia. Non enim quia ignorat primo
baptizatus intelligitur aut lavatur, sed eidem etiam ignoranti licet si
ea nesciat adhiberi medicamenta adhibentur et sanitatem acqui-
ritur. Patres ergo parvuli sunt sancti, mater ecclesia medicamenta
sancta sacramenta. Sanctitas quoque. Secundo si ministerio parentum
carnalium et medicum precibus et merita eorum lucrantur deus bo-
nitatis sanitatem et bona temporalia aliis caritatibus quibus
ipsi deum impugnant. Multo fortius filiis spiritualibus dat deus
meritis et precibus parentum spiritualium bona quibus deum hono-
rent et laudent, et cum queritur et interrogatur parvulus
de fide cum sciatur animus non crede et respondere non posse
idem est ac si queritur de pupillis cur querentur in iudicio cum
non intelligat quid ab eo petatur. Sed sciat petitionem respondere
in quo manifestum est quod tutor debet eum defendere et pro
eo respondere et totam causam pro eo agere nomine illius. Pro-
dest ergo parvulis quod tutor pro eo agit utiliter et ydoneum eius
in iudicio meliorem facit in causa sua. Sic in propria cau-
sa criminali quod fit per tutores spirituales patrinum et patres
nostri. Ubi quod reddit nomine parvuli credo. Obligat eum ad con-
firmationem fidei que est melioratio sue conditionis. Et
iste sunt aque educationis spiritualis pro parvulis mitterendo.

Ps. mus Super aquam refectionis educauit me · et sanitas spiritualis
conficitur in eis · iiii R° ii° Sanaui aquas istas et non erit ul
tra in eis neque mors neque sterilitas Sanate sunt ergo aque
ille usque ad diem hanc Igitur vii cause congruitatis aque
possunt hiis versibus [illegible] et extinguit [illegible] refri
gerat ∴ Congelat unit mollit aqua informat imago mergit generat
tria alia causa necessitatis ut nullus excusetur · quia unde est usus
aquarum Et io. 3° nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto
ecce forma autem baptismi trahitur ex verbis Christi ultimo
Baptisantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti Sed hec forma
obseruatur Ego baptiso te in nomine patris et filii et spiritus sancti
Hec enim est forma instituta a domino dispensata ministerio a
postolico celebrata vice Christi · hanc enim formam deus instituit
ut per hanc [illegible] dispensaret Licet et si prius baptisarent in nomine Christi
ut per hoc assuefacerent nomen Christi credentibus amabile maxime tunc
baptisat Ab apostolis videbant sensibiliter opera miraculorum tunc
primo modum pie creditur quod baptisauerunt in nomine sancte trini
tatis expresse Circa vero [illegible] et [illegible] spiritus sancti ordinauit ut
trinitas in baptismate exprimeretur Unde hec forma addiscen
da est a simplicibus et non mutanda cum intentione faciendi
illud quod facit ecclesia Hebr. x. Abluti corpus aqua mun
da teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem hec est enim
confessio christiani professio trinitatis in qua speramus et quam sal
uamur Efficacia autem huius sacramenti est a trinitate deo pa
tre et filio et spiritu sancto Mt. iiiº baptisatus Jesus confestim ascendit
de aqua et ecce aperti sunt celi et vidit spiritum dei descendentem
de celo sicut columbam et venientem super se et vox patris
audita est hic est filius meus dilectus in quo complacuit baptismo
Christi trinitas sub distinctione personarum · pater in voce · filius
in persona propria · spiritus sanctus in columba hic in celis etc.
Quia baptisatis virtute baptismi celi ingressus aperitur spiritus
sanctus eis infunditur et heredes patris eterni et coheredes Christi
efficiuntur Alioquin que erat necessitas quod Christo celi aperirentur
qui nunquam ei clausi erant Spiritus sanctus in eum descendit qui
semper plenus eo fuit · et filius patris dilectus vocaretur qui
semper a patre diligebatur et diligitur Et licet a tota sancta
trinitate fluat baptismatis efficacia tamen declarata est
in baptismo Christi quod ad eius carnem mundissimam ut
impleretur illud psalmi Vox domini super aquas multas deus
maiestatis intonuit Omnes enim aque habent efficaciam re
generandi eo quod Christus in aqua baptisatus est · tunc autem magis
tunc aqua sanctificaretur per eum et hec potentia collata est ce
teris aquis Omnis enim aqua alii aque in specie est similis
et sicut per contactum carnis peccatrice per libidinosam concu
piscentiam omnis anima contrahit culpe originalis et sorde in
mundiciam Ita dignum erat ut ex contactu carnis Christi
mundissime contraheret aqua vim sanctificatiuam et corporis
respersionem · maxime cum illa caro esset munda ab omni labe
et corruptione In passione autem hec aqua maxime habuit
virtutem quia a passione eius baptismatis virtutem conse
quitur et ideo de Christi latere aperto fluxit aqua et san
guis Jo. xix° Unus militum etc. et j. Jo. v. Tres sunt qui
testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis · Aqua
mundationem signat spiritus vivificat · sanguis passionem
representat · Sed quia quidam quorum conditionis quam in aqua
baptismi reperimus · ideo specialiter quoddam licet non sacramen
talis in aquis baptizandi sunt Prouberbiorum v.

Bibe aquā de cisterna tua lugendo sz primo pro pctīs tuis
et derivetur fontes tui foras lugendo et compaciendo pro
alienis. Cum enim pulvis et cinis simus nisi aqua lacrima-
rum aspersi fuerimus flatus ire et turbo illius rapient
nos et usque ad infernum exsufflabit nos. has aquas hebat
Job iiiᵒ Quasi inundantes aque sic rugitus meus. Grego-
rius cherecis undas inundantes aquas vocat ppz voluminā sceu
revolutiones cogitationum. Dum penitens cogitat de ira dei
quam meruit qe de pctīs quam meruit. de pena eterna quam
(Jeremias?) aque et si amare sunt in principio dum considerando ipsum
non iustitiam. tn̄ dulces sunt postmodum considerando
fontem de quo haurimus in gaudio sedulam. Ysa. xii. hau-
rietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris
Job iiiiᵒ Vacillantes confirmaverunt manus tue
Ingressus est homo dei civilitatem et ascriptus eius militie
dat ei dominus arma et robur in confirmatione ut possit
adversariis resistere et exercitibus et fantasmatibus que pcurat
dyabolus obviare. Nota ergo quid est confirmatio et quare eius
Quadruplex est confirmatio bona prima ad primum
virtutis Quia in eis qui peccare non potu-
erunt in confirmatione sicut illi qui fuerunt sanctificati et in
utero ut confirmatione sicut illi qui fuerunt sanctificati et in
specialis ymo singularis que fuit in eis qui fuerunt sanctificati
Gra confirmati sicut suas dotes inter quas excellit confirmatio
beate virginis De qua canitur Confirmata e cor virgi-
nis ... tu confirmasti in virtute tua mare chrita
nomen recepit a mari quia non potest eius fluentis evacuari
sicut si luna plena redundat lumine et tunc maxime ma-
re crescat Ita cum ipsa sit duas lumines perfusa sempr sicut re-
dundat. Ista cum ipsa sit domus altissimi mare hospitium
misericordia ad nos diriguat. Ipsa enim est altorum mare compendium. que
omnium aquarum in pavulis refugium unicuique compendium Gra
confirmata e in virtute quia tantum est ei datum gratie quod
tantum ipsa potuit capere et quantum decuit dari pure creatu-
re Est alia confirmatio eorum specialis qui peccare possunt
si deus eis gratiam infundit quia respexit pro Bractea
ptorum eorum cor confirmat aut confirmat (?) dominus Iustus
... Confirmat aut custos dominus. Sic
dicit quia gratia quae est in eis ... sufficit. Sic
enim laboratibus datur panis ne deficiant. Sic dominus dat
eis gratiam ne cadant ps Panis cor hominis confirmet
Est alia gratia eorum qui peccare potuerunt si amplius non
potuerunt ut morientes sine pctō finaliter in penitentia per-
stiterunt ubi confirmatur eis gratia cum qua transeunt ad eter-
na gaudia sicut heb. ix. Testamentum in mortuis confirmatum
est. hos dominus eripit misericorditer. Con et gratias agunt
deo delectabiliter dicentes illud ps Confirmata est super
nos misericordia tua et quia nichil aliud expectant nisi ver-
bum divine veritatis implendum in eis sicut divinitus pro-
missum. sciendum veritas domini manet in eternum. Est
confirmatio eorum qui confirmantur post baptismum
prima fuit singulares secunda specialis. Tertia spiritualis. Ter-
tia sacramentalis De qua ps Confirma hoc deus quod
operatus es in nobis Gratia enim que datur in baptismo
confirmatur in hoc sacramento ut infra patebit De hac ergo
confirmatione ad presens et quia ratione nominis intelligimus
effectum sive virtutis Ideo potest dici confirmatio manifesta
ratione que aliquis bonum in re ut firmius possideatur. Pro-
ut confirmatur alicui hereditas sua verbis vel litteris pri-
ncipis sicut papa confirmat alicui electionem canonice fa-
ctam sic in proposito in celestis hereditatis ad quod divina

instauracione homo est assumptus in baptismo in confirmatione
confirmatur eidem · ut firmiter possideat illud ius et immobiliter
sicut Salomone confirmato in regno regnum eius adhesit
fortiter. Dan. vi. Rex confirma sententiam et scribe decretum ut
non immutetur quod statutum est [illegible]
mandato utriusque quod non licet in re nulla est. Unde qui renun-
ciaverunt armis istis scilicet qui arma gracie percepte in baptismo
a se reiecerunt et sermoni qua in regibus et sacerdotibus in
baptismo consecrati sunt et signaculum sanctitatis abrase-
runt ius suum perdiderunt. Unde licet regias et quas con-
firmabantur eorum hereditates abrasserunt et sigillum regis fal-
sificaverunt quia in peccato mortali fecerunt [illegible]
sibi hereditates sibi in baptismo factam [illegible] Ideo
hortandi sunt ut laborent ad recuperandum ius quod per pe-
nam penitudinem et propositum firmiter [illegible] secundum ecclesie
ista lex iusticia ubique confirmabit eum et maxime ad hec
valet humilitas [illegible] vel [illegible]
tenti sunt in diebus illis et confirmavit omnes [illegible]
li sui. Secundo dicitur confirmacio corroboracio firmitatis
castelli quod possidetur sicut in Alemania et [illegible]
bello [illegible] turres et propugnacula [illegible]
et eque incastellari et inforciari [illegible] ecclesias
templum dei consecratum [illegible] in sanctificatione baptismatis
sacramentaliter confirmatur [illegible] castello inforciatur
sicut ubi [illegible] muri [illegible] edificiis [illegible] cum propugnaculis in
hic castro cor exaltatum a terra et elevatum a terra ad sum-
mos ex altitudine nominis christiani et professionis despicit
obprobria indignatur contra [illegible] sagitte tue infixe
sunt in et confirmasti super me manum tuam sagitte sunt
tribulaciones temptaciones et obprobria que in terra [illegible]
despicit in sua firmitate [illegible]
bus et confirmacio armorum [illegible] ad
ad robur [illegible] tempore belli. Sicut enim tempore pugne rex
stat [illegible] ad defensionem et tempore pacis coronam ad
honorem et gloriam, et maxime qui est consecratus. Ita in
baptismo quilibet christianus est rex in tempore pacis [illegible]
coronatus et in confirmacione rex ad prelium galeatus [illegible]
Paratus tunc est [illegible] in [illegible] confirmatur [illegible]
[illegible] despicit inimicos suos. Et per hoc utriusque
sacramenti signaculum imprimitur in capite, sacramentum bap-
tismi in vertice per capitis regis et sacerdotalis [illegible]
sacramentum vero confirmacionis in fronte per [illegible]
[illegible] ut non [illegible] christi fidem
et opera profiteri · et intelligat se esse pugilem christi
ad fortiter dimicandum et confitere in fronte crucem christi
signaculum, que quidem crux multis de causis. Primo in signum
civitatis recepta est sicut fit in expugnacione urbium
in firmitate turrium ponitur [illegible] regum et [illegible]
liberata est a potestate demonum. Peregrini eciam hospita-
tum signant suo [illegible] ut illi qui sunt de comitatu [illegible]
[illegible] et alii non [illegible] illud
sic anima cruce christi signata et impressa recepit hospitem
christum · ad quem non accedat dyabolus videns [illegible]
victoriosum, sic eciam in ortis [illegible]
[illegible] et [illegible] tenebrarum. et sicut
in civitatibus fit patibulum elevatum ad terrendos male-
factores, sic in civitate dei fit [illegible] sub patibulo ad

faciendam iusticiam contra motus illicitos, et sicut cruce signatur
corpus ut mare transeat, et domus religiosa ut paratur eidem
ab inmundicijs spiritualibus et venenis, sic signum est crux per quod
mare mundi transitur et in supernam Jerusalem itur et anima re-
pararetur mundi transitur et in supernam Jerusalem itur ut medela sui
religiosa domus efficitur cruce signata, etiam ut medela sui
communis passio repetitur et in corde habeatur et quod passionum
patibulum infernale per Christi passionem evasit cui adiungitur
stus fuit, et ut etiam cognoscat professionem suam quam conspexit sed
et catholicam fidem et legem in tectam patet obviam quod probe
tans alicuem in occulto, sed repetet eam in fronte vel vitae
portans in manifesto, et sicut res aliqua signacula munita
ut custodiatur et non invadatur, sic sigillati hoc signo non
invadimur a dyabolo Et de hijs qui retinuit sibi christiani
insignia qui falso et mendaciter defuerunt ista signa quod nullum
habeant propositum pagendo sive peregrinationis ut dicimus nullum
inveniam infernalis patibuli ad quod durabimus velatus
cultus nec dominice passionis ut custodiam fecerunt in fronte eorum de
malis sed sunt patibula demonum volutabra porcorum
suis maleficus sed sunt prostibula demonum volutabra porcorum
spirituum diversorum. In quibus signum crucis est ut ignominia, sicut
cruce signatur patibulum, ab eclesia quod est caput Christi confirmatio
Quarta dicitur confirmatio fortitudo membrorum, per quam dis-
ponentur labores quos facilius prosequitur, baptizati
enim qui modo geniti infantes non possunt exercere ad sentia
certamina. Dona vitute confirmationis induantur ex alto sicut
apostoli in gratia confirmati quam postmodum acceperunt quam prius
fugerunt debiles audaces sine timore facti sunt. Job 4. Leo
facta est nunc ego confortare vobis eius. Priores erant avidi quam tam
confortabant sicut arma et porta victoriosissima exierunt per
illa ossa ipsius et nervi spinales sunt vultus que de se non
sufficiunt ad omne certamen. Roborat autem vis cordialis sa-
cramento confirmationis ne concutiatur omni doctrine vento, ne
cedatur argumentis hereticorum, vicis nasibilibus ne facile vol-
vetur incepto aut obprobrijs contra contemptibilibus sive vo-
luntas ne cadat deliciis amore illius odijs pravus des-
perans nec fortitudo castitatis sufficit generaliter ab hijs ad pro-
tegendum qui pugnat castitate nec fortitudo ab hijs qui im-
pugnant fidem nisi habeant adiutorium gracie sacramentalis con-
firmationis alia enim est fortitudo clipei, alia fortitudo ma-
nus et brachij clipeum sustentantis, et parum prodest fortitudo
clipei nisi assit fortitudo brachij qua fortiter teneatur,
nec idem est intensio virtutis et fortitudo. Fortitudo vero virtutis
est difficultas expugnationis. Intensio vero virtutis est sicut
calor accidentalis qui est intensior aliquando calore naturali
tamen non inseparabiliter, fortitudo autem confirmationis sacramentalis
est qua prestatur confirmatis contra iniurias derogantes vel
verecundas quas inimici illius ad religiose vivendum et
sanctitatem contra proximum inimicum vnus vnus actus est infestandi
contra proximum inimicum dicit vnus actus est in verecundia
esse frontem mentis inexpugnabilem reddit a iaculis obpro-
briorum, alia autem est fortitudo ad molestias derogantes
et sicut alia fortitudo est qua domus stat ne in se corru-
at et alia qua se defendit a flatu ventorum et impetu flu-
minum. Altera tamen fortitudo altum potest advocare singulis
fortitudinem facit sicut sunt ligata et ordinata fractura de-
mum a facultate sculpture et caementa sicut in sanctifi-
catione baptismi stare per quas cum sit domus dei con-
ponderositate proprie corruptionis sed contra inundationem et impetum

persecucionum et opprobriorum stat per fortitudinem sacramentalis
confirmacionis. Non enim stare per graciam baptismalem
ergo. sed per graciam confirmacionis stat in plus sicut domus
de novo fulta et amminiculata resistit vento. Et sicut vestimenta
protegunt a frigore sed non a sagittis iaculis pluviis et
aliis impressionibus sic per graciam baptismalem protegimur
a temptacionibus carnis mundi sed non ab hostibus
spiritualibus sicut et vestimenta. Iste est ergo et armatura
principalis de quo in primo sermone principali. Confirmacio
enim datur. Hoc enim sacramentum soli apostoli et exercuerunt et eos
suo constituere et in examine confirmacionis debent maiores in ordine
esse. Sacramenta ordo et confirmacio remanserunt apud solos episcopos. Unde hec duo sacramenta
sicut ecclesia quasi acies castrorum ordinata. Non ad pedites confirmari
sicut alii comites confirma. Luc. xxii. Confortaverunt se contra
sunt ut qui debiles sunt et pugnare nolunt et ideo hostibus
sunt se subiciunt. Alii autem debiles fuerunt qui hostes suos armis
pugnant et vincunt quia membra sua arma iniquitatis
exhibent. Ite confortati etiam hec signaculum gerunt quia
de vincere potestis confidunt. Ipse enim dominus est firmamentum
meum et fortitudo nostra. Judith xiii. Confirma me deus
Israel in hac hora. Gerebant etiam qui signum fortitudinis
gestant in eminencia frontis et signum regis. Precedunt
hostibus regis et in partem hostium se convertunt. Clamat
ergo contra te prior signum crucis te esse petitorem et reum
lese maiestatis. Nam in signum magne fidelitatis et strenuitatis
commissum est tibi signum regis per quod extimetur
contra in proelijs sicut dictum est. Alii regi ostenso hoc
signo in mente. Sit autem hoc signum de crismate quod
conficitur ex oleo et balsamo ut habeat confirmatus splendorem
vite et odorem bone fame.
1026 Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Joh.
vi. Assumpto famulo dei in curialitatem et datis eidem
armis rex providet eidem de viatico et de regia
mensa datur refectio panis ne deficiat in via. De quo hic
panis et hoc ergo sacramentum altaris in quo ministratur iste panis
celestis. Sacramentum datur amoris quia ex amore speciali
et amicis spiritualibus hoc sacramentum est datum et in amore
maximo recipiendum maxime propter dantis auctoritatem. Unde
ego dabo non angelus sed ego ipse deus et dominus. Propter
dati bonitatem caro mea est. Quid enim preciosius quam corpore
Christi. Propter accipientis utilitatem pro mundi vita. Dicit ergo
primo panis quem ego dabo. Graciam sub specie panis
dedit Christus corporis sui discipulis suis. Sumitur enim
in specie et corpus Christi in veritate cuius species sensibilis
informat te ad exemplum virtutis. Conficitur enim
panis similagineus qui de farina triticea purissima
per quod admonemus cum digne recipis ut habeas puritatem
in intencione sine dilacione. Est etiam albus per
quod admonemur ~~cum digne recipis ut habeas puritatem~~
de castitate sine corrupcione. Est azimus per quod admonemur
de caritate sine emulacione et odii infectione. Est
integer et rotundus per quod admonemur de veritate sine
simulacione. De primo Eccl. xxii dicitur de magna pla

nobis panes de celo, hic enim est panis qui de celo descendit Jo. vi. Erat sa-
manna quo pasti sunt filii israel de quo ... oleati et quasi simile
por illius panis sicut manna q: panis oleati de virgine paras-
cum melle Simila caro xpi mundissima plena veritate et
sima oleum illuminans et saciens a xpi plena veritate et sapor mellis desuper
gracia sine ignorancia et culpa, sapor mellis desuper
descendentis dulcedo divinitatis Ex. xvi Similam et mel co-
medisti et decora facta es nimis quia virtute sacramenti
decoratur anima et fit deiformis pura sine attribucione sive
sinesine cupiditatis terrene Levi. ii Si obtuleris sacrificium
in clibano coctum de simila panes sine fermento conspersos
oleo simple. offerre potes Simila in sartagine coquitur et oleo
conspergitur. Est et hic panis iste deo in sacrificium offertur qui
mentis sanctissima dulcedine devocionis clemente desuper
Coata amaritudine passiones xpi tribulaciones quasi panis
in clibano cocti commedentis hoc pane vescitur. De secundo
Re. xxi Si mundi sunt manducent pueri. Respondit domino et quidem
si de mulieribus agitur continuis et dedit eis sacerdos panem
sanctificatum. Si enim non habebat alium panem dicit non san-
ctificatum et non sanctis multorum panem istum angelorum
libri panem angelorum manducavit homo. Vere angelorum ut sic
angelicam quiescencionem, sicut enim pater filiis pro captu eorum
ministrat panem sed parvulis in scribimulius et lacte pro-
vectis in solido cibo, sic pater celestis angelis ministrat hunc
panem in propria specie hujus hic est nobis in via eundem
in specie panis in sacramento, illi enim capaciores sunt sic conve-
nit eis panem vite habere amplitudine ventris et oris et den-
cium spiritualium per cognicionem dileccionem discrecionem que
tria destruit in nobis qui sumus parvuli debilitati in pomo
vel in mare vel lacte magis quam in solidis cibis, habemus eciam
cum brachia caritatis ita strenua ut eum amplecti nequeamus
caritate prestita, ut oculum habemus ita proporcionatum ut com-
prehendere possimus illius lucis splendorem nisi sicut nebu-
la tantum solem et ideo medulla est hoc sacramentum tanto
mundiorem opportet eum esse qui contractat aut recipit ipsum
Est ergo cibus angelorum non porcorum qui nutriuntur in
fructibus cibus aut et panis qui homines nutrit ac pitan-
ciarum. De tercio scribitur Exo. xiii ut in pane azimo co-
medatur agnus paschalis sine fermento. Caritas ergo non
inflatur non emulatur Ve ergo talibus accedentibus ad hanc
mensam qui claudunt januam domini inhospitalem et rixantur
ad invicem Ambrosius. Nove bonum accipere panem et dare com.
Filius enim sine fermento specialiter datus est in memoria
sanctissime dilectionis. Panem ergo hunc ore sanguinolento
recipiunt sicut canes qui odio sunt pleni quod dictum est Eze-
chielis iv Sic panem pollutum comedent in medio filiorum
Israel. De quarto ps. Homo pacis mee in quo speravi
qui edebat panes meos magnificavit super me supplantacionem. Homo iste
Judas erat in quo dominus multum confidere videbatur cui
commisit corpus suum tradidit et tamen ipsa nocte eum tradidit
. cos signat qui indigne Christum recipiunt ut amici et sunt
proditores eius in cuius rei signum dedit ei dominus panem
intinctum. Nam in hoc significabat eius simulacionem et dupli-
citatem. Dederat etiam ei panem verum cum aliis apostolis
sed corporis sumpti primo et sumpto Christum primo lavit pedes eius

Est ergo hostia integra non fracta non viciata sed rotunda p/
fectionem vite sine simulacione signans augustinus [illegible] super genesi
um Secundo nota dati hominibus · caro mea est de · xiiij° fine
quilibet carnem agni sui in dispensacione comedet / desinet sumus
ab hostibus nostris / licet non videamus eos et ipsi vident nos
· ideo pane muniendum est castrum cordis nostri et carnibus
sacramento sed isto quod est panis in specie · et caro Deu/
in veritate · hostis vincite Iohannis primo Verbum caro factum est et
mo Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo [illegible]
verbi panis in carnem xpi convertitur [illegible] conceptis enim
adveniente domino sed quasi digniori deferens Panis enim materiam
suam ei relinquit ita quod iam consecracione facta non rema/
net panis Convertitur ergo panis in carnem xpi ut homini adsistat
ex eo / sicut homo pane et / alimenta sumit pro veritate pro
sanitate pro voluptate pro satietate De primo Iohannis
vi Patres vestri manducaverunt manna in deserto et mortui sunt
Et sequitur panis verus est qui de celo descendit et dat vi/
tam mundo Et in eodem Ego sum panis vite Et bene vite
/ quia sicut non est vita corporalis sine incorporacione alimenti
ita nec vita anime sine unione amoris Quod enim vere a/
matur hoc cordi conitur unius ergo istius tibi comestio est
spiritualis · xps et vita · que quidem unio fit per amorem Iohannis vi
Qui manducat me et ipse vivet propter me Item tercium est quod panis
est nutrimentum vite inquantum vivificat et unum calorem nutrit
Iste enim ingenii amore sancto calefacit Vnde quanti nos amantes
reddit · item nos panis iste nutrit Vnde sicut deficimus cor/
poraliter nisi nutriant pane ita et nos deficimus nisi refectione
caritate De secundo Exodi xlmo Secunda enim infesta/
cione nebule fere omnis infirmus dicitur nebule et etiam
Psalmi Dominus dixit ut habitaret in nebula et quia quo/
tidie insurgit morbus ideo quotidie committitur hec medicina
et quotidie celebratur missa Vnde ait in petimus panem no/
strum quotidianum da nobis hodie · ubi dicitur supersubstancialem / sed
Luce xi quotidianum dicitur Sicut autem subtracto sole subtra/
hitur tota radiositas eius ita subtracto hoc pane subtrahitur
commixtio virtutum et donorum set nutre est animam / sequitur
inde De 3° Exodi xvi Parcatis panem de celo Sed pl[?] ut No/
va placerent · et dominus in cena nobis dedit hunc novum
panem ad delectandum Dedit enim nobis in cena novum exem/
plum obediendi preceptum dominicum sacramentum testamentum
ut in novitate vite ambulemus / hic est panis novus pro/
vocans appetitum in eis qui precurrent carnem appetitum spi/
ritualem Genesis xlix Azer pinguis panis eius dabit delicias re/
gibus hic commendatur agnus in lege enim pane agnino
et lactucis agrestibus et in novo testamento vero agno
apposito et dicitur · que omnia appetitum excitant Et si
tibi non sentis delicias in hic pane time tibi de infirmitate
spirituali aut de ingratitudine et forte tibi hec dulce/
do negatur ad presens quia tibi tota reservatur in posterum
De iiij° Corinthiorum xi panis quem frangimus in altari
nonne communicacio corporis domini est · Sacramentum communionis vulgariter
quia unum cum christo et proximo in hoc sacramento unde commu/
nio dicitur quasi communis unio · cibum comedendo simul et ideo no/
bis mutuam caritatem et fidelitatem exhibere tenemur Et nota

quod ait frangimus, quia frangitur in tres hostia partes re-
cedit enim christus qui in unitate sunt ad gratiam, comprehenso-
ribus in celo ad gloriam, defunctis in purgatorio ad ella-
dendam misericordiam. Dan. ult. Pueros quos mitauerat in
alueolo ductu angelico transmittens Danieli in lacum leo-
num, quia panis corporis christi qui pro defunctis offer-
tur efficacia habet ut anime a laboribus inferni cruciate
in purgatorio liberentur. Tercio tangitur utilitas cum
dicitur pro mundi vita. Dicitur enim dictum est de illo pane quo
Joh. vi. Qui manducat ex hoc pane vivet in eternum. Tenet autem in hoc
manifestatur ... cum ea que per manifestationem
pane vite efficacia manifestatur ... quatuor ambulantibus fragmenta ciborum
... que sunt quatuor ... manifesta ... con-
fessoris displicentia, laboris tolerancia, manifesta ... Bonus
... est cibum edificationis, qui enim bonum comedit cibum bonum
et bene fragrantem ... quia profert edificationis non
detractionis verbum. Apostolus: Alios ... odor vite in vitam,
alios quasi mortis in mortem. Secundo ... contra ... Domine
... ex transgressione. Ruth ii.
pane vite ... est abhominacio peccati et transgressionis ... regio et
comede et tinge buccellam in aceto, sicut per illos ... cibum peccata ...
... fastidio ... ubi gross. Ita per ... cibum ...
bene dicit intinge buccellam in aceto, quia sicut vinum dul-
cedo non sapit per acetum. Ita nec per memoriam passionis
... Psalmus ... reprobus quibus Dominus ... peccata
... et celo et ... ad ... et alia ...
est tolerancia adversitatis per commestionem surgit homo fortior
ad laborem. Ps. Cor hominis panis confirmet. Quartum est
exultacio cordis que sequitur per cibum ... Comede in leti-
cia panem tuum.

Joseph invenit graciam coram domino et ministrabat ei. Gen. xxx
103 ix. Consuetudo est principum secularium quod quemvis ministros
qui preferunt familie et dispensent eis panem et vinum et alia
necessaria vel ... aliquos domus sue et alios expellant.
Sic fit in ecclesia que est domus dei, et quia iam sunt cives
civitatis per graciam baptismalem, induti arma per graciam
104 confirmationis et ... et viaticum sacramenti eucharistie
... requiruntur ministri qui regerent civitatem et ...
in quibus ... in ... Joseph in
... quia debent ministrare coram domino. De primo in-
venit Joseph graciam, de 2o et ministrabat. Debent ergo esse
gracia ... ad deum et debent simpliciter ministrare quid ...
... ut ministros dei et di-
spensatores misteriorum eius i. sacramentorum. Hic iam queritur inter
dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Et quia Joseph legitur
... potentissimus, constituit enim eum Pharao dominum
domus sue et principem omnis possessionis. Fuit etiam sapientissimus
et ideo constitutus est ut erudiret principes et senes pruden-
ciam. Fuit etiam clementissimus ... fratribus qui eum vendi-
derunt in mortem reddidit ... offensam. Fuit etiam
... sicut apparet in distractione frumenti. Sit ergo minister
christi ... ut graciam inveniat apud deum in excellen-
cia dignitatis, notitia veritatis, misericordia pietatis, iusticia
severitatis vel ... De primo i. Thi. iiiio. Noli negli-
gere graciam que in te est que data est tibi cum impositione
manuum presbiteri. Magne enim dignitatis gracia ...
eis qui funguntur misterio sacerdotali. Agitur enim hoc

officium in terra cuius negocium impletur in celis nec homo nec ange-
lus per aliqua creatura sed spiritus sancti munus istud instituit et
gratiam tum in carne viventes fungantur ministerio
rem ducere oportet vitam angelicam et celestem De 2o Gal
po Cum placuit ei qui segregavit me de utero matris mee
et vocavit per graciam suam ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem
illum in gentibus continuo non acquievi carni et sanguini
ministerium enim qui vocantur ad dei consilia ut ea doceant populum
sunt nominaverunt officium necessaria est sapiencia que per carnem et
sanguinem enervatur quia gule et luxurie vacatur que sapiencia
vino amplius augetur quanto mens a corporalibus desideriis et de-
lectacionibus remocior est ut testatur philosophus in fedone si quid vi-
gilanciam bona fide scire volumus recedendum est a corpore ita enim scie-
tatem nisi quatenus necesse est animum dimittamus nec in sone
plebimur viciosa et turbulenta natura corporis ita enim minime re-
tagione eius inquinati facere possimus crimina sed puri a con-
incorrupti sinceri quia digredientes ad omnia incorrupta et sincera
veniemus et si ita fecerimus
Jesu Christi De 2o Petri 3o Crescite in gracia et in cognicione domini nostri
ita puritatem et aciem mentis ostendit ut vanitatem et nihil enim
ta et impetuosa sunt enim nocturno philosopho nos disserunt oculus
nos ab hostibus et omnibus bono mus utitur sic in vacanica quam in inobe-
disserunt non creat quid agat dum tamen voluptate sinceris ex
pleat confirma enim ex vita procedens obscurat mentem sacerdotis
etiam si fuit in aliis rebus solis splendidior
sacerdotes mendicitate quid non sit carne mundatus nec homines
imitate teneatur De quarto Prov xxiiii Qui custos morabitur
grata ministri enim et maxime sacerdotes debent induere iusticiam
ut corripiant et corrigant non adulentur et faveant peccatori
bus et foveant culpam Prov xxviii Qui corripit hominem
graciam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per lingue
blandimenta decipit Ex hiis quatuor sequitur qualiter de-
bent ministrare in officio quia quadrupliciter consiliando
rando vel predicando vel exhortando absolvendo excommunicando
do De primo Ysa lxi Vos sacerdotes domini vocabimini mi-
nistri dei nostri dicetur vobis Sacerdotium enim est conficere ex
quo magnum honoris gradum acceperunt Johannis xiio Si
quis michi ministraverit honorificabit eum pater meus imprimit
enim eis caracterem regii honoris sicut per sigillum et enim
sigillo regio beneficium aliquod datur ita et ipsi graciam
receperunt cum potestate conficiendi et consecrandi Si ergo
vasa et loca consecrata deo appropriantur cultui ipsius et non
transferuntur ad alios usus propter honorem divini multo for-
cius necesse est istos ministros esse distinctos et discretos ab a-
liis hominibus sanctitate speciali quia requirit sacramentum quoniam
superaddita sanctitati que sufficit in aliis personis Unde ma-
ius sacrilegium committit ex contaminacione sui quam in pollucione
calicis consecrati vel templi et maiorem contumeliam deo in suo
cultu irrogat qui ministrum eius inficit quam qui vasa ministerio dei
servit et tanto sanctiores oportet esse ministros appropriatos
istos ministerio quanto illud officium consecrandi ceteris officiis
excellunt De 2a .j. thim. iiiio Tu vero vigila in omnibus
labora opus fac evangeliste ministerium tuum imple ut sacrifi-
cies frequenter celebres et in oratione impetrabis dona

dispensetis .i. pe' iiii° Unusquisque sicut accepit in alterutrum illam
administrantes tanquam boni dispensatores multiformis gratie dei
Nullus ergo illotus ad tam reverendam mensam accedere pre-
sumat Si enim asinum tuum vel .i. corpus ad presepe suum .i. me-
sam corporis illotum accedere non sinis sed manum et os
pabulum Quanto fortius ad istam sanctissimam mensam accessu-
rus debet lavari sacramentis Bene autem dicit gratie dei quia mu-
nus gratie a solo deo confertur a populo devotione cordis ex-
petitur a sacerdote offertur Sacerdos enim minus est procurator
et advocatus sicut minus ingenio defert litteras ex parte ecclesie ad-
vocatus ingenio proponit allegationes pro causa ecclesie Procurator
principi petitiones eius offert et porrigit Providit enim prin-
ceps reipublice spirituales ut essent in suis consistoriis spirituales
advocati qui pro eis interpellarent et negotia tractarent Et
sicut advocatus non iura sua vel statuta allegat sed aliena et
verba eius cui proximus prestat in ore gestat Dicit sacerdos ex
officio publice interpellationes porrigit ex parte ecclesie verba et ora-
tiones ipsius et hoc est quod errare facit hereticos circa officium
orandi quia non attendunt quod sacerdos oret ut poret causas
ex parte ecclesie sed ex suo defectu proprie vite dicentes quia cum
peccatores non exaudit Ille autem attendit cuius desiderium impletur
quod est ecclesie Unde non dicit sacerdos orem sed oremus
Sicut enim petitio aliena in scriptis oblata principi recipitur
ad gratiam cuius est et ex cuius nomine offertur qui et in ea
loqui petens et supplicans ita et in proposito Ille exauditur proprie
cuius oratio admittitur et cuius desiderium impletur Non enim
princeps attendit vilitatem corporis qui ex parte amicorum suo-
rum litteras ei porrigit sed merita et petitiones diligentium et
quid eum facere oportet attendit De 3° Prover. xiiii° Acceptus
est regi minister intelligens qui scit ministrare de thesauris ecclesie
cum discretione sicut docuit spiritualiter Discretum enim opor-
tet esse sacerdotem in penis imponendis et criminibus absolvendis sicut
medicum in morbis cognoscendis et curandis ut cogno-
scat diversitatem pulsuum hoc est cordis desideriorum sicut est de-
siderium accedendi ad deum est in penitente forte et validum
sicut calor vinificus magnus vel parvus quod pertinet ad dilecti-
onem Si sudor lacrimarum ibi sit vel ulcus et alleviatus hoc est ut
membra lavetur et devotione ... quod sit cum singula
membra penitens lugeat peccata que omnibus perpetravit et omnibus mem-
bris sicut sudor solet ita quia radicem et causam appellat morbi
spiritualis ne remaneat aliquod vestigium in corde penitentis
Deinde sciat de satisfactione congrua hoc est medicinam et debeat
apponi dieta De quarto Ro. xiii° Si malefeceris time Non
enim sine causa gladium portat Dei enim minister est vindex in
iram ei qui male agit Iste gladius est excommunicationis
Gladium enim aliquis gerit ad terrendum alius ad puniendum
sicut patet in excommunicatione que debet procedere non ex indig-
natione vel furore sed ex zelo et furore Hester primo Qui fecit
angelos suos spiritus et ministros suos ignem urentem Sunt
enim reges per servos suos cum iudicium ita in proposito
et sicut accenduntur et hec sunt qui forsitan ... regie ... -
... ita et qui in capitulis pluribus ... excommunicant ...
... quidam errant dicentes quod malus sacerdos excommunicare
non potest sicut nec orare pro aliis utiliter quod nihil est quia
si iudex precipiat malo ministro quod excommunicet eum vel liceat

vinculum tenet. Ille enim facit cuius auctoritate fit. Qui enim dicit
Non sufficiunt ordines ecclesie nisi sacerdos sit iustus, simi-
lis est dicenti: Non sufficit armatorum congregatio, nisi sint
nisi virtute unius pallatis adiuvetur. Non sufficit infinitorum
omnium specierum vel suavitas in pluribus congregationibus nisi medietas
aut particula minima unius cariophili superaddatur.
Confiteatur nomini tuo magno quoniam terribile
104 et sanctum est. et honor regis iudicium diligit. Hanc
mihi ad confessionem que debet fieri secundum iudicii formam. Con-
fessio quedam est ad inferendam penam ipsi accusato in foro
iudiciali. quod fit similiter in foro penitentiali. Ubi confessor est offi-
cialis, accusator ipse reus, sententia absolutio criminis et culpe
et pene eterne quam dictat ipse deus in contricione et promulgat
eam sacerdos sicut os dei in absolucione et restituit eum pecca-
torem gracia possessione, sive gracia habenda in patria. In tribuna-
li sedet misericordia et assistit iusticia, et quicquid contra peniten-
tem inscribit iusticia totum delet misericordia. Accusator enim stili
tabulas cordis advertens complanat et delet inscriptionem iusticie
que est de punicione et ea racione culpe et ad melius delen-
dum memoriale diabolicum exprimit aquam lacrimarum. hec
sunt procreatrix mortis quod de sanguine actorum vel manu
fert dyabolus accusator ad homines sicut scriptis in futuro iudicio
nisi delete fuerint litere per manum in confessione et tunc
non habebit quid dyabolus accusator contra nos afferre.
Ecclesiastici xvi Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius
Hoc dicit misericordia eius. quia videtur confitens appellasse a
foro iusticie ad forum misericordie. hec est a penis futuris que de
iusticia veniunt subtrahendum et per quam deus est iudicaturus
mundum ad consistorium misericordie tercium ad maius adiutorium et fi
superexaltat misericordia iudicium Jacobi ii. Et iudicium iusticie
citatur. quia dampnatus prius aut dampnandus per iusticiam per mi-
sericordiam solvitur. Unde dicit per iusticiam dixisset dominus Judicum
x filiis Israel non addam ultra ut vos liberem confugientes ad mi-
sericordiam obtinuerunt veniam contra illam sententiam. Sic Ninivite
Hom. Jone iii. Sic Ezechie Isaie xxxviii. Sic Achab in Regum ii. Dicet mecum
est etiam confitens sicut pro deo adversarius sibi ipsi. Thobie xii Be-
nedicite deum celi et coram omnibus viventibus confitemini illi
quia fecit vobiscum misericordiam suam. Est etiam confessio testificacio
quedam per quam de veritate totius cause et facti informatur
iudex, sicut per testem qui diligenter premeditatur ea que con-
fessurus est, in corde et penitens deliberare debet diligenter
sicut dicitur est in confessione. Ezechie confitebor adi-
sum tue magistri mea domine dixi Ysaie xxxviii. Recogitabo contra
eos qui non premeditati venerunt confitebor. i. totum fatebor
contra eos qui partem dicunt et partem reservant. Iniusti-
ciam contra eos qui confitentur de bonis operibus suis. Me-
am contra eos qui confitentur de alienis peccatis. Domino i.
ad honorem domini contra eos qui non reverenter dicunt, sed ridentes
ut fetorem in peccatis in naribus. Licet actus turpissime
sicut ebrii per ebrietatem retinent saporem vini, et quia
non testis nisi iuratus. hec quod bona fide de tota veri-
tate instruet iudicem non tacendo veritatem. nec immiscen-
do falsitatem, sic penitens coram deo presente et audiente totam

sacerdotem
veritatem tanquam testis productus bona fide instruit mendacium dolosum
Secundo: Item testis fidelis non mentitur, profert
testis, et sicut in secularibus causis si prolata fuit causa alteri
falsitatem ex-
preco vel pro testimonium tuum veritatem suppressisti, falsitatem ex
pressisti, teneris restituere quod dolo tuo amissum est, sic et
penitens tenetur animam suam deo restituere, et si aliquis
non tenetur eidem et timere debet ne puniatur. Sic falsus
testis et sicut in iudicio seculari tenetur testis ad interrogata re-
spondere de eo quod novit et credit de facto super quod testis
producitur, et in proposito ad interrogationem sacerdotis. Quare ergo
ne per falsitatem tuam deus amittat causam. ne adiuvet ad-
versarium tuum in mortem tuam, ne precedentibus peccatis addas
novam falsitatis culpam. Tertio dicitur allegatio quasi confessio
cum advocato in qua iudex instruit. de iure sicut testis instruit
cum de facto. hic fit allegatio in circumstantiarum expressionibus
que peccata aggravant vel attenuant confitentis. Job xvi Desperatorum
confitentium et non abscondunt patres suos. absconditur patres
qui peccatorum abscondunt radices circumstantias origines hic est
causa quod ubi quibus auxiliis cur quomodo quando. In hoc modo allegat
fidelis advocatus, confitente ut debilitatem temptationis fragilita-
tem complexionis deformitate. multis meritis deformitatem et
vilissime inulit narrat dei iustitia circa se misericordiam puniam
per quibus causa sua informetur et preces dei confirmentur et
allegationes iste sumuntur ex decreto meo dixi. hic est obligari
omnibus et dilectis quibus deo deberemus ex toto obedire que nobis
facere que prohibet declinare. ex iure quod habet in nobis
ex ratione creationis conservationis redemptionis reparationis
penalis promisse gratie glorificationis et ad eam primam expecta-
tionis et filius. et corpore honoris temporalium naturalium spiritualium
celestium et huius. et per infinitas multas officiis quibus nobis incessan-
ter servit et serviunt que excedunt meam narrationem et in-
telligentie cogitatum meam. Secundo omnes excitant et aggravant meam
ingratitudinem. qui tot aggeribus admittit beneficiorum et qui
dominus omnem largitatis excedat. quia etiam potentissimus hostis
noster cui potestas omnis terrena est incomparabilis. ita liga-
tum tenet cum toto suo exercitu hic et legionibus infernalibus ne
temptet nos plus id quod possumus. Et hoc et huiusmodi instrumentis advo-
catus matura multiplici allegatione que quanto magis multipli-
cata videt tanto uberiores gratias deo reddet unde et in hac scien-
dum est de admonitionibus in peccatis quia in cor hominum
ascendere possunt qui ne aera polluant et peius alteris
offendant. Et hec utique in cogitationibus humanis sedeant
inquam loquendo sunt nisi in confessione ubi libertas carni
mors est ergo sunt flagitia diabolica que non horreret
homines perpetrare. De quibus in camera dei clementia pro
eo quod non statim peccatores rapiuntur ad eterna tormenta
hii sunt libri iudicis quos revolvunt. Post allegationes
sumuntur ex quibus iudex de iure instruit. hec sunt pha-
retre ex quibus sagitte sumuntur. quibus in nobis antiquus
hostis occiditur. Quarto notare recognitio dicitur sententia.
hec autem fit in iudicio seculari ut tunc puniatur ad finem
litis sed hic diffinitivam sententiam et ut relevetur ab onere pla-
cationis adversarius. Iudex vero a tedio et a labore liberet
animam suam qui recognovit veritatem, quia si pro mendacium
cuius alienum retinere vellet animam perderet. Est hic in hoc

integroso foro condempnetur qm recognoscit ius alienū ul pctā
murciaz tñ in hoc foro absolutz. Prov. xxviij. Qui abscondit
scelera sua nō dirigetur qui aut confessus fuit et reliquit ea
misericordiam consequetur. Et sicut ille qui feodū domino suo celat aut
amittit illud s. leges et consuetudines feodales. Ita h' ius domi-
in foro pmali celauit quantum in se est pmalis eidem ul satis-
factionis quam per hanc relationem effugere intendebat. per hanc
relationem se constituit debitorem. Si enim non haberet peccatum alicu-
q absconderet ul negaret ius suum proximo suo competentium deo dm
to dicitur reuelando hic de ignorantie sacerdotalis de facie cordi-
eius sublacio. Si enim per hanc reuelacionem sacerdos se uideret cum
sue qua turpitudo absconderetur qua benefecisti. j Jo. primo Si
confiteamur pctā nostra fidelis et iustus est ut dimittat pctā mea nobis
et mundet nos ab omni iniquitate. Unde in Prouerbiis compertum est
q pctā que erant diabolo cognita prius per confessionem fie-
bant ei ignota. Non ergo exemplo Ade hereticus indurare ad ex-
cusandas excusaciones in pctīs. ut ad folia uiridium curramus q' so-
la sicut ut pudenda nostra uelemus. Gen. iij. Ne maiorem tur-
pitudinem h' o defensionem pro turpitudinem perdite addiciamus. Nam
si reuelas deus uelat. Veritas enim quid dii dicas cont te pulchra
est operimentum culpe. Ideo j ad cor. xj Si nos iudicaremus iudicaremur
non utique iudicaremur. et sicut in hoc foro pmali accusatores cont
se testes et aduocati etiam uitate recognitatores
reus sunt ueri confitentes ad honorem dei sue sui dampnato-
rem et accusatorem testem aduocatum et iustum eorum coram
Deo recognitorem et absolutorem et pruuentem penalibus eterne
largitorem beatitudinis. Apoc. x. Omnis qui confitebitur me co-
ram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo. Quia hic
vj Eadem mensura qua mensi fueritis remetietur. Et quia dic
sunt discrepancium genera uncibus contra bestias que racione
carent. et racione contra creaturas racionabiles sic cont con-
uel ad corrigendos uel dampnandos uel reprimendos. s3 peniten-
tes bellum penarum et diabolicam dampnacionem deposuerunt
ideo iudicio cum eis est discrepandi. Et quia in iudicio pter
tas est obseruanda. necesse est ut penitens uideat et audiat iudi-
cem suum et ea que circa ipsum et pro ipso fiunt in iudicio er-
go necesse est ut habeat hominem iudicem suum. quia si peccati
inuisibilibus indigeret inter deum et penitentes non obseruaretur
equitas in iudicio quia si uideret penitens ut crederet iudicio
ergo agit deus cum peccatoribus donec negando ueritatem uel susti-
nendo falsitatem appareat insensibilis prauitas. et tunc age-
dum cum eis aut uiolencia simplicitatem hic in eis qui uici
stare noluerunt. quia obligacione utriusque naturalis debemus esse
hostes iniusticie. tenemur tot iniusticia agere et tanto dili-
genciores contra nostram quanto magis nocet nobis et quanto plus
possumus contra eam quam contra alienam. et si rex si necesse sine suo
incomodo ul alterius per quos exerce ea que sunt iudicii ut agni-
tare testificari quanto magis hic tenetur facere pro deo
hic ~~et~~ etiam quam ex integro iudicium facit de se et iustificatam
de suis iniusticiis ultra aliud iudicium pprium et iusticiam com-
pletam de omnibus querelis quas deus habebat aduersus eum
nichil ab eo ultra de iure potest deus exigere ul alius pro
eo. et ideo omnis culpa deleta est in eo. Ideo uocatur dampna-
tio sui qui proclamat se reum mortis quia per penam delmat

licet a non uidere
penam et se dignum pena et timet ista sententia terribile
lata sit xxxviij Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile
et sanctum est et honor regis iudicium diligit Dicitur etiam
vomitus vel nauseans quia sicut per vomitum evacuatur ven-
ter qui causatur ex indignacione stomachi et alleviatur totus
homo sic in confessione per misericordiam oris evacuatur tota
pravus moribus vel ut humoribus indignative facta mem-
bra pondere exoneratur Ecclesiastici xvij
te et homo interior a gravi pondere exoneratur Ecclesiastici xvij
vivus et sanus confiteberis et laudabis deum Et nota quod
fabrilis una continetur in orificio stomachi vel per tunc abso-
lutus ad
materia eius pervenit ad gustum et distenditur os stomachi ad
expulsionem eius et reicitur secundum quod profunda est in stomacho
vel intestinis materia raro sit vomitus quia fetor peccatorum
per consuetudinem aut temporis diuturnitatem profunditas ro-
mitus confessionis raro expellit Aut etiam nimis virtus gusta-
tiva debilitata est et virtus penitencie tunc minuitur vomitus
quia sapores humorum abhominabiles non sentiuntur sed
paulatim errat et dignat virtus appetitiva vel gustativa
ne reficitur in delectabilibus cibis secundum in carbonibus comedere et
nauseat ipse ista in proposito nauseant et fastidiunt cibum bonum
et delectantur in malum Numeri xj Anima mea nauseat super
cibo isto levissimo Prover xxvij Anima esuriens amarum
pro dulci sumit quod enim est appetitus deliciarum nisi appe-
titus stercorum appetitus diviciarum nisi appetitus terre et
mocis appetitus honoris appetitus inedie vel [illegible] putant enim
superbi [illegible] et fingunt de se et in servis
vel fingunt eis adulatoribus qui illudunt eis in huiusmodi
omnibus non est venit per os ventris orificium stomachi nomi-
nanda secundum laterna inuditur spiritualis que tantum faculen-
ciam vitiorum et sordium sine vomitu et indignatione con-
tinet immo ne latius comparanda sunt quia latrine habent
qui eas mundificent Iste vero non [illegible] se exponunt Nota
etiam quod interdum causatur vomitus eo quod medicina
ruens in fauces sordibus repellitur statim evomitur in con-
fessione Nota etiam quod aliquando fit vomitus causa medicine ubi
sunt signa signum medicaminis [illegible] quod fit cum evacua-
tum est cor a noxiis criminibus et penitus fervet in appeten-
dis spiritualibus Fit etiam aliquando vomitus cum submersi in aquis
suspenduntur capite in terram verso et pedibus elevatis et
aperto ore et immisso aliquo duro ne claudatur aqua que
corpus intravit ad vomitum per os compellitur sic pendere
debet penitens pedibus affectuum conversis ad celum et ore
aperto hoc est distincta narracione peccatorum suorum aquas
maris hoc est delectationes huius mundi quibus se universum
impleuerat evomat vim faciens ori suo ne claudatur immo
tenens os suum in potestate sacerdotis ut quod interrogaverit
loquatur Nam aliter non potest aqua exire nisi per os nec spir-
itualiter similiter nisi in confessione secundum forte nisi provocatio
ad vomitum quia non reputant sordes in quibus volutantur
hec enim prius erant que voluntabra sunt eorum reputant
apoteras et cellas aromatum et [illegible] sterquilinii copiam
cariophilorum et cynamomi Tunc enim homines mutantur in
bestias et asinus vivunt et qui de immundiciis se iactant
et qui aliis detrahendo derogant modo sua stercora modo
aliena masticant et ideo non provocant ad vomitum quia corrupti

sunt immunda porcorum. Est etiam vomitus aliud venenatarum
bestiarum et vermium quia quidam bibunt serpentes dum pulli
sunt et aliqui intrant per os incaute dormientium quorum vomitus
purgatur per medicinam artificialem. Quorum vomitus
tum bibunt serpentum errores et in aquis putrescentium dormientia
vitia serpentes scilicet infernales et in aquis voluptatum carnis
per vomitum ut ira invidia et huiusmodi. Act. x. Vidit idem serpen-
tia et quadrupedia immunda que iussus est Petrus occide et man-
ducare. Act. x. et quia eorum non possunt nisi prius occidantur
in veritate ut habetur in vitis patrum quod fit per absinthium
et amarum sic et ista spiritualiter occiduntur amaritudinibus tribula-
tionum compunctionis lacrimarum et sicut in scorpio et apes et huius-
medicina accipitur ex se. Unde agitur contra se ut idem sit ma-
xime aut efficax in eis est sermo divinus in sacramento penitentie. Ma-
gentes xvi. [illegible] neque herba neque malagma sanavit eos, sed sermo
tuus Domine qui sanat omnia. Octavo dicitur compunctio. Hic est red-
de rationem et de hiis que nobis commissa sunt. Accepimus enim
villicationem scilicet cordis et corporis custodiam per liberum ar-
bitrium. Luc. xvi. Redde rationem villicationis tue. Hic est ma-
xime bona defendisti [illegible] in habitatores et
edificator scilicet ab ipso deo optime dispositam muro munitam magnifice
protectione et angelorum custodia divitiis et nobilibus inhabitato-
ribus repletam honorum scilicet et virtutum quam magnificavit. Addidisti
et honorum nostrorum et magnitudinem. Dicatur enim fidelis regimine spe-
cialiter caritas desiderans. Sed vos redde aliam rationem nos possumus
nisi quia eversa est villa per negligentiam et prodigalitate tua
et exusta igne infernali scilicet[?] luxurie [illegible] ut terreno
et vertissimo auctore. Iter[?] invidia et dissipata sunt omnia
populi bona tam exteriora quam interiora. Hic expone et con-
siderare. Et hic est bonum rationem villicationis reddere et legali-
ter computare. Hoc est offerre fructum laboris. Ecclesiastes[?] hominum
Luc. xvi. Tenentur etiam non tamen computare de villicatione
sed de agricultura vinee nobis commisse. ut inde reddamus
fructum, ne simus similes malis agricolis qui servos patris-
familias querentes fructum in vinea occiderunt. Mat. xxi.
Sunt ibi primi fructus est de gloria sua. Luc. v. sic luceant o-
pera vestra ut glorificent patrem. qui portione que sua est defrau-
dant qui nolunt facere ea in abscondito sed non alia. Hic
est esse [illegible] in confessione ut sic seipsum regnum dei sic
tum patitur sed vim patitur. Mat. xi. Quia qui ostentant se
esse monachos et tamen in habitu non cognoscuntur. De quo dicitur
divine sunt similiter illi quorum opera lucent exterius et intus
vacuitas. Est intus gloria. Et sic fruatur a se dicit Augustinus
qualiter sit esse solis radium et ex se procedere qui illuminat
ipsum tamen in providat a sole splendorem. Sic a stercoribus simi-
liter similiter qui bona opera [illegible] denigrant et sibi
detrahunt gloriam que dei est diabolo attribuunt, quia
bona dei sunt. Isa. xxvi. Omnia opera nostra operatus es in
nobis Domine. Secundus fructus est nostra sustentatio. Susten-
tant enim hic in via. Rogamus de bonis spiritualibus et libera-
mur a pena per veniam et congregamus thesaurum in gloriam
et congregati veniemus in celesti horreo et vineam meam

in celesti cellario Tercius fructus est prevenire ut in vita
nostra tamquam in exemplari veritatis legant proximi exemplaria
iusticie et rectitudinis aliquando si exemplar fuit corruptum et
libri corrupti que corrigenda ad instar librorum falsorum
libri corrupti · que corrupta ad instar hereticorum falsorum
debent igne consumi unde cavendum nobis ne cum duces et
contra nos ... Debemus esse ceterorum durante tempore ut nostra
luminaria. Debemus esse redolentes illud gregorii
lyra vermium putredinis et squamarum ad aliorum exempla
tot mortibus digni sunt quot perditionis ad alios exempla
miserunt Quartus fructus est terror dyaboli habitus enim
religiosus et professionis xpiane congruus dyabolum terret et fu-
gat Nam et mulier honeste se gerens citius licet in veri-
tate non habeat sanctitatem interius non de facili sollicitatur a cor-
ruptione · sic in proposito Ut legimus quod quidam mortuus bellato-
res armatos erexit in pugnaculis alligatos quos exercitus qui
castrum obsederat ut vidit cunctos credidit obsidionem solvit et quos
primo putarant fame periculum gladio perisse credebant dereliquit. Hy
sunt fructus de quibus debemus reddere rationem in confessione ut co-
gitare fecerit in ordine Nono vocatur crepatio ad viscerum effu-
sio. Unde Judas suspensus crepuit medius et effusa sunt visce-
ra eius Judas confitens qua si vehementi contritione spiritus saluti
decrepitus cor et omnia viscera eius debent per te ex cogitatio-
nes affectiones locutiones et operationes in confessione Duplex
enim... reddite cordis vera et ... aut ... Hoc
usus ... tester allego ... nostro discerno ... ...
puto ... Et tunc ... ea que se ... ...
... per ... ut primo ... Deinde ...
... allegata ... ... sine
... Sexto condempnatio Septimo expensarum computa-
tio Octavus redditio quod propter vomitum dicimus Nono
cordis crepatio

105 Ungebant apostoli oleo multos egros et sanabant Marci
vi. Post exercicii laborem et militum pharaonis anti-
tes ... egressi ... vocant ad regem
et nos ... exercitatis extrema impendimus unctione
ut si quid pulveris adheserit eorum pedibus et si inquinati re-
manserint ex quotidianis peccatis et levibus tollitur huius sacra-
menti virtute quod est complementum ... Et licet hoc sacra-
mentum legatur a Jacobo institutum sed apostoli exercuerunt ...
Notamus ergo iiij in verbis propositis causa efficiens ut ministe-
rio per ... unguebant materialis oleo for-
malis ... causam ... a forma ut sanabant
et sanabant De hiis quatuor expressius ... infirma-
tur aliquis ex vobis inducat presbyteros ecclesie et orent super eum
unguentes eum oleo in nomine domini et oratio fidei salva-
bit infirmum et alleviabit eum dominus et si in peccatis sit dimittentur
ei Quantum ad primum scilicet causam efficientem sciendum est
quod apostoli unguebant oleo infirmos ... modum ...
... faciendum instituit ... ... consilio Nunc vero
soli ... ... materiam huius sacramenti in oleo ab eius sanc-
tificata sacerdotes aut inferiores inungunt ex officio suscepto
et inde ... que ... in hoc sacramento descendit a tota
trinitate in xpm hominem qui non est unctus oleo visibili sed ple-
nitudine gracie et a xpo in apostolos et ab apostolis in episcopos
et ceteros presbyteros fideles hoc est unguentum quod descen-
dit a capite in barbam et a barba in vestimenta aaron De

materia huius sacramenti patet quod oleum est quod dicitur oleum
ad infirmos. Sunt enim tria genera olei sancti. Primum est o-
leum unctionis quod pertinet ad cathecuminos quos ungunt
in pectore et inter scapulas ad percipiendum sacramentum bap-
tismi. In pectore ut abiciat errorem ungitur baptisandus ut per donum
spiritus sancti suscipiat fidem. In scapulis ut exerceat se ad
longam operationem, ut in corde sit munditia cogitationum et
per bona opera fortitudo laborum. Hic vocatur oleum bene-
dictum. Est aliud oleum crismatis. Consistit autem crisma ex
balsamo et oleo quo inunguntur episcopi in capite et in manibus.
Per oleum nitor bone conscientie, per balsamum odor bone
fame. Et hoc unguento unguntur etiam confirmandi in fronte ab
episcopo et baptisati in vertice a presbitero. Tercium est oleum ad infir-
mos quod est materia huius sacramenti. Oleum enim penetrativum
et curativum est, et gratia huius sacramenti animam penetrat et
curat et aliquando corpora sanat. Hoc est oleum quod debent habere pru-
dentes virgines Mt. xxv. De forma huius sacramenti unctionis
dicitur unguentes eum quod specificat Jacobi v. Ungentes in no-
mine domini. Forma enim que est modus agendi in hoc sacramento
est actus ungendi. Ungentes enim illa oratione per quam pertracta sit
forma autem essentialis consistit in verbis: In nomine domini
Jesu Christi prolatis et in confessione eius nominis. Ipse enim est
qui ungit exterius interius licet inungat exterius. I Joh. ij: Unctionem
quam accepistis ab eo maneat in vobis. In ipsis enim verbis
petuntur ea expresse que sunt gratie et sanctificationis. De fi-
nali. Sic institutum fuit hoc sacramentum ad peccatorum remissionem
et ad corporalis infirmitatis alleviationem. Remissio quidem duo veni-
alium aut impedimentum tristiciam ad requiem. Venialia enim tempore
propter cessari. Vel est in via et sic dimittitur per sacramentum eucaristie
quod specie contra venialia ordinatur. Vel sic dimittitur per extremam unctionem. Vel prout est in timore vie
huius unctionem tamen inter. Licet non expectatur quia multi sunt qui
aliqua de causa. Vel considerari prout est in termino vie ut
in purgatorio quod remittitur aut per altiorem ignem purga-
tis aut per relaxationem adiutorii extrinseci satisfacientis. Per
corporis aut hoc sacramentum valet ad alleviationem corporalis in-
firmitatis que ex quadam corpulencia et actuali molestia
infirmitat materiam venialium peccandi, ideo tamen ad experiendam
ea que retardant vim sacramenti hic est conversio anime per devo-
tionem cum deo vel si unctio ad corporalis infirmitatis alleviationem
orationem et hic dimetitur si expedit nisi stetit per eos pro quibus
postulatur. Semper enim deus habet aures patulas ad preces
nostras et ad exaudiendum et manus expansas et promptissimas ad
largiendum donum prout pertineat ad eius gloriam et nostram utili-
tatem, et si aliqui aliquando indigni sint ut eis etiam non obti-
neat quod pars petit non ipsa repellitur sed ipsi. Sicut si spon-
sa carissima ab amantissimo sponso liquore preciosissimo pe-
tat impleri vas fetens et sordidum et spinarum plenum
quia sponsum facere hic non decet et huius preciosissimi li-
quoris non admittit non sponsa in hoc casu repellitur sed
vas ipsum sua contrarietate et plenitudine
Ungebant apostoli multos egros et sanabantur. Mt. vj.
106 Spiritualiter in verbo proposito notatur infusio gratie con-
qua considerantur cause infusionis efficiens materialis
formalis finalis. Ut supra ad efficientem tradit unguentes.

Unxit enim legislator Moyses Aaron et filios eius in thaberna-
culo · ministrantes Samuel David Iehu · prophetas reges et pontifices
et quia omnis unctio sanctifi-
catur egros languidos morientes · et quia omnis unctio sanctifi-
cationis gracie descendit a Christo qui fuit legifer noster et propheta
ut dominus gracie descendit a Christo qui fuit legifer et apostolus noster missus a
Ioh. primo Domine ut video propheta es tu · et apostolus noster missus a
patre Gal. primo Misit deus filium suum factum ex muliere apostolus
sacerdos etiam se pro nobis offerens
tamen interpretatur missus Sacerdos etiam se pro nobis offerens
in sacrificium et elevatis manibus benedictionem tribuens apostolus
ascendit in celum Ps. Tu es sacerdos in eternum Ideo Christus
unxit nos sicut perunxit le-
pre graciam quam infundit intus unxit nos sicut perunxit le-
gislator in fide vere confessione · ministrat enim legem domini
infundit fidem Unxit nos ut propheta in mente illustrando
unxit ut apostolus in spiritu consolatione Unxit ut sacerdos
in celesti benedictione De primo Levit. viii Precepit dominus Moy-
si ut faciat unctionis oleum · quo unctum est thabernaculum · cum
vasis suis et sequitur · quod fundens super caput Aaron unxit
eum · Ista unctio graciam designat que a Christo sicut sepe dictum
est descendit · quia unxit deus spiritu sancto et virtute. Nam taber-
naculum unguitur fidelis anima quam deus per fidem inhabitat
domus eius efficitur et ei consecratur Unguitur etiam Aaron su-
mus pontifex in quem primitus ista descendit · quia quanto sublimi-
ori gravatur officio · tanto ampliori domi celestis indiget
incremento Non parva enim huius unguenti efficacia Quod enim
primum unctus a Samuele legitur de ipso i. R. xvi Ut dictum est
spiritus domini a die illa in David et deinceps Saul etiam licet sit
unctus a domino reprobatus tamen ea die qua a Samuele unctus est
mutatus est in virum alium et prophetavit insiliente in eum spiritu
domini i. R. x. Cayphas et quod de morte Christi spiritum sanctum prophetavit
dicens Quia expedit ut unus homo moriatur pro populo hoc autem
a se non dixit sed solum propter sacramentum pontificalis unctionis
Cum esset enim pontifex anni illius prophetavit Iohannes xi
Unde patet quantam efficaciam sacra unctio confert Christus fidelibus
si ut apud illos durare potuit qui a deo alieni fuerunt
sunt aliena alienigenarum · et quanta nobis verecundia si nos qui
a Christo christiani dicimur et ab unctione uncti sumus Unctionis
sacramentalis sine effectu habemus Non enim Moyses legis-
lator aliquos unctos habuit quos uncti sumus alii · Rex Christus unctus
visibili unguento sed ab ipso alii · Ps. Dilexisti iusticiam et odi-
sti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo letitie De
secundo iii R. xix dicitur de Helia qui unxit reges ad peni-
tenciam et prophetas fecit successores post te Reges ad regnum
inunguntur in brachio · qui antiquitus ungebantur in capite
ut appareat dignitatis differencia respectu iusticie secularis
Nos ergo qui reges sumus et regnum eternum expectamus
voluntati debemus etiam totis viribus amplecti primam
per quam obtinemus mentis munditiam et illustracionem et
propheticam officium huius divinum futura previdemus ii Cor.
primo Unxit nos deus et signavit nos et dedit in cordibus
nostris Unxit · glossa · in reges et sacerdotes Unctus enim in
regem et dominum tertio est de obtinendo regno et capitali
defensione sua amiserit · sic certi sunt de habendo regno eter-
no quibus dat graciam deus spiritum sanctum Est enim signum et
arra de celo · et quia habetur duplex certitudo de obtinen-
do rem scilicet per sigillum et pignus vel arram Ideo dicit si-
gnavit et dedit pignus · sed priores dimittit signum sive
sigillum et pignus ideo ponit principale forum De tercio

Isa. xli. Spiritus domini super me eo quod unxit me dominus et sequi-
tur ut ponerem consolationem lugentibus Syon. Credo enim quod omnis anima
invenit in illo unguento perfusa. Iste in spiritu animam inveniens consolatur
gentorum tuorum super omnia aromata. Dicens i. Cantic. iiii. Odor un-
guentorum quia quodammodo integra non contracta non confecta humida
tres in se et aridi in doctrina, sine gratia unctionis, sine
experientia consolationis, sine efficacia edificationis. Huiusmodi sunt
aromata sicca non unguenta fragrantia. Sed nisi gratia spi-
ritus sancti efficacis operatione impleatur illud enim xxxviii. Unguen-
tarius faciet pigmenta suavitatis et unctiones conficiet sanitatis.
Unguenta licet sint excitamenta sapientie mentem intellectum
et modo affectione. Nec intelligentiam parum. Modo primum
tralien quia potius subita experientia. Cantic. primo. In odorem un-
guentorum currimus tuorum. Anima enim celestis que preciosi-
orem suavitatis experientia sitiens sensum fertur. Sponsum invenit
et cum eo intrat et investigat in theophania quia incipit de
Hester ii. Ungebantur puelle ingressure ad regem. Sic anime
sancte quando ad sponsum gaudent illum ingressum unguntur. Quod
sancta non habentes maculam neque rugam neque aliquid offen-
sionis. Vide in Exo. dicit quod fecit Beseleel labrum eneum de speculis
mulierum que excubabant ad ostium tabernaculi in quo la-
vabantur sacerdotes ingressuri tabernaculum et accessuri ad
altare ut offerrent in eo unguentum thimiamatis. Labrum
id est lavacrum in quo sacerdotes lavari debent ante ingressum
ad sancta sanctorum signat quod hic lavari debemus quando in-
tramus in hac vita per compunctionem ante paradisi ingressum. Con-
fit autem ex speculis multis mulierum excubantium. Specula
mulierum sunt precepta dei in quibus se anime sancte aspi-
ciunt et maculas suas deprehendunt que mulieres ad
hostium tabernaculi excubant quia tamen in sollicitudine gra-
tiate amore continuo ingressum regni celestis expectant.
Hoc autem labrum ungitur cum anima purificata ad ce-
lum transfertur. Ad causam materialem reducitur oleum et
qua fit istud unguentum. Oleum quod pingue est et dul-
ce signat pinguedinem et dulcedinem caritatis quod
misericordiam infundit vulneribus sauciati Luce x°. Habet
aut oleum vim inflammativam, supponitur enim ligneis ubi
inflamatum, est enim pabulum ignibus, penetrativa, medi-
cativa enim languoribus, nutritiva ut patet in corporibus. Sic
est caritas que reddit sublimatam intentionem, inflamatam
intentionem, inflamatam affectione, misericordiam compassio-
nis dilatatam subventionem. Levit. secundo. Anima cum
obtulerit sacrificium oblationem domino simila erit eius obla-
tio, fundetque super eam oleum et ponet thus. Hec simi-
la est puritas intentionis defecata ab omni fece cupiditatis.
Unde simila dicitur farina pura a furfure purgata. Huic
simile oleum superfunditur cum intentio pura caritate
dulcorata et condita in deum elevatur ut quod facimus
non fiat propter mundum, non propter temporale commodum, vel propter
populi favorem, sed propter deum, et additur thus devotio-
nis quod redolere faciat intentionem coram deo et angelis.
Hoc oleum habebant prudentes virgines in vasis suis
que conscientias lucidas caritatis oleo plenas habuerunt
et se ipsas tamquam lampades ardentes divinis conspectibus

obtulerunt et fatue que crediderunt vocibus adulatorum et
impinguaverunt caput suum oleo adulationis et ingrate sunt
intuitu sue eterne virginitatis repulse sunt quia oleum
virtutum non habuerunt: adulationes enim et blandimenta
mentes nostras velut olei pinguedo leniter ingrediuntur et
rigorem veritatis emolliunt. et ad quandam superbie ostenta-
tionem nos perducunt. Psalmus: Molliti sunt sermones eius su-
per oleum et ipsi sunt iacula. De hoc Exo. xxv. Precepit
dominus ut offerrent ei oleum ad luminaria concinnanda. hec
est caritas. hec que est oleum quod prebet nutrimentum ignibus et impinguat homines re-
inflammat animam ignitis affectionibus. habet cedo
lestibus. Psalmus: Impinguasti in oleo caput meum. sicut anima
rem caritatis non tamen splendorem veritatis. sed relinquit sponsa
adultera que per dulcedinem mundi relinquit meretricis et
sui, dicitur Proverbiorum v. favus distillans labia meretricis et
nitidius oleo guttur eius. Non enim ardet operibus bonis sed
lucet in verbis et operibus carnis. De hoc Proverbiorum xxi. Thesau-
rus desiderabilis oleum in habitaculis iusti. Thesaurus enim glo-
rie desiderabilis oleum in habitaculis iusti. thesaurus enim quo
mortalem vitam etiam est compassio pennarum que penetrat iusto-
rum mentem. propter quod dicit Eccl. ix. Omni tempore sint vesti-
menta tua candida et oleum de capite tuo non deficiat. Can-
dor vestimentorum fulgor operum oleum non deficiens splen-
passio non deficiens de qua dicitur Job xxix. Petra fundebat
michi rivos olei. Petra hec christus a quo caritas longe et
late diffusa est que nobis infundit graciam ut subveniamus pro-
ximis et eorum suppleamus pro posse nostro indigenciam
De qua per deute. xxxii. Ut sugeret mel de petra oleumque
de saxo durissimo. Christus saxum durum ad hostes durus ad
de saxo durissimo. Christus saxum ad hostia dictus ad v
la durissimus ad horrenda venit supplicia. De hoc saxo suge-
meditatione devocione imitacione superfluentis gracie
quam superfluentiam dicitur de ipso Cant. primo Oleum effu-
sum nomen tuum ideo adolescentule dilexerunt te. Certa est
enim caritas in ipso quia christus nomen a quo christiani dicuntur
me ab eis invocatum in laboribus et sollicitudinibus et redibus
quibus usque ad maiores racionis oculos effundit ad vice
dum quia medicina usque ad me et compassio bona effundere
ad sanandum et irritas et dolores sedandum. Est enim nomen
eius lumen cenis nutrimentum familiaris medicamentum egrotis
quia lux est et cibus et medicina. lux veritatis cibus caritatis
medicina pietatis. lucet credentium nutrit affectum sanat in-
curatum. Ideo enim quia effusum est nomen tuum usque ad ado-
lescentulas ymo per eas et intra et supra totas eas dile-
xerunt te. quia prestitit eis remedium curacionis. bufum
salutis lumen cognicionis. saporem devocionis. ideo dile-
xerunt te ut purgatorem iniquitatis. datorem caritatis
doctorem veritatis. largitorem suavitatis. licet de quibus-
dam hominum cordi dicitur illud primo Ysa. Vulnus
et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata
medicamine neque fota oleo. Ad causam formalem pertinet quod
dicitur ungeliant unguitur in baptismo ad originale pec-
catum mundandum Eze. xvi. Lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum
ex te et unxi te oleo et vestivi te discoloribus. Aqua enim
que fluxit de latere christi emundavit sanguinem originalis
peccati et infectionem illam carnalem et sanguineam. In sacra-
mento baptismi ubi uncti sumus oleo gracie et vestiti multiplici

vtutum ope. Unguntur etiam in sacramento confirmationis
sicut pugiles ad pugnandum ut vincant. Dimicemus contra inimi-
cum. Ps. lxxxviii. Inveni david servum meum oleo sancto unxi
eum. iii. Psi. iiii. in eo. Deus autem per potentiam suam pugilem
istum roborat per sacram scripturam . . . suam pugilem
suam remunerat ut pugil iste spiritualis luctans contra vitia
et demones suam substantiam impediens superando certamen
Christi vestigium conformetur. Unguntur etiam presbyteri in sa-
cramento ordinis ad deum precandum. Unti enim ad virtutum
accedunt petentes supplicantes, supplicantes impetrant. Sic enim
per ordines ministerii dei . . . deus pectus nostris et dissol-
vitur iugum quod diabolus imposuit humeris nostris. Ysa. x. Com-
putrescet iugum a facie olei. Unguntur etiam extrema unctione ad
regnandum. Ps. Vinum letificat cor hominis ut exhilaret faciem
eius in oleo et panis cor hominis confirmet. Vinum est expressum divine
dilectionis. oleum suavitas sacramentalis unctionis. panis viaticum
refectionis. Cum enim anima in extremis recogitavit dulcedinem
et graciam sacramentalem sibi exhibitam et dignitatem passionum
in cuius passionis sumpsit eukaristie sacramentum sicut suum viaticum
ex quibus consideracio spiritualis gaudium maxime quia inuncta est
anima ad regnandum de huius gaudio. Prov. xxvii. Et ungu-
ento et variis odoribus delectatur cor et bonis amici consiliis ani-
ma dulcoratur. De regno secundo. Reg. xii. De natura ad Da-
vid, hec dicit dominus, ego te unxi in regem et eruit te de
manu Saul et dedi tibi domum dei tui . . . causam finalem per
hoc unguento . . . et quia non egeri . . . unctio in
pinguitudine. Deinde operatur. primo lenitivum. secundo con-
solidativum et plene curativum. Primum . . . in cognicione, lenit in
contricione. secundo curat et solidat in satisfactione de primo Jo.
xii. Domus repleta est ex odore unguenti. Sicut enim aroma
ta contrita emittunt quendam candorem vaporem (?) fumatim
et odoramentis dulcem ita cor contritum quendam emittit
subtilem gemitum et planctum qui replet illud celeste pala-
cium et valde gratus est in presencia dei et angelorum. Et
vere ex aromatibus speciebus conficitur hoc unguentum et ideo
multum est pinguitudinum. Cant. iiii. Mirra et aloe cum omnibus
primis unguentis. Item mirre amarum est. et pertinet ad ama-
ritudinem penitentium qui semper amaricantur in pectoribus suis pro
consideracione ingratitudinis . . . cum ingratitudine . . .
rectitudinem iudicii cum ingratitudine . . . condempnatoriis et abso-
lutorie, hoc unguento sanatur eger Ysaias . . . sanat . . .
eorum. Et frequencia enim meditacionis . . . mortem
et iudicium suscitatur in anima quidam calor. Ps. In medita-
cione mea exardescet ignis. et ex illo ardore erumpit ignis
sudor tristis . . . ex omnibus membris non debitamen
sed allevianis et extergens . . . ardorem temptacionis et pravae
voluntatis et sanans . . . Ysa. xxxviii. . . . est Ezechie
qui macerabatur et cepit sudare ex timore . . . Unde
convertit se ad parietem flevit fletu magno et missa est ei
littera revocatoria . . . et dicit Ezechie . . . lacrimam tuam
et sanavi te. Est etiam hoc unguentum . . . per confessionem
. . . enim unguenti . . . fiat pororum aperiens. . . .
retentivum superfluitatum quas . . . sub cute expellit, . . .
pororum apertione dissolvit superfluitates . . . confessione

excecatur peccatum corruptiones, ad quod signandum Joh. ix° dominus
lutum fecit ex sputo et linivit oculos ceci nati et visum recepit
quia posita immunditia peccatorum super oculos cordis mei cecaverunt, et sanavit. Sic
ad confessionem et abstinentiam veram cognitionem, et per venam oculi exivit corru-
ptiones quas fecerunt sibi inimici et per confessionem. Prov. x. Vena
emissione sui sanguinis quod fit in confessione, secus es et per peccatum tuum ex-
vite est os iusti. Collirio inunge oculos tuos ut videas et tempus re-
ceratus. Sic collirio unge oculos, quia lingua sapientum
cognoscas. Apo. iii°, et sic sanus fias, quia lingua tamen est medicinalis di-
sanitas. Prov. xii°. Sic enim lingua tangenda est in hac spi-
rituali fleubotomia ut exeat corruptum sanguinem. Ysa. lvii pacem
pacem ei qui longe est et ei qui prope, et sanguinem
fluentum laboris vite. Pacem ei qui longe est et propinquus inferno. Sic unguen-
tum, longe est a deo peccator et propinquus inferno. Sed enim levit inflationes et apo-
stemata mentis maxime que fiunt in corde ... fantasmata et cogitationum et affectionum inmundarum. De quibus ...
... mortales. ... sanitate unguenti. Cogitationes
... muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Cogitationes
enim peccatorum aliis succedentes perdunt suavitatem devotionis que est
in oratione. ... has muscas abigere a sacrificio nostro
et maxime tempore orationis, exemplo Abrahe. Gen. xv. Ruth iii°
lavare et unguere et induere cultioribus vestimentis et abscondere.
lavare in lacrimis compunctionis. Unguere suavitate de-
votionis, induere cultioribus vestimentis operibus virtuosis que sunt
vestimenta in quibus reputabitur anima in convivio celesti et
abscondere per secretum orationis. Et hoc unguentum sanatum est. Deu-
teronomio. Legatus fidelis sanitas eius, legatus noster et nuncius est ad deum
... qui mentitur et
est fidelis qui dicit se esse nuncium cordis nostri ... impetravit Cananea
sanitatem filie sue, et sanata est filia sua ex illa hora. Mat.
xv°. Est etiam hoc unguentum consolidativum quia reintegrat vul-
nera et inflictio ... obducit cicatrices, ut sic gaudeat sanitate
et etiam vestigium vulneris in eo appareat. Hoc est unguentum
sanctificationis quod requirit medicinam excogitationis et ...
mortificationis. Hoc est ieiunium et elemosine, ieiunium quo ad seipsum
elemosine quo ad proximum. De primo Marci ult. emerunt mu-
lieres cum aromatibus ut ungerent Jesum. De secundo Luce
vii. Magdalena osculabatur pedes domini et unguento unge-
bat, et quia omnia ista debent procedere ex dei honore et
cordis devotione dicitur Mat. vi. Tu autem cum ieiunas unge
caput tuum. Hec enim sanativa sunt per istud: per ieiunium enim sanan-
tur pestes. Ideo in figura unguentum ad ungendum corpus do-
mini paratur ut corpus meum mortificandum decoratur et ver-
mes carnalium mortuum non ebulliant qui corruptionem ... Ecc.
xxxi. Vigilia et colera et tortura viro infrunito. So-
mnus sanitatis in homine parco, venter hic morbus liguri qui
contemptus est. Ambrosius ... aut epulonibus accidit vigilia, quia
onerati vino et dapibus non possunt dormire, sunt febres
et torsiones a quibus homines abstinentes sunt immunes in
... de qua Luc. vi. ... refectionem pauperum qui
... per ... Pedes enim Christi sunt pauperes
Christi mendici. ... xvi. ... a tua domina sanabit illos
quia multi sanantur a peccatorum ... per effectum ...
Ysa. lviii. Frange esurienti panem tuum, tunc erumpet quasi
mane lumen tuum et sanitas tua citius orietur. Ergo ...

moriuntur constipati volentes accipere medicinam solutiuam sed
superfluorum purgatiuam, sicut ille euangelii luce 26 et ille qui di-
cebat Anima mea multa bona habes reposita in annos plu-
rimos quos oporteret purgari per medicinam amarissimam
scilicet mortis memoriam. Unde secundum Jeronimum, facile contemnit
omnia qui se semper cogitat moriturum. Dicit ergo superflua
et extendat manus suas et sanabitur sicut legitur
de homine habente manum aridam cui dicitur extende manum tuam
et restituta est sanitati. Rogemus ergo etc.

107 Non est bonum hominem esse solum faciamus ei adiutorium
simile sibi Gen. 2. Sicut supra dictum est ne deficeret
numerus ciuium ad illam ciuitatem pertinentium institutum
est matrimonii sacramentum. Quod dicit faciamus quasi in eo mi-
nisterium significatur et notatur trinitas sub pluralitate personarum
cum dicitur faciamus et unitatem essentie cum subditur tu-
lit unam de costis etc. Sed ne videretur mulieris creationi
deo tangente tempore ad dispositionis incongruitas si non
fieret et non esset natura multiplicata neque diffusa, et hic est
non est bonum, bonum enim secundum Dyonisium est diffusiuum sui, secundo uti-
litas quam ex hoc consequitur homo scilicet adiutorium ad multiplican-
dum speciem esse similem et non esset inter ceteras esse simul
quod probatur ex adductione ad Adam per nomen Gen. 6 sed quia
deceraaciamus in sermone de temporali et statu coniugatorum in
hoc opere in illis sermonibus mouebat intentione, et ideo
aliquantulum egressi procedimus non in concordantiis vocali-
bus sed rationibus probabilibus et ad radices iiii que dicuntur prima
de inicinis, ut suis oppositis reducamus, Primo quia hoc sacramentum
ex auctore dignitatem. Hoc enim fuit primum sacramentum et a
principio mundi institutum et a domino ordinatum et in paradiso
terrestri secundum in principio veteris testamenti et a domino confirma-
tum in primo miraculo quod fecit tempore novi testamenti. Unde et
nuptias honorificauit presentia corporali, miraculis specialis sa-
cramento indiuiduali, ut quemadmodum in Christo inseparabilitas naturam
per carnis assumptionem, ita in uxoris inseparabilitas communio post
carnis commixtione. Magna enim dignitas impugnat, quod petrus ex-
tingat virgines gerentem libidinem membrorum genitalium ordi-
nante continentia coniugum. ut quemadmodum de petro secundum est supplicium
sic de supplicio fiat meritum ut dicit augustinus ix li. super Gen. ad
literam et secundum apostolum honorabile connubium et torus immaculatum
honorabile propter honestatem et immaculatum torus propter iniquitatem
Sed huic dignitati obuiat in quamcumque personam vilitas, ut que
vocant detestabili et inominabile per destructionem fornicationis
et instancie abusum in propria coniuge. Hec enim sunt execrabi-
les bestie que seminarium fructus in humana genere non expe-
ctant. sed ne oriantur. Sed cum exorti fuerint extinguunt et suf-
focant et plante humane ne fructu perveniat, simul cumque
prolis occidunt ciues in nostros nostros peruertit de corpore immuni-
tate et sacramentali honestate priuerunt Deus enim propter semina
custodienda in agris scandalis lapidibus et sagittis vomitu
agricole. ut eciam trium pestes gladio et igne pugnandum
esset arcent ex amore huius et gregem, et licet de peccato isto
inde cautissime sit loquendum, sed de illo modicum tangemus
non ut pateret sed ut ad amplius detestandum et cauendum
et in confessionis complexo exquirendum. Hec enim effrenatissima
libido usque ad polluendos angelos ausum sue presumpcionis

crexit · et iam alicubi prius anglice puritatis non parcit Cla-
mor huius viri ut in Gen. pz usque in celum ascendit · et per an-
gelos aut per seipsum deus in angelis puniuit · et cum hic viui
in or ela cmoult — Ignis enim adurendo · et aer ex sulphure
fetens · et terra absorbendo et deglutiens · et aqua submergendo
vim suam in tales exercuit ut velut acie condensata pugnaret
contra tales nutu diuino omnis elementaris natura · quia si tales
fuerat inquinata meretrices etiam publice prostitute · magnam
inferunt plagam nature · quia propter ardorem concupiscentie et
exactu frequentie fructum impedit virtutis generatiue — Nam
ex ardore concepta semen debilitatur et ex nimia commixtione ne
semen commalescat in vitium — Impeditur enim de abusu coniugium pz
in eis qui nesciunt vas suum possidere in sanctificatione et ho-
nore qui non continent habitus debitos · ut pareant impregna-
tis aut puerperis ut tractant coniugium honeste Cum quos-
dam super Gen. — Vectorea ipsa sciunt cum conceperint ul-
tra non indulgere maritis copiam sui · hec est enim quod fer-
tarenos et iudeos mouere dicitur hec scriptores vxores ut no-
agredeunt ad pregnantes · sicut agricola pluralitas nimia est agri-
cole ut uno seminato seminetur alius et non sit agricola diligens
si dico ad hec quod debitum concupiscentia carnis refrenari · et propter
bonum continere · et propter preceptum ecclesie · et propter honestatem sacramenti
et propter pericula spiritualia · et propter bonum prolis que ex hoc nascitur
prolem robustior conditionat enim et lepra inficitur sepe p-
lex in concubitu illicito pregnantis puerpere vel ... vel
conspiciuntur · hec qui ... agricola eo quod ab opere coniugali ...
cat requirat enim fructus spirituales et deum honoret et habi-
multiplex a deo adiutorium · licet immineat mulieribus periculum
... ea · nomine sexus muliebris est fragilior quam virilis · et ...
continentia custodiunt mulieres ... carnis infirmitate al-
iter regeneratione agentibus · habet etiam ex proprio coniunctio
indiuiduitatem sine indissolubilitate · quod enim deus coniunxit
homo non separet · ut allegatum inter coniuges ut vero mulie-
queat sine causa rationabili soluere — Natura enim humana
... regibus plantata manibus ut duos hinc carnes vnum
... mulieres ut sicut afferat ... habens in ... et per-
tem in altero · in ueritate ... sicut lac et coagulum ...
sunt ad caseum — Job sicut lac mulsisti me et sicut caseum
me coagulasti — Ex huius matrimoniali lege coniuncti ... esse
... generatione · sicut ... natura duos coniunxit — Ita lex
diuina consensus et pactum vnit — Vnde est quod federe coniugali
ad inuicem obligant se vir et mulier et sancte societatis
vinculis se astringunt ut iam non sit liberum eis ... al-
ter sine causa relinquat alterum et sic coniungunt indiuidu-
itatem ad sancte conuersationis communionem ad prolis eruditi-
onem et in illo coniugali federe quo coniunguntur dicunt ...
uis plenam vnionem · ut in opere generationis alter alterius cor-
pore utatur · est enim impossibile duos · plene vnire aliquid tota-
liter et integre possidere · et ideo non potest vir dare licentiam
vxori · uel vxor viro ut adulterent et aliis se exponant hec
ergo indiuiduitas mutuo consensu firmatur · firmius autem
esse non potest quam affectu vnius non efficitur — Ideo hec soci-
etas indiuiduitatis perpetuitate firmatur · Sed huic indiui-
duitati obuiat diuortium et separabilitas quam legimus in
libello dato repudii apud iudeos et de diuisione vxorum

Apud paganos, qui ppr feditatem aliqua vl deformitate
sterilitatem aut lepram · vxores dimittunt et ad aliena vota
se transferunt · Sed contendit decreto xpiane legis qui vxo-
rem dimittit causa fornicationis · Permissum enim fuit repudiu
in lege ne grassarentur homines in morte vxoru · non tamen prece-
ptum, sed lege divina dimitti possunt in causa fornicationis · quia
que fidem non servauit maritalis thori,
ut ei servetur ius thori quod polluit · indignam se reddit
reconciliatos sustinere que adultera suspendatur · Prenunciatur tamen ecclia
viri ut exulescens peniteat humilietur et ita ad tempus a thoro
digesta quiescat nisi forte maritum et ita peracti temporis
inpolluat · tunc ei non licet in vxore punire similis culpa fornicationis
quod ipse commisisse · et quod de paganis dicitur quod ipse nostri
cis vel lepram dicendum quod compassionata ad feditatem vxo-
ris egent ipsorum solatio, nec est iste vel affecta leprosa ma-
ritum dicat ad tempus sed solum maritalis consortij qui so-
lium etiam ex cohabitatione cubinarij et fornicarius habz
fecunditatem · Unde dominus · erunt duo
in carne una · hic est filij propaganda · Unde est quod fecunditas in virgine
re quare non sicut antiquitus querebatur, sicut Abraham Jacob
et David multitudinem vxorum habuisse leguntur, nec
ppr hic sanctitatis eminentia peccaverunt quia magis divino consilio quam
humano acti sunt · Sciebat enim deus eos plenitudine vxorum
et multitudine tante vti quam propaganda posteritati servierunt non
carnis voluptati · Sanctus enim et habiles videbantur illis tem-
poribus libertatis quam nos etiam vinculo servitutis vxoribus
ergo videbantur ut ampliaret cultus divinus et xpiana religio
dilataretur, et sic instituit dominus matrimonium primitus causa prolis
hic in officium ut suo semine repleret homines mundum · hic est
condita ad innocentie statum, sed in statu nature lapse institu-
tum est ad remedium · et cum hic retrahitur in officium et in virtu-
tem statu in sacramentum · in vtroque enim statu signat in medio
statu xpi et ecclesie quam dei et anime coniunctio · sed tunc in isto
ex toto tollitur concupiscentia ut omnino non sit · sed tum institutum
est in remedium · Non enim
lex matrimonij medicinalis occurrit ut nullo modo non re-
putetur in peccatum quod sine lege matrimonij ab re reputaretur
in peccatum · sed huic fecunditati obviat sterilitas que tamen non
impedit contrahendum · nec dirimit contractum · maxime cum
proveniat ex natura et non ex culpa · sed dicitur · sterilitas vxo-
ris mee fecunditatem impedit in agros sterilis seminare non
possum, nullus fructus inde succrescit · cessat ergo medicina
quod institutum est causa prolis · hic adverte quod licet bo-
nus fructus prolis causa est matrimonij · nec totum bonum
eius est proles · sed alia multa ut puta remedium elongatio
prohibitarum turpitudinum retentio consortij ab hinc coniugum
mutue servitutis quo se subiciunt absque vicissitudine alter alteri
sacramentum · quod est signum spiritualis coniugij anime et dei · Gen.
S. a. Vxor mea vetula est · Ecce invenis non decorem inimici
quod salvati dauid quod non posset deus videntur non deceret vera · sa-
piente stulta, sanum egrota, ambulantem claudam · Dum quod hec
sunt per accidens et quasi casualia a lege matrimonij longe re-
mota non sunt de medio subtracta · Intende enim quod utrique
coniugum ubi ius mutue servitutis quod est reddere debitum
vel fructum prolis vel remedium fornicationis tam sibi quam
coniugi, legimus aut vxores patriarcharum fuisse steriles ut

Saram Rebeccam et Elisabeth Zacharie et tamen fecunditatem
orationibus impetrasse. Non ergo propter hoc fugiendum matrimonium sed impetrantes
quomodo fecunditas oratione sanctorum habetur et maxime ex sacerdotali
benedictione sanctitatem. Non enim debet sine ipsa nisi iusta
causa intercesserit matrimonium celebrari ut secundum ritum ecclesie coniuges
sponsi sint, sed fornicarii, ut filii eorum legitimi nisi maxime propter
habendi sacerdotis copia et [illegible] eius [illegible]
aut impie [illegible] illecebras et diabolicas insidias. Primum
supremi lapides in edificatione domus maius ante templum ma-
gis non ponuntur nisi coniungantur sine oratione vel benedictione
christoferus in edificatione spiritualis ubi vir et mulier coniunguntur
hic debet facere secundum usum patrie. Propterea nullum opus est ma-
gis oratione et benedictione muniendum [illegible] quod libidini
est proximum. Ex hac sanctitate [illegible] tanto est minus sanctum quanto
ab illecebra carnis remotius. Virginitas autem et continentia
fecunditatem non impedit sed voluptatis voraginem timens [illegible]
[illegible] generationis carnalis ab ea se expedit sicut agri-
cola si sciret leonem esse in agro suo et insidiari sibi et
semini et propterea hic agrum suum ingredi non auderet nec semen
in eo spargeret, inimicus fecunditatis agri dici non deberet. Sic
virgines et casti non sunt fecunditatis humane inimici sed sibi
providentes et saluti. Et hinc [illegible] clamat carnalis voluptas
cuius radix est concupiscentia nobis insita, ex qua surgit radix et
bellum in nobis intestinum. Quia circa concupiscentiam aduersus spiritum
surgit est prima acies et primorum motuum, secunda delectationis, tertia
consensus, 2a consensus, 3a operis, quarta consuetudinis, sexta excu-
sationis, septima defensionis, octava gloriationis, nona defirma-
tionis et predicationis eorum qui predicant opera carnis non
esse peccata. Prima acies licet minime culpe, 2a potius, 3a [illegible]
et ideo semper in rebus dimicandum sed [illegible]
[illegible] est ista sed quasi [illegible]. Et notatur in hoc capitulo
secundum detrimentum, sed sicut in febribus gravibus [illegible] et
dulces suavitatis saporem propter virtutis appetitive errorem sic
corruptio palati cordis mentitur nobis [illegible] voluptatis sic
scabiosus scabies et prurigo scabiei mentitur suavitatem esse
dum se scalpit et laceret cutem suam sed certe sentit ama-
ritudinem quamvis sic appareret ex contrario. Amaritudo enim
saliue oris et fumus colere mentitur febricitanti amaritudinem
in carne tamen [illegible] cum revera non sit in eo amaritudo
vino dulcedo. Sic vehementia famis mentitur suavitatem saporis
in eo in quo non est secundum illud Proverbiorum anima esuriens etiam ama-
rum pro dulci sumit. Sic vehementia et prurigo concupiscentie [illegible]
quentem [illegible] non est esse [illegible] et discre-
tam sine discretione [illegible] voluptati [illegible]
et [illegible] in cibo et potu magis facit
aut [illegible] vehementia sitis et [illegible] in potando vel co-
[illegible] concupiscentia maris et femine prestat [illegible] facit
et putant delectationem in talibus [illegible]

108 Mathei xv. Quare vos transgredimini mandatum dei propter
[illegible] Accesserunt ad eum [illegible] quia discipuli non
lavabant manus cum manducabant. Pharisei enim nisi cre-
bro laverint manus non manducant panem. Marci vii. et dicit
ad eos Quare et vos transgredimini [illegible] Sic vos mandata
dei [illegible] propter traditiones vestras quas arguit dicens
sine causa colunt me [illegible] qui mandata hominum [illegible] vel mandata dei
custodiant. Quod enim [illegible] mandatorum dei nunc dictum ad

primum mandata dei si serventur devote conferunt subiecti notitiam
gratiam perseverantiamque et gloriam. De primo proverbiorum c. man-
datis tunc intellexi. Sunt enim mandata divina quasi radii qui-
dam procedentes a sole qui ostendunt nobis ista visibilia, immo
quaedam regulae quibus dirigitur vita humana. Proverbiorum vi. mandatum
lucerna est et lex lux et via vitae increpatio disciplinae.
De 2a proverbiorum vii. Serva mandata mea et vives. Contra secundum gre-
gorium si servies morieris morte culpae et poenae. Sicut
qui offendunt mandata dominorum tenentur ad poenam, sic qui
contempnit mandatum domini et punitus est. De 3o Ecclesiastici xv. Si volueris
servare mandata conservabunt te et in aeternum usque in finem.
De quarto Matthaei xix. Si vis ad vitam ingredi serva mandata
dei. Quia secundum dicit ... xxxvii. Latitudo et mors imminet in man-
datis eius. Circa secundum notandum quod omnia mandata dei oriun-
tur a caritate, sicut ramus a radice, sicut rivulus a fonte, sicut
radius a sole, sicut omnis color ab igne. Unde multa sunt sive
diversa mandata per diversitatem operis. Sed omnia unum sunt in
radice caritatis. Haec est enim caritas dei ut mandata eius cu-
stodiamus et mandata eius gravia non sunt. Vel enim exigit
deus ita a creatura rationali sicut amorem et inclusit hoc man-
dato breviter ad retinendum, manifeste ad intelligendum, faciliter ad
faciendum, delectabiliter ad custodiendum, fructuose ad primum
recipiendum, inexcusabiliter ad implendum. Iste autem finis est duo-
rum ... dominum tendendo sursum hoc est amor dei ...
deorsum ... hoc est amor proximi sine obsta-
culo et impedimento currendo hoc est sine scandalo et retardatio-
ne. Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum.
Et illis duobus ... hoc est in his duobus mandatis tota lex
pendet et prophetae. Matthaei xxii. Augustinus: Ille tenet et quod patet et quod
latet in divinis sermonibus qui caritatem tenet in moribus.
Per amorem ad deum reconciliatur creatura creatori. Per
amorem ad proximum coniungitur par cum pari. Est ergo primum ma-
datum dei de amore, et iste continet tria, sicut est dei tri-
nitas et unitas. Deus enim unus et verus et bonus, quia unus
ideo non habebis plures deos, scilicet plures substantias sicut genti-
les, nec adorabis unam personam sicut iudaei, sed plures personas
in unitate substantiae sicut una est aqua in fonte et flumine quod
predit ex fonte et stagno quod predit de utroque, et hoc ex
toto attingere non possis. Suppleat fides ubi deficit ratio
si fideliter quaeris. Si enim quis subiiceret fidei ratio caper-
et intellectus illa comprehenderet et ita magnum non esset
sed non magnum dicit quod manum meam ambit. Contra illos
qui nolunt credere quod non comprehendunt ratione. Exodi
xv. Sine causa colunt me docentes doctrinas et manda-
ta hominum. Doctrinas dicit contra superstitiones sicut in divi-
nationibus et auguriis et sortilegiis. Mandata hominum dicit
contra humanam rationem. Ille ergo primum mandatum implet qui credit
in unum deum sine aliqua haesitatione, sine vana superstitione,
sine humana ratione. Quia deus unus ideo non assumes nomen
dei tui in vanum hoc est vetitum iurando. Tunc prohibetur periuri-
um. Et vetitur vanitatis iuramenti quod iuramentum est in-
cautum vel falsum vel inhonestum. Sicut enim ... in illis
qui iurare execrabiliter vel fraudulenter. Paralipomenon x. Mortuus
est Saul propter iniquitates suas eo quod praevaricasset mandatum
dei. Avertit enim se a veritate quia iuraverat fornicatores enim

et alii predones timent violare sacra loca. Si pueri non vetitur
in sancto loco perierunt super sacrosancta creatur felicia. et qui vult dominum
involvere in peccato suo. et qui facere periurium dominum invocat deum
testem. Alio modo assumitur nomen dei inaniter scilicet nomine christi
testem alio modo assumit nomen dei ... unde Augustinus de
... christianus per ... cum christum ...
vita christiana nomen dei frustra sortitur quod non est et nullum
imitatur. Quid enim prodest vocari quod non est et nullum
... delectat esse que christi sunt gere
... alienum. Si christianum nomen assumere quis tamen ...
et mitto tibi christianorum nomen assumere ... arma gestare. Et quia
... militem ... et nescit arma gestare. Et quia
deus bonus est. ideo observa diem sabbati ut sanctifices eum
hic ut sis sanctus et bonus sicut ille bonus est et abstinendo a
peccatis et ab omnibus mercationibus et vacando divinis maxime in die-
bus festivis et tunc obtinebis sabbatum si habes sabbatum ... et
quietem mentis. Ysa. ... Utinam attendisses mandata mea. facta
fuisset quasi flumen pax tua. Deus enim quiescit a peccatis et vacat divi-
nis. est in magna pace et serenitate sicut delectabilis aque flu-
mine. Hec ... et tranquillitas ad ... refertur. Unde totiens
sabbatum violatur quotiens operibus servilibus aut peccatis cri-
minalibus aut quibuscumque actionibus non relatis ad deum se-
ad finem. cum sabbati sollempnitatem ... Unde
nimis malum esset in diebus festis ... ut ...
... ut tabernas frequentare et quia patri attribuitur
veritas. filio veritas. spiritui sancto bonitas. ideo ista tria ma-
data pertinent ad dilectionem dei patris et filii et spiritus sancti
pro ...

109 Sicut dictum est ex fonte amoris originaliter in corde na-
scentis procedit ... flumen descendens per planum quo
... mandatum dei dilectione ad proximum qui dividitur in
vii rivulos. quia septem sunt mandata que pertinent ad dile-
ctionem humanam ad proximos. Ysa. xi. Levabit dominus manum
suam super flumen et percutiet eum in vii rivis ita ut transeant
... ... per vii rivos huius fluminis. quia qui
christo conformantur et ad ipsum sacramentaliter ...
sunt ... istos vii rivos ... dilectionis ... Exo. xii. Non
possunt edere carnes agni qui non fuerint ... Primum
... est illud honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram. De quo
apostolus Eph. vi. honora patrem tuum et matrem tuam. quod est primum man-
datum in promissione ad ... enim pater ... et mat-
... sunt quia debemus eis reverentiam sicut xix. ...
... patrem suum et matrem suam timeat. i. revereatur. Debemus
etiam eis obedientiam Deutero. xxi. Si genuerit homo filium contumacem
qui non audiat patris et matris imperium et obedire contempse-
rit lapidibus obruat eum populus civitatis. Debemus etiam be-
neficentiam ... xv. Deus dixit honora patrem tuum et matrem
tuam et vos autem dicitis quicumque dixerit patri suo et ma-
tri. munus quodcumque est ex me tibi proderit et non hono-
ravit patrem suum aut matrem et irritum fecistis mandatum
dei propter traditionem vestram. Subtrahebant enim impii pa-
rentibus ut offerrent sacerdotibus de consilio sacerdotum et additur
in mandato promissio. ut sis longevus. Iustum est enim ut qui
vitam alterius sustentando prolongat. vita eius a domino pro-
longetur et huius mandati exemplum habemus in ... de qui-
bus ... in exemplo ... ... liberalitas que ... ex-
hibetur sufficeret homini filius si mallent advertere amatores
suorum reddere genitoribus. ille parentes suos etate confectos ferens

qʒ carni vetustate deiectis circumstantes eam in honora patrem tuum
et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos
non fuisses et retribue eis quod et illi tibi. Et sunt latres con-
veniunt de filiis. Ita filii possunt corrigi de parentibus. Eccli
xli. De patre impio conqueruntur filii quia propter illos sunt in
opprobrium sunt in parentibus qui non permittunt sequi Christum
vel maritare filias eis et filiabus offerendo ... Legitur autem
de Moyse in historia scolastica secundum opinionem hebreorum quod coronam
quam Pharao in capite eius posuit in terram proiecit videns
mea ... ymaginem et voluit Pharao eum interficere eo quod
sapientes Egypti dixerunt illi quod puer ille destrueret Egyptum
quidam autem salvavit eum dicens ... Dederunt ei carbones
et illos carbones incensos posuit eos in ore suo et lingua eius
lesa est. Unde impedite lingue factus est ad loquendum. Sic parentes
filiabus suis offerunt ... in quibus videt ymaginem ...
vis id est diaboli male sibi acquisitas et ipse consuluit et respondit
eas. Sed sapientes Egypti consiliarii homines et malos volunt
dicunt eas quia applicant eos suo ... Qui libenter
audiunt sermonem dei ad bonum inflammatos et devotatorum lingua
qua cantant cantilenas lascivas et verba ociosa. Quod enim ma-
et consiliis acquiescunt. Grandem est quod occides corde sive morte alius
Ja. iiiiº. Vel etiam in morte alius consentiendo non ...
hendo. Prima hic occiditur primo in consilio alterna in qua ...
per malum consilium suum ... a deo qui est vita sua. Vel pre-
cipiendo ut in iudice malo qui non habet iustam causam ut cum in-
nocens occiditur qui non meruit occidi nec iusti ... servat
ut cum occiditur homo ab eo qui est minister legis vel iusta ...
ut qui iniuste occidit non zelo iustitie sed libidine vindicte. Non
necessitate posita ... cum non subvenerit proximo in extrema
occidisti ... ut in eis qui sunt principales vel coadiutores
ad homicidium perpetrandum ... malo ... qui malum exemplum
dat alii peccandi mortaliter. Quanti in eo est occidit eum et ut homi-
cidia puniuntur apud deum ... tot mortibus digni sunt quot
exempla ad posteros miserit. De hoc mandato ...
ipsi mandata dei et habent testimonium Jesu. Hii sunt mites et
mansueti qui nolunt sequi parentes suos in malum quia non
consentiunt in homicidium ... Christi ...
fitebere plenus suscitat animos parentum suorum in ... et
si dimittant animos in malo inflatos vel dimittant ...
statim ... suscitant ...
hic nulli misereatis excepto ... ut etiam ad
uxorem propriam accedas ... vel causa
sic vitandi ... vel reddendi debitum ...
in tempore angustie ... et factus est
rex Egypti. Unde in testamento Joseph dicitur quod Egyptia
minata est michi mortem ... tradens ...
et minata est michi ... dicens ...
dominaberis michi et omnibus que mea sunt
si tradas teipsum in me. Et ego ingrediens thalamum ...
dominum et ieiunavi in vii annis illis et ... erat

qui exivit a me · et ego genua flectens ad deum totam diem et totam noctem circa diluculum surrexi lacrimans et petens liberacionem ab egipcia et in fine apprehendit vestimenta mea et nudus fugi et illa calumpniata est me adversus virum suum et dixit se opprimenti flagellans me misit in carcerem. Sed quidam volunt quod uxores eorum teneantur ad hoc preceptum et non ipsi tamen ipsi magis tenerentur quam uxores quia caput mulieris est vir. Unde in omnibus enim bonis caput debet precedere et membra sequi sicut etiam sequitur xpm aliquin si mulier melius vivit quam vir inordinata est domus secundum augustinum quia caput pendet deorsum, et quia hec pestis hominis invaluit conquerunt viri de mulieribus et non mulieres de viris quamvis tamen magis viri deliquerunt. Et est exemplum de marmotha que multum laborat et congregat bladum in augusto et tunc expellitur de domo sua et illa de retro molliens insidias perforat aliam domum et furatur. Sic per diversa litigia viri et mulieres devastant pre... Dictum est. Non furtum facies. hoc enim mandatum probat Achor Josue xxii Nonne Achor filius Zare preterivit mandatum domini et super omnem populum Israel ira eius incubuit. Ergo rem alienam ... invito domino vel sciens furtivam emisti vel sciens in custodia recepisti · transgressus es hoc mandatum et fecisti furtum et dicit tibi. Si videbas furem currebas cum eo. hic est rapiendo per violenciam vel clandestine rapienda per fraudulenciam vel occultando bona aliorum per maliciam. hic maxime castigandi essent pueri qui surripiunt alienos fructus et dampnificant homines et per consuetudinem fiunt latrones. Unde Aug in libro confessionum confitetur de furto quod fecit accipiendo de celario parentum suorum vel de mensa vel occulte ut ederet vel ut pueris daret et de pueris quos exclusit de aleatoribus et dedit parentibus. Similiter et quidam permittunt animalia sua in agros suos et alia bona devastant. Exo xxii. Si leserit quispiam agrum vel vineam et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena quicquid optimum habuit in agro vel vinea pro estimatione dampni restituat. et quod eciam abhominabile est pauperes post messores spicas remanentes colligere non permittunt sed potius tondunt et pauperes relinquere nolunt. Contra illud Levit xxiii. Cum messueritis segetem terre vestre. non secabitis eam usque ad solum nec remanentes spicas colligetis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. Idem xix° Cum messueris segetem terre vestre et cetera Ex xlv. Deute xxiiii Cum messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris et cetera. Dicitur enim in parabolis quod sol accepta uxore genuit alium solem. Cum autem multi gauderent eo quod duos soles haberent terra lugebat et interrogata cur non gauderet. Et dixit Unus solus ita me aliquando siccabat quod fructum facere non poteram quomodo duo soles me siccabunt et sterilem reddent. Sic videmus multiplicatis divitibus multiplicari angustias in pauperibus. Dictum est Non falsum testimonium loquaris contra proximum tuum. Quod hoc mandato prohibetur omne genus mendacii et falsi testimonii. hoc est contra aliquem falsus testis fuisti gratia vel amore precio odio vel timore. Tit 1° Non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum avertencium se a veritate. A veritate enim se avertit qui mentitur aut falsum testimonium dicit. Contra illud Eccli xxvi Mandata dei in corde mulieris sancte. hoc est anime que veritatem in corde

et ore. Mendacium enim destruit ymaginem dei in nobis, sicut plumbus
denarius formam veri denarii et regis caracteris. Sic enim est
primum dyabolicum qui primus protulit mendacium. Gen. iii. 2m
etiam testimonium non debet proferre aliquis, quia Pro. xxi. Falsus
testis peribit. Falsus enim testis tres offendit, scilicet deum cuius ve-
ritatem annihilat, iudicem cui veritatem occultat, et reum quem
sua falsitate condempnat. Prov. xxv. Iaculum et gladius et sagitta
acuta homo qui loquitur contra proximum suum testimonium falsum.
Et quidam etiam nolunt perhibere testimonium nisi pro munere, ut dictum est. Dicitur de quodam iudice vena-
li quod quedam paupercula non potens ius suum ab eo obtinere dixit
cuidam mulieri. Iudex iste talis est quod nisi manus eius ungatur
nunquam ab eo iustitia obtinetur, et illa simpliciter intelligens velud
uncta vel unto porcino manus eius ungat coram videntibus et
a vobis iustitiam non haberem, et ille remansit confusus. Quod
scriptum est: Non concupisces uxorem proximi tui.
Non solum enim peccat mortaliter qui opere cum soluta fornicatur
aut cum coniugata adulteratur aut contra naturam polluitur, sed
etiam qui aliquo istorum trium modorum cum consensu rationis
mechari concupiscit etiam sine opere. Math. v. Dictum est antiquis:
Non mechaberis. Ego autem dico vobis quod omnis qui viderit mulierem
ad concupiscendam eam iam mechatus est eam in corde suo. Ad concu-
piscendum dicit vel hoc fine et animo attenderit ut eam concupiscat,
quod iam non est titillari sed plene consentire libidini. Unde dicit Aug.
li. xxiii. Lex quidem sancta et mandatum iustum et sanctum et bonum.
Lex enim prohibebat concupiscentiam, sed mandatum evangelii
Et notabiliter dicit viderit, quia mens corrupta per oculos concupi-
scentiam trahit, quibus tanquam nuntiis male prohibitur ad videndum
visarum similitudines. Imprimuntur enim in oculis formarum
sicut videns per vitrum, ita mens per exteriora
oculorum. Oculi enim sunt quasi clause fenestre quibus
mediantibus hauriuntur forme. Unde antiquitus eruebant sibi
plures oculos ne peccarent per eos, et modo conantur ut magis con-
cupiscant, et prodeunt in publicum quando deberent caute abscondi,
sicut legitur de quadam moniali quam abbatissa
sua abscondit in loco secreto monasterii pro timore cuiusdam
militis qui volebat ei commisceri. Et cum miles eam per omnes
officinas et angulos quesisset et invenire non posset, tandem
fatigatus et tedio affectus recedebat, et illa cepit clamare cucu
sicut solent pueri dicere qui absconditi sunt et inveniri volunt.
audito — Quo ~~cognito~~ miles cognovit eam et se derisum recessit. Septi-
mum est: Non concupisces domum proximi tui, non agrum et que illius
sunt. In quo mandato intelligenda est mortalis concupiscentia qua
consentit ei voluntas carnis, et si non deducatur ad actum,
ad honorum proximi violentam rapinam aut commendationem fraudulen-
tam aut surreptionem occultam. Multi enim usurparent bona pro-
ximorum si non timerent supplicium. Psalmo: Ad omnia manda-
ta tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui. Via iniquitatis
est via avaritie que prohibetur hoc mandato, sicut dicitur i.
Avaro enim nequius nihil, nihil iniquius quam amare pecuniam. Eccli. x. Hic enim et animam
suam venalem habet, quia in vita sua proiecit intima sua. Quidam ia-
cuit in fornicatione qui cum incepisset laborare in extremis, ro-
gabat animam ut remaneret cum ea quia bene pararet eam

et promittebat ei aurum et argentum et divitias et delicias multas
attamen ut unam etiam faceret peccata, tandem videns quod eam retinere
non posset indignatus ait Ego homo hospitium cum multis divitiis
tibi preparavi ex quo ita fatua es quod in eo remanere non vis commen-
do te omnibus demonibus inferni et mortuus est et sepultus in inferno

De penis et gaudiis sermo primus

110 Letare Ierusalem. Verbum hoc sumitur de ultimo Ysa-
ie ubi sic scribitur In tristicia mea letamini cum Ierusalem et
exultate omnes qui diligitis eam. In quibus verbis invitantur
ad letandum anime sancte que sunt de civitate celesti Ierusalem
misso et si non dum premio. Unde urbem illam supernam que e-
dificatur ut civitas partem sui habet militantem in terris, partem
post triumphantem in celis. Cives ergo huius civitatis nos cives Babi-
lonie invitantur ad letandum quia non est verum gaudium neque locus
tanti solacii extra Ierusalem. Sed cives Babilonie more ioculatorum
hominum leticiam dum simulant extra, si qui veniunt ad do-
mum ipsorum hic est ad conscientiam non inveniunt gaudium intus.
Letantur enim cum male fecerint et exultant in rebus pessi-
mis Prov. ii. Cum risus eorum dolore miscetur, et ulte dolor
extrema luctus occupabit. Gaudent enim in temporalibus ubi ad sacie-
tatem et venter inflatur sed non implentur quia si aliquas come-
dunt quibus non saciantur Luc. vi. Letentur ergo cives Ierusalem pro
gaudio quod expectant quod maius erit in re quam sit in intellectu
vel cogitacione. Et maius in cogitacione quam in prolacione. Plus
enim erit quam sentire possit et plus sentiet quam possit dici. Tale autem
gaudium erit in anima et in corpore. In anima scilicet perfecta sine
stulticia. Ibi enim cognoscemus sicut et cogniti sumus. 1 Cor. xiii. Tunc
enim videbimus facie ad faciem. Jere. xxxi. Omnes cognoscent me a mi-
nimo usque ad maximum. Et promittitur non docebit ultra vir pro-
ximum suum quia omnes erunt docibiles dei. Jo. vi. Et [illegible]
me docebit. Modo enim parva scimus. Nam animam nostram non co-
gnoscimus nec corpus nostrum intus. Sed etiam posterius preterita obliviscimur.
Futura nescimus. Presencia non penetramus. Sed tunc in illo libro
legemus ubi quicquid voluimus sciemus quia sicut angeli. Nichil nos
latebit qua patria qua gente qua stirpe aliquis genitus sit
quomodo etiam in vita sua quilibet fecerit. Videbit aut peccata
ipsa et que fuerunt per confessionem deleta, sicut milites sanati
recordantur vulnerum suorum sine tristicia videbunt omnes peccata
omnium ut omnes magis commendent medicum et laudent cum bene-
ficio divine gracie industriam sapientie illius qui evasit tantum periculum
ut ipsi visi porta contemnet vel homo hominem vel angelus hominem
quia homo deformis non contemnet te cum viderit deum pecca-
ta tibi dimisisse, quod si faceret deum offenderet, si vero an-
gelus te societate sua iudicaret indignum quia tu de pulvere
factus et in pulverem rediturus peccando te extulisti contra
deum, ipse vero custodivit innocentie sue statum posses ei
respondere quod non est mirum si pulvis vento elacionis agita-
tus aliquando impellitur a rectitudine locum. Tu autem divina gracia
roboratus et Christi sanguine lotus evasisti de ceno, sanguinis
dei dextera ab omni impugnatione preveniente caderet defendit
in celo. Unde deo gracie debitores quod eius innocentiam iugiter
conservavit. Sic ergo notitia dies appellatur de qua in psalmo hec
dies quam fecit dominus exultemus et letemur in ea. Sed
anime dampnatorum tantis doloribus urgebuntur ut non tantum
impacientes fiant sed etiam [illegible] legimus com-
manducasse linguas suas dampnati velint [illegible]

causa letitie est perfecta amicitia sine odio. et ista vera. tunc enim
implebitur illud preceptum Math. xxii. Dilige dominum deum tuum
ex toto corde tuo et proximum tuum sicut teipsum. et ideo non pe-
teret amicitia ista [illegible] in deum quia diliget ibi unusquisque
alterum sicut seipsum et deum plus quam seipsum. nec erit ibi minor
amicitia quam est intima corporis unita. Ps. Letabor ego
super eloquia tua sicut qui invenit spolia multa. Eloquia
dei mandata dilectionis et amoris perfecte quam resumptis cor-
poribus primum poterunt implere quibus dicetur illud Cant. v.
Comedite amici et bibite et inebriamini karissimi hoc est caritate ple-
nissima. Certe enim fuerunt qui comederunt panem suum cum fu-
erunt adhuc existentes in carne et caritate, sed carissimi qui exu-
ta carne quasi per calicem doloris promissi sunt dulci amoris haurie-
nt tamen prius nobis dilectionis affectum [illegible] quia desiderant
resumere corpus suum glorificatum, sed carissimi inebriabuntur
qui quasi ex toto sui immemores et deiformes effecti in deum ferentur
Non est enim adhuc ex tota anima exuta que de suscitando proprio
corpore cogitur sui oblita. Sed cum nulla remordebit eam cura
de propriis corpore in illo flumine quod letificat civitatem dei [illegible]
dens tota et vocata ad cenam tunc erit inebriata. quia nulla eam
retardabit carnis illecebra, nulla includet molestia ubi pulla-
bit etiam karissimis et ardentissime caritatis immersa. Ps. Justi epu-
lentur et exultent in conspectu dei et delectentur in letitia. Sed anime dam-
natorum in tantum odio et invidia fervente a sanctis [illegible] in ho-
de similitudinibus quia nec filius pietatem habeat de patre suo in pe-
nis conspecto. Ps. Letabitur iustus cum viderit vindictam, et etiam
[illegible] se habebunt istud odium quia de patre impio queritur filius
quod [illegible] illum sint in obprobrium [illegible]
[illegible] dampnati erunt per invidiam sicut demones in inferno ut
habes in libro de ordine creaturarum. Demones autem esse mortem per-
fecerunt mortali odio ut habes in libro de collatione [illegible]
Tertia causa letitie est pax et concordia sine discordia, hic enim
non est concordia ubi corpus et anima in eodem homine discor-
dant ut quod unum appetit, appetit alterum nolit, sed tunc erunt
tante concordie omnes iusti quod tunc non sunt oculi nostri quia si
oculus unus [illegible] perit proprio non vertitur alius, sed semper in
eandem partem volvuntur. Sic caro et anima in nobis et volun-
tates omnium erunt idem volentes, hic enim est domus et pax eterna
[illegible] Tob. xiii. Jerusalem civitas dei le-
taberis in filiis tuis quia omnes benedicentur etc. Cum dili-
gunt te et tibi congaudent super pace tua. Si sancte dicas si omnes
vellent ibi quod ego nollent augmentum glorie mee quod ego non
velle non potero, [illegible] ego pro velle meo de maioribus de ce-
lo vel [illegible] Petrus. Attende quod Petrus in persona esse vellet
non potest. quia si hic velles teipsum esse [illegible] velles. quia velle
nequibis nec etiam Petro equari in gloria velle poteris si non
fueris ei equalis in meritis, quia plus diliges pulchritudinem
iustitie divine ordinem quam propriam utilitatem. Sicut pes in corpore de
humano pes vellet habere officium manus vel oculi. nec beata
loco suo ad locum altius ferri, quia multo magis in illa beata
civitate locum quem quisque adeptus fuerit pro meliori statu ut
loco nollet mutari. quia si vellet beatus non esset, quia non
haberet quod appeteret, sed tanta erit ibi concordia ut quod
unus non habeat in se ipso habeat in alio, sed anime damna-
torum tamen habebunt discordiam ut corpus anima odio habeat

quia male cogitavit, et corpus actio habeat · quia male cogitata
anima puniatur pro sua cogitatione et corpus
opere compleverit · unde anima · Je. xv · Ve mi mater mea qualiter genuisti
pro sua operatione · Quarta causa letitie et hono-
me virum rixe virum discordie et verecundia, nam hic ab omnibus ho-
reverentia sine dedecore et verecundia blasphemabatur vel inhonorabatur
norabatur vel ut ab omnibus · Deus quemcumque elegit in filium et regem
quod in futuro erit · unde Domine letabitur rex · i · ille quem
adoptaverit · Ps. · In virtute tua · Domine bonitatem tuam · Magnus enim
rex est futurus per gratuitam bonitatem tuam in sublimi throno
honoris ubi omnes reges erunt super celos · super capita habebunt
residebunt Apoc. xxi · Coronas aureas · Et sicut fratres et coheredes
pares angelis erunt Apoc. xviii · Et vide expresse si pauper omni solatio destitu-
tum Christo regnabit · Et vide expresse si pauper omni solatio destitu-
tus nudus fetidus corruptus ulceribus plenus eiceretur a rege et
ornamentis regalibus indueretur, et in filium regis adoptaretur et
hereditatem cum eo partiretur · et nulli rei quam preponeret gaudere
tur · patet quod hic nulli honorarentur · Et ita est quia nati de putredine
corrupti peccatis solatiis repleti multis miseriis solatio destituti sicut filii
nomine Dei vocati · ornamenta virtutum per gratiam habemus primo dyex no
adoptivi cum unigenito filio naturali regnabimus primo Jo. Vere quod nimis
nomine Dei vocabimur · Ps. · Ego dixi dii estis · Vere quod nimis
honorati sunt amici tui Deus nimis confortatus est principatus
eorum · Sed anime damnatorum exhonorabuntur · Unde damnati
in loco vilissimo et omni fetore pleno ponentur · Etiam semen
hic honorabitur quod timet Deum · semen autem hoc exhonorabitur
quod preterit mandata Dei · Ille honor deberet appeti non mundi
honores · quos qui appetunt similes sunt pueris qui sequuntur
papiliones · volant enim papiliones et rectam viam non tenent
sed diu morantur ubi resident quos volunt pueri sequuntur ita
quod dum eos attendunt ad pedes suos non respiciunt sed in foveam
labuntur et caute et suaviter incedunt et prius attendentes
et manus urgentes cum eos apprehendere temptant illi evo-
lant et sic pueros deludunt · Et si apprehenderint eos exultant
de modico quod magnum quid adepti fuerint · Sic honores mun-
di rectam viam tenent sed de uno ad alium volant quos qui
sequuntur non diu tenent et tamen eos nimis appetunt semper negligunt
et in peccata cadunt et talia querunt et cum paucis attesserint de
manibus eorum exiliunt et si eos apprehenderint de modico gaudent
et plaudent · Eccl. xxxiii · Et qui apprehenderit umbram et sequitur
ventum sic qui attendit ad visa mendacia · Quinta causa letitie
est potentia sine impotentia · Electorum enim anime tunc quicquid
voluerint poterunt facere, quia habebunt omnipotentem concordem
voluntati sue · Ps. Letabuntur coram te sicut qui letantur
in messe · Unde enim colliget manipulos et in horreo spatiali repo-
suit et sequitur, sicut exultant victores capta preda · Vere vi-
ctores quia nec Deus eis auferret bona que habebunt
nec ipsi perdent ea per aliquos potentiores eis eos violenta
re potuerint · Sed anime damnatorum ita erunt impotentes
quod nichil quod voluerint facere poterunt · Tormenta enim po-
tiuntur in eos non ipsi in tormenta · Sapientie xvii · Illi qui
impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis sine
mento eundem sompnum dormientes aliquando monstrorum
exagitabantur timore aliquando deficiebant traductione · loquitur
enim in persona damnatorum de Egyptiis qui horrore tenebra-
rum circumdati nec vigilare nec dormientes quiescere poterant

qui a horrendis monstris et visionibus et terrore nimio crucia-
bantur Sexta causa letitie est securitas et confidentia sine
timore et diffidentia In hac enim vita nulla securitas esse potest sine
cum in eodem momento fiat pauper ex divite, mortuus ex vivo
sed ibi perfecta securitas ubi vera eternitas ipsa ymo Thabernaculum
erit in umbraculum diei ab estu et in securitate et absconsione
a turbine et a pluvia dicitur scilicet prosperitas estus terrena
cupiditas turbo adversitas pluvia dissolvens et putrefaciens
carnalis voluptas et quibus defendet divina protectio et ab hiis omni-
bus erit etiam securitas Psalmus letentur omnes qui sperant in te
in eternum exultabis et habitabis in eis, sed anime dampnatorum
erunt in timore et desperatione Sapientie xvii Subitaneus illis et
in desperatus timor supervenerat et in eodem capitulo tristes illic appa-
rentes pavorem perhibent et ignis nullatenus poterat lumen prebe-
re appallebat autem illis subitaneus ignis timore pleni sed semper
tenebris et tonitrui horror Unde sicut egipcii abitumque latebas
nimio terrore pauerunt et tenebrae non videbant et prone tristes
apparentes terrebant eos quia potuit esse quod demones aliqua
fantasmata terribilia ingerebant eis ad augmentum penarum
erit in dampnatione quod vindictam formidabunt penas Et ibi
sunt graviores dolores tanto maiores timent horrores
ut dicit in libro de dictum locum Septima causa letitie est laus
sine cessatione insistentia ipsa laus Gaudium et letitia
invenientur in ea gratiarum actio et vox laudis hic est iubilus
gloria angelorum sine intermissione dominum laudantium et cuius celestia
Hierusalem reddentium Seraphin clamabant sanctus sanctus sanctus
ipsa in de hac letitia habet Ysaias dominus ut nostra die primo fe-
cit arborum et fructus quod pal. et ramos ligni densarum frondium et
salicem dicitur et letabimur coram domino deo nostro, Secundum gaudeo
pulcherrime ipsius est natus de intemerata et sanctissima regina
hec festum sumitur cum cuius prima habetur et hec ipsa die primo
in illo die dominus et primus et ultimus est cessavit omnis successio
sunt hunc festum sumunt qui beneficia Christi in prima sua consti-
tuit statuebat palmarum quas nos optamus dominus et gratiarum for-
ment prendunt victoriam et trophea Christi nobis innuit ex
palma enim coronabimur victores Unde palmas in manibus ipsorum
Hinc martires Ramum autem densarum frondes sunt varia cuius
benefitia nos obumbrantia in multiplicium estu temptationum
salices de torrente iusti sunt in eterna viriditate, hec enim
iubemur sumere in die solemni et coram domino nostro letari
quia laudabimus incessanter deum pro omnibus sanctis suis
victoriis et beneficiis et pro electis in eternitate ascriptis, sed e
dampnatorum in eternum blasphemabunt sicut in Apocalypsi scriptum
xvi Grando magna sicut talentum descendit in homines et blas-
phemaverunt homines deum propter plagam grandinis quia mag-
na facta est vehementer
De dote
Letare etiam potest pro gaudio quod erit in corpore
glorificato Ubi enim pulchritudo erit sine turpitudine
et hec est prima causa letitie Proverbiorum v Sit vena tua
benedicta et letare cum muliere adolescentie tue Vena id est incre-
mentum sanguinis, virgo est pulchritudinis, mulier adolescentie
nostre erit anima quia adolescens et iuvenis in spirituali
corpore quod resurget in summa pulchritudine Sicut adolescen-
tia est etas pulcherrima et gratissima Nunc enim corpora nostra
non sunt pulcherrima quia nec candor nec est sicut lilii nec

videntur ut vere non tamen sunt turpissima sed in futuro conformabuntur pul-
critudini solis. Matth. xiii^o. Refulgebunt iusti sicut sol in regno
patris mei. quia tamen sol septempliciter quam modo sit splendidior erit
Ysa. xxx. Preterea non solis claritati conformabuntur corpora no-
stra sed claritati corporis Christi. Phil. iii^o. Salvatorem expe-
ctamus qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Reformabit
itaque qui reformator corporis humilitatis nostre confi. que turpiter fusa ipsum conflatur
erit ad similitudinem ymaginis que, sic quod nimis erat in uno me-
mbro fit pulchrior de eodem metallo, sic quod membris corporis magis
hoc ponitur in alio proportionatur. sicut de cinere fit vitrum clarum et purum, ita re-
claritatis. quia sicut de cinere fit vitrum fiant pulcherrima cor-
pora solutis corporalibus in pulverem de eodem pulvere. Et ideo civitas ista Apoc. xxi. dicitur
aurea et splendidissima, et ideo civitas illa Apoc. xxi. dicitur
similis cristallo. Sed corpora dampnatorum erunt turpissima et
angelis de similibus quam dyabolus fuit ceno. et omni cadavere fetidior
et omni fuligine turpior erit. Ibi ergo homo aut pulchritudinem per-
fectam habebit, aut summam turpitudinem. Prov. vi^o. Qui adulter
est propter cordis inopiam perdet animam suam turpitudinem et ignominiam
congregabit sibi et opprobrium illius non delebitur quia zelus et
furor viri non parcet. Secunda causa letitie est perfecta agilitas sine ponderositate. Ibi ubi
equitatem et salutis sicut ... de firmamento. Tanta erit enim
agilitas corporum ut sequitur nutum spiritus. Ubi enim volet spiritus ibi erit
corpus. quia erunt sicut angeli dei Matth. xxii^o. Ad nutum impleti
sunt de celo in terra et econverso sicut patuit Daniel xiv^o. de angelo qui
portavit per capillum capitis Abacuk in Caldeam ad Danielem
erat in carcere. Et sicut oculi nostri emittunt radios subito
usque ad celum et in se reflectuntur primo sicut orto sole in plaga ori-
entali statim sol attingit usque ad extremum partis occidentalis ut
pendamus non esse impossibile quod de nostra credimus fu-
tura agilitate. De huiusmodi Iob. Timor domini gloria et
gloriatio et letitia et corona exultationis. Timor enim reverentialis
erit in gloria et corona exultationis vel ex salutationis et
agilitatis. Non est letitia vel causa letitie non est enim dubium
quin anime desiderent resumere corpora glorificanda que con-
iunctio si fieret animas gementes et tardiores inquinati appe-
terent resumere ipsa. Sed corpora dampnatorum erunt ita pon-
derosa ut movere non possint membra sua quia sunt ligata
Matth. xxii. ligatis manibus et pedibus etc. Ysa. xxiv. Obvolu-
tus etiam terram si quam tenerii ... iniquitas sua et corruet
et non adiciet ut resurgat. Tertia causa letitie est fortitudo
sine imbecillitate. quicquid enim volent de creaturis facere
poterunt sicut et angeli quibus equales erunt. De angelis
sicut iustus fortis erit ut etiam si velit terram movere possit. Ps.
letentur montes Syon et exultent filie Iude propter iudicia tua domine. Montes Syon dicit
electos propter fortitudinem. Idem domini filie Iude propter virginem qui semper
conservant et laudem exultabunt aut propter iudicia dei hoc est propter
adiudicatam eis beatitudinem. Sed si queras quid tunc prestabit electis
illa fortitudo cum nichil erit mutandum vel gerendum in futuro
dico quod sola possessio quae grata erit, licet exercitium et actus
fortitudinis tunc nulla non sint. Sed corpora dampnatorum
tantam habebunt infirmitatem et imbecillitatem secundum quendam Au-
gustinum ut nec etiam vermes queant amovere ab oculis suis. et iste
sunt infirmitates egypti quas non sustinebunt electi sicut nec
sustinuerunt veri hebrei. Deut. vii. Auferet a te dominus omnem
languorem et omnes infirmitates egypti pessimas. Et Ier. xx.
Qui me persequuntur cadent et infirmi erunt, et sequitur hic

infirmitatis pro imbecillitate ¶ Quarta causa leticie est libertas sine servitute, sicut enim angelis nichil obsistit, nec aliquid eos impedire potest vel constringere quin pro velle suo cuncta penetrent liberrime. Non erit aliquid obstaculum quod nos retardet nec aliquid eorum ad nutum nostrum prius nec obstat nichil per puncto quod nolimus et agere promptum quecumque voluerimus. Et libertatis vel impossibilitatis habebis in corpore domini. Et exemplum habemus ut et exivit ad discipulos ianuis clausis Jo. ult. Quod innuitur Esdre in apocrif: Mater complectere filios tuos, educa illos cum leticia sicut columba. Confirma pedes eorum quoniam elegi te dicit dominus et resuscitabo mortuos de locis suis et de monumentis educam illos. Sicut columba dicit que libere volat ubi voluit. Ex corpora dampnatorum erunt servituti subiecta. Cogentur enim ad omnia que nolunt et prohibebuntur ab omnibus que voluerint. Jer. xvi: dicitur quod traditus est tortoribus. De servis neque filii Israel malum et servierunt Baalim et Astaroth Judic. ii. Servietis diis alienis qui non dabunt vobis requiem Jer. xvi. ¶ Quinta causa leticie est sanitas sine languore. Cito ut puer nascitur incipit infirmari et languere esurire et sitire et fremi, licet etiam aliquis videatur sanissimus, si durius tangatur clamabit quia leditur, licet videamur in aliqua parte corporis sani sumus tamen in alia. Sed ubi erit perfectissima sanitas ubi neque languor neque infirmitas, sicut in filiis Israel xl annis non fuit aliqua languoris passio in toto tempore spacio quo fuerunt in deserto. De hac leticia Ysa. li: leticia sempiterna super capita eorum gaudium et leticiam obtinebunt, fugiet dolor et gemitus. Erunt enim dicitur in apocrif. Esdre lignum vite erit illis in odore unguenti. Econtra corpora dampnatorum in tanto languore erunt ut nullo medicamine vel unguento sanari poterunt. Deut. xv: Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum est coram eo feceris cunctum languorem quem posui in egipto non inducam super te, ego enim dominus salvator tuus. ¶ Sexta causa voluptas sine anxietate. De qua Cant. j°: Introduxit me rex in cellaria sua, exultabimus et letabimur in te memores uberum tuorum super vinum. Cellaria ista sunt diversa sanctorum gaudia que sunt in patria ubi inebriantur torrente voluptatis et haurient dulcedinis excellentem omnem dulcedinem, triplex iocunditas, et hec in duplici stola corporis et anime. Esdras in apocrif: statuit ibi xii arbores gravatas variis fructibus, et totidem fontes fluentes lac et mel et vii montes inmensos habentes rosam et lilium in quibus gaudio replebo filios tuos. Loquitur etiam de gentibus cum dulcedine exemplum ponit de ferro ignito quod in qualibet sui parte continet ignem, sic et homo in se voluptatem que totos eos perfundet, inebriat et inestimabili dulcedine et inenarrabili iocunditate saciabit. Ita corpora plena erunt voluptate intus et extra. Sed corpora dampnatorum erunt in summa anxietate sine voluptate nisi penali. Ysa. lxv: Servi mei letabuntur et vos confundemini, servi mei laudabunt pre exultatione cordis et vos clamabitis pre dolore cordis et pre contritione spiritus ululabitis. Dampnatorum anxietatis et dolores ponit exemplum in ferro ignito, quod in qualibet sui parte continet ignem. Si verbi gratia constituamus aliquem hominem qui tam in ... sicut pepulisset quod etiam in singulis membris ferrum ignitum et candens infixum habeat ita quod nec medulla nec intima nec minima in illo toto corpore careat cruciatibus illius

inanitate vel longevitatis vel propinquitatis quam sentitur in quilibet
pupillis et in centuplum fit ferventior et acutior ille dolor quam
aliquis ignis materialis in via fit corporis dampnationis repleantur
aliquis ignis mallis in via sit [illegible] Est longevitas sine vite brevitate
angustiis. Septima causa letitie est longevitas quam in via quam quamvis moriturus
habet longevitatem non habet homo in via quam quamvis moriturus
est. Et dicimus brevem vitam habet qui cicius mori possit. Sed ubi
est longevitas quia vite eternis. Iusti enim in perpetuum vivent. Ps.
Deus tu conversus vivificabis nos et plebs tua letabitur in te.
Dum enim Iesus Christus adiunxit electis quos permittit affligi
... non potuerint separari. Qui
convertere ad eos ... pastore meum regimen civitatis
in quarto Esdre ... pastore meum regimen civitatis
dabit vobis quam in premio est ille qui in fine seculi adveniet. Pa-
rati estote ad premia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per eter-
nitatem temporis. Fugite umbram seculi huius accipite iocundi-
tatem glorie vestre. Et sequitur: Vidi in monte Syon turbam ma-
gnam quam dinumerare non potui et omnes canticis collaudabant do-
minum. Et in medio eorum erat iuvenis statura celsus eminentior
omnibus illis et singulis eorum capitibus imponebat coronas. Hii
sunt qui mortalem tunicam deposuerunt et immortalem sumpserunt
et confessi sunt nomen Dei. Modo coronantur et accipiunt palmas.
Ille iuvenis qui eis coronas imposuit et palmas in manus
tradidit ipse est filius Dei quem in seculo confessi sunt. Sed cer-
te dampnatorum habebunt longevitatem vite quia non nisi mo-
riendo vivere poterunt, sed quam breviter illa vita cum mors
fuerit continua. Ps. Sicut oves in inferno positi sunt. Mors
depascet eos. Sicut enim ordinantur oves in caulis, sic reprobi
erunt in tormentis per qualitatem criminis, et sicut ovis herbam
carpit sed radicem non evellit, que tamen repullulat ut iterum
repullulando carpatur et carpendo repullulet, sic reprobi semper
moriuntur in tormentis, et ut semper moriatur semper reviviscet
ut semper mors sit vite continua et vita mortis tempore totum.

Letare Ierusalem et conventum

112 Facite. Verbum hic quod in ecclesia sub hac forma cantatur
... sumitur de ultimo Ysaie et primo de ... Ierusalem
... letaberis in filiis tuis quam omnes ... et ... ad dominum et
hoc quod hic dicitur conveniant facite. Sicut ab initio quadra-
gesime suspendimus organa letitie ut signaretur amaritudo
que debet esse in penitentia, ita hodie relaxamur et invitamur ad affectum
letitie ex consideratione gaudii quod habebimus in patria. Huius
figuram summus pontifex rosam auream cum musco et balsamo ho-
die ostendit et quia Ierusalem mater nostra sursum est, quantum ad illam
partem que triumphat in celis et ad deorsum quantum ad illam
que laborat in terris illa letatur. Hec autem desiderat ut eidem
conveniat et unum conventum faciant. Ideo sub methaphora cuius-
dam religionis edificande loquitur sacra scriptura. Nam
festinus huius religionis edificande locum dicens: Ierusalem et
... conventum facite et deorsum letare. In Ierusalem est re-
ligionis locus religiosorum conventus et letitie regularis
usus. De hoc tribus letare. Circumspice Ierusalem ad orientem
et vide iocunditatem a Deo tibi venientem. Ecce enim veniunt
filii quos dimisisti dispersos collecti gaudentes in honore
Dei. Hic locus religionis congruus est in Ierusalem celesti
quia non erant in Ierusalem habitantes viri religiosi ex omni
natione que sub celo est. Locus autem religionis congruus con-
sistit in quatuor: in plateis, muris, edificiis et edificatoribus

appendicijs. Item locus spaciosus primo queritur, quo septo clauditur. claustrum edificijs distinguitur. edificatur. in appendicijs clausura perficitur. ps. Iherusalem que edificatur ut civitas. De plateis Apoc. xxi. Platee civitatis Iherusalem aurum mundum tanquam vitrum perlucidum. in plateis latitudo caritatis. In auro claritatis. in vitro perspicua puritatis. quia cives illius habundant in latitudine caritatis puritatis et claritatis. quorum mentes sibi invicem et claritate fulgent et puritate transfluunt. quia vinculo sed mentes ab alijs carnalibus membrorum corpulentia non abscondit. O desecata caritas civium supernorum ubi nec lutum invenitur carnalis voluptatis, nec pulvis terrene cupiditatis nec palea vanitatis.

In plateis autem sunt inter se distincti ordines secundum angelorum varietates omnis caritatis ad quorum mansiones anime transeunt et eas in suis domibus recipiunt, qui in caritate perfecta hinc transeunt vel pulsati in purgatorio evadunt. Sed platee nostre Iherusalem militantis etiam per avariciam coangustantur. Luc. xix. Videns Jesus civitatem Iherusalem flevit super eam dicens. Coangustabunt te undique et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt. De muris Apoc. xxi. Structura muri Iherusalem ex lapide iaspide. qui sunt in proposito finalis perseverantie. Est enim iaspis viridis cuius color permanet in viridibus gemmis precipue. Viridis enim color primitus aliquando in tincturis. aliquando nascitur in herbis. aliquando creatur in gemmis. Sed in picturis cito deletur. sic multi bonum quod proponunt levitate diminuunt. In tincturis diutius custoditur. ut cum pannus viridis tingitur. et cum pluvijs et venis colore tollit. quia quidam in bono proposito diutius perseverant. sed tamen invalescente temptatione bonum propositum mutant. Viror in herbis et gelu et estu aduritur. quia quidam in iuventute boni sunt. et appropinquante senio quasi gelu constringente et temptatione quasi estu superveniente. Sed viror in gemmis permanet. quia cives ad invicem Iherusalem permanentes usque ad finem rigorem sui propositi tenent. Propter quod tanquam ... de muro Iherusalem dispensatus est. et Jeremias similiter vidit murum Iherusalem dissipatum. Et addite quod in muris debent esse porte. Apoc. xxi. Porte Iherusalem ex singulis margaritis. hoc genus lapidis invenitur in conchis marinis quem certis temporibus ... et celesti rore concipiunt. De margaritis que flave. quia candor in eis est signum ... aeris obscuritatis. Candor in portis medicina castitatis defendens de puritate illius celestis civitatis, sicut viror iaspidis in muro perseverantia in bono proposito. Sed prius dolor candor iste flavescit in valvis margaritis ut in eis qui se custodiunt ab exercicio libidinosi actus. Sed non ab impuritate carnis ... polluta menstruo inter eos polluta ... menstrualis ... et sicut menstrua inficit speculum purum et ... et impedit in arboribus fructum secundum Plinium Solinum. Sic effrenata et carnalis ... quotidiana polluit honestatem ... et impedit in ... fructum animarum. De edificijs ... Sed civitas Iherusalem edificata est per passionem ultra flumen non habitabilis dixerunt regi ... Israel. quia illi qui transierunt flumen ... sunt ... deo, nec timent insidias diaboli, diversa edificia. ... officina. Apoc. xxi. Civitas Iherusalem in quadro posita est. hoc claustrum quod est quadratum. In uno latere est oratorium. In alio cellarium. In tercio refectorium. In quarto dormitorium. Oratorium. patris. Cellarium

habundancie et plenitudinis refectorium sacietatis dormitorium tranquil-
litatis et serene mentis. hec edificia nec vetustate corrumpuntur nec
vento nec turbine destruuntur. quia est ibi pax sine perturbati-
one. habundancia sine diminucione. sacietas sine fastidio. quies
sine tedio et integritas hic perseuerat sine fine Sed sicut illa trium-
phans est in edificiorum suorum honestate. ita militans est
in vilitate decor. Primum paravit dominus. qui glo-
riam nostram in vilitate decoris regno eius. De apparen-
tibus ... eam convenerunt eam. quia vi regno eius. De appen-
diciis et pinnaculis ad edificia est pratellum in claustro quod semper
est viride et aqua collecta que tamen non cessat fluere et effusus
misterium Erat enim in medio prati ... piscina quibus portus lucis
... vero viriditas signat quod ibi est semper nova amenitas. ubi
nulla temporis varietas, sed semper eternitatis ... nichil ibi ...
storium. nichil vetustum Apocalipsis xxi Vidi civitatem sanctam Jerusalem no-
vam ... enim ibi crescit herba ex dulcitate eius ex fonte influ-
encia. et hic est fons misticus viridem pratello sicut fons qui
... ascendebat de paradiso Apocalipsis xxii flumen aque vive pro-
cedebat de sede dei et agni Sed ve nobis qui in vetusta consuetu-
dine remanemus et ad illam perpetuitatem inmarcessibilem mentis ocu-
los non leuamus ut illius dulcedinis fonte potemur Ideo Jeremie xiiii
... ad Jeremiam de sermonibus siccitatis et clamor
Jerusalem ascendit. quia non invenerunt aquam et terra in agris pe-
riit et reliquit. quia non erat herba Quia ut dicit ... super
illum locum. quia sunt qui possunt discere et non sunt qui pos-
sunt docere. quod videtur in prelatis et eorum subditis hodie
... claritudine horum subiungit religionis statum dicens Conven-
tum fratres Iste conventus est in quatuor. in prelatis et professis et
novicijs et omnium horum officijs Prelati quidam sunt superiores ut
abbates et ministri quidam mediores ut priores et vicarij ab-
batis aut superior in illo conventu celesti ipse est pater omnipotens
cui clamamus abba pater. cui omnes obediunt qui sunt in conve-
tu illo ... committendo prelatos in unum et regere ut serviant domino
Ipse autem abbas ... implet. ut tamen extrinseca ...
quia boni prelati interiora domus sue ... implent doctrina ut
tamen exteriora ... prudencia ... subditos suos ... tenet
... ut non permittit eos in malo consentire. sicut nec
abbas monachum suum de claustro ad aliud claustrum ubi vivat
... ex levitate migrare Psalmus Protexisti me a conventu
malignancium Prior autem sub hoc abbate deo patre Christus qui
collegit conventum suum xii apostolorum, et prefuit eis regens ...
... qui sicut prior alios ad laborem precessit et post
laborem ad requiem claustri reduxit. quia qui secuntur Christum
ad laborem secuntur ad requiem et qui non voluerint laborare
non erunt in honore cum priore Genesis x. Honoravit deus
conventum malorum et destruxit eos usque in finem De hoc autem priore
et congregatore conventus sui ad eum nichil foris in deserto ...
ad Jesum foris. quia anime corporibus velut in deserto sed
paradiso. quia locus ille desertus fuit a malis angelis ubi
... amenitas florum, conventus avium. copia fructuum. dulcedo fon-
cium ... De professis in Regum iiii Convenit ad regem
Salomonem universus populus Jerusalem in die sollempni Rex autem Sa-
lomon et omnis multitudo Israel que convenerat ad eum gradi-
ebatur cum illo ante archam et immolabat boves et oves absque
estimacione et numero Veniunt enim novicij in professione cum ...
ad ea que sunt ordinis Ita anime professorum in hoc seculo

ut recipiantur ad professionem illius regule et societatis Et bene
in die solenni Sed quam felix illa civitas in qua virginis solemnitas
ubi professi religiosi sunt ubi professe obediunt professam castitatem cu-
stodiunt sine querela sunt quia indigent claritate per gaudium
Sicut enim verus denarius dicitur qui ex puro metallo ex certo pondere
ex legitima constat moneta metalli puritas pura est obedien-
tia certa paupertas pura castitas pondus suus amor quo inti-
natur in deum moneta visualis quia demonstrat exitus vivendi
accidentium sine estimatione et mensura quia in aeternum immolabunt boves et oves cum
anime assistentes collaudabunt deum ineffabiliter et immutabiliter pro
simplicitate et hec sunt oves et boves in via isti pro fortitudine isti pro
simplicitate illud ii ad thesaurum Cum convenit fratres unusquisque psalmum
laudes animarum et angelorum ... vera vox psallencium ministrantur
sunt in hoc seculo Debent esse sicut medici in capitulo ut per sanctam
... peccatorum recipiantur ad illum conventum Act. xix a Convenientes
forenses agunt et proconsules sunt accusent invicem enim in cel-
... ne multiplicentur ubi lites vel accusationes et correcti-
culpa ... procedere debet medicina ne ... ubi
peccatorum remissio ... in sacro conventu quoddam est capitulum accu-
satoris ubi timeas elationem per quam lucifer expulsus est a capi-
tulo celi ubi timeas inobedientiam et excusationem per quam Adam
expulsus est a capitulo paradysi ubi caveas desperationem per quam
Judas expulsus est a capitulo Christi De novitiis predictis quod in
illo conventu sint novicii qualiter homines iusti quia aliunde venerunt
recepti vel forte gaudium in hoc mundo sumus novicii sumus et toto
desiderio nobis in oratione humiliter petendum ut recipiamur
ad illum conventum ... Congregatio est conventus ut essent
parati in prelio et ut peterent misericordiam et miserationes Cum enim
completo anno videt magister novitiorum et fratres novitium fuisse
patientem et humilem et per omnia dignum consortio aliorum
recipitur de consilio fratrum Si vero contrarium videatur aut re-
pellitur aut eius receptio differtur ut corrigatur Sic mali et car-
nales ab illo claustro celesti repelluntur ut differuntur ut corri-
gantur ... Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus
... ut dicit ... de viris sanguinum qui perseverant
in peccatis Et attende quod sicut infirmus ut sanetur accipit potionem
efficacem que omnia membra purgit et timeat viscera malos
humores evacuat et infirmum debilitat et reddit eum avidum
ad bibendum et dormiendum et ad ventum egrediendum Sed hec omnia
a perito medico prohibentur ne moriantur heu inquit ille si hoc
scivissem medicinam non accepissem male mihi erat prius modo
peius Sed cum humores inceperunt defluere et corpus levigari
gaudet quia ad pristinam sanitatem se redire sentit medicinam
laudat et eos qui sibi consuluerunt benedicit Similiter fit cum
novitii intrant religionem accipiunt potionem medicinalem Vel
cum incipit aliquis agere penitentiam secundum ordinis difficultatem ut
... eum vigilare cum vellet dormire vel surgere
cum vellet bibere et claustro manere cum vellet exire tacere
cum vellet loqui et sic de aliis heu mihi inquit qualiter hunc ha-
bitum suscepi vel opus incepi Sed cum considerat quod per sanitatem spiritualem

ei restituuntur et conscientia tua alleviatur et leve efficitur quod prius grave antea videbatur, tunc letari incipit de gratia accepta et eis qui hic consuluerunt benedicit, et fortiter dimicat etiam si totus mundus contra eum veniat. Josue xi. Convenerunt omnes reges in unum ad [illegible] ut pugnarent contra Israel. De istorum officiis Je° viii° secundum quod potest exponi in bono: Convenite et ingrediamur civitatem munitam et sileamus ibi. Civitas munita patria est ubi nulla indigetur, non estuatur, non sentitur, ubi omnis [illegible]. Sedent enim requiescunt in claustro, sedent, student et silent. Sedent contemplantes, facientes sabbatum a laboribus suis; student in libro vite contemplantes omnia sibi necessaria; et iste liber viatoris in uno verbo continentes omnia, qui liber litteris scriptus intus et foris est verbum incarnatum, qui liber [illegible] divinitate, ad quem libri foris humanitate, sed illuminate anime divinitatis eruditi scientia divine legis in inspectione continua. Silent quia nichil est quod ultra desiderent, videntes eternum vivere. Silent quia [illegible] quod videant ingratitudine mentis sentiant. Silent quia totum gratuitum est quod habent, non merentes quid condignum deo pro beneficiis oblatis rependant. Silent quia deo obediunt et in nullo contradicunt, non similes lucifero qui per superbiam silere noluit, ibi silentium dicens: Ponam sedem meam ad aquilonem, Ysa. xiiii°. Apocalypsis viii° Factum est silentium in celo quasi hora dimidia, quia cito post creationem confirmati angeli intraverunt et conversi sunt, et certe in alia [illegible] serenum fit per contemplationem et conquiescit quod est celum anima [illegible] a fantasmatibus [illegible] congregationis et fantasmatum [illegible] hora integra in hac vita non potest esse quies ista perfecta. Integra fit in celo silentium sed quasi dimidia. Plane in principio contemplationis ardent [illegible] contemplatio inchoatur [illegible] quia cum anima incipit elevari et quadam quiete perfruitur, revertitur motus fantasmatum in quo erat tincta sollicitudinis, et sic spiritus qui rapitur in excessum [illegible] cogitur ad seipsum, ubi [illegible] silentium spiritus per integram contemplationem. Post [illegible] silentium continuum ad consummationem. Post regula religionis bonum et religiosorum convenientia [illegible] regula vere vivendi [illegible] qui consistit in quadam letitia fratrum. Ysa. Sicut letantur omnes [illegible] quod notatur hic letitie. Que letitia consistit in quatuor spiritualiter. Habent enim potentiam sine timore, sapientiam sine errore, concordiam sine rancore, laudem continuam sine tempore. Sunt enim anime dotate in omnibus: in intellectiva per sapientiam, in affectiva per concordiam, in operativa per potentiam, in interpretativa per laudem continuam. Et uno contra illa quatuor que habuerunt in via scilicet impotentiam, ignorantiam, contumaciam, maliciam, confirmantur hec quatuor [illegible] opposita. De primo Ysa. ix° Letabuntur coram te sicut qui letantur in messe. Tunc enim erunt manipuli collecti et in horreis plenissime repositi, quod modo fit ex parte. Sunt [illegible] qui [illegible]. Tunc apparebit celorum et terre mundi et demonum plena victoria, quam non sibi sed deo tribuent qui hanc potentiam dedit eis. Ps. Letetur Israel in eo qui fecit eum et filii Syon exultent in rege suo. Hic habes exemplum de Allexandro rege Macedonum qui solum de victoriis requirebat honorem, cum alii haberent utilitatem. De sapientia Ps. Hec est dies quam fecit dominus, exultemus et letemur in ea. Vere illis qui in patria sunt est dies ubi lux cognitionis et fervor dilectionis, ubi meridies et perhenne solstitium. Qui dies non inclinabitur ad vesperam nec inclinabuntur umbre que

nulle sunt in vera meridie De comedia que erit int' po-
cie et anime ad corpus et totius comunitatis ad proximum quelibz
et om(n)i(um) ad deum Cant' 1o introduxit me rex in cellaria sua
exul' et leta' in te memores uberum tuorum super vinum In-
troducte enim anime in illa secreta gaudia bibunt vinum
excessus amoris divi' et bibunt in deo [illegible]
reficiuntur dulcedini dei torrentis exhibitur eis ubi memo-
ria gaudium et letitia Dic mea gratulatio et vox laudis De laude optima
Non indiget dominus laude nostra nec nos quia pauperes
sumus et aliquid dare possimus si demus ei totum cor no-
strum et melius recompensabit ipsum. Unde in l(ibr)o Sen(ece) de be-
neficiis Socrati multi multam pecuniam quisque pro sua facultate
offerrent Eschines pauper auditor Nihil inquit di-
gnum te quod dare tibi possim invenio et hoc uno modo me pau-
perem esse sentio. Dono itaque tibi quod unum habeo meipsum et con-
siderans quia multi tibi dederunt et plus sibi retinuerunt.
Socrates habeo inquit curam ut te meliorem tibi reddam.
Vicit Eschines animo magnificentiam opulentorum qui de-
derunt de alieno quia de fortunis iste de suo

Incipit libellus de modo addiscendi editus a fratre gilberto de ordine
fratrum minorum ad Iohannem prepositum Burgensem filium comitis flandrie. In-
duxit epistolam in qua declarat cur aggressus est hic scribendi officium [illegible] Pari-
In Christo sibi carissimo in studio literarum [illegible]
suis militanti magistro [illegible] de insula. Frater Gilbertus de
Tornaco de ordine fratrum minorum Salutem et amorem debitum
secundum caritatis affectum. Risum movet intuentibus si [illegible]
[illegible] quis ad capream et ex ea sibi lanam postulet assumen-
dam. Quod hoc vulgari proverbio reginis hominis [illegible]
[illegible] et negotiis occu-
patum et autem non magnum et religione ligatum. ut de modo addiscendi scri-
berem; Efflagitat enim insistentissime. ut de modo quo discipulis valeat et debeat inferra-
re aliquid. Sicut modum [illegible] ad illas epulas asportare.
Vere non invito letor in domino [illegible] qui longe [illegible] stoma-
chos [illegible] asperio quas illi fastidiunt. Sed vos qui
[illegible] preclaris [illegible] et [illegible] toti mundo. Sed vos qui
[illegible] studium [illegible] rexistis. quid inter
[illegible] affluitis [illegible] et [illegible] fluminum. terram
[illegible] plenissimas influentium et redundantium fluminum. terram
aridi et [illegible] hominis aquam despicabile petitis aut sitis.
Sed quia non [illegible] ut credo sciam inflatum; sed caritate pie-
tatis edificatum. Ut [illegible] divina gratia donare dignabitur
aliquid vobis ad opus vestre discipuli [illegible] mee rusticitatis [illegible]
[illegible] consistentes et opulentis ferculis vestris velut quasdam
herbas agrestes apponam. Habetis enim et habere potestis ad manum
[illegible] de disciplina scolarium. Quintilianum de institutione oratoris.
Plutarchum de institutione Traiani. [illegible] ad filium Varro-
nem. ad auditorem [illegible]. Petri filium Alredi. que allice-
re [illegible]. ad Hugonem Richardi filium. Iohannis [illegible] et
plures alios. quorum dulcedo melliflua. vestre sitis ariditatem
possit extinguere. verum quia discipulum [illegible] informare. Sed quia
inter quotidianas delicias. [illegible] sepe [illegible] ut [illegible]
grossior velut pro fastidio sumitur. ad subtiliores epulas audiendas
[illegible] vobis inter [illegible] agri. quod ut [illegible]
[illegible]. Possem apologiam multiplicem texere maxime cum ab an-
nis fere triginta nequiverim talibus insistere. sed [illegible]
[illegible] Parisius [illegible] cathedre [illegible] et theologie
lectionem [illegible] me ad [illegible] hominis [illegible]
[illegible] ad portum [illegible] et [illegible] poetarum [illegible]
maxime in talibus [illegible]. Sed [illegible] vestra devictus sup-
plicatione. vestri quia discipuli pueri nobilis et bone indolis de-
vinctus dilectione. [illegible] fame mee dispendio quo [illegible] ab
emulis. neque eorum que versantur in manibus. studio quod petitis
attemptabo. [illegible] fiducia [illegible] apud que
[illegible] remanet imperfectum. Et licet discipuli vestri bonitas et
[illegible] ut ad utilitatem [illegible] roboretur
[illegible] officium. ut pro materie competentia. per ser-
monis [illegible] multa dicam que licet et ad [illegible]
[illegible] ad alterius [illegible] utilitatem
[illegible] domus que in domo sunt ea diligentius in-
[illegible] ad [illegible] evidentiam titulis [illegible] in locis
propriis apponantur.

Tractatus igitur iste duas habet partes. In prima agitur de mo-
do addiscendi. In secunda de modo vivendi. Et de modo
addiscendi primo de hiis que pertinent ad inchoationem. secun-
do de hiis que ad progressionem. 3o de hiis que ad con-
summationem et perfectionem. Et de hiis que ad inchoationem. primo
in generali. 2o in speciali. In generali continet octo capitula. In primo
capitulo ponitur in qua causa declaratur cur aggressus est scribendi

officium. In sexto invitat eum cum scribit ad studium. In 7o probat
esse debere exemplum nobilium. In octavo ponit studiis fructum et premium. In nono dampnat in nobilibus
fugam addiscendi. In decimo ... In septimo sedentes invitat ad bonum
laborem. In octavo et ... ... consorcium.

Tu igitur puer R. nobilis Iohannes Pines ... ... fili ...
iuuenis Flandrie, qui de regia ducis ... sanguine
originem ducis, hoc opere adortor. Ego pro viribus meis invito
ad studium et exhortor. Literas scire desidera; ... in eum desiderio
persevera. Perseverans veterum exempla considera, et ex eis omnibus divini
amoris et similitudinis appetitum suscita. Literas quas scire desideras, ut
animum tuum voluntaria discendi affectio possideat et inflammet.
Non tibi sic negligenter recipias, ut remisse ... fastidiose ...
magistro vel ... Ideo sapiens dicit: Sapientiam amaui et exquisiui
sum a iuuentute mea, et quesiui eam michi sponsam assumere, et a-
mator factus sum forme illius. Unde legimus de beato Gregorio Na-
zanzeno in proemio apologetico suo, quod ipse a pueritia custodiens illi-
batum signaculum castitatis, cum philosophie studiis vinior apud Athe-
nas floreret, vidit per soporem sibi sedenti et legenti duas assi-
stere que nuncupate essent: amplectentes eum dixerunt: Nosce tibi, sancte,
et familiares sumus, altera ex nobis sapientia, altera castitas dicitur,
et missi sumus tecum habitare, quia tu in corde tuo habitaculum preparasti, in ... tam suavis et mundum in-
uenta. Unde legitur in ... Fili a iuuentute tua excipe doctrinam
et usque ad canos inuenies sapientiam. Amor etiam discendi summe
adimpleat, ... in ... sua se volu-
tate prestat. Ac cum vita homine ... et in vitam hominis
... ... Et ... ... dicit: Permanet usque ad con-
... ... Distamen
que est in sua ... ... modis et imperfecte
... ... que est in studio. Ut carnis
... ... Veterum exempla considera
... ... prudentie gloria singularis
... ... et ...
Ut enim ... de quo disputaturus fuit ... moriar. Alter
ad ... ... nonaginta annos continua-
et consummauit in studio. At sapiens ille vir [illegible] grecie The-
lx° mistocles cum expletis centum et septem annis se mori cerneret
dixisse fertur se dolere quod tunc egrederetur a vita. Plato
... Plato ... scribens anno mortuus est. Et Socrates
99 annos in docendi scribendi labore impleuit. Taceo ceteros
philosophos: Pitagoram, Democritum, Xenocratem, Zenonem et Cleantem,
qui iam etate longeua in sapientie studiis permanserunt. Ad poetas
venio: Homerum, Hesiodum, Simonidem, Tersicorem qui grandes na-
tu cignorum nescio quid et solito dulcius uicina morte cecine-
runt. Sophocles qui propter nimiam senectutem et rei familiaris
negligentiam a filiis accusaretur amentie, Edipi fabulam quam
nuper scripserat recitauit, ... tantum sapientie et etate iam
fracta specimen dedit ut seueritatem tribunalium in fauorem
theatralem quereret. Nimirum cum etiam Catho Censorius et
romani generis disertissimus, iam senex grecas literas discere nec
erubuerit nec desperauit. Certe Homerus refert quod de lingua

Nestoris iam vetuli et decrepiti dulcior melle oracio fluxit. Dum-
dias et appetitus ambicionis exercitium et studii dilectione superat. Al-
saltem temperat. Sic scriptum est in proverbiis: Accipite disciplinam et non
pecuniam, doctrinam magis quam thesaurum eligite. Melior est enim
sapientia cunctis opibus preciosissimis, et omne desiderabile non potest ei comparari.
... filio suo tantas divicias reli-
querit. Dicit enim pater dimittere filio suo tantas divicias quas rex persarum xerses poterat pendere. De-
mostenes ... Atheniensis in ...
... et docendo suos dies consumpsit. Studiorum militia consuma-
vit et docendo suos dies ... Crates ille thebanus prorsus in ma-
ivit in aurea paupertate. Abite inquit divicie pessime ego
vos non pereo pondere auri. Abite inquit divicie pessime ego
vos submergam ne submergar a vobis. Anaxagoras cum
per longa tempora studiorum in patriam redisset, possessiones quas
dimiserat desertissimas invenisset. Non essem inquit
salvus nisi iste perissent. Socrates dicitur fuisse dives. Nemi-
nem studiosum fieri nisi se mediocri paupertate opprimeret. Omni
igitur vobis domini contulit copiose, unde scolarem miliciam
exercere possitis. Desidero ... vestre nobilitatis inni-
citum laudabile ... studio philosophorum et platonicorum et pre-
hendere ... suspensa ... tota impe-
... et ... consequencia ... testimonio ...
... Predicat ... exercitium
Extat maxime studium virorum nobilium exercicium litterarum. Nobilium
litterarum unde antiquitus respublica consistebat, et ipsi tunc
regnaverunt et reges philosophabantur. Et qui pro ... renati
in ... militaribus ... Non magis quenquam decet ...
meliora ... principes nunc doctrina pre omnibus
pollere ... Quod maior ... Procedat igitur
Allexander macedo de castris ... gymnasium ... sub
Aristotile studium continuum ... et extulit immensis ...
liter quibusdam viros ... Philosophie et sapientes dixe-
runt nichil aliud esse ... victoria ... phia
... abstinenciam. Regina ... discipuli ... expres-
sam diligenter in tabula quandam effigiem sui doctoris, que
... phisonomo ... depicta
... diligentie ... iudicium ... hu-
erat figura viri luxuriosi et amantis ... discipulis
indignantibus et ... ut ...
talem redderet racionem. Rediens ad ... refert quod
audierunt. At ille philosophus fatetur optime iudicasse, sed a-
more philosophie et honestatis dixit se ... sui vicisse
et accepisse per studium quod fuerat denegatum nature. Procede-
dit Julius cesar et ... quod in ... studio
... fuit ut simul ... legatis quatuor ... scribentem
... Romanorum ... reges ... Roma-
norum virtutis ... ingenium ... in libris exercuit.
Predicat ... subtilitas ... invenit. Procedunt
et reges veteris testamenti, David, Ezechias et Iosias, qui
consilia ... prudencie ... in equitate.
Sicut scriptum est: Iudex sapiens iudicabit populum suum, et prin-
cipatus sensati stabilis erit. Postulat David a domino ut
sapientiam et sciam ... et ... in eo ... cor
... Procedat et ... regum ...
... novi ... testamenti: Constantinus, Theodosius, Iustini-
anus, Leo et alii principes ... qui populum rexere non
magis fortitudine armorum quam ... Benevolum

principibus nota est magni Theodosii · filios hec degeneres · firmi
prudentie eius virtutum expertes, quorum hec debuerunt sapientie et
iustitie successores / Quales enim dissimulari possunt utriusque ho-
mine plenius · non possunt enim committi in persona publica in ho-
mine grosso / Itaque nobilium filii qui ad culmina honoris in po-
pulis debent eligi · cum maiori diligentia debent a puericia
scandere, ut dediscant malicia beneficio lectionum, et assuescant
in bonis exemplis ex lectione simul et memoria laudabilium
exemplorum / Hic dampnat in nobilibus usum avium

Usus avium dampnat

Sed videmus et gemimus quosdam nobilium filios et maxi-
me nimium indulgere avium curialium vanitati, hec ferium
quos dampnat insequendo poeta Hermoldus historicus, docente
sancto, nonnullo proverbio; de regimine sacerdotum, et ex imagine cum
iacentem poete referunt ab avibus devorari. Est in apparenti
per se ab avibus devorantur qui hac voluptate animi torquentur.
Non queritur ut possit scire vere lector, quod
eius queditur ab avibus, qui eius consilia sustinuerunt, qui prudere
avibus non studere in avibus debuerunt / Quod etiam dampnat et anthi-
stitia solacis, immo gentilis monuit. Imberbis iuvenis tandem
tenens in visu flecti moribus asper, ut que scimus / De exem-
plis hystoriis legimus, quod Ulixes alios armatos intulit. Greca-
ad eorum solacium quorum spes in arte tantum sapientia credidit. Ex in-
tate / Qua igitur clementia sed dementia magis sustinebit doctor
catholicus in discipulis, quod gentilis abhorrebat in filiis.
Cum Marcellus nepos Augusti, sollicite versaretur in avibus
capiendis, quesivit ab eo Virgilius, utrum mallet avium armari
in avium captione aut musicam in musicorum extimatione. Relata
ad Augustum questione, Virgilius musicam quod a Neapoli musicas abi-
geret promisit. Hinc patebat more effectus implevit. Amalbert
ergo hec musica regalis que a nobilibus nominata tollebat musice
eius. Quid autem sophisticissimas que in lege domini invide sunt, et
ab eis saltaticis repellamus, et que hec sunt ex quibusdam na-
ture non signis, sed de omnibus corruptela. Nam fortior in eis mu-
lieribus aut feminens quam masculinus sexus existit. De domino
sancto legimus in libro Regum / Alii sunt autem qui in avibus se-
ti ludunt / Et subiungit: ipsa lucinus et gravius fortuna
ti sunt et ad inferos descenderunt. Secundum ergo filii prima
piam · quisque gressus conatus modo ad vitam vitatem. Ut quis quie-
rit quendam et diligit veritatem. Reges quidam et qui
dominantur eorum · quia decalis sive sedans de illis insaniunt
illi non possunt pro voluntate avium, et de solitudinem fugerunt
dilectio virtute dum sibi tempus aliquid reddunt et su-
reperit. Vos autem non sic. Non bene quidem ut in vita
sede moraverit. Accipit et liber studium veritatis · et omnium va-
nitate uel negocium. De domino sancto procedam enim pri-
nantur videmus eos repelli · qui avicis heret laqueis
detinentur in aucupii voluptate. Cum enim sua cor ipsorum
re desideret feriatum · qui vagantur avibus · cor habent insta-
bilem computum. Nam quod potentiarum naturas regnosce
gratia distinguere, regimentis congruens domesticare, inclu-
andaria stercorare, infirmitates superinductas curare, multum
exigunt huius operis opere et impense. Quare pro quam plerisque
videre desiderat epistolas Aquile, Simachi et Theodotionis

ʒ

Nota

ad Ptholomeum philometorem regem Egipti si habuit legat in
quibus de auri rapina agitur morbus quibus moribus medicine
de libris latinis presserunt summa in regula regis et
Hic ponit studii fructum et primum
Semper dimicaturos ad victoriam exhortantur et bravium ab agone
athletas homines ad victoriam ... in regione invadere remoretur
summa proponitur ut dum viderimus ... currat audacius ad agonem. Unde et
ad vices luctaturi ad stamma ... currat audacius ad agonem ... et rumpit
sine fructu considerat ipse ad defendendum se audacius percat et cumpsit
... fructus autem eius est agnitio veritatis acquisitio sanctitatis. Unsio
honestatis possessio felicitatis. Ergo veritatis agnitio fructus est studii. Anima si
... per quam per anima a tenebris ignorancie liberari. Anima si
de per quam ... retenit infusa contrahit ex eius corruptione caliginem
quasi pueri ... in mollicie et lassitudine grupa in affectu et in
...em ignorancie in intellectu ... liberatur ... et ipsa regit affectum et il-
lustratur ... est ... in ... talis est sapientis animus qualis
luminat intellectum. Unde Seneca in epistolis: Talis est sapientis animus qualis
mundi status super lunam semper illic serenum est. Et sicut ... Nos
... tenet. Demum quia ... non fortiter repellimus
... quia illis que a sapientibus viris reperta sunt non satisfacere
... sicut ... et maximi temporis impendere sine ...
... studio satis esse. Et quia ex verbis adulatorum nos opti-
mos esse credimus, id imitari nolumus. Alexander cum in India va-
...retur in obsidione cuiusdam urbis circuiuit muros vide imbe-
...liora menia quereret. Sagitta ictus persistit ... et interim agere
perseuerauit. Deinde cum represso sanguine sicci vulneris dolor crevisset
et crus suspensum equo paulatim obtorpuisset coactus absistere: Omnes
inquit iurant me esse filium Iovis sed vulnus hoc hominem me esse
clamat. Idem et nos faciamus cum nos adulatores infatuant, di-
camus: vos me dicitis esse prudentem; nunc pauca sunt quorum appre-
hendam veritatem. Idem Alexander cuidam civitati agrorum et domi-
... omnium rerum promittenti: Ego inquit proposito in Asiam veni ut non
id acciperem quod dedissetis, sed ut vos haberetis quod reliquissem.
Idem Asia in ... Non sum inquit hic tropus (?) accepturus quod ...
... sed id vos habebitis quod ipsa redigero. Totam hanc gente
mente ... assidere ... colere ... mutuallum ... et
ceteros fiat. Acquisicio sanctitatis fructus est studii. Unde B. Ieronimus:
Anima incipit sitam scripturarum et carnis vitia non amabis.
Quia mentem quam scriptura replet, qui in studio se exercet ad perfectum
induat, quam pigritia impleverit, carnis membra perfectius reserva-
tur, corpus tamen destruitur. Non eam timor angustiat, non
libido ... non ira dilacerat, non superbia elevat, non
... vanis ... non ... furor, non
... ambitionis ... non avaricia contrahit, non
... tristicia non invidia ... sensus corporis
... quodam ... abscindens petulanciam
... [illegible] ... superfluas ... pellens
... [illegible] ... extinguens
... tanti principem mollicie eradicans. Unde Seneca
... ut que fuerunt verba sint opera. Docere enim pa-
rum aut nichil proficit ad virtutem. Item enim est in preciosa scientia
que non aduiuatur per gratuitam actionem. Prima autem contempla-
tiua est et actiua. Unde idem in secunda epistola: Antiqua sapientia
nichil aliud quam facienda et vitanda precepit. Et tunc longe
meliores erant viri, sed nunc doctores disputare non vivere.
Et certe virtus non contingit animo nisi instructo et edocto
et ad summum assidua exercitatione perducto. Unsio etiam honestatis
est fructus studii. Nam per virtutem omnis est honestas quam profitetur

frucius scientie et studii est agnitio veritatis

acquisicio sanctitatis

unsio honestatis

Disciplina secundum Hugonem est

ad virtutem. quod non prendet extra honestatem. Unde et disciplinam honestum exigit et mansuetum. intus reddit sine disciplina. Est enim disciplina secundum Hugonem omnium membrorum motus ordinatus et dispositio decens in omni habitu et actione. Hec secundum eundem compositum reddit corporis statum et mentis habitum. curiositatem deponit. vultum componit. oculum frangit. cachinnos cohibet. linguam moderatur. gulam refrenat. iram sedat. incessum format. Hec et similia prodeunt ex ea. Sed maiora sunt que in interiori latitant. Quid enim tam divinum tranquillitati proximum quam ad illatas contumelias non moveri. nullo supplicio. nulla persecutione terreri. Unam et in prosperis et in adversis mentis habere constantiam. inimicum et amicum eodem vultu intueri. ad eius similitudinem se conformare qui facit solem suum oriri super bonos et malos. Hec omnia nobis vera sapientia promittit. Venerunt inquit sapientis omnia bona pariter cum illa. et innumerabilis honestas per manus illius. Vera dicam imitari Marcum Catonem. Hic multum aliquid fuit. Nemo in pretura in repulsa in accusatione in pompa in contione in exercitu in morte. Socrate pessimum servire pomina aspera iactari. Nec hilariorem quisquam. nec tristiorem vidit. Fugata honestate equalitate in omni inequalitate fortune. Possessio felicitatis eterne. Fructus

possessio felicitatis eterne

est studii sapientie. Unde Hugo de sancto victore. Hec dicit. Audite mecum quia magnum laborum vir intelligere ex [illegible] notitiam sapientie. Habuit laborem et inventum inquit in singula reperiri. Quia per adeptionem vere sapientie quiescit animus ex sua cura. Unde Prosper in fine tercii libri De vita contemplativa. Ubi erit felicitas catholicorum plena salus. incorruptibilitas nulla. immortalitas vera. Ubi erit prudentie ac sapientie perfectio. vera veritas omnium cognitionis tota quando scientia ad perfectionem fuerit perfectionis evacuationis perducta. Unde legimus in libro vite perfecta in eterna lege divine. De quodam libro quidam sapiens ait. cuius origo est eterna. incorruptibilis essentia. cognitio vita. scriptura indelebilis. inspectio desiderabilis. doctrina facilis. profunditas inscrutabilis. verba innumerabilia. et tamen omnia verbum unum. Huius libri lectores sunt in amplexu Christi beatitatis illuminati. Qui ergo ad inspectionem huius libri pervenerit eruditus. scientia dei eternaliter vivet. Hic ostendit tempus discendi primarium.

Nutritor pius nisi totus reductus sit in parvulum profectum perducere in eruditione non poterit. Unde Demonstrat. vocem tenuat. verba prodit. agit nimium sese deponit. infirmat viscera. yreas abicit. molliora dissolvit. incessum tardat. gestit non ambulare. sed repere. residere simulat. timere fingit. flere metuit. Quia est in illis mendacio pietas. deprensa. prudens est. et infirmitas virtus est. Hec recordor beatum Paulum fecisse cum dicit. Effectus sum parvulus in medio vestri. tamquam si nutrix foveat filios suos. Quare ait Puero vero me non dedignatus est repuerescere. et animo rudimenta puerilia prolibare. Donati iam rudes animi. Nemo antiquus me rarior invenit. Dicere ludo. Quare vos qui sapientie vacatis deprecor ut patiamini parvulis vestris me dependere. Debite mitioris obsequia. etiam deprimere non magne pretie. sed amoris teneritudinis famulosi. non etiam solidum. sed alimonia nutrici laetus. et maiora promere doctrina. Sunt parvuli mei. et in eo reliqui tam sive aperti etatis reciperent incrementa. Sum ergo puerilis etas singularis est ad bene assumendum et continuare ad discendum. per suam dux cum hic habet remedium. Propterea hic illa etas est abilis ad discendum. Etas aut congruit studiorum principiis. Duo requirit ex parte corporis. duo similiter ex parte temporis. Ex parte corporis

preparamus nimiam iuventutem ne differamus in nimiam senectutem. Re-
prehendit nimiam iuventutem et estatis
ferventis temporis veteris et immoderata hyemis frigiditatem et estatis
prete temporis vitemus immoderatam hyemis. Nimia senectus non
nimia capacitate. Nimia iuventus non intelligit nimia senectus non
retinet. Calliditas aut frigiditas facit ineptos et obtusos. Unde
Bohecius de disciplina scolarium: etatem legitimam et congruam dicit
esse circa septennium ad pueros primis litteris imbuendos. Ne si-
tempus nimis anticipetur inchoatis fiat membrorum dispositio.
ut morborum. Item quia causam tempus est eligendum etiam temperan-
tum ne pueri ponantur ad studium cum constringentis hyemis
obtusitas vel comburentis estatis profunditas. Utrumque generet in
regimenti. Efficiunt enim frequenter incurrentes qui ossibus corpulentis
solent studio mancipari. Sic in nobis aequas supersticionum virium
solent studio mancipari. Sic in nobis ad hoc quidem
vanitatis si nos ydoneitatem quaeramus etatis. Nam ad hoc dicunt
ratione nature et gratie. Methaphysice et theologie. Nature sepe
rationes nature et gratie in anno septimo plene ab-
in libro super somnium Scipionis. Quod in anno septimo plene ab-
solvitur integritas loquendi. Unde et septem vocales licet a natura
dicuntur invente licet latinitas easdem modo longas modo breves
pronunciando quinque per septem tenere maluerit. Itemque p e i o quin-
tuor sunt grecis figuras ad breve et longum o breve o longum
nos autem tantum v e et o figuras habemus. In septimo igitur anno
perfecte et integre omnis loquitur. Sicut et in pluribus vox efficitur
et dicunt: Sanctitas loquitur. Nam in illa etate dentes satis
magni sunt. et lingua magis prolixa. Unde et homo sicut et
per moderari melius instrumenta. Unde et an illud tempus infan-
tes a non fando dicuntur. Cum sim quosdam extunc puerilia
inchoatur. Hec etiam tenella est illa etas et ut cera flexi-
bilis et sicut cera ductibilis. Et per impressiones facile in
illa etate bonum est puerum ad ferendum iugum domini et ad co-
gnoscendum dominum quod maxime fit in litteris. Unde scri-
ptum est Thobias filium suum docuit ab infancia timere deum
et abstinere ab omni peccato. Et in Proverbiis loquitur Salomon de
se ipso. Ego inquit fui filius patris mei tenellus et unigenitus
coram matre mea. et docebat me atque dicebat. Suscipiat ver-
ba mea cor tuum. Tenellus inquit. quia quod durum est non se-
dit sed frangitur cum flectitur. Quod vero tenerum est recipit et
formatur. Unde Quintilianus libro primo de institutione oratoria
Etas inquit hominis tunc maxime formanda est cum simulandi
nescia est et preceptibus facillime cedit. Ferumque enim rugas
in cornicas quae in pravum duxerit. Ridiculum etiam est sicut
Seneca dicit videre elementarium senem. Unde dicit. Et filii a iu-
ventute excipe doctrinam. Et hec fuit sicut Ars militaris ty-
rones eligit et in antiquam consuetudinem pedonem etate affir-
mat cum pubescunt. Unde Vegetius renatus libro primo sic dicit. Non tri-
celesimus sed etiam perfectus imbuitur qui discendi a pueris. Est-
inde militaris alacritas saltus sed studium et arcis tempora-
ra est. Sed corporis etate progressit. Velocitas enim est que pre-
cepto exercitatus strenuum efficit bellatorem. Adolescentes enim
legendi vel eligendi sunt sicut ait Salustius. Nam si non usus
belli patiens erat in castris per laborem usum militie
discebant. Melius enim est ut exercitatus iuvenis causetur etate
non advenisse pugnandi. cum doleat preterisse. habeat etiam
spacium universa discendi. Neque enim parvum aut leve docetur
ita videtur armorum hanc Vegetius. Et si hoc in milita-
ribus quanto magis in scolaribus in quibus exercenda est puericia
sunt in illis adolescentia. quia quo subtiliora quo maio-
ra quo meliora quo digniora sunt quibus scolaris
imbui. tanto ad eius amplius tempus indulgemus. Tamen sepe

vel theologie sed secundum quod Ecclesiastes dicit Omnia tempus habent ut fiant que
fieri debent habent omnia tempus ut fiant que
subsistant quando promoveantur quando incipiant quando finiantur etc. quando
eisdem se prudens animo contemperare ut tali omnia fiant tempora ex ratione di-
cendi. et nichil est nisi suo tempore eligendum Ideo in libro de opere
motorum probatur ab Augustino quod bonum est omnia tempori ad agi
temptare suo Et in libro vii. consilium invenis quod omnia competunt
tempore suo Et quia multa sunt que scire est necesse ad perfecti-
onem Non est mirum si septennio studio acquirimus eciam
theologia libera theologia. Usitanum autem se duxisse in ecclesia ad
conferendum Tanta est etiam erratum profundarum scolarium ut in diebus quoti-
dianis solum post ab ineunte puericia usque ad decrepitam se-
nectutem maxime eciam summo studio meliore ingenio conatur adi-
piscere. Ceterum [Q]uod studentem invitat ad bonum consorcium
bitur in etate debita tempore congruo constitutus habere eciam
attendens studii locum eligat opportunum habitum vel domum vel in suo
vel cum aliis aptum videat erudiri Quintilianus relinquens qui in libro
de institucione oratoria istud probat sed ut mores et cognitio formentur
suffitere posse credo. si quotidiana filii nobilium doceantur dum tamen
in domo bono consorcio puericia habeat quod socios sibi fideles diligat
amabiles et similes studio et equales et fideles in verbis in consiliis in
operacione Tullius in libro de amicicia Nichil nisi inter bonos esse pot-
erit societas et amicicia In rebus autem humanis nichil sanctius appe-
titur nichil utilius queritur nichil difficilius invenitur nichil dulcius
quam fructum habet vite que nisi est et futuro utiles dixerim amicicia
sine amico vel familiaritate nichil est in vita iocundum sed libro de beata
tantum non habens qui sibi collectentur in felicitatibus probarum quam congestetur
etiam in adversis cum cuperet si quid moris molestum contingit cum
amicitia si quid prosper solitudo accidentit Sic hic Salomon ait cum socii est
esse duo quam unus. habent enim emolimentum societatis sue Nam habent in
casu fulcimentum. in quiete fomentum in prosperitate similiter adiumentum Unde
fovebunt. mutuus exemplis boni faciendi et vicia fugiendi et
si prevaluit quispiam contra unum. duo resistent ei quia debent per se invi-
cem docere Sed Boecius in libro de disciplina scolarium Videns
discipulus semper aliquo consorte gaudeat Amabiles prout dicit Tullius
libro de officiis Omnium societatum nulla prestancior est nulla firmior quam
cum boni moribus similes familiari te iuncti sunt Nichil enim ama-
bilius nec copulacius quam morum similitudo bonorum Et Prosper in libro
de Quadrinatu Nec quisquis preciu sibi sperat honoris In quorundam
horum que tua nostis amor. Sic sicut ut pravorum vitiosa concordia mores.
nulla quam sint paris federa cum viris Bonorum studii coequales Nam
et si omnes homines ex civitate diffugere teneamur nescio quid alter
in aliis influunt cum in illis paritatis accesserit studiorum Unde Ovidius
in libro de Ponto Ingenuis est aliqua concordia iunctis Et servat stu-
dii federa quisque sui Rusticus agricolam miles fera bella gera-
rem Rectorem dubie nauta puppis amat Et Boecius in libro de
disciplina scolarium Prudens discipulus sed aliquo consorte gaudeat cum quo
consideracionem detegere valeat cum nubila forcia diligent subveni-
at liberaliter gaudeant pro mutuum questionibus et cum commendabili
recordacione gradatim castigando felicitate consimili et in mutuo con-
munie dilectionis integritas promaneat premium cuius nos insistere
in medio mundana in fine vero mollimenta exstat [H]inc pro arte opportune

Et quod opposita iuxta se posita magis elucescunt [A] pravo consorcio
igitur patent Caveat puero a noxio comitatu a noxio famulatu

a noxio ingressu · a noxio affectu · a noxio comitatu · quoniam bonorum ma-
lorum exemplis avertimur a sua curare ad vicia, quia secundum Ecclesiasticum
Qui tangit picem coinquinabitur ab ea. Seneca in epistolis: Cum hiis per-
versis qui te meliores facturi sunt · et illos admitte quos tu potes fa-
cere meliores. Non solum aliquando expedit puero meliores habere
vere meliores · Non solum aliquos quos sequatur sed etiam minus pueros [illegible]
sorios in moribus ut sua quos sequatur precedere contendat · quia ut in 2o de ar-
te amandi dicit Ovidius: Tunc bene fortes equus reserato carcere currit
cum quos pretereat quosque sequatur habet. Cum enim etas pue-
rilis sicut dictum est sit formabilis. Cum sit sanctus cum sancto et cum
perverso perverteris. Et ideo secundum Salomonem: Proximus esto bonis. A no-
xio famulatu prout dicit et docet Boecius in libro de disciplina scolarium
bonorum sermone captanda est · ne dum veneris
lotelam et vetulam remoris [illegible]
aliquid suggerat incipiati vel a mancipio extrahat per mollitiem
quod manifestari raro invenitur clementia · celerior quam in agone constancia
De aure seducenti mancipio in quo plenaria consideracio dominatur dilec-
tus Germanus bilinguis prius expellatur · et ipsius iniquitate nequicia stultum
deponat. [illegible] virginitate primus exstat Germani [illegible]
multos videmus latura [illegible]. A noxio ingressu Jeronimus in
epistola ad Letam de instruccione filie. Proclivis est inquit malorum
emulacio. Unde Greca hystoria narrat Alexandrum qui de viciis dominatorem
Leonidis pedagogi sui non potuisse vigere carere in incessu et mori-
bus quibus adhuc parvulus fuerat infectus. A noxio affectu. Nam
animalis puerilis [illegible] et lascivus causat affectus, divaricans pe-
des suos omnia transeuntis sine racione sine pondere sine mensura sed
aliquid comodi vel incomodi consideracione, hic ad opus vehemencius
afficit, ceteris stringit, blandicias allicit. Quod affectus sine racione mo-
tus est bestialis ad queque illicita pronus, unde inter licita et illicita
minime discernitur. Et ideo quia in pueris magis affectus regnat ca-
veatur ne sit inordinatus, quia iuxta proverbium familiaritatem nimia
parit contemptum. Et Plautus dicit: Nemini te nimis sodalem fe-
ceris. Unde Augustinus in confessionum libro 2o ponit exemplum de quadam amico suo
moderate a se dilecto. De [illegible] agitur specialiter de quatuor pertinentibus
ad doctorem. Et primo de doctoris electione. 2o de eruditione. 3o
de correpcione. 4to de moderacione. Circa primum de electione ostenditur
quoniam qui in doctorem eligitur debet pollere in quatuor que sunt conscientia
sua eloquencia dicendi pura

Expedit in generali quibuscumque que pertinet ad inchoacionem eruditorum
continue ad personarum statum tempus et locum vel consorcium. Nunc pro-
cedamus in speciali. Primo tangentes ea que pertinet ad do-
ctorem. Secundo que ad discipulos. Quo ad doctorem quantum ad quatuor que
sunt doctoris electio · electi erudicio · erudientis correctio · corri-
pientis moderacio. Eligatur quoque doctor qui polleat vita pura et
consciencia sua eloquencia et dicendi pura vita pura vel consciencia
ut non redarguatur propria iniquitate. Quia turpe est doctori cum culpa
redarguit ipsum. Ut [illegible] ostendat maturitatem · quemad-
modum dicitur in vita hominis Alexii ... est prior et absque pondere
sermo gravius · quorum non gravius cedit auctor — Rumores quod
fuit laudatus auctores mores ut maturitate omnia sermone inducunt
in exemplaritate. Unde Seneca in epistolis: Homines amplius oculis quam au-
ribus credunt, longum est iter per precepta, breve et efficax per exem-
pla. Ut ex bono exemplo quod docet habeat auctoritatem. Seneca: Illum
elige quem magis mireris cum videris quam cum audieris. Et Ambrosius
[illegible] sine fructu [illegible] sunt in [illegible] enim [illegible]
haberent exules paradisi. Et Boecius de disciplina scolarium: Cuius igitur
affectus ingredi desiderit universa morum honestate oportet ut polle-
at sit constans in vultu · pius in affectu · [illegible] insignis bonitate

laudabilis. De quadruplici scientia doctoris sequitur

Obligatur doctor qui polleat scientia que originem habet a proprio ingenio naturali ut non totum pendeat ex aliorum dictis sed exprimat aliquid ex proprio. Sicut dicit Seneca philosophus stultum eruditorem eligere quem magis delectat quod in alienis vel nil magnificum docebit qui a se nihil didicit. Ille quod ingenii nuncupatur et auditorum natura docet audiendi sunt ut quos reconsent rumores augmentum habeat ex affectu hominis. quia prout in mo[do]. Ubi humilitas ibi sapientia. Aliorum intelligentia scientia magis est denominata quam humana. Sermonem enim interpretatur scientia confusionem habeat in audientium et relatum notitia. Quia ut dicitur in poetria Oracii. Aut prodesse volunt aut delectare poete aut simul et iocunda et idonea dicere vite. Confirmatur in iudicio et intellectu stabili. quia ut dicit Lactancius de falsa sapientia. Ubi abest scientia id totum possidet opinatio. Id enim appetitur quod nescitur. Item hec peritia quidam qui disputant ne scilicet quid agatur in eo imprime id agere arbitrantur. quod nullus existit qui errores eorum redarguat. Cum sestimaret defendere aliquem qui eos mentiri et delirare doceret. Mirum est de hiis rebus quas scire non possunt disputarent. Ne tamen scientior eorum loquitur enim eos vera sapientia cui soli est omnis veritas manifesta. Et quia non attinguntur soliditate veritatis variis fluctuant opinionibus ut nec inveniat aliquid stabile sive firmum.

Obligatur etiam doctor qui polleat eloquentia. Nam sicut Tullius in rethorica. Scientia sine eloquentia parum prodest. Sit igitur eloquentia doctoris integra non balbuciens. Quia ut dicit Quintilianus simulari potest scientia eloquentia non. Tamen sicut dicit Boecius quasi balbucientem magistrum habet hodie fructum scientie quam seducuntur. recitat autem apostolus. Ego loquimur non in doctis humane sapientie verbis. Sit apta non plena falsis sed rerum. Sicut dicit incomunicandis. Sicut dicit Palladius in primo libro de agricultura. Hec est prima prudentie ipsum cui preceptum es pares estimare. Quidam enim teste apostolo lacte indigent. quidam vero solido cibo. Sit gratia non fastidiens. Suavitas enim doctrine delectatione quadam mulcet audientes et eos reddit attentiores. Sunt autem citharam tibie et psalterium suavem faciunt melodiam. et super utrumque lingua suavis. Et quia in tractatu de doctore hic plenius diximus ideo de illis ad presens supersedemus. De quadruplici docendi forma doctores sequitur

Obligatur etiam doctor in quo polleat docendi forma quod fit quatuor modis. Sic scientiam faciat intelligi. Unde prosper in libro de vita contemplativa. Talem aptum debet esse sermo docentis ut ab intelligentia sua nullos quamvis imperitos excludat sed in omnium audientium pectus cum quadam delectatione descendat. Unde dicitur in Neemia. Legerunt in libro legis distincte et aperte ad intelligendum. et intellexerunt cum legeretur. Sic quod intelligitur breviter faciat recolligi. Gaudet enim brevitate moderni. gaudent etiam brevitate moderni. Et ut dicit ... in ... Nimia prolixitas omnis erit scripture gregis et immoderata brevitas prodit studiosum dependium. Est autem brevitas ut dicit Tullius in prima rethorica. Cum nullum nisi necessarium assumitur verbum. Hec autem brevitas multum impedit cum homo etiam loquendi materiam non pregrauat ne assumit. Ut enim ait preceptor illustrium loquentium qui quod videt sequitur calles. Ut dicit Ovidius in libro methamorphoseos. Inopem me copia fecit. Et in libro v. de fastis. Sepe stat inops et nescit qua sit eundum. Cum videt ex omni parte viator iter. Sic quod utilius est faciat eligi. quia ut dicitur in libro de doctrina ... honorat ingeniorum insignis e indoles

deum in verbis amare non versa Sic etiam dico quod multi multas
opiniones et meliores explanada et medicis emendanda · hodie quot
capita tot sine sententie Omnes enim qui constituunt doctores et nouas fin-
gunt opiniones · quorum doctrina porius est criminalis quam doctrinalis
sunt sermones · quorum doctrina pocius est non aliter intueri deberet
modo ut ait Seneca in exhortationibus suis Non aliter intueri deberet
quam medicos · quorum tituli habent remedia pixides venena Ideo seipsum
faciat diligi a discipulis frequenter et eius
faciat diligi Cum enim doctor diligitur a discipulis frequenter et eius
sua cordibus auditorum efficacius instillat. Unde Boecius in libro de disci-
plina scolarium Scolasticus doctorem suum intuendo diligat · et eius mansioni
si fieri potest cohabitando se inserat · ut ubi longe fuerit ad eum recurrat
Si vero se non faciat diligi contingit illud Senece libro ad
discipulos Raro evenit ut sibi consentiat magister ac discipulus ut supra iste
gat dicit Raro evenit ut sibi consentiat ... Ut tamen suscipere doctorem continuum
doceat continuum ille possit habere · et tamen quedam frequenter audiuntur circa doctores audito-
doctor ingerere hec scilicet ... inde frequenter audiuntur circa doctores audito-
res sermone · de nimia prolixitate vel brevitate · de nimia sub-
tilitate vel teneritate · de lingue velocitate vel tarditate Et ut ait Quin-
tilianus libro 2° de institucione oratoria Sicut fenestra angustiores lumina
mist pemollitur sunt subtilia · ita sermo qualiscumque recipit nisi sociata bea-
dentur accipientis gracia ¶ De eruditione que in quatuor consistit
ut scilicet consideret in discipulis tempus eruditionis proprium · naturalis condicio-
nis ingenium · docendi ordinem et doctrine modum ¶ Et circa primum de tem-
pore · adhuc sit ut ex a plena opera

Post electionem doctoris sequitur eruditio Considerat ergo doctor in
discipulis · tempus eruditionis proprium · nature condicionis ingenium · do-
cendi ordinem doctrine modum Tempus eruditionis proprium · ut
dictum est supra est infantia vel puericia Quare debet in doctore mani-
festari maior diligentia Et ad hoc ipsum faciunt hec exempla plena
Ecclesia Natura · Nam brutum in etate tenera facilius domantur
aves domesticantur · Cera mollis facilius impressiones recipit · Tela
munda facilius creatur quam illa que lapidibus plena est vel spinis horre-
scit Sic aurifice que in modo tenere sunt melius ... Exempla
Sicut ait Gellius de Athemensem auditorem Daphnit ... quod
primum acceperint Sic est inquit de infantibus Et in epistola Oratius
Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu Et Ovidius
in epistola Ars fit ut a teneris ... condiscitur annis Corpore etiam
aut pessimus est fatuus qui tota die orantur et in nocte dietam
aggreditur Lamina etiam putridam non vincescit · sed virgulas
tenellas oculans inserit Item Quia teste Aristotele Non parum
differt sic vel sic assuesci a iuventute Et sicut ait Plato Memoria
senis se habet ad modum lapidis qui impressione aliena recipit
cum difficultate Memoria pueri ad modum aque que omnes im-
pressiones recipit facile Item Quia puerilis etas aptior est
ad deum serviendum Sicut dominis carnalibus pueri placere solent
servicia iuvenum quam senum ut pote quia sunt pulchriores Unde ser-
vicium Joseph qui erat decorus facie et venustus aspectu · domino
suo legitur placuisse Quia sunt fortiores Sicut David pla-
cuit Saul cum in speciem manu fortis quam sit etiam aspectu
desiderabilis Quia sunt mundiores Unde in psalmo Ambulans
in via immaculata hic michi ministrabat Offerunt enim deo simila
mundissimam puritatis Senes autem sufficere vite sue vilis
excellentiam Illi cum Abel de adipibus gregis isti cum
Caym de spinis corrosis Illi vinum purissimum isti feces
vinidas et acetum Quia sunt agiliores Unde Salomon in
Proverbiis dicit Vidisti hominem velocem in opere suo coram regibus
et angelis stabit · Pulchriores ergo sunt per innocentiam fortiores
per penitenciam · mundiores per continentiam agiliores per
operis instantiam et perseveranciam Ex quibus patet quod aptiores

sunt pueri ut in illa etate ad bonum omne debeant erudiri. De
consideratione ingeniorum secundum quatuor modos. xi

Consideret etiam eruditor erudiendorum ingenium. Et secundum
eorum conditionem congruum proferat documentum. Nam ut ait Bo-
ethius super quedam. Quidam aliqui alii mediocres alii acuti. Alii acu-
tissimi vehementer obtusi magis sunt apti circa mechanica
alii circa physicam. questiones vero circa politicam vel civilia. Acuti
circa naturalia et medicinalia. Acutissimi autem circa metaphysica et
scientialia et talia. Ita quod unum est in minimis, aliud est penitus. Quod
documenta pro eorum conditione dispensent. Item autem feliciter et
optime faciunt secundum artem et naturam circa idem quoniam ut. Igitur unicuique
ingenium est secundum propriam virtutem sunt et sibi secundum corporum capacitatem.
Unde de illis qui sunt rudibus dicuntur subtilia. Dicitur in Ecclesiastico
fundamentum qui comparent sicut scientiam pertinentes et terrentes subtilia. Et Bo-
ethius ad Eutychen. Difficilium meditatio speculationum fatigat non
leniores animi. Frangit intentionem. Elevat sensum
facultatem. Unde est quod videmus aliquos scripturas despicere et extendi extra propriam
qui ignorant anime quantitatem. Igitur hic antiquum fuit ut pueros eru-
diendos assignarent. Ex physionomia et dispositione corporis quem
sunt eligenda nam quia facultates in eorum anima latet subtilitas.
ordinis in erudiendo et quibus multiplex ordo est. De consideratione

Consideret etiam ordinem erudiendi. Quoniam aliquis est in disciplinis
ut que prior est docenda, et qua prius addiscenda et a doctore
tradenda. Nam ut dicit Quintilianus in libro primo de institutione
oratoria nisi oratoria fundamenta fideliter iecerit, quicquid super-
struxerit corruet. Scientia pueris. Ioconda senibus. Dulcis secretorum
comes et que vel sola omni studiorum genere plus habet operis quam
ostentationis. Est in ordinatione secundum doctrinam primo fit elementorum repre-
sentatio. Et erudiendorum scientia quatuor secundum Alfarabium in
libro de ortu scientiarum. Prima enim scientia est scientia de lingua, id est de im-
positione nominum rebus singulis et aliis. Secunda est grammatica que est scientia
ordinandi ipsa nomina rebus imposita et componendi orationes. Tertia
logica, que est scientia ordinandi orationes ad probandum questiones que
vel pervenit ad dubiorum cognitionem et ad intelligendum de illis utrum
vera vel falsa sint. Quarta est poetria que est scientia ordinandi
metra. Secundum Hugonem de sancto Victore et Hieronymum ac Augustinum
Damascenum vero veteres sunt alias sunt ordinate. Sicut dicit in libro
de divisione scientiarum quod prima est lingue scientia. Secunda logice, tertia
doctrinales. Quarta vero naturalis. Quinta divina. Sexta civilis. Nos
autem per Richardum de sancto Victore. Primo eloquentiam. Deinde ethicam.
Deinde theoricam debemus addiscere. Sub eloquentia trivium comprehen-
dens. Sub ethica tres morales. Sub theorica mathematicas
et scientias. Alius ordo est in libris ut Donatus prius legendus
est Prisciano et Catholicon quam Terentius. Aliud est in narratione
qui duplex est naturalis quando res conscribitur eo ordine quo ge-
sta est. Est artificialis quando illud quod gestum est postea prius
narratur. Alius in expositione. Expositio tria continet. Literam sen-
sum et sententiam. Litera est congrua dictionum ordinatio. Quod etiam
constructionem vocamus. Sensus est facilis quedam et aperta signi-
ficatio quam litera prima fronte profert. Sententia est profundior intelli-
gentia que nec expositione nisi interpretatione invenitur. In hiis ordo est
ut primum litera, deinde sensus inquiratur. Quo facto perfecta est
expositio. Ordo autem in disciplinis attenditur secundum naturam

In libris secundum dependentem materiam in eos narratione ut dictum est
secundum dispositionem in expositione secundum magistrorum ut dicit magister hugo
beatus [illegible] ad ordinem rectum ut illud addiscamus prius quod
est ad salutem magis.

¶ De consideratione modi congrui ad hoc essentialia scientia propria distincta

Consideret etiam erudiendi debitum modum. Ad quod videnda
sunt quatuor. Primo consideret que sunt artium essentialia.
Secundo que sunt eorum appendicia. 3o que sunt eorum propria. De-
4o que sunt distincte tradenda. Essentialia discernen-
do quo distinguenda et distincte habetur ut sunt proprie partes scientie
ea sine quibus scientia non habetur. appendicia vero que sumuntur ab artibus. tamen sine illis
specialia appendicia vero que sunt que talis est scientia. qualis
potest homo esse in arte perfectus. Sunt que talia sunt poetarum carmina vel auctorum hystoria. Primo
autem grammatice et poetarum carmina vel auctorum. Studeat auditor in
quo det operam doctor ut ea que sunt artium simpliciter appetantur et circa singula sunt vii artes
hiis enim veritatis simplex fundamenta et plene etiam totius instrumenta
que sunt omnium scibilium fundamenta. Deinde si vacat etiam appendicia legere nugis carmina poetarum tra-
gedie comedie satire heroyca lyrica fabule hystorie trage-
die. Quia ludicra seriis admixta solent animos mirabiliter
delectare. Et quia ex artibus ipsa sumpta sunt solent ad veritatem
plurimum illuminare. Et licet multi preter vii artium habita alia
discernant aut non addiscunt ipsi se fallunt cum omnes vii artes
permaneant aut non addiscunt. Inde est quod antiquitus olim
pre principales admonere illi quidem persistunt. Et ut teste magistro hugone quasi certa artes
memoria sic tenebant ut teste magistro hugone quascumque scripturas
priores legerent aut quascumque questiones audirent ex hiis artibus
regulas et rationes ad diffiniendum de quo dubitabatur singula li-
brorum revoluendo non quererent. sed statim singula corde parata
haberent. hinc accidit eos plura scribere quam nos legere possimus.
Sunt autem artium propria unicuique scientie non in grammatica disputemus
de sillogismis corpore. sed predicet unaquaque ex propriis specialiter ut
singula queque loca teneant sortita decenter. Non usurpet ma-
thematicus officium dyaletici. Non grammaticus officium dyaletici. Non in dya-
lectica legant prescripta. Non ea que in grammatice tanguntur commisse-
ri propriis specialiter et principaliter explanentur. Sicut quidam ne propriis
diligenter ut videantur scioli methalas nomen legunt in prima pa-
gina porphirii. et quidam totum librum in titulo sui libri. Hec
autem sunt distinguenda et distincte tradenda. Hic autem fit cum
consideramus quod in qualibet arte debemus hec duo distinguere. Primum
qualiter oporteat de ipsa arte agere. Secundum qualiter ipsius artis
rationes aliis accommodare. Hec agere de arte
et agere per artem. Nam de arte agit qui regulas et precepta
ad illam artem pertinentia tradit. per artem. Et artificialiter agit
qui regulas et precepta applicando ad materiam non delinquit.
Sicut priscianus agit de arte cum grammatice regulas tradit. Sic
grammatice et secundum artem agit qui regulariter secundum grammaticam
loquitur aut scribit. Cum igitur doctor agit et docet de qua-
libet arte compendiose loqui et quanto brevius potest debet id de
quo agit explanare. Non omnia dicenda sunt que dicere possu-
mus ne minus utiliter dicamus ea que dicere debemus. Sed
doctor precipue id in unaquaque arte dicat quod ad artem de
qua excudit specialiter pertinere constat. Hoc diximus propter inutilia
que impediunt principalia.

¶ De puerorum correptione in qua hoc attendenda sunt. generaliter / occasio / ordo / transgressio preceptorum / verborum amaritudo / verberum afflictio

Post electionem et erudicionem videamus eruditorum correptio-
nem. Corripiendi quidem sunt pueri ut possint tam sicut
quam virtutibus informari. Sic scriptum est Ecclesiastici xxx. Qui diligit

in iuventute · et tunde latera eius dum infans est ne forte indu
ret et non credat tibi i. tibi ne induratus fuerit et adultus non possit
corrigi. Et in proverbiis dicitur Stulticia colligata est in corde pueri
virga disciplinae fugabit eam Sicut enim equus indomitus vadit
extra viam dure portat dicitur ad calcaria · dicitur ad frenum · et equus
infrenabilis ysa. ocius durica Sic remisse disciplinatus dicit
viam iusticiae deserit inhoneste se gerit · monita spernit et dicit
qui facit spretum monitorem contra pluralitatem plurimum imitatorem Trai
anum inquit in hoc quem fecit de instructione Traianum alt[er] Prem
videris esse remotior · Magis fortunae meae tuae quam consulor vitium
si tu recte gesseris quod plus meruisti Alioquin te et me periculo
detrahentium linguis subiri non dubito cum imperatorum ignaviam
in preceptores soleat Roma non ferret · et sermo publicus refundere Reliqua disciplinarum
linguis tacepta Adolescenciam suorum temeritas in Quintilianum
refundit Et Socrates in pupillis suis fuisse clemencior cominatur
Si primo te preposueris ad virtutem recte si non recesseris a te
constitucionis maiores tibi vires exculpes cum consistemus Plu
tarchum Lucium auctore vivendi Alioquin presentem epistolam testem invoco
in perniciem imperii non persecutor auctore plutarcho Iacob erga corre
ctionem habere attende · Quomodo preceptorum transgressionem preceptorum
Admonicione laborum instruxione vertere · Et de ipso preceptum est
in pueros / quia sicut in Genesi dicitur proni sunt ab adolescentia sua
mali sensus et cordis humani cogitaciones Nam ut dicit Galienus
sunt plerumque et mobilior est anima puerilis et inquieta maxime propter
inrecnabile ingentem imbecillitatem · nondum bene firmata Item
per nimium calorem et humorem in illa etate habundantes ut dicit
Plato aut in libro de legibus pueros primo igitur ligat calore
et propter inordinatem sine iudicio et imperio omnes motus naturales in pue
ro quedam opera infamant · et si non possunt in effectum · non tamen conciliat
affectum · de imbecillitatis membrorum infantilium innocens est non
animus infantium Vidi ego et expertus sum zelantem puerum non
dum loquebatur et intuebatur pallidus amaro animo collactaneum
suum. Inde est quod pueri iactant membra et voces que sunt signi
ficantes passionum intus et signant prout possunt interioras voluntates in
dignatur fleat et flendo movent se · et non obtemperantibus
aliquis non reprehendunt · infantes non est hic nonnisi reprehen
dentur faciunt · si quia non intelligunt ... arguente ¶ De prece
ptorum transgressione multiplici in pueris

Attende etiam transgressiones preceptorum · Non enim est infra
eum die innocens sub terra, sic hic infans omnium ut 7
delicta sua repetentem esse replent enim peccatis agentes
contra precepta patris et terram ingrediens · currunt ad ludos ad spectacula
vana, vertentes oculos in rebus illicitis libenter audiunt
fabulas quam discant regulas vel scripturas legant · Peccant in
modo discendi dum preponunt utilia primo adiunt necessaria · Delectat
eos spectaculum vanitatis ut in virgilio equus ligneus plenus
armatis · et Troye incendium atque ipsius umbra recense ut hic
dicerem qui in libris vanis multa possint addiscere plena utili
tate Nam vanam poetarum bona sunt pueris ad discendum licet in eis
propinatur error ut in vase venenum Unde Augustinus libro confessionum ubi
agit de libris in quibus continentur flagicia deorum ostendens
quam mali sunt et contra excusacionem in preterito qui aliquid excusset

se de fornicatione quam Iupiter legitur hic fuisse. et quod celesti ma-
gisterio se prouocet ad libidinem. et inuitet. Aut ergo non accuso
verba. quia vasa electa atque preciosa. sed vinum erroris quod in eis no-
bis propinabatur. et nisi biberemus cedebamur nec appellare ad ali-
quem iudicem sobrium licebat. Vasa preciosa et electa dicit Augustinus hic
verba nascuntur. hinc acquiritur eloquentia rebus persuadendis et
sententiis explicandis valde necessaria. Sed tamen hic plerumque pro eo quod utilibus
addiscerentur in puericia aliqua moralia quam flagicia poetica
et satis puerile ingenium exerceretur et lingua. Sunt enim poeti-
ca figmenta errorum integumenta. Peccant etiam qui inuident
sociis melius addiscentibus. Vnde Augustinus ubi supra dicit Magis
timebam barbarismum facere quam cauebam si facerem non facien-
tibus inuidere. Peccant in appetitu laudis. Vnde placere volunt ho-
minibus intuitu vanitatis. Peccant mendaciis prauis quibus socios
in ipsis similibus ludis minuciis pugnis furtis inobedientiis.
Vnde Augustinus ubi supra Fallebam innumerabilibus mendaciis et pedagogum
et magistros et parentes amore ludendi studio spectandi nu-
gatoria et imitandi ludicra inquietudine. Furta etiam facie-
bam de cellario parentum et de mensa uel gula imperitante vel
ut haberem quod darem pueris ludum suum mihi quo pariter de-
lectabantur tamen vendentibus. in quo etiam ludo fraudulentas vi-
ctorias vane excellentie cupiditate victus sepe occupabam. Quid
autem tam nolebam pati atque atrociter si deprehenderem arguebam quam
id quod aliis faciebam. et si deprehensus arguerer seuire magis quam
cedere libebat. Ista ne est innocentia puerilis. Peccant etiam qui
plerumque iactant se fecisse quod non fecerunt ne reputentur inter
socios viliores quo fuerint castiores. Multa etiam dicunt ut ri-
deantur quod non facerent vel dicerent si soli essent. quia homines
soli vix rident. Ideo fugienda sunt praua consortia. quia ad ma-
lorum exhortationem pudet frequenter non esse impudentem. Vnde de
pomeriis que furtiuis de fructibus quos furabantur et proiciunt
ubi non est in ea utilitas sed sola prauitas. [illegible] reperes li-
bidinis. et nulla intermittunt manus erudientis vel sententie ma-
gistralis.

De verbali ammonicione multiplici et exhortatoria moni-
toria et increpatoria verbera

Attende verborum ammonicionem utique requirit disciplina.
Precedere debet comminacio si eximitatos (?) futurum precedit ammoni-
cio que aliquando plus valet et minus nocet. Quod maxime
verum est in pueris ingenuis et moribus generosis. Nam secundum
Senecam de clementia ad Neronem Generosi animi facilius ducuntur quam
trahantur. Pueri enim naturaliter sunt timidi et ob hoc a voluptatibus
suis sola comminacione possunt retrahi et arceri. Vnde in Bucoli-
cis legitur Qui legitis flores et humi nascentia fraga Frigidus o pueri
latet hinc anguis in herba. Est igitur ammonicio exhortatoria
vt in hiis qui sunt susceptibiles discipline. quos non oportet
violenter trahere sed blande inducere. Vnde Augustinus precipit in pri-
mo quod melius addiscant pueri liberalitate quam coacti necessitate
Dicit enim Satis eluceret maiorem vim habere ad discendum
puericia liberam curiositatem quam meticulosam necessitatem. De ta-
libus pueris Ouidius de arte amandi Ingenium celeste suis
velocius annis surgit. Et Stacius in [illegible] Thebaidos Ma-
turius euo robur et ingentes spondet tenero impetus annos. De-
bet etiam esse comminatoria eo quod quidam uel ex nature corru-
ptione uel ex mala educatione reperiuntur discoli quos sicut
pullos indomitos freno discipline et comminacionis necesse est
cohercere. Sicut enim a primis incunabulis sepe senciunt morsus

consuetas. ita ex eis que dicta sunt contrahunt pravos mores. Et
impletur illud Ovidii in libro epistolarum. sicut teneros ledit iniqua prui-
na vitiosos scena quod vix patitur de grege captus equus. Sic male
vix quod sibi pravos mores inde parit. Debet etiam esse increpatoria
ut si prevaluerint arguantur. si temeritate regulares excesserint corri-
gantur. Prout dicit Augustinus. Cum peior est corripe. quia hoc imple-
tur in psalmo. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me. Sic enim
agitur. introducitur cum puero qui castigatus et increpatur. sic enim
tunc cum ligatur. Vel cum eo cum per capillos extrahitur. hic sub
increpatione. Sic etiam crebra. licet enim in principio non videatur
proficere tamen non debet a monitione cessare. Unde in proverbiis
Erudi filium tuum et ne desperes. Cum ut dicit Julius celsus. Re-
rum omnium magister est usus. Et Cicero in oratione pro Cornelio Balbo
Quis ingenium assiduus uni rei deditus et ingenium et artem sepe
vincit. Ideo sicut dicit Salustius in Jugurtha plura sunt que litteris
consuetudine in studio per multos. Hinc etiam Ovidius
in libro de arte primo. Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
dura tamen molli saxa cavantur aqua. Et in sentencia. Assiduus usus
assidua vomer aduncus humo. Et in secundo libro metrice
tudine magnus. **De verberum inflictione quomodo debent infligi**
Attende etiam afflictionem verberum ut sunt virge et scopi
ferule scutice corrigie. quibus agitur ut in pueris inflicta
rebellantibus. Prout dicit Augustinus xxii de civitate dei. Quid sibi volunt
multimode formidines que cohibendis parvulorum adhibentur
vanitatibus. Quid pedagogi. quid magistri. quid ferule. quid virge.
quid enim lingua pueris agitur nisi ut imperita debellentur et prava
cupiditates infirmentur. cum quibus malitiis in hoc seculo vivitur. Quid
enim est quod cum labore discimus sine labore nescimus. cum labore
proficimus sine labore mercedem. Unde inquit apparet hic hu-
mana natura velut pondere suo proclivis existat et quanto ope ut
inde liberetur indigeat. Nota quod virga pueris infliguntur ex
dilectione. Quem enim dominus magis diligit plus verberat et affli-
git et flagellat dominus omnem filium quem recipit. Unde in proverbiis. disciplinam
domini ne abiicias cum ab eo corriperis. Quem enim dominus
diligit corripit. et quasi pater in filio complacet sibi. Et in psalmo. Si dere-
liquerint filii eius legem meam visitabo in virga iniquitates eorum
et in verberibus peccata eorum. Et in Ysa. Egredietur virga de radice Iesse.
Inspectat aut Iesse incendium quia ex amore incendio fit virge
percussio. quia dicit dominus. Ego quos amo arguo et castigo. Sic
fiunt in vitiorum extirpatione. illuminant in cognitione et erudicione
et conservant puerum in sue innocentie debita perfectione. Audi de
purgatione. Sicut ignis purgat et tollit metalli impuritatem
et scoriam. et ventus purgat a grano paleam et lima rubigi-
nem. ita et verbera virge tollunt a pueris feditatem. Unde Boe-
tius in libro de disciplina scolarium recitat de puero qui patri suo morsu
acutissimo abscidit nasum. quia cum fuerat puer in scolis et
deditus viciis. correptus et correptus non fuerat. Ideo patrem tru-
navit per sicut scrolicitem et in patibulo suspendium. Audi de
illuminatione in Jeremia scribitur. secundum translationem lxx. Nomine dolo-
rem et flagella erudiens. Quia qui tormentum excitat. flag-
ellis affligit. quod ad terminum veniat claritate. Sic enim per flagella
illuminati sunt oculi Tobie quia per verberum amaritudinem illu-
minantur erudicione. Et secundum Ysa. Illas docebit dominus scientiam
qui sunt ablactati a lacte. Ecce enim Salomonis ideo fundit[us] regna
deperiunt quia sub virga disciplinarum non sunt. Audi de conservatione
pueri. Cum delicijs dissolvuntur in bonis verberibus solidantur.
Sicut vasa lutea igne siccantur. sic dicit per apostolum in Ecclesiastico

sine sceleris murmuracione sed cum gratulacione
perficitur. Tercio recipi debet sine aculeis et calcaribus indigemus con-
done. Si enim asinum sumus, aculeis et virga et onus asino. panis et disciplina
dicitur in ecclesiastico. Cibaria et virga et onus asino. Panis et disciplina
et opus servo. Non quod debes contra stimulum calcitrare, insipiens. Te voluit
et opus servo. Non quo debes contra stimulum calcitrare, ut sic eciam flagellatus
correctus fuit vulgariter dicitur bis percute. Unde sic eciam flagellatus
est rex Ezechias cuius non deus eum ab Assiriis liberaret creda-
deo non egrotet et quem infirmitate moreris. Unde sic Jeremias dicit
se videre virgam vigilantem secundum aliam translacionem Nux enim habet
amaritudinem in cortice, dulcedinem in nucleo, quia amaritudo
verberum et dulcedo gratificacionis coniungi debent in puero
verberato. Quarto recipi debet sine contradiccione et operis obduracione
perseveranter et disciplinatus non murmurans
dicit enim Ecclesiasticus Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus. Nam sicut testa vacua ad ignem receptus dissolvitur, plena non
recipit. Et sicut aqua petram lutum dissolvit. marmoreum non
recipit. Et sicut aqua petrem lutum dissolvit, marmoreum vero
pulverem efficit ita animalis sub virga murmurat, obduratur.
maledicit et calcitrat et mpsal illud Ecclesiastici Precordia fa-
tui quasi rota carri. Currit enim vel rota feni portat et quasi stri-
dens, sic rota carri. Currit enim vel rota feni portat et quasi
dendo qui portat murmurat. Hii sunt de quibus Jeremias dicit Per-
cussisti eos et non doluerunt. attrivisti eos et noluerunt recipe-
re disciplinam, obduraverunt facies suas supra petram. Et in pro-
verbiis. Verberaverunt me et non dolui, traxerunt me et non sensi. De
tanto sequitur quamdiu egrotat parvulus medicina indigebit. De
correpcionis moderacione que consistit in quatuor affectu tempore
modo loco sequitur

Post electionem eruditorum et correptionem videamus correpti-
onis moderacionem. Ubi attendas correptoris affectum corre-
pcionis modum. Corripiendi tempus et locum. Affectus debitus
requiritur in correptore ut non ex ira inmoderata corripiat vel fu-
rore, sed ex zelo potius et amore. Unde hec in archa testamenti continebantur
sunt ista tria, virga, tabule testamenti et manna. Virga severe
correpcionis, manna mansuetudinis, consolacionis et compassionis, tabule
discrecionis. Modus eciam servandus est, quia ut dicit Oracius, in
epistola Ovidius[illegible] Tractari mollius etas inbecilla solet. Et Quintilianus libro
2o de oratoria institucione. Ingenia puerorum nimia emendacionis
severitate deficiunt. Desperant enim et dolent ac novissime oderunt
et quod maxime nocet dum omnia timent nichil conantur. Hoc enim hu-
mana sermonibus compungitur pravitatem tribuit iuniorum delicta cor-
rigendi pro qualitate delicti. quod tamen cum moderamine quodam
et iure patrie quam concedit uti immensum sibi licencia non extendatur
nam si atrocitas facti emendacionem domesticae iuris excedit, pla-
cet enormium delictorum reos iudicis tradi noticie. Affectum autem mo-
derantem vero illi qui medicus est, mixtum remissione et gaudelitatem
quod dicunt clemencia. Unde Seneca in primo libro de clemencia ad Nero-
nem. Clemencia est temperancia animi in potestate ulciscendi vel leni-
tas superioris adversus inferiorem. Illos autem crudeles vocamus qui
puniendi causam habent, modum non habent, sicut Pharaon aut Busi-
ris qui in homines supra humanum seviebant modum. Non tamen placet
virtus semper stimulatur velud dicitur imbecilles suis animi qui ad
alienam turpitudinem suffundere. Unde in [illegible] dicitur quod non oportet
puero arrideat, neque se condoleat. Tempus eciam congruum est
observandum correctionis ut si non se miserat pena sed in
fama. quia cum corporum cura sit disciplina, parcere animi
et punire sunt contraria. qui nescit parcere, nescit punire.
Unde Seneca dicit quod malum aliquid perdendum est, sicut medici lan-
guidis medicina minuto sanguine, sed aliquid eciam differatur
vindicta ut tempus illud expectetur quo facilius correpcio operetur.

Sic enim plerique corporum ubi usitata remedia non poterunt ad gra-
se querentium. Ergo ubi non proficit sanitate, vigendum est clemen-
tie lenitate. Plagarum etiam requiritur. Ut si culpa est occulta, secre-
to est correptio facienda, publice vero si publica. Unde ad Thimotheum 5°:
Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Sed de
occulta dicit Matthei xviij: Corripe eum inter te et ipsum solum. Et Gregorius in
Pastorali inquit: Arguendi sunt qui palam delinquunt, ut dum
unus aperte corrigitur, plerique emendentur. Ut du-
cendo ita debet prebere moderata correctio. Hec ergo in fine
relinquatur moderatus timor in pueros. Unde Seneca: Temperatus ti-
mor coherceret animos, assiduus vero et acer in auctoritate tacentes
exercitat et omnia experiri suadet. Unde boni parentes et boni do-
ctores pueros admonent. Alios irritant, alios blande ad-
monent, aliquos increpant, aliquos verberant. Nemo autem sapiens
ad exigenda supplicia pervenit nisi cum remedia consumpsit. Unde
Seneca: Hec est lex, libenter damnet qui cito ut minus puniat, ni-
mis. Et ibidem: Nonne pessimus pater videbatur qui assidue pla-
gis liberos etiam ex levissimis causis compesceret. Utrum autem pre-
ceptorum liberalibus studiis dignior qui excarnificabit discipulos
si memoria illis non constiterit aut si parum agilis in legendo
hesit, an qui monitionibus et verecundia emendare ma-
lit docere. Tribunum non crebris verberibus exerce domandi, pater mage efficiat
eum formidolosum et contumacem nisi eum blanditiis tractaverit. Simul
Idem: Sic facit venator cum catulos instituit catulos vestigia sequi. Cum
iam exercitatis utitur ad excitandas vel prosequendas feras, nec cre-
bris minatur, contundere enim animos et quicquid est indolis comminu-
et trepidatione degeneri. Et licentia vagandi errandi que passim concedit
adiciat. Hiis ergo leviter tractantibus agentes immetu, que nunc ad contumelias
et miserias nata sunt, nimia severitas cogitur neque deflectere.
Nullum animal morosius est, nullum maiore arte tractandum quam homo,
et nulli magis parcendum. De hiis que pertinent ad disciplinam infor-
mandam et de ordine procedendi in libello

Expeditis hiis que ad doctores pertinent sive ad didascalicum
procedimus ad ea que pertinent ad disciplinam informandam
agentes primo de doctrina quo ad statum inchoacionis
secundo quo ad ordinem progressionis, tercio quo ad statum
perfectionis. Et quidem ad statum inchoationis primo tangamus que re-
quiruntur in discipulis ad discendum. Secundo que convenientia, tercio que
dispositiones precedentes. Disponunt autem primo conscientia que perfectum ordinant. Tercia sub in-
tutiva ... sunt ut sit discipulus voluntarie subiectus ad me-
rendum, attentus ad audiendum, docilis ad intelligendum, benevo-
lus ad retinendum. Subiectus inquam, docilis ingenio, attentus exer-
citio, benivolus animo. De voluntaria ergo subiectione. Et que
necessaria est ad inserendum, ad tollendam superbiam, ad inducendam
verecundiam et reverentiam, ad firmandam patientiam et ad tenen-
dam obedientiam sequitur.

Primo ergo subiectio est necessaria. Nam parvulis passibus
ambulare decet scolarium rudimenta et studii incrementa.
De hac ergo subiectione dicit Boecius: Qui non novit se subi-
ci non noscit se ingerere. Miserum est enim eum fieri magistrum qui
non novit esse discipulum. Hec autem est subiectio necessaria ad tollen-
dam superbiam, ad inducendam verecundiam, ad firmandam
patientiam, ad tenendam obedientiam. Superbia claudit oculos et tumi-
dos efficit quibus clausis et tumefactis veritatis radios mentis
oculus non agnoscit. Unde Isidorus libro iii° de summo bono: Nimis

conferunt legendo perscrutantes sacram expugnantes. Nam et quibus sapientes
in superficie videntur, medullitus in arthana veritatis non tan-
gunt. quia superbie nulla proceditur. Hec autem superbia secundum Bernardum
gaudet vestium variatione, sericum pretiosis beneficiis. Testatur
ponit calamistri tortuositate componit. sertorum varietate lascivit
probat talamistri tortuositate, componit. nouaglaria plures sepe perdit. gemmas monili-
bus suis premit. nouagla plures sepe perdit. gemmat monimenta
... vestiendo singulorum varietate castigat. simul
... contra... vestium singulorum varietate castigat. simul
reformatur ... ...
aromaticis implet ... ... deliquatur
... ...
simulatur... ... ... ingreditur manicis consuit, collo elato guttu-
re inflato. supercilio mutilato, oculo impudico et fastuoso pro-
cessu incedit.

Ad inducendam verecundiam et reverentiam etiam verberatio adhibenda est. Est enim signum reverentie et nugatorie verecundie. Sapiens su-
ent signum reverentie et nugatorie verecundie. Sapiens si-
cut dicit Ambrosius in libro de officiis. Sicut in senibus gra-
vitas, sic in iuvenibus alacritas. ita in adolescentibus verecundia ve-
lut quadam dote commendatur nature. Hec enim verecundia est pueris in mo-
tu, in gestu, in incessu, in locutione et in omni actu suo multum
sunt decens. quidam iam ad tantam
sunt devenerunt pueri inverecundi, quorum quidam iam ad tantam
inverecundiam devenerunt quod sese denudare inhoneste et turpes
turpia membra gaudere coram aliis non erubescunt, mulieres
contrectantes et tangunt. Et quidam ita fatui ut mulieres vellet osculari
vel si colla eius ut dei serpente adheret. diabolus aut cum collum eius
est dum illud audit ut homines attrahat, et lingua eius vipperea
dum blanditur ut venenum infundat. Propter hanc verecundiam multam
dam verberantur pueri sicut in capitulo monachi. Unde Anshelmus Cantua-
riensis in epistola ad ... monachi audivi inquit ab abbate tuo quod maiores
meriti inditas ad ... ... aut ab alio se verberari postu-
lat. quod in capitulo ex precepto prelati non ex sua voluntate vapulat.
Quod non est ita ut tu existimas. Illud enim modicum quod sibi aliquis
sponte indicit, regalis est illud vero quod per obedientiam in capitulo susti-
net, ... est illud sepe sibi reges et simplices devotos fieri ...
unt. Illud vero non ... sed obedientes sustinent. Illi se soli
deo humiliat. propter peccatorum conscientiam. Isti vero etiam homini propter obedien-
tiam. Et ... dictum non tamen sufficit publicam reputacionem propter delicta
carnis ... etiam secreto sentiret quod propter verecundiam ... ille
fortior est qui hanc quod sustinere gaudet propter obedientiam. Certum
est quod maior una est vapulatio in capitulo tolerata per obedientiam
quam innumerabiles accepte per propriam ... ... aut in ... ve-
rundenter pueri, debent ... ... timore et reverentia sustinere.
Novimus enim dominum salvatorem a presidis militibus flagellatum. Beatos
apostolos cesos in conciliis a principibus sacerdotum. Novimus et mar-
tires beatos virgis et flagellis diversis lamatos. Ter vir-
gis cesus est Paulus. et a iudeis quinquies 39 violentos susti-
nuit ictus. De puerorum patientia

Ad firmandam patientiam Seneca in epistola ... bona ... quod ei
acciderit equo animo sustinebit. Et Seneca. Ex quo
incepit tibi fuerit conscia. equum est tibi ferre incommo-
da. Et Ysidorus in libro de summo bono. Porro sciendum hic dum puniuntur
et laborantur propter sudantibus et laborantibus prius magis aliqua
quam pena subveniet solatia. Nec aliud magis iustos et in-
iustos discernit quam quod in adversis per impatientiam blasphemat iniustus
et conquiritur et patiens iustus probatur. Denique patientia est que nos
deo servat et commendat. Que iram temperat. linguam frenat. men-
tem gubernat. pacem custodit. disciplinam regit. divitum potentiam
deprecet. inopiam pauperum refovet. Facit ... facit humiles in

prosperis fortes in adversis. docet delinquentibus tito ignoscere
et delinquente multum et diu rogare. fidei fundata munit merce-
nnaria habitu e tempus plene. Et in pro. doctrina vinei pro putatam
nos(?) . Sicut enim vinea putari destruit quia palmites producit
. et lacrime subsequuntur . et tamen ex hic uberior fructus nascitur. Sic
pueri qui palmites novelli a magistro sapiente prodeunt. fructu
los discipline, et sequitur fletus . et per fletum multiplicior erit fru-
ctus. Sicut dicit dominus Omnem palmitem in me non ferentem fru-
ctum purgabit eum ut fructum plus afferat. Sic etiam datur medi-
cina amara ut curentur membra. Sic tollitur caligo ignorancie
et putredo criminis. Unde Claudius Curantes et arcus ut liceat
reliquis sequi viue membris. Et Ovidius, de remediis ut corpus
redimas ferrum patiaris et ignes. Ut que animo valeas quomodo
tolerare negabis. Instinus ut valeas multa dolenda feras. Ge-
pe bibi succos quamvis invitus amaros. Et in Allexandreide vi Asp-
nor sanat graviores ponto morbos. Naufragium quod timens iam
ega sepe recederit videntur quod potuit et dampnis dampna levat

¶ De instructione puerorum de obedientia sequitur

Ad tenendam obedientiam. Sic enim Abraham domino obedivit et
Christus non solum verbo sed etiam exemplo in mundum veniens
et in mundo permanens et de mundo transiens obedientiam docuit.
Ideo capitulo viii° . Filii obedite parentibus tam corporalibus quam spiritualibus
Una semper bona (?) in simone de via vite decent obedire li-
berent. Hoc enim placuit deo grata servitus. Unde et Ecce deletur
in obedientia. Et Paulus libenter offerebat se obediencie. Domine quid
me vis facere. Paratus enim erat facere quicquid ei deus vel
pro se preciperet. Ad hunc gradum non ascendit qui voluntatem propriam
suam non fecerit sed a quibusdam quos scholit in certo hunc
opere dicit. Aliud vis [velle] quod ut faciam tibi. Propter hoc in c°
aff. Optime dominus tuus minister est qui non intuetur hic audire
a te quod ipse voluerit sed potius hoc velle quod a te audierit
Unde Lucanus Tu quicquid iussere velis. Et Bernardus Nulla est tam
facilis res quin fit difficilis dum facias invitus. Obediant etiam
simpliciter. Quia multos videmus per preceptum imperium multas fa-
cere questiones. Ubi hoc preceptum est unde hoc venit cum quam plurimum hoc
inveniet inde murmurando impie seque excusando. Imponentes
adversus imperantes. Non sic Abraham fecit sed simpliciter obedivit. Ve-
re enim obediens respondit monitori se habet ut servus non disse-
riendo propter pena ut iumentum aut serus factum apud te . et ego semper
tecum. Et in psalmo Deduxisti sicut oves populum tuum in manu Moysi
et Aaron. Obediant etiam hilariter non velut ex tristitia aut
ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus ut dicit Seneca
(?) similiter et non simili tinctum per (?) ut Gregorius [?] tristitia per-
pes ruentem aggravati vel demoniacis assimilet. qui de corpo-
ribus exeunt sparcim violentia. Qua siccitate nubilosa corporis
aspectu et facies tristitie tenebris obfuscata devocionem
hylaritatem signat ab animo recepisse. ita serenitas in vultu
dulcedo in verbis multum collocerunt obediencia obsequium. Era
sunt omnia vultu accrescere bonum. Obediat etiam velociter. quasi sum
bonum Ambrosius Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Et Bernardus
fidelis obediens nescit moras . crastinum fugit . preceptum
percipit . parat oculos visui . aures auditui . linguam voci manus
operi . pedes itineri . totum quod colligit ut voluntatem impleat im-
perantis. Et dicit Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor
meum. Sic Petrus et Andreas Jacobus et Johannes ad primam vocem
secuti sunt salvatorem. Sic Zacheus festinans descendit et

Castra gaudens excepit. Unde ait in Prov. Vidisti hominem ve-
locem in opere suo: coram regibus stabit. Obediant etiam viriliter
sicut Christus usque ad mortem ignominiosam, qui maluit amittere
vitam quam obedientiam. Unde Ieron. ad Eliod. Si turbida intonat, si tempestas
non resistat, si maligni tui iter impedit, tu tamen obediens viam
non deseras, si dignus peccatus sum et non sum turbatus. Obediat
non desperans, sed dignus fortitudine operis elevetur, si se in cru-
cis humiliat, ne de fortitudine sua omnia. Dicite: Servi inutiles sumus,
quod debuimus facere fecimus. Unde ut dicit Greg. libro 8. Incipere
obediant etiam perseveranter. Incipere est multorum, perficere paucorum. Math. dicit: Qui perseveravit usque
in finem hic salvus erit. De voluntaria discipuli attentione. Adhibitio au-
ris quatuor requirit: Exoccupatio rei inferioris, Adhibitio au-
ris exterioris, Collatio cordis interioris, Revelatio virtutis superioris.
Circa primum quadruplex impedimentum notatur, quia interius turbationem
et extra vera remedia differunt, et falsa remedia contra
exterius occupationem, vera remedia differunt.
Sequitur de voluntaria attentione.

Viso de discipuli voluntaria subiectione, videamus de eius attentione,
de qua Salomon in Prov. dicit: Audiens sapiens sapientior erit, et intelligens gubernacula possidebit. Nam
sapientia auditu acquiritur, per habitum possidetur, per usum effectum
capit. Ad hanc autem attentionem quatuor requiruntur, scilicet exoccupatio rei inferioris, Adhibitio auris exterioris, Collatio cordis interioris,
Revelatio virtutis superioris. De exoccupatione rei inferioris habetur
Revelatio virtutis superioris. De exoccupatione rei inferioris habetur. Qui enim vult
vitam suam Deo iudicare, a curis proiciet sapientiam. Quem enim vult
in rebus proficere magna opus habet recedendi a solita consuetudine,
et animum in se colligere ut victus magis vincat plus infinita posset
et animum in se colligere et acutius penetrare. Sed hoc per inordinatum
vehementius intendere et acutius penetrare. Quia vera remedia differunt
dum nostra interius perturbant, exterius occupationem vera remedia differunt
falsa remedia acquirunt. Unde Augustinus interius cum inquietam virtus
extra affectionibus pravis animus obstrepit quem interius peccato conscientia
tacite. Otiosi videmur esse, nec sumus, quia interius pectori excellentia
sed interiori scimus affectus, omnia nostra exerant tante compescta
quiete. Verum est inquit Seneca: Nulla placida est quies nisi quam
ratio composuit. Nam etiam dormiente exterius quiescente somni
nostri tumultus. Plures enim occupationes pro-
deunt. et de una plures exeunt. Mala scrimus, quas extinguere debemus.
Unde Seneca: Non debemus occupationibus indulgere, excludende sunt,
si semel insurrexerint in longum sibi alias substituunt. Principiis illarum
obstemus, melius non incipient quam desinent. Unde vera remedia diffe-
runtur. Dicimus enim nobis dilatione non morbi pridimus causas
ut ocium. Unde Seneca in epistola talis dicit: Cum hoc per exiro toto animo
intendebam, et hanc rem molestam opposuero, studio me dabo. Non
cum vacaveris philosophandum est. Omnia alia negligenda ut huic assideamus,
cui nullum tempus satis magnum est, etiam si a pueritia usque ad
longissimos humani evi terminos vita producatur. Non multum refert
utrum omittas philosophiam an intermittas. Non enim ut interrupta est manet.
Unde falsa remedia acquiruntur. Sed evitamus exterius silen-
cium et non vitamus interius strepitum. Ut sic Seneca: Peream si est
tam necessarium quam videtur silentium in studio seposito. Ecce undique me
varius clamor circumsonat, supra ipsum balneum habito. Et post
animum non cogo sibi intentum esse, non advoca extrema omnia
licet foris resonet, dum intus nil tumultus sit, dum inter se non
rixentur cupiditas et timor, dum avaricia luxuria et non
dissideant. Et post Leve illud ingenium est nec sese adhuc reducit
in tectum quod ad vocem ex actum erigitur, habet intus aliud sol-
licitum. Et cum et quod contemptum timor quod illum curiosum facit. Ut hec

Virgilius videt et me quem audiui non nulla dicta
y adusa glomeratim examine gravi mouebat dela
excitat omnes Ouspensu pariter omeri quod comiti quod timentem Nuc omnes tenent aures Seneca
cum efficiat ad singularitatem loci sed magis animus Videmus enim frequen
ter in ciuitate amena et hylari vicos mestos et in loco solitario
occupatos. De adhibitione auris exterioris ut audiat a magis
pericio sub silencio sine fastidio et sine dubio

Sequitur de exterioris auditus adhibitione. Et mor sit ingenia
diserenti. Primo ut audiat ex ore magistri. Unde Ieronimus. Habet nescio quid latentis energie viue vocis actus et de doctoris ad auctores dice transfusa fortius sonat. Unde Ieronimus ad Paulinum hortatur ut viam scripturarum sine doctore non ingrediatur. Et in hoc de viris illustribus. Qui nullum magistrum sequitur sed semetipsum facit magistrum. Et Symmachus in sua epistola ut audiat sub silencio. Prout dicit Ecclesiasticus. Audi tacens et pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Unde et discipuli Pitagore legimus per quinquennium tacuisse. Tercio ut audiat sine fastidio. Prout dicit Ambrosius in libro de misterie. Quid auribus tamen tedio et plurimis claudit et fastidientes auditus. Ut enim ait Varro ad simplicium cenam hylarem gratiam ... Quarto ut audiat sine scrupulo. Unde per scrupulos credendum est donec videatur. Dicit Hugo de sancto victore alibi ... Pitagoras inter consuetudinem in studio suo ... ut usque ad septimum annum ... nullum discipulorum suorum de hiis que ab ipso dicebantur audisset ... rationem poscere auderet ... fidem dare verbis magistri ... rationem cordis ... [illegible]

Capitulum de cordis interioris collatione. Ut enim ait Augustinus in libro de ordine. Ratio est motus mentis ea que discuntur distinguendi et connectendi potens. Hec autem fit quadrupliciter. Primo ut animam a carne subtrahat, secundo ut ab eisdem a sensibus se subtrahat, tercio ea que sunt infecta discernat, quarto ut ea que sunt secreta sint pure intelligat. Primo igitur ad rationalis vitam ratio advenit. Cum enim homo sit animal rationale, ratione mediante que omnibus hominibus communis est, hec aliis hominibus sociatur. Sed hominibus homines sociari non possent nisi colloquerentur ad inuicem et mentes suas sibi cogitationes ... ideo rebus imposuerunt vocabula. Nomen signa et signa sensibilia, ut quia illos non poterant ad inuicem sentire animos ... interprete vterentur ... absentium ... non poterat audiri ... tradita ... Et quia omnia tempora ... cogitationes ... cogitationes ... verbis mediantibus ad scripturam perueniat. Et per vsum et consuetudinem comunes nobis ... notorum. Et sicut augetur nobis

nescientibus vel verius non advertentibus. inter corporis successiue. et
recessit nobiscum per assuetudinem et ingenium industria sua fur-
latiue. Vnde Seneca in suis epistolis ait: Minuta quedam animalia cum
mordent non sentiuntur adeo tenuis illis et fallens in periculum
libus vis est. Tumor indicat morsum. et in ipso tumore nullum vulnus
apparet. Idem tibi in quisacione viciorum sapientum eueniet. Non
dephendes quid aut cur tibi. presertim phisice dephendes, brevis ego
dephendes quid aut cur tibi. per phisice ... a sensibus se subtrahunt
et verbis recte perceptis et bene formatis a sensibus se subtrahunt
Cogitatum ingratum ille sapiens. abstrahe a vino carnem meam.
ut animum meum transferam ad sapientiam. Quid est a vino quod inebriat
ut animum meum ... ad appetitum carnis et sensuum
etiam alienat. nisi ab omni carne ad appetitum carnis et sensuum
qui puritatem cordis imputat. Vnde Augustinus in libro de quantitate anime
Anima humana propter rerum et sciam. suspendit se a corpore et
per et ea que intus est fruitur voluptate liberius. Quanto enim in
sensibus declinat magis tanto similior hominibus pecori facit hic Augustinus
Certe sapientia habitat in sinuis ad quam Christus noluit cum re-
manet in carne et sensibus carnis. Cum multo desyderio compun-
gitur terram et corpora intuetur. homo enim cum in honore esset
non intellexit comparatus est iumentis et Abstractus ergo a carne et
sensibus tuis discerne sensum verborum a verbis. Referas verborum
sonus ad aurem. sed sensum que latet introrsus ad mentem. Vt in-
audiuit hos persone. Quid enim oratio prestat et tangere lo-
les liberam in tardo mora nostibus desistet. Aliter enim Tauta-
trix metra. alit meteoricus sensus magis etiam auat quod de
sensibus rerum que de fallers verbis. quia ut dicit Dyo. in libro de di-
uinis nominibus. irrationale inquit et stultum est non verborum intencionem sed sonos
attendere. Est enim multa operis impendi verbis non ... hec sit
attendere est enim multa operis impendi verbis non ... Sentiamus non
penitus in sua quod sentimus loquimur et quod loquimur sentiamus non
Delectant verba nostra sed prosunt. sed in contingere eloquentia non
studio prout dicit aut perita est aut ... constat assit ut res ...
formas prosequatur. sit talis ut res ... se ostendit videat
Sed quia anima iuncta est carni corrupte ideo in difficultas est
maxima in discernendi veritate. Vnde in libro de spiritu et anima dicitur
Et que anima carni corrupte conjungitur. corrumpitur. ut potencias
suas prout exercere. Sicut vsu et experientia et alicuius doctrina
exercitata. incipit discernere velud sensus cum subtili acie oculo
rum in tenebrosis. Sicut dicitur videre sed non potest ibi nisi prius
assuescat tenebras et lumine attendat. Ergo ad lumen veritatis
pauci oportet venire et possimus intelligere et cum ad lumen veritatis
venimus illo mediante vel se manifestans veritatem intelli-
gimus et falsitatem arguimus. Vnde inquit propheta. In lumine tuo
videbimus lumen. Et Pauli testimonio. tenebras arguit ipsum lumen
Vt potest anima quandoque pure intelligere nisi prius redeat ad se et conuer-
tat se supra se. Sicut dicit Augustinus in libro de ordine et de quantitate anime
Cum enim anima rationalis habet essentiam simplicem, ymago dei
est. vel ad ymaginem. et ex hac assimilacione habet intelligentiam natu-
ralem que est sicut lux separata. Cum etiam anima rationalis sit
perfectio corporis organici. cum autem vnitur
parum ... intellectualis eius natura et habet intuitum pphlem
ab ymaginatione et sensu accipientem, et cum sit hec natura separata
a materia, tamen se potest intelligere omnia. non potest natura sensibilis que tamen
quedam apprehendit. cum ipsa sit actus organi corporalis Et sicut enim
contingit flamma adherens lignis aridis et cremabilibus ad-
miculum fumosa est ubi adheret eis. sed ubi euolat in purum aerem
distans a lignis aerem illuminat et perficit fumosam eius flam-
me et in aere pleno sit est lux. Sic anima intellectualis ex ea
parte qua appropinquat ad virtutes corporeas organorum que sunt

ymaginacionis et sensus, est quasi sompnolenta et efficitur in potencia ad intelligencia-
s in actu lucis presentis. Secundum primum tamen est ut sepulta, et ideo intelligit
quod non vtitur anima hic intellectu suo, sed semper se quiescit. Et sepulta dicitur
nisi cum fuerit in ultima prosperitate. Declarat secundum quantitatem; primo ponit
ubi quatuor tangit: Reuelacionis exemplum. De reuelacione virtutis superioris
animis expressum, et reuelacionis complementum. Anime status. Reuelacionis

Scientur de virtutis superioris reuelacione. Cum igitur sensus exterio-
res vt auditus et visus homini interiori vel intellectui quod
audierunt vel viderint renunciauit, et alia ad se redierit, et
semper se quieuerit, tunc incipit ut dictum est. Tunc iudicat, tunc di-
iudicat, et eidem reuelata virtus innotescit. Quoniam illi soli sicut racio
vere et recte iudicat et intelligunt qui vocem suam accipere intus
cum veritate conferunt, licet homines curiosi vagentur extra se qui
debent redire in se. Nam si verum est quod x libro confessionum dicit Augustinus
artes liberales in intima parte memorie abdito eas habemus et in loco me-
moriæ nostre non in loco, secundum dogma platonicum, videmus, quarum ha-
bitus sunt in anima non impresse per sensus exteriores, sed per suas ymagines
vel similitudines, quia non sunt colorate, gustate, concrete, non
sonant, nec olent, nec sunt sensibiles. Cum igitur sic fiat, sive aliud
nichil est nisi ea que sunt habita recolligere, et ad mentis puritatem intra-
re, ibi veritas presto est omnibus consulentibus eam, ibi videt, ibi se re-
uelat, licet non omnes eam liquide videant veritatem, nam intus
est et nos foris. Et ideo si volumus eam cognoscere, reuertamur ad cor
nostrum, ubi thesaurizat et splendet, clamat et docet. Et qua
de hac reuelacione est dictum diffusius in tractatu de doctrina cordis
et anime, quedam pauca ad propositum tangimus in parte consideracionis.
Quatuor: scilicet reuelacionis exemplum. Anime status. Reuelacionis ex-
pressum et ipsius complementum. Sicut ergo patet ex lignis ardentibus primo
cum eliciunt fumus sine flamma et luce, secundo flamma cum fumo et
luce, tercio lux pura sine fumo et flamma. Sic primo anima distem-
perata inter sensibilia tamen obuoluitur fumo ignorancie et caliginis
ut non comprehendit plura doctorum, aut certitatem eius. Lumen incipit
obscuritate, quod mixtum est fumo et flamme, quia repugnat scien-
tia ignorancie, et in fine per multas dubitaciones et per multam rebellionem
ignorancie succedit scientia sine luce pura. Et isti sunt tres status anime. Primo
videntis, secundo dubitantis, tercio scientis et veritatem reuelate habentis.
Anime vero status iste est naturalis. Est enim posita anima ra-
cionalis in orizonte duorum mundorum, sensibilis et intellectualis, inferioris
et superioris. Est autem sensibilis vel inferior mundus regio tenebrosa
quantum ad intellectum, quia nichil videt in rebus sensibilibus ut sunt
sensibilia, sed ab luce illuminatur ad cognoscenda intelligibilia, nec possunt
sensibilia illuminare intellectum immediate et per se, sed per sensum et ymagina-
cionem et memoriam quasi mediate. Omnia impressiones a rebus sensibilibus
non veniunt immediate ad intellectum, nec intellectus comprehendit est
forciarum sensibilium, sed legit in ymaginacione et memoria reliquias
impressionum que relinquuntur in eis ex apprehensione sensuum et sensibilium
speciarum. Sensus enim stant foris in sensibilibus formis et [illegible] legit
intus sunt nomine eius [illegible]. Unde intellectus dicitur quasi intus legens
et ascendit usque ad mundum intelligibilem et lucem eternam, que deus
est, que supereminet eius et tangeret eam a virtute sua si libera
esset et sana. Faciliter se erigeret ad regionem lucis et intra-
ret in eam. Quasi non se inclinet et intret in tenebrosam regionem,
sed quia nunc inclinatur in sensibilia, remanet eius virtus intellectiua quasi
sopita et virtute inclinata ad terram more pecudis inclinata

Est autem revelacionis processus iste. sicut dicit Augustinus in libro de natura deorum
Si quis tempore uteretur cibis et potibus et immaculatam se custodiret
viuens hic fruetur consorcio et visione deorum. Animas igitur hu-
manas a rebus exterioribus et etiam a suis corporibus quodammodo oportet
abstrahi ut appropinquet prime luci uel diuine que super eas est per
naturam. vel alii luci ut angelice que ad eas illuminandas mittitur
per dei graciam. et sic constitutum in vertice mentis quod in summitate et
feruentate. seipsam circumspiciat. et quod sit ymago dei quod in se sc-
riptum est uel acquisitum uel infusum legit. et esset ei liberrimum
ut se super se leuaret legeret et intelligeret nisi corruptio impe-
diret. Unde quidam philosophi seipsos excecauerunt et clausa via phi-
antes mentis humane non habens qua exiret per visum in sui co-
gnicione reflecti intellectum. ubi legeret intus de absconditis in
seipso tanquam in his libris et scriptis naturalibus. Nam virtutem mentis
sensus attenuat. clausus vero congregat colligit et conformat. Exem-
plum habes de istis in libro de visu et speculis. Sed bene duo corru-
pcionem hanc impediunt revelacionem quia feculencia peccatorum alli-
gacio animarum inerciam ad corpora naturalis etiam complexio que
impedit vires nobiles. prout dicit Galienus. Flegmatica complexio
anime nulla virtute iuuat. pluralitudines et res corporales que
nimis intrant ad animam sic mente impediunt quod mente abstra-
hi non permittunt. Sic inscripcio tabule prohibet aliam inscripcionem
et plenitudo vasis de uno liquore prohibet alterius recepcionem
Et ideo dicit Aristoteles omnes ingeniosos esse melancolicos. et
melancolicos esse ad huiusmodi illuminaciones et revelaciones magis
ydoneos. quia illa complexio magis abstrahit a mentis impedimentis
a delectacionibus scilicet carnis et tumultibus multitudinis. Et propter hoc quod im-
peditur ista revelacio ex quadruplici maxime nocumento. licet ad
naturam posset aptitudo ad huiusmodi revelaciones. tamen ex gracia dei et
munditia sunt mentis supra mentem irradiaciones. Hec enim maxi-
me anime que naturaliter a corporibus extrahuntur et intra se
conuertuntur et ad lucidissimam veritatem que deus est aliquando attolla-
tur propter impedimenta que diximus. Sed in animalibus que sunt priuate
alligacionis uel adherencia ad corpora uel corporalia magis est abil-
iste modus. Nam propter alligacionem facilem facilius est abstrac-
tio. et propter facilem abstractionem sunt in spiritu efficiencie uel esse
in spiritu est seorsum esse a regione tenebrarum et liberum a sol-
licitudinibus et cogitacionibus corporalibus in animas incedens extra
regionem illam. Ecce esse in corpore est immergi in corpore. et ideo parietes
corporis impediunt radios illuminacionis. Cum enim ipse stat post parie-
tem nostrum. Ecce Ecclesiastes homine fode parietem. Ergo iste paries
fodiendus est quod fit in morte corporis. aut ab aptitudine fodienda
ut sit anima in spiritu. et siliciter etiam spiritualiter in raptu. vel alia sed
elevatur supra se. perficit cogitamus de se uel corpore. In aliis
vero spiritualibus elevacionibus longe inuenis lumen. quia per com-
mixtos et apertos recipiunt radios illuminacionis. quod sancti ascendentes
in mediis tenebris. De quo lumine in psalmo. Signatum est super nos
lumen vultus tui domine. te vultus tui domine. id est lucidissimum vultus tuus quod
non est aliud quam tu. hunc vultum qui illuminas nos domine per
infusionem nobis splendoris revelacionis aut gracie. quod dicitur esse signa-
tum id est clausum. quia quibus fiet et cui. soli tibi est notum. De
dignitate donalitate ad quod considerandum sunt tria. eius conueniencia
efficacia excellencia secundum subiecta in quibus est diuina. Contra
est in maior

Usus dicti voluntatem subiectione et eius attencione. hic zo-
dium est de eius donalitate. Unde ut dicit Aristoteles. Sic officium
est prophetarum docere. sic discipulorum docibiles se probare. Et secundum

Cathonem Nec pudeat que nescieris te velle doceri Scire
aliquid laus est · culpa est per nil discere velle Est ergo docilitas
docendi habilitas Ad cuius cognicionem consideranda sunt quatuor
· eius generatio eius efficacia · eius excellentia / eius finis subiecta in
quibus est decencia Est autem eius genitrix a in quo Nam bene docilis
homo dicitur · qui bene tenet formas in sensu acceptas Qui bene
tenet intenciones ex sensibilibus per estimacionem elicitas / qui bene redit
ad ipsa accepta / redit dicto per recordacionem Qui bene redit ad
intenciones ex sensibilibus elicitas / redit dicto similiter per recordacionem Unde
homo qui secundum hec que dicta sunt media proficit bene est do-
cilis · male autem secundum quod magis et magis deficit in predictis
Cum sint recordacionem intencionum magis viget docilitas Unde magis
docibilia sunt animalia que faciunt ea que sibi imperantur. Secundum
intenciones ingredientur sensitiuum tam alia Eius efficacia quia homo
qui est docilis et disciplina perceptibilis · ea que videt et audit
sed diligenter attendere et afferre ex collatis memoria retentis
ea que sunt extra sensum / et ex illis universale deputatum assumere
Pit est principium artis et scientie que secundum quod deficiunt circa illa
magis et magis inveniuntur docibiles et disciplinabiles Ex iam
dictis patet quod ea que dicta sunt excellunt in homine. homo
est animal maxime docile et disciplinabile Nullum enim animal est
disciplinabile nisi in instinctu nature sine intellectu · et sine racione
Valet solus homo ex docilitate et disciplina proficit ad politica
teria · Ad scientias scilicet contemplativas · Ad mechanicas artes · ad
virtutes morales Nam in hiis omnibus requiritur hominis usus · Ars
enim omnis racione factiva est eorum que fiunt Et scientia contemplativa vel
speculativa racionem requirit et instruit · et a racione procedit virtu-
tis est medium quod determinata racione prout sapiens determinat attingit
Et ideo nullum animal disciplinatur ad aliquid istorum tamen patet hu-
mane solum Nam docilis est maxime · quia per duos sensus hu-
disciplinae visum scilicet et auditum Visus enim deservit inventi-
oni disciplinae Et cum tamen inventio non fiat nisi racione me-
moria et sensata conferente. non est aliquod animal brutum visu di-
sciplinabile · quia non habet facultatem inveniendi ex simili collaci-
one Sed auditu disciplinabile est ex signis rerum · et ideo quedam
animalia sunt docibilia per auditum Clamat secundum omne quod ab al-
terius fit aut discens aut inveniens novit / et sic duo sunt
modi docibilitatis et scientie acquirende Per inventionem visus et
per doctrinam auditus Non est mirum si homo excedat in docilitate
respectu aliorum Sed dolendum est quod hanc docilitatem non ponit ad
actum · cum sit hic in eius facultate posita. Prout est scriptum in libro
de oratore ~~quia~~ dicebat quod natura aut fortuna dedit ho-
minibus in hiis rebus se ~~vinci~~ vinci posse · Nemo animo pati
que ipsi homines parare possent in hiis rebus se pati non posse
Omni docibiles aut docibiles in rethorica Auditores
reddere poterimus si summatim breviter exponamus Et si attentos
fauerimus Nam docilis est qui attente vult audire Et iam
dictis patet in parte quod est quod homo maxime docilis est per
hominem sagacitas et similia Deinde circa secundum decenciam hic
[illegible] ut sunt terrestria vel gressibilia reptilia volatilia [illegible]
[illegible] optima est enim in homine auditus per est ad disciplinam
aptus Unde dum vocem audit intencionem vocis intelligit
et affectum loquentis recipit Et ideo sermo est instrumentum · quo
docentis in discipulum transfertur animus Nec ut hic [illegible] audit
est efficacior ad docendum quam scriptura librorum que legit audit
sed modo rerum et gestibus et motibus et affectum non exprimit · que
viva loquentis [illegible] In homine etiam sunt sensus ceteris nobiliores

et aliqua certitudine certiores et subtiliores. Nam sicut forma lucis
est eadem in sole et aere et nube corpore terminato, licet lumine quod ma-
gis descendit a sole magis ac magis coarctetur et ad coloris
naturam determinatur, sic disciplina variatur et descendit secundum
diversitatem subiectorum. Ut [illegible] ex hoc videamus de forma
artis que est in mente artificis quam exequntur manus
et incudit instrumentum et suscipit ferrum que proportionatur [illegible]
in omnibus fit magis determinata ad materiam in manu quam in men-
te et in malleo magis et in ferro maxime. Ita methaphori-
ce per [illegible] doctrinas in susceptibilibus disciplinarum [illegible]
faciliter ostendere possemus nisi hic esset speculationis [illegible]
De dictis benivolentia que captatur a nostra et ab adversario-
rum persona ab auditoribus et a rebus. De tribus primis
in isto capitulo. De benivolentia que captatur a rebus in sequenti.

Visa de discipuli voluntate subiectiva et de eius atten-
tione et de eius docilitate, videndum est de eius benivolentia quam
captare. Prout dicit Boetius quod decet esse benivolos ad veri-
tatem, non discolos. Hec est a scola [illegible] discurrendo per vicos
per plateas per tabernas per meretricum cellulas per publica spe-
ctacula per pompas per confessiones per publicas cenas et per
alia genera vitiorum. Prout autem dicit Tullius in rethorica
quatuor modis possumus facere benivolos auditores aut
a nostra aut ab adversariorum nostrorum persona et ab auditorum et a
rebus ipsis, quibus habeant locum in rethoricis persuasionibus tum pa-
tent ad propositum negotium huius. Nam a mea persona benivolentia
[illegible] arrogantiam [illegible] in docendo nullatenus [illegible]
damus. Sicut illi qui [illegible] superbie grandia verba [illegible]
tes. Ut ait [illegible] audita [illegible] edisserunt [illegible]
[illegible] non intelligunt. Et ex hac arrogantia provenit quod discipuli tali [illegible]
[illegible] non [illegible] non accedit ad eum ad querendum quod ne-
scit et remanet morbus anime [illegible] non [illegible]
[illegible] ignorantie. [illegible] ut dicit Aristoteles [illegible]
[illegible] in alto sunt [illegible] foras [illegible]
[illegible] ostendendi in morbus tegitur [illegible]
[illegible] Et Jeronimus contra Jovinianum [illegible] quod notum est ut possit
[illegible] patiuntur. Et secundum Boetium [illegible] Cum putredi-
nem medicus [illegible] non viderit [illegible] in loco putredinis
sana [illegible] Et [illegible] non intellectum nulla est
[illegible] Et magis [illegible] antea premittunt
ab adversariorum persona benivolentiam secundum Tullium captabimus
si eos in odium invidiam in contemptum adducemus. Adversarii nostri
sunt demones et omnes qui nobis suggerunt vitia [illegible]
[illegible] in nobis ignorantiam, quos [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] odium [illegible]
[illegible] que est in viris invidia et impediens [illegible] demones
[illegible] ad nos et impediant nobis et [illegible]
[illegible] [illegible] nobis ab
adversariorum persona reddimus auditorem benivolum. [illegible] secundum
Tullium [illegible] adversariorum persona adducimus in odium in-
vidiam in contemptum et si [illegible] que pre-
dicta sunt et [illegible] maiora [illegible] possimus [illegible]
vel [illegible] ab adversariorum persona. Reddimus auditorem be-
nivolum si que [illegible] et qui [illegible]
[illegible] et [illegible] Sicut recitat Bo-
etius de Albino [illegible] violento [illegible] violentas [illegible]
[illegible] secundum [illegible] non est dignus scientia qui

scie inseruerit propterea. Ab auditorum persona captatur benivole-
ntia si res vera sit ut dicit Tullius. Fortiter sapienter mansuete ma-
gnifice iudicatas perferimus. Quod est xvi in proposito eius fide-
liter inspicere debemus videmus eorum in quibus et quod non
faciunt ut dicit Claudianus in libro de statu anime. Qui negligentes veri-
tatis eorum anima perimunt et libera corpora ~~tendimus nihil~~
~~quod ut auctus iubeat~~ diligunt. Cum ergo simplici ad verita-
tem veniat via ut aut publicatam audire credulitatem subda-
mus aut ad scientiam confirmande tendamus nihil quod ut au-
ctoris iubeat. Sed res suadeat potissimum ducens. Ceterum nimium te-
dorem excludit in multis quoniam maxima tutela est. Sed etiam
non ab eis quos fallit, contra illusione fallit. Sed quidam
etiam illi docentes respuunt eorum contemptibiles reputat quoniam
doctorem. Contra quos Prosper in libro de vita contemplativa. Quoniam
qui non rem doctorem sed dignitate ducentur prius ... macte
destruunt et magis quid discat quam qui discat attendit. Et quod fa-
cere aut fieri noluit dici quam sibi fastidiunt. Priores ad doctri-
ne etiam quod scire cupiunt ignorare quam a peiore inferiore cogno-
scere. Cum veritas virtutique clarueruit non humanis ingenio sed
deo deputanda sit.

Ab hiis ipsis benivolentia captatur cum rei dignitas ostenditur
quod in doctrina satis manifestatur. Ut dicit Augustinus de civitate dei
libro xxi. Non pena inquit pena est inopia vel inopinata. Que
adeo fugienda merito iudicatur ut per penas dolorum plerasque
pueri rogantur discere litteras vel quelibet artificia tamen quam discere
ad quod penis adiguntur. Tantum est illis penale ut nonnumquam pe-
nas ipsas per quas compelluntur discere ferre malunt quam discere.
Unde ut dicit Basilius in exameron in libro. Que labore quesita
et tandem reperiuntur et diligentissime conservantur. Nam quorum
habetur facilis adeptio eorum sine dubio fastidiosa est possessio.
A sua persona comparabit benivolentiam Tullius in 2o philippicorum.
Quos nunc meos fecisse patres conscripti fieri dicam ut non alii vere
omnes xx reipublice hostes fuerint. Quam non bellum eodem tempore in
me indixerit. Et illud Salustius: O fortunatam natam me
me consule Romam. Ab adversariorum persona, ut patet contra Cati-
linam dicens: Quousque tandem abutere patientia nostra Catilina.
Quamdiu etiam furor iste tuus nos eludet. Quem ad finem sese
effrenata iactabit audacia. Nihil ne te nocturnum presidium
palatii, nihil urbis vigilie, nihil timor populi, nihil concur-
sus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi senatus locus,
nihil horum ora vultusque moverunt. Patere tua consilia non
sentis. Constrictam iam horum omnium scientia teneri coniurationem tuam
non vides. Ab auditoribus captatur benivolentia in causa dicti-
nationis per tempus ... Cum frequens affectus
videtur multo ... captat benivolen-
tiam per multis ... ne turpe sit pro
... aut benivolentiam ut dicit
... et libenter audiat ... Auris bona au-
diat cum omni sapientia. Et in pro. Fili inclina aurem
et audi verba sapientum. ... que audita sunt quoddam
tenebat ... Vas ...
sapientiam non ... Et ... ad ... auditores
... Carnale ... auris que accepta ... non
dat ... aliquos repetat ... in li. de di-
sciplina scolarium dicit quod expedit scolastico ut habeat aliquos socios
quibus doceat eis libros legat ut per et intellecta fiat

et scita exprimere noscat. Quarto ut lectiones quotidianas non de-
imitat ne studium interrumpat. Quia sicut dicitur in libro sapientie Sapientiam
et disciplinam qui abicit infelix est. Est ita per de preambulis ex parte
discipuli ad discendum de causa interposita operis per morte anim-
ni et carnis defuncti debemus naturalem affectionem, in affectione
moderationem, in moderate consolationem, in consolatione orationem
fratrem suus assumpta.

Quum itaque a terra depulsi virtute remorum subito tempestas orta est per-
te fluctuum asperitate ventorum non ultra progredi potui. Non maturate negociorum
serenum non ultra progredi potui me mors impulit anxiorum
inchoatum, sed ad censuram silentii me cucurrit. Adeptus sum silentio
quod velat accidit. Quod tymeam eueniret. Haec enim assumpsisti sibi studium,
quia super me venit indignacio, mors ut in me sua tela congereret
spargens. Fratrem unicum in eternale mors ut utroque latere super
dum animam unicum surripuit spiritalem. Quis utroque latere
dum animam unicum surripuit. Non credat affectum, non dolori pro-
prius non indulgeret fletum. Non credat ad linguam quod corde tegitur
reddat. Predat ad oculos. Predat ad linguam. Quod corde tegitur
quod occultum manet. Et forte lacrimarum guttulas, si videtur
stillulas conceptas procedere intimus mesticia per dolentes exudet.
Presserat in medio tamen demum fortis plagam, conquassatio que
dum inopinate membrorum quatiegelatur. Ad primos ictus
et casdu citatione predens impegit torrens et doloris impetu
dominante neutrum amorum miseracie positam. Conquassata
sunt ossa mea. Cum in carnis erat ut avellerentur viscera mea
sed qui simul debuimus, tuc domine non simul extessimus. Cum
essemus frater una ego et frater meus, sic essemus anima una
assit feretis et affectu ego et dominus meus magister Heinricus. Pri-
sultum dominum gladius hic pungens usque ad divisionem carnis
et spiritus me porcionem deferidere religavit in terreno hic ...
altissimam locum in celo. Relictus sum ego solus ut plangerem
dolorem meum et eundem affectum. Debuisti igitur animi, fratrum de-
lectatione nostram eum religionem, naturalem affectionem in affectione
moderationem, in moderacione consolacionem, in consolacione oracionem.
et subveniendo affectio naturalis fletus et gemitus que imple-
rat animam extorqueret pietas non desperatio fidei. Quidem flevit
Flevit David Jonathan amicum suum et ego non deflebam
progressum meum. Flevisti domine Jesu morte amici tui Lazari
meam experimus affectionem, tuam insinuas dilectionem.
Magister karissime pater et domine Heinrice, socie peregrinacionis mee, so-
laciis consiliis mee, lumine oculorum meorum, baculus infirmi-
tatum revelator defectuum, curator infirmitatum mee, prior sanctae
mee oportunus importunus ut scriberem et ordine narra-
rem. Scribendi merorum dissemirator scriptorum. Vas preciose vite
mee, reliquias miserie mee, prior fame mee. O quomodo
virtus instar vere supplicarem, meditacionem sermonem vacaui
et aspero lectionis. Quis dabit dilectus meus sit exceptus sub-
tractus, amisso et relictus sum ego solus. O mors iniqua et
sic unum rapiendo duos simul peremit. Tu me duos una
karissima viscera tu ne divine duos duos utrique separasti.
Unum alterum momordisti, dissipasti thabernaculum eius in quo
peregrinabitur, rupisti vinculi quo tenebatur in consolacionem
reliquisti, quia sarcinam abstulisti in aliam partem
non habuisti. Sed et in non parentis etiam peperisti. Sed me
ut supra dictum non permisti offendere domine qui infirmi-
tas mea impedimento fuit, sic infirmitas mea, si prudencia
tua nam anime mee virtutes ingratus non erat appe-
rens honor tui, innixti tu fratribus porta et ianua claude-
batur. Necdum ad annos pervenerat nubiles ut transferer in

cubiculi tui. Non ad mensam patrisfamilias vocasti me sed
tamen ut inter catellos ederem de micis que cadunt de mensa do-
minorum suorum. Sed ut pie creditur anima dilecti fratris amicta
ctis ex cupida · studiosa sepe · victrix nature · carnis corru-
ptibilis involucris · liberata penis assumptis · ad liquidiorem ful-
gorem etheris purissimi iam expressit ut gloria per dei gratiam evola-
bit. Item vero affectionem sequatur moderatio. Resident lacrime
supprimatur dolor qui radicatus intrinsecus · tanto fervet ardens
vehementius quo minus est extra positus. Plangant mortuum pro-
fiecat mortuos suos quos simul non resurrecturos ad gloriam
[illegible] in anima et corpore per iudicium [illegible]. Non vero immoderate lu-
geamus super mortuis sicut et ceteri qui spem non habent. Nostri vero
defuncti in Christo resurgent. Certe ihesu dolorem reperatum. inprimis
in gaudium certe. Unde si pessimus meror e amoveatur. Et vos
inquieat penitus amoveri, saltem e moderandus. Nullos amicos
[illegible] domine. in te omnes eos teneme indissolu-
bili caritate consilii domine aut domine. Certe ego tollo a te desiderabi-
les oculorum tuorum et non deplange. Sic lugens fratres mortuos
lucentem moderatur in nobis amici gressus · qua forte raptus est
ne malicia mutaret intellectum eius · aut ne fictio deciperet animam eius
aut qua a facie malicie forte iustus collectus est ne malicia
[illegible] ipse et ne mala super terram videret venturam [illegible] ad patrem
suos colligetur in pace. De fratre vero meo carnali mortuo
[illegible] quod plango · et habes multum in quo gratias agam
ne mediocres e [illegible] fratrem amoris sint vel natura [illegible]
qui cumulat [illegible] et cumulum [illegible] exigat
[illegible] et [illegible] in modicum [illegible] agerat
[illegible] primo quod in mortuis voluntas divina sufficere deberet ad
solatium cui nullus [illegible] affirmo [illegible] lege e iustitie
quod suum est. [illegible] reddere [illegible] ad terram · [illegible]
ad dominum · qui dedit illum · dicit se [illegible] unde [illegible] est respecti-
tus animi debitum [illegible] quia [illegible] et [illegible] in hoc de mor-
te fratris. Quid [illegible] est quod [illegible] [illegible] q
[illegible] deplores · [illegible] supra conditionem extollere. legem com-
munem non [illegible] vel [illegible] Et ut ait ille poeta li-
ricus Pallida mors equo pulsat pede pauperum tabernas regumque
turres Vite summa brevis omnes manet una nox · [illegible]
[illegible] regum [illegible] pueris [illegible] magis [illegible]
[illegible] est vel adipisceretur divitias [illegible]
[illegible] mortuus [illegible] et tempus pessimum [illegible]
dem [illegible] [illegible] quod in [illegible] quid absen-
tes [illegible] mors appellat [illegible] secundum apostolum [illegible]
nos dolendi magis quam ipsi · [illegible] qui in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eum [illegible]
[illegible] [illegible] nobis [illegible] qui in caritate qua [illegible]
tes [illegible] ad nos [illegible] [illegible]
deo [illegible] tanto [illegible] [illegible] dilectionis [illegible]
Sed [illegible] manibus adhereret macula pulvis quam pedibus [illegible]
[illegible] in caritate [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] pro defuncto [illegible] offeramus hostias et [illegible] pietatis
O bone Jesu mea spes unica finis intentionis mee · meum
refugium singulare · ne abscondas defunctis meis faciem
tuam ne subtrahas dulcedinem tuam · ne differas consolationem
tuam Si hanc illis [illegible] per maculas · in venia miseri-
cordissime [illegible] abstergite · ut [illegible] carnis et fragilitatis

exuti · mie tue fonte diluti · deposita peccatorum caligine · te verum
lumen de supernis irradians valeant intueri Et tu pater Abra-
ham exaudi lazarum alium me pauperem et mendicum · expande
gremium sinum ut duo ferventes aspectu iocundem in domo domini
pirat' et fidelit' in eternum Nam nunc ad propositum redeamus et velut

De preambulis et antecedentibus · ad commentaria quedam premittimus fieri · de quibus scilicet comitantibus disciplinam | primo in generali | Secundo in speciali | primo de sensu | secundo de ingenio | tertio de memoria | quarto de ratione

Disciplinam quatuor comitantur · Sensus · ingenium · memoria · ratio
sine quibus non fit erudicio · Sensus enim apprehendit obiecta in-
genium excipit inventa · Ratio iudicat invecta · memoria retinet
indicata et offert ad iudicanda · cum sensus partibus apprehendit ingenium
suscipit · et quod ingenium adinvenit · ad rationem adducit · memoria vero
abscondit · et quod absconditum est · in lucem educit · Ratio vero tamquam
partibus preferetur · et que in ore cordis sentit aut masticat quasi dentes
ingenium recipit · aut ruminat quasi venter memorie reputat Non
enim semper sciverit omne quod sentit sed temporibus opportunis et pro partes
a memoria tamquam oculta abstrahitur · Hec autem quatuor non sunt
aliud quam anima · sed aliud sunt horum potentates · Secundum patria eorum exer-
cita · itaque sensus anima sentiens · sunt aliud aliud est vita
anime quam anima vivens et voluntas idem in essentia quasi anima
volens · Sensus igitur primus occurrit Nam spiritus carnis putatur
anima est intus per quos anima in corpore sentit et per eos anima
tur ad formas corporeas cognoscendas · quibus tamen victus pest-
interior ad res verissime indicandas Nam sensus exteriores quinque
sunt · sentiendo utitur · interior autem sensus quem dicitur sensus communis
solus cognoscit inductione sensibus exterioribus apprehensis primo
unde et nomen accepperit quia partibus eorum ab illo interiori
efficitur ex quo et nomen accepit sententia vera ¶ De hiis ergo
quatuor breviter et per materie experientiam videamus ¶ De sensu quem
ad quatuor secundum quod disciplina fundamentum est ex sensus apprehensio | incre-
mentum ex sensus progressione | complementum ex sensus defensione |
impedimentum ex sensus defectione · Sequitur

Sensus ad doctrinam maxime pertinet · ut patet quia fundamentum
accepit ex sensus apprehensione · incrementum ex progressione com-
plementum ex eorum defensione · impedimentum ex eorum infecti-
one et defectione · fundamentum sequitur et eorum originale primum ex sen-
sibus obtinetur · quia per voces signa vel nutus · doctrina primitus
inchoatur · homo enim cum sit substantia racionalis · naturali quodam
vinculo in eorum societate astringitur · cum quibus ratio ipsa est
mutuus · nec homo homini sociari posset · nisi colloquentes adin-
vicem · et ita sibi mentes suas et cogitationes referendo · ideo vi-
dit imponendas esse vocabula vel quosdam significativos sonos · ut
qui suos sentire non poterant animos · per hoc quod interpretem vocem
reciperent ad eos sibi invicem copulandos · sed audiri absen-
tium verba non poterant · quare invente sunt litere inventione
sub distinctis figuris et notis oris et lingue sonus animadu-
tit autem ratio vocabula eorum oris sonos quibus homines inter
se loquentes et quos literis iam signaverat · alios esse
cum moderato hiatu vaute(?) faucibus emitterent et simplices singula-
res sine ulla collisione defluerent Alios diversi sensu
oris teneret cum aliquem sonum extra nos aut quam non ad-
iuvet sibi primus erumpere non valeret Itaque literas
ordine hoc quo exinde vocales simplices et mutas no-
minavit · Deinde sillabas ex literis · ex sillabis dictiones
· ex dictionibus orationes compositas ordinavit · ex orationibus

ſinas eleuauit que omnia mens mediantibus ſenſibus apprehendit
nam figurarum elementa reprintarumque inſpectio ingerendorum coram
artificioſa racio · et huiuſmodi cognoſcitur mente
Ad hec enim offerimus · inſpicio utrumque auium et oculorum ſimul per uiſum ſed et auditu
dicte ſunt quod audes uel audientes Aut forte a uocibus hauriendis aures
uel et uergiliis uocem que hys auribus hauriunt · quas ipſa mollis
cartilaginis amplitudo foraminis firmoſitas tubularis ·
habiles ad uocum apprehenſionem · reddit
et flexibilem ſtabilitatem Et ut frequenter ceteram ſimul
ſubtilitas et nitidas · oculorum etiam ad apprehendendum intra
ferentes ab ea parte qua uidendi aliquid ſunt · membranis pre
latentibus decet textas · ut ymagines rerum obiectarum extrinſecus tam
quam in ſpeculo refulgente ad ipſam mentem intimius penetrarent ·
trahens ideo per oculos aut oculorum membranas · Recte et ea que
ſunt obiecta · tranſeunt quasi per feneſtras · lucente uires uel lapide
ſpecularia aſſiduitas Quod tamen ut refulget lucernaque tali uiſus
ueſt (?) ergo in mente incipit per oculos videt · quo exeunt et effunde
oculis magis videt · omnia foreſt et poſtibus euolſe plus inſe
runt lumina ſi fuerint deſerate Et inexpreſſima racio hoc mi
uolentis oculos altrinſecus eſſe ſimiles ut non tam oculis qui ſo
lerunt · que mentis ad ſpeciem ſedulis mentis ad ipſum
mobilibus · i. eſt modicum quantulum enim intueri poſſemus mens ab
intimis penetralibus rapitur per exiguas rimulas rimulis attende
ret · ut ſi quis uelit per foramen aut rimulam aſpicere non plus
tenueret quam tenuis tenuitas apprehenderet Sed a uiſus quidquid
quod ſpeciem tulerat et mobilitat oculi conglobamur oculos aut
oculorum mobiles et humoris puri et liquidi plenos Quos eſſe uo
lunt in quorum medio ſcintille pupille · quas pupillas dicimus in
ponunt · in quibus puris et ſubtilibus rerum ſenſu et racio continet
Et hec hii duo ſenſus dicuntur diſciplinabiles dum anime reprentant
ſimilitudines apprehenſas · licet per eas ingrediatur magiſterio eo quod ſin
ſaloniſ Non ſaciatur oculus uiſu nec aures implentur auditu · Tu
ſi horum fiat collacio ſecundum ſententiam Auguſtini in li° de catheziz(andis) rudibus plus
perficit diſcipulus audiendo Et hec in cognicione ſonabili longi habent
quod ſolet dici Segnius irritant animos demiſſa per aures Quam que ſunt
oculis patentibus ſubiecta Genus eſt in uiſione diſciplinabili uiam
auditui uehemencius excitat attencionem et intenſitatem et certi
tudinem generant impreſſione · Et diſciplina incitamentum habet ex
ſenſus progreſſione Sequitur
Suſcipit etiam incitamentum diſciplina ex ſenſuum progreſſione
Senſus in anima unus eſt · ſed per ea ad que cognoſcenda ex
igitur · multipliciter nominatur · uocatur enim ſenſus corporeus
ymaginacio racio intellectus intelligencia · quibus quinque progreſſio
nibus anima racionalis ad ſuperiora erigitur Senſus percipit corporea
ymaginacio · corporum ſimilitudines racio · corporum dimenſiones et
ſimilia · intellectus ſpiritus creatos ut angelos · Intelligencia deum · Et
ſicut anima ſe magis et magis a natura corporis elongat in quod rac
creans rerum ſimilitudines proprietates differencias et effectus et hiis
conſideracio verius et uerius cognoſcit deum et cognoſcendo de potenciis
ad potencia procedendo prodit Ut quod ſit in ſenſu ſenſibile per
maiorem depuracionem fit in ymaginacione ymaginabile · ſicut qui
dam ſimiliter intellectui per maiorem depuracionem fit intelligibile
Quod ſi horum unicuique rerum exequantur facile eſt uidere
quod ad ſuperiora aſcenditur · quadam ſenſuum progreſſione Senſus igitur
porta eſt anime qua rerum corporearum corporeas formas percipit
et puttes · quam et ſi corporeus non ſit · corporeus in dicitur eſt corporis

utitur instrumentis. Et quia corpora non transcendit. Unde ad instru-
mentorum nud diuti quasi parietis cum ibi non sit intus nisi unus
dicunt in lucem aqua recepta per plurima foramina radios emittit
varios. Et forme forcium qualitate et positione difformes ima-
ginatio vero vis est anime que corporearum corporeas percipit formas
sed absentes. Et sicut sensus presentes et veras corporum qualitates
vera percipit corporea. Sic ymaginatio ypocrita verorum tamen percipit
similitudines et ymaginationes, et ideo enim sunt vera corpora nec
corporum vere qualitates vere percipit corporum elongatio quedam
et incorporatio a corporeis rebus est ymaginatio. Inter tamen ad incor-
poreum peruenit. Ratio vero est vis anime que rerum corporearum
incorporeas percipit formas. Abstrahit enim a corpore que fundantur
in corpore non actione sed consideratione ut sunt rerum corporearum
nature forme differentie. Ipsa autem anima incorporea est sed non ex-
corporea nisi ratione subsistentia. Intellectus autem est vis ani-
me qua anima rerum incorporearum incorporeas percipit formas.
Intelligentia vero vis est anime que immediate supponitur Deo. Et
sicut in ymaginatione et sublimis fantasie cernuntur, ita in intelli-
gentia respicit theophanie sive diuinarum luminum apparitiones.
Descendit. Tanto igitur ab inferiori ad superius magis secundum distinctionem
quanto magis ad sapientiam appropinquabit
ulterior est sine statu et diuina eius natura rerum corpo-
rearum status sensus et ymaginatio vigent. Sed absque ratione non
satis valent. Sed ad racionalem sive doctrinalem non ascendunt.
Sed infra remanentes eumque ascendens ratio est a longe cadunt
deducere enim ratio aliquatenus possit. Sed usque ad rerum corporearum incor-
poreas formas eam comitari non possunt. Supereminet huic du-
plici modo aut statibus naturali scilicet et doctrinali theologia que de diuinis
formatur, ad quam ratio valet innitari, sed non valet peruenire. Hec
etiam motas suas omnibus utitur et propriis sensibus limitatur. Sicut
corporis & subiectarum emergentis aquarum et paludum nebulositas
quadam sinuositate languens per partes rubet, porro quam luceret dein
in libertatem puriorem aeris ascendens nebulis euadens serenior
splendet. Sic anima de sola animatione corporis in sensum surgens
et per ymaginationem fantasiis corporum deinde adhuc
decolorata languens in liquidum racionis quodammodo tamquam aspira-
rat et emicat. Racionem vero superat intellectus ordine et dignitate.
Similiter intelligentia superat intellectum. Tunc enim anima in
mente sive dignitate constituta unum verum simplex purum incorporeum
per datam sibi facultatem et gratiam contemplatur. Est et alia pro-
gressionis in sua modo multiplicis a sensibus inchoata. Que sequi-
tur in tractatu de effectu partis animalis ubi agitur de
virtute operativa. Sunt animalia inter sensus sed audita que
solum sensum habent nullam prudentiam habent. Quia prudentia v-
irtus est preuidum ac preteritorum respectu futurorum collati-
ua. Quod non fit sine memoria. Quedam vero habent sensum
et memoriam sed non auditum ut apes que nullam prudentiam
habere possunt sed disciplinabilia esse non possunt. Quedam
vero habent auditum cum memoria que est sensibilium apprehensorum
vis retentiva. Habent etiam ymaginationem sed nulla habent
virtutem ulteriorem ut bruta. Et hec non sunt experimenti capa-
cia. Sed sola rationalia que ultra ymaginationem habent ra-
tionem ut sunt homines experimenti et sunt capaces. Res
enim precipitis sensibus seu memorie commendatur, et ex sensu
et memoria multiplicatione experimentum habetur. Et ex multis
experimentis fit unum vere quod est principium artis et scientie

Lc. Disciplina complementum habet ex sensuum defecatione que est in m°
in organorum dispositione, sensuum serenatione, mentis abstractione, lu-
minis infusione

Suscipit etiam complementum disciplina ex sensuum defecatione. quam
defecationem maxime intelligo in hoc. In organorum dispositione. In
sensuum susceptorum serenatione. In mentis abstractione. In luminis
infusione. Organorum dispositio debita et congrua discipline. cum
organa et membra humana maxime contemperata et depurata sint
ut recedant a feritate fere. Homo enim solus maxime discipli-
nabilis est in quantum anima et complexio eius maxime recedit ab
excellentia contrariorum. Omnis enim diversitas que est in corpore et organis
causatur ad diversitatem que est in anime potentiis. Unde ex organis me-
lius dicitur anime operatio. Sicut etiam phizonomi ex aspectu exteriorum
membrorum deveniunt in notitiam latentium interiorum. Sunt enim organa
quasi nature libri et elementa in quibus descripta est latens scientia. ut
testatur de hoc Aristoteles auctor a Constantino philosophus translatus et
Palemon et ceteri qui de phizonomia plenius tradiderunt. Hec tamen
in oculis precipue secundum eos consistit summa phizonomie perfectio.
Unde et Palemon dicit oculos esse tamquam fores anime et animi
per oculos intuitum introspici posse. et oculorum dispositionem esse aditum per quem capi-
tum membrorum confirmat indicia esse principia que omnium alio-
rum membrorum indicia. Unde bruti cordis est vere nimis
indicium. ex rubore et colore figura motu et dispositione
Oculi enim stantes parvi cum fronte collecta. et palpebris mobi-
libus indicant doctorem cogitatorem mathematicum. Et de nigris magnis
oculorum. Hec sola species approbatur. stabilium oculorum, permaneat aut
quam sint nitentes preclari. Iusti doctorem prudentem. aut ma-
iorem indicat. quales oculi Socratis fuisse ab Apuleio. referuntur
quem Appollo esse prudentissimum iudicavit. Est autem attendenda dispo-
sitio in organis potentie interioris sensibus. Sunt etiam aliqui optimi habentes orga-
na fantasie et ymaginationis in qualitate et complexione pro-
portione situ et figura et huiusmodi que ad ymaginationem sunt necessaria.
Et horum ymaginatio est excellens. Corporalia ymaginum
veracium et methaforicarum et tales sunt disciplinabiles in methaphisica
et plurimum secundum nature habilitatem. Sed nisi assit eis lumen intelli-
gentie ymaginum nobilitate et multiplicitate. sequuntur varias et
fantasticas species hii confundunt veri zophistis in rethoricis et a-
liis inveniuntur similes. Et attende quod vapores gravissimi et libidinosi
tam interiores quam exteriores circa modum obducunt sensus. quorum
obsonatis ex fumo tetrimo et deterrimo exalante elevatur cerebro
talis sensus et degenerat intellectus. Requiritur ergo etiam ad hanc defeca-
tionem sensuum serenatio sensuum susceptorum. Nam fantasmata superflue
recepta nec ordinate suis sedibus collocata tumultum in anima fa-
ciunt. ut nichil purum anime iudicio relinquunt. Et quod nimium est ex tur-
bido non oritur sinceritas. Libet inserere exemplum Gregorii Nisseni in
libro de ymagine sic dicit. Quemadmodum si qua civitas capax mul-
titudinis que diversis aditibus ad se venientes excludens. non tamen in
unum locum omnes confluunt civitatis. sed alii ad forum alii ad habitacu-
la sua. alii ad ecclesias et plateas. Talem quodammodo mentis nostre
considero civitatem intra nos constitutam. quam hic sensus inde diversis
aditibus impleat. tamen singula introeuntium genera. mens ergo
disiudicans atque discernens locum intelligentie congruum omnia dispo-
nit. Serenatis igitur sensibus in debita proferuntur circa iudicia
Requiritur etiam ad hanc defecationem sensuum mentis abstractio
et in antidota porrectis. Ad quod illud unum sufficiat quod Plato

in sedicione sic vexitat donec corpus hec agimus · proximus quam tum malo
sit nec animus · numquam id quod iam olim concupiscimus plene con-
sequi poterimus. scientiam. Corpus enim primum in-
secuturi sumus. Concupiscentia autem veri scientiam infert quibus conterimur
nobis innumerabiles et infinitas occupaciones. Deinde si in morbis in-
ob necessitatem victus quam alimentum quotidianum et invenire vitam
querit · impediti sunt · quo minus inquirere et invenire vitam
possimus · iam cupiditatibus et cupidinibus et timoribus innumerabilibus
iam cupiditatibus et visionum quam infinitarum quadam demen-
variarum rerum apparicionum quam visionum quam infinita quadam deme-
dia corpus oneratur · ut per illos nec sapere quid ullam in re pos-
sumus. Et si quod tempus aliquod vacuum ad philosophandum vel habuerimus
vel fecerimus · tunc et in ipsis cogitacionibus nostris · corpus inter
venerit tenebras erroris inficiens menti · et obcecante illam veritate
careret tenebras erroris inficiens et illud quod
videre non potest. Itaque vere hic in omni genere nobis et illud quod
videre non potest. Itaque vere hic in omni bona fide scire volumus re-
cundissime probatur · si quid unquam bona fide scire volumus re-
cedendum esse a corpore · et in ipso animo res considerandas. Tunc
enim videmus assequitur quod concupiscimus et cuius rei amatores nos
esse fatemur cum defuncti erimus. Vitam dum vivimus desperandum est
contemnere · animum videre
item si constat mentis sinceri mentis corpori · animum videre
posse. Sequitur alterutrum aut nullo tempore nos posse contingere huius
naturam scientiam posse · aut tunc demum · cum excesserimus a vita. Se-
functorum enim animus · liber est et solutus a corpore. Eo autem tempore quo
vivimus · ita approximabimus appetabimur quam scire · si minus autem quam
vivimus in corpore oportemus · nisi in societatem eius · nisi quanta necesse est
animum fundamus. Ita enim lumine replebimur hanc in presenti turbulenta
quam natura corporis · sed puri a contagione eius · nisi in facere possimus
erimus · et si ita fecerimus · incorrupti sinceri quam dissuetudines ad
omnia incorrupta sincera quam veniemus. Requiritur etiam ad hanc defe-
cacionem spiritus luminis infusio. De quo lumine aliter senciunt philosophi · aliter
theologi. philosophi sic. Ponunt enim irradiacionem in anima · aliquam ab in-
telligenciis influentibus lumine super intellectum agentem puritate et clari-
tate sua et entitate eius conformem. Anima autem est instituta intelli-
gencie. Omnis autem intelligencia plena est formis exemplaribus. Aut
ut autem per motum celi et radiorum a stellis fluencium. Et cum intelli-
gencia sit ut agens · anima vero ut instrumentum secundum communem ordinem nature
intellectus est apta nata influere et anima racionalis splendores illos
secundum racionem congruenciam nata est suscipere. Hoc autem contingit ma-
ximis studiis in revelacionibus ut dicunt et spheris Ceterum in aliis
cognoscibilibus ponunt hanc illuminacionem secundum puritatem spiritus et
bonitatem organi ymaginacionis et intellectus agentis altiorem.
Theologi vero in infusione luminis primi ponunt omnem certitudinem
et scienciam haberi. Sicut exponit ysaac in libro de spiritu et anima id psalmi
domine in lumine tuo videbimus lumen. Dicit Sicut solem non videmus
oculis nisi in lumine solis. Sic verum ac divinum lumen non potest
videre intelligencia nisi in ipsius lumine. Unde propheta. In lumine tuo
domine videbimus lumen. Quare sicut de sole exit unde sol
videri possit · nec tamen solem deserit sed in illo manet quod de
illo exierit illum ornet. Ita manens in deo lux que exit ab
eo mentem irradiat ut primum ipsam chorustacionem luminis sine
qua non videret videat et in ipsa cetera videat. ¶ Ex disciplina
impedimentum habet ex defectione sensuum et infectione · quod fit quadrupli-
citer · quia sensus est a carne subversus · quia a demone infectus
· quia est materie destitutus · quia est in se impeditus

Suscipit autem impedimentum disciplina ex spiritus defectione et
infectione / hic autem fit quatuor modis. Primo quia spiritus
est a carne subversus. Secundo quia est a demone infectus.
Tercio quia est organi vel materie destitutus. Quarto quia est in se impeditus

De subiectione sic dicit ysidorus in 3° libro de summo bono. Anima ex
sua natura splendorem possidet lucis sed fuscatur commixtione carnis
que retinetur inclusa. Unde scriptum est Corpus quod corrumpitur
aggravat animam. et deprimit terrena inhabitatio sensum multa co-
gitantem. De infectione a demone dicit in libro 3° quod secundum sententiam cuius-
dam serpentis, hic agite miseri mortales ne unquam sollicitant
hic dominatur maligna spiritus ne spiritibus immixtus interserit que sunt
civitate. Iterum quam mentes obnubilet serpit hic malum per omnes aditus
spirituales, dat sese figuris. accomodat coloribus adheret sonis la-
tet intra in fallacia sermonis. odoribus se subicit. infundit se sapo-
ribus ac turbidi motus illuvie tenebrosis affectionibus sensus
quosdam implere lumine totius radius mentis solet. Ut enim visus ocu-
lorum si fuerit viciatus quamquam videre non potuerit. adesse non
putat. offuscatio enim circumstat oculos quando ymago rerum ab oculis
integritatis desit. Ita etiam deus qui nusquam deest. fuscatis pol-
lutis oculis prius est animus que videre mentis oculis non potest.
Idem etiam dicto de cognoscitivis ad speciem pertinentibus. Ratio enim
prima a visibilibus surgit ad invisibilia. a particularibus ad universalia
trahendo ex eis quandam similitudinem ad illa. et hanc viam sylo-
gismi defectione scribit philosophus. Qui deficit una scientia deficiat
unus sensus. quod verum est in apprehendendo et per organum. Non
autem sic est de cognitione intra per virtutis iudicium. Nam sicut dicit
in xii libro ubi dicit super Iheremiam ad litteram. Ita in ea quodam licet
est. quo intelligit. quamquam intelligit. Et adverte quod sicut ars musica
non perit in artifice musico. quia una corda citharae rumpitur
sed armonia solvitur. ita destructo uno membro corporis quod est
sicut organum quoddam musicum instrumentum. non perit anime vita sed eius
operatio qua exercet mente illo organo necessitatis requiritur. Quod
etiam magnum patet in sompnis ubi vita anime non perditur. licet per
spiritus exteriores et per organa nichil operatur. Unde scribit in referens
in libro de ymagine sic ait. Quemadmodum cum igne hic fieri naturale
est. et cum paleis undique tegitur nullo ... scintilla suscitat
ut cruenta depascat ut penitus extinguatur. sed per flamma qui-
dam fumus exurgat. quod si pauculum commotus fuerit. illico fumus
excitatur in flammam. Similiter mens omnis sensuum. tunc sopore
obtecta. ut eluceret per eos potest ut penitus interiri. sed instar fumi
videtur virtutis operari. sic aliquando quasi ex sensibus. in aliquo non
prevalens. Et sicut quidam musicus resolutus luce nervibus si ple-
ctrum cordis immittat. non ei modulacio congruens obvenerit. ne-
que extensum quod non est apte resonabit. Sed plerumque artifi-
ciose movetur dirigens plectrum ad localis positiones concentuum
sonus aut non efficitur nisi confusus et inordinatus ex ins-
trumento cordarum quem greci bombum vocant. Ita per sompnum na-
turalia spiritus membra resoluta. aut omnino quiescit artifex
animus si corpus nimia plenitudine gravetur. aut certe lan-
guidus et obscurans operatur. cum hoc organum spirituale diligen-
ter artem ingenit recipere. De sensuum infectione hic advertendum
dici videtur quod spiritus duobus modis dicitur infectivus. Primo quantum
ad apprehensionem in formis. Secundo quantum ad iudicium in apprehensis.
Primum ad apprehensionem in formis ut in sensu qui est in brutis.
Est enim in eis spiritus in apprehendendo non phantasialis sed sensualis.
Et ideo sicut dicit in commento super libro ethicorum 2° non est in
brutis prudentia sed prudentie responsiva. effectus autem respon-
siva ex sensi reflexione. Unde reflexi prodit in debilibus esse

in lumine magis et ma-
sicut lumen reflexum in corpus opacum predit. In brutis respectu pru-
dentie defectum debilitatis aut prudentia que est in brutis respectu pru-
dentie que est in nobis comparando ad formam movetem. Quia in nobis
sit prudentia ex formis simplicibus et universalibus receptis ab indivi-
dualibus. Unde quidam sillogismo predit accipiens componere sub uni-
versalibus. Unde quidam formas quibus coniunguntur in opere que sunt
sed bruta accipiunt formas cum materia ab individualibus. Unde eorum
nocivi et conferentis non fugit lupum nisi qui
operando semper incipit a sensibus. Ovis enim non fugit lupum nisi quia
videt eum. Debilitatis etiam secundo prudentia in brutis quantum
ad virtutem moventem, nam principium in quibus in brutis est anima in-
quantum est natura quedam, sed in nobis movens est domina sui actus
sive racionalis et deliberativa. Et ita patet quid prudentia est in bru-
tis secundum quandam resonantiam. Hec ergo dico hec secundum impressionem quibus-
dam. Quo ad apprehensionem in formis. Quantum vero ad iudicium in apprehe-
nsione dico defectum in sensu interiori sed non in exteriori. Nam sensus exterior nu-
llus fallitur, sed sensus interior ipse quamquam mentitur. Licet hoc
in mente decipitur, sed difficultate nosatur. Non tamen est fallacia in
aliquo cum quadam difficultate. Cum enim puer timet sculptum dra-
conem apto ore quasi ad devorandum dehiscentem, non est hic non
apprehensione sed in opinione, sed quod sic non
facit visus, quia nichil aliud puero representat quam sensibus, sed pu-
eriliter sensus interior cum non bene sit discernere inter rem et rei
similitudinem. Tale enim est sicut videntes hominem alium solem te
putamus eum esse cum similis est. De hoc plenius in libro de veri
tate. Sicut autem modo quem dicti sunt sensus
scribit Anshelmus. Sicut aut modo qui dicti sunt sensus
hic est defectivus. Et ad disciplinam et similitudinem inferius effectus. Ita
intellectus defectivus. Et ad disciplinam et similitudinem [illegible] quantum ad in-
genium intellectus est. Ab intellectu defecit angelorum quantum ad in-
tellectum possibilem et agentem. Obscuratur enim intellectualis natura
per comparationem ad materiam et ideo intellectus possibilis in nobis
est maioris obscuritatis et quantum ad agentem quia ab eo quod
magis impurum est ideo quod elevat et etiam minus purum. Et ideo
intellectus agens in nobis minus purus est quam intellectus intelligentiarum
ideo et quiditates non abstrahit adeo simplices nec adeo potens
est in hoc operare sicut intelligentie. Secundo patet quod redemando et re-
sonando devenimus in simplices quiditates, et ideo dicit obscu-
ritate in meo intellectu quantum ad defectum ipsius intellectus
tam possibilis quam agentis et resonantias. Quantum ad defectum secundu-
m intelligibilium. Est enim ut dictum est resonantia quedam rever-
berationum et redundantia. Omnes formae intellectuales sunt
in nobis per redundantiam ab intelligentiis in quibus sunt sic in fon-
te. Sic nos accipimus eas a rebus in quibus sunt
intellectus sic infundente eas. Sic nos accipimus eas a rebus in quibus sunt
quidditates actu in materia et non sunt intellectus nisi potentia. Nostre intel-
lectus agens sensibilibus per abstractionem splendent in fantasmata.
De ingeniis secundum quatuor considerandum
tibi sunt in nobis. De ingenio secundum quatuor considerandum
primo quod a natura perficitur. Secundo quod usu iuvatur. Tertio quod temperato exer-
citio acuitur. Quarto quod immoderato labore retunditur. Et ulti-
mo acuitur. Tertio quod immoderato labore retunditur. Quatuor sunt
que declarant ingenii bonitatem naturalem scilicet aeris infusio celestium
virtutum impressio corporum perfectorum complexio. Bonorum
dispositio regimen.

Ingenium etiam ad disciplinam rerum perficitur. Quia sapientiam inge-
nium invenit, quia inventa memoria retinet et custodit. Est enim
ingenium secundum Hugonem de sancto Victore ingenium vis quedam naturalis animo
insita per se valens. Vel sicut placet Ysaac in libro suo de anima
ingenium ea vis anime dicitur sive intentio qua se excitat
et extendit ad incognitorum inventionem. Ingenium a natura semper
per se perficitur usu iuvatur. Temperato exercitio acuitur. Immoderato
to labore retunditur. Ingenium ergo perficitur a natura. Cuius bonitatem

nalem vel maliciam siue ineptitudinem maior maxime sicut declara
cia. s. anime infusio celestium virtutum impressio corporum
complexio. corporalis dispositio ad anime infusionem corporum phisicorum
Augustinus 5to libro de ciuitate dei quod felicitatem et ingeniosum esse
nasci. Et sicut dicit philosophus. anima virtus motiua et virtus primi motoris
qui informat omnes animas sicut calidum omnia calida hic est
qui naturaliter perhibet omnes formas quecumque sunt in materia omni
et forme que sunt in materia sunt eius ymagines quedam. sicut
virtus se continuat omnibus secundum proportiones suscipiendi ipsam sicut
lux solis in diuersis materiis. et sicut vnus radius solis per diuer
sas fenestras vitreas in ordine positas unam post aliam transit
et omnes illuminat secundum vnamquamque tanto amplius quanto propinquius et sub
to lumen recipit vnamquamque. ita deus per diuersitatem subtilioris
et abilioris materie operatur. Et in corporum quedam sunt obscura
quedam clara quedam clariora secundum modum est quod quedam tamen esse
participat. quedam vitam vegetabilem quedam sensibilem quedam
rationalem cum ingenio excellenti quedam cum ingenio diminuto sicut
magis et minus est in materia defecata propria. sicut intellectus dicitur pra
ctice non operatur per quendam habitum diuersum a luce sua secundum preceptum
Ideo nulla in eo inducitur compositio secundum quod species non habet diuersitatem
simplici esse vero vno recedit in quantum tendit et propagando
generatiua magis fiunt ymagines proprie forme et recipientis
quod forme veritatis et ingenium diuersitatem conformi diuersitate recipientes ita
liori pollent ingenio. quidam pre ceteris nobi
no pleniore Tyri et Sydonis credere potuerunt si mirabilia christi signa
viderunt. secundum quod ut crederet non erat eis datum. etiam vnde
credere est negatum. Ex quo apparet quendam habere in ipso ingenio
diuinum naturaliter munus intelligentie quo moueatur ad fidem
si congrua suis mentibus videat verba vel signa conspiciant
Sed celestium virtutum impressione pertinet ad periodi. vocat virtutem illam
quam relinquunt ex motu velocissimo a primo celo usque ad orbem lune
etiam. omnes virtutes omnium superiorum confluunt in orbem. Vnde quidam
planete vel celi singularis secundum reuolutionem orbis quam periodus vo
catur et ex xii celulis operantur. Si omnia sydera referuntur et ad
quas omnia sydera referuntur quod domus xii vocantur et ad
feriori formam sibi influentiam a deo motore primo qui descen
dendo per participationem denudatur et multiplicatur. Et hic
intelligo ergo intelligentias mouentes orbes plures esse formino
secundum superiores habent eas magis vniversales. inferiores vero magis determi
natas. Dico quod ad propositum quod si ad periodum referat circulus
obliquus et etiam rectus secundum quod est reuolutio diurna. refert
ad periodum omnis virtus motoris et omnis virtus circulorum qui mo
uentur et omnis virtus stellarum secundum statum in se et ad inuicem
quem habent in periodo. Et sicut radius vnus est in essentia. ni
hil diuersarum stellarum luminibus commiscetur multiplex est virtus
et cum ad inferiora descendit secundum diuersitatem materie multiplex
est operationis. Ita et in proposito. Et hic nota propterea. vnus alio
melior viget ingenio. Ad corporum phisicorum complexionem
pertinet quod plus aut colleres cerebrie aptos mente. Et Cas
siodorus senator in libro de anima secundum aptitudinem vel ineptitu
dinem inebrietum et dispositionis corporum reuerendam pru
dentiam ponit intellectum et ingeniorum deus voluit magis ali
qui subtilissimas conditiones. Sed dignitas spiritualis et rationales
animas creat. cur apposito sensu nimis infantes aut iuuenes

inveniuntur excordes Sed quis non intendat animas parvulorum in
debilitate corporis nec officia sensuum nec iustitiam proprie exercere
membrorum vel si ignem in angusto vase detrudas · aliud ut q
moris est · nequeat apparere · quia cum artissimum obstaculum
constat operire Tunc enim sua facultas videtur suppetere · cum
nihil contrarium illi prevalet impedire Sic stultis iuvenibus obviat
aliqui crassitudinis humorum materia vinis suscepta · quia anima
inepta minus habitatione deprimitur · et cum vim exercere non
valet minuimus communiter sed impeditur · quod stultis accidere
hodie asserimus quos greci moriones vocant Ad quod nominis
per coniunctionem elementorum in corporibus animalium causati com-
plexionis et complexionis diversitate Et humidis enim dispersis per corpus
humoris derivatio · Quatuor generantur hu-
in vasis in quibus sunt humores colera flegma et melancolia — In quibus hu-
mores · sanguis colera ... pigri sunt — In quibus autem
dat flegma grossissimum et viscosum · et sanguis calidus nature conformis · mobiles
flegma subtile et subtiles sunt sicut apis cui inest aliquid loco san-
guinis cum humor madidus fugace corrumpitur · et pigritantur
Melancolia aut et terrestria grossiora sunt et minus subtilia
in operibus sunt et ita de aliis Quod autem ad loci dispositionem pertinet quod
dicit Ieronimus in epistola ad Galathas in comento libro secundo prologo Apostolus
insensatos galathas appellat · ostendit quod unaqueque provincia suas
habeat proprietates · Cretenses semper mendaces malas bestias ventres
pigros · Hec a peimenide poeta dictos apostolus comprobat · varios
Mauros et feroces Dalmatas Lactantius pulsat historicorum · timi-
dos Frigas omnes poete lacerant Athenis nasci ingenia phi-
losophi glorianter · Grecos leves · Israel gravius corde et dura cervice
Et beatus Hylarius Gallos indociles in hymno suo vocat · et
quamvis creatori fertiles sunt non tam ad religionis diligentiam
quam rethoricorum clamorem pertinet maxime cum Aquitania Grecam
se iactet originem Hec Ieronimus Et Vegetius in primo libro de arte mili-
tari sic dicit · Constat in omnibus locis et ignavos et strenuos
nasci · sed tamen gentem gentem precedit in bello · et plagas celi ad
robur non tantum corporum sed etiam animorum plurimum facere valere
Omnes nationes que vicine sunt soli nimio calore siccatas am-
plius sapere sed minus habere sanguinis dicunt · et propterea constantiam et
fiduciam comminus non habere pugnandi · quia metuunt vulnera qui
exiguum se habere noverunt · Contra septemtrionales populi remoti
a solis ardoribus inconsultiores quidem sed tamen largo sanguine
redundantes sunt ad bella promptissimi · Quod ingenium usu iuvatur ·
Ubi notatur ingeniorum convenientia · differentia · inmotescentia · usus indu-
stria · Sequitur capitulum iii

Ingenium igitur licet a natura ut datum est per se perficiatur tamen usu iuvatur
Ad cuius evidenciam nota ingeniorum convenientia Eorum differentia
inmotescentia usus industria Convenientia in ingeniis attenditur
eo quod et bona et mala sunt ingenia In omnibus terre locis in
omni tempore · in omni sexu · etate et in occidente subtilia hominum reperi-
untur ingenia · et in oriente reperitur soliditas · quod bene clarum
Et ut ait Ieronimus libro secundo super epistolam ad Galathas Ex regione utique
ingenia diversa nascuntur · In omni etiam tempore paritas convenit
enim in iuventute et in senectute bona et mala pariter inveniuntur
sed in iuventute magis sunt habilia ad scientiam · in senectute vero ma-
gis ad sapientiam · In sexu paritas reperitur · Namque et secundum Aris-
totelem in omni genere masculi prudentiores discretiores sensu
habeant · quod femine · tamen aliquotiens videmus contrarium evenire
In omni etiam genere animalium preter ursum et leopardum · femine sunt
maribus debiliores · tamen ipse sunt ad instruendum leviores · aptiores

molliores maioris pietatis magis flentes · magis inuide magis di-
ligunt lites · magis inuerecunde · magis mendaces · fortioris memorie
ctiue deceptioni subiecte · Non ergo est mirum si ea que dicta sunt
semper diuersa forment ingenia quia licet ad aliquas qualitates sint ad-
dispensata · tamen equari possunt ex accidentali causa · Ingeniorum autem diffe-
rentiam apte uidemus · Alios quidem elegere · alios uero natura subtiles
Valet autem maxime in omnibus ingenium naturale inseri aut ab
arte aut doctrina referre non possunt que desunt a natura · preterea tar-
diores et uelut forceas acuere · et que naturaliter bona sunt · meliora
reddere · Sed sunt quidem ita uel lingua hesitantes · uel ita uoce ab-
sonis · uel ita uultu et motu corporis agrestes · ut etiam si ingenio
et arte ualeant · tamen oratores perfecti non fiant · Sunt autem quidam in hiis
que dicta sunt abiles · ut ad hec uideantur non solum nati sed tot natu-
re muneribus ornati · ut a deo potius uideantur electi · et tamen in omnibus rebus pre-
bet adiutorium et doctrina · cum est quedam perfectio si non data ulti-
Et sicut dicit Tullius in libro de oratore primo · Animi et ingenii celeres quidam
motus esse debent · qui et ad cogitandum acuti et ad exemplificandum ordi-
nandum et sint uberes et ad memoriam firmi et diuturni · Et si quis
est qui putat arte accipi posse falsum est · Preclare enim res se sibi
si liceat attendi ac commoueri arte possunt · Sunt enim quedam que sic ipsa
homine nascuntur · lingue solutio uocis sonus latera uires conformatio
quedam et figura totius oris et corporis · Innotescenda ingeniorum anti-
qui patres solebant · et prout apparebat eis eorum ingenia sic eos appo-
nere uidelicet diuersis artibus informabant · Nam ut dicit Augustinus in libro
contra Faustum xxii · Animi prudentes capaces et fertiles primitus sepe in-
culti sunt · quibusdam cui prudenti suis consiliis accomodate · si fuerint pre-
ceptis exculte · Sicut enim agricole dum terram uiderint ingentes her-
bas quamuis inutiles ferre frumentis aptam esse iudicant · et ubi fi-
litem aspexerint · licet eradicanda sciant ualidis uiribus abilem
esse · utilem cultura accedente non dubitat · Sic ille animi motus
quo Moyses peregrinum fratrem a ciue iniuste uindicans iniuria non obseruato or-
dine potestatis inultum esse non pertulit · non uirtutum fructibus inutilis erat
sed adhuc incultus · uiciosa quidem licet magne fertilitatis signa fun-
debat · Equalis etiam erat si forte bonis accuis uicinis clementibus cla-
tos uidet usque ad pectora cetera palpitat et uanis fecit inniti lin-
gua palati · Effundit sed prauus animus sed dente rationem · Iude
quam maxime militem de uultu et dispone corporis qui meliores forent
tirones solebant eligi · Prout dicit Vegetius libro primo · Ex uultu inquit
ex oculis ex omni conformatione membrorum eos eligat qui implere
militia ualeat bellatorum · Namque non tantum in hominibus sed in equis
etiam et in canibus uirtus multis declaratur indiciis sicut doctissimo-
rum hominum disciplina comprehendit · Quam in apibus Mantuanus
poeta dicit · Nam duo sunt genera · hic melior in signis in ore · et ru-
tilis clarus squamis ille horridus alter desidia latera quam trahens
inglorius alius · Sic ergo adolescens mancipandus operi · Deputandus uigi-
lantibus oculis erecta ceruice · lato pectore · humeris musculo-
sis ualentibus digitis longioribus brachiis · uentre modico
exilior cruribus suris et pedibus non superflua carne distentis
sed neruorum duricia collectis · Cum hec in tyrone signa depre-
hendis proceritatem non magnopere desideres · Utilius enim est fortes
esse milites quam grandes · Hec hic Vegetius · Ideo minorem cor-
pore sed fortiorem armis designat fuisse · Sic etiam ut supra
habitum fuit · ex phisonomia corporis et figuris extrinsecus cogno-
scitur habitudo discipuli cuius sit ingenium informandum · Sed quia

Sit mag9 agitur negociu ment9 qz corpois· no est ex toto ple
qma inuenitur frequenter ingeniu bonu in deform corpe 7 econv
pensati intu9 ex gra qd corpulus defuit in natura Prout dt Sen.
in pmis cplus declarans discipulis sus inique instt se natur
gessit et talem aim in male collocauit aut fortasse nobis noluit
thelpm ondere posse ingeniu fortissimu ac beatissimu sub qua-
lep ente late cedere inuchi visit est qui dixit Crator est
pulcres vamens a corpore victi ipse sui deus est et corpus sui
konsperat effermosi in videtur clarens 7 tam perfectis corpore
qd ma pt ex saga vir magnus exire Ut etia ex deformi hu-
mili qz corpusculo formosi animi et magni Aubsdat ita-
qz in videtur in hic tales natura creare h· deformes ut app-
bet ovitate cum loco nasci qui posset nudus p se edere animos
fensset Nunc quos ampliq e fecit. quosda em edit corporibus
impeditos· sz mihi perpentes obstan Claranq in in exempla
redditus ut sive possemq non deformitate corporis fedari dum
sz pulcritudine animi corpus ornari Hec Sen Usus industriam
in ingenio initialem docet Tulius in lio de oratore p° cum usus
et ares docuit quod sapit omnis homini aut qd sit de romanis
exercitabit homines nostros. magnitudo varietas multitudo qz in
om gne causarum ut ad eam doctrinam quia quisqz studia conu-
ta esset adiungeretur usus frequens qui om inferiori precepta su-
peraret ingenia vo nostrorum hom multu ceteris hominibus om gen-
tiu prestiterunt. ppr hunc usum tanrequarebg phus dicebat mitte
aliud esse oratores nisi quosda aparios lingua celeri 7 exercitata
In bellis etiā nō tam multitudo et virtus inbecta qz ~~oratores nisi quos~~
~~dam aparios lingua celeri~~ ars et exercitatio pstare solent victori-
am Ut dt Vegecius Nulla etiā alia re videmq populum Romanu
orbem sibi subegisse terrarum· nisi armorum exercitacione disciplina
castrorum usu qz milicie Quid em adversus gallorum multitudinem
paucitas Romana valuisset. quid adversus germanorum pericitate
Romana breuitas potuisset. Adversus multitudinem et fortitudinem
hyspanorum· adversus sapientiam grecorum adversus hec omnia pfuit hyca-
nem solertem eligere. usu armorum docere. quotidiano exercito
roborare. quecunqz eueniunt in acie et plus omnia in campestrem
meditacione pruiderem pruice in desidis vindicando Scia em
rei bellice dimicandi nutrit audaciam Nemo facere metuit qd
didicisse se bene confidit In certamine em bellorum exercitata pau-
citas ad victoriam promior est qz rudis et indocta multitudo
exposita semper ad cedem Idem est in usu armorum Cum em exer-
citati sunt p se p usus frequentam parum timet cu aliis et di-
sputaverint inire certamen et lutam Qui vo usum nō habuerint
timebut ad singula Sicut ad solem predens videtur tremere
oculg qui diu fuit nutritus in umbra. hic aut usus adeo ne-
cessarius est ut ex frequencia vincat et superet impedimenta naturalia
Sicut refert Valerius maximus de demostene cum laborabat
dupli impedito oris et pectoris Non em poterat nominare
primā litteram artis sue quam volebat addiscere s· rethorice Sz
cum usus ex frequencia portaret in ore calculus 7 exaudiretur ad
loquendum ut longiudo et clamando conaretur contra fluuium
duplex oris et pectoris euicit impedimentum et sic se oratorem
summi reddidit et pfectum Volo aut Tulius in lio de oratore ut
se efferat in oratore fecunditas Na facilius reuocatur· sicut
in vitibus ea que nimium producunt· quod si nichil valeat ma-
teries nova sarmenta cultura excidentur Idem volo esse in
adolescente unde aliquid amputem Non em pt in eo succus esse
diuturnus qd nimis cito recepit maturitatem consecutum Sicut etiam

Tuliusque excitabat se ut tres personas solus sustinet · iudicis et alio ipse cogitans quid diceret · sua · adiu[illegible]tasset. Quae duo inquit plerique quam ingenio feci simul · alio dicens quod cogi[illegible] meliusque dicerent si aliud tempus sumerent quam ad cogitandum simul faciunt, sed ad dicendum putaret aliud.

Ut ingenium temperato exercitio acuitur et sic quaedam demum in legendo, in conferendo, in disputando, in scribendo. Et circa primum, id est ad lectionem, ostenditur quod aliqui legendi sunt magistri breviores paucioraque utiliora.

Ingenium etiam exercitatione moderata, sicut dictum est, acuitur, quod si retusum fuerit ut ferrum multo labore exacuetur, et in prolixitate industria et studio consequetur. Modus autem et moderatio huius exercitationis attendi videtur in quattuor, scilicet in legendo, in conferendo, in disputando, in scribendo. Legendo sine intermissione, conferendo sine fallacia, disputando sine pertinacia, scribendo sine fatigatione corporis vel angustia. Legenti autem pauciora ad retinendum, breviora ad delectandum, utiliora ad edificandum, compendiosa quoque vel plurima ad impugnandum et sic attendendum compendiosa quae legenda sunt. Ut enim dicit Gratianus: Quidam saeculares litteras legunt ad voluptatem, quia poetarum figmentis ex ornatu verborum delectantur. Quidam vero ad eruditionem eas addiscunt, ut errores gentilium legendo detestentur, et utilia quae in eis inveniunt ad usum sacrae eruditionis invertant, et id laudabiliter eas addiscunt. Unde beatus Gregorius quendam episcopum reprehendit non quia litteras saeculares didicerat, sed quia contra pastorale officium pro evangelica lectione grammaticam exponebat. Hic Beda: Turbat acumen legentium et deficere cogit, qui eos a legendis saecularibus libris omnimodis existimat prohibendos, in quibus si qua inveniuntur utilia, quasi sua sumere licet. Alioquin Moyses et Daniel sapientia Aegyptiorum et Chaldaeorum litteris non paterentur erudiri, quorum tamen superstitiones et delicias horrebant, nec ipse magister gentium aliquos versus poetarum suis vel dictis inseruisset. Et Ieronimus super epistolam ad Titum: Daniel quoque de mensa et vino regis comedere noluit ne pollueretur. Si sapientiam et doctrinam Babiloniorum sciret esse peccatum, numquam acquiesceret discere quod non liceret. Discunt autem, non ut sequantur, sed ut iudicent atque convincant. Quomodo si quispiam adversus mathematicos velit scribere imperitus matheseos, risui patebit, et adversus philosophos disputans si ignorat dogmata philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam Chaldaeorum qua Moyses omnem sapientiam Aegyptiorum didicerat. Idem in homilia de luxurioso et prodigo filio: Hoc iubet facere solemus quando philosophos legimus, quando libros sapientiae saecularis ad nostras devenimus manus: tunc quod utile reperimus in eis ad nostrum dogma convertimus, quod vero superfluum de idolis, de amore, de cura saecularium rerum, haec eradimus, his calvitium inducimus, et in unguium morem ferro acutissimo desecamus. Unde in Deuteronomio mulier alienigena capta in bello veste mutata iubetur ungues et caput radere et in coniugium ducere. Et Cyprianus ad Desiderium: Omnia probate, quod bonum est tenete. Et Ieronimus ad Pammachium et Oceanum: Volumina omnium tractatorum volumina haberem ut ingenii tenacitatem eruditionis diligentia compensarem, quamvis Origenis errores non sequar, quia omnia quae dicit interpretatus sum. Quae tamen introducuntur de scriptura gentilium non sunt ducenda, apud etiam ipsos auctores si aliquid retractant, et quia consonant veritati, et quia nullum est fortius testimonium quam quod ab inimico prolatum est. Hinc Augustinus in libro contra Manichaeos: Quid vero de Sibilla vel Orpheus aliique vates vel philosophi fuisse perhibentur, valet illud quidem ad paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam. Quantum enim distat ad Christi adventum

mt predicatorum angloiam et confessione demonum tantum int
mcuriositate sacrilegarum scripturarum et auctorum prophetarum Et Jeronimus
super epistolam ad Titum Si qui cogimur philosophorum litterarum recorda
ri et ex hiis aliqua dicere que olim omisimus non est mee volu
ntatis sed ut ita dicam gravissime necessitatis ut probemus ea que a
prophetis sanctis ante secula multa predicta sunt tam grecorum quam
latinorum et aliarum gentium litteris contineri Rariora etiam legenda
latinorum et aliarum gentium litteris quia velut infinita sunt scriptu
ra divina hec autem intelligimus quando in pluribus intentis minor est
si non vacat omnia legere vel ne pluribus intentus minor sit
sensus ad singula vel pro capacitate ingenii legentis pauciora quia
sensus ad singula De capacitate ingenii dinoscitur Nam quod viri e
xercitati sunt admirationes Propter hoc dicit Seneca Omnia quidem nosse
hominis aliud est parvum Propter hoc non laudabile Breviora etiam legenda sunt
est impossibile Parata vero non laudabile Breviora etiam legenda sunt
Quia medicina brevis est et brevitate gaudet Et Sidonius ingenit
Quia medicina brevis est et brevitate gaudet plurimum prodest cum non intel
ad externum legentibus ingerit brevitas plurimum prodest cum non intel
lectu comprehensibilis liber longior sed colligit subtiliori compendio
id quod legitur tenax memoria custodit Utiliora etiam legenda
sunt ut dicit Tullius ad auditorem Atheniensem Caveat ab omnio
scientiis evadenda essent eo quod inferendi veri boni occupant Et
Hugo Si omnia non potes legere ea que sunt utiliora lege
Cavetur semper non minus evitandum esse lectori ne in studiis mori
bus suis detrimentum pendat sed ne in bonis et utilibus proposito tepidus
remaneat Et Seneca in epistolis Invenisses necessaria sed non sui
sses superflua Et idem alibi In cibis valent satiari res magna de
Peccat et plus quam velle quam satis est intemperantie genus est

Ex ingenio acuitur in conferendo &c

Ingenium etiam acuitur in conferendo Ingenium enim ut ait Jeronimus con
ferendo et sine doctore laudabile est tamen multum acuitur quando cum alio
conferendo conferuntur Unde Gregorius in 20 homilia de primo bono Cum est
utilis ad instruendum lectio adhibita collatione maiorem intelligen
tiam prebet Ethica enim conferre quam legere collatio dubitatum
facit Nam frequenter interrogationibus veritas veri sepelitur et
sepe obiectionibus latens veritas aperitur Quod enim de sermone
aut dubium conferendo cito perquiritur Hec Gregorius Super collatio
frequenter meditatio prorsus quam ubi est lectio et conatur animi ingenio
Lectio idem Gregorius ubi supra Lectio medicine aualis egit et sic frui
nalis torcular frequenter tamen meditatione aperitur ac legendi assi
duitate colligitur De qua meditatione supra dictum est ubi supra
Ex ingenio acuitur in disputando Et quod circa disputationes debe
mus attendere intentionem modum ordinem et cautelam
Ingenium etiam acuitur in disputando Semblis dicta est quod collatio per
tinet ad magistros disputatio vero ad minores prestat De
collatione habemus exemplum in beata virgine que conservabat et
conferebat verba domini in corde habemus etiam in apostolis qui
conferebant de domino ad invicem sermones ambulantes et erant
tristes sed aperta est eis via veritatis quia Jesus reve
lavit eis scripturas habemus exemplum in Paulo qui secundum
revelationem ascendit in Jerusalem ut de evangelio haberet collatio
nem cum Petro De disputatione dicit Salomon quod verba sunt
plurima multa quidem in disputando vanitatem habunda Quod ibi verbe
verum est ubi res non querimus primo verba ut ait Augustinus
in 4o libro de doctrina christiana Bonorum ingeniorum insignis est
indolis in verbis verum amare non verba Et in libro contra acha
demicos idem Augustinus Cum de re constat superfluum quam verba dicimus
de verbis non oportet contendi et quisquis id facit si imperitia fa
cit docendus est si malicia deserendus Si docere non potest mo
nendus ut aliquid potius agat quam tempus in superfluis operam quam

consumat. Si non obtemperat negligendus. De captiosis autem et
fallacibus latiunculis bene preceptum est. Si male credendo insidia
tur ab ea que concessa sunt esse recedendum. Si verum falsum quod in una
cui non potest relinquendum. Hec Augustinus. Non est ergo omnino contempnenda
disputatio. Nam et ipse Salomon disputavit super lignis a ce
dro que est in Libano usque ad ysopum que egreditur de pariete.
Disputabat etiam Paulus in synagoga Rome sabbatum in nomine
nomen domini Jesu. Sed circa disputationes attendere nos debemus
intencionem ordinem modum et cautelam. Intencio recta requiritur
ne sint disputationes finaliter ad inanis glorie adeptionem. Sicut
dicit Augustinus quod inflata facies eius ipsum videre verum non sinebat.
Finaliter autem dico, nam hec in pueris sustinetur, ut ex laudibus quo
rum ingenia nutriantur. Incipiunt enim acrius agere et vehemen
tius acui cum audiunt pueri se laudari. Unde et Tullius Tuscula
narum libro primo: honos inquit alit artes omnesque accenduntur ad studia
gloria. Iacent que ea semper que apud quosque improbantur. Et quo
minus honoris erat poetis eo minora studia fuerunt. Hec Tullius.
Quod enim locum habuit apud philosophos mundi huius erant animalia
laudibus avida. Sed locum non habet apud professores discipulos Christi.
Ne sint etiam disputationes ad obviationem. Aristoteles in viii topicorum:
Qui litigatorie interrogat prave disputat, et qui etiam in re
spondendo non concedit quod videtur. Et Jeronimus in epitaphio Nepo
tiani: sermo precipuus eius et omne convivium erat de scripturis ali
quid proponere, libenter audire, verecunde respondere, recta suscipere,
prava non acriter refutare, disputantem contra se magis docere
quam vincere. Ne sint disputationes ad ignorantie proprie occultatio
nem. Hugo in libro de institutione noviciorum: dum pre aliis sapi
entes simplex volumus videri, erubescimus vel ignorantiam nostram
aliis detegere, vel aliorum sapientiam [illegible] ad nostram depressionem
aperire, et quod nonnumquam contra nostram conscientiam vel nostrum errorem
impudenter defendimus, vel alienam veritatem maliciose impugnamus.
Ne sint disputationes ad veritatis subversionem. Ambrosius in libro de
incarnatione dominica: hec est dyalecticorum gloria si videantur expugnare
verbis et refellere veritatem. Contra vos dicimus: fidei est ut veri
tas non verba pendantur. Denique verba philosophorum excludit sim
plex veritas piscatorum. Sit ergo intencio disputantium ut dispu
tent vel ad exercendum ingenium et acuendum. Sicut dicit Pro
sper in prologo libri de vita contemplativa: tractatio questionum et si non
instruit intelligentiam, quod quasi animum exercet tamen querentis
ingenium. Vel disputent ad cognoscendum [illegible] veritatem. Augustinus
in libro soliloquiorum: veritas melius queri non potest quam interrogando et
respondendo. Vel disputent ad alios edificandum et instruendum.
Prosper de vita contemplativa libro primo: hoc specialiter doctor ecclesie
elaboret quis sancte ipsum cum audiunt fiant sanctis disputationibus
meliores, non vana assentatione fautores. Vel disputent
ad caritatem commovendum, quia in epistola ad Titum precipit apostolus
episcopum talem esse ut potens sit exhortari in doctrina sana
et contradicentes revincere. Et Jeronimus in epistola ad Paulinum: sancta ru
sticitas sibi solum prodest, et quantum edificat ecclesiam Christi ex vi
te merito, tantum nocet si destruentibus non resistit. Et Hylarius
libro primo de trinitate: Parum est in rebus ad salutem maxime
necessariis ea sola que vera sunt ad fidei satisfactionem afferre.
Nam plerique blandientes fallunt sensum dictorum meorum
in exploratione ex assertionibus nisi etiam [illegible] adversariorum de
inertie inanitates fidem meam in eo ipso quod ridicula esse
arguantur affirment. Ordinem quod in disputationibus requiritur est

ordo debitus disputandi. Primo uterque aliquid proponat sive aut oppo-
nens proponant et continuato sermone ut incorrupto videntur non omnia
verba opponentis sed medium breviter recolligat et manifestate de-
fectu in arguendo ad rem et non ad hominem aut ad nomen videat
nisi per instantias ut fieri solebat antiquitus sed veritatem astruat. Nisi
forte sciens de industria sustineat ut videatur quid inde contin-
gat. Quod in omni arte prius oportet ad propositionem quam placere. Et secundum Ar- Alex
disserente oportet prius recedere. Et secundum legem separata. Nisi recedide
ratis non intelliget. Cum ordo maxime necessarius est in
theologica facultate vel disputatio vel inquisitio. Cum sumat initium
a fide. Unde Jeronimus contra Luciferianum: Ridicula penitus est
assertio ante de fide disputare quam recedere ordinem aut dispu-
tandi et modum artificialem docet Aristoteles tam in Topicis quam in
Elenchis. Et cum quatuor sunt genera disputationis secundum unumquodque
contra artificem disputativa variatur. Nam doctrinalis disputatio pro-
cedit ex propriis principiis uniuscuiusque discipline cuius finis
credit et propriis principiis ex probabilibus colligentibus contradictione
est sed dialectica vero ex probabilibus. Temptativa vero procedit ex communibus circa propria
cuius finis est fides. Temptativa experimentum ignorancie. Sophistica vero
cuius finis est. Sunt que videntur et non sunt cuius finis est metha
predicit ex aliis que videntur. Quem finem consequitur per media. Et sic modi
sunt quinque diversa quem finem consequitur per media. Et hec omnia loqui sunt
arguendi fallendi in dictione et extra. Et hec omnia loqui sunt
ut omni scientia aliquis non videbitur qui subtiliter in aliqua scientia
disputabit qui dialecticam non agnoscit. Et in libro 2o contra Acha-
demicos dicit Augustinus: Sine dubio non esse sciam Sic Plato vir
sapientissimus et eruditissimus tum sui temporis qui ita locutus est
ut quicunque diceret magna fieret. Et ea locutus est ut quicumque
dicerent Plato non fierent. Post mortem Socratis magistri sui dicit
a pitagoricis multa didicisse. Pitagoras autem non contentus greca
phisica que tunc aut pene nulla erat aut certe occultissima per
que cum moty pherecide cuiusdam disputationibus immortalem esse ani-
mam credidit. Multos sapientes longe late quam peregrinatus audi-
erat. Plato igitur adiungens leporem subtilitati quam Socratice qua
in moribus fuit naturalium rerum divinarumque peritiam quam
diligenter acceperat subiungens quam quam formatricem illarum partium
iudicem quam dialecticam que aut ipsa esset aut sine qua omnino
sapientia esse non posset perfectam dicitur composuisse plene disci-
plinam. Hec Augustinus. Dico quod multum esse necessarium disputare scire
non tamen etiam demonstrative vel topice sed etiam sophistice. Ut
sciat homo sibi a sophismatibus precavere et in parte hec exer-
citans quia non discernit sophismata et maxime obliga-
tiones et insolubilia a pueris. Nam sunt in arte pugilatoria
multe disputationes exercitationes ut fiant pugiles abiliores sic in
obligatoria disputative supponitur falsum ut videatur quid re-
pugnet quid sequatur quamvis exercitatio facilius proveniret ad co-
gnoscendum veritatem. Finis enim huius disputationis est melior
status sciencie et ingenii exercitium. Ut hec dico quod sit doctrina
inter disputationes sophisticas et theologicas. Unde Augustinus contra
Achademicos libro 2o: Ad ea que temere concessa sunt rursum
redire non solent illi contendere quos ad disputandum non
minime diri cupiditatis sed ingenii iactantia pueri impellit.
Apud me autem presertim cum adhuc nitendi educandi quam satis
non plenum concedit. Si etiam in preceptis habeatis nolo ad
ea vos discutienda redire oportere que concesserat incaute
Item quod in disputationibus requiritur est modus debitus qui debet
procedere a caritate intrinseca et cum honestate extrinseca. De se-
cunditate Ambrosius super primam epistolam ad Thimotheum: Inter servos dei debet

esse collacio et non altercacio Et petrus in itinerario Clementis libro 2o Cum
quiete inquit et ordine veritas requiritur Nonnulli sepius in dispu
tacionum certamine nisi errorem suum senserint confutari tamquam perfugium mox
conturbare incipiunt et movere lites ne palam fiat omnibus quod supe
rantur Et ideo hic ego frequenter exoro ut cum omni pacientia et quiete indagi
nio disputacionis habeatur ut forte si adimus recte quem viderit illud
repente et apertius liceat explanare Solet autem in medio aliter dici aliud
et aliud audiri dum unusquisque licencie proferitur aut unus violenter aditur
Et ob hoc nobis pariter audientes sermones ut nec alter alteri succumbat
nec sermonem dicentis intempestivus sermo contradicentis interrumperet nec
ego reprehendendi studium geramus sed liceat ut dixi unumquemque plane dicta
repetere ut examinacione iustissima clareat veritas agnoscenda Oc
namque debemus quia si quis a veritate vincatur non ipse vincitur
sed ignorancia que in eo est Demon pessimus quem qui effugare po
tuerit palmam salutis accipit De honestate circa gestus in epistola
disputantibus effuse audiente populo plausibus sive strepitu manus fa
cere inhiantibus Caput enim movere brachia torquere totum corpus
conturbare quid aliud est nisi similitudo insanie. Et quod pugili similem
ostendere Jeronimus in prima epistola Interest aliquid inter clamorem theatri
gravem et scele impudicum incessum ondit et manus mota et unum inter
dum vestrum et relatum ad caput digitum et reflexum oculorum Insuper in
aptum exeunt hec Gestus quia ve miseris qui fallacie in disputacione
a se laudantur Et ipsi inde ineptius gloriantur Sed quibus idem
ubi non et Contra dementia eius est qua clamores imperatoris hylarem
ex auditorio dimittit Quid legitur quod ab hominibus suis laudatus et
quos non potest ipse laudare Quanta quam in disputacionibus requiritur
est cautela Et quia de ipsis cautelis sunt sufficienter dialectica docet
tam in libro elenchorum quam in viri Theophori libro de cautelis sapien
est agendum Caveat igitur opponens ad sophismata proferatque ne proponat
inutiles questiones Ut Jeronimus super epistolam ad Titum Quid in
prodest scire quot annis Mathusalem vixerit quoto etatis anno Sa
lomon uxorem duxerit De huiusmodi rixe sunt inutiles et vane que
lacius libro 2o de tinte Capriolas et inutiles questiones fidei
constans respuit nec sibi sensum genus intelligencie donum retineri
nec de Christo sine elementa mundi decernens Caveat eciam superfluas
verius captatum probaciones Ut Quintilianus de institucione oratoria libro
v et in rebus certis tam stultum sit argumentari quam in clarissimum
solem mortale lumen afferre Inde est quod videmus et dolemus ar
gumenta multiplicari et probaciones ubi est superfluum et nullas aut pau
cas probacionum explanacionum ingerat ubi est necessarium Jeronimus super
epistolam ad Galatas Officium mei est obscura disserere manifesta perstringere
in dubiis immorari Et Symmachus patrius in epistolam suo Jam re
apta fuit puget esse in arduis immorandum arguendumque cum regem
Parthorum in thesauro argumentorum fluxum breve ad unum se usus
persequi et sic de consuetudine magistri apparentes nec poteram considere
vel ad aliud provocare quia quod cogitaverat senserunt fundebant
motiby Debito igitur opponentibus morem gerentem per raciones
ascendentes respondere paterni et scolarium carminis redimens ex ar
gumentis polemicata nova formabat et sic fastidium tollebant et ve
ritatem fundebant Caveat decoratissimas oraciones Jeronimus ad Da
masum De tribus quaestionibus de stylistis quaedam disputante non decet
acuta argumenta querere nec ex flumine Tuliane eloquencie ducendum
unumquodque est nec aures Quintiliani flosculis et scolari declamacione
mulcendum sed sit locuco pedestris et quotidiane similis que rem
ipsum edisserat non verborum compositione (?) frondescat Caveat obscuras

Postremo cautelas li. v. c. 4 ubi aliquid illustrande gratia assumitur
et improbabiles assum-
Possidonius cautelas li v. ... caveat falso et improbabiles assum-
ptiones . Ideo ... co quod ... non est contentiosus lo-
cutor ... cautelas ... causarum ... affirmator sumit ex homine
quamquam ... ponere non posse et affirmator sumit conclusiones . Item
quando ... ex veritate caveat et sophisticas conclusiones . Item
quando non ... sophistice loquitur ... nasciturus
quod dicit ... interrogationes struxero et con-
et ... ad ... nisi nasciturus interrogationes astruxero non potero a fuga
disputatione falsa mendacium a vero nostrorum astruxero . non potero a fuga
casus ... perenda ... pudet me in re tam seria similes ludentis
Cautelas etiam dicit breve respondendo . ... ratione quod oportet
ne ponat quod non oportet et ne non servet ... studio
Sed quia de hiis docet ... vides de hiis que ad vincendum in studio
saepe ... non ... videns ... ad temeritatem ... prudens
nam cum ... agens ... et insidiatur viam
cludere . Cum temptatore agens debet eum in parte
obstruere . Cum veritatis investigatore agens . debet enim eo in parte
conferre . Cum heretico agens ... ut peccatis ... et ... in-
in epistola ad omnes fideles ... que illum ... agentes
gesserit se et ... nos docere que illum ... agentes
nobis oportebat audire prudenter ... debemus claudere . Nam nil
omnino respondere auditoris cause utile non videtur ne forte nos
... dedignare ... et fides eorum ... Sicut
... multas ... questiones
etiam beatus Augustinus claudebat ... temptantes eum insidiantes quod ei
Dicere hominis ... interrogasse et ego
querebant ab eo in qua potestate hec faceret . Respondit : interrogabo et ego
vos . Baptisma Johannis unde erat de celo an ab hominibus . Quod ex
... Johannes ... dicens ... ut ... dominus
... eius ... undique ... catenam
... nec intelligent ... interrogarunt
non ut audirent videant ... impedirent ... et obiectionem
non oportet docere ... quoniam modo respondere ... et obiectio-
illius ... conciliabili ... confundere . Sic etiam dicit Jeronimus
super Mat. li. iii° Pharisei temptaverunt eum querentes si liceret homini
dimittere uxorem suam quacumque ex causa ut ... ut ... cum tenear
... patet . Ipse autem sic ... respon-
... et quodcumque ... clarus ac in-
... vt ... thale ... modo claudat in-
nitus insipiens est ... Unde ... iuxta stultitiam sua
ne sibi sapiens videatur . De 3° Ambrosius ubi supra . Collatio de-
esse inter servos dei non altercatio . Nec enim congruit unius fidei
viros contendere ... iniquitatem ... pati et bonis dictis con-
... improbabile videtur cum pure dissimuletur
... Sic ... cattholicorum ... fideliter
De quarto ... verba emittit ut impia ... coram
disputat semper ... consilia verba emittit ut impia ... coram
... in ... disputationibus ... ma-
... fugiatur . ... in ... disputationibus ...
... ad ordinem suffragia ... quia plus valuit
... orando ... disputando ... Sic ut dicit Augustinus in
lio de bono ... nos ... in disputationibus ...
et in ... moderate scribendo
... corrigendo exemplaria excipiendo
... debemus quadrupliciter ... et dum ...
vocabulatoria . Primum in pueris ... servitur
publicani ... despiciat diligentius scribendo ...
... in epistola sua . Sicut aut in vestitu homi-
... loco ac tempori apta ... ita ingenio
refero ... vite cultu ... scriptis negligentiam quandam ...
tu ... varietas in familiaribus scriptis negligentiam quandam ...
... forensibus ... arma ... Est autem scriben-
di officium ad sapientiam acquirendam ... quatuor modis corri-
gendo exemplaria . excipiendo nobilia . redigendo in stilum tam
audita quam concepta ... imprimendo menti tenacius memoralia

Corrigenda sunt ergo primitus exemplaria. Quia ut dicit Augustinus li. ii°
de doctrina christiana: eorum qui scripturas nosse desiderant codici-
bus emendandis primo invigilare debet sollercia. Hec Augustinus. Sed multi
adeo librorum suorum pulcritudinem diligunt quod eos deturpare corri-
gendo metuunt. Contra quos Jeronimus in prologo super Job: Habeant inquit
qui volunt libros vel in membranis purpureis auro argentoque de-
scriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt literis onera magis exa-
rata quam codices, dum mihi meis quam similibus permittant pauperes
habere ~~scedulas~~ scedulas et non tam pulcros codices quam emen-
datos. Etiam autem falsitate exemplarium errant libri super quatuor
ex incuria scriptorum vel exemplaria in emendandis
aut negligentia, sive ipsorum qui quod eis videtur in emendationibus
vel adiciunt vel subtrahunt. Et Jeronimus ad Donnionem et Rogatianum
de emendatione inquit librorum plerumque est ascribenda culpa scriptorum, dum
ex emendatis inemendata scriptitant et sepe tria vocabula subtra-
cta e medio syllabis in unius vocabuli corpus vel e regione ipsa latitu-
dinem in duo vel tria vocabula dividunt. Item ad Lucinum: Quod si
dam impigri notarii qui scribunt non quod inveniunt sed quod intelligunt.
Et dum alienos errores emendare nituntur suos ostendunt. Et Jeronimus
falsa enim lege et tradunt intellectum et instruunt credendum falsitatis
vel corrupta codicum magnos doctores et Augustinum fefellit. Nam codex
mendosus Augustinum et ut ipse testatur in libro retractationum fefellit. Et etiam
secundum licet Augustinum in super Job pro Cornuglabri quod in hebreo habetur
fefellit et Bedam qui ne vi pro viculis i. vallu
hic ipse mendositate exemplarium pro hebraicum et grecum exponit vitu-
perare auctorem. Aliquid glosa falsa existit. Nam cum glosa habeat
super literam sicut edificium in fundamento firmari, si litera
falsa fuerit, nulli dubium quin glosa super illam literam fundata
non vera debeat censeri. Ex parte etiam glosantis hec falsitas
dupliciter accidit. Vel quia intencionem vel mentem auctoris ex quo
glosas accepit non intellexerit et ideo male extraxit. Vel quia
quasdam glosas ipsius modi vel sensu apposuit cum tamen ignoraret
vim vocabuli sive vocis vel generis aut articuli vel textum he-
brei vel greci sermonis. Non enim videtur magis hystoricum intel-
lexisse verbum ipsorum quo super mense diluvii inundante refert Con-
stantinum exilii. Similiter vim vocabuli glosator ignorabat qui
legitur ij. dixit Grizzilli et animal sequentium magis humanum
viam secundum hebreum Grizzilli et similibus et cetera animalibus in
multis terris que vocant grizzilli. Hebrei tamen in greco
historiam nesciunt qui dixit Ero immo in hebreo Coluber est, sic
enim ipse hic quod dicitur versa est in virgam. Cum constet quod in
hebreo sit masculini generis articulum vero ignoravit ille qui scripsit
super xx° O vos Israel videte ea quod cum secundum articulum glosatum
vel non possit idem esse nisi accusativum accusatum casum. Etiam
etiam Idem ignoravit qui dicit eo exponit ipsius futura
per formam ipsius cum manifeste secundum grecum non possit esse da-
tivi vel ablativi casus. Et hic placitur per literam quam scribit Au-
gustinus de ipsis figmentum simili. Quarto etiam modo falsitatem
glosa per grecum quia postille inmiscuerunt auctoritate aliquibus
cum glosis. Sunt etiam exponenda vocabula que habere vocum
solet quod nos facimus vocamus excerpta de quibus Jeronimus
contra Vigilantium: Operis ac studii mei est multos legere ut
ex plurimis diversos flores carpam non tam omnia probaturus
quam que bona sunt electurus. Idem super Pe. xxvii Nemo in-
tellexit scripturam quod hec hieras florentes. Hinc rosa rubet
hinc lilia candent ceca mea hic illuc quod trahitur ut flores

lilia relinquimus · si lilia pulc-
pulcriores capiat · si rosas colligimus hec ille. Quia ergo tempus est breve
rerum · tarde nobis suppetit et debilis est memoria · et libri sunt multi
et negociis occupamur · expedit de multis meliora colli-
et summa in scribendo magni · sed adverte quod quidam ita verba excerpere
gere · et brevitati servire · non faciunt unum quod satis est re-
licet ut de ipsa subiecta re nihil faciunt epistolis dicens · hos ego non
fundari. Quosdam arguit Seneca in secunda epistola vero qui veniunt ut audiant
discipulos philosophorum sed inquilinos, qui veniunt in theatrum voluptatis causa ad delectandas
non ut discant sicut in theatrum vel fabulis ducimur. Magnam auditorum hanc
aures oratione vel voce vel fabulis diversorium ocii sit · non id agunt
partem videbis quibus philosophi scola aut aliquam legem vite accipiant
ut alia ibi vitia deponant sed ut oblectamento aurium perfruantur
qua mores suos corrigant. Aliqui non ut res excipiant sed verba que
et cum pugillaribus veniunt alieno dicant quam sine suo audi-
ant que tam sine fructu licet non ad hoc venerit colorabitur. Qui
in unguentaria taberna resederint et paulo diutius commorati sunt
odorem loci secum ferunt. Et qui ad philosophum fuerunt traxerunt
aliquid necesse est quod prosit etiam neglegentibus. Hec Seneca. Tunc
ad notandum etiam quod est utile ut dicit Quintilianus in ho-
aut maxime excerpere est utilius plus sed essem
de patrologo poetarum scriptura ima carminis habet. Plinius ita solebat legere per
se sanctos vel eorum. Unde et Plinius ita solebat legere quod posset
per se annotabat in scripturis aliquorum que ipse legebat quod posset
excerpere ut habetur in epistola Plinii secundi. Sed Plinius maior
ita excerpebat quod auctores et quorum dicta excerpserat nomina-
bat. Unde idem in prologo libri naturalis historie auctorum nomina
ponit. Est enim benignum ut arbitror et plenum ingenui pu-
doris fateri per quos profecerit. Est enim obnoxii profecto animi
et infelicis ingenii deprehendi in furto malle quam mu-
tuum reddere cum presertim sors fiat ex usura. Hec
Plinius. Alii vero verba simul vel sermones concatenata ut sibi inv-
icem nexa · tunc est aliquid excerpere periculosum. Unde Seneca in epistola
de quibusdam Grecis aut non fuerunt circa flosculos occu-
pati · totus contextus eorum virilis est. Inequalitatem scias esse
ubi que eminent notabilia sunt. Non est admiranda una arbor
ubi in eandem altitudinem tota silva surrexit. Non est ergo quod
exigas excerpta et repetita · continuum est apud meos quicquid
apud alios excerpitur. Non habemus ista ocliferia nec em-
ptorem decipimus nihil inventuri si intraverit preter illa que in fronte sus-
pensa sunt · pauperis est numerare pecus · quotiens inspexeris occur-
ret tibi quod sumere possit nisi totum perlegeris.
Desine ergo sperare posse te summatim degustare
ingenia maximorum virorum · tota tibi inspicienda sunt · tota tra-
ctanda. Res geritur et per lineamenta sua ingenii opus nectitur
ex quo nihil subduci sine ruina potest. Non est formosa mulier
cuius crus laudatur aut brachium sed illa cuius universa facies
admirationem singulis partibus abstulit. Hec Seneca. Tu adverte quod
si liceat excerpere ut dictum est · tamen hic magis convenit imp-
erfectioribus et incipientibus quam provectis in sapientia et maturis. Unde
idem ubi supra. Non dubito quin multum conferant rudibus et
adhuc extrinsecus auscultantibus · facilius enim singula excer-
pta scilicet insidunt circumscripta et carminis modo inclusa · ideo
pueris sententias ediscendas damus quia complecti illas pueri-
lis animus potest · qui plus adhuc non capit. Certi profectus viro ca-
ptare flosculos turpe est et fulcire se notissimis et paucissi-
mis vocibus et memoria stare · sibi iam innitatur · dicat ista
et se · scilicet non teneat. Turpe enim est seni aut prospicienti senectutem

ex commentario sapere. Hec Zenon dixit. Tu quid quousque sub
alio moveris. impera et dic quod memorie tradatur. aliquid et de
tuo profer. omnes istos numquam auctores semper interpretes sub aliena
umbra latentes nichil estimo habere generosi. numquam ausos
aliquando facere quod diu didicerant. memoriam in alienis exer-
cuerunt. aliud autem est meminisse. aliud scire. meminisse est rem com-
missam memorie custodire. scire e contra sua facere quelibet nec
ad exemplar pendere et totiens respicere ad magistrum. Nec
michi sunt tutele sue sed vivunt sub aliena tutela. Tales
tur alios in quo fecit ipsi quos sequuntur. et servi
res suos. nec umquam veritas invenietur si contenti fuerimus in-
ventis. Ergo sic incedamus per priorum vestigia ut incedamus per
veterem viam. Sed si meliorem et planiorem invenimus. qui ante
nos scripserunt non domini nostri sed duces fuerunt. veritas patet omnibus
nondum est occupata multum etiam ex illa nostra est posteris de-
relictum. Ergo scribere debemus redigendo in scriptum concepta. et
hec causa studij continuandi. ingenij exercitandi. solacij assequendi
[illegible] impendendi

Sunt etiam redigenda in stilum et corpus scripture. tam au-
dita quam concepta propria. Et hoc ex quadruplici causa. scilicet studij
sive animi proprij coartandi [illegible] animi et labilitatis
et ideo docent scripture cumulum cogitationum distructi et evaga-
tio colligatur. Hec [illegible] in prologo super [illegible]
meus [illegible] et
movet sapiens ut sapientiam scribendo [illegible] virtutem cum
mens evagetur ex verbis figitur dum scribendo moratur in certis
et determinatis. Nam sicut evagatur animus in cogitando. ita in
legendo. Et sicut lectio potest eum reducere ad certitudinem. ita
cogitationem recolligere in scriptura. Unde Seneca. Vide ne lectio
auctorum multorum et omnis generis voluminum habeat
aliquid vagum et instabile. certis ingenijs immorari et innutriri o-
portet. nusquam est qui ubique est. Vitam in peregrinatione agentibus hoc
evenit ut multa hospitia habeant. nullas amicitias. Idem accidat
necesse est hijs qui nullius se ingenio familiariter applicant. sed
omnia cursim et properantes transmittunt. Non prodest cibus nec cor-
pori accedit qui statim sumptus emittitur. Nichil eque sa-
lutem impedit quam remediorum crebra mutatio. Non venit vul-
nus ad cicatricem in quo medicamenta temptantur. non convalescit
planta que sepe transfertur. nichil tam utile est quod in transitu prosit.
Distringit librorum multitudo. Secunda causa ingenij exercitandi. Unde
et beatus Damasus ad beatum Jeronimum ita scribit. Dormientem te et
iam longo tempore legentem potius quam scribentem questiunculis ad
te missis excitare decrevi. non quod et legere non debeas. hoc
enim velut quotidiano cibo alitur et pinguescit anima.
sed lectionis fructus est iste si scribas. Et infra. Quo ante
publico omnia [illegible]. Nam cum ut Tullius ait
precipuus orator homines a bestijs differamus quod loqui possimus.
qua laude ille dignus est qui in ea re ceteros superat. Ita
qua homines bestias antecellunt. Attingere ergo et que subita
sunt edissere [illegible] posita
solam desiderant [illegible] brevitate in exitu. Hec Damasus.
Et sicut exercitium ad navali bello dimicaturi primo se exercent
et sub exercitatione [illegible] minoribus et minus periculosis exercitijs
ita ingenium suum exercitare primo expedit in minoribus
conscribendis. [illegible] beatus Augustinus [illegible] que
tam a sanctis sunt scripta ad vices ingenij exercendas.
Tercio causa solacij assequendi. Unde ille [illegible] ait. Aut

prodesse voluit aut delectare poete Etiam in libro istum Cremona p-
venit animus deiecta serenus Et Cassiodorus in libro de or-
thographia Gloriosum est studium quo loqui debeas competent-
er scribere et que scripta sunt sine aliqua errorum ambigui-
tate proferre Vox enim articulata nos sequestrat a beluis
scribendi vero ratio ab imperitis Ita perfectum hominem duo ista sibi
vendicat et defendit. Et ministrare operis quem et si plebeum
est studium delectat eius quod fastidium relevat. In continue fiat
ingenium ebetat hec Cassiodorus. Ideo causa relevandi fastidy
et obtinendi claritatem ingenii scribitur. et studium vicissitudine varie
atur Unde Seneca Alit lectio ingenium et studio fatigatum non
sine studio tamen reficit. nec scribere tantum nec legere tantum debemus
Altera res contristabit vires corporis et exhauriet de stilo dico
altera solvet et diluet s. legere inquirem. Invicem hoc et illo commeandum
est et altero alterum temperandum ut quicquid lectione collectum
est stilus redigat in corpus hec Seneca Et non solum tunc in scri-
bendo animus delectatur quando ex multis vel lectis vel auditis vel
colligatis unum conficitur quod si a verbis recedatur nec tamen recedatur
a sententia. sed quod extra legitur intra conficitur et in stilum
redigitur Unde Macrobius in libro de saturnalibus Apes quodammodo
quodammodo debemus imitari que vagantur et flores ad mel fa-
ciendum idoneos carpunt deinde quicquid attulere disponunt et per
favos dividunt Et ut ait Virgilius liquentia mella stipant et
dulci distendunt nectare cellas et succum vario in unum saporem
mixtione quadam et proprietate spiritus sui mutant Nos quoque quicquid
diversa lectione quesivimus committimus stilo ut in ordinem eodem
digerente coalescat Nam in animo melius distincta
servantur. et ipsa distinctio non sine quodam fermento quo con-
ditur universitas in unius saporis usum varia libamenta confundit
ut etiam si quid apparuerit unde sumptum sit aliud tamen esse quam unde
sumptum noscitur appareat Quod in corpore nostro videmus si-
ne ulla operatione nostra facere naturam Alimenta que accepimus
quamdiu in sua qualitate perseverant et solida innatant stomacho
oneri sunt. sed tamen ex eo quod erant mutata sunt. tunc demum
in vires et sanguinem transeunt Idem in hiis quibus aluntur
ingenia prestemus ut quecumque hausimus non patiamur integra
esse ne aliena sint. sed in quandam digeriem concoquantur alio-
quin in memoriam ire possunt non in ingenium Ex omnibus colligamus
unde unum fiat sicut unus numerus fit ex singulis hec fiat
animus noster omnia quibus est adiutus abscondat ipsum tamen
ostendat quod efficit Et qui odora pigmenta conficit curat ut omnia
coeant ut nullius sint odoris propria que conveniunt confusa
omnium sucorum et odoramentorum in spiramentum unum Nonne vides quam mul-
torum vocibus chorus unus constat. ex omnibus tamen vox una
redditur aliqua est ex illis vox acuta. aliqua gravis. ita
singulorum illic latent voces omnium apparent et fit concentus
ex dissonis. hanc similitudinem et hec verba prosequitur Seneca in epistolis
Si forte videbitur alium compilare certa duximus supra ex ver-
bis plenius quos debemus nominare auctores Ubi verbo quam aliorum
dicta colligentes in unum opus referre debemus sed non est contra-
rium enim inmittendum est quod scribitur. tunc actor nominan-
dus est. cum vero plane proditur et vix proprie aut dictor
conceditur et appellatur hec Bonaventura quod licet dicatur Unde Seneca
talem animum vestrum esse volo ut multa in illo artes multa
precepta. multorum etatum exempla sed in unum conspirata Et
aut scribere debemus redigendo in stilum concepta propria. Sed alie
sunt impediendi quatuor concurrunt. scribentis difficultas. persone

maturitas · rei scripte vtilitas · perennis familiaritas
Quarto quare sunt redigenda in stillum · e causa obsequiy · im-
pendendi Prout mgr in Prologo lib' sniarum · dicit se lingua
et stilo deseruire studys fratrum quas linguas alio bi-
gas agit caritas xpi · Et in li° · qui de speculi caritatis sic ait
Aweredus Gruppio opus impossibile inexcusabile dignum accusatione · ex
mea pusillanimitate impossibile · ex precepto vestro inexcusabile · dignum
accusatione · ex rei imperfectione Tercio aut maxime gratum est scri-
bendi officium quo quatuor ista acquiruntur Scribentis humilitas · ipsius
maturitas · Rei vtilitas · Perennis familiaritas De humilitate scri-
bentis est probatio manifesta sub hiis indicys vz si ille qui scri-
bit · non extollatur in corde pro inventis aut scriptis suis Si non
detrahat aliis scriptis alienis Si admittat patienter opus cor-
rectionem vel peccatum dictum vel etiam in obscuris Ergo non ex-
tollatur in corde · quia ingenium est omni animali · antiqui quod ge-
nuit · et letatur homo in sua creatura sua De corde enim nascitur sen-
sus · et amant corda proprios fetus adeo ut sepe animus pueris
in conspectu summe claritatis · tortuosum et pravum est filium
suum dignum sibi suum commendare non erubescat · et inde fal-
sum Ambrosius ad Sabinum Nescio quid sit imprudentie cuiusque
qua me confundit vnusquisque fallunt scripta sua · et ut filii
etiam deformes delectant Sic etiam scriptorum indecori ser-
mones sui palpant Vnde et fabula refert Cum omnes be-
stie Iovi presentassent filios suos Symea filium suum presentans om-
nibus eum pretulit · Non alienis detrahat scriptis · nam ut dicit
Symachus patricius in epistola sua Mediocribus scriptoribus omnium
benignitas sit favere · alterius aut invidia nescit cognoscere
Et Sydonius in libro epistolarum suarum Sine studiis nulla laus cu-
re est nec postrema quidem · quia temeritate sua iactantes aliena
proscripta infructuose · purga semina · turpius illa similiter
vera dicuntur Si horum seriatim memores ingenii gratia fa-
tur · si notabilium maxima offensa · inchoatio scribendi ino-
dia · continuatio labor · finis est odium Si quis semper edam
nosti si quid exactis · detrimentum presumptuosum Et Ieronymus in prologo
libri hebraicarum questionum in opusculis scriptorum emulos hi-
ferunt quia summos fulgura montes · me quippe procul ab vrbibus
foro litibus turbis remoti Et ut Quintilianus ait · laten-
tem inveniret invidia Si enim invenit me si ad nostrum se parum
homunculum invidie suas gerunt · et sedibus margaritas re-
nuerent · cum ad eos doctissimos viros et qui gloria invi-
diam superare debuerant livor excresceat Et in fine quia flocci
pendo imaginarias umbras quasi larvarum quarum natura est
terrere parvulos · et in angulis garrire tenebrosis Non admittat
egre correptionem aut linguam emendationem dicit Plinius secundus
in epistola · librum meum tibi emendandum quem putaveris corrigen-
da Ita enim magis credam cetera tibi placere · si quedam
cognovero displicuisse · Persone maturitas reddit officium Prout
scribendi gravitati animi tempus experiencie opportunum Pre-
dicit Ieronymus in epistola ad Rusticum monachum Ne ad scri-
bendum cito prosilias et levi ducaris insania Rem dicit · qua
scriptum est opus gravius Novitas cogit Vnde Aug. dicit in libro
retractationum Vt de opere monachorum scriberem librum illum ne-
cessitas expulit · cum apud carthaginem monasteria esse cepissent
alii se suis manibus transigebant obtemperantes apostolo
alii hoc ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant · ut
nichil operantes vnde necessaria haberent vel supplerent
· se potius implere preceptum evangelicum existimarent dicentes

Vbi dormis aut Respicite volatilia celi et lilia agri Unde
contendebant contra quibus tribulabantur ab ecclesia aliis hic aliis
[illegible] accesserunt viri unus quidam erant coram
illud defendentibus hinc aspe[illegible] Rei veritas commendat absque
qui contendunt non esse direxerunt quod tunc magis est si
cuius si quod scribitur fuerit opportunum quod scribimus fuit, ergo
ad honorem dei et edificationem proximi maxime debet esse ad veritatem dulcis ʒ
meus enim omnis scripture maxime debet esse ad veritatem dulce ʒ
informare. Vnde in prologo de doctrina christiana dicit Augustinus De
ita scriptura si quis eam intelligat et geminam caritatem edi-
ficat. Tamen etiam que scriptores scribunt conscripserunt recesse po-
terit. Nam etiam que scriptores fecerunt in primo libro Tusculanarum sic aut
teris voluerunt vñ et Tullius in primo libro habuit lumen lite-
rarum latuit usque ad hanc etatem ut ullum habuit lumen lite-
rarum latinarum que illustrandi extinximus est a nobis Vt si ocu-
pati plurimi aliquid nunc nostris plurimis etiam si possimus
brevius in quo magis nobis eo elaborandum est quod multi iam
libri esse latini dicuntur scripti inconsiderate ab illis quidem
optimis viris sed non satis eruditis Fieri autem potest ut recte
quis sentiat et id quod sentit polite eloqui non possit. Sed
mandare quemquam literis cogitationes suas qui eas nec disponere nec
illustrare possit nec delectatione aliqua allicere lectorem hominis
esse est intemperanter abutentis et otio et literis. Itaque libros suos
ipsi legunt cum suis nec quisquam attingit preter eos qui eandem
licentiam scribendi sibi permitti volunt. Et Ennodius
Superflua scribere res est iactantie. Notitia referre contemptus
petentis. Similiter et commendat scribentis officium. Magister enim dicit
ut scribat aliquis ab aliquo rogatus sed modicum praevie volunt
ducit. Horem ascribit animo et dedecore caritati. Illud vero
iactantie prodit levitati. Et utinam quidam poeta vel exempla scri-
berent vel se freno oris imposito per silentium honorarent. Sed
ut satiricus loquar, estuarem curtamtes cerapulea autem [illegible]
cum docere presumunt hiis [illegible] qui factoribus assuetis cogitantes
sapientes estimantes ponunt incredibilia in electis, careissent scri-
ptis. Carerent et cum omnes quorum folia novitatibus plena sunt
et inepcis quod illud Plauti non invito possit eis aptari: hos
preter Sibillam nemo leget. Et illud Gregorii, dant sine
mente sonum. Et cum suas magistraverint fimbrias in extra dos
pretendunt mores, nascitur ridiculus mus. Quorum verba licet so-
nant extra Christi sapiunt in magnificentia et praedicant antichristum
Vitiosi nequaquam temporibus sufferunt. Pauperes nudos mendicos
peregrinos longe fecerunt. Damnat qui ipsum simoniaca et studio
vivunt. Et si verba tacebant brevi loquuntur et gestis. Tales licet adu-
lationis Christi vivus ducibus contra Christum et ipsius discipulos di-
mittat anxius qui cum tacere nec didicerunt more pulli gar-
rientis. Et oculis scripturarum nesciunt loqui sed iam ad pro-
positum redeuntes dicimus ad officium pertinere, scribendi, corrigere
exemplaria, excerpere notabilia, redigere in stilum, compilata
componere. Menti medicaliter hic est ultimum pretium, differenter. Sed
agimus de medicina Christo duce auxiliante. De hac insidi-
femus. Hac prius nosse sufficiat Quarta medicina literis adiuvat
hic unde ipsum ingenium immoderato labore retunditur. Et hoc
quatuor modis causa naturali accidentali corporali animali
ingenium etiam sicut a natura per se perficitur usu uniatur quanto
exercitio acuitur ita etiam immoderato labore retunditur. Nam
labore corpora franguntur, calor et spiritus resolvuntur, sompnus
inducitur, subtracto spiritu exteriori instrumentis et racionibus impedito
iudicio ingenium orientur. Quatuor autem modis ingenium ex ni-
mio labore retunditur causa naturali, accidentali, corporali, animali

A causa naturali in senibus et pueris. Ab accidentali in quarundam passi-
onum molestationibus impeditur. A corporali in nimiis actionibus
occupatur. Ab animali in nimiis cogitationibus. A naturali quoque ea
deficiunt pueri et senes. Unde Berzellai octogenarius ad David
numquid vigent sensus mei ad discernendum vel quae sentit. Et Ieronimus ad
·sensus ut non invitatus excusat qua se parum sentire fatetur. Certum
est enim primam etatem esse calidam et humidam postremam eta-
tem autem senilem frigidam et siccam. et in utraque vigere mi-
nus ingenium. Cum enim in senibus humidum extinctum evaporet. natu-
raliter eis constantia quia frigidum et siccum bene retinent
et fortius apprehensa per defectum calidi amittunt. operibus robur
et sapientia per multam experientiam et multorum medelam quae ex fa-
cto et dicto confortatur. Sed tamen interim deficit ingenium inge-
nii corporis debilitantes vires in fine etatis unicuique quos fit ta-
men annos xl. tamen sapientia confortatur. Unde David senex Abisag sunamitem
offensus recreatur. Et ut ait Ieronimus ad Nepocianum David annorum
natus lxx bellicosus quondam vir senectute frigescens non poterat
calefieri. queritur ei puella quae cum rege dormiret et senile
corpus calefaceret. Omnes enim pene virtutes corporis mutantur in
senibus. et crescente sola sapientia decrescunt cetera. Hec Ieronimus. Sapientia
igitur est illa sunamitis quae senes calefacit et iuvenes non vexat.
Unde tamen quod Plato octogesimo primo anno habens mortuus est. Et Socra-
tes nonaginta novem annos in docendi et scribendi labore complevit
et multi philosophi etate longevi in studio sapientie floruerunt. et multi
poete grandes natu ultima in morte nescio quid cygneum et solito
dulcius cecinerunt ut ait Ieronimus v. libro contra Iovinianum et epistolis et elega-
datur eius brevius. Continuatio scolastici laboris exercitum nu-
trit ingenium. in qua natura paulatim deficit ars et industria ut di-
sciplina suppleverit. Unde Ieronimus senectus eorum qui adolescentiam
suam honestis artibus instruxerunt et in lege domini meditati sunt
die ac nocte. etate fit doctior. usu tritior. tempore prestantior
et veterum studiorum dulcissimos fructus metit. Unde et
sapiens ille vir Grecie Themistocles cum expletis centum et se-
ptem annis se mori cerneret. dixisse fertur se dolere quod tunc
egrederetur e vita quando sapere cepisset. Multa tamen quae per corpus ex-
tenuatur senectute corpore mundata fiunt. Et ut dicit idem Ieronimus
ut hoc dico quod iuvenibus et adhuc solidioris etatis hominibus dumtaxat
qui labore et ardentissimo studio vite quoque sancti-
monia et oratione ad dominum frequenti scientiam consecuti sunt. Fi-
gurat sapientia quae in pluribus quoque senibus etate marcescit. Sed quod adole-
scentia multa corporis sustinet bella et inter incentiva viciorum
et carnis titillationes quasi ignis et lignis aridioribus suffo-
catur ut suum non possit explicare fulgorem. A causa acci-
dentali seu animali ingenium quoque minus sunt egritudines spe-
ciales. et maxime impeditur per capitis passiones. Nam in vertigine
et scothomia passus est et ingenium corrumpitur. cum quoque
omnia verti videntur in giro. quia sensus penetrante ad par-
tem anteriorem cerebri humorum vapore a ventositate deferri
ut voluit in giro et sic ideo putant esse extra quae non appre-
hendit nisi per corporeum instrumentum id est spiritum qui rotatum
Sic etiam fit in lethargia quae facit hominem oblivisum et
durum etiam intelligentie. et ideo pinguis venter tenuem
gignit sensum. quia nimia repletio ciborum et potuum et ma-
xime leporum et aliorum agrestium et ferinorum comestio indu-
cit huius modi debilitantes ingenium hinc sunt quaedam somnum

rone pigri aptos habentes oculos cum oscitatione et oris ap-
ertione quod non inmeminerit claudere maiore cum e vicinio
peccata est hominis egritudo. Per hanc i. aut passione maior
et minor ingenii ineptitudo nascitur. secundum quod ex diversis cau-
sis et in diversis locis passio ista causatur. Stupor etiam men-
tis ingenium impedit eo quod sensus et motus iste diminuit quia passio
insensibilitas et immobilitas appellatur. per cuius opposita in-
genium vegetatur; per humiditatem enim agilitatis vir per caput
dispersas ventriculis cerebri infunditur et tenuitate sua humi-
ditates et [illegible] animorum spiritus et motivorum
tenuis et remolliuntur et [illegible] medicus relinquitur. A causa cor-
opitulantis. Et de hiis ad plus medicus relinquitur. A causa cor-
poralis eius minus corporis primo ut ad sciendum fortiores et abi-
liores simus. et dum nimium ieiunando vel vigilando radicale
assumitur humidum naturale necesse est ut diminuatur ingenium, que
sum enim vigilia hominis egrestat et habet faciet carnes et cogita-
tus illius aufferat somnum. Oportet ergo spacia studii et somni mode-
rentur. ut ne tempus studio deputatum somno indulgeatur. nec
tempore somno debito lectioni vel studio insistatur. Unde Petrus
apostolus in itinerario Clementis. Vitandum est inquit magnopere quod ne quis
sumens ex hiis spacios que ad studendum habebat somno addat
et vigilandi tempus minuat. Secundum quod est observandum ne for-
te si non dum debitum cibis interrumpatur somnum. mente agi-
tet vel corpus indigestum et crudos exhalans fumos sensum interiorem
confusum reddet et turbidum. Rectum ergo est ut spacio compe-
tenti pace ista foveatur quod mentis corpus in refectionis possit
extollere misterium. expletis sufficienter hiis que sibi debentur. Unde
Cassianus in libro de institutis monachorum in libro 6 cum observatione
quiete custodire ne somni que nocti subtrahimus recuperare
per diem vigilantium lassitudine et inanitate compulsi. non tam
requiem subtraxisse est quieti tempus ad refectionem noctur-
nam videamur amisisse totum enim hominis carnis procul dubio
cogetur reddere quantillum si non conatur partem subtrahere sed
totum temptavit denegare. et non superfluam sed necessaria noluit
amputare. hec Cassianus. hoc etiam laborat vir qui per ...
dum more reminiscendo et oculis oberrans anima sua. liberorum
distractus multitudine libros semper transit non intendit. Unde ad
Athenium auditorem. Varie multum interest utrum ipsum rem
an libros inspicias et libri nempe non nisi pauperrima sunt
...rum monumenta que inquirendorum principia ostendunt ut
ab hiis sumat animus negotiandi principia. Et Bernardus in epistola
ad Henricum. Experto crede. aliquid amplius invenies in sil-
vis quam in libris. ligna lapides quod docebunt te que non
possis a magistris audire. A causa animali debilitatur in-
genium per immoderationem applicationis animi ad studendum. inde
cellula medullaris destruitur. nutrimentum destituitur. Somnus
aufferetur. Unde Bernardus difficilius meditatio scripturarum. fa-
tigat non reficit. teneriorem animi frangit intentionem
obtutus sensum. Unde et ex nimia cogitatione quidam in-
to resolvuntur in somnum. quidam vero presso tempore immo-
deratas manent vigilias. dimissis perdunt sensum. Cum enim
aliquis apud se de re subtili incipit cogitare incipit ut
frequenter dormitare. Quia vigor anime remigravit in-
tra. et sensus animalis secum retrahit spiritus ab exterioribus or-
ganis. et relicta exterioribus a spiritu et calore quantum or-
gana. fragilitate somni vinculum inducere. Ideo cogitan-
tium est de subtilibus moderate. Et cum labor cogitationis
immoderate excitat cerebrum. inales vigilie consumunt. frequenter

nimis cogitandi. Unde in libro de sompno et vigilia dicitur sompnus
quedam epilencia est quia opilantur viciosius vie spiritus ne
possent deferre spiritus sensibiles et motivi per sua organa ad
sensus et motum. Sed in males vigilie quas dicimus suspiritari
propter laborem · calorem resolvit naturalem · et fit multa spiritus dis-
tractio et remisso calore sequitur indigestio · fit superfluitatum ...
aggregatio · fit totius corporis consumptio et anime mutatio ...
res frenesim et ebrietatem que sompnum perdunt passionibus
habent causam. Sed unum exemplum de amore cum dicit
iste non accipit nimia et afflictione cogitationum ex sol-
licitudine melancolica devenit ad insaniam eo quod cogitatio
esse pulcram. Errat igitur estimativa que estimat
sensibiles ducitur ad apprehendenda accidentia non sensata que esti-
mat esse · et non sunt forsitan in persona et in illo sensato
quod in veritate non est in estimativa tamen occurrerit ... g
ymaginationem ut desiderium habeat in tali forma et persona
quoniam omnia vis apprehensivas · estimativa melior est · Et in
concupiscibilem que per consequens inclinatur desiderium · ymaginatio vero movet
diem comutatur cerebri ubi estimativa esse dicitur · calor
et spiritus attrahuntur infrigidatur et excitatur prior
gravitas · talem animam ad insaniam estimare forme spe-
cie dico videbimus in hac parte similes si ... mmi
anima in cogitatione · maxime cum ascendimus ultra modum
corpus animam sequitur in sua actione · corpus vero sua in
sua passione corpus destituitur ac et ingenium ... delectatur
· Unde ut dicit Constantinus ... Hebri ... et ... elementi
· in passione melancolica nature est ... Et sicut ex ni-
mio labore corporis incidit in laboriosam ethicam · ita ex
labore anime in melancoliam · ergo non solum cogitetis ... oz
neque plus sapias quam necesse est ... comprehenditur sapien-
tes in sapientia sua · et si montem tetigerit · immo lapidabitur
bestia ... cuius tibi sufficit ... Nam si di-
vinis · sapiens efficiar · sapientia longius recedet a te. De vi
sensitiva et ingenium hic agitur de medietate et hec sunt ab
eis quiditatem que quiditas continet · medicine diffinitione
Sumptione essentiale operum · organum dispositionem

Ost sensum et ingenium medium esse memoriam dixi
ad discretionem. De qua videndum est primum ad eius quidita-
tem qualitatem potestatem formalitatem. De quiditate
autem ipsius tangendum est quantum ad eius diffinitionem ...
essentiales operationem et organum dispositionem. De diffinitione
autem ipsius secundum ... et secundum rem. Et utriusque dispositione
Memoriam ergo Tullius in fine rethorice sue sic diffinit. Me-
moria est per quam animus repetit ea que fuerunt · intelligentia
per quam ea perspicit que sunt · providentia per quam futurum ali-
quid videtur antequam factum sit · hec autem partes prudentie
idem appellat Damascenus. Sed sic memoria est fantasia
derelicta ab aliquo sensu secundum actum apparente · vel conser-
vativa sensus et intelligentie. In idem consonat Remigius
secundum rem autem videtur esse medietas · quasi ingenium quedam aula

ginum innumerabiles thesauros diversarum rerum corporalium et yma-
ginum per sensus invectas. Ubi reposita sunt omnia et disti-
ncte servata prout quecumque suo aditu ingesta sunt sicut lux co-
lores et corporum forme per oculos. Per aures autem omnia genera
sonorum. Per aditum oris omnes sapores. Per aditum na-
rium omnes odores. Dura mollia frigida calida lenia a-
spera per tactum. Hec omnia recipit memoria et unumquodque
reddit animo querenti. Nunc hec per suam ymaginationem representant
et quedam ita imposita sunt ut statim appare-
ant illud. Et quedam cogitanti. et quedam dum alia queruntur
ant et se offerant cogitanti. Que vero in tam profundo
prosiliunt in medium et vix abiguntur. Que vero in tam profundo
reposita sunt ut vix etiam cum magno mentis labore possunt
erui. Alia vero catervatim se se ab anterioribus obstrusis eruantur. Ibi celum terra mare et quecumque sentire
potui apparent. Ubi sunt meditanti. Preter ea que sepelivit
oblivio. Sensatio autem doctorum hec est. Sensitiva potentia per sensus appre-
hendit sensibilia et fit sensatio. Intelligibilia vero per intel-
lectum et fit intelligentia. Cum igitur tempore vel figuras. quod
cognitum est quod et quod intellexit custodit memoria dicitur.
Sensibilia autem memorantur per speciem. intelligibilia vero per attendens.
Et ut dicit Remigius. Cognoscibilium memoria ex percepta fit
fantasia. Intelligibilium autem cognitio non fit nisi ex dispositione
naturali ingenii et non ex sensu immediate. Intelligibilium
autem secundum quod dicitur memoriam in essentia earum memoriam non
habemus. et hec est auctoris expositio. Dividitur autem memoria secundum
Augustinum in sensibilem et intelligibilem. Sensibilis autem secundum Tullium
in prima rethorica in naturalem et artificialem. Intelligibilis etiam
dividitur in eam que non est ymaginis pars et eam que est
pars ymaginis dei in nobis et omnibus creature sunt. Sed alia
increata. que secundum eum dividitur ipsius. Representeo quod breviter
dicimus quod memoria divina omnibus imponit formam. ita quanto
fuerint eidem aliquae memorie conformiores tanto meliores
et priores. Est ergo nobilissima memoria divina. Post hanc increata
intelligibilis que est pars ymaginis sive in angelis
sive in hominibus. Sed in angelis nobilior. In hominibus nobi-
lior intelligibilis quam sensibilis et naturalis quam artificialis. Et
ordo hec gradus nobilitas est in brevi ostendit ergo a bru-
tali ad sensibilem humanam secundum artificialem ab artificiali ad naturalem
a naturali ad eam que non est pars ymaginis. et ab hac ad an-
gelicam. ab angelica ad divinam. Est autem divina memoria ut
elicitur ex verbis Aug. xi libri confessionum Deus omnia noscens ab
eterno sine varietate notitie sue. sicut omnia faciens in prin-
cipio sine distinctione actionis sue. Memoria autem creata
que est pars ymaginis est in angelis vis intellectualis non
eterna sed eternitati participans natura mutabilis sed
contemplatione et beatitudine omnem excedens mutabilitatem
temporis et sine ullo lapsu ex quo sita est inherendo deo exce-
dit omnem volubilitatem temporis ut scribitur in
xi confessionum. Memoria vero intelligibilis in hominibus que est
pars ymaginis est vis intelligibilis abstrahens ab omni
differentia temporis secundum portionem superiorem eius conversa in deum
retinens apud se similitudinem notitie prime veritatis in habitu
aliqua innata ut in x libro Aug. de trinitate. Memoria vero intel-
ligibilis que non est pars ymaginis est vis conservativa
conveniens intellectum secundum differentias temporis diversas de rebus
prius acceptis. Memoria vero sensibilis est virtus sita in posteri-
ori cellula cerebri ordinata ad conservandum impressionum

provenientium ex intentionibus sensibilibus quas virtus estimativa accepit
ex singularibus sensibilibus indigens organo et hec virtus est in omnibus ani
malibus sed in illis in quibus est virtus sensibilis discernens tempus et differentias
temporis cum ipsa sit acceptio iterata in presenti rei accepte in preterito
non continua sed intercisa. hec autem duplex est ad artificialem et naturalem
quia artificialem vel artificiosam vocat eam Tullius que sequitur ingenio
et consuetudine doctrina et precepto. naturalem vero vocat eam que in
nostris et animalibus insita est et simul cum cogitatione nata. Que memo
ria brutalis est virtus qua anima brutum intuetur sensibilia que
sunt infra se vel iuxta se vel ante se vel que supra se per apprehen
sionem que in claudiam in loco et statu dicitur. Unde Qualiter longi et iocu
ditatis periodos continuam nam et vicos curtine et pecudinis ex
amine reficit. et equi stabula repetunt. et canes domos recogno
scunt quia in simine bestiarum et ymaginibus locorum naturaliter retinent
[illegible] in sublime sine sensum non sunt in recordatione rerum corporalium
quas per corporales sensus hauserunt. ut vero remanent et formari
possunt. essentialis aut operatio memorie. memoriam sive recordationem
sed modo est difficilius ad videndum. in secundum commentatorem super librum de sensu et
de memoria et reminiscentia ut satis dictum est actus eius est quia facit
redire in presenti intentionem in speciali comprehensam rerum que aut appre
hendimus in preterito et de similibus est sensus aut rem primum futuri et cuius hoc
est estimatio aut presentem et hec subiacent memorie. Unde memoria et
similibus ymaginationibus sed investigare per memoriam aut rememorationem
est in solis hominibus quia hic est voluntarie inquirere de hiis que sunt re
tentione et facere eam presentari post absentiam. differt in rememoratio
a consideratione ut ymago sit eius quod semper fuit in aliqua presentia fuit et
prehensum. rememoratio vero eius quod oblitum fuit. et ideo rememoratio est
post intervallum absque consideratione aut eius est. rememoratio continua et
ideo hec una est in sensibus. sive vero secundum modum. Et hec est actio virtutis
rememorative vel memorie que tamen apprehendit res singulares. res
determinate quantitatis et qualitatis particularis sensum et et ymagina
tione. Sunt ergo hic quatuor consideranda. ymago et intentio eius
ymaginis. et facere illam intentionem esse illius ymaginis que
prius sensibiliter apparere aut ymaginem esse presentem est aliqua vir
tus et sit virtus que comprehendit intentionem. et vocatur duobus modis
quia si apprehensio eius fuerit continua dicitur estimans. si diversa. inve
stiva indirecte aut cogitativa intentio est ymaginativa illius est
ipsius intellectus in homine quia sit cum cogitatione et investiga
tione per rememorationem. sed in animalibus est per naturam. et non habet nomen
nisi quod Avicenna vocat eam estimationem. Per hanc virtutem fugit
naturaliter ovis lupum sicut et novum licet eum prius non viderit
vel viderit. Sunt ergo hic tres actiones harum virtutum quarum
una apprehendit rem ymaginationis. altera ymaginis intentionem
tertia componit has duas ad invicem. In formis enim ymaginabilibus
est aliquid quod subiectum scilicet lineatio vel figura. et aliud quod
forma scilicet intentio illius figure. et receptio harum duarum
est duarum virtutum diversarum. et compositio earum est tertie virtutis
et sic patet hic tres esse virtutes. unam que facit presentari ymagi
nem. et una que facit presentari intentionem illius ymaginis. et una
que componit illam intentionem cum sua ymagine. et per hec
tria completur investigatio per rememorationem cum quamcumque earum
facit presentari sensum proprium et sic patet de secunda actione rememorationis

et memorie. Est autem virtus hec organica prout dicit Damascenus. Organum
medianum est posterior ventriculus cerebri et secundum alios ipsum est in eo
Et Remigius. Sensitiua minima et radices eminentes cerebri veteres
dixerunt esse dimensibilis medium et memorialis posterior est. Et Al-
gazel in methaphisica. Estimatiua et memorialis in posteriori parte cerebri.
Communis vero et ymaginatiua est in anteriori parte cerebri. Cogita-
tiua est in medio cerebri. Quod probatur per quod apprehendit de sub-
iecto. Ymaginatiua est id quod pictor pingit in pariete. et quod
comprehendit memoratiua est intencio illius picture. Sentiens
ergo primo sentit. deinde ymaginatur ymaginans. deinde distin-
guit distinguens. deinde recipit conseruans. Ideo necesse est ut yma-
ginans sit in parte anteriori cerebri. deinde cogitans in medio. De-
inde memorans et conseruans in posteriori sicut infra probabitur. Inde est
quod Auicenna ponit quinque ordines et quinque loca organorum apprehensi-
uorum esse in capite. Primum est extreme organorum quod vocat concauo-
rum. Vocatur communis qui recipit formas rei in anteriori parte. et
talem dicitur sensus communis. Complementum illius loci est in organo eius anterius in prima parte
complementum illius loci est in organo sensus communis in prima parte
capitis medullosa et humida. Secunda locus est organum quod
primum est locorum spiritualium et formalis ad sensum ipsius comparatur et id
complementum est loci primi. Tercius est virtus ymaginatiue. et est magis
spiritualis. et hec sunt ut complementum ad sensum et accipit hec ymaginando
per fantasiam. Quartus in organis est virtus distinctiua que est cogni-
tiua sicut brutorum vel cogitatiua ut ita dicam que distinguit inten-
ciones a figuris rerum. Quinta est in organo virtutis memoratiue
et ille locus magis est spiritualis quia omnia que recipit medullam
eius quod tres vires scilicet sensus communis ymaginatiua et distinctiua distin-
guunt et per id distincte et discrete reguntur ad res. Et ideo virtus
memorie actus est quo comprehendit intenciones distinctas cum ymagi-
nibus rerum ad eas reguntur et patet de quantitate memorie. Cuius etiam
capitulo de qualitate memorie agitur de diuersitate eius proprietate. de vero
complexione. de impedimentorum occasione. et de eius medicinali
subuencione determinatur.

Memorie qualitatem considerantes necesse habemus determinare de eius
differentia participatione. de generatione et complexione. de impe-
dimentorum occasione. de medicinali subuencione. Differens
participatio memorialis variatur secundum species indiuidua et animalium
diuersitatem. Aliter enim differunt memoria in piscibus siue natatilibus quam
in gressibilibus et volatilibus. et in vtrisque magis quam in homine.
Licet dicat Augustinus in xv libro de trinitate quod bruta licet habeant
memoriam non tamen qualis est humana. Quod verum est de intelli-
gibilibus non tamen verum est de sensibilibus vbique. Quia sepius creatoris
de omnibus que sunt nobis cum bestiis et auibus communia. plus
tribuit illis. minus vero nobis. Quis enim homo vel visu aquilis
vel odore canibus vel colore pauonibus vel fortitudine leonum vel
velocitate capreolos vel volatum musce posset equari. Hec enim
superant nos in bonis corporeis que sentiuntur a nobis in bo-
nis corporis. Sine quia necessarium est et parum preter medicinam et cetera
corporis membra. Si enim requires corporis tui siue intellectum et ra-
cione solius simpliciter vigere. videbis corpora vilissimorum ani-
malium tuum corpus precellere. Ex quo patet corpora hominum esse vilissi-
ma et miserrima. nisi regantur racionali medicina. Vnde homines
aut male sunt memores infantes et senes et nimis velocis inge-
nii et nimis tardi. In infantibus enim anima dominatur humi-
ditas fluens in formam sigillatam. Desiccati recipientes sed non
retinentes. nisi tamen agitur vt illud fiat hec consuetudo interueniat
vt per hic frigiorem remittendi vsum habeat. Aut si forma si-
gillata anima infantis minus inueniat complexionem valens sigillando

et impressio relinquat delectationem vel abhominationem
magnam. Pueri enim et similiter causa parvum modum motus in anima magnam
impressio imprimatur et diutius retinetur. Senes autem in quibus
dominatur frigidum et per consequens aridum humidi et extinguunt quod
indeterminatum sigillare non permittit ymaginem. sicut fit in eius sicut
in veteris edificiis in quibus non fit sigillatio propter putrefactionem. Dia
enim putrefacta sunt humida extra sed intus sunt arida. Similiter
multi velocis et ductilis ingenii non sunt bone memorie quia humidum
medium facile recipiens et calidum multum movens [illegible] talis
commovet ymaginationes et perturbat eas et humidum commotus valde
ad motum non bene retinet eas. Sed adverte quod dicto memorie
non dico reminiscentie. Licet enim alterum ponatur per altero. In aliquo
est memoria aliud reminiscentia. Est enim reminiscentia motus intra
formam reflectitur in rem. Et ideo illa tendit in obliviones vel in
toto vel in parte diversum autem anima ex multis est forma similis
et actuum et quorum et locorum et totum que. Accidit rei quesite
per reminiscentia. Memoria autem dignior est ut habeat motum [illegible]
et uniformem. Unde enim ipse reminiscitur singula sic habemus oblivionem
sed principii eius recordemur per memoriam. Unde reminiscentia est investi-
gatio per mediatam formam. Sicut syllogismus a quodam primo
precedens. Habet autem reminiscentiam maxime sunt melancolici et
qui habent melancoliam fumosam et ferventem sicut dicit philosophus in
eis de phlegmaticis. Sunt enim tales qui habent melancoliam
accidentaliter que causatur ex sanguine et colera simul adustis. Tales
enim homines movet fantasmata quia in sicco posterioris cerebri
fortissime imprimuntur et calor melancolie fumose movet ea. Unde
mobilitas confert reminiscentie ut investigentur et aliquid coniungat
quod sunt parentibus lapidem. Accidit quod non sunt amplius a sepe
ut qui devolverunt sicut lapis. Ita contingit in reminiscentia quod [illegible]
adhuc fieri dispositio corporis naturalis ut accidentalis ut infirmitatis
vel etatis. Unde est videre per simile in terra et in eis ubi magno
impetu convenerunt passio quedam [illegible] voluntaria. Tales etiam
fumi melancholie exsuperantes ex quibus loqui incipiunt dum [illegible]
sunt et non quiescunt propter multum motum fantasmatum que intra sen-
sum [illegible] tamen etiam sunt male memorie quia non deferunt
ad corpus. Et ideo ymagines propter quas memoria viget. Eius de-
fectus. Velocis enim ingenii magis sunt humidi quam indigeat
memoria. Tardi autem nimis sunt de humiditate quod ad recipiendum
ymaginem sufficiat. Ergo in nimis humido non manet fan-
tasia. In sicco sicut ex fantasmate non sigillatur forma
impressa. Comparans autem inter se partes memorie et
distinguit secundum Avicennam et Averroem ea que supra declaravit
secundum Avicennam memoria est in aliis animalibus. Sed recordatio
que est renovans ingenii ad cogitandum quod oblitum est
non invenitur nisi in solo homine. Cogitare enim sibi affi-
nitate quod [illegible] derelictum est non est nisi virtutis ra-
tionalis. Vel si est aliqua virtus aliqua preter rationem
poterit esse estimativa. Sed que derivatur rationali te dicam
ergo memorie et reminiscentie est quia memoria est eterno
est preteritum sicut intellectum sensu sive reprensio carnis. Re-
miniscentia vero est inquisitio preteriti a memoria deleti per
oblivionem per quantitas venit dolor aliquis prope quia
videmus venientem ad locum et tempus et actus ibi que recor-
dantur propter quia videmus tali loco tali tempore talia fa-
cere. Nota etiam dicimus nos recordari et addiscere. Quod quidam

posuerunt quod addiscere nihil aliud est quam reminisci. Conveniunt enim in
hoc quod utrobique est motus a cognitis ad incognita ad hoc ut sciantur.
Sed in hoc differt quod recordatio est inquisitio incognitorum ut cogno-
scantur de futuris que quidem sunt cognita de preterito. Addiscere autem
vel sive disciplina est extensio anime ad cognoscendum incognita
que non fuerunt cognita prius ad horum aut maiorem evidentiam.
Nos propter hoc ad quidem homines faciliter addiscunt quam memorant
et vel quidam sunt faciles memorie quidam faciles recorda-
tionis quidam faciles memorie quidam econtra. Ad que intelli-
gendum sciendum quod illi qui sunt sicce complexionis fortes
sunt in memoria retinenda et debiles in recordando. In memoria
sunt in memorat retinenda quia maxime conveniens est dispositio ad susceptionem impres-
sionis siccitas aut maxime conveniens est ad motum et ideo sicce compre-
hensionis et retentionis habilis. Qui vero calide sunt complexionis
conveniunt memorie non recordationi. Qui vero magis temperate sunt mitius aut
faciliter recordantur. Hii autem qui magis temperate sunt propter
conveniens motum sufficium ad alias intentiones. Qui sunt propter
bilior nimium exit cuius recordatur. Caliditas enim complexio
est aptissima disponere ad motum. Illi vero qui sunt humide
complexionis sunt faciles discipline. Humiditas enim est dispositio
convenientissima ad facilitatem susceptionis impressionis et convenit
discipline facile et e contra dispositio fortis memorie a memorie
enim materia est materia a qua difficulter deleatur quod impressum
est in ea. Et ad hoc opus est sicca materia ex compositione que
est in ea. Et ideo sic contrarie dispositionis bene addiscen-
tes et bene memorantes sunt quorum animus non habent
tales. Illi enim bene memorantes sunt quorum animus non habent
facilem motum neque dispergunt cogitationes eorum. Illa enim
anima que habet multos motus et multas cogitationes non
bene memorat. Hec autem est dispositio contraria bene recordantibus.
Bona enim recordatio exigit multiplices motus et agiles cogi-
tationes. Item bene memores sunt sicce complexionis que est
dispositio difficilis ad suscipiendum impressionem et ideo est contraria
ei dispositio facilis discipline. Bona ergo memoria est vel ex
sanitate complexionis vel exercitio circa prius vel prima no-
titia multa. Unde est quod sicut supra dictum est accidit pueris
quod quasi sunt liquidi quod bene retinent anime eius exterium
quod ipsius sunt liquidi quod bene retinent anime eius exterium
non sunt occupate circa multa sed sunt fixe circa ipsum. Quia
vero propter calorem et propter motus suos agiles debilis est
memoria quoniam sit complexio sicca humida aut ut dictum est
sepe accidit propter humorem qui prevalet in eis non memorari
ad que videntur. Occasio impedimentum memorie iam patet
ex dictis in parte. Habet enim occasione memoria ex parte organi
in ex parte elementorum humorum ex parte virtutis ani-
malis ex parte impedimenti actionis ex parte organi sicut
sunt Remigium anterioribus ventriculis cerebri lesis sensus
precedunt et imaginabilia manet illesum medio vero ventre
patiente sola ratio turbatur et sensus manet integer. Si vero
lentior et medius venter passi fuerint ratio simul et
sensus aufferetur. Posteriori vero patiente memoria corru-
ptitur sensibus autem mente manentibus illesis. Unde vero quod non
est nobis sermo nisi de memoria ad placitum. Si autem
anterioribus et medio posterior fuerint passi et sensibilitatem
et rationem et memoriam simul corrumpit. Unde et fit
in toto stultitia et debilitas anime. Patet hic per multas
passiones alias atque sintomata. Sed maxime ex frenesi
et litargicorum quidam sensum servant integros mente sua
lesa. Talem itaque describit G. frenetico quod lavabis quo-
dam. Totum eo laborante exurgens accipiens quod vasa vitrea

ad fenestram accedens interrogare cepit circumstantes
vasorum ex nomine nominatos si vellent illud vinum unicuique
astantibus autem se velle dicentibus, ex illo infundi sibi iactari
Deinde interrogavit si etiam vellent lavari deorsum vasorum
recedentibus esse. et se velle credentibus actus a summo deorsum
demersit lavatum. hic vero ipsis habebat integros credebat quod
q vasa tulit et lavaris hic si infirmales ratione alii vero se
vident si alia ipsi ratione cardinali putant videre quod ho
ventres depositi illeso manente medio. ipsi anteriores solos habet
quodam membrorum contingentibus unicuique actu. a passionibus enim unu
illos aut opere detinetur ad quod paciens membrum operi
natum est ut pede patiente. ad ambulandum impeditur. In
namque pedis opus est. Ex parte elementaris humoris est ordo
ut sepe dictum est. Vel enim est nimia humiditas naturalis ut in
pueris vel aquilis et indigesta per reumata ut in senibus et
decrepitis vel nimia siccitas que impressionem non recipit. vel
nimia caliditas. cum multa fit in organo agitacio per calo
rem motus agilitatem inducentem. Vel nimia frigiditas co
passione Ex parte virtutis interioris. extinguere lux in litargicis
ita formam circa impressionem formarum ad hoc impedimentum est alteri
defectus ymaginative. quia ausus rei est aspectu ymaginationis
et memorie. si ymaginatio rem sub consideracione accipit absoluta. ut
ymaginem herculis pictam. sub sola forma et actibus quemo
ymaginem ymaginis ad herculem. et ad memores mysteri ipsum con
sequentes operacio vero eius circa intencionem discrecionem consistit
retencionis statum reducit. ipsa vero ad estimacionis aspectum duci
gens et ad virtutes reliquas devenit ad formam intencionis per
iuste Ex parte nocumenti exterioris utrumque multipliciter impeditur
aut destruitur aut permutatur. sicut in nocumentorum diversi invenitur
licet enim in omnibus consimilibus ut sepe dictum est sit media in
quibus est virtus sensibilis. tamen et ipsis decipias pertinens et di
stinens. in quibusdam tamen est operacio perfecta. in aliis in
terius imperfecta. sunt varia nocumenta. inter que unum est ma
ximum nocivum. Ebrietas aut nimium vinum. propter quod dicit Galie
nus in libro de morbis et accidenti vinum potus perfectum. causa est epi
lepsie et apoplexie. Et Constantinus in viatico. Opportet vi
tantes bibentes qualitatem et quantitatem timere que vis valeat ine
briare. Considerat ergo quilibet sui corporis qualitates et me
bra voluntarium motum habita. mediam et racionem suam quam
si videat cito videat immutari et debilitari caveat ab ipso. do
minetur animo et non vinum sibi. Et si ex grosso ebrietas fu
mo nascitur et indigesto qui cum ex cerebrum ascendit ipsum
opprimit sicut nebula est oppressiva solis et interceptiva sui
et sue splendide intencionis. Unde omnia debilitantur mem
bra et emolliuntur. similiter nervi et ipsi et medulla et intel
lectus tenebrantur. Causa igitur horum que dicit Constantinus
quia cum superflua vini repleccio suffocet calorem naturalem. grossa
sua fumositate cerebrum petit et aggregatur et condensatur
et in arteriam subtilem convertitur sicut in stillicidio et aqua bu
liente in olla coopertura. Cum pellicule cerebri et omnes nervi re
molliuntur et relaxantur. et multa incomoda generantur. Est
enim impedimentum interiorum virtutum formarum exteriorum impres
sionum ad quas aspectus anime dispersus memorie instabilitatem

incurrerit et fantasmata plura et monstrata hauriet. Dicit enim dt
Augustinus in libro de vera religione: fantasmata non sunt aliud quam de spe-
cie corporum corporeo sensu attracta figmenta que memorie mandare et acce-
pta sunt vel partiri vel multiplicare vel contrahere vel distendere vel or-
dinare vel perturbare vel qualiter modo figurare cogitando facili in
est. Cum in vanigdorum caveri et vitare difficile est. Subveniendo me-
morie cognitalis ipsi memorie determinatur a Constantino in libro de memoria
vero primo agit de cerebri anatomia et deinde de memorie me-
dicina. Dicit quod cerebri sunt due partes, prora et puppis. Et
dividit quod cerebri duas partes dividit. Quarum una quidem maior est tota
prora in duas partes dividit ventriculis prora in ipsius longi et emittunt
puppi et quoniam duos ventriculos cerebri spiritum animalem ut faciat sensus
actum et dant inde cerebri spiritum animalem ut faciat sensus
audiendi videndi odorandi gustandi et tum fantasiam. Deinde
tendit ad locum qui est in medio cerebri qui animus est. et trans-
it spiritus animalis inde subtilis et mundificatus et clarior plus ipse
spiritus qui fuit in prora cerebri ut faciat rationem et intellectum et trans-
it in capite medio ventriculi qui est inter proram et puppim. Prora ce-
rebri subtilis similis nervo et vocant eam anathomici ascendens
et descendens et ascensu eius aperitur foramen et descensu
eius clauditur, et cum aperitur transit spiritus animalis et prora cere-
bri ad puppim, et sic non fit nisi cum necesse est recordari me-
morie tradita aut tenere que volumus oblivisci. Et idem in
puppi in vialicis pressus memorie et facultatis recordationis ac-
cidit in cerebri puppis stabilitatem et per eius immunit perfectionem
substantialem cerebri hominem obliviosum et dicere intelligentem. Inde est fa-
ctum hominem obliviosum et dicere intelligentem. Inde est fa-
ciat. Cum in puppi humores nascuntur flegmatici et corrupti que
fiunt. Dico ergo secundum predicta quod ventriculus puppis prestantior omnibus
ventriculis cerebri, quia non venit spiritus animalis nisi
subtilis purificatus clarior et mundificatus, quia officium est recordari
et retentioni claritate et subtilitate, et nisi aperiatur illa via
ut transeat spiritus ad puppim cerebri non reminiscitur homo rei
nec videt inter cogitationem. Et apparet illius pie variari secundum pu-
eritiam et senectutem hominum. Qui habent pulcrum caput sunt pru-
dentes et velociter respondentes. Qui vero tardum cogitabilem
di sunt et tardi ad intelligendum. Unde Galienus dicit mente et intel-
lectu et discretionem non faciat nisi anatomia partis alius que est
in puppi cerebri. Et secundum quod diverse sunt nocumenta, sunt varia
iuvamenta. De quibus in eodem libello determinat Constantinus, que
permitto, quia de hiis se intromittunt medici. De potestate me-
morie quantum ad eius capacitatem specialitatem dignitatem et uti-
litatem dicemus tantum.

Memorie potestatem considerantes mirantur eius capacitatem,
capacitatis specialitatem, specialitatis dignitatem, et in
hiis omnibus eius possibilitatem. Capacitas eius admira-
bilis, cum enim venimus in memorie mee latum pro certo reperi-
amus ibi thesaurum innumerabilium ymaginum corporearum sensibus
importatum. Ibi repositum est quicquid sensus attingit quod non-
dum oblivio sepelivit. Et nescio qui secreti et ineffabiles
sinus eius ad haec omnia intrant. et quae sunt aditibus
per intrant res que recondita ymagines. Unde Augustinus in libro
x. Mirabile est autem quod rerum qualitates corporalium
in res incorporales transeunt. et inde fit quod formas corporum
quas videmus habemus quadam et in memoria recondimus
et quocumque pergimus nobiscum ferimus, nec ille recesserunt
a corporibus nostris, et hec ad nos mirabili modo affectus
nostros semper transeunt. Mirabile etiam quod in memoria
omnia sine confusione habeantur distincta posita et fixa. Quedam

p sunt ibi q̃ quedam pncip. cum sit quoddam penetral q̃ continens
infinita Vn Augu x. confess. Magna vis est meorie. magna
Deus meus. penetral amplũ et infinitũ. Vn ipsi enim meoria recepta
sunt res per similitudines. p picturam. p notiones. Vn idem Augu
lete in meorie mee campis et antris cauernis innuabilibz atz
innuabilit' plenis innuabilium rerum generibz sive p ymagines
sicut om corporu. sive p pńciam sicut artium. sive nescio per
quas notiones vel notationes sicut affectionum animi qd est in me
moria. Per hec omnia discurro et volito hac illac penetro etia
quantum possum. et finis nusquam est tanta vis est meoria tanta
vite in homine viuente mortaliter. Et ut dicit ad [illegible] victo-
rini (?) B. Augu. quid possit meoria mea nescimus. Spiritualitas aut capa-
citatis istius in hoc est q meorie quantitas non molis sed virtutis est
Non enim est magna dimensione sed est magna virtute. Lege eciam
librum de statu anime. et Augustini de quantitate anime. et quod dico per-
poteris inuenire. Vide tu manifestius racionem. Res enim corporea nõ
continet tot et tanta. vidisti enim frequenter ymaginem vultus tui. nec
in speculi mensuram excessit ymaginis magnitudo. Nam in maiori
speculo maior et in minori minor ymago tua fulgebat. numquam
tu speculum excedebat. Ymago aut ciuitatis eiusdem tanta appa-
ret tibi in memoria. quantum apparebat in oculis tuis cum vi-
debatur in re et qualitate sua. Ergo cum dicte ciuitatis ymago sit
impressa in meoria tua et ymago eius rei magnitudine tu imp-
similiter non possit excedere memoriam tuã. necesse est fateri maiorem
predictam ciuitate. Si ergo totum mundum et quicquid in eo est posset
inspicere meoria tua appareret tibi eius ymago in eadem magnitudine
in qua est in veritate. Sed res corporea non potest esse in qua tan-
ta mundi ymago posset depingi sine magnitudinis sue diminu-
cione. Est ergo memoria hominis maior mundo non mole corporea
sed spirituali natura. Spiritualitas aut dignitatis meorie inesse dinoscitur
quia in ea non tantum deus sed expressa dei similitudo quodammodo reperitur
Vn Augu x. li° confess. In memoria mea te inuenio domine. tuum
reminiscor tui et delector in te. Hee sunt delicie mee quas donasti
michi respiciens paupertatem meam. Sed ubi manes in meoria
mea. quale ibi cubile fabricasti tibi. Tu dedisti hanc digni-
tatem meorie mee ut maneas in ea. Sed in qua parte eius ma-
manes hic considero. transcendi partes eius quas habent et bestie cum
recordarer quia ibi te inueniebam inter ymagines rerum corporalium
et veni ad partes eius ubi commendaui affectiones animi mei
nec illic te inueni. et intraui ad animi mei sedem que illic
est in meoria mea quia sui meminit animus nec ibi tu eras. quia
sicut non es ymago corporalis nec affectio viuentis
qualis est cum letamur meminimus obliuiscimur et huiusmodi. Ita nec tu
animus es tu. quoniam dominus deus animi tu es. et mutantur hec omnia
tu aut incommutabilis super omnia. et dignatus es habitare in me-
moria mea. ex quo te didici. Et quid quero quo loco habi-
tes quasi loca ibi sunt. Habitas certe in ea quoniam tui memini
ex quo te didici. et in ea te inuenio cum te recordor. Ubi ergo
inueni te ut discerem te. neque enim iam eras in meoria mea
priusquam te discerem. Ubi ergo inueni te ut discerem te nisi
in te supra me. hec Augus. Igitur anima purgata et spiritua-
lis effecta a corporibus et fantasmatibus rerum sensibilium
absentat ad se et reuehitur supra et dignitate expletur
meorie sue. et sicut in speculo purissimo relucebit in ea
similitudo diuine sapientie et ymago trinitatis prime. Nam tanto
magis ad cognitionem dei accedo quanto magis ei per similitudinem
appropinquo. Vnde et mens racionalis eo quod sola ad diuina po-

eo quod eius reputat similitudine specula
assurgere investigatori in Et ex hac similitudine quanto magis
ad divina praesentit cognitionem et distendatur assurrexerit tanto magis
mens ad se cognoscendam et ascendere potest. et quanto magis
et efficacius ad dei cognitionem tanto magis dei speculacione desten'
sapientiam intueri intelliget tanto praecellit dignitate. Vel
dei animus igitur sine medio hanc percipit in quo eius vita divina speculetur
merito dicatur speculum in quo non deum sed facie ad faciem. Virtutis autem
ymaginem quae non deum sed facie ad faciem. In ea sunt actus sine affe-
ctione. satis est manifesta praeparata sunt prima et omnia mo-
tione. 7 imitatione organorum praeparata vel ex eis formatis
fixa in ea similitudines rerum quae non sunt accepte et
ubi notiones rerum impresse. Tullius in libro primo de oratore. Quid dicam de
ut utar verbis Tullii memoria quae nisi custos inventis cogitatis
thesauro rerum omnium memoria adhibeatur. intelligimus omnia et si praeclaris-
que rebus et verbis adhibeatur. Est ergo vera utilitas memo-
sima fuerint in oratore peritura in reminiscendo. Unde homines ma-
le in comparando alia in reminiscendo ingrati non reminiscuntur
li et ingrati dicuntur qui beneficiorum ingrati non reminiscuntur
similes similibus. dicit enim Solinus in libro de mirabilibus rerum naturalium de qua-
dam bestia naturae instinctum quod cum post terga respexerit
simul et memoriam obliviscuntur
primo illum qui praesens est videre desierit. Est enim bestia tanto visu
praedita cuius oculi ferarum omnium praedat et lapides penetrent
ut omnia genera ferarum pateat sic ipso laborat quod quamvis illud
suis penetrans pateat ad memoriam modo non reducit. Et
est a quo semel oculos avertit
quod deterius est quidam dissimiles reperiri qui nihil obliviscere-
batur sed iniurias obliviscuntur beneficia sibi collata sed non
commoda sibi irrogata. similes camelo de quo Basilius in Exameron
li. viii camelo hec tenace memoriam maliciae et ad iracun-
diam et perseverans est. Denique si fuerit percussus diu dissimulato
dolore cum receperit opportunum tempus statim reddit iniu-
riam. Sed hanc nulla de maximis belluis imitatur. Audite quod ra-
cundi homines qui vere recordationem iniuriarum reputate pro
virtute maxima affectatis. nec belue similes cum iniuriam
mentem vilem tamen scintillam retinetis in cor-
dibus quousque nacti occasionem. similes incendium
sinite nutritum sufficiat in flammam. Tertia vero pravitas
huius est per medium beneficiorum in Deum diligendo
licet quosdam ingratos et sicut dicit Seneca in
libro de beneficiis. iniqui sunt divinorum munerum aestimatores et qui-
dam professi sapientiam queruntur quod non magnitudine corporum
aequamur elephantis velocitate cervis levitate avium impe-
tu tauros quod solida est cutis beluis decentior dammis den-
sior ursis mollior fibris. quod sagacitate nos narium canes
quod acie luminum aquilae spatio aetatis corvi. multa animalia
nandi facilitate vel agilitate vincunt quidam nec coire quidem
inter natura patiatur ut velocitatem corporum et vires ex di-
versis ac dissidentibus bonis hominem non esse compositum iniu-
riam vocant. et negligentes in deos quod non valitudo bona
etiam vitiis inexpugnabilis data sit. quod non futuri scientia.
vix sibi temperant quin eo usque impudentiae provehantur ut naturam
oderint quod infra deos sumus. quod non in aequo illis stetimus.
Quanto satius est ad contemplationem tot tantorumque beneficiorum
reverti et agere gratias quod nos in hoc pulcherrimo domicilio voluerit
secundas sortiri. quod terrenis praefecerunt nos. aliquis ea animalia com-
paret nobis quorum potestas penes nos est. quicquid nobis negatum e[st]

Darift non potuit. Quarta vero utilitas est quia quidam mediata
vis sunt pro todinibus sicut de utroque Anthonio sive Amachorita
sive de Benedicto fratrum modicum legimus. Nam quanto mediata
luminosibus indiget, tanto melior et deiformior est. Et sicut
completa et perfecta est intelligentia qui uno aspectu oculi vident omnia
quod esse non potest nisi dilatato mentis sinu mens superior existat
mundo. Sicut de beato Benedicto legimus. et tunc in divino lumine
rapitur et supra extendens et in inferioribus amplificatur. et ideo sicut
dicit beatus Gregorius in dyalogorum. Quid mirum si mundum ante se
collectum vidit qui sublevatus in mentis lumine extra mundum fuit.
Unde in illa luce que exterioribus beati Benedicti fulsit oculis lux
interior in mente fuit, que videntis animum quasi ad superiora ra-
puit ei quia angusta essent omnia inferiora monstravit. Ita dico
de mediata quod non potest esse perfecta nisi illuminatione luce incorporea.
Ut enim dicit Augustinus in super hoc de trinitate luce veritatis incorporee incorpo-
rea fruitur quod prius desiderium non reprehendatur. Tunc enim ma-
xime mediata est deiformis quando intra celeritate comprehendit
sine volubilitate cogitationis. Hoc nescio utrum in via esse possit
sed in patria forte erit quia ut dicitur in xv. de trinitate, for-
tasse non erunt volubiles cogitationes ab alio in aliam euntes
et redeuntes, sed omnem scientiam nostram uno simul videbimus
conspectu. ibi nulla oblivio erit. Unde mediata angeli oblivione
non recipit. Unde certi rationes propter cognovit angelus non
amittit. De formalibus mediate ad quod quatuor sunt notanda
tempus triplex locus triplex actus triplex modus triplex
memorie formabilitatem considerantes dicimus quod quatuor
valent ad mediatam que si bona est potest esse melior
et in bonitate confirmari. Si vero mala propter partem aliquam adiu-
vari. et propterea exercitate formari. Sunt ergo quatuor notanda
tempus. actus. locus. et modus. Tempus ut dicit Marcianus quod
nocte magis quam in die, in die et matutino exercitari memoria
manifestum est enim et late silentium vivat nec foras a sensibus
vocatur intentio. Cuius memoria rerum atque ultimum sensus
adistenda verbis in spacium meditandi tempus indulserit. satis
erit cum res ipsas animo tenuisti presertim si nil eius inuccere
naturali pueruerit. Hec Marcianus. Quod autem nocturno tempore viget me-
moria. quia per cibum resoluti vapores et fumum turbant sensum
organa principue visum et auditum qui sunt necessarii ad disciplinam
Unde sicut pisces ebetes sunt visus videntes enim in aqua. sed in
tempore elevatur mediata et indistincta sunt fantasmata. Post somnum
vero magis quando celebrata est vis digestionis ut liberant sic te
animae in actionibus suis habeat ergo de tempore triplici prefata sit
ut sit tempus quietum. sit etiam nocturnum. sit etiam digestione facta
congruum. Tunc enim visiones sunt sensus delusoria nec sunt
fallacia sicut in aqua remus apparet fractus. Locus ad mediata
confert triplicit si fuerit obscurus. si continuus. si signis et imagi-
nibus insignitus. De primo volentes enim reminisci trahunt se ad
locum solitarium et obscurum publicum fugientes et lucidum
quia in publico loco et lucido sequuntur ymagines sensibilium et con-
funduntur motus eorum. In obscuro vero adunantur et ordinata
moventur. Unde Tullius in sua rethorica ubi tradit memoria precepta
dicit quod querimus locum obscurum parvum luce lucida. Unde et ergo qui
volunt recordari aliquam rei videmus quod claudunt oculos vel te-
nent. Secundus principaliter invenimus. De secundo quod patet quod aliquis sciret exer-
tare mediata ex locis in quibus vidimus vel audivimus ea que quer-
imus vel cognoscimus ibi esse facta vel dicta. Unde equi solent currere
re cum ad locum veniunt ubi iuvenibus cum equalibus fuere si admissi.

Lege primum librum hystorie egyptie et hic invenies in equo dareij
et acquisitione regni De 3° p° per Tullium in rethoricis Nisi circa
collocandas imagines contineat et quo pacto reperire et in locis ymagines con-
locas invenire et quo parte reperire igitur qui litteras sciunt
scribere oporteat ordinem quadratum igitur qui litteras sciunt
possit id quod dictum est scisse et recitare quod scripserint ita qui
medium didicerit possunt ea que didicerunt in locis collocare
et ex hiis medicam [illegible] nam loci cere et carte similimi
sunt ymagines litteris dispositio et collocatio ymaginum scripture
simulacra elementorum [illegible] si volumus nos multa meminisse
multos nos locos nobis comparare ut in multis locis multas
ymagines collocare possimus [illegible] [illegible] sunt ad [illegible]
bitur vere convenitur et litteris sic et memorie mandatis in locis sta-
tam in cera pagina consignatur ymaginibus [illegible] rerum
recordatio continetur Et Tullius in libro de oratore locis pro cera
simulacris pro litteris uti docet ut sicut in arca mali distincte
communia diversa numismata et distincte ea proferimus ita fiat in
repositorio nostre memorie de diversis singulis repositis sub
certis signis et ymaginibus sic enim [illegible] Symonides dicitur memo-
rie legitur invenisse et certa media ad loca specialia instituisse
Dicitur enim cum cenaret in Thessalia Symonides et venisset
quod scripserat carmen de laude castoris et pollucis et peteret
ab hospite suo premium ei premium dedit ei [illegible] hospes dimidium
rogans quod aliud residuum peteret a Tyndaridis quod laudaverat
Et cum castor et pollux ut fert fabula a poetis Symonidem vo-
cassent subito ad hostium exierat Symonides pressit [illegible]
nec invenit considerans locum in quo quilibet in cena ubi
quivis sedit et sic artem memorie invenit ut possent intimo nosceret
Symonides hic invenit [illegible] animo effigianda et
locis propriis collocanda Si magis debemus esse in hoc gratiosi Symo-
nidi [illegible] Temistocli ad quem quidam doctus homo ait in primis
eruditus accessisse dicitur ei quod artem memorie pollicebatur ei traditurum
Cum ille [illegible] quid nam ars illa efficere possit dixisse
illum doctorem ut omnia meminisset et Temistoclem respondisse gra-
tius sibi illum esse facturum si se oblivisci vellet quod meminisse
[illegible] tempore legendo
scribendo meditando legendo subiunxisse scribendo [illegible]
meditando intimisse Nisi enim usus fuerit [illegible] assidua dilige-
[illegible] arte [illegible] languescit memoria Unde Tullius in re-
thorica In omni disciplina infirma est artis preceptio sine summa
assiduitate exercitationis ut in memoria valet Doctrina [illegible]
studio labore diligentia completur et ut locos habeas
ad propria accomodatos pluribus ymaginibus collocandis qua-
[illegible] quevis [illegible] Et Ambrosius in libro primo de officiis usus [illegible]
[illegible] naturam Idem in eodem Quia sine exercitio doctrina a
sine usu [illegible] qui disciplinam bellicam vult assequi quotidie
exercetur armis et tamquam in procinctu positus prelium
et velut coram posito prendit hoste [illegible] vincens
[illegible] ut [illegible] vel ad [illegible]
[illegible] vigilantiam [illegible] Qui navim in mari
regere gubernaculis studet vel remis ducere prius in fluvio pro-
ludit Qui canendi suavitatem et vocis affectant [illegible] prius
[illegible] sensim canendo [illegible] vocem excitant Et qui viribus corporis
[illegible] legitimo quod luctandi certamine coronam petunt quotidiano
usu palestre durantes membra nutrientes [illegible] laborare assue-
scunt hec ipsa natura nos in parvulis docet [illegible] parvus sonos me-
ditantes loquendi ut loqui discant Sicut Ambrosius [illegible] igitur
[illegible] ut et hic in legendo subiunxisse et cetera sub [illegible]

Antium domus corruit quinas obruit et obstruit et cum vellent eos humare ne possent intimo nosceret Symonides hic invenit

Marcianus hic voce magna legenda sunt sed minime pauca
meditanda. Visus etiam confert in scribendo. non tamen quoti(die)
si moderate. Nam ut supra dictum fuit continue scribere vires
corporis frangit. ingenium destruit. mediam confundit. Sed ali-
quid scribere breviter et moderate et visum confirmat et memoriam
adiuvat. Unde Angelus ondit quod memoria iuvatur literis. Et ideo
libro ad Pyrrhinum victorem dicit quod quidam scribere negligunt
quia de memoria presumunt. Et Marcianus. magnam exercitationem
solere ut scribamus ipsi que facile volumus retinere. Deinde ut
si longiora fuerint que sunt ediscenda divisa per partes facilius
inhereant. Tunc apponere notas rebus singulis oportebit. Sed cer-
te que respiciuntur ibi vel notorie a notoria quam inferunt
memorie. secundum quorundam superstitionem et errorem harum due sunt
species. maior et minor. ambe prohibite. ambe dampnate. quas cum
ego diligenter perscrutarer invenio ordines devotas praesumentes que
sicut credo apponebant ut alia sibi crederent. invenio et multa
nomina nec greca nec hebraica nec latina. quorum non apparet ra-
tio si adhuc inventa est intelligentia. Aliud est quod vel de istimacio
certa observatione horarum quas servant efficaciam astrorum per
virtutem. Aliud est quia fiunt ibi incredibiles note et figurati-
ones quas ex earum inspectione diversas cognoscit in memoria sive
sine artes. Sed quod ad propositum aut ad oppositum sive per sive
sit fiet facta practica linearum hec solum artem habere appro-
bat theologus verum gentilis philosophus. Unde Tullius in rethorica. Solum
migrat nostrum ab industria quemque removere ut ne quid ipse fieri
cum nos illi omnia parata quesita tradamus. Preterea similitu-
dine alicui alia magis conveniunt. Quare sibi quisque quas commodi
conpetunt ymagines conparare. Usus etiam in meditando maxime
confert memorie. Nam meditatio figit animi intentionem circa rem
aliquam. Est enim meditatio secundum Hugonem frequens cogitatio modum
et causam et rationem uniuscuiusque rei investigans. Modum quid sit
causam quare sit. Rationem quid sit. Vel secundum Richardum meditatio
est studiosa mentis intentio circa aliquid investigandum diligenter
insistens. Est autem meditationis triplex genus. Una in circum-
spectione. Alia in scripturis. 3a in moribus. Prima surgit ex ad-
miratione. 2a ex electione. 3a ex circumspectione. In primo admi-
ratio questionem generat. questio investigationem. investigatio inventionem.
Similiter in secunda meditatione que fit in electione per precedit. Quarta
tertio ad cognoscendam veritatem mentem instruit. Meditatio co-
aptat. ratio sublevat. optime componit. contemplatio in se exul-
tat. Unde In scripturis meditatio est quod fiunt opportet
enim scriptum est. Declina a malo et fac bonum. Lectio lectio
precedit meditatio. lectionem investigans. quare dicit primum
declina a malo. post ea et fac bonum. Et ratio invenit sub-
levat. quia prius mala germina eradicantur. post ea bona
plantantur. Et inde operatio sequitur. quia sicut reus est
qui non malum destruit. ita et ille qui bonum non facit
quod facere debet peccat. Contemplatio vero gaudet quia veri-
tatem primam cognoscit in rebus alibi veritas alta mentem appe-
ret. De meditatione vero supra dictum est. et adhuc infra dicetur.
De hoc ad presens sufficiat. Modus etiam memorie confert. Est
autem modus memorie triplex. collectivus. divisivus. et exemplorum
suppositivus. Collectivus in considerando. divisivus in cognoscendo.
exemplorum suppositivus in recordando. Unde Hugo de sancto Victore
de modo collectivo sic ait. Omne ingenium dividendo investigat

et invenit ita memoria colligendo custodit. Oportet ergo ut que distendo
diuisimus · commendando memorie colligamus. Colligere ea est de quibus
plurimus vel scriptum vel disputatum est · ad breuem quandam et compen-
diosam summam redigere que a maioribus epilogus · i. breuis recapitu-
latio supra dictorum appellatur. Hec namque omnibus facultatibus aliquid [illegible]
[illegible] sine initiatur et ad ipsam omnia alia re-
qui tota rei veritas et vis sine consideratione colligere est · unus fons et multi
feruntur · Hec querere et considerare fluuium sequeris tene fontem et habebis omnia
riuuli · quid abstractus [illegible] memoria hominis breuis est et breuitate gaudet
hec ideirco dico · quia memoria fit minor in singulis. Debemus ergo in omni
et si in multa diuiditur fit minor [illegible] colligere quod in archa memorie
doctrina breue aliquid et certum ut res exigit reliqua affluent. hec etiam
recondatur. Cum primodum ut res [illegible] de ventre memorie ad palatum reuocare necesse est
sepe replicare · et de ventre memorie [illegible] dulcedinem autem diuisimus est ut sicut
ne longa intermissione si longiora fuerint que sunt ediscenda · diuisa
dicit Charmadas · Unde [illegible] qui maxime memorie
repetitus · facilius inheserunt. Nam memoriam vehementer fir-
ciam adiuuat diuisio et compositio ex [illegible] xvi°. Tu hic attende quod non
ordo sicut accepimus sed debemus repetere sed opportunius
semper eo ordine quo accepta sunt. Omnis diuisio incipit a fine et ad principia progre-
dientis disponere · Omnis diuisio [illegible] magis est notum et magis firma [illegible]
ditur. Ordine enim finitum magis est notum et [illegible] qui predit per similitudines
[illegible] aut [illegible] ut qui reminisci voluerit multis similitudinibus
[illegible] Tullius precipit. ut qui voluerit retinere ut si volumus recordari [illegible]
figuret illud quod voluerit retinere ut si volumus recordari aliquem in obscuro ma-
[illegible] aduersatur nobis in iudicio · ymaginem aliquem in obscuro [illegible]
[illegible] in medio [illegible] nos [illegible]. Forma enim [illegible]
[illegible] memoriam in [illegible] aduersary · et memorie [illegible] reducitur
per album et ita de aliis [illegible] de arte memorie. Et Tullius distinguit
[illegible] similitudines rerum et verborum. Rerum quando totum factum sub
ymagine [illegible] vel similitudine vel exemplo ad memoriam reducimus ut
[illegible] de [illegible]. Et sicut [illegible] quadam nouitate et ins-
[illegible] quedam negotia commouet. ita [illegible] imitari nam [illegible]
[illegible] constituere oportet rerum in memoria recommendare. sicut dicit
Tullius. Sic id accidet si quod maxime notatas similitudines constituemus
si non multas nec vagas · sed quod agentes ponemus ymagines · si
egregiam pulchritudinem aut unicam pulchritudinem eis attribuemus
si aliquam rem exornabimus ut si coronis et veste purpurea quo
nobis notior sit similitudo aut si quam rem deformabimus ut
[illegible] aut si cruentatam aut ceno oblitam aut rubrica delibutam
[illegible] quo magis insignita forma sit · aut si ridiculas
res aliquas ymaginibus attribuamus. Nam ea res quod facit
ut facilius meminisse possimus. Nam quas res veras meminimus
facile eas fictas et diligenter notatas meminisse non difficile est.
De ymaginibus aut verborum que infinita sunt sicut infinita
verba non oportet hic differre · nec multum appono libellum qui
[illegible] aliquibus habetur. et dicitur liber de [illegible]
[illegible] alias [illegible] et aliis similibus alia et aliud [illegible]
aut est bona memoria ut non [illegible] firma sed etiam celeri compre-
hensione res et verba complectendatur. [illegible] magis insistendum est
rebus quam verbis. Unde [illegible] In enim memoria hic obser-
uandum est ut non tantum eam [illegible] vim etiam [illegible]
[illegible] maxima exercitatio est · quam exercere oportet primo pue-
ritia · deinde [illegible] · nouissime [illegible] · et [illegible]
[illegible] · quia tunc facilius et firmius retinemus quod [illegible]
intentio animi vocat. Et per istam cogitationem [illegible]
[illegible] cogitamus · et statim [illegible] quietem · et [illegible] ad illud
ediscendum est si tempus [illegible] si non res [illegible] [illegible]

Deinde verba eius accommodabimus · ut consuetaque nobis ignosce
nam et admotum et cum digitis ad librum respicere vitandum est
si nam medicina durior fuit · aut non sufficientiabit totus · quid
faciam Non te ad omnia illa assignabis nam alterius virgis vi
aut deforme hesitacionis aut etiam plenarie indiceret Hic non quo
dixit sapiens quietem Quod vides secundum Guilhelmum exponere in epistola
ad fratres de monte dei dicens Itaque in somnum semper aliquid defer
tecum in memoria ad cogitationem · in quo placide dormias · quod non
numquam etiam sompniare iuvet · quod etiam evigilantem te excipiat
et in statum hesterne intentionis restituat · sic tibi nox sicut
dies illuminabitur · et nox tua illuminatio erit in deliciis tuis · pla
cide obdormies · in pace quiesces · facile evigilabis · et surgens fa
cilis et agilis eris ad redeundum in id unde non totus discessisti. Se
carnalis ipso illo et levitur et sicut dixit Ieronimus · deus mentis
est sermo dei · Quis non per congruam quietem facile est semper
et corporis et mentis exercere Quas saeculos divina pacifica
liget ad opera varia sponsi suscitare et remittere sed ubi agitur de
ratione iunctus animi ad solum effectum, vel formam et finem
rationem divinam esse meditam per se ipsum ingenium et modo
nam hec enim ita operatione talis exercet · quod altera in nobis
sine alia · officium suum implere non valet Nam medicina
sequela precepit et exercitamus et mente quodam pacto quod in
anima tenemus quemquam Ratione vero de hijs omnibus iudicamus
ut certe in nostris medicina recordari potest sine ratione · ut ergo
sine medicina et aliquatenus discurrere sine iudicare Considerans
scientia principalem effectum et eam vero consistere causam sive subiecti
circa imperatur informatum seu experientia quid nutriat · similem etiam
quo efficitur Etiam ad causam efficientem · consideratur vera esse
rationem perfectam que prestat omnem veram scientiam · Hec enim ratio omni
interior · est cum omnia ratione facta sunt · effectus omnis · sua causa
est posterior · Nam si mundus factus est · ratio fuit ut fieret mundus
ipsa ergo ratio est mundus sed ante mundum nihil · nisi deus · ratio
legis eterna · et eadem quod deus eterna Nam nec ratio sine deo
fuit · nec sine ratione deus esse potuit Et ut dicit Augustinus in epistola
ad Enodium Comparatio autem ista vivis rationis ad deum et dei
ad rationem · patris ad filium · filii ad patrem · propria sibi quadam
et causali existendi constant · quia alterum sine altero esse non potest
· Desinitur in versu · et quamquam dicatur ne periclitetur vestra aut
germen ratione deum dicamus · An dei germen ratio · cuiusque rei
semen sine radice esse potest · nec radix sine fructu aliquid deliquido
sit ducta ut quodammodo intelligentie de deo sentiatur Omnis enim et
in eternis [illegible] ratio sedimentis · quo finale non sentitur
esse · ita ut si eternum [illegible] non esset ex qua re ista ponderet ratio
non haberet Cum igitur ratio sine deo est · aut condicit deum
rationem · aut rationem esse deum unde quadam alterum condescerit
· non conditur nisi per filium pater · nec filius conditur nisi per patrem
Qui hanc ergo rationem eternam recte perceperit et sciverit sine intel
lectuali mente inspicere Nam rationali spiritui vis gemina con
gressa ab eo qui est ratio eterna · ratio scilicet qua discernat et
affectio · regulis summe iustitie coaptata · et per studium sapien
tie perducit animam ad exemplum iustitie · Et hec Jacob
suscipimus · dum Rachel in nubila esse operatur Nam ut
dicit in libro de xii patriarchis · In Iniciale Rachel concu
pitur · queritur in lectione sacra spiritualis intelligentia inda
gari · sed quidam ad sublimia penetranda non sufficimus · Sed

cupitam. diligenter quesitam. rachel nondum invenimus. et tunc
gemere et plangere veram veritatem incipimus id est per rachelem
gemere et plangere veram veritatem incipimus Id est per rachelem
(sic) rationem invenimus Sic ergo etiam a ratione prima ratio et menti
rationali inserta per experientiam initiari. et ut studium acquirat
rationali inserta per experientiam initiari. Est enim ratio secundum Augustinum aspectus
in multis et variis exercetur. Est enim ratio secundum Augustinum aspectus
animi quo per seipsum non per corpus verum intuetur. Ratiocinatio
vero est rationis inquisitio. hoc est aspectus eius motus per ea que
aspicienda sunt. Ratiocinatio querit. ratio invenit aspectus hic
in aliquam rem conversus cum eam videt. scientia. cum non videt
ignorantia est. Et hic multa distamus legendo. multa
hominis est ignorantia. Et hic multa distamus legendo. multa
ta audiendo. multa ex insito nobis rationis iudicio. multa tamen
rationis perfectior que in vera discretione consistit possumus obtinere
pre experientie magistris Sunt enim singulis utiliter sathagimus
studium frequens impendere. quod dum facimus. necesse est nos
sepius cadere et oportet sepe resurgere et per frequentem lapsum
addiscere qua vigilantia qua cautela oporteat utilium bona
acquirere vel custodire. Sic in ratione dum lux veritatis vel
falsitatis. sicut in eadem facula suas vices alternant. mentem
rationalem ad veritatis et capacitatem lucem illuminant. Perficitur ergo ratio
tandem cum exercitata ante et vegetata in cognitione veri certe
ati. perducitur ad plenam cognitionem sui et inde sublevatur ad contemplationem dei. Consuetum enim cordis oculum erigit ad videndum
deum qui non dum est idoneus ad videndum et cognoscendum
seipsum. Et quod satis mirabile videtur ubi moritur et occumbit
ratio ubi perficitur. quia cum mens hominis supra seipsam rapitur
omnis humane rationis angustias supergreditur ad illud enim quod supra
se elevata et in extasi rapta de divini luminis conspicit. omnis
humane ratio succumbit. hanc humane rationis perfectionem dixerim
aut defectum in raptu sensisse per experientiam credo apostolum. non
enim estimat humana ratio ad illius divini luminis claritatem argumentando posse penetrare. non ratiocinatione posse comprehendere
Si enim aliqua ratiocinatione comprehendi posset utique illud inaccessibile non esset. ut apostolus raptum se diceret. hic agitur de excessu rationis dirimendo per creaturam radium [illegible]
Rationis igitur exercitium videamus. Exercetur autem ratio. de gradu
ad conditorem. variorum dirimendo. sic etiam perpendendum est ipsius curiositatem. que prodit in obviam que de rerum cognitione in
aliud quid nisi lectura aut curiositatem Nam in via veritatis fantasmata mea occurrerunt et quasi fures insidiantes nos tunc vere ne
sciunt. si rationi plagas cogitis infligunt et vulneratos in loca
latebrosa et obscura perdunt Anima ergo fame et siti cruciatur
concitantem et inanibus fantasmaticibus estuantem tamquam putridis
epulis reficit saturari quia valentem pastoremque solida veritate
qua saciari vel sive certa haberi non potest nisi sit rerum cognitione
sunt bona. se vite et eterne. aut per ista medium infallibile
Exercetur ratio diversis hominum deditis diversis studiis Alii
linguarum informationem elementa figurant. vocum inflexiones
compositiones divisiones audiunt conferunt repetunt. videlicet
consignant Alii severiori studio disputationibus vacant et quibusdam verborum inuolutionibus sensus implicant et defraudant
Alii verborum faleris nitorem sermonis decorant Alii terras
spatia et diversarum mensuras applicant formas Alii sonorum diversas perficiunt melodias Alii motus astrorum cursus
contemplantur. Alii cursus et positiones siderum et questiones celi quibusdam instrumentis delectabiliter considerant In hiis omnibus
diversa ex forma discernendi Et propter hoc quod vilis quod mobilis exercitii. que tamen minori indulgent etati aliquantum laceris

est mundus qui sub ymagine vanitatis latet occultus. Occultus est
enim quia foris veritatis speciem ostendit et intus venenum falsitatis
infundit. Sic imprudentes mundi pertinaci et irrationabili labore na-
rum inquirunt · auctorem vero suum · et rerum omnium artificem ne-
sciunt et tamen querere negligunt quem sine deo vitas valeat invenire
· quos videmusque extra semetipsos abduci ut dum ad alia con-
sideranda que ad rem non pertinent curiose evagantur · ad se
minime revertuntur. Sic enim solent aves capi · quibus in tenebris
noctis lux ostenditur luminis quos intricantur et separatur. Hinc
laqueus quo capiantur. Quid enim prodest homini si rerum origi-
naturam subtiliter investiget effectusque comprehendat · ipse autem
unde venerit aut quo iturus sit · non attendat non consideret non caveat.
Revertere igitur cito et discurre salubriter per crea-
turarum conditionem · contemplare humiliter in tui consideratione · exigere
sublimiter in creaturis · tui contemplatione. Excipere
delectationem. Discurre igitur per creaturarum conditionem · attendens ca-
rum esse principium · dominum sit eis beneficium · debitum et impossibile
ipsius veritatem · quia sicut omnis creatura est de nichilo · ita
in nichilum eam tenderet termino per cotidianam mutationem. De-
vestigium ymago et similitudo sunt creaturarum dei. Dominum
Creatorem misterium in creatura impenditur · dum a celo lux et
tempori vicissitudines · ab aere vitales flatus aqua relabitur · ab
aqua potus diversitas · a terra diversa vegetabilia ministrantur
hominem tu damnationem surgit obsequium · cum ex creaturis ge-
neratione facte sunt nobis ad usum · revertimur ad habitudinis ratione
venerate humiliter in tui consideratione si ignoras te o pulcherrima
mulierum · abi est de te egredere et pasce edos tuos et similiter in
assumere creatoris. Considerare ergo in temetipsum tua et invenies sapi-
entiam te docentem. Scrutare scripturas et invenies deum non
in multitudine vel hominum frequentia loqui solitum · sed in tempore in
solitudinibus in montibus in sompnis et per noctis silentium. Et hic
ipse salutem mundi se mundo manifestavit · tunc quod docebat in
mare et super terra precepit legem accepit Moyses in solitudine
loquitur cum deo in monte. Et semper dominus hominem ad se
recitum vocat · ipsum amoris ut se in se recolligat et sepsum
attendat. Ita ad arcam columbas revertentes · columbas expediens
vel agmine interpunt · vel tactimentis inestant. Ubi divina gra-
vaga violatur. Exige subtiliter in creaturis tui contemplatione
Nichil est enim utilius creature aut dignius homini · quam in eo quod
melius et certius permanet exercere. Hec est sola sapientia que per-
manet menti · quia nichil est dignius quod querere · dulcius
ad inveniendum · utilius ad habendum. Ad ipsam enim et ad ipsam re-
ducti est humana ratio ut ad ipsam sit mentis conditio sicut
ymago in illud cuius est ymago. Sicut enim corpus naturali suo
statu erigitur in celum · quod dignissimum est omnium corporum
sic racio spiritualis erigatur in spiritum increatum · non propter sepa-
rando · sed per diligendo et lucis subtiliter in superiora re-
quirendo. Et tanto validioribus exterioris studiis quanto
altior est ad quem intrat sublimitas maiestatis. Illud
exterius amat plenius. Longum considerans non transsignum ut
tunc radices non eorum flores. Verba dulcia ardentia
et devota et perfecta humilia humilibus commercia · non ca-
villatoria non disputatoria · non garrula non nugigerula non
verbosa non contemptosa non curiosa · non amplosa · hec est caro

illuminari · et sapiens a sapientia fieri et ymaginem
que a deo nostro et appetit mereatur illuminari · et sapiens a sapientia fieri et yma-
go ymagini conformari Ideo enim est condita racio humana ut in ea tam-
quam in speculo quodam suo divina sapientia reluceret · et que in se vi-
deri non poterat in sua ymagine visibiliter appareret Sed quia primi
parentis peccato pulsus supientie est patri · racio humana et ignorancie
caligo obtenebrata · lumen intercepit sapientie Inde est quod peccatum domus
caliginis opposita · lumen intercepit sapientie · Inde est quod peccatum domus
dem dicitur edificari cum nebula que iam dissol-
vitur qui veritas manifestatur · ignorancia pellitur · mens illuminatur
et in dei contemplacionem consurgens · Gaudet sicut sapientie delectacione
hec est racionis excitata in qua ineffabili deficit gaudio cum affirm
refirmat devocio et intellectum contemplans · bene dico refirmat · ex
refirmat devocio et intellectum dulcedine si non penitus saciat
quadam prelibatoria et dispensatoria dulcedine si non penitus saciat
ut post ad spem contemplamur sicut erit in eternitate · quia magna
multitudo dulcedinis quam abscondisti timentibus te · habent tamen
gustamus ad punctum si rara hora et parva mora Sed cur hanc dele-
ctacione continuare non possumus nisi illud in quo nunc appetitus
cessatur · et cum amori fastidio excreat et magis continuetur Sed ete
rapitur · et cum amori fastidio exercitatur et magis continuatur Sed ete
spiritualia proportionatur homini · et que complexionis sunt prima · non
dum contingunt viatori Et inde quod ad illud quod nunc sufficit
ipam nunc continuare possumus ad illam vero contemplacionem ex qua
tanta dulcedo sequitur nunc possumus ex nobis · sicut nec vesper-
tiliones oculi ad lumen solis Et inde quod maxime simplici
removetur quod est compositum magis · quare hic cito labitur ad
yma ex simplici contemplacione Unde est ut puto quod natura simplex
vel ad simplicitatem reducta sicut est angelica · continue contemplatur · q
tiue destituatur · quia eius operacio nec motum nec lassitudini admi-
stetur Sed in natura composita sicut est humana · quia circa operacio mo-
tum est que est in propria operante sicut est in operibus sensuum · aut
que est in precedentibus potencias · sicut operacio racionis et intellectus
ingitur motus ymaginacionis et memorie et alterius virtutis sensitive
Et quia corporalis motus dissolvit et per hoc debilitat organa nec
continue sentimus aut racione movemur aut intelligimus aut contemplamur
aut delectamur Cessat racionis iudicium hoc est naturale iudicatorium ad
quod ipa racio discernendo discurrit

racionis iudicium attendere considerimus in racione iudicatorium na-
le ad quod ipa veritatis sciendo discernendo recurrit · recur-
rendo leges eternas ubi consulit · consulendo certum ex eis
est · neque fallitur neque fallit et inde per cognicionem ad quam
descendit nale quod iudicatorium insertum est legem ad quod hec
recurrere cum ex rebus sensibilibus fantasmata se offerunt fantasie
hoc est lumen per quod intellectus naturaliter certa cognoscibilia
diiudicat in quo scienciarum principia describuntur videlicet dignita-
tibus facultatis audito statim acquiescit Nichil enim sapientissimus
iudex in nobis sine iudicio moderacione fieri patitur · quia et
honor regis iudicium diligit · hic est iudex integer incorruptus
in mente residens · equitatis trutinam recte et indeclinabiliter
tenens magnitudinem racionibus eternis innititur et legis divine regu-
lis innititur Ergo iam revertendo ad iudicium · racio legem
eternam consulit per quam immutabiliter de mutabilibus discernit
mens enim nostra · est mutabilis · hec autem lex eterna · que supra
mentem est nostram in qua est summa eterna veritas · immutabilitatem
non habet cuiusvis De qua Augustinus in libro de vera religione Est autem
legem mundi aliis prohibitos est cognoscere iudicare de ea non est
phas si per eam contingit iudicare hanc iudicamus · semper est superior
iudicante cuius iudicium qui videre desiderat Augustinus de vera re-
ligione libro xxx et legat 7 d xi de tri c 2 7 xi 7 2 6 perpendet 76
enim eterna vitas a racione consulit · vii 2 6 c eiusdem libri de

ꝟ bruta lucem illam incorpoream contingere nequeunt qua mens
nostra quodammodo radiatur ut de hijs omnibus recte iudicare possit
nam in quantum eam capimus tantum id possumus. Quantum est in [illegible]
[illegible] animalium et [illegible] multis certe quedam [illegible] similitudo [illegible]
aut rerum corporalium non quia sentiunt sed quia sentiuntur sensibilia
[illegible] sunt quorum in arbustis hic simile est sensibus quod alitur
et [illegible] et hec omnia corporalia latentes in natura cau-
sas habent. sed tamen suas formas [illegible] huius visibilis structure for-
mosa est sentiendas sensibus prebent ut pro eo quod nosse non pos-
sunt innotescere velle videantur. Sed nos ea sensu corporis capi-
mus ut de hijs non sensu corporis iudicemus habemus enim alium
interioris hominis sensum isto longe prestanciorem quo iusta et in-
iusta sentimus. iusta per intelligibilem speciem iniusta per eius priua-
cionem. Ad huius sensus officium non acies pupille non foramen au-
ricule non spiramenta narium non gustus faucium non ullus cor-
poreus tactus accedit. Ibi me et esse et hoc nosse certus sum et hec
amo atque amare me similiter certus sum. De hijs cogitacio de cen-
tum [illegible] li. xi. c. xx. et [illegible] li. xvi. Complicendo aut legem eterna
[illegible] est. et neque fallit neque fallitur. Prout dicit [illegible]
de vera religione. Ille mentitur qui vult videri quod non est. Cum aut
non [illegible] aliud putatur [illegible] est non mentitur sed fallitur [illegible] ita
discernitur mentiens a fallente quod inest omni mentienti voluntas
fallendi. etiam si non ei credatur. fallens autem esse non pot-
est qui non fallit. Hec Augustinus. Cum igitur veritas eterna immutabilis se
habeat ratio humana non iudicat sed per quam iudicat omnium in ea figura
omnibus bonis si bene purgatus fuerit. neque fallit neque fallitur. Sed
est qua illustrantur omnes sensus corporales et intellectuales. Ut sicut
ab una facie multe in diversis speculis apparent ymagines ita
sunt [illegible] Cum diminute sunt veritates a filijs hominum. multe
enim in hominibus veritates ideo sunt in [illegible] de trinitate dicitur.
non illius partis anime que nobis est pecoribus communis. sed
sublimioris racionis est iudicare sub istis corporalibus secundum raciones
incorporales et sempiternas. que nisi supra mentem humanam essent
incommutabiles non essent. et in hijs nisi subiungeretur aliquid nostrum
non possemus secundum eas de corporalibus iudicare. Inherens igitur le-
gibus eternis racio tunc perfecte sapit. cum per eas que continetur
et aperit se ad capiendum queritur. Intellectus enim bonus omnibus
humane imperfectionis in speculo divine visionis comprehendit mandata
et pacis per illuminantem et adiuvantem graciam in contemplatione
summi boni speculatur regulas incommutabilis veritatis in quam ad
eas pertingere meretur intellectu amoris. et exinde format sibi
modum conversacionis celestis. et formam sanctitatis. et con-
stituit hopses tabernaculum sicut est ipsi in monte monstratum
Et sic racio recta fit [illegible] quod est virtutum que consuetu-
dinales aut morales dicuntur. Quod immo si racio adiuta per
graciam sive intellectus practicus in [illegible] virtutum operibus exerce-
tur intellectus enim quantumque acutus fuerit sive in bonum sive
in malum valet viget. sed relictus sibi. relictis similaribus et
[illegible] se non negat. et infectus viciis tam racionis quam vo-
luntatis conversacionis tedit cogitaciones. et novas acciones [illegible]
quibus a deo se separat. Illuminatus vero per graciam nichil aptius se
indigenis [illegible] et voluntati affectum [illegible] in virtute effectum
sequitur deo coniungit. De racione vero infecta. Cum enim racio hu-
mana infectio ymaginacionis cogitacionis iudicij discrecionis deliberacionis
racionis vicium attendentes ea quadruplici modo videmus
infecta scilicet infectio ymaginacionis. racio cogitacionis iudicij discrecionis

et consilio deliberacionis ministerium ymaginacionis insistit racioni
cum eidem rerum visibilium representat speciem disturbat aut ymaginacio
racionem si et ipsam et quemadmodum extrinsecus
sicut ancilla ut dominam et servus intellectus representat ancillaris racionis nam
haurit et per ipsam racionis intellectus ad ea intrare non potest
vanas foras exire non potest. sensus aut racionis deficiente eius ministerio
racio ymaginacio racionem assistit. et sensui deficiente eius ministerio
non desinit. et sic sensualitas obsequitur affectum. sic ymagina
cio racionem [illegible] ymaginacio quedam est bestialis quedam vero racio
nalis bestialis que per ea que vidimus aut sentimus vagando
mente discurrimus sine gravitate sine utilitate sicut et bestie
racionalis vero [illegible] que per sensum corporeum noscimus ad
ymaginabile fingimus. aurum enim et domum vidimus et sic aureas
ymaginari possumus. [illegible] quedam intel
lectualis ymaginacio duplex est. quedam per racionem disposita quedam intel
ligencie [illegible] Prima utimur cum per visibilium rerum speciem
cognitam visibilem aliquid aliud mente disponimus. Sed tamen
non attingit sensus corporalis licet tamen illud corporeum esse cogi
temus. Sic enim ignem infernalem et penas corporales eternas
quas videre non possumus racionis ymaginacione et veritate
tenemus. Secunda utimur cum per visibilium rerum speciem ad invi
sibilium cognicionem ascendere nitimur ut cum terram lacte et melle
manantem et muros celestis Jerusalem ex lapidibus preciosis et
huius regionis et ipsam beatam non agnoscimus. Sic ex qualitate rerum
malorum ad spiritualem intelligenciam assurgimus. Primo ergo per
tinet ad consideracionem futurorum malorum secunda ad consideracionem
futurorum bonorum. Prima ymaginacio obstrepit et racionem
impedit quia racionem impedit quia expedit. impedit
per falsam fictionem expedit per meditacionem. quia qui sentit vel
se sentit turpibus cogitacionibus pulsari et ad delectacionem
illicita invitari in ipso temptacionis aditu futura tormenta an
te mentis oculos ponat et per ymaginacionem racione dispositam
meditando quicquid illicitum suggesserit extinguit. Tercia yma
ginacio racionem erigit et in desiderium eternorum ascendit sine
translacione sine temptacione sicut docet Richardus de sancto
victore in libro de xii patriarchis. Sed non est omni cogitacioni [illegible]
enim ymaginacio bestialis semper sit garrula [illegible]
tinuitate perstrepit in auribus racionis ut frequens raro penitus
eius assumi cogitacio. quasi ad lubricum. quasi ad reatum illicitum
cogitacionis. Unde est quod aliquando dum psallimus vel oramus
dicimus aut recte intuemur nos dispensamus. tantas patimur
cogitacionum fantasias ut a cordis oculis nequeamus repellere
ipsas. Sic per susceptas ymaginaciones ex vi racionis et vicio cor
rupte voluntatis [illegible] perverse cogitaciones a viciis prima
et racionem eciam racionem avertentes. licet enim cogitaciones sine
intellectu quedam provenitur varie et vage que non repe
te primus et paulatim corrumpit racionem. Sed non occupant
[illegible] et racionem insinuat in sua [illegible] dissertiva sive
sint cogitaciones ex veris sive ymaginariis [illegible] prese
ntes sive quedam similata cogitacioni vel recordaciones
ultra et [illegible] statuentes de medio. Et tales cogita
ciones magis videntur esse passiones voluntatis quam acciones
quia nulla est ibi intencio cogitantis. Sed quod ebullit sponte
de medio. Formantur se offert intellectui non intenti
et quicquid agitur videtur potius agi in sompnio dormientis
quam in acie cogitantis. Et licet cogitans huius nolit a se
repellere [illegible] tamen quia scriptum est. quod [illegible] se auffert
a cogitacionibus que sunt sine intellectu. sed ex culpa negligentis

vt spiritus disciplinae se auferat a cogitationibus indisciplinatis
que quasi per vim quandam occultam regnat non tamen fuit ex bone
Aut trahitur in eas intellectus et ratio. tum nullus sit in eis in
telligentie assensus Cum vero de celestibus rebus cogitatur ut dicit Beatus
in epistola ad fratres de monte dei voluntas libero arbitrio cogitat
de materia quadam quam sepius habet et intellectum formantem mente
adhibet. formatur quasi quiddam illud est. intellectus adhibet acie co
gitationis et peragitur negocium cogitationis Cum vero de hijs que
de deo vel ad deum sunt cogitatur et voluntas eo proficit ut de
fiat quasi per viam amoris infundit se spiritus sanctus spiritus vite
et omnia vivificat adiuvans seu in oratione seu in meditatione
seu in [illegible] infirmitate cogitantis. et quasi media afficit
sapia cum salute sapuit a bona donum et quod ex eis cogitan
dum est formandi in affectu adhibet intellectum. intellectus vero cogitati
tis efficit contemplator amantis et format illud in quasdam spirituales
vel divine suavitatis experiencias affert ex eis aciem cogitantis et
verba efficit gaudium fruentis. et tunc de deo bene cogitatur secundum
quendam modum quia magis hec cogitatio de deo non est in ar
bitrio cogitantis. sed in gratia donantis [illegible] expergandum est cor ut
voluntas expediatur ab alienis affectionibus ratio vel intellectus
a sollicitudinibus. media ab curiosis vel negociosis et quasi a
necessariis occupacionibus ut voluntas exhibeat puram affectionem
. memoria materiam fidelem. intellectus exigentie suavitatis et re
cognicionis in bonum et convertat in gaudium cogitantis Tercium est
consilium discrecionis duobus enim modis in iudicio discrecionis
peccamus. quod maxime patet in moralibus. Erramus enim. uno modo in
discernenda qualitate. alio in examinanda quantitate Qui dicit bonum
malum vel malum bonum in rerum qualitate errat. Et qui dicit quod
maius est esse minus. et quod minus est esse maius in quantitate
peccat Crudelitatis operum ipsorum cos [illegible] arguebat. quos propheta
arguebat cum diceret ve qui dicitis bonum malum et malum
bonum. ponentes tenebras lucem. et lucem tenebras. ponentes
amarum dulce. et dulce amarum. In quantitate examinanda errar
e ille reprehenditur qui per prophetam redarguitur cum dicit mendaces
tes filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum
Ad hec enim aliquid in statera appenditur ut hic quantitas non igno
retur Quamdiu ergo sunt tenebre super faciem abyssi. creatur
in discrecione iudicium Donec ille qui dixit lumen de tenebris
splendescere. emittat lucem suam et veritatem suam ratio inge
dietur lumine veritatis. hic tandem infirmitatis. discrecionis re
stituitur Sed cum lumen veritatis in aciem descendit mentis sicut
luna illuminata a sole obscuritatem amittit. adest discrecio ratio
ne tollens caliginem et affectiones moderans in virtute Na
turaliter in vicia vertuntur nisi per discrecionem moderentur
Aliquando timor cadit in desperationem. dolor in amaritudinem
spes in presumpciones. amor in adulacionem. leticia in disso
lucionem [illegible] in furorem Quartum est consilium deliberacionis
sicut iudicii ratio est discrecio. quid bonum quid malum quid bonum
quid malum. In consilio deliberacionis est deliberare quid ex
pediat primum. In hoc errant frequentissime quia quod quibus
dam est augmentum corone. fit aliis causa perpetue et ruine
Sicut multos prelatos videmus cadere de gradu sublimiori qui stetissent
forte in inferiori. et multos eciam in religione saluari quibus
non expediret remansisse in conversacione seculari Discrecionis enim
est iudicare quid liceat et quid non liceat. ergo eligere quid ex
pediat vel non expediat Illud est discrecionis. istud deliberacio
nis. illud iudicii. istud consilii. hic incidunt tenebris

xato sine in tenebris sedet et lumen celi nō videt · qr lumen
celi semp pñs habere non valet. Oritur enim sol et occidit et ad
locum suum revertitur quia intelligentia veritatis modo datur
modo subtrahitur et per subtractionem iterum reparatur. Quamdiu
enim in terra vivimus diei et noctis vicissitudines sustinemus · in
celo dies sine nocte · in inferno nox sine die · in terra nec nox
sine die nec dies sine nocte. Et hec sufficiant de concomitan-
tibus disciplinam hic agit de antecedentibus et comitantibus ad discipli-na
quorum primum est · humilitas in intellectu · que quatuor re-
quirit · de quibus hic agitur disciplina que perfectum condit discipli-
Sunt ad consequendam disciplinam quatuor · humilitas in intellectu Stu-
[illegible] · hic aut [illegible] tranquillitas in affectu paupertas in cen-
sospitas in effectu [illegible] requiritur primo ut nulla scriptura vi-
su · humilitas in intellectu [illegible] sciencia · et deus scien-
lem teneat · omnia de omni [illegible] omni sciencia [illegible]
dominus est ut aliqua scriptura forte inveniet que non aliquid ex-
timeat speciale quod utile est. Si multa legis nichil perdis · ali-
quid forte lucraberis · si non potes omnia legere · saltem eas
que sunt utiliores lege · ne omnem laborem in inutilibus et super-
fluis debes impendere. Secundo ad hanc humilitatem pertinet
ut a nemine discere erubescas. Nam in pro. dicitur Quod tu non nosti
si fortasse novit asellus. Sicut enim nullus est qui omnia novit
omnia · ita nullus est qui non aliquid speciale acceperit a na-
tura · illud plerumque cum magnis efferri laudibus Malo ali-
ena verecundie discere quam mea impudenter ingerere. Maior est
enim verecundia ignorare quam homine causa doctrine addere. Sa-
pientior omnibus erit si ab omnibus discere voluerit. Ditiores enim sunt
qui ab omnibus accipiunt. Tercio ad hanc humilitatem pertinet · ut
cum scientiam adeptus fueris · ceteros non contempnas. Nam ut dicit
magister Hugo hic tumor vicium inde quibusdam accidit quod suam
scientiam · nimis diligenter inspiciunt et inde ingnorescitis pu-
tant alios scire non posse quod ipsi noverunt. Bonus enim
lector humilis debet esse et mansuetus a curis inanibus et volu-
ptatum illecebris prorsus alienus diligens et sedulus ut ab omni-
bus libenter discat · nunquam de scientia sua presumat · pravi docti-
nis auctores quasi venena fugiat · diu rem pertractare ante iudicet
discat · non videri doctus · si esse querat · dicta sapientum intel-
lecta diligat · et ea semper coram oculis quasi speculum vultus
sui tenere studeat · Et si qua forte obscuriora · intellectum eius
non admiserunt · non statim in vituperium prorumpat · aut
bonum nichil esse credat · nisi quod ipse intelligere potuit Pro-
pter ondit Augustinus in uno [illegible] · qui vult sapiens videri · que-
rat latere, humilitas enim est prima clavis sapientie. Quarto ad
hanc humilitatem pertinet ut non nimis cito ad maiora con-
scendas. Qui enim cursus in primo citius post videri in summo aptis-
sime incedit qui ordinatissime incedit. Si facere saltum ti-
me periculum noli nimis festinare · quid valeas agere et
quid habeas in opere quomodo familiaritate sperius sunt [illegible]
magnibus sublimentur quam humeris imponendi. De hiis satis
dictum sit. Dicit enim in libro de humilitate [illegible] Secunda studiositas
in effectu que consistit · in · iiii or · in labore · amore · cura · et vigilia
Requiritur etiam studiositas in effectu Sit igitur studium in
opere · et non solummodo tantum meditandum in mente Stu-
dium querendi pertinet ad instanciam operis Solummodo vero
ad diligenciam meditationis. Opus iungunt labor et amor, di-
ligenciam vero cura et vigilia. In hiis ergo quatuor consistit studio-
sitas. In labore est ut agas. In amore ut perficias. In cura ut

Prudeas In vigilia ut attendas Isti sunt quatuor qui portant lecticam
Philologie quia mente cum sapientia presidet nolunt cerere sed iuue-
nes a fronte philos s. et sophos : amor et labor lecticam ferunt
qua forcius opus peragunt Puelle vero s. pimelia agrimna quod in-
terpretatur cura et vigilia ferunt a posteriori · quia iste pertinent con-
templatiue s. in secretiori De hys quatuor require in Marciano de
nuptijs mercurij et philologie · De coniunctione s. sapientie et eloquentie
Unde ibidem dicitur quod alumne sue dilectam pre ceteris [illegible] sed
laborem · quos inimica omnium difficultatum consensiones exigit
Nam ideo qui laboraverat eas vocabat non solum in lectica ad in-
cam sustulit Nam celum cum domina impiger pervenit Cuiuspe
consortem sibi quondam pueris venienti quin et voluptate veneris filie
erat · et tu amor a [illegible] ferculi a fronte lectica subtra-
here mirabantur Nam posita pimelia et agrimna dilecta vir-
gini subtrahi mancipia Sic enim athanasia preparat ut utique
sensus sic philologia celum posset ascendere Sequitur tranquillitas
in affectu ad quam quatuor requiruntur Custodia sanctitatis noticia
veritatis · [illegible] et experiencia suauitatis

Sequitur tranquillitas in affectu Stellarum enim videre possumus
in aere turbido sed longe melius in sereno ethere et tranquil-
lo Ad hanc autem tranquillitatem quatuor exiguntur · In carne ut sit
custodia sanctitatis · In ratione noticia veritatis · In voluntate a-
bundantia caritatis · In memoria vel mente experiencia suauitatis · Cu-
stodia carnem non inquinat fetor · Rationem non obnubilat error · Vo-
luntatem non obiectat vanus amor · Memoriam sive mentem non ama-
ricat aut stimulat rancor · Tunc enim est in anima tranquillitas na-
cares affligit · Intellectus illuminatur · falsitas subicitur · Deus dili-
gitur et totus homo interior et exterior dulciter soporatur · Non enim habet
anima quo divagetur vel ad spurcicia carnis · vel ad fallacia
demonis vel ad contemptum dei · vel ad odium proximi · Et forte si
hec quatuor que sompnum auferunt dormienti · Hostis · servus
vxor · vicina · Est ergo prima custodia sanctitatis in carne Quia
enim sentina sensualitatis a pueritia inficit estum libidinis euaporat
que mentem impugnat · et impugnatam suppeditat · nisi quis cor-
poreos sensus et aditus cordis diligenter custodiat · Cum enim con-
cupita non dormit · De ipsa immundicia suaues delectationes lubrice
cogitationes generantur · et graves corrosiones conscientie per modum
senciuntur · Et quia ex ymaginacionibus lubricis illusionibus impleri
seu respersit · efficitur lumen oculorum labile et ineffabile ad
spiritualium cogitacionum · Unde inquit propheta oculorum non est mecum
· et lumbi mei impleti illusionibus · et non est sanitas in carne mea
Affligatur igitur corpus non enervatur · Agatur circa carnem non
in contemptu · sed quadam disciplina spirituali ut neque in maledicis
in cogitatione neque in quantitate appareat aliquid quod dedeceat
servum dei · Habeat ergo sensus exteriores non duces sed servientes
interiores aut sobrios et efficaces custodiam in domo sua s. car-
nem non litigiosam · sed in omnibus institutam et cogitationum
familiam ordinatam · Habeat circa mea sicut interius in no-
stra emendatione diligenciam · cum multi volentes sint mobilia nega-
da volentes non utilia ingerenda · Dum enim aque inferiores
in mare influentes · in mari deficiunt que influunt ex ior-
dane in mare mortuum · etiam sed sensus in mentem influunt tur-
bulenta et gignant [illegible] · Est etiam secunda noticia veritatis
in ratione · Lumen enim ab inferiori non inquietatur animus · Veritate
recepta errorem tollit intellectus et velut in loco mansionis se-
no collustrat cordis oculos quodam inmutabili fulgore inten-

radio nunc durante sequitur · et regionem lucidam et nouam ingre-
ditur · et discussis tenebris micat quod erumpit et incen-
ditur · et dissipatis tenebris [illegible] Et sicut virgula fumi vaporati ignis
co amplius [illegible] et super fumum tollitur et amplius tenuatur · ita verit[as]
incendio et [illegible] tollitur et amplius terrene corpulentie nebula
nature animus [illegible] intelligit et veritatem rerum plenius in illa tran-
quillitate speculans intelligit [illegible] et post montes excelsos [illegible]
quilitate cognoscit · [illegible] et illustrari possent limpidius veritate Est
plurimos ascendisse ut illustrari possent limpidius veritate · cum mens in
letiam quandam lucidam caritatis in sublimitate · cum mens in
dominum [illegible] ad ipsius divinitatis feliciter gestit
Deum dilectione vegetata · ad ipsa divinitatis feliciter · intimis velamen extre
amplexus · et nimio fervore desiderio · intimis velamen extre-
dit / et intrans in illud sanctuarium · ubi sponsus cum sponsam suam
dit / et intrans in illud sanctuarium ubi · [illegible] illa inopinata dulce-
dine Jesus ab illo ineffabili lumine · ab illa inopinata dulce-
dine penitus absorbeatur · facto [illegible] silencio · ab omnibus corporalibus
ab omnibus sensibilibus ab omnibus mutabilibus in id quod est · et sic
semper est · in idipsum est · in illud [illegible] · aspirationem figat intui-
tum [illegible] videat [illegible] quod deus ipse est deus [illegible]
tum vere [illegible] et videbit quoniam deus ipse est [illegible] sine dubio sabbatum sabba-
tizans sanctos [illegible] sabbatizans [illegible] in memoria et
tocium [illegible] suavitatis in memoria et
mente [illegible] ab inferioribus remota a superioribus adiuta
[illegible] in id quod verum est in medio rationis et assensu [illegible]
et mentis affectu et operis effectu · [illegible] in libertate
spiritus et quiete eum cum deo · ut efficiatur unus spiritus cum eo · [illegible]
[illegible] in caritate incipit sentire de dei dulcedine collectus
ad se · exteriorum extra se [illegible] circa se desinit [illegible]
tat cum gaudio · et sic in memoria [illegible] suavitatis dei exul-
tat et iubilat et [illegible] modo vere copulatur unitur et [illegible] Et ad[illegible]
modum tranquillitatis [illegible] homo ab exteriori tumultu [illegible]
recolligit in secretum sue mentis · et contra strepitum [illegible]
et fantasmatum clauso ostio gazas suas interiores [illegible] · ut
quod remordeat vel oblatret vel [illegible] nichil reperiret
[illegible] · sic omnia [illegible] pacifica et tranquilla cogitationum
sermonum et operum · [illegible] quedam familia [illegible]
[illegible] domino arridet · hinc oritur subito mira securi-
tas · ex securitate [illegible] · ex [illegible] caritatis [illegible]
et in dei laudibus erumpat · [illegible] esse [illegible]
[illegible] ab his servilibus [illegible] in quo celebravit sabbatum · ad
aliud se confert [illegible] · videt animam suam cum [illegible]
[illegible] caritatis [illegible] nullius mordere simul-
[illegible] nullius indignationis [illegible] inflammari · non [illegible]
suspicionum [illegible] · non [illegible] tristicie morsibus [illegible] / sic ut
ad quendam tranquillissimum [illegible] sue sinum · [illegible] recipit · [illegible]
dulci quodam affectu [illegible] amplectitur et foveat / ac [illegible]
cor et unam animam faciat · Ad hunc mox dulcedinis suavissimum
[illegible] impedimentum silent tumultus et strepitus [illegible]
[illegible] · et fit [illegible] ab omnibus [illegible] absoluta vaca-
tio et in [illegible] dilectionis dulcedine [illegible] et [illegible]
[illegible] Ex hac [illegible] dulcedine [illegible] consciencie [illegible]
[illegible] terras [illegible] etiam [illegible]
facta [illegible] ut [illegible] est [illegible] in [illegible] amplexus per quos-
dam theoricos excessus et extaticos [illegible] gustat et [illegible]
quam dulcis est Jesus in ipsum per desiderium resolutus et [illegible]
[illegible] de [illegible] in [illegible] et [illegible] paupertas
est [illegible] · [illegible] ex institutione auctorum · ex auctoritate [illegible]

[illegible] paupertas in [illegible] [illegible] car-
[illegible] in [illegible] salesbergensi [illegible] interroga-
retur de forma et modo [illegible] [illegible]

studium querendi vita quieta Senitium tantum paupertas · tria alica
hec reserare solent multis fastidia legendi · Paupertatem appello
ad propositum · detestans superfluum et maxime circa cibum et potum
Pinguis enim venter tenuem sensum gignit · Est autem paupertas
grossa qualitas triplex ex institutione autem · ex autem senectute
ex senectute libertate · ex libertate commoditates · Autem dico quam
instituta e a Christo · observata a toto apostolo · Pauper enim Deus
pauperes discipulos elegit · quos in paupertate viam veritatis docuit
Senectutem appello sicut dicit Seneca · multis ad pretium ob-
stiterunt divitie · Paupertas expedita est · secura est · Cum classicum
erunt · scit non peti · non circumstat illum turba servorum · Contenta
est desideriis instantibus satisfacere · Si vis vacare animo aut pauper
sis aut pauperi similis · Non potest studium salutare fieri sine fru-
galitatis cura · Frugalitas autem paupertas voluntaria est · Liber-
tatem voco · non alligari duo qui tenuiter vivimus · Sic Seneca
Quo me expediam · effugere non potes necessitates · potes vincere
ad hanc confer si vis esse salvus securus beatus liber
Item alibi · Epicurum adiunge in consilium · Valebit tibi ne ad
talentos sedeas · Paupertate datur in pauperes · Leta venit ditis-
sima res est · Et quia tractatum est satis de ista materia · ideo
de consequentibus ad extremum fiscamus · Hec de impedimentis disciplina
que sunt hec · Lactantius · Hieronymus etc.

Isto de antecedentibus consequentibus et concomitantibus disciplina
nunc ad sensum et eam impedientia breviter videamus · hec
sententia multiloquium · et pernitia sermonis · Lactantius · Hieronymus · Tamen diffi-
qui autem tamen sapientes videri volunt · et ideo in ostensionem ela-
tionis timorem rumpunt erubescentes quod sunt simulantes
quod non sunt · et longius a sapientia recedunt quo non esse sapi-
entes se putari volunt · Et de hoc Lactantius in libro de falsa sa-
pientia · Videre licet alios tante levitatis et iactantie ut
hoc fuerint non didicisse melius · Et ex hac iactantia conformantur
more amici spreto · verba inusitata et ardua quedam assumunt
Si scribunt · ut ab aliis intelligantur · nec ipsi se intelligunt · qualis
erat Iovinianus · Contra quem beatus Hieronymus scribit sic · Scriptor
inquit tantis est barbariei et tantis vitiis spurcissimus sermo
confusus · ut nec quid loquatur · nec quibus argumentis velit probare
quid loquitur potuerim intelligere · totus tumet · totus iacet
attollit se per singula et quasi debilitatus coluber · in ipso
conatu frangitur · Non est contentus nostro id est humano more lo-
qui · altius quiddam aggreditur · Parturiunt montes nascetur ri-
diculus mus · Quod ipse non sciam esse hominis · non sanus vix
horrescet · Et illud Plauti ei possit aptari · hec preter sibillam
leget nemo · nam divinantis est · Et illud Virgilium dat
sine mente sonum · Sicut autem vento plena vesicula detumescit
si acu modica perforetur · Sic una veritatis simul ventum lo-
quacitatis excludit · De follibus impleti quos turgescit et inflat · Et
hec · Cum in libro de gradibus humilitatis · Vana inquit vani-
tas nescire et inepta confessione reperit · nunc est ut ampho-
ri foramine laxato sonum ventositatis eructuet · Aliorum iam
petit · Sed monachus inepta redundante letitia deorum risus
vel signis eam apperire non sufficit · in psalmum ubi prorumpit
Cum venit meus · quoniam in musto absque spiraculo quod lagunculas
novas dirumpit aut loquitur · ego non cumprat · E-
mergat et fiat auditores quibus suas ostentet vanitates quibus
omne quod sentit effundat quibus qualis et quantus sit innote-
stat · Inventa aut ordine loquendi de hec tibi summo exercitat

volant sine · vba resonat tympal(is)
vetera pferuntur et noua · nō querenti rendet · ipse quid · ipse sol-
lepa · peruenit interrogantez · pressindit — inconstancia uue-
nit · et vba collocutores imperfecta filii aut venus ipsa monstra-
nlem habebat · ille inconstancie sic ait Satiri-
ca de quo boheç in lio de disciplina scolarium sic ait elegiarum anima
mensurnas · hystoriographus pstre diurnas · nocturnas editioni
-rone vo differendo aristotilis sigmentaliter compilacionibus et instantanea omni-
bus plures vel in tabulis compilationibus extiterat · et cum multa pregua-
bus scripsit in eorum fastiditus · quo de sua ad scientiam se
tur · bohemis de eius inconstancia · ad artificium tunc inquit · quis se
transferebat · de artifice ad artificem · Vtina humanitate
retoko faciam · miseriis meis esse est hominem · vtina humanitate
possim exuere et asinitate induere sperie pmitatis hec boecius
ille em constancia nimia in discendo vt sine constancia non
set gmuatis · nec sine gmuatione habitus · nec sine hu graciis
hn anima sua sic se fastidium scribit heros · cum modo dulcis
mo plato sunt in membris differencia humhebrea qua
f muliebris sexus laborat habebat Jeronimus cum voluit mi
foretu dambilem vii ait in prologo cuiusdam libri sic ego adu-
lescentulus pz quintilianum et tullii lectiones ac flores eius
rethoricos cum me in lingue huius pistrinum reclusissem et
multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelancia
stridencia que verba resonare et quasi per criptam ambulans
rarum desuper lumen aspicerem impegi nouissime in dani-
elem et tantum tedio affectus sum ut desperacione subita omnem
laborem veterem voluerim contempnere · dum adhortante me quo-
dam hebreo et id in sua lingua crebrius ingerente labor impro-
bus omnia vincit · qui michi videbatur sciolus inter hebreos · cepi
rursum discipulus esse caldeus · hec enim de speculo scit pz in
principio secundi libri contra achademicos · de causis
Porro · cupere ad sapientiam non veniunt · Cum enim scius aliquod
desperandi viget in mente quedam scintilla est que
nutritur in fomitem · ipsa enim est in corde hominis recondita
· ipsum intus facit calefacere et discusso frigore desperacionis
et hyeme intus crescit ardor sapiencie · quemadmodum lignum
illesum servat vigorem suum · dum equalem habet temperamentum
caloris et humoris · per hyemis crescere non pt · quam et calor
sciencie nutrit qui de super inflammat · accidat · et studium
lectionis quod de subito reparat · incohatum ducit ad finem
qua nichil est quod in tristitia pferam habeat vtilitatem
sicut cum ab opere quod incepit quod ad finem deserit · velut
immaturus et non aptus esui fructus ante tempus cadit · Privatam
senilem dampnat hugo de sancto laurencio in libro de claustro
anime et in libro de collacionibus patrum pbatur quod viri sic
pmanere et proficere esse non possunt · Nolle enim pmaneat
stabilienda nostra fuia · sz ideo timenda est · que supervenient
amori investigande melior sunt incitata · Dulcis lengua est
languentium ptrice ymam · Et rei ulcerus subice raucitatem · Sicut
cum cera calore solis dissoluitur · ita sicut acedente prima
ria in sanctis omnibus emollitur · Nullibus dicitur · Quociens vi
demus sive difformibus pmanent mulieri ignorabiles
semper ptrauerunt et discordantes exortes · Cum vero impugle
est quemque pmas uideas assidentem diabolo illusione non
decipi · ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis
ut desiderant et rerum caligines sensibus pveros sincere
humane fraudulent infirmitati · Et sic pz de hijs que vicia
sunt inchoantibus disciplinam Sequitur de doctrina quantum

ad statum progressionis et profectus Ad quod maior requirit primo abstinere
vitia . 2o retinere pudicitiam 3o aptare se in re
vnt videndum est de hiis que pertingunt ad profectum studii
quod maior requiritur primum est abstinere vitia 2m
longue pueritie 3m exercere se in continua studii
se in spirituali intelligentia Ergo qui proficere vult in scientia
abstineat vitia . quia in malivolam animam non introibit sapientia
dicente sapientia . Ipse impie facientibus per iustitiam fatentibus . si no
similes hic ordine videmus per invida animi inficere facium
die quia per habere vitiatam dispositionem hominis ornamenti sed
venali abditas scripturarum et spiritualium celestiam sapientiam . intueare
non per [illegible] in hoc de rectoribus [illegible] . Cum in xpo omnes thesauri
sapientie et scientie absconditi esse dicantur . quo qui xpm impenitentem
contempsit . inuenit sacrilego ore qui blasphemat aut que ecclesie
fidem in malicia ordinis polluit . Veram scientiam assequi
esse credendus est . Quare enim dei effugiet fictum ut habitabit
in corde subdito peccatis . Non alius ad scientiam spiritualem nisi hic ordo
ne peruenit quem vnus prophetarum eleganter exposuit . Seminate
vobis ad iustitiam metite spem vite illuminate vobis lumen
scientie (Ose x) Beati immaculati in via qui ambulant in
lege domini beati qui scrutantur testimonia eius etc . De hiis ergo
qui quamquam in magnum studium scientie videntur acquirere et in mestitiam cor
malis prave vite detinentur dicitur in pro . sicut aliquid scilicet Omnis
circulus aureus in naribus suis ita mulieri male mente speciem
pretiosissimam scripturarum ornamentum eloquiorum celestium et illa
las vitiis inherendo quae consequi si eam lutulentis sensibus
fringat aut [illegible] libidinum sordibus polluat [illegible] co-
tinuit enim ab illa eruditione scilicet que carnali vitiorum sor-
de polluitur . spiritualis et vera scientia removetur ut eam in non
nullis eruditis ac pene illiteratis legimus aliquando mirabiliter
viguisse . quod in apostolis et aliis sanctis comprobatum est . qui prius
scientie repleverunt sicut in multis claruit et videmus petri
et iohannis constantiam compertum cum homines essent sine litteris
et idiote . admirabantur . Et ideo si tibi cura est ad eius
inmarcescibilem gloriam peruenire . omnes sanctorum scripturas sela
bora ut a domino puritatem castitatis obtineas . nullus
enim in quo adhuc carnalium passionum et maxime fornicacionis
dicitur affectus . spiritualem scientiam potuerit possidere . Quam conde-
rum bono rectius et sapientia et qui timet deum inueniet scientiam
ipsi regnante egestas . Res enim inveniuntur non vba . Scilicet
aut esse perlata . scilicet eundem [illegible] quem bonum
scripturis istam absolutum . quem malum vel mala facere vis
nulla utilitas posse . huius in te possunt si perseveraliter [illegible]
et illius cepens ut omnia facta dicta et vita inter se con-
gruant et concordent sibi et vna forma prosequi sunt . Non est
huius animi in certo unius actu distrahitur . Hec autem cautela
summopere detestanda quia in presenti tollit verum scientiam et in
futuro inducit penam . Item in collatione de scientia religiosorum
dicitur . Nichil in collatione seniorum proferre audeas nisi quod
interrogare te aut ignorantia nocuerit aut causa necessaria co
gitationis impulerit . Et inuida vane glorie amore dicentis
pro consilio doctrine ea que optime nouit interrogare se si
mulat . Impossibile enim est eum qui proposito acquirende laudis

Fiunc [illegible] vel proles [illegible] wenig [illegible] ingeborg [illegible] d Iudas

[illegible] vane glorie prudentes [illegible] ea que optime norunt

huare studio insistit · donum vere scie promeret ~ Nam qui hac
passione devinctus est · necesse est ut alijs et maxime superbie vi-
tijs obligetur de pena in futuris. Dicit ibidem · festinandum tibi
est si ad veram scripturarum sciam vis pervenire ut humilitatem
cordis immobilem primitus consequaris · que te non ad illam
que inflat sed ad eam que illuminat · sciam caritatis consumma-
tionis perducat ~ Impossibile namque est immundam mentem donum
scie spiritualis adipisci · et idcirco omni cautione devita ne tibi
per studium lectionis non scie lumen nec perpetua illa que per
illuminationem doctrine promittitur gloria sed instrumenta perditionis
de arrogantie vanitate nascantur. Deinde hic tibi omnimode
enitendum ut expulsa omni sollicitudine et cogitatione terrena assi-
duum te ac potius iugem sacre prebeas lectioni · donec conti-
nua meditatio imbuat mentem tuam · Hec enim iugitas meditationis
duplicem nobis confert fructum ~ Primo quod dum in legendis ac pa-
randis lectionibus occupatur intentio mentis · necesse est ut nullis no-
xiarum cogitationum laqueis captivetur · Deinde quod ea que crebra
repetitione percursa · dum memorie tradere laboramus intelligere
tunc temporis obligata mente non quivimus · postea ab omni actuum ac
visionum illecebris absoluti precipue in nocturna meditatione
tacite revolventes clarius intuemur · ita ut occultissimorum sensuum
quos ne tenui quidem opinatione vigilantes percepimus · quiescenti-
bus nobis et velut soporis stupore demersis intelligentia reveletur.
Non potest immunda anima in se lucem visionis capere et deum sicut est intelligere.
De scientia religiosorum. Si nobis cura est ad spiritualis scientie lucem
non inanis iactantie vitio sed emendationis gratia pervenire, illa primum
beatitudinis cupiditate inflammemur · Beati mundo corde quoniam ipsi
deum videbunt · Et idcirco si scientie spiritualis sacrarium in corde vestro
vultis tabernaculum preparare · ab omni vos primitus contagione pur-
gate et curis secularibus exuite ~ Impossibile namque est animam
que mundanis vel levibus distensionibus occupatur donum scie
promereri vel generatricem spiritualium sensuum aut tenacem sacrarum
fieri lectionum. Non presumat immunda anima in aliis fructum
generare doctrine. Qui enim non est capax ad percipiendum quomodo erit
idoneus ad tradendum · Sed si ab eo de spiritualibus presumpserit ineffi-
cax et inutilis doctrina erit · ad aures tantum audientium per-
veniens · cor autem penetrare non poterit ~ Inertia operum et infru-
ctuositate sue pectoris vanitatis quia non primitur de thesauro bo-
ne conscientie sed de spiritu vane glorie · Nemo enim in vas
fetidum et corruptum quod optimum est vel preciosum infundit vi-
num · Similiter enim testa infecta liquorem preciosum contaminat
quam ut ex liquore precioso testa aliquid contrahat · quia multo citius
munda corrumpuntur quam corrupta mundentur · Opera vero spiritualis
virtutum licet melleis dulcedinibus cor aut immundi corrumpunt vasis.
Psalmista: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine super
mel ori meo. Ibi in collatione de scientia religiosorum dicitur: Ca-
vendum est tibi ne verbositas ad docendum impellat · exemplis
eorum quos peritiam disputandi ac sermonis affluentiam conspicimus ·
quia pro quocumque voluerint ornate et copiose disserere ac
celestia sensuum disserere non noverunt · Aliud namque est fa-
cilitatem oris et nitorem habere sermonis · et aliud venas et
medullas celestium intrare dictorum · ac profunda et abscon-
dita sacramenta purissimo cordis oculo contemplari · quod nulla-
tenus humana doctrina nec eruditio secularis sed sola puritas
mentis per illuminationem spiritus sancti obtinebit. Sequitur de abdica-
tione puerilium que consistit in imitatione.
Post abiectionem viciorum sequitur abdicatio puerilium. Hec

aut sunt quatuor sz puerilia studia cogitata vel acta de pueri-
libus studiis puta in hiis qui tumultuoso strepitu et clamore nautico
de nugis assidue disputant · intellige hiis percurrentes · hy sunt
qui circa litteram et sillabam et circa huiusmodi elementares doctrine
primas · qui ad hec ingenium extendere sperant et docere pueri cer-
tum amorem facti et elementarii senes · solent enim dicere pueri sem-
per in montem ascendisse · adiuvante sue cum uxore · iste enim
aspiro remanserunt in tanto intelligere crassiores · ipsi vero
esurientes et prius hy sunt dy eorum sz velleris me in extreme
necessitate · et accessus eius impetrando dicatur · ubi sunt dy vestri
in quibus habebatis fiduciam · surgant et opitulentur vobis
heu quam saepe si non destiterint ad salutem eam que sunt eorum
huius vanitatibus implicati sunt et tempus expendunt. Vos igitur qui hactenus
bene gessistis · compulsi quod deo indulgente salutem ad modicum et se-
ne florem in celis migratorie assimilastis · qui invictis et adolescen-
tie vivere vitam aut senem fugiendo celebrare · nam conscripti est
in libris cogitationes dicit apostolus · cum essem parvulus loquebar ut par-
vulus cogitabam ut parvulus · cum autem factus sum vir evacuavi
ea que erant parvuli · sunt · quod ita mens infecta poetarum carminibus
illas fabularum nugas historiasque bellorum quibus a parvulo pri-
mis studiorum imbuti est erudimentis · tempore quo ad orationem
perfectionem procedunt poemata meditatur et quasi bellantium
imago ante oculos versatur et talium fantasmatum imaginatione
deluditur · adeo ut etiam ordine sue psalmodie ut supernos intui-
tus · vix mens pascat a talibus fantasiis · sz certe in
hiis est remedium efficax · si eandem diligentiam et instantiam quam
in talibus adhibenda dicebat · ad spiritualium lectionem medi-
tationemque et lectioni adhibere curaverit · necesse est enim mentem
tuam tamdiu illis carminibus occupari · quamdiu aliqua
que intra semetipsam revolvat simili studio et diligentie conquirat
ac pro illis infructuosis ac terrenis spiritualia et divina parturiat
que cum penitus alte sz conceperit atque in illis fuerit enu-
trita · vel expelli priores sensim poterunt vel penitus aboleri
vacare namque cunctis cogitationibus humana mens non potest
et ideo quamdiu spiritualibus studiis non fuerit occupata · necesse
est eam illis que pridem didicit implicari · quamdiu enim non
habuerit quo recurrat et indefessos exerceat motus · necesse est
ut ad illa quibus ab infantia imbuta est collabatur · ea sz
semper revolvat que longo usu ac meditatione concepit · De
pueritie evacuandis dicitur in ecclesiastico · sicut ascensus
arenosus in pedibus veterani · sic mulier linguata homini quieto
vel quietem amanti · hec est sicut arena que instabilis est et
fluida · senem retardat ab ascensu · sic anima garrula et insta-
bilis retardatur a perfectione · ideo ubi iusti meditantur sapientiam
et lingua eius loquitur iudicium · quia sine premeditatione et de-
liberatione in eis qui volunt proficere in studio spirituali non est
perveniendum · unde quidam in quodam sermone de humi-
litate dicit · ego sine consilio prudentiam habeo · nec parce
ad suo · et puto in sene videor · etiam simile non possum
impudenter me ingerens et onerans · primus ad loquendum
velox ad docendum · tardus ad audiendum · quod enim tempore tacen-
do silebit · cum seipsum absconderet · ingenio inanem gloriam
tenebat utrumque · sz nobis non sic · hec enim · Ecclesiastici xxxii
Adolescens loquere in tua causa vix · cum necesse fuerit · si bis
interrogatus fueris habeat caput responsum tuum · in multis esto quasi inscius

andi tacens simul et querens Et Ambr super Bti inmaculati quisquis in adolescentia positus senile
etates maturitates preuenit et iuueniles annos veteranus quadam continentie
grauitatem induit de puerilibus operibus et factis habet com
legit atque disponit. Turpius est bestialem esse quam bestiam. quia bestiam
qua sunt peius est bestialem ex vicio. sic peius est puerilem
esse ex natura est 4 Sen Tenes inspu memoria quantum gaudium
esse quam puerum Vn Sen [illegible] posita togam sumpsisti et in forum deductus
senseris cum pretexta [illegible] puerilem animum deposueris et te in viros
es maius expecta cum [illegible] non pueritia sed quod est grauius puer
philosophia transcripserit Adhuc enim non pueritia sed [illegible] autem senum
vitas regnaret Et hic quidem peius est quod habemus [illegible] illa leuia hii fla
sed vitia puerorum nec puerorum tantum sed infantium. Ideo in [illegible] puuli dili
formidant nos utraque hec Sen. [illegible] nouitas sunt cupiunt et impru
dentes infirmitate et stulti ea que sibi noxia sunt [illegible] non animis sed moribus Vn Sen
[illegible] stultum. puuli dicit non animis sed moribus [illegible] puer volu
ad [illegible] annos tuos et pudebit ea velle que puer volu
etas. hinc [illegible] loquitur [illegible] mali [illegible] am
[illegible] videmus impudentes [illegible] oderunt [illegible]
[illegible] et semet [illegible] ante et retro [illegible] et ad mo
[illegible] quia debemus [illegible] qua [illegible] ad formam
[illegible] prudentia [illegible] et sicut dicit [illegible]
[illegible] et [illegible] et discere sapientiam Est sicut dicit [illegible]
[illegible] ingenia [illegible] inuenitur
[illegible] a bono nec vnum honeste [illegible] vigilant sed cantandi [illegible]
saltandi [illegible] effeminatos tenent. [illegible]
[illegible] et ad muliebres blanditias vocem extenuare mollitiem
[illegible] et [illegible] se immundicijs [illegible]
[illegible] cum [illegible] est molles [illegible] in
medium adolescentum [illegible] est molles [illegible] natura in
vnus [illegible] alienis pudicicie negligentes sue [illegible]
arte sue [illegible] ubi [illegible] adolescentia
est abiectione viciorum et abdicatione puerilitatis [illegible] restat attire
sue [illegible] Vnde ergo [illegible] diuisione ordine adeptioz
et [illegible] diuisio aut est hec. Cum multe sint [illegible]
[illegible] in hoc mundo sunt et varietates sicut [illegible]
[illegible] tamen nulla est que non habeat principium ordinem et [illegible]
[illegible] possent [illegible] apprehendi Est ergo duplex scientia diuina
et humana. humane sunt quas homines de rebus humanis ed
[illegible] diuine sunt quas catholice fidei [illegible] editas au
[illegible] ad fidei corroboratorem recepit et legit hec
[illegible] dividitur in practicam et theoricam. Practica consistit
in [illegible] et purgatione viciorum. Theorica vero in con
templatione diuinorum [illegible] sunt [illegible] Ordo at
[illegible] est. ut quisquis ad theoricam voluerit peruenire prius prac
ticam [illegible] est [illegible] sicut [illegible] a [illegible] non
ascendit ad [illegible] ita [illegible] non [illegible] ad theoricam
nisi per practicam. cum illa sit de contemplatione celestium illa
vero de purgatione viciorum. Et practica [illegible] sine
theorica. Gradus enim ita sunt ordinati ut [illegible] pos
sit ad sublime conscendere sed ad [illegible] non deuenit nisi [illegible]
[illegible] ordine [illegible] secundum viam duplex
sed [illegible] viciorum et remediorum [illegible] discretione [illegible] et infor
matione morum ut ita formetur ut non [illegible] violenta
seruat sed [illegible] bono delectari [illegible] cum delectatione
conscendat Cum enim [illegible] sua nec intelligit nec intendit ex
[illegible] ad informationem [illegible] est gradus secundus prac
tice [illegible] ad [illegible] studia que [illegible] theologie non [illegible]
valebit attingere. Non enim procedit ad excellentiam qui

non currerit plamora. ut ea que sunt extra apprehendit
qui ea que sunt intra non intelligit difficiliter enim
eradicatur nobis in ditam corporis et anime passiones quas
speciales plantam studio. et quod circa difficile. magis est
istum laborare. sicut in expulsione viciorum maior ponitur
evellere destruere disperdere dissipare. in perficiendo vero
studiis duo. edificare et plantare. Ergo prius adipiscen-
da practica si actiua scientia ethica et ista actiua vite pres-
sequitur intelligencia spiritualis velut in primo sequitur theorica
legis sed fructu operis. Vnde a mandatis tuis intellexi
psallam inquit et intelligam in via immaculata intellexi
enim intelligit que canit qui in via immaculata psallens
in corde initiatur. hec autem actualis seu sua vite primum pre-
cedat instituta et sanas. intentis corde et muto ore superbias
dorenda festines. Hec enim vane glorie pernitiosa fomite
ex illo aut fructu spiritualis scientie pullulabit. Esto ergo omnia
citius ad audiendum tardus ad loquendum et conferrentiis doctrine
qui cepit facere et docere. et ante actum non presumas ad docen-
dum. ne in illorum numero deputeris qui dicunt et non faciunt
et onera que suo digito mouere nolunt super humeros homines
alligant et imponunt. Continuando est ut sint de recte pro-
fessionis regulam retinenda est perseverantia. ut sicut et sine
varietate studia. Solent enim qui ne unum in illa
dum in diversis studiis et utiliter previderi. cum audierint quos
sufficienti ut imitari. Ita eorum lalare
merito nichil impedit conatus humana fragilitas simpliciter
tibi extimas. quasi si omnis volunt pit affectare. in id mag.
quatenus. melius ex hac multitudine atque varietate dispendiu
capiat. Professionis enim prius ad unum tenditur et ideo
intentione consiliat ut si in qualibet professione perfectus
dyri et studiosus est videre. sed magis fundari vix possunt
Exemplo egroti qui ex auditate immoderata desiderant
quod aut inutile est et nocuum. Nitimur in vetitum semper. cupimus
que negata. Sic medicus caveat eger animi. Sequitur de spi-
ritualis intelligencia
Post abiectione viciorum et abdicatione puellam et scientie actiue
exercicium. sequitur de spiritualis intelligencia. quod diximus
esse quartum. Et quod circa professionem et perfectionem sapiencie
impendenda sunt precepta distendi. et circa vincendi ut utrumque ma-
gis roboretur et confirmetur ex utroque. que etiam tam scolarium
quam regularium congruunt disciplinae. ne nobis non sufficienter
aut indignetur malivoli aut ingrati animi. si dicitur de
hac aliquantulum prolixius. Ut igitur spiritualem intelligencia
consequamur verba sacre scripture sunt audienda. Quemadmodum
intelligencia velut assumenda. Multiplex experimentum. Sunt
que debent audienda. Audiens enim sapientior erit. et dominus
intrate quod ergo auditu est. facienti ut ita dixerim

non audit. Unde si ea que optime nosti propterea audieris in collatione proferri, non ex hoc quod tibi iam nota sunt ea suscipias fastidiose vel etiam aspernanter. Sed verba veritatis et salutis indesinenter aure suscipias et corde tuo perficias. Revenit hic enim nimium adhibeat sacra dicitur in collatione de sancta religiosorum ... in anime ... vere sue virium rerum crebra narratio ... Sed ea cotidie velut novi sustinenti sanitas gratiam habet horrorem. Sed ea quotidie velut nova et desiderata suscipiens quanto frequentius prius fuerat tanto avidius vel audit vel loquitur et firmacior vnius stabilitate sue collatione ... ex crebra repeticione ... tepidi vel imperite mentis iudicium si studii studentis namque est. Tepidi ... studio nimie assiduitatis verborum salutarium medicinam ... suscipiat. Anima enim que ingestam fastidiose negligenter suscipiat. Anima enim que ... etiam amara ut sanitate est falsa ... dulcia videntur. Si itaque hec diligenter excepta et in recessu mentis condita atque indita fuerint taciturnitate signata, postea ut vina quedam suave olencia cum magna sua fragrantia de vase tui pectoris proferentur et tanquam perhennis fons de experiencie venis et irriguis virtutis meatibus redundabunt affluenter et continua velut de quadam abysso tui cordis effundent. Eveniet namque illud in te quod in Prov. ad eum dicitur qui hoc opere consumma-verit: Bibe aquas de cisternis tuis et de puteorum tuorum fonte. Deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. ... Ideo aug... in ... ut stras ... nescire ... sed ... Ad invenienda ... reconditum est in recipiente ... intelligencie ... Vel alius intelligere dicimus verba scripture ... viri alia ... Sicut enim dicit Ambrosius in exameron, eadem aqua in diversas species commutatur: inter arenas flava, inter sentes spumea, inter nemora viridior, inter flosculenta discolor, inter lilia fulgencior, inter rosas rutilancior, in gemmis liquidior, in paludibus turpior, in fonte purior, in mari obscurior, assumpto colorum quibus insilit colore. Regionem etiam pro ratione commutat ut inter vaporiferas fervescat, inter umbrosa frigescat, sole repercussa estuet, nivibus mitigata glaciali humore tenescat. Sic pro capacitate sensuum humanorum scripture sacre comparatur et in proferente posse ut terrena carnalibus et divina spiritalibus videantur. Et hec quibus antea videbantur perplexa densis quibusdam nebulis involuta, sermonum intelligencie subtilitate discussa per modum sit apta. Et ut vel sacra secundum mensuram status nostra ad omne genus hominum differenter plenius extendatur. Hec Non fornicaberis. Assimiliter ... exemplum. Ad secularis quispiam audierit hoc preceptum domini, hec salubriter custodiri ... audiens qui ... immundicia carnis reliquit affectum, intelligit quod recedendum est a cerimoniis ydolorum, et ab omni superstitione gentilium atque in observantia ... et ... Hoc ... est et in tolle ... fornicabatur ... ab hac ... fornicatione ... dictum ... audiens a legis ... observationibus ... custodit ... iudaismi ... Est et alia fornicatio quam ... pervertens ... adulter ... Qui potuit declinare subtilius ... fornicationem ne labatur in cogitacionibus ... vagacionem. Sunt etiam ... Non sunt enim ... ... et ... huiusmodi hominibus ... scripturarum ... ut vero quod ... intelliges ... impudi

ad pascua iusti · neque seducatur saturitate ventris Non enim expedit
stulto divicie sic opus est sapienti ubi non est sensus Primo cordis tabulas
impleat id est primum In corde meo abscondi eloquia tua ut non pecce
tibi Domine enim qui eloquia dei humane laudis amore dispensat
pecuniam suam ad usuras erogat recepturus per hanc laudem non sermonis
lucrorum dispendia sed culpandi supplicia cum Deus venturus non
recipiat in spacio quod suum est cum usuris Dualiter etiam causis
et prolixitate et nobilitate recipitur doctrine diffusus sermo aliter
ere mittitur auditorum · aut vicium referens auditor obcecatus
unde doctrinam non recipit spiritualem Sicut scriptum est Ex-
cecatum est cor populi huius et auribus suis audierunt et oculos
suos ne videant clauserunt · lege litteras sed dicentes et mo-
nentes inquit sapiencie defectus sensata disciplina Sicut
dictum est Scientia etiam duditur in practicam et theoricam
theorica in historicam interpretationem et intelligentiam spiritualem
Sicut scriptum est Omnes autem eius vestiti sunt duplicibus Spiritua-
lis autem intelligentie tria sunt genera allegoria tropologia et
anagogia Unde in persona sponsi latitudinem dicitur tenet legis
historia veritatem ac visibilium rerum explicatione
diffinitione · allegoria sub eis que in veritate gesta sunt al-
terius sacramenti ostendit rigorem · tropologia moralis est que
ad emendationem vite et instructionem actualem congruit · Ana-
gogia vero de spiritualibus misteriis ad sublimia quedam et secreta
quedam occulta conscendit · Item una et eadem Ierusalem per intellectum
quadrifarie Civitas iudeorum secundum hystoriam Ecclesia dei secundum
allegoriam anima hominis secundum tropologiam Civitas illa celestis
secundum anagogiam Et secundum hunc quadruplicem sensum et eius species
varie sunt interpretationes scripturarum et expositiones · Et quedam
de hiis que pertinent ad disciplinam interpretationis et de hiis que per-
tinent ad effectum eius et progressionem Hic ultra sequitur
de eo quod ad statum perfectionis habetur sicut ipsa competit regu-
laribus et viris perfectis ubi agitur de quatuor in generali
que consistit quie sunt lectio meditatio oracio contemplatio
Tractatus de doctrina quod ad statum incipientium et progressi-
onum · hic ultra sequitur de ea quod ad statum perfectio-
nis prout ipsa competit regularibus et viris perfectis ad
cuius adeptionem quatuor sunt necessaria scilicet lectio meditatio oracio
contemplatio hiis enim quatuor modis anime fideles conscendunt
ad deum hec est doctrina claustralium qua de terra in celum le-
vantur · et celica secreta rimantur · Est enim lectio sedula scri-
pturarum cum animi intentione inspectio Meditatio vero studiosa
mentis actio · occulte veritatis notitiam investigans · Oratio
per cationes · Oratio est devota cordis in deum intentio pro
malis removendis vel pro bonis adipiscendis Contemplatio est
mentis in deum suspensa quedam supra se elevata eterne
dulcedinis gaudia degustans · In lectione inquirit · meditatione
invenit · oratio postulat · contemplatio · Lectio enim quasi soli-
dum cibum affert · meditatio masticat et frangit · oratio
saporem acquirit · Contemplatio est ipsa dulcedo que iocundat
et reficit · Unde lectio est in cortice · meditatio in adipe · oratio
in desiderii postulatione · Contemplatio in adepte dulcedinis
delectatione Unde qui gradus sibi invicem coherent · et
semper indigent · lectio enim est fundamentum primo occurrit · et
data materia mittit nos ad meditationem Meditatio apprehendit
si diligenter inquirit · et quasi effodiens invenit · et cum per se obtinere

orando Deo se totis viribus ad deum
non valeat · mittit nos ad oracionem desiderabilem contemplacionis similiter
exigens repperit thesaurum desiderabilem laborem remunerat · Dum
hec aut adveniens predictorum trium laborem remunerat · Tercio enim
celestis rore dulcedinis animam sitientem inebriat · Lectio enim
est secundum exterius exercitium · meditacio secundum interiorem intellectum oracio
secundum desiderium · contemplacio super omnem sensum · precedentibus autem
gradus sine sequentibus aut parum aut nichil proficiunt · sequentes
sine precedentibus aut raro aut nunquam habent · possumus ad
contemplacionem pervenire. sanctorum gesta
si enim precedit lectione continua tempore computare · sanctorum ge-
sta legimus et scripta transcurrimus nisi masticando et ruminando succum
eliciamus · et transglutiendo usque ad cordis intima transmittamus
et transglutiendo usque ad cordis intima · ut eorum opera imitemur · Sed quia
et quorum facta legimus · ut illa ut inania medi-
tacione cogitabimus aut exire potimus · ne sola ut inania medi-
tando limites assignatos · patribus transcendamus · nisi prius
certa hec vel ex lectione vel ex auditu instructi fuerimus
Item quid prodest per meditacionem videre que sunt agenda
nisi assit oracio et dei gracia ad ea obtinenda · Ergo ut
sit fructuosa meditacio sequatur oracionis devocio cuius effectus
est contemplacionis dulcedo · Unde quod lectio sine meditacione
est arida · meditacio sine lectione est erronea · oracio sine me-
ditacione est tepida · meditacio sine oracione est infructuosa
Sed quia unus spiritualis in primo gradu exercitatus · In secundo
circumspectus · In 3o devotus · In quarto supra se elevatus per
ascensiones quas in corde suo disposuit · usque ad videndum deum
deorum in Syon ascendit et in monte dei gloria contemplatur
cum Petro et Johanne et castis amplexibus fruitur cum Rachele
Sed quia mentis acies invalida veri luminis illustracionem nequit
diutius sustinere · ad aliquem trium graduum per quos ascenderat
descendat paulatim et ordinate et alternatim modo in uno modo
in alio secundum motum liberi arbitrii pro racione loci et temporis
demoretur · tanto deo tamen conspectu vicinior · quanto a primo
gradu remocior invenitur · Sed ab hiis quatuor gradibus · inter
cetera nos retrahunt scilicet inevitabilis necessitas · honeste actio-
nis utilitas · humana infirmitas · mundi vanitas · de quibus non
est modo per singula sermo ut hec impedimenta que nos a
vero retrahunt cognoscendo deus mitiget in presenti et a nobis
auferat penitus in futuro · De quatuor igitur primis gradibus
pauca breviter tangemus · hic agitur in speciali · Et primo ex
predictis · minor scilicet quo deus dicit actus spirituales exercicio
lectionis et hoc · minor modo
Oret ergo dominus animas spirituales in exercicio lectionis est hoc minor
modis · scilicet quid est in intencione legentis puritas in affectione
pietas in legendo assiduitas · et in legendi modo tanta ...
nitas · primum patet · Qui enim ad spiritualem lectionem erudiendum accedit
debet fructum eius agnoscat · ets magis utilitas eum trahat ...
cum dum dulce lectionis est sicut informare mentem · et adipisci vir-
tutem · Non delectetur in verborum superficie vel in colore et
dulcedine sed in veritatis pulchritudine et procretur ... cum
lacte non capiatur inani desiderio ut facta scripturarum lecte-
ris accumuletur sed ut magis anima edificetur · cristiano enim
philosopho lectio de esse magis exhortacio quam deceptio · non debet
enim frangere sed desideria sancta suscitare · Unde omnes in
his de sensu et licet primo fatigatur · vili et salubri intellec-
tionis magis excitat memoriam quam frangat · Unde in multis
enim scripturalis immoderate legerunt et id nimis importunius con-
templacionibus invenerunt tam ab utilibus quam etiam a naturali quiete cessabat

Dum katholicam penetrare nō potuerant · Usum est sepe quod facit
veritatis erraverunt · nescientes quod lectio ad edificationem non debet esse
fastidio sed oblectamento. Unde psalmista secundum aliam translationem ubi nos
habemus litteraturam dicit. Quoniam non cognovi negociationem introibo
in potencias domini memorabor iusticie tue solius. Deus docuisti me a
iuventute mea. Negociatur enim qui scripturas legit ad ostentationem
quas legere debuerat ad utilitatem anime et affligitur in eis circa
singularitatem [illegible] obscuritatem · et circa curiositatem [illegible] circa pluralitatem.
Infinitus enim eorum librorum numerus · scriptorum aut infinita et le-
ctio · nullus est finis · nulla pax · nullus terminus. Cum enim legis
ad utilitatem tuam queras quod in quolibet mentis salubri compunctionis
hic aut facies exemplo simul et doctrina. Exempla sunt facta san-
ctorum legeris, doctrina sunt eorum dicta que ad salutem pertinent
in corde tuo posueris. Sicut scriptum est: In corde meo abscondi
eloquia tua ut non peccem tibi. Gregorius super [illegible] Augustinus in sermone
de natali domini et de festo Epiphanie: Capiunt magi astrologi [illegible]
fulgorem · adorent [illegible] siderum conditorem · predicunt illi
[illegible] defectiones, nos [illegible] passionem. Et infra: Revera
nullo facilius invenit [illegible] conditorem [illegible]
siderum ordinem [illegible] pietas [illegible]
[illegible] facit ipsum fervere et per fervorem lucere, sic facit lectio
adhibita [illegible] exitus [illegible] et [illegible] fervor [illegible]
in [illegible] Augustinus in [illegible] Iohannes [illegible]
[illegible] audiat [illegible] ut gaudeat ad quod audit, sicut enim
erit lectio ista tanquam oleum in flamma [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] quibusdam esse [illegible] tanquam flamma
ad fomitem ut si non [illegible] accedente sermone [illegible]
In quibusdam enim [illegible] in quibusdam attenditur quod dicit
ut omnes in una caritate gaudeamus. Ideo [illegible] sunt parvuli de quibus
dicebat Ihesus: Sinite parvulos venire ad me [illegible] parvuli enim
qui in [illegible] et [illegible] scripturas legunt. Contra [illegible]
quos et [illegible] de quibus [illegible] in [illegible] errantes quere-
sunt in [illegible] volentes esse legis doctores non intelligen-
tes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Unde [illegible]
multi legunt et pauci intelligunt. Sicut duo [illegible] silvam [illegible]
compendia [illegible] alter [illegible] per [illegible] vie
quia per [illegible] non [illegible] non [illegible] pervenerunt
[illegible] qui scripturas le-
[illegible] et laborat sine [illegible] semper [illegible] apostolus
[illegible] et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Hi sunt semper
legentes et non intelligentes [illegible] qui [illegible]
[illegible] est ut [illegible] legunt [illegible] qui [illegible]
est [illegible] quo [illegible] eas [illegible]
[illegible] sunt et [illegible] et [illegible]
[illegible] sermone [illegible] qui [illegible] epistolam
Si anima timore dei [illegible] et [illegible]
purgatione et ut [illegible] subtilior [illegible] poterit
ad superiora [illegible] timor dei [illegible]
ad mandatorum [illegible] purgata [illegible] que se [illegible]
[illegible] et [illegible] anime [illegible]
[illegible] splendores radios non [illegible]
sunt purgatio · in anima exit et illuminatio [illegible] fuit
illuminatio iam [illegible] vita [illegible] et per [illegible]
aditus quos [illegible] dei timor in ipsam iam [illegible]
[illegible] ad interiora eius [illegible] Est igitur [illegible] clavis
et via [illegible] et Augustinus in libro de libero arbitrio [illegible] tamen [illegible]

fideo intus & subtra creatore sibi indignum qui serpendo
ad illum enim tendimus itinere pietatis et in libro de lapsu
mundi dicitur ista via esse tuta veniendi ad sapientiam sed a
timore incipit ascendit ad pietatem ut non resistat scripturis sine
tali dei sive in sermonibus eius vel non cognoscit sensus eius sive
in ordine ipso et gubernatione creaturae cum plerumque aliter
accidunt quam privata hominis voluntas exposcit ab ipsis esse
pietate mediante surgere gradum tertium scilicet per Isidorum li.
dio de summo bono scientie scilicet sensum scripture cognoscere
in legendi familiaritate sicut scriptum est ama illam et
exaltabit te et glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus
tanto quisque magis in sacris eloquiis assiduus fuit tanto
ex eis uberiorem intelligentiam capit sicut terra que quanto
amplius excolitur tanto uberius fructificat unde dicit Gregorius
crescit cum legentibus scriptura quia in legendi assiduitate devenimus ad
intima cognitionis et cordis vestimenta si forum
historicum eius faciem legimus et sic tamen ea cogitare
liceat ei conversatione quadam usu colloquii eius etiam cogitare
nostras indaginem vita nostra in sacro eloquio sola historia re
spicitur; intus aliud est faciem videtur; si sibi assidue
spiritum eius interioris mente que ex collocutione familiari
acuitate penetramus dum enim alia ex aliis colligimus facile
in eius verbis agnoscimus aliud esse quod intimant aliud
quod sonant tanto autem quisque notitie illius extraneus
redditur quanto in solo eius superficie ligatur Gregorius li. ... Sed
per meum ut scientie prudentiam atque doctrinam consumam
dire est in assiduitate legendi ipsum experiere. Seneca Non
multum refert utrum oblivio tandem perpetuam sit inimicitias. Non
enim in tempora maneret sicut eorum more qui intenta desipiunt
usque ad iniqua sua reprimit quod a continuando desistit
Resistendum est occupationibus nec explicande sed submovende
sunt tempus quidem nullum parum est ut donemus studio sapien
tie nec contrarium ei quod supra dictum est. Possumus enim
assidue legere sine interruptione et temporalis interruptione
et tamen habere in legendo moderationem dictum est per verba
Augustini in vi libro confessionum ubi ait de viro sancto Ambrosio
Aut ergo quod perexiguum temporis erat aut corpus reficiebat ne
cessariis sustentaculis aut lectione animum. Sed cum legebat vox
oculi ducebantur per paginas et cor intellectum rimabatur vox
autem et lingua quiescebant. Sepe cum adessemus nec enim vetabatur
quisquam ingredi aut ei venientem indicari mos erat
Job 33 audi me et tace et docebo te sapientiam. Sicut dicit Jeronimus
ubi prius sepe e[pisto]la 13 mulieri vel vidue scribens [illegible]
novi seculi rebus ex una plantaria exeunt dum ipsa nobis
delectatione damus cum hic profecero toto animo meminisse et si
hanc rem molestam conspexeris studio me tibi non cum
proclamavero plurimum et omnia alia negligenda ut hunc asse
quamur tum multum temporis satis magnum est etiam si a pueri
tia usque ad novissimam senectutem vixerim. Vite perfe
ctione nec prolixitate tam de taciturnitate exteriori quantum
interiori. Unde Seneca 6 epistola peream si est tam necessarium quam
videtur silentium in studia seposito undique me varius clamor
circumsonat supra ipsum balneum habito ego non magis istum curo
quam fluctum aut deiectum aque quamvis audiam cuidam genti hanc
unam fuisse causam transferendi urbem suam quod fragorem
alii nihil audientes ferre non potuit. Sed quid prodest
totius regionis silentium si affectus fremunt animus discrepat

Hic placandus est nullus hominum animus qui conventus intercipit
cogitationes bonas solidas et certas. Neve illius ingenium ...
nec sese adhuc reduxerit introrsum quod ad vocem ex accidenti
excitatur. Hic nunc aliquid sollicitudinis aliquid conceptum
pavoris quod illud anxiosum facit. Ut Tullius ait: Esse quae
sudium non nulla in certa mouerunt dela [illegible] adversa
si ex agitione oram [illegible] omnes [illegible] sonus exultat omnis
compressisti et [illegible] omnia quoniam omnem [illegible] Vnde gaudet
vehementer tunc te solo esse compositum animi ad te clamor
nullus pervenerit. cum te nullius vox tibi exurgeret. non te blandiens
non terminabit. non in manum suam una suscepit. Hec agit
de secundo quos duos actus spirituales in exercitio meditationis
Ostendit etiam duos actus spirituales in exercitio meditationis
Est enim quae mentem abstrahit. abstractam in uno defigit
defixam in contemplationem adducit. et tamen divinae revelationis
occurrentis excipit. Augustinus [illegible] libro de quantitate animae
Quantum ex anima quanto magis declinat in corpore suo. tanto
corpori similior efficitur et brutalior. et quanto magis per meditationem
abstrahitur a corpore nobilior efficitur et subtilior [illegible]
ipsa quae iugiter meditatur solum vacare est in [illegible] et [illegible]
impedit meditationem sicut et alia contemplationem. Unde Gregorius
Nazianzenus in apologetico ait: Nihil tamen mihi ad veram vitam
pertinere videbatur quam velut claustris carnalibus et extra carnem
mundumque effectum et semetipsum converti et nos sensus
secum loqui. idea ut altior cunctis visibilibus factus mente semper
repleat divinis sensibus et celestibus formis absque ulla admixtione
terrena vere speculum immaculatum effectus imaginis dei ex
[illegible] animae splendorem accipiens auspicia quaedam ad futura
consolationis [illegible] in semetipso semper fovens atque in terris positus admi
conversationis angelorum dispertita atque derelicta
[illegible] terrena ad superna et celestia [illegible] sancti spiritus
dignetur inferri. Quod significavit illa doctrina Ecclesiastici
Abiit Iesus foras extra civitatem ubi quoque mansit et docebat
eos. Extra civitatem abiit qui per meditationem a carne et
sensibus quae sunt portae civitatis se abstrahit. Sicut enim per
[illegible] Hugo de imagine. sensibilia per sensus
corporeos ingrediuntur animam. sicut exteriora per portas in
[illegible] civitatem. Secundo patet per diffinitionem medita
tionis quae talis est ut dicitur in [illegible] libro de archa mystica
Meditatio est studiosa mentis intentio circa aliquid investi
gandum diligenter insistens. Vel sic: Meditatio est providus men
tis obtutus in veritatis inquisitione vehementer occupa
tus. et quanto vehementius vim intuens ad illud applicat
tanto citius appropinquat. Unde per hoc differt meditatio a
cogitatione quod cogitatio vago motu semper huc illuc
quod diverterit. meditatio vero constituta in ratione semper in unum
tendit. Cogitatio enim [illegible] animi affectus ad
evagationem [illegible] Unde in hoc libro de exterminatione mali
Meditationis est perscrutari occulta. Contemplationis admi
rari perspicua. Est enim meditatio occultae veritatis studio
sa investigatio. Contemplatio vero perspicuae veritatis iocunda
admiratio. Hec est doctrina [illegible] de qua [illegible]
[illegible] docere [illegible] qua tales abstracti sunt a corporali sen
suum servitute. Unde [illegible] Exodi xxviii doctrina et veritatem
gestat pontifex in rationali iudicii gestans ipsum in pectore

Quia p meditacionem desigitur animus in cognoscendo pite
Tercium pz per illud quod dt Rich' in fine libri de preparatione
Meditacio in contemplacionem consurgit moriens moritur Joseph semper
meditacio in contemplacionem de
bellum Benyamin ruit quidnunquid meditacio in contemplacionem
sunt tunc Benyamin scum sui super se mente excipit. qui
ex studio meditacionis animus in contemplacionem surgit tunc Be
nyamin et Joseph oscula accipiunt qui diuina reuelacio et humana
racionacio in vna veritatis attestacione consenciunt. Et quia hec
ista spiritualis habeatur per meditacionem admixtam contemplacioni
diuiditur per in lib. de extimacione mali quia meditacionem meruit
agitur ut consequens vtilis fieri debeat non ignoreti. Sed
et contemplacio illud efficere solet ut admirenda veritatis mediate
tenacius inhereat et desiderium arcius inflammet. Per medi
tacionem ad bonum instruit per contemplacionem in bono solidatur
Sicut enim quicumque tempore cogitacio in meditacionem, sic quidem me
ditacio in contemplacionem tendit probatur in primo libro de archa mystica
Sit enim sepe ut in cogitacionem mentium euagacione tale quid
occurrit cuius mens scire vehementer appetit. cuius inquisitionem
dum impendimus studium cogitando cogitacionis extendimus mo
dum Et quia mens in vnum se cogit. iam cogitacio in medi
tacionem transit Similiter dum veritatem diu quesitam et inuen
tam cum auiditate suscipimus et miramur cum exultacione medi
tacionem meditando extendimus et transit in contemplacionem. cuius
contemplacionis est proprium iocunditate sue spectaculi cum admira
cione inherere. et sic sapiam dicit auiditatem in actum meditacionis
Quia pt xmo ipsius sapiens doctrina patris. Secundum pz
per exemplum aug. Richardi in fine lib. de archa mystica
Si vas aque solis radiis opponas videbis aquam splendore
luminis superius ex se resiluere. sine colore. Sic lumen diuine
reuelacionis radios suscipiunt si non modo in distinctione prima
Aqua que ad insignem habitum humana cogitacio est que mago
racionis moderamine cohibetur Aqua in vase collecta cogi
tacio meditacioni intenta. et intencioni defixa. Aque collecta
cordis meditacio Aque igitur solaris radius se infundit qui
diuina reuelacio meditacioni occurrit Aqua aut radium in se
superesse luminis accipit et superius fulgorem emittit. et illuc leuat
radium luminis procedentem ex se quo ipse non pt ascendere p
se tn et si aqua differt a radio quietem de se emittit. suam
ei similitudinem imprimit. ut si tremula sit aqua radius
tremulus erit si quieta quietus. si pura purius Sic in pro
tinus reuelacio diuini luminis cor humanum illuminat intelligenciam
supra semetipsam vmo supra humanum modum leuat et illuc
intelligencie aciem in bustrie ascendere suffecit et quanto ma
tem homines diuine caritatis splendor profundius penetrat
eo clarius superioris sui magnitudinem excussa et per extasim
sublevatam in diuina archana sublimius reseruat. Et quanto
prefudius animus componit. ad intima pacem et tranquillitatem
tanto firmius et tenacius inheret in hac sublevacione summe
lucis per contemplacionem Et quanto purior ad integritatem
et diffusior ad caritatem tanto capacior inuenitur ad sa
pienciam et caritatem. quia in eam iam venit ille spiritus
veritatis qui docet omnem veritatem Joh xvj et xiiij cap.
Paracletus aut spiritus sanctus quem mittet pater in nomine
meo ille vos docebit omnem veritatem et suggeret vo
bis omnia quecumque dixero vobis Hic agitur de tercio
quo deus docet animas spirituales in supremo ordine ut
docet etiam deus animas spirituales in extimo ordine. Nam p

oratione elevatur in deum intellectus et affectus. Intimat
ille divine lucis radius. Colligitur inter hominis status
de primo patet per diffiniciones orationis quarum una est secundum Damascenum
secundum ascensus intellectus in deum. Alia secundum Augustinum in sermone
de oratione et ieiunio. Oratio est pius affectus mentis in deum di-
rectus. Sed sine fiat intellectus sine affectus est in deum elevatio
[illegible] in oratione spiritualis habetur [illegible] [illegible] [illegible] in quadam
[illegible] et [illegible] allocutio et [illegible] mentis ad servandum deo
[illegible] homo [illegible] [illegible]. Qui vult cum deo semper esse frequenter debet
orare et frequentius legere. Nam cum oramus ipsi cum deo lo-
quimur, cum vero legimus deus nobiscum loquitur. [illegible] et apostoli qui
a Christo volebant discere dixerunt domine doce
nos orare. Et actus [illegible] ascendebat ad orationem [illegible] in cena
[illegible] per orationem et mentis elevationem sicut dicit Augustinus
in sermone de ieiunio et oratione. [illegible] rerum invisibilium [illegible]
certitudine. Ubi tamen oratio exercetur sine devotione [illegible] in-
tellectus. Et sequitur vel nullus affectus. Ubi vero exercetur cum
devotione sicut supereminet caritas sive secundum apostolum ad Corinthios [illegible]
Et ordo seraphyn ordini cherubyn secundum Dyonisium penetrat
intellectus sed magis ascendit affectus. Quia enim intellectus se
dirigat ad intelligendum affectus se porrigit ultra et ex-
tendit ad diligendum. Et puto quod foris stet intellectus ubi
intrat affectus et hoc dixerim de viatoribus. Ceterum de com-
prehensoribus qui sunt in terra caritatis qui tantum diligunt
quantum cognoscunt et econverso puto quod equalis elevatio intellectus
et affectus eorum in deum. Quod sic in nobis in quibus sol in-
telligentie velut eclipsim vel [illegible] [illegible]. Nam sicut
influentia solis maiorem effectum imprimit in illud quod directe
respicit sic puto quod divina bonitas affectum nostrum [illegible]
est magis attrahit et allicit [illegible] etiam est amatur [illegible]
[illegible] se semper in [illegible] [illegible]. Unde affectus ex nimio
amore fertur in extasim et rapitur supra se. Unde quanto
ferventior et devotior erit oratio tanto amor et dulcior
erit [illegible]. [illegible] fatuus est et insipiens qui sine oratione
devota [illegible] sine magistro [illegible] [illegible] vult [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Unde solucionem sompnii regis non potuerunt
aperire sapientes chaldei [illegible] [illegible] [illegible]
et divinarum scripturarum penetrare. De sua subtilitate con-
fidat [illegible] [illegible] dicat [illegible] i Cor. xiiii°. [illegible] si venero ad
vos linguis loquens quid prodero nisi loquar vobis aut in
revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina. Hoc
[illegible] [illegible] intelligentes quod prophetia scripture [illegible] inter-
pretatione non fit. Quia [illegible] habetur [illegible] interpretatio vel
cognitio sine eius magistro qui eam inspiravit. De secundo
patet quod solum [illegible] [illegible] devote orationis [illegible]
hec nulla mea sagacitate nullo meo studio penetrare
valemus. [illegible] Daniel [illegible] non [illegible]. [illegible] ne
potes in indicare sompnium quod vidi. Et sequitur. [illegible] sapi-
entes non potuerunt indicare regi. Quod Daniel revelavit
Balthasar [illegible] [illegible] [illegible] in capite sublimitatis. [illegible]
[illegible] subtilitatis intelligere. Quia devota [illegible] ad rerum
sublimium subtilitate penetrandam acuitur per hanc [illegible]
devotionem [illegible] [illegible] capitis attingitur quod attingi
non potest a [illegible] [illegible] [illegible] regi non potuerunt indicare sa-
pientes [illegible] Babilonis visionem suam. [illegible] mens [illegible] [illegible]

super intelligentiam suam e inquirit et in quantum eo presumit per-
sistendo desistit et desitiendo diffidit Cum mens enim de dei
adiutorio confidit · confise devotioni insistit, insistens ad oraz
se quererit · orando petit · petendo accipit Unde solus deum
el vir desideriorum qui non baltasar soli regi indicat visionem
eius · sapientes babilonie non potuerunt edicere visionem licet
solucionem ideo Gen xli dicebat Ioseph domino meo dominus
orationis vocabitur De 2o pz Sicut expti recognoscunt qui di
anime revelationibus letificari meruerunt sub tempore orandi ma
anime splendit illustrari · et ex illa illuminatione misteriorum occulta
penetrare · quia ex nimia compunctione lacrimis lavatur · lota
inundatur · et quanto serenior tanto magis a luce penetratur Un
Num xxiiii dicit balaam de semetipso Dixit auditor sermonum visio
nis dei qui visionem omnipotentis intuitus est · qui cadit et sic aper
tiuntur oculi eius · quia lucem revelantis gracie sepe accipit
cum se in oratione prosternit Unde qui orat frequenter se ipsum
ad fulcimentum orationis inclinat Et hec maniuard exclamator
Propterea designat in misteriis Tercium autem et cum comparatione ha
bemus quod dum ex consideracione nostre indignitatis humiliam
exteriis ad sublimiorem intelligenciam illuminatur intus Unde in
pso Exitus matutini et vespere delectabis Exitus matutini sunt
ad veri solis irradiatione humane mentis egressus Antiqui
solemque ab intimis ad exteriora egrediebantur Vespere autem ab exte
rioribus ad interiora redeunt Valde autem delectabile est et gratum
estivo tempore deambulare ad matutinam lucem radiantem
civitatis Et lecti torpore dimisso · erumpere in libertatem au
ras in campum amenum spaciando · ad angustias humane
domus Ubi cum ad nos deficiente radio qui prius intimi
tabat revertimur · arctificant nos et humiliant reditus vespertini
sicut scriptum est Ad vesperum anima mea conturbata est Et in
terea devota dum se considerat · et considerans infirma sua re
tractat et retractando humiliat · dum sic humiliata sepe illu
minatur et intus docetur Gen xxxvi dicit Ioseph fratres multa
et misertus est super eum · et cepit eos docere multa Anima tur
ba fortitudinis et peccatorum dimetur inde turbata, si qua
docetur a Iesu ore / illuminatur Et non sic illuminatio penitus
sine obscuritate turbationis ut turbatio sine claritate spiri
~~[illegible]~~ illuminationis · et hoc quod dominus artat radios
in immensum De quo Gregorius Nazazenus de primis epiphaniis sic
aut effugere prius quam teneri queat · et prius quam apprehendi
possit elabitur · tum se cordi offerens et hoc per pinculum sit quam
humanos oculos cor latus choruscus perstringens et ita pertransit
illuminans Ideo ut ego arbitror quod per hoc eos quos illuminaverit ex
eius lumine quod capi potest ad intuendum invitat et provocat Eadem
penitus sentiri non potest nec appetendi aut inquirendi tribuit
spiritus · quod autem vel ex parte sentiri potest admirationem est · et quod
in admiracione est desiderium copiosius potest Unum autem desider
ratur desiderantes purificat · quod autem purificat, similes do
facit · cum vero eos similes sibi fecerit tunc eos velut fratres
ipsum et domesticos facit · Etiam in collacionibus et sermone
Archiepiscopi De quarto dicit Richardus super danielem li. iiii
collegamus quod sepe totum interioris hominis statum devotio
deprehendat et tam presentem depingit quam futurum prevideat Un
Sicut nos dicebat daniel regi arborem quam vidisti
sublimem in eo In quo quod describitur status accepta
Deinde describitur eius adeptus et postremo ruina · quia vera
devotio complectitur et inde egrediatur et secretorum nihil 7

timorem ruine · ymo tu ad orem quotidianam · et cu latinam devoci
one purgamur et purgati illuminamur · secunt mystici esse
lenti animi misterij fieri ante suggessit · illuminata vero fieri
non promerit. Et quid dico de statu interioris hominis cu anima
sublimata per devotam orom usque ad quasi elevationem tanti in
statu videat quia sermo vocalis non explicat. Unde Cassianus
in li. de collacionibus patrum oracio domini et si videatur plenitudinem continere ut pote domini auctoritate consulta. Provehit
tamen domesticos suos ad illum preclariorem statum ad illam
igneam et per pluri cognitam et expertam oracionem ut prius di
verum ineffabilem oracionem · gradu eminenciori perducit. Que cum
transcendens humanum sensum · nullo non dicam sono vocis nec
lingue motu nec verborum ulla pronunciacione distinguitur · sed quam
mens infusione illius celestis luminis illustrata non humanis
atque angustis designat eloquijs sed conglobatis sensibus velut
de fonte quodam copiosissimo effundit ubertim atque ineffa
biliter eructat ad deum tanta percurrens in illo brevissimo spacio
que non facile effari vel percurrere mens in se reversa
prevaleat · quem statum dominus prefiguravit cum sub nocte in agone
orans guttas sanguinis emittendo. Hec est doctrina
de qua prius videlicet doctor sapiens quod doctrina sic agit de
modo quo deus docet actus spirituales in exercicio contemplacionis quod
fit quatuor modis Sequitur.
Docet etiam deus actus spirituales in exercicio contemplacionis. Qui
aliud et aliud e oculorum aspectus, aliud vero oculorum. Item secundum Augustinum
in li. de quantitate anime differunt sicut esse et videre. Quod te
nebras enim aspicimus ubi nihil videmus. et tamen in tenebris nihil
videmus. Ita aliud est videre · et aliud contemplari. Docet autem nos in
contemplacione et hoc quadrupliciter: quantum ad dilatacionem · quantum ad subleva
cionem · quantum ad alienacionem · quantum ad unionem. Quantum ad dilatacionem
est quia acies mentis latius expanditur · et vehemencius acuitur
et ad omnem cognitionem capacior efficitur. Unde in Gen. Leva ocu
los tuos et vide a loco in quo nunc es et ad aquilonem et me
ridiem et occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo.
Anima enim agilitate in similitudine avis · modo se ad altiora attollit
· modo in inferiora demergit · modo sinistrorsum · modo dextrorsum di
vertit · modo se in medium suspendit · et oculos palpitantes undique
in radiis figit. Sed luminis immensitatis tenebras producunt, quomo
dum oculis tenebrosa lumen fugit. Similiter quoque et hec est rex vi
sione spiritualis anime cui corporee fit quedam obiectio in vi intel
lectiva, sicut ex obiectione corporis opaci rei lucide quedam
umbra. Sed ex illa sempiterna luce veritatis ad quam creata
est anima · scintillat modicum lumen · quod intret tenebras illas
in quo lumine cognoscit anima contemplativa quia lucem et
tenebras habeat quibus amplius intelligit. Unde et Dyonisius
admonet Tymotheum ut et se exerceat ad radium sed deinde
quod est magis pene nubis anime seipsum supra seipsum
totam effundere et ascendendo supra seipsam ire, hec enim
est causa dilectio in tribulacionibus intrepidi. Solum quod tum solo
morem dulcedine quod prosit et ab eis donari. Unde dicitur
fiat si exterius deficit · in eius delectacione anime sue intime
delectatus, et ex hijs que in intimis considerat · animum tuum in eius
affectum inflammans · et ex qua consideracione in gravitatem eterni
affectus · et cum in intimum tuum veniens hoc est ex affectu in
timo · modo per gratiam tibi datam · modo per imperatam venia · quam
reddis. Caritate se eam affectionis violencia et delectacionis

habundantiam non sentis · qui in dei desideria inardescis et in
eius amore quiescis quam aliquem sensisti in ea re · Et plus
vnquam dilexisti. Certum est quod intimum affectionis tue sinum
nondum eius expendisti · quia te nondum aculeus amoris pe-
netrauit · Et alienis affectionibus penetrare solebat. Si tu in in-
timis tuis tantam circa deum violentiam senseris quantum alis
experta fueris non est satis, quia quamdiu volumus possumus ex
aliqua re creata consolationem aut commoditatem habere. Non au-
tem dicere dilectum meum ardentissimo amore, nisi intimum
sinu teneas, quia quamdiu consolationem alienam queris vel recipis
non eum singulariter diligis necdum quod ad intimum perduxisti.
Sed si sic eum perduxeris ad intima tua
ut in optimo collocatur et sublimius sola · et sic imbueris eius doctrina
poteris eum sequi et sublimitatis divinarum revelationum manifesta-
tionem. Ex quo colligitur quod ... sicut scriptum est. Iam non dicam vos
servos sed amicos meos. Quia omnia quecumque audivi a patre meo
nota feci vobis. Hec est illa doctrina de qua dicitur Exo. xxxv
Et impleuit dominus Beseleel spiritu sapientie et intelligentie et omni
doctrina ad operandum quod erat necessarium in archa. Sic hoc dico
quia mentis dilatationem tunc per hic possumus facere quia nos de eius
humane industrie metas transcendere. Mentis sublevatio se in
altum erigit et a plano per quas metas modelat mentis dilatatio supra
humane industrie possibilitatem cum Moyse in montem ascendit ubi
et dominus descendit et ei terram promissionis ostendit. Ascendit per
mentis elevationem et facultatem naturalem. Descendit deus per
benignitatis sue dignationem, ostendit per intimam illuminationem. Elevat
autem super animam quos in eius actu est et facultate sine qua
ex natura possit habere. Unde Ezech. dabit ei pennas
sicut columbe et volabo et requiescam. Supra enim natura est
pennatis habere et per libertatis arbitrium in altum volare. Dicitur
enim pennata animalia esse maxime qui per gratiam contingimus
humane metas contemplando transcendimus volatu. Ad hunc mo-
dum pertinet doctrina prophetie si tamen fiat sine mentis aliena-
tione. Supra namque humana est videre de preteritis quod
iam non est, videre de futuris quod nondum est, videre de
presentibus quod est · sed tamen sensibus absens est. Videre de alieni
cordis secretis quod sensui subiectum non est. Videre de divi-
nis quod supra sensum est sine alienatione mentis dicimus
· quia sicut mentis dilatatio non attingit mentis sublevationem
sed ubi desinit ubi illa incipit. Ita mentis sublevatio ubi desinit
ubi incipit alienatio. Prophete igitur in hac mentis suble-
vatione didicerunt quod alios predixerunt. Nam ex intentione
affectus in deum unie... et per amorem. Et sicut ad
flammam incensam sequitur lux serena ita ad illum amo-
rem irradiabatur et illuminabatur eorum intelligentia et ab
eorum intellectibus auferebatur velamen et ignorantia, quo
sublato videbant res clare ab intuitu prophetico. Ps. Ut eru-
diret principes eius sicut semetipsum et senes eius prudentiam
doceret. Ecce ... quosdam apostolos, quosdam
autem prophetas, alios evangelistas, alios pastores et doctores. Et
... non ... omni vento doctrine. Mentis
alienatio est cum presentium memoria menti excidit et in peregri-
nam ... statum supra humanam industriam divine operationis
transfiguratione transit. Hec modo a dilectione incipiens et per
amicitiam in quandam mentis exultationem et admira-
tionem concipit ... frequenter plus accipit minus quam possit ex-
primere exterius. Vide Aug. in libro de cathechizandis rudibus ...

causam quare non possimus totum proferre quod sentimus
quia ut ipse ait Ille intellectus quasi rabida choruscatione perfundit
animum. illa autem locutio tarda et longa est longeque dissimilis
et dum ista volvitur. se iam ille in secreta sua condidit. tamen quia
vestigia quedam miro modo impressit memorie. perdurant illa cum
sillabarum morulis. atque ex eisdem vestigiis sonantia signa peragimus
que lingua dicitur vel latina vel greca vel hebraica. nec cuiusque alterius
gentis sunt propria. sed ita efficiuntur in animo. ut vultus in corpore
De hac doctrina ait ipse. Erat docens eos sicut potestatem habens
quia nichil ipsi hic modo attribuendum humane industrie. sed totum mu-
neri divino. hic enim sponsa ex toto innititur dilecto. hic totum mu-
tat eam in nube diei. et tota nocte in illuminatione ignis. hic enim ac-
cipit refrigerii nubem contra concupiscentiam carnis. hic enim
lucem contra ignorantiam mentis. et revelationis
nubem in protectionem eorum et ignem ut luceret eis per noctem. sicut scriptum est Expandit
[illegible]entie domini est. qui cum Moyse ascendit in caliginem et nebu-
lam. et addiscit misticam theologiam. Dicit enim beatus Dyonisius
c. vii de di. no. Oportet cognoscere nostram mentem habere virtutem ad intelligendum
quam dicere possimus theoricam intellectum. per quam mens aspicit
intelligibilia. Habet enim unionem qua intelligentiam [illegible] summum affectionis
apicem. sunt precellit suam intelligentie virtutem.
apicem dilectio dei supra se precellit. Per quam mens deo unitur. Unitur ergo
per hanc supra suam mentem divina cognoscit. non secundum [illegible] et
intelligentie nostre. sed statuendo nos supra nosipsos et unitos
deo tota virtute. Melius est nos esse dei per hanc
unionem. Hic enim cum deo secrete loquitur sine verbis et
sillabis. Hic eciam secretis misticis. Hec est mistica theologia
cum deo secretissima locutio non per speculum et ymagines
creaturarum nec per creaturas alias transcendens et etiam
supra omnia ab actibus omnibus venit apprehensivarum. unde
beatitudinem in desiderio videndi et tenendi deum. Et puto sine
[illegible] ubi terminatur alienatio ubi incipit ista contemplatio
quia alienatio secundum non habeat angelis [illegible] ad lucem et
si quia non dum ascendit ad istam perfectam unionem secundum amorem
extaticum sine excessivum. Per hunc modum Paulus est excessus ut
exercetur primus doctor ecclesie. 1 ad Thi. ii. [illegible] caritatem
deo in Christo Iesu et non mentior doctor gentium in fide et
veritate. Cognoscimus eciam [illegible] in que [illegible] quatuor species
contemplationis. quia mentis dilatatio tribus gradibus excrescit videlicet

Sextam igitur contemplationis repetentibus nobis a primo
primitus occurrit mentis dilatatio. que tribus gradibus
solet in nobis excrescere scilicet arte exercitatione et attencione
. quibus tribus passibus solet mens contemplari [illegible]. et spi-
ritualis et addiscendi. quasi per [illegible] sine possibilitate ad
facultatem intelligere. Sic enim in disciplinis [illegible]
atque aliqua vel nostra investigatione vel alterius [illegible]
dicitur. Deinde frequenti usu et exercitatione roboratur. Deinde
studiosa attencione et intencione firmatur et formatur. Ex
vehementia enim attencionis crescit mentis et acuitur
vivacitas penetrationis. Post mentis dilatationem sequitur mentis
sublevatio. quod fit secundum triplicem viam. Dum mens sublevatur
supra scientiam. vel supra industriam. vel supra naturam. hoc
est cum percipit mens ex divina revelatione quod excedit modum
nostre intelligentie industrie et nature. hec est quod mentem sub-
levante tale quid divinitus aperitur. ad quod non sufficit scientia
quia [illegible] nec industria quia [illegible] nec natura quia non [illegible]

est, per mentis sublevacionem sequitur mentis alienacio · que similiter
excrescit triplici modo · Primo ex magna devocione · cum latens
intimus ignis desiderii celestis ex[illegible] in flammam amoris excre-
scit et animam a statu pristino resolvens in cere similitudinem
[illegible] sursum emittit · Secundo ex
liquescit et attenuat ut fumus divini luminis irradiata et in sinu pul-
magna admiracione cum vehementi stupore ad-
certitudinis admiracione suspensa cum illa pulchritudine
cietur · ut a statu suo [illegible] respicit et descendit et seipsum despi-
quam videt · et admiratur respicit et [illegible] statim exilit supra se et sic re-
tiens ex parvitate qua videt se rapitur ad contemplandi cele-
ritatem per [illegible] supra se rapitur et vicissitudinis al-
stius · et hec modi fulgidis choruscant et vicissitudinis al-
titudine · Tercio ex magna exultacione nimia serenitate potatur
potata inebriatur · inebriata sui obliviscitur · oblata sui in-
quenda alienacionem per exultacionem, quod testatur nisi insensibiliter
primo per mentis unionem De qua Dyonisius in primo libro
De mistica theologia · Tu autem o amice Thymothee circa mi-
sticas visiones forti contricione et sensus derelinque et intellectuales
operaciones et omnia sensibilia et intelligibilia · et omnia non existencia
et existencia, et sicut est possibile in nocte consurge ad eius
unionem qui est super omnem substanciam et cognicionem · Etenim
excessu tui et omnium irretenibili et absoluto immunde ad supersubstancialem
divinarum tenebrarum radium cuncta auferens et a cunctis absolu-
tus sursum agens · Distinguit ergo beatus Dyonisius triplicem gra-
dum · Derelinquere inquit sensus et sensibilia quo ad temporalia in-
tellectu et intelligibilia quo ad ponas(?) anime et earum existencia
Et ideo et similiter, quia sicut ista sensibilia generant maculam
in affectu, ita imaginabilia intelligibilia et huiusmodi generant ma-
culam in intellectu ne fiat ad puritatem veritatis ~~[illegible]~~ intelligencia
remanet · Tercius gradus est · relinquere existencia et non existencia
existencia que a [illegible] verbo produxit in esse per creacionem Non
existencia que a solo verbo et superiori consistunt · et in ipso contem-
plabilia sunt · hec per excessum mentis transeunda sunt ut
ad supersubstancialem et super intellectualem unionem veniatur · hec est
[illegible] Est enim tres gradus habeamus ipsius ad ex-
cessum mentis in removendo in quorum aliquibus aut omnibus con-
tinet alienacio · Secundum tres in quibus ultimus consistit unio · Primus
est superfervidus amor in deum tendens · Secundus est actualis omnium
ignorancia fervorem amoris illius non sustinens, quia sicut
radius ferventis absorbet aquam ita superfervida illa dileccio
absorbet omnem sciam circa creaturam · Tercius est radius irradians
et se immergens · hec est illa caligo in qua mergitur mens super omnia
actualis · enim ignorancia superfervidus amor videndi deum
absorbent omnes actus virium apprehensivarum et inaccessibilitatis
divini luminis · et in illa caligine mens unitur deo et per eius ablacio-
nem ab eo laudat eum sine sermone placitus · et in hic enim
cognoscit quod eum cognoscibilem tamen non esse intelligit propter
inaccessibilitatem ex parte divini luminis et ignoranciam ex parte vi-
dentis Caligat enim oculus et propter excessum · et propter defectum
sicut homo visu suo corporalem elevans super omnia
visibilia corporalia abstracta ab actuali visione cum ordinans et et in so-
lem visum suum sine medio intergente super excellenciam claritatis
que est in sole hec invisibilitatis · ex parte superexcellentie
splendoris luminis et privacione actualis visionis videt enim
non attingit videre solem qui est super visionem · hic esset
ei videre solem quod posset ibi esse videre Et quia de hac
materia sat declaravit tamen Richardus de archa mistica

quam Dyonisius in libro de mistica theologia, ideo ad presens su-
persedemus. et tertiam partem principalem nostri tractatus scilicet de
modo vel forma doctrine tractamus, et per doctrine competen-
paulatim progredientes a grossioribus et rudioribus ad subtili-
ora procedentes. ad quartam partem et ultimam accedimus
[Q]uarta pars principalis huius tractatus agit de causa
mali licet de diversis sicut ubi primo tangitur litteralis
prologus. deinde tractatur generaliter tangendo philosophie
originem intentionem diffinitionem et divisionem. Et
attendas illa divisio secundum quadruvium quadruvium primum
quadruvium correspondet interpretative consistens in hiis. Grammatica
Practica dyalectica rethorica. Secundum quadruvium est intellective
consistens in hiis Arismetica Musica Geometria Astronomia
et est quadruvium intelligentie. Tertium quadruvium est activum con-
sistens in hiis Physica Ethica Magica Mechanica et est qua-
druvium experientie. Quartum est quadruvium affectivum consistens
in doctrina Agiographia Rhetorica Evangelica Apostolica.
et est quadruvium sapientie. Laus tibi domine 1463

Jesus xpus maria sit nobiscum

Hec nomine articuli Serenissimo principi et domino domino Mathie Unga
rie Bohemieque etc Regi per Magistrumcivium Judicem Juratos totasque communitates
Civitatis Wiennensis in tractatu cum Maiestate sua Sabbato in vigilia
penthecostes inchoatos Et tandem feria secunda immediate sequenti fina
liter conclusos oblati ubi primum cives memorati suo et tocius Communitatis
sue nomine dicte Regie Maiestati se obligaverunt casu quo ipsis per imperialem
maiestatem infra hinc et feriam quartam vigiliam videlicet Sacratissimi corporis
Christi proxime venturam manu potenti succursum non fuerit Extunc ad pre
fatam dominum Regiam Maiestatem se deducere ipsumque pro domino suo naturali et
principe recognoscere et suscipere omnino teneantur Maiestas eciam sua ad
petita eorum Civium articulos sibi oblatos in magna parte se graciosum et
benivolam exhibuit ut infra sequitur

In primis ubi petunt quod dominus Johannes Keller fiscalis, Johannes von
Stondorffer Nicolaus Stela Johannes Bartz Capitanei et omnes
stipendiarii nemine excepto cum bonis et rebus suis tam ipsorum secure et
libere ex Wienna ad que maluerint loca eundi habeant facultatem sine
impedimento Regalis et omni ad eandem proinde vel adherentes Regia Maiestas consensit
Ita tamen quod nichil secum deportent eorum que ad imperialem maiestatem pertinent
sed omnia ibi permaneat Ipsique fiscalis Capitanei Johannes Bartz et mi
lites ac et mercenarii ad Sabbatum proxime futurum exire teneantur

Item ad secundum articulum ubi petunt Casu quo ipse locum tenens et
alii imperialis maiestatis officiales ac ex civibus aliqui se ex Civitate
aliqui Wiennensi ad alia loca transferre et sedes mutare vellet quod
Regia Maiestas graciose concedat ipsis res et bona sua vendendi et aliena
di omnique bonis et rebus ipsorum libere quo voluerint abeundi Respondit
Maiestas sua se gratiam nullam eorum specialem habere indignatos propter quam
sedes mutare oporteret Verum eciam quicumque libentur fore ibidem vellet vero si
imperiam manere non fuerit libitum is infra unius mensis spacium personali
ter exeat Res vero suas infra unum annum juxta statuta Civitatis ven
dendi habeat facultatem sine quovis impedimento

Item ad Tercium quod Regia Maiestas Communitati Civium Wiennensium Item mo
netariis institutoribus et aliis specialia sua et privata iura habentibus
eorum privilegia libertates et consuetudines antiquas a divis Romano
rum Imperatoribus ac Regibus nec non a Regibus Ungarie ac ducibus
Austrie quolibet obtentas graciose dignetur confirmare Eos omnes eciam huiusmodi
libertates privilegia et iura eorum et quibus in solidum manu tenere protegere
et conservare Regia maiestas sua et pollicetur se ita omnino facturum tamquam
rex et dominus eorum graciosus

Item ad Quartum ubi petunt quod Regia Maiestas vias publicas ex Bohemia
et aliis partibus ad mercaturam et negociacionem ad Wiennam restituat
prout ab antiquo fuit observatum neque huiusmodi vias et negociaciones ad
alia loca insueta duci permittat Respondet maiestas sua se omnem operam
dare velle quod ita fiat sicut petunt quodque omnes huiusmodi vie publice tam
per aquas quam per terras que hactenus preclusse erant quam primum patefiat

Item ad quintum ubi petunt casu quo aliquando mt Cesarea et sua Regia maiestas tractatus vel concordiam mutuam contigerit quod tunc Regia maiestas eorum non dignetur oblivisci quin eos ex nomine huiusmodi tractatibus et concordie includat. Respondet maiestas sua non [illegible] nunciam huiusmodi sollicitudinem se operam daturam effecturamque quo nec suo nec successorum suorum tempore, nedum Wiennam verum omnia alia loca obtenta seu expugnata unquam in potestatem imperialis maiestatis et heredum suorum reddeant. Et si petunt velle desuper ipsis litteratoria dare munimenta.

Item ad sextum quod maiestas sua provideat ne domini cives et inhabitatores Wiennenses aliqua strictiore ipsorum de cetero constringantur servolacione. Nec ipsis per homines sue maiestatis aliqua inferatur violencia. Maiestas Regia est contenta et vult ita facere, ipsosque non solum a suis hominibus sed eciam ab hostibus in hac parte securos reddere curabit.

Item ad septimum quod maiestas Regia Civitatem Wiennensem per nimiam gentium suarum multitudinem gravare non dignetur. Et maiestas sua se effecturam quod hii qui per eandem introducentur vel ibi locabuntur Civitati pro utilitate et incremento magis quam in dampnum ac dispendium fiant.

Item ad octavum ubi petunt ne Regia maiestas in favorem cuiuspiam ac solucionem debitorum contractorum et contrahendorum in futuro quempiam terminet seu liberet quovismodo quocumque pacto Civitati Wiennensi magnum incomodum et decrementum immineret. Maiestas sua ad hoc voluntariam se exhibebit iuxta ipsorum peticionem.

Item ad nonum ubi petunt quod Regia maiestas omnes litteras impetracionis abreviaciativas hactenus datas ac dandas in futurum contra eorum iura conservare dignetur nec quempiam ab huiusmodi inscripcionibus absolvere. Et si qui Civium propter excessus suos correpti et castigati sint vel forte in futurum castigare contigerit quod maiestas sua id fieri permittat. Consentit maiestas sua quod huiusmodi inscripciones hactenus facte in vigore permaneant similiter de civibus hactenus castigatis deinceps vero si qui emersi contigerit reservat maiestas sua superioritate sibi et mt esse.

Item ad decimum quod si Regia maiestas deinceps bellum continuare et exercitare voluerit Civitatem Wiennensem intuitu dampnorum hactenus perpessorum ac paupertatis in qua hoc querelarum tempore durat graviose ab huiusmodi exactionum supportatam habere velit quousque maiestatis sue auspicio opibus et viribus denuo adaugentur. Nec maiestas sua inhabitatores Civitatis ipsius contra libertates et consuetudines eorundem antiquas ad exactandum compellat. Regia maiestas est contenta admittere tamen ad aliquod certum tempus presentium.

Item ad undecimum ubi petunt quod Regia maiestas Bombardas et ingenia in expugnacione fortaliciorum et suburbiis Wiennensibus obtenta ipsis pro utilitate Civitatis publica restitui et graciose ad augeri faciat. Maiestas sua est contenta ita facere et restituere que adhuc habentur et comperta fuerint.

Item ad duodecimum ex parte debiti quo domino Tobie pro collectione

unioni sunt obligati ubi petunt se per Regiam maiestatem graciose absolui
Instrumentumque Ciuitatis desuper datam sibi restitui Regia maiestas vult ab
huiusmodi debito absolutos fore esse et litteras expeditorias seu quitancias de
super fieri facere

Item ad Tercium decimum ubi petunt redditus pontis super danubium in qui
bus maiestas Regia quicquid ultra impensam pro structura et alti
nencijs habundauit percipere habere consueuit prouentus tabernariorum qui
vulgariter appellantur ad aliquot annos integraliter sibi permitti In hoc
Regia maiestas postquam Ciuitatem intrauit cum consilio ipsorum agere et disponere intendit

Item ad Quartumdecimum scilicet si quis Ciuium et inhabitatorum ciuitatis vina
vel alias merces per aquam aut per terram infra ut supra vendicionis
et lucri gracia vehere vel deportare voluerit quod Regia maiestas huiusmodi meta
rum cetera noua thelonia et tributa non antiquitus in consueta in in
terim graciose tractare faciat ducesque eorum exigentibus vt huius
quasi non permittat Sed graciose tractare faciat dareque opam exigentes vt huius
modi noua et inconsueta tributa tam in terra quam in aqua aboleantur nec de
cetero innouentur Regia maiestas Respondit postquam Ciuitatem intrauit velit
immediate omnibus vasallis et nobilibus cuiuscumque dietam generalem indicare
vt omnes in persona ad maiestatem suam veniant Et tunc in ipsa dieta
cum omni consilio hoc et alia huiusmodi generalem Ducatus statum et vtilitatem
concernencia negocia tractabit Et quicquid vnanimiter determinatum
fuerit maiestas sua ratum habebit

Item ad Quintumdecimum Excepte aduenarum et mercatorum extraneorum qui
cum nunc personaliter existencium et res suas quaslibet habencium vbi
petunt huiusmodi mercatores in tractatibus et composicionibus presenti graciose
secum includi et comprehendi vna cum rebus et bonis eorum vniuersis
Nam antea sub impreriorum ducum austrie stabat Regia maiestas contenta
quod ita fiat

Item Ad Sedecimum vbi petunt quod Regia maiestas fiscalem et alios
Cesaree maiestatis consiliarios et vasallos in possessionibus domorum
et aliorum bonorum eorundem in Ciuitate habitatorum graciose manere
permittat Nec vim aliquam ipsis fieri paciatur Respondit maies
tas sua velle omnibus ut supra tactum est generalem dietam indicere ibi qui
cumque maiestati sue se obedientiam exhibuerint Et ipsum pro domino suo
naturali recognoscet ita possessione huiusmodi domorum et terrarum
suarum permanebunt Rebelles vero si quidam in Ciuitate habuerit
Rebellionis sue penas luent

Item ad Septimumdecimum vbi petunt pro honore Ciuitatis Ciuitatem et
ex consuetudine hactenus laudabiliter obseruata ne Regia maiestas
Judeos eandem inhabitare ut in ea negociari permittat Anno domini etc.
quod olim propter dehonestacionem dei quam faciebant ab eadem sunt expulsi
Regia maiestas ita facere est contenta

Item ad decimum octauum Ne scilicet aliqua vngaricalia vina contra
priuilegia et Jura Ciuitatis antiquitus intra metas districtus eorundem
importentur Regia maiestas vult ita obseruari facere ne huic consuetudini

In aliquo derogetur Hoc tamen sibi reservato quod pro usu suo etiam in Civitatem
ea importare et sibi in usum convertere possit

Item ad decimumnonum quod videlicet Hospitale Civium ante portam Civi
tatis vulgo Kernerthor dictam situatum cum taberna cervisie et suis
pertinenciis in vigore et iuris antiquis consuetudine Nec aliquem unquam
in preiudicium dicti Hospitalis Cervisiam mensuratim vendi permittat
Regia Maiestas est contenta prefatum Hospitale ita huiusmodi sua permanere manu
tenere nec aliquem contravenire permittere

Item ad vigesimum ubi petunt quod Regia Maiestas omnes captivos Civitatis
stipendiarios vel ad Civitatem quolibet pertinentes sine taxa et quavis dif
ficultate manumittat Maiestas sua est contenta id facere Ita tamen quod etiam
omnes maiestatem suam concernentes in captivitate ipsorum existentes ac ipsius cap
tivitate obligati manumittantur sine omni difficultate

Item ad vigesimumprimum ubi petunt quod Regia Maiestas omnia monasteria ecclesias
et universitatem cum privilegia et libertates et possessiones eorum graciose fovere
et conservare dignetur Maiestas sua ita facere optime est contenta Et huiusmodi
eorum privilegia et libertates non minuere sed augere intendit

Item ad vigesimum secundum et ultimum ubi petunt Si qui civium ut inhabi
tatorum Wiennensium pro debitis imperialis maiestatis aliquid ab eadem sibi impigno
ratum habent quod Regia maiestas huiusmodi impignoraciones ratas
habere velit sive sint Theolonia tributa ut alia quecunque quousque per
aimas suas exinde rehabuerint

Et Nos Mathias dei gracia Hungarie et Bohemie etc Rex fatemur ad
omnes articulos suprascriptos prout singulis ipsorum annotatum est nostrum plenum
assensum prebuisse promittentes in verbo nostro Regio memoratis Civibus et Communitati
Wiennensi postquam Civitatis possessionem adepti fuerimus et eam deo adiuvan
te intrabimus Omnes et singulos prefatos articulos litteralibus munimentis ob
servare et in vigore conservare sine omni fraude et dolo In quorum omnium
evidenciam hoc scriptum Sigilli nostri sub appressione muniri fecimus Datum
In Cenobio sancti Nicolai in Suburbio Wiennensi Anno nativitatis do
minice Millesimo quadringentesimo octogesimoquinto

31 Rvi

II

Aug. x confess.

Sero te amavi pulchritudo tam antiqua et tam nova. sero te amavi et
ecce intus eras et ego foris, et ibi te querebam, et in ista formosa que fecisti
deformis irruebam. mecum eras, et tecum non eram. ea me tenebant
longe a te, que si in te non essent, non essent. vocasti et clamasti et rupisti
surditatem meam. coruscasti, splenduisti et fugasti cecitatem meam. fragrasti
et duxi spiritum et anhelo tibi. gustavi et esurio et sitio. tetigisti me et exarsi
in pacem tuam. cum inhesero tibi ex omni me, nusquam erit michi dolor et labor et viva
erit vita mea tota plena te.

Aug. in [illegible]

Ecce in te domine virtute mea [illegible] ut vivam et [illegible] multa [illegible]
[illegible] mea et [illegible] domine me et [illegible] ille [illegible]
in quo [illegible] abscondit redemit me [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ecce [illegible] et [illegible] dominus [illegible]

31 Rei

Nemo frater meruit quod per hoc dictasse possit

ad salem [illegible] [illegible] [illegible] velis qui dicitur in [illegible] [illegible]